

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Это цифровая копия книги, хранящейся для потомков на библиотечных полках, прежде чем ее отсканировали сотрудники компании Google в рамках проекта, цель которого - сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских прав на эту книгу истек, и она перешла в свободный доступ. Книга переходит в свободный доступ, если на нее не были поданы авторские права или срок действия авторских прав истек. Переход книги в свободный доступ в разных странах осуществляется по-разному. Книги, перешедшие в свободный доступ, это наш ключ к прошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все пометки, примечания и другие записи, существующие в оригинальном издании, как напоминание о том долгом пути, который книга прошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

Компания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы перевести книги, перешедшие в свободный доступ, в цифровой формат и сделать их широкодоступными. Книги, перешедшие в свободный доступ, принадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые действия, предотвращающие коммерческое использование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас о следующем.

- Не используйте файлы в коммерческих целях.
Мы разработали программу Поиск книг Google для всех пользователей, поэтому используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- Не отправляйте автоматические запросы.
Не отправляйте в систему Google автоматические запросы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного перевода, оптического распознавания символов или других областей, где доступ к большому количеству текста может оказаться полезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем использовать материалы, перешедшие в свободный доступ.
- Не удаляйте атрибуты Google.
В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он позволяет пользователям узнать об этом проекте и помогает им найти дополнительные материалы при помощи программы Поиск книг Google. Не удаляйте его.
- Делайте это законно.
Независимо от того, что Вы используете, не забудьте проверить законность своих действий, за которые Вы несете полную ответственность. Не думайте, что если книга перешла в свободный доступ в США, то ее на этом основании могут использовать читатели из других стран. Условия для перехода книги в свободный доступ в разных странах различны, поэтому нет единых правил, позволяющих определить, можно ли в определенном случае использовать определенную книгу. Не думайте, что если книга появилась в Поиске книг Google, то ее можно использовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских прав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне доступной и полезной. Программа Поиск книг Google помогает пользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый поиск по этой книге можно выполнить на странице <http://books.google.com/>

Slav 5215.15

Harvard College Library

BOUGHT WITH INCOME

FROM THE REQUEST OF

HENRY LILLIE PIÉRCE,
OF BOSTON.

Under a vote of the President and Fellows
October 24, 1908.

АКТЫ

ИЗДАВАЕМЫЕ

ВИЛЕНСКОЮ КОММИССИЕЮ

ДЛЯ РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ.

Томъ XXIX.

АКТЫ О ЕВРЕЯХЪ.

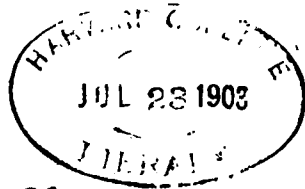

В И Л Ъ Н А.

Типографія «Русскій Починъ», уг. Преображенской и Семеновской ул., д. Мацкевича.

1 9 0 2.

Slav 5215,15

Pierce fund.
(XXIX.)

Личный составъ комисіи:

Предсѣдатель Флавіанъ Николаевичъ Добрянскій.

Члены: { Иванъ Яковлевичъ Спроишъ.
Арсеній Осиповичъ Турцевичъ.
Иванъ Александровичъ Гльбовъ.

Оглавление XXIX тома.

№№	стр.	№№	стр.
1.—1561 г. Октября 30. Грамота короля Сигизмунда Августа о предоставленіи права продажи соли въ Пинскѣ евреямъ Рубиновичамъ.	1	5.—1646 г. Декабря 3. Явка евре- емъ Песахомъ Якубовичемъ при- вилегіи, данной ему королемъ Владиславомъ IV на устройство мельницы возлѣ гор. Пинска и на право пользованія съ нея веѣми доходами	6
2.—1563 г. Ноября 15. Жалоба мытника пинскаго еврея Якова Рубиновича на пинскаго войта Андрея Ивановича, запретивша- го производить продажу, въ ноч- ное время, меду въ шинкахъ го- рода Пинска	3	6.—1647 г. Марта 6. Явка универ- сала короля Владислава IV, ко- торымъ воспрещается повѣто- вымъ сеймикамъ устанавливать новые налоги съ евреевъ, такъ какъ они, въ этомъ отношеніи, исключительно подчинены ко- ролю	7
3.—1633 г. Апрѣля 23. Привиле- гія короля Владислава IV, осво- бождающая евреевъ города Виль- ны отъ всякихъ платежей и по- винностей	4	7.—1650 г. Августа 5. Универ- саль короля Іоанна Казимира о непринужденіи оставаться въ христіанской вѣрѣ тѣхъ изъ ев- реевъ, которые приняли ее во время козацкихъ смуть.	8
4.—1646 г. Декабря 3. Явка при- вилегіи короля Владислава IV караимамъ гор. Трокъ, которой воспрещалось евреямъ-раввини- стамъ селиться въ этомъ городѣ, торговать и приобрѣтать соб- ственность	5	8.—1660 г. Марта 12. Явка при- вилегіи Пинскимъ евреямъ, дан- ной королемъ польскимъ Яномъ Казиміромъ.	9

№№	СТР.	№№	СТР.
9.—1664 г. Юня 30. Грамота короля Яна-Казимира, позволяющая евреямъ платить долги векселями вмѣсто наличныхъ денегъ	10	магистрата за разныя самовольныя дѣйствія Пинскихъ евреевъ.	20
10.—1668 г. Юня 2. Трибунальный декретъ, присуждающій Виленскаго еврея Мовшу Трейтелевича къ уплатѣ Вонифатію Пацу долга и штрафа	11	18.—1669 г. Сентября 26. Протестъ Пинскихъ евреевъ на жалобу Пинскаго магистрата о разныхъ незаконныхъ дѣйствіяхъ евреевъ.	21
11.—1668 г. Октября 17. Заявленіе о нанесеніи евреемъ Мовшею побоевъ крестьянину Евфимію Вытецкому	12	19.—1669 г. Сентября 30. Жалоба Боруха Мордухаевича и Геси Лейзоровны на Вацлава Дубискаго, который побоями и тюремнымъ заключеніемъ вынудилъ у нихъ вексель	23
12.—1669 г. Февраля 11. Арендная запись Владислава Орды на отдачу въ арендное владѣніе Пинскимъ евреямъ Эйзашевичамъ имѣній Костровъ и Тывровичи.	—	20.—1669 г. Ноября 15. Привилегія короля Михаила, подтверждающая нѣкоторыя права и вольности, пожалованныя евреямъ его предшественниками	24
13.—1669 г. Апрѣля 10. Рѣшеніе Пинскаго каптуроваго суда по дѣлу о невозвращеніи евреемъ Боруховичемъ Абраму Достоевскому взятой у него въ залогъ золотой цѣпи	14	21.—1669 г. Декабря 4. Привилегія короля польскаго Михаила, позволяющая Виленскимъ евреямъ арендовать дома подъ корчмы въ разныхъ частяхъ города	26
14.—1669 г. Августа 1. Жалоба Пинскаго магистрата на Пинскихъ евреевъ, которые, вопреки привилегіямъ г. Пинска, захватили въ свои руки всю торговлю хлѣбомъ и горячими напитками, настроили много винокурень и домовъ и тѣмъ лишили городъ законныхъ доходовъ и довели христіанъ, жителей города, до крайней нищеты и убожества.	16	22.—1669 г. Декабря 4. Привилегія короля Михаила, позволяющая Виленскимъ евреямъ разносить и продавать разные товары независимо отъ цеха	28
15.—1669 г. Августа 19. Жалоба пинскихъ евреевъ на притѣсненія, якобы чинимыя имъ мѣстнымъ магистратомъ	17	23.—1669 г. Ноября 6. Жалоба Виленскихъ евреевъ на магистратъ и цеховыя общества.	29
16.—1669 г. Августа 24. Протестъ Пинскаго магистрата противъ жалобы евреевъ г. Пинска, за чинимыя имъ якобы притѣсненія.	19	24.—1670 г. Юня 5. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ уплатѣ Варварѣ Униховской долгу и пени	30
17.—1669 г. Сентября 26. Протестъ Пинскихъ евреевъ на жалобу		25.—1671 г. Февраля 28. Предъявленіе евреями, сборщиками податей, счета товарамъ, подлежащимъ оплатѣ поцилиною	33
		26.—1671 г. Марта 20. Показаніе нѣсколькихъ свидѣтелей о совершеніи евреями убійства	34
		27.—1671 г. Апрѣля 29. Присужденіе евреевъ Кобринскаго кагала къ изгнанію за неуплату долга Пинскому женскому Варваринскому монастырю.	35

№№	стр.	№№	стр.
28.—1672 г. Августа 18. Явка свидѣтельства, даннаго еврею на право взиманія табачной пошлыны въ городахъ и мѣстечкахъ Минскаго воеводства	35	вписнаго и паметнаго, слѣдовавшихъ трибуналу	43
29.—1673 г. Апрѣля 22. Взаимный договоръ между цехомъ христіанъ игольщиковъ и жестянниковъ и Виленскими евреями.	37	36.—1677 г. Іюня 14. Жалоба купца Ивана Санкевича на евреевъ, бывшихъ при Ковенской таможенѣ, объ ограбленіи его и арестованіи	45
30.—1673 г. Апрѣля 30. Трибунальный декретъ, присуждающій старшихъ евреевъ синагогъ Могилевской, Оршанской и Горецкой къ смертной казни четвертованьемъ и къ уплатѣ четырехъ тысячъ трехъ сотъ копъ грошей литовскихъ за умерщвленіе Андрея Иваницкаго и нанесеніе тяжкихъ ранъ Захарію Прасоловичу	38	37.—1678 г. Апрѣля 15. Явка грамоты, данной Сангушками евреямъ, на право селиться и торговать въ мѣстечкѣ Раковѣ	47
31.—1673 г. Марта 4. Жалоба Виленскаго цеха солениковъ на Виленскихъ евреевъ о томъ, что они незаконно торгуютъ солью, сельдями и проч.	40	38.—1678 г. Мая 8. Рѣшеніе по дѣлу о неисполненіи евреями принятыхъ на себя обязательствъ.	48
32.—1673 г. Сентября 18. Явка квитанціи въ уплатѣ пошлыны, выданной еврею-сборщику въ Минскѣ воеводствѣ	41	39.—1678 г. Мая 20. Трибунальный декретъ, присуждающій Сусанну Быковскую и сыновей ея къ уплатѣ Слонимскимъ евреямъ Берку и Якову Шимановичамъ девяти тысячъ золотыхъ польскихихъ долгу.	50
33.—1676 г. Іюня 5. Присяжное показаніе старшинъ Брестскаго кагала о количествѣ евреевъ въ Брестѣ, подлежащихъ взиманію поголовной подати	42	40.—1678 г. Октября 1. Явка универсала, выданнаго Униховскимъ евреямъ Ицку Зельмановичу и Абраму Лейбовичу на право собранія пошлыны.	51
34.—1676 г. Іюня 10. Присяжное показаніе старшаго кагала о количествѣ евреевъ въ м. Мальчѣ, подлежащихъ взиманію поголовной подати	—	41.—1678 г. Октября 12. Заемная записъ представителей Гродненскаго еврейскаго кагала, выданная настоятельницѣ Гродненскаго женскаго Базиліанскаго монастыря на 2000 зол. польск.	—
35.—1676 г. Августа 6. Трибунальный декретъ, присуждающій Виленскую еврейскую синагогу къ уплатѣ Мозырскому маршалку Ивану Колецкому сорока тысячъ золотыхъ польскихихъ долгу и двухъ копъ грошей литовскихихъ	—	42.—1678 г. Ноября 20. Долговая записъ, данная старшими евреями Пинскаго кагала Пинскимъ іезуитамъ на сумму 1500 золотыхъ польскихихъ	53
		43.—1679 г. Января 16. Другая долговая записъ, данная Пинскимъ кагаломъ Пинскимъ іезуитамъ на сумму 1500 золот. польскихихъ	55
		44.—1679 г. Марта 5. Жалоба Пинскаго Магистрата на неуплату подымнаго Пинскими евреями за купленные имъ у Пинскихъ мѣщанъ дома	57

VI

№№	СТР.	№№	СТР.
45.—1679 г. Марта 15. Привилегія короля Владислава IV евреевъ м. Липска.	58	54.—1680 г. Мая 4. Жалоба Пинскаго мѣщанина Санкевича на евреевъ, неуплатившихъ слѣдующихъ ему денегъ	71
46.—1679 г. Юля 19. Явка рѣшенія Главнаго Литовскаго Трибунала по дѣлу Мартина Ючинскаго съ Виленскими евреями о недовольствѣ взыскать слѣдующій ему долгъ съ ихъ имущества	59	55.—1680 г. Мая 8. Жалоба священника Гродзисской церкви Якова Ясинскаго на нанесеніе ему и его ученикамъ побоевъ Сѣмятичскимъ евреемъ Лейзеромъ Юзефовичемъ	72
47.—1679 г. Юля 2. Заявленіе Михаила Ботвины о неуплатѣ разными евреями шеляжнаго сбора	62	56.—1680 г. Мая 24. Заявленіе вознаго о недопущеніи Высоцкими евреями къ присягѣ Слуцкаго еврея Мордуха Мойсеевича, которую онъ хотѣлъ принести въ доказательство уплаты имъ денегъ по векселю.	73
48.—1679 г. Юля 8. Заявленіе Михаила Ботвины о неуплатѣ евреями м. Дрогичина шеляжнаго сбора.	63	57.—1680 г. Мая 26. Жалоба повѣреннаго Абрама Бекера Вельбута и заявленіе вознаго объ отнятіи Мелейчицкимъ войтомъ у жалующагося лошади и двухъ засмныхъ писемъ еврея Мордуха Мойсеевича, по которымъ Вельбутъ просилъ войта взыскать съ названнаго еврея долгъ.	74
49.—1680 г. Февраля 23. Явка купчей крѣпости на часть дома, проданнаго въ Минскѣ мѣстной еврейской синагогѣ	65	58.—1680 г. Мая 28. Жалоба Брестскаго еврейскаго кагала на несправедливое заключеніе Владимірекимъ и Брестскимъ епископомъ Львомъ Заленскимъ въ тюрьму нѣсколькихъ Брестскихъ евреевъ по подозрѣнію ихъ въ покражѣ у него денегъ и документовъ	76
50.—1680 г. Марта 30. Заявленіе вознаго объ отобраніи у Пинскихъ евреевъ церковныхъ вещей, похищенныхъ изъ Пинской Пречистенской церкви.	67	59.—1680 г. Юня 4. Заявленіе возныхъ объ освидѣтельствованіи ими ранъ на нѣсколькихъ Брестскихъ евреяхъ, которые были закованы въ кандалы и посажены въ тюрьму епископомъ Брестскимъ и Владимірекимъ Львомъ Заленскимъ, по подозрѣнію ихъ въ кражѣ у него денегъ и документовъ	77
51.—1680 г. Апрѣля 5. Заявленіе вознаго по жалобѣ Кобринскаго еврея Абрама Вигдоровича на несправедливое обвиненіе его священникомъ Абрамомъ Котковичемъ въ покражѣ церковныхъ вещей	68	60.—1680 г. Юня 5. Судебное разбирательство по дѣлу о свято-	
52.—1680 г. Апрѣля 5. Жалоба Кобринскаго еврея Абрама Вигоровича на священника Шебринской церкви о. Абрама Котковича за несправедливое обвиненіе его въ воровствѣ.	69		
53.—1680 г. Апрѣля 30. Заявленіе Пинскаго протопопа Петра Курциловича о покражѣ церковныхъ вещей звонаремъ Пречистенской церкви и объ отобраніи нѣкоторыхъ изъ нихъ у Пинскихъ евреевъ	70		

№№	СТР.	№№	СТР.
		носимые имъ Брестскими ев- реями.	108
61.—1680 г. Юня 10. Явка заемнаго письма Пинскихъ евреевъ на сумму семь тысячъ злотыхъ, взя- тыхъ ими въ долгъ у Пинскихъ іезуитовъ	80 98	68.—1680 г. Декабря 4. Жалоба еврейки Дынки Нахимовичевой на учениковъ Брестской іезуит- ской коллегіи, которые якобы убили ея мужа и разграбили имущество	110
62.—1680 г. Юня 14. Заявленіе воз- наго объ осмотрѣ имъ на нѣко- торыхъ Селецкихъ мѣщанахъ, въ томъ числѣ нѣсколькихъ ев- реяхъ, ранъ, нанесенныхъ имъ Станиславомъ Космовскимъ и Адамомъ Косинскимъ	100	69.—1680 г. Декабря 8. Заявленіе Брестскихъ евреевъ о несправе- дливо взводимыхъ на нихъ уче- никами Брестской іезуитской коллегіи обвиненіяхъ въ нане- сеніи тяжкихъ побоевъ нѣкто- рымъ изъ учениковъ	111
63.—1680 г. Юня 28. Трибуналь- ный декретъ, присуждающій старшинъ еврейской Брестской синагоги, а также еврея Миса- на съ женой и сыномъ къ смерт- ной казни и уплатѣ двухсотъ копъ грошей Литовскихъ за по- хищеніе и умерщвленіе приняв- шей христіанскую вѣру еврей- ки Маріанны, дочери Мисана.	102	70.—1681 г. Января 20. Явка обя- зательства старшихъ еврейской Минской синагоги давать извѣст- ное количество воску и платить извѣстную сумму денегъ Петро- Павловскому въ Минскѣ братству.	112
64.—1680 г. Августа 17. Жалоба Демьяна Пикарскаго на Брест- скихъ евреевъ, которые нанесли его слугѣ тяжкую рану огне- стрѣльнымъ оружіемъ	103	71.—1681 г. Ноября 1. Трибуналь- ный декретъ, присуждающій ев- реевъ Іекицу рѣзника, Лейбу Израилевича и Шмойлу злотни- ка къ сожженію и уплатѣ двѣ- надцати тысячъ восьмисотъ че- тырехъ золотыхъ и двадцати грошей польскихъ, за покражу церковной утвари и драгоцѣн- ностей изъ Цимковскаго костела.	114
65.—1680 г. Сентября 8. Жалоба Іосифа Карпа на священника Аѳанасія Баньковскаго, который якобы вмѣстѣ съ двумя своими сыновьями, нанесъ тяжкіе побои еврею Готлиму Шмуїловичу, арендатору корчмы въ имѣніи Карпа.	105	72.—1681 г. Ноября 7. Трибуналь- ный декретъ, присуждающій ев- рея Ілію Мойжешовича къ уплатѣ тысячи семисотъ двухъ копъ гро- шей литовскихъ за исходатай- ствованіе для себя у короля за- ручныхъ грамотъ и присвоеніе себѣ черезъ то равноправности съ польскою шляхтой	117
66.—1680 г. Сентября 10. Жалоба священника Аѳанасія Баньков- скаго на еврея Шмойлу Вигдо- ровича и его сыновей, которые нанесли его сыну, невѣсткѣ и ихъ дѣтямъ тяжкіе побои и за- грабили нѣкоторое имущество.	106	73.—1681 г. Ноября 23. Заявленіе вознаго о количествѣ товаровъ и денегъ, отнятыхъ на ярмаркѣ въ Мирѣ Брестскими евреями у Минскихъ же евреевъ.	119
67.—1680 г. Декабря 4. Жалоба студентовъ іезуитской Брестской коллегіи на обиды и побои, на-		74.—1681 г. Декабря 2. Явка при- вилегіи польскаго короля Яна	

VIII

№№	СТР.	№№	СТР.
III Минскимъ евреямъ, которою подтверждаются всѣ ихъ прежнія права и вольности.	120	83.—1682 г. Августа 17. Явка привилегіи польскаго короля Яна III на право свободной торговли евреямъ кагаловъ Брестскаго, Гродненскаго, Пинскаго и Виленскаго.	131
75.—1681 г. Декабря 23. Рескриптъ короля Яна Казимира, назначающій евреямъ всѣхъ четырехъ кагаловъ Великаго Кн. Литовскаго срокъ окончанія ихъ взаимныхъ споровъ, относительно подчиненія одного кагала другому.	122	84.—1682 г. Сентября 15. Явка баниційнаго листа польскаго короля Яна III на еврея Арона Лейбовича	133
76.—1682 г. Января 11. Листъ короля Яна III къ Виленскимъ властямъ, освобождающій Виленскихъ евреевъ отъ переписи и обезпечивающій имъ спокойное и безопасное пребываніе въ городѣ	123	85.—1682 г. Декабря 16. Жалоба евреевъ Виленской синагоги на Пацукевича за произнесеніе угрозъ и бранныхъ словъ на евреевъ	134
77.—1682 г. Января 12. Донесеніе вознаго объ отказѣ евреевъ Виленской синагоги удовлетворить Вольскаго по дѣлу о заложеномъ кунтушѣ.	124	86.—1683 г. Іюля 6. Явка дозволенія, даннаго старшимъ Минскаго Базиліанскаго Свято-Духовскаго монастыря еврею Осипу Израелевичу на право владѣнія монастырскимъ плацомъ	135
78.—1682 г. Января 14. Жалоба Вольскаго на евреевъ Виленской синагоги о неудовлетвореніи его по дѣлу о заложеномъ кунтушѣ.	125	87.—1684 г. Января 6. Явка описи вещей, которыя у Минскаго еврея были отняты Брестскими евреями	136
79.—1682 г. Февраля 10. Рескриптъ короля Яна Казимира евреямъ Вел. Кн. Литовскаго, съ воспрещеніемъ имъ въ теченіи 12-ти недѣль вчинять иски и судебныя преслѣдованія другъ противъ друга	126	88.—1684 г. Января 10. Заявленіе возныхъ о сознаніи Гришки Павловича, служителя Францисканскаго Пинскаго монастыря, въ покражѣ имъ серебряннаго вѣнца съ иконы Божіей Матери и продажѣ онаго еврею Нахману Новаховичу, который подговаривалъ его къ новымъ покражамъ	137
80.—1682 г. Марта 6. Явка описи вещей и денегъ, которыя Брестскіе евреи отняли у Минскихъ же евреевъ.	—	89.—1684 г. Января 15. Списокъ вещей, отнятыхъ Брестскими евреями у еврея Арона Лейбовича, фактора Минскаго Доминиканскаго монастыря.	138
81.—1682 г. Іюня 18. Рѣшеніе по иску Кенсовскаго къ Минскимъ евреямъ о неуплаченномъ долгѣ.	127	90.—1684 г. Февраля 14. Заявленіе вознаго о поимкѣ еврея Соломона Ароновича, обокравшаго церковь въ селѣ Одрыжинѣ	—
82.—1682 г. Іюля 18. Трибунальный декретъ, присуждающій Лаврентія Монтовта къ уплатѣ Виленскому еврею Мойсею Гершоновичу четырехъ тысячъ ста тридцати золотыхъ долгу, а за угрозу убить еврея—къ изгнанію.	130	91.—1684 г. Марта 20. Явка контракта Андрея Нѣмцевича съ евреемъ Израилемъ Лейзеро-	

№№	стр.	№№	стр.
		ни подъ какимъ видомъ не притѣснять въ торговыхъ дѣлахъ евреевъ Минскаго воеводства. . .	146
92.—1684 г. Апрѣля 18. Заявленіе вознаго объ отдачѣ на поруки евреевъ, обвиняемыхъ въ кражѣ заемнаго письма, выданнаго ими Гатовской	139	100.—1684 г. Августа 27. Явка до-вѣренности еврею Мовшѣ Марковичу на сборы пошлины съ товаровъ, привозимыхъ въ гор. Пинскъ	147
93.—1684 г. Мая 25. Письмо Мирскаго и Сверженскаго старосты къ Минскимъ евреямъ, въ которомъ онъ обѣщаетъ имъ полную безопасность отъ нападеній на нихъ Брестскихъ евреевъ во время ярмарокъ въ г. Мирѣ . .	140	101.—1684 г. Сентября 4. Разбирательство между евреями Бельчицами и Иваномъ Боричевскимъ но обоюдной ихъ жалобѣ о нанесеніи побоевъ	148
94.—1684 г. Юня 8. Жалоба еврея Файбиша Юзефовича на Михаила Петровскаго за насильственное отнятіе у него воску и денегъ. —	141	102.—1685 г. Января 17. Явка повторительнаго листа короля польскаго Яна III, которымъ, подъ строгимъ наказаніемъ, приказывается Брестскимъ евреямъ не притѣснять въ торговыхъ дѣлахъ Минскихъ евреевъ и возвратитъ послѣднимъ заграбленные у нихъ товары	151
95.—1684 г. Юня 16. Жалоба еврея Ильи Лейеновича на Александра Бушковскаго за пожертвованіе Пинскимъ іезуитамъ дома, принадлежащаго якобы названному еврею.	142	103.—1685 г. Января 21. Явка списка товаровъ, которые Брестскими евреями были забраны у Минскихъ евреевъ.	152
96.—1684 г. Юля 2. Жалоба священника Ставецкой церкви Петра Курциловича на еврея Шостаковича за удержаніе послѣднимъ десятины, слѣдуемой на церковь съ арендуемой имъ мельницы, за поправу хлѣба и луговъ и нанесеніе тяжкихъ побоевъ прислугѣ священника	143	104.—1685 г. Января 21. Явка списка товаровъ и денегъ, которые Брестскими евреями были забраны у Минскихъ евреевъ	—
97.—1684 г. Августа 24. Разрѣшеніе настоятеля Минскаго костела еврею Лейбѣ Ошеровичу продать домъ его, находящійся на костельной землѣ.	145	105.—1685 г. Февраля 5. Донесеніе возныхъ о разборѣ дѣла по участию Вилкомирскаго еврея Лазаря Рѣзника въ кражѣ вещей и документовъ въ Шешолѣ—имѣніи Виленскаго епископа. . .	154
98.—1684 г. Августа 24. Явка письма великаго канцлера Литовскаго Огинскаго, даннаго Минскимъ евреямъ въ охрану отъ нападеній на нихъ Брестскихъ евреевъ	146	106.—1685 г. Апрѣля 5. Рѣшеніе по дѣлу о покражахъ, произведенныхъ Галабудами у еврея Переца Гошковича и др. лицъ.	156
99.—1684 г. Августа 24. Явка королевскаго листа, которымъ приказывается Брестскому кагалу		107.—1685 г. Августа 29. Явка листа польскаго короля Яна III, которымъ вновь приказывается Брестскимъ евреямъ не притѣснять въ торговыхъ дѣлахъ Минскихъ евреевъ и возвратитъ по-	

№№	стр.	№№	стр.
		слѣднимъ заграбленное у нихъ имущество	158
108.	—1685 г. Августа 29.	Явка удостовѣренія Заблудовскаго старосты о томъ, что въ Заблудовѣ являлись къ условленному сроку уполномоченные отъ Минскихъ евреевъ для заключенія мировой сдѣлки съ Брестскими евреями, но послѣдніе не явились.	159
109.	—1686 г. Января 2.	Жалоба Яна Чарнявскаго на Виленскаго еврея Ашора Ароновича о невыполненіи послѣднимъ контракта по доставкѣ невыдѣланныхъ шкуръ.	160
110.	—1686 г. Января 5.	Жалоба Виленскихъ евреевъ на притѣсненія, чинимыя имъ Вилкомирскимъ подстолиемъ Станиславомъ Антонецемъ.	161
111.	—1686 г. Мая 8.	Жалоба Родзевича на Виленскихъ евреевъ Ашора Ароновича и Арона Ершеревича и другихъ евреевъ о захватѣ денегъ и нанесеніи побоевъ.	162
112.	—1687 г. Февраля 26.	Пожалованіе королемъ Яномъ Казиміромъ еврею Иршѣ Израсіювичу плаца съ развалинами дома въ Вильнѣ.	164
113.	—1687 г. Марта 28.	Жалоба Виленскаго еврея Абрама Марковича на своевольныхъ людей, разграбившихъ его имущество.	—
114.	—1687 г. Марта 25.	Заявленіе Виленскаго еврея Яхимовича о нападеніи своевольныхъ людей на его домъ и разграбленіи его имущества.	165
115.	—1687 г. Апрѣля 24.	Заемный листъ евреевъ Виленской синагоги на сумму 500 злот., взятыхъ у Томаша Булгака.	167
116.	—1687 г. Іюня 5.	Явка заемнаго письма на 1000 золотыхъ, взятыхъ въ долгъ Ломазскимъ кагаломъ у Яновской семинаріи.	168
117.	—1687 г. Іюля 7.	Явка дозволенія настоятеля Минскаго базилианскаго Свято-Духова монастыря Минскому еврею Липману Илляшевичу на право строить для себя домъ на монастырскомъ плацу.	170
118.	—1687 г. Іюля 7.	Выпись изъ книги Минскаго базилианскаго Свято-Духовскаго монастыря на право еврею Липману Илляшевичу владѣть домомъ и плацомъ монастырскимъ.	171
119.	—1687 г. Августа 29.	Листъ короля Яна III къ Виленскимъ властямъ о защитѣ евреевъ отъ причиняемыхъ имъ обидъ своевольными людьми.	172
120.	—1687 г. Августа 29.	Листъ короля Яна III къ Виленскому Магистрату о непричиненіи Виленскимъ евреямъ обидъ и объ исполненіи королевскихъ привилегій.	174
121.	—1688 г. Іюля 19.	Квитанція въ полученіи арендныхъ денегъ отъ евреевъ, арендаторовъ Брестской королевской экономіи.	177
122.	—1688 г. Іюля 28.	Заявленіе Бржостовскаго о количествѣ поворотнаго сбора съ евреевъ, предоставленнаго въ его пользу королемъ.	178
123.	—1688 г. Іюля 28.	Явка комиссарскаго декрета относительно количества слѣдуемаго съ евреевъ Вел. Кн. Литовскаго поворотнаго сбора.	179
124.	—1688 г. Августа 25.	Явка заемнаго письма Стефана Паца жиду Фишелю Израелевичу на 1750 золотыхъ.	183
125.	—1688 г. Октября 31.	Либертаційный листъ короля Яна III объ освобожденіи Брестскихъ	

№№	стр.	№№	стр.
		бредту Хребтовичу долга и штрафа	196
126.—1688 г. Октября 31. Либертаційный листъ короля Яна III Брестскимъ евреямъ, освобождающій ихъ на четыре года отъ всякихъ податей и денежныхъ сборовъ, по случаю истребленія пожаромъ всего ихъ имущества.	185 186	133.—1689 г. Августа 20. Трибунальный декретъ, присуждающій Виленскаго еврея доктора Поляка и нѣкоторыхъ другихъ Виленскихъ евреевъ къ изгнанію и уплатѣ Юрію Салѣгѣ двадцати трехъ тысячъ ста двадцати золот. польскихъ за содѣйствіе къ побѣгу арестованнаго за долги еврея Геліяна	198
127.—1688 г. Декабря 30. Рескриптъ короля Яна III въ пользу Брестскихъ евреевъ, данный комиссіи для улаженія споровъ между Брестскимъ магистратомъ и евреями	187	134.—1690— г. Юля 31. Повѣрка числа Виленскихъ евреевъ и находящихся въ ихъ владѣніи домовъ	200
128.—1689 г. Мая 3. Банничій листъ короля Яна III, присуждающій Кобринскихъ евреевъ къ вѣчному изгнанію	188	135.—1698 г. Февраля 26. Заявленіе сборщика пошлины Совинскаго о самовольномъ взиманіи Пинскимъ евреемъ Гершономъ Беніашевичемъ таможенной пошлины съ проѣзжающихъ купцовъ.	201
129.—1689 г. Юня 24. Явка королевскаго универсала, коимъ взиманіе пошлины съ товаровъ снова предоставляется прежнему сборщику Ицку Зельмановичу.	190	136.—1698 г. Марта 10. Заявленіе еврея мѣстечка Высокаго Гирши Мовшовича о нанесеніи ему побоевъ и разграбленіи товаровъ.	203
130.—1689 г. Юля 16. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ синагогъ княжества Жомойтскаго и повѣту Упитскаго къ изгнанію и уплатѣ Доминику Пилсудскому четырехъ тысячъ двухъ сотъ пятидесяти золотыхъ польскихъ долгу и пени.	191	137.—1698 г. Апрѣля 10. Рѣшеніе по жалобѣ Маркіана Зябки на Юдку, Говзю и Лейбу Мовшовичовъ за нанесеніе ему побоевъ и отнятіе вещей	205
131.—1689 г. Юля 18. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ изгнанію за укрывательство у себя баннитовъ и за угрозы кредитору, требовавшему уплаты долга, а также къ уплатѣ сорока семи тысячъ ста восьмидесяти пяти золот. польскихъ долгу и пени Данилу Пузынѣ	193	138.—1698 г. Апрѣля 15. Заявленіе евреевъ Липмана Мовшовича и Мовши Хеміовича о принужденіи ихъ Михаиломъ Пацомъ къ подписи заемнаго письма.	208
132.—1689 г. Юля 29. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Гродненской еврейской синагоги къ уплатѣ Аль-		139.—1698 г. Мая 30. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ, держащихъ у себя христіанскую прислугу къ уплатѣ штрафа и вѣчному изгнанію, а бывшихъ у нихъ въ услуженіи христіанъ къ шестимѣсячному тюремному заключенію.	209
		140.—1698 г. Юня 13. Явка заемнаго письма на 40000 золотыхъ	

№№	СТР.	№№	СТР.
		евреевъ Виленскаго кагала къ инфаміи въ третій разъ, къ смертной казни и уплатѣ Софіи Скальской долга и пени	231
141.	1698 г. Іюня 27. Рѣшеніе по дѣлу о денежной претензіи Ивана Хояповскаго къ еврею Боруху Хацкелевичу	214	
142.	—1698 г. Сентября 13. Жалоба Аристотеля Тура Зубацкаго на обиды и грабежи, причиненные евреямъ Мовшею Полякомъ.	216	
143.	—1698 г. Сентября 24. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги къ смертной казни и уплатѣ тридцати семи тысячъ золот. польскихъ долгу и пени Лаврентію Моксевичу	218	
144.	—1699 г. Мая 23. Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ евреевъ, принадлежавшихъ къ Виленской синагогѣ, къ смертной казни и уплатѣ Софіи Скальской восьми тысячъ золот. польскихъ долгу, процентовъ и пени	223	
145.	—1699 г. Мая 30. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги къ смертной казни и уплатѣ Станиславу Добрану девяти тысячъ ста девяноста золотыхъ польскихъ долгу и пени	226	
146.	—1700 г. Апрѣля 5. Вводъ Володковичей во владѣніе имѣніемъ Семковъ, принадлежавшимъ евреямъ Берковичамъ, въ обезпеченіе уплаты долга	227	
147.	—1700 г. Мая 7. Трибунальный декретъ, вторично присуждающій старшинъ синагогъ Виленской, Брестской, Гродненской, Пинской и Слуцкой къ инфаміи и къ смертной казни за неуплату въ срокъ слѣдующей съ ихъ обществъ подушной подати	228	
148.	—1700 г. Іюня 3. Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ		
149.	—1700 г. Іюня 5. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Новогрудской синагоги къ вторичной инфаміи и къ смертной казни за неуплату долга Осипу Бржозовскому	234	
150.	—1700 г. Іюня 5. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Жомойтской синагоги къ инфаміи и уплатѣ Ивану Петровичу долгу и пени	237	
151.	—1700 г. Іюня 12. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги и весь виленскій еврейскій кагалъ къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Екатеринѣ Щигельской долгу и пени	239	
152.	—1700 г. Іюня 16. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Кейданской синагоги, къ инфаміи, къ смертной казни и уплатѣ Томѣ Петрусевичу долга и пени	242	
153.	—1700 г. Іюня 19. Трибунальный декретъ, присуждающій нѣсколькихъ евреевъ къ сожженію за призведенную ими въ Комайскомъ костелѣ покражу церковныхъ сосудовъ и драгоценныхъ украшеній съ иконъ и денегъ и къ уплатѣ двойной стоимости похищеннаго	244	
154.	—1700 г. Іюля 21. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ инфаміи и уплатѣ Владиславу Головнѣ долгу и пени	254	
155.	—1700 г. Іюня 30. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Бѣлорусскихъ синагогъ къ вторичной инфаміи, смертной		

XIII

№№	стр.	№№	стр.
		уплатѣ Францу Мосевичу долгу и пени	277
156.—1700 г. Юля 9. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Кейданской синагоги къ инфаміи и уплатѣ Станиславу Гедройцю долгу и пени	256	164.—1700 г. Августа 9. Ремиссійный декретъ главнаго литовскаго трибунала по жалобѣ Полоцкихъ іезуитовъ на Полоцкихъ евреевъ за истязаніе и умерщвленіе ими христіанской женщины	279
157.—1700 г. Юля 9. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Зельмана, Хаима, Іуду и Ілью Абрамовичей къ сожженію и уплатѣ арендныхъ издержекъ, за обращеніе часовни въ имѣніи Кожангородкѣ въ еврейскую мошелю	259	165.—1700 г. Августа 14. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Бѣлорусскихъ синагогъ къ инфаміи и уплатѣ Оршанскому Доминиканскому монастырю долгу и пени	281
158.—1700 г. Юля 9. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги, къ инфаміи и уплатѣ Станиславу Корвинъ-Круковскому долгу и пени	262	166.—1701 г. Генваря 8. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Минской еврейской синагоги и всѣхъ Минскихъ евреевъ къ инфаміи и уплатѣ Минскому Петропавловскому монастырю долгу и пени	283
159.—1700 г. Юля 10. Трибунальный декретъ, присуждающій Городецкихъ евреевъ къ смертной казни и уплатѣ Маріаннѣ Костянкѣ долгу и пени	264	167.—1701 г. Февраля 11. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ кагаловъ Брестскаго, Городненскаго, Пинскаго и Виленскаго къ смертной казни и уплатѣ братьямъ Булгакамъ долгу и пени	288
160.—1700 г. Юля 10. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги и всѣхъ евреевъ къ инфаміи и уплатѣ Георгію Землѣ долгу и пени	267	168.—1701 г. Февраля 11. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Брестскаго кагала къ смертной казни, а всѣхъ евреевъ вел. княжества Литовскаго къ инфаміи и уплатѣ тѣмъ-же братьямъ Булгакамъ долгу и пени. 290	290
161.—1700 г. Юля 17. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Биржанской синагоги къ инфаміи и уплатѣ братьямъ Ганамъ долгу и пени	270	169.—1701 г. Марта 5. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ еврейской синагоги Минскаго воеводства къ смертной казни и уплатѣ Евѣ Ратомской Винковой долгу и пени	292
162.—1700 г. Юля 28. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Новгородской синагоги, къ смертной казни и уплатѣ долгу и пени Самуилу Ренчинскому. 274	272	170.—1701 г. Марта 7. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Брестской синагоги и всѣхъ евреевъ Вел. Княжества Литовскаго къ вторичной инфаміи и преданію смертной казни, а так-	
163.—1700 г. Августа 7. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Брестскаго, Городненскаго, Пинскаго, Виленскаго и Слуцкаго кагала къ инфаміи и	274		

№№	СТР.	№№	СТР.
		фрагтъ витины, отправленной въ Королевецъ	312
		178.—1705 г. Юля 17. Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ евреевъ Виленской синагоги къ вѣчному изгнанію и инфаміи и къ уплатѣ ксендзу Михаилу Пузынѣ долгу и пени	315
171.—1702 г. Мая 6. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ разныхъ городовъ Минскаго воеводства къ инфаміи и уплатѣ штрафа за невзносъ ими почтовыхъ повинностей во время шведской войны	294	179.—1705 г. Ноября 27. Комиссарское рѣшеніе по жалобѣ русскаго купца Ильи Туфанова изъ Торопца на Виленскихъ евреевъ, разграбившихъ его товары на Юрборской таможи	317
172.—1702 г. Декабря 16. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Старобинскаго кагала къ инфаміи и уплатѣ Ивану Волку долгу и пени	297	180.—1708 г. Сентября 26. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ Виленской синагоги къ смертной казни, за недопущеніе Регинѣ Мирской взыскать съ нихъ слѣдовавшій ей долгъ	320
173.—1702 г. декабря 22. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Кейданской синагоги къ смертной казни и уплатѣ Константину Ясколду должной ему суммы	299	181.—1708 г. Октября 25. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Вел. княжества Литовскаго къ изгнанію и инфаміи, а также уплатѣ тридцати пяти тысячъ двухъ сотъ тринадцати золот. польск., слѣдовавшихъ съ нихъ на содержаніе пѣхоты Главнаго литовскаго трибунала	324
174.—1703 г. Марта 3. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ Минскаго кагала къ смертной казни и уплатѣ долгу Николаю Довойнѣ	301	182.—1709 г. Апрѣля 20. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ Виленской еврейской синагоги къ изгнанію, инфаміи и уплатѣ Михаилу Мицкевичу долгу и пени	327
175.—1703 г. Сентября 7. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ Виленскаго еврейскаго кагала къ смертной казни и уплатѣ долгу Софіи Скальской	303	183.—1709 г. Мая 15. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ Лидской еврейской синагоги къ инфаміи и смертной казни, а также къ уплатѣ Ѳомѣ Іовцю долгу и пени	329
176.—1703 г. Ноября 7. Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ евреевъ, княжества Жмудскаго къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Константину Вольскому долгу и пени	306	184.—1709 г. Юня 21. Трибунальный декретъ, присуждающій караймовъ Посвольскихъ, Троицкихъ и Новомѣйскаго къ тюремному заключенію и уплатѣ	
177.—1704 г. Октября 24. Трибунальный декретъ, присуждающій Столпецкихъ евреевъ Іоакима и Овзера къ инфаміи и уплатѣ Ивану Хобецкому пятнадцати тысячъ пятацотъ сорока девяти золот. польскихъ за соль и	309		

№№	СТР.	№№	СТР.
Викторину Пацевичу восьмисотъ золот. польск. назначенныхъ на содержаніе войскъ . . .	331	старшинъ Минскаго еврейскаго кагала къ инфаміи, за принужденіе, жившихъ на землѣ Мацковича, евреевъ возить Минскимъ іезуитамъ на постройку костела камень и кирпичъ	356
185.—1709 г. Іюля 4. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ вторичной инфаміи и смертной казни, а также уплатѣ Михаилу Косчичу и Лаврентію Мокеевичу долгу и пени	333	193.—1711 г. Августа 8. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ шести кагаловъ нынѣшней Гродненской губерніи къ инфаміи и уплатѣ Жировицкому монастырю значительныхъ суммъ долгу, процентовъ и пени.	359
186.—1709 г. Іюля 17. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Владиславу Прошенскому долгу и судебныхъ издержекъ.	339	194.—1712 г. Апрѣля 18. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Бѣлорусскихъ кагаловъ къ инфаміи и смертной казни за неуплату 25000 поголовнаго сбора на содержаніе войска . . .	363
187.—1709 г. Августа 9. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Гаспару Цѣхановичу долгу и судебныхъ издержекъ . . .	343	195.—1712 г. Августа 1. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ пяти еврейскихъ кагаловъ къ уплатѣ трехъ тысячъ трехъсотъ десяти золот. пол. и къ инфаміи за самовольное возвышеніе поголовнаго сбора съ евреевъ Здзѣнцельскаго кагала	366
188.—1710 г. Марта 1. Универсаль В. Гетмана Литовскаго Людвика Поцѣя, о томъ, чтобы не воспрещали евреямъ хоронить покойниковъ своихъ на приобрѣтенномъ ими плацѣ за Виліей.	347	196.—1712 г. Сентября 15. Трибунальный декретъ, присуждающій Витебскаго бургомистра и все городское христіанское общество къ инфаміи, возврату еврейскому кагалу плаца, на которомъ построена была церковь, и уплатѣ тринадцати тысячъ пятисотъ десяти золотыхъ польскихъ . . .	369
189.—1710 г. Мая 19. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Виленскаго кагала къ инфаміи и уплатѣ Степану Володковичу долгу и процентовъ . . .	348	197.—1712 г. Сентября 18. Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ Брестскихъ евреевъ къ четвертованію и уплатѣ Полѣскому протопопу Нестору Волковичу двухъ тысячъ девятисотъ тридцати пяти золотыхъ польскихъ за убіеніе священника Брестской Михайловской Каѳедральной церкви Власія Фили-	
190.—1711 г. Іюля 8. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ еврейской Виленской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Михаилу Савицкому долгу и пени	350		
191.—1711 г. Іюля 8. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Биржанской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Биржанской евангелической церкви долгу съ процентами . . .	353		
192.—1711 г. Іюля 24. Трибунальный декретъ, присуждающій			

№№	СТР.	№№	СТР.
		повича, нанесенія тяжких побоевъ самому протопопу, занятіе церковной земли подъ еврейское кладбище и невзносъ слѣдовавшихъ въ церковь денегъ и слѣстныхъ припасовъ для духовенства	372
198.		1712 г. Ноября 17. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ и нѣкоторыхъ христіанъ города Глуска къ изгнанію, инфаміи и уплатѣ Александру Войсбуну долгу и пени.	375
199.		1712 г. Октября 31. Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ членовъ Могилевскаго магистрата къ инфаміи и уплатѣ еврею Мовшѣ Горелику трехъ сотъ семи тысячъ ста девяноста пяти золотыхъ польскихъ.	380
200.		1713 г. Января 9. Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ евреевъ синагогъ Минскаго воеводства къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Мартіану Огинскому долгу и судебныхъ издержекъ	384
201.		1713 г. Марта 15. Подтвердительная привилегія, данная Королемъ Августомъ II Виленскимъ евреямъ на разные права и льготы	388
202.		1714 г. Мая 12. Трибунальный декретъ, присуждающій еврея Мовшу Горелика къ инфаміи и уплатѣ въ тройномъ количествѣ задержанной имъ таможенной пошлины по городу Могилеву	389
203.		1714 г. Мая 26. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ всѣхъ кагаловъ Великаго княжества Литовскаго къ инфаміи, изгнанію и уплатѣ Францу Вѣнцковичу долгу, пени и процентовъ	392
		204.—1714 г. Іюня 6. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Сморгонской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ долга Станиславу Бѣлзору.	395
		205.—1714 г. Іюля 27. Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ евреевъ города Вильны къ смертной казни и уплатѣ Францу Бѣлзору долгу и пени.	398
		206.—1714 г. Августа 6. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ кагала Гродненскаго къ инфаміи и уплатѣ трехсотъ семидесяти шести тысячъ и стадесяти золотыхъ польскихъ	401
		207.— 1717 г. Апрѣля 21. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Бѣлорусскаго, Кейданскаго, Виленскаго, Друйскаго и Биржанскаго кагаловъ къ инфаміи и ко взысканію поголовной подати, назначенной на содержаніе трибунальской хоругви.	404
		208.—1718 г. Іюня 11. Трибунальный декретъ, присуждающій общество Виленской еврейской синагоги къ инфаміи и уплатѣ Антону Колецкому долгу, процентовъ и пени	406
		209.—1719 г. Мая 6. Трибунальный декретъ, присуждающій Брестскихъ евреевъ Вульфа Евловича и сына его Израиля къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ шести тысячъ двухъ сотъ золот. польск. за ограбленіе гроба умершей Поцѣвой, погребенной въ монастырѣ Брестскихъ Бернардиновъ	409
		210.—1720 г. Января 30. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Оршанскаго кагала къ инфаміи, возврату насильно захваченныхъ плацовъ, лавокъ и амбаровъ въ городѣ Оршѣ и	

№№	СТР.	№№	СТР.
		инфаміи и уплатѣ штрафа за притѣсненіе евреевъ капитульнаго мѣстечка Докшиць . . .	438
211.—1720 г. Августа 14. Трибунальный декретъ, присуждающій еврейскую синагогу вел. кн. Литовскаго къ инфаміи и уплатѣ Францу Венцковичу долгу и пени	411 416	220.—1744 г. Ноября 22. Подтвержденіе королемъ Августомъ III, привилегій, дарованныхъ его предшественниками евреямъ мѣстечка Радина	441
212.—1721 г. Августа 6. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Визунскаго кагала къ инфаміи и уплатѣ Александру Петрусевичу долгу и пени	419	221.—1749 г. Марта 28. Судебное разбирательство по дѣлу объ убійствѣ еврея Михеля Хаимовича и о ложномъ обвиненіи въ этомъ убійствѣ Виленскихъ евреевъ	443
213.—1721 г. Сентября 13. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Михаилу Заблоцкому долгу и пени	423	222.—1750 г. Августа 8. Полюбовная сдѣлка между караимами и Виленскимъ кагаломъ	446
214.—1722 г. Мая 20. Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ евреевъ Слуцкаго кагала къ инфаміи и уплатѣ Маркіяну Полоневичу долгу и пени	427	223.—1750 г. Августа 10. Подтвержденіе королемъ Августомъ III комиссарскаго опредѣленія по дѣлу между Виленскимъ магистратомъ и евреями	448
215.—1722 г. Іюня 11. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ инфаміи и уплатѣ Михаилу Пильсудскому долгу съ процентами и пени	430	224.—1750 г. Октября 10. Протестъ Виленскаго Магистрата противъ Виленскихъ евреевъ, незаконно присвоившихъ себѣ каменный домъ по Нѣмецкой улицѣ	451
216.—1724 г. Іюля 13. Универсалъ воеводства Новгородскаго о томъ, чтобы христіане не поступали на постоянную службу къ евреямъ и татарамъ	432	225.—1757 г. Января 18. Условіе заключенное между Виленскимъ войтомъ Минкевичемъ и виленскими евреями, касательно провоза еврейскихъ покойниковъ черезъ мостъ на р. Вилии	—
217.—1727 г. Августа 26. Заемная записъ Гродненскаго кагала Гродненскому Доминиканскому монастырю на сумлу 1283 золотыхъ и 10 грошей	434	226.—1761 г. Февраля 25. Жалоба евреевъ г. Липска на мѣстнаго войта за разныя насилія, принимаемыя евреямъ	452
218.—1733 г. Апрѣля 25. Жалоба Виленскихъ евреевъ на Гавріила Скириата о причиненіи имъ разныхъ насилій	437	227.—1766 г. Іюня 30. Привилегія короля Сигизмунда Августа, снимающая съ евреевъ подозрѣніе въ убійствѣ христіанскихъ дѣтей	453
219.—1743 г. Августа 20. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ мѣстечка Смиловичъ къ		228.—1767 г. Іюня 30. Привилегія короля Сигизмунда Августа Брестскимъ евреямъ, ограждающая ихъ отъ подозрѣнія въ убійствѣ христіанскихъ дѣтей	455

XVIII

№№	стр.	№№	стр.
229.—1775 г. Октября 5. Распределение суммы занятой Виленскими евреями у иезуитовъ съ обязательствомъ внести ее Виленскому епископу Массальскому въ теченіи двѣнадцати лѣтъ.	457	внесъ его въ кагальную черную книгу.	476
230.—1775 г. Ноября 27. Распределение суммы занятой Слуцкими евреями у иезуитовъ съ обязательствомъ уплатить Виленскому епископу Игнатію Массальскому.	460	238.—1788 г. Мая 13. Протестъ евреевъ Виленскаго кагала противъ Виленскаго епископа, желавшаго подчинить ихъ духовному суду	477
231.—1785 г. Ноября 29. Декретъ воеводы Виленскаго Карла Радвила по дѣлу между Виленскимъ рабиномъ и кагаломъ.	463	239.—1788 г. Мая 3. Донесеніе возныхъ объ отвѣтѣ кагальныхъ на запросъ, почему они не дѣлали выборовъ своихъ старшинъ	478
232.—1786 г. Января 12. Жалоба еврея Абеля Вульфовича на другихъ евреевъ о томъ, что они ложно обвиняли его въ принятіи христіанства и возвращеніи его снова въ іудейскую вѣру.	465	240.—1788 г. Мая 25. Жалоба уполномоченнаго отъ еврейскаго общества Шимеля Вольфовича на Коссовича, который незаконно запретилъ имъ выборы.	479
233.—1786 г. Февраля 16. Жалоба Виленскихъ евреевъ, живущихъ на епископской юрисдикціи, на кагалъ, по поводу безконтрольнаго распоряженія доходами съ евреевъ города Вильны	467	241.—1788 г. Іюня 3. Посвидѣтельствованіе вознаго объ осмотрѣ избитыхъ и пораненныхъ солдатами и евреями возныхъ и другихъ лицъ	480
234.—1786 г. Іюля 19. Охранный листъ Короля Станислава Августа, данный Виленскимъ евреямъ въ защиту отъ насилій, чинимыхъ кагаломъ.	472	242.—1791 г. Марта 21. Опрежденіе Виленскаго магистрата по дѣлу Могилевскаго еврея Авраама Юселевича съ цехами слесарнымъ и столярнымъ.	481
235.—1788 г. Апрѣля 24. Жалоба Виленскихъ евреевъ на кагалъ о незаконныхъ дѣйствіяхъ его членовъ	474	243.—1793 г. Октября 12. Декретъ короля Станислава Августа по дѣлу между Виленскимъ магистратомъ и Виленскими евреями.	486
236.—1788 г. Апрѣля 24. Жалоба Виленскихъ евреевъ на старшихъ школьныхъ о неправильномъ образѣ ихъ дѣйствій.	475	244.—1795 г. Января 15. Прошеніе Литовскихъ евреевъ къ князю Репнину о томъ, чтобы ихъ судили въ гродскомъ и земскомъ судѣ, а не магистратскомъ и чтобы они были освобождены отъ податей и резолюція на эту просьбу	498
237.—1788 г. Апрѣля 24. Жалоба Шимеля Вольфовича на Виленскій кагалъ о томъ, что онъ		245.—1795 г. Ноября 11. Прошеніе старшинъ госпитальнаго братства Виленскаго кагала объ освобожденіи отъ подымнаго сбора двухъ домовъ, купленныхъ братствомъ для госпиталя.	500

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Выпускаемый нынѣ въ свѣтъ Виленскою Комиссіею для разбора древнихъ актовъ XXIX томъ, представляетъ новый ея трудъ по старому, но вѣчно живущему вопросу—о евреяхъ въ Сѣверо-Западной Руси; томъ этотъ является продолженіемъ предшествовавшаго XXVIII тома ея актовъ. Въ настоящій новый томъ вошло 245 актовъ самаго разнообразнаго содержанія.

Акты эти, извлеченные Комиссіею изъ древнихъ юридическихъ памятниковъ б. Русско-Литовскаго государства, хранящихся въ настоящее время въ Виленскомъ центральномъ архивѣ и напечатанные въ настоящихъ двухъ томахъ, въ количествѣ 577, представляютъ, весьма цѣнный, наиболѣе достовѣрный и весьма обширный по своему содержанію, научный матеріалъ, для того, чтобы по вопросу о евреяхъ въ Сѣверо-Западной окраинѣ Россіи, за минувшіе вѣка ихъ пребыванія здѣсь, установить наиболѣе вѣрный взглядъ, сдѣлать наиболѣе безошибочныя заключенія, начертить предъ нашими очами возможно полную, живую, наглядную картину ихъ протекшей вѣковой жизни.

Приступая къ разсмотрѣнію документовъ настоящаго тома, мы не можемъ не остановиться здѣсь прежде всего на томъ общемъ выводѣ, который изъ собранныхъ Комиссіею актовъ выступаетъ съ неотразимою силою и ясностію, и въ основѣ котораго кроется гордіевъ узелъ еврейскаго вопроса. Выводъ этотъ заключается въ томъ, что первыми польскими королями и великими князьями Литовскими, при водвореніи въ своемъ государствѣ новыхъ поселенцевъ изъ юго-западной Европы—евреевъ, была допущена роковая, историческая, непоправимая ошибка!.. Когда впервые явились предъ ними, преклоненные, измученные историческимъ рокомъ, угнетенные и бѣдствующіе еврейскіе поселенцы, они приняли ихъ весьма благосклонно, сдѣлали ихъ предметомъ своей особенной заботливости и, какъ свой личный плодъ и даръ, поселили въ своемъ государствѣ, широко обставивъ ихъ своими привилегіями и оградивъ неприкосновенность ихъ

внутренняго, бытоваго, религіознаго и общественнаго устройства. При такихъ условіяхъ въ древней Литвѣ появились первые евреи!..

Но въ бывшемъ Русско-Литовскомъ государствѣ было свое искони древнее, природное населеніе, состоящее изъ русскаго народа и не большаго литовскаго племени; населеніе это имѣло свой общій юридическій—русскій языкъ, свои общіе законы суда, свои нравы и обычаи; населенію этому одному принадлежало право господства и распоряженія на своей землѣ. Всякіе новые поселенцы на этой землѣ, по неотразимому, естественному порядку вещей, должны были стать въ органическую связь съ этимъ природнымъ, господствующимъ населеніемъ, подчиниться его законамъ, принять его языкъ, освоиться съ его нравами и обычаями, и ожидать отъ него себѣ столько личныхъ благъ, правъ и вольностей, сколько оно, взвѣсивая свои собственныя блага и интересы, найдетъ возможнымъ и заблагодарасудить таковыя имъ дать. Ибо только при такомъ порядкѣ вещей жизнь новыхъ поселенцевъ въ новой русско-литовской странѣ могла получить вполнѣ естественное, спокойное, мирное и, насколько это возможно, счастливое теченіе и развитіе. Великимъ, могучимъ, извѣчнымъ организмомъ Русско-Литовскаго государства была бы поглощена и ассимилирована горсть первыхъ новоприбылыхъ поселенцевъ евреевъ и ничѣмъ въ этомъ случаѣ не былъ бы нарушенъ внутренній миръ земли. Но обо всемъ этомъ, къ великой скорби исторіи, забыли первые польскіе короли и великіе князья Литовскіе, забыли пришедшихъ и преклонившихся предъ ними, просящихъ ихъ великой милости, новыхъ поселенцевъ евреевъ представить своему русско-литовскому, господствующему народу, отдать ихъ подъ его законы, въ полное его распоряженіе и зависимость; этихъ новыхъ поселенцевъ, не справляясь съ волею и желаніемъ своего народа, они, какъ даръ и плодъ своей единоличной заботливости и милости, пересадили на почву своего государства, безъ всякой, живой, органической связи съ природнымъ, господствующимъ его населеніемъ; такимъ образомъ ими съ перваго начала было образовано какъ бы два независимыхъ другъ отъ друга лагеря, какъ бы два самостоятельныхъ теченія, исключаютія другъ друга. Не подлежитъ спору,—въ ихъ верховной власти и правѣ было оказывать великую милость новоприбылымъ евреямъ—поселенцамъ, но милость эта должна была оказываться на томъ, что туземному, коренному, господствующему населенію государства предлагается благосклонно принять въ свою среду, подъ общіе свои законы и въ полное свое распоряженіе этихъ чужеземныхъ пришельцевъ, заботиться объ нихъ чтобы они пользовались жизнію, благополучіемъ и счастіемъ безраздѣльно съ нимъ. Первые польскіе короли и великіе князья Литовскіе, а

за ними и всѣ преемники ихъ объ этомъ забыли и упустили это изъ виду; и въ этомъ, повторяемъ, заключается именно ихъ роковая, великая историческая, непоправимая ошибка!.. Отсюда весь антагонизмъ, все неестественное, столь печальное въ государственной жизни, холодное, чуждое дружелюбія отношеніе между пришлымъ и туземнымъ населеніями древней Литвы. Нѣтъ между ними живой, органической связи, нѣтъ единства государственнаго организма. И эта печальная, черная, разъединяющая черта проходитъ чрезъ всю многовѣковую еврейскую исторію на Литвѣ. Эта черта становится видимою и просвѣчивается во всѣхъ актахъ XXVIII и XXIX томовъ Виленской Археографической Комиссіи. Евреи, отлично сознавая прибрѣтенное ими новое, исключительное положеніе на Литвѣ и взирая на себя, какъ на личный даръ и плодъ благоволенія и заботливости польскихъ королей и великихъ князей Литовскихъ, въ пріютившей ихъ странѣ не хотятъ никого болѣе знать, кромѣ своихъ верховныхъ благодѣтелей и тѣхъ, чрезъ кого можно приблизиться къ новымъ ихъ милостямъ, имѣютъ заботу только объ укрѣпленіи и расширеніи своего національнаго положенія, о своихъ личныхъ и общественныхъ интересахъ; общее же благо государства и частные интересы окружающаго ихъ природнаго, господствующаго населенія для нихъ—задача только принудительной необходимости и собственной, близкой или отдаленной, расчетливости. Природное же, туземное, господствующее населеніе Литвы смотритъ на новыхъ поселенцевъ евреевъ, какъ на навязанный ему, привитый къ его государственному организму паразитный наростъ, какъ на эксплуататоровъ благъ и даровъ его земли, относится къ нимъ недоувѣрчиво, недружелюбно и во многихъ случаяхъ прямо враждебно, и по временамъ даетъ имъ чувствовать силу и тяжесть своей хозяйственной руки...

Но возвратимся къ новоизданному XXIX тому актовъ; заключающіеся въ немъ 245 актовъ мы находимъ наиболѣе соотвѣтственнымъ распредѣлить на слѣдующія группы.

1. Королевскія привилегіи и листы, относящіеся къ Евреямъ, подъ №№ 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 20, 21, 22, 45, 74, 75, 76, 79, 83, 84, 102, 107, 112, 119, 120, 125, 126, 127, 128, 220, 227, 228 и 234. Самыя важныя и существенныя привилегіи евреи получили отъ первыхъ польскихъ королей и великихъ князей Литовскихъ. Эти жалованныя грамоты сдѣлались основою для пожалованій, идущихъ отъ лица всѣхъ послѣдующихъ, верховныхъ правителей Литвы. Въ вышеперечисленныхъ королевскихъ документахъ всюду выступаетъ особенная королевская заботливость объ устройствѣ положенія этого искусственно насажденнаго

плода—еврейскихъ поселенцевъ: то имъ дѣлаются новыя наданья, то подтверждаются старыя; то имъ предоставляются новыя облегченія; то улаживаются ихъ внутреннія неурядицы, а главнымъ образомъ, оказывается имъ защита и огражденіе отъ мнимыхъ притѣсненій со стороны христіанъ. Но если во всѣхъ этихъ многочисленныхъ актахъ королевскихъ пожалованій и милостей расточается великое обиліе благъ на новопринятыхъ на Литовскую землю поселенцевъ евреевъ, то изъ содержанія этихъ же важныхъ актовъ невозможно не убѣдиться и нельзя не видѣть воочию, въ какой степени ими сжимаются, ограничиваются и почти ступшевываются всѣ подобнаго же рода акты королевской милости, наданныя на права и вольности своему собственному, природному, господствующему населенію государства; нельзя отсюда не видѣть того, сколько въ еврейскихъ привилегіяхъ кроется въ сущности, по правдѣ, истинной, обиды для этого природнаго господствующаго населенія, начиная съ того, что осѣвшіе съ нимъ рядомъ, на его землѣ, пользующіеся всѣми благами этой земли, пришельцы евреи, изъемяются изъ общихъ, равныхъ для всѣхъ, законовъ государства, что для устраненія обвиненія евреевъ въ приписываемомъ имъ христіанскимъ народомъ, дѣйствительно страшномъ преступленіи—въ убіеніи христіанскихъ дѣтей, издаются постановленія, несомѣстимыя съ жизненною практикою; таково напр. требованіе относительно представленія свидѣтелей для доказательства этого преступленія (трехъ евреевъ и четырехъ христіанъ), а въ случаѣ ихъ непредставленія при сужденіи обвинителя къ смертному приговору, и проч. тому подобное... Съ переходомъ земель б. В. Кн. Литовскаго подъ власть Россійской имперіи пали всѣ королевскія привилегіи, наданныя живущимъ на этихъ земляхъ евреямъ, и евреи подчинены общимъ законамъ русскаго государства; но воспринятый ими изъ этихъ привилегій духъ и внутренній строй жизни, ихъ «кагалъ» и проч., остались для нихъ въ своей неприкосновенности до нашихъ дней, почему и нынѣ они въ русскомъ государствѣ, по общепризнанному мнѣнію, представляютъ «государство въ государствѣ»...

Изъ вышеприведенной группы королевскихъ документовъ, восемь, подъ №№ 6, 7, 9, 75, 79, 83, 227 и 228, имѣютъ общее значеніе и относятся ко всѣмъ евреямъ В. Кн. Литовскаго. Изъ нихъ въ первомъ (6) король Владиславъ IV въ 1647 г. возбраняетъ повѣтовымъ сеймикамъ устанавливать новыя налоги для евреевъ; во второмъ (7) Янъ Казиміръ въ 1650 г. предписываетъ не дѣлать принужденія оставаться въ христіанствѣ тѣмъ изъ евреевъ, которые приняли христіанскую вѣру по принужденію, во время козацкихъ войнъ; въ третьемъ (9) тотъ же король въ 1664 г. дозволяетъ евреямъ уплачивать долги векселями вмѣсто

наличныхъ денегъ; въ четвертомъ (75) тотъ же король въ 1681 г. назначаетъ четыремъ главнымъ кагаламъ В. Кн. Л-го срокъ для окончанія ихъ споровъ по вопросу о взаимной подчиненности; въ пятомъ (79) тотъ же король въ 1682 г. налагаетъ евреямъ запретъ, чтобы въ теченіи 12 недѣль не вчиняли исковъ и преслѣдованій другъ друга; въ шестомъ (83) король Янъ III въ 1682 г. предоставляетъ право свободной торговли четыремъ главнымъ кагаламъ—брестскому, гродненскому, пинскому и виленскому; въ седьмомъ (228) король Сигизмундъ Августъ въ 1564 г., вслѣдствіе челобитья о томъ, что королевскіе «врадники» (чиновники) судятъ, рядятъ, даже осуждаютъ ихъ «на горло», разоряютъ ихъ имущество, явно вопреки ихъ правамъ, полученнымъ ими отъ предшественниковъ его польскихъ королей, обращаетъ особенное свое вниманіе на возводимое на евреевъ тяжкое обвиненіе въ убіеніи христіанскихъ дѣтей и поруганіи святѣйшихъ Таинъ (св. Даровъ причастія) и приказываетъ «всѣмъ королевскимъ врадникомъ, княземъ, паномъ старостомъ, войтомъ, бурмистромъ и всимъ инымъ, такъ духовнымъ, яко и свѣтскимъ», чтобы въ случаѣ возникновенія подобныхъ обвиненій, никто не осмѣлился судить заподозрѣннаго еврея своимъ собственнымъ судомъ, но направилъ бы его къ суду королевскому, представивъ въ данномъ случаѣ четырехъ благонадежнѣйшихъ свидѣтелей изъ христіанъ и трехъ изъ евреевъ; обвинитель, не доказавшій этого преступленія, «маеть быти каранъ горломъ и маетностію»; королевскіе «врадники» имѣютъ строго исполнять все написанное въ настоящей привилегіи, «подъ десятма тысячма копами грошей»; и наконецъ въ восьмомъ документѣ (227) тотъ же король въ 1566 г., по поводу случая въ г. Бѣльскѣ на Подляшши и новаго такого же случая въ мѣстечкѣ Росопѣ, когда возникло обвиненіе евреевъ въ страшномъ преступленіи—въ убиваніи христіанскихъ дѣтей, кромѣ соображеній и требованій, изложенныхъ въ предшествующей его грамотѣ, разъясняетъ и повелѣваетъ еще слѣдующее: обвиненіе евреевъ въ настоящемъ страшномъ преступленіи—противно ученію священнаго писанія, «же крови христіанской жидове николи не потребуютъ»; что при разборѣ предъ королемъ бѣльскаго случая обнаружилось, что тутъ имѣлось въ виду не самое преступленіе, приписываемое евреямъ, но причины постороннія, «але причины зважные на нихъ покладаны со стороны нѣкоторыхъ подданныхъ нашихъ, абы могли жидовъ зъ мѣсть нашихъ выкоренить», что первая предостерегательная привилегія короля 1564 г. по бѣльскому дѣлу не была записана и явлена ни въ одномъ судебномъ мѣстѣ, и не была опубликована и оповѣщена народу во всѣхъ подлежащихъ общественныхъ мѣстахъ, въ городахъ, мѣстечкахъ, на базарахъ и проч.; что виноваты въ настоящемъ случаѣ и сами евреи, упустивъ изъ

виду касающееся ихъ столь важное обстоятельство и не приложивъ заботы къ своевременному и широкому распубликованію сказанной грамоты 1564 года, и что нынѣ вновь повелѣвается явить эту грамоту во всѣхъ подлежащихъ судахъ—земскомъ, городскомъ, и др.

За категорією общаго характера документовъ слѣдуютъ королевскія грамоты и листы, относящіяся къ отдѣльнымъ городамъ и мѣстечкамъ В. Кн. Л-го и къ отдѣльнымъ личностямъ евреевъ.

Въ данномъ случаѣ на первомъ мѣстѣ стоитъ городъ Вильна, по своему наиболѣе густому населенію его евреями и по своему нравственному и общественному вліянію и матеріальному положенію еврейскихъ представителей. Сюда относятся девять грамотъ, подъ №№ 3, 20, 21, 22, 76, 119, 120, 223 и 234. Въ первой (3) король Владиславъ IV въ 1633 г. освобождаетъ еврейскіе дома отъ постоя во время сѣзда въ Вильну на засѣданія отправляемыхъ различныхъ судовъ, не исключая и своего личнаго пребыванія здѣсь, а лично ихъ самыхъ отъ требованія въ эти суды, такъ какъ евреи имѣютъ дѣло только съ юрисдикію «Виленскаго замка» (т. е. съ старостинскимъ или воеводскимъ и подвоеводскимъ судомъ). Этою замѣчательною привилегією евреямъ дается широкая свобода производить разнообразную торговлю и заводить шинки въ своихъ домахъ во время отправленія засѣданій судовъ въ Вильнѣ, возбраняется взыскивать съ евреевъ разные податки и вообще облагать ихъ какими либо новыми налогами; свободны они также отъ налога съ кошернаго мяса, которое они продаютъ возлѣ своей «божницы», а также и отъ всѣхъ прочихъ ихъ товаровъ; во второй (20) король Михаилъ въ 1669 г. дѣлаетъ подтвержденіе шести грамотъ своихъ предшественниковъ, данныхъ виленскимъ евреямъ на различныя права и вольности; въ третьей (21) тотъ же король, въ томъ же году, назначаетъ евреямъ 20 лѣтній срокъ для покупки отъ христіанъ всѣхъ домовъ, находящихся на трехъ виленскихъ ул.—св. Николая, Жидовской и Ятковой, отведенныхъ подъ жительство евреямъ и въ то же время предоставляетъ имъ право нанимать и арендовать себѣ дома во всемъ городѣ, на всѣхъ юрисдикіяхъ, отправлять въ нихъ свою торговлю и устраивать шинки; въ четвертой (22) тотъ же король въ томъ же году дозволяетъ евреямъ свободно разносить по городу и продавать разные товары, безъ всякаго стѣсненія со стороны цеховъ, подъ зарукою 1000 копъ грошей; въ пятой (76) король Янъ III въ 1682 году освобождаетъ виленскихъ евреевъ отъ совмѣстной общей городской переписи и напоминаетъ магистрату, что онъ, не внимая просьбѣ евреевъ произвести перепись для нихъ на воеводскомъ дворѣ, принудилъ ихъ для этой цѣли, выйти за городъ, въ открытое поле, гдѣ тотчасъ напали на нихъ ви-

ленскіе цеховые, «били ихъ, сѣкли, стрѣляли», оборвали на нихъ одежду и причинили имъ многія другія обиды и убытки; нѣсколько десятковъ изъ нихъ осталось на мѣстѣ убитыми и ранеными; и всѣхъ ихъ совсѣмъ бы истребили, если бы, «по предусмотрѣнію Божію, не явилась имъ на помощь академическая молодежь (студенты іез академіи или коллегіума) и не оборонила ихъ»; разгнѣванный король беретъ по настоящему случаю виленскую синагогу и каждого отдѣльнаго еврея подъ свое особенное покровительство, даетъ евреямъ заручный листъ и сурово приказываетъ магистрату, чтобы на будущее время подобныхъ нападеній, насилій, «тумультовъ» надъ евреями онъ не допускалъ и чтобы обставилъ ихъ жизнь полною безопасностью, подъ зарукою въ 100,000 копъ грошей литовскихъ; въ шестой (119) тотъ же король въ 1687 г. обращается къ виленскому воеводѣ Казиміру Сапѣгѣ, къ «губернатору» г. Вильны, къ виленскимъ судамъ—земскому и гродскому и къ другимъ представителямъ власти—принять мѣры къ обузданію въ Вильнѣ своевольныхъ людей, мѣщанъ, ремесленниковъ, іезуитскихъ студентовъ, которые дѣлаютъ надъ евреями постоянныя насилія, расхищаютъ ихъ имущество, захватываютъ панскія вещи, находящіяся въ закладѣ у евреевъ; въ седьмой (120) тотъ же король, въ томъ же году, посылаетъ виленскому магистрату свой напоминательный листъ такого же содержанія и приказываетъ ему, съ своей стороны, принять всѣ мѣры къ охранѣ евреевъ, дабы они свободно могли пользоваться данными имъ королевскими привилегіями, такъ какъ отъ постоянно повторяющихся нападеній на нихъ своевольныхъ людей и городского посольства, они находятся подъ вѣчнымъ страхомъ и понесли убытковъ на полтора тысячь пол. злотыхъ; это предостереженіе дѣлается магистрату подъ зарукою въ 100,000 червонныхъ злотыхъ; въ восьмой (223) король Владиславъ IV въ 1636 г. своею привилегією утверждаетъ комиссарскій декретъ, состоявшійся въ томъ же году, по поводу происшедшаго въ г. Вильнѣ въ 1634 г. великаго «тумульта», между виленскими евреями съ одной стороны и магистратомъ и городскимъ посольствомъ—съ другой. Въ силу этого декрета дозволяется евреямъ 1) приобрѣсть покупкою отъ шести христіанскихъ домовъ, расположенныхъ на Нѣмецкой улицѣ, ихъ «тыль» (заднюю часть, дворъ) и на немъ строить себѣ дома, отъ которыхъ, на Нѣмецкую и Стекланную улицу имѣть каменные ворота; 2) евреямъ предоставляется свобода шинковать и продавать христіанамъ медъ и пиво бочками, а водку («горѣлку») куфою и бариломъ, гарнцемъ и нолугарнцемъ, съ устройствомъ шинковъ въ 20 домахъ, гдѣ они сами пожелаютъ избрать себѣ мѣсто, съ тѣмъ однако условіемъ, чтобы христіанамъ не дозволяли пить въ шинкахъ, но продавали бы эти напитки только на улицу, «на выносъ»; за эту

свободу торговли напитками евреи ежегодно, въ мирное и въ военное время обязаны вносить въ виленскій ратушь по 600 золотыхъ; а если бы какой, нибудь еврей, помимо этихъ 20 домовъ, сталъ гдѣ либо торговать меньшею мѣрою—гарнцемъ, полугарнцемъ или квартою, то таковой, уличенный въ этомъ, подпадаетъ каждый разъ штрафу въ 100 злот.; 3), всѣ процессы, протестаціи, всякіе иски, начавшіеся въ Вильнѣ по поводу вышепомянутаго «тумульта» въ 1634 г. и внесенные въ судебные акты, заручные листы съ одной и другой стороны всѣ предаются отнынѣ совершенному уничтоженію и забвенію; 4) однако магистратъ относительно общественной безопасности долженъ принять всѣ мѣры, чтобы евреи были обезопасены отъ тревогъ и буйства своевольныхъ людей; а если бы гдѣ либо проявилось подобное насиліе и были обнаружены убытки за недосмотрѣніемъ магистрата, то послѣдній подвергается суровой отвѣтственности и долженъ покрыть убытки; 5), такъ какъ городскія возмущенія вредны для цѣлаго города Вильны, то градской судъ, магистратъ и епископы, всякій на своей юрисдикціи, должны произвести розыскъ относительно виновныхъ по минувшему «тумульту», таковыхъ забрать и карать, а открытыя у нихъ похищенные вещи возвратить евреямъ. Въ послѣднемъ документѣ изъ этой категоріи, охранномъ листѣ (234), данномъ королемъ Станиславомъ Августомъ виленскимъ евреямъ, въ 1786 г. подымается занавѣсъ и открывается неприглядная картина внутренней жизни виленскаго кагала. Уполномоченные гмины и цѣлаго еврейскаго посольства г. Вильны обратились къ королю съ ходатайствомъ о заступничествѣ ихъ противъ кагала. «Старозаконники Абель Вольфовичъ, Ошеръ Кальмановичъ, Юдель Литмановичъ, Мойжепъ Йоселевичъ и другіе старшины виленскаго кагала, въ силу своего внутренняго суда и деспотической власти, съ давнихъ поръ подвергаютъ ихъ неизвѣстному для гмины и посольства обремененію, которое они въ виду преобладанія сильнѣйшихъ надъ слабѣйшими, до этого времени терпѣливо сносили; но наконецъ становится выше ихъ силъ, когда помянутый кагалъ, доведшій цѣлое посольство евреевъ до послѣдней степени разоренія («до руины»), еще облагаетъ ихъ совершенно вымышленными налогами, угнетаетъ ихъ новопридуманными складками и разными податками, и слишкомъ суровымъ обхожденіемъ не только не позволяетъ искать справедливости но, направляясь дальше по пути своей дерзости, преслѣдуетъ и терзаетъ гминныхъ и цѣлое посольство—однихъ разореніемъ ихъ имущества, другихъ тюремнымъ заключеніемъ, иныхъ наказаніями («карами»»). Король склоняясь къ настоящему ходатайству, повелѣваетъ: «чтобы виленскій кагалъ и послѣдующіе кагалные старшины, какъ сами такъ и чрезъ другихъ лицъ, не осмѣливались совершать

подобныхъ безправій, гвалтовъ и насилій, вымогать подѣ вымышленнымъ предлогомъ разныхъ податковъ, но дѣйствовать только согласно состоявшемуся въ 1766 г. ликвидационному декрету и затѣмъ соотвѣтственно резолюціи, учиненной пресвѣтлою Литовскою скарбовою комиссіею; также, чтобы тѣхъ же гминныхъ евреевъ, цѣлое посольство и ихъ уполномоченныхъ, они не дерзали преслѣдовать, хватать, бить, подвергать тюремному заключенію и какимъ нибудь образомъ обременять ихъ, подѣ угрозою наказаній, описанныхъ въ государственномъ законѣ». При этомъ, въ заключеніе, король объявляетъ, что гминъ и все посольство евреевъ г. Вильны онъ беретъ подѣ свое королевское покровительство впредь, пока они на своихъ притѣснителей и обидчиковъ не найдутъ законнаго суда.

Послѣ Вильны, по количеству еврейскаго населенія, слѣдуетъ поставить на второмъ мѣстѣ городъ Брестъ, къ которому относятся документы подѣ №№ 102, 107, 125, 126 и 127. Изъ этихъ документовъ обращаютъ на себя особенное вниманіе первые два, которые по характеру своему стоятъ въ непосредственной связи съ предшествующею королевскою грамотою подѣ № 234, и говорятъ о томъ же внутреннемъ нестроеніи и безпорядочности еврейской жизни. Городъ Брестъ («Берестье») былъ однимъ изъ выдающихся и ближайшихъ пунктовъ на землѣ В. Кн. Л-го, въ который изъ Короны Польской впервые передвинулись и прочно осѣли евреи. Неудивительно, что поселившись здѣсь, они всегда приписывали себѣ какое-то право старшинства и первенства надѣ евреями въ другихъ городахъ Литвы. Такъ случилось и въ 1680 году, когда брестскіе евреи почему-то объявили свои верховныя права надѣ минскими евреями. По этому поводу первые объявили настоящую войну послѣднимъ; какъ на войнѣ, стали хватать послѣднихъ на дорогахъ, въ домахъ и особенно на ярмаркахъ, въ г. Мирѣ и другихъ торговыхъ мѣстахъ, начали отнимать и конфисковать ихъ товары, такъ что въ концѣ этой ожесточенной ссоры причинили имъ убытковъ и разоренія болѣе чѣмъ на 100,000 пол. злотыхъ; независимо отъ этого матеріальнаго разоренія, минскіе евреи были устранены изъ совѣщательныхъ собраній брестскихъ евреевъ. Вотъ по этому поводу король Янъ III, въ двухъ предостерегательныхъ листахъ отъ 17 января и 29 августа 1685 г. (102, 107) приказываетъ брестскимъ евреямъ отступить отъ своего безправія, возстановить съ минскими евреями миръ, возвратить имъ награбленное имущество, подѣ зарукою въ 5000 червонныхъ злотыхъ.

Въ послѣдующихъ двухъ документахъ (125 и 126) тотъ же король Янъ III въ 1688 г. дѣлаетъ брестскимъ евреямъ разныя облегченія по поводу постигшаго

XXVIII

городъ опустошительнаго пожара. Въ документѣ № 127 рескриптомъ своимъ тотъ же король, въ томъ же году, назначаетъ комиссію для раслѣдованія и рѣшенія уже издавна возникшихъ споровъ и несогласій между брестскимъ магистратомъ и мѣстнымъ кагаломъ, по вопросу о владѣемой землѣ, плацахъ, домахъ и вообще о правахъ, которыми пользовались обѣ стороны. Въ рескриптѣ проглядываетъ явное покровительство короля евреямъ

За Брестомъ стоитъ на очереди городъ Минскъ. Относительно этого города, какъ мѣстожителства для евреевъ, въ разсматриваемомъ нами томѣ, мы имѣемъ одинъ любопытный документъ подъ № 74. Это грамота короля Яна III отъ 2 декабря 1681 г., въ коей проявляется особенная его королевская заботливость о живущихъ въ Минскѣ евреяхъ и раскрывается здѣсь для нихъ самое широкое поле дѣятельности. Въ 1609 г. король Сигизмундъ III привилегією своею уволилъ минскихъ евреевъ отъ разныхъ налоговъ и необычайныхъ сборовъ и предоставилъ имъ разныя вольности; Владиславъ общею генеральною привилегією отъ 31 декабря 1636 г., относящеюся ко всѣмъ евреямъ В. Кн. Л-го, расширилъ ихъ права; эту привилегію въ 1649 г. 17 февраля подтвердилъ король Янъ Казиміръ. Принимая во вниманіе всѣ эти королевскія пожалованія, король Янъ III нынѣ своею грамотою привноситъ минскимъ евреямъ многія дополненія и прибавляетъ новыя вольности. Въ силу настоящей его грамоты евреямъ вольно въ своихъ каменницахъ, домахъ, 10-ти лавкахъ, продавать сукна, шелковыя и другія матеріи, коренья и всякія ремесленныя издѣлія и товары; вольно имъ имѣть свою скотобойню, баню, кладбище при синагогѣ, покупкою пріобрѣтать плацы, которыхъ въ настоящую пору у нихъ насчитывается уже 21, строить солодовню, бровары и винницы; увольняются отъ всякихъ взысканій и постоевъ ихъ три школьные дома; въ ремесленныхъ своихъ произведеніяхъ евреи не должны терпѣть никакихъ стѣсненій и обидъ отъ существующихъ тутъ христіанскихъ цеховъ; въ дѣлѣ правосудія они освобождаются отъ всѣхъ прочихъ судовъ, кромѣ «суда замковаго»; государственные налоги уплачиваются чрезъ кагалъ, и проч. и проч. Всѣмъ сословіямъ король поставляетъ на видъ, чтобы свобода и вольности евреевъ были ими тщательно охраняемы и чтобы они ни въ чемъ не терпѣли стѣсненія.

Къ городу Пинску, тоже густо населенному евреями, въ настоящемъ томѣ актовъ, относятся лишь три королевскихъ документа. Это во-первыхъ привилегія короля Сигизмунда Августа (1) отъ 30 октября 1561 г., коею онъ предоставляетъ брестскимъ евреямъ Рубиновичамъ устройство и содержаніе на пять лѣтъ въ г. Пинскѣ скарбовога солянаго склада, съ тѣмъ, чтобы соль про-

давалась въ немъ по пониженной цѣнѣ, по 15 грошей за тысячу толпъ бѣлой соли; всѣ обыватели пинскаго повѣта, свѣтскіе и духовные, должны брать соль, какъ для личнаго употребленія, такъ и для торговли, только изъ этого склада; во вторыхъ, король Владиславъ IV въ 1646 г. (5) даетъ привилегію пинскому еврею Песаху Якубовичу на устройство въ г. Пинскѣ новой мельницы, съ платою отъ нея ежегодно въ королевскій скарбъ 100 злотыхъ; и въ третьихъ, король Янъ Казиміръ, универсаломъ отъ 5 августа 1650 г. (8) приказываетъ не принуждать оставаться въ христіанской вѣрѣ тѣхъ изъ евреевъ, которые приняли ее по принужденію во время козацкихъ войнъ.

Въ 1646 г. 3 декабря (4) король Владиславъ IV привилегією своею утверждаетъ за трокскими евреями—караимами исключительное право на жительство и торговлю въ г. Трокахъ; прочіе же евреи—«раббинисты», пробравшіеся сюда и открывшіе здѣсь тайную торговлю и питейныя заведенія, должны быть всѣ отсюда выселены.

Въ 1653 г. 16 окт. (45) тотъ же король Владиславъ IV далъ евреямъ м. Липска, въ гродненской экономіи, привилегію, съ тѣми же широкими правами, какими пользовались евреи въ большихъ городахъ; эту привилегію подтверждаетъ своею грамотою король Янъ III въ 1679 г.

Въ 1687 г. 26 февр. (112) король Янъ Казиміръ привилегією своею дозволяетъ Иршѣ Израеловичу, «своему фактору, съиздавна заслуженному въ его скарбѣ и Рѣчи-Посполитой» пріобрѣсти покупкою въ г. Вильнѣ, на Нѣмецкой улицѣ, пустой плацъ, называемый Бржостовскій, который до этого времени служилъ мѣстомъ для сборищъ «своевольныхъ людей».

Въ 1744 г. 22 ноября (220) король Августъ III грамотою своею подтверждаетъ привилегіи своихъ предшественниковъ, дарованныя мѣстечку Радину, расположенному въ Лидскомъ повѣтѣ, на широкія права и вольности; такъ, между прочимъ, въ дѣлѣ правосудія, радинскіе евреи отвѣчаютъ «только предъ судомъ королевскаго двора тамошняго старосты и подвоеводы, съ вольною апелляціею въ задворные королевскіе суды»...

Къ отдѣлу королевскихъ привилегій, по тождеству содержанія, должна быть отнесена и грамота князя Иеронима Любартовича Сангушки, данная 15 авг. 1678 г. (37) евреямъ мѣстечка Ракова, находящагося въ Минскомъ воеводствѣ; грамотою этою въ широкихъ размѣрахъ подтверждаются права и вольности раковскимъ евреямъ, пріобрѣтенныя ими отъ предковъ и предшественниковъ Иеронима Сангушки.

2) Жалобы евреевъ на учрежденія и отдѣльныхъ лицъ—2, 23, 51, 52, 57, 58, 59, 62, 65, 68, 69, 73, 85, 87, 88, 94, 95, 103, 104, 110, 113, 114, 136, 138, 218, 226, 232, 233, 235, 236, 237 и 240. Перечисленные здѣсь документы по характеру своего содержанія весьма близки и сходны другъ съ другомъ: въ нихъ идетъ дѣло о нападеніяхъ, насиліяхъ и вообще неправдахъ, чинимыхъ христіанами надъ евреями, а также самими евреями надъ евреями. Документы эти безспорно свидѣтельствуютъ, какое возбужденіе и антагонизмъ постоянно существовали между христіанскимъ и еврейскимъ населеніемъ и какая внутренняя неурядица жила между самими евреями; они еще разъ доказываютъ то, о чемъ говорено было въ началѣ нашего предисловія, т. е. ненормальность и неестественность тѣхъ основъ, на которыхъ построено впервые поселеніе евреевъ на землѣ б. В. Княжества Литовскаго. Приведемъ здѣсь изъ этихъ документовъ нѣсколько болѣе выдающихся, направленныхъ прежде всего противъ христіанъ.

По городу Вильнѣ. Въ 1669 г. (23) еврей—старшины «Виленскаго збора» приносятъ свою жалобу на виленскій магистратъ, цехи и все городское поспольство о томъ, «что они, пренебрегая строгостью государственныхъ законовъ, желая довести жалующихся до послѣдняго разоренія и униженія, не обращая вниманія на права, вольности и привилегіи, дарованныя имъ, на королевскіе декреты, ординацію и добровольное соглашеніе между обѣими сторонами, установленное комиссарами, причиняютъ имъ разныя насилія и грабежи; въ настоящемъ 1669 г., когда еврей Самуель Давидовичъ, стекольщикъ, пользуясь своимъ правомъ, сталъ съ своимъ инструментомъ ходить по городу Вильнѣ, цеховые схватили его, жестоко избили, изранили и обѣщали убить его, если онъ для своего ремесла еще разъ покажется на городскихъ улицахъ; магистратъ и цехи устанавливаютъ и издають противныя королевскимъ декретамъ «уставы», заводятъ и основываютъ несуществовавшія прежде въ Коронѣ и В. Кн. Литовскомъ какія-то новыя братства. Такъ въ настоящее время возобновили и возстановили, стариннымъ обычаемъ, какое-то «кушнерское братство»; въ судахъ магистрата и магдебургіи намѣренно оттягиваютъ и отклоняютъ обсужденіе еврейскихъ дѣлъ; отнимаютъ отправляемые на публичныя вѣсы еврейскіе товары, и т. под.

Въ 1682 г. (85) старшины той же виленской синагоги заявили свой протестъ противъ нѣкоего виленскаго пана Пацукевича, который, предъ огромною толпою народа, произносилъ слѣдующія угрозы противъ евреевъ: «Господа! знайте, что, пока мы не проявимъ отваги, не обращая вниманія и не останавливаясь ни предъ какими ихъ (еврейскими) правами и королевскими привилегіями,

имъ дарованными, не будетъ съ ними (евреями) конца; необходимо поэтому намъ пораскинуть умомъ, чтобы такъ или иначе ихъ отсюда выкурить, однихъ приказать потопить, а другихъ перебить; пусть они тогда ищутъ на насъ суда»!.. При этомъ пѣкоторые изъ стоящей тутъ толпы отвѣчали: «Такъ и необходимо намъ поступить»!...

Въ 1687 г. (113) виленскій еврей Абрамъ Маркевичъ принесъ слезную жалобу «на людей разбойниковъ, своевольныхъ бродягъ, безъ занятій расхаживающихъ въ Вильнѣ по всеѣмъ улицамъ и по Жидовской, съ угрозами по отношенію къ евреямъ, говоря что самихъ евреевъ перебьютъ, ихъ каменицы и дома снесутъ до основанія, имущество ихъ разграбятъ». Эти люди, приводя свою угрозу въ исполненіе, въ 1687 г. 25 марта, во время еврейской пасхи, напали на Жидовскую улицу, разбивали окна, жилища, погребъ, пивницы, сундуки, сѣкли, рубили и опустошали, подобно непріятелямъ; въ это время толпа напала на дома евреевъ. Абрама Карповича и Соломона Яхимовича, возлѣ костела св. Николая, ограбили ихъ дочиста, а самыхъ ихъ избила и изранила; при этомъ было унесено и много цѣнныхъ вещей, заложенныхъ панями.

Въ 1733 г. (218) виленскій кагалъ жаловался на пана Гавріила Бронислава Скиріата о томъ, что онъ, собравъ толпу людей, способныхъ къ насилію и грабежу, отважился хватать евреевъ виленскаго кагала по дорогамъ, на улицахъ, въ собственныхъ ихъ домахъ и каменицахъ, и сажать ихъ въ свое частное заключеніе, причинивъ имъ, убытковъ до 30,000 пол. злот.

По городу Бресту. Въ 1680 г. брестская еврейка, сирота, вдова Дынка, съ сиротами своими дѣтьми, съ плачемъ жаловалась на студентовъ брестскаго іезуитскаго коллегіума, которые 28 ноября, ночью, съ палками напали на домъ ея мужа, Якуба Нахимовича, считавшаго въ это время въ своей комнатѣ золото, производя расчеты съ другими присутствовавшими евреями, бросились на него и нанесли ему удары въ голову, и когда онъ упалъ, били его до смерти; бросившюся къ нему на помощь, жену и другихъ евреевъ также избили и изранили, забрали все лежавшее на столѣ золото и захватили много находившихся въ квартирѣ цѣнныхъ вещей.

По городу Минску. Въ 1681, 1684 и 1685 г. (73, 87, и 104) минскіе купцы евреи представили въ минскій градскій судъ три реестра (списка) вещей, забранныхъ у нихъ насильно брестскими евреями, которымъ первые отказали въ требуемомъ отъ нихъ незаконномъ подчиненіи. (См. по сему случаю два подтвердительныхъ королевскихъ листа брестскимъ евреямъ, подъ №№ 102, и 107).

Интересенъ въ этихъ реестрахъ перечень товаровъ, которыми минскіе евреи въ данную пору торговали на ярмаркахъ; большая часть товаровъ состояла изъ крупныхъ и цѣнныхъ вещей; сюда входили: перлы, золотые перстени съ брилліантами, цѣпочки, мѣха—собольи, горностаевы, куньи, лисьи, рысьи, волчьи, «сибирскіе, московскіе», различнаго рода и цвѣта сукна, готовые кунтуши; предметы мелкіе—разнаго рода коренья, шкура и подоб. Брестскіе евреи захватывали у минскихъ евреевъ не только привезенные на ярмарки товары, но отнимали у нихъ и находившіяся при нихъ наличныя суммы денегъ. По приведеннымъ тремъ реестрамъ было учинено минскимъ евреямъ убытка на 57,912 пол. золотыхъ. Читая описаніе всѣхъ этихъ насилій, нельзя не удивляться, съ какою непонятною дерзостью брестскими евреями, открыто, предъ лицомъ всего народа, точно настоящими непріятелями, производилось подобное безправіе надъ своими же единовѣрцами, жившими въ городѣ, принадлежавшемъ тому же государству. Нельзя не удивляться и тому обстоятельству, какъ слабы и безсильны были, съ самаго начала, въ Рѣчи-Посполитой правящія власти государства. Правда въ 1684 г. (98) великій канцлеръ В. Кн. Л-го Марціанъ Огинскій, даетъ минскимъ евреямъ свой охранный листъ противъ нападений и открытыхъ грабежей на дорогахъ и ярмаркахъ, производимыхъ брестскими евреями; но этотъ охранный листъ написанъ въ такомъ мягкомъ тонѣ, что брестскіе евреи, по всему вѣроятію, не обратили на него и вниманія...

По городу Пинску. Пинскій мытникъ еврей Хемья Рубиновичъ, открывшій въ г. Пинскѣ столь облюбленные евреями шинки, запротестовалъ (2) противъ пинскаго войта Андрея Ивановича, который «на торгу пинскомъ, закликати казалъ, абы вси корчемники пинскіе, поченши у вечеръ на смерканью, ажъ черезъ всю ночь, въ дома свои карчемные никого людей меду сычногого пити не пускали и не продавали». Спрошенный Рубиновичемъ, при возномъ, по этому случаю, войтъ далъ ему такой отвѣтъ: «О пиво я не мовлю, пиво нехай и въ ночь пьютъ; але закликати есми на торгу для того казалъ, ижъ бы до тыхъ часовъ, поколь жовнери з мѣста Пинского выйдуть... не пускали, же тутъ у мѣсте господарскомъ Пинскомъ в домехъ корчемныхъ и по улицахъ въ ночь великая ся збродня, бой и зраненя дѣють»...

Въ 1684 г. (88) служитель пинскаго францисканскаго монастыря Гришка Павловичъ укралъ корону съ иконы Божіей Матери и поломанныя части ея продалъ пинскому еврею Нахману Новаховичу, который поощрялъ его и на дальнѣйшую кражу, говоря: «Если еще и больше принесешь ко мнѣ серебра, то дамъ больше денегъ, и ножикъ подарю тебѣ»!..

2. Изъ документовъ настоящей второй категоріи отмѣчаемъ четыре достопримѣчательныхъ акта, подъ №№ 233, 235, 236 и 237. Въ нихъ, какъ это сказано было уже выше относительно № 234, подымается занавѣсъ, скрывающій тайны еврейскаго кагала и выступаетъ наружу удручающая, тяжелая, весьма неприглядная картина внутренней еврейской жизни и при томъ въ самой многочисленной и самой вліятельной еврейской общинѣ, какую представлялся тогда виленскій кагаль, среди всего еврейскаго населенія Литвы. Изъ этихъ документовъ № 233 имѣетъ такое важное значеніе для исторіи внутренней жизни евреевъ, что мы считаемъ необходимымъ привести его здѣсь, по возможности полнѣе, въ русскомъ переводѣ. «1785 г., мѣсяца февраля 17 дня, предъ земскими актами Виленскаго воеводства, ставши лично возный его королевской милости Жомойтскаго княжества Адамъ Брасевичъ, подалъ въ акты жалобу, писанную въ слѣдующихъ словахъ: Мы скарбовые комиссары Рѣчи-Посполитой и В. Кн. Л-го (предъявляемъ свой позывъ) старозаконнымъ Перецу Абрамовичу, Мойжешу Йоселевичу, Мойжешу Лейбовичу—бывшему писарю, Хайму Лейбовичу, Марку Лейзеровичу, Ицкѣ Лейбовичу—школьникамъ Виленской синагоги и всѣмъ старокагальнымъ виленскаго кагала, начавшаго свою дѣятельность въ 1784 г. и закончившаго въ 1785 г., Давиду Янкелевичу, Зельману Хаймовичу и цѣлому нынѣшнему виленскому кагалу—равно какъ старозаконному Ицкѣ Беніаміновичу, Эліяшу Марковичу и всѣмъ, такъ называемымъ еврейскимъ духовнымъ судьямъ, распоряжающимся «херимами», а также Юделю Янкелевичу и Шмуйлѣ Менделевичу повѣренными или распорядителямъ (шафарамъ) того же виленскаго кагала; Эліяшу Зельмановичу—называющему себя патриархомъ или по-еврейски хассидомъ, Давиду Симоновичу—вѣчистому (крѣпостныхъ дѣлъ) судѣ и Шавелю Лейбовичу,—предъявляемъ свой позовъ для явки на судъ скарбовой комиссіи Рѣчи-Посполитой и В. Кн. Л-го, на мартовскую сессію въ нынѣшнемъ 1786 г., имѣющую состояться въ Гроднѣ, по ходатайству его милости Игнатія Якова Массальскаго—епископа виленскаго, какъ господина, а старозаконныхъ Зельмана Ковмановича, Ицка Лейбовича и всѣхъ обывателей и евреевъ и посольства, какъ юридичанъ, живущихъ на юрисдикѣ капитульной и юрисдикѣ того же вилен. епископа, и ссылаясь на сдѣланныя обвиненія, заносимъ свою жалобу о нижеслѣдующемъ: скарбовая комиссія В. Кн. Л-го, разбирая нынѣшніе долги виленскаго кагала, обратила вниманіе на сборы и на способъ ихъ выбора сѣ еврейскаго общества и, въ силу своего декрета, только до времени удержала небольшой сборъ для погашенія старыхъ кагальныхъ долговъ; въ противность каковому декрету скарбовой комиссіи В. К. Л-го и принесенной присягѣ тогдашними кагальными,

Виленскій кагалъ, установивъ тяжелые налоги на все еврейское общество, выбираетъ ихъ слѣдующимъ способомъ: во первыхъ съ скотобойни, отъ каждой штуки скота приказалъ рѣзнику платить въ коробку 21 золотый, и шкуру отъ кошерной скотины цѣликомъ отдавать кагалу, а отъ трефнаго скота, не платя ничего въ коробку, шкуру долженъ былъ отдавать кагалу и за нее обязанъ былъ брать только 6 золотыхъ, но не болѣе. А такъ какъ кошернаго скота въ недѣлю въ г. Вильнѣ выходитъ до 30 штукъ, а по временамъ и до 40, то рѣзники, производя уплату по 21 золоту отъ кошерной штуки, въ теченіи цѣлаго года вносятъ въ кагалъ 32760 золотыхъ; за кошерныя шкуры, которыхъ въ годъ наберется 1560 штукъ и болѣе, и которыя кагалъ самъ продаетъ, каждую по 9 золотыхъ, придется полного годоваго дохода 14040 золот.; на трефныхъ шкурахъ прибыль въ недѣлю равняется 100 пол. золот. и болѣе, что составляетъ полного дохода ежегодно 5000 золот. Съ того же мяса Виленскій кагалъ установилъ особый сборъ: каждый изъ обывателей, покупающій мяса на золотый, обязанъ платить въ мясную коробку по 6 грошей; таковая коробка издавна была отдаваема въ аренду разнымъ лицамъ и нынѣ отдана въ аренду на два года, за которую наличными заплачено 2000 червонныхъ золотыхъ; и такъ въ годъ получается по 18 тыс. золот. слишкомъ, потому что надо сюда причислить и получаемые проценты. Особо, за рѣзку телятъ, барановъ, козловъ, отъ каждой штуки рѣзники платятъ по 3 золотыхъ, а такъ какъ въ недѣлю рѣжется штукъ 50, то ежегодный доходъ кагала отъ этой статьи составитъ пол. зл. 7800, а плата рѣзнику назначена особая. Рѣзники, убивающіе свою скотину, а не кагалную, имѣющіе на это позволеніе на нѣсколько лѣтъ, платятъ за это по 40 даже по 50 червонныхъ зл., каковыхъ рѣзниковъ въ Вильнѣ находится четыре чел. Въ отдѣльности, за рѣзку куръ, гусей, индюковъ, платится въ коробку: отъ курицы по 3 гроша, отъ гуся по 6 грошей, отъ индюка по 9 грошей; эта коробка отдана кагаломъ въ аренду на два года, за которую готовыми деньгами уплачено червонныхъ золотыхъ 700, слѣдовательно на годъ выходитъ п. зл. 6100, а двухлѣтняя плата впередъ, конечно, составитъ болѣе дохода. За продаваемое сало, или свѣчи, кагалъ приказалъ особо платить по 2 золот. отъ каждаго камня; свѣчную коробку отдали въ аренду на 8 лѣтъ Абраму Йоселевичу съ его товарищами, которые впередъ заплатили 1600 червонныхъ зл., что составитъ на каждый годъ пол. золот. 3600; но это потому, что впередъ взяты деньги за 8 лѣтъ, а если бы пускать въ аренду ежегодно, то навѣрно дали бы вдвойнѣ больше. Особо кагалъ установилъ кабакъ или монополію на шелкъ и никому изъ евреевъ не дозволено торговать шелкомъ, ни здѣшнимъ, ни пріѣзжимъ; выпустилъ въ аренду таковой «кабакъ» на 8 лѣтъ Урія-

шу Абрамовичу, который впередъ заплатилъ кагалу 40000 пол. злот.; слѣдовательно на годъ выходитъ 5000 п. зл., но и это потому, что взято за аренду впередъ, а если бы выпускать ежегодно, только на годъ, то навѣрно были бы даны другіе пять тысячъ злотыхъ. Кагалъ установилъ также кабакъ или монополію на кошерное вино и отдалъ его въ аренду на 8 лѣтъ Берку Беніаминичу, который впередъ заплатилъ 500 штукъ червонныхъ злотыхъ, почему на годъ выходитъ доходу пол. злот. 1125; если бы и это было арендовано на годъ, было бы дано два раза столько. Отдѣльно кагалъ установилъ кабакъ или монополію на «Райскія яблока» и отдалъ ее въ аренду на 5 лѣтъ Юделю Литмановичу, который, по извѣстнымъ ему причинамъ, заплатилъ, довольно дешево, впередъ 60 червонныхъ зл., что составляетъ на годъ 216 п. злот.; но въ прошломъ году давали за 5 лѣтъ этой аренды червонныхъ злотыхъ 190 штукъ. Отъ коробки пріѣзжихъ купцовъ кагалъ установилъ особый сборъ по полпроцента, каковая коробка отдана въ аренду Перецу Абрамовичу на 5 лѣтъ, который впередъ заплатилъ 800 червон. зл.; такимъ образомъ въ годъ получается доходу пол. злот. 2880; но если бы отдавать въ аренду ежегодно, то съ процента получилось бы два раза столько. Отъ покупки и продажи съѣстныхъ принасовъ, хлѣба, муки, гороху, бобовъ и разной огородной зелени кагалъ особо постановилъ платить отъ злотаго по 1 грошу; отдали въ аренду эту коробку на 5 лѣтъ Абелю Вольфовичу, который заплатилъ впередъ кагалу 500 червон. зл., слѣдовательно въ годъ доходу 1800 пол. зл. Отъ каждаго вступающаго въ бракъ и получающаго приданое, кагалъ приказалъ брать 4 процента съ приданаго, а хотя бы женихъ и не получилъ никакого приданаго, обязанъ все-таки заплатить 40 грошей. Отъ продажи «хазаконъ» или собственныхъ домовъ кагалъ приказалъ платить четвертый процентъ съ продажной суммы; соединивъ вышеупомянутую коробку съ приданаго съкоробкою хазаконъ въ одно, кагалъ отдалъ ее въ аренду на 5 лѣтъ Шмуилѣ Хаймовичу, который заплатилъ впередъ 500 червон. злот., что на годъ составляетъ доходу 1800 п. злот.; а если бы аренда погодишно была выпущена, то больше было бы доходу. Затѣмъ слѣдуютъ доходы отъ обрѣзанія и вѣнчанія также отъ локтей и различ. вымышленные мелкіе сборы, для чего установлена отдѣльная коробка; все это отдано въ аренду на 6 лѣтъ Михелю Беніаминичу, который заплатилъ впередъ 300 червон. злот., что составляетъ въ годъ доходу 900 п. злот. При рѣзкѣ птицъ изъ каждаго крыла вырываютъ по 3 пера и эти перья отданы въ аренду на 10 лѣтъ, заплачено 2000 п. злот., что составляетъ въ годъ доходу 100 п. зл. Отдѣльно Виленскій кагалъ установилъ кабакъ или монополію на порохъ, и таковой сборъ съ пороха отдалъ въ аренду на 8 лѣтъ, за что заплачено впередъ 200 червон. зл., такъ что въ

годъ получается доходу 450 п. злот. Отдѣльно, въ торговую коробку, кагалъ приказалъ каждому хозяину платить по своему состоянію и по возможности, но больше по оцѣнкѣ самаго кагала, и ежегодно, съ великимъ утѣсненіемъ нѣкоторыхъ и особенно насъ, живущихъ на епископской юрисдикѣ, самовластно облагаетъ этимъ сборомъ; эта коробка не отдается никому въ аренду; доставляетъ она доходу 50000 п. злот. Особо такого же торговаго сбора, отъ частныхъ евреевъ, принадлежащихъ къ виленскому кагалу, вносится ежегодно 5000 пол. злотыхъ. Такимъ образомъ виленскій кагалъ, съ утѣсненіемъ юрисдикчанъ и города Вильны, собираетъ вѣрнаго годичнаго дохода 150671 пол. злотый, имѣя притомъ случайные доходы, какъ-то: отъ продажи «кресокъ», титуловъ и школьныхъ еврейскихъ должностей, утвержденія рѣзниковъ, штрафовъ, продажи еще не распроданныхъ казаковъ и проч. и проч. Каковыя случайные доходы составляютъ не одинаковую сумму—одинъ годъ менѣе, другой болѣе, даютъ однако minimum дохода до 20, 30 тысячъ п. злот. Имѣя такіе значительные доходы, виленскій кагалъ, тратитъ ихъ совершенно непроизводительно и во-первыхъ Эліяшу Зельмановичу—патріарху, ничего не дѣлающему, не уплачивающему въ кагалъ ни одного шеляга и не дѣлающему взносовъ ни въ одну коробку, кагалъ даетъ квартиру и еженедѣльно изъ кагалныхъ денегъ, собранныхъ такимъ способомъ, уплачиваетъ 28 злотыхъ, что въ годъ составляетъ непроизводительнаго расхода 1400 зл. и еще покупаютъ ему разные припасы, какъ то рыбу и другіе предметы. Тотъ же кагалъ сдѣлалъ вѣчистымъ (крѣпостныхъ дѣлъ) судьей Давида Шимоновича, и ему изъ кагалныхъ суммъ напрасно выдано одновременно 200 чер. зл.; кромѣ того кагалъ, состоявшій всего изъ нѣсколькихъ лицъ, избравши его въ судьи, постановилъ уплачивать ему еженедѣльно по 32 злотыхъ до его смерти, и напрасно уплачиваетъ, а это въ годъ составляетъ 1600 зл. Еженедѣльнаго дохода отъ простыхъ евреевъ получается 5000 злотыхъ; болѣе половины этой суммы, да сверхъ того еще еженедѣльно по 2 черв. злотыхъ, кагалъ неизвѣстно на что расходуетъ и производитъ другіе расходы, дѣлая разныя поблажки себѣ, съ большимъ утѣсненіемъ обывателей. Что хуже всего, получая въ теченіе столь многихъ лѣтъ такіе огромные доходы, виленскій кагалъ самовольно устанавливаетъ еще особыя сборы по разнымъ случаямъ; на содержаніе московскаго войска жалующихся еженедѣльно облагали особыми сборами; поголовную еврейскую подать въ казну Рѣчи-Посполитой всѣ обыватели и всегда оплачиваютъ особымъ сборомъ; тогда какъ Эліяшъ Зельмановичъ—патріархъ и Шевель Лейбовичъ, получая содержаніе изъ кагалныхъ, общественныхъ суммъ, поголовнаго не платятъ, но раскладываютъ на общество. На ремонтъ школы и содержаніе бани идетъ доходъ съ нея; а за баню

общество уплачиваетъ 80 злотыхъ въ недѣлю, что составляетъ въ годъ 8000 злот. каковой доходъ покрываетъ всѣ необходимыя издержки и еще остается кой-что въ запасъ для кагала. На содержаніе госпиталя назначены разные другіе сборы, какъ то: за дозволеніе приступить къ десяти заповѣдямъ Божиимъ, за погребенія, за отдачу въ аренду нѣкоторыхъ мѣстъ въ школѣ, доходы съ находящейся въ школѣ кружки и съ такихъ и подобныхъ сборовъ содержится этотъ госпиталь, а кагалъ отъ себя ничего для него не прикладываетъ и расходовъ на содержаніе его не несетъ, и неизвѣстно на что обратилъ собираемыя чрезъ столько лѣтъ столь значительныя суммы. Долговъ дѣйствительныхъ, признанныхъ декретомъ Скарбовой комиссіи В. Кн. Л-го кагалъ не уплатилъ, кромѣ нѣкоторой части поіезуитскаго долга, а между тѣмъ успѣлъ понадѣлать новыхъ; такъ въ недавнее время взяли въ долгъ въ Королевцѣ 7000 червон. злот.; у покойнаго доктора Клоца сдѣлали заемъ на 1000 червон. злот., по 10 процентовъ, на восемь лѣтъ, и фактору его Абелью, за комиссію, назначили уплачивать ежегодно, въ продолженіи восьми лѣтъ, по 40 червон. злот.; помимо этой суммы уплачиваютъ десятый процентъ, котораго вотъ уже два года не вносили; взяли въ долгъ у доктора г. Хмельскаго 500 червон. злот., у стольника Коссаковскаго 300 чер. зл., у ксендзовъ Базилянъ 500 червон. зл., у г. Подбиенты—эксподвоеводы, нѣсколько сотъ червон. злот. и у другихъ господъ. Къ довершенію всего, безъ вѣдома общества, затѣяли ссору съ раввиномъ, и постановили, что въ случаѣ назначенія штрафа за напрасное оскорбленіе раввина, расходы по этому дѣлу будутъ покрыты изъ кагалныхъ денегъ. Сверхъ того, тотъ же бывший кагалъ, при посредствѣ обвиняемыхъ—кагалнаго писаря Мойжеша и школьниковъ, выше обозначенныхъ по именамъ, взяли себѣ векселей, на предъявителя, на 15000 червон. злот., писанныхъ по-еврейски, на всю виленскую синагогу, подъ обезпеченіе всѣхъ кагалныхъ доходовъ, за подписью писаря и школьниковъ, какъ это требуется обычаемъ; а Мойжешъ писарь злоупотребляя своею должностію, и школьники, обманывая цѣлое общество, не вписали этихъ векселей въ книги, чтобы общество не узнало о выдачѣ векселей на такую значительную сумму. Узнавъ объ этомъ просители обжаловали ихъ предъ подвоеводою, и уже собрали 800 злотыхъ для уплаты по этимъ вексямъ, каковая сумма, вмѣстѣ съ книгами, должна находиться у подвоеводы; другіе векселя неизвѣстно кому выдавали, или же хранятъ у себя, а все имущество жалующихся обложили тяжкимъ налогомъ, о чемъ свидѣтельствуемъ манифестъ въ трокскомъ земствѣ, занесенный въ акты гминой Виленской синагоги. Въ заключеніе тотъ же обжалованный писарь Мойжешъ, взявши изъ особой кружки деньги на поѣздку въ Варшаву и привез-

XXXVIII

ши изъ нихъ назадъ 1100 червон. зл., неизвѣстно куда ихъ дѣлѣть, или же обратилъ ихъ въ свою пользу. И вотъ такими то чрезмѣрными поборами и налогами, виленскій кагалъ и злоупотребляющій своею должностью кагалный писарь, довели насъ юридикчанъ виленскаго епископства и цѣлое общество города Вильны до послѣдняго убожества и конечно и на будущее время будутъ давить насъ еще большими сборами и налогами; о всѣхъ этихъ уже оплаченныхъ и донинѣ оплачивающихся сборахъ можно ясно видѣть изъ кагалныхъ книгъ, находящихся въ кагалѣ у распорядителей и писаря, а также изъ книгъ, представленныхъ тѣмъ же виленскимъ кагаломъ на судъ подвоеводы». Въ виду всего этого, виленскіе евреи, живущіе на епископской юрисдикціи, заносятъ жалобу на кагалъ, и требуютъ уничтоженія всѣхъ упомянутыхъ злоупотребленій и вообще объясненія но всѣмъ вышеуказаннымъ пунктамъ. «Писана жалоба въ 1786 г. мѣсяца февраля 16 дня, каковая жалоба черезъ вышеуказаннаго вознаго Жмудскаго княжества Адама Брасевича подана въ акты и вписана въ земскія книги Виленскаго воеводства». *)

Въ послѣднихъ двухъ документахъ настоящей категоріи, подъ №№ 235 и 236, излагается такой же протестъ еврейскаго посольства въ г. Вильнѣ противъ кагалныхъ правителей и руководителей, но только въ общихъ чертахъ: ихъ цѣнность въ томъ, что ими подкрѣпляется сила и неоспоримость предыдущаго документа подъ № 233. Въ четвертомъ документѣ, № 237, выступаетъ новая, достойная вниманія черта изъ сокрытой, внутренней жизни виленскаго еврейскаго кагала: здѣсь существовали какія-то «черныя», значить страшныя книги, для записи въ нихъ тѣхъ изъ евреевъ, которые были неприятны ему и оказывали сопротивленіе. Такъ въ этомъ актѣ Шимель Вольфовичъ—уполномоченный гмины виленскихъ евреевъ, прибывшій изъ Гродны въ Вильну, приноситъ въ 1788 г. на виленскій кагалъ именно такого рода жалобу, что тотъ не допустивъ его къ чтенію десяти заповѣдей Божьихъ, отстранивъ отъ общенія съ собою, приказалъ его «секретно вписать въ черныя книги».

*) При чтеніи настоящаго, во многихъ отношеніяхъ любопытнаго, документа, заключающаго свѣдѣнія, которыя идутъ изъ устъ самыхъ евреевъ, цѣлаго ихъ виленскаго общества, и которыя въ наглядной, яркой картинѣ рисуютъ тяжелую и неприглядную внутреннюю жизнь виленскаго еврейства, невольно напрашиваются такіе вопросы: многое и все ли измѣнилось противъ этого описанія во внутренней жизни евреевъ, какъ нашего города Вильны, такъ и всѣхъ другихъ городовъ и мѣстъ въ широкой чертѣ еврейской осѣдлости въ Россіи? Русской мѣстной администраціи офиціально извѣстенъ только одинъ „коробочный сборъ“—съ мяса и свѣчей; но умерли ли или живутъ еще всѣ перечисленные здѣсь другія многочисленныя „коробки“, сняты ли съ еврейства всѣ эти тяжелые „податки и оплатки“? Уменьшена ли могучая, внутренняя, христіанству вовсе невидимая, духовная, правящая сила въ еврействѣ? Гдѣ и откуда контроль надъ всѣмъ этимъ?.. Сослужилъ бы великую службу истинѣ и правдѣ, русской правящей власти и самому еврейству тотъ, кто, подобно описанному здѣсь ревнителю еврейской народной истины, смѣло проникъ бы въ глубину внутренняго міра современной намъ еврейской жизни и начерталъ бы подобную же яркую и правдивую картину, хотя бы примѣрно, прежде всего, для нашего города Вильны!..

3. Жалобы христіанъ—учрежденій и отдѣльныхъ лицъ на евревъ: №№ 44, 47, 48, 54, 55, 56, 64, 67, 77, 78, 96, 109, 111, 142, 224.

Извѣстно, что тамъ, гдѣ люди идутъ не одною общею дорогою и преслѣдуютъ не одну общую цѣль, не можетъ установиться дружественнаго согласія. Таковы были и отношенія въ б. древнемъ Русско-Литовскомъ государствѣ между природнымъ, господствующимъ, христіанскимъ его населеніемъ и пришлыми сюда поселенцами евреями. Въ то время, какъ первое, т. е. христіанское населеніе постоянно имѣло въ виду заботу о возрастаніи, процвѣтаніи и славѣ своего государства, пришлые поселенцы—евреи думали только о своихъ личныхъ интересахъ, оставляя высокія государственныя цѣли и задачи на самомъ заднемъ планѣ и, если возможно, даже совершенно забывая о нихъ. Обставленные многочисленными привилегіями польскихъ королей и великихъ князей Литовскихъ, усматривая въ этихъ высочайшихъ особахъ своихъ исключительныхъ, могущественныхъ покровителей и защитниковъ, евреи, съ самаго начала, высоко подняли и держали свою голову предъ туземнымъ, господствующимъ населеніемъ страны; при всякихъ столкновеніяхъ, они всегда смѣло давали отпоръ этому населенію. Приведемъ изъ этой группы нѣсколько болѣе интересныхъ документовъ.

Въ 1679 г. (44) пинскій магистратъ жалуется на пинскихъ евревъ, что они, въ г. Пинскѣ, закупивъ у мѣщанъ нѣсколько десятковъ домовъ, стоящихъ на городской юрисдикці, отказываются платить съ нихъ подымное, установленное королевскимъ скарбомъ, почему эта тяжесть нынѣ незаслужено падаетъ на мѣщанъ—христіанъ.

Въ томъ же году (47 и 48) администраторъ шеляжнаго сбора по Пинскому повѣту жалуется на многихъ евревъ, живущихъ въ этомъ повѣтѣ и въ гор. Дрогичинѣ, что они, выкуривая водку и распродавая ее въ городахъ и селахъ, отказываются платить въ казну слѣдующую съ нихъ шеляжную пошлину, при чемъ посланнаго администраторомъ служителя въ г. Дрогичинѣ, даже сильно избивали и изранили.

Въ 1680 г. (55) священникъ Гродиской церкви, Брест. воеводства, Іаковъ Ясинскій принесть жалобу на семятицкаго еврея Лейзера Іозефовича, который возлѣ самой церкви напалъ на его сыновей «студентовъ» и на него самаго, оскорбилъ его сначала низкими ругательными словами, затѣмъ «схватилъ его за грудь и безжалостно бросилъ на землю, сталъ рвать на немъ волосы, топталъ его ногами» и, если бы не вступились за него проѣзжающіе люди, убилъ бы его на томъ мѣстѣ; затѣмъ вторично встрѣтивъ его въ м. Семятичахъ, въ присутствіи

другихъ своихъ единомышленниковъ евреевъ, произнесъ на него слѣдующую угрозу: «мы тебя, попъ, хлопъ, убьемъ и по фунтамъ станемъ уплачивать штрафъ!...»

Въ 1684 г. (96) священникъ Ставецкой церкви, пинскаго повѣта, Петръ Курциловичъ жалуется на арендатора Ставецкой корчмы Ольфа Шостаковича, который, не обращая вниманія на королевскіе фондуши, пожалованные Ставецкой церкви, производитъ своимъ скотомъ потраву на церковныхъ земляхъ; когда, однако, работники священника съ потравы загнали къ себѣ его скотъ, онъ напалъ на священническій дворъ съ своими людьми, отнял свой скотъ, а работниковъ избилъ и покалѣчилъ; встрѣтивъ тутъ же самого священника о. Петра, возвращавшагося изъ прихода, отъ больного, съ святыми Дарами, обругалъ его, назвавъ «поганиномъ», произнося угрозу что «убьетъ на смерть его сына и челядь, и домъ его спалитъ огнемъ».

Въ 1686 г. (111) г. Родевичъ жалуется на виленскаго еврея Ашора Арановича и его соучастниковъ, который въ г. Вильнѣ, въ Бургардовичовскомъ домѣ, въ то время, когда жалующійся находился въ трибунальномъ судѣ, безъ всякой причины и повода съ его стороны, вломился въ его квартиру, разбилъ его сундуки, вынулъ оттуда вещей на 300 злот., а готовыми деньгами 5600 зл.; когда же изъ суда онъ самъ прибѣжалъ въ свой домъ, Ашоръ Арановичъ съ своими соучастниками жестоко избилъ и изранилъ его.

Въ 1698 г. (142) панъ Аристотель Туръ Зубацкій началъ въ трибунальномъ судѣ дѣло съ Станиславомъ Цехановичемъ—подкоморіемъ Пинскаго повѣта, дозволявшимъ своимъ факторамъ и дрогичинскимъ арендаторамъ евреямъ вредить его имуществу и оскорблять шляхетскую честь; такъ главный факторъ Цехановича еврей Мовша Полякъ на торгу схватилъ его человѣка, съ возомъ и вещами, отправилъ въ свой панскій дворъ, человѣка посадилъ въ частную тюрьму и неизвѣстно, куда затѣмъ его дѣлъ; когда на такое безправіе дочь Зубацкаго стала жаловаться и пенять фактору Поляку, то онъ сказалъ ей: «не дождется того ваши голыши шляхтуны, пастухи, чтобы нашъ панъ имѣлъ когда нибудь жаловаться на васъ или просить удовлетворенія у васъ, блазновъ (дураковъ, мальчишекъ); не только вашъ человѣкъ, но и ты, машкара, свинья такая—сякая, можешь за это тутъ въ тюрьмѣ, которую видишь предъ собой, сгнить у пана моего»!..

Въ 1750 г. (224) виленскій магистратъ занесъ свой протестъ противъ виленскихъ евреевъ и синагоги, что они въ г. Вильнѣ, стоящую на юрисдикціи виленской магдебургіи, на Нѣмецкой улицѣ, насупротивъ костела Августинскаго

исповѣданія (Лютеранской кирхи), пустующую каменницу (камен. домъ), тайно, ночью, замурававъ ея окна и ворота, присоединили къ общему двору своей синагоги.

4. Евреи—заемщики или ихъ облигаціиныя записи, №№ 41, 42, 43, 48, 115, 116, 140, 217, 229 и 230. Изъ приведенныхъ здѣсь десяти документовъ, относящихся къ пяти кагаламъ Виленскому, Гродненскому, Ломазскому, Пинскому и Слуцкому, видно, что евреями этихъ кагаловъ сдѣланъ заемъ на громадную сумму, въ 454,331 пол. злотый. Невольно при этомъ рождается вопросъ, гдѣ и у кого могли лежать накопленными такія большія суммы денегъ и какимъ образомъ евреямъ удавалось перевести ихъ къ себѣ путемъ займовъ? Безъ сомнѣнія, и между частными лицами на Литвѣ не мало находилось такихъ, которые получили значительные капиталы по наслѣдству или умѣли составить ихъ своею собственною бережливостію; но наибольшее число крупныхъ суммъ и капиталовъ, безъ всякаго сомнѣнія, составлялось и хранилось въ различныхъ духовныхъ учрежденіяхъ—монастыряхъ и коллегіяхъ, принадлежащихъ по преимуществу іезуитамъ. Въ старину не было государственныхъ и различныхъ общественныхъ банковъ, куда можно было бы положить на храненіе свои капиталы и получать съ нихъ опредѣленный и вѣрный процентъ; капиталы эти у всякаго лежали дома, въ крѣпкихъ сундукахъ, безъ всякаго движенія и пользы. Вотъ тутъ, вмѣсто банковъ, явились нуждающіеся въ деньгахъ, какъ отдѣльныя частныя лица, такъ и цѣлыя учрежденія, которыя съ своей стороны, обезпечивая и гарантируя исправное и своевременное возвращеніе занятой суммы, предлагали всегда крупный и соблазнительный процентъ. Въ данномъ отношеніи, если не первое, то весьма видное мѣсто занимаютъ заемщики евреи. Литовскіе евреи, какъ народъ торговый, всюду разъѣзжающіе по странѣ, все видящіе, со всеѣмъ знакомящіеся, лучше всякаго другаго, весьма скоро и въ точности могли довѣдаться, у кого и гдѣ хранятся значительные капиталы. Къ такимъ лицамъ и въ такія учрежденія они и направляли свои миссіи. Если христіане—заемщики предлагали значительный процентъ—пять, шесть и семь со ста, то евреи съ великою готовностію предлагали много высшій—8, 9 и 10 съ той же суммы. Въ данномъ случаѣ, никто не умѣлъ подойти къ счастливому хранителю капитала — заимодавцу съ такою ласковостію, низкимъ поклономъ, смиреніемъ, съ такою безконечною лестію, что просимый у него въ займы капиталъ осчастливитъ лично его самага и заемщика. Можно ли было заимодавцу долго колебаться ине поддаться искушенію предъ горячими обѣщаніями, клятвами и неисчислимыми гарантіями, чтобы не вступить въ законную сдѣлку съ

заемщиками евреями? Приведемъ здѣсь лишь изъ одного документа подъ № 42, именно изъ заемной или облигаціонной записи, данной 20 нояб. 1678 г., Пинскимъ кагаломъ пинскому іезуитскому коллегіуму, даже на весьма незначительную сумму, всего на 1500 пол. злот., слѣдующую дословную выписку, можно сказать, страшныхъ еврейскихъ гарантій. Кагаль обѣщаль ежегодно уплачивать ректору коллегіума по 150 золотыхъ процентовъ съ взятой суммы; но если бы кагаль въ который годъ, въ опредѣленномъ мѣстѣ и въ точный срокъ не внесъ этихъ процентовъ, тогда ректоръ, за невыполненное условіе и причиненный себѣ убытокъ, «имѣеть право запечатать въ г. Пинскѣ наши школы каменную и деревянную, скотобойню, также находящіяся таковыя во всѣхъ городахъ, мѣстечкахъ и деревняхъ, принадлежащія къ пинскому кагалу; при этомъ и лавки и дома наши, безъ всякаго декрета, суда, позва, приглашенія слугъ судовыхъ; насъ же самыхъ, нашихъ женъ и дѣтей и преемниковъ сажать въ тюрьму; забирать отъ насъ товары, дома, грунты, денежныя суммы, безъ суда, только по своему собственному хотѣнію, обращая таковыя въ свою пользу безъ всякой таквы со стороны суда и держать у себя въ тюремномъ заключеніи насъ и преемниковъ нашихъ, до той поры, пока мы не заплатимъ ему, ректору коллегіума, самой реальной суммы 1500 пол. злот. и процента съ нея, также тройныхъ зарукъ, совитости и убытковъ, на одно голое его слово; къ этому, мы не имѣемъ защищаться нашими еврейскими правами, привилегіями, глейтами, либертаціями и желѣзными листами его королевскаго величества, ни болѣзнію, постигнутою насъ самыхъ, нашего посланца и повѣренныхъ, словомъ никакими оборонами, отговорками, терминами, причинами, существующими по челоувѣческому вымыслу, описанными въ статутѣ и конституціяхъ, опустошеніемъ чрезъ огонь и непріятели»... Казалось бы, послѣ такихъ, прямо страшныхъ обезпеченій и гарантій, не должно бы оставаться ни малѣйшаго мѣста для сомнѣнія и колебанія въ томъ, что занятыя евреями суммы, въ срокъ, кому надлежитъ, будутъ уплочены. Но рѣдко когда долги уплачивались аккуратно, какъ это можно видѣть изъ нижеслѣдующей группы документовъ.

5. Трибунальные декреты и рѣшенія другихъ судовъ большею частью по денежнымъ дѣламъ, относящіяся къ евреямъ. Сюда относятся №№ 24, 27, 30, 38, 39, 46, 60, 63, 71, 72, 81, 82, 101, 106, 130, 131, 132, 133, 137, 139, 141, 143, 144, 145, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 219, 221,

231 и 242. Изъ этой группы документовъ заслуживаютъ особаго вниманія 43 трибунальныхъ декрета спеціально касающіеся вопроса о еврейскихъ займахъ, по которымъ евреи отказывались производить уплату. Выше, при разсмотрѣніи документовъ 4 группы сказано было, что евреи охотно и часто дѣлали денежные займы, умѣли открыть для этого вѣрные источники и дѣлали такіе займы на большія суммы; сказано было какими многочисленными, чрезвычайными, можно сказать, даже страшными обѣщаніями и гарантіями обставляли всякій свой новый денежный заемъ. Христіанское населеніе, относясь по человѣчески, съ полнымъ довѣріемъ, къ еврейскимъ обѣщаніямъ, клятвамъ и гарантіямъ, давало въ займы евреямъ свои многолѣтнія сбереженія, но затѣмъ горько обманутое ими, не получая своихъ денегъ, должно было прибѣгать къ защитѣ закона и его путемъ и силою доискаться своего. И вотъ высшее судилище государства—Главный Литовскій трибуналъ запруживается жалобами частныхъ лицъ и учрежденій о неуплатѣ евреями сдѣланныхъ, большею частію, крупныхъ займовъ; въ трибуналъ представляются читаются и обсуждаются имъ данныя евреями, съ великими гарантіями, облигаціонныя записи, но неисполненныя. Евреевъ многократно зовутъ для отвѣта въ это судилище; но евреи не являются... Тогда этотъ высшій судъ государства входитъ въ подробное разсмотрѣніе каждаго дѣла и сообразно съ его сущностію, произноситъ свой правдивый, рѣшительный и кажущійся издали для насъ не рѣдко суровый, заочный приговоръ («контумаціонный декретъ») надъ обвиняемыми заемщиками евреями: однихъ онъ осуждаетъ на «выволанье»—изгнаніе изъ государства, другихъ на «инфамію»—безчестіе, позоръ, а третьихъ прямо на смертную казнь—«на горло». Такъ изъ трибунальныхъ актовъ, двадцать пять, подъ №№ 24, 46, 131, 133, 143, 144, 145, 148, 154, 158, 160, 167, 175, 178, 180, 182, 185, 186, 187, 189, 190, 205, 208, 213, и 215, относятся къ одному виленскому кагалу, сдѣлавшему времени у 25 частныхъ лицъ займы на громадную сумму въ 316000 польскихъ злотыхъ; по трибунальнымъ рѣшеніямъ, эта сумма, согласно заемнымъ записямъ, взятая вдвойнѣ—«съ совитостію», съ судебными издержками, поднялась до цифры въ 640000 пол. зл. Въ настоящемъ случаѣ неявившіеся предъ высшее судилище виленскіе кагалныя старшины—евреи, кромѣ вышеозначенной, послѣдней суммы, которая должна быть взыскана на виленской синагогѣ и съ имущества всѣхъ принадлежащихъ къ ней членовъ, сами лично осуждаются: въ трехъ случаяхъ къ изгнанію, въ семи—къ безчестію и въ двѣнадцати—къ смертной казни—«на горло»

Далѣе, трибунальныя рѣшенія относятся къ 18 частнымъ лицамъ, у кото-

рыхъ въ промежутокъ времени 33 лѣтъ, была взята въ займы колоссальная сумма въ 720000 пол. злот. еврейскими кагалами слѣдующихъ синагогъ на Литвѣ: бержанской, (161), брестской (168), бѣлорусскихъ (155), вижунской (212), глуской (198), городиской (159), гродненской (132), жомойтской (150, 176), кейданской (152, 156, 173), лидской (183), минской (169, 174, 200), новгородской (149, 162), слуцкой (254), старобинской (172), сморгонской (204); этимъ рѣшеніемъ осуждены—старшины двухъ кагаловъ на изгнаніе, въ шестнадцати случаяхъ на «инфамію» и въ семнадцати—на смертную казнь—«на горло».

Не зависимо отъ приговора по искамъ всѣхъ вышепомянутыхъ частныхъ лицъ, трибунальнымъ судомъ былъ вынесенъ декретъ на еврейскіе кагалы по неуплатѣ ими заемныхъ суммъ слѣдующимъ пяти духовнымъ учрежденіямъ: оршанскому доминиканскому монастырю 3000 зл. (165), жировицкому базилианскому монастырю 9445 зл. (193), бержанскому евангелическому сбору 963 бит. талера, (191) пинскому женскому Варваринскому монастырю 6191 зл. (27) и минскому Петро-Павловскому монастырю 2700 зл. (166).

Пять трибунальныхъ рѣшеній надъ еврейскими кагалами относятся къ неуплатѣ ими въ государственную казну установленныхъ налоговъ, именно: 1, установленнаго сбора во время шведской войны 3702 злот. (171), 2, еврейскаго поголовнаго сбора 25000 зл. (194), 3, такого же поголовнаго на войско—трибунальную хоругвь 34620 зл. (207), 4, на войско 33510 зл. (170) и 5, на почтовый сборъ 3702 зл. (171).

Тяжелыми и, какъ мы видѣли выше, во многихъ случаяхъ прямо страшными должны были показаться для евреевъ заемщиковъ, не явившихся въ судъ, трибунальныя рѣшенія, ибо за ними должно было послѣдовать совершенное разореніе; во-первыхъ первоначальныя заемныя суммы теперь возрастали почти втрое и во-вторыхъ истцамъ нынѣ давалось неограниченное право крѣпко наложить свою руку на все движимое и недвижимое имущество своихъ должниковъ; они могли теперь, явившись на мѣсто, съ помощью судебного агента, опечатывать цѣлыя синагоги, дома, лавки, склады, погреба и лично самыхъ должниковъ арестовать и предавать суду для поступленія съ ними по трибунальному приговору. Въ принципѣ и въ сильномъ государствѣ подобныя рѣшенія высшаго государственнаго судилища дѣйствительно могли явиться тяжелыми и страшными для неисправныхъ должниковъ; но не такова была б. Рѣчь-Посполитая, какъ государство; она страдала величайшимъ безсиліемъ во всѣхъ отправленіяхъ своей государственной жизни; тѣмъ же безсиліемъ она страдала и въ сферѣ своей юридической дѣятельности; не было въ ней крѣпкой исполнительной власти.

Суды ея произносили приговоры, но некому было ихъ исполнять; не было силы которая заставила бы виновнаго покориться имъ. Такъ было въ настоящемъ случаѣ и съ трибунальными декретами на евреевъ—заемщиковъ. Обвиненные этими декретами евреи—должники и осужденные—на изгнаніе, на безчестіе и даже «на горло» безбоязненно сидѣли на своихъ мѣстахъ и въ случаѣ опасности всегда вокругъ себя имѣли достаточно обороны—въ разныхъ «протекціяхъ» и въ цѣломъ еврейскомъ обществѣ. Вотъ нѣсколько случаевъ взятыхъ изъ этихъ же трибунальных декретовъ, доказывающихъ это.

Въ 1709 г. минскій конюшій Владиславъ Прошенскій, (186) вслѣдствіе трибунальнаго декрета, присудившаго ему съ виленскаго кагала долговую сумму 8580 злот., опечаталъ виленскую школу, каменницы, дома, лавки, склады. Но вслѣдъ загѣмъ «обжалованные евреи, старшины виленской синагоги; снеслись съ цѣлымъ еврейскимъ обществомъ, оказывая явное сопротивленіе вышешюманутому декрету и относясь къ нему съ пренебреженіемъ, съ громадною толпою евреевъ, оторвали печати, опечатали школу и взяли ее въ свое обладаніе»...

Въ 1710 г. (190) волковыяскому чашнику Михаилу Савицкому, трибунальнымъ рѣшеніемъ, съ виленскаго кагала была присуждена долговая сумма въ 10680 злот.; повѣренный его Михаилъ Шумскій явился въ г. Вильнѣ на мѣсто, для описи кагальнаго имущества; но въ это время выступили противъ него «обжалованные повѣрные евреи, силою, мятежными приемами (тумультомъ), защищаясь какою-то протекціею, оборонялись и не допустили отравленія правосудія».

Въ 1718 г. (213) ошмянскій земскій судья Михаилъ Каменскій, которому трибуналь присудилъ съ виленскаго кагала долговую сумму въ 3000 тынфовъ, пріѣхалъ въ Вильну и направился «во-первыхъ къ синагогѣ, загѣмъ къ каменницамъ; домамъ, лавкамъ; тогда обжалованные евреи, явно оказывая сопротивленіе закону и декрету главнаго трибунальнаго суда и опираясь на чью-то протекцію, подобравъ своевольныхъ людей и строевыхъ солдатъ въ красныхъ мундирахъ, съ полученнымъ отъ кого-то или самолично приспособленнымъ огнестрѣльнымъ оружіемъ стали обороняться силою, мятежнымъ путемъ, не допустили опечатать школу, и противъ его самого произносили угрозы.

Въ числѣ трибунальных декретовъ, кромѣ указанныхъ, есть еще и другіе не менѣе любопытные.

Въ 1681 г. (71) копыльскіе евреи, Іекницъ—рѣзникъ и Лейба Израелевичъ, и слущкій еврей Шмойла—злотникъ произвели святотасство въ Цимковскомъ костелѣ, за что трибунальнымъ декретомъ они были осуждены, какъ «Богу са-

тому объмерзлые» (омерзительные), на страшную смертную казнь—«на горло, живо огнемъ спаленемъ».

Въ 1700 г. (153) за святотатство въ Комайскомъ костелѣ, учиненное евреемъ изъ города Пинчова Якубомъ Салмановичемъ, трибуналь осуждаетъ виновнаго на ту же казнь— «сожженіе живымъ».

Въ 1681 г. (72) сморгонскій еврей, ошмянскаго повѣта, Эліашъ Мойжешовичъ началъ въ ошмянскомъ городскомъ судѣ процессъ съ маршалкомъ ошмянскаго повѣта Самуиломъ Иеронимомъ Котломъ, владѣльцемъ Сморгойнѣ. Въ возбужденіи этого процесса Эліашемъ Мойжешовичемъ поданнымъ его, Самуиль Котель усмотрѣлъ нарушеніе основныхъ законовъ Литовскаго государства, изложенныхъ въ статутѣ и конституціяхъ, и оскорбленіе «шляхетства». Поэтому Котель съ своей стороны обвиняетъ Эліаша Мойжешовича предъ трибунальнымъ судомъ «о неслухное и безъправное черезъ того жида, а подѣ тытуломъ оногo всихъ жидовъ, зѣ подданьства и юрисдикциі пановъ своихъ, мимо право статutowое и констытуціе сеймовые, выламованье се и зе станомъ народу шляхецького в праве посполитомъ ровьности себе стелючи, схадзокъ приватныхъ на розныхъ мейсцахъ на бунтованье се и складанокъ пенезьныхъ на опресію стану шляхецького чиненье»... Трибунальній судъ, соглашаясь съ доводами Котла, присуждаетъ взыскать съ обжалованнаго Эліаша Мойжешовича 1702 копы грошей литовскихъ.

Въ 1685 г. (30) нѣсколько десятковъ евреевъ изъ синагогъ горечкой, могилевской и оршанской, по имени Сроилъ Беровичъ, Рава, Лейба Жущмановичъ, съ сотоварищами своими, возлѣ г. Горекъ, на добровольной дорогѣ, скрытно, изъ засады, напали на проѣзжавшихъ мимо, верхомъ, Андрея Иваницкаго и Захарію Прасоловича, стащили ихъ съ коней и начали безошадно бить палками, при чемъ перваго пронзили навзлетъ дубовымъ коломъ и умертвили на мѣстѣ, второго же полуживаго засадили въ свою тюрьму; при совершеніи этого преступленія, учинили еще и грабежъ, забравъ 600 черв. зл. и 100 битыхъ талеровъ, одежду, коней. Сужденные предварительно въ оршанскомъ каптуровомъ судѣ, виновные въ 1678 г. были потребаваны въ главный литовскій трибуналь, но не явились въ оный. По сему состоялся декретъ этого высшаго судилища: «абы таковыя тиранства караньемъ правнымъ погамовать се могли и выступокъ непристойный такъ великое злости и зухвальства помету заплаты свое однесль, а невинне розляная кровь хрестиянская о помету до Пана Бога не волала и таковая импреза своего предсезятья горы не брала, преречоныхъ жидовъ, меновите: Сроила Беровича и другихъ старшинъ школы места Горокъ, также Рава и другихъ старшихъ школы могилевское, Лейбу Жущмановича—арендара могилевскаго и

старших школы оршанское на горло четвертованьем», а за грабёж и убытки взыскать съ ихъ имущества 4300 копъ гр. литов.

Въ 1712 г. (197) въ г. Брестѣ, цѣлый еврейскій гминь съ посольствомъ, среди бѣлага дня, съ палками, кольями и бердышами, возлѣ Михайловской каедральной церкви, напалъ на священнослужителей ея, двухъ священниковъ Власія Филипповича и Нестора Волковича, только за то, что тѣ настойчиво напоминали евреямъ о производствѣ ими условленной платы за пользованіе для своихъ покойниковъ частью церковнаго плаца—христіанскаго погоста. Сначала избили перваго священнослужителя Филипповича и притомъ такъ жестоко, что онъ палъ тутъ же смертельно раненый, а потомъ чрезъ двѣ недѣли скончался. Когда же второй священнослужитель Волковичъ сталъ унимать нападающихъ и указывалъ на совершаемое ими преступленіе, то одинъ изъ толпы евреевъ Сроль «за эти слова палкою нѣсколько разъ ударилъ его въ лобъ, намѣреваясь и его убить и вскочивъ на городской валъ крикнулъ: «Бейте, убейте этого попа, мы за него по фунтамъ заплатимъ!» Когда услышали это возмущеніе и шумъ другіе евреи, то напавши на пресвитера съ ружьями, тирански и немилосердно терзали, били, мордовали его и нанесли нѣсколько опасныхъ ранъ въ голову. Далѣе тѣ же евреи, повстрѣчавъ на базарѣ жену израеннаго Нестора Волковича, «ругали, срамили, порываясь бить ее, и если бы не вступились христіанки и не оборонили, могло бы и съ нею случиться то же самое». Такъ какъ брестскіе евреи, позванные по этому уголовному преступленію и насилію въ главный Литовскій трибуналъ, не явились, то декретомъ этого вышняго судилища было опредѣлено взыскать съ нихъ убытки и штрафъ 2935 пол. злот., «а самихъ лично обжалованныхъ старшихъ, младшихъ и цѣлый гминь синагоги брестскаго кагала, за ту же отповѣдь и похвалку и за совершенный криминаль, за убійство священника, мы присуждаемъ ихъ на частную баницію (изгнаніе), на криминальныя штрафы, на инфамію, на смерть (на горло) четвертованіемъ, чрезъ палача, на хватаніе ихъ»...

Въ 1700 г. 9 авг. (164) состоялся ремиссійный трибунальный декретъ по обвиненію полоцкимъ іезуитскимъ коллегіумомъ полоцкихъ евреевъ въ ритуальномъ убійствѣ христіанки женщины, по имени Маріи Даневской Ахмановичовой, якиманской мѣщанки, жившей на землѣ Полоцкаго коллегіума. Суть этого обвиненія заключается въ слѣдующемъ: у полоцкаго мѣщанина Алексѣя Даневскаго и жены его Анны была дочь—вышепомянутая Марія Даневская Ахмановичовна. Обжалованные полоцкіе евреи, по словамъ жалобчиковъ іезуитовъ, всегда непріязненные христіанству и, по своему исповѣданію, жаждущіе его кро-

XLVIII

ви и безъ нея не могуще обойтись, отъ немалаго времени имѣя на домашнихъ своихъ послугахъ» вышепомянутую женщину христіанку Марію, и усмотрѣвъ для себя благопріятную минуту, «не ради какой нибудь съ ея стороны причины, но чисто по ненависти и озлобленію противъ христіанъ и по жадѣ христіанской крови», въ 1697 г. 23 марта какимъ-то образомъ заманили въ еврейскую баню и здѣсь ее, близкую къ разрѣшенію отъ бремени, «жестоко замордовали и замучили», причемъ на тѣлѣ ея оказалось множество различныхъ ранъ, а именно: на «вискахъ какъ бы обухомъ нанесенный ударъ, горло у лице изрѣзаны жогами; на рукахъ и пальцахъ, также на ногахъ ниже колѣнъ, на голеняхъ, суставы всѣ проколоты и порѣзаны ланцетомъ и шиломъ; перерѣзавъ грудь, выпустили кровь; пробивъ животъ, шею завязали въ три узла такъ, что едва по смерти могли развязать; тѣло было утаили въ банѣ и держали обмытымъ, очевидно желая куда нибудь припрятать, а затѣмъ, когда христіане обнаружили это преступленіе, то евреи не могли представить никакого въ этомъ для себя оправданія, но тотчасъ главнѣйшіе изъ нихъ встревожившись, начали прятаться и убѣгать; внослѣдствіи, когда они были представлены въ распоряженіе полоцкаго гродскаго суда, то старшіе полоцкой школы, записью своею, правильно составленною у полоцкаго подвоеводы Жабы, взяли ихъ на поруки и во всякое время обѣщали представить на судъ». Далѣе, въ этомъ документѣ говорится, что евреи, подкупивши полоцкаго каптуроваго слѣдователя Адама Скипора, безъ участія потерпѣвшей стороны, составили какой-то декретъ, дали его 14 сент. того же года записать въ книги полоцкаго каптуроваго суда; отсюда этотъ декретъ безправно былъ перенесенъ въ полоцкій гродскій судъ, который своимъ декретомъ «наказалъ невѣрнымъ евреямъ присягу, а по учиненіи присяги всѣхъ ихъ объявилъ свободными». Усматривая въ вышепомянутомъ декретѣ и дѣйствіяхъ полоцкаго гродскаго суда неправомерность и незаконность, полоцкій іезуитскій коллегіумъ апеллируетъ въ судъ трибунальный. Трибуналъ, въ виду просьбы позванной стороны—евреевъ о дачѣ имъ «патроновъ», далъ имъ двухъ адвокатовъ и дѣло отложилъ.

Въ 1705 г. 29 сент. (179) Московскій купецъ Его Царскаго Величества, изъ Торопца, Илья Туфановъ, направляясь изъ Вильны въ г. Тильзитъ (Тильжу), на ярмарку, съ нагруженными возами приблизился къ Юрбургу, гдѣ содержатели Юрборской коморы (таможни), виленскіе евреи, Ааронъ и Михаилъ, отецъ и сынъ, Гордоны, не смотря на всѣ предъявленные имъ законные и правильные документы, таможенныя квитанціи и проч., безъ всякой причины, заарестовали его возы съ многими и цѣнными товарами, и разграбили ихъ, причинивъ ему убытковъ на 28300 пол. злот. Судъ скарбоваго трибунала В. Кн. Л-го, рассмотрѣвъ

это дѣло, постановилъ: взыскать съ купцовъ Гордоновъ всѣ показанные купцемъ Туфановымъ убытки и потери.

6. Наконецъ, въ послѣднюю шестую группу отнесены тѣ документы, въ которыхъ евреи являются: а) какъ «мытники» или сборщики пошлинъ на таможенныхъ (25, 28, 32, 36, 91, 100, 122, 123, 129, 135, и 202), б) какъ укрыватели краденныхъ, церковныхъ и костельныхъ вещей (50, 51, 52, 53, 60, 71, 88, и 89), в) какъ приобрѣтатели и продавцы домовъ, плацовъ и проч. (49, 86, 97, 117, 118, 134, 146). Сюда же отнесены и слѣдующіе №№ 26, 33, 34, 70, 93, 98, 99, 188, 216, 225, 244, 245, представляющіе собою разнообразныя документы, не подходящіе подъ вышеупомянутыя рубрики. Укажемъ изъ нихъ наиболѣе интересныя.

Въ 1677 г. (36) виленскій мѣщанинъ купецъ Степанъ Санкевичъ, направляясь изъ Вильны въ Королевецъ, остановился съ своей витиной и товарами въ г. Ковнѣ, и здѣсь предъявилъ свои документы мѣстному таможенному писарю еврею Мееру Боруховичу, съ просьбой освидѣтельствовать товары и пропустить его дальше. Писарь Боруховичъ, взявъ его документы и не возвращая ихъ обратно, сталъ всѣми мѣрами тормозить и задерживать дѣло, и въ заключеніе, подвергъ его лично жестокимъ побоямъ, и какъ преступника какого, засадилъ въ замковую тюрьму. Въ 1676 г. (33) брестскіе евреи подъ присягою показали, что въ эту пору въ г. Брестѣ, евреевъ, подлежащихъ поголовной подати, не было болѣе 525 человекъ. Въ томъ же 1676 г. по показанію евреевъ (34) было въ м. Мальчѣ всего 13 податныхъ евреевъ.

Въ 1710 г. 1 марта (188) великій гетманъ В. Кн. Л-го универсаломъ обратился ко всѣмъ сословіямъ и жителямъ города Вильны, чтобы никто изъ нихъ не препятствовалъ хоронить еврейскихъ покойниковъ за р. Виліей, на ихъ кладбищѣ, и чтобы никто не держалъ умершихъ подолгу дома, такъ какъ отъ этого могла появиться въ городѣ эпидемія.

Въ 1757 г. 18 янв. (225) между королевскимъ секретаремъ, войтомъ города Вильны, Онуфриемъ Минкевичемъ и погребальнымъ братствомъ виленскаго кагала состоялось такое соглашеніе: отъ каждаго еврейскаго покойника, при переѣздѣ черезъ Зеленый мостъ платить въ казну отъ воза и восьми людей къ нему по одному тынфу».

Въ 1724 г., 13 іюля (216) Новгородское воеводство универсаломъ своимъ, обращается ко всѣмъ сословіямъ съ напоминаніемъ, что вопреки королевскимъ привилегіямъ и постановленіямъ конституцій, христіане обоаго пола часто посту-

пають на службу къ евреямъ и татарамъ, и чрезъ то отдаляются отъ христіанскихъ праздниковъ и «братью шляхту» ставятъ въ затрудненіе относительно найма хорошей прислуги, за умѣренную плату, и потому и предлагается христіанамъ не поступать на годичную службу къ евреямъ и татарамъ, памятуя постановленіе Петроковскаго сейма 1565 г., которое гласитъ: «христіане отнюдь не должны служить жидамъ, подь угрозой штрафа съ каждаго жида ста гривенъ; а христіанинъ имѣеть быть наказанъ шестинедѣльнымъ тюремнымъ заключеніемъ».

М. Я. Спрогисъ.

А К Т Ы

О Е В Р Е Я Х Ъ.

№ 1.—1561 г. Октября 30.

Грамота короля Сигизмунда Августа о предоставлении права продажи соли въ Пинскѣ евреямъ Рубиновичамъ.

Року 1561 месеца Октебра 30 дня, у четвергъ.

Пришодши до замку господарского Пинского, передь мене Семена Ивановича Сова, подстаростего и лесничого Пинского, мытники Пинскій Хема а Аврамъ а Товашъ Богдановичъ Рубиновичи, а Исакъ Мошеевичъ жида господарские Берестейские, просили, абы листъ его королевское милости до книгъ замку Пинского земскихъ судовыхъ записанъ былъ, который листъ господарский слово у слово такса в себе маеть: Жикгимонтъ Августъ, Божю милостью король Польский, великий князь Литовский, Руский, Прусский, Жомойтский, Мазовецкий и иныхъ. Княземъ, паномъ, воеводамъ, старостамъ, державцамъ, княгинямъ, панямъ вдовамъ и ихъ наместникомъ, земляномъ и двораномъ нашимъ воитомъ, бурмистромъ, рядцамъ и всимъ заказникомъ местъ нашихъ

господарскихъ, князкихъ, панскихъ и духовныхъ и тежъ жидомъ и татаромъ по всему панству нашему, великому князству Литовскому; што которая соль толпястая белая идетъ до места нашего Пинского с Коломыи а з Луцка ее до места нашего Пинского, подданные наши мещане Пинский и околичные мещане и Волощане обователи иншихъ местъ и сель провадятъ на продажу и шинкують ее в месте Пинскомъ и по иншихъ мѣстечкахъ и селахъ нашихъ господарскихъ, также князкихъ, панскихъ и духовныхъ, тыхъ, которыхъ именья ку замку Пинскому прислухаютъ, а с того никоторого пожитку до скарбу нашего не было, а ктомуужъ и в лета непогодливые и часу лихое дороги великая дорогость у соли бываетъ, же тисечу толпъ соли по двадцати и по кольку грошей продають, для чого люди з немалымъ обтеженемъ и шкодою оную соль куповати мусили,—ино мы, хочечи порадокъ учинити, абы такъ дорого соль в томъ месте нашомъ Пинскомъ продавана не была и постановивши, абы яко в лета погодливые, такъ тежъ и часу лихое дороги, которого году дорогость соли бываетъ, завжды од-

ною ценою, то есть по пятнадцать грошей тысячу толпъ соли продавано,—учинили есмо складъ солений у месте нашомъ Пинскомъ и арендовали есмо тотъ складъ подданнымъ нашимъ жидомъ Берестейскимъ Хеми а Авраму Рубиновичомъ, а Товяшу Богдановичу, а Исаку Мошеевичу отъ светого Мартина теперешнего пришлого свята, которое маеть быти в року нинешнемъ тысяча пятьсотъ шестьдесятъ первомъ, на три годы за певную суму пенезей; мають вжо отъ того дня свята помененого светого Мартина почати продавати тую соль, купивши в Луцку, до места нашего Пинского своимъ власнымъ накладомъ, и тамъ въ месте Пинскомъ и по иншихъ местечкахъ и селахъ нашихъ господарскихъ и тежъ князьскихъ, панскихъ, землянскихъ и духовныхъ, которые суть в повете Пинскомъ, гдѣ похочуть, тою солью шинковати и продавати мають ни большъ ани менши, одно завжды до выдержаня тое аренды по петнадцати грошей литовскихъ кождую тисечу толпъ соли белое, якую и теперь у месте нашомъ Пинскомъ продають, а мещане Пинские и жидове иншихъ местечокъ и сель замку Пинского подданные наши, также князьские, панские, землянские и духовныхъ, которыхъ колвекъ имена въ повете Пинскомъ есть и тые, которые перемешкиваючи въ Пинску соль продавали, вжо отъ того часу отъ светого Мартина не мають ее въ Луцку ани где инде на продажу и на власную потребу свою куповати, одно в тыхъ вышей помененыхъ арендаровъ нашихъ, в месте Пинскомъ, мають тую соль куповати по тому, яко вышей есть описано; а кому тежъ они в месте Пинскомъ дозволять соль продавати, тому, купивши соль в нихъ, вольно будетъ за ихъ дозволеньемъ в месте Пинскомъ и по селахъ нашихъ господарскихъ, князьскихъ, панскихъ везде в повете Пинскомъ солью шинковати и ее продавати. А такъ приказуемъ вамъ, станомъ духовнымъ и светскимъ можнымъ, подъ закладомъ нашимъ десятма тысячама копами грошей, ажъ бы

есте в томъ имъ сами некоторое переказы не чинили и людемъ местечокъ и именей и сель вашихъ, которые в повете Пинскомъ маете, грозно рассказали, жебы они кромъ тыхъ арандаровъ нашихъ и тыхъ которымъ они соль продавати дозволять, нигде соли куповати и ее продавати не смели и по которыхъ местечкахъ и именияхъ и селахъ нашихъ господарскихъ также князьскихъ, панскихъ и духовныхъ будутъ они сторожу для проваженя тое соли держати, вы бы имъ того неaborоняли и некоторое небезпечности здоровю ихъ не чинили и чинити не казали, и во всемъ спокойне ся ку нимъ заховали, а особливе людемъ неможнымъ подъ забранемъ всее ихъ маетности приказуемъ, жебы соли, кромъ ихъ, арандаровъ нашихъ, ни в кого явне и потаемне не куповали и ни отъ кол не продавали, чого вы, вядники наши, также воитове, бурмистры и рядцы абы есте, не вымовляючися ничимъ, повинности своее пилне престерегали и в чомъ бы ся тые справцы ихъ або слуги в той справе соленой, до которого колвекъ вяду нашего господарского, або до вядниковъ вашихъ втеклися, абы есте имъ оборону и помочъ чинили, и хтобы сему розказаню нашому спротивене вделалъ, о таковыхъ упорныхъ жебы есте намъ господарю ознаймовали. А если бы в которого мещанина Пинского, або в кого колвекъ съ подданныхъ нашихъ тамошнихъ отъ того часу отъ светого Мартина вдому его знайдена была и оказалась, жебы ее шинковалъ и продавалъ, або тежъ где инде, а не в нихъ в месте Пинскомъ купилъ, в такового за дворениномъ нашимъ Васильемъ Федюшкомъ на то имъ приданнымъ и за ведомостью вяду тамошнего тая соль забирана и половица на замокъ, а другая половица имъ маеть быти. А ижъ бы то все, яко в семъ листе нашомъ описано есть, у ведомость кождому увошло, хочемъ мети, абы есте везде у местечкахъ и селахъ нашихъ господарскихъ и вашихъ князькихъ, панскихъ и духовныхъ тое рос-

казанье наше оповедати и выволати и тотъ листъ до книгъ врьдovýchъ уписати дали. А иначе бы есте того вчинити не смели. Писанъ у Вилни лет Божего нарoженья тысяча пятсотъ шестдeсять первого, месеца Августа осмогo дня. Который листъ подь печатью и съ подписью руки его королевское милости и с подписью руки пана Остафъ, маршалка дворного, подскарбега земского, за прозбою мытниковъ Пинскихъ Хеми а Аврама Рубиновичовъ, а Товяша Богдановича, а Исака Мошеевича до книгъ земскихъ судовыхъ записанъ естъ и выпись с книгъ того листу господарского копею дворенинъ его королевской милости панъ Василей Федоровичъ Федюшко подь моею печатью собе взялъ.

Изъ актовoй книги Пинскаго градскаго суда за 1560—1563 г., № 12996, стр. 116—118.

№ 2.—1563 г. Ноября 15.

Жалоба мытника пинскаго еврея Якова Рубиновича на пинскаго войта Андрея Ивановича, запретившаго производить продажу, въ ночное время, меду въ шинкахъ города Пинска.

Року 1563, месеца Ноября 15 дня, у понеделокъ.

Пришодши до замку господарского Пинского, передь мене Илю Якимовича Кучу, подстаростегo Пинского, жидъ господарский Пинский Яковъ Рубиновичъ, который с порученя брата своего жида господарского Берестейского, мытника Пинского, Хемьи Рубиновича, мытомъ Пинскимъ справуетъ, оповедане вчинилъ, ижъ дей дня сегодняшнего месеца Ноябра пятогонадцать дня, у понеделокъ рано, войтъ Пинский панъ Андрей Ивановичъ, нетъ вѣдома для которое причины, тутъ у месте на торгу Пинскомъ закликати казаль, подь виною господарскою замковою, абы вси корчмитки Пинские, поченши у вечеръ на смерканю, ажъ черезъ всю ночь, никого людей у дома свои корчемные

меду сычногого пити не пускали и никому его в ночи не продавали, а в томъ закликаю его немалая ся шкода мыту господарскому Пинскому естъ,—и просиль мене тотъ Яковъ Рубиновичъ о вижа, при которомъ бы мель войту мовити, для которое причины онъ то уделати казаль, и я ему вижомъ на то давалъ служебника моего Юрья Андреевича Боровского, который тамъ на той справе бывши, передо мною и ку записаню до книгъ сознать, ижъ дня сегодняшнего месеца Ноябра пятогонадцать дня, у понеделокъ, тутъ у месте Пинскомъ, тотъ жидъ Яковъ Рубиновичъ передо мною вижомъ войту Пинскому пану Андрею Ивановичу у дворе его мовиль: для которое причины на торгу Пинскомъ подь виною господарскою замковою закликати казаль, абы вси корчмитки Пинские, поченши у вечеръ на смерканю, ажъ черезъ всю ночь, в дома свои корчемные никого людей меду сычногого пити не пускали и не продавали? И онъ на то поведиль: о пиво я не мовлю, пиво нехай и въ ночь пьютъ, але закликати есми на торгу для того казаль, ижъ бы до тыхъ часовъ, поколь жовнери з места Пинского выйдутъ, корчмитки Пинские медовые у ночь до домовъ своихъ меду пити мещанъ Пинскихъ и слугъ замку Пинского не пускали, же тутъ у месте господарскомъ Пинскомъ в домехъ корчемныхъ и по улицамъ в ночь великая ся збродня, бой и зраненя деютъ, якожь вио ся то и явно показало;—може ся и в день наптити, хто хочеть. Которое оповедане свое и сознане вижовое оный жидъ Яковъ Рубиновичъ до книгъ земскихъ судовыхъ записати дасть.

Изъ актовoй книги Пинскаго градскаго суда за 1560—1563 г., № 12996, стр. 446—447.

№ 8.—1688 г. Апрель 28.

Привилегія короля Владислава IV, освобождающая евреевъ города Вильны отъ всякихъ платежей и повинностей.

Aktykacya przywileju Jego Królewskiey Mosci żydom miasta Wilenskiego należąca.

Лѣта отъ naroженія Сына Божого, тысяча шестьсотъ шестьдесятъ осмого, мѣсяца Апрелья двадцать третьяго дня.

На враде господарскомъ гродскомъ Виленскомъ, передо мною Александромъ Войною Ясенецкимъ—войскимъ Витебскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившисе очевисто жидъ Виленского места Мееръ Якубовичъ покладалъ и до актъ привилей светой памяти наяснѣйшаго короля его милости Владислава четвертаго, служацій жидомъ мѣста Виленского, на речъ въ немъ ниже мененую до книгъ гродскихъ Виленскихъ подаль и просиль, абы тотъ привилей былъ до книгъ уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маеть: Władysław z Bożey łaski król polski etc. Oznajmujemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy, do praw y wolności żydom wszystkim W. X. Lit., a osobliwie żydom, w mieście naszym Wilenskim od świętey pamięci królów ich mość Antecessorow naszych nadanych, y od nas na seymie szczęśliwey koronaciey naszej approbowanych, stosując się niemniey do dekretu naszego teraz świeżo szczęśliwym przybyciem naszym do Wilna między mahistratem y pospólstwem miasta naszego Wilna z iedney, a pomienionymi żydami wileńskimi z drugey strony, zaszłego, którym, za przysądzeniem pewnych ulic na mieszkanie żydom, pozwoliliśmy też onym różnych handłów zażywać, szynki w domach ich ogólnie mieć, kamienice i domy ych ab onere suscipiendorum hospitum y podczas wszelkich ziazdów głównych, partykularnych, sądów trybunalnych y ynnych etiam sub praesentia Nostra Regia, ych też samych od sądów in genere wszelakich pod-

czas roków ziemskich, grodzkich sądu głównego trybunального y pod bytność naszą sędziów marszałkowskich y samych wielmożnych marszałków koronnych y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, przy nas rezduujących, uwolniwszy, pod samą tylko iurydyke zamku Wilenskiego, de iure im należąca, podawszy, przy których to takowych wolnościach im nadanych, aby podczas sądów trybunalskich od marszałków y dyrektora koła trybunalskiego, także pod bytność naszą od wielmożnych marszałków y sędziów ich na pomienionych żydów Wileńskich nowe jakie exactie wkładane nie były y przez niesłuszne podatki uciężenie się im nie działo, takową im też wolność przytym za tą teraznieyszą bytnością naszą w Wilnie dayemy, aby od rzezników żydowskich wileńskich, którzy mięso w jatkach przed bożnicą przedaią, bydłem, mięsem, pieniędzmi y żadną rzeczą, także od towarów in genere wszystkich, któremi kolwiek żydzi Wileńscy podług praw swych y pomienionego dekretu naszego handlować y targować mogą y będą, żadne podatki brane y wyciągane nie były y we wszystkim przy prawach y wolnościach im służących, yako też w dekrecie naszym wyrażonych y osobliwie niniejszym listem nadanych, od wielmożnych marszałków koronnych y W. Xięstwa Litewskiego, przy boku naszym rezduujących, ich sędziów, tak też marszałków, directorów y sędziów trybunalskich y inszych wszelakich osób na wszystkie przyszłe y potomne czasy cale y nienaruszenie zostawili, dla łaski naszej. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć Wielkiego Xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Datt w Wilnie dnia osmego miesiąca Sierpnia roku Panskiego tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, panowania naszego polskiego pierwszego, a szwedzkiego wtorego roku. У того привилею при печати притисненой меншой Великаго Князства Литовскаго, подпись руки наяснейшаго короля его милости тыми словы: Vladislaus Rex. А подтымъ подписомъ другий под-

пись вельможного его милости пана референдара и писара Великого Князства Литовскаго теми словами: Marcyam Tryzna — Referendarz, Pisarz Wielkiego Xięstwa Litewskiego. Который тотъ привилей за поданьемъ до актъ черезъ особу верху мененую до книгъ кгородскихъ Виленскихъ есть уписанъ.

Изъ связки документовъ Виленскаго гродскаго суда № 4591.

№ 4.—1648 г. Декабря 8.

Явка привилегии короля Владислава IV караймамъ гор. Троць, которой воспрещалось евреямъ-раввинистамъ селиться въ этомъ городѣ, торговать и приобрѣтать собственность.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ сорокъ сего, месеца Мая двадцатого дня.

На враде господарскомъ кгородскомъ воеводства Троцького, передо мною Каспромъ Александромъ Швабомъ старостою Шмельтинскимъ подвоеводимъ Троцькимъ, постановившимъ очевидно, жьдзи збору Троцького, Нисанъ Юсковичъ, войтъ збору Троцького, Езыяшъ Юдичъ, Юда Арановичъ, Михаль Сатковичъ оповедали и покладали листъ его королевское милости, писанный до ясне вельможного пана его милости пана Александра Слушки воеводы Троцького, Гомельскаго и Пропойскаго старосты, на речъ в немъ ниже помененую, просечы, абы до книгъ кгородскихъ Троцькихъ былъ актикованъ и уписанъ, который уписуючы у книги слово до слова, такъ се в себе маеть: Władysław czwarty z Bożey łaski król Polski, wielki xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Zmuydzkie, Mazowieckie, Inflanskie, Smolenskie, Czernihowskie, a Szwedzki, Godzki, Wandalski dziedziczny król. Wielmożnemu Alexandrowi Słuszcze wojewodzie Trockiemu, Homelskiemu, Pro-

poyskiemu staroscie uprzejmie nam miłemu łaska nasza królewska. Wielmożny, uprzejmie nam miły. Przełożono iest nam imieniem żydow karaimow w miescie naszym Trockim mieszkających, iż niektorzy żydzi rabinowie czasy nie dawnemi w miescie naszym Trockim mieszkania sobie niająwszy, w onych rezydując, wolności żydom karaimskim od świętey pamięci przodkow naszych y nas samych nadanych nullo iure zażywaią, szynki napoiow wszelakich chowaią y handle rozmaite ku uymie praw im nadanych y pożytkow żydom karaimskim należących odprawuią, w czym iż wielką szkode żydzi Troccy karaimowie zdawna wolnościami w tym miescie obwarowane od żydow rabinow (ktore nigdy przed tym żadnego incolato w miescie Trockim nie mieli) ponoszą. Chcemi mieć po uprzejmoci waszey, abyś uprzejmość wasza żydom rabinom żadnego mieszkania w miescie Trockim mieć, domow naymować, onych kupować, ani pod żadnym pretextem nabywać y żadney przeszkody w handlach żydom karaimom czynić nie dopuszczal, ale we wszystkim onych przy prawach y wolnościach im nadanych zachował, uczynisz to uprzejmość wasza s powinności swey y dla łaski naszej. Dan w Warszawie dnia trzeciego miesiąca Decembra, roku panskiego tysiąc sześćset czterdziestego szostego, panowania królestw naszych Polskiego czternastego, a Szwedzkiego piętnastego roku. У того листу его королевское милости печать есть притисьнена большая великого князства Литовьскаго, а подпись руки его королевское милости теми словами: Vladislaus rex. А другий подьпись руки теми словами: Jan Dowgiąło Zawisza, sekretarz iego królewskiey mosci. Который тотъ листъ есть до книгъ кгородскихъ Троцькихъ уписанъ.

Изъ актовъ книги Троцкаго гродскаго суда за 1642—1649 г., № 5955, л. 284—285.

№ 5.—1846 г. Декабря 3.

Явка евреемъ Песахомъ Якубовичемъ привилегіи, данной ему королемъ Владиславомъ IV на устройство мельницы возлѣ гор. Пинска и на право пользованія съ нея всѣми доходами.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ сорокъ сегого, месеца Февраля двадцатого дня.

На враде кгородскомъ в замьку господарскомъ Пинскомъ передо мною Адамомъ Брестскимъ, стольникомъ и подстаростимъ Пинскимъ, отъ ясне освещенного княжати его милости Альбрехта Станислава Радвила, княжати на Олыце и Несвижу, канцлера Великого Князства Литовского, старосты Пинского, Кгневского и Тухольского установленнымъ, постановившимъ очевидно, жидъ места Пинского Песахъ Якубовичъ подалъ ку актыкованью до книгъ кгородскихъ Пинскихъ привилей его королевской милости ему на збудованье млына подь местомъ Пинскимъ служащий и просилъ, абы принять и до книгъ уписанъ былъ, который, уписуючи до книгъ слово, одъ слова, такъ се в себе маеть: Владыслау чварты з ласки Божей крѳл Польски, Wielki xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Żmoydskie, Mazowieckie, Inflanskie, Smolenskie, Czernihowskie, a Szwedzki, Gotski, Wandalski dziedziczny kрѳл. Oznaymujemy tym naszym listem, komu by o tym wiedzieć należało, iż pokładany był przed nami list cessayny wielmożnego Albrychta Stanisława Radziwiła, canclerza Wielkiego Xięstwa Litewskiego, dany Piesachowi Jakubowiczowi żydowi miasta naszego Pинskiego dla potwierdzenia przez nas, który się tak w sobie ma: Albrycht Stanisław Radziwił, xiąże na Ołyce y Несвижу, canclerz Wielkiego Xięstwa Litewskiego, Pинski, Kowienski, Gniewski, Tucholski, Gieranoyski, Lipniski etc. starosta. Oznaymujemy tym listem naszym cessaynym,

iż my upatrując pożytek skarbowi należący, pozwalamy pod miastem Pинским wedle Rowu, nazwanego Rybołowki, który idzie z rzeki Strumienia do rzeki Piny, nową groblę usypać wedle hatu Hawryła Korotkiego, mieszczanina Pинskiego, nowo pobudować, także mostu dla przejazdu do nowego młynu przez spust młynu starego zrobić Piesachowi Jakubowiczowi żydowi Pинskiemu kosztem swoim pomienioną groblę usypać y młyn nowo pobudować bez żadney przeszkody, na które usypanie grobli y pobudowanie młynu koszt wielki podięty być musi, przeto zaraz po usypaniu grobli y pobudowaniu młynu, dajemy ten młyn w moc, dzierżenie y spokojne używanie pomienionemu Piesachowi Jakubowiczowi wiecznemi czasy, z ktorego młynu ma brać wymiołek y wszelkie pożytki sam na siebie y po nim żona y potomkowie onego obracać mają, czynszu s tego młynu na koždy rok po stu złotych ma płacić, a dla naprawowania grobli przydajemy woytowstwo Czenczyckie, Kowniatynskie y Parszewickie, według zwyczaju cztery dni w iesieni, a drugo cztery na wiosnę, względem płacenia czynszu y komory pobudować dla schowania zboża wedle grobli pomienionemu Piesachowi pozwalamy; który młyn wolno mu będzie, komu chcąc, takowym że prawem pusić; gosciowi żadnemu niema młynu spuszczać, aż mu zapłacą, y żadney osobie mleć bez miarki nie ma y hatow nie wolno żadney osobie przed mlynem stawiać, oprócz zamkowego, dla przeszkody młynu, młynarz iezeliby nie miał być życzliwym y nie pilnym młynu, wolno go zrzucić, a dzierżącemu drugiego wziąć. A że się grobla psuie przez chodzenie ludzi różnych, wolno mu nikogo nie spuszczać, pozwalając onemu za tym listem naszym cessaynym o confirmatią tego listu u iego królewskiej mosci starać się. Do ktorego listu rękę naszą podpisawszy, pieczęć przycisnąc roskazaliśmy. Pisan w Warszawie dnia dwudziestego miesiаca Februarij, roku tysiąć sześćset czterdziestego piątego. My tedy widząc być rzecz słuszną y do prozby

поміненого жьда за причына, некаторых панов рад наших склониwszy y ten list in toto approbuiemy y zmacniamy tym listem naszym; do ktorego dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego хієства Литевского przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia dziewiątego miesiąca Grudnia, roku tysiąc sześćset czterdziestego szostego. У того привилею печать канцлеры Большое Великого Князства Литовского притисненая есть, подпись руки его королевской милости тыми слоы: Vladislaus Rex, а другая подпись тыми слоы: Franciszek Jsaykowski, referendarz y pisarz Wielkiego Хієства Литевского. Который привилей за прозьбою верху менованого жьда есть до книгъ кгородскихъ Пинскихъ вписанъ.

Изъ актовъ книги Пинскаго городскаго суда за 1647 годъ, № 13001, стр. 89—90.

№ 6.—1647 г. Марта 6.

Явка универсала короля Владислава IV, которымъ воспрещается повѣтовымъ сеймикамъ устанавливать новые налоги съ евреевъ, такъ какъ они въ этомъ отношеніи исключительно подчинены королю.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ сорокъ сегого, месеца Марца шостого дня.

На враде кгородскомъ, въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Адамомъ Брестскимъ, стольникомъ и подстаростимъ Пинскимъ, отъ ясне освещенного княжати его милости Альбрехта Станислава Радвила, княжати на Олыце и Несвижу, канцлера Великаго Князства Литовского, старосты Пиньского, Кгневскаго и Тухольского установленымъ, постановившимся очевисто жидове места Пинского Борухъ Нахмановичъ и Нотонъ Лейзеровичъ подали ку актикованью до книгъ кгородскихъ Пинскихъ универсаль

его королевской милости, абы в повѣтехъ поголовного на нихъ жидовъ привато лядво не становено, и просили абы принять и уписанъ былъ, который, уписуючи до книгъ слово в слово, такъ се в себе маеть. Владыслау четварты з Божеу ласки крѳл польски велики хіаже Литевские, Руские, Пруские, Mazowieckie, Zmuydskie, Inflanskie, Smolenskie, Czernihowskie, a Swedski, Gotski, Wandalski dziedziczny kрѳл. Wszystkim w obec y koждemu z osobna dygnitarzom, ciwunom, urzędnikom ziemskim, grodskim, rycerstwu, szlachcie obywatelom wielkiego хієства Литевского uprzejmie y wiernie nam miłym ласкѳу naszą kрѳlewską. Doszła wiadomośc, yż некаторы з uprzejmosci y wiernosci waszey pod pretekstem constytucy seymu przeszlego, ktorą lawda powiatowe ratione securitatis publicae in futurum constituendae są aprobowane na seymikach przeszlych relacynych pogłowne жьдѳовские stanowili, а yż жьды wszyszey w wielkim хієстве Литевским бѳдачы насzey tylko własney iurisdictioni y zwierzchnosci kрѳlewskiej, а nie inszey żadney z osob y z dobr swych podlegaią y takowe na nich podatki, iako też y на mieszczan наших bez consensu naszego y stanow seymowych de iure stanowione być nie mogą y nie stawaią. Przeto integritati praw naszych kрѳlewskich wczesnie prowiduiąc, chcemy mieć po uprzejmosci y wiernosci waszey y rekwiruemy abyscie uprzejmośc y wiernośc wasza napotem od stanowienia takowego laudum y wkłадania przez mie на жьды ciężаров supersedowali, а iesli by gdzie do тад uchwalone było за nieprawne y nie ważne deklaruiemy. Dan w Warszawie dnia siedmnastego miesiąca Lutego roku panskiego tysiąc sześćset czterdziestego siódmego, panowania kрѳlewstw наших Polskiego y Szwedского piętnastego roku. У того универсалу печать его королевской милости Великаго Князства Литовского притисненая и подпись руки его королевской милости тыми слоы: Vladislaus Rex, а другая подпись руки тыми

слова: Franciszek Jsaykowski, referendarz y pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Который универсалъ до книгъ кгородскихъ Пиньскихъ есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1647 г., № 13001, стр. 845—847.

№ 7.—1850 г. Августа 5.

Универсалъ короля Іоанна Казимира о непринужденіи оставаться въ христіанской вѣрѣ тѣхъ изъ евреевъ, которые приняли ее во время козацкихъ смуть.

Лета отъ нароченья Сына Божого тисеча шестьсотъ пятидесятого, месеца Августа пятого дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Юрьемъ Нелюбовичомъ Тукальскимъ, войскимъ и подстаростимъ Пинскимъ, отъ ясне освещенного княжати его милости Альбрехта Станислава Радивила, княжати на Олыце и Несвежу, канцлера великаго князства Литовскаго, старосты Пиньскаго, Кгневскаго и Тухольскаго установленымъ, постановившысе очевисто, жидове места Пиньскаго Езеяшъ Якубовичъ и Зельманъ Якубовичъ подали ку актыкованью до книгъ кгородскихъ Пинскихъ листь его королевской милости имъ жыдомъ Пинскимъ, на речъ в немъ описаную, даный и просили, абы принять и до книгъ кгородскихъ Пинскихъ уписанъ былъ; котораго вписуючи в книги слово в слово такъ се в себе маеть: Jan Kazimierz z łaski Bożey król Polski, wielkie xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Żmuidzkie, Mazowieckie, Inflanskie, Smolenskie, Czernihowskie, a Szwedzki, Godzki, Wandalski dziedziczny król. Wszem w obec każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, a mianowicie urzędnikom zamkowym y mieyskim, także y inszym na urzędzie iakim kolwiek będącym oznaumujemy. Supplikowali nam żydzi poddani nasi, żalosnie uskarżaiąc się,

із под czas tey woyny kozackiey zabranych wiele osob tak męczyzn, iako też y białych głów, dzieci żydowskich u niektorzych z wiernosci waszych pozostali y z nich niektorzy częścią różnym udęczeniem, a częścią też drudzy z boiazni zdrowia swego ratuiąc na wiare ruską przymuszeni byli y do tego czasu wypuszczeni nie są, a nawet do nich inszych żydow, ktorzy byli z tego uszli niebespieczeństwa, przypuszcіe nie chcecie, co із sie dzieie przeciwko wszelkiey słusznosci zwierchnosci naszej, przeto daiemy ten uniwersał nasz do wiernosci waszych, surowo rosказuiąc y to mieć koniecznie chcąc, abyscie tych żydow, żydowek y dzieci ich na ruską wiare mimo dobrowolne pozwolenie ich gwałtownie pokrzyszczonych, ktorzy zwłaszcza przy teyże wierze zostać się nie chcą, u siebie nie zatrzymiwali, ale y owszem wolnych do ich domow, dostatkow y handlow wolnych wypuscili y żeby wszyscy, kto im tylko co wziął, powracali przestrzegli, handlow zwyczajnych y pożywienia onym nie bronili y nie przeszkadzali, ale y owszem przy wolnoscіach onym zdawna z praw ich y z zwyczajow służących cale zachowali. Co uczynicie wierność wasza dla łaski naszej y z powinności swey. Dan w Warszawie dnia wtorego miesiaca Maia, roku panskiego tysiąc sześćset pięćdziesiątego, panowania naszego Polskiego y Szwedzkiego trzeciego roku. У того листу печать притиснена есть, а подпись руки короля его милости тыми словами: Joannes Kasimirus Rex. А другая подпись руки тыми словами: Remigianus de Piasecno Regens cancell. Regni. Который листъ до книгъ кгородскихъ Пиньскихъ есть записанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1650 г., № 13004, л. 1208.

№ 8.—1860 г. Марта 12.

Явка привилегіи Пинскимъ евреямъ, данной королемъ польскимъ Іоанномъ Казиміромъ.

Лета отъ naroженья Сына Божого тисеча шестьсотъ шестьдесятого, месеца Марца дванадцатого дня.

На вrade кгородскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Войтехомъ Зеленскимъ, стольникомъ и подстаростимъ Пинскимъ, одъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого, Пинского, Гельметского старосты установленымъ, постановившимъ очевисто, Борухъ Нахмановичъ, жидъ места Пинского, подалъ ку актыкованью до книгъ кгородскихъ Пинскихъ листъ наянейшого короля его милости пана нашего милостивого, на речъ нижей въ немъ выражоную жидомъ места Пинского даный и просилъ, абы принять и до книгъ уписать былъ, которого принявши и уписуючи въ книги слово въ слово такъ се въ себе маеть: Jan-Kazimierz z Bożey łaski król Polski, wielkie xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Zmoydzkie, Inflantskie, Smolenskie, Czernihowskie. a Szwedski, Gottski, Wandalski dziedziczny krol, sławetnym burmistrzom, raycom, ławnikom y wszystkim radzie miasta naszego Pinska wiernym nam miłym łaska nasza królewska. Sławetni nam mili; suplikowali nam żydzi miasta Pинского o to, iż wier. wa. mając z nimi z dawna pewną uczynioną ustawę, że w arędzie szynkow y napoiow mieyskich miasto do dwuch części, a żydzi do trzeciej części należec mieli, a zatym też gdy się iakie składki y poruby na miasto Pinsk trafiają, miasto dwie części, a żydzi trzecią część składać powinni byli, tudzież gdyby pod czas woyny ktora chorągiew przez miasto Pinsk przechodziła, tedy żydzi wszyscy od stanowisk żołnierskich wolnemi zostawać, a tylko przypisnikami rotmistrzowi albo

chorągwi directorowi do gospody iego bydz mieli, według listu przywilegiu iego krolewskiej mosci antecessora naszego, teraz mimo takowe postanowienie y dawne zwyczaje, połowice składanek mieyskich narzucacie, a w arędzie po staremu tylko do trzeciej części przypuszczacie, także żołnierzom gdy się iaka chorągiew do Pinska trafi, żydow do ugody rotmistrza nie dopuszczacie y tego zabraniecie, mimo list antecessora naszego im даны, tak też y posłow iacy się trafiają podimować z połowicy każecie y u domach onych stawicie, przez co wielka krzywda się onym żydom dzieie. Wniesiona zatym była do nas przez niekorych panow rad y urzędnikow naszych dwornych, przy boku naszym będących, prozbę, abyśmy od takich ciężarow onych uwolnili, a przy dawnym z miastem y magistratem Pинским uczynionym postanowieniu zachowali, my do słuszney supplicuiących żydow Pинских skłoniwszy się prozby, ponieważ oni tylko do trzeciej części arędy napoiow należą, aby też nie więcej tylko trzecią się częścią do składanek mieyskich, ktore się na potrzeby publiczne trafiają przykładali, deklaruiemy także od stantey żołnierskiej y posłow domy ich y ich samych uwalniamy, a po dawnego do gospody rotmistrzowi, albo iego namiesnikowi, gdy się iaka chorągiew do miasta Pinska trafi, wszytkich żydow Pинских за przypisnikow przyłączamy y we wszytkim dawne zwyczaje y list antecessorow naszych zmocniamy, upominając wiernosc waszą, abyście do naszey confirmuіac woli a swoich antecessorow ustawy, ni w czym żydom krzywdy y bezprawia nie czynili z повинности svoiey dla łaski naszey. Dat w Warszawie dnia trzydziestego miesiaca Maia, tysiąc sześćset pięćdziesiąt dziewiątego, panowania krolewstw naszych Polskiego iedenastego, a Szwedskiego dwunastego roku. У того листу печать канцеляриі большое великого князьства Литовского притиснена есть, а подписы рукъ тыми словы: Jan-Kazimierz krol. Andrzej Kotowicz pisarz w. x. Litt. Koto-

рый тотъ листъ за подашемъ и прозьбою звышъ помененое особы до книгъ кгородскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1660 г. № 13012, стр. 161—162.

№ 9.—1664 г. Юня 30.

Грамота короля Яна-Казимира, позволяющая евреямъ платить долги векселями вмѣсто наличныхъ денегъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Юня деветнадцатого дня.

На вrade кгородскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Станиславомъ Казимеромъ Токарскимъ, подстолимъ и подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольского, подчашого великого князьства Литовского, старосты Пинского установленнымъ, постановившисе очевисто, Вольфъ Якубовичъ, жидъ и школьникъ кагалу места его королевское милости Пинского, подалъ ку актыкованью перъ аблятамъ до книгъ кгородскихъ Пинскихъ видимусъ зъ книгъ кгородскихъ воеводства Виленского вписанья въ немъ листу его королевское милости до въшелякихъ судовъ и върадовъ, въ речи въ немъ нижей выраженной, въ тые слова писаный: Видимусъ съ книгъ кгородскихъ воеводства Виленского. Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ шестьдесятъ четвертого, месеца Сенътебра двадцатого дня. На вrade господарскомъ кгородскомъ Виленскомъ, передо мною Яномъ Окгинскимъ, маршалкомъ Волковыскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившисе очевисто Аронъ Левъковичъ, жидъ Виленскій, покладалъ и ку актыкованью подалъ листъ его королевское милости писаный до въсякихъ судовъ великого князьства Литовского головныхъ, трибуналь-

ныхъ, земскихъ, кгородскихъ, магдебургскихъ, просиль, абы до книгъ кгородскихъ Виленскихъ былъ уписаць, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ себе маеть: Jan-Kazimierz z Bożey łaski król polski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Zmuydzki, Mazowiecki, Inflanski, Smolenski, Czernihowski, a Szwedzki, Godzki, Wandalski dziedziczny król. Wszem w obec y koźdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, mianowicie iednak sądowi głównemu trybunału w. x. Litewskiego, także wszelakim jurisdictionom ziemskim, grodzkim, Magideburskim oznaymuujemy, iż dali nam sprawę przez panow rad y urzędnikow naszych przy boku naszym będących żydzi Wilenscy swoim y innych żydow wielkiego xięstwa Litewskiego imieniem, iż oni przy powszechnym panstw naszych rzeczy pospolitey zniszczeniu do takiego ubozstwa y upadku przyszli, że creditorom swoim długow przez się zaciągnionych nie mogą realiter wypłacić, a to dla tego, że też y onym u różnych creditorow nie małe długi na obligach y zapisach pozamierały, y onych odyskać nie mogą, zacyм po wszytkich in genere iako się wyżej pomieniło jurisdictionach, chcemy mieć y przykazujemy, aby gdy o długi iakie żydzi Wilenscy y inni wielkiego xięstwa Litewskiego zapozwani będą, zachowując onych circa praeiudicata w sądach naszych asesorskich y marszałkowskich ferowanych in defectu gotowych summ y pieniędzy in defectu złota y srebra y innych fantow, obligami ktore by się realiter pokazały im należące y czym kto może płacić swym creditorom nakazywali non aggravando onych praejudiciosis sententijs ex decretis, inaczey ipsa aequitate dictante y dla łaski naszej nie czyniąc. Dat w Wilnie dnia trzydziestego miesiąca Czerwca roku panskiego tysiąc sześćset sześdziesiąt czwartego, panowania naszego Polskiego szesnastego, a Szwedzkiego siedmnastego roku. У того листу при печати меньшей великого князьства Литовского подпись руки его королевское ми-

лости теми словами: Jan Kazimierz król, а подпись руки его милости пана писара великого князства Литовского теми словами: Waleryan Stanisław Judycki, pisarz w. х. L. Который тотъ листъ его королевское милости за поданьемъ оногo до актъ есть до книгъ кгородскихъ Виленскихъ уписанъ, съ которыхъ и сесь видимусь подь печатью вradoвою за подвоеводства его милости пана Петра Рудомины Дусяцкаго, старосты Стародубовского, и за писарства мое мене Казимера Домбровьского, чешника Виленского, въ семь року тисеча шестьсотъ семьдесятъ первомъ, Апреля деветнадцатого дня жидомъ места Виленского есть выданъ. Писанъ у Вильни. У того видимусу печать кгородская Виленская притиснена есть, а подпись руки теми словами: W niebytnosci iego-mosci pana pisarza Piotr Rudomina Dusiaccki, starosta Starodubowski, podwoiewodzi Wilenski. Скорикговаль Илинецьскій. Который же тотъ видимусь за поданьемъ его до актъ и прозьбою звышъ писаное особы до книгъ кгородскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго гродскаго суда за 1679 годъ, № 13027, л. 382 на обор.—383.

№ 10.—1888 г. Юня 2.

Трибунальный декретъ, присуждающій Виленскаго еврея Мовшу Трейтелевича къ уплатѣ Вонифатію Пацу долга и штрафа.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ осьмого, мѣсеца Юня второго дня.

В справе вельможного его милости пана Бонефатого Паца, тивуна Троцького, Рызького, Ботоцького старосты, пулковника его Королевское милости, з жи-

домъ места Виленьского, Мовшою Трайтелевичомъ, за обвѣщенемъ до декрету суду нашего тутощного, то есть, до одъданя и заплаченя черезъ жида Мовшу Трайтелевича суммы одинадцати сотъ золотыхъ польскихъ тымъ декретомъ суду нашего его милости пану Пацу, тивуну Троцькому, пулковнику его Королевское милости, отдѣдать и заплатити наказаное, затымъ о троякіе заруки. Ижъ тотъ жидъ Мовша Трайтелевичъ, будучи до декрету суду нашего обвѣщоннымъ и маючи себе выразьне декретомъ суду нашего тутощнымъ до одъданя тое сумы зложоный терминъ, яко на дню оногдайшомъ жалобливому его милости пану Пацу, тивуну Троцькому, пулковнику его Королевское милости неодадъ и не заплатилъ, такъ и самъ заполькокротнымъ з наказу привольтванемъ енералскимъ передъ нами нестановилъ, про то Мы судъ оногo, яко права непослушного, в року завитомъ на упадъ в речи здаемъ, а водле права и констытуціи трибуналской, за явное тому декретови, суду нашего спротивенство, которое се передъ нами зъ шильности чиненое видоме показало, троякіе заруки, зперъвѣшимъ суду нашего всказомъ з уписнымъ и паментнымъ намъ данымъ, всего сумою чотыры тисечи чотыреста и пять золотыхъ полскихъ на томъ жидѣ Мовшѣ Трайтелевичу и на добрахъ его ганьдляхъ, товарахъ, кграмахъ, заставахъ, арендахъ и иныхъ всякихъ маетностяхъ его лежачих, рухомых, сумахъ пенезныхъ, гдѣ колвекъ и у кого колвекъ будучих, зволнымъ заарештованем навшеляком мѣсцу оныхъ, а в недостатку маетности и на самой особѣ его вельможному его милости пану Пацу, тивуну Троцькому, пулковнику его Королевской милости вказуемъ, и на отправу тое сумы пенезей кромъ складаня ратъ статутовыхъ до вradoвъ земьского або кгородского Виленскійхъ замковыхъ, мейскихъ, панскихъ, майдебурскихъ и иныхъ всякихъ тыхъ повѣтовъ, подь которомы се добра того жида ока-

жуть, а которого себе з нихъ сторона зажити похочеть заложивши на спротивного вину выволаня отъсылаемъ.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 226 за 1668 годъ, листъ 961.

№ 11.—1668 г. Октября 17.

Заявление о нанесеніи жидомъ Мовшею побоевъ крестьянину Евфимію Вытецкому.

Лета отъ naroженья Сына Божого тисеча шестьсотъ шестьдесятъ осмого, месеца Октебра семнадцатого дня.

На враде кгородскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Александромъ Бушковскимъ, подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого, Пинского, Гельметского старосты установленымъ, opowiadal y protestował się ięgomość pan Michał Lwowicz, administrator dobr wielmożnego ięgo mosci pana Jana Carola Mlockiego, Pinskiego, Helmeckiego starosty w powiecie Piskim leżących, dowodząc sprawiedliwosci podwoyskiemu Jewchimowi Potapowiczowi Wyteckiemu na żyda Mowszę osiadłości w Pinsku nie mającego, który to żyd mieszkając przez lat kilka we wsi Sernikach, bez płacenia arędy y żadnych podatkow, szynki wszelakich napitkow mając, przedaie na włosci imsci pana starosty Pinskiego, iakoż w Witeczowce stawiając gorzałkę, ieszcze roskazując sobie, żeby podwoyski onemu co komu przeda gorzałki, aby pieniądze wybierał y onemu żydowi liczbę czynił, który podwoyski począł onemu mówić: ja tobie nie sługa, niemam czasu kiedy około ciebie chodzić. Tedy pomieniony żyd oraz onego podwoyskiego począł bić kiem y tak niemilosierdnie zbił, zmordował, mówiąc: czemu ty chłopie nie masz mnie słu chać, mam ja swego gospodarza pana Jana Terniakę, który mi każe ciebie, iesli nie będziesz posłusznym, bić, on za mnie odpowie; y tego podwoyskiego roku terazniey-

szego msca Octobra czternastego dnia zbił, zmordował. Co protestując ięgo mosć pan Michał Lwowicz widząc takową krzywdę, zbiecie poddanego wielmożnego ięgo mosci pana starosty, iako też y szkod dochodzić tak o zbiecie, o popełnienie excessu chcąc z pomienionym żydem правне czynić, dał proces ten zapisać. Што есть записано.

Изъ актовой книги Пинского гродскаго суда за 1668—1669 г., № 13020, стр. 810.

№ 12.—1668 г. Февраля 11.

Арендная запись Владислава Орды на отдачу въ арендное владѣніе Пинскимъ евреямъ Эйзашевичамъ имѣній Костровъ и Тывровичи.

Лета отъ naroженья Сына Божого тисеча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, месеца Февраля одиннадцатого дня.

На рокохъ каптуровыхъ въ замку Пинскомъ месеца Февраля первого дня прыпалыхъ и порадкомъ правнымъ одправованныхъ, передъ нами судьями каптуровыми по абыдкации и зданья короны короля его милости Яна Казимера, а за универсаломъ яене вельможного его милости ксенъдза арцыбискупа Кнезденского, прымаса и княжати першого на сеймику, зложомомъ одъ ихъ милостей пановъ обывателей повету Пинского водлугъ першыхъ конъфедераций и каптуровъ обраными, постановившысе очевисто, его милость панъ Владыславъ Иохимъ Орда, подчашый Оршанъский и пани малжонка его милости ее милость пани Ева Шостовицкая Владыславовая Ординая, подчашиная Оршанская, положившы листъ добровольный арендовный запись свой Саломони и Кабриелеви Езыашевичомъ и малъжонкомъ ихъ—жидомъ места Пинского въ речы въ немъ нижей выраженой даный и служащий, которого устнымъ и очевистымъ сознаньемъ своимъ ствердившы, просили, абы до книгъ каптуровыхъ повету Пинского принять и уписанъ былъ, которого мы врадъ

огледавши и читаного выслухавши, до книги уписать есмо велели, а уписуючы въ книги слово въ слова такъ се въ себе маеть. Ja Władysław Joachim Orda, podczaszy Orszanski y ja Ewa Szostowicka Władysławowa Ordzina, podczaszyna Orszanska małżonkowie, wiadomo czyniemy y zeznamy sami na siebie tym naszym listem dobrowolnym arędownym zapisem, komu by o tym wiedzieć należało, iż my małżonkowie na spólną naszą oboygą potrzebę wzielismy, pożyczyli y spełna do rąk naszych odebrali gotową rękodayną summe pieniędzy, to iest trzy tysiąca y osmset złotych polskich u żydow miasta J. K. msci Piskiego panow Salomona y Gabryela Ezyaszewiczow y małżonek ich, to iest Dwory Nisanowiczowny Puhaczewiczowny, Salomonowey Ezyaszewiczowey y Chay Moyżeszowny Gabryelowey Ezyaszewiczowey, za którą summe trzy tysiąca y osmset złotych polskich majątnosci nasze dwie, to iest dwor y majątnosc Kostrow, dwor y majątnosc Tywrowicze w powiecie Piskim leżące, z budowaniem dwornym, folwarkowym y gumniennym, z gruntami dwornemi, żytem na rok terazniejszy tysiąc sześćset szeszedziesiąt dziewięty zasianemi y niezasianemi, z poddanemi, z ich żonami, dziećmi, majątnosciami, powinnościami, robotami, daniami, czynszami, działkami na inwentarzu opisanemi, z gruntami oromemi y nieoromemi, z ogrodami owoszczowemi y nie owoszczowemi, z lasami, borami, gajami, dąbrowami, zaroslami, przerobkami, nowinami, drzewem bartnym y nie bartnym, ze psczołami y bez psczoł, z rzekami, rzeczkami, ieziorami, iezierzyszczami, iazami, hatami, z łowy rybnemi, zwierzynnemi y ptaszemi, gony bobrowemi y ze wszystkiemi pożytkami y przynależnościami, do tego y poddanego naszego iednego we wsi Hrywkowiczach mieszkającego, z iego wszelaką powinnością na tymże inwentarzu opisaną. A zgoła ze wszystkim iako te majątnosci Kostrow y Tywrowicze z dawnych czasow sami w sobie, w gruntach, obychodziech, rzekach, rzeczkach, lasach, borach, gajach

miały y teraz mają prawem arędownym pomienionym żydom Piskim Salomonowi y Gabryelu Ezyaszewiczom y małżakom ich na lat cztery nierozdzielnie po sobie ydających, to iest poczowszy od dnia Gromnic Panny Maryey święta rzymskiego, podług nowego kalendarza, w roku terazniejszy tysiąc sześćset szeszedziesiąt dziewięty aż do roku da Pan Bóg przyszłego tysiąc szesset siedmdziesiąt trzeciego, takowegoż dnia y święta Gromnic Panny Maryey święta rzymskiego, puszczamy do dzierżenia y posesy przez ienerała y stronę szlachtę te majątnosci y dwory nasze Kostrow y Tywrowicze y poddanego we wsi Hrywkowiczach pomienionym żydom Piskim podaiemy y postępujemy; mają tedy y wolni będą Salomon y Gabryel Ezyaszewiczowie y małżaki ich te majątnosci y dwory Kostrow y Tywrowicze z poddanemi, z ich żonami, dziećmi, z gruntami, lasami, borami, sianożęciami murożnemi y błotnemi y ze wszystkiemi pożytkami, przynależnościami na siebie spokojnie dzierżeć, pożytkow wszelakich zażywać y podług woli swey szafować, poddanych sądzić y rządzić, warując to pomienionym żydom Piskim, iż gdyby, uchoway Boże, przez nieprzyiaciela, gradobicie na grunta, ogień y spustoszenie poddanych w tey majątnosci Kostrowie Tywrowiczach y Hrywkowiczach stało, tedy czasu wyscia arędy z uwagi przyiacielskiej gotowizną zapłacić mamy. Podymne y wszelakie podatki my sami od poddanych wybierać y do panow poborcow oddawać y pospolite ruszenie swym kosztem odprawować mamy y powinni będziemy; wolno też będzie pomienionym żydom napoie wszelakie w karczynie w Kostrowie y Tywrowiczach trzymać; iezeli by też pomienieni żydzi młyn w tey majątnosci Tywrowiczach swym kosztem zrobili, tedy pożytki wszelakie do wyscia arędy brać wolni będą, a po wysciu arędy koszt wszystkie na budowanie młynu wyłożony mamy pomienionym żydom zapłacić. Iezeli by też ci żydzi w tych majątnosciach nie korzystali, tedy im wolno będzie komy chcąc takowym że prawem arę-

downym pusić, a my iako przeciw ich żydow tak y przeciw koźdemu od nich dzierzącemu spokojnie we wszystkim zachować się mamy. Jeżeli by też chito z iakim kolwiek prawem do tey maiętnosci przypowiaiał, trudnosć im żydom zadawał, tedy u koźdego sądu y prawa aż do wyscia arędy pomienionych żydow swym kosztem zastempować y bronić mamy, wnosząc ewictią na maiętnosci wszelakie—leżące, ruchome, w którym kolwiek wojewodztwie, powiecie będące, ktore te wyżej y niżej pomienione punkta y paragrafy spokojnie aż do wyscia arędy pod zaręką trzech tysięcy osmsset złotych polskich y nagrodzeniem szkod słownie mianowanych zachować mamy y powinni będziemy, dokładaiąc y to w tym liscie moim, iż po wysciu czterech lat arędownych pomienieni żydzi ieszcze do Wielkiej Nocy poddanych dziesięciu w Kостrowie trzymać powinni będą y temiż poddanemi wyrumować się mają. O którą zarękę y o szkody wolno będzie nas pozwać do sądu ziemskiego, grodzkiego, Głownego Trybunalnego y kapturowego, w ktory chcąc powiat, wojewodstwo y termin rokiem prawnym, abo zakazać, a my małżakowie za koźdym pozwem u wszelakiego sądu y prawa bez żadnych dylacy, zwłok, ехсерсу, пролагacy y апелacy skutecznie iako na roku zawitym usprawiedliwić się mamy y powinni będziemy pod tąż zaręką. Na co wszystko ten list arędowny zapis nasz s pieczęciami y spодpisaniami rąk naszych także s pieczęciami y s подpisaniami rąk ichme panow przyacioł naszych od nas ustnie y oczewiscie uproszonych. Pisan w Pinsku roku tysiąc sześćset szescdziesiąt dziewiątego, msca January osmnastego dnia. У того листу добровольного арендовного запису пры печатехъ подпись рукъ теми словами: Władysław Joachim Orda podczaszy Orszanski. Ewa Szostowicka Ordzina podczaszyna Orszanska. Ustnie y oczewisto proszony: pieczętarz do tego zapisu arędownego od imc pana podczaszego Orszanskiego y samey ieymci Alexander Ruszkowski, podstarosci powiatu Pinskiego ręka.

Ustnie proszony pieczętarz od imc pana Władysława Ordy, podczaszego Orszanskiego y samey ieymci paniey podczaszyney do tego listu arędownego Hrehory Kazimierz Szyrma, pisarz grodzki Pinski. Ustnie proszony pieczętarz od imc pana podczaszego Krzysztoф Milanowski, mieczny wojewodztwa Lubelskiego. Который листъ добровольный арендовный записъ за устнымъ и очевистымъ признаньемъ особъ верху мененыхъ до книгъ кaptуровыхъ повету Пинского есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1668—1669 г., № 13020, стр. 1095—8.

№ 13.—1669 г. Апрель 10.

Рѣшеніе Пинскаго кaptуроваго суда по дѣлу о невозвращеніи евреемъ Боруховичемъ Абраму Достоевскому взятой у него въ залогъ золотой цѣпи.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, мца Апрель 10.

На рочкохъ кaptуровыхъ въ замку Пинскомъ месеца Апрель 10 первого дня прыпалыхъ и порадкомъ правнымъ одправованныхъ, передъ нами судьями кaptуровыми, по абдыкацыи и зданья короны короля егомилости Яна Казимера, а за универсаломъ яене вельможного его милости ксенъдза арцыбискупа Кгнезденского, прымаса, княжати першого на сеймику зложомомъ, одъ ихъ милостей пановъ обывателевъ повету Пинского, водлугъ першыхъ конфедерацый и кaptуровъ обраными, кгда съ порадку реестрового ку суженью прыпала справа его милости пана Абрама Достоевского зъ Юзефомъ Боруховичомъ жыдомъ места Пинского, за позвомъ въ речы нижей мененой вынесенымъ, до которое справы за прыволяньемъ черезъ енерала рочкового Яна Ушацкого сторонъ до права, его милость панъ Достоевский зъ умоцованымъ сво-

имъ паномъ Яномъ Стояновичомъ, которому моцъ до мовенья речы устне злетиль, а одъ Юзефа Боруховича отецъ его Борухъ Нахмановичъ, жыдъ Пинский очевисто становили. Затимъ умоцованый стороны поводовое панъ Стояновичъ поданья очевистого въ руки Юзефови Боруховичови въ месте Пинску, въ рынку идучому, позву презъ енерала повету Пинского Казимера Сачковского написомъ того енерала на позве написаномъ доведшы и трое воланья цильности стороны свое по тры дни чыненое оказавшы, а поднесшы позовъ, чыталъ тыми словы: неверному жыдови места Пинского Юзефу Боруховичу з верхности ураду нашего прыказуемъ, шгобись ты передъ нами судомъ нашимъ каптуровымъ повету Пинского, въ замку Пинскомъ, на рочкохъ Апрылевыхъ, которые въ року тепе(ре)шнемъ тисеча шестьсотъ шестьдесятъ девятомъ прыпадуть и сужоны будуть, самъ очевисто, яко на року завитомъ, ку праву сталъ и на жалобу его милости пана Абрама Достоевского усправедливилъ, который тебе позываетъ о то, ижъ кгда жалуючий его милость панъ Достоевский, будучы потребенъ пенезей, у тебе Юзефе Боруховичу золотыхъ пятьдесятъ польскихъ, въ року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ семомъ (взялъ), въ которыхъ грошахъ жалуючий ланцухъ щырозолотый, который важылъ чырвоныхъ золотыхъ осмьдесятъ, до одданьятыхъ пятидесятъ золотыхъ тобѣ Юзефе Боруховичу зоставилъ, а кгда прошлыхъ летъ и теперешнего року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, подъ часъ интерекгнумъ, жалуючий его милость панъ Достоевский грошы належытые золотыхъ петьдесятъ тобѣ Юзефе Боруховичу отдавалъ, а верненья заставы своей упоминалъ, ты Юзефе Боруховичу не ведеть для яковыхъ прычынъ заставы жалуючого, то есть ланцуха щырозолотого отдать и грошей собе належытыхъ отобрать не хочешъ, о которое то таковое затрыманье и не одданье лан-

цуха щырозолотого, а затимъ о шкоды свое хотечы съ тобою невернымъ жыдомъ правомъ чынить, симъ позвомъ до суду каптурового позываетъ. А по прочытанью позву доводечы жалобы позовное, покладала протестацію на помененого жыда Юзефа Боруховича до книгъ войтовскихъ места Пинского, въ дате року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, месеца Феврала четвертого дня учыненую о неодданье помененого ланцуха щырозолотого, у петидесятъ золотыхъ польскихъ заставленого и не взяты за тую заставу помеченныхъ грошей по килька кротъ въ дому его отдаваючыхъ, которого жыда передъ судъ вашихъ милостей запозвавшы, абы тую заставу передъ вашими милостями положылъ и свое грошы петьдесятъ золотыхъ польскихъ взялъ, наказанья у вашихъ милостей прошу и домоваляюсе. Противко чому Борухъ Нахмановичъ жыдъ Пинский одъ сына своего поведиль, ижъ сынъ мой готовъ тую заставу его милости пану Достоевскому отдать и грошы петьдесятъ золотыхъ прынять, зъ тымъ декляруючысе, же дня завтрейшого грошы прынять, а заставу вернути готовъ будетъ, а его милость панъ Достоевский таковую деклярацію чуючы, абы дальшыхъ зволокъ тотъ жыдъ не чынилъ, абы сте ваша милость судъ подъ совитостью въ неучыненую той субмиссии досить наказать рачыли. А такъ мы судьи въ той справе его милости пана Абрама Достоевского зъ Юзефомъ Боруховичомъ жыдомъ места Пинского о неодданье и задержанье ланцуга щырозолотого осмьдесятъ червоныхъ золотыхъ вагу въ себе маючого у петидесятъ золотыхъ польскихъ заставленого, о не прынять по килька кротъ даваныхъ грошей, за тымъ о шкоды, въ которой справе отецъ того Юзефа Боруховича ставаючы и тотъ ланцугъ заставный отдать, кгрошы петьдесятъ золотыхъ одъ его милости пана Достоевского дня завтрейшого прынять субмитовалъ, про то и мы судьи водлугъ субмиссии Боруха

Нахмановича, наказуемъ, абы сынъ его Юзефъ Боруховичъ помененую заставу, у себе мающую, дня завтрейшого пры книгахъ въ канцелярьи кгородской Пинской до его милости пана Абрама Достоевского оддалъ, а петдесять золотыхъ польскихъ одъ его милости пана Достоевского прынялъ, въ чомъ всемъ на обеде стороны, такъ въ неверненью ланцуга ещырозолотого, яко неодданью пятидесять золотыхъ польскихъ, яко важность речы осужоное выносить заруку закладаемъ. Которая справа до книгъ каптуровыхъ повету Пинского есть записана.

Изъ актовъ книги Пинскаго градскаго суда за 1668—1669 г., № 13020. стр. 1471—2.

№ 14.—1669 г. Августа 1.

Жалоба Пинскаго магистрата на Пинскихъ евреевъ, которые вопреки привилегіямъ г. Пинсна захватили въ свои руки всю торговлю хлѣбомъ и горячими напитками, настроили много винокурень и домовъ и тѣмъ лишили городъ законныхъ доходовъ и довели христіанъ, жителей города, до крайней нищеты и убожества.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, мѣсяца Авѣгуста первого дня.

На враде кгородскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Александромъ Бушъковъскимъ, подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого, Пинского, Гельметского старосты установленнымъ, жаловали, оповидали і soleniter в великей кривдце у шкоdzie swey referуіа сѣ до пierszych processow swych славетни панowie burmistrze, raycy, ławnicy, magistrat, cechmistrze у pospolstwo mieszczanie miasta J. K. Mci Pinska sami od siebie у imieniem całego miasta protestowali на niewiernых Natana Chackielewi-

cza, Borucha Nachmanowicza, Abrama Hozzelewicza, Chackiela Leyzerowicza у другich żydow zboru Pinskiego o to у takim sposobem, iż pomienieni żydzi, mniej poważаіаc constitucie seymowe, ante unіonem у potym zaszle, а на prawa, przywileia у wolności miastu Pinskiemu od najasniejszych świętey pamięci krolow ichmosciow nadane у służаce następuіаc, у one lecce poważаіаc iako zdawna zguby chrzescianskiey narod cheiwy, różnych czasow, miesięcy у dni różne kрzywды, szkody, podstępnie chytrze у przewrotnie ідаc, czynili. А напieroвo третіа часть в арѣdzie mieyskiey, do ktorey nigdy przed tym nie належели, sobie nieshusznie przywłaszczyли, а potym на więkшą zgубę mieyską, zybozenie у rozpędzenie chzescian mieszczan Pinskiх potaiемnie bez żadney wiadomosci заіуіаcуch у najasniejszego kрoла imci Jana Kazimierza на puszczenie в kapszczyнę арѣды gorzałczанey в Samborze consens otrzymawszy, spichlerz szynkowania gorzałek z dawnych lat od najasniejszych krolow ichmosciow miastu Pinskiemu uprzywiliowany zniszczyli, в niwecz obrocili, od ktoreго przed tym за lat osmnascie quoty należytey не заплачили, co dostatecznie в wysz mianowanych processach іest wyrażono. А затым podnioszy сѣ в гурę, nabudowawszy do kilkadziesiąт winnic в mieście Pinsku, wbiwszy сѣ в możność kopy, opanowawszy немало gruntow у placow mieyskich, nabudowawszy на nich без wiadomosci magistratowey domow, kramow, bud, в rynku по ulicach у окоło swey żydowskiey боżницы, gdzie сѣ im mieysce upodobało, gorzałkę palаc, miody sycаc, piwa warzаc, one в domach у по ulicach szynkuіаc, żadnego datku od domow, kramow у bud nalczаcего, tudziez stolcowego, pomiarnego і innych protestуіаcым należących проwentow mieyskich pełnić у oddawać не chcą у не oddаіа, але маіаc в domach swych pokатне miary, iako to wiadra miodowe, trzecinniki, tudziez wagi wszelakie, wielki uszczerbek ubogim chzescianom czynіа,

w czym protestujący magistrat, lubo y postępek prawny o to do pomienionych żydów uroszczony miał, iednak do tego czasu częścią dla ubostwa, częścią też dla stancyi przez czas niemały panow żołnierzow w wybieraniu niepoiednokrotnie tak chlebow, iako pochlębow y innych exactij y częstych przechodow nie popierał, a obżałowani żydzi idąc chytrą y potaiemną swą radą y namową panow żołnierzow, nie znosząc się z magistratem, wprzody od siebie podstępnie, a potem z żałującemi y to wprzody od tychże mieszczan trzeciej części datku piennężnego z jurisdik wyciągnąwszy, godzą. Drugdy y opodał od miasta zostaiącym panom żołnierzom dla snadniejszego napoiow gorzałczanych, miodowych y piwnych szynkowania y przedawania do miasta drogę toruią. Za ktorých powodem niemało chorągwi woyska i. k. mei w. x. L. usarskich, pancernych, kozackich, tatarskich y innych różnych hybernami rocznemi y półrocznemi ludzi ubogich wycięczyli. A gdy iuż panowie żołnierze do miasta przyiachawszy w gospodach, przez pisarzow swych woyskowych, stancyą naznaczą, tedy obżałowani żydzi mając swe okazalsze domy dla odprawowania wczesnie szynkow, każdy swego pana aby w nich stancyi nie mieli godząc, do ubogich mieszczan udaiąc onych na stanowiska nawodzą y naprawuią, w czym żałujących mieszczan do ostatniego zniszczenia, zubożenia y rosproszenia, a siebie przez szynki ustawiczne gorzałek y drugich napoiow do wielkiego bogactwa przywiedli, że aż mieszczanie nie tylko żołnierzow, ale y samych siebie nie mogąc czym sustentować, iedni domy swe porzuciwszy, a drudzy za marne im że żydom pieniądze zbywszy, precz rozwleczyć musieli, a obżałowani co daley rosproscieraiąc się y ostatek mieszczan ubogich widząc upadłemi y przez ich podstępne chytrosoci zniszczonemi, znieważaią, uciskaią y słowy wierze chrześcianskiej nieprzystoinemi szkaluią y urągaią. A co większa nie tylko w dni pospolite, ale y we dnie święte bez przestanku w

kilkadziesiąt winnicach na kilkaset kotłow y bań gorzałkę pędząc y ona po różnych miastach y miasteczkach rozwożąc y przedaiąc, zboża wozami u ludzi wiejskich y innych tak w rynku, iako y po ulicach y drogach przeymuiąc, niepuszczaiąc w rynek prowadzić, ogułem zawracaią, ubogim zaś chrześcianom, ktorzy iedni czwirtkę, drudzy półczwirtki według ubostwa dla pożywienia siebie samych chcą kupić, nie przypuszczaią, owszem odpychaią, y kupować niedopuszczaią. A tak ustawicznie kożdych targow y dni czyniąc, wielką nadzwyczaj drogość zboża uczynili y czynią, w czym ludziom ubogim, trapiąc ich głodem częstokroć, nieznośną krzywdą y odjęcie nie tylko chudob, ale y zdrowia czynią. W czym żałujące przez takowy ich obżałowanych zły przewrotny podstęp y w poczynieniu różnych przez lat kilkanaście miastu Pinskiemu różnymi różnymi sposobami krzywd y szkod w wysz mianowanych processach wyrażonych, iako y potem od żydow podiętych, a w procesie terazniejszym mianowanych, protestujący magistrat lekko rachuiąc na trzydziestę tysięcy złotych polskich szkod ponoszą. O co wszystko iako się wyż pomieniło, y co ieszcze osobliwie czasu prawa na pomienionych żydow dowiedziono y okazano będzie, chcąc żałujące prawem czynić y tego wszystkiego na pomienionych żydach y wszelkich majątnosciach y szkole ich y na samych osobach dochodzić, tudzież consensus ad male narrata na kapszczyznę otrzymany kassować, dali ten swoy do xiąg żalosny zapisać proces.

Изъ актовъ книги Пинскаго градскаго суда за 1668—1669 г., № 13020, стр. 2555—2557.

№ 15.—1889 г. Августа 19.

Жалоба пинскихъ евреевъ на притѣсненія, якобы чинимыя имъ мѣстнымъ магистратомъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, месеца Августа деветнадцатого дня.

На вѣраде вгородскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Александромъ Бушъковъскимъ, подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого — Пинского, Гельметского старосты установленнымъ. Оповидали, жаловали и solemnно в великих непоiedнокrotnыхъ krzywдахъ шкодахъ своихъ Natan Chackielewicz, Boruch Nachmanowicz, Abram Hoszeiwicz, Chackiel Lezorowicz y drudzy starsi żydzi zboru Pinskiego на slawetnychъ Hryca Haponowicza, Jwana Sinieckiego, Trofima Ryszkiewicza, Jwana Plawuszkę, Hryca Walewczycę—cały Magistrat miasta J. K. Mci Pinskiego prawa Maydeburckiego protestowali o tem, iż obżalowane mieszczanie z dawnychъ czasowъ nie szczyrze z protestującymi w różnychъ rzeczachъ y sprawachъ idąc, ale wszystko podstępnie następując на wolności ichъ żydowъ, z dawnychъ czasowъ od najasniejszychъ królówъ ichmew nadane y uprzywilegiowane, ktorymi takъ w trzeciej części mieyskiej arędy szynkow, napoiow, miodow, gorzałekъ y piw, iako też wchodachъ за rzeką Strumieniemъ popasachъ będącychъ, nie mniey w przechodzącychъ różnychъ żołnierskichъ pułkowъ y chorągwiey iako y stancy onychъ, aby tylko protestujący kahał, iako do pożytkowъ trzeciej części należący, третią też częśćъ żołnierszczyny y wszelakichъ poborowъ do miasta należącychъ dawał, co y najasniejszy królъ Jme Jan Kazimierz listemъ swoimъ warował, gdyby pod czasъ wojny ktora chorągiewъ przezъ miasto Pinskъ przechodziła, tedy żałowliwe żydzi od stanowiskъ żołnierskichъ wolnemi zostawać y tylko przypisnikami rotmistrzomъ, alboli chorągwiomъ directorowi do gospody iego być mieli, podługъ wyszъ pomienionychъ przywileiowъ najasniejszychъ królówъ ichmew protestującymъ danychъ y confirmowanychъ zachować się mieli, obwarował; osobliwie tenże obżalowany Magistratъ за великимъ своимъ przezъ nieprzyaciela różnego, iako y żałowливыхъ żydowъ zubożeniemъ dla poratowania samychъ же y arędy umyslili y postanowili, stosującъ się do konsensu krola imci

w roku tysiącъ sześćsetъ pięcdziesiątъ dziewiątymъ w Samborze danego żałowлиwymъ żydomъ s kapszczyzną gorzałkę arędą w roku tysiącъ sześćsetъ szescdziesiątъ wtorymъ puscili, niżli obżalowany Magistratъ z iednostayney swey rady y namowy wszytkichъ cechmistrzowъ y mieszczanъ на такъ wielkie żałowującychъ prawa y wolności następując, onę thumiąc, gdy żołnierzъ такъ przeizdemъ iako y stantią miasta nawiedzi, tedy obżalowane nie sprawującъ się podługъ wolności onychъ, aby mogli третią częśćią datku od żydowъ kontentować, ale zawsze sami przezъ się y slugъ swoichъ żołnierzowъ dla stancy w domy żałowливыхъ wprowadzali, że ażъ ustawicznie musieli koźdego ciężaru większą połowicę płacić zъ przymusu, jursdiki zaśъ różne, zъ ktorыхъ by на pomocъ ciężarowъ połowica przychodzić miała, то за siebie zabrali y przyłączyli, a żałowującychъ od tego wszytkiego odsaczyli, osobno kromъ odebrania od protestującychъ większey на żołnierza połowicę, sami iuzъ zъ kramowъ żałowливыхъ u różnychъ żydowъ suknamy, korzeniemъ, gorzałką, miodemъ, piwemъ, botami tureckimi, skurami на тысць złotychъ zabrali, y nigdy ni wezymъ rachuby nie czynili, a gdy żałowliwe żydzi y do wielmożnego imci pana hetmana W. X. L. dla wyprawy uniwersału на Біалą Ruśъ за wiadomosćią obżalowanychъ żyda swego zъ niemałymъ kosztemъ posyłali, do czego y obżalowane przyłozyć mieli, a potemъ y nie dali, do podwodъ на żołnierza iako deklarują, nie przykładają, tylko obietnicami uwodzą, osobliwie czopowego за dzierzenia żałowливыхъ żydowъ obżalowane за latъ dziesięć zъ двухъ części protestującymъ nie zapłacili, то zaśъ gdy trafi, koniecъ за rzekę Strumieńъ на brzegi dla paszy zapędzić, tedy obżalowane mieszczanowie grabią, że ażъ okupować (lubъ należnoscъ żałowлиwymъ iestъ) muszą, w czymъ teżъ y to nie mnieysza szkoda, że obżalowany Magistratъ pod rokiemъ wyszъ pomienionymъ puscivszy żałowлиwymъ podługъ consensu krola Jegome. kapszczyzne gorzałczaną, ktorey żałowliwe będącъ pewnymi, banie, kotły, winnice pobudowali, lecz obżalowany Magistratъ

y w tym zayrzając y idąc z mownie y podstępnie zanieśli kryjomo proces, wyciskając już całe y wybiając od wszystkiego żalobliwych żydów y roku terazniejszego tysiąc sześćseth szeszedziesiąt dziewiątego różnych miesięcy y dni, czyniąc na ostatnią ich zgubę, nad przywilegia królów ichmci do sądów zadwornych assessorskich wyciągając, co czasu prawa z dokumentów y przywilegiów najasniejszych królów ichmci dowiedziono będzie, w czym wszystkim żalobliwym prez kilkanascie lat uczynili szkody na piętnascie tysięcy złotych polskich, o które tedy naruszenie przywilegiów królów ichmci żałującym żydom na wolności służących, o szkody pomienione, o winy w konstytutiach opisane chcąc żalobliwy kahał Pinski z obżałowanym Magistratem czynić prawem, ten swoy solenny dali do xiąg grodu Pńskiego zapisać proces. Што есть записано.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1668—1669 г., № 13020, стр. 2640—2643.

№ 18.—1669 г. Августа 24.

Протестъ Пинскаго магистрата противъ жалобы евреевъ г. Пинска, за чинимыя имъ якобы притѣсненія.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, месеца Августа двадцать четвертого дня.

На вѣраде кгородскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ передо мѣною Александромъ Бушъковскимъ, подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого, Пинского, Гельменского старосты установленымъ, оповидали, жаловали, protestowali y reprotestowali się славетни пан Hrehory Haponowicz, burmistrz, Jwan Sieniecki, Trofim Ryszkiewicz, Jwan Plawuszka, Hrehory Walenczye—raycy, a Tymofey Samotyiewicz y Mikołay Persiutycz—

ławnicy miasta J. K. mci Pńskiego prawa maydeburского swoim y wszystkiego miasta imieniem na niewiernych Natana Chackielewicza, Borucha Nachmanowicza, Abrama Hoszeiwicza, Chackiela Leyzorowicza y другихъ żyдów kahału Pńskiego, o teni, iż pomienieni żydzi od niemałego czasu chytrze y przewrotnie z protestantami postępując, wszystkie swoje na to obracając starania, iakoby gurę wzięwszy nad chrześciany, nad niemi zbytkowoć, urągając się, a zatym i z ich upadku cieszyć się mogli, wdarszy się nappierwiy nienależnie w trzecią część arędy mieyskiej, potym uprawiwszy ad mala narrata consensus u iego królewskiej msci, aby aręda mieyska w kapszczyznę gorzałki na lat piętnascie puszczona była, do kilkadziesiąt winnic nabudowawszy, gorzałki na kilka seth kotłów pędzą, tudzież innych napoiów, miodów, piwów, niezliczoną moc karczem nabudowawszy, przewrotną chytroscią swoją nad ubogimi chrześciany nie tylko w targach, kupowaniu y przedawaniu różnych rzeczy gurę wzięli, ale ieszcze postępując nie szczerze z miastem y magistratem, z którym wszystkie ciężary zarowno znosić powinni, unikając tego wszystkiego, widząc stany Rzpltey w różnych zatrudnieniach, mając czas pogodny, ludzi ubogich chrześcian iako mogą uciskając. A chcąc tey złości y przewrotnych podstępów swoich uysć y uniknąć, smieli y wazyli się zuchwały proces swoy do xiąg grodzkich Pńskich w roku niniejszym tysiąc sześćseth szeszedziesiąt dziewiątym mca Augusta dziewiętnastego dnia na protestujących zanieść, już różnemi nigdy niebyłymi pomawiając ich rzeczoma, już y do nienależnych sobie interesując się rzeczy, praetensye y należytosci do gruntów, popasów mieyskich y innych do nich nigdy nienależących rzeczy uzurpują. A to wszystko czynią na ucisnienie ubogich chrześcian w mieście Pńskim pod prawem maydeburским zostających, o które praetensie już protestujących różnych lat, msey y dni są dostatecznie na obżałowanych żyдów zaniezione processa, w kto-

rey krzywdzie y urąganiu swoim protestantowie ponosząc niemałe skazy y uszczerbki tak z uymą pożytkow mieyskich, iako z utrapieniem ludzi ubogich chcąc u wszelkiego z niewiernemi pomienionemi żydami prawa y sądu prawem czynić, paen y karania tudziesz y szkod swych na nich dochodzić, tę swoją reprotestatiją do xiąg zapisać. Што есть записано.

Изъ актовой книги Пинскаго городскаго суда за 1668—1669 г. № 13020, стр. 2658—9.

№ 17.—1869 г. Сентября 28.

Протестъ Пинскихъ евреевъ на жалобу Магистрата за разныя самовольныя дѣйствія Пинскихъ евреевъ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, месеца Сентябра двадцать шестого дня.

На враде кгородскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Александромъ Бушъковскимъ, подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого, Пиньского, Гельметского старосты установленнымъ, за взїцием pewney wiadomosci z wyiętego z xiąg grodzkich Pinskiх widymusem processu przez panow burmistrzow, raycow, ławnikow, magistratu miasta J. K. mei Pinskiego na starszych żydow kahału Pinskiego Notana Chackielewicza, Borucha Nachmanowicza, Abrama Hoszciewicza, Chackiela Leyzerowicza y wszystkich żydow zboru Pinskiego w roku tysiąc szesceseth szeszedziesiąt trzecim January siodmego dnia zಾನiesionego, w którym obżałowаны magistrat Pinski smieli y ważyli żałowliwych iako spokojnych w rzeczach nigdy nie byłych помawiać, pisząc w nim nieбыле, a prawie zmyszone rzeczy, iakoby żałowliwe żydzi roku niedawno przeszłego tysiąc sześć seth szeszedziesiątego około kładowisk swoich żyдовскихъ między ulicami wał wysypować, drogi, ulicy, przeiaz-

dy popsować mieli, grunta, placы дворове scisłe poczynić y pogubić mieli, a to iakoby od Siwierza, gdzie mienia nieiakieś kładowiska swoje przed tym były, piaski z ciał ludzkich chrzescianskich zbierać y urągować, grunta zabierać od wału y ulice przejazd zepsować y wału mieyskiego niemało przyiac z s trzeciej iakoby strony między domami mieyskimi wysypuiąc swoy wał, doł uczynili y żwir na poprawę szkoły y sklepow wozić y przejazd zepsować, z czwartej zas strony iakoby plac niemial wszytek zaiąc mieli, chrostы iakoby bez wiadomosci z gruntow nad rzeką Strumieniem nazwanych brzegow czołnami na kilka tysięcy wozow wywieść mieli, co szyrzey w tym niesprawiedliwym pomownym processie opisano y dołożono iest. Naprzeciwno takowego niestusznego, a prawie potwarnie zmyszonego processu protestuiąc, w tak wielkiej niewinnosci swojej daią sprawę, iż żałowliwy kahał Pinski ni komu ni w czym nie był winien y żadnych buntow nie czynili y z ciał zmarłych chrzescianskich w roku tysiąc sześćset szeszedziesiątym piasku nie brali, a wału koło swoich kładowisk lubo cokolwiek wysypali, jednak swego z placu przy mogilkach będącego, a cudzych placow by najmniey nie zajmowali, ulic y przejazdow nie psowali, gruntow y placow ich mieskich, дворовых nie zabierali y ni w czym tego mieysca, gdzie krzyż мѣки Panskiej przez ichmeiow oycow Jezuitow поставiony, nie ruszyli, a gdyby żałowliwe żydzi jaką krzywdę там uczynili, тоć by nie panom Magistratu, ale ichme oycom Jezuitom, iako dzierzącym tego, o to prawem czynić przyszło, tak też gruntow, ulic z kilku stron nie zabierali y przejazdow nie psowali, dołów żadnych nie czynili, żwiru na poprawę szkoły ani sklepow nie brali y kryiomie nie wozili, ale szkoła jako po spaleniю неприязielskim y teraz z sklepami ogorzała zostaje, chrostu iako mienia на parkan z за rzeki Strumienia nie wozili, łowuszek rybnych nie psowali, sianożeci w niwecz nie obracali, konmi nie

napędzali, około szkoły żadnego rynku nie czynili y targow nie czynią, tylko iako zwyczaj że żydówek dwóch abo trzech z obarzankami lub z chlebem, ale więcey mieszczanek z chlebem, z obarzankami, z krupami na Żydowskiej ulicy y wszędzie po mieście y po różnych ulicach siedzą y targują, tedy to nie za żaobliwych pozwoleniem, ale za pozwoleniem obżałowanych panow Burmistrow, od których że oni sami tak od żydówek, iako od chrzescianek stolcowe odbierają y, iako w inszych miastach, w ulicach kramow nie budowali, studni ni iakiey mieyskiej nie zagradzali, chiba swoje w dworach mając, placow dwornych y niakich nie zabierali, domow na czudzych placach nie budowali, chiba na swoich kupnych, lubo na niektórych placach mieskich pod prawem maydeburskim będących budowali, prowentow zamieyskich ni w czym nie naruszali, wagi y woskoboyni nie rugowali, boć one na swoich mieyscach zostają y nie na ulicach Żydowskich stoją, targowego mieyskiego nie biorą y nie należą, pomiarne zawsze y co rok oddają, co czasu prawa będzie dowiedziono, z domow zaś mieszkalnych, z budek rynkowych, ktore za wiadomością obżałowanego magistratu przy kramach pobudowane, zawsze magistratowi tak od kramow, iako y od budek oddawali y teraz oddają, gorzałki z szpichlerza mieyskiego nigdy na potrzebę kahałową nie brali, ale ieszcze obżałowany magistrat u różnych kupcow żydow na swoją potrzebę za niemałe summy pozabierali y nigdy trzeciej części arędy y żołnierskich wydatkow, iakoby do miasta, nie dawali, za ktore część trzecią arędy zawsze należące pieniądze placili y na wszelakie wydatki żołnierskie y inne podaczki żałujący kahał większą część za przymuszeniem płaci, ale to oni unikając przez samych żałującym żydom tak w trzeciej części arędy, iako y w kapszczyźnie podziałanych krzywd, szkod takowoy niesprawiedliwy, zmyslony, zaniessi proces, o ktory niesłusznie zaniessony potwarzny, o podstemp y o szkody w praw-

nych expensach podięte złotych trzysta pędziesiąt, chcąc o to wszystko czynić prawem, a swoje niewinność pokazać, na ten czas dali ten swoy żalosny reproces y żałobę do xiąg grodzkich Pinskiich zapisać. Што есть записано.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1668—1669 г. № 13020, стр. 2783—2785.

№ 18.—1669 г. Сентября 26.

Протестъ Пинскихъ евреевъ ни жалобу Пинскаго магистрата о разныхъ незаконныхъ дѣйствіяхъ евреевъ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тысяща шестьсотъ шестьдесятъ девятого, месеца Сеньтебра двадцать шестого дня.

На враде кгородскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Александромъ Бушъковъскимъ, подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого, Пинского, Гельметского старосты установленымъ, за вzięciem z przestrogi niektórych ludzi y z wyiętego z xiąg grodzkich Pinskiich widimusem przez panow burmistrzów, raycow, ławnikow całego Magistratu, także pospolstwo cechowe mieszczanie miasta J. K. mci Pинского w roku tysiąc sześćseth szeszedziesiąt trzecim January siedmego dnia na kahał Pinski starszych żydow Notana Chackielewicza, Borucha Nachmanowicza, Abrama Hoszeiwicza, Chackiela Leyzorowicza, Jakuba Ahronowicza Belczycza zaniessonego processu wiadomosci, w którym piszą, iakoby żałujący kahał mieli na przywileia od najasnieyszych krolow ichmew miastu Pинskiemu na arędę gorzałczaną, miodową, piwną y inne prowenta danę, a żałującym kahału Pинского nie by w tym należec nie miało, y by też tenże kahał miał czas upatrzeć, gdy w Panu Bogu zeszy iasnie oswiecony xiąg iegomosć pan kanclerz wielki W. X. L. starosta Pинski ieszcze iak naieżdzał na staro-

stwo Pinskie, na ten by czas uciekszy się, aby mogli mieć w arzędzie trzecią część, którą by trzecią część tylko do żywota xiążenia iegomć otrzymali, y iakoby po wtrąceniu nienależnie w te dochody arzędowne y część trzecią, y o tym iakoby potajemne zchadzki y skryte rady swoje miewali, żeby iakowy podstęp pod miastem y oszukanie uczynić mogli, sposobow wynaydywali y przypisując czas pogodny pod czas zruginiowania miasta Pinskiego w roku tysiąc sześćseth czterdziestym osmym iakoby żałobliwi żydzi miasta Pinskiego ze wszystkimi skarżami swemi z miasta uiachać y w całości zostawać mieli, a im żałobliwym samym tylko mieszczanom miasta Pinskiego wszelakie dostatki y skarby zabrać nieprzyjaciel miał, wszak y żałobliwi żydzi miasta Pinskiego z nieprzyjacielem hołdowania namowy nie czynili y zdrajcami królom, panom y całej Rzptey nigdy nie byli y nie są, ale iako naywiększe y niewypowiedziane męki y morderstwa od nieprzyjaciela Rzptey nad inne narody ponosili y ponoszą, a przybywszy na pogorzelska od gruntow sobie nienależnych obżalowanych mieszczan odciskać y one sobie bezprawnie przywłaszczając mieli, długi niesprawiedliwie nabywać y ich do prawa pociągając, ciemiężąc, za których iakoby przyczynno y naciskiem pod różne jurzdyki mieszczanie rozwlec się musieli. A potem gdy w roku tysiąc sześćseth szeszedziesiątym Moskal z Kozakiem znowu miasto Pinsk spalili, w tym czasie u szczęśliwie residuującego króla Jegomsci Jana Kazimierza w Samborze jako by mieli żałujący kahał bez woli y wiadomości obżalowanego Magistratu y całego pospolstwa do króla imsci suplikował y konsens na skapszczynę otrzymał y żydom by po różnych wsiach słoły robiąc rozdawać, a gorzałkę by kryjomo od nich odbierając, pokątnie szynkować, banie y kotły w winnicach mieć y onemi gorzałki kurzyć zaczęli y tak iakoby przez żałujących do zguby przyszli y w szkody na osm tysięcy złotych odnieść mieli, co szyrzey w tym zmyszonym, niesprawie-

dliwym procesie iest opisano y dołożono. Naprzeciwno ktorego takowego processu żałobliwy kahał Pinski reprotestując, a oraz y protestując o niewinności swojej dają sprawę, że nigdy reprotestujące na przywileia od królów ichmew miastu Pinskiemu nadane nie następowali, w arzędzie y wszelkich prowentach krzywdy nie czynili, ale obżalowany Magistrat Pinski nie słusznie to opisał, iakoby bez wiadomości ich mieli trzymać, tedy nie bez wiadomości y nie darmo, ale za własnym ich magistratowym listem dobrowolnym do trzeciej części przypuszczeniem, a przez xcia iegomosci pana kanclerza wielkiego W. X. Lit. starosty Pinskiego, w roku tysiąc sześćseth trzydziestym wtorym potwierdzono, takż y przywileiem króla pana naszego miłościwego confirmowano trzymając, po pierwszym zas ruginiowaniu miasta Pinska od nieprzyjaciela, gruntow mieyskich żałobliwy kahał nie zabierał, bo do onych nie należał, obligow, cerografow y praw niakich ni u kogo nie nabywali, ale kto komu był winien, toć kożdego czasu pokutować musi y ieszcze w roku tysiąc sześćseth pięćdziesiąt siodmym do trzeciej części arędy wiecznemi czasy przypusciwszy y sumnę za arędę do wielmożnego iego mosci pana na on czas starosty Pinskiego spolnie z Magistratem oddawali y w roku tysiąc sześćseth szeszedziesiątym, przez Moskwę y Kozakow po spaleniu miasta, wszelkie ich majątności y domy, ale tamże y żałobliwego kahału samey szkoły y wszystkich żydow dobra y przywilegia od najasnieyszych królów ichmew pogorzeli, o czym są zamiesione osobliwe processa, zmiankuią zaś że y consens u króla iego mosci Jana Kazimierza na skapszczynę w Samborze wyprawili, toć nie bez wiadomości, ale z całą obżalowanego Magistratu y pospolstwa tego miasta wiadomością. Na ostatek y listem w roku tysiąc sześćseth szeszedziesiąt wtorym danym, o czym czasu prawa szyrzey z produktu za pokazaniem prawnych przez żydow Pinskiach documentow pokaże, ale to wszystko obżalowany Magistrat następując

na przywileia ich kahałowi Pinskiemu od najasniejszych krolow ichmew nadane, a wyciskając z trzeciej części arędy y puszczoney skapszczyzny, przywodząc tylko do szkod y niemających utrat, takowy zaniesli zmyszlony y niesłuszny proces, w czym szkodując żałujący kahał, teraz swiezo za tym przez Magistrat Pinski uroszczonym postępkem prawnym y pociąganiem do nienależnych sądow, na którą sprawę złotych trzysta spendować musieli. Chcąc tedy o takowy niesłuszny proces czynić prawem, win prawnych y szkod swoich za niesłusznym do sądu na Koronatią pozwaniem y do nie małych szkod przywiedzeniem, na całym magistracie miasta Piskiego y wszystkim pospolstwie dochodzić, tę żalowaną swoją żalobę y reprotestacją do xiąg grodzkich Piskich zapisać dali. Што есть записано.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1668—1669 г., № 13020, стр. 2785—2788.

№ 19.—1669 г. Сентября 30.

Жалоба Боруха Мордухаевича и Геси Лейзоровны на Вацлава Дубиснаго, который побоями и тюремнымъ заключениемъ вынудилъ у нихъ вексель.

Лета отъ naroженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, мѣсяца Сентября трыдцатого дня.

На вѣраде кгородскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Александрандромъ Бушъковъскимъ, подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого, Пинского, Гельметского старосты установленымъ, оповидали, жаловали y soleniter się w wielkiey krzywdzie nieznosney szkodzie, biciu, więzieniu swoim płacziwie protestowali Boruch Morduchaiewicz y Geysia Leyzorowna, żyd y żydowka Piskie, małżakowie, na iegomosci pana Węclawa Dubiskiego przed tem bywszego namies-

nika prowentowego oekonomiey Piskiey na iegom. o tem, iż gdy w przeszłych niedawno latach żalobliwe zostali za trzeci snop złotych szesćdziesiąt winni, który ten dług wypłacając obżałowanemu oddali złotych dwadzieścia y dwa polskich, a o resztę do słusznego czasu upraszali, niżli obżałowany iegomosc tym nie kontentując, a szukając różnych sposobow, aby mógł tym swoją wolą spełnić, upatrzywszy czas po tem, gdy żalobliwy Boruch po swoich potrzebach gospodarskich roku terazniejszego tysiąc szesćseth szesćdziesiąt dziewiętego roku w Nowoszycach był, tedy obżałowany, dnia szesnastego mscia Septembra, bez wiadomosci urzędowej naszedłszy mocno gwałtem z czeladzią swoją na dom żalobliwego Borucha w mieście Piskim będący, gdzie samego żalobliwego nie zastawszy, tylko samą żalobliwą Geysię, gwałtem wziąwszy ona, bicia, mordując, przez rynek prowadziwszy aż do samego zamku Piskiego, w turmę osadziwszy, trzy dni ciemnył, a potem za przyczyną niektórych ludzi została wolna. A mało na tym mając, w tymże roku miesiąca Septembra dziewiętnastego dnia, gdy żalobliwy Boruch nie wiedząc o takowym przez obżałowanego małżaki żalobliwego więzienie, do miasta J. K. mei Piska przybywszy szedł w rynek miasta Piskiego, tamże obżałowany insperacie przypadszy, żalobliwego Borucha z czeladzią y chłopami także gwałtem wziąwszy do gospody swey domu pana Aleksandra Drozdowicza zaprowadziwszy, a tam onego związawszy, do majątnosci Dostojewa zaprowadziwszy, już tam przepomniawszy boiazni Bożey y srogosci prawa pospolitego, powtornie nad żalobliwym bez wszelkiej litosci czyniąc morderstwo, kazał boty zrzucić y na gołe nogi kaydany włożyć y w onych cały tydzień głodem trapił, przymuszając aby albo oblig na dziewięćdziesiąt złotych dał, albolli dom na gospodę jego u Drozdowicza nabyty zamienil, na ktore tak wielkie więzienie niemal wszysecy z dworu iegomosci pana Woyciecha Zelenskigo, chorążego powiatu Piskiego, patrząc lamęto-

wali, y tak żałobliwe musieli dać obżalowanemu na dziewięćdziesiąt złotych oblig, do ktorego bacząc y sam iegomość pan chorąży czynił nad żałobliwymi commiseratią podpisać raczył ręką y aż żałobliwy ledwo został roskowanym. O ktore tedy podwakrotne obodwuch żałobliwych bicie, więzienie, w okowach trzymanie, obligu na dziewięćdziesiąt złotych wymuszenie, o szkody, ktorych ponoszą z sto złotych polskich, tudziesz o paeny prawne chcąc z obżalowanym iegomosc czynić prawem, ten żaloszny proces dali do xiąg grodu Piskiego zapisać. Przy ktorom opowედанью ставшы очевисто Миколай Малыщыцкий, енераль повету Пинского, квити свой реляційный до книгъ кгородскихъ Пинскихъ созналъ тыми словы: Ja niżej na podpisie mianowany ienerał i. k. mci powiatu Piskiego, zeznamam tym moim rellacynym kwitem, iż terazniejszego tysiąc szesceseth szescdziesiąt dziewiątego roku meca Septembra dwudziestego siódmego dnia, z stroną szlachtą panami Stephanem y Janem Kozlakowskimi, z ktorymi tu w miescie Piskim w gospodzie ich oglądałem na Boruchu Morduchaiewiczu na nogach razy krwawe, pleca pobite, także y na żenie iego Gesi Leyzerownie po plecach, po rękach pobite razy, mianowali to że pan Dubiski bezprawnie wprzody samą ułapiwszy zbił, więził, a potem y samego przyniowszy, związawszy do maiętnosci Dostoiewa zaprowadziwszy, okowawszy tydzień więził, aż oblig na dziewięćdziesiąt złotych wymusił sposobem w procesie mianowanym, co mną jenerałem swiadczył, y ja jenerał iakom był widział, tedy w te rellatią spisawszy przy pieczęciach s podpisem mey ręki wydaię y do xiąg grodzkich Piskich przyznawam. Миколай Малыщыцкий енераль. Которое оповеданье и енеральское сознанье до книгъ кгородскихъ Пинскихъ есть уписано.

Изъ актовъ книги Пискаго гродскаго суда за 1668—1669 г. № 13020, стр. 2796—8.

№ 20.—1668 г. Ноября 15.

Привилегія короля Михаила, подтверждающая нѣкоторыя права и вольности, пожалованныя евреямъ его предшественниками.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятого, мѣсеца Февраля дванадцатаго дня.

На враде господарскомъ кгородскомъ Виленскомъ, передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ—старостою Стародубскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившимся очевисто жидъ Мееръ Якубовичъ—школьникъ школы Виленской, подалъ листъ привилей его королевское милости, съ канцелярии великого князтва Литовского выданный, на речъ въ немъ ниже поменуемую жидомъ места Виленского служачій и належачій, просилъ, абы тотъ листъ его королевское милости былъ до книгъ кгородскихъ Виленскихъ активованъ, принять и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ себе маеть. Michał z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu by o tem wiedzieć należało; pokładany był przed nami przywilej pergaminowy, ręką najasniejszego króla Jmci Jana Kazimierza—antecessora naszego, podpisany y pieczęcią wielką W. X. Lit. zapieczętowany, żydom wileńskim służący, y doniesiona nam iest prośba imieniem tych żydów wileńskich, abyśmy takowy przywilej mocą y powagą naszą królewską we wszystkich onego punktach, klawzulach y artykułach zmocnili, stwierdzili y retificowali, który słowo w słowo wpisując, tak się w sobie ma: Jan Kazimierz z Bożey łaski król polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy, iż na seymie terazniejszym szczęśliwey koronacyey naszej wnieśli do nas przez suplikę swą żydzi wileńscy, Abram Łazarowicz, Moyżesz Naftalewicz, swoim y wszystkich żydów zboru wileńskiego imieniem prośbę, abyśmy im prawa, przywileie, res-

krypta y listy od świętey pamięci króla Jmci Władysława czwartego, pana brata naszego miłościwie nadane y służące, mocą y powagą naszą approbowali, reasumowali y utwierdzili, pokładane więc były przed nami autentice od tychże żydów wileńskich: naprzód przywilej króla Jmci pana brata naszego, pod datą w Krakowie na seymie koronacyjnym, dnia dwudziestego piątego, mca Lutego, roku pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego, extractem z xiąg kancellaryey wielkiego xięstwa Litewskiego mnieyszey autentice wyięty, na zmurowanie bożnice na ulicy Żydowskiej, na tym że placu, gdzie stara bożnica drzewiana stała, względem bezpieczeństwa y warownosci od ognia, z dokładem, aby wierzch icy nad kamienice nie był wyszły y żadnego w apparentiey swey do kościołów y cerkwi podobieństwa w sobie nie miała, zatem na wolne teyże bożnice bez wszelkiey ni od kogo przeszkody używanie dany. *Drugi* przywilej oryginalny, s podpisem ręki J. K. mci pana brata naszego, z pieczęcią mnieyszą w. x. Lit. w dacie tegoż roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, mca Septembra ósmego dnia, w nim opisano y deklarowano iest, aby podczas sądów trybunalskich od marszałków, dyrektorow koła trybunalskiego, tak też pod bytność naszą królewską, od wielmożnych marszałków y sędziów ich nowe iake exactie na żydy wkładane nie były, y przez niesłuszne podatki uciążenia im się nie działo. Dołożono y to, aby od rzeźników żydowskich wileńskich, którzy mięso w iatkach przed bożnicą przedaią, bydłem, mięsem, pieniędzmi y żadną rzeczą, także od towarów, in genere wszystkich, któremi kolwiek żydzi wileńscy podług praw swych handlować y targować będą, żadne podatki brane y wyciągane nie były. *Trzeci* przywilej extractem z xiąg kancellaryey w. x. Lit. mnieyszey, daty roku Pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego czwartego, dnia trzeciego mca Lipca, pewne punkta y warunki w sobie mający, z których ten iest najpierwszy, iż z kamienic y domów w Wil-

nie przez dekret króla Jmci świętey pamięci, między żydami a miastem Wileńskim w roku tysiąc sześćset trzydziestym trzecim, mca Lipca dwudziestego szóstego dnia ferowany, do skupienia naznaczonych, żadnych podatków y powinności czynić y pełnić nie mają, tylko według tegoż dekretu summę w nim opisaną co rok oddawać powinni będą. *Czwarty* rescript, s podpisem ręki J. K. mci y pieczęcią w. x. Lit. mnieyszą, do maystratu mieyskiego wileńskiego pod rokiem tysiąc sześćset czterdziestym wtórym, mca Maia dwudziestego piątego dnia wyniesiony, aby szafarzom albo prowizorom szpitala *Świętey Trójcy*, na moście murowanym, ponieważ się żydzi na każdą poprawę y budynek mostu szpitalnego znacznym datkiem przykładaia, aby gdy umarłych przez most do kopiszcza swego prowadzą, wrot zamykać y żadnych pieniędzy wyciągać nie kazali y nie dopuszczali, ale ich podług listów y kwitów swych dawnych nienaruszenie zachowali. *Piąty* rescript ręką J. K. mci podpisany y s pieczęcią w. x. Lit. mnieyszą do tegoż maystratu mieyskiego wileńskiego, w dacie roku tysiąc sześćset czterdziestego siódmego, mca Maia siedmnastego dnia otrzymany, którym J. K. mśc serio napomina, aby żydów wileńskich przy zwyczajney quocie na poprawę y budynek mostu murowanego, od nich idącey, według pierwszego rescriptu y quitów swoich niepooglądaiąc na list przez wielebnego proboszcza kościoła Świętey Trójcy poślednią datą wyniesiony, zachowali, a iako wolnego przechodzenia tak y prowadzenia ciał zmarłych do kopiszcz przez most murowany niezabraniali y nikomu bronić niedopuszczali. *Na ostatek* pokładane przed nami byli różne listy, rescripta tymże żydom wileńskim od J. K. mści świętey pamięci pana brata naszego, w różnych sprawach y różnemi czasy dane. My tedy Jan Kazimierz, król, za intercessyą niektórych panów rad y urzędników naszych dwornych, przywileia y rescripta świętey pamięci króla Jmci pana brata naszego, wyżey speci-

ficowane y insze wszystkie, któreby słusznie y правне otrzymane były, we wszelakich contentach, warunkach, clausulach y paragrafach, iakoby tu słowo w słowo inferowane były, przy swey mocy zupełney wadze zachowując, autoritate nostra regia approbuiemy, reassumuiemy, stwierdzamy y znacniamy na wieczne czasy, na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć W. X. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Pisan w Krakowie na seymie szczęśliwey koronaciey naszej, dnia dziewiątego mca Lutego, roku Pańskiego tysiąc sześćset czterdziestego piątego, panowania królestw naszych polskiego y szwedzkiego, pierwszego roku. U tego przywileiu podpisy rąk temi słowy: Joannes Cazimirus rex. Franciszek Halkowski—referendarz y pisarz W. X. Lit. My tedy Michał król do prośby takowey Lazarza Dawidowicza y Salimona Jakubowicza starszych żydów y wszystkiego zboru wileńskiego do nas wniesionej, iako słuszney, łaskawie się skłoniwszy, zwysz inferowany przywilej we wszystkich onego punctach, contentach, warunkach, condiciach, tudzież osobliwy przywilej pargaminowy świętey pamięci króla imci Władysława czwartego, sub tempus hostilitatis trochę od wierzchu poniszczony i s pieczęci odarty, zawierający w sobie y confirmujący dekrety rozmaite przez wielebnego niegdy w Bogu dziesiątego Abrahama Woynę, biskupa Wileńskiego, iasnie wielmożnego Krzysztopha Radziwiła woiewody wileńskiego, hetmana W. X. Lit. wielmożnych Mikołaja z Ciechanowca Kiszki woiewody mscisławskiego, Albrychta Stanisława Radziwiła canclerza W. X. Lit. Stephana Paca podkanclerzego W. K. Lit. komisarzow od kr. imsci między żydami a maystratem y pospólstwem wileńskim na uspokojenie różnych pretenzysy zesłanych, pod datą w Wilne dnia trzeciego, mca Wrzesnia, roku Panskiego tysiąc sześćset trzydziestego szóstego ferowany y uczyniony, który tu iakoby słowo w słowo pisany był de plenitudine iuris et potestatis nostrae regiae approbuiemy y przy po-

winney mocy y władzy zostawuiemy y zachowuiemy; na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy pieczęć W. X. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Krakowie, na seymie walnym szczęśliwey koronaciey naszej, dnia piętnastego mca Nowembra, roku pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego, panowania naszego pierwszego roku. У того привилею листу его королевское милости конфирмаційного жидомъ места Виленского служачимъ, при печати великой великого князтва Литовского подпись руки наяснейшого короля его милости пана нашого милостивого теми словы: Michał król и подъ тымъ подписомъ другий подпись руки его милости пана писара великого князтва Литовского въ тые слова: Walerian Stanisław Judicki—archidiakon Wilenski, pisarz W. X. Lit. Который тотъ привилей за поданьемъ до актъ черезъ особу верху помененую есть до книгъ кгородскихъ Виленскихъ актыкованъ, принять и уписанъ.

Изъ связки документовъ Виленскаго городскаго суда № 4709, за 1588—1684 г.

№ 21.—1889 г. Декабря 4.

Привилегія короля польскаго Михаила, дозволяющая Виленскимъ евреямъ арендовать дома подъ корчмы въ разныхъ частяхъ города.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семдесятого, мѣсеца Февраля дванадцатого дня.

На враде господарскомъ кгородскомъ Виленскомъ, передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ, старостою Стародубовскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившимсе очевисто жидъ Мееръ Якубовичъ, школьникъ школы Виленской, покладаль и до актъ книгъ кгородскихъ Виленскихъ подалъ листъ рескриптъ его королевское милости, съ канцелярии великого князтва Литовского выданный, на речъ въ нимъ ниже помене-

ную, жидомъ места Виленского служацій и належачій и просиль, абы тотъ листъ рескриптъ его королевское милости былъ до книгъ кгородскихъ Виленскихъ активованъ, принять и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ себе маеть: Michał z Bożey łaski król polski, etc. Oznaymuujemy tym listem rescriptem naszym, komu to wiedzieć należy, iż pokładany był przed nami rescript króla imci Jana Kazimierza, antecessora naszego, na papierze pisany, ręką tegoż króla imci podpisany y pieczęcią mnieyszą W. X. Lit. przycisniony, cały, zupełny y niwczym niepodeyrzany, żydom wileńskim na wolne w różnych iurysdykach respectem ulic y kamienic ich zruinowania, za naymem pomieszkania y napoiów różnych szynkowanie, de data w Warszawie, dnia dwudziestego pierwszego, mca Julii roku pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego, prosząc nas, abyśmy ten rescript króla imci, antecessora naszego, nie tylko powagą naszą stwierdzili, ale też respectem tak ciężkich na żydy wilenskie y na wszystkie państw naszych poddane czasów dalszego im respectem tego pomieszkania w różnych ulicach y domach, krom ulic im naznaczonych, prorogowali y daley frysztu użyzyli, do której ich supliki y panów rad naszych za niemi wniesionej proźby łaskawie przychylaiąc się y na teraznieysze czasy respect maiąc, iako list y rescript króla imci antecessora naszego, in omnibus punctis et clausulis, tak iakoby tu de verbo ad verbum był wpisany, auctoritate nostra regia stwierdzamy, zmacniami y approbuujemy, tak na tę wolność, lub na też wolność żydom wileńskim naymowania mieszkania y wszelakich trunków y napoiów szynkowania w ulicach y domach różnych iurysdyk, po expirowaniu lat od króla imci Jana Kazimierza, antecessora naszego, onym nadanych, na dwanascie lat denovo pozwalamy y wolność nadaiemy, chcąc mieć y przykazuiąc szlachetnemu magistratowi wileńskiemu, aby pomienionych żydów wileńskich przy tym naszym wolności nada-

niu spokojnie zachowali. W drugim punkcie ciż żydzi wileńscy przy instantiey y przyczynie panów rad naszych pokornie nam suplikowali y dekret relacyiny za króla imci świętey pamięci Władysława Czwartego, antecessora naszego, w sprawie między szlachetnym magistratem wileńskim, a tymiz żydami wileńskimi w różnych materyach, punktach y clausulach, pod datą roku pańskiego tysiąc sześćset piędziesiąt czwartego roku, mca Decembra szesnastego dnia ferowany, pokładali, w którym iż pomienionym żydom respectem nieskupionych placów, domów y kamienic w ulicach im wydzielonych, ś. pamięci król imci Władysław Czwarty frysztu do skupienia tych kamienic y czasu do lat dwudziestu pięciu udzielić był raczył; a że per calamitatem modernam temporum y względem tego, że Wilno samo lat kilka w rękę nieprzyjacielskich pod Moskwą zostawało, a żydzi po różnych miejscach y miastach tulać się musieli y tych lat sobie naznaczonych inpossessione niebyli, więc że y terazpo wróciwszy się do Wilna ze wszystkich swoich fortun y substancyi będąc obnażeni y wyzuci, nie tylko skupieniu kamienic, w ulicach sobie naznaczonych, sufficere nie mogą, ale y swoich reparare a pobudować nie mają zaco, przeto za instantią panów rad, za pomienionemi żydami wniesioną y na samą słusność respect maiąc, pomienionym żydom Wileńskim do skupienia tych kamienic, które oni w ulicach sobie naznaczonych, skupić praevia taxa powinni, czasu u frysztu do lat dwudziestu, nierozdzielnie po sobie idących, miłosiernie udzielamy y proroguiemy, a tym czasem żydom w innych ulicach, póki tych kamienic nie skupią, licite et libere mieszkać dopuszczamy y pozwalamy; to iednak waruiemy, aby in hoc spatio koniecznie żydzi o skupienie kamienic w ulicach sobie wydzielonych starali się, a urząd zamkowy y mieyski possessores kamienic praeviae taxa do przedania żydom kamienic urgere y przywodzić powinien będzie. Który to nasz rescript dla lepszey powagi, pewności y wiary ręką na-

szą podpisawszy, pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego stwierdzić y roborować rozkazaliśmy. Dan w Krakowie dnia czwartego, mca Decembra roku pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego, rapowania naszego pierwszego roku. У того листу при печати великого князства Литовского притисненой подпись руки наяснейшого короля его милости, пана нашего милостивого, тыми словами: Michał król, a podъ тымъ подписомъ другій подпись руки въ Божѣ велебного его милости ксендза писара великого князства Литовского въ тые слова: Walerian Stanisław Judycki, archidziakon Wileński, pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Который тотъ листъ за поданьемъ до актъ черезъ особу верху помененую есть до книгъ кгородскихъ Виленскихъ актыкованъ, принять и уписанъ.

Изъ связки документовъ Виленскаго городского суда № 4709, за 1588—1684 г.

№ 22.—1889 г. Декабря 4.

Привилегія короля Михаила, позволяющая Виленскимъ евреямъ разносить и продавать разные товары независимо отъ цеха.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семдесятого, месеца Февраля двадцатого дня.

На враде господарскомъ кгородскомъ Виленскомъ передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ, старостою Стародубскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, поставившимся очевисто жидъ Мееръ Якубовичъ, школьникъ школы Виленское, покладаль и до актъ книгъ кгородскихъ Виленскихъ подалъ листъ рескриптъ его королевское милости, съ канцелярии великого князства Литовского выданный жидомъ места Виленского, до магистрату цѣлого места Виленского писанный на речъ въ немъ ниже помененую, просечи, абы тотъ листъ былъ до книгъ кгородскихъ

Виленскихъ актыкованъ, принять и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маеть: Michał z Bożey łaski król polski etc. Urodzonemu woytowi y secretarzowi naszemu, szlachetnym burmistrzom, raycom, ławnikom y wszytkiemu maystratowi, tudziesz y communitati miasta naszego Wilna, wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Urodzony, szlachetni, wiernie nam mili! Supplikowali nam żydzi wileńscy we dwu punktach, wpierwszym: iż oni mimo prawa, przywileia, rescripta, sobie od najśniejszych królów imci, antecessorów naszych, nadane y postanowienie ordynacyi commissarskich, gdzie im wszelkiemi towarami, mianowicie futrami nowemi y starymi, sukniami gotowemi y różnemi fantami, nosząc ie po rynku y ulicach przedawać y handlować dozwolono y dopuszczono, tudziesz rzemiosła te, których cechów w Wilnie na ówczas niebyło, iako to kusznierski, szmuklerski y szklarski, per expressum robić i onemi handlować pozwolono, a teraz w tym wszystkim od niektórych tak z cechów, iako y kupców przeskody y grabieże cierpią y ponoszą, przeto my, stosując się do praw, przywileiów rescriptów y dekretów pro parte żydów wileńskich od królów imci antecessorów naszych nadanych y na to rescript mając, абы tym snadniejszy do kupienia ludziom sposób y wygoda była, wierność waszą serio upominamy y surowie przykazujemy, żeby żadney żydom nikt nieważył się czynić przeskody y handłów im pozwolonych niebronił y niegrabił, y żeby się wierność wasza z powinności swey tego doyrzeli iniungimus, zakładając na każdego sprzeciwnego temu listowi naszemu winy kop lit. tysiąc, którey medietas fisco nostro, а druga parti laesae applicari powinna będzie. W drugim zaś puncie oto: iż za powtórnyim przeszłego króla imci, antecessora naszego, listownym upomnieniem y rescriptem wierność wasza zwierchności maiestatu królewskiego nie będąc posuszni, żadney żydom wileńskim w summie sześciu-

set złotych ratuszowi wileńskiemu należący, według ordynathey króla imci przeszłego nieuczyniliście y nie czynicie, co iż kontemptu za sobą znacznie pociąga, gdy mandata regia debitae non demandatur observationi y żadnego nieotrzymują skutku, surowie tedy wierność waszą upominamy y przykazujemy, abyście w tey summie sześciuset złotych ratuszowi Wileńskiemu od żydów tamecznych należących, moderamen y defalcate ad medietatem te pensię reducowawszy, do lat piętnastu od daty tego listu naszego immediatate po sobie idących ex respectu zniszczonych fortun ich y tak ciężkich lat y czasów miare biorąc uczynili y przy tey naszej ordynathey żydów pomienionych zachowali, koniecznie nie czyniąc, inaczey dla łaski naszej y z powinności swey. Który to nasz rescript dla lepszey powagi, pewności y wiary ręką naszą podpisawszy pieczęcią W. X. Lit. stwierdzić y roborować rozkazaliśmy. Dan w Krakowie, dnia czwartego miesiąca Decembra roku pańskiego tysiąc sześćset szesćdziesiąt dziewiątego, panowania naszego pierwszego roku. У того листу при печати великого князства Литовского, подпись руки его королевское милости, пана нашего милостивого, тыми словы: Michał król. А подь тымъ подписомъ другій подпись руки въ Божѣ велебного его милости ксендза писара великого князства Литовского въ тые слова: Waleryjan Stanisław Judycki, archidiakon Wileński, pisarz W. X. Lit. Который тотъ листъ за поданьемъ до актъ черезъ особу верху помененую есть до книгъ гродскихъ Виленскихъ актированъ, принять и уписанъ.

Изъ связки документовъ Виленскаго гродскаго суда № 4709, за 1588—1684 г.

№ 23. — 1889 г. Ноября 6.

Жалоба Виленскихъ евреевъ на магистратъ и цеховыя общества.

Feria quarta intra octavam festi sanctorum omnium, die sexta mensis Novembris, anno domini 1669.

Solemną zanosili manifestacją: Łazarz Dawidowicz, Zelman Calumanowicz, Abraham Markowicz, Taukien Jachomowicz, żydzi Wilenscy, starsi zboru Wilenskiego, imieniem swoim y wszystkiey synagogi Wilenskiej na szlachetnych imć pana Pawła Boima, sekretarza iego królewskiej mości, wojta, y na szlachetnych panów burmistrzów y na wszystkich rayców, ławników miasta iego królewskiej mości Wilna y na wszystką communitatem Vlnensem, oto y takowym sposobem: Jż obżałowani, lekce sobie wając zwierzchność y srogość prawa pospolitego, a chcąc załuiących do ostatney ruiny y uciążenia przywieść y przyprowadzić, niedbając na prawa, wolności y przywileia załuiącym nadane, y na dekreta iego królewskiej mości relacyne, na ordynacie y media ich mość panów commisarzów między magistratem et communitatem Vlnensem z iedney, a z drugiey strony między załuiącemi żydami Wilenskiemi wynalezione y postanowione, a potym dekretami królow ichmćców approbowane, iawnie się onym sprzeciwiając, y na paeny w tych dekretach y prawie pospolitym opisanych niedbając, iako przedtym różnych lat, miesięcy y dni załuiących różnymi grabieżami y violentiami aggrawowali, (o co osobliwie processa na swoich mieyscach są zaniezione), tak y teraz tych że załuiących różnemi czasy y sposobami aggrawują y aggrawować, tak sami przez sie, iako też przez różne subordinowane osoby nieprze staiają; iakoż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset szesćdziesiąt dziewiątym, miesiąca Oktobra dziewiątego dnia, gdy pomienieni żydzi Wilenscy, mianowicie Samuel Dawidowicz szklarz, podług prawa, przywileiów y dekretów iego królewskiej mości, z rzemiosła swego pożywienia szukając, z robotą swoią z instrumentem po ulicach chodził, tedy obżałowani mieszczanie swoim cechowym załuiącego zgrabić kazali y defacto zgrabili, zabraniając onym wolne de iure et sancito exercitium rzemiosła ich, a nie tylko onego zgrabili, ale też nielitościwie zbili y poranili, grożąc onym na śmierć

zabiciem, iesli by więcey rzemiosła swego w mieście Wilenskim używać y one robić y robote chrześcianom po ulicach przedawać smieli y wazyli się. O co gdy protestanci sprawiedliwości sutey z winnych prosili, tedy obżalowani przez niemały czas sprawę tę zwłoczyli y żadney dotąd żałującym sprawiedliwości nie uczynili y czynić nie chcieli, w czym aby takowe praeiudicia y violentiae działy się, ciż obżalowani, idąc in conducto z cechami y kupcami miasta Wilna, czyniąc ku szkodzie y krzywdzie żałujących, a na iawną dekretowi iego królewskiej mości y ordinationi commissarskim contraventią, różne artykuły y ustawy tym dekretem sprzeciwnie cechom udają, w nowe iakoweś bractwa y cechy, nigdy przedtym w koronie polskiej y w wielkim xięstwie litewskim nie były y nie słychane, ustanowiają y wznawiają, aby przez nich, prawa y przywileia, onych dekreta y media ich mościów panów commissarzów, między sobą, a żałującymi postanowione, abrogare y annihilare mogli, i aby żałujący żydzi wilenscy nadanych sobie praw y przywilejów y wolności przez to oddaleni być mogli y żadnego penitus sposobu y szrodku do pożywienia swego w mieście Wilenskim nie mieli y mieć nie mogli; iakoż wykonywając ten swój zawzięty umysł w roku terazniejszym pewnego czasu, miesiąca y dnia (iako żałobliwi wiadomość mają) kuszniczom Wilenskim nowe iakoweś artykuły y ustawy, dekretem iego królewskiej mości y ordynacyi commissarskiej przeciwne, noviter nadali y bractwo iakieś kuszniczkie przeciwko prawom, zwyczajom starodawnym wznowili y ustanowili, którzy, abusu de iuribus et privilegiis iawnie się sprzeciwiając dekretem iego królewskiej mości, mimo media między miastem Wilenskim y żydami postanowione, przereczonych żydów po ulicach futrem targujących violenter grabią y targować im zabraniają, z umowy porady obżalowanego magistratu Wilenskiego, który ex excessivis żałującym sprawiedliwości czynić nie chce, y nie czyni; owszem zabiegając temu,

aby tym snadniey życząc sprawiedliwości u nich otrzymać nie mogli y trudniejszy do prawa przystęp y większe sprawiedliwości świętey ubliżenie by mogli ciż obżalowani przeciwko prawu y przywilejom swoim y starożytnym zwyczajom miasta tego y przeciwko wyraźnemu prawu surowemu y porządku prawa maydeburskiego sądy swoje na ratuszu y w gayney izbie, bez reiestru y przywołania stron do prawa nie słusznie odprawują, spraw żydowskich tak ex simplici, iako ex conservata termino sądzić nie chcą y niesądzą, towary zakupione y do publiczney wagi zaprowadzone gwałtownie odeymują y od targu postanowionego żydów odtrącają, gospody na goście y deputatów przeciwko dekretowi iego królewskiej mości y ordynacyi commissarskiej na ulicach żydowskich stanowią y rospisują, do wszelakich tumultów y gwałtów, od których vigore decretorum, żałujących bronić powinni, sami okazyje ludziom podają y inne różne praeiudicia y gravamina w osobliwych processach pomienione żałującym wyrządzaią y dotąd wyrządzać nieprześciają. O co wszystko chcąc z obżalowanymi prawnie czynić dali te protestatją do xiąg urzędowych ku zapisaniu.

Изъ актовой книги Виленскаго городского магистрата № 5119, 1669—1672 г., л. 115.

№ 24.—1670 г. Июня 5.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ уплатѣ Варварѣ Униховской долгу и пени.

Roku panskiego tysiąc siedmsetnego, miesiąca Juniy piątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim zwoiewodstw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu nasze-

mu przypadła sprawa iasnie wielmożney ieym. paniey Barbary Duninowny Bogusławowey Uniechowskiej, woiewodziniey Trockiey, z niewiernymi żydami starszemi kahału synagogi Wilenskiej Samuelem Salomonowiczem, Samuelem Pinkaszewiczem, Dawidem Litmanowiczem, Abramem Samuylewiczem, Dawidem Markiewiczem, Gabrielem Moyżeszewiczem, Wulfem Janichowiczem y wszystkiemi żydami synagogi wilenskiej, za pozwem o to: iż obżałowani żydzi, starsi kahału wilenskiego, wziowszy, pożyczwszy u zesłej z tego swiata ieymc paniey Teofili Węzykowny Duninowey Szpetowey, rodzicielki żałuiaćey, na list dobrowolny wyderkaflowy zapis gotowey rękodayney summy, to iest, sześćset sztuk czerwonych złotych, wnosząc tę summę pomienionym zapisem na szkołę, i całą synagogę kahału wilenskiego, opisawszy się tym zapisem na każdy rok aż do oddania y spełna wyliczenia pomienioney summy, to est od sta czerwonych złotych po dziesięciu czerwonych złotych pożytku płacić, czemu dość nie uczynili, prowizyi od tey na każdy rok od sta czerwonych złotych po dziesięciu czerwonych złotych przychodzący nieoddali y niezapłacili, y gdy żałuiaćca w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmym, msca Januاریj trzydziestego dnia, przed sąd imc pana Michała, Rafała Szumskiego podstolego y podwoiewodzego wilenskiego, obżałowanych wszystkich żydów starszych synagogi kahału wilenskiego samey realney summy, iako też y do zapłacenia przychodzący od niey quotey zapozwała, tedy imc pan podwoiewodzy wilenski dekretem swoim, na dniu trzydziestym msca Januاریj wyż wyrażonego roku ferowanym, aby żydzi wilescy starsi pomienioną summę iasnie wielmożney ieym. paniey woiewodziniey Trockiey wszystko spełna, według opisu swego z quotey od tey summy przychodzący oddali y wypłacili, nakazał, po uroszczoney tedy od tego dekretu przez pomienionych żydów do sądu iasnie wielmożnego imc pana woiewody wileńskiego apelacyi y po dopuszczeniu oney, gdy na dniu dwudziestym

msca Marca tegoż roku imc pan podwoiewodzy wileński, za listem iasnie wielmożnego imc pana wdy wileńskiego y pozwem do skasowania tey apelacyi przez żydów uroszczoney do siebie pisany, którym execucią y dość czynić dekretowi nakazał, pomieniony dekret pierwszy approbowawszy, aby obżałowani niewierni żydzi kahału wileńskiego sześćset czerwonych złotych w dzień Jerzego oddali y wyliczyli nakazał, tedy niewierni żydzi, niebędąc posłusznymi, tym dekretem sprzeciwiając się, pomienioną summę sześciuset czerwonych złt. na przypadłym terminie, dekretem imc pana podwoiewodziego wileńskiego, iako też y na terminie w zapisie wyrażonym, nieoddali, niezapłacili, w zaręki popadli, zatym do oddania tak samey summy, iako y quotey od niey przychodzący, o szkody, nakłady y winy prawne. Do ktorey sprawy za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od iasnie wielmożney ieymc paniey woiewodziniey Trockiey patron ieymci za mocą prawną sobie do tey sprawy daną pan Paweł Tomkowicz oczewisto stawał, a niewierni żydzi, starsi synagogi wilenskiej, iako sie sami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili, zatym wyż rzeczony patron podanego wszystkim niewiernym żydom, tu w mieście i. k. mci wilenskim wychodzącym z szkoły, oczewisto w ręce, przez ienerała Piotra Żynze pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imc panem pisarzem ziemskim wilenskim y kola naszego uczynionym słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z tego pozwu przełożywszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem list dobrowolny wyderkaflowy zapis zesłej z tego swiata ieymc paniey Theofili Węzykownie Duninowey Szpetowey, rodzicielce żałuiaćey, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmym, miesiąca Februاریy wtorego dnia, z ktorego to zapisu warunki y obowiązki prawne podostatku wyczytawszy, forum w tey spra-

wie do sądu naszego pokazawszy, wzdania wszystkich pozwanych żydów starszych kahału wilńskiego, iako prawa nieposzlusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy, a według prawa y tego dobrowolnego wyderkafowego zapisu, za nieoddaniem summy na list wyderkafowy zapis winney, z sowitością zaręki tysiąca dwuchset czerwonych złotych, za nieoddanie quoty od tey summy przychodzącey za lat trzy od sta czerwonych złotych po dziesięciu czerwonych złotych, iako w zapisie wyrażono iest, sta osmiudziesiąt czerwonych złotych, za szkody, nakłady prawne dwuchset złotych na niewiernych żydach starszych kahału wilńskiego y na szkole onych, y na inszych wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, załuiącey aktorce wskazania, y aby niewierni żydzi, starsi kahału wilńskiego, za podaniem sobie w niedziel cztery po tym dekrete naszym obwieszczenia, tak samą summę z sowitością tysiąc dwieście czerwonych złotych, z kwotą od tey summy za lat trzy przychodzącą, także za szkody, nakłady prawne w tey sprawie noviter łożone, wszystkiego summą tysiąc trzysta osmdziesiąt czerwonych złotych y dwieście pięć złotych polskich tu przed nami sądem w Wilnie załuiącey ieymć pani wdziney pod winą wywołania oddali y wyliczyli, nakazania u nas sądu prosił y domawiał. A tak my sąd w tey sprawie iasnie wielmożney ieymć paniey Barbary Duninowny Bogusławowey Uniechowskiey, wojewodziney Trockiey, z niewiernemi żydami, starszemi kahału synagogi wilęskiey, Salomonem Salomonowiczem, Samuelem Pinkaszewiczem, Dawidem Litmanowiczem, Abramem Samuylewiczem, Dawidem Markowiczem, Gabryelem Moyżeszewiczem, Wolfem Janichowiczem y całym zgromadzeniem synagogi wilęskiey, za pozwem o rzecz wyżey w naratywie wyrażoną wyniesionym, bacząc to, iż niewierni żydzi, starsi kahału wilęskiego, będąc o rzecz wyż specyfikowaną zapozwanemi, iako się sami przed

nami do prawa niestanowili, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili. Przeto my sąd onych, iako prawa nieposzlusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a według prawa y tego listu dobrowolnego zapisu od niewiernych żydów, starszych kahału wilęskiego, zeszye ieymć paniey Theofili Węzykownie Duninowey danego, a teraz załuiącey aktorce należącego, winno zostały y nieoddaney summy z sowitością tysiąc dwieście czerwonych złotych, za niezapłacenie quoty za lat trzy od tey summy przychodzącey, według zapisu sta osmdziesiąt czerwonych złotych, za szkody, nakłady prawne dwieście złotych, a z wpisnym y pamiętnym nam danym, wszystkiego summą tysiąc trzysta osmdziesiąt czerwonych złotych y dwieście pięć złotych polskich na niewiernych żydach starszych kahału wilńskiego y na szkole wilenskiey, także na dobrach ich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, domach, kramach, handlach, towarach y na wszelkich onych dobytках wskazuiemy, aby obżałowani niewierni żydzi starsi kahału wilńskiego cała synagoga, za podaniem sobie o tym dekrete naszym we cztery niedzieli obwieszczenie pomienionę summę tysiąc trzysta osmdziesiąt czerwonych złotych y dwieście pięć złotych polskich tu przed nami sądem w Wilnie załuiącey aktorce pod winą wywołania oddali y zapłacili, nakazuiemy, a iasnie wielmożna ieymć pani wojewodzina Trocka pomienioną summę odebrawszy, pomieniony zapis ze wszystkim przewodem prawa oddać y prosić prawnie quitować powinna będzie. Ktora sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ декретовой книги Главнаго Литовскаго Трибунала № 329, за 1700 г., л. 1386.

№ 25.—1871 г. Февраля 28.

Предъявление евреями, сборщиками податей, счета товарамъ, подлежащимъ оплатѣ пошлиною.

Лета отъ нароженя Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятъ первого, месеца Февраля двадцать осмого дня.

На вѣраде кгородскомъ, в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подстаростимъ Миньскимъ, постановившимъ очевисто Аронъ Якубовичъ и Сельмонъ Гиршовичъ жидове и писарове цальные, на прикоморку Березинскомъ зостаючыє, покладали ку актыкованю до книгъ реестръ ревидованыхъ матерый на прикоморку Березинскомъ его милости пана Мануйлы Ивановича москаля, з речью в немъ в середине нижей выражоную, просечы, абы тотъ реестръ былъ до книгъ справъ кгородскихъ Минскихъ актыкованъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Regestr materiy revidowanych na przykomorku Berezynie iego mosci pana Manuyła Jwanowicza, die dwudziestego czwartego February, tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszego. Mosołbasow sztuczek № sześć tysięcy czterysta osm, takxa każda sztuczka po kop cztery moneta litewską, według instruktarza przychodzi na cło stare iego królewskiej mosci złotych dwa tysiąca sto trzydziescie trzy, groszy dziesięć, na staroruskie złotych dwa tysiąca sto trzydziescie trzy, groszy dziesięć, na cło nowo podwyszone złotych cztery tysiąca; łukow № czterdziescie siedm, każdego taksowano po kop pięć litewską moneto, przychodzi na cło stare iego królewskiej mosci złotych dziewiętnascie, groszy dwadziescie, na staroruskie złotych dziewiętnascie y groszy dwadziescie, na nowo podwyszone złotych trzydziescie sześć, groszy trzynascie; czamletu sztuczek numero trzydziesci dwa, według instruktarza przycho-

dzi na cło stare iego królewskiej mosci złotych dwa, groszy dwadziescie ieden, na staroruskie złotych dwa, groszy dwadziescie ieden, na cło nowopodwyszone złotych dwadziescie cztery, groszy iedynascie; atlasow z szyhem lepszych sztuczek sześć, taksa kop dwiescie czterdziescie litewską moneto, przychodzi na cło stare iego królewskiej mosci złotych dwadziescie, na staroruskie złotych dwadziescie, na cło nowopodwyszone złotych trzydziescie siedm, groszy piętnascie; atlasow podlejszych z szychem sztuczek dziewiętnascie, taksa kop sześćset litewską moneto, przychodzi na cło stare iego królewskiej mosci złotych pięćdziesiąt, na staroruskie złotych pięćdziesiąt, na cło nowopodwyszone złotych dziewięćdziesiąt trzy, groszy dwadziescie ieden, przychodzi summą wszystkiego cła złotych osm tysięcy sześćset czterdziescie trzy, groszy cztyrnascie. Odbieram do skarbu iego królewskiej mosci rzeczy pospolitey w tey sumie przynależytey za gotowe pieniądze mosolbasow sztuczek sześćset pięćdziesiąt cztery, według zwysz pomienioney taksy złotych sześć tysięcy pięćset czterdziescie; atlasow lepszych wzorzystych z szychem różnego koloru sztuczek sześć, podlejszych sztuczek dziewiętnascie, w summie według taksy za złotych dwa tysiąca y sto złotych, gotowego złotych trzy, groszy dwadziescie dwa. Na Cara iego mosci potrzebe wolno puszczone złotych osm tysięcy sześćset czterdziescie trzy, groszy dwadziescie ieden; dyamentow: serhy pare iedną po biały, a drugo po złocy, w tych serhach dwa malenkich dyamentow, drugie serhy granatne dyamentowe czyste, zombrytowe serhy. parcze po osm kamieni zybrytowych, a w tych serhach po dwa rubiny; guzikow sto trzynascie, dyamentami sadzone po iednemu, item pierścieni siedm po rubinie w każdym sadzone, czapraki dyamentowe par pięć na złocie sadzono dyamentowe, w każdym po dwudziestu pięciu dyamentow, manele pare rubinow osm, zombrytow osm, złotogłowu numero trzydziescie trzy orszy-

now, siodło po aksamicie haftowano złotem, które rzeczy w skrzynie są zapieczętowane. Materji wzorzystey na aksamicie z szychem na cerkiewną potrzebę sztuczek dwie. Roku, miesiąca y dnia wysz mianowanego odebrawszy regestr ze skarbu, drugi taki przeciwny słowo w słowo oddałem do skarbu s podpisem mey ręki. У того регестру podpis ruki w tyie слова: Его Великого Цара посланецъ Мануїла Івановъ Левонътиевъ своею рукою подъяпсалъ. Который же тотъ реестръ за покладанемъ и прозьбою черезъ особъ верху мененыхъ есть до книгъ справъ кгородскихъ воеводства Миньского принять, актыкованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1671 годъ, № 11787, л. 70—71.

№ 28.—1671 г. Марта 20.

Показаніе нѣсколькихъ свидѣтелей о совершении евреями убійства.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ первого, месеца Марца двадцатого дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевисто его милость панъ Крыштофъ Дерскофъ покладалъ и ку актыкованю до книгъ подалъ атестацію отъ ихъ милости пановъ обывателевъ воеводства Минского себе и пану Езофу Звольскому цырулику Минскому даную и належающую, на речъ в немъ помененую и просилъ преречоный панъ Дерскофъ, абы та атестація была до книгъ кгородскихъ Минскихъ актыкована и уписана, которую уписуючы у книги слово до слова такъ се въ себе маеть: Му osoby na podpisach rąk naszych imionami y nazwiskami pomienieni ziemianie iego krolewskiey mosci woiewodztwa Minskiego y innych woiewodztw y powiatow wiadomo

czyniemy tą naszą atestacją, yż za przystaniem do domu iego mosci pana Krzysztopha medika miasta Minskiego pana Makara Mazniewskiego, ienerala od wienznia przez żydow Minskich w zamku Minskim osadzonego Diemiana Mikicionka, na ten czas będąc w domu iegomosci pana uproszonemi, byliśmy w zamku Minskim wprod we dworze iegomosci pana Tanaiewskiego, pisarza grodzkiego Minskiego, ktoremu opowiedziawszy, że osadzony przez żydow affectował, żeby pan Derskoph do niego przyszedł y wzglendem osadzenia iego w niewinnosci calumniey przez żydow na siebie wniesionej przysłuchal się, gdzie gdyśmy przyszli w dom mieszczanina zamkowego Bohdana Pomazana, tamże przed nami osobami na podpisach pomienionemi osadzony Demian powiedział, że żydow dwoch Jakub Gordon, doktor żydowski, y Jozeph cyrulik żyda Zyskinda cyrulika zabili, lecz że ia o tym wiedział, tedy mie doktor w domu swym przechowywał, potym dawszy mi złotych pienię pieniędzy z Minska wyprowadzili, a w Smolewiczach z kapitanem w Minsku mieszkaiącym namowili, aby czeladz iegomosci pana Derskophy y pana Jozepha Zwolskiego cyrulika Minskiego pomowil, iakoby oni zabili z rozkazania panow swoich, iako to szyrzey na relacy ieneralskiey pomieniono iest. Pisan w Minsku dnia siedmego February, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszego. У тое атестації подъяписъ рукъ тыми словами: Яком власне з ust tego wienznia slyszalem podpisuiensię rękę swą Paweł Ror, horodniczy Trocki. Ja bendonc przytomny, slyszonc z ust tego wienznia wszystko Kazimierz Skarbek manu propria. Będonc przy tym y że tam власне з ust tego wienznia slyszal, co w tey relacy opisano, Kazimierz Marcinkiewicz. Ja hendoncy przy tym, slyszonc z ust tego wienznia Jan Stanisław Wyrzykowski. Яком власне з ust tego wienznia slyszalem podpisuiensię renko swą Władysław Gierulski. Яком власне з ust tego wienznia slyszal na to się podpisuię Tomasz Kutkowski. Яком власне

z ust tego wienznia słyszałem podpisuien się renką swą Adam Michał Zyżminski. Jakom własnie z ust tego wienznia słyszałem podpisuien się ręką swą Kazimierz Szczebłewski. Kоторая то атестаця за покладанемъ оное до актъ и прозьбою есть до книгъ кгородскихъ Минскихъ уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1671 г., № 11787, л. 92—93.

№ 27.—1671 г. Апрѣля 29.

Присужденіе евреевъ Кобринскаго кагала къ изгнанію за неуплату долга Пинскому женскому Варваринскому монастырю.

Року тисеча шестьсотъ семьдесятъ первого, месеца Апріля двадцать девятого дня.

Въ справѣ въ Бозѣ велебное ей милости панны Юстины Кганушовны, игуменьи монастыря Пинскаго при церкви Светой Барбары будучого, зъ невернымъ Лейбою Ицковичомъ, Лейзеромъ Шмойловичомъ, Хаймомъ и Завскомъ Мошкovichами, Юзефомъ Еленевичомъ, Юзефомъ Хаймовичомъ, Давидомъ Ицковичомъ, Абрамомъ Файбишевичомъ, Юзефомъ Заеленичомъ, Юдою Мишкovichомъ, Шмойлою Михалевичомъ, Кгецомъ Еленевичомъ, Зелкомъ Абрамовичомъ и Шмойлою Гошеревичомъ, жыдами кагалу Кобринскаго, за позвомъ о спротивенство декретови суду головнаго трибунального въ року прошломъ тутъ у Вильни ферованому въ непоступеню владу чинить отправки на добрахъ рухomyхъ и школе тыхъ жидовъ въ месте Кобринью будучихъ за суму пенезей шесть тысячей сто девятьдесятъ и одинъ золотыхъ польскихъ всказаную, затымъ о вину выволанья ижъ звышъ мененые жиды, будучи о то позванными, передъ нами до права не становили, прото мы судъ оныхъ, яко права непослушныхъ, въ року завитомъ на упадъ въ речи здаемъ, а водле права и конституціи трибунальское

за спротивенство декретови суду головнаго трибунального, которое се передъ нами зъ листу поѣждзого владового видоме оказало, преречонныхъ жидовъ, то есть Лейбу Ицковича, Лейзора Шмойловича, Хайма и Завела Мошкovichовъ, Юзефа Еленевича, Юзефа Хаймовича, Давида Ицковича, Абрама Файбишевича, Юзефа Заеленича, Юду Мошкovichа, Шмойлу Михалевича, Кгеца Еленевича, Зелька Абрамовича и Шмойлу Гошеревича яко права и зверхности его королевское милости непослушныхъ и спротивныхъ на выволанье всказуемъ и на одержанье того выволанья до его королевское милости отсылаемъ, а за суму звышъ мененую декретомъ суду головнаго трибунального всказаную, то есть шесть тысячей сто девятьдесятъ одинъ золот. польск. на той же школѣ кагалу Кобринскаго, на которой о то первой того и теперъ позвы покладано, всказъ палъ и поездъ отправованый бытъ и добрахъ ихъ всякихъ лежачихъ, рухomyхъ, сумахъ, пенезныхъ, гандляхъ, крамахъ, товарахъ, арендахъ, заставахъ, где кольвекъ и у кого кольвекъ будучихъ, черезъ дворанина его королевское милости до отправки порядкомъ правнымъ приходить вольность зоставуемъ.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала за 1671 г. № 238, л. 437.

№ 28.—1672 г. Августа 18.

Явка свидѣтельства, даннаго еврею на право взиманія табачной пошлины въ городахъ и мѣстечкахъ Минскаго воеводства.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ второго, месеца Августа оснадцатого дня.

На вrade кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володжковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившисе очевисто жидъ места его

королевской милости Минского, панъ Танхель Михайловичъ покладаль ку актыкованью до книгъ кгородскихъ Минскихъ листъ его милости пана Дзедзюли на цло табачное служащий, а себе даный, з речью в немъ в середине нижей выраженою, просечы, абы тотъ листъ былъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ актыкованъ и уписанъ, который уписуючы у къниги слово до слова такъ се в себе маеть: Samuel Kazimierz Dziedzula po zaleceniu chęci moich panom kupcom miasta Minskiego także y innych miast, miasteczek w woiewodztwie Minskim leżących, a osobliwie panom kupcom na iarmarkach Stwołowickim, Kleckim, Nieswizkim, Mirskim, Kopylskim y innych w wielkim xięstwie Litewskim odprawujących, ktorzy ieno kolwiek tabaką handluia, donosze do wiadomosci, iż co w roku przeszłym tysiąc sześćset siedmdziesiątym, na seymie walnym w Warszawie odprawowanym, między innemi podatkami cło tabaczne w wielkim xięstwie Litewskim to iest inducta i eveceta od ruli tabaki zwyczajney farynskiey tiutunow y innych po złotych pięciu do skarbu oddawać y płacić uchwalono y constitucyia warowawszy w ręce iasnie wielmożnemu iegomosci panu Heronimowi Kryszpinowi Kierszesteynowi, podskarbiemu wielkiemu, pisarzowi ziemskiemu wielkiego xięstwa Litewskiego дано, а iasnie wielmożny iegomosc pan podskarbi przy osobliwym uniwersale swoym do konstitucyi stosuiącym iegomosci panu Kazimierzowi Montowtowi, skarbnemu wielkiego xsięstwa Litewskiego w administratia zlecił, według ktorego uniwersalu iasnie wielmożnego iegomosci pana podskarbiego, iż mnie Dziedzuli iegomosc pan skarbnny wielkiego xięstwa Litewskiego ku odbieraniu ynducti y eveceti na komorze Minskiey w samym miescie Minsku także y innych miastach, miasteczkach, przykomorkach w woiewodztwie Minskim leżących, gdzie kolwiek tabaką handluia, iako też na iarmarkach w Stwołowiczach, Nieswieżu, Mirze, Klecku, Kopylu y innych mieyscach przy osobli-

wym uniwersale swoim na to służącym zesłał y cale aby należytość skarbowi rzeczy pospolitey nie ginęła w ręce mnie podał, zacyzm do wyrazney constitutij wysz mianowanej, tak do uniwersalow obudwu iasnie wielmożnego iegomosci pana podskarbiego, а iegomosci pana skarbnego wielkiego xięstwa Litewskiego, stosuiąc z władze sobie poleconey, cale w moc, zawiadywanie y pilny dozor żydowi miasta Minskiego panu Tanchelowi Michaylewiczowi te cło tabaczne daię y zlecam, а żeby tak tu w Minsku samym na komorze, iako też y innych miastach, miasteczkach, przykomorkach w tymże woiewodztwie Minskim leżących y на iarmarkach wysz specifickowanych miastach odprawujących należytości skarbowey postrzegaiąc, pilny dozor od tabaki wszelakiey czynił, cło tabaczne за inducte y evecete tu w Minsku на komorze y przykomorkach odbierał, а затым liczbę pod winami prawnemi uczynił postanawiam. Przeto aby we wszystkim wiara była onemu panu y ni w czym żadney przeszkody iako w rzeczach skarbowych nie czyniono, а y owszem dopomagano wielce upraszam, waruiąc to, iż iesli by kto kwitow osobliwych monopolnych, i zwodek słusznych nie miał y pokazać на писмие не могł, tedy u każdego takowego kupca towar wszytek tabaczny, gdzie się покаже, за przemyto забраć ма y powinien będzie. На со dla lepszey wiary ten moy list żyдowi Minskiemu Tanchelowi Michaylewiczowi daię. Pisan w Minsku anni tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtorego, dnia czternastego Augusta. У того листу подпись руки теми словы: Samuel Kazimierz Dziedzula, dozorca cła tabaczного на komorze Minskiey skarbowey wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ листъ за покладаньемъ и прозьбою черезъ особу верху мененую есть до книгъ кгородскихъ Минскихъ актыкованъ и уписанъ.

Изъ актовъ книги Пинскаго гродскаго суда за 1672 г., № 11787, л. 343—344.

№ 29.—1878 г. Апрель 22.

Взаимный договоръ между цехомъ христіанъ игольщикоу и жестянникоу и Виленскими евреями.

W sobotę miesiąca Kwietnia, dnia dwudziestego wtorego, roku pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego. Przed szlachetnym urzędem burmistrzowskim y radzieckim Wileńskim, osobiście postanowisz się uczeiwi Jendrzey Dancewicz, Matyas Bołowicz, Adam Kobinski, Adam Hancewicz, Jerzy Dawidowicz, Jakub Miłaszewski, Jwan Sendykowski, starsi wszyscy tak cechu iglarskiego, iako y blacharskiego, swym y całego tegosz cechu swego imieniem czyniących iawnie, dobrowolnie, nieprzymuszenie, publice, per expressum, transakcją o pewne pretensie, tamże we srzedzinie szyrzey wyrażone, między sobą, a żydami, to iest Kalmanem Aranowiczem, Ulfem Józefowiczem y drugimi dwuma, których imiona y przezwiska, acz nie są wyrażone, za wyrażone iednak mieć chcąc, pod rokiem tysiąc sześćset siedmdziesiątym trzecim, miesiąca Kwietnia dziewiętnastego dnia stała, przyznali w te słowa: My niżej na podpisie rąk naszych mianowani, cech nasz iglarski y blacharski, iod starszych rocznych, imieniem wszystkich braci cechu naszego iglarskiego y blacharskiego, ia Jendrzey Dancewicz, Matyas Bołowicz, roczni starsi, przysięgle y drudzy przeszli starsi bracia Adam Kobinski, blacharz, Adam Hancewicz, Jerzy Dawidowicz, Jakub Miłaszewski, Jwan Sindykowski iglarze, y wszystka bracia mnieysza cechu naszego iglarskiego y blacharskiego, wiadomo czyniemy tym naszym listem dobrowolnym od nas wszystkich, iednostaynie y zgodnie danym żydom Wileńskim, czterym blacharzom, a więcey nic, Kalmanu Aronowiczu, Ulfu Józefowiczu y przy nich dwum, iako się pomienia, wieczność onym czterem żydom y sukcesorom ich, a po nich następującym y póki będzie sukcesia trwała żydowska, w takowych terminach

pomieniony cech nasz iglarski y blacharski, mając z dawna wielką szkodę od pomienionych żydów, y zostając my, y cech nasz iglarski y blacharski, z pomienionemi żydami w terminach prawnych przed szlachetnym magistratem Wileńskim, a za rokiem imć pana Stephana Karasia y za imć pana Alexandra Romanowicza, sprawa nasza się toczyła z żydami, y potym sam imć pan burmistrz roczny, imć pan Stephan Karaś, wziąć był raczył na się nas y żydów na pomiarkowanie y nas pomiarkował z żydami, y postanowienie takie imś uczynił: iż żydzi mieli y powinni nam y do cechu naszego, onych czterech płacić corok po złotych trzydziestu na ołtarz świętey Tróyce rzymskiey, a na osobę po złotych pół ósma czyniło dawać, y myśmy według dekretu imć pana burmistrza na tym byli. A że żydzi potym on dekret imści y postanowienie rozerwali y aż do tych czas to trwało, do roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego, miesiąca Aprila dnia dwudziestego trzeciego, do dnia świętego Jerzego rzymskiego; my tedy y cech nasz iglarski y blacharski, zabiegając ołtarzowi naszemu, iako y cechowi wielką szkodę, y udawszy się naprzód po panu Bogu do szlachetnego magistratu Wileńskiego, y za rokiem ich mościów panów burmistrzów y radziec, imć pana Piotra Bylińskiego y imć pana Grzegorza Kostrowickiego rocznych, iuż cale przyięliśmy nieodmiennie y iednostaynie zgodziwszy się ze wszystką bracią cechu naszego iglarskiego y blacharskiego, nie więcey, ieno czterech żydów, a nie chłopców y iakich z nich partaczów y pozwoliliśmy pomienionym żydom od blachy robić y przedawać y po mieście Wileńskim nosić, bez wszelkiey przeszkody, iako od żydów, tak y od blacharzów magistrów polskich, w kupli y przedaży. A żydów więcey nie ma być blacharzów, ieno czterech, pod winą urzędową z obu stron złotych pięćdziesiąt na ratusz, a do cechu y skrzynki brackiey na ołtarz świętey Tróyce rzymskiey złotych pięćdziesiąt. Jeżeli by żydzi mieli przyiąć piątego żyda, albo szós-

tego do siebie, albo li też my mieli by pozwolić więcej nad czterech żydów, tedy tę winę zawitym rokiem płacić powinni będziemy. Którzy żydzi powinni y pozwolili płacić kwoty doroczney na ołtarz świętey Trócy rzymskiey, onych czterech po złotych dwudziestu pięciu, na osobę po złotych sześć y groszy pół ośma na każdy rok na początku mają dawać na każdą ćwierć po złotych sześć y groszy półośma. A gdy by y sami magistrowie czterech żydów przyjętych do nas mieli towar od blachi nosić po rynku y chłopcy ich, tego nie pozwalamy, ale im tylko czterem y po nich następującym sukcesorom, y iako ich żydowska sukcesia będzie trwała w późne lata, powinni tę kwotę pomienioną płacić po złotych dwudziestu pięciu. Waruiemy y to żydom, iż żadney mieć przeszkody od nas samych, iako y po nas sukcesorowie następujący, nie mają mieć sobie przeszkody, y na wszelkie warty y popisy, y na Boże ciało, y przybycia iego królewskiej mości, iako y imć xiędza biskupa naiazdu, y iego mości pana wojewody Wileńskiego, mają wolni zostawać, okrom kwoty doroczney, y wszelkiey sobie przeszkody, my powinni onych bronić. Tak też y to żydom waruiemy, y zachoway panie Boże od powietrza morowego, wojny y innych plag Pańskich, gdziebyśmy wszyscy mieli ustępować z miasta, tedy żydzi nie powinni będą płacić, aż za czasu dobrego powinni płacić, a termin kwoty się poczyna od świętego Jerzego święta rzymskiego w tym że roku tysiąc sześćset siedmdziesiątym trzecim, miesiąca Aprila, dnia dwudziestego trzeciego, y natośmy dali ten nasz list z podpisem rąk naszych y pisarza cechowego. Pisan w Wilnie, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego, miesiąca Aprila dzień nastego dnia. U tey transakciey podpisy rąk są takowe: Jendrzey Dancewicz ręką swą, Adam Kobinski ręką swą, Matyas Bołowicz ręką swą. Jmieniem wszystkich braći cechu iglarskiego y blacharskiego, którzy piśma nieumieiętni, a za wiadomością wszystkich, od starszych aż do młodszych,

podpisałem ręką moią iako pisarz cechowy, Fiedor Rudkiewicz ręką swą. Którą to transakcją y między stronami postanowienie, ad praesens przyznane, szlachetny urząd burmistrzowski y radziecki Wileński, przy bytności obu stron zeznawaiących publice przeczytawszy, oną we wszystkich punktach, paragrafach, klauzulach y zarękach, dekretem swoim na wieczne czasy stwierdził, roborował, y do akt swoich przyiąć y wpisać kazał. Jakoż pomieniona transakcja dla wieczney pamięci iest do ksiąg szlachetnego urzędu burmistrzowskiego y radzieckiego Wileńskiego zapisana, y wypisem współ z oryginałem, z tych że ksiąg pomienionym żydom wydana. Co iest zapisano.

Изъ актовой книги Виленскаго городского магистрата, кн. № 5120, 1668—1674 г., стр. 567—570.

№ 30.—1678 г. Апрелья 30.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшихъ жидовъ синагогъ Могилевской, Оршанской и Горецкой къ смертной казни четвертованьемъ и къ уплатѣ четырехъ тысячъ трехъ сотъ копъ грошей литовскихъ за умерщвление Андрея Иваницкаго и нанесенье тяжкихъ ранъ Захарію Прасоловичу.

Року тисеча шестьсотъ семдесятъ шостого, месеца Апрелья тридцатого дня.

Въ справе вельможного его милости пана Миколая Геронима зъ Киранова Сенявскаго, маршалка надворного коронного, въ дохоженю кривды слузѣ его милости, то есть, пану Яну Иваницкому и пану Захаріянцу Прасоловичу зъ неверными жыдами старшими школы Могилевское, то есть, старшимъ рабиномъ школьникомъ Лейбою Жущмановичомъ, арендаромъ Могилевскимъ, такъ тежъ зо всеми старшими жыдами школы Оршанское въ спольной раде, учинку и намове зъ жыдами старшими школы Горецкое будучими, за ремис-

сиею декретомъ суду каптурового Оршанского, тутъ передъ нашъ судъ учиненую до принятя по увольненью жидовъ двоихъ старшихъ школьниковъ школы Оршанское и Могилевское Лейбы Якубовича и Лейбы Юзефовича, на знесеню декрету суду каптурового Оршанского на позванныхъ всихъ жыдахъ одержаного зъ наказаное онымъ присеги skutочное въ самой речи тутъ у суду нашего росправы, стороны квалтовного и безправного на добровольной дорозе зъ засадки въ месте Горкахъ зъ двора жыда Сроила Беровича, въ рынку самимъ будущого, въ колько десятъ жидовъ пана Андрея Иваницкого, брата рожоного, теперь жалуючого пана Яна Иваницкого и пана Захаріаша Прасоловича—слугъ вельможного его милости пана маршалка коронного, отъ его милости пана Яна Бранцевича—наместника Шкловского, по власныхъ потребахъ его милости пана маршалка коронного до места Кодина посланныхъ и вжо назадъ поворочаючихъ, перенятя безъ жадное причины, позволавши оныхъ съ коней окрутне кійми и обухами битья, мордованья, а паствечи се надъ ними стороны безбожного тыранскимъ способомъ пана Андрея Иваницкого, коломъ дубовымъ на вылетъ, ажъ презъ самые елита пробитя и на смерть замордованья и неслушно по замордованью презъ тыхъ жидовъ тела небожчиковского паствечи се надъ онымъ восполъ зъ паномъ Прасоловичомъ, за ведомостью враду тамошнего Горецкого въ приватномъ своемъ везенью презъ два дни триманья и яковости карты у пана Прасоловича, въ томъ везенью будущого, презъ самого пана Михала Качановского, подстаростего Горецкого выможенья, грошей готовыхъ червоныхъ золотыхъ шести сотъ отъ его милости пана Бранцевича—наместника Шкловского, на потребы данныхъ, таляровъ битыхъ ста, въ саквахъ будущихъ, коня съ колбакою, шабли, шапки ценою въ процессе выражоныхъ забранья и на пожитокъ свой оберненья

и справедливости черезъ его милости пана Корсака войскового Мстиславского, державцу Горецкого, зъ тыхъ жидовъ неучиненья, але еще и самого пана Бранцевича и енерала здизгонорованья, затымъ о шкоды и вины правные. Ижъ звышъ мененные жиды, старшіе Оршанское и Могилевское школы, маючи декретомъ суду каптурового Оршанского въ року теперешнемъ на каденціи генваровой, зъ очевистое контроверсии зашлымъ, водле афектации свое до принятя въ самой принципальной речи skutочное росправы тутъ передъ нами судомъ на початку судовъ нашихъ зложоный терминъ передъ нами до права не становили и никоторое ведомости о нестанью своемъ неучинили и вжо въ речи своей упали. Про то мы судъ тыхъ жидовъ старшихъ школы Оршанское и Могилевское, яко права непослусныхъ и спротивныхъ, на упадъ въ речи здаемъ и тотъ суду каптурового Оршанского, въ дате року тисеча шестьсотъ семдесятъ пятомъ мца Октебра осмого дня, на которого знесеню старшимъ жыдомъ школьникомъ школы Оршанское и Могилевское былъ наказаный юраментъ, яко слушне и правне ферованый декретъ утвержаемъ, а водле права артыкулу осмдесятъ первого зъ розделу четвртого, поневажъ вжо на велю терминахъ его милость панъ Бранцевичъ—наместникъ Шкловскій, панъ Иваницкій и панъ Прасоловичъ наказаную себе выконать готовы были присегу и кромъ жадное присеги забегаючи, абы таковыя тиранства караньемъ правнымъ погамовать се могли и выступокъ не пристойный такъ великое злости и зухвальства помсту заплаты свое однесль, а невинне розляная кровь хрестиянская о помсту до пана Бога не волала и таковая импреза своего предсезятя горы не брала, преречоныхъ жидовъ, меновите: Сроила Беровича и другихъ старшихъ школы места Горокъ, также Рава и другихъ старшихъ школы Могилевское, Лейбу Жушмановича—арен-

дара Могилевского, и старших школы Оршанское на горло чвертованьемъ, а же се до права не становили, тогда на выволанье и на лапанье, при томъ за забитье небожчика пана Андрея Иваницкого головщины водле права копь сто, за збитье пана Прасоловича навезки ему сорокъ копь грошей, за взятые гроши готовые шестьсотъ червоныхъ золотыхъ совито дванадцать сотъ, также за сто таларовъ совито двесте таларовъ, за коня, шаблю и шапку водле жалобы совито сто тридцать пять, квалту двадцать копь, а зъ уписнымъ и паметнымъ намъ данымъ, всего сумою, знесши и пораховавши на монету шеляжную, чотыри тисечи и триста копь грошей литовскихъ на помененыхъ жидяхъ, старшихъ школы Оршанское и Могилевское и Горецкое и всякихъ добрахъ ихъ лежачихъ, рухомыхъ, сумахъ пенежныхъ, гандляхъ, крамахъ, товарахъ, на арендахъ, заставахъ, гдеколько-векъ и у кого кольвекъ будучихъ, вельможному его милости пану маршалку коронному пану Иваницкому и пану Прасоловичу всказуемъ и яко на одержанье того выволанья до его кор. милости, такъ на учиненье надъ тыми жыдами на горле езекуции до вравовъ земското або кгородского Оршанскихъ и иншихъ всякихъ тыхъ поветовъ, подъ которыми постигнены и улапены быти могутъ отсылаемъ, а за суму звышъ мененую на всякихъ добрахъ тыхъ жыдовъ черезъ дворанина его королевское милости до отправки порядкомъ правнымъ приходить вольность зоставуемъ. При томъ выможоную отъ пана Прасоловича у везенью будучого карту касуемъ, варуючи симъ декретомъ нашимъ же у жадного суду и права теперь и въ часы потомные жадного валіору мети не маеть.

Ивъ книги Главн. Лит. Трибунала за 1676 г., № 252, л. 201.

№ 81.—1678 г. Марта 4.

Жалоба Виленскаго цеха солениковъ на Виленскихъ евреевъ о томъ, что они незаконно торгуютъ солью, сельдами и проч.

Żalowali y solenniter protestowali się sławetni Jakub Ambrosowicz y Jerzy Aresztowicz, starsi roczni kupcy Wileńscy soleney zabawy, imieniem swoim y całego Bractwa swego soleniczego czyniący, a naprzód na niewiernych Aszora Aaronowicza, Abrahama Markowicza, Moyżesza Jakubowicza, Aarona Lewkowicza, Hoszka Salomonowicza y innych starszych szkoły y synagogi Wileńskich, których imiona y nazwiska, lubo nie są wyrażone, za wyrażone iednak mając, o to, iż oni dobrze wiedząc o różnych dekretach, mianowicie y naybardziej o dekrecie J. K. mci relacyinym między bractwem protestantów terazniejszych, a wszystką synagogą Wileńską, z oczewistych controwersyi ferowanym, nadto ieszcze roku przeszłego 1672 dnia 6 Februarij, gdy starszych żydów y wszystką synagogę Wileńską, z instantiey tych że kupców soleney zabawy, obwieszczono, oraz y przypozwano było do executiey tegoż dekretu J. Kmci, na onczas wszystkich praw y dekretów na copię wzięli y snadnie się z kopij informować mogli, iako wszystkim żydom szynk towarów, bractwu soleniczemu służących, przetapianie y szynk wosków zabroniony iest, iednak iako starsi, niepoglądaiąc na poeny, w dekrecie J. K. mci opisane, coby mieli postrzegać, aby dekreta K. Jm. in suo robore zostawały, żydom swym pozwolili, dotąd towarami zakazanemi handlować, szynkować, woski prywatnie przetapiać, y one na różne małe i wielkie sztuki y funty przedawać, potym cisz wyżey pomienieni żalujący soleniter protestowali się y żalowali na koźdego z osobna żydów, niżey mianowanych, mianowicie Lewka Maierowicza, Eliasza Markowicza, Dawida Zelmanowicza, Jzraelową doktorową wdowę, Jakuba Markiewicza y żonę jego, Marka

żyda i żonę jego, obu w kamienicy przechodzącej mieszkających, Jzaaka Moyżeszowicza y na wszystkich żydów szkoły y synagogi Wileńskiej, wszędzie y za rzeką Wilią, w Snipiszkach mieszkających żydów, którzy to żydzi, snadź za conniuentią y pozwoleniem starszych szkoły swey, na iawną convulsią praw, przywileiów, od najasniejszych królów Jchmm. Polskich y wielkich xiążąt Litewskich temu bractwu, solency zabawy, miłościwie nadanych, a potym na szczęśliwych koronaciach confirmowanych, na ostatek dekretami relacyinemi we wszystkich punctach, klauzulach y paragraphach stwierdzonych y approbowanych, iawnie y widomie tymże dekretem sprzeciwiając się, ważyli się y dotąd ważą towarami, szczególnie bractwu protestantów należącemi y służącemi, nad zakazanie, handlować, szynkować, sol, sledge, pienkę, len przedawać, różnemi miarami szynkować, woski prywatnie w domach y kamienicach swych przetapiać y onymi handlować, przedawać, małemi y wielkimi sztukami y funtami szynkować, ku wielkiej przeszkodzie żądających y w ymie praw bractwa ich nadanych. Chcąc tedy żądający dekreta królów ich mei relacyine do executiey przywieść y poen, w dekrecie J. Kmei opisanych, względem przeciwiństwa, to iest, tysiąca czerwonych złotych, na pomienionych żydach Wileńskich, tak też refusiey szkód, przez takową przeszkodę w handlach, od czasu niemałego stałych y nakładów prawnych dochodzić, dali tę swoją żalobę do xiąg grodu Wileńskiego zapisać. Roku 1673 miesiąca Marca 4 ten proces do akt podany. Jan Dziwłowski, podstarości Wileński.

Изъ связки документовъ Виленскаго гродскаго суда за 1673 годъ. № 4696.

№ 82.—1678 г. Сентября 18.

Явка квитанци въ уплатъ пошлины, выданной еврею—сборщику въ Минскомъ воеводствѣ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ третего, месеца Сеньтебра осьмнадцатого дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевидно жды места Минского Калманъ Гиршевичъ покладать ку актыкованью до книгъ list квитацыйный одъ его милости пана Жыгмонта з Дривца Дривецкого, стольника Лубельского администратора мыта старого великого князьства Литовского, на речъ в немъ в средине нижей помененую себе даный и служащий, и просилъ вышъ речоный жды Калманъ Гиршовичъ, абы тотъ листъ квитацыи былъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ прынять, актыкованъ и уписанъ, который уписуючы у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Zygmāt z Drzewca Drzewiecki, stolnik Lubelzki, administrator myta starego wielkiego xięstwa Litewskiego, wiadomo czynie tym moim wieczystym kwitacynym listem, iż co żyd Szapsay Lewkowicz, rewizor ceł starych wielkiego xięstwa Litewskiego, odemnie ustawiony, poruczył y dał do wiernych rąk myto stare komory Minskiej, z przykomorkami do niey należącemi, абы od kupcow y towarow ich pieniądze odbierał, żydowi Minskiemu Kałmanowi Hirszewiczowi od roku тисячъ sześćset sześćdziesiąt siodmego, miesiąca Septembra piątego dnia, do roku тисячъ sześćset sześćdziesiąt osmego, miesiąca Juny ostatniego dnia, którym tym mytem y wybieraniem pieniędzy pomieniony żyd Minski Kałman Hirszewicz, za uniwersałem sobie z wiadomością moją danym, zawiadując do assygnowanego terminu roku terazniejszego, miesiąca Augusta przedemną Drzewieckim stolnikiem

Lubelskim, z rejestrow swoich do mnie oddanych, z przeszłych kwartałow y z ostatniey raty, przy karcie Andrzeja Torwida iemu daney, z oddania summy mnie należącey uczyniwszy rachunek y reszte pieniądze oddał y cale we wszystkim skutecznie dosyć uczynił. Przeto ia stolnik Lubelski pomienionego Kałmana żyda kwituie y wiecznemi czasy do niego sobie samemu y nikomu innemu przystempu nie zachowuję. Pisan w Minsku dnia piętnastego Awgusta, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt osmego. У того листу квітацыйного печать притиснена, а подпись руки тими словами: Zygmunt Drzewiecki stolnik Lubelski. Который же тотъ листъ квітацыйный за покладанемъ оногo до актъ черезъ особу верху помененою есть до книгъ кгородскихъ Минскихъ актыкованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1673 г., № 11787, л. 615—616.

№ 88.—1678 г. Юня 5.

Присяжное показаніе старшинъ Брестскаго нагала о количествѣ евреевъ въ Брестѣ, подлежащихъ взиманію поголовной подати.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ шостого, месеца Юня пятого дня.

Передъ нами Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ — стольникомъ Венъденскимъ—подстаростимъ, Яномъ Бекълевскимъ—судьею и Яномъ Манъчакомъ—мосътовничимъ Миньскимъ — писаромъ врадъниками судовыми кгородскими Берестейскими, постановивъшисе очевисто Левько Ицъковичъ и Яхимъ Юзефовичъ—школьники старшие Берестейские тотъ юраменъть поголовного выконали в тые слова: Ja Lewko Jekowicz y ja Jachim Jozefowicz, szkolnicy starsi Brzescy, przysięgamy panu Bogu Wszehmogącemu, Który stworzył niebo i ziemie y wszystkie

żywiola, na tym, iż my sprawiedliwie zrewidowali wszystkich głów żydowskich męskich y białołowskich, jako y dzieci więcej dziesięciu lat mające, według uchwały seymu w Krakowie szczęśliwey koronacyey w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt szostym; kturych głów do podatku pogłownego należących nie nayduię się więcej, tylko pięćset dwadziescia y pięć. Jako sprawiedliwie przysięgamy, tak nam Panie Boże dopomóż, a iesli niesprawiedliwie przysięgamy, niech wszystkie przeklęstwa na krzywoprzysięstwo w pięciorgu хієгахъ Мойзешовыхъ opisane na nas padną. Amen. Который же тотъ юраменъть за выконанемъ оногo черезъ особы верху помененные есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

Изъ актовой книги Брестскаго градскаго суда за 1676—1677 г., № 7022, стр. 1089—1091.

№ 84.—1678 г. Юня 10.

Присяжное показаніе старшаго нагала о количествѣ евреевъ въ м. Мальчѣ, подлежащихъ взиманію поголовной подати.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ шостого, месеца Юня десятого дня.

Передъ нами Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ—стольникомъ Венъденскимъ—подстаростимъ, Яномъ Бекълевскимъ—судьею и Яномъ Манъчакомъ—мосътовничимъ Миньскимъ, писаромъ врадъниками судовыми кгородскими Берестейскими, постановивъшисе очевисто жидъ Шмалъ Якубовичъ тотъ юраменъть поголовного выконалъ в тые слова: Ja Szmaj Jakubowicz przysięgam Panu Bogu Wszehmogącemu, który stworzył niebo y ziemie y wszystkie żywiola na swiecie, na tym, iż sdrawiedliwie zrewidowałem wszystkich głów żydowskich męskich, białołowskich, jako y dzieci więcej dziesięciu lat mające, według uchwały seymu w Kra-

kowe szczęśliwey koronacy w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt szostym do podatku pogłownego należące, kturych głów nie-nayduie się więcey ieno trzynascie; y jako sprawiedliwie przysięgam, tak mi Panie Boże dopomoż, a iesli niesprawiedliwie przysięgam niech wszystkie przeklęstwa na krzywoprzysięstwo w pięciorgu хięгах Moyżeszowych opisane na mnie padną Amen. Который же тотъ юраментъ за выконанемъ оногo черезъ особу верху по-мененую, есть до кнѣиъ кгородскихъ Берестейскихъ принято и уписано.

Изъ актовъ книги Брестскаго градскаго суда за 1676—1677 г. № 7022, стр. 1201—1203.

№ 35.—1676 г. Августа 6.

Трибунальный декретъ прусуждающій Виленскую еврейскую синагогу къ уплатѣ Мозырскому маршалку Ивану Колецкому сорока тысячъ золотыхъ польскихъ долгу и двухъ копѣ грошей литовскихъ вписного и памятнаго слѣдовавшихъ трибуналу.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ шостого, месеца Августа шостого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналь у великомъ князтве Литовскомъ зъ воеводствъ, земля и поветовъ на рокъ теперешний тисеча шестьсотъ семьдесятъ шостый обраными, кгда съ порадку реестрового ку суженью прыпала справа его милости пана Яна Колецкого, маршалка Мозырского, зъ жыдами старшими школы Виленское Абрамомъ Марклевичомъ, Елияшомъ Юдовичомъ, Герцикомъ Марковичомъ, Нафтелемъ Изаковичомъ, целою синагогою жыдовъ Виленскихъ, за заказомъ очевисто въ руки поданымъ, до постановенья передъ нами судомъ до права Апшора Ароновича и Гирша Израилевича тежъ жыдовъ Виленскихъ, должниковъ его милости пана маршалка Мозырского, которые вжо суду

нашого декретами открыты суть, въ сороку тисечахъ золотыхъ прыпаручоныхъ, затымъ о вину прыпаручную и шкoды поднятые; до которое sprawy за прыволаньемъ черезъ енерала сторонъ до права, его милость панъ Колецкий маршалокъ Мозырский, самъ очевисто и зъ пленipotентомъ своимъ паномъ Юрьемъ Туловскимъ становиль, которому и моць до мовенья речи устне злетиль. Который кгда поданого очевисто въ руки вышъ мененымъ старшымъ жыдомъ Виленскимъ, въ школе ихъ жыдовской черезъ енерала Микoлая Славуцкого заказу, сознаниемъ его очевистымъ передъ его милостью паномъ писаромъ земскимъ Виленскимъ, подъ датою року теперешнего месеца Юля девятого дня, слушне, правне доведны, кгда далей въ право поступиовать и жалобу актора своего выводить хотель, тогды одъ ясне вельможного его милости пана Михала Паца, воеводы Виленского, гетмана великого великого князтва Литовского, панъ Корностайский отозвашысе, а пленipotента актора не прыпускаючи до дальшого тое sprawy продукту, подаль до насъ суду обмову, *алиас* листь причинный, въ тые слова писанъ: Jaśnie wielmożni mości panowie sędzowie główni Trybunalni, moi wielce mości panowie y bracia! Jego mość pan marszałek Mózyrski, mój msc. pan, mając jakoweś zawody z prywatnemi żydami Aszorem Aronowiczem y Jerszem Izraelowiczem, żydów starszych synagogi Wilenskiej przed sąd w msc. mśc. panów extra forum, nie mając żadnego do nich pretekstu, ani od nich sobie zapisu pociąga, którzy ponieważ według prawa konstytucyi seymowych do moiego woiewodzińskiego należą sądu, zacyim pilno wmc moich mśc. panów proszę, abyscie na prawo y moią jurzdykę nie następując, do mnie tę sprawę odesłać raczyli, zwykłą koźdemu ukrzywdzonemu y jego mści panu marszałkowi sprawiedliwość świętą, y rozsądek uczynić obiecuję, a teraz iterato upraszając, zostawam w. m. moich wielce mśc panów brat y sługa powolny Michał Pac,

woiewoda Wileński, hetman. Дата тыми
слова: w Wilnie, dnia dziesiątego Jula ty-
siąc sześćset siedmdziesiąt szóstego. По
прочытанью тое обмовы тотъ же панъ
Корностаѣйскій прынятья тое обмовы въ
себѣ декретъ нашъ, абы тое справы не
судечы, до замковой Виленской юрздики
отослали, а затымъ неузнанья въ той
справе форумъ у насъ суду домывлять.
А умоцованый его милости пана Колец-
кого, маршалка Мозырского, вносечы то,
ижъ неслушне ясне вельможный его
милость панъ воевода Виленскій, гетманъ
великого князтва Литовского, презъ об-
мову свою форумъ въ той справе экс-
ципуеть и до розправы суду своего вое-
водинского до юрздики Виленское зъ
тыми обжаловаными жыдами Виленскими
отосланья потребуеть, обещуючи актору
моему skutочную розправу учынить, кгдажъ
справа до запису идетъ, зачымъ обмова
тая прынята быти не можетъ, ухиленья
теды тое, яко на щекгульную справедли-
вости светое пролонгацію поданое, об-
мовы на сторону, а наказанья далей сто-
ронамъ въ право поступоватъ афектоваль.
Где по ухиленью нашомъ тое обмовы на
сторону и по наказе далей сторонамъ въ
право поступоватъ, въ дальшомъ поступ-
ку правомъ, кгда вышь мененые жыды
старшые Виленские и целая синакгокгія
школы жидовское Виленское, за поколь-
ко кротнымъ зъ наказу нашего приволы-
ваньемъ енеральскимъ до одказу въ са-
мой речы не становили, теды пленипо-
тентъ его милости пана Колецкого, мар-
шалка Мозырского, по зданью оныхъ на
упадъ въ речи, поступуючы далей въ право,
а доведечы жалобы актора своего, покладалъ
передъ нами квитъ реляційный прыпару-
чоный въ справе жалуючого его милости
пана маршалка очевисто въ руки обжа-
лованымъ жыдомъ Виленскимъ черезъ
енерала Адама Корностаѣйского также въ
школе ихъ, прыпаручаючы преречоныхъ
жыдовъ Ароновича и Израелевича въ
сороку тысячахъ золотыхъ поданый, абы
до права ставили, сознаниемъ его оче-

вистымъ передъ его милостью паномъ
писаромъ земскимъ Виленскимъ подъ да-
тою року теперешнего тысяча шесть-
сотъ семьдесятъ шостого, месеца Юля
девятого дня учыненымъ, пробуячы, вска-
зу вины прыпаручное на вышь мененыхъ
жыдахъ и на всякихъ маестностяхъ и доб-
рахъ ихъ жалуючому его милости пану
маршалку и на одправу тое суммы до вра-
довъ належныхъ зъ закладомъ на спро-
тивного троякихъ зарукъ одосланья, до
того, абы обжалованые жыды за подань-
емъ правного обвещенья передъ нами
судомъ подъ троякими заруками прере-
чоныхъ вышь мененыхъ жыдовъ у пры-
паруце маючыхъ становили, наказанья у
насъ суду просиль и домывлять.

А такъ мы судъ въ той справе его
милости пана Яна Колецкого, маршалка
Мозырского, зъ жыдами старшыми школы
Виленской Абрамомъ Марковичомъ, Елі-
ашомъ Юдовичомъ, Герцыкомъ Маркови-
чомъ, Нафталемъ Изаковичомъ и целою
синакгокгою жыдовъ Виленскихъ, за за-
казомъ очевисто въ руки поданымъ, до
постановенья передъ нами судомъ до пра-
ва Ашора Ароновича и Герша Израеле-
вича, тежъ жыдовъ Виленскихъ, долж-
никовъ его милости пана маршалка Мо-
зырского, которые вжо суду нашего де-
кретами открыти суть въ сороку тыся-
чахъ золотыхъ прыпарученыхъ, затымъ о
вину припаручную и шкоды поднятые.
Въ которой справе мы судъ обмовы,
алиасъ листъ прычинный одъ ясне вель-
можного его милости пана воеводы Ви-
ленского, гетмана великого великого княз-
тва Литовского за тыми жыдами писа-
ныхъ, абы тое справы не судечы, до
замковой Виленской юрздики отослали,
афектуючы черезъ пана Корностаѣйского
поданый, яко въ справе записовой за
бороненьемъ пленипотента стороны по-
водовое на сторону ухилившы, далей въ
право обудвумъ сторонамъ поступоватъ и
розправоватъсе наказуемъ. А въ даль-
шомъ поступку правомъ, ижъ вышь
мененые жыды, старшые Виленские и це-

лая синагога школы жыдовское Виленское, до одказу въ самой речи передъ нами до права не становили, про то мы судъ оныхъ, яко права непослушныхъ, въ року завитомъ на упадъ въ речи здаемъ, а за неставенье вышъ мененыхъ жыдовъ Ароновича и Израелевича, въ прыпаруце будущыхъ, вины прыпаручное сорокъ тисечей золотыхъ, зъ двама копами вписного и паметного намъ данымъ, на тыхъ жыдахъ старшихъ и целой синагогзе школы Виленское, также и на всякихъ маестностяхъ и добрахъ ихъ лежащихъ, рухомыхъ, сумахъ ненужныхъ где кольвекъ и у кого кольвекъ будущыхъ, гандляхъ, товарахъ, крамахъ, заставахъ, арендахъ его милости нану Колецкому, маршалку Мозырскому, всказуемъ и на одправу тое сумы прыпаручное декретомъ нашимъ всказаное, кромъ складанья рать статutowыхъ, до вравовъ земскихъ або кгородскихъ, замковыхъ, панскихъ, майдобурскихъ и иныхъ всякихъ тыхъ поветовъ, подъ которыми се добра и особы оныхъ окажутъ, а которого себе зъ нихъ сторона зажити похочеть, заложившы на спротивного троякие заруки одсылаемъ. До того абы вышъ мененые жыды Виленские за поданьемъ себе о семъ декрете нашомъ въ чотырохъ неделяхъ обвешченья передъ нами судомъ подъ тымижъ троякими заруками преречонныхъ жыдовъ Ашора Ароновича и Герша Израелевича у прыпаруце маючихъ, до остатнего пункту права становили наказуемъ. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записана.

Изъ книги Главн. Литовск. Трибунала за 1676 г., № 254, л. 1233.

№ 38.—1677 г. Юня 14.

Жалоба купца Ивана Санкевика на евреевъ, бывшихъ при Ковенской таможи, объ ограбленіи его и арестованіи.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семдесятъ сегого, месеца Юня четвертого дня.

На враде господарскомъ кгородскомъ Ковенскомъ передомною Стефаномъ Франтишкомъ съ Проща Медекшою дворяниномъ и секретаромъ его королевской милости подстаростимъ Ковенскимъ. *Załowal y solenniter protestował imię pan Stephan Sankiewicz, mieszczanin y kupiec miasta krola iego mści stołecznego Wilenskiego, na niewiernych żydów, a mianowicie: Meiera Boruchowicza pisarza, Jzaka Rubinowicza, Josela Jakubowicza, biegunów na cło nowo podwyszczonym, na komorze Kowieńskiej zostających y na pomoczników ich, których oni imiona y przezwiska lepiej wiedzą, w nieznośney krzywdzie swojej, którą od zwysz pomienionych niewiernych żydów poniosł oto: Jż w roku terazniejszym tysiąc sześćset siedmdziesiąt siódmym miesiąca Maia trzydziestego pierwszego dnia, gdy żałobliwy idąc z towarami swemi, iako człowiek kupiecki, z wiciną pod miastem Kowieńskim stanąwszy, przyszedł według zwyczaju na cło nowo podwyszone z kwitem na Komorze Wileńskiej otrzymanym, opowiadając, że z towarami do Królewca idzie y tam znalazwszy sławetnego pana Ernesta Hirszfelta, pisarza na cło nowo podwyszczonym, będącego w mieście Kowieńskim w kamienicy onego własney w samym rynku leżącej, któremu kwit pokazawszy upraszał, aby chciał do wiciny isć y towary zrewidować, sławetny pan Hirszfelt pisarz, sam będąc zabawnym, kolegę swego niewiernego żyda Meiera Boruchowicza pisarza, Jzaka Rubinowicza, Jossela Jakubowicza biegunów posłał, którzy towary zrewidowawszy uczynili relacją, iż tak wiele towaru pokazało się, iako na kwicie iest*

specyfikowano, po takowey niewiernych żydów relacyi pomieniony pan Hirszfelt pisarz na cie nowopodwyszonym do zwysz pomienionego kwitu podpisał się, który kwit niewierny żyd Meier Boruchowicz pisarz, wymagając sobie wielkich y niesłusznych corrupcyi u siebie zatrzymał. A gdy żałobliwy według słusności, oddawszy y zapłaciwszy kwitowe, tego zwysz pomienionego dnia, już społudnia powtórnie do zwysz pomienioney kamienicy, kędy cło nowopodwyszzone odbieraia, przyszedł y tam znalazwszy obżałowanego żyda Meiera Boruchowicza pisarza, upraszał, aby onego nie trudniąc zwysz pomieniony kwit oddał, obżałowany żyd pisarz, wespół z obżałowanemi zwysz pomienionemi biegunami, niewiernemi żydami, wprzódzy żałobliwego słowami nieuczciwemi sławie dobrej dotchliwemi lżyć y laiać począł, a potym obses rzuciwszy się za czuprinę porwawszy, bić y tarmosić począł, a obżałowani zwysz pomienieni niewierni żydzi biegunowie ieden za piersi, a drugi s tyłu porwawszy, bić poczęli pięściami y kiiami, nawet y szablę s pochew żałobliwego wyrwawszy, tą że szablą płazem onego bili y rany sinie nie małe pozadawali, kuntusz koloru fiałkowego sukna przedniego, kosztuiący złotych półtorasta wniwecz poszarпали. Które sinie rany na relacyi ieneralskiej dostatecznie opisane y wyrażone są; niedosyć natym mając, na większy kontempt y zniewagę żałobliwego imć pana Sankiewicza, obżałowani żydzi zwysz pomienieni, poszedszy do zamku, hayduków przyprowadziwszy, gwałtownie z kamienicy zwysz pomienionego pana Hirszfelta pisarza żałobliwego, iako iakiego zdraycę do zamku, z tumultem ludzi wielkim, zaprowadzili y do więzienia oddali, kazawszy onemu szablę we srebro oprawną haydukom odpasać y w więzieniu w turmie tego dnia żałobliwy aż do samey nocy zostawał. Uwolnionym żałobliwy będąc od więzienia, zażywszy przyiacioł, do obżałowanego żyda pisarza posyłał upraszając, aby onemu kwit oddał, bez którego trudno było z wiciną y z mieysca ruszyć się, obżałowany

żyd, pisarz, wespół z biegunami żydami tego kwitu oddać przez cztery dni niechciał y zaledwie dnia czwartego, miesiąca Junii w tym że roku zwysz pomienionym, oddał, a żałobliwy z niemają gromadą musiał strawować się, przez co na złotych sześćdziesiąt szkoduje. O co to wszystko chcąc żałobliwy imć pan Sankiewicz z obżałowanemi żydami in foro fori prawem czynić dał tę protestacją do xiąg grodzkich Kowieńskich. Якожь и генераль господарскій той же справе тогожь году месеца и дня Андрей Минвидь квить свой реляциный въ справе и въ речи выражонный призналъ писанный въ тые слова: Ja Jenerał iego królewskiey mosci, niżey na podpisie mianowany, zeznawam tym moim relacyinym kwitem ku zapisaniu do xiąg grodzkich Kowieńskich oto: iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset siedmdziesiąt siódmym, miesiąca Maia trzydziestego pierwszego dnia, mając ia ienerał przy stronie dwóch szlachciców, pana Jana Downarowicza y pana Adama Mackiewicza, z którą stroną szlachtą, za użyciem imć pana Stephana Sankiewicza, mieszczanina y kupca miasta iego królewskiey mosci stołecznego Wileńskiego, naprzód przyszedszy do zamku iego królewskiey mosci Kowieńskiego, widziałem imć pana Sankiewicza w turmie w więzieniu siedzącego, mianował, że onemu szablę we srebro oprawną od boku odpasano; za pokazywaniem tegosz imć pana Sankiewicza widziałem pod lewym okiem ranę siną krwią pociekłą, mianował pięścią uderzono, na prawey ręce niżey łokcia widziałem ranę barzo siną krwią pociekłą, mianował kiiem uderzono, naplecach widziałem ran sinich dwie krwią pociekłych, mianował także kiiem uderzonych, włosy s czupryny widziałem wyszarpane. Przytym widziałem kuntusz koloru fiałkowego, sukna przedniego, wniwecz poszarpany, który to bój y więzienie mianował być sobie stałe w mieście Kowieńskim w kamienicy sławetnego pana Ernesta Hirszfelta pisarza, na cie nowopodwyszonym natenczas zostającego, przez niewier-

nych żyдów, а мianовиче Meiera Boruchowicza pisarza, Jzaka Rubinowicza, Jossela Rubinowicza biegunów, на tym же cle nowopodwyszonym będących, также у pomocників их, którzy, wymagaiąc sobie nieiakiey corrupcyi, zwysz помиеonego имс pana Sankiewicza bili, szarpali, tarmosili y do więzienia zamku Kowieńskiego oddali tegosz roku miesiāca y dnia zwysz мianowanego имс pana Sankiewicza. Z таже самā stronā szlachтā zwysz помиеонā chodзилем на wicinę, ктōра на rzece Wilii pod Kownem stala, так же за pokazywaniem czelадника имс pana Sankiewicza на имię Pawła Borysowicza widzialem на plecach ran cztery sinich krwiā pociekłych, также на ręku prawym przez samy łokiec widzialem ranę siniā krwiā pociekłą, мianowaў kiiem bito, ктōры то бōy мianowaў быс sobie staly od zwysz помиеonego żyда pisarza y biegunów, на tym же cle nowopodwyszonym zostaiących. Co ia ieneraў widziawszy y слышawszy wydalem ten mōy relacyiny kwit pod pieczęciā y s podpisem ręki mey wlasney, также под pieczęциami strony szlachty przymnie на ten czas быley. Pisan roku miesiāca y dnia zwysz мianowanego. У того квити подпись руки генерала тыми словы: Andrzey Minwid Jeneraў powiatu Kowieńskiego rękā swā. Который тотъ квити за устнымъ сознаньемъ верху мененого енерала есть до книгъ кгородскихъ Ковенскихъ уписанъ, съ которого и сесь выписъ подъ вradoвою печатью его милости пану Стефану Санкевичу есть выданъ. Писанъ у Ковне.

Изъ книги Ковенскаго гродскаго суда за 1675—1680 г.
№ 5349 л. 202.

№ 87.—1678 г. Апрѣля 15.

Явка грамоты, данной Сангушнами евреямъ, на право селиться и торговать въ мѣстечкѣ Раковѣ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ осмого, месеца Априля петнадцатого дня.

На вrade кгородскомъ в замьку господарскомъ Минскомъ, передо мьною Мартиномъ Казимеромъ Володзьковичомъ городьничимъ и подьстаростимъ Минскимъ постановивъшысе очевисто жыдъ Лейба Якушевичъ покладаль и до акьтъ подалъ листь запись одъ освещоного кнежати его милости пана Геронима Любартовича Санькгушька и одъ кнежьны ей милости пани Теодоры Сапежаньки Санькгушьковой—малжоньковъ жыдомъ места ихъ милости Ракова, на речъ в немъ нижей мененую даный и служачый, просечы, абы тотъ листь былъ до книгъ прынять и уписанъ, который уписуючы у книги одъ слова до слова такъ се в себе маеть. Ja Heronim Lubartowicz хiаже Sanguszko на Бiалым Kowlu y ia Konstantia Theodora Sapieżanka хiężна Sanguszkowa oznaymuiemy tym listem naszym o tym, iż żydom naszym w miescie Rakowie mieszkaiącym, w woiewodstwie Minskim лежāчим, скāд колвiek przyбылым, w miescie naszym Rakowie mieszkać pozwalamy takiemi conditiami: naprzod przywileiow żydom Rakowskim od swiętey памiēci antecessorow naszych даных we wszystkich punktach clausulach y paragrafach in suo esse zachowawszy, на wieczne czasy confirmuiemy, podług tychże listow przywileiow plac, на ktorым teraz szkoła ich żyдowska stoi, на ulicy Radoszkowskiej, do tego plac на Koydanowskim goscincu на kładowisce даны ograniczeniem, iako przed tym trzymali, namnieyszey części z nich nie wymuiąc, osobliwie на Radoszkowskim goscincu połplaca на łazniā, gdzie y teraz łaznia iest, nadaiemy tak, iż z placu szkolnego z samey szkoły, z placu kładowiskiego y z połplaca на łazniā даного żadnych namnieyszych podatkow do skarbu naszego y successorow naszych nigdy płacić nie maia, w szkole naboženstwo swoje kaздего часу według zakonu swego bez żadney ni od kogo przeszkody odprawować będą, łaznie на pożytek swoy zażywać y obracać maia, przykładem miast iego krōlewskiej mosci y przywileiow żydom nadanych; w

miescie Rakowie, żydom według dawnych inwentarzow, placow zupełnych osmnascie około szkoły y na inszych mieyscach leżących naznaczamy z morgami y sianożęciami zdawna do tych placow należącemi, y iezeliby więcey placow potrzeba było nabywać pozwalamy, ktorych używać mają według upodobania swego. W samym miescie wolno im domy budować y komu chcąc za iedno z placami przedawać, zamieniać y arędować, w czym żadney od nas y sukcesorow naszych trudności mieć nie będą, tylko w każdy rok z każdego placu po kopie iedney litewskiej do skarbu naszego czynszu zapłacić mają. Handlow, wszelakich kupi y pożytkow s targow używać od przyjezdzych kupcow, towarow nabywać y im przedawać liquory wszelakie mieć y komu chcąc przedawać, krom tey płaty wyżej pomienionej, to iest z placu po kopie, żadney inszey, by namnieyszej, nie mają czynić powinności, wyiawszy iezeliby tego była potrzeba, ieden raz w rok do groble na gwałt czeladz swą mają wysyłać. Tymże listem naszym waruiemy, aby w pokoju od mieszczan naszych Rakowskich zostawali, bez przymowek y urągania żyli, zakładamy winy kop tysiąc, która za dowodem do skarbu naszego należec ma. Pisan w Rakowie, miesiąca Octobra dwudziestego osmego dna, roku tysiąc sześćset siedmdziesiątego siódmego. У того листу подъяпись рукъ тыми словы: Heronim xiąże Sanguszko, Konstantia xieżna Sanguszkowa. Kоторый же тотъ листъ за поданемъ оного черезъ особу верху мененую до акътъ есть до книгъ кгородскихъ Миньскихъ принять и уписать.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1678 годъ, № 11787, л. 1133—1134.

№ 88.—1678 г. Мая 8.

Рѣшеніе по дѣлу о неисполненіи евреями принятыхъ на себя обязательствъ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ осмого, месеца Мая осмого дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевидно шляхетный панъ Янтъ Фурсъ Уласевичъ, бурмистръ Минский покладаль ку актыкованю до книгъ декреть ясне вельможное ей милости паней Анны с Потока Станиславской, воеводиной Киевской, в справе тогожъ шляхетного пана бурмистра Минского з жидами Минскими Ошеромъ и Израелемъ Михалевичами ферованный, з речью в немъ в середине нижей выражоную, просячи, абы тотъ декреть былъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять, акътыкованъ и уписанъ, который уписуючы у книги слово до слова такъ се въ себе маеть: Roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt osmego, miesiąca Kwietnia dwudziestego pierwszego dnia. Ja Anna s Potoka Stanisławska woiwodzina Kiiowska oznajmuję tym dekretem moim, iż co ajtowała się sprawa z aktoratu żydow Minskich Oszera y Jzraela Michalewiczow żydow Minskich aktorow z pozwanym szlachetnym panem Janem Furssem Ulasowiczem burmistrem Minskim przed starostą moiey maiętnosci Stołpieckiej y przed ichmościami pany sąsiady szlachtą na to wysadzonemi, mieniać iakoby kontraktowi dosyć żydzi uczynili, piёнkę wystawili, a czterech set beczek soli w zastaw daney odyskać od pozwanego w spichrze Stołpieckim złożoney nie mogą y ten kontrakt przy dosyć uczynieniu od syna pana Fursa Jerzego z rąk iego dobrowolnie odebrali. Do tego od Szawiela poddanego Stołpeckiego dwa tysiące dwiescie sześćdziesiąt złotych gotowych piёнędzy za te sol zastawną iakoby pan Furs odebrać miał y na beczek sledzi dziewiętnascie mając kartę od pana Fursa żydzi odebrać nie mogli, ani też od Szawela odyskali, który zawiadował u pana Fursa spichrzem, y zabierali się żydzi samo szesnast do przysięgi na punktach wysz wyrażonych; przeciwnym sposobem pozwany samo czternast zabirał się do iuramentu pan Furs przy

assecuracy żydowskiej, że mu się dosić nie stało, pięki nie wystawili spełna wszytkiej, kontraktu tego syn nie oddawał y syn się sam zabierał do przysięgi Jerzy, tylko że Paweł syn drugi, za podmowieniem żydowskim, wespoł szkatuły ze dwiema obligami iednym na złotych szeset trzydziście, drugim na trzysta piędziesiąt złotych za osm talarow bitych wydał, dwóch tysięcy dwuchset szesędziesiąt złotych od Szawela pieniędzy nie odbierał, lecz żydzi odebrali, podług listow prywatnie pisanych y dziewiętnascie beczek sledzi za listem pisanim od Szawela żydzi odyskali y na inszych pretensjach w tamtym dekrete specyfikowanych. W tey tedy sprawie że żydom przysięga przeciwko assecuracy żydowskiej nakazana, pan Furs burmistrz Minski do mnie apelował. Ja tedy wojewodzina Kiowska dobrze tey sprawy przesłuchawszy y wyrozumiawszy iż słusznie pan Furs burmistrz apelował do mnie względem tego, że żydzi żadnego pisma kontraktu pana Fursowego nie mają, ani kwitacy na dość uczynienie z s tey piénki podług kontraktu y gdyby dosic uczynili żydzi musieliby by assekuracyą, którą roborowali pierwszy kontrakt odyskać, y żadnego słusznego dokumentu na dowod swey prawdy mieć nie mogą, iako pan Furs urzędowe ma atestacye, a zas wyrazne prawo statutowe wielkiego xięstwa Litewskiego chce mieć bliższego do odvodu podług artykułu siedmdziesiąt siodmego y artykułu osmdziesiąt wtorego, z rozdziału czwartego o dowodziech listownych, co większa że pomawiaią pana Fursa iakoby miał dwa tysiąca dwiescie szesędziesiąt złotych od Szawela poddanego mego odebrać, a na to od pana Fursa noty żadney nie masz, a gdzie iasných dokumentow niestaię bliższa strona od pomowki odprzysiędz się niżeliby powod pokonać miał. Przet, oretraktowawszy dekret bliższego, uznawam pana Fursa z synem y z ludzmi wiary godnemi samo czternastego na tym, iako podług assecuracyey daney w Szkłowie od Oszera Michalewicza dosić się nie stało, na tym iako od Szawela nieboszczyka

mieszczanina Stołpeckiego za sto czterdziesci osm beczek soli sprzedaney pieniondze żydzi złotych dwa tysiące dwiescie y sześćdziesiąt złotych odebrali, za listem pisanim od syna pana Fursowego; na tym iako list prywatnie pisany do tegoż syna iest prawdziwie żydowski, prosząc, aby pozwolił odebrać te pieniondze od Szawela żydom, kiedy żyd żyda w Starodębic zostawił, na tym iako za te pieniondze od Szawela wzięte rekuperowany żyd iest z stamtąd, na tym iako beczek piędziesiąt soli sami żydzi furmanom oddali za furę, na tym iako żydowskiej soli w zastaw daney panu Fursowi więcey na dwiescie beczki nie masz, na tym iako Szawel dziewiętnascie beczek sledzi oddał za pisaniem, ktore po smierci pisanie żona oddała panu Fursowi, na tym iako te pisanie listy na ten czas są pisane tylko tamtego czasu, iako data iest wyrażona w nich, na tym iako nie ten syn kontrakt wrocil, ale za osm talarow żydzi od syna drugiego Pawła kupili, na tym iako s tym kontraktem dwa obligi nie wypłacone ieden na złotych szeset trzydziści, drugi na złotych trzysta piędziesiąt dostał się żydom od tegoż Pawła syna wespoł s kontraktem te dwa obligi, na tym iako prawdziwie żydzi winni tę sumnę, na tym iako za spiechrz żydowski zapłacił złotych piędziesiąt sześć z porachunku do reiestru żydzi winni złotych piędziesiąt ieden, groszy iedynascie, za przysięgi z osobami w liczbie wysz pomienionemi, od daty tego dekretu za niedziel cztery w Stołpeach, maiętnosci moiey, panu Fursowi te sol ma starosta moy wydać ceny, po czemu teraz z przystani moiey przychodząca szkodami prawnemi podług zaprzysiężenia w ieden comput zniesioney wolno prawem dochodzić panu Fursowi u wszelkiego sądu y prawa, do ktorego żydzi należą sądu, a od terazniejszey żałoby żydowskiej być ma wolnym pan Furs burmistrz. J na tom dała ten dekret moy z podpisem ręki mey. Działo się w Pilaszkowiczach daty wysz pisaney. Y toro dekrety

печать притиснена и подпись руки в тые слова: Anna s Potoka Stanislawska woiewodzina Kiiowska. Который же тотъ декретъ за покладанемъ и прозьбою особы верху мененое есть до книгъ кгородскихъ Минскихъ, прынять, актыкованъ уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1678 годъ, № 11787, л. 1153—1154.

№ 39.—1678 г. Мая 20.

Трибунальный декретъ, присуждающій Сусанну Быковскую и сыновей ея къ уплатѣ Слонимскимъ жидамъ Берку и Якову Шимановичамъ девяти тысячъ золотыхъ польскихъ долгу.

Року тысяча шестьсотъ семьдесятъ осьмого, месеца Мая двадцатого дня.

Въ справе жидовъ места Слонимскаго Берка, Якуба и Моизешовича Шимановичовъ зъ ей милостью пани Зусанною Бистрановскою Александровою Быковскою—подстаростиною Слонимскою и сынами ей милости, ихъ милостями паны Яномъ, Геронимомъ и Петромъ Быковскими, яко сукцесорами всякихъ добръ по зошлому его милости пану Александру Быковскому позосталыхъ и вѣчниками маестности Хилчицовъ, въ повете Лидскомъ лежачой, за позвомъ менечи вперодъ о злый заочный переводъ права, то есть, въ одержанью двоухъ суду каптурового Слонимскаго декретовъ въ ро(ку) тысяча шестьсотъ семьдесятъ четвертомъ, одинъ дня шостого месеца Марца, а другій въ томъ же року месеца Ноябра семого дня, черезъ зошлого его милости пана Александра Быковского, малжонка теперъ позваной, на жидохъ жалующихъ безъ поданья позву одержанныхъ, а потомъ до верненья облигговъ голыхъ такъ зошлого Шимановича, родича теперъ жалующихъ, яко и ихъ самыхъ взглядомъ контрактовъ и гандлювъ Кролевецкихъ зо-

шлomu его милости пану подстаростему Слонимскому даныхъ до выплаченья сумы въ Кролевцу за товары помененыхъ жидовъ взятое и о забранье двоухъ витинъ зо всякими статками до вицины належащими, затымъ до знесенья тыхъ суду каптурового декретовъ, а о шкоды и о заплаченье верху менованое сумы; ижъ ей милость пани Быковская и панове сынове ей милости, будучи о то позванными, передъ нами до права не становили, протомы судъ ихъ милости, яко права непослушныхъ, въ року завитомъ на упадъ въ речи здаемъ, а водле права и жалобы позовное тые декрета суду каптурового Слонимскаго черезъ его милости пана Быковского на жалующихъ жидохъ въ року тысяча шестьсотъ семьдесятъ четвертомъ, одинъ месеца Марца шостого дня, а другій месеца Ноябра семого дня одержаные, вжо и кромъ жадное присеги зъ особъ помененыхъ жидовъ зо всимъ всказомъ, въ нихъ выражонимъ, зносимъ и касуемъ, а затымъ любо-бы слушне ей милости пани Быковская водле права посполитого въ плаченье совитости попадала, лечъ же оныхъ и сама сторона, хочечи яко найрыхлей при своей власности zostавати, не афектовала, только абы ей милость пани Быковская и панове сынове ей милости самую истизну водле помененыхъ контрактовъ деветь тысячей золотыхъ серебряное монеты винныхъ, за поданьемъ собъ о семъ декрете напомъ въ чотырохъ неделяхъ обвещеньемъ, тутъ передъ нами судомъ жалобливимъ жидомъ подъ троякими заруками у Вилни отдали и заплатили наказуемъ, а помененые жиды места Слонимскаго тую суму отобравши, листы, записы, контракты, реестра и увесь въ той справе уроцонный прогресъ правный ей милости пани Быковской оддати и вернути повинни будутъ.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала за 1678 г. № 262, л. 449.

№ 40.—1678 г. Октября 1.

Явка универсала, выданнаго Униховскимъ евреямъ Ицку Зельмановичу и Абраму Лейбовичу на право собиранія пошлыны.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ осмого, месеца Октября первого дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевисто слуги skarbowые панове Ицко Зельмановичъ и Абрамъ Лейбовичъ покладали и ку актыкованю подали до книгъ кгородскихъ Минскихъ универсалъ на цѣло ново подвышное себе служащій, на речъ в немъ выжей мененую, одъ его милости пана Богуслава Униховского писара земского Новгородского, администратора цѣль великого князства Литовского даный, просечи абы тотъ универсалъ былъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять и уписанъ, который уписуючи у книги отъ слова до слова такъ се в себе маеть: *Wszem w obec y koźdemu z osobna, komu by o tem wiedzieć należało, mianowicie panom y ludziom wszelakiey condytii różne handle odprawuiącym. Po zaleceniu usług donosze do wiadomosci, iż z władzy urzędu naszego, a za wyraźną wolą iasnie wielmożnego iego mosci pana podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego naznaczamy do komory Minskiej Jeka Zelmanowicza żyda, aređarza Stwołowickiego y Abrama Leybowicza żyda Mirskiego za pisarzow cła powopodwyszzonego; mają zostawać y funccją pisarską iako nauwierniey y życzliwiey skarbowi rzeczy pospolitey służąc odprawować, cło pomienione od ludzi handlujących bez żadney folgi podług instruktarza skarbowego odbierać, postrzegaiącego aby najmnieyszey szkody y uymy skarbowi rzeczy pospolitey nie było. A iesli by kto ważył*

się tę komorę miiac, y niezwyuczaynemi goscincami przeieźdzać, tedy pozwalamy takowych towary wszelkie na skarb rzeczy pospolitey confiscować y za przemyte zabrawszy, takowe towary do nas administratorow odsyłać, ugod żadnych ni s kim o przemyte nie czynić bez wiadomosci y woli naszej. Na co dla lepszey powagi y wiary rękami naszymi ten uniwersał przy pieczęci skarbowey podpisaliśmy. Pisan w Słonimie, dnia czternastego miesiaca Szeptembra, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt osмого. У того универсалу при печати skarbowей великого князства Литовского подпись руки тыми словы: Bogusław Unichowski, pisarz ziemski Nowogrodzki, administrator celi wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ универсалъ, за поданемъ оного черезъ особъ верху мененыхъ до актъ, есть до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1678 г., № 11787, л. 1209.

№ 41.—1678 г. Октября 12.

Заемная запись представителей Гродненскаго еврейскаго кагала, выданная настоятельница Гродненскаго женскаго Базилианскаго монастыря на 2000 зол. польск.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ осмого м-ца Октебра дванадцатаго дня.

На рокохъ судовыхъ земскихъ по светомъ Михале святе Римскомъ водьлугъ права припалихъ и судовне у Городне порадкомъ статutowимъ отпрапованихъ, передъ нами Томашомъ Воловичомъ судею, Петьромъ Хрептьовичомъ подьсудкомъ, Алекьсандромъ Воловичомъ писаромъ, врадниками судовими земскими повету Городенского, постановившимъ очевисто иньшие жиди, и которие на близко минулихъ рокохъ сегорочнихъ Троецкихъ

воспольз з другими ставать не могли, то есть Марко Маеровичъ, Зельманъ Левковичъ, Якубъ Изаковичъ Файшовичъ оповедали, покладали и признали листъ свой добровольный, водлугъ права справлениий, видеркафовий записъ на речъ въ нимъ виражоную о Бозе велебнимъ ихъ милостямъ паньномъ Базилианькомъ конвенту Городенского даний и служачий и вжо одъ другихъ ихъ спулстарьшихъ на вишь речонихъ Троецкихъ рокохъ сознаний, которий и они зъ особъ своихъ устьнимъ своимъ ствердивъши сознанемъ просили, аби тотъ записъ повъторе сознаний билъ до книгъ земьскихъ повету Городенского справъ вечистихъ принять, акътикованъ и уписанъ, которий уписуючи у книги теперешнихъ роковъ такъ се въ себе маеть: Мы жьдзы starsi konwentu Grodzieńskiego na imie Marko Jozefowicz, Hirsza Salomonowicz, Zelman Lewkowicz, Szawel Jzakowicz, Oza Samuel Abramowicz, Marko Maierowicz, Leyba y Jakub Jzakowicz Fayszowicz ieden za drugiego ręcząć y obowiazuiąc, czyniemywiadomo tym naszymъ добровольнымъ листемъ wyderkafowymъ записемъ w Bodze wielebney icy mosć pannie Febroni Sirucownie starszey zakonnicy reguli zakonu swiętego Bazylego wielkiego konwentu Grodzieńskiego y wszыtkimъ zakonnymъ pannomъ w tymъ klasztorze będącымъ данымъ na to, iż my wyszъ specifikowani жьдзы, będąć potrzebni summy pieniędzy, wzielіśmy, pożyczыли y рѣкома naszymы gotową рѣкодаяną summę два тьсяце злотыхъ u ichъ mosciowъ panienъ odlicзыли na cały kahałъ w szkole Grodzieńskiej, prawemъ wyderkafowymъ, w roku teraznieyszымъ siedmdziesiąt osмымъ miesiaca maia osmego dnia, to iestъ swięto swiętego Stanisława biskupa, swięta Rzymского, podługъ nowego kalendarza, od которыхъ двухъ тьсяце mamy y powinni бѣдзиемы почзавшы od roku teraznieyszego тьсяце szesćset siedmdziesiąt osmego, dnia osmego Maia, swięto swiętego Stanisława, злотыхъ sto czterdziesci wyderkafu rok po roku do konwentu ichъ mosć Grodzieńskiego, takъ teraznieyszey w

Bodze wielebney, iako y po icy mosć następcy y wszыtkimъ tego klasztoru papnomъ zakonnymъ aż do oddania summy pieniędzy pomienionych, terminu nie pochiбiając y iedno godzino, mamy pomieniony wyderkafъ sto czterdziescie злотыхъ oddawać, waruiącъ żeбыśmy przepomniawszy tego listu od nas danego, pomienionego wyderkafu nie oddali y iednymъ dniemъ pohibili, tedy pozwalamy, iako do wszelkiego sądu y prawa grockiego ziemskiego głownego trybunalnego iego krol. msci assessorskiego y tempore interregni kapturowego iakъ za żywota nasъ iako y successorowъ naszychъ cały kahałъ pozwać albo zakazemъ zakazać, a my nie zażywaiącъ żadney najmnieyszey dylały y żadno rzeczо ani chorobo nie wymawiającъ, mamy stać, a stanowszy двоiakie zaręki mamy zapłacić, a i po zapłaceniu zarąk, względemъ nieoddania kwoty przecie ten naszъ wyderkafowy listъ aż do oddania samey summy двухъ тьсяцы przy zupełney mocy zostawać ma. Y na тошны дали ten naszъ listъ добровольный wyderkafowy записъ podpisemъ насъ wszыtkихъ wyszъ specifikowanych, iako y sъ подписами ракъ ихъ mosć пановъ pieczętarzowъ od насъ ustnie y oczewisto uproszonych, ktore na podpisachъ ręce swe wyrazыли y pieczęci przycisneli. Działo się w Grodnie, roku тьсяце szesćset siedmdziesiąt osmego, miesiaca Maia osmego dnia. У того listу при печатяхъ подъписъ рукъ самихъ жидовъ характеромъ гебрейскимъ въ книгахъ Троецкихъ по польску вытлумачоние и вписание, а ихъ милос. пановъ печеторовъ тими слови: Ustnie, a oczewisto проszony pieczętarzъ od kahału Grodzieńskiego Tomaszъ Wołowicz, sędzia ziemski Grodzieński, do tego запису рѣką подписалемъ; ustnie проszony do tego запису wyderkafowego pieczętarzъ od starszychъ жьдзовъ w tymъ liscie wyrażоныхъ подписалемъ Aleksanderъ Wołowicz, pisarzъ ziemski Grodzieński; ustnie y oczewisto проszony pieczętarzъ od жьдзовъ kahału Grodzieńskiego w tymъ liscie wyderkafowymъ wyrażоныхъ Janъ Kazimierzъ Matuszewiczъ рѣką. Которий же тотъ листъ за уст-

нимъ и очевистимъ его черезъ вижъ мененихъ жидовъ сознаемъ есть до книгъ земскихъ повету Городеньского справъ вечистихъ роковъ теперешънихъ повъторе записанъ.

Изъ книги Гродненскаго земскаго суда за 1676—1681 г., № 6844, л. 824.

№ 42.—1678 г. Ноября 20.

Долговая запись, данная старшими евреями Пинскаго кагалу Пинскимъ иезуитамъ на сумму 1500 золотыхъ польскихъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Генвара шестнадцатого дня.

На враде кгородскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Станиславомъ Казимеромъ Токарскимъ подстолимиъ и подстаростимиъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольского, подчашого великаго князьства Литовского, старосты Пинского установленымъ, постановившимъ очевисто жидове старшие кагалу Пинского покладали листъ добровольный вечистый запись свой въ Бозе превелебному его милости ксендзу Марціянови Колаковскому ректорови колеюмъ Пинского соціетатисъ Езу отъ помененихъ жидовъ старшихъ и всее синакгокги кагалу Пинского на речъ въ немъ выражоную даный и служачій, которого во всемъ такъ сами жидове старшие и всего кагалу и синакгокги Пинское именемъ устнымъ и очевистымъ признаньемъ своимъ ствердивши, просили мене, абы тотъ листъ оный до книгъ кгородскихъ Пинскихъ принять и уписанъ былъ. Я врадъ того листу огледавши и читаного выслухавши до книгъ уписать есми велель, которого вписуючи въ книги слово до слова такъ се въ себе маеть: Ja Boruch Nachmanowicz, Ja Man Chaymowicz, Ja Chemia Eziaszewycz, ia Mowsza Da-

widowicz, ia Leyba Jakubowicz, ia Michiel Zelikowicz, ia Bejamin Juzefowicz, ia Michiel Jliaszewicz, ia Morduchay Moyzeszowicz, ia Leyba Aronowicz, ia Jeko Szymonowicz y ia Jozef Moyzeszowicz żydzi starszy kahału miasta iego królewskiej mosci Pinskiego, swoym, żon, dzieci, potomkow y sukcesorow naszych, także y wszytkich żydow w synagodzie Pinskiej teraz y na potomne czasy będących imieniem, odstompiwszy swey własney sobie należącey Jurzdykcii, prawa y wolnosci, a pod tę zapis iego wszytką zaręki, sowitosci, obowionzki y warunki sobie samych, żon y dzieci, potomki y sukcesory naszy także wszytko synagogi nasza żydowską poddaiać obowiazuiąc y wcielaiąc, a iedna osoba za drugo ręcząc y zapisuiąc, wiadomo czynimy y zeznawamy samy na siebie tym listem dobrowolnym wieczystym zapisem naszym komu by o tym wiedzieć należało teraz y na potym będącego wieku ludziom, iż my kahał y wszytką synagoga nasza żydowska Pinska, będąc potrzebnemy summy pieniędzy tedy wzieniśmy y pożyczyli y spełna do rąk naszych odebraliśmy gotowo rękodayną summe kosciola Łahyszynskiego należącego do koleum Pinskiego socyetatys Jezu to iest złotych tysiąc pięćset polskich w Bodzie wielebneho iegomosci xiedza Marciana Kolakowskiego, rektora koleium Pinskiego Societatis Jezu, którą te summe tysiąc pięczeth złotych polskich na wszytek kahał nasz żydowski Pinski y na wszytkie żydy tu w miescie iego królewskiej mosci Pinskim, iako też w miastach, miasteczkach, wsiach mieszkaiących, a do kahału synagogi naszey Pinskiej teraz y na potomne czasy należących, przy tym szkoły nasze wszytkie, tudziesz domy, placy, grunty, kramy, towary, summy pieniędzny gdzie y u kogo kolwiek będącey, także y na same osoby, dzieci, potomki y sukcesory naszy wnosimy wiecznemi czasy, od ktorey to realney sumy tysiąca pięciuset złotych polskich do kosciola Łahyszynskiego pożtkuy po stu pięciudziesiąt złotych polskich na każdy rok my samy y wszytką synagoga

nasza żydowska na miejscu pewnym, w koleum ichmosciow xiędzy Jezuitom Socyeta-tis Jezu w Pinsku, w dzień świętey Katarzyny święta rzymskiego dnia dwudzie-stego piątego miesiąca Nowembra, podług nowego kalendarza, moneto dobro, która w koronie Polskiej y w wielkim xięstwie Litewskim bez żadnego braku brana ben-dzie oddawać, płacić zapisuiemy y powin-ny będziemy, iakoż płacenia tego pożytku termin zaczynać się ma w roku da pan Bóg przyszłym tysiąc sześćset osmdziesią-tym, na pomieniony termin świętey Katarzyny święta rzymskiego, a jeżelibyśmy po-żytku sta pięciudziesiąt złotych polskich w którym kolwiek roku iegomosci xiędzu rektoru collegium Piskiego y successorow iegomosci do collegium Piskiego na-leżącego nie oddali, w który kolwiek ter-min pochibili, tedy te summe realną ty-siąc pięćset złotych polskich y pożytek przy tym sowitosci, zaręki y iakie szkody gołosłownie mianowane iegomosci xiędzu rektorowi collegium Piskiego zapłacić ma-my, dając wolność, jeżelibyśmy tego pożytku wyżey mianowanego iegomosci xiędzu rektorowi collegium Piskiego na terminie naznaczonym, w którym kolwiek roku, my sami, abo successorowie nasi nie oddali, tedy nie oddanie pożytku, a za pochybie-niem ktorego kolwiek terminu za samo summe realno tysiąc pięćset złotych, za sowitosc, zaręki y szkody szkoły nasze w miescie iego królewskiej mosci Piskim murowano y drewniano y rezniczo, także we wszystkich miastach, miasteczkach, wsiach będące, a do kahału Piskiego należące, przy tym komory, kramy, domy nasze, bez żadnego dekretu, sondu, zapozwu, zakazu sług urzędowych zapiecentować nas sa-my, żon y dzieci y successorow naszych do więzienia brać, towary, domy, grunta, summy pieniędzne od nas, bez urzędu, tylko podług upodobania swego, odbierać na swoy pożytek bez żadney taksy urzędowej obracać y potym więzieniu nas y successorow naszych trzymać, poki summe realno tysiąc pięćset złotych y pożytek od niey

także troiakie zaręki, sowitosci, szkody gołosłownie mianowane iegomosci xiędzu rektorowi do collegium Piskiego zapłacimy. A my praw y wolności naszych żydowskich od nayiasniejszych królów ichmosciow Pol-skich y wielkich xiążąt Litewskich przed tym teraz mających y na potym otrzy-manych dobrowolnie odstompiwszy, temu wszystkiemu my sami, a po nas successo-rowie naszy także wszystka synagoga na-sza żydowska w miescie Piskim y wszy-sci żydzi nasi w miastach, miasteczkach we wsiach zostaiące, a do kahału Piskiego należące dosić czynić zapisuiemy się, nie pozywaiąc o to iegomosci xiędza rektora do żadnego sądu y prawa, pod zakładem na siebie iako sama rzecz wynosi troiakich zarak y sowytosci, do tego nie mamy się zakładać prawamy, przywilieiamy naszemy żydowskiemi, gleytami, libertaciami, lista-mi iego królewskiej mosci żelaznemi, ani obłożną chorobą siebie samych, poslanca, umocowanych, a zgoła żadnemi obronami, obmowami, terminami, przyczynami, wy-mysły ludzkimi wynayduiomemi, w sta-tucie y konstytuciach opisanemi, spusto-szeniem przez ogień y nieprzyaciela, ale zawsze ex nunc uyscić się mamy y po-winni będziemy, waruiemy to jednak sobie, iż iegomosc xiędz rector collegium Pin-skiego terazniejszy, ani successorowie ie-gomosci, żadnemi sposobami, ani listami iego królewskiej mosci u nas tey sumią collegium Piskiego tysiąca pięciuset zło-tych wiecznemi czasy odbierać nie mamy, oprócz tylko gdybychmy ktorego roku po-żytku sta pięciudziesiąt złotych polskich na naznaczonym terminie nie oddali, tedy my ichmosciom iuż samo summe realną tysiąc pięćset złotych, pożytek, także sowitosci y troiakie zaręki oddawać mamy. Y to też my żydzi kahał Pinski waruiemy, iż ucho-way panie Boże pod czas oddania pożytku od realney summy na terminie przypad-łym w miescie Piskim incursyi nieprzyja-cielskiej, tedy to pochybienie terminu leżec nie ma, ale po ustąpieniu takowego nie-przyaciela z miasta Piska naydaley za

niedziel czytry ten pożytek collegium Pinskiego w coleum Pinskim albo gdzie ichmość xiędz rector rezydować będzie, za daniem nam gdzie kolwiek y na którym kolwiek mieyscu wiadomości, oddać mamy y powinni będziemy pod wyżey mianowanymi zarękami, warunkami y obowiązками. Y na to my wyżey mianowani żydzi miasta iego królewskiey mosci kahału Pinskiego dаемy w Bodze wielebnemu iego mosci xiędzu rectorowi collegium Pinskiego ten nasz dobrowolny zapis pod pieczęciami y s podpisami rąk naszych, także z podpisami rąk y pieczęciami ichmosciow panow obywatelow powiatu Pinskiego od nas ustnie y oczewisto uproszonych na podpisach rąk ichmosciow niżey wyrażonych. Pisan w Pinsku, roku tysiąc sześćseth siedmdziesiąt osmego, miesiąca Nowembra dwudziestego dnia. У того листу добровольного запису вечистого при печатехъ подпись рукъ жидовскимъ письмомъ подписанныхъ пятнадцать, а подписи рукъ ихъ милостей пановъ печатаровъ тыми словы: Ustnie oczewisto proszony pieczętarz do tego zapisu od panow żydow starszych kahału Pinskiego Arnolf Giedroyć, podkomorzy powiatu Pinskiego ręką swą. Ustnie proszony pieczętarz do tego zapisu od kahału Pinskiego Bazyliy Stanisław Godebski czesznik powiatu Pinskiego. Ustnie proszony pieczętarz do tego zapisu od panow żydow wszytkich kahału Pinskiego Konstanty Lagora-Wałkanowski. Который же тотъ листъ добровольный вечистый записъ за очевистымъ признаньемъ особъ верху мененыхъ до книгъ кгородскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго гродскаго суда за 1679 годъ, № 13027, л. 134—138.

№ 48.—1679 г. Января 18.

Другая долговая запись, данная Пинскимъ кагаломъ Пинскимъ иезуитамъ на сумму 1500 золот. польскихъ.

Лета отъ нарожелья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Генвара шестнадцатого дня.

На враде кгородскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ передо мною Станиславомъ Казимеромъ Токарскимъ, подстолимъ и подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольского, подчашого великого князства Литовского, старосты Пинского установленымъ, ставши очевисто жиды старшіе кагалу места его королевское милости Пинска, положивши листъ свой добровольный записъ его милости въ Богу превелебному ксендзу Марцинови Колаковскому, ректорowi коллеюмъ Пинского соціетатисъ Езу на речъ въ немъ выражоную, одъ тыхъ же жидовъ старшихъ и целого кагалу отъ всее синакгоги жидовское места Пинска данный и служацій, которого во всемъ устнымъ и очевистымъ признаьемъ своимъ и именемъ усего кагалу синакгоги жидовское места Пинского ствердивши, просили абы тотъ листъ принять и до книгъ кгородскихъ Пинскихъ инсерованный былъ, которого я врадъ принявши и читаного выслушавши до книгъ уписать есмо велель, а уписуючи въ книги слово до слова такъ се въ себе маеть: Му ја Boruch Nachmanowicz, ја Man Chaimowicz, ја Chemia Eziaszewicz, ја Mowsza Dawidowicz, ја Leyba Jakubowicz, ја Jakub Jzakowicz, ја Michel Jakorowicz, ја Michel Zelikowicz, ја Leyba Zelikowicz, ја Jakub Leybowicz, ја Benjamin Jozefowicz, ја Leyba Aronowicz, ја Michel Jlewicz, ја Morduchay Moyzeszowicz y ја Jozef Moyzeszowicz żydzi starsi imieniem całego kahału szkoły w miescie iego królewskiey mosci Pinskiem y wszytkich szkół synagog y po róż-

nych miastach y miasteczkach y wszystkich żydow, gdzie kolwiek mieszkających, do kachału Pńskiego należących, mianowicie: Lachowicze, Kleck, Chomsk, Janow, Dro-giczyn, Motol, Turow, Dawid Grodek, Ko-zan Grodek, Łachwa, Stolin, Wysock, Dąbrowica, Lubaszow y inne wszysey iedna osoba za drugo ręcząc, swoich iursdyk, praw, wolności odstąpiwszy, pod ten list dobrowolny zapis nasz y iego wszystkie punkta, paragrafi, obowiązki niżej wyrażone, samych siebie, szkoły wszystkie pomienone y nie pomienione, do kachału naszego należące, wszystkie y wszelakie majątności, domy, kramy, towary, leżące y ruchome, summy pieniężne gdzie y u kogo kolwiek będące, poddając y obowiązując zapisuiemi się, wiadomo czyniemy y zeznawamy tym naszym listem dobrowolnym zapisem, iż my będąc potrzebnymi summy pieniędzy wzięliśmy, pożyczyli y spełna do rąk naszych odliczywszy odebrali gotową rękodayną summę pieniędzy szpitalnych ty-siąc pięćset złotych polskich u w Bodze wielbnego iegomosci xiędza Marcina Ko-łakowskiego rektora Collegium Pńskiego Societatys Jezu, którą summę na szkołę naszą Pńską y wszystkie szkoły sinagogi pomienionych y niepomienionych miast, miasteczek do kachału naszego należące, także wszystkie majątności nasze leżące, domy, kramy, placy y ruchome rzeczy y wszelkie towary y summy pieniężne, gdzie kolwiek y u kogo kolwiek będące y same osoby nasze poddajemy y zapisuiemy, którą summę mamy y powinni będziemy iego-mosci xiędzu rektorowi y sukcesorom iego-mosci do szpitala ichmosciow xięży ie-zuitow Pńskich oddać spełna moneto do-brą, iaka na ten czas będzie brana, bez żadnego braku, za lat trzy, to iest w roku da Pan Bóg przyszłym tyśiąc sześćset osm-dziesiąt wtorym w dzień Gromnic, według nowego kalendarza, dnia wtorego Lutego, na miejscu pewnym w collegium Pńskim ni w czym tego dnia y terminu nie pochi-biając pod sowitoscią y troiakimi zare-kami y nagrodzeniem szkod, krom żadne-

go dowodu, tylko na gołe słowo mianowa-nych, od ktorey summy czynszu mamy oddawać do szpitala iegomosci xiędzu rec-torowi y successorom iegomosci w colle-gium, to iest w roku tyśiąc sześćset osm-dziesiątym, miesiąca Februarij wtorego dnia złotych polskich sto pięćdziesiąt, w roku ty-siąc sześćset osmdziesiąt pierwszym zło-tych sto pięćdziesiąt, a w roku tyśiąc sześć-set osmdziesiąt wtorym także złotych sto pięćdziesiąt y samą realną summę mamy oddać złotych tyśiąc pięćset. A iezelibyś-my z iakowey kolwiek okazyey na pierw-szym pomienionym terminie pomienionego czynszu do szpitala iegomosci xiędzu rec-torowi po gotowiu samey summy realney na terminie nie oddali y by iednym dniem pochybili, tedy iuż sowitosci, zareki troiakie, szkody y nakłady iakie kolwiek słowne mianowane, krom żadnego dowodu płacić mamy y powinni będziemy y wolno będzie iegomosci xiędzu rektorowi Pńskiemu tak samemu przez się, iako y przez kogo in-nego według woli iegomosci zaraz za nie-oddaniem na pierwszym terminie czynszu, szkole naszą w Pńsku będącą murowaną y rzeźnicką pieczętować, także y wszystkie szkoły, bożnicy, synagogi po miastach mia-steczkach pomienionych y niepomienionych do kachału naszego należących, także domy, placy, kramy ze wszystko y wszelako ru-chomoscia, towary iakie kolwiek y gdzie kolwiek nalazszy y na drodze gdzie kol-wiek potrafiwszy y summy pieniężne gdzie kolwiek y u kogo kolwiek będące y nas samych kogo kolwiek, bez żadnego sądu, prawa y urzędu, bez widzow urzędowych zabierać, y do więzienia swego iakiego kolwiek brać y osadzać wolny y mocni będą y póty więzieniu mieć puki wola iego-mosci xiędza rektora y successorow iego-mosci aż do dosię uczynienia we wszyt-kim y do namniejszego grosza zupełnie zapłacenia, a my iegomosci xiędza rektora y sukcesorow iegomosci o to do żadnego sądu, prawa y urzędu pozywać y turho-wać nie mamy y niebędziemy mogli y nikt inny żaden protector z strony naszej y z

swoiey niema y nie będzie mógł, pod zaręko wysz pomienioną y nagrodzeniem szkod, a iezeliby ta sprawa z iakiego kolwiek terminu miała przed sąd iakowy kolwiek przypaść, tedy ten sąd nie przymu-iając y nie przypuszczaiąc nas do sądu y prawa swego y nie przymu-iając od nas y nie od kogo inszego żadnych obron nie tylko wymysłem ludzkim wynaydzionych, ale by y naprawnieyszych y nastusznieyszych apelatij, do wyszego sądu niedopuszczaiąc, ma ten list nasz stwierdzić y zaręki wskazać, a my nie zasłaniając się prawami, wolnosciami, listami żelaznemi, większością spraw, zapozwaniem do wyszego sądu prawa, nie odzywaiąc się większością spraw, nie wymawiając się y nie przeciwką temu zapisowi naszemu nie mo-wiać zaręki, szkody y nakłady, by y kilka kroć, ile tego potrzeba będzie płacić y we wszystkim temu zapisowi naszemu dosić czynić mamy y powinni będziemy, pod temiż zarękami wysz mianowanemi. J na to daiemy ten nasz list dobrowolny zapis z pieczęciami y z podpisami rąk naszych y ichmosciow panow pieczętarzow od nas ustnie y oczewiscie do tego naszego listu uproszonych na podpisach rąk niżej wyrażonych. Pisan w Pinsku, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, miesiąca Januarij piętnastego dnia. У того листу добровольного запису подпись рукъ жи-довскимъ письмомъ при печатехъ подпи-санные пятнадцать, а подпись рукъ ихъ милостей пановъ печатаровъ теми словами: Устnie y oczewisto proszony pieczętarz do tego zapisu od wszystkich żydow starszych kahału Pinskiiego Arnolf Giedroyc, podko-morzy powiatu Pinskiiego ręką swą. Oczewisto proszony pieczętarz od żydow Pin-skichъ wszystkiego kahału do tego zapisu Kazymierz Giedroyć, mieczny woiewodztwa Wilenskiego; ustnie y oczewisto proszony pieczętarz, od starszych żydow kahału mia-sta Pinskiiego do tego zapisu podpisuję się Konstanty Stecewicz, namiesnik grodu Pinskiiego. Который же тотъ листъ доб-ровольный записъ за очевистымъ при-

знаньемъ особы верху мененые до книгъ кгородскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовъ книги Пинскаго гродскаго суда за 1679 г., № 13027, л. 138—140.

№ 44.—1679 г. Марта 5.

Жалоба Пинскаго Магистрата на неуплату подымнаго Пинскими евреями за купленные имъ у Пинскихъ мѣщанъ дома.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Марца пятого дня.

На враде кгородскомъ въ замьку госъ-подарьскомъ Пиньскомъ передо мною Станиславомъ Казимеромъ Токаръскимъ, подьстолимымъ и подьстаросьтымъ Пинь-скимъ одъ вельможьного его милосъти па-на Яна Кароля на Дольску Дольского, подьчашого великого князьства Литовь-ского, старосты Пиньского усътановъ-леньнымъ: опowiadaли y soleniter protesto-вали się sławetni pan Jan Kazimierz Osowiecki y pan Trochim Ryzkiewicz burmistrze tegoroczni miasta iego królewskiey mosci Pinskiiego na niewiernych żydow starszych kahału miasta iego królewskiey mosci Pinskiiego o to, iż obżałowани po zaprysiežo-ney abiuracie w roku tysiąc sześćset sześć-dziesiąt siedmego rożnych rokov, miesiący y dny, domow z placami y z budynkami do kilka dziesiąt s podiurzdyckiey prawa ma-gideburskiego pokupiwszy u mieszczan rożnych, podymnego do żałuiących burmi-strow y do skarbu iego królewskiey mosci y rzeczy pospolitey nie płacą, ani płacić chcą, ale żałobliwy sami według pierwszey abiuratiey za requisitią y nastapieniem ich-mosciow panow skarbowych wypłacać mu-sieli, przez co do wielkich szkod, tak dla niewydania od pomienionychъ дымовъ по-дymnego, iako y innychъ podatковъ, przysъły że y do tychъ czasъ na retętachъ zostaia, wy-płacić się nie mogli ani mogą, ktore to dymy na osobliwymъ registrye są spisane o

ktore niewydanie s tych dymow podymnego iakoby o szkody w tym podięte y paeny prawne chcąc załuiące z obżałowanemi żydami prawem czynić, paen prawnych y szkod swych na nich dochodzić, dali tę swoją protestacją do xiąg grodu Pinskięgo zapisać. Што есьть записано.

Изъ актовъ книги Пинскаго градскаго суда за 1679 годъ, № 13027, л. 195.

№ 45.—1679 г. Марта 15.

Привилегія короля Владислава IV евреямъ м. Липска.

Roku tysiąc siedmsett sześćdziesiątego pierwszego miesiąca Februaryi piątego dnia.

Na rokach sądowych Ziemskich Grodzieskich S-o Trzykrołskich in loco solito w Grodnie porządkiem prawa pospolitego sądzących się, przed nami Eustachim Michałem Benedyktem Alexandrowiczem sędzią, Marcinem Janem Nepomucenem Olizarowiczem podsędkiem, Tomaszem Littaworem Chreptowiczem miecznikiem y protunc pisarzem, urzędnikami ziemskimi powiatu Grodzieskiego, stawaiąc personaliter u sądu patron Jmć Pan Kazimierz Wulmer podczaszy Smolenski, opowiadał, prezentował y do akt podał przywilej confirmationis krola Jana Trzeciego żydom przykahalku Lipskiego służący, prosząc ażeby ze wszystką w nim insolowaną rzeczą był do xiąg ziemskich spraw wieczystych przyięty y wpisany, który my urząd wpisać rozkazawszy tenor sequitur estque talis: Jan Trzeci z Bożey łaski król Polski wielki xiąże Litewski etc. Oznamujemy tym listem przywileiem naszym, komu otym wiedzieć należy; pokładany był przed nami przywilej papierowy ręką nayiasniejszego krola Jmć s.p. Władysława Czwartęgo, antecessora naszego podpisany, y pieczęcią wielką W. X. L-go stwierdzony, zawieraiący w sobie nadanie

wolności na handle kupiectwa y insze rzeczy żydom miasta naszego Lipska, oekonomii Grodzieskiey służących y suplikowano nam przez panow Rad przy boku naszym zostaiących, abysmy mianowany przywilej pomienionym żydom Lipskim mocą y powagą naszą Krolewską stwierdzili, zmocnili y approbowali, który przywilej od słowa do słowa tak się w sobie ma: Władysław Czwartý z Bożey łaski, krol Polski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mázowiecki, Żmujdzki, Inflantski, Smolenski, Czernichowski, a Szwedzki, Gottski, Wandalski dziedziczny król. Oznamujemy tym listem naszym, komu o tym wiedzieć należy, iakośmy na szczęśliwey coronacyi naszej warowali to generalnym przywileiem, że wszyscy żydzi w. x. Litt. w miastach, miasteczkach naszych mieszkaiący wolne handle y odprawowanie rzemiosł mieć maią, tak y na ten czas, za supliką żydow Lipskich ekonomii Grodzieskiey, reassumuiąc takowy generalny nasz przywilej, deklaruiemy to, że wolno będzie żydom w miasteczku naszym Lipskim mieszkaiącym w domach swych wszelakie napoie szynkować, kramy y kramiki, komorki siemiernicze otworzyste mieć y w nich wszelakie towary mnieysze y większe, drozsze y podleysze y do żywności należące wykładać y onemi handlować, funtem ważyć, łokciem mierząc y sposoby wszelakie do żywności mieć. Bożnice z nowego fundamentu bez apparentey zbudować y kopszcze swoje mieć na ustroniu bez pełnienia żadnych powinności, łaźnią na swą potrzebę zażywać, w iatkach też mięsnych y na ulicach wolno będzie każdemu rzeznikowi żydowskiemu mięso przedawać, płat podług arędy urodzon. oekonoma Grodz. terazniejszego y na potym będących daiąc, ktemu waruiemy to żydom Lipskim, że in casu pogorzenia, wolno im będzie znowu się budować, to jest domy, kramy, kramiki, bożnicę, łaźnią, iatki, kletki rzemiesznikow żydowskich circa coercitia rzemiosł podług generalnego przywileiu żydom od nas danęgo zachowuiemy, wymuiąc tak od iurisdictionis mieyskiey a iurisdictionis oekonoma

naszego Grodzińskiego, z wolną do sądu naszego apelacją podając, y do składek miejskich y innych ciężarow y podatkow prócz głowszczyzny wyimuiemy. Z placow y domow swych na żadne tłoki chodzić, ani w podwoły iezdzić, prócz zwyczajnego oekonomowi naszemu należącego płatu według dawnego zwyczaju nie będą powinni, nawiązka każdemu żydow iaka jest w statucie w. x. L. opisana ma być dawana. Wygony miejskie dla bydła na popas iako y mieszczanom Lipskim wolne im być mają. Przy których wolnościach y pożytkach, tak generalnym przywilejem naszym iako y niniejszym warowanych y pozwolonych aby spokojnie krom żadney od urzędu dwornego iako y od mieszczan przeszkody zachowani byli mieć chcemy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć W. X. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Nowymdworze dnia XVI miesiąca Octobra roku pańskiego MDCLIII, panowania naszego Pols. XI, a szwedz. XII roku. Vladislaus Rex. My tedy Jan Krol skłoniwszy się do mianowanej supliki iako słuszney y z prawem pospolitym zgadzającej się zwyż inserowany przywiley we wszystkich punktach, kondycyach, artykułach, paragrafach, stwierdzamy zmocniamy y przy spokojnym nadaniu y używaniu wolności żydow miasta naszego Lipska zachowuiemy niniejszym listem naszym. Na co się dla więksey wagi ręką naszą podpisawszy pieczęć W. X. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodzie dnia XV miesiącamarca roku pańskiego MDCLXXIX panowania naszego VI roku. U tego przywileiu przy pieczęci W. X. L. podpis ręki najiasniejszego krola Jmci temi słowy: Jan Krol; a na drugiej stronie pieczęci konnotacya y podpis temi słowy: confirmatio przywileiu żydom Lipskim. Athanazy Miączynski podskarbi nadworny Koron. pisarz J. K. Mści. Na drugiej zaś stronie pieczęci konnotacya y podpisy in eum tenorem: productum na Kommisyi naszej et approbatum w Kuznicy die vigesima sexta Mai tysiąc sześćset dziesięć wtórego roku Stanisław Godlewski R. K. S. Z. m.

Kmsarz J. K. Mści. X. Adam Rokicki proboszcz Sokolski Kmsarz J. K. Mści. Który to takowy przywiley za podaniem onego do akt przez zwyż wyrażonego patrona jest do xiąg ziemskich Grodzińskich spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

Изъ книги Гродненскаго земскаго суда за 1759—1761 г., № 6857, стр. 903.

№ 46.—1879 г. Іюля 19.

Явна рѣшенія Главнаго Литовскаго Трибунала по дѣлу Мартина Ючинскаго съ Виленскими евреями о недозволеніи взыскать слѣдуемый ему долгъ съ ихъ имуществъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Іюня деветнадцатого дня.

На враде кгородскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Станиславомъ Казимеромъ Токарскимъ, подстолимымъ и подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости папа Яна Кароля на Дольску Дольского, подчашого великого князьства Литовского, старосты Пинского установленымъ, постановившимъ се очевисто Вольфъ Якубовичъ жидъ и школьникъ кагалу места его королевское милости Пинского подаль ку актыкованью до книгъ кгородскихъ Пинскихъ декретъ екстрактномъ съ книгъ головныхъ трибунальныхъ у Вильне отправованныхъ въ речи и справе въ немъ нижей выраженой, просечи абы тотъ екстрактъ перъ аблятамъ принять и до книгъ уписанъ былъ, которого уписуючи въ книги слово въ слово такъ се въ себе маеть. Выпись съ книгъ головныхъ трибунальныхъ у Вильни отправованныхъ. Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ шестьдесятъ третего, месеца Іюля четвертого дня. Передъ нами судьями головными на трибуналъ у великомъ князьстве Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и поветовъ на рокъ теперешній тисеча шестьсотъ

шестьдесятъ третій обраными, кгда съ порадку реестрового ку суженью припала справа его милости пана Мартина Ючинского зъ жидами места его королевское милости столечного Виленского, Саломономъ Ароновичомъ зъ жоною и сыномъ его, такъже Мойжешомъ Якубовичомъ школьникомъ и всѣми старшими збору и школы жидовское Виленское, за позвомъ о спротивенство декретови суду головного трибунального въ непоступенью враду чинить одправы на каменицы позванныхъ жидовъ въ месте Виленскомъ на Жидовской улицы будучой, за суму пенезей осмьсотъ пятьдесятъ и шесть копъ грошей Литовскихъ всказаную, за тымъ о троякіе заруки. До которое справки за приволаньемъ черезъ енерала сторонъ доправа отъ обудвухъ сторонъ умоцованые, то есть отъ его милости пана Ючинского, при бытности самого его милости, панъ Андрей Корейва, а отъ позванныхъ жидовъ, за моцью листовною правною, панъ Александеръ Хелховскій очевисто у суду становили. Затымъ стороны поводовое пленипотентъ поданого по позванныхъ жидовъ очевисто на столе, въ каменицы приходней, сознаньемъ Яна Кгропостайского енерала сознанья его зъ написаньемъ тройга воланья передо мною писаромъ позву слушне и правне доведши далей въ право поступовать хотель, тогда позванныхъ жидовъ пленипотентъ, не пристуपाючи до дальшого продукту, поведилъ жадного спротивенства декретови суду головного его милость панъ Ючинскій на стороне моей одерживать не можетъ, альбовемъ тотъ судъ головной декретъ, о которого теперь спротивенство идетъ, за неприбытьемъ посланца Ханана Хаскелевича для збитья онога презъ райтаровъ въ нестанью одержаный есть, о што за позовъ по его милости пана Ючинского на именью его Ючанахъ въ воеводстве Виленскомъ лежачомъ, черезъ Стефана Кгромацкаго енерала положоный передъ паномъ пасаромъ, зъ написаньемъ тройга воланья показавши, прилученья то-

го позву до жалобы его милости пана Ючинского у насъ суду потребоваль, якожь по прилученью нашомъ того позву такъже по уступенью черезъ его милости пана Ючинского декрету враду кгродского Виленского и декрету суду головного трибунального, которымъ тотъ всказъ за неотданье двохъсотъ тридцати копъ грошей сталъ се, въ самой речи пленипотентъ его милости пана Ючинского покладалъ передъ нами листъ запись позванныхъ жидовъ Саломона Ароновича и жоны его Естеръ, такъже Левъка Саломоновича на вышъ мененую суму передъ рокомъ тисеча шестьсотъ пятьдесятъ четвертомъ, месеца Генвара десятого дня данный, водлугъ права справлений, которое не отданья сумы тымъже не освобоожонымъ доведши записомъ, всказанья на позванныхъ жидлахъ не отданое истизны зъ совитостями, заруками, шкодами, накладями и на той каменицы ихъ, на которой тотъ всказъ палъ и иншихъ добрахъ крамахъ, товарахъ, гандляхъ и особахъ ихъ стороне своей его милости пану Ючинскому у насъ суду домавялъ. А умоцованый позванныхъ жидовъ поведилъ жадныхъ зарукъ его милость панъ Ючинскій на стороне моей одерживать не можетъ, альбовемъ кгдабы не десоляция неприятельская на великое князьство Литовское и место Виленское не наступила, въ томъ долгу уистить бы готовы были, а же жадныхъ сумъ готовыхъ золота, сребра, которымъ бы се съ того долгу выплачаючи елиберовать могли, не мають, чога и юраментомъ выкопаньемъ онога при школе жидовской комъпробовать декляруючи, теды абы его милость панъ Ючинскій обликами на особъ добре оселыхъ, которые тымъ жидомъ немалые сумы винны суть и которые бы тому всказови корреспондовали, часу позву врадового контентоваль и оные принялъ, наказанья афектуючи вольности отъ позыскуючихъ зарукъ стороне своей позваннымъ жидомъ у насъ суду потребоваль. А такъ мы судъ въ той справе его милости пана Мартина Ючинского зъ жи-

дами места его королевское милости столечного Виленского Саломономъ Ароновичомъ, жоною и сыномъ его, такъ же Мойжешомъ Якубовичомъ школьникомъ и въсѣми старшими збору и школы жидовской Виленской, за позволю о спротивенство декретови суду головного трибунального въ непоступеню враду чинить отправки на каменницы позваныхъ жидовъ въ месте Виленскомъ на Жидовской улицы будучой, за суму пенезей осмьсотъ пятьдесятъ и шесть копъ грошей Литовскихъ всказаную, затымъ о троякіе заруки, въ которой справе по прилученю жалобы жидовъ Виленскихъ по пана Ючинского, менечы о злый переводъ права въ неслушномъ якобы за неприбытьемъ, за збитьемъ черезъ райтаровъ немецкихъ посланца тыхъ жидовъ Ханана Хаскелевича, зъ документами правными до тое справы посланого, затымъ о вины правные вынесеного и по добровольномъ уступеню для принятя въ самой речи skutочной росправы такъ враду кгородского Виленского яко и суду головного трибунального черезъ пана Ючинского на тыхъ жидахъ одержаныхъ декретовъ, по наказаню сторонамъ въ самой речи росправовать въ дальшомъ поступку правномъ зъ очевистое и достаточное обудьвухъ сторонъ контроверсахъ мы судъ отъ позыскуючихъ водле листу запису зарукъ тыхъ жидовъ на сесь часъ увольнивши, а до самое слушности и светой справедливости прихиялючисе, самую не отданую истизну на листъ записъ винно зосталую, зъ уваженьемъ нашимъ за шкоды петъдесятъ копъ, всего сумою двесте осмьдесятъ копъ грошей Литовскихъ на добрахъ тыхъ жидовъ лежачихъ, рухомыхъ, сумахъ пенезныхъ и на обликгахъ черезъ кого кольвекъ иле людей зацныхъ оселыхъ тымъ жидомъ винныхъ его милости пану Ючинскому всказуемъ и на отправу тое сумы пенезей до врадовъ земского або кгородского Виленскихъ и иншихъ всякихъ тыхъ поветовъ, подъ которыми се маетности тыхъ жидовъ и сумы

пенезные, где кольвекъ будучіе, окажутъ, а которого себе зъ нихъ сторона зажити похочеть, заложивъши на спротивного троякіе заруки отсылаемъ. А затымъ стосуючисе до декрету суду его королевское милости асесорского, передъ нами судомъ продукованого, то варуемъ, же часу поезду врадового его милость панъ Ючинскій за въсказъ себе сталый обликги отъ тыхъ жидовъ место готовое сумы вшакъже на певные особы оселые, которые бы тому всказови корреспондовали, за выконаньемъ однакъ черезъ позваного жида Саломона Аронвича, при школе жидовской часу поезду врадового, на томъ яко золота, сребра и готовыхъ грошей, которыми бы тотъ долгъ выплачоный быть мель не маеть, присеги принять повиненъ будеть, а по досить тому декретови нашому учиненю его милость панъ Ючинскій листъ обликгъ на тую суму служацій зовсѣмъ въ той справе уроцонимъ, процесьсомъ правнымъ того-жъ часу до рукъ менованого жида вернуть маеть. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записана, съ которыхъ и сесь выписъ подъ печатью земскою воеводства Виленского Саломону Аронвичу есть выданъ. Писанъ у Вильни. У того выпису печать земская воеводства Виленского притиснена есть, а подпись рукъ тыми словами: Hlebowicz marszałek, Казимеръ Чижъ писарь трибунальскій, Andrzej Odlianski-Poczobut, pisarz ziemski y deputat powiatu Oszmianskiego, Michał Eustachi Stankiewicz, ciun Eiragolski, Swerski, Gaydanski dzierzawca, deputat woiewodstwa Żmudskiego, Stefan Jan Bukraba podstoli y deputat Starodubowski. Скопировалъ Олешкевичъ. А сусцепъта на томъ выписе въ тые слова: Roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeciego, miesiąca Nowembra piętnastego dnia, ten dekret sądu głównego trybunalnego Moyzesz Jakubowicz do akt grodzkich Wilenskich, dla tego iż na różne mieysca inszym żydom kopi z tego dekretu posłać iest potrzeba, pokładał. Chominski podstarosci Wilenski. Который

же тотъ выписъ декрету суду головного трибунального за поданьемъ его до актъ и прозьбою звышъ писаное особы до книгъ кгородскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1679 г., № 13027, л. 378—380.

№ 47.—1879 г. Юля 2.

Заявление Михаила Ботвины о неуплатѣ разными евреями шеляжнаго сбора.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Юля второго дня.

На враде кгородскомъ etc. Жаłowалъ, оповидаѣлъ y protestował się iegomość pan Michał Botwina, administrator szeleżnego powiatu Pinskiego, на жydow y dzierzawcow маіѣтности wielmożного iegомосци pana Jana Karola на Dolsku Dolskiego podczaszego W. X. L., starosty Pinskiego, pułkownika iego królewskiej mosci w Pинским powiecie лежачых, то iest на Leybę Anelewicza, Meiera Jekowicza dzierzawcow Nowego Dolska, Leyzora Anelewicza dzierzawcę Starego Dolska, Janka Jekowicza dzierzawcę Zeleznickiego, Szmoyła Jekowicza dzierzawcę Ukrynickiego на жyda Mowsze Jekowicza arędarza miasteczka iego królewskiej mosci Motola, на жyda Jeka Leybowicza arędarza Podhackiego маіѣтности ichmosciow хіеży iezuitow, на жyda Hyrsza Zelmanowicza arędarza маіѣтности iegомосци pana Jana Orzeszka, названей Bielina, на жyda Zelmana Leybowicza dzierzawcą маіѣтности iegомосци pana Kurzenieckiego stolnika земле Bieliskiey названей Kuradowa o to, iż жаљуіацы iegомосць pan Botwina, маіац od iasnie wielmożного iegомосци pana Marcina Oginskiego wojewody Trockiego адміністраціаю сзелеżного w roku terazniejszym тyсяцъ sześćset siedmdziesiąt dziewіатым, жаљуіацы сам пiервiеу до wysz mianowa-

nych dzierzaw y aręd obżałowanych osob wszytkich dla odebrania skarbowi należącego podatku razy kilka zieżdzał, a potym y succolektorow swoyich z ienerałem powiatu Pinskiego z ramienia swego dla wybierania tegoż podatku podług constitutiey seymowey do skarbu należącego zsyłał, tedy wysz obżałowane osoby wszytkie жyды, бѣдац зуфаѣми, мнией поважаіац право pospolite y nie ogladaіац się на paeny w constitutiey opisane, a sprzeciwiаіац się zwierzchnosci iego królewskiej mosci pana naszego miłosciwego y rzeczy pospolitey, tego podatku за częstokrotnym upominaniem tak samego жаљуіащего iako przez succolektorow y ienerała powiatu Pinskiego skarbowey należności wysz mianowanego podatku oddać nie chcieli y nie oddali, w czym skarb Rzeczy pospolitey przez nieoddanie tego podatku szkody ponosi на злотых polskich trzysta, co szerzey w relatiey ieneralskiey czasu prawa бѣдзие довідзiоно, o ktore nie oddanie do skarbu podług constitutiey seymowey szeleżного podatku жаљуіацы iegомосць pan Botwina z pomienionemi жyдами chcąc u należного sądu y prawa, gdzie право drogę pokaże prawem czynić, tego podatku skarbowego, także paen prawnych y szkod swych на nich жyдах wysz mianowanych dochodzić, teraz ten swoy proces do xiąg grodzkich Pinskich даѣ zapisać. Што естъ записано. При которомъ оповеданью славши очевисто енераль нижей менованый и реляцію въ тые слова созналъ: Ja Andrzej Piotrowski ienerał iego królewskiej mosci powiatu Pinskiego zeznawam tym moim relacynym quitem, iż roku terazniejszego тyсяцъ sześćset siedmdziesiąt dziewіаtego, miesiaca Juli pierszego dnia z stroną szlachtą panami Mikołaiem y Wasylem Wylazskim byłem wzięty на справę niżej mianowaną od iegомосци pana Michała Botwiny, administratora szeleżного powiatu Pinskiego, do gospody iegомосци w miescie iego królewskiej mosci Pинску бѣдацey, gdzie за przybyciem naszym iegомосць pan Botwina przedemną ienerałem

y stroną szlachtą opowiadając się to powiedzieć raczył, iż prawi mając ia odiasnie wielmożnego iegomosci pana Marcina Oginskiego wojewody Trockiego administracją szelężnego w roku teraznieyszym tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątym, w powiecie Piskim, wprzod sam do majątnosci w Piskim powiecie leżących wielmożnego iegomosci pana Jana Karola na Dolsku Dolskiego podczaszego W. X. Litt., starosty Piskiego nazwanych Nowego Dolska w dzierzeniu żydów Leyby Ancelowicza, Meiera Jckowicza, Starego Dolska w dzierzeniu Leyzera Ancelowicza, Żelężnicy w dzierzeniu Janka Jckowicza, Ukrynic w dzierzeniu Szmoyła Jckowicza, a do miasteczka iego królewskiey mosci Motola do arędarza żyda Hyrszy Zelmanowicza, arędarza majątnosci iegomosci pana Jana Orzeszka nazwaney Bielina y do żyda Zelmano Leybowicza dzierżawcy majątnosci iegomosci pana Kurzenieckiego, stolnika ziemie Bielskiey, razy kilka dla odebrania skarbowi należącego podatku zieżdżałem y tam w kożdym dworze dzierżawcy wysz pisane pomienionych majątnosci iegomosci pana podczaszego W. X. L. gorzałki na kilkunastu kotłach pędząc y po rożnych włosciach y wsiach rozwożąc szynkuią, także y insze wysz mianowane arędarze kurząc szynkuią, a potym succolektorow moich y ienerała powiatu Piskiego do tychże żydów wysz pisanych dzierżawcow y arędarzow pomienionych majątnosci, upominając się o tenże podatek Rzeczy pospolitey od tych gorzałek szynkuiących aby oddawali zsyłałem, tedy wysz pomienione żydzi wszyscy będąc zufałymi, mniey považając prawo pospolite y nie oglądając się na paeny w constitutiey opisane, a sprzeciwiając zwierzchnosci iego królewskiey mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczy pospolitey, tego podatku szelężnego za częstokrotnym upominaniem tak mnie samego iako przez succolektorow moich y ienerała powiatu Piskiego pomienione wszyscy żydzi nie oddali y oddać nie chcieli y tak iegomość pan Botwina przedemną ienera-

łem y stroną szlachtą opowiedziawszy szkody sobie w nieoddaniu podatku tego przez pomienionych żydów na złotych polskich trzy-sta mianował. A tak ia ienerał z stroną szlachtą com słyszał to wszytko na ten moy relacyny quit spisawszy tę relatią moią z podpisem y z pieczęciami strony szlachty do xiąg grodzkich Piskich daię y zeznamam. Andrzej Piotrowski ienerał iego królewskiey mosci powiatu Piskiego. Которое оповеданье и енеральское сознание до книгъ кгородскихъ Пинскихъ есть уписано.

Изъ актовой книги Пинскаго городскаго суда за 1679 годъ, № 13027, л. 412 на обор. 413.

№ 48.—1679 г. Юля 8.

Заявление Михаила Ботвины о неуплатѣ евреями м. Дрогичина шеляжнаго сбора.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Юли осмого дня.

На враде etc. opowiadał y do wiadomosci urzędowey donosząc, protestował się iegomość pan Michał Botwina, administrator szelężnego w powiecie Piskim, na żydow miasteczka Dorohiczyna w powiecie Piskim leżącego, tak na części iegomosci pana Stanisława Ciechanowicza chorążego powiatu Piskiego, iako y na części ichmosciow pana Kąstantego y Władysława Połubinskih, to iest na Szmoyła Jakubowicza, Josia Moyszewicza, Chaima Moyszewicza, Szlome Jckowicza, Morduchaia Jozefowicza z części iegomosci pana chorążego, a z części ichmosciow panow Połubinskih na Benia Jakubowicza, Mowsze Szkolnikowicza, Mowsze Gerszewicza, Judke Litmanowicza y wszytkich karczmarzow tego miasteczka Dorohiczyna o to, iż żałujący imść pan Botwina, mając od iasnie wielmożnego imsci pana Marciiana Oginskiego wojewody Trockiego, administracją szelężnego w roku teraznieyszym tysiąc

sześceth siedmdziesiąt dziewiątym do wysz mianowanego miasteczka Dorohiczyna, napierwiy sam dla odebrania skarbowi należącego podatku razy kilka zieżdżał, a potym czeladnika y sukolektora swego, szlachetnie urodzonego pana Andrzeia Kołteckiego, z ramienia swego dla wybierania tego podatku podług kastytucyi seymowey do skarbu należącego posłał, tedy wyżey mianowani żydzi Dorohiczynskie, będąc zufałemi, mniey poważaiąc prawo pospolite y nie oglądaiąc się na peny w constytucy opisane, a sprzeciwiając się zwierzchnosci iego królewskiey mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczy pospolitey, za przybyciem tego succolektora żałuiącego do miasteczka Dorohiczyna y upominaniem się skarbowey należytości wyżey mianowanego podatku, nie chcąc dosic czynić powinności swoiey, nie przyiowszy onego żelżyli udespektowali, pięściami zbili, suknie na nim podarli, poszarpali y z tego sukolektorstwa w tym miasteczku Dorohiczynie przez żałuiącego naznaczonego wygnali, należącego podatku do skarbu nie oddali iako szerzey relatia ieneralska w tym opiewa, o ktore nie oddanie do skarbu podług kastytucy seymowey szelążnego podatku, o żelżenie, zbiecie y zegnanie od wybierania tego podatku sukolektora żałuiący imśc pan Botwina z pomienionemi żydami Dorohiczynskim chcąc u należnego sądu y prawa, gdzie prawo droge pokaże, prawnie czynić, tego podatku skarbowego, także pen prawnych y szkod swych na nich żydach wysz mianowanych dochodzić, teraz ten swoy proces y opowiadanie dał do xiąg grodzkich Pinskiich zapisać. Што есть записано. При которомъ оповеданью ставъши очевисто Аньдрей Петровъскій енераль повету Пинъского квить свой реляційный съ печатями своею и стороны шляхты и съ подписомъ руки свое до книгъ гродскихъ Пинскихъ созналъ въ тые слова: Ja Andrzej Piotrowski ienerał iego królewskiey mosci powiatu Pinskiiego zeznawam tym moym relacynym kwitem, iż roku terazniejszego tysiąc sześceth siedmdziesiąt dziewiątego,

miesiąca July piątego dnia, przy stronie szlachcie panu Hrehorym Szpakowskim, a panu Pawle Kozlakowskim, byłem wzięty na sprawę niżey mianowano od imsci pana Michała Botwiny administratora szelążnego powiatu Pinskiiego, do gospody imsci w miescie iego królewskiey mosci Pinsku, gdzie zaprzybyciem naszym imśc pan Botwina przedemną ienerałem y stroną szlachtą opowiadaiąc się to powiedzieć raczył, iż prawi maiąc ia od iasnie wielmożnego imsci pana Marcina Oginskiego, woiewody Trockiego, administratio szelążnego, w roku terazniejszym tysiąc sześceth siedmdziesiąt dziewiątym w powiecie Pinskiim, do miasteczka Dorohiczyna majątnosci ichmosciow to iest imsci pana Stanisława Cechanowicza chorążego powiatu Pinskiiego, ichmosciow pana Kąstantego y Władysława Połubinskiich pierwiy sam dla odebrania tego podatku skarbowego do tego miasteczka Dorohiczyna do żydow arędarzow y wszytkich karczmarzow w tym miasteczku zostaiących zieżdżał razy kilka, a potym czeladnika y sukolektora swego szlachetnie urodzonego Andrzeia Kołteckiego z ramienia swego także dla wybierania tego podatku podług constytucy seymowey do tychże żydow Dorohiczynskich imionami w procesie mianowanych posłał, tedy to żydzi będąc zufałemi, mniey poważaiąc prawo pospolite y nie oglądaiąc się na peny w constytucy opisane, a zwierzchnosci iego królewskiey mosci Rzeczy pospolitey sprzeciwiając się, za przybyciem tego sukolektora do wysz mianowanego miasteczka Dorohiczyna y upominaniem się skarbowey należytości wyżey mianowanego podatku, nie chcąc czynić dosic powinności swoiey, nie przymuiąc onego żelżyli y udespektowali, zbili, suknie na nim podarli y z iego sukolektorstwa w tym miasteczku Dorohiczynie zegnali, należącego podatku do skarbu nie oddali w czym szerzey w protestacy o to zaniesionej iest opisano. Jakoż będąc ten wyży mianowany sukolektor w tey gospodzie oswiadczał przedemną ienerałem y stroną szlachtą, że go żydzi w procesie

mianowani pięściami po twarzy, po głowie y po bokach bili y ledwo żywego zostawili. A tak ia ienerał com sprawował, slysział y widział, to w ten moy relacyny kwit spisawszy s pleczęciami y s podpisem ręki mey, także z pieczęciami strony szlachty przy mnie będącey do xiąg grodskich Pinskiх przyznawam. Pisan daty wysz pisaney. Andrzej Piotrowski ienerał iego królewskiey mosci powiatu Pinskiго. Которое оповеданье и енеральское сознанье до книгъ кгородскихъ Пинскихъ есть уписано.

Изъ актовъ книги Пинскаго городскаго суда за 1679 годъ, № 13027, л. 421 на обор. 423.

№ 49.—1680 г. Февраля 23.

Явна купчей крѣпости на часть дома, проданнаго въ Минскѣ мѣстной еврейской синагогѣ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Февраля двадцать третего дня.

На враде кгородскомъ в замьку господарскомъ Миньскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подьстаростимъ Миньскимъ, постановившимъ очевисто жидъ Давидъ Юзефовичъ школьникъ кагалу Минского покъладалъ и ку акътыкованю подаль листъ запись вечистое продажи одъ особъ нижей мененыхъ на каменицу часть в месте его королевской милости Миньску на Подьзамьчу будучое, кагалови Миньскому проданую, просечи абы тотъ запись былъ до книгъ кгородскихъ Миньскихъ принятъ, акътыкованъ и уписанъ, которого огледавъши и читаного выслухавъши, велели есмо оногo до книгъ кгородскихъ Миньскихъ уписать тыми словы: Ja Oszer Michalewicz, ia Dynia Szolomowiczowna Oszerowa y ia Jzrael Michalewicz y ia Zysla Jzakiewiczowna Jzraelowa małzonkowie wszystkie чьтыры osoby за iедно,

a iедна за wszystkie rozumiane y poczytane być маія, wiadomo czyniemy tym naszym listem добровольным, wieczystым, продажнымъ записем, кому бы о tym teraz y на потым бѣдонецго wieku ludziom wiedzieć należało, iż co my pomienione osoby, маіаc sobie по родзичу naszymъ намъ successywe czenść kamienicy wiecznoscіа належонцеy, ze wszystkimъ drewnianymъ будынкem, stayniami, z browarem, sklepami y piwnicami murowanymi, kturą część kamienicy ze wszystkimъ drewnianymъ будынкem, z piwnicami y sklepami на Podzamczu Minskimъ stoiąco, a pod prawem maydeburскимъ бѣдано, wszystko czenść намъ належонцеo ogулемъ najmnieyszey rzeczy на siebie samych, dzieci нашихъ ani на kogo inszego nie zostawuiąc, ani wymuiąc ze wszystko до niey przynależnoscіа iako się z dawnychъ czasowъ w sobie miała y teraz ma, бѣдано pilno potrzebnymi summy pieniędzy nie z żadney namowy, ani z przyмусу iakiego, ale z dobrej woli naszej pomienioną część kamienicy z будынкem drewnianymъ на Podzamczu бѣдано, wszystko ogулемъ, żadney najmnieyszey części на siebie samych, ani на kogo innego tak z bliskichъ krewnychъ нашихъ, braci, siostр, a pogotowiu z ludzi obcychъ nic a nic nie wymuiąc, ani wylączaiąc, a lubo by sie co y nie pomieniło w tymъ zapisie naszymъ, tedy mianowane mianowanemu, a nie mianowane nie mianowanemu nic szkodzić niema prawemъ wieczystымъ obieli wiecznie y nie narusznie pierwszymъ ani poslednieyszymъ nikomu nie onerowaną, prawemъ nie pienno, nie winno y żadnemi długami, tudzieszъ przezyskamiъ правнemi не obiejąną, ale we wszystkimъ wolną y swobodną, żydomъ starszymъ synagodze Minskiey за pewno сумę pieniędzy przezъ насъ wziętą y до ракъ нашихъ odliczoną, pomieniono czenść kamienicy ze wszystkimъ przyбудынкem до niey належонцемъ на wiecznoscъ pomienionымъ starszymъ przedaliśmy y zarazъ w moc, w dzierzenie y spokojne wieczysteъ używanie y realno onymъ przezъ ienerалаъ woiewodstwa Minskiego w intromissiyą podaliśmy y po-

stąpili y prawo swe stare na te część należoną oddaliśmy y na osobe pomienionych starszych y successorow onych po nich będących przy wieczystey sprzedaży naszej wiecznymi czasy zrzekamy się; wolni tedy y mocni pomienione starsze y successorowie onych w possessyją swoją, obiąwszy, iako swoją własnością szafować, dysponować y od daty tego prawa naszego wieczysto sprzedażnego zapisu te naszą część kamienicy ze wszystkim budynkiem do niey należącym trzymać y wszelakich sobie z niey pożytkow wynajdować, według woli y upodobania swojego, komu chcąc, dać, darować, zamienić, zapisać, zastawić, lub też takowym że prawem wieczystym sprzedać y iako chcąc według upodobania swego, iako swym własnym obracać, a my pomienione osoby sami przesie, krewnych bliskich, a pogotowiu dalekich y iakowo kolwiek obco osobę spokojnym dzierżeniu pomienionych starszych y successorow onych tey części dzierżących najmniejszey przeszkody czynić, do prawa pozywać, turbować nie mamy nie mając y nie będąc mogli, ale owszem ieszcze od każdego w te część kamienicy y w najmniejszo rzecz wstępującego y przeszkode spokojnym dzierżeniu czyniącego wszelakiego sądu y prawa wnoszone ewincyją na inszych dobrach naszych leżonych, ruchomych, summach pieniężnych gdzie kolwiek y u kogo kolwiek bendonych, swym własnym kosztem y nakładem zastępować y do konca oczyszczać iako by pomienione starsze y successorowie onych, także każdy od nich iakowym kolwiek prawem tey części dzierżonym z swoiey nie szkodował własności bronić, oczyszczać mamy, mają y powinni będą pod zaręką ważności rzeczy opisaney, o ktore zarękę za naruszeniem przez nas samych abo successorow naszych w czym kolwiek funkcyę y paragrafie tego listu naszego, tudzież szkody y nakłady, dajemy moc y pozwalamy nas samych, a po nas successorow y dzierżonych dobr wszelakich y summ naszych pieniężnych gdzie kolwiek bendonych do wszelakiego sądu y

prawa zamkowego, grodzkiego, ziemskiego, głównego trybunального, w który chcąc termin powiat y wojewodstwo, tudzież do sądu iego krolewskiey mosci zadworneho assessorskiego, relacynego, seymowego, a czasu interregni y do sondow kapturowych pozwem pozwać, lub też zakazem pod czas odprawowania sondow iakowym kolwiek rokiem by naykrotszym nie statutowym zakazać; tedy my sami y successorowie nasze przed wszelakim sądem stanąć mamy, a stanowszy roku pozwu nie burząc, na plenipotentu y copią nie bioronc y chorobo siebie samych, poslanca, owo zgoła żadnemi by nayprawniejszemi obronami rozumem ludzkim wynajdzionemi nie zasłaniając się, przed każdym sądem, przed który zapozwani będziemy we wszystkim usprawiedliwić się, na żalobe według zapisu naszego mamy y powinni bendziemy; sąd zaś y urząd każdy podług ważności samey rzeczy na nas samych y successorow naszych, nie przymuiąc żadnych excepcyi sądzić, zarękę wskazać y dobra nasze wszelkie tudzież summy pieniężne onerować y odprawę krom składania rat statutowych mocen y wolen będzie, o co my sądu y successorowie nasi tak o nie prawny sąd, iako strony o zły przewod prawa nigdzie pozywać, turbować nie mamy, nie mają y mocy miec nie będziemy. A y po zapłaceniu zaręki by nie poiednokroć, przecie ten nasz list dobrowolny wieczysto sprzedażny zapis przy zupełney mocy zostawać ma wiecznemi czasy. Y na to my osoby wysz pomienione daliśmy ten nasz list dobrowolny wieczysty sprzedażny zapis żydom starszym synagogi Minskiey s pieczęciami y s podpisami rąk naszych, także też s pieczęciami y s podpisami rąk panow przyiacioł od nas ustnie y oczewisto uproszonych, a niżej na podpisach imiona y przerwiska wyrażonych. Pisan w Minsku roku Panskiego tysiąc sześćset osmdziesiątego, miesiąca Januaryi dwudziestego dnia. У того запису вечистое продажи подъяпись рукъ и жидовского языка на польский тлумачечы тыми словы: Oszer Michale-

wicz, Dynia Szolomowiczowna Oszerowa, Jzrael Michalewicz, Zysla Jzakiewiczowna Jzraelowa. Ustnie proszony pieczętarz do tego wieczystego zapisu od pana Oszera Michalewicza, Dyni Szolomowiczowny Oszerowej, Jzraela Michalewicza, Zysli Jzakowiczowny Jzraelowej małżonkow żydów miasta iego krolewskiej mosci Minska, Jan Markiewicz namiestnik wojewodstwa Minskiego. Proszony pieczętarz do tego zapisu od osob wyż pomienionych żydów Minskich Jan Kazimierz Stregocki ponamiestnik wojewodstwa Minskiego. Według prawa proszony pieczętarz od żydów Minskich wyżey w tym zapisie wyrażonych Andrzej Boładziewicz m. p. Который же тотъ запись вечистое продажи за поданемъ оного до актъ и прозьбою особы верьху мененое есть до кьнигъ кгородскихъ Миньскихъ принять, актыкованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго городского суда за 1680 годъ, № 11787, л. 1444—1447.

№ 50.—1680 г. Марта 30.

Заявление вознаго объ отобраніи у Пинскихъ евреевъ церковныхъ вещей, похищенныхъ изъ Пинской Пречистенской церкви.

Лета отъ нароженя Сына Божого тысеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Марца тридцатого дня.

На враде кгородскомъ etc. ставши очевисто Иванъ Козляковскій енераль его королевское милости повету Пинского квить свой реляційный зъ печатми своею и стороны шляхты и зъ подписомъ руки свое до книгъ кгородскихъ Пинскихъ созналъ тыми словы: **Ja niżej na podpisie mianowany ienerał iego krolewskiej mosci powiatu Pinskiego zeznam tam moim relacyinym kwitem, iż roku terazniejszego tysiąc sześćset osmdziesiątego, miesiąca Marca dwudziestego wtorego dnia z stroną szlachtą panami Janem y Pawłem Szpakowskiemi za przydaniem**

iegomosci pana Konstantego Stecewicza namiesnika grodu Pinskiego, a za potrzebaniem w Bogu przewielebnego iegomosci xiędza Piotra Kurcyłowicza protopopy Pinskiego y wszytkiey w Bogu przewielebney kapituły Pinskiej, gdzie za przybyciem moim ieneralskim y strony szlachty do Meyli Litmanowicza żyda Pinskiego z Opanasem Sozonowiczem dzwonnikiem cerkwi świętey Przeczystey soborney w Pinsku będącey, ten Meyla Litmanowicz licem denko srebrne od kadylnicy u tego dzwonnika kupione do mnie ienerała y strony szlachty wrocil, a potym tego dnia chodziliśmy do Leyby Buchowicza, na szkolnym dworze mieszkaiącego, według powiesci tego złodzieia, który także dołmacik dziakowski sztometu wiszniowego, tegoż dnia y korale z obrazu przenaswietszey Panny Marij w Calela—żyda na ulicy Wielkiey, za xiężą Dominikanami mieszkaiącego, odebrali y u Mowszyney żydowki tuwalnią białą w złotych pułtoru zastawioną licem mnie ienerałowi y stronie szlachcie powracali, ktore zwysz mianowane rzeczy odebrawszy do rąk tychże ichmosciow xięży kapituły Pinskiej oddałem. Y to też ta przewielebna kapituła Pinska przedemną ienerałem y stroną szlachtą powiedziała, że ieszcze y innych rzeczy wiele y srebra podług osobliwego reiestru nie dostaie, ktore żydzi obżałowane submitowali się przed nami wielebney kapitule Pinskiej oddać, na dowod czego ia ienerał z stroną szlachtą ten moy kwit relacyiny z pieczęcią y z podpisem ręki mey y z pieczęćmi strony szlachty wydaie y do xiąg zeznam. Иванъ Козляковскій енераль. Который квить реляційный за признаньемъ енеральскимъ до книгъ кгородскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1680 г. № 13028, стр. 631—632.

№ 51.—1880 г. Апрель 5.

Заявление вознаго по жалобѣ Кобринскаго еврея Абрама Вигдоровича на несправедливое обвинение его священникомъ Абрамомъ Котковичемъ въ покражѣ церковныхъ вещей.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Априля пятого дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ передо мною Зикгмунътомъ Казимеромъ Горьновскимъ, подъячимъ Смоленскимъ, подъястаростимъ Берестейскимъ, ставшимъ очевисто енераль его королевской милости воеводства Берестейского надъворьного економии Кобринской квить свой реляційный призьналь и ку записаню до кьнигъ кгородскихъ Берестейскихъ подалъ въ тые слова писанный: Я Antoni Pilecki иенераль иего королевской мосци воиводства Brzeskiego оекonomiey Kobyrynskiej czynnie wiadomą tym moim relacyunym kwitem, iż w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca February dwudziestego trzeciego dnia, mając ia иенераль przy sobie stronę двух szlachcicow pana Piotra Popławskiego, pana Pawła Przyłuckiego, z ktoremi за roskazaniem иегомосци pana Alexandra Palniewskiego, podstarosciego Kobyrynskiego, byłem w pomienionym zamku иего королевской мосци Kobyrynskim, gdzie tego dnia była sprawa wielebnego оуца swieszczеника Szebrynskiego оуца Абрама Kotkowicza, który był przyprowadził z sobą okowanego w kaydany, mieniąc bydz złoczyncą rzeczy cerkiewnych cerkwi Szebrynskiej на иие Symona Stephanowicza, że wsi Zamszan poddanego iasnie wielmoznego иегомосци хіѣдза biskupa Łuckiego, а opowiadając u siebie w domu о drugim towarzyszu tegoż Symona о Hrycu Samczyku ze wsi Rokitney, а poddanym wielmoznego иегомосци pana Woyny marszałка Pinskiego, на котрым tym pierwszym terminie за skargą оуца Kotkowicza, że ten

Symon, który był okowany y do zamku przyprowadzony mienił być niektore rzeczy u żyda Abramka Wigdorowicza, tedy за roskazaniem иегомосци pana podstarosciego ten żyd y s temi rzeczoma на urządzie stanowszy, а жалобę swą przelożywszy, uskarżał się на tego Symona Stephanowicza, czy parobka, czyli też złодzieia iakiego żyдови temu nieznaиomeго, że ten żyd lubo w cudzey chałupie mieszka, lecz iako ubogi szukaіąc pożywienia sobie, żenie y dzieciom, szynk mając w tey chałupie, gdzie ten Symon Stephanowicz ieżeli z swego złego domysłu, czyli z czyiey namowy y distinctu, raczey ynformacyey, mając te rzeczy w worku, ktorых żyd iako nieznaиomych браć nie chciał, ten w samy zmrok te rzeczy polożywszy w kącie zastawuiąc, napił złoty przez noc z iakos nieznaиомą żyдови kompanią, а потым на zaiutrz y sam od tych rzeczy zniknoł y uszedł; on żyd mając nadzieie, że się miał do tey zastawy powroćić, nie zbywał tych rzeczy do tych czas, ktore przętował на urządzie; ktore ociec Kotkowicz obaczywszy, mienił być swemi, а nicht się do tych kilku rzeczy nie przypowіadał y nie mienił bydz swemi, а co Symon przedażą do osmiu złotych mienił, w tym żyd mianuiąc zмовę оуцовą z swym parobkiem, czyli też z złодzieiem, neguiąc w tym punkcie samosiodm się iako od potwarzy, tak y w przedaży do odprzysiężenia się zabierał, jakoż y przy mnie иенерале y sam ten Symon Stephanowicz nie tylko przy stronie szlachcie przy mnie będącey, ale y przy wielu ynnych оуцах y паном szlachcie tak w oczy оуцови Kotkowiczowi powiedzial: szkoda grzeszyć на żyда, так пушки, iako halby; stuły, towalnie y krzyżykow y агнuskow żadnych u żyда y w mym worku nie było, ale w drodze poginelo. Po ktorых ich zwodach y zapisach w хіѣги ociec Kotkowicz s pomienionego Symona Stephanowicza okowy zdiowszy, а на żyда włożywszy, dał go do więzienia zamkowego, а upraszaiąc urzędu о prolągacią, submituiąc się на termin pewny w хіѣгах за-

pisany, tak tego Symona Stephanowicza, iako y tamtego Hryca w domu mającego okowanych na urząd zamkowy stawić, ale że y kilka terminow minelo w prolagaciach, na ktorychem ia ienerał z stroną moią, tak y iegomość pan Waclaw Suchcicki dozorca spraw oekonomicznych y będąc przydanym za patrona z urzędu temu ubogiemu żydowi do tego czwartego terminu y nad prawo byli, tedy ociec Kotkowicz po tym pierwszym terminie żadnego zloczynce swego nie stawił, tylko sam z niektórymi oycami swieszczenikami, o co urodzony pan Szuchcicki iako na trzecim terminie o winy statutowe, o szkody y niewinne ozłodzieienie y żyda w więzieniu głodem morzenie, mną ienerałem y stroną szlachtą przy mnie będącą protestował, tak y teraz iuż nad prawo na czwartym terminie o toż, y nie prawne prolagacie bez wszelkich dowodow, protestował na oycu Kotkowicza. A tak ia ienerał z tą stroną szlachtą u ktoreim sprawie był, com widział y słyszał w tey sprawie wysz mianowaney, na to daię ten moy relacyny kwit s podpisem ręki mey s pieczęcią moią y za pieczęćmi strony szlachty na ten czas przy mnie będącey ku zapisaniu do xiąg grodzkich Brzeskich podałem. Pisan w Kobryniu roku y dnia wysz pisanego. У тое реляци подьпись руки енерала тыми словы: Antoni Pilecki ienerał iego królewskiey mosci nadworny ekonomiey Kobrynskiey.

Которое-жъ то енеральское созьнане есть до кьнигъ кгородьскихъ Берестейскихъ записано.

Изъ поточной книги Брестскаго гродскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 266—267.

№ 52.—1680 г. Апрѣля 5.

Жалоба Кобринскаго еврея Абрама Вигорвича на священника Шебринской церкви о Абрама Котковича за несправедливое обвинение его въ воровствѣ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Априля пятого дня.

На враде кгородьскомъ Берестейскомъ передо мною Зикгьмунгьтомъ Казимеромъ Горьновскимъ, подьфашимъ Смоленскимъ, подьстаростимъ Берестейскимъ, заловаł y заłosnie się protestował niewierny ubogi żyd Kobrynski Abramko Wigorowicz na w Bodze wielebnego oycu przezbitera Абрама Kotkowicza cerkwie Szebrynskiey, o to y takowym sposobem: iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiaca February dnia dwudziestego trzeciego, pomieniony swieszczenik, ieżeli z swego domysłu, czyli też z namowy inszych przeciwko załobliwemu żydowi w niewinnosci iego, mając u siebie iakiegoś parobka, mianuiącego bydz poddanym iasnie wielmożnego iegomosci xiedza biskupa Łuckiego, ze wsi Zamoszan, Symona Stephanowicza, ktorego przywiozszy do zamku iego królewskiey mosci Kobrynskiego okowanego w kaydanach, mieniąc go byczłodzieiem rzeczy pokradzionych w cerkwi Szebrynskiey y o drugim towarzyszu iego powiadaіac u siebie w domu o Hrycu Samczyku poddanym wielmożnego iegomosci pana Woyny marszałka Pinskiego ze wsi Rokitney, a oskarżywszy ubогого żyда wysz mianowanego Abramka Wigorowicza y pomowiwszy niektórymi rzeczoma cerkiewnymi, ktorych y ten przyprowadzony parobek swieszczenikow Symon Stephanowicz na urzędzie nie przyznawał y owszem temu negował, gdy ociec swieszczenik do xiąg zapisywał, na ten czas nie w iedno się słowo z sobą zgadzaiac, tym parobkiem swiadczył, nie pokazuiac y nie mając żadnego inszego processu z inszych żadnych xiąg o te rzeczy, co parobek oycu Kotkowicza Symon Stephanowicz żydowi Abramkowi zastawiwszy y zapiwszy, żyда oszukawszy, odszedł y uciekł czyniac to szczyiegoś distinctu temu głupiemu żydowi, w cudzym domie mieszkaiącemu, na upadek onego nie winnie żyда złodzieiem czyniac, a iednak żyd w tey zdradzie swey y oszukaniu będąc y mając nadzieie, że się miał ten Symon Stephanowicz parobek, czyli złodziey swieszczenikow do tych rzeczy

swych żydowi nieznaomych miał powrócić y do tych czas onych nikomu nie zbywał, a że ociec Kotkowicz uwiłdzy tym urząd y submituiąc się tak tego Symona, iako y tamtego drugiego w domu mającego Hryca na pewny termin w xięgach zapisany po okowywawszy stawić, prołagacy tylko zażywaiąc y chcąc ich obudwuch uwolnić, z tego Symona kaydany zdiowszy, obwinionego żyda okowali y do więzienia zamkowego podali, wikt swego żadnego nie dawszy według prawa, ale go morząc, a potom nie tylko na tym drugim, trzecim y czwartym terminiech żadnego z pomienionych złodzieiow nie stawił, ale żałobliwego żyda z więzienia wyzwalaiąc, a nie chcący onego kwitować tych drobiazgow z urzędu nie brał, lecz żałobliwy żyd obawiaiąc się większego oszukania y zdrady większey, s tego więzienia nie wychodził y nie wychodzi aż do rozprawy przed samym iasnie wielmożnym iegomością panem Janem Karolem na Zarowie Daniłowiczem podskar bim nadwornym koronnym, starostą Lubelskim y Parcowskim administratorem oekonomij Kobrynskiej. Do ktorego iegomość pan podstarosci Kobrynski, widząc tę sprawę nie tylko nie prawną, ale y powaryowaną, nakazawszy oycu Kotkowiczowi żałobliwego żyda za swoią strażą y wiktem mieć do rozprawy, tę wszystką sprawę nie sądząc do iegomości odesłał, ale ociec Kotkowicz iako przed tym na kilku terminach win prawnych płacić nie chciał, tak y na tym czwartym dekretale iegomości pana podstarosciego nie słuchaiąc y onego nie obserwuiąc, tylko żałobliwego gołosłownie z więzienia wyzwalaił, straży y wikt dać nie chciał. O ktore to tak bezprawne więzienie y niewinne ozłdzieienie, głodem morzenie, o szkody za tym pochodzące niemniej y o potwarz chcąc ubogi żyd żałobliwy z wielebny m oycem Abramem Kotkowiczem praezbiterem cerkwi Szebrynskiej u sądu należnego prawem czynić y sprawiedliwosci świętey dochodzić na ten czas prosił, aby ta żalosna żaloba protestacyjna iego do xiąg grodzkich Brzeskich

przyięta y zapisana była. Которая-жь то протестація есть до кънигъ кгродскихъ Берестейскихъ принята и записана.

Изъ поточной книги Брестскаго градскаго суда за 1680 годъ. № 7098, л. 264—265.

№ 58.—1680 г. Апрелья 30.

Заявление Пинскаго протопопа Петра Курциловича о покражѣ церковныхъ вещей звонаремъ Пречистенской церкви и объ отображеніи нѣкоторыхъ изъ нихъ у Пинскихъ евреевъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Априля тридцатого дня.

На враде etc. Оповидаł y soleniter protestował się w Bogu przewielebny iegomość xiądz Piotr Kurcyłowicz protopopa episkopij Pinskiej y wszytka w Bogu przewielebna kapituła Pinska na Meyle Litmanowicza y żone iego Hienie Mowszanke Litmanowiczową iako samych adherentow y principałow uczynku niżej mianowanego y na Leybę Buchowicza, żyda na szkolnym dworze będącego y na Caleła żyda na ulicy Krzyżowej Wielkiej za xięży Dominikanami mieszkaiącego y na Mowszyne żydowkę Pinską, żydow do kahału miasta Pinskiego należących o to y takowym sposobem, iż tę obżałowaną żydzi przepomniawszy boiazni Bożey, srogosci prawa pospolitego na takowych opisanego, smieli y ważyli się roku teraznieyszego tysiąc sześćseth osmdziesiątego, miesiaca Marca wtorego dnia, wiedząc o tym, iż w cerkwi soborney Pinskiej świętey Przczystey wszelkie srebra y zbory cerkiewne zostaią, namowiwszy y mając z Opanasem Sozonowiczem, dzwonnikiem cerkwi świętey Przczystey, iednostayną radę y namowę, u ktorego srebro za kluczem było, aby co może z tey cerkwi fortelnym sposobem uniesc, naprzod wszytkich ten Meyla Litmanowicz y żona iego iako pryneypałowie

upraszali żeby do niego y żony iego przynosił, a oni wszystkie rzeczy kupić submitowali się, iakoż ten złodziey, za podnuzczeniem żydowskim uwiódzsy się łakomstwem, naprzod wszystkich odkręciwszy od kadzilnicy dzienką do tego Meyli Litmanowicza y żony iego odniósł, którą te denko sam Meyla y żona iego widząc, że iest cerkiewne kapituły y to sposobem złodzieyskim utaili y żałującym nie oznaymili, a żydowi Leybie Buchowiczu dalmackik diakonski sztamentu wiszniowego tenże złodziey sprzedał y korale z obrazu przenaswietszey Panny Marij, u Calela żyda na ulicy Wielkiej za xięży Dominikanami mieszkaiącemu sprzedał, a Mowszyney żydowce tuwalnie białą u pułtoru złotych zastawił y drugich rzeczy nie małą srebra cerkiewnego, co czasu prawa na osobliwym registrze pokazano y dowiedziono będzie, swoim złodzieyskim sposobem pofrymarczył, a gdy żałujące o tey zgubie cerkiewney poszłakowawszy y dowiedziawszy się, że nie kto inny ieno u kogo klucz od cerkwie zostaię te srebro y rzeczy poprzedawał, wzięli tego złodzieia zwysz pomienionego do więzienia y okowawszy wsadzili, który złodziey dzwonnik gdzie te rzeczy y srebro poprzedawał dobrowolnie żałującym oznaymił, iakoż żałujące sprawuiąc się podług prawa pospolitego, przyszedzsy do iegomosci pana Konstantego Stecewicza, namiesnika grodu Pinskiego, z ktorego przydania wziowszy ienerała y stronę szlachtę, podług powiesci tego złodzieia, te zwysz mianowane srebro y rzeczy w tych żydow poszukiwali y do siebie po odbierali, a drugie, gdy się upominali, tedy y te obżałowane żydzi wrócić obiecali y aby cierpliwemi byli żałujących upraszali. Jakoż żałujące iako duchowne osoby nie chcąc sie do prawa wdawać cierpliwie do tego czasu znosili y do prawa sie nie wdawali y za częstokrotnym upominaniem rzeczy y srebra podług osobliwego registrzu coz y do tego czasu nie wrocili y wiedząc o tym, że ten złodziey w turmie kapitulney okowany zostaię, swoim fortelnym sposobem onego w nocy wy-

prowadzili y nie wiedzieć gdzie podzieli. O ktore pokradnienie tego srebra y innych rzeczy y po przedawanie obżałowanym żydom w tym o szkody y paeny prawne chcąc prawem czynić y o wypuszczenie y wykradzenie tego złodzieia paen prawnych y szkod swoich na nich dochodzić, zostawiwszy salve, samemu iasnie wielmożnemu w Bogu przewielebnemu iegomosci xiędzu biskupowi Pinskiemu y Turowskiemu do czynienia szerzey protestacyey do kogo prawo drogę okaże dali ten swoy process do xiąg zapisać. Што есть записано.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1680 годъ, № 13028, стр. 769—771.

№ 54.—1880 г. Мая 4.

Жалоба Пинскаго мѣщанина Санкевича на евреевъ, неуплатившихъ слѣдуемыхъ ему денегъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Мая четвертого дня.

На вѣраде кгородскомъ etc. opowiadali y żalosnie protestowali się pan Anton Sankiewicz rayca y pani Maryna Sielawianka Sankiewiczowa małzonkowie mieszczenie miasta iego krolewskiej mosci Pinska, na żydow kahał wszytek tegoż miasta iego krolewskiej mosci Pinska o to, iż obżałowany kahał żydowski Pinski na własną potrzebę żydow wszytkich w kahale Pinskim będąc potrzebny summy pieniędzy, wzięli gotową rękadayną summe, to iest, pięć tysięcy sześćset dwadziescia y pięć złotych polskich u żałujących osob y na te summe list podług prawa sprawiwszy zapis żałującym panu Sankiewiczowi y małżące iego dali, opisawszy się onym przy tym y słowy swemi łagodnemi, kiedy u chrzescian, a zwłaszcza pisma nie umiejących pieniędzy

pożyczają upewniwszy, iż pewnego dnia, miesiąca, roku y na miejscu w liście zapisie opisanym samą istotną summe, a za pochybieniem terminu sowitosci, zareki y szkod żałującym oddać y wyliczyć za przypadaniem tedy terminu samey yscizny za upominaniem nie oddali, ani też aby żałujące za uspokojeniem siebie na dalszy czas oddania summy poczekali nic nie mówiąc, czas od czasu sposobami niesłusznymi wymyslnemi, żydowskimi sprzeciwiając listowi zapisowi swemu y obowiązkom w nim opisanym zwlekali, o co żałobliwe obżalowanych przed sąd należny staroscinski chcąc do swojej własności przyść, ważąc na tą sprawę koszt nie mały pozywali y dekret przez iegomosci pana podstarosciego ferowany otrzymawszy do executiey przywodzili, niżli obżalowani chcąc żałujących do zguby zniszczenia przyprowadzić nad prawo pospolite list u iego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego żeliazny za udaniem swoim na lat trzy wyprawili, pod którym zostając, gdy ichmość panowie obywatele powiatu Pńskiego y osoby duchowne długow swoich u ichmosciow upominali, obżalowani żydzi samiż list iego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego postponując iednym same isczizny, drugim pożyczki od summ winne płacili, a żałującym iako ubogim ludziom y prawa nie umiejętnym przez ten pomieniony czas, gdy tylko o swoje ubożstwo upominali, zawsze tyrami nieucsciwemi karmili, na ostatek iężeli by przez prawo upominali, odpowiedzi y pochwałki sposobem swoim żydowskim na zdrowie śmiercią przyprowadzeniem czynili. Za czym żałujące w Bogu, kiedy z tedyż potka ich święta sprawiedliwość, mając nadzieie teraz o nie oddanie przez tak długi czas samey isczizny summy pieniędzy o sowitosci, zareki o pożytek, iako ludzie kupieccy, o szkody y wykłady prawne, nie przepominając odpowiedzi, pochwałki y karania prawnego chcąc żałujące z żydami kahałem Pńskim prawem czynić, te żalosań swoią protestacją do xiąg dali zapisać, salvae do melioratyi oney albo

inszey uczynienia, gdyby ieszcze potrzeba prawnie pokazować miała, sobie zachowując. Што есть записано.

Изъ актовой книги Пнського гродскаго суда за 1680 г., № 13028, стр. 806—808.

№ 55.—1680 г. Мая 8.

Жалоба священника Гродзисской церкви Якова Ясинского на нанесение ему и его ученикамъ побоевъ Сѣмятичскимъ евреемъ Лейзеромъ Юзефовичемъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Мая осмого дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ передо мѣною Зикгмоньтомъ Казимеромъ Горьновскимъ, подъчашимъ Смоленскимъ, подъстаростимъ Берестейскимъ, заносząc solenną protestacją, opowiadał wielebny ociec Jakub Jasinski prezbiter cerkwi Grodziskiey na niewiernego Leyzera Jozefowicza żyda Siemiatyckiego, o to y takim sposobem, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Marca trzeciego dnia, gdy obżalowany Leyzer iechał mimo cerkiew Grodziską, gdzie wyszedszy s plebanij, dwóch chłopczykow studentow według swoich zwyczaiow u pomienionego Leyzera na papier o kożubalec iako u żyda upominali się, który tak będąc nie dyskretnym począł im dawać kożubalec dobry biczem po szyi; co widząc żałujący ociec Jasinski, lubo na ten czas będąc niesposobnego zdrowia, wyszedszy począł mówić do obżalowanego żyda: za co moich chłopcow biiesz? Ktory nie respektując na stan duchowny, wyuzdawszy się z gębą, słowami nie uczciwemi honorowi kapłanskiemu y dobrej sławie szkodzającemi lżyć począł, nazywając go nie uczciwey matki synem; ktore słowa, gdy żałujący ociec Jasinski onemu odmówił, tamże ten obżalowany żyd, skoczywszy z wozu, przy zadaniu wielu słow nie uczci-

wych, wprzody żalującego za piersi porwał, potym o ziemie niemiłosiernie uderzył, za włosy targał, nogami deptał. Co widząc ociec Jasinski takową niebezpieczność zdrowia swego, gwałtu wołać począł, y gdyby ludzie goscincem iadąc nie odratowali. pewnie by żalującego o śmierć przyprawił y ieszcze odieżdżając, srogo odpowiedz y pochwałkę na zdrowie żalującego uczynił, a potym y powtornie przy ludziach zacnych w mieście Siemiatyczach, iako sam obżałowany, tak y przez innych żydow od siebie subordynowanych odpowiedz y pochwałkę czynił, mowiąc te słowa, iż my ciebie, popie, chłopie, zabieem y na funty płacić będziemy. Tedy teraz wielebny ociec Jasinski, mając takową oppressią od tego żyda, y nie będąc bezpieczen zdrowia swego, chcąc się pokoiem prawa pospolitego obwarować y o swoją zniewagę prawnie czynić, to opowiadanie, zachowując dalszą melioratią tego processu, do xiąg urzędowych zapisać podał. Што есть записано.

Изъ поточной книги Брестскаго градскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 364—365.

№ 58.—1680 г. Мая 24.

Заявление вознаго о недопущении Высоцкими евреями къ присягѣ Слуцкаго еврея Мордуха Мойсеевича, которую онъ хотѣлъ принести въ доказательство уплаты имъ денегъ по векселю.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Мая двадцать четвертого дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ передо мною Зикгмонтомъ Казимеромъ Горновскимъ, подъчашимъ Смоленскимъ, подъстаростимъ Берестейскимъ, ставши очевисто енераль его королевское милости воеводства Берестейского Станиславъ Яцевичъ квити свой реляційный призьналь и ку записанью до кнѣжъ кгородскихъ Берестейскихъ подаль въ

тые слова писанный: Ja ienerał iego królewskiej mosci woiewodstwa Brzeskiego, niżej na podpisie mianowany, zeznam tym moim relacynym kwitem, iż w roku terazniejszym tysiąc sześciet osmdziesiątym, miesiąca Maia dwudziestego wtorego dnia z stroną szlachtą panem Symonem Raczkowskim y panem Janem Pawłowskim, z ktoremi za uzyciem od pana Jana Wielbuta, sługi iegomosci pana Abrahama Bekiera de Adlerszfelt, oberszterleytmanta iego królewskiej mosci, byłem w mieście iasnie wielmożnego iegomosci pana Benedykta Sapiehi, podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego, nazwanym Wysokim y czyniłem pilność u szkoły tamieczney żydowskiej, iezeli Morduch Moyżeszewicz żyd Shucki według dekretu iegomosci pana Woyciecha Monwida Jrzykowicza, woyta Mieleczyckiego przysięgę wykona na tym, iż ten Morduch Moyżeszowicz żyd Shucki zostawszy winien iegomosci panu oberszterleytmantowi iego królewskiej mosci na dwa obligi rękodayney summy złotych polskich tysiąc trzysta siedmdziesiąt y pięć, którą tą summę miał oddać ieszeze w roku przeszłym tysiąc sześciet siedmdziesiąt siedmym na mieyscu pewnym y terminie w tych obligach wyrażonym, ktorey summy za częstym się upominaniem y za po kilkokrotnym zapozwaniem do kahału Brzeskiego, iako sam do prawa nie stanowił, tak y summy pomienoney nie oddał. Gdzie teraz pomieniony sługa iegomosci pana oberszterleytmanta, zapozwawszy tego żyda przed sąd iegomosci pana Jrzykowicza, woyta Mieleczyckiego, ktory nie mając żadney kwitacy od iegomosci pana oberszterleytmanta na odebranie tey summy na te obligi winne, przeciwko prawu y samey słusznosci, do przysięgi się zabierał, iż te obligi wypłacone są. Tedy iegomość pan woyt Mieleczycki, uznawszy tego żyda blizszego do przysięgi y wykonanie tey przysięgi na dzień dwudziesty wtory Maia w szkole Wysockiej naznaczył. Ktory to żyd, gotow będąc, chcąc uysć płacenia tey summy, dosć czynić dekretowi, przysięgę wykonać chciał.

O czym starsi żydzi kahału Brzeskiego dowiedziawszy się, że ten Morduch do przysięgi się zabierał, a wiedząc dobrze o tym, żeby ten żyd przeciwko sumnieniu y prawu pospolitemu fałszywie przysiągł, starszym żydom Wysockim przez pisanie swoje oznaymili, aby onego do przysięgi żadno miarą nie przypuszczali, ktorzy, mając takową przestrogę y wiadomość od starszych kahału Brzeskiego, pomienionego Morducha Moyżeszowicza żyda Słuckiego do wykonania przysięgi nie przypuscili, który nie wykonawszy przysięgi do Mieleczyce odiechał. W ktorey sprawie ia ienerał będąc użytym, na dowod czego daię ten moy relacyny kwit s podpisem ręki mey do xiąg grodu Brzeskiego zapisać. У того реляційного квіту подьпись руку енерала тыми слоуы: Stanisław Jacewicz, ienerał iego królewskiey mosci woiewodztwa Brzeskiego.

Изъ поточнои книги Брестскаго гродскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 421—422.

№ 57.—1680 г. Мая 26.

Жалоба повѣреннаго Абрама Бекера Вельбута и заявленіе вознаго объ отнятіи Мелейчицимъ войтомъ у жалующагося лошади и двухъ заемныхъ писемъ еврея Мордуха Мойсеевича, по которымъ Вельбутъ просиль войта взыскать съ названнаго еврея долгъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Мая двадцать шостого дня.

На вrade кгородьскомъ Берестейскомъ передо мною Зикгъмонътомъ Казимеромъ Горновскимъ, подъчапимъ Смоленскимъ, подъстаростимъ Берестейскимъ, заносząc solenną protestacyią, opowiadał się pan Jan Wielbut imieniem swym y imieniem iego mosci pana Abrahama Biekiera de Adlerszfet oberszterleytmanta iego królewskiey mosci pana swego na iegomosci pana Woyciecha Monwida Jrzykowicza,

woyta Mieleczyckiego, iako samego pryncypala, na iegomosci pana Piotra Olszewskiego lentwoyta, na sławetnego Stefana Lewoniewicza burmistrza y Dawida Wasilewicza, pisarza, mieszczan Mieleczyckich y wszystkich ławnikow y raycow imionami y nazwiskami obżałowanemu iegomosci znaiomych y wiadomych, iako pomocnikow y do tego uczynku niżey wyrażonego radą y pomocą będących, o to y takowym sposobem, iż co w roku przeszłym tysiąc sześćset siedmdziesiąt szostym Morduch Moyżeszowicz żyd Słucki, pożyczwszy u żalującego iegomosci pana Biekiera oberszterleytmanta iego królewskiey mosci gotowey rękodayney summy pieniędzy złotych polskich tysiąc trzysta siedmdziesiąt y pięć na dwa obligi, na ieden oblig złotych sześćset dwadziescia y pięć, który oblig opisał się wypłacić w roku przeszłym tysiąc sześćset siedmdziesiąt siodnym, na mieyscu pewnym, we dworze iegomosci pana Biekiera w Słucku będącym dnia trzeciego po ostatnim iarmarku Kopylskim, a na drugi oblig złotych siedmset piędziesiąt, który także opisał się wypłacić w tymże roku wysz mianowanym na mieyscu pewnym, w tymże dworze iegomosci w Słucku dnia trzeciego po dziesiątym piątku iarmarku Kleckiego, ktorey tey summy, iako na przypadłych terminach, tak y za częstym się upominaniem po terminach, czas od czasu zwlekając, nie oddał, a potym y z Słucka do woiewodztwa Brzeskiego, do miasteczka iego królewskiey mosci Mieleczyce, do Jakuba ciescia swego uciekł, o kturym żalujący iegomość, wziąwszy pewną wiadomość, posyłał po kilka kroć z temi obligami do niego, aby według onych dosć czynił, a potym y do starszych żydow kahału Brzeskiego po kilkakroć zapożywał, który to Morduch ani do żydow starszych nie stanął, ani tey summy żadną miarą oddać nie chciał, ktorzy według praw swoich onego banitowali y wywołali, na co ten Morduch na ich banitowanie nie niedbał, gdzie teraz w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiątym żalujący iegomość

wyprawił sługę swego pana Jana Wielbuta s temi obligami, szukając tego Morducha Moyżeszowicza, y dawszy mu plenipotencyją prawną, aby gdzie kolwiek y pod iakim kolwiek sądem y prawem onego potrafiwszy, prawnie na nim tey summy dochodził, ktorego pomieniony pan Wielbut, zastawszy w miasteczku Mieleczycach u żyda Jakuba ciescia onego y chcąc na nim dochodzić tey summy, do sądu tamecznego woytowskiego przed obżałowanego iegomości pana Jrzykowicza, woyta Mieleczyckiego, zapozwał; przed którym sądem gdy obiedwie stronie oczewisto staneli, tedy pan Wielbut, prezentując obligi, tego się domawiał, aby według tych obligow sumnę Morduch Moyżeszowicz zapłacił y prowizyą za lat kilka oddał. A Morduch Moyżeszowicz, znając się do swey ręki w tych obligach, nie prezentując żadney kwitacy od żałującego iegomości pana oberszterleytmanta z odebrania tey summy, ieno golemi słowami tego dowodząc, iż te obligi są wypłacone, na czym się do przysięgi zabierał, tamże obżałowany iegomość pan Jrzykowicz, woyt Mieleczycki ze wszytką radą swoją przeciwko samey słusznosci, przepomniawszy prawa pospolitego, pominiwszy sprawiedliwość świętą, tego Morducha Moyżeszowicza do przysięgi, bez żadnego dokumentu, na tym, iako są te obligi wypłacone, uznał y wykonanie oney dzień trzeci, to jest dnia dwudziestego wtorego Maia w szkole Wysockiey nazaczył. Którym dekretem pan Wielbut nie kontentując się, do należnego sądu apelował, a iegomość pan woyt apelacy nie dopuścił, przeciwko czemu pan Wielbut imieniem pana swego protestował. A potym obżałowany iegomość pan woyt Mieleczycki ze wszytką radą swoją, snac będąc od tego żyda skurumpowany, te obadwa obligi y plenipotencyją gwałtownie u pana Wielbuta tamże u sądu swego pobrał. A y tym się nie kontentując, przystawszy czeladź swoją do gospody, w ktorey stał u Mielickiego mieszczanina Mieleczyckiego, konia szerscią gniadego, kosztującego zło-

tych osmdziesiąt, gwałtownie nie wiedzieć z iakowey okazy wziąć kazał. A widząc pomieniony pan Wielbut takowy gwałt y nieznosny grabież, gdy powtornie do obżałowanego urzędownie z ieneralem przyjechał, upominając się o zabrane obligi y konia, który nie tylko obligow y konia nie oddał, ale ieszcze na żałującego iegomości pana oberszterleytmanta y na samego pana Wielbuta srogo odpowiedź y pochwałkę na zdrowie uczynił y ze dworu wypędzić kazał. O co wszytko, iako się wyżej pomieniło, chcąc z iegomością panem woytem, iako samym pryncypalem, a innemi osobami, iako pomocnikami, prawnie czynić, zachowując dalszą melioracją tego procesu, to opowiadanie do xiąg grodu Brzeskiego zapisać podał. При которомъ оповѣданью, ставши очевисто енераль его королевское милости воеводства Берестейского Станиславъ Яцевичъ квити свой реляційный призьналь и ку записанью до кънигъ кгородъскихъ Берестейскихъ подаль въ тые слова писанный: Ja ienerał iego królewskiey mości woiewodztwa Brzeskiego, niżej na podpisie mianowany, zeznam tym moim relacynym kwitem, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiątego, miesiąca Maia dwudziestego piątego dnia z stroną szlachtą panem Janem Pawłowskim y panem Symonem Raczkowskim, z ktoremi za użyciem od pana Jana Wielbuta, sługi iegomości pana Abrahama Bekiera, oberszterleytmanta iego królewskiey mości, przy bytności samego pana Wielbuta, iezdziłem do majątności y dworu nazwanego Nurca, dobr w woiewodztwie Brzeskim leżących, gdzie za przybyciem moim, zastałem w tym dworze iegomości pana Woyciecha Monwida Jrzykowicza, woyta Mieleczyckiego, u ktorego przy mnie ienerale y stronie szlachcie pomieniony pan Wielbut upominał się u iegomości, aby te obligi dwa od Morducha Moyżeszowicza żyda Słuckiego na sumę pieniędzy złotych polskich tysiąc trzysta siedmdziesiąt y pięć iegomości panu Biekierowi, oberszterleytmantowi dane y ple-

nipotencyją sobie służącą, a pod czas są-
dow s tym żydem przez iegomości pana
woyta gwałtownie zabrane, powrocone być
mogły, także y konia szerscią gniadego, bez
żadney przyczyny zagrabionego, aby wro-
cić iegomość kazał. Gdzie iegomość pan
woyt nie tylko tych obligow, plenipotency
y konia nie wrocil, ale ieszcze na iegomosci
pana oberszterleytmanta odpowiedź
y pochwałkę uczynił. Tedy tego żyda Mor-
ducha Moyżeszowicza pomieniony pan Wiel-
but iegomosci panu woytowi we trzech ty-
siącach złotych polskich do rozprawy praw-
ney przyparęczył, które przyparęczenie ie-
gomość pan woyt przyjął. W ktorey spr-
awie ia ienerał będąc użyty, na dowod cze-
go, com widział y słyszał, daie ten moy re-
lacyny kwit s podpisem ręki mey do xiąg
grodu Brzeskiego zapisać. У того реля-
ційного квиту подъяпись руки енерала
тыми словы: Stanisław Jacewicz, ienerał
iego królewskiey mości woiewodztwa Brzesc-
kiego.

Наъ поточнои книги Брестскаго гродскаго суда за
1680 г., № 7098, л. 423—424.

№ 58.—1680 г. Мая 28.

**Жалоба Брестскаго еврейскаго кагала на
несправедливое заключение Владимирскимъ и
Брестскимъ епископомъ Львомъ Заленскимъ
въ тюрьму нѣсколькихъ Брестскихъ евреевъ
по подозрѣнію ихъ въ покражѣ у него де-
негъ и документовъ.**

Лета отъ нароженя Сына Божого ти-
сеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца
Мая двадцать осмого дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ пе-
редо мьною Зикгмоньтомъ Казимеромъ Гор-
новскимъ, подъячимъ Смоленскимъ,
подъстаростимъ Берестейскимъ заловали
y solennie się protestowali, oraz y repre-
stowali Juda Mendel Prużanski, Jowel By-
chowicz, Juzew Dawidowicz, Beyrach Jz-
roel, żydzi starsi kahału Brzeskiego, także

Salamon Michałowicz y Marko, szkolnicy
Brzescy imieniem swym y całego kahału
Brzeskiego na wielmożnego iegomosci
xiędza Leona Załenskiego, episkopa Wło-
dzimierskiego y Brzeskiego o to y tako-
wym sposobem, iż w roku teraznieyszym ty-
siąc sześćset osmdziesiąтым, месеца Маia
двудзiestого четвarteго дня, без wszelkiej
sobie данey przyczyny, zawziowszy rankor y
dobrowolny na zgube wszыткихъ żyдов Brz-
esckich umysł, a chcąc go popełnić, posłał
czeladz swoią z niemалą gromадą ludzi na
ten uczynek subordynowanych z różnym
орężем do боiu sposobnym, ktorых obża-
łowanemu iegomosci imiona y przezwiska
lepiey są wiadome y знаiome, naszedшы
гвалтoвнымъ способомъ на domы y miesz-
kanie Jeka Dawidowicza, Daniela Dawido-
wicza y zięcia iego Hiersza Jakubowicza
w miescie iego królewskiey mości Brzesciu,
na ulicy Ruskiey będące, a okrażywszy
domki onych żyдов y powiązawszy, tyran-
sko, bez żadney данia przyczyny, nie ni-
komu nie winnych, iako szyrzey osobliva
protestatia od tych pomienionych żyдов
zaniesiona na obżałowanego iegomosci do
xiąg grodu Brzeskiego w sobie opiewa,
bez żadnego dokumentu y lica, potwarz-
iać, iakoby oni mieli u obżałowanego ie-
gomosci szkatule iakąs z pieniędzmi y z
prawami ukraść, ktorых pobrawszy vio-
lenter prowadzoną onych przez rynek chre-
sciański, iako hultaiow iakich y złoczyńcow
do dworu obżałowanego iegomosci, nie do
sądu y prawa należnego, a prowadząc wysz
mianowanych żyдов, tyranską obuchami,
kiiami bili, mordowali; a gdy żałobliwy ży-
dzi starsi Brzescy dowiedziawszy się o ta-
kowym niezbożnym y bezprawnym po-
stempku iegomosci, poszli do obżałowanego
iegomosci, prosząc, by onych nie trzy-
maіąc w swym prywatnym więzieniu, do
urzędu należytego według praw y przywi-
leioв, od nאיśnieyszыхъ królow ichmościow
żałobliwym nadanych y przed obżałowa-
nym iegomością ekstraktami praesentowa-
nych, bez żadney altercaty oddał, gdzie przy
bytnosci żałobliwych y wielu ludzi y iene-

rałach do tego uczynku żyd Daniel krawiec, ani żaden z nich do tego się nie znali, Jeka tedy obżałowany iegomość obiecał wypuścić; a gdy powtornie prosili, aby ich wszystkich, ponieważ że nie naleziono żadnego lica u onych, ani są podeyrzanemi, uwolnił y pusił, albo dochodził sprawiedliwości u sądu należytego, iako na poddanych iego królewskiej mości, o co obżałowany iegomość na to się barziej zirritował, nie żadaiąc sprawiedliwości u należytego sądu, lekce sobie poważając maiestat iego królewskiej mości pana naszego miłościwego, nie mniej też prawo pospolite, constytutie seymowe y przywileie od niasniejszych królow ichmościow onym nadane, zapomniawszy boiazni Bożey, smiał y ważył się pomienionych żydow okować w kaydany y wiązać postronkami y więzić w swoim prywatnym więzieniu, męczyć, bić, mordować y głodem morzyć kazał, potrzebując koniecznie po nich, aby się znali do tego uczynku, a wzlekając na żalobliwych starszych żydow Brzesckich takową calumnią, namawiał wysz rzeczonych żydow w więzieniu będących y przymuszał przez tak wielkie męki y morderstwa nie słychane, aby powiedzieli, że iakoby starsi żydzi Brzescy onych namawiali, żeby te szkatule z pieniędzmi y z prawami ukradli, w czym żalobliwi starsi żydzi Brzescy w takowej calumni nigdy nie będąc podeyrzanemi y w żadnych xięgach w takowych okazyach publikowanemi, szukając utrapionym więzniom ratunku, a sobie z takowej calumni oczyszczenia pragnąc, z wiadomości wziętej od więzniow swoich, do czego ich obżałowany iegomość przymuszał, do iasnie wielmożnego iegomości pana Trockiego, starosty Brzesckiego w Pinski kray biegli, zebrząc u iegomości miłosierdzia y ratunku, aby do Brzescia ziachać raczył y onym był protektorem y do niasniejszego króla iegomości pana naszego miłościwego z krwawą suppliko swoią udali się, iakoż y monitorias od iego królewskiej mości otrzymali y iasnie wielmożnego iego mości pana Trockiego z Pinskiego powiatu zprawdzili,

gdzie nim iegomość do Brzescia przybył, ieden z miedzy nich na imie Daniel Dawidowicz krawiec, nie mogąc wytrwać tak barzo ciężkiej męki y nieznosnego morderstwa przez czas tak długi, a czyniąc folgę zdrowiu swemu, musiał powiadać, iakie miał sobie od obżałowanego iegomości przykazanie y na żalobliwych starszych żydow Brzesckich takową calumnią nigdy nie prawdziwą z przymusu swiadczyć. Co za przybyciem iegomości pana Trockiego, starosty Brzesckiego revocował, i że to z męk musiał prawie wyznawał. Chcąc tedy żydzi starsi Brzescy o takową calumnią niestuszną y potwarz, o nastąpienie na prawa y przywileia, onym od niasniejszych królow ichmościow im nadane y constitutiami reassumowane, tak też o odpowiedzi y pochwałki od obżałowanego iegomości xiędza Leona Załenskiego, episkopa Włodzimierskiego y Brzesckiego, samego przez się y przez różnych subordynowanych od iegomości ichmościow na zdrowie żalujących uczynione, gdzie ieno kolwiek zaskoczywszy, abo spodkawszy do więzienia (iako przestrogę mają) brać, łapać, y zabiać y o wszystko, iako się wyżej pomieniło, prawie postąpić y szerszą czasu prawa żalobe opowiedzieć, na ten czas, zostawiwszy sobie salve melioratiew tego processu, dali do xiąg grodzkich Brzesckich ku zapisaniu. Што есть принято и записано.

Изъ поточной книги Брестскаго градскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 435—437.

№ 59.—1680 г. Іюня 4.

Заявление возныхъ объ освидѣтельствованіи ими ранъ на нѣсколькихъ Брестскихъ евреяхъ, которые были занованы въ нандалы и посажены въ тюрьму епископомъ Брестскимъ и Владимірскимъ Львомъ Заленскимъ по подозрѣнію ихъ въ кражѣ у него денегъ и документовъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Юня четверьтого дня.

На вrade кродьскомъ Берестейскомъ передо мною Зикгмонтомъ Казимеромъ Горновскимъ, подъячимъ Смоленскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ оповидали y soleniter się protestowali Jeko Dawidowicz y Daniel Dawidowicz y zięc iego na imie Hiersz Jakubowicz, żydzi krawcy miasta iego królewskiej mości Brzescia Litewskiego, na wielmożnego w Bogu przewielebnego iegomości xiędza Leona Załęskiego, episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego o to y takowym sposobem, iż w roku terazniejszym tysiąc szesćset osmdziesiątym, miesiąca Maia dwudziestego czwartego dnia, bez wszelkiej nie tylko słusznej, ale y podobienstwa żadnego nie mającej przyczyny, zawiąwszy rankor, obżałowany iegomość, a chcąc do skutku przywieść posłał czeladź swoią z niemalą gromadą ludzi do tego uczynku subordynowanych z różnym orężem do boiu sposobnym, ktorzy obżałowanemu iegomości imionami y nazwiskami lepiej są wiadome y znaiome, a naszedszy gwałtownym sposobem, insperacie, ni oczym nie wiedzących na domy żalobliwych na ulicy Ruskiej będące w mieście iego królewskiej mości Brzesciu y okrzywszy tymi ludźmi domy żalobliwych do koła zaraz poczeli po gurach, po kontach wszędzie na podworzu kopać, ryć, szukać, nie powiadając nie żalobliwym, co temu za przyczyna, a w ostatku w pierzynach, poduszkach, w pieczach y w skrzyniach wszystkie rzeczy poprzerzucali y poprzetrzęsali y u samych osob żalobliwych po zanadrzu y wszędzie szukali; gdzie nie nalazły nic, tamże żalobliwych w domach onych bez dania sobie żadnej naymniejszej przyczyny y nie nikomu niewinnych y bez żadnego lica y dokumentu, ani też ni w czym nie podeyrzanych, krom wszelkiego podobienstwa do takowego uczynku, z woli y rozkazania obżałowanego iegomości za naysciem gwałtownym violenter y żadnym prawem nie przekonanych żalobliwych iako złoczyńców iakich powiązawszy pobrali, mieniać, iakoby żalobliwe mieli u obżałowanego iegomości

szkatule z pieniędzmi y z sprawami ukraść; tamże związanych prowadzili do dworu obżałowanego iegomości przy cerkwi murowanej katedralnej w mieście iego królewskiej mości Brzesciu będącego przez rynek iako nieiakich hultaiow y złoczyńców, a prowadząc, niemilosiernie tyransko obuchami, kijami bili, a gdy żalobliwe pomienione żydzi prosili się, aby ich prowadzili do iegomości pana namiesnika, iako do urzędu y sądu należnego, tedy żalobliwych ieszcze barziej obuchami, szabłami kto czyn mógł znęcając się bili y mordowali, a przyprowadziwszy do dworu pana swego, kazał onych obżałowany iegomość zaraz w kaydany okować y lancuchi na szyję włożyć, a nie mając ieszcze na tym dosyć, zapomniawszy boiazni Bożey y srogosci prawa pospolitego na takowych bezprawnych opisanego, kazał znouwu przed oczyma swemi ręce żalobliwych postronkami powiązać w kii y knyblem pokręcić, wymagać po żalobliwych, aby się koniecznie znali do tey kradzieży y namawiał obżałowany iegomość, aby żalobliwi y starszych żydow Brzeskich przed niektórymi ichmosciami pany szlachtą y xiężą powołali, iakoby starsi żydzi mieli namawiać onych do tego uczynku y tak co godziny, to insze morderstwa y męki wymyszlając żalobliwym zadawali, iako szerzey o tym relacyia ienerałow opiewać będzie. W czym uchodząc tak wielkich mąk y strachow, aby była trochę folga zdrowia onym dana, tedy ieden z nich od tak ciężkiego więzienia y skrępowania, że aż krew z zapaznogciow szła, na imie Daniel Dawidowicz krawiec musiał czynić wolo obżałowanego iegomości y podług rozkazania obżałowanego iegomości przed niektórymi ichmosciami pany szlachtą y duchownymi niesłusznie y nie prawdziwe rzeczy nigdy niebywae powiadać, przez ktore tak wielkie męki y morderstwa do zdrowia pierwszego żalobliwe nigdy przysć nie będą mogli y wiecznemi kalekami zostawać muszą. A tak żalobliwe o tak wielkie męki y morderstwa y okaleczenie chcąc z obżało-

wanym iegomością prawnie postąpić, tudzież o pochwałki na zdrowie ostatek onych y wyzuciem z ubogiej substancy uczynione, dali ten żalosny proces swoy do xiąg grodzkich Brzeskich ku zapisaniu. Што есть принято и записано. При которомъ оповеданью ставъши очевисто енералове его королевское милости воеводъства Берестейского Алексъанъдеръ Кривицкій и Станиславъ Яцевичъ квить свой реляційный признали и ку записанью до кънигъ кгородскихъ Берестейскихъ подали въ тые слова писанный: Мы иенералowie iego królewskiej mosci woiewodstwa Brzeskiego niżej na podpisie rąk naszych mianowani zeznawamy tym naszym relacynym kwitem, iż w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Junii czwartego dnia z stroną szlachtą panami Janem y Pawłem Podrzeckimi y panem Mikołaiem Pawłowskim, z ktoremi byliśmy užyci od więźniow żydow, to iest od Jeka Dawidowicza y Daniela Dawidowicza y zięcia iego Hiersza Jakubowicza żydow krawcow Brzeskich do szkolnicy żydowskiej w miescie iego królewskiej mosci w Brzesciu będącey, tamże za przybyciem naszym z pomienioną stroną szlachtą, na ten czas przy nas będącą zastaliśmy żydow tych bardzo chorych leżących, pobitych, zmęczonych, gdzie za oglądaniem naszym naprzod widzieliśmy u żyda Jeka lewa ręka wszytka bardzo okrutnie spuchła, na ktureą kaleką być musi, na obudwuch rękach nad łokciami y nad zestawami blisko palcow bardzo szkodliwe rany, snać, że to wszytko od tyranskiego wiązania y krepowania postrąkami y okowywaniem lancuchami, na plecach na łopatee prawey ręki kilka razow sinich spuchłych krwią naciekłych, snać obuchami bite, nogi popuchłe, poranione, snać że od tyranskiego okowania kaydanami, krzyż zaś wszytek spuchły, sam zas bardzo chory znedźniały ledwie co żyw, pan Bóg wie ieżeli żyw będzie. U żyda Daniela Dawidowicza widzieliśmy nad łokciami u obudwuch rękach sinio spuchłe szka-

radnie, razy znać od wiązania tyranskiego postrąkami, na grzbiecie nie mało razow sinich spuchłych. krwią naciekłych, znać kiiami bito, palce na obudwuch rękach spuchłe krwią pozapaznokciami pozaciekałe, nogi popuchłe. Trzeciego widzieliśmy u Hiersza Jakubowicza nad łokciami ręce spuchłe bardzo sinie, krwią ponaciekałe, na grzbiecie razy sinie spuchłe znać kiiami bite, nogi też spuchłe y sam bardzo słabego zdrowia y nie prętko podobno przydzie do zdrowia swego pierwszego. A gdyśmy pytali, co by tego za przyczyna była y od kogo to tak bardzo wielkie tyranstwo y morderstwo załujące pomienieni żydzi odniesli? mianowali być sobie stałe y zadane od wielmożnego w Bogu przewielebnego iegomości xiędza Leona Załęskiego episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego sposobem y na mieyscu w procesie opisanym za nasłaniem gwałtownym na domy y mieszkania onych czeladzi swey y wielu ludzi na to subordynowanych y pobrawszy gwałtownie y powiązawszy do dworu obżałowanego przywiedli, tamże za rozkazaniem obżałowanego iegomości w kaydany okowano y w sklep zimny wrzucono y co dzień to inszę męki wymyszlaiąc kazał obżałowany iegomość przy oczach swoich zadawać, mianowali też y to przed nami ieneralami y stroną naszą pomienioną szlachtą, że na ostatek zdrowia y wyzuciem z ubogiej substancy obżałowany iegomość srogą odpowiedz y pochwałkę uczynił. J to mianowali, iż obżałowany iegomość takowe strachi zadawał, że pokazał kłode rozszcepioną y ręce nasze w kłode powkładać y w smole gorącey nam pokazaney moczyć y gozdzie za paznokcie zabiić deklarował. A tak my ieneralowie, cośmy słyszeli y widzieli, to wszytko na ten nasz relacyny kwit spisawszy s podpisem rąk naszych przy pieczęciach strony szlachty na ten czas przy nas będącey ku zapisaniu do xiąg grodzkich Brzeskich podali. У тоє релации подъпись рукъ енераловъ тыми словы: Alexander Krzywickij ienerał iego królewskiej mosci woiewodstwa Brze-

sckiego, Stanisław Jacewicz ienerał iego królewskiey mosci wojewodztwa Brzesckiego.

Изъ поточной книги Брестскаго гродскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 476—477.

№ 80.—1680 г. Юня 5.

Судебное разбирательство по дѣлу о святотатствѣ, учиненномъ въ Мусницкомъ костелѣ евреями.

Выписъ с книгъ кгородскихъ воеводства Виленского.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Юня пятого дня.

На рочкахъ судовыхъ кгородскихъ Юнювыхъ в семъ року вышъ на дате писанемъ прыпалыхъ и судовне в замку Виленскомъ отпраованыхъ, передъ нами Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ, старостою Стародубовскимъ, подвоеводитимъ, Казимеромъ Хоецкимъ хоружымъ и судьею, а Крыштофомъ Домьбровскимъ—мечнымъ и писаромъ, врадниками судовыми кгородскими воеводства Виленского, отъ яене вельможного его милости пана Михала Казимера Паца, воеводы Виленского, гетмана великого великого князства Литовского установленными, кгда с порадку реестрового ку сужению прынала справа вельможного его милости пана Александра Подберезкого, восводича Смоленского, яко колятора, а в Бозе велебного его милости ксендза Миколая Малюшевича, яко плебана костела Мусницкого и актора тое sprawy з неверными жьдами Кгецкомъ Давидовичомъ и Абрамомъ Нефталевичомъ, такъ же Гельцомъ Левковичомъ, арендаромъ Кемельскимъ, и христианиномъ Юзефомъ Шаравскимъ, самыми учынку святотатства в костеле Божомъ Мусницкомъ пополненого прыныпалами, Ульфомъ Гиршевичомъ Нармонскимъ и Калманомъ Салемоничомъ Мус-

ницкимъ арендарами, за декретомъ яене вельможного его милости пана Михала Казимера Паца воеводы Виленского, гетмана великого великого князства Литовского з рочьковъ Апрылевыхъ зашлымъ, тудежъ и другимъ христианиномъ вязнемъ на име Павломъ Зелюномъ, вжо по декрете вышъ мененомъ до вензена до турмы замку Виленского одданымъ, за заказомъ оному очевисто в руки в турме поданымъ, впередъ до положеня черезъ его милости пана Казимера Хоецкого, хоружого и судью кгородского Виленского передъ нами врадомъ въ той (справе) шкрутыниумъ и до учыненя з одправовани оного намъ враду досконалое...*) до прынятя въ самой нижей мененой речы skutочное росправы. Теды за прыволаньемъ черезъ енерала сторонъ до права акторъ з патрономъ своимъ паномъ Самуелемъ Корейвою моцъ оному до права устне злетившы, становилъ и оразъ зъ турмы замку Виленского з везеня жьдовъ злочынцовъ постановено, а пры нихъ и христианина Павла Зелюна, затымъ такъ вязни святотатцы и христианинъ, яко тежъ и жидъ Калманъ Салемоничъ, арендаръ Мусницкий, о прыдане собе патронъ у насъ враду упрашали. Якожъ и мы врадъ то яко *de iure концисибилемъ дилляционемъ* на патрона и оразъ самыхъ патронъ то естъ жьдови Калманови Салемоничови, арендарови Мусницкому, пана Крыштофа Шпортика, Кгецкови Давидовичови, Абрамови Нефталевичови Гелцови Левковичови и Ульфю Яршевичови пана Павла Кгрыбовича, также христианинови Павлови Зелюнови пана Дмитра Вишомирского прыдавшы, тую справу для прынятя межы сторонами, которымъ обороны правные вчале заховуемъ, skutочное в самой речы росправы до дня завтрешнего то естъ шостого сего месеца Юня рокомъ завитымъ одкладаемъ. А кгда день шостый сего месеца Юня ку постановеню звышъ менованыхъ

*) Въ подлинникъ бумага выкрошилась.

святокрадцовъ жыдовъ в турме вперодъ до положенья ку чытанью одправованой в той справе шкрутыниумъ, а потомъ до прынятя в самой речы скуточное росправы одъ насъ в раду зложоный прыпаль, тогда одъ вельможного его милости пана Александра Подберезкого, воеводича Смоленского, яко колятора, а одъ в Бозе велебного его милости ксеендза Николая Малюшевича, яко плебана Мусницкого и актора тое справы, с прытомностью самого его милости ксеендза плебана, а его милости ксеендза комендара, также слугъ костела Мусницкого пановъ Яна Яницкого кантора, Яна Ликгудекого закрыстыяна и Казимера Павловского бакаляра, патронове панъ Александеръ Гордеевский и вельможного его милости пана воеводича Смоленского, а панъ Самуель Корейва одъ его милости ксеендза плебана Мусницкого, его милости ксеендза комендара и ихъ слугъ костельныхъ за пленипотенциями, себе до тое справы даными, становили, где тежъ и по постановенью с турмы замку Виленского звышъ менованыхъ жыдовъ злочынцовъ Кгецка Давидовича а Абрама Нефталевича, Гелца Левковича Кемельского и Ульфа Яршевича Нармонского арендаровъ, а по нихъ Калмана Салеменовича арендара Мусницкого, одъ преречоныхъ злочынцовъ панъ Кгрыбовичъ патронъ, а Калмана Салеменовича арендара Мусницкого панъ Крышьтофъ Шпортикъ патронове якожъ за пленипотенциями себе до той справы даными становили, а хрестиянинъ святокрадца Юзефъ Шаравский с турмы замъковой з вензеня з вартою потаемне утеклъ и уникнулъ и передъ нами в радомъ не становилъ и жадной ведомости о нестанью своемъ намъ в раду и стороне своей не учынилъ, только хрестиянина вязня Павла Зелюна с той же турмы замку Виленского постановлено, и одъ того панъ Демитръ Вишомирский патронъ за моцью себе одъ него устне злецоною становилъ. Затымъ патронъ акторовъ, поступуючы в даль-

шые термины правъные, а передъ положеньемъ и чытанемъ одправованого шкрутыниумъ в той справе вперодъ жалобу позовную стороны своей ку чытанью поднезшы, жаловалъ зъ него тымъ способомъ о томъ, ижъ тые вышъ менованные объжалованные светокрадцы жыдзи Кгецко Давидовичъ и Абрамъ Нефталевичъ, препомневшы боязни Божой и срокгости права посиолитого, прыехавшы з саньми паракони до местечка Мусникъ, в воеводстве Виленскомъ лежачого, маенности ихъ милостей пановъ Подберезкихъ, воеводичовъ Смоленскихъ, а обравши себе вперодъ господу у обжалованого жыда Калмана, арендара Мусницкого, в корчме станули и тамъ се зъехавшы презъ часть немалый были, а потомъ, упатрившы часть намовившысе, в нocy з тымъ самымъ Гецкомъ Левковичомъ арендаромъ Кемельскимъ и неякимъ Станиславомъ наемникомъ жыда Еельца, алиасъ сябромъ, который на потомъ прозвалъ се Юзефомъ Шаравскимъ (из турмы замку Виленского з вартою потаемне утеклъ), подъехавшы подъ костель Мусницки зо дня четвертого на день пяты мца Декабра в року тысеча шестьсотъ семьдесятъ девятомъ, вперодъ дрви и замки у костела Мусницкого одъ закрыстыей одлупившы и одбывшы и вевнотрь добывшысе, веле сплендоровъ и оздобъ костела Божого, орнатовъ золотоголовыхъ, алтембасовыхъ, телетовыхъ и иныхъ речы дорогихъ, кашъ, антепедий, обитья, монстранций, серебра и веле охендства костельного, также фантовъ и розныхъ речей рухмыхъ самого жалобливого, грошей готовыхъ, всего на колькодесять тысячей золотыхъ, яко то въ особливомъ реестре есть выражено, злодейскимъ м(н)очнымъ способомъ забрали и в томъ всемъ поделившысе и межы собою не бравшы тые жыды объжалованные арендаръ Кемельский и Мусницкий и жоны ихъ также и сяброве оныхъ, кожды на свою часть до своего схованя взели, а обжалованные жыдъ Кгецко Давидовичъ и Аб-

рамъ Нефталевиць орнаты, антепеды, капы, серебро костельное и иные речы, котыре се на ихъ часть достали, з тымъ всимъ до жыдовъ Кейданьскихъ на име Абрама Крамника, на концы Милькговской улицы, в месте Кейданахъ ясне освещеной кнежны ей милости панны конюшанки великого князства Литовского, в князстве Жомодьскомъ лежачимъ, в своей каменицы домомъ мешкаючого и до другого Израеля, в томъ же месте Кейданахъ мешкаючого одну часть, а другую до жыда арендара карчмы его милости пана Кароля Недрушлянского, городничого Вилкомирского, в повете Вилкомирскомъ в полю Нармойняхъ лежащей, на име жыда Ульфа до захованья давши, сами до местечка ясне вельможного его милости ксендза бискупа Жмойдского, названого Кроки, в князстве Жмойдскомъ лежачого отъехали и тамъ неоподаль мешкаючому пану Миколаю Юцевичу неведать якимъ способомъ шаблю ве серебро оправную, позлотистую, ордынку, ценою в реестре выраженою, неведать якимъ способомъ дали и заховали, где за зналезенемъ пры тыхъ жыдахъ Александре Кецку Давидовичу и другимъ Абраме Нефталевичу лица, то есть власного полотна, которое пры забраню вышь менованыхъ сплендоровъ тые самыя, а не иншыя з костела взятые были, з суду и з наказу ясне вельможного его милости ксендза бискупа Жмойдского презъ вранника его милости маестности Крокъ пана Юрья Казимера Залеского, гды жалобливы, жаднымъ вензенемъ ани муками не отежаючи, добрымъ способомъ обещаючи ихъ увольнить одъ енерала, пытаць, где бы тые речы подели, теды тые сами жыдзи добровольне предъ енералами и стороною шляхтою и передъ ихъ милостями паны парафиянами признавшысе, где тые речы подели и докондъ до схованья дали, вызнали и тестимониумъ алиасъ информацію з подписами рукъ добровольне, безъ жадного прымушеня, дали и всю зезнали, што есть шырей в особ-

ливой реляции енеральской и з атестацьею велю ихъ милостей пановъ парафиановъ пры томъ ихъ свядецтве былыхъ з подписами добровольными тыхъ же самыхъ жыдовъ выражено. По которомъ иреложению жалобы покладать передъ нами владомъ и читаль той же стороны поводовой патронъ декретъ ясне вельможного его милости пана Михала Казимера Паца, воеводы Виленского, гетмана великого великого княз. Лит. з рочковъ Апрылевыхъ дня четвертого мца Апрыля въ семь року тысяча шестьсотъ осмьдесятъ ферованы въ той справе, с которого напередъ на доводъ самое звышь менованое жалобы покладать на письме добровольное прызнане се до учынку святокрацтва черезъ преречоныхъ жыдовъ двухъ Абрама Нефталевича и Кгецка Давидовича еще передъ справою и передъ отдаванемъ оныхъ до турмы замку Виленского передъ ихъ милостями паны прыятелями в семь же року мца Генвара петнадцатого дня у местечку Мусникахъ учыненное и руками оныхъ подысанное, а потомъ черезъ акътора в кгороде Виленскомъ тогожь року и мца семнадцатого дня акътыкованое, которое уписанья в сесь декретъ патронъ акъторовъ потребоваль и слово до слова в тые слова писаное есть. Roku tysiąc sześćset osmdziesiątego, dnia piętnastego Januaryi. Spisanie rzeczy kościelnych, co wykradli niewierni żydzi na imie Abram Nieftalewicz, drugi Alexander Giecko Dawidowicz w Musnickim kościele, w roku przeszłym tysiąc szesćset siedm-dziesiąt dziewiątym dnia piątego u cokol-wiek teraz dnia dziesiątego przed nami przyjaciółami, uproszonymi od imé xdza Mi-kolaia Maliszewicza, plebana Musnickiego dobrowolnie zeznali w te słowa. Naprzod tak zgodnie oba mówili, iż już od roku namawiał ich poganin żyd Helc, arendarz karczmy Kiemelskiej, na ten czas w dzier-żeniu imé pana Jerzego Jana Retawza będącey, naybardziej Abrama Nieftalewicza, iż gdy oni będąc w Wilnie wprzody u wi-

dząc się z niemi, ten żyd Helc zwabił ich, aby do niego do Kiemel przyiachali, a potym y tam z niemi doskonale namowili się, naznaczywszy pewny dzień do ziachania się na ten kradzież. Co gdy na pewnym swoim złodzieyskim terminie do Musnik przybyli, zostali, iako mowili, przyslanego jakiegoś siabra tego Helca żyda na imie Stanisława, iako się sam zwał, który tak na część swoją iako y żyda Helca naywięcey pobrał rzeczy koscielnych, a nam się tylko to dwom dostało na imie Abrama Nieftalewicza ornatow dwa, ieden biały, drugi czerwony, alba iedna, płotna sztuk dwoie, płaszczyk czarny adamaszkowy białołowski; te rzeczy są oddane do schowania żydowi Wulfowi Hryszewiczowi, w karczynie imé pana Niedruszlanskiego mieszkającemu, co y parobek winnik widział, gdy w worze do komory do schowania sam Ulf do komory z wozu iego wziął, a na imie Alexandra Giecka Dawidowicza co się zas dostało ornatow trzy, antepedium iedne, tabliczek srebrnych trzydziestce, krzyż wielki miejscami złocisty, monstrantia złocista miejscami, ampulek cztery, taca do ampulek iedna, szabla złocista; te pomienione rzeczy są wysz wyrażonego Ulfa arendarza imé pana Niedruszlanskiego, przez Kieydanskiego żyda Abrama Kramnika do schowania dane, to iest aparata, a srebro wszystko u tegoż samego Abrama w Keydanach ostawa. A na ten czas będący pan Stanisław Jankowski, stawiając oczewisto, zeznał, że tey nocy, gdy wykradziono kosciół, nocował w karczynie Kiemelskiej, iż żyd pomieniony Helec w nocy, mał co spawszy, wyiechał z domu ku Musnikom, co y parobek tegoż Helca żyda powiadał, że do Musnik iechał. Toż potwierdził boiarzyn imé pana chorążego Łmuydzkiego na imie Mikołaj Ztotnewicz, do ktorego zeznania naszego my żydzi rękoma naszymi podpisalismy się. Pisan w Musnikach dnia piętnastego Januaryi A-o tysiąc szesc set osmdziesiątego. У того зезнаня подпись рукъ жыдовскимъ писмомъ две, а полскимъ тыми словы: Jako przytym były rękę moją podpisałem

Krzysztofh Jan Tomaszewicz ienerał i. k. meci wojewodztwa Wilenskiego ręką swą. Stanisław Jankowski ręką swą. A no прочытаню того зезнаня, кгда ясне вельможный его милость воевода, для лепшого информации и ведомости, тыхъ же обудвухъ жыдовъ, такъ обудвухъ посполу, нублице яко и поединкомъ з особна каждого нриватне экзаменоваль, теды до тогожъ своего злого учынку знающысе, обьшерней поведили, которое повторное сознанье передъ нами пленипотентъ акторовъ прекладаль в тые слова. Жыд Гiecko Dawidowicz pod summieniem zeznawał, że nie inaczeу, tylko tak się ten stał uczynek okradnienia kosciola Musnickiego, iż za przybyciem mnie Giecka Dawidowicza z towarzyszem moim Abramem Nieftalewiczem do Kiemel, do arendarza Kiemelskiego, żyda Helca Dawidowicza, tam od tego żyda Helca Lewkowicza towarzysz iego był namawiany do tego uczynku złodzieyskiego, do okradnienia kosciola Musnickiego, przez całe dwa dni eicho szeptem, u ktorych gdy sie on pytał, o czym by sie namawiali, otworzyli mu się swoim przedsięwzięciem y intencyą y on iakoby miał zbraniać się y niechcieć onym tego dopomagać y odiachał był precz od niego z Kiemel za Musniki do karczmy Winksznobroskiej y tam szabas odprawował. A potym y towarzysz iego Abram Nieftalewicz, tam że do niego przyiachawszy, obadwa tam szabasowali, a po szabasie w niedziele pozno wyiachali ztamąd y puscili się do Musnik, do ktorych Musnik on Giecko Dawidowicz sam nie iachał, ale przy koniu swoim y przy koniu tego towarzysza swego Nieftalewicza niemal o czwierć mili od Musnik w polu czekał przy chroscie, a towarzysz iego Abram Nieftalewicz według namowienia się z Helcem Lewkowiczem Kiemeliskim żydem szedł do Musnik pieszo, do ktorych Musnik po czterech godzinach y on sam Giecko Dawidowicz przybywszy, znalazł w wozie rzeczy koscielne, srebro przy tym żydzie towarzyszu swoim Nieftalewiczu na saniach będące, ktorych rzeczy srebra w

worze wykradzionego z kościoła Musnickiego dał część onemu y poiachali z Musnik prosto ku Kieydanom, a potym przed Kieydanami, nie dojeżdżając Żeym, żyd towarzyszył iego Nieftalewicz w inszą drogę ku Narmoyniom, y tam, iako ten że iego towarzyszył powiada, że żydowi arendarzowi pana Niedruszlanskiego Ulfowi ornaty kościelne y innych rzeczy nie mało do schowania dał, a on Giecko Dawidowicz prosto iachał do Kieydan y w Kieydanach żydowi Kieydanskiemu Abramowi Jachimowiczowi srebra wszystkie kościelne do schowania dał, żadnych od niego pieniędzy za te srebro nie biorąc y te wszystkie srebro kościelne na część iego dostał u tego żyda zostając, trzecią zaś część nierówno większą tychże kradzionych rzeczy kościelnych, srebra, pieniędzy y aparat kościelnych także świeczek szat, w kościele Musnickim w schowaniu byłych, żyd karczmarz Kiemelski do Kiemel do karczmy poprowadził, a potym on że Giecko Dawidowicz szablę oprawną we srebro, która mu się przy kościelnych rzeczy dostała, u szlachcica pana Juciewicza położył w zastaw; w krotkim zaś czasie, za przybyciem imć xdz comendarza Musnickiego do Krok, onego Dawidowicza imć xdz Biskup Zmuydzki wzięwszy go o wyłupieniu kościoła Musnickiego wiadomość wydał, którego imć xdz commendarz do Musnik przyprowadził, gdzie on dobrowolnie o tym uczynku y kradzieży zwysz mianowanych rzeczy kościoła Musnickiego, iako się stało y gdzie się co podziało, o wszystkim dał sprawę, co dostateczniej na karcie iego wyznania wyrażono iest, osobliwie iako on szablę u szlachcica położył, powiedział; do którego szlachcica gdy naprzód sam imć xdz comendarz na Zmoydz do tego szlachcica iedził, szablę te zapar, aż na potym wzięwszy onego y oczewiscie się zwiódzszy, te szablę odyskał; powracając nazad u imć pana Niedruszlanskiego urzędownie byli y tam w piecu przepalonych ornatów dla srebrnych y złotych korun znaleźli spławki. A potym drugi żyd towarzyszył tego Abram Nieftalewicz, obowiązany bę-

dąc sumnieniem, także zeznał, iż żyd Kiemelski arendarz Helc Lewkowicz onego do tego uczynku kradzieży w kościele Musnickim namowił, a naybardziej na pieniądze się, mieniając onych być w skrzyni w zakrystey w schowaniu więcej niż na sześć tysięcy złotych polskich; w ten czas gdyśmy się do niego w roku przeszłym tysiąc szesćset siedmdziesiąt dziewiątym w Decembrze z towarzyszem moim Gieckiem Dawidowiczem ziachali, przez kilka dni w karczmy namawia . . , powiadając, że s poradą arendarza Musnickiego, który do plebana Musnickiego z perswazią takową chodził, ażeby dla niebezpieczeństwa od ognia pieniądze w plebaney nie chował, raczy w kościele w zakrystey, według której perswazyi iadł pleban Musnicki w kościele w zakrystyi przechowywał. Potym namowiwszy onego, żeby iachał na pewne miejsce, to iest do karczmy do Winksznobroscia y tam żeby z towarzyszem swym był do niedzieli szabasował, a z niedzieli na poniedziałek żeby pilno przybywali. Jakoż powiedział, że on z tym towarzyszem swoim Gieckiem Dawidowiczem w niedziele już zmrokiem dobrym wyiachali, a przyjeżdżając niedaleko od Musnik, żyd Giecko Dawidowicz do Musnik niechciał iachać, w polu został, przy którym y on konia swego zostawiwszy, pieszo do Musnik poszedł. Tamże za przybyciem swym do Musnik znalazł już żyda Kiemelskiego z siabrem iego dawnym nazywającym Stanisławem, który żyd Kiemelski, dawszy iemu konia z sankami wedle karczmy Musnickiej pilnować, sam z tym siabrem Stanisławem do kościoła chodzili y sami się tam dobywali y dobywszy się do kościoła ony okradli, rzeczy y srebro kościelne, ornaty y wszystką ozdobę kościelną do wora złożyli y worami do sanek, przy których on zostawał, znosili, których rzeczy po części do dwóch worow złożonych onemu dali y on za przybyciem iuz towarzysza swego Giecka Dawidowicza część z worem sobie zostawił, a drugą towarzyszowi oddał, y tam z Musnik arendarz Kiemelski y z siabrem swym Stanisławem do Kiemel z

kradzionemi koscielnemi rzeczoma y z pieniędzy poiechał, a oni ku Kieydanom puscili się, a potym niedoieżdżając Zeym, on do Kieydan nie iadąc, puscil się w inszą drogę, ku Narmoyniom udał się y tam wstąpił do arendarza imć p. Niedruszlanskiego żyda Ulfa y onemu do schowania apparata koscielne, bogate ornaty oddał. Tenże dokładał y to, iż ten człowieck chrześcianin Szarawski, gdy był w Musnikach, zadawał mu w oczy pan Jankowski, że on właśnie okradł kościół Musnicki. A potym y pierwszy żyd Giecko Dawidowicz powiedział powtore na tego Szarawskiego, iż onemu pan Jankowski będącemu w Musnikach zadawał, że on właśnie kościół Musnicki okradł. А по прочытанью такового добровольного сознанья жыдовского тотъ же патронъ стороны поводовое вносишь то, ижъ не только помененные злочынцы жыды добровольне до того окраденья костела Божого зналисе, и другихъ жыдовъ яко спольныхъ з собою святокрадцовъ повоływали и признавали, лечъ кгда и на туртуры з децызыи ясне вельможного его милости пана воеводы Виленского на прошлыхъ рокохъ тыежъ жыды два wskazаны были, теды также о туюжъ речъ слово в слово потвержали, якожъ и конфессата оныхъ для лепшого намъ враду информации чытать и прекладашь в тые слова. Anno tysiąc szesceset osmdziesiątego dnia osmego Apryla. Confessata naprzod: żyd Abram Nieftalewicz przed ciągnieniem dobrowolnie twierdził, że nikt barzief nie winien, iako Kiemelski Helc y Musnicki Kalnan żydzi arendarze, bo powodem do tego byli. Pytany był, dla czego w Musnikach uciekł, kto powodem był do uciekania, powiedział że organista mu pofolgował, bo był namowiony od żyda Musnickiego, żeby go wypuscil y to, że rzeczy u żyda Ulfa arendarza pana Niedruszlanskiego zostawili y Kieydanskich żydow takiako y przed tym powoływał. Za pociągniением powiadał, że Helc arendarz Kiemelski ma schowanie u Szachna żyda w Siesikach y teraz tam są rzczy, y to, że Musnicki po-

wiedział, gdzie są xże pieniądze y w tym tylko winien. Za pociągniением drugim, powiedział, bodaybym z tych rąk nie uszedł: ieżeli nie Kiemelski był powodem; do tego y to, że Giecko zawiązał srebro do żyda Kieydanskiego Abrama Jakimowicza. J to też, że Helc z siabrem swoim Stanisławem, iak się zwał przed tym, byli w kościele, a on stał przy koniu Helcowym wedle karczmy. Powiedział także y to, że przed kradzeniem Giecko y Helc z siabrem swoim chrześcianinem byli u żyda Musnickiego, ktorego nie było w domu; a y przed tym pod czas szabasu był z Helcem u żyda Musnickiego Kalmana Abramowicza, który im w te czaszy powiedział o pieniądzech xiężych; y to też także, że właśnie ten Jozeph, który w więzieniu zostawał, a potym uciekł był z Helcem, w kościele widział ich obudwuch w oczy, ieno że sobie ten chrześcianin imie odmienił, bo się na ten czas Stanisławem zwał, y w suknie insze co raz się przemieniał; powiedział y to, że Helc ma w Wilnie przechowanie u szwagra swego, a kociół, ktorego mieszczanin Wilenski dochodzi, ma Kiemelski od tegoż Stanisława, iak się on przed tym zwał, a teraznieyszego Jozepha; y to też powiedział, że Musnicki żyd nie namawiał kraść, ale tylko powiedział o pieniądzech. Także y to, że Helc prosił ich po okradzeniu kościoła, żeby nie powiadali tego Musnickiemu żydowi. To też, że Giecko rzeczy więcey nie brał, tylko to, co y pierwief przyznawali, a w Kieydanach rzeczy u Abrama nie przedane, ale zostawione są y nic na nie nie winno, bo do zbycia dane. Za pociągniением trzecim y paleniem ogniem, toż wszystko potwierdził. Giecko Dawidowicz żyd przed ciągnieniem dobrowolnie powiedział toż samo, co iest w confessatach tak Kieydanskich iako y teraznieyszych sądowych y to, co Nieftalewicz na turturach powiadał. To też, że Kiemelski cale był powodem do tego, a o Musnickim nic nie wie. Za pociągniением powiedział, że żyd pana Niedruszlanskiego apparata koscielne y srebro zapewne popalił y . . . Kiemelski był

przywodzą y ma w Wilnie tenże Kiemelski krewnych, ażeby . . . z niemi przewodnią, tego niewie. Za pociągnięciem wtorym toż samo powiedział y Kiemelskiego, że iest naywinnieyszy, powoływał. Za trzecim pytaniem, gdzie by były rzeczy pokradzione od Kiemelskiego żyda dane, y nie więcey, ieno że Kiemelski naywinnieyszy twierdził. У тоє конфессаты подцись рукъ енераловъ тыми слоуы: Krzysztofh Jan Tomaszewicz jenerał iego k. msci wojewodstwa Wilenskiego ręką swą. Piotr Zynza, ienerał i. k. mci wojewodztwa Wilenskiego m. pnia. А по прочытаню тыхъ помененыхъ конфессать тотъ же верьху писаный пленипотентъ акторовъ з тогожь декрету кгородского, на рочкахъ Апрылевыхъ черезъ самого ясне вельможного его милости пана воеводу Виленского в той справе тутъ у Вильни ферованого декрету показоваль то, ижъ не только тые помененые жьды, будучы на туртурахъ, але и у суду очевисто око въ око задавали Гельцу Левковичу арендарови Кемельскому и Ульфу Гиршевичу арендару Нармоньскому, же оны, то есть арендаръ Кемельский самымъ принцыпаломъ учынку вылупенья костела Божого, а жьдъ Нармонский арендаръ рецелпътаторомъ речы покраденыхъ костельныхъ были и во всемъ тые конфессата свое добровольне потвержали, для чога и ясне вельможный его милость панъ воевода Виленский, за потребованьемъ стороны поводовое, стосуючысе до права посполитого, для еще лепшого информации и объяснения тоє справы и тыхъ жьдывъ Гельца Левковича Кемельского и Ульфа Гиршевича Нармонского арендаровъ на туртуры всказаль; на которыхъ будучы, до того своего злого учынку зналисе, на доводъ чога и конфессата оныхъ передъ нами врадомъ читаль тыми слоуы. Roku tysiąc szesc set osmdziesiątego, miesiąca Апрыля dziewiątego dnia. Confessata żyda Helca Lewkowicza złoczyńce. Naprzod, gdy przed ciągnięciem pytano, nie chciał się przyznać ni do czego. Pierwszy raz pociąg-

noł mistrz, nie chciał ni do czego znać się, a potym to wyznał, że tylko o pndzach imć xdza plebana Musnickiego tym żydom Gieckowi Dawidowiczowi y Abramowi Nieftalewiczowi, że w zakrystey w kościele one chowa powiedział. А дaley ni do czego przyznawać się nie chciał y nie przyznawał. Powtore gdy był ciągniony, tylko toż, że onym o pndzach im. xdza Musnickiego powiadał y onym na ten uczыnek do okradnienia kościoła Musnickiego radą był y że względem тей порady, że mu тыхъ pndzy Giecko Dawidowicz y Abram Nieftalewicz udzielić mieli, ale niedawszy nic po okradnieniu kościoła, że wszystkimi rzeczoma y pndzmi kradzionemi precz piachali, а onemu się nie pokazowali, y за trzecim pociągnięciem y ogniem podpaleniem daley ni do czego więcey przyznać się nie chciał y nie przyznawał. Strony kotła mieszczanina Gincysza gdy pytano, iеżeli nie on kradł, але ten kocioł tego mieszczanina ci żydzi Abram Nieftalewicz y Giecko Dawidowicz do niego przywiezli y onemu przemieniali. Pytany o Szarawskim, nie znał się, żeby mu miał bydz towarzyszem. Żyd Ulf Hirszewicz арендаръ Нармонский naprzod przed туртурami добровольне zeznawał, że орната wszystkie, котре miał od Giecka, do Kieydan do żyда Abrama Jachimowicza do samey iego żony oddał, але onych nie palił. Pytany, iеżeli przed okradzeniem kościoła z temi żydami Gieckiem Dawidowiczem y Abramem Nieftalewiczem, znajomość miał y czy nie był onym radą, y iеżeli z niemi nie miał przed tym siabrowstwa, а potym pociągniony pierwszy raz y wtory за pytaniem ni do czego nie chciał się znać, tylko twierdził, że właśnie do Kieydan те орнаты odwiązł y Abramowi Jachimowiczowi żenie iego oddał. А gdy znowu pytano o pndzach żyда Abrama Nieftalewicza, u kotrego gdy on był u niego ukradziono złotych szescdziesiąt, wyznał, że szwagier iego Zelich Boruchowicz z gnoiu те pieniądze wziął, podpatrzywszy gdzie ten Naftalewicz żyd schował y przy nim те są pieniądze. Y potrzecie pociągniony y podpalony dobrze

неодмиенно твердилъ, же орнатовъ четыре — златогловы, алтембасовы и разныхъ цветовъ штукъ четыре соби отъ Гецка Давидовича жьда даныхъ, до Кьейданъ одъвязалъ и Абрамови Яхимовичови, в небытности самого, жение его при бытности и в очьхъ зьгьця хъ Лейзера Марковича в рече оддалъ, але до паления орнатовъ жаднымъ способомъ знаць сь не хьчалъ и не зналъ, только удавалъ, ижъ иакобы те зплавки онему до пьца подрзучено одъ тьхъ же Кьейданскихъ жьдовъ быдъ мьалы. Дьзалъ сь року, мьса и дьня ут супра. Пьтаны на оstateк, дла чьго пьрвьей не повьдалъ о тьм не, одъповьдзгалъ, же му загрозьли жьдзь, абы тьго не выгьвалъ, гьрозьцъ выпьдзженьемъ з тьхъ краьовъ и одълэченьемъ одъ конwersacyи, такъ же и до карть sweй имьнемъ swомъ даней В. Гьерзодови не зналъ, и то твердзгалъ же тьей карть не давалъ и о напьсанье оней не просьлъ, хьйба тьсць мой безъ вьданошць мойей, а з оуцовськей мьлошць swоьей ку мьне. У тое конфьсаты подпьсць рукъ енераловъ тьми словь: Piotr Zynza ienerał i. k. mei wdzтва Wьlenskьego m. pьia. Krzysztoф Jan Tomaszewicz jenerał i. k. mei woiewodztwa Wьlenskьego rьkь swь. А по прочьтанью тьхъ конфьсатъ зьвьшъ мьнованьхъ жьдовъ Кьецка Давьдовьча и Абрама Ньфталевьча, такъ же Гьелца Левковьча и Ульфа Гьиршевьча жьждого зособна и поьдьнкомъ вьрьфькуьчы и конфьронтькуьчы зьвьшъ мьпованье ихъ добровольные и туртурные конфьсаты о учьнку вылупенья выкрадненья костела Божьго Мьсньцкього, инквьруьчы и вьведькуьчы выпьтываль, которье слово в слово не в чомъ одъ пьрвьшого пьрзьзнаня swоего не рознечь и не отступькуьчы, оное и тепьрешньмъ добровольнымъ пьрзьзнаваньемъ до тогожь, же тотъ учьнокъ свь(то)крадства вьдлугъ пьрвьшого сознаня ихъ туртуровьхъ и добровольныхъ конфьсатъ вьражьного мьре чьрезъ ньхъ Абрама Ньфталевьча и Кьецка Давьдовьча, Гьелца Левковьча арьндара Кьемельсцького, а сьбра ихъ Юзефа Шаравсцького

альасць Станьслава Юзефовьча, которьы з вьзенья с турмы замьку Вьленсцького утекль, сталъ се. По которьхъ экзьамьнованью вьзньевъ поьдьнтькомъ инкьонкльавь. . . и оразъ вьсьхъ, а око в око, а за пьрь воланьемъ з наказы нась вьраду енеральсцькимъ тое справь сторонъ до права вьглядомъ пьрьмовеньясе патроновъ и дьфеньдованья чьрезъ жьждого з ньхъ swоьей стороны пьрьдъ положьнемъ и чьтаньемъ чьрезъ колекгу нашього его мьлость пана Казьмера Хьоеццького—хоружього и судью кьгьродсцького вьоеводства Вьленсцького в тьей справь одпьравованього шькрутьньумъ, гдъ напьротьдъ патронъ актьторовъ, з фундамьнту тьую справь вьводечь и пьропнованое жалобь о учьнокъ свьтокрадства чьрезъ тьхъ злочьнцовъ жьдовъ и хьрестьаньина Шаравсцького доводьми, докумьнтами, вьластньми устами самьхъ же тьхъ злочьнцовъ жьдовъ добровольнымъ пьрзьзнамьемъ уформованьми, ясньей слонца вьдомьми и явньми пьробькуьчы, тотъ же патронъ актьторовъ покьладалъ пьрьдъ нами вьрадомъ и чьталъ пьротьстацьку о тотъ учьнокъ свьтокрадства до вьраду пьротьво тьхъ жьдовъ злочьнцовъ доньсеньую, з жалобью пьзовньую во вьсемъ згодньую, выпьскомъ с кьньгъ кьгьроду Вьленсцького в дате сьего року тьсеча шьстьсоть осьмьдьсятього, мьца Гьенварь дванадцатього дьня, покьладалъ рьляцьку енераловъ вьрадовне сознаньую, в тьей справь вьданьую выпьскомъ з тьхъ же кьньгъ в дате в ней вьражьной; покьладалъ и ещъ выпьсць з тьхъ же кьньгъ актькацьи рьестру спьсанья чьрезъ чьсто помененьхъ злочьнцовъ выкрадненью костела Божьго Мьсньцкього пьчьненьхъ шькодъ в забранью чьрезъ тьуюжь крадъжу вьсее оздобь костельное, золота, сьеребра, апарать, орнатовъ златоглововьхъ, алтембасовьхъ, талетовьхъ и иньшое дорогое матерьи, капъ, антепньдьий и свьеццького охьендства, шать и гьрошьей гьотовьхъ з закрьстыи з костела Мьсньцкього вькраденьхъ, чьго вьсего большъ ньжъ на чьтьрнадцать тьсечьей золотьхъ польсцькихъ вьносьть. Покьладалъ и другьую рьляцьку

енеральскую прыпаручена жыдовъ Кейданскихъ звышъ менованыхъ старосте Кейданскому его милости пану Костюшку в суме в той реляции выраженой, выписомъ врадывымъ в дате в ней выраженой, которому тые речы костельные, золото, серебро и апарата черезъ тыхъ жыдовъ злочынецовъ Абрама Нефталевича, Кгецка Давидовича и Ульфа Гиршевича арендара Нармонского одданы суть. А затымъ то такъ оказавшы, алегковаль право посполитое артыкуль семнадцаты з розделу чотырнадцатого, а пры праве посполитомъ протестацый, реляцый енеральскый и при добровольномъ власными усты черезъ тыхъ жыдовъ злочынецовъ до пополненого черезъ нихъ в костеле Божомъ Мусницкомъ злодейства прызнаню, мокъ бы яко в явной и видомой речы и дальшого доводу потреба мне было, однакъ велебны в Богу его милость ксендзъ Миколай Малюшевичъ, плебанъ Мусницкый на всихъ тое справы контентахъ слугамъ костельнымъ тромъ не рекузуетъ и до прысеги забираетъ, а по прысезе покаранья тыхъ злочынецовъ чотырохъ, а пятого христианина Шаравского на горле, двухъ спаленемъ и з третимъ христианиномъ Шаравскимъ, двухъ обешенемъ и всказу за выкраденое з костела золото, серебро и всю оздобу, сплendorъ и апарата костельные, тудежъ грошей готовыхъ, охендства свецкого з той же закрыстыи костела Мусницкого выкраденыхъ стороне своей на добрахъ тыхъ жыдовъ и христианина, также и на добрахъ жыдовъ Кейданскихъ, в той же справе в суде головномъ трыбунальномъ на упадъ в речы узданныхъ и на горло спаленемъ всказанныхъ, а христианина Шаравского, которы з везеня з турмы Виленской з вартою потаемне утеклъ, не только на горло спаленемъ, лечъ и на лапане такъ его милости ксендзу плебану Мусницкому, лечъ и каждому католику до улапена оногo, где бы подъ которымъ кольвекъ врадомъ показалъ, постигнены и улапены быти могль, всказу у

насъ просилъ. А умоцованый жыда Калмана Салемоновича арендара Мусницкого вносилъ то, же тотъ Калманъ Салемоновичъ арендаръ Мусницкый инноцентеръ ввензенемъ теменжоны былъ, яко намней в обжалованю себе его милости ксендзу плебану винны не былъ и не естъ, такъ о жадного зверху менованыхъ злочынецовъ не только добровольне, лечъ и на турьтурахъ поволанымъ не естъ и не былъ. А затымъ право посполитое артыкульдесяты з розделу чотырнадцатого цытуючы до одводу, з жоною само третему, бы и з дальшымъ доводомъ близшого узнанья, а за доводомъ вольности одъ тое его милости ксендза плебана жалобы и скасованя на особу оногo стягаючого процесу з варункомъ якобы на потомъ учтивому его жоне и детемъ его ничего в часть прышлы не шкодилъ, унасъ врадуду домавлялъ. Также и патронъ христианина Павла Зелюна тоежъ право посполитое о помовеню в злодействе безвинномъ описаное алегкуючы, до одводу прынцыпала своего близшого узнанья и за доводомъ вольности одъ тое жалобы актора просилъ. Патронъ засъ звышъ менованыхъ злочынецовъ жыдовъ заносилъ, яко же тые жыды первшы разъ тое святокрацтво костела Мусницкого пополнили, поневажъ не одного иншого о жадное злодейство жадныхъ процесовъ одъ стороны поводовой патронове не показываютъ, а затымъ цытуючы право артыкуль петнадцаты з розделу чотырнадцатого, пры томъ праве до одтпрысяженя оныхъ узнанья близшыхъ и за доводомъ увольнения оныхъ одъ горла афектоваль. А умоцованый акътора и по . . . шыроце противо всихъ тыхъ до обжалованыхъ жыдовъ патроновъ контрадыкуючы, а пры выйшлой контроверсы, конфесатахъ и вызнаню злочынецовъ добровольномъ опонуючы, а о то, ажебы еще впередъ одправованое в той справе шкрукрутыниумъ утъ рекгуля доцере звыкла, чытана была, а потомъ по прочытаню оногo еще финальне доводне и яснейшыи люцы

померидиана документа на конвинковане тыхъ святокрадцовъ аленовать субмитуючы, серіо у насъ владу просилъ. Якожъ мы владъ, по наказе нашомъ зъ избы судовой сторонамъ уступить, ин конкляви дали есмо, ажебы одправованое шкруктыниумъ черезъ его милость пана Казимера Хоецкого, хоружого и судью кгородского воеводства Виленского передъ нами владомъ положоно и чытано было, с которого положоного чынена была намъ владу реляцыя зъ одправованя оногo в тые слова. Inquisitia w sprawie imć xdza Maliszewicza plebana Musnickiego o wykradzenie kościoła zъ жydami w roku тисячъ sześćset osmdziesiątym, msca Maia dnia dwudziestego szostego odprawowana. Naprzod imć pan Musnicki powiada, жем слышалъ, же на ten czasъ Kalman жyd areндарзъ Musnicki nie był w domu, одіезджалъ, а жyd Kiemelski zъ другими коścioлъ wykradli. Imć pan Moygis powiada, же жydow двухъ околу Musnik іездзили, подобно upatruiąc, iakoby mogli wykraść kościoł; o Kalmanie жydzie од lat dwudziestu nie слычаць было, жебы miał zъ жydzieями przestawać або kraść. Imć pan Sokółowski powiada, же о Kalmanie жадней речы до тыхъ czasъ не слычаць было, tylko teraz, kiedy wykradzono kościoł, а pyтаносіе, tedy ten Kalman челадзъ своіа розеіалъ, жебы сіе (o)? не справовали. Друга запраіалъ сіе, же іа не знамъ тыхъ жydow, ktorzy коścioлъ okradli. Imć pan Prządnicki zezналъ, же w niedzielę tertia Decembris w Musnikach ci жyди, ktorzy doswiadczeni жyдиіе, бавили сіе w Musnikach, przez dzień pili u Minczuka mieszczanina Musnickiego, ktoremu коціолъ areндарзъ Musnicki przedał, y u жyда Kalmana także byli; Kiemelskiego areндарза nie было; powiedział y to tenże imć, же u areндарза Musnickiego szkoda сіе стала, w domu onego паніа Bieganską okradzono, jednakże на tymъ Kalmanie nie сіе nie pokazalo; to też слышалемъ од іегомć pana Boreyka, же areндарза Musnickiego nie было w domu, на ten czasъ іездзілъ ci до Gielwan, czy do Wilkomierza, o tymъ sia-

browstwie zъ temi drugimi жydami жyдиіеми nie слышалемъ. Jego мć pan Samuel Prządnicki powiada, же nie był на ten czasъ жyd Kalman areндарзъ Musnicki y nie nocował w domu, kiedy коціолъ wykradzono. O Helcu Kiemelskim areндарзу powiada, же pprzed tymъ kradł y przewodnią сіе бавилъ zъ inszemi, jako y teraz коціолъ kradziony przedał areндарзови Musnickiemu; o tymъ же Helcu powiada, же nie nocował y w domu, kiedy коціолъ wykradziony. Imć pan Władysław Dombrowski zezналъ, же жyd Kalman w domu nie był, одіезджалъ на ten czas, kiedy коціолъ wykradzono. O Helcu powiada, же nie był w domu y nie nocował u siebie w Kiemelach на ten czas, kiedy wykradzono коціолъ, y to też afirmant, же паніа Bieganską u areндарза Musnickiego okradzono на ten czas, kiedy жyd Helc młodзиенцемъ служылъ Kalmanowi, iednak же licem сіе nie nie pokazalo; tenże imć powiada, же areндарзъ Musnicki perswadował Imć xdzu plebanowi, жебы nie chował pndzy w plebanii, bo nie warowno од ognia. Imć pan Zaborski cale powiada, же nigdy о areндарзу Musnickim nie слычаць было, жебы сіе жyдиіеństwem miał бавиць, або kradzieżą іакą; o Helcu жydzie томъ слышалъ, же zъ мłоду kradł y tymъ сіе бавилъ y паніа Bieganską nie chto inny okradł, tylko tenże Helc, iednak tego nie doszli y lica nie было; to też слышалемъ, же Helc tenże u szlacheца іедного ukradł жyдиіе сто; о тыхъ zaś жyдахъ powiada, о Giecku Dawidowiczu y Abramу Nieftalewiczu, же szabas u imć pana Skorulskiego marszałkowicza Kowienskiego жyда areндарза odprawовали, на koni handlowali, а потымъ до Musnik по обіедзие jachali przedъ wykradzeniemъ коціола w niedzielę wrzkomo zъ Musnikъ wyiachali, w tymъ czasie дано знаць, же коціолъ wykradzono. Imć pan Retanz urzędникъ тамецзны Musnicki powiada, жемъ nigdy skargi nie miał на жyда areндарза Musnickiego ani жадней skargi, але іако сіе pocziwie ржадзілъ, y przysіадзъ gotowem; to też zezналъ, же y w domu на ten czasъ nie był, kiedy коціолъ

wykradziono. Co strony pokradzenia rzeczy pani Bieganskiej, sądził sam imć pan wojewoda Smolenski nieboszczyk y *kopa była* Zuwel pokradł te rzeczy y *karano go obwieścić* w Wilkomierzu. Kołnierz był zastawiony u Kalmana żyda, za oddaniem pndzy wrocil. Imć pan Modzylewski powiada, że żydzi, co okradli kościół, nocowali u chłopow imć pana Skorulskiego, potym do Musnik iachali, tam pili u Kalmana żyda arendarza Musnickiego, parobka onego namowili z sobą, z Musnik wyiachawszy nocowali u wojta we wsi Komincach, z tamtąd wyiachawszy nocowali we wsi Judancach, od tego gospodarza pozno wyiachali y do Musnik powrocili. A zatym uslyszeliśmy, że kościół wykradziono tey że nocy. O żydzie Kałmanie arendarzu Musnickim żadney rzeczy nie słyhać było, żeby był komu szkodnikiem, y nie był w domu na ten czas, odieżdżał do Wilkomierza, bo iegomość pan sędzia Wilenski y iegomość pan Boreyko, iako sąsiedzi tameczni, inquirowali, wywiódł się ten żyd, że y nie nocował na ten czas, a pan Boreyko potkał go przed wykradzeniem kościoła, że iechał do Gielwan czy też do Wilkomierza. Jegomość pan Rodziewicz powiada, że Giecko y Abram Nieftalewicz kościół wykradli y Kiemelski żyd przy nich był, pospołu ten uczynek popełnili; okradłszy kościół, do Kieydan rzeczy zaprowadzili; o Kałmanie żydzie ni od kogo nie słyzałem, żeby był złodziejem, albo z złodziejami siabrował. Jegomość pan Szczuka o Kałmanie nie powiada, żeby był winnym, tylko kocioł kupił u żyda Kiemelskiego kradzione, który potym poznano; o Helcu powiada, że z tymi żydami wykradł kościół Musnicki. Jegomość pan Wojciech Sperski powiada, że z temi żydami Helc kradł kościół Musnicki y iuż od półtora lat namawiał różnych ludzi y przybierał takich ludzi, iako to Szarawskiego y innych; ten Szarawski y konie kradł, a z Helcem handlowali często y gęsto, o tym powiadają wszysey. Blazys Łuckiewicz wojt Musnicki zeznał pod sumieniem, że tych ży-

dow widział w Musnikach piiać u Minczuka mieszczanina, żyda zaś Kałmana nie było w domu, na ten czas odiachał dniem przed wykradzeniem y nie był przy tym, w niedziele się to działo, wyiachali tedy z Musnik, przez poniedziałek spali we wsi Winksznobrosciu u Zuszunela chłopca tamecznego, z tamtąd ku wieczorowi dobrze wyiachali y poiechali byli ku Gielwanom, potym iakoby ich co zakręciło, powrócili ku Musnikom y potkał ich drugi wojt Tomasz Narzanc we wsi Jodancach; o Kałmanie żydzie do tych czas nie słyzałem. Stanisław Minczuk, że u mnie pili ci żydzi Giecko z Abramem y odemnie wyiachali z Musnik, kocioł tylko mnie przedał Kałman żyd Musnicki, a potym poznano, że kradziony, odyskał mieszczanin Wilenski; a kiedym kupował u Kałmana, pytałem, iesli by nie był kradziony, w tym mie upewniał y ręczył za to, a potym poznano. Maciey Minczuk powiada, że Kałman żyd na ten czas w domu nie był; o żydach powiada, co kościół wykradli, że trzy razy byli u Kałmana y Helc żyd Kiemelski w poniedziałek był w Musnikach, dziewczkę wzięwszy odiachał do Kiemel, a tamtąd znowu w wieczor był w Musnikach; Szarawskiego nie zna żaden z nich. Piotr Zenek powiada, że Helc w poniedziałek dwa razy był w Musnikach y rano y w wieczor się pokazał, a w tym czasie z poniedziałku na wtorek kościół okradziono, a żyd Kałman na ten czas był w Wilkomierzu y sledzi beczke kupiwszy, przywiozł z sobą do Musnik. Stanisław Jurewicz powiada, że kiedy *kopa była*, na ten czas powiedział, że żydzi iacyś hultaie włoczyli się ode wsi do wsi koło Musnik y Winksznobrosciach w poniedziałek przez dzień leżeli, a potym, kiedy kościół okradziono, pytali u żyda Kałmana, co to za żydzi byli, powiedział, że ich tak zowią y tam mieszkaiają, potym ich połapano; Kałman żyd Musnicki nie był na ten czas w domu, a żyd Helc bywał często u Kałmana, y tu w Musnikach to do młyn, to do kowala y do ciotki swoiey Kałmanowey. Samuel

Zmuydzin Laskowski powiada, że Kałman żyd Musnicki lat czterdzieście żyje z nami, a nie o nim nie słyhać było. Helc żyd ten mieszkał w Musnikach przy Kałmanu, był dobry, a potym powiadali ludzie, że poczoł kraść y kradł, a żydzi Giecko y Abram błakali się około Musnik, a potym kościół wykradli; to też powiada, że to iedna familia z Musnickim żydem. Baltromiey Krawczunus powiada, że nigdy nie słyzałem o Kałmanie żydzie, żeby miał kraść y z złodzieiami siabrować; o Helcu powiada, że kradł y siabrował z złodzieiami. Andrzej Klimowski powiada, że u żyda Kałmana ci żydzi bywali y podobno z iego rady okradziono kościół, a na ten czas iednak nie było w domu y nie nocował, kiedy kościół wykradziono. Jozeph Laskowski powiada, że Kałman w niedziele ieszcze przed wykradzeniem kościoła wyiachał z Musnik, a żydzi na ten czas Giecko y Abram przyiachali do Musnik y staneli u Minczuka mieszczanina, tam pili, gdym przyszedł do Minczuka y obaczyłem, że żyd czarny, patrząc na kościół, żegnał się po litewsku *wasdan deweli*, potym mowilem, czemu żydzie nie mowisz Jezus, żyd odpowiedział—niechay ludzie *wездus*, a drugi powiada, że nie tak się żegnaią *wardum warnos wierszan szarkos darzam pieca*; po tych słowach y dyskursach piwszy wyiachali y u wojta Kominca nocowali. Szarawskiego nie znają. Jan Miłaszewski powiada, że kiedy iakie święto żydowskie bywa, to żona moia w karczmie szymkuie y posługuie, y powiada, że nigdy nie słyzałem o kradzieży, o osiabrowstwie iakim; to też słyzał od parobka Helcowego Andruka, że żyd Helc był w Musnikach y kościół wykradł y pieniądze z tamąd wziął. Włosc Musnicka powiada, że żyd Musnicki arędarz nie winien y nigdyśmy nie słydzeli o złodzieystwie. Marcin Zewela podwoyski Musnicki powiada, że żydzi wykradli kościół y Kałman może o tym wiedzieć, bo to wszystko powinnowactwo pokaże, kiedy ich pociągną. Jurgis Zuszelis ze wsi Winkszfibroschia powia-

da, że przed wykradzeniem kościoła w poniedziałek byli u mnie y w dzień przyiachali, a na noc odiachali do Musnik. Thomasz Błażuk powiada, że widziałem ich ku Kieydanom iadących, a potym iuż we trzy godziny w nocy obaczyłem, że ieden żyd konno, a drugi w sankach do Musnik znów powrócili y kościół wykradli; na ten czas w karczmie iezuickiey zeznał Jan Andrzejewski, że ten Szarawski zwał się Jozephowiczem, którego wszyscy w tey okolicy za złodzieia mieli y oycowie iezuici wypendzili go ze wsi swey, bo często kradł, często przeicżdzał się do Wilna, bo go żyd Kiemelski posyłał y z nim siabrował; w Kiemelach parobek żyda Kiemelskiego Helca Andruk—ten powiada, że pan moy o kurach wyiachał do Musnik, a powrócił na obiad; Jozeph Szarawski często bywał u Helca, a na ten czas nie było go w domu, iednak z sobą w nocy siabrowali y iezdzali y często siabrowali. Jan Adamaytis powiada, że nie słyzał nie o arędarzu Kiemelskim, bo kto może wiedzieć, iezeli on nocuie, albo nie. Woyciech Adamaytis powiada, że nie wiem o moim arędarzu, żeby był złodzieiem, tylko codzień piie y siabruie z iakiemiś ludzmi, a ia ich nieznam y tego Szarawskiego. Pan Jerzy Jwanowski urzędnik iegomości pana starosty Szyrwinskiego z Dukszt powiada, że słyzał od parobka Helcowego na imie Januka, że o pułnocy kazał sobie zaprząć konia w sanie, podpiswszy wyiechał tey nocy; o Szarawskim powiada, że Szarawski przebywał u Helca y z nim siabrował y pospołu w nocy iezdzili y kradli; we wsi Zielunach wszyscy chłopi powiadali, że nie wiemy, co w nocy robił nasz arędarz Kiemelski, to tylko, że codzień pił; Szarawskiego nie znamy, ale iakis dragun bywał u niego. Slosarczyk w Duksztach powiada, że żyd Helc u brata mego wziął wytrych, pytałem na co? powiedział, że klucze zgubił od skrzyni, ktorego y do tych czas nie oddał. Januk Sobolewski powiada, że służył temu Gieckowi na ten czas, to też zeznał, że pili z Szarawskim, a potym, nie

спавшы, wyiachali do Musnik, Szarawski wziął swego konia y w Zielunach we wsi zaprzął sanie, wziąwszy u chłopca, potym w dzień dobrze przyiachał z Szarawskim, zwał się ten Szarawskim Jozephem, a zawsze w nocy z Helcem piiali. Kozakiewicz powiada, że Helc żyd zawsze przestawał z złodziejami y siabrował z niemi y jak rok w Wiłkomierzu pokradł konie, ktore licem powracał, tym sie zawsze bawił z Szarawskim na tym goscincu; Szarawski z cieszlą, ktory umarł, zawsze rzeczy kradzione wozili od Helca żyda y konia dał Helc, z którym Szarawski puł roka bawił się gdzieś, a potym znowu powrucił do Helca żyda; w Wilnie u Piotra Jaroszewicza gospodarz zeznał, że u niego przez niedziel dwanaście mieszkając, często po drogach nie wiedzieć gdzie iezdził, ale go ludzie za podeyrzanego mieli, bo sie co raz inaczey zwał. У тое иньквизиции подписаь руки тыми словами: Taką inquisitią ręką moją podpisuję. Dat w Wilnie ut supra. Kazimierz Choiecki chorąży Wilenski, sędzia Grodzki. А по прочитаню того шкрутинцумъ и по постановеню се за приволанемъ черезъ ене-рала сторонъ до права, такъ стороны по-водовой, яко жидовъ вязневъ и злочин-цовъ з патронами своими и по повтор-нымъ еккзаминованю нашомъ вязневъ злочинцовъ, взглядомъ верификованя со-знаня оныхъ, взглядомъ учинку попол-неного светокрацтва, а за повторнымъ добровольнымъ оныхъ признанемъ се до того учинку, патроне такъ стороны по-водовой при праве посполитомъ черезъ себе выжей цитованомъ и при домованю се своемъ слугамъ костельнымъ пану Яну Яницкому, пану Яну Ликгуцкому и пану Казимеру Павловскому на томъ, яко правдиве выкрадене костела Бо-жого Мусницкого, року, месеца, дня и способомъ в процессе выражонимъ черезъ Гельца Левковича арендара Кемельского, Кгецка Давидовича и Абрама Нефте-левича, также христианина Юзефа Шарав-ского стало, на томъ, яко Ульфъ Гир-шевичъ арендаръ Нармонский тыхъ же

речей костельныхъ участникомъ есть и яко такъ веле оздобы костельное, золота, серебра апаратъ и свецкихъ речей и гро-шей готовыхъ, яко в реестре выражено, есть з закрыстией костельной выкрадено, и жидомъ другимъ, а меновите Кейдан-скимъ, которые в суде Головномъ Три-бунальномъ кондеменованы суть, яко тыхъ же злочинцовъ преречоныхъ жидовъ до-бровольные и туртурные конфессата вы-сведчають, пороздавано и поутаивано, до присеги забираючи, покаранья злочин-цовъ жидовъ и христианина Шаравского пенами належитыми и всказу за речи выкраденые водле реестру списаня шкодъ и позволеня приводить до екзакуции тотъ декретъ стороне своей у насъ враду до-мавяль, яко тежъ жида Калмана Салемо-новича патронъ при вышъ мененомъ алекгованомъ черезъ себе праве и обо-ронахъ на екьспуркговане невинности принципала своего стоечи и до отводу Калману арендару Мус-ницкому з жоною его самосемый забира-ючи, на томъ яко правдиве Калманъ радою и намовою помочью и интенциею до окраденя того костела звышъ речонимъ жидомъ злочинцомъ и тому Шаравскому не быть, з иными ся-бровства злодейского въ той справе и в иншихъ не мелъ, крадсныхъ речей ко-стельныхъ жадныхъ отъ нихъ не бралъ, не корысталь, участникомъ оныхъ не быть, у себе не мелъ и теперъ не маеть и где бы се и у кого знайдують, не ведаеть, и яко в томъ всемъ обжалованю акторомъ виннымъ не есть, тудежъ и христианина Павла Зелюна при высшихъ оборонахъ отъ себе вношоныхъ и праве посполи-томъ, такожъ до отводу на томъ всемъ, яко выжей в забираню до присеги Кал-мана жида выражено есть забираючи, воль-ности принципаловъ своихъ домавяли. Якожъ и злочинцовъ пленипотентъ, при оборонахъ своихъ на сторону злочинцовъ заживаныхъ ставаючи, узнаня оныхъ близ-шихъ до отводу и за доводовъ, яко перв-ший разъ в томъ учинку полапанныхъ,

вольности отъ всей жалобы стороны по-
водовой у насъ враду афектоваль. А такъ
мы врадъ в той справе вельможного его
милости пана Александра Подберезкого,
воеводича Смоленского, яко колятора, в
Бозе велебного его милости ксендза Ми-
колая Малюшевича, яко плебана костела
Мусницкого и акътора тое справы з не-
верными жидами Кгецкомъ Давидовичомъ
и Абрамомъ Нефталевичомъ также Гель-
цомъ Левковичомъ Кемельскимъ аренда-
ромъ, самими учынку светокрацтва, в ко-
стеле Божомъ Мусницкомъ пополненого,
принцицалами и Ульфомъ Гиршевичомъ
Нармонскимъ, Калманомъ Салемоновичомъ
Мусницкимъ, арендарами, тудежъ з хре-
стианиномъ Юзефомъ Шаравскимъ вяз-
нями за декретомъ ясне вельможного его
милости пана Михала Паца, воеводы Ви-
ленского, гетмана великого великого князь-
ства Литовского з рочковъ Априлевыхъ за-
шлымъ, такъ же з другимъ вязнемъ
христианиномъ на име Павломъ Зелю-
номъ, вжо по декрете звышь мененомъ
до везенья турмы замку Виленского от-
данымъ, за заказомъ оному очевисто в
руки въ турме поданымъ, впередъ до по-
ложенья черезъ его милости пана Кази-
мера Хоецкого—хоружого и судью кгород-
ского воеводства Виленского передъ на-
ми врадомъ в той справе отправованого
шкрутиниумъ и до учиненя з отправо-
ваня оное намъ враду досконалое реля-
цыи, а потомъ до принятя skutочное в
самой речи розправы, менечи безбожного
и безъбогобоязного з одностайной рады,
ведомости и намовы помененого Калмана
Салемоновича, арендара Мусницкого, року,
месеца, дня и способомъ въ протестацый
выражонымъ не пристойнымъ, потаем-
нымъ, злодейскимъ в ночи до костела
Божого Мусницкого задобытемъ се и з
инструментами на то приспособлеными
черезъ замокъ внутрѣный добывшисе,
впередъ свенътости и реликвие свентыхъ
Божихъ на землю повыруцане и на взгар-
ду Божую ногами подопътане и проляне,
а потомъ за поотлупыванемъ скрынъ, в

закрыстыей того-жъ костела будучихъ, не
мало сплендоровъ и оздобъ того костела
Мусницкого, золота, серебра, аппаратъ, ор-
натовъ злоголововыхъ, альтемъбасовыхъ,
талетовыхъ, з корунами великими золо-
тыми и серебряными и иныхъ речей до-
рогихъ, капъ, антепедий, обитья, такъ же
охендства и шать рожныхъ свецкихъ и
иншой розной не мало рухомости, ценою
и шацункомъ на реестре спецификованой
и грошей готовыхъ, всего на кольконад-
цать тысячей золотыхъ польскихъ за-
браня, нетъ ведома где позадеваня и на
розные мейсца порозвожена, до схованя
другимъ жидомъ пороздаваня; за тымъ до
положеня ку отданю жалобливому его
милости ксендзу плебану Мусницкому че-
резъ тыхъ жидовъ тое всее забраное оз-
добы костельной, золота, серебра, грошей
готовыхъ и всее на реестре выражоное
рухомости, о шъкоды и вины правъные.
Въ которой справе на дѣню вчорайшомъ,
пятомъ сего месеца Юня, по постановеню
звышь менованыхъ вязневъ жидовъ пе-
редъ нами врадомъ и по приданю онымъ
патроновъ, а по откладе тое справы зо
дня пятого до дня сегоднешнего, а на
дню сегоднешнемъ, шостомъ сего жъ ме-
сеца Юня, знову за постановенемъ верху
менованыхъ вязневъ жидовъ з турмы и
по екзаминованю каждого з нихъ по-
единкомъ ин конкляви и по конфронт-
ваню теперешнемъ зезпаня оныхъ добро-
вольного с первшими ихъ добровольне
на туртурахъ чинеными конфессатами, а
потомъ по положенью и прочитанню че-
резъ его милости пана Казимера Хоец-
кого—хоружого и судью кгородского во-
водства Виленского в той справе отпра-
вованого шкрутыниумъ, викгоре консти-
туцый сеймовой, ин конкляви, и по учи-
неню з отправованя оногo черезъ то-
го жъ его милости пана колекгу нашого
достаточное намъ враду реляцый и по
взданю Юзефа, а передъ тымъ называю-
чогося Станислава Шаравского свято-
крадцу, который з турмы замку Вилен-
ского и з вартою, способомъ фортельнымъ,

оковы на себе инструментомъ яковымъ си роспиловавши, з вензеля уникнулъ и передъ нами вразомъ до права не становилъ, яко в року завитомъ, на упадь в речи з очевистое и достаточное межи вельможнымъ его милостью паномъ Подберезскимъ, воеводичомъ Смоленскимъ, его милостью ксендзомъ Николаемъ Малишевичомъ, плебаномъ Мусницкимъ, а жидами Кгецкомъ Давидовичомъ, Абрамомъ Нефталевичомъ, Гельцомъ Левковичомъ, Ульфомъ Гиршевичомъ и Калманомъ Салемонвичомъ арендаромъ Мусницкимъ, также Павломъ Зелюномъ христианиномъ, вязнями, контроверсии, мы вразъ вси тое справы такъ добровольныхъ и туртурныхъ самыхъ тыхъ злочинцовъ конфессать, яко тежъ и з выданныхъ одностайныхъ и згодныхъ черезъ велю ихъ милостей, людей зачныхъ, шляхты, обывателей и людей кондицей простой, веры годныхъ парафией Мусницкой testimониумъ, в шкруктиний выражонныхъ, подобенства, околичности, достатечне вырозумевши и тую справу на досконаломъ у себе уваженю мевши, поневашь звышь менованные вязневе жидзи Кгецко Давидовичъ и Абрамъ Нефталевичъ, Гельць Левковичъ Кемельский и Ульфъ Гиршевичъ Нармонский арендаре до свентокрацтва в костеле Божомъ Мусницкомъ стало, такъ передъ тымъ того добровольне передъ туртурами, на туртурахъ и знову по туртурахъ на рочкахъ Априлевыхъ учиненныхъ, конфессать своихъ ни в чомъ не отступуючи, знаются и на дню вчорайшомъ добровольнымъ вызнанемъ своимъ оные конформовали, яко тежъ и в отправованой инъквизиции одностайныхъ testimоний згодная голосовъ консоланция тоежъ черезъ преречонныхъ жидовъ пополненное в костеле Мусницкомъ свентокрацтво апробовала, за чимъ мы вразъ з тыхъ всихъ и з велю иншихъ вышей в контроверсии выражонныхъ, на самомъ щекгульномъ праве посполитомъ фундуючихъ причинъ, обороны патроновъ пре-

речонныхъ жидовъ вязневъ, широче у насъ вразу зазываные, на сторону ухиливши, а до права посполитого и самыхъ жетыхъ вязневъ добровольного вызнаня и до шкруктиниумъ в той справе отправованого стосуючие, близшихъ слугъ костела Мусницкого, меновите пана Яна Яницкого канътора, пана Яна Ликгуцкого закрыстыана и пана Казимера Павловъского бакаляра до доводу узнаваемъ, которымъ, водлугъ добровольного взятя ихъ на томъ, яко правдиве выкрадене костела Божого Мусницкого року, месеца, дня и способомъ в процессе выражонымъ черезъ Гельца Левковича арендара Кемельскаго, Кгецка Давидовича и Абрама Нефталевича, также христианина Юзефа Шаравского, а передъ тымъ Станиславомъ Юзефовичомъ называючого стало, на томъ, яко Ульфъ Гиршевичъ арендаръ Нармонский тыхъ речей свентокрадскихъ костела Мусницкого участникомъ есть, на томъ, яко такъ веле оздобы костельное, золота, серебра, апаратъ и свецкихъ речей и грошей готовыхъ, яко в реестре описаня шкодъ выражено есть, з закрыстыей костела Мусницкого выкрадено и жидомъ другимъ, а меновите Кейданъскимъ, которые у суде Головномъ трибунальномъ кондеменованы суть, яко тыхъ же злочинцовъ жидовъ добровольные и туртурные конфессата высвядчають, пороздавано и поутаивано, присегу всказуемъ, и день третий оной тутъ передъ нами вразомъ складаемъ. А по таковой присезе мы вразъ, забегаючи тому, а жебы таковыя незбожные и запаменталые на свентокрацтво распасаные завзятости людей збыточныхъ постягнены и погамованы бытъ могли, а викгоръ права посполитого завше ненарушне в своей клубе зоставалъ и розпустная каждого злочинцы злость належитое за свой злый выступокъ покаране односила, теды преречонныхъ свентокрадцовъ на горло, то есть Гельца Левковича, арендара Кемельскаго, Абрама Нефталевича—на спалене, а Кгецка Давидовича и Ульфа Гиршевича арен-

дара Нармонского на обвешене, такъ же христианина теперь Юзефа Шаравского, а передь тымъ Станиславомъ Юзевичомъ прозываючого на спаленье, а же з турмы замку Виленского з везенья по-таемне фортельне умъкнулъ и до права передь нами врадомъ не становилъ,—тогда и на лапанье; при томъ за покраденье оздобы костела Мусницкого, золото, серебро, аппарата и увесь сплендоръ костельный, такъ же за речи свецкие, при тыхъ же аппаратахъ в костеле Мусницкомъ в закрыстий будучие, охендства, шаты и гроши готовые, в реестре списанья шкодъ специifice выражоные, всего на чотырнадцать тысячей золотыхъ польскихъ выносячие, совито в одно знезши и пораховавши, всего сумою двадцать осмъ тысячей золотыхъ польскихъ на добрахъ преречоныхъ жидовъ Абрама Нефталевича, Кгецка Давидовича, Гельца Левковича Кемельского и Ульфа Гиршевича Нармонского, арендаровъ, такъ же и на добрахъ христианина Шаравского всякихъ лежачихъ, рухомахъ, сумахъ пенезныхъ, где кольвекъ и у кого кольвекъ будучихъ, товарахъ, гандляхъ, въ Бозе велебному его милости ксендзу Миколаю Малишевичу, плебану Мусницкому всказуемъ и яко для учиненья надъ преречоными злочинцами отъ насъ владу на спаленье и на обещенье всказаныи черезъ мистра места тутейшого Виленского заразомъ скоро при присезе екзекуции терминъ назначаемъ, такъ до учиненья на добрахъ тыхъ же святокрадцовъ, где бы се одно и у кого кольвекъ показали, до отправки черезъ владъ належный. речи в Богу велебному его милости ксендзу плебану Мусницкому приходить, яко тежь до постигненя и улапеныя звышъ менованого Юзефа Шаравского для учиненья надъ нимъ екзекуции до вшелякихъ владовъ судовыхъ кгородскихъ панскихъ тыхъ поветовъ, подъ которыми одно постигнены былъ, тому жъ его милости ксендзу плебану Мусницкому и каждому веры католицкой чловекови, а

особливе з парафии Мусницкой ихъ милостямъ паномъ парафианомъ вольность зоставуемъ. До того тому жъ велебному его милости ксендзу плебану Мусницкому и наступъцомъ его до кожного, у кого бы се кольвекъ и где се кольвекъ речи, с костела Мусницкого выкраденые, золото, серебро, аппарата и охендство свецкое на потомъ оказало, вольное мовене заховуемъ. Што се зась тычетъ жида Калмана Салемоневича, арендара Мусницкого, такъ же и христианина Павла Зелюна, в той же справе обвинуеныхъ, при тыхъ, поневажь се жадная в обжалованю ихъ в Бозе велебного его милости ксендза плебана Мусницкого, а меновите преречоного жида Калмана, арендара Мусницкого, поневажь ани черезъ верху менованыхъ злочинцовъ Абрама Нефталевича, Кгецка Давидовича, Гельца Левковича часу туртуръ, передь туртурами, по туртурахъ вжо на остатнюмъ стопню не есть и не былъ поволаны и сама инквизиция, в той справе отправованая черезъ всихъ ихъ милостей пановъ обывателевъ шляхты, людей зацныхъ, парафианъ плебани Мусницкой и волости такъ Мусницкой, яко и иншихъ ихъ милостей околичныхъ шляхты, в той же парафией будучихъ, подданныхъ, веры годныхъ людей, не подеизраныхъ згодные и одностайные голоса невинность того Калмана Салемоневича, арендара Мусницкого, екскъкузуетъ, теды мы владъ в томъ пункте жалобы прогиво тому жиду уроцоный, до выразного права посполитого, до конфесать черезъ злочинцовъ кондеменованыхъ и до шкруктыниумъ в той справе отправованого стосуючысе, близшого жида Калмана Салемоневича арендара Мусницкого и христианина Павла Зелюна до отприсяженя узнаваемъ, которыхъ, водле добровольного взятыя ихъ, а особливе жиду Калману з жоною и другими жидами господарями, оселости свое властные в месте Виленскомъ маючими, веры годными, не подеизраными само сему, а христианину Павлу Зелюну самому одьному

то есть жиду Калману на томъ, яко онъ правды радию, намовою, оказыею, помочью и интенциею до костела Божого Мусницкого окраденя звышъ менованымъ святокрадцомъ жидомъ и христианину Шаравскому самъ черезъ себе ни черезъ кого не былъ и не есть; на томъ, яко з оными злодейскимъ сябромъ в той справе и иншихъ жадныхъ не былъ, и яко онъ жадныхъ святокрадкихъ речей костельныхъ, золота, серебра, апаратъ и охендства свецкого и грошей готовыхъ отъ тыхъ жидовъ Гельца Левковича, Кгецка Давидовича и Абрама Нефталевица, ани отъ Шаравского не бралъ, не партициповалъ, не корысталъ, у себе не мелъ, не маеть, никому оныхъ не выдавалъ и метъ оныхъ у себе не сподеваетъ и где бы се и у кого тые речы и оздобы костельные, гроши, охендство свецкое, з костела Мусницкого выкраденые, знайдовали—жадное ведомости не мелъ и теперь не ведаеть; особливе еще и на томъ, яко онъ Калманъ, арендаръ Мусницкий, ничего в томъ объжалованю его милости ксендза плебанавиннымъ не есть: такъ же и христианину Павлу Зелюну, яко онъ такожь з преречеными злочинцами в злодействе не сябровалъ, намовою, радюю и помочью онымъ до окраденя костела Божого Мусницкого не былъ, тыхъ костельныхъ речей, золота, серебра, апаратъ и свецкого охендства и грошей участникомъ не былъ, где бы и у кого тые речы знайдовали, не ведаеть—присегу всказуемъ и день третий оной передъ нами врадомъ тутъ складаемъ. А по таковой присезе мы врадъ пререченого христианина Павла Зелюна вязня, яко тежь и Калмана Салемоновича жиды арендара Мусницкого одъ тое в Бозе велебного его милости ксендза Миколая Милашевича плебана Мусницкого жалобы вечные вольныхъ чинимы, протесътацые в той справе одъ его милости ксендза плебана противо звышъ менованымъ злочинцомъ, а при нихъ за одно и противо ему Кал-

ману арендару Мусницкому до врадовъ донесеные, только щекгульне на особу его самого и жоны его втягаючые, касуемъ, варуючи то тымъ декретомъ нашимъ, же тые процесса на потомъ гонорови и учтивому его Калмана жиды арендара Мусницкого, жоны и детей его теразь и в часы потомные ничого шкодити не мають. А кгда день третий, то есть осмый сего месеца Юня выконанья присегъ и чиненя екзэкуцыи надъ преречеными злочинцами одъ насъ врадъ зложоный, припалъ, тогды въ Богу велебный ксендзъ плебанъ Мусницкий, чинечи досыть декретови врадъ нашего, слугъ костельныхъ пана Яна Яницкого канътора, пана Яна Лигуцького закрысьтыяна, пана Казимера Павловского до выконаня онымъ наказаного юраменту передъ нами врадомъ постановилъ, которые з роты, собе черезъ енерала выданое, передъ нами врадомъ наказанюю собе присегу выконали въ тые слова: Ja Jan Jannecki, ia Jan Ligucki y ia Kazimierz Pawłowski, słudzy kościoła Musnickiego, przysięgamy Panu Bogu Wszemogącemu, w Troycy świętey Jedynemu na tym, iako prawdziwie wykradnienie kościoła Bożego Musnickiego roku, miesiąca, dnia y sposobem w processie wyrażonym przez Helca Lewkowicza arendarza Kiemelskiego, Giecka Dawidowicza, Abrama Nieftalewicza żydow y przez chrzescianina Jozepha Szarawskiego stało, na tym, iako Ulf Hirszewicz arendarz Narmonski tych że świętokradzkich kościoła Musnickiego rzeczy uczestnikiem iest, na tym, iako prawdziwie tak wiele ozdoby koscielney, apparat, złota, srebra y swieckich rzeczy y pieniędzy, iako w registry spisania szkod wyrażono iest, z zakrystey w kosciele Musnickim przez przereczonych świętokradzcow wykradzono y żydom drugim po różnych miejscach iako tychże zloczyncow Giecka Dawidowicza, Abrama Nieftalewicza y Ulf Hirszewicza żydow dobrowolne y tutej nie confessata wyswiadczaia, porozd... Na czym iako sprawiedl...

tak nam Panie Boże dopomóż, a iesli niesprawiedliwie Panie Boże nas ubij. A potomъ и хрестинанинъ Павелъ Зелюнь, такъ же и жидъ Калманъ Салемоновичъ арендариусъ Мусницкий такожъ досыть декретови владу нашего чинечи, до выконаня наказаныхъ себе присегъ сами очевисто, а особливе жидъ Калманъ з жоною своею и з другими пятьми жидами становили, и велебный въ Богу его милость ксенъдзъ плебанъ Мусницкий черезъ его милость ксенъдза комендара своего хрестинанина Павла Зелюна з наказаное оному присеги добровольне вызволилъ, а жидъ Калманъ Салемоновичъ з жоною своею Марыанною Гелиашовною наперодъ само вторъ наказаную себе присегу передъ нами владомъ выконалъ в тые слова: Ja Kalman Salemonowicz arendarz Musnicki y ia Maryna Heliaszowna Kalmanowa Salemonowiczowa arendarzowa Musnicka małżonkowie przysięgamy Panu Bogu Wszehmogącemu, Który stworzył niebo y ziemie y wszystkie na niebie y na ziemi rzeczy Jehowie, na tym, iako prawdziwie ia Kalman Salemonowicz radą, namową pomocą y intencją do okradnienia kościoła Bożego Musnickiego zwysz mienionym dom Gieckowi Dawidowiczowi, Abramowi Niestalewiczowi y Helcowi Lewkowiczowi arendarzowi Kiemelskiemu, także Kiemelscianinowi Jozephowi Szarawskiemu byłem, z onemi złodzieyskiego systemu w tey sprawie o kościół Musnicki y w inszych niemiałem, y kradzieży z kościoła Musnickiego żadnych rzeczy świętokradcow nie brałem, nie byłem uczestnikiem onych nie byłem tych rzeczy świętokradzkich kościoła Musnickiego u siebie nie mam y gdzie by się te rzeczy znajdowały y znajduję — te rzeczy u siebie nie mam; osobliwie nie mam iako prawdziwie

dliwie przysiegamy takъ Panie Boże dopomóż, a iesli nie sprawiedliwie Panie Boże nas ubij na duszy y na ciebie. A potomъ и другие пять жидовъ господареньскомъ маючие, при Калмане Салемоновичу арендариусу Мусницкому и жене его становъши, а меновите Менъдель Абрамовичовъ и Мойжешовичъ, Калманъ Ароновичъ Абрамъ Танъхеновичъ такъ же себе наказаную передъ нами выконали тыи слова: My Ja Mendel Abramowiczowie, ia Marek żeszowicz, ia Kalman Aronowicz, też y ia Abram Tanzenowicz przysięgamy Panu Bogu Wszehmogącemu, Który stworzył niebo y wszystkie rzeczy Jol. na tym, iako prawdziwie ia Kalman Salemonowicz radą, namową pomocą y intencją do okradnienia kościoła Bożego Musnickiego zwysz mienionym dom Gieckowi Dawidowiczowi, Abramowi Niestalewiczowi y Helcowi Lewkowiczowi arendarzowi Kiemelskiemu, także Kiemelscianinowi Jozephowi Szarawskiemu byłem, z onemi złodzieyskiego systemu w tey sprawie o kościół Musnicki y w inszych niemiałem, y kradzieży z kościoła Musnickiego żadnych rzeczy świętokradcow nie brałem, nie byłem uczestnikiem onych nie byłem tych rzeczy świętokradzkich kościoła Musnickiego u siebie nie mam y gdzie by się te rzeczy znajdowały y znajduję — te rzeczy u siebie nie mam; osobliwie nie mam iako prawdziwie

siedmiu tysięcy złotych

вичу, плебану Мусницкому и наступномъ его милости приводити позволяемъ. На которомъ декрете нашомъ вси стороны перестали. Которая справа яко се точила, такъ и до книгъ кгородскихъ воеводства Виленского есть записана, с которыхъ и сесь выписъ подъ печатями нашими владовыми и з подписомъ руки мене писара в Богу велебному его милости ксендзу Николаю Малишевичу плебану Мусницкому есть выданъ. Писанъ у Вильни.

Изъ связки документовъ Виленскаго градскаго суда за 1618—1680 годы, № 4655, № док. 1-й.

№ 61.—1680 г. Юня 10.

Явка заемнаго письма Пинскихъ евреевъ на сумму семь тысячъ злотыхъ, взятыхъ ими въ долгъ у Пинскихъ иезуитовъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Юня десятого дня.

На рочькахъ кгородскихъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, месеца Юня первого дня припалыхъ и порадкомъ правнымъ судовне отправованыхъ, передъ нами Станиславомъ Казимеромъ Токарскимъ подстолимъ и подстаростимъ, Самуелемъ Михайломъ Ордою Болгарскимъ судьей, а Андреемъ Яномъ Буднымъ писаромъ, владниками судовыми кгородскими повету Пинского, одъ вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольского, подчанного великого князьства Литовского, старосты Пинского установленнымъ, постановившимъ очевидство жида старшиа кагалу места его королевское милости Пинска, положивши листъ добровольный вечистый записъ его милости ксендзу Марціянови Колаковскому ректору колеюмъ Пинского соціетатисъ Езу на речъ въ немъ описаную, просили насъ ураду абы тотъ листъ принять и до книгъ кгородскихъ Пинскихъ уписанъ былъ. Мы

врадъ того листу огледавши и читаного выслухавши до книгъ уписать есмо велели, которого уписуючи у къниги слово до слова такъ се въ себе маеть: My Boruch Nachmanowicz, Man Chaymowicz, Jakub Jzakowicz, Mowsza Dawidowicz, Leyba Jakubowicz, Michał Jakorowicz, Chemia Ezeiaszewicz, Jakub Leybowicz, Jeko Szymanowicz, Hirsz Monaszowicz, Ayzik Nowachowicz, Leyb Aronowicz, Michał Jliewicz, Benyomin Jozefowicz, Jozef Moyżeszowicz, żydowie starszy miasta iego królewskiej mosci Pinskiego swoim, żon, dzieci, potomkow y successorow naszych, także wszystkich żydow w synagodzie Pinskiej teraz y na potomne czasy będących imieniem, odstąpiwszy swey własney y sobie należącej iurisdictey prawa y wolności, a pod ten zapis y iego wszystkie zareki, switosci, obowiązki y warunki siebie samych, żony, dzieci, potomki y successory nasze, także wszystkę synagogę naszą żydowską Pinską poddając, obowiązując y wcielając, a iedna osoba za drugo ręcząc y zapisując się, wiadomo czyniemy y zeznawamy sami na siebie tym listem dobrowolnym wieczystym zapisem naszym, komu by o tym wiedzieć należało teraz y na potym będącego wieku ludziom, iż my kahal y wszystka synagoga наша żydowska Pinska, będąc potrzebными summy pieniędzy, tedy wzięliśmy, pożyczyli y spełna do rąk naszych odebraliśmy gotową rekodayną summę pieniędzy, to iest. siedm tysięcy złotych polskich od w Bodze wielebnego iegomosci xiędza Marciana Kołakowskiego, rektora collegium Pinskiego societatis Jesu, którą tę summę siedm tysięcy złotych polskich na wszystek kahal nasz żydowski Pinski y na wszystkie żydy tu w miescie iego królewskiej mosci Pinskim, iako też w miastach, miasteczkach, wsiach mieszkających, zastawą, arędę, dobra y majątnosci gdziekolwiek trzymających, a do kahału y synagogi naszej Pinskiej teraz y na potomne czasy należących, przytym szkoły nasze wszystkie tudziesz domy, place, grunty, kramy, towary, summy pieniędżne gdzie y u

kogo kolwiek będące, także y na same osoby, żony, dzieci, potomki y successorzy naszy wnosimy wiecznemy czasy, od ktorey to realney summy siedmiu tysięcy złotych polskich iegomosci xiędzu rektorowi collegium Piskiego societatis Jesu y successorom ichmosciow czasy wiecznymi pożytku po złotych polskich pięciu set szesciudziesiąt na każdy rok my sami, successorowie y wszytka synagoga nasza żydowska na mieyscu pewnym, w zamku iego królewskiey mosci Piskim, w izbie sądowey, przy xięgach grodzkich Piskich monetą dobrą, która w koronie Polskiey iako y w wielkim xięstwie Litewskim bez żadnego braku brana będzie oddawać y płacić zapisuiemy się y powinni będziemy. Jakoż płacenia tego termin zaczyna się w roku da Pan Bóg przyszłym tysiąc sześćset osmdziesiątym pierwszym na termin y dzień pierwszego Septembra, a iczelibyśmy pożytku pięciuset szesciudziesiąt złotych polskich w którym kolwiek roku iegomosci xiędzu rektorowi collegium Piskiego y successorom iegomosci nie oddali y który by kolwiek iednym dniem termin pochybili, tedy tę summę realną siedm tysięcy złotych polskich y pożytek pięćset sześćdziesiąt złotych, przy tym sowitosci, zaręki troiakie, szkody gołosłownie mianowane iegomosci xiędzu rectorowi collegium Piskiego zapłacić mamy y powinni będziemy, dając wolność iczelibyśmy tego pożytku wyżey mianowanego iegomosci xiędzu rectorowi collegium Piskiego na terminie naznaczonym, w którym kolwiek roku, my sami albo successorowie naszy nie oddali, tedy o nieoddanie pożytku, a za pochybieniem ktorego kolwiek terminu za summę samą rękodayną siedmi tysięcy złotych, za sowitosci, zaręki y szkody szkoły nasze w mieście iego królewskiey mosci Piskim murowaną, drzewianą y rzeźnicą, także we wszytkich miastach, miasteczkach, wsiach będące, a do kahału Piskiego należące, przytym komory, kramy, domy, maiętnosci nasze zastawą, arędą trzymające, bez żadnego dekretu, sądu, zapozwu,

zakazu sług urzędowch zapieczętować, nas samych, żony, dzieci y successorow naszych do więzienia brać, towary, szkoły, domy, grunty, summy pieniędżne, maiętnosci w zastawę arędowane od nas, bez urzędu, tylko podług upodobania swego, odbierać na swoy pożytek bez żadney taxy urzędowey obracać y poty w więzieniu nas, żony, abo dzieci potomkow naszych y successorow trzymać poki tę summę realną siedm tysięcy złotych polskich y pożytek od niey, także troiakie zaręki sowitosci y szkody gołosłownie bez żadney przysięgi mianowane iegomosci xiędzu rektorowi zapłacimy, a my praw y wolnosci naszych wszytkich żydowskich od naitasnieyszych królow ich mosciow polskich y wielkich xiążąt Litewskich przed tym teraz maiących y na potym iakowym kolwiek terminem otrzymanych dobrowolnie odstąpiwszy, temu wszytkiemu my sami, a po nas dzieci, potomkowie y successorowie naszy także wszytka synagoga nasza żydowska w mieście iego królewskiey mosci Piskim y wszyscy żydzi naszy w miastach, miasteczkach we wsiach zostaiące, a do kahału Piskiego należące dosyc czynić zapisuiemy się, mamy, maią y będą powinni, nie pozywaiąc o to iegomosci xiędza rektora y successorow iegomosci do żadnego sądu y prawa pod zakładem na siebie iako sama rzecz wynosi dalszych troiakich zarak y sowitosci, do tego nie mamy się zakładać prawami, przywilejami naszemi żydowskiemi, gleytami, libertacyami, listami iego królewskiey mosci żelaznemi teraz maiącemi y na potym nabytymi, chorobą obłożną siebie samych, poslanca, umocowanych, a zgoła żadnemi obronami, obmowami, terminami, przyczynami, wymysły ludzkimi wynaydzionemi w statucie y constytucyach opisanemi y nie opisanemi, ale zawsze ex nunc uyscić mamy y powinni będziemy. Waruiemy to iednak sobie, iż iegomość xiędz rektor collegium Piskiego teraznieyszy ani successorowie iegomosci żadnemi sposobami, ani żadnemi listami iego królewskiey mosci u nas tey summy siedmiu tysięcy złotych

polskich wiecznemi czasy odbierać nie mają, oprócz tylko gdybyśmy którego roku pożytku pięciuset szesciudziesiąt złotych na naznaczonym terminie pierwszego dnia Septembra nie oddali, tedy my już ichmosciom sumnę samą realną siedm tysięcy złotych y pożytek, także sowitosci y troiakie zaręki oddać mamy, a gdybyśmy nie oddali, tedy wolno ichmosciom będzie postąpić tak, iako wyżej opisano jest z nami. J to też sobie my żydzi kahał Pinski warujemy, iż uchoway Panie Boże pod czas oddania pożytku od realney summy na terminie przypadłym w miescie iego królewskiej mosci Piskim incursiey iakiey nieprzyacielskiey, tedy to pochybieniu terminu należeć niema, a po ustapieniu takowego nieprzyaciela z miasta Piska naydaley za niedziel cztery ten pożytek iegomosci xiędzu rektorowi collegium Piskiego w zamku iego królewskiej mosci Piskim, abo gdzie iegomość xiądz rektor pa ten czas residować będzie, za daniem nam gdziekolwiek y na którym kolwiek miejscu wiadomosci oddawać mamy y powinni będziemy pod wyżej mianowanemi zarękami, warunkami y obowiązkami. Y na to my wyżej mianowani żydzi miasta iego królewskiej mosci kahału Piskiego daemy w Bodze wielebnemu iegomosci xiędzu rektorowi collegium Piskiego ten nasz dobrowolny zapis pod pieczęciami y s podpisami rąk naszych, także z pieczęciami y podpisami rąk ichmosciow panow obywatelow powiatu Piskiego od nas ustnie y oczewiscie do tego listu zapisu naszego uproszonych, na podpisach rąk ichmosciow niżej wyrażonych. Pisan w Pisku, roku tysiąc sześćset osmdziesiątego, miesiąca Juni szóstego dnia. У того листу вечистого запису при печатехъ подпись рукъ жидовскимъ письмомъ дванадцать, а ихъ милостей пановъ печатаровъ тыми словы: Устnie oczewisto proszony pieczętarz do tego zapisu od panow żydow wszystkich starszych kahału Piskiego Arnolph Giedroic, podkomorzy powiatu Piskiego. Proszony ustnie y oczewisto pieczętarz do tego

listu zapisu od żydow starszych kahału Piskiego imionami na podpisach rąk wyrażonych Piotr Szyrma, komornik ziemski powiatu Piskiego. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od żydow starszych kahału Piskiego do tego zapisu Konstanty Stecewicz, namiesnik grodu Piskiego. Который же тотъ листъ вечистый запись за очевистымъ сознаньемъ особъ верху мененыхъ до кънигъ кгородскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1680 годъ, № 13028, стр. 161—168.

№ 62.—1880 г. Юня 14.

Заявление вознаго объ осмотрѣ имъ на нѣкоторыхъ Селецкихъ мѣщанахъ, въ томъ числѣ нѣсколькихъ еврейхъ, ранъ, нанесенныхъ имъ Станиславомъ Космовскимъ и Адомомъ Косинскимъ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Юня чотырнадцатого дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ передо мьною Зигмоньтомъ Казимеромъ Горьновскимъ, подьчашимъ Смоленскимъ, подьстаростимъ Бересътейскимъ, опowiadał y protestował iegomość pan Jerzy Ciechonowski sekretarz iego królewskiej mosci starosta Sielecki imieniem iasnie wielmożnego iegomosci pana Michała Kazimierza Paca, woiewody Wilenskiego, hetmana wielkiego xięstwa Litewskiego dzierzającego prawem opiekunskim maiętnosci y miasta Sielca ze wszytkiemi przynależnosciami, w krzywdzie mieszczan y żydow Sieleckich na iegomosci pana Stanisława Kosmowskiego y iegomosci pana Adama Kosinskiego obywatelow woiewodztwa Brzesckiego y czeladz ichmosciow imiona y nazwiska samym ichmosciom wiadomych, o to, iż ichmość pomienieni iegomość pan Kosmowski y iegomość pan Kosinski, nie oglądaiąc się na srogość prawa popolitego

y karanie na violatorow opisane, smieli y wazyli się, przyiachawszy do miasta Sielca dnia trzydziestego pierwszego Maia, roku terazniejszego tysiąc sześćset osmdziesiątego, zruszając pokoy pospolity, mianując się bydz żołnierzami, będąc ludzmi opilami, czyniąc wielkie excessa, biiąc, morduiąc rożnych ludzi mieszczan obuchami, płazami, strzelając z pistoletow y z łukow, a potym rzuciwszy się na koniach z rożną strzelbą na szkołę żydowską pod czas zaczęcia szabasu w wieczor z piątka na sobotę, tamże wystrzeliwszy do szkoły żydowskiej kilka razy z pistoletow y z łuku strzelając, mało żydow nie pozabiali, y gdy żydzi z tak wielkiego huku y strzelania, nie wiedzieć co by takowego było, z szkoły uciekać poczeli, tamże pomienieni violatorowie żydow uciekających nie miłosiernie tyrańską sieć y zabiić poczeli, iakoż trzech żydow w relacy mianowanych szkodliwie poranili, posiekli, pokaleczyli, a czwartego Jozepha Chaymowicza ponczosznika tak tyrańską w głowę zacieli, aż mozg z głowy wyskoczył y więcey ran pozadawaną, od ktorey rany śmiercią z tego swiata zszedł; a nie tylko takie violentie, gwałty, kryminaly poczynili, ale ieszcze rożne pochwałki y odpowiedzi na wszystkich mieszczan y żydow czyniąc, zabiciem straszyli, iako iest szyrzey w relatyj ieneralskiej rożnych mieszczan y żydow zbicia, zranienia y skaleczenia wyrażono. Na kturym to gwałcie iegomosci pana Stanisława Kosmowskiego teyże godziny, na gorącym uczynku wzięto y złapano, a pan Kosinski z czeladzio uszedł y z miasta z tego uczynku, odpowiadając na zdrowie wszystkich żydow y spaleniem miasta uiechał. O ktore takowe violentie, gwałty, niazdy, posieczenia y poranienia y na śmierć zabicia żydow, zachowuiąc iegomość pan starosta Sielecki w dochodzeniu krzyw poddanym mieszczanom Sieleckim iasnie wielmożnemu iegomosci panu wojewodzie Wilenskiemu, hetmanowi wielkiemu wielkiego xięstwa Litewskiego salve do prawa, teraz dał te opowiadanie swoje przy relaty ieneralskiej ku zapisaniu do xiąg urzęd-

wych grodzkich Brzeskich, што есть принято и записано. При которомъ оповеданю, ставши очевисто енераль его королевской милости воеводства Берестейского Войтехъ Лежанский квити свой реляційный призьналь и ку записаню до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подаль въ тые слова писанный: Ja Woyciech Leżanski ienerał iego królewskiej mosci woiewodztwa Bresckiego zeznam tym moim relatynym kwitem, iż w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Juny wtorego dnia, mając ia przy sobie strone dwuch szlachcicow pana Jana y pana Stephana Zatrzcinskih, z ktoremi byłem użytym od mieszczan y żydow miasta Sielca w woiewodztwie Brzesckim leżącego, na ten czas w possessij iasnie wielmożnego iegomosci pana Michała Kazimierza Paca woiewody Wilenskiego, hetmana wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego prawem opiekunskim będącego, gdzie za przybyciem moim ieneralskim do miasta Sielca z pomienioną stroną, a za pokazaniem mieszczan y żydow Sieleckich widziałem y oglądałem mieszczan kilku obuchami zbitych, to iest naprzod na imie Jana Baranowskiego, na ktorym widziałem rany bite obuchem, na ręce prawey od stawy pod łokieć razow trzysinich spuchłych, krwią naciekłych, na plecach także razow trzy sinich spuchłych krwią naciekłych y na nodze prawey wedle kolana sinich spuchłych; drugiego mieszczanina na imie Andrzeia Nadzieiewskiego także obuchem zbitego, na ktorym widziałem na szyi raz ieden krwawy znać płazem uderzony, na plecach razow dwa sinich spuchłych, krwią naciekłych; trzeciego Chwiesia Trzeciakowicza, na ktorym widziałem na szyi ran dwie płazem szablą uderzonych; czwartego Hawryła Martyna także na szyi ran dwie krwawych szarpanych. Tegoż czasu w tymże mieście Sielcu widziałem y oglądałem żydow czterech posieczonych barzo szkodliwie, naprzod Jozepha Chaimowicza Ponczosznika barzo posieczonego, w głowie ran trzy zadanych, pod wątpieniem aby

miał być żywy, bo y mózg ruszony; drugiego żyda Todrosa Jlicza Rozanca także posiezonego, którego w rękę prawą zacięto bardzo szkodliwie, w której ręce ran dwie, jedna rana przez stawie cięta, druga rana wyżej stawu przez same żyły y kość, na którą rękę wiecznym kaleką będzie, w głowie ran dwie ciętych szablą w samym wierzchu; trzeciego Leyzera Szymanowicza także ciętego szablą w głowie s tyłu rana szkodliwa; czwartego żyda Aarona Jekiewicza także w wierzch głowy cięto szablą, rana szkodliwa; piątego Jude Leybowicza szkolnika obuchami zbito, na którym widziałem na ręce prawey razow trzy siniach spuchłych, krwią naciekłych, także na ręce prawey wedle łopatki raz jeden sini spuchły. Także y inszych niemało widziałem obuchami pobitych. Potym za pokazaniem tychże żydow w szkole żydowskiej widziałem strzał dwie z łuku strzelonych w scienie, jedna wedle ich ołtarza, a druga w boku przez drzwi strzelonych pod czas nabożestwa onych z piątku na sobotę, mianowali przy tym y z pistoletow strzelanie do szkoły y przed szkołą. Gdzie to zranienie y boy się stał uciekającym od strachu tak wielkiego z szkoły gdzie kto mógł; pokazowali y razy obuchowe w scienie gdzie białogłowy byli na nabożestwie w krużganku, także u Lipka Dawidowicza żyda Sieleckiego widziałem do komory drzwi posiezone, na których drzwiach razow dwa, a trzeci w uszaku, uganiając się za gospodynią, aby miodu dała, szablą ciętych, która ledwie uszła do komory zdrowo. Takowy najazd gwałt na miasto Sielec y na szkołę żydowską, zbiecie, posieczenie y zranienie tak mieszczan iako y żydow Sieleckich mianowali być sobie stałe od ięgomosci pana Stanisława Kosmowskiego, którego na gorącym uczynku wziętą, widziałem y ięgomosci pana Adama Kosinskiego, który z pochwałką y odpowiedzią uiechał y czeladzi onych na to przysposobionych w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Maia trzydziestego pierwszego dnia z piątku na sobotę, iakoż y sam

ięgomosc pan Kosmowski dobrowolnie znał się do tego, że z łuku strzelał y posiekł Jozepha Pączosznika y drugiego Todrosa, a pan Kosinski Leyzera Szymanowicza y Aarona Jekiewicza inszych różnym orężem, płazami, obuchami pobili, iako się wyżej opisało. A tak ja ienerał będąc w tey sprawie użytym, com widział y słyszał, wydałem te moją relacją z podpisem ręki mey własney y pod pieczęciami strony szlachty na ten czas przy mnie byłey ku zapisaniu do xiąg urzędowych grodzkich Brzeskich. Pisan roku, miesiąca y dnia wysz pisanego. У тоє реляції подпись руки енерала тыми слоуы: Woyciech Leżanski ienerał ięgo królewskiej mosci woiewodztwa Brzeskiego ręką swą. Которое-жъ то оповедане и енеральское созънане есть до книгъ вгородьскихъ Берестейскихъ записано.

Изъ поточной книги Брестскаго градскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 504—507.

№ 88.—1680 г. Юня 28.

Трибунальный декретъ, присуждающій старжинь еврейской Брестской синагоги, а также еврея Мисана съ женой и сыномъ къ смертной казни и уплатѣ двухсотъ копъ грошей Литовскихъ за похищение и умерщвление принявшей христіанскую вѣру еврейки Марьянны, дочери Мисана.

Року тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца юня двадцать осмого дня.

В справе его милости пана Коньстантого Флориана Прездецького, подсудка Берестейского и пани малжоньки его милости, его милости пана Зикгьмунта Лазового, скарбника Техановского, з неверными жидами Бейрехомъ Мееровичомъ, Фаибипомъ Шмуйловичомъ, Лейбою Мошгковичомъ, Мошкомъ Пингковичомъ, Илею Шаевичомъ, старшими и всею синакгокою кагалу Берестейского, также з невернымъ Мисаномъ жидомъ и арендаромъ корчмы Рогозенское

и жоною его, родичами паньны Маріанны Шокальское и братомъ оное за позовомъ менечи о тиранское потаемне и фортельнымъ способомъ, выпровадивши з двора жалуючого его милости пана подьсудка Берестейского названого Здитовцы Смокгоровщизна, в воеводстве Берестейскомъ лежачого, а то взглядомъ того, же помененая Шокальская добровольне се до веры святое римьское католицкое навернула и черезъ его милости пана Зикгмунта Лазового, скарбника Техановского и ей милость паню Прездецькую, подьсудковую Берестейскую, яко родичовъ хресныхъ охрищона была, замордованье и тела тое паньны неведать где заденъе, затымъ до выданья тела того паньны Шокальское и до всказанья пенъ правныхъ, о шкоды и наклады. Ижъ неверные вверху мененые жыды, будучи о то позваными, передъ нами до права не становили и пнякое ведомости о нестанью своимъ намъ судови и стороне своей не дали и не учинили, прото мы судъ оныхъ, яко права непослушныхъ, в року завитомъ на упадъ въ речи здаемъ, а поневажъ се то передъ нами судомъ с продукту пленипотента акторовъ показало, же помененые жыды, старшіе кагалу Берестейского, яко тежъ и другіе, знесши се зъ собою, одностайне чынечи, не только опресію веры хрестиянское и кондемпнитымъ обьварованый покой, смели и важжилис безбожьне, запаметале, тиранское в вере святой католицкой зостаючую паньну Шокальскую потаемне упровадивши замордовать и о смерть приправить, зачимъ мы судъ забегаючи тому, абы таковая сваволя правнымъ караньемъ затамована быти могла, водле права и жалобы позовьное, такъ домавлянья пленипотента акторовъ тыхъ всихъ жидовъ, яко явныхъ мужобойцовъ, то есть: Бейреха Маеровича, Файвиша Шмуйлловича, Лейбу Мошковица, Мошку Пинькасовича, Илю Шаевича, старшихъ, Мисана, арендара Рогозеньского, жону и сына его на

горло чвартованемъ, а же се до права не становили, теды на выволанье и на лапанье; притомъ за замордованье тиранское помененое паньны Шокальское головщизны совито двесте копъ грошей литовскихъ зъ двема конами вписного и паметного намъ даными, на всякихъ добрахъ тыхъ жидовъ Берестейскихъ лежачихъ, рухомыхъ, гандляхъ, крамахъ, арендахъ, сумахъ пененныхъ, на заставахъ где кольвекъ будучихъ, такъже и на самой школе тыхъ жидовъ в Берестью будучой, на которой о то позовъ покладано, жалуючимъ ихъ милостямъ звышь мененымъ особомъ, яко належnymъ акторомъ всказуемъ, а яко на одержанье того выволанья до его королевское милости пана нашего милостивого, такъ на учиненье надъ тыми жидами Берестейскими на горле ексекущей до врадовъ кгородскихъ и маистратовыхъ Берестейскихъ и иншихъ всякихъ, подъ которыми бы они постигнеными и улапеными быти могли одсылаемъ, а за суму вышь мененую, то есть, за двесте копъ грошей литовскихъ до одправы черезъ дворанина его королевское милости на всякихъ добрахъ тыхъ жидовъ тымъже акторомъ приходитъ вольность зоставуемъ.

Изъ книги Главн. Литовск. Трибунала за 1680 годъ № 271, л. 660.

№ 84.—1680 г. Августа 17.

Жалоба Демьяна Пикарскаго на Брестскихъ евреевъ, которые нанесли его слугъ тяжную рану огнестрѣльнымъ оружіемъ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестисотъ осмьдесятого, месеца Августа семнадцатого дня.

На вrade кгородскомъ Берестейскомъ передо мною Зикгмунтомъ Казимеромъ Горновскимъ, подьчашимъ Смоленскимъ, подьстаростимъ Берестейскимъ *opowiadał y protestował ięgomość pan Demian*

Pikarski chorąży Derbski w dowodzeniu świętej sprawiedliwości służył swemu panu Marcinowi Dubeckiemu na Berecha Megerowicza, Mendela Wolfowicza, Jowela Jzraelowicza, Jakuba Szymanowicza, Jude Jakubowicza, Jlle Jzmelewicza, Jzraela Chackielewicza, Faybisza Szmojłowicza y innych wszystkich starszych żydów y cały kahał Brzeski o to y takowym sposobem, iż ci obżalowani żydzi starsi Brzescy, podawszy do więzienia w zamek Brzeski nie iakiegos menzoboyce, tamże tego więzienia na każdą noc potężną wartą swoją żydowską z strzelbą ognistą, z muszkietami y rucznicami, z rohatynami, bardyszami y innym orężem do boju należącym opatruią, a wiedząc o tym dobrze, iż żałujący iegomość z majątności swoiey przyechawszy stanął we dworze swoim na podzamczu, nad rzeką Muchawcem stojącym, tedy obżalowani żydzi starsi Brzescy nie wiedząc z iakowych zawzięłości y rankoru przeciwko żałującemu iegomości, uczyniwszy iednostajną radę y namowę z sobą, mając pewne szpiegi, iż złożenie iegomości było w szpichlerzu w tymże dworze nad Muchawcem, tego rozumienia będąc, iż y sam żałujący iegomość tam miał nocować, który dla wygody zdrowia swego u ichmościow oycow Dominikanow nocował, a przy złożeniu splendoru swego sługę swego pana Dubeckiego zostawił, gdzie obżalowani żydzi starsi w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Awgusta ze dnia trzynastego na dzień czterynasty namowili wartę, aby z zamku z muszkietow, z rucznic y inney strzelby ognistej, iako w pewny cel w szpichlerz żałującego iegomości strzelali, chcąc iegomości w tym spichlerzu zabić, y gdyby żałujący iegomość nocował, pewnie by to było, jakoż warta czyniąc dosyć rozkazaniu starszych swoich, godziny trzeciej po północy dali ogniu z kilkonastu muszkietow gлотami nabitych w sam dach, aż gonty lecieć poczeli, tamże przez gonty na szpichlerzu nocującego przy rzeczach pana Marcina Debeckiego gлотem w plecy przez pacierze okrutnie postrzeloną,

ktory gdy krzyknął w szpichlerzu, tedy ta warta po niemiecku poczeli mówić: iuż więcej nie strzelaymy, boś my to uczynili, co nam starsi roskazali; od ktorego postrzelenia Pan Bóg wie, ieżeli żyw zostanie. O co chcąc z starszymi żydami y całym kahałem w sądzie należnym prawnie mówić, to opowiadanie do xiąg grodu Brzeskiego podał. При которомъ оповеданью ставши очевисто на враде енераль его королевской милости воеводства Берестейского Адамъ Загорский квити свой реляційный призналъ и ку записанью до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подалъ въ тые слова писанный: Ja Adam Zahorski, ienerał iego królewskiej mości woiewodztwa Brzeskiego, zeznawam tym moim rellacynym kwitem, iż w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Awgusta czternastego dnia, z stroną szlachtą panem Janem Zarzeckim y panem Pawłem Laskowskim, z ktoremi za użyciem od iegomości pana Demiana Pikarskiego, chorążego Derbskiego, byłem tu w mieście iegokr ólewskiej mości Brzesciu, we dworze iegomości na podzamczu, nad rzeką Muchawcem stojącym, gdzie zostałem sługę iegomości na imie pana Marcina Dubeckiego, na pościeli leżącego, barzo chorego, u ktorego widziałem, gdy cerulik opatrówwał, postrzał barzo szkodliwy w samę plecy przez pacierze, także widziałem w szpichlerzu gonty, ścianę od zamku precz postrzelane; y mienił pan Dubecki ten postrzał sobie stały w nocy przy rzeczach pańskich nocującemu od warty żydowskiej z zamku. W ktorej sprawie ja ienerał, będąc użytym, com widział y słyszał, na dowod czego wszystkiego daię ten moy rellacyny kwit s pieczęcią y s podpisem ręki mey własney ku zapisaniu do xiąg grodzkich Brzesckich. Pisan roku, miesiąca y dnia wysz mianowanego. У тое реляции подпись руки енсрала тыми словы: Adam Zahorski ienerał iego królewskiej mości woiewodztwa Brzeskiego рęką swą.

Изъ поточной книги Брестскаго градскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 776—777.

№ 65.—1880 г. Сентября 8.

Жалоба Іосифа Карпа на священника Аванасія Баньковскаго, который якобы вмѣстѣ съ двумя своими сыновьями нанесъ тяжкія побои еврею Готлиму Шмуйловичу, арендатору корчмы въ имѣніи Карпа.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Сеньтебра осмого дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ передо мьною Зикгьмунтомъ Казимеромъ Горновскимъ, подьячимъ Смоленскимъ, подьстаростимъ Берестейскимъ, оровидаѡ у protestował wielmożny iegomość pan Jozeph Karp, podkomorzy ziemie Bielskiej w dowodzeniu świętey sprawiedliwosci żydowi areNDARZOWI swemu w karczynie Narowach, w dobrach w woiewodztwie Brzeskim leżących mieszkaiącemu, Gotlimowi Szmoyłowiczowi na wielebnego oycy Pannasa Bankowskiego praezbitera Zdzitowieckiego, także y na synow onego to iest Bazylego y Michala Bankowskich iako samych pryneypałow, także y na pomocnikow onych imionami y nazwiskami samym dobrze wiadomych y znaiomych o to y takowym sposobem, iż w roku teraznieyszim tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Augusta dwudziestego piątego dnia, iako pod czas kiermaszu przy cerkwi Zdzitowieckiey będącym w dzień w niebo wzięcia Panny Maryey ruskiey ypodług dawnych zwyczaiow odprawuiącym, obżałowane osoby, przepomniawszy boiazni Bożey y srogosci prawa pospolitego na takowych ludzi zufałych y swawolnych opisanego, smieli y ważyli się, nie mając żadney do wysz mianowanego żyda należności y przystępu iako to na kiermaszu przy cerkwi będącego z różnemi trunkami, według dawnych zwyczaiow, wprzod wszystkie trunki, piwa, gorzałki porozlewawszy y beczki posiekszy szkody na złotych szesdziesiąt uczynili y gdzie żyd pomieniony poczoł obżałowanych osob upraszać, aby takowych gwałtow excesow y wiolency nie czynili y swoiey złey zawziętosci upamiętali się, a

obżałowane osoby nie dość na tym mając, tegoż czasu y na temże mieyscu tego to żyda Gotlima tyranską, a nie miłosiernie szablami posiekli, kiiami, obuchami zbili y rany szkodliwe w głowe y w rękę prawą zadali; s ktorego posieczenia y pokaleczenia Pan Bóg wie iezeli żyw zostanie y na rękę prawą kaleką niepochibnie bydz musi, o czym szerzey relacia ieneralska w sobie wyraża, a potym, odchodząc do domu swego, do tego żyda nie mał na smierć zabitego srogo odpowiedź y pochwałke zabiciem nasmierć, iezeliby żyw został, uczynili, o co tedy wszystką iako się wyżej pomieniło, chcąc wielmożny iegomość pan podkomorzy Bielski s pomienionemi obżałowanemi u każdego sądu y prawa osobami prawnie czynić y sprawiedliwosci żydowi areNDARZOWI swemu dowodzić, na ten czas dał ten proces do xiąg grodzkich Brzeskich zapisać, што есть записано. При которомъ оповеданію ставъши очевисто енераль его королевское милости воеводьства Берестейского Криштофъ Щуцькій квити свой реляційный призналъ и ку записанію до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подалъ въ тые слова писаный: Ja ienerał iego królewskiey mosci woiewodztwa Brzeskiego, niżej na podpisie ręki mey mianowany, zeznam tym moim relacynym kwitem, iż w roku teraznieyszim tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Awgusta dwudziestego szostego dnia z strono szlachtą pannami Janem y Jakubem Olchowskimi, z ktoremi za užyciem od wielmożnego iegomosci pana Jozepha Karpia podkomorzego Bielskiego do dworu Zdzitowiec dobr w woiewodztwie Brzeskim leżących, tamże za przybyciem moim do pomienionego dworu, a za postaniem mnie do karczmy na goscinцу stoiącey nazwaney Rowow Zdzitowiec dobr w woiewodztwie Brzeskim leżących na oglądanie żyda areNDARZA Gotlima tyranską, a niemilosiernie szablami posieczzonego, kiiami, obuchami zbitego, na ktorym za okazywaniem, gdy cerulik opatrował, widziałem razow dwa smiertelnych w głowe szablą zadanych, ieden raz nad uchem

drugi raz w wierzchu głowy szerokie, głębokie, niemal do mozgu przecięte, także y w ręce prawey widziałem wedle samey dłoni na spodzie ręki, że aż wszystkie żyły przecięte, raz barzo szkodliwy szabłą zadany; od którego tak tyrańskiego posieczenia y pokaleczenia, zbitia y zmordowania, pan Bóg wie jeżeli żyw zostanie, to niepochybnie kaleką wiecznym na rękę bydz musi. Przy którym takowym zbitiu y pokaleczeniu pod czas kiermaszu Zdzitowieckiego różnych trunkow, piw, gorzałki, miodow porozlewanie y szkody na złotych szesćdziesiąt uczynienie, które to takowe posieczenie y pokaleczenie, szkody uczynienie sposobem y na mieyscu w procesie opisanym, mianował pomieniony żyd Gotlim sobie od wielebnego oycy Panasa Bankowskiego praezbitera Zdzitowieckiego y synow onego Bazylego y Michała Bankowskich y pomocnikow onych bezwinnie bydz stałe. J to też mianował żyd, że odpowiedz y pochwałkę na zdrowie swoje uczynioną. A tak ia ienerał będąc w tey sprawie użytym, com widział y słyszał na to daię ten moy relacyny kwit s pieczęcią y s podpisem ręki mey własney, także y s pieczęciami strony szlachty przy mnie byley ku zapisaniu do xiąg grodzkich Brzeskich. Pisan roku, miesiąca y dnia wysz mianowanego. У тоє реляціи подъяишь руки еперала тыми словы: Krzysztof Szczucki ienerał iego królewskicy mosei Brzeskiego woiewodztwa.

Изъ поточной книги Брестскаго городскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 819—850.

№ 88.—1680 г. Сентября 10.

Жалоба священника Аѳанасія Баньковскаго на еврея Шмойлу Вигдоровича и его сыновей, которые нанесли его сыну, невѣсткѣ и ихъ дѣтямъ тяжкіе побои и заграбили нѣкоторое имущество.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Сеньтебра десятого дня.

На вrade кгородскомъ Берестейскомъ, передо мѣною Зикгмонтомъ Казимеромъ Горьновскимъ, подчашимъ Смоленскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ оповианіе czynił y protestował w Bogu wielebny ociec Aftanazy Bankowski, swieszczzenik cerkwie Zdzitowieckiey wespol z synem swoim panem Bazylim Bankowskim na niewiernych żydow Szmojła Wigdorowicza y synow iego Gotlima, Dawida Szmojłowiczow y Oszerewicza o to, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Augusta dwudziestego piątego dnia to iest pod czas iarmarku przy cerkwi Zdzitowieckiey, na dzień w Niebowzięcia Panny Maryi ruskiey, przy zgromadzeniu nie mało ludzi różnych, zaraz po nabożenstwie, gdy syn żałującego swieszczzenika pan Bazyli Bankowski, wyszedszy z cerkwie z małżonko swo Konstancyo Syrzewsko Bankowsko zabawił sie trochę z niektórymi ludzmi na iarmarku, sprawuiąc sobie niektore rzeczy gospodarskie, nie będąc nikomu ni w czem winnym y nie spodziewaiąc się ni od kogo żadney na siebie zdrady, na ten czas obżalowani niewierni żydzi, zgromadziwszy sie na iarmark, tenże wyż mianowany y iuż z sobo dobrze iednostaynie naradziwszy sie, przybrawszy y zaciagnowszy do siebie nie mało gromade ludzi różnych z różnym orężem do boiu należącym, wprod sam żyd Szmojło Wigderowicz, postrzegszy żałującego pana Bazylego Bankowskiego, przyskoczywszy do niego z wielko furyą, poczoł słowami uszczypliwemi, dobrej sławie szkodliwemi lżyć, sromocić, a potem zaraz porwawszy siekiere obuchem w łeb żałującego pana Bazylego Bankowskiego tyrańsko y niemilosiernie uderzył, od którego uderzenia na ziemie upadł y zawolał na synow swoich: teraz czas mamy, biymy a zabyimi go, a potem zapłaciemy. Tamże wyż pomienieni obżalowani niewierni żydzi s pomocnikami swymi przyskoczywszy, obaczywszy leżącego na ziemi, zaraz tyrańsko y niemilosiernie okrutnie kijami, obuchami, pięsemi, stursami bić poczeli y

własnie iakiego męczenika zbili y zmęczyli y cmentarz przy cerkwi skrwawili. Widząc małżaka żalującego tyrancko biiącego padła na nim, upraszając aby sie w swej zawziętości uhamowali; tedy w tych że złych zawziętościach swoich nie ustawiając, powrotnie panią Bazyłową Bankowską, synowo oycy swieszczenika Zdzitowieckiego nie miłosiernie zbili, zmordowali, razy sinie spuchłe po wszystkim niemal ciełe pozadawali y gdyby nie ludzie postromni widząc żalujących niewinnych nie odratowali, pewnie by ich obojga na tem mieyscu na śmierć pozabiiali y potopili. A nie dosiść na tem mając y nie nacieszywszy sie w swych złych zawziętościach, tegoż roku y miesiąca wyż mianowanego, na zaiutrz po iarmarku, obżałowani żydzi z drugiemy zgro madziwszy sie y po żołniersku przybrawszy sie, mianowicie Jakub. Chaim, Gotlim, Oszer, Dawid Wigdor Szmoyłowicze żydzi synowie wyż mianowanego obżałowanego Szmoyła Wigdorowicza na koniach z szablami, obuchami, pistoletami y z różno strzelbo ognisto iako nieprzyiaciele pogranicznicy, zaciągnowszy do siebie dragoniy y inszych różnych ludzi pomocników swoich, samym że obżałowanym lepiej wiadomym y znaiomym, mocno, gwałtem naiachali na majątność y dom żalującego pana Bazyłego Bankowskiego, dobra w wojewodztwie Brzesckim leżące, nazwane Zdzitowce, od iegomości pana Michała Przeuskiego prawem zastawnym trzymające, kłódki obuchami podbiiali, samych żalujących szukali w domu, chcąc koniecznie nie żywić y ostatek zdrowia odebrać, a nie zostawszy w domu obojga, tylko dziatki żalujących małe Kazimierza y Dmitra Bankowskich, kanczukami tyrancko bili, mordowali y z domu poro pędzali od ktorego przestachu y tyranckiego bicia, mordowania tak sami żalobliwi pan Bazyli Bankowski, małżonka y dziatki onego Kazimierz y Dmiter Bankowscy Bóg wie iezeli żywi będą, co szerzey w relacy ieneralskiej iest opisano y dołożono. Tamże do komory kłódki podbiiawszy w yzbie, w sieniach y w ko-

morze nie mało rzeczy gospodarskich statków żelaznych, fant na osobliwym regestrze spisanych, pobrali y porabowali y klicz strokato, kosztując złotych szeszedziesiąt wzieni. Tegoż roku y dnia wyż mianowanego ten dom pana Bazyłego Bankowskiego zrabowawszy, y tym sie nie contentowawszy, przyiachawszy na grunt cerkiewny pod plebanią żalującego swieszczenika, zastawszy parobka orzącego, woły, bez dania żadney namniejszey przyczyny nie słusznie gwałtownie złotych osmdziesiąt kosztujące, zawzieli, parobka Martina zbili, zmordowali kijmi obuchami razy sinie spuchłe krwią naciekłe pozadawali, siermięge, siekiere, soszniki y inne drobiazgi na złotych dwanascie y więcey zabrali y na samych żalujących wszystkim srogo odpowiedź y pochwałkę uczynili, którą takową pochwałkę y odpowiedź też obżałowane żydzi chcąc do skutku przywieść, gdy żalujący swieszczenik w tem roku dnia dwudziestego osmego Augusta szedł do iegomości pana Hordzieiewskiego po potrzebach swoich, gdzie żydowka postrzegszy na imie Gotlimowa, wypadła s karczmy Rowskiej z czeladzią y z bachurami żydami, żalującego swieszczenika słowami nieutsciwemi, honorowi kapłanskiemu barzo dotkliwemi, lżyła, sromociła, głowniami y kamieniami za nim protestującym ciskała. O co wszystko iako się wyżej pomieniło, chcąc żalujące z obżałowanymi w sądzie należytym prawnie czynić y szerszą żalobę ustnie przełożyć, na ten czas dali te protestacyo do xiąg grodu Brzesckiego ku zapisaniu. При которомъ оповеданью тутъ же ставши очевидно еeneralъ его королевской милости воеводства Берестейского Янъ Шершунувичъ квинтъ свой реляційный въ той же справе призналъ въ тые слова писанный: Ja ienerał iego królewskiej mosci wojewodztwa Brzesckiego niżej na podpisie ręki mey pomieniony zeznamam tym moim relacynym kwitem, iż w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Augusta trzydziestego dnia byłem użyty od wielebnego iego

mosci oycy Atanazego Bankowskiego, święszczenia cerkwie Zdzitowieckiej w województwie Brzeskim będącej y syna pana Bazylego Bankowskiego y małżonki pani Konstancyi Syrżewskiej z strony szlachty na ten czas ze mno będąco panami Janem y Pawłem Olechowskimi do majątności Zdzitowiec, gdzie za przybyciem tam moim we dworku pana Bazylego Bankowskiego widziałem na nim samym w głowie razy cięte szkodliwe, na samej małżonce razy sinie spuchłe po wszystkim niemal ciele bardzo szkodliwe pozadawane; także Martina parobka widziałem wtaż zbitego, na którym oglądałem razy sinie spuchłe po bokach, ręku, plecach y wszystkim niemal ciele pozadawane, co mieniał sobie być stałe w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, in Augusto, zabranie wołów, koni y innych rzeczy od żydów Szmoyła Wigdorowicza, synów Godlima, Dawida Szmoyłowiczow, Chawli Owszerejewicza y okrwawienie cmentarzu przy cerkwie, com ia ienerał z strony szlachty widział po trawie zekrwawienie. Przy tem ciż żalobliwe osoby opowiadali, iż obżałowani żydzi na zdrowie protestujących srogie odpowiedzi y pochwałki czynią y czynić nie przestają, konie, bydło, co sie im podoba zabierają y chcą zabierać, więc co sie pokaże zabranego, to wszystko czasu prawa w sądzie należytem iako strona mieniła pokazano procesem y documentami prawnymi dowiedziono będzie. W ktorej sprawie ia ienerał będąc użytym, com widział y słyszał na to daie te moją relacją s podpisem ręki mey. Pisan we Zdzitowcach roku, miesiąca y dnia wyż pomienionego. У того реляційного квіту подъянсь руки енерала тыми словы: Jan Szerszunowicz ienerał iego królewskiej mosci województwa Brzeskiego. Которое-жь то оповеданье и енеральское созънане есть до книгъ вгродьскихъ Берестейскихъ принято и записано.

Изъ поточной книги Брестскаго градскаго суда за 1680 годъ. № 7098, л. 851—854.

№ 87.—1880 г. Декабря 4.

Жалоба студентовъ иезуитской Брестской коллегіи на обиды и побои, наносимые имъ Брестскими евреями.

Заѳовали y soleniter protestując opowiadali się ichmość panowie studenci collegyum Brzeskiego Societatis Jesu, iako to iego mość pan Jędrzey Marciszewski, iego mość pan Paweł Dobroniski, iego mość pan Kazimierz Drągowski y wszyscy ichmość panowie studenci przy tymże collegyum studia tractujący na niezbożnych y niewiernых Jozepha Rebedowicza Jude Welwilsza, Jowela Bychowca, Mendela Prużanca Matysa Wechtera, Salamona Szłomowicza żyдow starszych y cały kahał miasta iego królewskiej mosci Brzescia, iako iednostayney rady y namowy będących, uczynku niżej mianowanego princypałow, ktorых imiona y przezwiska są wiadome samym, o to, iż obżałowани, nie pamiętając na боіаіу Bożą y srogość prawa pospolitego, iako ci ktorzy zwykli zawsze на кrew chrześcianską czуwać, różne studentom y роżных czasow wielkie nieznosne przykrosci y oppressye, боіе, comtempta tak sami przez się iako y subordynowanych swoich tumulty czynіаіу, niepoiednokrotnie żalобливых біаіу, wyrządзали, со wszystko żалобливи ichmość panowie studenci до tych czas, до права się nie udаіаіу, cierpliwie znosili; owo zгола обжаłowани бѳаіу в hardosci y swawoli wielkiej zanurzeni, że żadnemu ichmosciom z wielką trudnością y z gospody do szkоł wynісіе zawsze okazaіе даіаіу, за жалуіаіу сіаіу uganiaіаіу, kamieniami, cegлами miotaіаіу, lecz обжаłowани не pohamowawszy się в przedsięwzięciu swoim y nie maіаіу dosić на tym wszystkim, в roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Decembra trzeciego dnia, smieli y ważyли się popełnić zbytek y swawolentwo lekce sobie považаіаіу sądy y seymiki, ktore constitucyami seymowemi кождого, pod czas odprawуіаіу onych, zdrowie po-

koiem prawa pospolitego surowie obwarowano, pod czas sądzienia się roczkow Decembrowych y seymiku, obierania na seym ichmosciow panow poslow, wzwyż mianowanych żałujących ni w czym niewinnych, ani żadnem prawem nie przekonanych, iako iakich złoczyńców y banitow do szkoły za paniętami idących, w rynku zasadzkę uczyniwszy, poczeli bić, łapać, szarpać, iako iacy zbojcy z kijami, drągami y różnem orężem do boju należącym tumult y gwałt uczynili, nie mało paniąt dzieci szlacheckich poprzestraszali, gdzie przed niemi uchodząc w tym tumultie wielkie szkody poniesli, czapki pozbiiali, suknie na onych poszarpali, xsięgi należyte do szkół pogubili y nie mało szkod poczynili, które czasu prawa na osobliwym rejestrze pokazane będą. W którym tumultie pana Jędrzeia Marciszewskiego, inspektora syna iegomosci pana Bielikowicza, stolnika Rzeczyckiego, ni o czym nie wiedzącego y ni w czym nie winnego, w rynku złapawszy iako złoczyńce iakiego tłukli, szarpali, po rynku włócząc za włosy iako się im podobało targali, nogami deptali, oczy popodbiiali y nie mało na ciele razow kijami bitych, sinieh, spuchłych pozadawali; na ostatek tym się nie kontentując do smrodliwego sklepu z naygrawaniem się na kark, do prywatnego więzienia swego wtręcili, tamże trzydziści czerwonych złotych przy żałujących na różne potrzeby od pana swego dane, przy onem będące, zabrali, chustka turecka złotem afutowana, kosztująca pare talerow bitych, w tymże tumultie zginęła; potym tegoż pomienionego pana Marciszewskiego do inszego sklepu, daleko bardziey smrodliwszego y zimnego, wrzucili y przez niemaly czas w więzieniu trzymając, wzięwszy z onego więzienia do synagogi swey wprowadziwszy, słowami niepoczeiwemi łżyli, pięściami stursali, z wiary świętey katolickiey wysmiewiska czynili, a nie dosyć wszystkim na tym mając y na dalszy czas tak żalobliwego y wszystkich ichmosciow panow studentow srogą odpowiedz y pochwałkę pozabiianiem na śmierć, gdzie ied-

no kolwiek potkawszy, uczyniwszy, iegomosci pana Marciszewskiego wypuscili. O co wszystko iako się wyżej pomieniło chcąc żalobliwi ichmość prawnie czynić, dali ten swoy żalorny proces do xiąg grodzkich Brzeskich ku zapisaniu. Ja ienerał iego królewskiej mosci woiewodstwa Brzeskiego, niżej na podpisie ręki moiey pomieniony, zeznawam tym moim relacynym kwitem, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset oemdziesiątem, miesiąca Decembra czwartego dnia, z stroną z szlachtą panami Janem y Pawłem Jaworowskiemi, z ktorymi byłem użytym od iegomosci pana Andrzeia Marciszewskiego, inspektora syna iegomosci pana Bielikowicza, stolnika Rzeczyckiego y wszystkich ichmosciow panow studentow przy collegium Societatis Jesu Brzeskiem studia tractujących do szkół w mieście Brzesciu, tamże za przybyciem moim uskarzali się przedemną ienerałem y stroną moją szlachtą wszyscy ichmość panowie studenci na niezbożnych y niewiernych żydow starszych y cały kahał Brzeski o to, iż obżałowani różne żałującym wielkie nieznośne przykrosci, oppressye, boie, contempta tak sami przez się, iako y subordynowanych swoich tumulty czyniąc, nie pojednokrotnie żalobliwych biąc, wyrażdzaia, owo zgola żałującym żadnemu z gospody wychilić się trudno; tamże widziałem y oglądałem iegomosci pana Jędrzeia Marciszewskiego, inspektora syna iegomosci pana Bielikowicza, stolnika Rzeczyckiego, oczy sinie, pozapuchałe, krwią ponaciekałe, snadz pięściami popodbiiane, włosy z głowy powyrywane, kontusz francuskiego sukna nowy, kosztujący złotych siedmdziesiąt wniwecz poszarpali, pleca, boki pobito sinio spuchłe, krwią ponaciekane, snadz kijami, obuchami bite, także y na innych ichmosciach widziałem kontusze na niwecz poszarpane. Ktore to boie, poszarpanie sukien na żałujących, mianowali ichmość żałujące być sobie stałe y zadane od niewiernych żydow starszych y całego kahału Brzeskiego, sposobem y na mieyscu z processu opisanych, mianowali też y to

ichmość, że y szkody nie mało przez obzałowanych żydow poniesli, które czasu prawa na osobliwym regestrze będą pokazane, odpowiedź y pochwałkę na zdrowie żałujących uczynili y czynić nie przestają. A tak ia ienerał com widział y słyszał, to wszystko na ten moy kwit spisawszy, z podpisem ręki moiey y pieczęciami strony szlachty na ten czas przy mnie będącey, ku zapisaniu do xiąg grodzkich Brzeskich podał. У тоє реляції подъяпись руки енерала тыми словы: Jozeph Kazimierz Pietrowiecki Bobr, ienerał iego królewskiey mosci nadworny woiewodztwa Brzeskiego m. p.

Изъ поточной книги Берестскаго градскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 1149—4159.

№ 68.—1680 г. Декабря 4.

Жалоба еврейки Дынки Нахимовичевой на учениковъ Берестской иезуитской коллегіи, которые якобы убили ея мужа и разграбили имущество.

Плaczliwą y żalosną skargę przekładając, opowiadanie czyniła pozostała sierota wdowa y z dziećmi swoiemi sierotami nieboszczyka Jakuba Nachimowicza żona Dynka, także przy niey brat rodzony zabitego nieboszczyka Chaim Nachimowicz żydzi Brzescy, na ichmosciow panow Maniszewskiego, Kaspra Głębickiego, Adama Mrozowicza, Jozepha Małeckiego, Grzegorza Horoszkowicza, Andrzeia Marciszewskiego zakrystyanczyka, studentow colleium ichmosciow oycow iezuitow Brzeskich, o których wzięli pewną wiadomość, samych principalow uczynku niżej mianowanego o to y takowym sposobem, iż w roku terazniejszym 1680, miesiąca 9 bra ze dnia 28 na dzień 29, w nocy, w same pierwospy, pomienieni ichmość obzałowani, nie pamiętając na boiazń Bożą, srogosć prawa pospolitego na takowych swawolnych ludzi w constytucyach y prawie pospolitym opisa-

nego, naszedzszy mocno gwałtem, s kiiami, na dwor iasnie wielmożnego iegomosci pana Jana Karola Kopcia, kasztelana Trockiego, w którym nieboszczyk mieszkał, wprzody drzwi wybiwszy do sieni, a potem y do izby wpadszy, obses nie mając żadney okazy, tylko szczegulnie dla zdobycy, wprzody nieboszczyka żałującey męża zastawszy siedzącego za stołem z żydami, którzy rachunki między sobą swoje mieli, kiiami w głowę uderzyli, od którego uderzenia, gdy na ziemię upadł, leżącego okrutnie biiąc, morduiąc, pastwiąc się nad nim tyranskie smiertelne rany pozadawali, a gdy żałująca męża swego ratowała, tedy y ona, będącą pregnans, sfatygowali, którego za zabitego porzucili, a potem Leyzera Szmojłowicza, Azrycla Mylnika, Maiera Falkowicza żydow, którzy na ten czas byli, tymiż kiiami także tyransko pokaleczyli y rany szkodliwe pozadawali. Przy którym takowym gwałtownym naysciu, co zastali w yzbie pieniędzy gotowych, cyny, miedzi szat, futer, czapek, odzienia białogłowskiego na złotych kilka seth zabrawszy, odchodząc, y na inszych żydow pochwałki y odpowiedzi na zdrowie zabiianiem y rabowaniem uczynili. O które takowe gwałtowne nayscie, bicie y zabicie, pozostała żałująca, zostawiwszy dalszą melioratią tego processu, na ten czas dała do xiąg ku zapisaniu, што есть записано. При которомъ оповеданью ставъши очевисто енераль его королевской милости воеводъства Берестейского квить свой реляційный призналъ и ку записанью до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ Станиславъ Яцевичъ подаль въ тые слова писанный: Ja ienerał iego królewskiey mosci woiewodztwa Brzeskiego, niżej na podpisie ręki mey mianowany, zeznawam tym moim relacynym kwitem, mając przy sobie stronę szlachtę panow Jana y Andrzeia Terpiłowskich za užyciem od Dymki Jakubowey Nachimowiczowey zabitego męża swego żony y Chaima Nachimowicza, brata nieboszczykowskiego, gdzie według prawa pospolitego ciało nieboszczykowskie na urządzie

grodzkim Brzeskim dnia trzeciego miesiąca Decembra w tem roku 1680 praezentowała, na którym oczy na wierzech wypukłe, krwią naciekle sinie, głowa wszytka zbita, guzy krwawe widziałem, które bicie y zabicie mianowała być stałe za naysciem gwałtownym na dwor iasnie wielmożnego iegomosci pana Jana Karola Kopcia, kasztelana Trockiego, w noc, przez ichmosciow panow Maniszewskiego, Kaspra Głembickiego, Adama Mrozowicza, Jozepha Maleckiego, Grzegorza Horoszkowicza, Andrzeia Marciszewskiego y zakrystyanczyka studentow ichmosciow oycow iezuítow colleium Brzeskiego, przy tym taż żydowka zabitego męża swego mianowała, że nie mało pieniędzy, rzeczy ruchomych zabrali na złotych kilkaseth, sposobem y na mieyscu w procesie mianowanym. A tak ia ienerał com widział rany na zabitym y praezenty ciała onego, daie ten moy rellacyny kwit ku zapisaniu do xiąg urzędowych. Stanisław Jacewicz, ienerał iego królewskiey mosci woiewodztwa Brzeskiego.

Изъ поточной книги Брестскаго градскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 1151—1152.

№ 69.—1680 г. Декабря 8.

Заявление Брестскихъ евреевъ о несправедливо взводимыхъ на нихъ учениками Брестской иезуитской коллегіи обвиненіяхъ въ нанесеніи тяжкихъ побоевъ нѣкоторымъ изъ учениковъ.

Reprotestowali y protestowali żydzi starsi miasta iego królewskiey mosci Brzescia na ichmosciow oycow iezuítow Brzeskich takowym sposobem, iż ichmość od czasu niemałego y zawsze często daie okazie do wzruszenia pokoju pospolitego, nie tylko gdzie podkawszy żydow bią, ale y na domy wednie y wnocy napadaie, różne

exactie wyrządzaia. Jakoż y teraz swiezo naszedszy w noc, Jakuba Nachimowicza y innych żydow zbili, skaleczyli, od którego zbitia Jakub Nachimowicz, nie mogąc wytrwać, musiał umrzeć, co szerzey w procesach zaniesionych opisano iest. Ktorzy ichmość, unikaiąc takiey swawoli swojej, niesłusznym y pomownym procesem swoim obwinili, iako maia wiadomośc, iakoby z rozkazania żydow starszych kahału Brzeskiego pana Andrzeia Marciszewskiego studenta wprzody porwawszy więzieniem trapić, a potym biciem mieli y czerwone złote pobrali, czego nigdy nie było y nie pokaże się, żeby który żyd miał uderzyć, ale sie y tknąć do niego nie smiał, co kolwiek iako mianua w procesie swoim pomownym y nie słusznym zaniesionym, za wiadomością iegomosci pana namiesnika y za wolą iasnie wielmożnego iegomosci pana starosty Brzeskiego było, iako w sobie ieneralska rellacja opiewa. Chcąc tedy żydzi starsi z niesłusznego obżałowania wywiesić się, dali ten reproces y proces do xiąg grodzkich Brzeskich ku zapisaniu. Што есть записано. При которомъ оповеданью ставъши на враде енераль его королевской милости воеводства Берестейского Іозефъ Бобръ квити свой реляційный призналъ и ку записанью до книгъ кродскихъ Берестейскихъ подаль въ тые слова писанный: Ja Jozeph Bobr ienerał iego królewskiey mosci woiewodztwa Brzeskiego zeznam tym moim rellacynym kwitem, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćseth osmdziesiątym, miesiąca Decembra trzeciego dnia, maiać przy sobie strony szlachtę pana Andzeia Turskiego y pana Samuela Jaleckiego, z ktoremu za użyciem od żydow starszych kahału Brzeskiego do szkolnicy żydowskiey, gdzie sądy onych odprawuia się, dla prezentowania zabitego żyda Jakuba Nachimowicza przez ichmosciow panow studentow colleium Brzeskiego, byłem, gdzie gdym przyszedł do pomienoney szkolnicy, tamże przyszedł y iegomość pan Andrzej Marciszewski, student colleium Brzeskiego, tedy szkolnik

iako mnie, tak y tego pana Marciszewskiego na gorzałkę do aredy zaprosił, w ktorey mało co posiedziawszy wyszliśmy, ktorego dragonia iasnie wielmożnego iegomosci pana starosty Brzeskiego tego studenta wzięli, chcący do więzienia prowadzić; w tym czasie tegoż iegomosci pana starosty sługa z dragonią przyszedszy, pomienionego pana Marciszewskiego wzięwszy do szkolnicy zaprowadzili do dalszey wiadomosci iegomosci; gdzie żydzi na ten czas będąc, iako zwyczaj onych, tego wziętego do szkolnicy nie powołali y przez iegomosci pana namiesnika wielmożnego iegomosci pana starosty, żeby gdzie indziey zaprowadzono upraszali, ktorego do sklepu arendownego zaprowadzono y tam pod wartą z godzinę bywszy, przez roskazanie iegomosci pana namiesnika, żeby do koleium też wartą zaprowadzili, gdzie żydzi patrząc na to zdaleka, żaden do niego nie przystępował, ani się z mieysca ruszył, nic tylko żeby mieli bić. A tak ia ienerał przy czymem był, widział y słyszał daię ten moy kwit ku zapisaniu do xiąg urzędowych. Pisan roku, miesiāca y dnia wysz pisanego. Jozeph Kazimierz Pietrowiecky Bobr ienerał iego królewskiej mosci woiewodztwa Brzeskiego nadworny. m. p.

Изъ поточной книги Брестскаго градскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 1167.

№ 70.—1681 г. Января 20.

Явна обязательства старшихъ еврейской Минской синагоги давать извѣстное количество воску и платить извѣстную сумму денегъ Петро-Павловскому въ Минскѣ братству.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ первого, месеца Генвара двадцатого дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мар-

тиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимсе очевисто жида старшыя синагожки Минское Калманъ Гиршевичъ, Израель Шмойловичъ, Лейба Якубовичъ, Давыдъ Ильяшевичъ, Лейба Абрамовичъ, Зеликъ Нахимовичъ, Нахимъ Вульфовичъ вси згодне и одностайне признали листъ свой добровольный вечистый, асекурацыйный записъ, даный и служащий ихъ милостямъ паномъ брацтву духовному и свецкому церкви светыхъ Апостоль Петра и Павла Минской, на речъ в немъ в середине нижей выражоную, просечи, абы тотъ листъ добровольный асекурацыйный вечистый записъ, зо всею в немъ выражоную речью, за признанемъ оныхъ былъ до книгъ справъ вечистыхъ кгородскихъ Минскихъ принять и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ себе маеть: Мы Калманъ Хиршевичъ, Израель Шмойловичъ, Лейба Якубовичъ, Давыдъ Ильяшевичъ, Лейба Абрамовичъ, Зеликъ Нахимовичъ, Нахимъ Вульфовичъ жида старши синагоги Минской iедна за drugą osoby nie tylko teraz выражоных, але y по нас на потомне часы наступящихъ successorowъ жидовъ старшихъ синагоги Минской речуацъ, почитаяцъ y обовязуяцъ się, czynиemy wiadomo y zeznawamy tymъ naszymъ listemъ добровольнымъ, вечистымъ, асекурацыйнымъ записемъ, кому бы о tymъ teraz y napotымъ бѣдэcego wieku ludziomъ wiedzieć należało, iż co szlachetny panъ Andrzej Masłanka, mieszczaninъ y kupiecъ miasta iego królewskiej mosci Минского, upatruiaцъ, абы хвала найвышшого Pana iako najlepiey krzewić się mogła y żeby wiecznemi часы до церкви святыхъ Piotra y Pawła Apostołowъ wъ Minsku бѣдэcey, pewna každyрочна dochodziła quota, takowy wynalazłъ sposoбъ, ponieważ my wyżej wyrażone osoby жида старши синагоги Минской на потребу całego kahału, alias szkoły naszej жидовskiej, бѣдэcъ pilно potrzebnemi сумми pieniędzy, wzeliśmy, pożyczyli y do rąkъ naszychъ gotoweу rękodayney summy

pieniędzy bez żadnego braku w państwach jego królewskiej mości idącej, złotych pięcseth polskich u tegoż szlchetnego pana Andrzeia Maslanki odebrali pewną wiecznemi czasy od tej summy doroczną sposobem niżej wyrażonym postąpiwszy quote, tedy po takowym odebraniu y odliczeniu złotych pięciuset, nie już rok do oddania y wypłacenia determinowany, ale tenże szlchetny pan Maslanka wiecznemi czasy na affektacyją naszą y assekuratyją pod zarękami uczynioną, że w każdy rok tak my, iako y po nas następujące successorowie na potomne czasy quote do tejże cerkwie podług niżej specyfikowanej ordynatij spełna dawać mamy, też summe na szkołę naszą y całą synagogę Minską wniósł y zapisał, jakoż mamy y powinni będziemy y wszystkim ichmosciom panom bractwu duchownemu y świeckiemu cerkwie pomienionej, pod zaręką pięciu seth złotych polskich obligujemy, iż począwszy od roku terazniejszego tysiąc sześćseth osmdziesiąt pierwszego dwoma ratami, to jest, przed wielką nocą ruską podług staro kalędarza w niedziel dwie, na świece do cerkwi wosku funtow dwanastie y złotych trzy gotowemi pieniędzmi na robienie tych że świec; a drugą ratę przed Bożym narodzeniem ruskim także dwoma niedzielami funtow dwanastie wosku y złotych trzy pieniędzmi dawać do monastera świętych Piotra y Pawła Apostolów, do rąk przewielebnego w Bogu iegomosci oycy starszego, abo namiestnika iegomosci, my sami y successorowie nasi, poty, poki naszej w Minsku szkoły y synagogi stawać będzie, pod taką zaręką, mamy, mają y powinni będziemy wiecznemi czasy, żadnego roku y rat specyfikowanych nie pochybiając; osobliwie od tejże summy pięciu set złotych samemu panu Andrzeiowi Maslance w każdy rok gotowemi pieniędzmi (excepto wysz rzeczony ordynatij) złotych dwadzieścia do długiego pożyczania iegomosci płacić powinniśmy, to jest w dzień Bożego narodzenia święta ruskiego, a po długim życiu iegomosci, komu ta quota złotych dwa-

dzieścia legowana będzie, także bez wszelkiego omieszkania, co rok wiecznemi czasy pod zaręką przez nas y successorow naszych płacona być ma. A jeżeli byśmy sami, bądź successorowie nasi tak tej legacyi pomienionej do cerkwie naznaczonej, w którym kolwiek roku płacić pochybili, abo tych dwudziestu złotych samemu panu Maslance excipowanych, abo komu iegomoscią legowano będzie nie wypłacili, tedy zaręki, iako ważność summy wynosi, bez wszelkiej exceptiey płacić mamy y powinni będziemy, to jednak warując, strzeż Boże impetity iakiey postronnego nieprzyjaciela, dla którego z Minska uchodzić by przyszło, tedy powrociwszy znowu do Minska za tak wiele lat, iak wiele hostilitas trwać będzie, w jednym roku quote wyżej pomienioną razem zapłacić powinni będziemy, iednak summa złotych pięcseth nie naruszenie wiecznemi czasy na szkole naszej żydowskiej zostawać ma y quota za nią wyrażona dochodzić powinna. A za tym inquantum byśmy w czym kolwiek ten nasz wieczysty dobrowolny naruszyli zapis, abo successorowie nasi żydzi starsi synagogi Minskiej w potomne czasy podług obowiązku tego quote pomienionej dawać zaniedbali, dajemy tedy moc y wolność nas samych, a po nas następujących successorow naszych ichmosciom panom bractwu duchownemu y świeckiemu pozwać rukiem zawitym do urzędu zamkowego Minskiego, bądź przed samego wielmożnego iegomosci pana starostę Minskiego, bądź iegomosci pana namiesnika iegomosci teraz y na potym będących, gdzie za pierwszym ku prawu terminem, iako na roku zawitym stanąwszy, my, lub successorowie nasi, nie temu nie contradiciując dobrowolnemu zapisowi ex nunc zaręki zapłacić y we wszystkim bez żadney przysięgi dosyć czynić powinni będziemy. A ichmosć urząd zamkowy za naruszeniem przez nas w czym kolwiek tego zapisu, na żadne nie oglądając się zachodzące excepcye, libertatie, listy zaręczne, lub żelazne jego królewskiej mości pana naszego miłosciwego, zaręki wskazawszy

na szkole naszej żydowskiej, dla której potrzeby pomienioną zasięgliśmy sumę y na samych osobach żyдовъ старшихъ synagogi Minskiej teraz y na potym będących, mocną, a nie odwłoczną wolen y mocen będzie uczynić odprawę. Na co dla lepszej wiary y pewności ten nasz list добровольно wieczысты асекурацыны записъ s podpisem rąk naszych po hebreysku podpisanych y z podpisami rąk ichmosciov panow pieczętarzow daliśmy ichmosciom panom bractwu duchownemu y świeckiemu, cerkwi świętyхъ Piotra y Pawła apostołow, monastera Minskiego, a dla mocniejszego valoru y на urządzie iego królewskiej mosci zamku Minskiego, do którego należemy sądu przyznawamy. Pisan w Minsku, roku tysiące szeszeseth osmdziesiąt pierwszego, miesiąca January osmnastego dnia. У того листу добровольного вечыстого асекурацынного запису при печатяхъ подписы рукъ жыдовъ старшихъ школы Минской письмомъ гебррейскимъ, а польскимъ языкомъ тлумачачы въ тые слова: Kalman Hirszewicz, Jzrael Szmojłowicz, Leyba Jakubowicz, Dawyd Jllaszewicz, Leyba Abramowicz, Zelik Nachimowicz, Nachim Wulfowicz. Другий подпись ихъ милостей пановъ печатаровъ в тые слова: Ustnie proszony od całej synagogi Minskiej pieczętarz Jan Markiewicz namiestnik Minski. Za ustną y oczewistą proźbą do tego запису od wszystkiey synagogi szkoły Minskiej rękę moją podpisuję Jan Kazimierz Stregocki, ponamiestnik woiewodstwa Minskiego. Proszony oczewisto do tego запису od całej synagogi Minskiej pieczętarz Jan Mikołaj Romanowicz manu propria. Который же тотъ листъ добровольный вечыстый асекурацынный записъ за покладанемъ и признанемъ презъ вышъ речонныхъ жыдовъ старшихъ школы жыдовское Миньское есть до книгъ справъ кгородскихъ Миньскихъ вечыстыхъ принять и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1681 годъ, № 11787, л. 1520—1523.

№ 71.—1681 г. Ноября 1.

Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Текицу рѣзника, Лейбу Израилевича и Шмойлу злотника къ сожженью и уплатѣ двѣнадцати тысячъ осьмисотъ четырехъ золотыхъ и двадцати грошей польскихъ за покражу церковной утвари и драгоцѣнностей изъ Цимковскаго костела.

Року тисеча шестсотъ осмидесятъ первого месеца Ноябра третего дня.

В справе в Богу велебного его милости ксендза Самуеля Казимера Юдковского, каноника и кустоша Смоленскаго, плебана Цимковскаго з урадомъ кгородскимъ Новгородскимъ, менечи о не правный судъ, а з яене освещоннымъ кнежатемъ его милостью паномъ Лудовикомъ курьфирштомъ Брандбургскимъ, взглядомъ старшенства малъженскаго, пани малъжонкою, засъ его милости яене освещоною кнежбною ей милостью пани Каролиною Людовикою Радивиловою, конюшанькою великаго князства Литовскаго, курьфирштвою кнежною Брандбургскою, съ докладомъ яене освещонныхъ кнежатъ ихъ милостей пановъ Станислава, маршалка великаго князства Литовскаго и Доминика Миколая, подканцлерога великаго князства Литовскаго, Радивиловъ, тудежъ и ихъ милостями паны Казимеромъ Клокоцкимъ стольникомъ Плоцкимъ, Станиславомъ Незабитовскимъ подчашимъ Калискимъ и Веспезияномъ Сельницкимъ подчашимъ Бускимъ, яко економами добръ помененое кнежны ей милости, его милостью паномъ Андреемъ Дерасомъ, державцою Копильскимъ, о не учиненъе презъ ихъ милостей пановъ економовъ жыдовъ Слуцкихъ и Копильскихъ справедливости. А з жидами Слуцкими, мяновите: Давидомъ Шмерълоу Натаномъ Славкою, Мовъшою Кгруниномъ, Ицикомъ Горьделевичомъ и Шмойлоу Злотникомъ Слуцкимъ, также съ жидами Копильскими Текицою рѣзникомъ и Лей-

бою Израелевичомъ, арендаромъ Копильскимъ, самыми принцыпалами, яко стороною ку прислуханью тое sprawy, за двома позвы въ тотъ же врадъ, стороны подмовеня презъ жидовъ Цымковскихъ и Копильскихъ, закристиана костела Цымковъского, Яна Гришикевича Бурълая и презъ него выбранья злодейскимъ еспособомъ и жидомъ помененымъ выданья серебра костельного, меновитъ монъ-странци, крижа, лампъ, табличокъ и запроваженья того сребра презъ тыхъ жидовъ Цымковскихъ и Копильскихъ до Слуцка, и за ведомостью старшихъ жидовъ презъ обжалованого Шмойлу, злотъника Слуцкого, оногю снуценъе и стопенье, тудежъ неставенья ее презъ тыхъ жидовъ Слуцкихъ и Копильскихъ до слушанья конфессатъ въ Цымковичахъ надъ помененымъ закристианомъ Цымковскимъ отъправованыхъ. (а по загоженю тое sprawy только з особъ жидовъ Цымковскихъ), о рещиъту шкоды костельное, о што салва до жидовъ Слуцкихъ и Копильскихъ естъ захована, мяновите: о тисечу триста деведесать пять золотыхъ и грошей двадцать польскихъ, при томъ дохоженъи двохъ рублей грошей за не учиненъе справедливости и о вину принаручную, то естъ, о десетъ тисечей золотыхъ польскихъ, въ чомъ жидъ Копильскій Іекница его милости пану Дерсау припоручоный былъ, затымъ о вины правные и шкоды. Объмову отъ посланца обжалованыхъ жидовъ на имя Павъла Бневича, з справама и оборонама правными до тое sprawy посланого, заслоняючи се хоробою в справе криминальной костельной и о свентократство аитуючой, в которой перъсоналитеръ ставать потреба, не слушне подаую, принялъ и не наказуючи самымъ жидамъ персоналитеръ ставать, тую справу до пришьлыхъ рочковъ на зволку справедливосъти светое отъложилъ, затымъ до знесеня и скасованя того декрету, а до принятья о то все тутъ у суду нашого скуточное росправы, о шкоды и вины правные за декретомъ и отъ-

кладомъ нашимъ. Ижъ ихъ милости вси верху мененые позваные особы а особливе жидзи, по заживаныхъ тутъ у суду нашого черезъ себе дилацияхъ, теперь до отъказу въ самой речи передъ нами до права не становили, про то мы судъ ихъ милостей всихъ позваныхъ особъ и обжалованыхъ жидовъ, яко права непослушныхъ в року завитомъ на упадъ в речи здаемъ, тотъ декретъ враду вгородского Новгородского въ дате сего року тисеча шестьсотъ осмьдесятъ перъвого, месеца Сеньтибра десятого дня, бачечи бытъ не слушныи и неправне з уближенъемъ справедливости светое и з кривъдою костела Божого, ферованый, подыосимъ и касуемъ. А в самой справе пеневажъ ее то е продукту пленшотенъта его милости ксенъдза плебана Цымковъского, тудежъ съ конфессаты выжей мененой и з пишныхъ розныхъ передъ нами покладаныхъ и продукованыхъ документовъ, процесовъ, реляций, декретовъ и велю доводовъ, видоме на тыхъ обвиненныхъ жидохъ Копильскихъ з намовы жидовъ старшихъ Слуцкихъ свентократство, а затымъ образа самого Бога и уйма хвалы Божой, а кривъда песносная костельная досъконале и доводные показала, зачимъ мы судъ при тыхъ всихъ аллегованыхъ доводахъ и розныхъ велю докуменътахъ, водде добровольного взятъя самому его милости ксенъдзу Самуелю Юдковъскому, канонику и кустошу Смоленскому, плебану Цымковъскому, з слугами костела Цымковского само четвертому, а мяновите его милости ксенъдзу плебану Цымковъскому на томъ: яко правъдиве за окраденъемъ костела Цымковъского з намовы жидовъ Слуцкихъ черезъ жидовъ Копильскихъ, кромъ загоженя, з волею и ведомостью его милости ксенъдза бискупа Виленского, яко тежъ и в Бозе зошьлого ясне вельможного его милости пана Полубинского маршалъка великого князства Литовъского, отъ жидовъ Цымковскихъ сталого, костель Божий въ Цымковичахъ въ покраденю се-

ребра костельного на тисечу триста девятьдесятъ пять золотыхъ и грошей двадцать польскихъ, решѣту шкоды поносить, и на томъ яко правѣдиве с тыхъ жидовъ Слуцкихъ и Копильскихъ за прошенъемъ справедливости у ихъ милостей пановъ скѣкономовъ добръ кнежны ее милости конюшанъки великого княства Литовского, куръфиръштовой жадной справедливости не учинили, такъже и натомъ, яко объжалованый жидъ Копильскій Іекица резникъ его милости пану Дерееасу державцы Копильскому, припаручонный былъ и его милость тою паруку принялъ; а слугамъ костельнымъ на томъ яко правѣдиве жиды Копильскіе мяновите Іекица резникъ, Лейба Израелевичъ, арендаръ Копильскій, з намовы всихъ жидовъ старѣшихъ Слуцкихъ, закристиана костельного Цымковскаго Яна Гришъкевича Бурълая подъмовивъши, презъ него злодейскимъ способомъ сребро костельное, мяновите монстранцію, крижъ, лампы и таблички, выбравъши тое сребро до Слуцка завезли и тамъ, за ведомостью старшихъ жидовъ Слуцкихъ, презъ объжалованого жыда Шмойлу, злотъника Слуцкаго, оное спустили и стопили и на свой пожитокъ оберънули, и на томъ, яко правѣдиве в томъ покраденю черезъ менованыхъ жидовъ Копильскихъ тотъ костель Божій решѣты шкоды на тисечу триста девятьдесятъ пять золотыхъ и грошей двадцать польскихъ поносить, присегу всказуемъ, которую менованый его милость ксендзъ нлебанъ Цымковскій и з слугами костельными, за поданъемъ объжалованымъ всимъ особомъ до слуханья и веденья оной о семъ декрете нашомъ в чотырохъ неделяхъ объвещена, тутъ передъ нами судомъ в Минску выконати маеть. А по таковой присезе мы судъ до выразного права посполитого, конституцій сеймовыхъ, самое слушности, справедливости светой стосуючисе, такъ за не учиненъе черезъ ихъ милостей пановъ економовъ добръ кнежны ей милости Радивиловны конюшанъки великого княз-

ства Литовского, Куръфиръштовое Бранъдебуръское, съ жидовъ выжъмененыхъ Копильскихъ и Слуцкихъ справедливости два рубли грошей на тыхже ихъ милостяхъ панахъ економахъ; вины припаручной десетъ тисечей золотыхъ польскихъ на его милости пану Дерееасу, державцы Копильскомъ, и на всякихъ добрахъ ихъ милостей, а забраное и покраденое презъ жидовъ Копильскихъ способомъ вышмененымъ костела Цымковскаго сребро на тисечу триста девятьдесятъ пять золотыхъ и грошей двадцать польскихъ, водле права совито два тисеча семьсотъ девятьдесятъ и одинъ золотый и грошей десетъ польскихъ, всего сумою з уписнымъ и паметнымъ намъ данымъ дванатцать тисечей осмьсотъ чотыри золотыхъ и грошей двадцать польскихъ на позваныхъ всихъ особахъ, а меновите на жидахъ Слуцкихъ и Копильскихъ, на всякихъ добрахъ ихъ лежачихъ, рухомыхъ сумахъ пененныхъ, заставахъ, гандляхъ, арендахъ, домахъ, крамахъ, товарахъ, где кольвекъ будучихъ, з вольнымъ ихъ школь Слуцкое и Копильское печенътованъемъ, та кожъ з вольнымъ ихъ самыхъ на ярмаркахъ, торъгахъ и по местечкахъ всихъ грабенъемъ и до вензеня бранъемъ и добръ оныхъ арештованъемъ; а забегаячи тому, абы таковыя явныя сваволенства и свентокрадства отъ людей на злый учинокъ распасаныхъ, а меновите отъ таковыхъ неверъныхъ, Богу самому объмерзлыхъ, а на хвалу его светую и руину оное торъгаючихсе особъ не деяли, та кожъ абы кожъдый явный злочинца черезъ справедливость светую каранъе за свой злый учинокъ отъносилъ, а маестать Божій абы презъ таковыя спросные учинки объражоный не бывалъ, упатруючи то преречонныхъ жидовъ Іекицу резника, Лейбу Израелевича, арендара Копильскаго и Шмойлу злотъника, жыда Слуцкаго, яко явныхъ злочинцовъ и принципаловъ самыхъ, на горло, живо огнемъ спаленемъ, а же се до права не становили, тогда на выволанъе и на лапанъе

въ Богу велебному ксенъдзу Самуелу Казимеру Іодковскому канонику и кустошу Смоленскому, плебану Цымковскому всказуемъ, а яко на одержанье того выволанья до его королевской милости пана нашего милостивого, такъ и на учиненье надъ преречеными жидами самими принципалами и злочинъцами черезъ мистра езекуціи до вравовъ кгородскихъ всякихъ тыхъ поветовъ, подъ которыми бысе выжей менованые жидзи, сами злочинъцы постигънени бытъ мели, отъсылаемъ. А за суму вышмененую, отъ насъ суду всказаную дванадцать тисечей осмьсотъ чотыри золотыхъ и грошей дватцать польскихъ на всихъ выражонныхъ добрахъ объжалованыхъ всихъ особъ до отъправы порядкомъ правнымъ черезъ дворянина его королевской милости томужъ жалобливому акторови приходитъ вольность zostавуемъ.

Изъ книги Главн. Литовск. Трибунала за № 279, л. 482—485.

№ 72.—1881 г. Ноября 7.

Трибунальный декретъ, присуждающій жида Илію Мойжешовича къ уплатѣ тысячи семисотъ двухъ копъ грошей литовскихъ за исходатайствованіе для себя у короля заручныхъ грамотъ и присвоеніе себѣ черезъ то равноправности съ польской шляхтой.

Року тисеча шестьсотъ осмьдесятъ первого месеца Ноебра семого дня.

В справе вельможного его милости пана Самуеля Геронима Котла—маршалка повету Опшменского, з невернымъ жидомъ Еліашомъ Мойжешевичомъ, на сесь часъ въ месте Виленскомъ мешкающимъ, за позъвомъ очевисто в руки оному поданымъ о неслухное и безъ правное черезъ того жьда, а подъ тытуломъ оногo всихъ жьдовъ подданства и юрисдикции пановъ своихъ, мимо право ста-

тутовое и констытуціе сеймовые, выламованье се и зе станомъ народу шляхецького в праве посполитомъ ровности собе стелючи, схадзокъ приватныхъ на розныхъ мейсцахъ на бунътованье се и складанокъ пенезныхъ на опресію стану шляхецького чиненье, о неслухное черезъ тогожъ жьда помовное и ущипливое на жалуючого до книгъ кгородскихъ Виленскихъ в року теперешнемъ тисеча шестьсотъ осмьдесятъ первомъ, месеца Апреля шостого дня, уникаючи злыхъ своихъ поступковъ, которые в народе жидовскомъ противу костіолови Божому Хрестіянскому, яко од неприятель голонныхъ хрестіянскихъ, не разъ показують се, яко то светокраства, чародейства, невинное крви хрестіанскихъ детей розлеванье, кривоприсяства и инные тымъ подобные учиньки, занесенье протестаціи, же якобы жалуючій жьдовку Гайделю Абърагамовую за ее чародейскіе дела, которые за донесеньемъ жалуючому одъ розныхъ особъ скарки и даньемъ ведомосъти, же великіе кривды черезъ дело чародейское рознымъ особомъ чинила, явне се показало и о здоровье самого его милости пана маршалка Опшменского старала, з засажонными ихъ милости паны пріятели, водле права статutowого и права заставного зошлого зъ сего света ясне освещеного кнежати его милости пана Радзивила—подъканцлерого и гетмана польного великого князтва Литовского жалуючому на маетность Сморгойне, в повете Опшменскомъ лежачого, в певной суме заведеную даного, которымъ правомъ княжа его милость панъ подканцлерій вароваль, ижъ подданныхъ Сморгойнскихъ водле выступьку бы и на гарлѣ вольно карать, где и тая жьдовка в инвентару жалуючому подана есть, осудивши водле права покарана zostала, при томъ о неслухное черезъ тогожъ жьда Еліаша Мойжешовича, мимо право посполитое статutowое одъ его милости пана Марціана Польного—старосты Опшменского, противу жалуючому, а

черезъ другихъ жыдовъ, якобы старшихъ сынагоги Сморгонское, съ канцеляріи его королевское милости листовъ заручныхъ, которые только межи людьми народу шляхецкого, а не жыдомъ и подданнымъ противу шляхты и паномъ власнымъ повинѣни быть выданные, *одъ мале парата* противу праву в велью пунктахъ вынесенъе, особливѣ о неслухное черезъ тогожъ позваного жыда, мимо право статutowое и конституціе сеймовые, по актотора, затымъ неслухнымъ ущипливымъ уроцоннымъ процесомъ мандату на судъ его королевское милости сеймовый вынесенъе и презъ оный рунвующи права, конституціе сеймовые и всякую вольность шляхецкую, одъ найяснейшихъ ихъ милости королевъ Польскихъ и княжатъ великого князтва Литовского наданныхъ, поприсяжонныхъ и добре уфундованныхъ, *екстра форумъ* вызвана, а затымъ в пены правные в конституціяхъ сеймовыхъ и праве статutowомъ выразныхъ попаденье, яко теды до положенья ку скасованью помененого ущипливого процесу листовъ заручныхъ и того мандату, такъ водле конституцій сеймовыхъ до всказанья пенъ, о шкоды и вины правные. Ижъ тотъ жыдъ Еліяшъ Мойжешовичъ, а подъ тытуломъ оногъ и другіе жыды, будучи о то позванными, передъ нами до права не становили, про то мы судъ оныхъ яко права непослушныхъ в року завитомъ на унадъ въ речи здаемъ; а затымъ поневажъ се то зъ продукту патрона стороны новодовое видомс показало, же тотъ обжалованый жыдъ, а подъ тытуломъ оногъ вси жидзи конъпринципалове оногъ, яко процеса ущипливые неслухне поуращали, листы заручные и мандаты надъ право *екстра форумъ* по актотора ку зруинованью правъ и вольностей всихъ шляхецкихъ вынесли, презъ што в вины правные попали; зачимъ мы судъ водле права статutowого и конституцій сеймовыхъ и водлугъ домованья стороны, яко процесъ до книгъ кродскихъ Виленскихъ датою вышъ спецификованого донесеный,

такъ листъ заручный отъ его милости пана старосты Опшменского вынесеный восполъ и зъ вынесенымъ и актоторовъ неслухне на сеймъ *екстра форумъ* поданнымъ мандатомъ, ово згола зо всимъ яковымъ кольвекъ презъ помененыхъ жыдовъ и о што кольвекъ до даты сего декрету нашего на его милости пана Котъла маршалъка Опшменского, уроцоннымъ процедеромъ права и описаными въ нихъ жалобами, претенсеіями симъ декретомъ нашимъ касуемъ, его милости пана маршалъка Опшменского самого и добра его милости одъ таковыхъ жалобъ и акцій, неслухне уроцонныхъ, вечные вольными чинимъ, варуючи то симъ декретомъ нашимъ, же тые жалобы и вси документа и е процедеромъ презъ помененыхъ жыдовъ, любъ тежъ въ особе оныхъ презъ кого кольвекъ уроцонные, яко вжо скасованые, нигде у жадного суду и права и на жадномъ мейсеу валіору и моцы метъ не могутъ, и его милость панъ маршалокъ Опшменскій на оные нигде никому справовати се не масть и неповинень будетъ, при томъ за неслухное тымъ мандатомъ на сеймъ везванье, водле права статutowого, артыкулу чотырнадцатого, з розделу первого, копъ сто водле конституцій року тисеча пятьсотъ осмъдесятъ девятого копъ двесте, водлугъ конституцій року тисеча шестьсотъ тридцать осмого, тисечу копъ, при томъ за шкоды поднятые чотыриста копъ, а зъ уписнымъ и паметнымъ намъ данымъ, всего сумою тисечу семьсотъ и две копе грошей Литовскихъ на помененомъ жыду Еліяшу Мойжешовичу и на всякихъ добрахъ его рухомыхъ, сумахъ пенежныхъ, гдекольвекъ будучихъ, а в недостатку оныхъ и на самой особе его, его милости пану Котлу—маршалку Опшменскому, всказуемъ и на одправу за тотъ всказъ до врадовъ всякихъ, подъ которыми однокольвекъ добра того жыда покажутъ се, альбо онъ самъ постигненый будетъ, заложивши на спротивного троякіе заруки, одсылаемъ, а затымъ право заставное на маетность

Сморкгойне, одъ кнежати его милости пана подканцлерого великого князтва Литовского, яко слушное и правное, восполь съ поссею и инвенътаромъ, тудежъ декретъ тотъ, которымъ выжъ помененая Гейделя Якубовая Абърамовая за чародейскіе дела водъле права и справедливости святой осужена и правне конъвинкована есть, яко слушне и правне ферованый, в конътроверсеіе декърету напюго ширей выражоный во всихъ пунътахъ и паракрафахъ не нарупне утвержаемъ и при mocy заховуемъ.

Изъ книги Главн. Литовск. Трибунала за 1681 годъ. № 279, л. 542.

№ 78.—1681 г. Ноября 28.

Заявленіе вознаго о количествѣ товаровъ и денегъ, отнятыхъ на ярмаркѣ въ Мирѣ Брестскими евреями у Минскихъ же евреевъ.

Лета отъ парбжесия Сына Божого тисеча шестьсотъ осемьдесятъ первого, месеца Ноября двадцать третего дня.

На враде кгродцкомъ в замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановивъшисе очевисто енераль воеводства Минского Анъдрей Олехъновичъ оповедаль, покладаль и ко акътыкованю до книгъ кгродцкихъ Минскихъ подаль реестръ забраня презъ жыдовъ Бресъкихъ квалтовнымъ способомъ у жидовъ купцовъ Минскихъ на ярмарку Мирскомъ готовыхъ грошей и розныхъ товаровъ на речъ в немъ нижей выражано жидомъ старшимъ синакгоги Минской служачий и належачий, просечы абы тотъ реестръ былъ до книгъ кгродцкихъ Минскихъ принять, акътыкованъ и уписанъ, который уписуючы слово до слова такъ се в себе маеть: Registr zabrania przez żydow Brzeskich gwaktownym sposobem u żydow kupcow Minskich w roku terazniey-

szym tysiąc sześćset osmdziesiąt pierwszym, miesiąca Nowembra trzynastego dnia na iarmarku w Mirze na świętego Dmitra odprawiającym się, tak gotowych pieniędzy, iako y różnych towarów; naprzod u Arona Leybowicza wzięto ieden sorok sobolow, kosztujących dwa tysiące czterysta złotych, lisow buntow pięć, kosztujących tysiąc pięćdziesiąt złotych; u Leyby Abramowicza wzięto sukna szlonskiego pulsztuczkw pięć, kosztujących złotych dwiescie pięćdziesiąt, u tegoż żyda gotowych pieniędzy złotych trzysta czterdzieście siedm; u Ulfa Meerowicza wzięto sztuk iedna szarzy czerwony sukienney kosztujący złotych sto dziesięć, u tegoż żyda harusu sztuk dwie kosztujących złotych dziewięćdziesiąt, u tegoż żyda sztuk dwie tuzinku kosztujących złotych sto osmdziesiąt, gotowych pieniędzy złotych szeszet; u Leyby Jakubowicza wzięto syrow włoskich kamieni sześć, kosztujących złotych sześćdziesiąt cztery, u tegoż żyda skur kozłowych surowych sztuk sto dwadziescia cztery, kosztujących złotych dwiescie y xiąg żydowskich różnych kupionych za złotych sto siedmdziesiąt y trzy; u Dawida Jozefowicza drobiazgow różnych polskich za złotych osmdziesiąt trzy. Czyni wszytkiego summa pięć tysięcy pięćset czterdzieście y siedm. У того реестру поднись руки енеральское тыми словы: Andrzej Olechnowicz ienerał iego królewskiey mosci woiewodstwa Minskiego ręką swą. Который же тотъ реестръ за поданемъ оногo черезъ особу верху мененую до актъ есть до книгъ кгродцкихъ Минскихъ принять и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1681 г, № 11787, л. 1637.

№ 74.—1881 г. Декабря 2.

Явна привилегии польскаго короля Яна III Минскимъ евреямъ, которою подтвержаются всѣ ихъ прежнія права и вольности.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ первого, месеца Декабра второго дня.

На враде кгородскомъ в замъку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подъстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевидисто панъ Давидъ Иляшевичъ и панъ Липманъ Иляшевичъ жиди старшие синагожки школы Минское, именемъ всихъ жидовъ Минскихъ покладали и до акътъ книгъ кроду Минского подали привилей наяснейшого короля его милости пана нашего милостивого, з речью в нимъ выраженою себе служачий, даный и належачий, просечи абы тотъ привилей былъ до книгъ кродскихъ Минскихъ принять, активанъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Jan trzeci z Bożey łaski krol Polski, wielkie xiąże Litewskie, Ruski, Pruski, Zmudzki, Mazowiecki, Inflantski, Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Smolenski, Siewierski y Czernichowski. Oznaymuiemy ninieyszym listem przywileiem naszym komu o tym wiedzieć należy, iako świętey pamięci krol iegomosc Zygmunt trzeci, praedecessor nasz, przywileiem de data w Warszawie dnia dwudziestego pierwszego miesiaca Lipca, roku Panskiego tysiac sześćset dziewiątego, żydom Minskim nadanym, onych od wszelkich exacty y niezwyuczaynych ciężarow uwolnił y różnemi wolnosциami udarował, tak y my nie mniej przychylaiąc się do generalnego świętey pamięci krola iegomosci Władysława czwartego przywileiu, de data w Warszawie dnia trzydziestego pierwszego miesiaca Decembra, roku tysiac sześćset czterdziestego szostego, wszystkim żydom w wielkim xięstwie Li-

tewskim mieszkaiącym nadanego, y od niasnieyszego świętey pamięci krola iegomosci Jana Kazimierza antecessora naszego osobliwym przywileiem, pod datą w Krakowie na seymie coronationis dnia siedmnastego miesiaca Lutego, roku tysiac szescset czterdziestego dziewiątego approbowanego, za supplikowaniem do nas imieniem wszystkich żydow w miescie naszym Minsku mieszkaiących, a za przyczyną niekotrych panow rad y urzędnikow naszych dwornych przy boku naszym zostaiących, do tegośmy się łaskawie sklonili, pomienionych żydow naszych Minskich wszystkich w obec y każdego z osobna przy wszelkich onym maiętnosciach służących y przywileiami niasnieyszych świętey pamięci antecessorow naszych, dobrze obwarowanych, iako to kamienicach, domach, kromach dziesięciu, w kotrych wszelkie sukienne, bławatne y materialne towary wolno im ex antiquo przedawać, tudziesz y korzenia różne kusznierskie, szwieckie, rymarskie y inne wszelakie towary, siemiernicach, jatkach mięsnych, wolnym odkupowaniu placow, kotrych maią dwadziescia ieden y przy bożnicy okopisku y łazni na własną ich potrzebę, osobliwie domach trzech do szkoły należących, kotre od stantij y statij żołnierskich, dispositij trybunalskich y wszelkich podatkow uwalniamy, tudziesz pomienionych żydow Minskich od podeymowania posłow cudzoziemskich y naszych iako nie używaiących żadnych prowentow uwalniamy. Nadto waruiemy y pozwalamy tym przywileiem naszym onym przy domach y kamienicach dla snadnieyszego dozoru browary, słodownie, winnicę stanowić, budować, kotre warownemi iednak maią dla ognia przypadkowego kominami murowanemi opatrować, także kromnicki y w nich wszelkie victualia dla przeieżdżaiących y potrzebuaiących, iako y inne tawary dla pożywienia snadnieyszego przedawać, exercitia w rzemiosłach różnych iako rymarskim, kusznierskim, cerulickim, krawieckim, mularzskim, blacharskim, złotnickim, szmuklerskim, konwisarskim y innych tym podob-

nych pomienionym żydom pozwalamy, aby od żadnych cechów przeszkod niiakich y vexy nie miewali przykazujemy; tudzież aby od nich żadnych składek cechowych nie wyciągali listem naszym terazniejszym excipuiemy y uwalniamy, towary wszelkie tak ręką swą zapracowane, iako y zkađ inąd nabyte, tak w pomienionych kramach przy domach, iako y nosząc po ulicach przedawać y onymi handlować, miednicy y inne znaki rzemieśnicze przy domach swych własnych y najemnych wywieszać y na tablicach wystawować wolno im będzie, podwody pod posłów tak naszych iako y cudzoziemskich gdy mieszczanie tameczni wyprawować y dawać będą, powinni się znosić z żydami y ducta proportionie podług składek y zwyczajnych nie uciążać, ale co żydzi y z deputowanemi od miasta postąpią. Waruiemy y to aby podług statutu wielkiego xięstwa Litewskiego praw y przywileiów swoich dawnych do żadnych innych iurysdyk y sądów tak duchownych iako y świeckich nie byli pociągani, procz sądu zamkowego, do którego wszyscy żydzi w miastach naszych wielkiego xięstwa Litewskiego należą, salva iednak appellatione od uciążliwego dekretu, w sabasy iednak y w insze święta ich uroczyste do żadnych sądów nie mają być pociągani y sądzeni; ieżeliby też w ktorey sprawie przez dekret onym miała być przysięga naznaczona, tedy nie inaczej wykonywać mają tylko w większych sprawach na rodale, a w mniejszych uiąwszy się za kłamkę. Tudzież ieżeliby mieszczanin tameczny, albo ktoż kolwiek miał sprawę, lubo zayście iakie w drodze, lubo w poblizszych miasteczkach z pomienionemi żydami Minskiemi na targi iarmarki zwyczajnie zieżdzającemi, tedy onych nigdzie pozywać nie ma, tylko do wzwysz mianowanego sądu zamkowego Minskiego. Podatki wszystkie rzeczy pospolitey do kahału swego Minskiego oddawać, a kahał do skarbu naszego wielkiego xięstwa Litewskiego wnosić powinien tak od yzdów pod iurysdykami mieszkających, iako y na innych mieyscach w Minsku

mieście przebywających, czego iurysdyki przesię wymagać nie będą powinne od żydów pod iurysdykami mieszkających. Rzeznikom była wszelkiego tak w rynku, domach, po ulicach, iako y na wsiach zku-pować pozwalamy tak w dni targowe y iarmarczne, iako y w insze wszelakie w iatkach swych bez wszelkiej przeszkody przedawać. Insuper y to waruiemy, gdy się chlebowe żołnierze y inne składanki trafią, aby mieszczanie od żydów ducta proportionie wybierali, ponieważ onera mieskie pociągają iako współ mieszczanie nasi, przeto iesliby się zdarzyło kiedy aby tumult iaki miał na nich powstawać tak od swawolnikow iakich od studentow y od ludzi ultay-skich, aby w tym od miasta ochronę mieli y takowych ausus nie dopuszczali serio przykazujemy y miec chcemy pod winą dziesiątka tysięcy kop litewskich, z których per medium fisco nostro et parti laese cedet. Co do wiadomości wielmożnym y urodzonym senatorom, dignitarzom, marszałkom trybunalskim y sędziom głównym, starostom y ich podstaroscim, urzędnikom ziemskim y grodzkim y innym przywodząc, miec chcemy, aby żydom Minskim w ich prawach, swobodach y wolnościach wyszey specyfikowanych, najmniejsza przeszkoda y bezprawie nie działa się, ale we wszystkim przy dawnych zwyczajach zachowani byli. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie dnia dwudziestego wtorego, miesiąca Martij, roku Panskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, panowania naszego piątego roku. У того привилею его королевской милости печать великого князьства Литовского завесистая, а подпись руки теми словы: Jan król, а приписокъ теми словы: Approbatia przywileiu generalnego żydom Minskim przy prawach y wolnościach z dawna im służących nadanego. При томъ и подпись руки писара великого князьства Литовского теми словы: Andrzej Kazimierz Osowski pisarz wielkiego xięstwa Litew-

skiego administrator biskup Wilenski. Который же тотъ привилей его королевской милости за поданемъ оного черезъ особъ верьху мененыхъ есть до книгъ кгородскихъ Миньскихъ принять, акъ-тикованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1681 годъ, № 11787, л. 1648—1651.

№ 75.—1681 г. Декабря 28.

Рескриптъ короля Яна Казимира, назначающій евреямъ всѣхъ четырехъ кагаловъ Великаго Кн. Литовскаго срокъ окончанія ихъ взаимныхъ споровъ, относительно подчиненія одного кагала другому.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ второго месеца Февраля осмого дня.

На враде господарскомъ кгородскомъ Виленскомъ, передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ, старостою Стародубовскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившисе очевисто неверный жидъ школьникъ Ораденскій Саломонъ Иозефовичъ листъ рескриптъ его королевской милости з канцелярии великой, великаго княжества Литовскаго вынесенный до актъ подалъ книгъ кгородскихъ Виленскихъ писанный тыми словы. Jan trzeci z Bożey łaski król Polski, wielkie xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Zmudzkie, Mazowieckie, Inflanskie, Smolenskie, Kijowskie, Wołyńskie, Podolskie, Podlaskie, Siewierskie Czernihowskie. Oznajmujemy ninieyszym listem naszymъ wszem w obec y każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy; przelożono namъ przezъ pewnychъ panowъ radъ y kommissarzy naszychъ iakoby znaczne zachodziły kontrowersye między trzema synagogami niewiernychъ żydowъ w wielkimъ xięstwie Litewskimъ zostających, z которыхъ iedne synagogi pretendują od drugichъ preiuditiumъ usurpatyi niekto-rychъ iurisdictioni, które asseruntъ żeby do nichъ należecъ miały, podane przytymъ i su-

plike, imieniemъ żydowъ Słuckich, pod rządъ y iurisdictioni synagogi Brzeskiej podpadających, iakoby od teyże swoiey synagogi niektore cierpieć mieli, iako oni udaia, szkody; my tedy uważaiącъ że te kontradictie y zwady, czy słuszne czy niesłuszne, niemoga być tylko z wielu prywatnychъ uciążeniem, a zatymъ y z uymą publiczną, a chcącъ koniecznie roskazuiemy aby sprawa między niewiernymi żydami Słuckimi, a między tą do ktorey należą synagoga, to iestъ kałalemъ Brzeskimъ albo pomiarkowania albo osądzona była na bliskimъ seymie niewiernychъ żydowъ wielkiego xięstwa Litewskiego, ktorego kadentia razъ we trzy lata przychodząc, teraznieyszey zimy przypada, controversiae zaś strony rozgraniczenia iurisdictioni między trzema kałalami wielkiego xięstwa Litewskiego, a czwartymъ Brzeskimъ kałalemъ także niewiernychъ żydowъ y insze ktoreśz kolwiekъ między kałalami pretęsie ordinuiemy y mieć koniecznie chcemy, aby między sobą ciż pomienieni niewierni żydzi albo raczey wszystkie cztery synagogi wielkiego xięstwa Litewskiego iakimъże kolwiekъ sposobemъ zgody abo conplanaty w terminie niedziel dwunastu pomiarkowaniem, w co ieżeliby sami między sobą potrafić niechcieli y sprawy między niewiernymi żydami Słuckimi, a Brzeską ichъ synagogą na bliskimъ swoimъ seymie, albo dla niestawania ktorey strony, albo dla iakiey też kolwiekъ raty nie skonczyli, do tego w naznaczonymъ od nasъ terminie różnoscі o uzurpatię iurisdictioni, które sobie pretendują, niezgodzili, deklaruiemy exnuncъ iż zabiegaiącъ dalszymъ, ktoreby z tądъ pochodziły, krzywdomъ y w zamieszaniu, y skracaiącъ koszty stronъ obudwomъ exnuncъ po wysciu terminu niedziel dwunastu powagą maiestatu naszego do trzechъ rabinowъ to iestъ Grodzieńskiego, Wileńskiego y Piskiego, a z drugiey do rabina Brzeskiego y do dwochъ niewiernychъ żydowъ ktorychъ sobie Brzeska synagoga do niego obierze, przydamy inszychъ trzechъ niewiernychъ żydowъ rabinowъ z korony, o ktorychъ informacie mieć będziemъ że nie są do iedney stro-

ny więcej niż do drugiej interessowani, tym zaś wszystkim dziewięciu niewiernym żydom zupełną domy władzę na doskonale zakonczenie tych spolnych pretensyi y na surowe skaranie, kto kolwiek na tym terminie winnym sie być pokazać, do tey zaś spolney zgody żeby się obiedwie strony iako nayprędzey miały surowo upominamy. Dan w Jaworowie, dnia dwudziestego trzeciego, miesiąca Decembra roku pańskiego tysiąc szesćset osmdziesiąt pierwszego, panowania naszego siódmego roku. У того листу рескрипту з канцелярии великой, великаго княжества Литовского выписаного подпись найяснейшого короля его милости тыми словами: Jan król, который же тотъ листъ рескриптъ его королевской милости за поданемъ черезъ особу верху мененую есть до книгъ кгородскихъ виленскихъ справъ вечыстыхъ принять и уписанъ.

Изъ связки документовъ Виленскаго гродскаго суда за 1605—1682 годы, № 4650.

№ 76.—1682 г. Января 11.

Листъ короля Яна III къ Виленскимъ властямъ, освобождающій Виленскихъ евреевъ отъ переписи и обезпечивающій имъ спокойное и безопасное пребываніе въ городъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ восемьдесятъ второго, месеца Февраля, десятого дня.

На враде господарскомъ кгородскомъ Виленскомъ, передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ, старостою Стародубовскимъ, подвоеводитимъ Виленскимъ, поставившимся очевисто жыдъшкольникъ Виленскій Иршъ Зельманъ Давидовичъ, листъ заручный до актъ подалъ, писанный тыми словами: Jan trzeci z Bożey łaski król Polski, wielki xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Zmuydzkie, Mazowieckie, Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflanski, Smolenski, Siewierski, Czernihowski. Szla-

chetnym burmistrzom, raycom, woytom, ławnikom y całemu magistratowi radzieckiemu y urzędowi woytowskiemu miasta naszego Wilna wiernie nam miłym łaskę naszą królewską. Szlachetni y sławetni y wiernie nam mili! Przełożono nam iest przez pewnych panów rad y senatorów rad imieniem niewiernych żydów całej synagogi Wilenskiej, iż wierność wasza z dawnego przeciwko nim rankoru y zawziętości, niemając respectu na zwierzchność y powagę naszą królewską, nie tylko im prywatnie y pojedynkiem różne urąganie czynicie, ale też przeciwko wszystkiey synagodze publicznie całego miasta tumulty wzruszacie y pobudzacie, w których tumultach żydów biją, rabują, zabijają, rozganiają y wszystko im zabierają, a to niemał, a prawie co rok wierność wasza spe in spunctatis czynicie, iako to y teraz świeżo podczas popisu całego miasta, gdy żydzi obawiając się zabójstwa, wiolencij, na tymże popisie prosili wierności waszey, aby od niego wolni, aby przynamniey nie wyjeżdżając w pole, w samym mieście, mianowicie w pałacu iasnie wielmożnego woiewody wileńskiego popisani byli, lecz wierności wasza żadną miarą pozwolić im tego nie chcieliście, tylko ie w pole koniecznie wynieść y tam się z cechami popisować na zdradę kazaliście, assecurując y speciose, że się im nie złego stać niemiało; oni tedy nie mogąc się odprosić y tak będąc od wierności waszey pokoiem upewnieni, w pole na popis w dobrym porządku wyszli, tam zaraz nutu y w obecności wierności waszey cechy wszystkie y pospółstwo na nich uderzyli, bili, siekli, strzelali, poodzierali y cale sukien, ryszunków y innych stroiów napóżyczanych pogołocili, szkody wielkie, które czasu swego u prawa specificować będą, poczynili y pewnie by ich byli funditus znieśli, gdyby z opatrności снаć Bozkiej od młodzi academickej, która się nad nimi zlitowała, obronieni niebyli, iednakże postrzelanych y rannych kilkadziesiąt zostało, a wierność wasza, miasto hamowania tego tumultu, ieszcze z uciechą na to patrzaliście y dotych-

czas ieszcze pochwałki na nich czynicie y takimże tumultem y zniesieniem im grożąc. Naprzód tedy pomienionych żydów od popisu na potym absolute wolnemi czyniemy wiecznemi czasy, a o przeszle violencye y szkody poczynione sprawiedliwość im czynić każemy. A że to iest przeciwko prawu pospolitemu y przeciwko publicznemu pokoiowi, którym wszyscy poddani w państwach naszych są ubezpieczeni y że się niegodzi wiernosci waszey, iako samym zwierchności naszej podległym żydom, pod obroną naszą zostających, znosić, ani ciemiężyć, ktorzy y teraz bezpiecznemi być nie mogą, przeto mając nad tym ich utrapieniem commiseratią, onych wszystkich, to iest, całą synagogę Wileńską y każdego z osobna żyda, w protectiā naszą królewską bierzemy y onym list nasz zaręczny dajemy, surowo rozkazując wierności waszey, abyście więcej iuż takowych y żadnych tumultów czynić, pobudzać y rozkazować nie wazyli się, pochwałkami na nich nieprzegrażali y owszem ażebyście żydów w wszelakim bezpieczeństwie przy tey naszej protectiey zachowali, pod zaręką sta tysięcy kop litewskich y pod innemi winami y zarękami, w prawie opisanemi, na osoby wierności waszey sciągać się mającemi, upominamy także wiernosci waszey y surowo, pod łaską naszą królewską, przykazujemy, abyscie żydów tychże Wileńskich, przy prawach, przywileiach, osobliwie przy declaratiey naszej, którą wolności y sposoby pożywienia, osobliwie soli przedawania y mieszkania do pewnego czasu są im ieszcze szczególne łaski y klemencyey naszej s politowania nad ubóstwem ich przedłużone y prorogowane, non obstante dekreto in contrarium lato, gdyż tota prorogatia tylko im do czasu pozwolona od nas iest, wcale y nienaruszenie zachowały y inaczej czynić nie wazyli się pod winami w teyże prorogaciey naznaczonemi. Dan w Jaworowie, dnia iedynastego miesiąca Januarii, roku pańskiego tysiąc sześćset ósmdziesiąt wtórego, panowania naszego ósmego roku. У того листу заручного подпись руки на-

яснейшого короля его милости теми словами: Jan król. Который тотъ листъ заручный за поданемъ оного до актъ черезъ особу верху мененую есть до книгъ кгродскихъ Виленскихъ уписанъ.

Изъ связки документовъ Виленскаго градскаго суда подъ № 4709. за 1588—1684 г.

№ 77.—1882 г. Января 12.

Донесение вознаго объ отказъ евреевъ Виленской синагоги удовлетворить Вольскаго по дѣлу о заложеномъ кунтушѣ.

Ja ienerał iego królewskiey mosci, niżej ręki mey mianowany, czynię wiadomo tym moim relacyinym kwitem, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiąt wtórym, miesiąca Januarij dwunastego dnia, byłem ja ienerał użytym stroną szlachtą, niżej mianowaną, na imie od pana Jakuba Jankowskiego sługi iegomosci pana Samuela Mikołaja z Rusinowa Wolskiego—woyского powiatu Wołkowyskiego, do niewiernых żyдов całej synagogi Wilenskiey do Jersza Szkolnika y do Jakuba Gordona, medicineę doktora, upominając się według daney karty y zapisu od całej synagogi Wilenskiey iegomosci panu Janowi Konstantemu z Rusinowa Wolskiemu podczaszemu Wilenskiemu na zwrocenie y dosyć uczynienie za kontusz granatowy, zielony, rysiami perskiemi y szweckiemi podszyty, kosztuiący złotych czterysta trzydzieście, który таже synagoga cała po smierci żyда Michala Faytela y te wszystkie добра onego zabrała. A gdym ja ienerał z tym sługą iegomosci pana Wolskiego stroną szlachtą panem Janem y Macieiem Jabłonskiemi chodził na Żydowską ulicę do stancij y kamienicy starszych wysz rzeczonych synagogi Wilenskiey Jersza Szkolnika y Jakuba Gordona y inszych imionami y przezwiskami imże samym wiadomemi, prosząc o dosyć uczynienie zapisowi swemu y żeby kontusz wysz rzeczony wcale oddali

y satisfactią iegomosci panu Wolskiemu uczynili, na co zgodnie odpowiedzieli, że nie będziemy żadney satisfactij iegomosci czynić, bo gdybyśmy wszitkiey szlachcie w ich praetensjach dość czynili y cegielki by szkoły naszej nie zostało. Zaczym, chcieli, iegomosci panu Wolskiemu możemy względem tego wojewodstwa Wilenskiego yiego szlachcie iakie sto złotych dwadziescia dać, a niech nam więcej da pokoy, a w ostatku niech że nas pozywa do zamku, obaczy co wskura; wszak y my mamy, kto nas zastąpi, niedbamy o to, mozem się y my dać znać szlachcicowi, iako y nam szlachcic. A tak sługa iegomosci pana Wolskiego pan Jankowski na te słowa żydowskie przed mną ienerałem protestował y oswiadczał. A tak ia ienerał com widział y słyssał, na tom dał ten kwit moy relacyny, z podpisem ręki mey y z podpieczęcią stroiny szlachty, na ten czas przy mnie były. Zacharyasz Downarowicz ienerał iego królewskiej mosci wojewodstwa Wilenskiego ręką swą.

Roku tysiąc sześćset osmdziesiąt wtórego, miesiąca Januarij czternastego dnia ten kwit relacyny oczywisto stawszy Zacharyasz Downarowicz ienerał iego królewskiej mosci przyznał. Kazimierz Franciszek Janowski, namiesnik wojewodstwa Wilenskiego.

Изъ связки документовъ Виленскаго гродскаго суда за 1605—1682 годы, № 4650. Док. № 12.

№ 78.—1682 г. Января 14.

Жалоба Вольснаго на евреевъ Виленской синагоги о неудовлетвореніи его по дѣлу о заложennomъ кунтушѣ.

Żałował y protestował ziemianin iego królewskiej mosci korony polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego iegomość pan Samuel z Rusinowa Wolski—woyski Woł-

kowyski na niewiernych żydow synagogi całej Wilenskiej za daniem sobie sprawy y wiadomości od iegomości pana Jana Konstantego z Rusinowa Wolskiego, podczaszego Wilenskiego, żałuie na Jakuba Gordona y na Jersza szkolnika y na wszystkę synagogę Wilenską o to y takowym sposobem, iż niewierni żydzi synagogi Wilenskiej, opisawszy się y kartę dawszy dobrowolnie, będąc zesłanemi od całej synagogi do iegomości pana Wolskiego—podczaszego Wilenskiego do gospody tu w Wilnie, w gospodzie ieymosci pani Markiewiczowey, na święto Duskiej ulicy, dali takowe pismo imieniem synagogi Wilenskiej, iż mieli czynić satisfactią w kuntuszu rysim, który był w zastawie u żyda Michała Faytela zmarłego w złotych stu będącego, kosztujący złotych czterysta trzydziescie, który kontusz nie widezieć gdzie ci żydzi podzieli y niechcąc onego wracać, ani zapisowi swemu dość czynić, a ku większej krzywdzie y szkodzi w tym liscie y zapisie danym iegomości panu podczaszemu Wilenskiemu, nie specyfikowawszy dnia y terminu, podstępnie, iako młodego człowieka, uwiedli powiadaiąc ubespeczywszy iegomości pana Wolskiego, mówiąc tak: day się waszmość na sąd nasz żydowski, co gdy waszmość uczynisz, większą y nie odwłoczną sprawiedliwość od nas otrzymasz, bo to iest wielka u nas rzecz, gdy się zacny szlachcic da nam pod nasz sąd. Zaczym za przybyciem dnia 12 Januarij żałobliwego do Wilna z tą kartą do całej synagogi chodził y nie mały czas upominając się satisfactij w Wilnie bawił się. Na co odpowiedzieli synagoga: iż my waszmość nie będziemy żadney satisfactij czynić, pozyway nas waszmość y całą synagogę do zamku, tam się waszmość sprawiemy, gdyż y kamienica Faytelowska iuż do synagogi należy, za czym wolno nas pozwać do zamku, a my żadney sprawy teraz z waszmością nie mamy. A tak żałobliwy widząc takową niesprawiedliwość żydowską, chcąc o to prawem czynić z nimi w sądzie należnym, dał tę żałobę do xiąg zapisać.

Roku 1682, miesiąca Januarij dnia 14 na urzędzie opowiadano. Kazimierz Franciszek Janowski, namiesnik wojewodztwa Wilenskiego.

Изъ связки документовъ Виленскаго градскаго суда за 1605—1682 годы, № 4650.—Док. № 11.

№ 79.—1682 г. Февраля 10.

Рескриптъ короля Яна Казимира евреямъ Вел. Кн. Литовскаго, съ воспрещениемъ имъ въ теченіи 12 недѣль вчинять иски и судебныя преслѣдованія другъ противъ друга.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ второго, месеца Фебруаря десятого дня.

На враде господарскомъ кградскомъ Виленскомъ передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ, старостою Стародубовскимъ, подвоеводитимъ виленскимъ, постановившимъ очевисто невѣрный жидъ школьникъ Мойжешъ Саломонъ Иозефовичъ, листъ рескриптъ до актъ подаль, писанный тыми словами. Jan trzeci z Bożey łaski król Polski wielkie xiążę Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Inflandzki, Kiiowski, Podolski, Podlaski, Smoleński, Siewierski y Czernihowski. Oznaymujemy tym listem naszym wszem w obec y każdemu z osobna, komu to należy wiedzieć, naznaczyliśmy niewiernym żydom wielkiego xięstwa Litewskiego w rescripcie naszym w ich sprawie niedawno danym pomienionym, termin do dwunastu niedziel na ugodę, aby się we wszystkich pretensjach swoich, tudzież o krzywdy Sluckich żydow pogodzili między sobą, zaczym mieć chcemy y roskazujemy aby stante compositione do wyscia pomienionego czasu dwunastu niedziel nieważyli się ieden drugiego o praetensye do siebie mające arestami, wiolentiami y grabieżami nigdzie po goscincach, iarmarkach, komorach celnych, miastach y miasteczkach trudnić y aggrawować, co naybardziej o synagodze Brzeskiej

W. X. Lit. ma się rozumieć, żeby zgody naznaczoney przez podobne violentie y trudności ni wczym nie naruszyli, na takich którzy by się tey wyrazney woli naszej sprzeciwili winą dziewięciu tysięcy grzywien y peny w prawie przeciwko sprzeciwiającym się listom naszym opisane zakładając, a dla większey wagi y wiary ten list ręką naszą podpisawszy pieczęć xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Jaworowie, dnia dwudziestego, miesiąca January, roku pańskiego tysiąc szesćset osmdziesiąt wtorego, panowania naszego osmego roku. У того листу подпись руки найяснейшого короля его милости тыми словами. Jan król. Который тотъ листъ рескриптъ, за поданемъ до актъ есть до книгъ уписанъ.

Изъ связки документовъ Виленскаго градскаго суда.— за 1605—1682 годы. № 4650.—Докум. № 10.

№ 80.—1682 г. Марта 6.

Явка описи вещей и денегъ, которыя Брестскіе евреи отняли у Минскихъ же евреевъ

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осемьдесятъ второго, месеца Марца шостого дня.

На враде кградскомъ в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Волотковичомъ городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевисто жиди старшие синакгоги Минской Израель Самуеловичъ и Лейба Якубовичъ, также Ілли Иозефовичъ и Шмойло Кгершоновичъ оповедали, покладали и ко акътикованю до книгъ кгроцкихъ Минскихъ подали реестръ забраня розъныхъ речей и готовихъ грошей, квалтовънимъ способомъ черезъ жидовъ старшихъ синакгоги Брестской на речъ в немъ нижей виражоную имъ же самимъ служащий и належачий, просечи, аби тотъ реестръ билъ до книгъ кградскихъ Минскихъ акътикованъ и уписанъ,

которий уписуючи у книги слово до слова такъ се в собе маеть: Registr zabrania przez żydow Brzeskich gwałtownym sposobem u żydow Minskich na cadentią do Sielca iadących, tak gotowych peiniędzy, iako też srebra, złota, towarow y różnego splendoru, przeiowskiy w roku teraznieyszym tysiąc szescset osmdziesiąt wtorym, miesiąca Februarij pierszego dnia, pode wsią Sokołowem. Naprzod u Jzraela Samuelowicza gotowych pieniędzy złotych trzy tysiąca, kanak szcero złoty rubinami y dyamentami sadzony, w nim sztuk trzydziescie y dwie, kosztuiący złotych cztery tysiąca osmset piędziesiąt, perel wielkich y mnieyszich sznurow osmnascie, kosztuiących złotych tysiąc dwiescie czterdziescie, pierścien dyamentowy, kosztuiący złotych siedmset piędziesiąt. U Leyby Jakubowicza łyżek srebrnych blachmulowych dwanascie, miednica z nalewką srebrno pozłocistą, wążących grzywien dwadziescia cztery, roboty awszpurskiey, kosztuiących złotych tysiąc dwiescie, manelow pare szcerozłotych, dyamentami sadzonych, przy tym pierścien szafirowy kosztuiący złotych pięcset czterdziescie, kotderka atlasowa kosztuiąca złotych czterdziescie y groszy dwadziescia pięć; przy tym zabrali registra assygnatie, quitacye iuz żydom Brzeskim wypłacone y przywilieia najasnieyszich królów. U żyda Jlli Jozefowicza y Szmoyły Gierszonowicza, powtorne do Sielca z miasta Minskiego przybyłych, recuperuiąc wysz mianowanych żydow Leybe Jakubowicza y Jzraela Samuelowicza gotowych pieniędzy złotych dwa tysiąca osmset siedmdziesiąt pięć żydzi Brzescy wzieni; u tych że żydow czterech powracaiących się z Sielca do Minska w tymże roku, miesiąca Februarij dwudziestego wtorego dnia, pazerwaney cadentij przez żydow Brzeskich, dogoniwszy z niemalą gromadą ludzi pod miastem Chomskiem wzięto koni czworo s kolasami, kosztuiących złotych trzysta czterdziescie y dwa, u żyda Jlli Jozefowicza wzięto gotowych pieniędzy złotych sześćset, łyżek cztery, kupkow dwa, czary dwie, ko-

newka z wierzchem srebrne, wążące wszytkiego srebra grzywien iedynascie łotow cztery, kosztuiących złotych trzysta pięćdziesiąt, tabinu zielonego łokci pięć kosztuiącego złotych szesdziesiąt, atlasu szkarlatnego łokci dwanascie, kosztuiącego złotych sto dwadziescia, examitu ceglastego łokiec ieden, kosztuiącego złotych dwadziescia osm. Summą czyni złotych piętnascie tysięcy dziewięcset dziewięcdziesiąt cztery y groszy dwadziescia pięć. У того реестру подпись руки енеральское тими слови: Andrzej Olechnowicz, ienerał iego królewskiey mosci woiewodstwa Minskiego. Которий же тотъ реестръ за поданемъ оного до актъ черезъ особу верху мененую есть до книгъ кгродцкихъ Минскихъ принятъ, актѣтикованъ и уписанъ.

Изъ актовъ книги Минскаго градскаго суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 19.

№ 81.—1682 г. Юня 18.

Рѣшеніе по иску Кенсовскаго къ Минскимъ евреямъ о неуплаченномъ долгѣ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осемьдесять второго, месеца Юня осемьнадцатого дня.

На враде кгродскомъ в замку господарскомъ Миньскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ горюдничимъ и подстаростимъ Миньскимъ, постановившимъ очевисто слуга его милости пана Яна Кенсовьского, подстолего воеводства Минскаго панъ Марцианъ Бенедыктъ Рихлицкий покладалъ ку актыкованью до книгъ декретъ вельможного его милости пана Яна Михала на Бакштахъ Завишы, старосты Минскаго в справе тогожь его милости пана подстолего Минскаго з неверными жидами Мойжепомъ Абрамовичомъ, бывшимъ писаромъ пла новоподвышноного коморы Минское, арендаромъ Ігуменскимъ, з Лейбою Якубовичомъ Кукгелюмъ тестемъ оного, яко

поручникомъ, малжонкою его и Абрамомъ Мойжешовичомъ, сыномъ Мойжеша Абрамовича о речъ в немъ в середине выражоную ферованый, который уписуючи у книги слово до слова, такъ се в себе маеть: Roku Panskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt wtorego, miesiąca Maia szóstego dnia. Przedemną Janem Michałem na Basztach Zawiszą starostą Minskim, agitowała się sprawa iegomosci pana Jana Kęsowskiego podstolego wojewodstwa Minskiego z żydem Moyżeszem Abramowiczem, bywszym pisarzem cła nowopodwyszonego komory Minskiej, arędarem Jhumieńskim, a teraz w miescie Minskim w domu Leyby Jakubowicza Kugielą żyda Minskiego, tescia swego przebywaiącym, z tymże żydem Leybą Jakubowiczem y małżaką onego, iako poręcznikami y synem wyżey mianowanego żyda Abramem Moyżeszowiczem y oycem samych pryncypałow o dług złotych tysiąc winno ostały na terminie w tym roku, dnia dwudziestego trzeciego Aprila, w dzień świętego Jerzego, przy xięgach grodzkich Minskich według opisu y obowiązkow niezapłacony, ktorego inquireuiąc długi, tenże iegomość pan podstoli Minski przez sługę swego urodzonego pana Marcyana Rychlickiego, w niebytnosci swey, za mocą prawną wprzod przed iegomością panem Janem Markiewiczem, namiesnikiem moim, u sądow zamkowych Minskich attentował na terminie przy xięgach grodzkich Minskich czynił pilność, a za niestaniem winnego zyda dla choroby, a syna iego absenty, tychże tesciowi onego y dziadu Leybie Kugielowi y małżące iego z przydania urzędowego we trzech tysięcy złotych polskich, w roku terazniejszym, dnia dwudziestego dziewiątego Aprila przez dwoch ienerałow przyparęczył, za którą, gdy na dniu pierwszym praesentis za zakazem przed tymże iegomością panem namiesnikiem moim, żyd Leyba y małżaka onego, zapozwani będąc, niestanowili, tedy do teyże przyparęki przed sąd moy staroscinski ciż obżalowane żydzi przypozwani byli, gdzie tenże sługa

iegomosci pana podstolego Minskiego stawaiąc z patronem spraw tegoż iegomosci panem Janem Łomanowiczem, mocą tegoż przyparęczenia, ktore czytał y dowodził, że żyd Leyba Kugil y małżaka onego w przyparęce przyiowski nie tylko dotrzymać, lecz inquantumby umarł tey nie zapłaciwszy summy, tedy sami za niego wypłacać declarowali, za czym po ominionym terminie, aby żyd Leyba Jakubowicz y małżaka onego, iako się przeieli, czynili satisfactią, a zatym dowodzić tego długu że zewszystką substantią swoią żyd Moyżesz Abramowicz y syn onego z Jhumienia sprowadziwszy do tescia y dziada swoich dla uniknienia płacić innym creditorom tu do Minska z umysłu ziachali, na czym iako wśzystka ruchomość onych, iako to złoto, srebro, cyna, miedz, sprzęt domowy, gotowe pieniądze w schowaniu ich zostaie y iako te przyparęczenie ieneralskie przyieli, płacić za zięcia swiego declarowali samotrzeć temuż słudze iegomosci pana podstolego Minskiego, przez ktorego y ta summa wyliczona była, do przysięgi zabierał, a po wykonaniu na dobrach pozwanych Leyby Kugela y małżaki onego za summą iscizną, zaręki y szkody prawne odprawy prosił y domawiał. A żyd Leyba Jakubowicz Kugiel, stawaiąc w osobie małżaki y zięcia, jako chorego, pokładał relatią ieneralską w roku terazniejszym, dnia dwudziestego osmego Apryla, do xiąg grodzkich Minskich doniesioną, którą probował, że nie przymował przyparęczenia y teraz pomienionego zięcia swego zrzeka y iezeli sąd każe wydać, gotow zostaie, żadney ruchomosci złota, srebra, gotowey summy y żadnego sprzętu domowego, oprócz poscieli, na ktorey chory leży, nie ma y nie przechowywa, także do przysięgi zabierał, a po wykonaniu uwolnienia od tey upraszał żaloby. Patron zaś aktora ruinuiąc relatia żydowską y zadaiąc nieprawność, że ieden dwuch ienerałow przeswiadczyć nie może, a do tego naprzod dniem poczynionym przyparęczeniu iest sporządzona nie s przydania urzędowego, lecz przez subordinowanego ienerała czy-

niona uchilenia na strone swego przyparczenia, utwierdzenia dżugu winnego y zarak wskazania domawiał. A ponieważ pozwany żyd na urządzie zdaie parękę y wydać zięcia swego nie broni, dżugu płacić nie chce, tedy cituiąc z rozdziału czwartego artykuł dziewiędziesiąt osmy, iż, dłużnika nie mającego czym płacić, y kiedy nikt za nim nie ręczy za poscignieniem kędy kolwiek urząd aktorowi wydać iest powinien. Przeto pozwoliwszy na odwod przysięgi pozwanego Leybie Kugielowi z małżanką na punktach iako się zabierali utwierdzenia obligu wydania tego debitora Moyżesza Abramowicza y syna iego z pozostałą ruchomością do swego więzienia, a syna iego Abrama Moyżeszowicza, ponieważ do prawa nie stanowi, iako nie posłusznego w roku zawitym na upad zdania y gdzie by poscignąc mogli, podług tegoż obligu salwy zachowania y na wszelakich dobrach, ruchomościach, gotowych summach y creditach obżalowanych Moyżesza Abramowicza z synem u kogo kolwiek by napotym okazać mogli wolnego dochodzenia za żywota, lub po śmierci onego upraszał, a że nikt inszy z kredytorow po wszytek czas o żaden dżug tak u sądu namiesniczego, iako y moiego staroscinskiego nie czynił przypowiadania, ażeby napotym w pewnym dżugu iegomosci panu podstolemu nie działa remora, uchilenia na strone, a nim żyd Leyba Kugiel z małżanką przysięgę wykona, aby zięcia swego z małżanką w przyparcęce dotrzymali prosił y domawiał. Jakoż żyd Leyba Kugiel stawiając do dnia trzeciego nim wykona na punktach wyżey mianowanych przysięgę y z małżanką zięcia swego w przyparcęce dotrzymać, a po przysiędze lub żywego, a ponieważ ciężko chory, gdy by umarł y ciało onego żałującego wydać declarował, a za wydaniem od wszytkiey żałoby y praetensij wnoszoney uwolnienia prosił y domawiał. A tak ia starosta Minski w tey sprawie oczewistey z obuch stroch wysłuchawszy controwersij, oblig na złotych tysiąc, do ktorego żydzi znali, że iest nie wypłacony,

dany iegomosci panu podstolemu Minskiemu, iako prawny, in toto utwierdzam; przyparcęcenie czynione y relacją od żydow doniesioną kassuie, a żydowi Leybie Jakubowiczowi y małżące onego przysięgę na punktach w controwersij wyrażonych naznaczam y dzień trzeci po tey decisy przy szkole żydowskiej Minskiey wykonać determiniue, którą nimi wykonają przysięgę w przyparcęce zięcia swego Moyżesza Abramowicza z żoną dotrzymać powinni będą, a po przysiędze według domawiania y prawa citowanego, ponieważ żadney posobie nie dał paręki, wydać żywego, a jeżeliby umarł, tedy y ciało onego niebronić wziąć iegomosci panu podstolemu Minskiemu pozwalam, który in quantum nie opłaci, abo przez successorow recuperowany nie będzie, według prawa wolną nad nim żywym y po śmierci czynić zostawnie executią; syna zaś iego Abrama Moyżeszowicza na upad w samey rzeczy zdawszy iako nie posłusznego prawa, gdzie by poscigniony być miał, na dobrach y osobie iego dochodzić aktorowi za obligem salue zachowuię, także y na dobrach oycy iego Abrama Moyżeszowicza, gdzie by kolwiek okazały, tak gotowe summy, towary, handle, dżugi, iako y ruchomości wolno będzie poty, aż skuteczna stanie satisfactia. A że nikt z ichmosciow innych panow kredytorow po wszytek czas inquirowania tego dżugu przez iegomosci pana podstolego Minskiego u sądu namiesniczego y moiego nie odzywał y nie przypowiadał, tedy tak w odebraniu tego żyda, iako y w odyskaniu winney summy, aby żadna temuż iegomosci panu podstolemu Minskiemu nie działa praepeditia tym approbuie dekretem. Pisan w zamku Minskim, daty ut supra pisaney. У того декрету при печати подпись руки теми словами: Jan Michał Zawisza, starosta Minski m. p. Который же тотъ декретъ закладанемъ оногo до актъ черезъ особу верху мененую и прозьбою естъ до книгъ гродскихъ Менскихъ уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 52—53.

№ 82.—1882 г. Юля 18.

Трибунальный декретъ, присуждающій Лаврентія Монтовта къ уплатѣ Виленскому еврею Мойсею Гершоновичу четырехъ тысячъ ста тридцати золотыхъ долгу, а за угрозу убить еврея—къ изгнанію.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ второго, месеца Юля осминадцатого дня.

Передъ нами судьями головными на трибуналь, у великомъ князтве Литовскомъ, з воеводець, земель и поветовъ, на рокъ теперешній тисеча шестьсотъ осмьдесятъ второй обраными, кгда с порадку реестрового ку суженью припала справа жьда места Виленского Мойжеша Кгершоновича, з его милостью паномъ Вавринцомъ Монтовтомъ, за позъвомъ очевисто в руки его милости тутъ в месте его королевское милости, в Вилне поданымъ, до листу запису его милости о неоддане и незаплачене на року и по термине сумы пенезей тисеча золотыхъ полскихъ, у жалуючого позычоныхъ, при томъ о учиненую, за упоминанемъ се тое сумы, на здорове жалуючого забитемъ на смерть одповедь и похвалку, затымъ о совитости заруки, шкоды и вины правные. До которое справки за приволанемъ черезъ енерала сторонъ до права, одъ акътора пленипотентъ за моцью листовною правною, себе до тое справки даною, панъ Александеръ Гордеевскій очевисто становиль, а его милость панъ Монтовтъ не становиль и никоторое ведомости о нестаню своемъ намъ суду и стороне своей неучиниль; затымъ выпшъ речоный актора пленипотентъ поданого очевисто в руки обжалованому тутъ в месте Виленскомъ будучому, черезъ енерала Самуеля Збинского позъву, сознанемъ его очевистымъ передъ его милостью паномъ писаромъ земскимъ тутошнимъ Виленскимъ учиненымъ, слушъне правъне доведши, и трое волане пилности стороны своей на томъ позъве написаное оказав-

ши и жалобу з него о речъ выпшъ мененую, а ширей в томъ позъве описаную преложивши; на доводъ чого покладаль и читаль листъ добровольный записъ одъ обжалованого жалуючому на суму тисеча золотыхъ полскихъ в дате року тисеча шестьсотъ осмьдесятъ, мца Декабра петнадцатого дня даный, водлугъ права справлений. С которого то запису все обовязки и варунъки правные подостатку вычитавъши и форумъ той справе у суду нашего указавши, не оддана и незаплаченя тое сумы на року и по термине самимъ же тымъ листомъ, неосвобоженнымъ записомъ доведши, при томъ покладаль протестацію одъ акътора своего на обжалованого, о уделаную одповедь и похвалку, до книгъ владовыхъ донесеную и екъстрактомъ съ тыхъ книгъ подъ датою въ немъ инсерованую выданую, всее жалобы з документовъ доведши, вздана обжалованого, за нестанемъ до права в року завитомъ, на упадъ в речи, того листу добровольного запису его милости самое неотданое истизны з совитостями, заруками чотырохъ тисечей золотыхъ полскихъ, при томъ за уделаную одповедь и похвалку петидесятъ копъ грошей Литовскихъ, а з уписнымъ и паметнымъ всего сумою чотырохъ тисечей ста тридцати золотыхъ полскихъ, на обжалованомъ и на всякихъ маестностяхъ и добрахъ его милости лежащихъ и рухомыхъ, сумахъ пенезныхъ где кольвекъ будучихъ, а самого обжалованого, взглядомъ уделаное одъповеди и похвалки, на выволане акъторови всказаня и на одержане того выволаня до его королевское милости отосланя, а за выпшъ мененый всказъ до одправы черезъ дворанина его королевское милости на добрахъ обжалованого приходитъ волности зоставеня стороне своей у насъ суду просиль и домавяль. А такъ мы судъ в той справе жьда места Виленского Мойжеша Кгершоновича, з его милостью паномъ Вавринцомъ Монтовтомъ за позъвомъ, очевистю в руки его милости тутъ в месте

его королевской милости в Вилне поданнымъ, до листу запису его милости о неодадане и незаплачене на року и по термине сумы пенезей тисеча золотыхъ полскихъ у жалуючого позычонныхъ; при томъ о учиненую за упоминанемъ се тое сумы на здорове жалуючого забитемъ на смерть одповедь и похвалку; затымъ о совитости, заруки, шкоды и вины правные. Ижъ его милость панъ Монтовтъ будучи о то позъванымъ передъ нами доправа не становилъ, про то мы судъ его милости яко права непослушного в року завитомъ на упадъ в речи здаемъ, а водле права и того листу доброволного запису его милости самое неодаданое истизны з совитостями, заруками, чотыри тисечи золотыхъ полскихъ, притомъ за уделаную на здорове жалуючого одповедь и похвалку вины водлугъ права и за шкоды петъдесять копъ грошей Литовскихъ, а з уписнымъ и паметнымъ намъ данымъ, всего сумою чотыри тисечи сто тридцать золотыхъ полскихъ на его милости пану Монтовтъу и на всякихъ маетностяхъ и добрахъ его милости, лежачихъ и рухомыхъ, сумахъ пенезныхъ, где колвекъ будучихъ, а самого преречоного его милости пана Вавринца Монтовъта, взглядомъ тоежъ на здорове жалуючого уделаное одповеди и похвалки, на выволане жиду Кгершоновичу всказуемъ и на одержане того выволаня до его королевское милости пана нашего милостивого одсылаемъ, а за суму вышъ мененую, одъ насъ суду всказаную, меновите, за чотыри тисечи сто тридцать золотыхъ полскихъ на всякихъ маетностяхъ и добрахъ его милости пана Монтовъта лежачихъ, рухомыхъ, сумахъ пенезныхъ, где колвекъ будучихъ, до одправы порадкомъ правнымъ черезъ дворанина его королевское милости приходит волности жалуючому акторови zostавуемъ. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записана.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала за 1682 г., № 284, л. 370.

№ 88.—1682 г. Августа 17.

Явна привилегіи польскаго короля Яна III на право свободной торговли евреямъ нагаловъ Брестскаго, Гродненскаго, Пинскаго и Виленскаго.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ второго, месеца Авъгуста семнадцатого дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Миньскимъ, постановившимъ очевидисто жидъ Давидъ Иозефовичъ школьникъ Миньский тотъ екстрактъ з книгъ кгороду Городенскаго выданный рескрипту его королевской милости зо всею речью в немъ в середине помененую ку акътикованю подаль, просечи, абы тотъ екстрактъ былъ до книгъ кгородскихъ Миньскихъ принять, акътикованъ и уписанъ, который огледавши и читаного выслухавши, а уписуючи у книги слово до слова, такъ се в себе маеть. Выпись с книгъ гродскихъ повету Городенскаго. Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ второго, месеца Юля двадцать седмого дня. На враде господарскомъ кгородскомъ Городенскомъ, передо мною Яномъ Котовичомъ стольникомъ Оршаньскимъ, подъстаростимъ Городенскимъ будучимъ отъ вельможного его милости пана Яна Франътишъка Котовича старосты Городенского, постановившимъ персоналитеръ жидъ Викъдоръ Якубовичъ школьникъ Городенский тотъ рескриптъ его королевской милости на речъ и особомъ в немъ у середине помененую служащий и належачый, до актъ книгъ кгородскихъ Городенскихъ подаль, требуючи, абы былъ акътикованъ и уписанъ у книги, который уписуючи у книги одъ слова дослова такъ се в себе маеть: Jan III z Bożey łaski król polski wielkie xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Zmuyd-

zkie, Mazowieckie, Inflanskie, Smoleńskie, Podolskie, Podlaskie, Wołyńskie, Kiiowskie y Czernichowskie. Oznajmujemy tym listem naszym wszem w obec, komu to wiedzieć należy, mianowicie iasnie wielmożnym, wielmożnym urodzonym obywatelom tak korony Polskiej, iako y wielkiego xięstwa Litewskiego, administratorom, pisarzom na cłach zostającym. Suplikowano do nas przez panow rad y urzędnikow naszych dwornych, przy boku naszym na ten czas reziduiących, imieniem (въ подлинникѣ это мѣсто выкрошилось) to iest Brzeskiego, Grodzińskiego, Pinskiiego y Wilęskiego, ktore się z sobą niezgadzią y wielkie rostyrki między onemi sie wscieli, kupcy żydzi w wielkim xięstwie Litewskim zostaiące wielkie ponoszą grawaminą, że ich po iarmarkach, targach, na drogach grabią y depaktuia, osobliwie żydzi kahału Brzeskiego, ktorzy żydow kupcow Słuckich, Minskiich tak w koronie Polskiej, iako y w wielkim xięstwie Litewskim zabieraią, grabią, przez co ubodzy kupcy ad egestatem przychodzą y creditorom swoim na naznaczonych terminach satisfacere nie mogą, a to z tąd, że nie mają wolnych przeiazdow dla tak wielkich krzywd na iarmarki y targi, skarb też nasz tak w koronie Polskiej, iako y w wielkim xięstwie Litewskim przez to nie małą ponosi uymę y uszerbek y administratorowie, także pisarze celni szkodę. My tedy król, chcąc, ażeby takowe iniuria między wyż mianowanemi żydami więcey nie działy się, ubodzy kupcy takowych krzywd nie ponosili, skarb też nasz in toto zostawał, mieć chcemy y serio przykazujemy, ażeby ten kahał czterech wysz mianowanych nie ważył sie kupcow tak w koronie Polskiej, iako y w wielkim xięstwie Litewskim, po targach, iarmarkach, drogach, tak z wielkich miast, iako y miasteczek wielkiego xięstwa Litewskiego wyieżdżaiących, a osobliwie z Słucka, Minska y innych wszystkich in genere kupcow żydow wielkiego xięstwa Litewskiego tak teraz, iako y na potym grabić y depactować, ale ponieważ

maią prawa duchowne sobie od niasniejszych antecessorow naszych nadane y od nas samych miłosiernie confirmowane, tedy według onych maią się między sobą rozsądzić, albo przed niewiernemi rabinami tych czterech kahałow rozprawić, jeżeliby zas iaki kolwiek podatek seymem (ktory vigore constitutiei do tych czterech kahałow należy) był uchwalony, tedy te wszystkie cztery kahały, a namniey trzy, znioszsy się z sobą, maią w tym podatku uczynić słuszną distributią, y żydom iednemu, albo dwom wiary godnym, dawszy onym plenariam potestatem do wybierania zlecić, ktorzy wolni będą ten podatek wybierać, tak iednak, żeby skarbowi naszemu była we wszystkim satisfactia
. kupcy nie byli. a ktory od wyż mianowanych kahałow pokazały, takowy ma być wolno przepuszczony, ktory by kolwiek zaś kahał z tych czterech, w ktorym kolwiek punctie temu listowi naszemu upominalnemu sprzeciwił się, kupcow wyż mianowanych na iarmarkach, targach y iakich kolwiek mieyscach w koronie Polskiej y wielkim xięstwie Litewskim grabić y aggrawować sami przez się, abo przez iaką subordynowaną osobę ważył się, tedy ma popadać w paeny, to iest płacenia pięć tysięcy czerwonych złotych, ktorey medietas fisco nostro, medietas zaś parti iniuriatae cederemus. W czym do dochodzenia urodzonym instigatorom korony Polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego moc daemy. Jeżeli by zaś iakowy rescript przeciwko temu listowi naszemu pierwszą, albo poslednieyszą datą ad sinistram cancellaryae nostrae informationem był przez kogo kolwiek otrzymany, tedy że u każdego sądu y prawa, także urzędu y na wszelkim mieyscu żadnego waloru mieć niema deklarujemy. Ten zas list upominalny ażeby wszędzie, na każdym mieyscu za ważny był przyjmowany, y za podaniem onego do wszelkich xiąg ziemskich grodzkich, maydeburskich y innych wszelkich actikowany, po iarmarkach też, tar-

gach, miastach, miasteczkach w koronie Polskiej y w wielkim xięstwie Litewskim publikowany mieć chcemy dla łaski naszej. Na co dla lepszej wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dat w Jaworowie dnia dwunastego miesiąca Julij, roku Panskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt wtorego, panowania naszego osmego roku. У того листу упоминального рескрипту при печати великой великого князства Литовского притисненой подпись руки его королевской милости тыми словы: Jan król. Который тотъ листъ упоминальный за поданемъ оногo черезъ особу верху помененую есть до кнѣжъ кгородскихъ Городенскихъ справъ вечистыхъ печатью вradoвою есть выданъ. Писанъ у Городъне. У того екстракту печать притиснена, а подпись руки тыми словы: W niebytnosci iego-mosci pana pisarza, Krzysztofh Micuta sędzia grodzki Grodzienski. Коръректа тыми словы: В небытнoсти пана реенъта скорикговаль Кобылинский наместникъ Городенский. Который же тотъ екстрактъ з кнѣжъ кгороду Городенского выданый за поданемъ оногo до актъ и прозьбою особы верху мененое есть до кнѣжъ кгородскихъ Минскихъ принять, акътыкованъ и уписанъ.

Изъ актовoй книги Минскаго гродскаго суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 72—73.

№ 84.—1682 г. Сентября 15.

Явна баниційнаго листа польскаго Короля Яна III на еврея Арона Лейбовича.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесять второго, месеца Сентебра петнадцатого дня.

На враде кгородскомъ в замъку господарскомъ Минъскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ го-

родничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановивъшисе очевисто панъ Станиславъ Пашковъский, слуга вельможного его милости пана Самуеля Кмицица, стражника великого князства Литовского покладаль и до актъ подалъ листъ вечной баницы з канцелярыи его королевское милости, пана нашего милостивого, противо неверного жида Минъского Арона Лейбовича вынесеный, о речъ в немъ в середине мененую, просечи, абы тотъ листъ былъ до кнѣжъ кгородскихъ Минскихъ принять, акътыкованъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Янъ Третий з Божой ласки король Польский, великий князь Литовский, Руский, Пруский, Жмудъзкий, Мазовецкий, Инъфлянъский, Киевъский, Волынский, Подольский, Подляский, Смоленъский, Черниговъский. Всимъ в обець и кожъдому з особна всякого достоенъства вradу и стану людемъ духовнымъ, свецкимъ, обывателемъ панствъ нашихъ, ознаймуемъ: Маемъ ведомость з декрету комисарского такъ зъ сенату черезъ конъстытуцию, яко особливимъ рескриптомъ нашимъ з воеводствъ и поветовъ назначоныи и на сеймикахъ реляцийныхъ обраными в року прошломъ тисеча шестьсотъ осмьдесять первомъ месеца Декабра десятого дня до Кгородна згромажоныи, кгда (зъ) за позву и реестру судового ку сужению прыпала справа межъ инъстыкгаторомъ великого князства Литовского з реляции вельможного Самуеля Кмицица, стражника великого князства Литовского и малконъки его вельможной Техановецкой обозной великого князства Литовского, а теразнейшой стражниковой великого князства Литовского з одной акъторомъ, а невернымъ жыдомъ Арономъ Лейбовичомъ Минскимъ з другой стороны, позванымъ о то, ижъ за декретомъ суду комисарского дворанинъ скарбовый за суму золотыхъ осмьсотъ петнадцать до каменныи в Минску будучой на екъзекуцию зъезджалъ, теда позваный жыдъ

спротивляючы се декретови комисарскому екзекуцыи боронилъ и не поступилъ, о што будучы жыдъ запозваный передъ судъ комисарский не становилъ до права и жадное ведомости о нестаню своемъ не учинилъ; про то позваного жыда, яко права непослушного в року завитомъ на упадъ в речы vzdаль. Взглядомъ которое баницы за такъ явное тому декретови спротивенство, которое се з листу дворанского показало, преречоного жыда Арона Лейбовича на вечную баницю и на выволане з панствъ нашихъ, такъ же на лапане всказуемъ, за суму золотыхъ осмьсотъ петнадцать, всего сумою два тысеца чотырыста сорокъ пять золотыхъ польскихъ на всякихъ добрахъ лежачыхъ рухомыхъ сумахъ пенезныхъ, где кольвекъ будучыхъ, урожоному акторови прысудили. А яко на одержане той баницы до насъ господара отослалъ, такъ на учынене за всказаную суму екзекуцыи, дворанина скарбового, особливимъ листомъ нашимъ назначоного, заложившы на кожного спротивного дальшыя пены, зсыламы, о шкоды, наклады урожоному актору захоуемъ. Мы теды король на инстанцию вельможного Кмицица стражника великого княства Литовского и малжонки его, выконываючы дальший поступокъ срокости права посполитого надъ преречонымъ жыдомъ Аронемъ Лейбовичомъ, велели есмо оно го зо всехъ земель и панствъ нашихъ выволать. Яко-жь симъ листомъ нашимъ баницыйнымъ оно го выволанцомъ чынимъ одъ сполку и обцованя з людьми подъчтывыми мети, рады, помочы додати, ани оно го в домахъ своихъ переховывати не важилъ се, подъ винами в праве посполитомъ описаными. Што ижъ бы всимъ ку ведомости прышло врадомъ нашимъ земскимъ, кгородскимъ и иннымъ всякимъ судовымъ прыказуемъ, абы везде за поданемъ оно го до книгъ, прыймованъ, актыкованъ, публикованъ и обволанъ былъ конечно. Писанъ в канцелярии нашой великого княства Литовского, дня

пятого Сеньтебра месеца, року тысеца шестьсотъ осмьдесять второго, панованя нашого осмого году. У того листу его королевское милости, пана нашого милостивого, вечного, баницыйного, печать прытиснена великого княства Литовского, а подыпись рукъ тыми словы: Доминикъ Миколай ксионъже Радивиль, подканцлерый великого княства Литовского. Кгабрыель Матеушъ Головня, секретарь его королевское милости. Который же тотъ листъ его королевское милости вечный, баницыйный противо неверного Арона Лейбовича жыда Минского выданный, за поданемъ оно го до актъ и прозбою особы верьху мененое есть до книгъ кгородскихъ Минскихъ прынять, актыкованъ и уписанъ.

Изъ актовъ книги Минскаго градскаго суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 78—79.

№ 85.—1682 г. Декабря 16.

Жалоба евреевъ Виленской синагоги на Пацукевича за произнесеніи угрозъ и бранныхъ словъ на евреевъ.

Żalowali y soleniter się protestowali żydzi synagogi Wilenskiej Łazarz Dawidowicz, Marek Moyżeszowicz imieniem swoim y całej synagogi szkoły Wilenskiej na pana Pacukiewicza o to y w ten sposób, iż w roku terazniejszym 1682 miesiąca Xbra 16 dnia, przepomniawszy srogosci prawa pospolitego, a wziowszy umysł zły przed się, czyniąc tak częstokrotnie pochwałki y pogrozki na całą synagogę y każał szkoły Wilenskiej zruinować y do śmierci wszystkich przyprowadzić, iako y niepoiednokrotnie tenże obżałowany dnia czwartego Decembra, w tym wyż pisanym roku, stojąc w rynku przed domem swoim z ludzmi gromado wielką, uczyniwszy pochwałkę w oczach żałujących tymi słowami mówiąc: «panowie bracia, wiedzcie o tym, że poki my się nie odważymy, żeby nie oglą-

dając y nie uważając na żadne ich prawa y przywileia iego królewskiey mosci, onym nadane, to nie będzie z niemi konca, przeto trzeba nam o nich mysliec różnemi sposobami, aby ich z tąd wyniszczyć, iednych kazać potopić z kamieniami, a drugich pozabiić, niech że oni na nas swym prawem dochodzą»,—a niektore stojąc, imionami y nazwiskami samemu wiadome, w tey gromadzie odpowiedzieli— «tak trzeba nam y uczynić!» Ó co tedy żałujące, chcąc o to prawem czynić, y na potym iezeliby nasze synagogę y nas samych od kogo kolwiek y iakim kolwiek sposobem miało co potkać, tedy wszystkiego na obżałowanym panu Pacukiewicz u prawem czynić y dochodzić będziemy. Ktore to solenno manifestacyą swoią do xiąg grodzkich Wilenskich dali zapisać.—Што есть записано.

Изъ связи документовъ Виленскаго гродскаго суда за 1605—1682 годы, № 4650. Докум. 10.

№ 86.—1688 г. Юля 6.

Явна дозволенія, даннаго старшимъ Минскаго базилианскаго Свято-Духовскаго монастыря еврею Осипу Израелевичу на право владѣнія монастырскимъ плацомъ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмдесятъ третего, месеца Юля шостого дня.

На враде кгородскомъ в замьку господарскомъ Миньскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володьковичомъ городьничимъ и подьстаростимъ Миньскимъ, постановивъшисе очевисто жидъ Миньский Иозефъ Изъраелевичъ сей скрипть в Богу велебного его милости ксенъдза Циприановича, коньсультора закону светого Базилего кляштору Миньского, до актъ кгороду Миньского подаль, просечи, абы тотъ скрипть зо вьсею речью в немъ в середине помененую былъ до кьнигъ кгородскихъ Миньскихъ принять, акътикованъ и уписанъ, который при-

нявъши, читаного выслухавъши уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Ja Symeon Cyprianowicz consultior zakonu swiętego Bazylego Wielkiego starszy Swiętego Ducha oznaymuję tym moim szkrytem, iż co Jozeph Izraelowicz żyd miasta iego królewskiey mosci Minska, post fata antecessorow swoich otrzymawszy kamienice w Minsku będącą, z rynku do zamku idąc, którą niebosczyk pan Miron Filipowicz w klasztorze swiętego Ducha przyznawszy possessorami uczynił, a że żyd pomieniony Izraelowicz po ruinie nieprzyiacielskiey, według prawa starego y praw pomienionych, tak stwierdzionych od iasnie oswieconych ichmosciow xięży metropolitow w uniey swiętey zostaiących, iako y od wielmożnych ichmosciow oycow starszych Minskich cerkwi swiętego Ducha, do ktorey z dawnych czasow grunt y plac Kozmo-Demianskie należą, szmat gruntu pomienionego do teyże kamienice przyległego nie grodził y z onego po ty czasy nie korzystał y nie przystępował do tego szmatu bez woli starszych Swiętego Ducha, ponieważ tedy ma przyciasność, udał się, iako pod prawem naszym Swiętego Ducha zostaiący, opowiadając mnie starszemu Swięto-Duskiemu, y prosząc żeby ten szmatek od browaru aż do samego parkanu ichm. papien bernadynek klasztoru Minskiego do tey kamienicy iego był przydany, pod tąż danią y czynszem w prawie starym opisanym, y aby według praw starych szkody nie ponosił ni odkogo. Ja tedy starszy Swiętego Ducha, widząc samą słusność, podałem w possesją pomienionemu żydowi pod czynszem w prawie starym należącym oszmatek placu, a co się tknie, ponieważ żyd pomieniony dla swey wczesności komore do kamienicy należąca y przy niej będąca, chciał wiazdu ruinować, tedy wolno onemu dla wiazdu uczynić y wrota drewnianę lub też mur iaki zechce stawić, bez żadney ode mnie y po mnie następujących starszych przeszkody. A inquantum by tenże żyd wynalazł iaki sposob dla wiazdu w ciasności swey, tedy też komora przy walorze

swym zostawać ma według upodobania pomienionego żyda iako actora tey kamienicy. A co się tknie iesli by nie chciał drewnianego budynku, tedy wolno na tymże mieyscu komorę przy teyże kamienicy zruinować y według upodobania swego restawrować y murować. J na to ia starszy świętego Ducha daię tę moię pismo s podpisem ręki moiey y s pieczęcią klasztorną temu pomienionemu żydowi. Działo się w Minsku, roku tysiąc sześćset osmdziesiąt wtorego, dnia dwudziestego Februaryi. У того шкрипту печать притиснена, а подпись рукъ тыми словы: Symeon Сургунович consultorъ zakonu святого Bazylego, starszy klasztoru Minskiego святого Ducha Sergius Wosinski or. S. B. magni, Daniel Korytynski ord. D. Bazylia vicarius et ordinarius Minscesis Jozephus Hryniewski Ord. Bazylia extra ordinarius. А приписокъ на томъ шкрипце тыми словы: То право od klasztoru Minskiego dane wyż pomienionemu żydowi we wszystkich punktach y параграфач зтвѣрдзам, бѣдѣцъ в Минску на wizycie, dnia dwudziestego siodmego Junia, roku tysiąc sześćset osmdziesiąt trzeciego. Stephan Martiszkiewicz Businski protoarchimędryta zakonu святого Bazylego wielkiego; Jozeph Pietkiewicz sekretarz zakonu святого Bazylego starszy бѣдѣцъ. Который же тотъ шкриптъ за поданемъ оногo до акътъ и прозьбою особы веръху мененое ест до кънигъ кгородскихъ Минскихъ принять, акътикованъ и уписанъ.

Изъ актовъ книги Минскаго градскаго суда за 1682—1690 годы, № 11788, л. 183—184.

№ 87.—1684 г. Января 6.

Явка описи вещей, которыя у Минскаго еврея были отняты Брестскими евреями.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осемьдесятъ четвертого месеца Генвара шостого дня.

На враде кгородцкомъ в замьку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Волотковичомъ городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевисто жидъ и купецъ места Минскаго Аронъ Лейбовичъ оповедаль, покладаль и ку акътикованью до книгъ кгородскихъ Минскихъ подалъ реестръ забраня немало рознихъ речей и готовыхъ грошей презъ жидовъ Брескихъ, квалтовнымъ способомъ, у жида купьца Миньскаго, на речъ в немъ нижей мененую служащий и належачий тому-жъ жиду купьцу Арону Лейбовичу, просечи, абы тотъ реестръ былъ до книгъ кродскихъ Минскихъ принять и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова, такъ се в себе маеть: Regestr забраня презъ жидъ арендарза Zasluskiego y iegomosci pana Niemiry y жидовъ Minskich Michalewiczow y Hiersza Szawłowicza y Dawida Chaimowicza y жидовъ starszych Brzeskich z ynnemi subordynowanemi, iako się в processie szerzey opisanemi, u Arona Leybowicza жидъ Minskiego niżej выраzonychъ речей: ogonkow sobolich чтыреста, kosztuiącychъ золотыхъ тисяцъ двисцие, soboli sorokow два wysokiego gatunku, kosztuiącychъ золотыхъ пѣцъ тисяцъ чтыреста пѣцдзисятъ; sorok soboli podlejszych ieden, золотыхъ тисяцъ осмсетъ; kunie sorokow trzy, золотыхъ sześćset; gornostaiow sorokow пѣцъ золотыхъ trzysta пѣцдзисятъ; popelie kozuchow два золотыхъ osmdziesiąt; błam lisow iegomosci pana horodniczego Minskiego золотыхъ czterdziecie; białego sztametу sztuk две золотыхъ dwiescie czterdziecie; pieprzu pułkamienia золотыхъ dziewięć; imbioru pułkamienia золотыхъ sześć; ryżu pułkamienia золотыхъ чтыры; rozynek wielkich pułkamienia золотыхъ osm; rozynek małych pułkamienia золотыхъ osm; szafranu czwierć funta золотыхъ dziesięć; goździkow czwierć funta золотыхъ trzy; cynamonu czwierć funta золотыхъ trzy; muszkatowych gałekъ czwierć funta золотыхъ два, muszkatowego kwiatu czwierć funta золотыхъ чтыры; giermak suk-

na przedniego czarnego, kosztuiący złotych osmdziesiąt; ryzy białe, książki kosztuiące złotych trzydziestcie ieden; kiecy dwie złotych dziesięć, kilim czerwony turecki złotych dwadziescia; grubrynu wiszniowego łokci dwanasctie złotych czterdziestcie osm; cwilichu sztuka iedna złotych trzynasctie; zwierciadło kosztuiące złotych trzy; szta-
metu lazurowego łokci dwa, złotych sześć; rękawicy wilcze, kosztuiące złotych cztery; kuntusz czarny złotych sześćdziesiąt; posciel, kosztuiąca złotych dwadziescia; gotowych pieniędzy w dobrej monecie złotych dwa tysiące dziewiętnasctie, co uczyni wszystkie summy złotych dwanasctie tysięcy trzysta sześćdziesiąt pięć y groszy trzynasctie. Который же тотъ реестръ за поданемъ оного черезъ особу верьху мененую до актъ, есть до книгъ гродьцкихъ Миньскихъ принять, акътикованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1682—1690 годы, № 11788, л. 261.

№ 88.—1684 г. Января 10.

Заявление возныхъ о сознании Гришки Павловича, служителя Францисканскаго Пинскаго монастыря, въ покражѣ имъ серебрянаго вѣнца съ иконы Божіей Матери и продажѣ онаго еврею Нахману Новаховичу, который подговаривалъ его къ новымъ покражамъ.

Ja Daniel Sławuta y ia Theodor Lebedziewski ienerałowie iego królewskiej mosci powiatu Pinskiego zeznawamy tym naszym relacynym kwitem, iż roku terazniejszego 1684 miesiąca January 10 dnia odprawowała się sprawa przed iegomoscią panem Benedyktem Kaczanowskim, namiestnikiem grodzkim powiatu Pinskiego, przy bytnosci niektórych na ten czas ich mosciow panow obywatelow powiatu Pinskiego, przy nas ienerałach, ichmosciach xięży Franciszkanach conwentu Pinskiego, o ukradzenie korony srebnej pozłocystey w ko-

sściele z obrazu naswieszny Panny przez chłopca Hryszka Pawłowicza ichmosciom samym że służącym. A gdy był przyprowadzony przed sąd iegomosci pana namiestnika, wespół okowany po nodzie z Feskiem Jwanowiczem mieszczaninem iegomosci pana Hrehorego Kazimierza Szyrmy, pisarza ziemskiego powiatu Pinskiego, za powołaniem od onego złodzieia, iakoby on Fesko miał namawiać onego na tę kradzież, a gdy przyszedł do wienkszych turtur opytu dobrowolnie uwolnił, przed sądem iegomosci pana namiestnika y drugich ichmosciow y przed nami ienerałami znał, że z rankoru mając nań y strachu onego pomowilem niewinnie, kturego Fedora Jwanowicza ze wszystkiego tego pomowienia niewinnego wolnym czynie y wezwalam, iakoż y iegomosc pan namiestnik z drugimi ichmosciami na tey sprawie siedzącymi uznawszy iako ni w czym nie niewinnego człowieka Feska Jwanowicza wolnym uczynili y przy komorze onego zostawili, ktury to złodziey sam się tylko do kradzenia korony srebnej pozłocystey w kosciele z obrazu naswieszny Panny znał y onę koronę połamawszy na szmaty y szmatow kilka przedał żydowy Nachmanowi Nowachowiczowy synowi Nowacha Boruchowicza za groszy osm polskich y igielke, ktury to żyd tegoż złodzieia nawięciey namawiał iczeli y więcey ieszcze srebra do mnie przyniesiesz to y więcey piniędzmi zapłace y nożykiem ciebie podaruię. A tak my ienerałowie cośmy widzieli y słyszeli na ten czas przy tey sprawie będącemi to wszystko na tę nasz relacyny kwit spisawszy s pieczęciami y rąk naszych s podpisami do xiąg grodzkich Pinskich daimy y zeznawamy. Деніель съ Плавска Славута енераль его королевское милости повету Пинского. Theodor Lebedziewski ienerał iego królewskiej mosci powiatu Pinskiego.

Изъ актовой книги Пинскаго гродскаго суда за 1684 годъ, № 13033, стр. 283.

№ 89.—1884 г. Января 15.

Списокъ вещей, отнятыхъ Брестскими евреями у еврея Арона Лейбовича, фактора Минскаго доминиканскаго монастыря.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осемьдесятъ четвертого месеца Генъвара петнадцатого дня.

На враде кргодцкомъ в замку господарскомъ Миньскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Волотковичомъ гродничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановивъшисе очевисъто енераль его королевской милости воеводства Минскаго, Николай Туровичъ оповедалъ, покладалъ и ко акътикованю до книгъ кргодцкихъ Минскихъ подаль реестръ шкодъ, починенныхъ в Богу превелебнымъ ихъ милости ксенжи доминиканомъ кляшътору Минскаго, презъ жидовъ кагалу Брескаго, на речъ в немъ в середине выражною тымъ-же ихъ милостямъ ксенжи доминиканомъ Минскимъ служачий и належачий, просечи, абы тотъ реестръ былъ до книгъ кргодцкихъ Минскихъ принять, акътикованъ и уписанъ, который уписуючи слово до слова, такъ се в себе маеть: *Registrum szkod uczynionych klasztorowi Minskemu dominikanskiemu w roku tysiące sześćset osmdziesiąt trzecim, dnia trzydziestego Decembra, przez żydów Brzeskich w procesie specyfikowanych y przez Michalewiczow żydów Minskich, przez Salomona Moyżeszowicza żyda y arędarza Zasulskiego w osobie Aarona Leybowicza żyda Minskiego, faktora klasztoru naszego dominikanskiego, powracającego z iarmarku z Mira, który iarmark na świętego Mikolaia zwykł się tam odprawować, na dobrowolney drodze, pod Załużem, przededniem rozbitego. Naprzod złotych tysiące pięćset w towarach, które nakupił dla klasztoru według rejestru osobliwego sobie danego; osobno złotych trzysta, co się dało dla kupienia korzenia różnego, popielic y sztamentu, krobka, w ktorej zapieczętowanej po-*

stałem do konwentu Stolpeckiego dominikanskiego przez tegoż Aarona czare srebrną w grzywien sześć, każda grzywna po złotych czterdziestu, co uczyni złotych dwieście czterdzieście; koneweczka srebrna z wierzchem, ważąca grzywien cztery, każda grzywna po czterdziestu pięciu złotych, uczyni sto osmdziesiąt; łyżek okrągłych tuzin w grzywien sześć, po złotych trzydziestu pięciu grzywna, to uczyni złotych dwieście dziesięć; kubkow cztery ważące grzywien trzy, każda grzywna po czterdziestu złotych, co uczyni złotych sto dwadzieścia; kanak złoty z dyamentami, rubinami sadzony, który kosztuję tysięcy pięć sześćset siedmdziesiąt y pięć złotych; krzyż sczyr złoty, w nim dyamentow osmnastie, kosztuję tysięcy trzy pięćset, złotych trzydziestci, sznurow pereł, różnego gatunku, szacowano ich tysięcy dwa osmset y pięćdziesiąt złotych. Co wszystko uczyni podług komputu złotych tysięcy czternastie pięćset siedmdziesiąt y pięć. Kоторый же тотъ реестръ за поданемъ оного до актъ и просьбою особы верху мененое есть до книгъ кргодцкихъ Минскихъ принять, акътикованъ и уписанъ, с которыхъ и сесъ выписъ подъ печатью.

Изъ актовъ книги Минскаго гродскаго суда за 1682—1690 годы, № 11788, л. 266.

№ 90.—1884 г. Февраля 14.

Заявление вознаго о поимкѣ еврея Соломона Ароновича, обокравшаго церковь въ селѣ Одрыжинѣ.

Оповідалъ y protestował się iegomość пан Maciey Wirzykowski слуга y дозорца добр wielmożного iegomosci pana Jana-Karola na Dolsku Dolskiego, podczaszego wielkiego xięstwa Litewskiego, starosty Piskiego, pułkownika iego królewskiej mosci nazwanych Lubaszewa Odryżyna y innych w powiecie Piskim leżących, na żyda mianującego się bydz z miasta Ostroga

na imie Salomona Aronowicza o to, iż iako dziak cerkwie Odryżynskicy na imie Andrzej Stankiewicz y poddani tameczni protestującemu dali sprawę, że roku terazniejszego tysiąc sześćset osmdziesiąt czwartego, miesiąca February czternastego dnia, pomieniony żyd Salomon Aronowicz przyszedłszy do wsi Odryżyna y u arędarza tamecznego noclegowawszy, a potym na za- iutrz pomienionego dnia nie pomniąc na pana Boga y przykazanie Jego, tudzież na karania w prawie opisane, milczkiem potajemnie do cerkwie we wsi Odryżynie będącey przyszedłszy, proboy z zamkiem sposobem złodzieyskim u drzwi cerkiewnych wykręciwszy, a do cerkwie wszedłszy, z ołtarza, na którym offiary Boskie odprawowane zostaią, kielich cenowy z patyną, srebro, którym Ewangelia oprawna była odarszy, lichtarz mosiądzowy, miernice cenową, towałen płociennych cztery, potym swieceę wielką woskową przed obrazem Przczystey Panny będącą połamawszy, to wszystko z sobą zabrał y drogą do miasta Lubaszewa poszedł, o ktorey szkodzie gdy pomieniony dziak y poddani wsi Odryżyna wzięli wiadomość, za pomienionym złodzieiem udali się, ktorego dnia szesnastego terazniejszego roku y miesiąca s temi pokradzionemi rzeczoma w miescie Lubaszewie ułapili, o co tedy wszystką, a zatym o paeny y karania prawne chcąc z pomienionym żydem złodzieiem prawem czynić, tę protestacyą do xiąg grodzkich Pinskiх dał zapisać.

Ja Prokop Dzikowicki ienerał iego królewskiey mosci powiatu Pinskiego zeznam tym moim relacynym kwitem, iż roku terazniejszego 1684 miesiąca February szesnastego dnia, przy stronie szlachcie panu Janie y panu Pawle Szpakowskich, z ktoremi za użyciem od iegomosci pana Jana Wirzykowskiego sługi y dozorczy dobr wielmożnego iegomosci pana Jana Karola na Dolsku Dolskiego podczaszego wielkiego xięstwa Litewskiego, starosty Pinskiego pułkownika iego królewskiey mosci nazwanych Lubaszewa Odryżyna y innych w powiecie Pinskiм leżących byłem we wsi

Odryżynie, tamże przy mnie dziak cerkwie tameczney, woyt y poddani na imie Ławryn Hrybowicz y inni ułapiwszy żyda mianuiącego się być z miasta Ostroga na imie Salomona Aronowicza z rzeczoma w cerkwie tameczney pokradzionemi, a w procesie opisanemi, w miescie Lubaszewie ułapiwszy tego złodzieia do wsi Odryżyna z rzeczoma w cerkwie pokradzionemi przyprowadzili y mną ienerałem y stroną szlachtą oswiadczyli, na dowod czego wszystkiego ia ienerał com widział y słyssał to wszystką w ten moy kwit relacyny spisawszy z pieczęcią y z podpisem ręki mey, także z pieczęciami strony szlachty do xiąg grodzkich Pinskiх daię y zeznamam. Прокопъ Диковицкій енераль его королевское милости повету Пинского.

Изъ актовъ книги Пинскаго гродскаго суда за 1684 г., № 13033, стр. 441—442.

№ 91.—1684 г. Марта 20.

Явна контракта Андрея Нѣмцевича съ евре- емъ Израилемъ Лейзеровичемъ на право взиманія мыта въ имѣніи Гнѣвчицахъ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осемьдесятъ четвертого, месеца Марца двадцатого дня.

На враде кгородскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ передо мною Станиславомъ Казимеромъ Токарскимъ подстолимъ и подстаростимъ Пинскимъ отъ вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольского подчашного великого князьства Литовского старосты Пинского установленнымъ, постановившимъ очевисто Израель Лейзеровичъ арендарь Гневчицкій тотъ листъ запись на аренду цла старого до скарбу его королевское милости належачого на речъ въ немъ нижей выражоную ку акътикованью до книгъ кгородскихъ Пинскихъ подалъ въ тые слова писаный. Andrzej Jan Niemcewicz stolnik Witebski, starosta

Hniewczycki, dworzanin pokojowy iego królewskiej mosci, czynie wiadomo tym moim listem arędownym zapisem, iżem arędowałem cło stare, do skarbu iego królewskiej mosci należące Jzraelowi Leyzorowiczowi żydowi Pinskiemu, arędarzowi memy Hniewczyckiemu na rok ieden, to iest od roku terazniejszego tysiąc sześćset osmdziesiąt trzeciego, miesiąca Oktobra czternastego dnia, konczyć się ma da Pan Bóg przyszłego tysiąc sześćset osmdziesiąt czwartego takowegoż dnia czternastego Oktobra miesiąca, za złotych polskich trzysta, którą złotych trzysta ma wypłacać mnie czterma ratami, to iest pierwszą ratę miesiąca January czternastego dnia, drugo ratę miesiąca Apryla czternastego dnia, trzecią ratę miesiąca Juli czternastego dnia, czwartą ratę miesiąca Oktobra czternastego dnia po złotych siedmiudziesiąt pięciu, który pomieniony arędarz tę starę cło bez żadney przeszkody ma według instruktarza sobie wybierać, a iesliby kto temu sprzecznym miał być temu arędarzowi memu, tedy za daniem mnie znać mam y powinien będę onego zastępować żeby ni w czym ten arędarz szkody w tym nie podnosił, na co ten moy arędowny list zapis pomienionemu arędarzowi memu dla lepszey wiary pod pieczęcią y s podpisem ręki mey dałem. Pisan w Hniewczycach roku tysiąc sześćset osmdziesiąt trzeciego, miesiąca Oktobra czternastego dnia. У того листу при печати притисненой подпись руки тыми словы: Андрей Niemczewicz, stolnik Witebski, starosta Hniewczycki. Который тотъ листъ запись за поданьемъ его черезъ особу верху мененую до книгъ кгородскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго гродскаго суда за 1684 г. № 13033, стр. 559—560.

№ 92.—1684 г. Апрель 18.

Заявление вознаго объ отдачѣ на поруки евреевъ, обвиняемыхъ въ кражѣ заемнаго письма, выданнаго ими Гатовской.

Ja niżej na podpisie ręki mey mianowany ienerał iego królewskiej mosci, powiatu Pinskiego czynię wiadomo tym moim relacynym areztownym przyparęcznym kwitem, iż roku terazniejszego tysiąc sześćset osmdziesiąt czwartego, miesiąca Apryla osmnastego dnia, za przydaniem od iego mosci pana Benedykta Kaczanowskiego, namiesnika grodu Pinskiego, z stroną szlachtą panami Janem y Pawłem Szpakowskimi areztowałem y przyparęczyłem oczywiście w dziesięciu tysięcy złotych polskich samemu Rawowi y wszystkim starszym żydom kachału Pinskiego żydow Pinskiх to iest samego gospodarza Leybę Jakubowicza Minskiego y żonę iego y dwóch synow iego Jankiela y Chayma Jakubowiczow Leybowiczow w sprawie iegomosci paniey Joanny Hatowskiej, komornikowey Pinskiej o ukradzenie obligu na gotową rękodayną pożyczoną summę pieniędzy to iest na iedynascie set złotych polskich od tegoż żyda Leyby Jakubowicza Minskiego y od drugiego żyda Grybicza danego. A obadwa ci żydowie społem zapisali się płacić iedna osoba za drugą wszytką summę iedynascie set złotych, nie wymawiając się niedostatkiem, przypadkiem, ucieczką y śmiercią drugiey osoby, y ten oblig ukradziony w domu własnym tego żyda Leyby Jakubowicza Minskiego w Pinsku roku y miesiąca wzwysz pisanego, dnia czternastego z szkatuły przez samego Leybe, albo żonę, czyli też przez synow iego. Który to arezt y przyparęczenie oczywiste sam Raw y wszyscy starsi żydzi kachału Pinskiego przyiowszy, deklarowali dotrzymać tych wzwyz pomienionych żydow aż do samey rosprawy ieymosci paniey Hatowskiej. A tak ia ienerał na czym był y com sprawował wszytko stroną szlachtą oswiadczyw-

szy y na ten kwit moy spisawszy do xiąg grodzkich Pinskiх z podpisem ręki mey ku zapisaniu podałem. Pisan w Pinsku. Theodor Lebedziewski ienerał iego królewskiej mosci powiatu Pinskiego.

Цзъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1684 годъ, № 13033, стр. 709.

№ 93.—1884 г. Мая 25.

Письмо Мирскаго и Сверженскаго старосты къ Минскимъ евреямъ, въ которомъ онъ объявляетъ имъ полную безопасность отъ нападений на нихъ Брестскихъ евреевъ во время ярмарокъ въ г. Мирѣ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ четвертого, месеца Мая двадцать пятого дня.

На въраде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Миньскимъ, постановивъшисе очевисто жидъ места Минского Абрамъ Лейбовичъ оповедалъ, покладалъ и ку актыкованью до книгъ кгородскихъ Миньскихъ подалъ листъ приватный отъ его милости пана Станислава Казимера Кротовьскаго Мирскаго и Сверженьскаго старосты до жидовъ старшихъ кагалу Миньскаго писанный, имъ же самимъ жидомъ старшимъ кагалу Минского служачий и належачий, на речъ в немъ нижей выражоную, просечи, абы тотъ листъ былъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять, актикованъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Panowie żydzi kahału Minskiego! Był tu u mnie od was ordynowany żyd Minski pap Abram Leybowicz protestuiąc mi listy iego królewskiej mosci y xiężny ieymosci paniey y dobrodzieyki moiey miłosciwey, mając y list pisany do mnie od iegomosci pana marszałka Brasławskiego instanciyny za kahałem waszym Minskim, o to iż dla za-

wodow waszych z starszemi żydami Brzeskimi na iarmarkach y po drogach turbowany y towary zabierany y do szkół żydowskich do nabożestw nie puszcзаны, przeto ia, iako namiesnik tey maiętnosci Mira, zabiegaiąc temu, абы uymy, tak w skarbie iego królewskiej mosci, iako y w iarmarkach uymy y ruginy nie było, upewniam y deklaruię, абыście на iarmarki Mirskie iako w tem roku y potym bezpiecznie iachali y handli podług dawnych zwyczajow odprawowali, w czym od żydow Brzeskich żadnych krzywд, turbacyi y obełg nie odniesiecie upewniam y do szkoły żyдowskiej Mirskiej на nabożestwo żyдowskie chodзіć wolną będzie bez odniesienia żadnych opraesyi, а за doniesieniem od was skargi на żyдow Brzeskich, tedy będę wiedział iako was bronić. W tem was upewniwszy zostaię на zawsze wam życлиwym y rad służyć. Stanisław Kazimierz Grotowski Mirski y Swierzenski starosta. А дата у того листу тыми словы: Dat z Mira dnia pietnastego Mai, anno tysiąc sześćset osmdziesiąt czwartego. Затылокъ в томъ же листе в тые слова: Panom starszym żydom kahału Minskiego moim wielce łaskawym do oddania. Kоторый же тотъ листъ за поданемъ оного до актъ черезъ особу верху мененую ест до книгъ кгородскихъ Миньскихъ актыкованъ и уписанъ.

Цзъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 343—344.

№ 94.—1884 г. Юня 8.

Жалоба еврея Файбиша Јозефовича на Михаила Петровскаго за насильственное отнятие у него воску и денегъ.

Opowiadał y płaczliwie się protestował Paybisz Jozephowicz żyд miasta y maiętnosci wielmożnego iegomosci pana Jana Karola na Dolsku Dolskiego, podczaszego wielkiego xięstwa Litewskiego, starosta Pin-

skiego, nazwanego Chomska w powiecie Piskim leżącego na iegomosci pana Michała Piotrowskiego pisarza bywszego cel nowopodwyższonego y donatium kupieckiego komory Piskiey o to, iż żałujący w roku terazniejszym 1684, będąc posłanym od pana Ułasa Jaroszewicza mieszczanina y kupca miasta tegoż Chomska dla odebrania wosku lawterczystego od Gierszona Beniaszewicza żyda Piskiego kamieni dwóch odmycony iechał do miasta Piska, który żyd przyiechawszy a od pomienionego żyda Gierszona ten wosk kamieni dwa odmycony na cłach na komorze Piskiey odebrawszy, mając u siebie gotowych pieniędzy złotych trzysta, za które więcej chciał kupować wosk, ale tak wprędce nie mógł dostać, nazad z tym woskiem kamieni dwuma y z pieniędzmi do pana Ułasa do Chomska w tymże roku wysz pisanym, miesiąca Iuny siódmego dnia powracał, a gdy już w drodze pod Parszewicze wieś jego królewskiej mosci podieżdżał, tamże przerzeczony iegomość pan Piotrowski, nie mając już w rękę pisarstwa, bo inszemu zdał, u którego ten wosk odmycono, dogoniwszy na dobrowolney drodze a zastąpiwszy z czeladzią swą z pistoletami, ten wosk z wozu gwałtownie i pieniądze trzysta złotych od pomienionego żyda odioł y odiowszy wrzкомо do Piska wrocil y ślad uczynił, gdzie y pomieniony żyd iechał z nim, a nie mogąc za nim zbiec prosto do Piska przyiechawszy o obżałowanym pytał się gdzie w mieście; wziowszy wiadomość, że niemasz, potym biegł na ten że swoy goscinniec y żydow Janowskich gdy spotkawszy pytał o nim aż powiedzieli, że goscincem do Janowa poiechał, lecz żyd przerzeczony wróciwszy się zaś do Piska przed urzędem grodzkim Piskim o takowym gwałcie, a prawie rozboiu na dobrowolney drodze, opowiedział, a opowiedziawszy y takową swoją żalobę przelożywszy salva sobie dali do poscignienia tego pana Piotrowskiego y do odyskania tego wosku y pieniędzy pomienionych, gdzie by kolwiek go doiechał, chcąc z onym praw-

nie czynić iako y do zaniesienia dalszego processu szerszego, iesli będzie potrzeba, teraz te swy protestacją do xiąg grodu Piskiego dał zapisać.

Изъ актовой книги Пискаго градскаго суда за 1684 г., № 13033, стр. 911—912.

№ 95.—1684 г. Юня 16.

Жалоба еврея Ильи Лейеновича на Александра Бушковскаго за пожертвованіе Пискимъ езуитамъ дома, принадлежащаго якобы названному еврею.

Żalował, opowiadał y soleniter się protestował Iliа Leienowicz żyd miasta jego królewskiej mosci Piskiego arędarz w majątnosci w Bogu zeszłego iegomosci pana Alexandra Buszkowskiego, podsędka powiatu Piskiego, nazwaney Morowinie w powiecie Piskim leżącej, na ten czas mieszkający, o to y takowym sposobem, iż zeszły iegomość pan podsędek Piski zaciągnowszy żałującego Iliа Leienowicza żyda na arędę napoiow wszelkich we wsi Morowinie y inszych wsiach do Morowina należących, tudziesz młynu Marowinskiego od roku 1662 za pewną summę pieniędzy na wypłacenie w każdy rok ratami w liscie arędownym od niebozczyka żałującemu danym opisaną y dom żalobliwego w mieście Piskim będący, z budowaniem wszelakim gwoli ciężarom mieskim, a mianowicie rotpisow y inszych podatkow przez kahał szkoły Piskiey na żałującego y na dom jego wkładanych, aby ten dom nie był obciążony takowemi ciężarami pod pretekcią swoją wziął, y gdy żałujący żyd arędarz Morowinski na tey arędzie od wysz mianowanego roku do tych czas zostaiąc według listu arędownego na każdy rok pieniędzy za arędę postanowione niebozczykowi imsci panu podsędkowi wypłacał y żadnego szeląga winien niezostał, na co kwity niebozczykowskie ma, a że po smierci niebozczyka imsci pana podsędka Piskiego za-

łobliwy Ili Leienowicz żyd Pinski arędarz Morowinski, za przestroga przez roznych ichmosciow p.p. obywatelow powiatu Pinskiego, wziął pewną wiadomość o testamencie niebozczyka imsci pana podsędk Pinskiego, który do akt grodu Pinskiego w roku teraznieyszym 1684 na roczkach juniowych podany iest, że niebozczyk imśc pan podsędek Pinski nie mając od żałującego Ili Leienowicza, żyda Pinskiego, żadnego prawa y zapisow tak na wieczność, iako y na zastaw dworu y domu iego własnego w miescie Piskim będącego, iakoby tym testamentem ten dwor y dom iego własny ni w czym niebozczykowi imsci panu podsędkowi nie obciążony, czyniąc na zgubę żałującego żyda ubogiego ichmosciom oycom iezuitom kolegium Pinskiego na wieczne czasy zapisać y legować miał, przeciwko ktoremu testametu y legacy niesłusznie y nieprawnie uczynionej protestując, z każdym takowym ktoby do tego domu iego własnego mienil sobie przystęp prawem czynić, niezaniecha y zostawiwszy sobie do melioratiew tej żałoby swej y uczynienia szerszej protestacy od kogo by miał trudność iakową przeszkode w tym dworze y domie swoim salva ten proces swoy do xiąg grodzkich Pinskiich podał.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1684 г., № 13033, стр. 953—954.

№ 96.—1684 г. Юля 2.

Жалоба священника Ставецкой церкви Петра Курциловича на еврея Шостановича за удержание послѣднимъ десятины, слѣдуемой на церковь съ арендуемой имъ мельницы, за поправу хлѣба и луговъ и нанесение тяжкихъ побоевъ прислугѣ священника.

Żałował opowiadał y z wielkim żalem swoim soleniter się protestował w Bogu wielebny ociec Piotr Kurcyłowicz prezbiter cerkwi Stawieckiej, protopopa Pinski, na niewiernego Olfa Szostakowicza żyda y na

ten czas arędarza karczny Stawieckiej, o to i takowym sposobem, iż pomieniony obżałowany żyd, zostawszy w pomienionej wsi iego królewskiej mosci nie dawnymi czasy Stawku arędarzem, następując na przywilegia xiążąt ichmosciow, ktoremi wprzody cerkiew Stawecka z pobożności swojej fundować raczyli, na ktoro to cerkiew różne grunta y sianożenci y różne przynależności do tej cerkwi należące też xiążenta ichmość osobliwie nadawszy y tym przywilejem swoim naznaczywszy we młynie Staweckim dziesięcine na wyżywienie tak samego żałobliwego, iako też y następującym po nim kapłanom raczyli, o ktoro to dziesięcine niepojednokrotnie żałobliwy u pomienionego obżałowanego żyda y arędarza tamecznego upominał, aby nie czyniąc uymy cerkwi Bożej nie chciał onej uszczerbku przez to czynić, który idąc iedno swoją żydowską imprezo y nadentoscją, będąc cerkwi Bożej y wiary naszej chrześcianskiej głównym nieprzyjacielem, czyniąc żałobliwemu nieznosną w tym szkodę y krzywdę, gdy żałobliwy roku swiezo przeszłego 1683, miesiąca Aprila 10 dnia posławszy z domu syna swojego pana Jana Kurcyłowicza upominając y prosząc w dobry sposób, aby nie następując na prawa wieczyste żałobliwemu od xiążąt ichmosciow na cerkiew Stawecką nadane, pomieniono dziesięcine ze młyna Staweckiego oddał, który pomieniony obżałowany żyd nie tylko dziesięcine ze młynu Staweckiego pozwolić miał, ale ieszcze w domie swoim mało y syna żałobliwego na ten czas nożem nie przebił, w czym żałobliwy przez nie wybranie dziesięciny przez lat dwie ponosi szkody na złotych pięcdziesiąt polskich. Nidosyc ieszcze na tym mając, tenże pomieniony obżałowany arędarz Stawiecki będąc z żałobliwym w blizkim sąsiedztwie, różnych miesięcy y dni, mieszkając w tej karczmie Stawieckiej przez lat trzy, różne różnemi czasy żałobliwemu w potrawieniu tak różnego zboża byłtem swoim, iako też y przez czeladz swoją w domie żałobliwego czynił szkody, co żałobliwy bę-

dać człowiekiem spokojnym, a przy tym y w leciech podeszły, cierzpliwie znosić tak swoją krzywdę y szkodę do prawnych terminow nie wdaiąc musiał, gdzie widząc obżałowany żyd takową żalobliwego cierzpliwość y submisią, rozszeraiąc dalszo swoją swowolną władz, nie ustaiąc w swoiey zawzięty złości, roku terazniejszego 1684, miesiąca Maia trzydziestego dnia, będąc cerkwi Bożey głównym nieprzyacielem, na zniewagę stanu żalobliwego duchownego, przepomniawszy boiazni Bożey, wstydu ludzkiego, mniey dbaiąc na srogość prawa pospolitego, na takowych gwałtownikow surowie opisanego, umysnie namowiwszy y posławszy browarnikow swoich z konmi, wołami y różnym bydłem, gdy żalobliwy w cerkwi Bożey nabożenstwo odprawował, do ogrodu żalobliwego owsem zasianego, wpędzić y szkodę onemu uczynić kazał, ktore, czyniąc rozkazaniu obżałowanego, zapędziwszy konie y woły y inne bydło, ten ogrod owsem zasiany w niwecz obrócili, a gdy żaloiący powrociwszy z cerkwi Bożey do domu swojego widząc tak wielką szkodę y krzywdę swoje y na tym zbożu bydło obżałowanego pobrac i do domu swojego zaprowadzić kazał, mając wołą do grodu Pńskiego oddać y prezentować, a sam na parafii do chorego z naswiętszym sakramentem odiachał, w tym czasie pomieniony obżałowany żyd, postrzegszy, że żalobliwego w domu nie masz, posławszy y sam poszedszy, gwałtownie na dom naszedszy, pomienione bydło odebrał, gdzie czeladz żalobliwego tego bydła wydawać nie chciała, tamże y czeladz żalobliwego bez bytnosci onego sam z czeladzią swoją pobił y pokaleczył y te bydło do domu swojego zabrał. A gdy żalobliwy powrociwszy z parafi poczoł żalobliwego aby takowych gwałtow nie czynił naupominać y samego żalobliwego obżałowany słowami nie uściwemi honorowi kapłanskiemu dotkliwemi nazywaiąc paganinem zelżył, zesromocił, odpowiedz y pochwałkę na zdrowie żalobliwego samego, syna y czeladz zabiciem na śmierć y domu ogniem spaleniem uczynił.

O ktore takowe violencie y szkody o odpowiedz y pochwałkę, chcąc żalobliwy z obżałowanym prawem czynić, szkod swoich y paen prawnych na nim requirować, dał ten swoy solenny proces do xiąg grodu Pńskiego zapisać.

Ja niżej podpisany ienerał iego królewskiej mosci powiatu Pńskiego z stroną szlachtą panami Janem i Mikolaiem Szpakowskim zeznawam tym moim relacynym quitem, iż roku terazniejszego 1684, miesiąca Juni wtorego dnia, byłem użyty na sprawę niżej mianowaną od w Bogu wielbnego iegomosci xiędza Piotra Kurcyłowicza, prezbitera cerkwi Staweckiey, protopopy Pńskiego do wsi Stawka, do domu onego, gdzie za przybyciem moim y za okazywaniem oyca protopopy widziałem czeladnika imsci naymita na imie Jakowa Prokopowicza i drugiego Ewchima Buniewiczza na poscieli leżących, chorych, zbitych, ledwie co mówić mogących, na ktorych widziałem po głowie, po bokach, rękę y nogach rany sinie spuchłe, krwią ponaciekałe, znać że kiiami bite, ktore takowe zbicie y zranienie swoje mianowali sobie być stałe za naysciem gwałtownym na dom w Bogu wielbnego oyca Kurcyłowicza, prezbitera Staweckiego, przez niewiernego żyda y arędarza Staweckiego Olfa Szostakowicza y browarnikow onego, roku, miesiąca y dnia w procesie szerzey opisanego. A tak ia ienerał com widział y słyszał, to wszystko na ten moy quit relacyny spisawszy, z pieczęcią moią y strony szlachty y s podpisem ręki moiey do xiąg grodu Pńskiego daie y zeznawam. Прокопъ Диковицкій енераль его королевское милости повету Пинского.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1684 г., № 13033, стр. 965—967.

№ 97.—1684 г. Августа 24.

Разрѣшеніе настоятеля Минскаго костела еврею Лейбѣ Ошеревичу продать домъ его, находящійся на костельной землѣ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тысяча шестьсотъ осмьдесятъ четвертого, месеца Августа двадцать четвертого дня.

На враде кгородскомъ в замьку господарскомъ Миньскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володьковичомъ городничимъ, подстаростимъ Миньскимъ, постановивъшисе очевисто жидъ мѣста его королевской милости Ульфъ Маеровичъ оповедалъ, покладалъ и ку акътикованю до книгъ кгородскихъ Минскихъ подалъ призьнане отъ жида места Минскаго Лейбы Ошеревича и малжоньки его на домъ у месте Минскомъ передъ в Бозе велебномъ его милостью ксендзомъ Яномъ Юрьевичомъ, каноникомъ Смоленьскимъ, деканомъ и плебаномъ Миньскимъ учиненое емужъ самому и малжоньце его служащее, на речъ в немъ нижей выраженою, просечи, абы тое призьнане было до книгъ кгородскихъ Минскихъ принято, акътиковано и уписано, которое уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Przedemną Janem Juriewiczem Sawginem, kanonikiem Smolenskim, dziekanem y plebanem Minskim, stanowszy oczewistą Leyba Oszerowicz y małżaka onego Złata Jakubowiczowna żydzi miasta iego królewskiej mosci Minska, zeznanie dobrowolne uczynili w te słowa, iż mając dom swoy rogowy pod iurizdiką y na placu plebanskim będący, ob miedze wrotoma na ulice Wielką Borysowską, bokiem od Jerucha żyda, a drugim bokiem od rynku Troieckiej Góry, tyłem ułeczki, która idzie do koscioła Farskiego z miasta, rowno z rogowym domem Gawanowicza, który to ten dom swoy własny nikomu niepienny y nie zawiedziony y żadnemi długami nie obciążony z budowaniem dwornym, browarem, grodzką owo

zgoła ze wszystkim, a wszystkim będąc potrzebni pieniędzy za pewną summę pieniędzy na wieczność przedali żydom też miasta iego królewskiej mosci Minskiego panu Ulfowi Maierowiczowi y małżace onego Lei Leybowiczownie, na którym tedy placu odebrawszy ia dobrowolne zeznanie wysz mianowanych osob, pozwalam y więcej budynkow stawić, murować według woli y upodobania swego, bez żadney ni od kogo przeszkody; warując iednak, żeby co rok po kopie litewskiej czynszu do plebanij Minskiej oddawano było. J to też waruie, iż wolno samemu Ulfowi Maierowiczowi, małżace, dzieciom y sukcesorom onego iakich chcąc pożytkow wynaydować, przedać, dac, darować, zamienić y iako chcec swoią własnością szafować, pod tąż powinnością. A dla lepszey pewności y wiary przy pieczęci rękę moją podpisuję. Pisan w Minsku tysiąc sześćset osmdziesiąt pierwszego, miesiaca Nowembra dwudziestego piątego dnia. У того зезнання при печатяхъ, а подпись рукъ тыми словы: xiądz Jan Juriewicz Sawgin, canonik Smolenski, dziekan y pleban Minski. Anno Domini tysiąc sześćset osmdziesiąt trzeciego, die siedmnastego Martij, hoc instrumentum in generali visitatione episcopali delegata est productum, quod suscripsi sigilloque communi mandavi. Adalbertus debski kanonicus Wilnensis archid. pralatus Smolensc visitator generalis illustrissimi et reverendissimi domini loci ordinarii. Которое-жъ тое сознанье за поданемъ оногo черезъ особу верху мененую до актъ есть до книгъ кгородскихъ Миньскихъ принять, акътикованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 395—396.

№ 98.—1884 г. Августа 24.

Явна письма великаго канцлера Литовскаго Огинскаго, даннаго Минскимъ евреямъ въ охрану отъ нападений на нихъ Брестскихъ евреевъ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тысяча шестьсотъ осмдесять четвертого, месеца Аввгуста двадцать четвертого дня.

На враде кгородскомъ в замъку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановивъшисе очевисто жидзи старшые сынагожки Минское оповедали, покладали и ку акътикованю до книгъ кгородскихъ Минскихъ подали листъ ясне вельможного его милости пана Марцыяна Огиньскаго, канцлера великаго князства Литовскаго, имъ же самымъ служащый на речъ в немъ выраженою, просечи абы тотъ листъ былъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять, акътикованъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Marian Alexander z Kozielska Oginiski hrabia na Dąbrownie, kanclerz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, Radoszkowski, Mscibowski, Dorsuniski, Sidryczynski etc. etc. starosta. Wszem wobec y każdemu z osobna, komu by o tym wiedzieć należało. Po zaleceniu powolności moich, oznajmuję, iż suplikowali żydzi Minscy na żydow kahału Brzeskiego, że pomienieni żydzi Brzescy, mając już z sobą zaczęte prawo przed sądem iego królewskiey mości zadwornym assessorskim żydow Minskich różnemi sposobami ciemiężo, grabieżo, im po iarmarkach y inne wiolencye onym czynią, zaczym iako takowyich postemppek y re-skryptem iego królewskiey mości iest zganiiony, tak y ia teraznieyszym listem za żydami Minskiemi piszę, ażeby oni wszedy na wszelkich targach y iarmarkach wolni, bez żadnych grabieżow, pogotowiu na dobrowolnych drogach zasadzek czynienia

handle według zwyczaju swego odprawowali tak, iako by żadney ni odkogo wiolencij nie ponosili proszę. A zatym zostaię. Pisan we Mscibowie dnia dziesiątego Augusta, Anno tysiąc sześćset osmdziesiąt czwartego. У того листу печать притиснена, а подпись руки тыми словами: Waszmościow panowie życzliwy przyiacioł y służyć rad Marcjan Oginiski kanclerz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ листъ за поданемъ оного черезъ особъ верху мененыхъ есть до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять, актикованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго городскаго суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 397—398.

№ 99.—1884 г. Августа 24.

Явна королевскаго листа, которымъ приказывается Брестскому кагалу ни подъ канимъ видомъ не притъснять въ торговыхъ дѣлахъ евреевъ Минскаго воеводства.

Лета отъ нароженя Сына Божого тысяча шестьсотъ осемьдесять четвертого, месеца Аввгуста двадцать четвертого дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановивъшисе очевисто жидзи старшые сынагоги Минское оповядали, покладали, ку акътикованю до книгъ кгородскихъ Минскихъ подали листъ его королевской милости упоминальный, имъ же самимъ жидомъ старшимъ сынагоги Минской служащый и належачый, на речъ в немъ нижей выраженою, просечи, абы тотъ листъ его королевской милости упоминальный былъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять, актикованъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Jan trzeci z Bożey łaski król Polski wielkie xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Zmudzki, Mazowiecki, Inflanski,

Podolski... Niewiernym żydom y całemu kahałowi Brzeskiemu. Doniesiono nam iest przez panow rad y urzędnikow naszych przy boku naszym będących, imieniem starszych żydow synagogi Minskiej, iż wy stante litispentia u sądu naszego zadwornego assessorskiego, usurpując sobie iakieś nad pomienionemi żydami naszymi starszenstwo, onych różnemi sposobami aggrawuiecie, kiedy mi nie respektując na rescripta nasze, eo nomine sub wadiis pięciu tysięcy czerwonych złotych zaszle na pomienionych żydow Minskich, różne po dobrowolnych drogach zasadzki czyniąc, onych przeymuiecie, towary im zabieracie, na targach, na iarmarkach pomienionych żydow Minskich, w niwczym sobie nie winnych grabicie; jakoż na piędziesiąt tysięcy złotych de facto onym zagrabiliscie, przez co nie mogą mieć wolnego przejazdu y w handlach swoich bezpеченstwa. Jnsuper za waszemi impeticyjami długow sobie winnych na wojewodztwa Minskiego żydach więcej piętnastu tysięcy złotych wybrać nie mogą, a zatym nie tylko w zapłacenie pomienionych żarąk pięciu tysięcy czerwonych złotych, rescriptem naszym założonych, ale też y w insze pieny prawne popadliscie, chcemy tedy po was mieć y roskazujemy, ażebyście pomienionym żydom synagogi Minskiej żadney aż do finalney u sądu naszego zadwornego decysyey w niwczym praepedytyey y grawaminow, po gotowiu na drogach iakich zasadzek y na iarmarkach towarow onym zabierania czynić nie ważyłisię y owszem do rad swoich y schadzek pomienionych żydow Minskich przypuszczali, onym zagrabione na piędziesiąt tysięcy w towarach refusionem uczynili, pod zaręką, iako ważność rzeczy wyposi y pod utraceniem zwierzchnosci waszey, w czym y mandaty in instanti wydać roskazaliśmy, inaczey tedy nie uczynicie. Dan w cancelaryey naszej wielkiego xięstwa Litewskiego, dnia dziesiątego, miesiąca Augusta, roku tysiąc szesćset osmdziesiąt czwartego, panowania naszego dziesiątego roku. У того листу его королевской ми-

лости упоминальнаго печать великаго княства Литовского притиснена, а подпись руки теми словами: Marcian Oginski kanclerz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Который-же тотъ листъ его королевской милости упоминальный за поданемъ оного до актъ есть до книгъ кгородцкихъ Мнскихъ актикованъ и уписанъ.

Изъ актовъ книги Минскаго градскаго суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 399—400.

№ 100.—1884 г. Августа 27.

Явля довѣренности еврею Мовшѣ Марковичу на сборы пошлины съ товаровъ, привозимыхъ въ гор. Пинскъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесять четвертого, месеца Августа двадцать сегого дня.

На враде кгородскомъ в замъку господарскомъ Пинскомъ передо мною Станиславомъ Казимеромъ Токарскимъ подстолимъ и подстаростимъ Пинскимъ отъ вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольского, подчашого великого князьства Литовского, старосты Пинского, пульковъника его королевское милости установленънымъ, постановившисе очевисто панъ Мовша Маркевичъ жидъ Смеловицкій арендаръ ясне вельможного его милости пана канцѣлера великого князьства Литовского на цло старое комори Пинское присланы, тотъ листъ одъ его милости пана Станислава Славукгорского, подстолего подлясского, ку акътикованью до книгъ кгородскихъ Пинскихъ подалъ въ тые слова писанный: Ja niżej na podpisie imieniem y nazwiskiem mianowany czynie wiadomo, iż wielmożny iegomość pan Michał Kazimierz Pac kawaler Maltanski, pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego, otrzymawszy kontraktem iego królewskiej mosci pана нашего miłosciwego cło stare wielkiego xięstwa Litewskiego, według dawnego zwyczaju sobie da-

не для распоряжения одного зсылаю мнѣ, призвавши пана Лейбу Zusmanowicza, секретаря его королевской милости, злечил ми, же что колвек постановю и распоряждю в томъ податку pro rato et grato приязя, vigore tedy tego zlecenia на писмие мнѣ даного постановямъ за дозорцы коморы Пинской, весполъ з przykomorkami, пана Mowszy Markowicza, арѣдаря иасне wielmoznego iegomosci пана канцлера wielkiego хиѣства Литовского Smiłowickiego, котры обшисшы коморѣ в дозор на цло его королевской милости од рѣзныхъ пановъ купцовъ водо и лондемъ товары проводzonych шчерзе и wiernie według инструктора даного выбираѣ, зъ выбраного rachunekъ со кварталъ з регестрами на миейску назначонимъ czyniѣ, купцовъ pokontnemi drogami од плаченя цла unikajacychъ przeimowacъ и на skarbъ его королевской милости przemyczone конфисковаѣ, а на збраниающихся и potengo oponujacychъ сѣ до даня pomocy и posiłku ихъ милости пановъ обywatelowъ тамечныхъ wielce upraszajacъ, для лучшего валору и wiary рѣкѣ мою подписуѣ. Pisanъ в Wilnie roku тysiacy sześciset osmdziesiatъ czwartego, miesiacy Julij dnia czternastego. У того листу при печати притисненой подпись руки тыми словы: Stanisław Słowogorski, podstoli Podlaski m. p. Который же тотъ листъ за поданьемъ его черезъ особу верху мененую до книгъ кгородскихъ повету Пинского есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинского гродского суда за 1684 годъ, № 13033, стр. 1211—1212.

№ 101.—1884 г. Сентября 4.

Разбирательство между евреями Бельчицами и Иваномъ Боричевскимъ по обоюдной ихъ жалобѣ о нанесеніи побоевъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ четвертого, месеца Сентебра четвертого дня.

На рочкахъ кгородскихъ въ замку гошподарскомъ Пинскомъ месеца Сентебра

первого дня припалыхъ и порядкомъ правнымъ судовне отправованыхъ, передъ нами Станиславомъ Казимеромъ Токарскимъ подтолимъ и подстаростимъ, Самуелемъ Михайломъ Ордою Болгарскимъ судьєю, а Андриемъ Яномъ Буднымъ писаромъ врадниками судовыми кгородскими повету Пинского, кгда съ порядку реестрового ку суженью нашому припала справа вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольского, подчашного великого князьства Литовского, старосты Пинского, пулковника его королевское милости, въ довоженю справедливости жидомъ места его королевское милости Пинского Или Лейбовичови Бельчицови и малжонце оного Хаи Бельчицовой съ паномъ Яномъ Рафаловичомъ Боричевскимъ, земениномъ его королевское милости повету Пинского, о найсте якобы квалтовное на домъ въ месте Пинскомъ, въ року теперешнемъ тисеча шестьсотъ осмьдесятъ третемъ, месеца Июля тридцатого дня, помененого жида Или Лейбовича зъ помочниками братьсю своею и суседами именами оному самому добре и прозвискими добре ведомыми, тамъ же въ томъ доме того-жь жида у сеняхъ будущего безъ данья причыны черезъ обжалованого пястью у носъ удережье и окриванье и добывши шабли у руке левой пальцовъ трехъ затяты и, кгда жидъ до избы уходилъ, зъ тылу у локоть руки левой штихомъ пхненье и рану заданье, а черезъ помочниковъ зъ подворья оконъ пивытинанье и повыбиянье, а черезъ другихъ и черезъ самого обжалованого пана Боричевского того жида зъ избы вывлеченье и киями шаблями збитье и змордованье, самое жидовки жоны оного черезъ обжалованого шаблею штихомъ у бокъ правый пхненье, же мало иелить не выпустила и киями збитье и змордованье, о одповедь и похвалку на решту здоровья учиненье, а за тымъ о вины и каранья правные. До которое справы за приволаньемъ черезъ енерала рочкового Прокопа Диковицкого сторонъ до права

одъ вельможного его милости пана подчашого великого князьства Литовского панъ Янъ Стояновичъ за мощю листовною себе даною, а панъ Янъ Рафаловичъ Боричевскій самъ особою своею становили, а кгда панъ Стояновичъ позовъ поднежши поданья оного хотель доводить, тогды позванный панъ Боричевскій о приданье умоцованого у насъ враду просиль и домавляль, мы врадъ обжалованому, прихилияючисе до права посполитого, пана Константого Стецевича за умоцованого придали есмо и тую справу до дня шостого сего-жь року и месеца одкладаемъ. А кгда день шостый припалъ, теды умоцованный одъ вельможного его милости пана подчашого великого князьства Литовского старосты Пинского, а панъ Боричевскій зъ приданнымъ умоцованнымъ одъ насъ панемъ Константымъ Стецевичомъ очевисто ставаючи мощъ до мовенья оному устыне злетиль. Зачимъ панъ Стояновичъ поднежши позовъ стороны своей поданья оного у селе Гривковичахъ, въ повете Пинскомъ лежачомъ, у ворота дворные мешканья пана Яна Боричевского написомъ енерала Прокопа Диковицкого и признанья оного черезъ того-жь енерала, также трое воланье на томъ позве написаное, слушне и правне доведши, жаловаль зъ того позву по титуле вельможного его милости пана подчашого великого князьства Литовского старосты Пинского тыми словы: Земенинови господарскому повету Пинского пану Янови Рахваловичови Боричевскому, зверхности его королевское милости, симъ позвоомъ до враду кгородского Пинского позываетъ, а по прочитанью того позву на дальшій доводъ покладалъ и читаль передъ нами тотъ же панъ Стояновичъ протестацію и реляцію енеральскую Теодора Лебедевского выписомъ съ книгъ кгородскихъ Пинскихъ въ року теперешнемъ 1683, месеца Июля тридцатого дня выданые, при которомъ поступьку правномъ на збитью, ранахъ и найстыю на домъ забираль жидови помененому Или Бельчицови зъ жоною, бы и

зъ дальшимъ доводомъ до присеги, а по присезе подлугъ артыкулу семого розделу одинатцатого, который науку дае, ижь жидомъ шляхецкая навезка за ихъ зраненье и скалеченье ма быть плачона, зачимъ за найстыю на домъ кгвалту подлугъ артыкулу першого, зъ розделу одинатцатого рубли дванадцать грошей и самого на покаранье горломъ, а помочниковъ на седеенье у вежу въ замку Пинскомъ недель дванадцать у насъ враду просиль и домавляль. Противо чому одъ пана Боричевского панъ Константы Стацевичъ ставаючи покладалъ передъ нами протестацію одъ пана Яна Рафаловича Боричевского, въ року теперешнемъ 1683, месеца Июля тридцатого дня и реляцію Теодора Лебедевского енерала выписомъ съ книгъ кгородскихъ Пинскихъ выданые; о которыхъ опеваеть, ижь кгда панъ Янъ Боричевскій съ сыновцомъ своимъ паномъ Карпомъ Боричевскимъ для одысканья певного долгу винного отцу пана Карпа Боричевского до дому Или Белчица жида Пинского пришли и о тые гроши винные, абы помененый Иля Белчиць оддалъ, почали упоминатъсе, теды помененый жидъ якобы пана Карпа Боричевского впередъ словами ущипливыми, гонорови шляхецкому шкодливыми, лжилъ и сромотиль, а потомъ пястыю у губу зъ obu сторонъ билъ и око правое подбилъ, а кгда жалобливый панъ Янъ Боричевскій за што бы сыновца оного пана Карпа Боричевского билъ, лагодными словы пыталъ, тогды ничего не одказавши. также словами не усттвыми лжилъ и сромотиль и зъ сеней зъ лопатою выскочивши жалуючихъ якобы билъ; въ томъ часе Ицко Белчиць братъ обжалованого и другихъ жидовъ немало зъ лопатами, зъ кыями, зъ безменами напалши помененого пана Яна Боричевского тиранско а немилосерне по головахъ, плецахъ, рукахъ били и раны шкодливые позадавали, одкуль, кгда яко могучи боронечисе, до чолну на берегъ, ку речце Пине уходили тыломъ, у яму панъ Янъ Боричевскій оба-

лилсе, тамъ же вжо лежачого сродзе збили и мало не насмерть забили. Где у лежачого грошей готовыхъ золотыхъ шесть, шаблю коштуючую золотыхъ десять, шапку зеленую фалендышовую завойковую золотыхъ пять коштуючую помененные жиды одобравши одповедь и похвалку если бы одъ того збитья живъ зосталъ на смерть забитьемъ учинили. При которомъ поступку правномъ ближшихъ сторону свою пановъ Боричевскихъ до присяги на всей жалобе забералъ, а по присяге за збитие и зраненъ навезки совитой, а самыхъ жидовъ на покаранъ горломъ у насъ враду афектовалъ. Мы врадъ вырозумевши добре зъ продукованыхъ обею сторонамъ конътроверсии, ижъ о найстье и о зраненъ межи сторонами жалобы опевають, не чинечи на сесъ часъ жадного розсудку, тую справу на инъквизицію отослали есмо, которую его милость панъ Самуель Михалъ Орда Болгарскій, судья кгородскій одправилъ и подаль до насъ враду въ тые слова писаную: Roku 1683, dnia szostego Septembra. Inquizicia w sprawie żyda Leybowicza o zacięcie w rękę y zbicie od pana Boryczewskiego z roczkow Septembrowych roku wywiedziona ut supra. Naprzod pytałem się Jeka Bielczyca, ten powiedział, że pan Boryczewski naprzod przyszedłszy siadł pod jego domem; który gdy pytał się dla czego by siedział pod domem, powiedział pan Boryczewski, że mi twoy brat winien groszy dwadziescia pięć; odpowiedział Jeko, że o to pozywaj brata mego do urzędu, sprawi się o to. А по прочитанью тое инъквизиции одъ актора на пленипотента у насъ враду прошоно и домавяно. А такъ мы врадъ въ справе вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольского, подчашого великого князства Литовского, старосты Пинского, въ довоженью справедливости жидови места его королевское милости Пинского Или Лейбовичови Белчицови и малжонце оногъ зъ паномъ Яномъ Боричевскимъ, земениномъ его королевское милости повету Пинского о найстье яко-

бы квалтовное на домъ въ месте Пинскомъ, въ року теперешнемъ тисеча шестьсотъ осмьдесятъ третемъ, месеца Юля тридцатого дня помененого жида Или Лейбовича съ помочниками братью своею и суседами именами и прозвисками оному самому добре ведомыми тамъ-же въ томъ доме того-жъ жида у сеньяхъ будучого безъ данья причины черезъ обжалованого пястью у носъ ударенъе и окривленъе, а добывши шабли у руце левой пальцевъ трохъ затятые и кгда жидъ до избы уходилъ стилу у локоть руки левое штихомъ пхненъе и рану заданъе, а черезъ помочниковъ зъ подворья оконъ повытинанъе и повыбиянъе, а черезъ другихъ и черезъ обжалованого само пята Боричевского того жида зъ избы вывлеченъе и киями шаблями збитие и змордованъе, самое жидовки, жоны оногъ черезъ обжалованого шаблею штихомъ у бокъ правый пхненъе же мало іелить не выпустила и киями збитие и змордованъе о одповедь и похвалки на здоровье учиненъе, а за тымъ о вины и каранья правные, поневажъ по прочитанью инквизиции одъ актора на пленипотента у насъ враду потребовано, мы врадъ на сесъ часъ жадного розсудку не чинечи въ той справе акъторови на пленипотента допустили есмо, а же при конклюдии рочковъ то се стало, про то до пришлыхъ рочковъ першихъ по теперешнихъ судить припадающихъ, заховавши обудвумъ сторонамъ все обороны правные одкладаемъ, на которыхъ безъ жадныхъ запозвовъ обедве стороны росправу приняти мають. Которая справа до книгъ кгородскихъ Пинскихъ есть записана.

Изъ актовой книги Пинскаго гродскаго суда за 1684 г., № 13033, стр. 1271—1274.

№ 102.—1885 г. Января 17.

Явля повторительнаго листа короля польскаго Яна III, которымъ подь строгимъ наказаніемъ приказывается Брестскимъ евреямъ не притѣснять въ торговыхъ дѣлахъ Минскихъ евреевъ и возвратить послѣднимъ заграбленные у нихъ товары.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осемьдесятъ пятого, месеца Генвара семнадцатого дня.

На враде кгородцкомъ въ замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимсе очевисто жидзи старшие синагожки Минской оповедали, покладали и ку акътикованю до книгъ кгородцкихъ Минскихъ подали листъ его королевской милости заручный с канцелярии великого княства Литовского в справе жидовъ старшихъ синагожки Минской, противо жидовъ старшихъ синагожки Бреской вынесеный, на речъ в немъ в середине помененую служащий и належачий жидомъ старшимъ синагожки Минской, просечи абы тотъ листъ заручный его королевской милости былъ до книгъ кгородцкихъ Минскихъ принять, акътикованъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Jan trzeci z Bożey łaski król Polski, wielki xiążę Litewskie, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmuydzki, Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflanski, Smolenski, Sewierski y Czernihowski. Nie wiernym żydom starszym i całemu kahałowi Brzeskiemu. Doniesiono nam iest przez panow rad y urzędnikow naszych przy boku naszym będących, imieniem starszych żydow y całej synagogi Minskiej, iż wy od dawnego czasu usurpując iakięs sobie nad pomienionemi żydami Minskimi starszenstwo, lubo o to zaszła sprawa do sądu naszego assessorskiego y do tąd bez decisyey zostaie, wy onych różnemi sposo-

bami agrawowaliscie, kiedy nie respektując, na rescripta nasze pod zaręką pięciu tysięcy złotych czerwonych zaszle, na nich po dobrowolnych drogach zasadzki czyniliscie y onych na targach y na iarmarkach bez żadney przyczyny grabiliscie, jakoż na pięćdziesiąt tysięcy towarow onym zabraliscie; także przez wszystkie czasy nie mogli mieć wolnego przejazdu y w handlach swoich bespeczenstwa, nadto za waszemi przeszkodami długow sobie winnych na woiewodstwa Minskiego żydach więcey piętnastu tysięcy złotych wybrać nie mogli, a za tym nie tylko pomienione zaręki, pięciu tysięcy czerwonych złotych rescriptem naszym założonych, ale też y inne paeny prawne popadliscie byli, dla czego wydaliśmy byli do was rescript nasz, ażebyście byli tymże żydom synagogi Minskiej żadney ni w czym praepeditij y grawaminow po gotowiu na drogach iakich zasadzek, na iarmarkach grabieży y towarow zabieranie czynić, aż do finalney u sądu naszego zadwornego decisyey nie wazyłiscie y owszem do rady y schadzek swoich onych nie przypuszczali y zagrabione towary na pięćdziesiąt tysięcy złotych onym powrocili, pod zaręką iako ważność rzeczy wynosi i pod utraceniem zwierzchnosci y starszenstwa waszego rozkazalismy byli; wy iednak na te wszystkie rescripta i zaręki nasze by namniey nie dbając, do dawnych violentij y krzywd tymże żydom synagogi Minskiej różnemi czasami, pod zarękami naszymi poczynionych, nowe poczyniliscie y znowu towarow na pięćdziesiąt tysięcy pod czas iarmarku na przeszły święty Mikołay w Mirze zagrabiliscie y zabrali y inne violentie y krzywdy poczyniliscie im przez co powtore tak pierwsze, iako y poslednieysze zaręki, ale i inne poeny y vigor prawa dla rebelly waszey popadliscie, nim tedy o to wszystko sprawa do sądenia w sądach naszych assessorskich przypadnie, wskazuiemy wam surowo, abyście pomienionym żydom synagogi Minskiej y dawno y teraz świeżo zabrane towary koniecznie powrocili y szkody im nagrozdili, pas wolny y przeyscie przez

Brzescie y przez inne mieysce onym nie zabraniali y żadnych gwałtow, grabieży, zasadzek iuż więcey od tych czas im nie czynili, ale we wszelakim pokoju z niemi się obchodząc ostatniey decisyey sprawu u sądu naszego assessorskiego z niemi czekali, gdzie sąd nasz co komu należeć będzie słusznosci wynaydzie y skaże, ynaczey nie czynicie pod troiakiemi zarękami respectem pierwszych y pod utraceniem cale starszenstwa waszego, nie oddalając ich także od rad y schadzek waszych y owszem ich wolną przepuszczając, spokojnie z nimi żyjąc, na ostatek y pod innemi pae-nami y rigorem prawa na przeciwnych zarękom naszym obostrzonym. Dan w cancelarij naszej wielkiego xięstwa Litewskiego, dnia iedynastego miesiaca January, roku Panskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt piątego, panowania naszego iedynastego roku. У того листу его королевской милости печать великого князьства Литовского притиснена, а подпись руки теми словами: Marcian Oginski, kanclerz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ листъ его королевской милости за пода-немъ оногo черезъ особъ верху мененыхъ до актъ есть до книгъ гродцкихъ Минскихъ принять, акътикованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1682—1690 годъ, № 11788, л. 454—455.

№ 103.—1885 г. Января 21.

Явка списка товаровъ, которые Брестскими евреями были забраны у Минскихъ евреевъ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ пятого, месеца Генъвара двадцать первого дня.

На вьраде гродскомъ в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ городъничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевисто жиди старшие синагожки Минской оповедали, покладали и ко акътикованю до книгъ гродскихъ Минскихъ подали реестръ забра-

ня товаровъ презъ жидовъ Брескихъ, рукою власною его милости пана писара и подьстаростего замьку Минского писанный, на речъ в немъ нижей выражоную, тымъ же жидомъ старшимъ синагожки Минской служащий и належачий, просечи, абы тотъ реестръ былъ до книгъ гродскихъ Минскихъ принять, акътикованъ и уписанъ, который, уписуючи у книги слово до слова, такъ се в себе маеть: Regestr towarow żydow Minskich aresztowanych za dług winny iasnie oswieconego xiążecia iegomosci pana podkanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego, na obligi trzynascie tysięcy: iuchta żyda Leyzera Pinchasowicza ciukow czterdziecie, w ktorych po par trzy skur; u tegoż par osmnascie, Jeka Fiszewicza iuchta par sto dziesięc; Rubina Dawidowicza sukna różnego lundyszowego postawow osm, tegoż żyda papieru ryz sześć cienkiego; iuchta kamieni dwadzieścia, Wulfa Maiorowicza iuchta par dziewędziesiąt, wago Minsko kamieni trzydziecie dziewięc y funtow dwadzieścia y cztery, Jli Rubinowicza iuchta ciukow siednascie po par trzy, Wulfa Szawłowicza ciukow sześć po par trzy, Nachima Wulfowicza iuchtu ciukow piętnascie po par trzy. Te towary są aresztowane w wadze przezemnie zesłanego od iegomosci pana starosty Mirskiego. У того реестру подпись руки теми словами: Jan Kondratowicz pisarz zamku Mirskiego. Который же тотъ реестръ за поданемъ оногo до актъ черезъ особъ верху мененыхъ есть до книгъ гродскихъ Минскихъ принять, акътикованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1682 1690 годъ, № 11788, л. 456.

№ 104.—1885 г. Января 21.

Явка списка товаровъ и денегъ, которые Брестскими евреями были забраны у Минскихъ евреевъ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ пятого, месеца Генъвара двадцать первого дня.

На вѣраде кгородскомъ в замку господарскомъ Минѣскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановивъшисе очевисто енераль воеводства Минѣскаго Андрей Олехнович оповедалъ, покладалъ и ку акътикованью при занесеной протестации до книгъ кгородскихъ Минскихъ подалъ реестръ забранья товаровъ и инъныхъ розныхъ спленъдоровъ презъ жидовъ старшихъ синагожки Бреской жидомъ синагожки Минской, на речъ в немъ нижей выражоную, жидомъ старшимъ синагожки Минской служащий и належачий, просячи абы тотъ реестръ былъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ акътикованъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова, такъ се в себе маеть: Registrum zabrania towarow w miescie Mirze przez żydow Brzeskich u żydow Minskich, w roku przeszłym tysiąc sześćset osmdziesiąt czwartym, miesiąca 7 bra, różnych dni, krom zabranych sukien y towarow na registrze iegomosci pana starosty Mirskiego specyfikowanych. Naprzod u żyda Nachima Ulfowicza y towarzysza iego Szlomy wzięto sorokow soboli trzy wysokiego gatunku, koždy sorok po trzy tysięce złotych kosztujące, złotych dziewięć tysięcy; u tegoż wzięto sznurow pereł osminascie wielkich urianskich, kosztujące złotych dwa tysiąca; u tegoż wzięto pierścieni szczerо złotych trzy, w iednym trzynascie dyamentow, kosztujące złotych tysiąc dwiescie; w drugim pierścieniu dyamentow pięć, kosztujące złotych tysiąc, w trzecim pierścieniu szczerо złotym, w nim kamień szafirowy wielki, kosztujące złotych sześćset, u tegoż wzięto gotowych pieniędzy złotych dwa tysiąca; u żyda Wulfa Maiorowicza wzięto konak szczerо złoty, rubinami y dyamentami sadzony, w nim sztuk osminascie, kosztujące złotych trzy tysiące; u tegoż wzięto lancuch szczerо złoty, wążący osmdziesiąt czerwonych złotych, kosztujące złotych tysiąc; u tegoż żyda wzięto pare manelej szczerо złote, rubinami y szmaragdami sadzone,

wążące piętnascie czerwonych złotych, kosztujące złotych sześćset; u tegoż wzięto pas srebrny pozłacany, roboty ryskiey, perlami urianskimi wielkimi sadzony, w nim pereł dwiescie, kosztujące złotych tysiąc; u tegoż gotowey summy wzięto złotych tysiąc pięćset; u żyda Wulfa Szawłowicza wzięto pięć błamow futra pupkow sobolich, wysokiego gatunku, kosztujące złotych dwa tysiące pięćset; u tegoż wzięto ieden sorok soboli, kosztujące złotych tysiąc pięćset; u tegoż wzięto trzy bunty lisow moskiewskich, kosztujących złotych osmset; u tegoż wzięto rysiw przednich dziesięć, kosztujących złotych czterysta; u tegoż wzięto sorokow dwa kunic, kosztujące złotych czterysta; u tegoż wzięto dziesięć błamow futra sibirskowego moskiewskiego, kosztujące złotych pięćset; u tegoż gotowey summy wzięto złotych tysiąc osmset. U żyda Abrama Szapsaiewicza y towarzysza iego Jlli Jzraelowicza wzięto u nich sorokow pięć kunic, kosztujące złotych tysiąc dwiescie; u tychże wzięto wilkow trzydziescie moskiewskich przednich, kosztujące złotych czterysta pięćdziesiąt, gotowey summy złotych tysiąc. U żyda Gierszona Jllaszewicza wzięto gotowey summy złotych dwa tysiące pięćset dwadziescia sześć. U żyda Jzaka Tisielewicza wzięto gotowey summy złotych dwiescie pięćdziesiąt siedm y groszy piętnascie. U tychże żydow Minskich, krom zabranych sukien, na registrze pana starosty Mirskiego specyfikowanych, osobliwie po gospodach różnych grabieżnym sposobem zabrano sukna różnego coloru y różney ceny postawow szesnascie, letko rachując koždy postaw po złotych szesciudziesiąt y pięciu, co uczyni summą złotych sto czterdzieście; harusu różnego coloru tegoż czasu zabrano sztuk dwanascie, ogulnie rachując, kosztujące złotych sześćset; u tychże żydow zabrano rambku sztuczek dwadziescia pięć, rachując koždy sztuczke po kop trzy groszy liczby litewskiey, złotych sto osmdziesiąt siedm y groszy piętnascie, u tych że żydow wzięto gotowey summy złotych sześćset dziewięćdziesiąt siedm. Tymże żydom

Minskim iadącym z iarmarku Mirskiego do Minska różnych towarów w miasteczku Stołpcach przez żydów Brzeskich y arendarza Wołożynskiego na imie Szlome Sielomonowicza zabrano na złotych cztery tysiące. Suma summarum czyni złotych czterdzieście dwa tysiące. Który ten registr przy protestacy przezemnie Andrzeia Olechnowicza, ienerała woiewodztwa Minskiego w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiąt piątym, miesiąca January dwudziestego pierwszego dnia do akt grodu Minskiego iest podany. У того реестру подпись руки енеральское тыми словы: Andrzej Olechnowicz ienerał iego królewskiej mosci woiewodztwa Minskiego. Который же тотъ реестръ за поданемъ оного до актъ черезъ енерала верху мененого есть до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять, акътикованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1682—1690 годъ, № 11788, л. 457—458.

№ 105.—1685 г. Февраля 5.

Донесеніе возныхъ о разборъ дѣла по участию Вилкомирскаго еврея Лазаря Рѣзника въ кражѣ вещей и документовъ въ Шешольмѣнїи Виленскаго епископа.

Мы ienerałowie iego królewskiej mosci woiewodztwa Wilenskiego oznaymuiemy tym naszym relacynym przyparęcnyim kwitem o tym, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiąt piątym, miesiąca Lutego, piątego dnia, мы ienerałowie mając z sobą stronę szlachtę osiadłą pięciu szlachcicow pana Adama Kulikowskiego, pana Stephana Olechnowicza, panow Jana y Matysa Klimowiczow, a pana Jana Zaborskiego, за узыцием iegomosci pana Stanisława Dowgiały, iezdзили́мы z stą stroną także z zesłаным od iasnie wielmożnego iegomosci хи́дза Alexandra Kotowicza biskupa Wilenskiego iegomoscią panem Janem Romanowskim, zawiadowcą na ten czas

maiętnosci Szeszolskiej y z poddanemi Szeszolskiemi, obwinionemi w uczynku złodzieystwa, mianowicie z Pawłem y Mikołaiem Budrami do dworu iego królewskiej mosci Wilkomirskiego dla sprawiedliwosci z żyda Łazarza Rzeznika, domem mieszkaiącego w Wilkomierzu, na ktorego tegoż czasu okowani w kaydanach skarżyли się прерзечени poddани Szeszolscy Budrowie, że u nich ochędоство iegomosci pana Stanisława Dowgiały, także sprawy, obligi, blankiety według osobliwey žaloby aktora pomieniony żyd Łazarz тайемне, w dom ich przyiachawszy, czynіаc podstempek, wykupił mimo obwołаніe на targach y w szkole żyдовskiej uczynione; przez co ten to Łazarz w то́ż złодzieystwo spolnie z chłопami Szeszolskiemi popadł. Na którym terminie pan Romanowski zawiadowca Szeszolski, postanowiwszy прерзечоных podданных Budrow przed iegomoscią panem Gronskim, czesnikiem Nowogrodzkim, podstaroscim prowentowym Wilkomierskim we dworze Wilkomierskim, przy nas ienerałach y wielu ludziach y szlachty także przed wysadzonemi do tey sprawy od iasnie wielmożnego iegomosci pana Michała Damunta Siesickiego, woiewody Menskiego, starosty Wilkomirskiego, który iegomosć sam на ten czas był w Wilkomierzu, pokłадаł piniądze y fanty kociołek y kozuch i inne fanty, ktore żyd Łazarz, kupiаc rzeczy y sprawy u pomienionych Budrow даł był, просząc aby to odebrał iako swoje, а ochędоство y sprawy y obligi aby wrócił wcale, а за звиедzenie podданных i за złодzieystwo aby był pokараны. На котора мову́ żyд Łazarz rzeznik przy нас ienerałach i wszystkim згромадzeniu, także przy żyдах starszych школы Wilkomierskiej, mianowicie Abramie Jakubowiczу, Lewku Szakowiczу, także inych starszych kahału Wilkomirskiego, przy iegomosci panу Dowgiale, iako samым aktorze tey sprawy, добровольне wyznał, że suknie, rząd, kufel srebrny kupił od pomienionych Budrow podданных Szeszolskich, także insze rzeczy, а справ zapарł

się, ale pomienieni Budrowie poddani Szeszolscy, skowani będąc powtornie przesiadczali przed temże zgromadzeniem y przed nami ienerałami, mówiąc, że ty do nas na wiosnę przyjechał w tem roku y resztę rzeczy, także sprawy wszystkie u nas pobrałeś, gdzie żyd Łazarz powtornie zaparł się, a iegomość pan Dowgiało, także zesłany od iasnie wielmożnego iegomości xiędza biskupa Wilenskiego iegomość pan Romanowski prezentowali się mówiąc, gdzie iedno tam i drugie musi bydz, a że do ochędostwa y części srebra przyznał się żyd, ktore wiedząc y znaiąc, w bliskosci o mile drogi mieszkaiąc, suknie znaiąc mimo obwołanie y zapowiedzi pokupił, to y o sprawach y obligach wie y iuż oblig na trzy tysiące summy Jachimowi żydowi Wilenskiemu złośliwie oddał, ktory to Jachim maiąc oblig u siebie zaparł się długu, przysięgł krzywoprzysięstwo zdradą, rotą popełnił. A zatym prosili aby iegomość pan podstarosci Wiłkomirski tego to żyda iako w złodzieystwie poszlakowanego wydał, abo go w sequestrze zatrzymać rozkazał. Na co powiedział iegomość pan Gronski że u mnie na urzędzie żyd Łazarz rzeznik srebro, kufelek mały rząd biały, też y inne rzeczy prezentował y nie winien ten żyd. Na co odpowiedział iegomość pan Dowgiało: nie mógł żyd tego praezentować, bo zapowiedzi były y obwołania na targach y było by to przeciwko aktykacją urzędu tegoż Wiłkomirskiego. Po ktorey kontrowersyi pomienieni żydzi starsi Wiłkomierscy, nie dopuszczaiąc, aby żyd Łazarz był wydany abo sequestrowany, tegoż czasu wzięli go na parękę, mówiąc iakośmy na pierszym terminie z temiż poddanemi Budrami od iasnie wielmożnego iegomości xiędza biskupa Malenskiego administratora na ten czas biskupstwa Wilenskiego sługa iegomości iegomość pan Zdrowski dnia dwudziestego piątego Nowembra, roku 1684 był zjechał, wzięliśmy tego żyda Łazarza na parękę y dotrzyaliśmy go, tak y teraz bierzemy i do rozprawy dotrzymać obiecuiemy, pod zapła-

ceniem wszystkich szkod, które sobie mieni iegomość pan Dowgiało, ieslibyśmy go do ostatniego stopnia prawa nie stawili. A tak my ienerałowie iako na pierszym terminie imieniem pomienionego iegomości xiędza Benedikta Zuchorskiego biskupa Malenskiego przy iegomościu panu Zdrowskim tymże żydom starszym urzędownie przyparęczyliśmy, tak y teraz imieniem iasnie wielmożnego iegomości xiędza biskupa Wilenskiego, przy dozorczy iegomości Szeszolskim panu Janie Romanowskim ktory także imieniem iegomości pana Stanisława Dowgiały tego to żyda Łazarza rzeznika przed iegomością panem Gronskim podstaroscim Wiłkomierskim temże żydem starszym mianowicie Abramowi Jakubowiczowi, Lewkowi Izakowiczowi, Irszy Solomonowiczowi, Peysachowi Zacharewiczowi, Jakubowi Lewkowiczowi y całej szkole przyparęczyliśmy w summie czterdziestu tysięcy złotych, aby go do ostatniego punktu prawa dotrzymali, którą parękę będąc przytomni przyieli obiecawszy do każdego sądu y prawa stawić do ostatniey rozprawy, gólzieśmy o zapisanie tey paręki iegomości pana podstarosciego prowentowego upraszali y sam iegomość pan Dowgiało także iegomość pan Romanowski o toż prosili, a pieniądze pokładanych y fantow przyiać nie chcieli. Na to się aktorowie protestowali y na tośmy dali ten nasz kwit z podpisem ręki naszej. Pisan roku, miesiąca y dnia wyż pisanego. Jan Kazimierz Zarzecki, ienerał iego królewskiey mosci woiewodztwa Wilenskiego. Jan Dubrowski generał Jego królewskiey mosci woiewodztwa Wilenskiego ręką swą.

Изъ связки документовъ Виленскаго градскаго суда за 1686 годъ, № 4568. Док. № 10.

№ 106.—1885 г. Апрель 5.

Рѣшеніе по дѣлу о попражахъ, произведенныхъ Галабудами у еврея Переца Гошквича и другихъ лицъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ пятого, месеца Апрыля пятого дня.

В рочьки кгородские Апрылевые судовъне у Слониме отправованыя передъ нами Казимеромъ Воловичомъ хоружичомъ Виленскимъ на местцу его милости пана подстаростего водле права засажонимъ, Бартломеемъ Владыславомъ Пружанскимъ судьєю, а Александромъ Зенковичомъ подчашымъ и писаромъ вранниками судовыми кгородскими повету Слонимского, будучыми отъ вельможного его милости пана Стефана Фронцькевича Радзиминского, старосты Слонимского, кгда с порадку реестрового ку суженью нашому прыпала справа его милости пана Конъстантога Владыслава Булгака, подстолего и подстаростего Слонимского, колекги нашего, в довоженью справедливости жидови Перцови Гошкевичови, арендарови своему корчъмы Одкгиновское зъ Павлюкомъ и Андреемъ Галабудами, которые подъ жалующымъ выгодовалисе, а теперъ яко се сами назвали Михаловскими и зъ Ганною Робъцевичовною жонною Павълюка Галабуды, яко въ спольной раде и намове зъ собою до злыхъ учынквъ нижей мененыхъ будучыми, за позъвомъ о розные крадежы розныхъ часовъ черезъ объжалованыхъ особъ вперодъ розной шляхте поблизу мешкаючой и подданымъ розныхъ селъ поделаные, а потомъ и подорожнымъ людемъ гостинцомъ едучымъ и в корчме жалующого Одкгиновской на попаскахъ и на ночлегахъ стоячымъ, а на остатокъ и самому помененному жидови арендару тамошнему черезъ покраденъе розныхъ часовъ не мало речей на золотыхъ трыста и большъ шкодъ почыненъе, презъ што отъ тое

корчъмы тымъ злодействомъ своимъ людеи одстренчене, корчъмы и самого господара в подозренъе подане и ослаvene. О которое злодейство одъ розныхъ пановъ обывателевъ повету Слонимского Радвилловского и одъ Кгиновской шляхты не поднокротне на згромажоныхъ копахъ, за прыличныхъ злодеювъ узнаные и декретомъ кгородскимъ Слонимскимъ на горло объвешенемъ были всказаными, в которомъ злодействе и до тыхъ часъ неустаяочы, в року теперешнемъ тисеча шестьсотъ осмьдесятъ пятомъ, месеца Феврала девятого дня о украдене черезъ Павълюка и Андрея Галабудовъ млдзєну его милости пана Быховца, старосты Литынского, в помененой корчъме жалующого Одкгиновской ночуючому пистолету зъ покровцомъ пры седле и инныхъ речахъ жидови арендарови до схованя даного, о предане оногo слосарови Семену Олехновичу в месте Слониме, в дворе его милости пана подкоморого Слонимского мешкаючому, о который пистолетъ, кгда помененному жидови арендару, яко тое корчъмы господару вина дана была, который оногo розно шукаючы и помененного млдзяна съправуючы на золотыхъ тридцать выдалъ, а з особна тотъ пистолетъ у слосара Слонимского окупуючы золотыхъ полсема заплашилъ, а черезъ Анъдрея Галабуду жывучы на аренде у карчъме жалующого в Радвиловичахъ на грудку будучой, аренды з нее прыходячое золотыхъ двадцати не заплаченъе и тое корчъмы спустошенъе, в которомъ спустошенъю шкоды на золотыхъ шестьдесятъ учиненъе и самыхъ не ведеть где поутеканъе. За тымъ где бы се оказать могли до злапаня и конвинкованя оныхъ, яко вжо прыличныхъ злодеювъ, о шкоды и вины правные. До которое справы за прыволанемъ черезъ енерала рочковъ пильнуючого сторонъ до права его милость панъ подстолий и подстаростий Слонимский самъ особю своею и з умоцованымъ своимъ, панемъ Анъдреемъ Зверовичомъ становилъ и моцъ до мовенья речы оному устне злетили, а по-

званные Павлюкъ и Анъдрей Галабудове и жона Павлюка Галабуды не становили. Затѣмъ умоцованый поводовый поданого по Галабудовъ Павлюку и жоне его на именью ихъ Водкгиновичахъ в повете Слонимскомъ лежачомъ, а по Анъдрею до крамъ в месте Слониме прыбитого черезъ енерала повету Слонимского Яна Анътоновича сознаньемъ его того позву днемъ передъ рочками учыненымъ слушне и правъне доведшы и трое воланье пильности стороны своей на томъ позве написаное оказавшы, жалобу зъ него о вышъ мененую речъ, а шырей о томъ позве описаную преложывшы, на доводъ самое речы, покладаль процесъ екъстрактомъ с книгъ кгородскихъ Слонимскихъ в дате року теперешнего тисеча шестьсотъ осмьдесятъ пятого, месеца Февърала двадцать сегого дня одъ его милости пана подстолего и подстаростего Слонимского о тое покраденье на Галабудовъ занесеный, а затѣмъ цытуючы право посполитое статutowое, артыкуль семей зъ розделу чотырнадцатого вздана позваныхъ особъ, поневажъ до права не становяты, на упадъ въ речы и такъ за почыненныи в крадежахъ шыкоды совито осмисотъ трыдцати семи золотыхъ на именичу ихъ Водкгиновичахъ в повете Слонимскомъ лежачомъ и инныхъ всякихъ добрахъ ихъ яко и самыхъ позваныхъ особъ на горло обешенемъ всказанья и до отправки за поменый всказъ на всякихъ ихъ добрахъ порадкомъ правнымъ приходитъ вольности zostавленя его милости пану подстолему и подстаростему Слонимскому у насъ в раду просиль и домавляльсе. А такъ мы врадъ въ той справе его милости пана Константого Владыслава Булгака подстолего и подстаростего Слонимского колекги нашего в довоженью справедливости жидови Перцови Гошквичови арендарови своему корчъмы Одкгиновское зъ Павлюкомъ и Анъдреемъ Галабудами, которые подъ жалуючымыъ выгодовалисе, а теперь, якосе сами назвали Михаловскими и зъ Ганною Рабъцевичовною—жоною Павлю-

ка Галабуды яко в спольной раде и намове з собою до злыхъ учынковъ нижей мененыхъ будучыми, за позвомъ о розные крадежы розныхъ часовъ черезъ объжалованыхъ особъ впередъ розной шляхте поблизу мешкаючой и подданымъ розныхъ селъ паделане, а потомъ и подорожнымъ людемъ гостинцомъ едучымъ и в корчъме жалуючого Одкгиновской на попаскахъ и на ночлегахъ стоячимъ, а на остатокъ и самому помененому жидови арендару тамошнему черезъ покрадене розныхъ часовъ не мало речей на золотыхъ трыста и большъ шыкодъ почынене, презъ што одъ тое корчъмы тымъ злодействомъ своимъ людей одстренчене, карчъмы и самого господара в подозрене подане и ославане. О которое злодейство одъ розныхъ пановъ обывателевъ повету Слонимского Радвилловской и Одкгиновской шляхты не по однокротне на згромажоныхъ копахъ за прыличныхъ злодеювъ узънанные и декъретомъ кгородскимъ Слонимскимъ на горло обвешенемъ были всказанными, в которомъ злодействе и до тыхъ часъ не устаючы, въ року теперешнемъ тисеча шестьсотъ осмьдесятъ пятомъ, месеца Февърала девятого дня о украдене черезъ Павлюка и Андрея Галабудовъ млдзєну его милости пана Быховца, старосты Литынского, в помененой карчъме жалуючого Одкгиновской ночуючому пистолету зъ покровцомъ пры седле и инныхъ речяхъ жидови арендарови до схованя даного, о продане оногo слосарови Семену Олехновичу в месте Слониме в дворе его милости пана подкоморого Слонимского мешкаючому; о который пистолетъ, кгда помененному жидови арендару, яко тое корчъмы господару, вина дана была, который оногo розно шукаючы и помененого млдзєна стравуючы на золотыхъ трыдцать выдалъ, а з особъна тотъ пистолетъ у слосара Слонимского окупуючы золотыхъ польсема заплатиль и черезъ Андрея Галабуду, живучы на аренде у корчъме жалуючого в Радвилловичахъ на грудку будучой, аренды з нее прыходячое зо-

лотыхъ двадцати незаплачене; и тое корчмы зпующено; в которомъ спустошенью шкоды на золотыхъ шестьдесятъ учынене и самыхъ не ведеть где поутекане, затымъ где бы се оказать могли до злapanья и конвинкованья оныхъ, яко вжо прыличныхъ злодеювъ о шкоды и вины нравные, ижъ Павлюкъ и Андрей Галабудове и жона Павлюка Галабуды будучы о то позванными яко се сами до права не становили, такъ и некоторое ведомости намъ враду и стороне своей не учынили. Про то мы врадъ оныхъ яко права посполитого не послушныхъ в року завитомъ на упадъ в речы вздаемъ, а водъле права и домавяня се умоцованого поводового за почынене черезъ тыхъ Галабудовъ в крадежахъ шкоды совито осмьсотъ трыдцать семь золотыхъ на именичу ихъ Одкгиновичахъ в повете Слонимскомъ лежачомъ, на которомъ о то позовъ показано и на инныхъ вшелякихъ добрахъ ихъ лежачыхъ, рухомыхъ и сумяхъ пенежныхъ где кольвекъ будучыхъ; а самыхъ преречоныхъ особъ Павлюка и Андрея Галабудовъ, яко вжо прыличныхъ злодеювъ за таковой ихъ выступокъ на горло обвешенемъ; а же се до права не становятъ, тогда на лапане и за улапанемъ на горле конвинковать его милости пану подстолему Слонимскому и тому жydови арендару его милости всказуемъ и до отпpавы за помененый всказъ на всякихъ позваныхъ добрахъ порядкомъ правнымъ черезъ енерала приходитъ его милости пану подстолему Слонимскому вольность зоставуемъ. Которая справа яко се агитовала до книгъ кгородскихъ Слонимскихъ есть записана.

Изъ актовъ книги Слонимскаго гродскаго суда за 1685—1688 г., № 7888, л. 7—8.

№ 107.—1685 г. Августа 29.

Явна листа польскаго короля Яна III, которымъ вновь приказываетъ Брестскимъ евреямъ не притѣснять въ торговыхъ дѣлахъ Минскихъ евреевъ и возвратитъ послѣднимъ заграбленное у нихъ имущество.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ пятого, месеца Аввгуста двадцать девятого дня.

На вpаде господарскомъ кгородскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володъковичомъ городъничимъ и подьстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевидно жидъ Давидъ Иозефовичъ, школьникъ синагожки Минской оповедалъ, покладалъ и до актъ подалъ листъ его королевской милости упоминательный з канцелярии великой великого князства Литовьского выданный, належачий жидомъ старшимъ синагожки Минской, просечи, абы былъ акътикованъ и до книгъ уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Jan trzeci z Bożey łaski król Polski, Wielki książę Litewski, Ruski, Pruski, Zmuydzki, Mazowiecki, Inflaski, Podolski. Niewiernym żydom starszym y całemu kahałowi Brzeskemu. Już po kilka krotnie suplikuią żydzi sinagogi Minskiej, że wy pretendując sobie nad nimi nieiakieś starszenstwo, do swoiey onych pociągacie władzy, o co gdy już zaszyły były do sądu assessorskiego na przeszłą cadentią po was mandaty, przed sąd przypuszczać sprawę nie chcieliście y compromissem swoim, który potym iuramentem potwierdziliście acquiaetować żydow Minskich in toto obiecaliście, czego żescie nie dotrzymani, tedy wszytek termin prawny nazwać się musi nim tedy skuteczna y finalna sądu iego królewskiej mości zadwornego assessorskiego nastąpi decisia, teraznieyszym listem naszym upominamy, ażebyście żadnych krzywд y przeskod na wszelkich targach y iarmarkach żydom Minskim będącym sami przez się

y przez subordinowane osoby czynić nie wazyłisię, y owszem się spokojnie aż do skonczenia sądu króla iegomosci te sprawy sprawowali pod penami y zarekami takowemiż, iako y w przeszłym liscie zaręcznym są założone, to iest pięciu tysięcy czerwonych złotych y pod utraceniem starszeństwa swego mieć chcemy. J owszem, ktorescie teraz swiezo violentie y grabieże poczynili, one we wszystkim strony uspokoiłi, boć by iuż to iawne było wasze przeciwko prawu sprzeciwienstwo, na ktуре nie respectuiecie, inaczey tedy dla łaski naszej a z powinności swey nie uczynicie. Pisan w cancellaryi naszej wielkiego xięstwa Litewskiego dnia dziesiątego miesiąca Augusta, roku tysiąc sześćset osmdziesiąt piątego. У того листу его королевской милости упоминального при печати великой великого князства Литовского подъпись руки тыми словы: Marcian Oginski canclerz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ листъ его королевской милости упоминальный за поданемъ оногo, до актъ книгъ кгородскихъ Минскихъ есть принять акътикованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 595—596.

№ 108.—1685 г. Августа 29.

Явна удостоверенія Заблудовскаго старосты о томъ, что въ Заблудовѣ являлись къ условленному сроку уполномоченные отъ Минскихъ евреевъ для заключенія мировой сдѣлки съ Брестскими евреями; но послѣдніе не явились.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ пятого, месеца Августа двадцать девятого дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Миньскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подстаростимъ Миньскимъ постановившимсе очевисто Лейба Якубо-

вичъ жидъ места его королевской милости Миньского, покладаль и ку акътикованю подалъ листъ атестацыйный, выданный отъ его милости пана Тобиаша Пенъкальскаго, старосты Заблудовьскаго, просечи, абы тотъ листъ былъ до книгъ кгородскихъ Миньскихъ принять, акътикованъ и уписанъ. который слово отъ слова такъ се в себе маеть: Czynie wiadomo, iż przybywszy do Zabłudowia dway żydzi zesłani z mocą sobie zupełną daną od całego kahału miasta króla iego mosci Minskiego zapoprzysiężonemi na dziesiaciu Bożego przykazania dnia czternastego Maia, w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiąt piątym na seymie w Warszawie odprawuіącym się żydow kahału Brzeskiego, ktorzy, spor z Minskiemi maіą żydami y wykonaniem przed starszemi żydowskiego kahału Grodzienskigo, Wilenskigo y innych kahalow, iż mieli pro finali przez starszych swoich żydowskich, to iest rabinow kahału Brzeskiego, Grodzienskigo, Pinskigo y Wilenskigo podług przysięgi swoię decisionone we wszystkim per compromissionem tak do Zabłudowia ziachawszy się swoie uspokoić miedzy sobą, co żydzi Minscy maіą do Brzeskich praetensie na dniu pierwszego miesiąca Augusta, w roku niesznim tysiąc sześćset osmdziesiąt piątym. Ktorego terminu żydzi zesłani z Minska nie uchybiaіąc comparuerunt tu do Zabłudowia, zkąd widząc, iż nikogo z Brzescia niemasz, posylali od siebie do Brzescia, oznaymuiąc o sobie, iż na termin przybyli do Zabłudowia, upominaіąc się, абы przyjezdźzali y przysięgi swoie dotrzymywali; ale asz do tąd, ani posłancow swoich, ani żadney od żydow Brzeskich nie doczekawszy się wiadomosci, а obawiaіąc się, абы spraw w dalszych swoich prawnych progressow nie utracili, chcąc z nimi daley procedować prawnie, odiechali cum protestatione, ktorą w grodzie mieli o złamanie przysięgi y o nie dotrzymanie terminu na żydow Brzeskich zaniesć, а mnie prosili o atestatią, аbym ia даł na to, iż terminu nie uhibili, co yż własnie было y

nie mał co dzień się przedemną we dworze Zabłudowskim opowiedali, tedy daie im tę atestacją z podpisem ręki mey z przycisnieniem pieczęci moiey, którą dali do xiąg zamku Zabłudowskiego zapisać. Dat w Zabłudowiu dnia siodmego Augusta, roku tysiąc sześćset osmdziesiąt piątego. У того листу атестацыйнаго подпись руки, при печати притисненой, въ тые слова писанный: Thobiasz z Małusz Pękalski łowczy Wilenski, starosta Zabłudowski. Который то тотъ листъ атестацыйный за прозьбою особы верху мененое есть до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять, актикованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго городского суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 597—598.

№ 109.—1886 г. Января 2.

Жалоба Яна Чарнявскаго на Виленскаго еврея Ашора Ароновича о невыполненіи послѣднимъ контракта по доставкѣ невыдѣланныхъ шкуръ.

Żałował, opowiadał y w wielkiej krzywdzie y stracie swoiey protestował się sławetny Czarniawski obywatel y kupiec miasta iego królewskiej mosci Brodu na niewiernego Aszora Aronowicza żyda miasta iego królewskiej mosci Wilna, pisarza cła starego komory Wilenskiej, o to, iż co w roku przeszłym tysiąc sześćset osmdziesiąt czwartym, za przybyciem pana Czarniawskiego do Wilna, obżałowany żyd Aszor Aronowicz, postanowiwszy kontrakt z panem Czarniawskim na kupienie trzech set skur wołowych niewyprawnych, ktore by każda skura po dwudziestu y dwa funtow, a namniey drugie po osmnastu funtow wagi w sobie miały y na to summę pieniędzy u żałobliwego tysiąc sto siedmdziesiąt złotych pomieniony Aszor wziął, na co y contract na piśmie panu Czarniawskiemu z podpisem ręki swoiey

dał, y tym contractem opisał się y obowiązał te wszystkie skury na dzień dziesiąty miesiąca Junij w tymże wysz pisanym roku, pod zaręką ważności rzeczy panu Czarniawskiemu do Wilna wystawić, a pan Czarniawski miał obżałowanemu reszty pieniędzy dodać, iako o tym w tym kontrakcie szerzej opisano y dołożono. Niżli obżałowany żyd, czyniąc ku wielkiej szkodzie żałującego, tych skur, iako się opisał na terminie pomienionym y po terminie nie wystawił y do tych czas ani summy, ani tego towaru nie oddał, o co wprzody żałujący po przyjacielisku, nie wdając się do terminow prawnych, przez ludzi wiary godnych rzemieśników o te skury tak na terminie, iako y po terminie upominał y według contractu towar odebrać a resztę pieniędzy dodać gotow był. Tedy Aszor żyd nie tylko tego towaru nie oddał y contractowi zapisowemu dosić nie uczynił, ale y żadney skury nie okazał y nie miał y tych ludzi wespoł y żałobliwego z confusio odprawił. Za czym pan Czarniawski do prawnych musiał udać się terminow, gdzie wprzody u samych żydow starszych kahału Wilenskiego o sprawiedliwość prosił, a tam nie otrzymawszy skuteczney sprawiedliwości, tedy do należnego zamkowego udał się sądu, od ktorego sądu za uroszczeniem appela-cyi ta sprawa przed samym iasnie wielmożnym imscią panem woiewodą Wilenskim, hetmanem wielkim wielkiego xięstwa Litewskiego na dwóch terminach odprawowała. A że y tam skutecznego konca wziąć nie mogła, tedy do sądu iego królewskiej mosci zadworneho assessorskiego pan Czarniawski ze wszystką sprawą apelował, iako o tym dekreta doskonale w sobie opiewają. A że po seymie blisko przeszłego roku skonczonym ieszcze do tąd sądy assessorskie odprawować nie mogły y ta sprawa przez prawo konca wziąć nie mogła. Za czym żałobliwy pan Czarniawski, będąc wielce przez to z okazji obżałowanego w fortunie swoiey upadłym, a chcąc do swoiey co prędzey przysć własności, y poniesonych szkod co kolwiek prowetować, za perswazją

ludzi postronnych przyjaciół zobopolnych, te sprawę na rozsądek y uznanie ludzi kupieckich, w sposob compromissu tak pan Czarniawski, iako y obżałowany żyd Aszor puszcili y dobrowolnie na ten compromis pozwoliwszy, listy compromissowe z podpisaniami rąk swoich na obiedwie strony dali y co kolwiek ci compromissarze w tym compromissie wyrażeni uznać mieli na tym wszystkim przestać y contentować y dosyć uczynić submittowali y tymi listy compromissowemi obowiązali się. A gdy podług tego compromissu użyci compromissarze to jest z strony pana Czarniawskiego pan Łukasz Kuczarski, pan Eytmin Bewert y pan Antoni Steckowicz, mieszczanie y kupcy Wilenscy, a z strony obżałowanego Aszora Jakub Gordon, doctor medicinae, Zyskint Uryaszewicz y Lewko Jozephowicz żydzi miasta Wilna, tak sami z sobą, iako też y po dwa kroć z sługami iasnie wielmożnego imsci pana kanclerza wielkiego xięstwa Litewskiego, dla przysłuchania tey sprawy zesłanymi, na wielu terminach różnych miesięcy y dniy, w roku przeszłym 1685 zasiadali y uważając tak wielkie straty y szkody żałobliwego różnemi sposobami te sprawę moderowali, lecz że obżałowany żyd Aszor niechcąc żałobliwego własności powrócić y szkod poniesionych nagradzać, zcorumpowawszy z swojej strony compromissarzow żydow, aby we wszystkim z strony pana Czarniawskiego użytym compromissarzom chrześcianom przeciwni byli, zawsze upornie nie pozwalając na żadną rzecz, ani listu compromissowego nie pokładając contumaciter odchodził, mieniając, że ia skurami tylko za samą isciznę dać declaruję, a szkod żadnych nagradzać nie myślę. A gdy iuż na ostatnim terminie to jest dnia dwudziestego miesiąca Decembra wyż pisanego roku ciż compromissarze od pana Czarniawskiego, przy bytnosci obżałowanego Aszora y drugich żydow iego zasiadszy, a zasamą isciznę skurami według contractu, a za szkody y wszystkie poniesione straty tylko złotych osmset aby obżałowany żyd protestującemu panu Czarniawskiemu ex nunc

oddał y nagroził uznali y nakazali, w czym y żałujący (lub na kilka tysięcy szkod ponosi) nie contradikując, ale swemu compromissowemu listowi dosyć czyniąc, takowym uznaniem contentować się musiał. Tedy obżałowany żyd Aszor y na tym ostatnim terminie ani compromissu swego nie pokładał, ani też takową decyzyą compromissarzow contentować y onych słuchać nie chciał, declarując, iż ia prawi ani skur nie mam, ani na takowy sąd, abym miał szkody płacić, nie pozwalam, czym samym pomieniony Aszor swoy compromis skasował, a żałobliwego do dalszych szkod y utrat przywodzi. Protestujący tedy pan Czarniawski widząc takowe zwłoki y wielkie szkody swoje, znowu do swojego prawnego wracając się procederu y przy uroszczoney do sądu iego królewskiey mosci zadwornego assessorskiego appelatiey stawając y o to wszystko, tak o nieuczynienie wprzod contractowi, a potym compromissowi dosyć, iako też o szkody swoje, kturych na kilka tysięcy w opuszczeniu handlow, iarmarkow różnych, tudzież strawując się na Bruku sam z czeladnikiem y konmi y na prawne łożąc przez dwie lecie niemal expensa, według osobliwego rejestru kładzie, chcąc z przerzeczonym Aszorem u sądu iego królewskiey mosci prawem czynić y wszystkich strat swoich dochodzić, dał tę swoją protestacją do xiąg grodzkich woiewodztwa Wilenskiego zapisać.

Изъ связки документовъ Виленскаго градскаго суда за 1686 годъ, № 4568. Докум. № 6.

№ 110—1688 г. Января 5.

Жалоба Виленскихъ евреевъ на притѣсненія, чинимыя имъ Вилкомирскимъ подстолиемъ Станиславомъ Антоневичемъ.

Żałowali y soleniter się protestowali Hirsz Jzraelewicz, Jozeph Łazarowicz, Łazar Michaylewicz y Marek Hirszowicz ży-

dzi ymieniem swoim y wszytkiego bractwa szynkarzow żydow, w mieście iego królewskiej mosci Wilenskim mieszkających, na iegomosci pana Stanisława Woysima Antoniewicza, podstolego powiatu Wilkomirskiego, o to y takowym sposobem, iż iegomość obżałowany mając contrahentią ze skarbem wielkiego xięstwa Litewskiego seymem iako antecedenter przed tym, tak y terazniejszego blisko przeszłego podatek uchwalony czopowego y szeleżnego wojewodstwa Wilenskiego, do ktorego y miasta Wilenskiego szynkarze należą im con constitutie prawa przywileia żydom nadane, ani się sprawuiąc podług instructorza o podatkach wyraznie opisanego, sam przez się, sucolectorow swoich pisarzow, sług na to od siebie subordinowanych, a mianowicie postanowiwszy pana Krzysztofa Porcika y z pomienionemi sługami imsci y onemu nazwiski lepiej wiadomymi, bez żadney okazji dania subtitulo podatkow pomienionych czopowego y szeleżnego, mimo wiadomość iasnie wielmożnego iegomosci pana wojewody, albo iegomosci pana podwoiewodziego y iegomosci pana podstarosciego impriwata autoritate rozkazuie wysz rzezonemu panu sukcolectorowi na domy nie tylko szynkowe żydowskie, ale y gdzie szynkow niemasz, we dnie w nocy, iako się onym podoba, nachodzić z gromadą przybraną tumulty czynić, exactie różne boie, grabieza niepotrzebne y z wypłaconych co się z quitow dokumentaliter ukaże odbierać, grabić niesłuszne y nie byłe rzeczy wymysłać mimo instructorz in super brać, solaria wymagać, gosci przyjeżdżających grabić, przez co skarbowi za takowymi grabieżami od onych, pożytek upada dla exactiey nieznosney. A gdy się im. obżałowanemu skarżyli, żałuiący nietylko aby miał sprawiedliwość czynić, ale pochwałki na zdrowie onych odpowiadał. Ktore wszytkie szkody, exactie, przebrania nad instructorz, boie, grabieże rejestrami osobliwemi czasu prawa będą dowiedzione y aprobowane. O co chcąc prawem czynić in foro competentidał tę manifestatią do xiąg urzędu grodz-

kiego Wilenskiego zapisać. Што есть записано.

Изъ связи документовъ Виленскаго градскаго суда за 1686 г., № 4568.—Докум. № 7.

№ 111.—1688 г. Мая 8.

Жалоба Родзевича на Виленскихъ евреевъ Ашора Ароновича и Арона Ершеревича и другихъ евреевъ о захватѣ денегъ и нанесеніи побоевъ.

.
. powiatu Oszmianskiego na niewiernych żydow obywatelow miasta iego królewskiej mosci Wilenskiego nazwanych Aszora Aronowicza y syna iego Arona Aszerowicza, iako samych pryncypalow uczynku niżej mianowanego y innych pomocnikow przez nich przysposobionych w ten sposob, iż co w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiąt szostym, miesiąca Maia osmego dnia, gdy żałuiący iegomość pan Rodzewicz, mając swoię y iasnie wielmożnego iegomosci pana Piotra Paca starosty Zmuydzkiego sprawy na sądy główne trybunalne, z Dynėborku wyjeżdżał y iuz tak różne rzeczy iako sprawy, pieniądze do skryń poskładał, tedy obżałowani niewierni wysz mienieni żydzi, nie wiedzieć czy z iakowego rankoru, czyli też z naprawy czyiey, wziowszy o wyjeździe wiadomość, a wiedząc o niebytnosci żałuiącego na ten czas w gospodzie, jawny gwałt popehniając z dragonią zamkową Dynėborską y z ynnemi ludzmi tumultem na staneyą, to iest na dom nazwany Burhardowiczowski naszedszy, skrzynie z różnemi fantami na złotych trzysta zabrali, gotowych pieniędzy w dwoch skrzyniach w dobrej monecie złożonych y do Wilna na sprawy y na różne expensa żałuiącego nagotowanych pięć tysięcy sześćset złotych zabrali y tegoż czasu, gdy żałuiący za daniem sobie znać do gospody przypadł, samego muskietami, bardyszami tyransko zbili y mało na śmierć nie zabili, a czeladnika za-

łującego szlachcica dobrego, przy koniach będącego, przy wozie, wyjeżdżającego do Wilna z sprawami y wysz mienionemi pieniędzmi y skrzyniami, na imie pana Kazimierza Jana Dogockiego okrutnie zbili y skrwawili y nie wiedzieć z iakowey okazji do niego mającey, człowieka prawem żadnym nie przekonanego związali, okowali y zaraz do miasta Wilenskiego poprowadzili y tu w Wilnie pod Trybunałem, nie dając go do pod żadną wartość, ale przywatnie ten żyd Aszor, zniosszy się z ynszemi żydami synagogi Wilenskiej, w kamienicy swey, w piwnicy więzili, a potem nie wiedzieć gdzie onego podzieli, czy umorzyli, czyli też gdzie indziej wywiczli. Po którym to gwałcie gdy po wysz mienionych potrzebach swoich żałujący do Wilna tegoż roku miesiąca Maia szesnastego dnia na Trybunał przybył y obżalowanych żydów w miescie w Wilnie poscignął, a gdy o ten gwałt wzięcie y o więzienie czeladnika y rapt upominając się do domu yeh na Żydowskiej ulicy, na przeciw szkoły mieszkających posłał, tedy obżalowani żydzi z dawney swey, a złey zażyłości wrzkomo w dobry sposób na ugode sprowadziwszy y do domu swego zważywszy, miasto wrocenia zabranych rzeczy y wydania czeladnika żałującego u siebie w więzieniu będącego, ieszcze na dalszy contempt żałującego iegomosci y dalszy popelniając pod sądami ichmosciow głównemi Trybunalnemi exces y swowolenstwo, wprzod słowami uszczypliwemi zkonfundowali, a potem samego żałującego tyrancko zbili, zekrwawili, co czasu prawa obszerniey na relacyi ieneralskiej dowiedziono będzie. O który to gwałt, wzięcie, więzienie czeladnika, rapt, zabranie rzeczy pieniędzy y spraw różnych, kwitow obligow cerografow podwrotną confuzją zabicie, zranienie pana Dogockiego y niewiedzieć gdzie zadzianie czeladnika do stawienia onego y iawnie czynie dał tę swoją (protestac)ją do xiąg urzędowych zapisać, што есть записано. При ко-

торомъ оповеданю ставъши очевисто енераль господарский Казимерь Лео Саваневъский квити свой реляційный ку записанью до книгъ гродъскихъ Виленъскихъ в тые слова призналъ: Ja ienerał iego królewskiej mosci niżey na podpisaniu ręki mey wyrażony, czynie wiadomo tym moim relacynym quitem, iż mając przy sobie stronę szlachte panow Jana y Pawła Jwanickich, roku teraznieyszego 1686, miesiąca Maia szesnastego dnia byłem użyty od iegomosci pana Stephana Rodziewicza do stancyi iegomosci w kamienicy Wołowiczowskiej, na Niemieckiej ulicy będącej, gdzie przybywszy widziałem y oglądałem razy zsiniałe, krwią zaciekłe, rękę lewą spuchło, na plecach raz duży, na prawey ręce także raz bardyszem zadany y innych nie mało razow, ktore te zbicie mienil żałujący iegomosc, yż przez żydow Wilenskich Aszora Aronowicza y syna onego Arona Aszorowicza z spolney rady y namowy całego kahału synagogi Wilenskiej pierwicy w Dyneborku, w gospodzie iegomosci w domu Burhardwiczowskim, pod czas popelnionego w processie pomienionego dnia osmego Maia, gwałtu y raptu być stałe, a zatym ninieyszego roku tegoż miesiąca Maia w kamienicy namienionych żydow na ulicy Żydowskiej, wrzkomo na ugode sprowadziwszy, potrącenie, zranienie fundowanie pod sądami głównemi trybunalnemi y jawny exces stanął. A tak ia ienerał te rany oglądawszy opowiadanie o tym, iż czeladnika iegomosci ci żydzi w Dyneborku wzięli czy do więzienia oddali, czyli też zamordowali, wiedzieć niemoże, słyszałem. J na to ten moy relacyny wydał kwit. Pisan w Wilnie ut supra Kazimierz Leon Sawaniewski ienerał iego królewskiej mosci woiewodztwa Wilenskiego ręką swą.

Изъ связки документовъ Виленскаго гродскаго суда за 1686 годъ, № 4568.—Докум. № 16.

№ 112.—1887 г. Февраля 28.

**Пожалование королемъ Яномъ Казиміромъ
еврею Иршѣ Израеліовичу плаца съ разва-
линами дома въ Вильнѣ.**

Actikatia listu Jego królewskiey mosci w sprawie niewiernego Jrsza Jzraelewicza, faktora iego królewskiey mosci, żyda Wilenskiego do iegomosci pana Skorobogatego skarbnego wielkiego xięstwa Litewskiego pisarza ziemskiego Trockiego pisanego.

Лета отъ нароженя Сына Божого, тисеча шестьсотъ осмдесять сегомо, месеца Априля двадцать сегомо дня.

На враде господарскомъ кгородскомъ воеводства Виленского передо мною Александромъ Яномъ Мосевичомъ маршалкомъ Лицкимъ, подъвоеводитимъ Виленскимъ, постановившимъ очевисто неверный жидъ Гиришъ Израелевичъ, факторъ его королевской милости, покладалъ и ку актыкованю подалъ листъ одъ его королевской милости пана нашего милостивого до его милости пана Андрея Skorobogatego, skarbnego великого князтва Литовского, писара земьского Троцкого писаный, на речъ в немъ меновите описаную, просечы, абы тотъ листъ до акты былъ принять и у книги уписанъ, который уписуючы слово до слова такъ се в себе маеть: Jan trzeci z Bożey łaski król polski; wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmuydzki, Wołyński, Podolski. Urodzonemu Andrzeiowi Skorobohatemu, skarbnemu wielkiego xięstwa Litewskiego, wiernie nam miłemu, łaskę naszą królewską. Wiernie nam miły! Żądamy po wiernosci twoiey tym listem naszym, żeśmy dali przywilej nasz Jrszowi Jzraelewiczowi, faktorowi naszemu, iako zdawna zasłużonemu nam w skarbie y rzeczy pospolitey, na plac pusty z obalonym murem do niego należącym, w ulicy Niemieckiey leżący, podle kamienicy iegoż samego faktora naszego, nazwany zdawna Brzostowski, w mieście naszym Wilenskim, iako na to

ma od wielmożnego podskarbiego naszego wielkiego xięstwa Litewskiego do dworzannina na podanie sobie onego podług przywileiu naszego; żądamy powiernosci twoiey, aby ni w czym przeszkody faktorowi naszemu nie było, ponieważ też tam ludzie w kamienicy iego mieszkając y mimo chodzących murów wielkie niebespeczestwo mają, a do tego różne złoczyńce w tych murach tego placu zachowanie swe tam mają, a do tego często te mury wałają się, tedy aby restawracya y poprawa onym była przy spokojnym dzierzeniu pomienionego faktora naszego, co uczynisz wierność twoia s powinnosci swey y dla łaski naszej. Pisan we Lwowie, dwudziestego szostego Februarij, roku Panskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt siodmego, panowania naszego trzynastego roku. У того листу при печати покоіовой подъпись руки его королевской милости тыми словы: Jan król. Зъ другое стороны ниже печати подъпись руки тыми словы: Xiądz Adam Sarnowski p.r.p.r. Который тотъ листъ за поданемъ оного до акты есть до книги кгородскихъ воеводства Виленского справъ вечистыхъ уписанъ.

Изъ связки документовъ Виленскаго градскаго суда за 1887 годъ, № 4571. Док. 5.

№ 113.—1887 г. Марта 28.

**Жалоба Виленскаго еврея Абрама Марковича
на своевольныхъ людей, разграбившихъ его
имущество.**

Opowiadali y obciążliwie żalowali niewierni Abram Markowicz y zięć iego Jachyel Jzraelewicz—żydzi Wilenscy w wielkim żalu, utrapieniu, szkodzie y krzywdzie, w zabranii różnychъ towarów, do których trzeciey części niewierny Salomon Joachymowicz żyd Wilenski należал, y innych nie mało rzeczy wyrabowaniu, o to y takowym sposobem: iż ustawicznie różney condicy ludzie rozboynicy, hultaie y kosterze,

żadney zabawy nie mając, po ulicach w mieście Wilenskim y po Żydowskiej chodząc, zniesieniem szkoły żydowskiej y samych żydów wycięciem, kamienie y domow funditus zniesieniem, dobra onych zrabowaniem, różnemi czasy pochwałki czynili y obiecywali, którzy wykonywając te swoje przygrozki w tym roku 1687, miesiąca Marca 25 dnia, zmówiwszy się y zbuntowawszy się z sobą, upatrzywszy czas przed świętem wielkonocnym rzymskim katolickim y paschą żydów, napadli na ulicę Żydowską, a przy nich tumult, hultajstwo różney condicy ludzie przywiązawszy się, okna drzwi, mieszkania, sklepy, piwnicy, skrzynie siekli, rąbali y jako nieprzyjaciele rabowali. Pod czas ktorego tumultu, wpadłszy do domu y mieszkania żałobliwych, wedle świętego Mikołaja będącego, okna, drzwi we wszystkich mieszkaniach wyrąbali, skrzynie, szkatuły, puzdra w niwecz posiekli, szaty, klieynoty, gotowe pieniądze, złoto, srebro, cynę, miedz, posciel, chusty białe, owo zgoła do namnieyszey rzeczy gwałtem y raptem wyrabowali, z samego żałobliwego Abrama Markowicza z grzbieta suknie zdarli, tylko w białym odzieniu zostawili, ktore zabrane rzeczy na osobliwym regestrze opisane są, to iest towary, do których trzeciej części Salomon Jachimowicz należał; soboli, sorokow dwa y par szesnascie, za które dano złotych trzy tysiące sześćset sześćdziesiąt y trzy, rysiego futra szlamowego błamow cztery, błam po złotych 400, grzbietow rysich par 23, kózda para po złotych 35, pupkow błamow pięć, dano za nie złotych 940, pięć sztuk kitayki wodnistey, łocki dwiescie trzydziesci pięć, pereł sznurow 5, kosztujących złotych 265, korałow sznurow 3 z czerwoncami, kosztujące złotych 324, łańcużek szczerzo złoty y pierścionkow 15 ważyli czerwonych złotych 38, gotowych pieniędzy złotych 80, kuntusz tuzinkowy niebieski, jubka niemiecka tuzinkowa szara, kuntusz zielony, atlasu pięć cwierci łockia, trąb dwie miedzianych, kabat grubrynowy, czepek białogłowski, cyna, mis wielkich osm, puł-

miskow 16, talerzow 26, flasz po dwa garce cynowych trzy, lichtarz mosiężny wiszący o dwunastu swieczach, lichtarzow pojedynkowych dziewięć, sukien żydowskich par sześć, kosztujących złotych 850, szat białogłowskich żydowskich sukienek pięć, kosztujące złotych 280; czamar dwie grubrynowych popielicami podszyte, pułczamarkow trzy grubrynowych, kabatów axamitnych cztery z potrzebami złotemi, kosztujących złotych czterysta sześćdziesiąt pięć, posciel ze wszystkim kosztującą złotych sto dwadziescia. Za czym żałobliwe osoby tak wielką ponosząc szkodę y do ostatniey przyszedszy zguby y ubostwa, o to wszystko chcąc każdym takowym zdraycą y rabownikiem y kto był autorem tego niezbożnego uczynku y tumultu do wzięcia wiadomosci y gdzie mogą być poznani y poscignieni prawem czynić, dali tę żałobę do xiąg zapisać. Што есть записано.

Изъ связи документовъ Виленскаго градскаго суда за 1687 годъ, № 4571. Док. 3.

№ 114.—1687 г. Марта 25.

Заявление Виленскаго еврея Яхимовича о нападении своевольныхъ людей на его домъ и разграблении его имущества.

Obciążliwie żałował y opowiadał niewierny Salomon Jachimowicz—żyd Wilenski, ze wszystkim domowstwem swoim w wielkim żalu, w utrapieniu, szkodzie y krzywdzie swoiey o to y takowym sposobem, iż ustawicznie różney condicy ludzie rozboynicy, hultaie y kosterze żadney zabawy nie mając, po ulicach w mieście Wilenskim y po Żydowskiej chodząc, zniesieniem szkoły żydowskiej y samych wycięciem, kamienie y domow funditus zniesieniem, dobra onych zrabowaniem, różnemi czasy pochwałki czynili y obiecywali, ktorzy wykonywając te swoje przegrozki w tym roku tysiąc sześćset osmdziesiąt siedmym, miesiąca Marca dwudziestego pią-

tego dnia, znowiwszy się y zbuntowawszy z sobą, upatrzwszy czas przed świętem wielkanocnym rzymskim y paschą żydów napadli na ulicę Żydowską, a przy nich tumult, hultajstwo różney condicy ludzie przywiązawszy się okna, drzwi, mieszkania, sklepy, piwnicy, skrzynie siekli, rąbali y rabowali, pod czas którego tumultu, wpadłszy do kamienicy mieszkania żalobliwego Salomona Jachimowicza, okna, drzwi we wszystkich mieszkaniach gurnych y dolnych wyrąbali, skrzynie, szkatuły puzdra w niwecz posiekli, szaty, klejnoty, sprawy, gotowe pieniądze srebro, złoto, cynę, miedz, posciel, chusty białe, owo zgoła do namniejszey rzeczy gwałtem y raptem wyrabowali, z samego żalobliwego z grzbieta suknie zdzierali, iakoż czapkę sobolą z głowy zdarli, u małżonki y corki iego z szyi korale zerwali, przy których był duplon ważący czerwonych złotych dwa, y co na nich było zdzierali, tylko w iednych chustach, iako doma chodzili, zostawili. Ktore zabrane rzeczy na osobliwym rejestrze niżej opisane są. Przy tym że rabowaniu z szkatuł przy innych różnych sprawach, obligach cerografach, kwitaciach, których pamiętać nie może, osobliwie zginął cerograf na dwiescie piędziesiąt łokci atlasu od pana Daniela Ernesta Dewanda, mieszczanina y kupca krolewieckiego y proces na tegoż pana Dewanda uczyniony, z którym teraz w prawnych zostać terminach. Przy którym to niezbożnym rabowaniu rejestr rzeczy zabranych; naprzod, na wypłacenie długu iegomosci panu Janowi Kazimierzowi Puzynie podczaszemu Upitskiemu Dawid Jakubowicz, towarzysz żalobliwego z Lublina przysłał towaru, to jest dziesięć funtów iedwabiu szmuklerskiego, różnego koloru . . . srebna nicianego funtów cztery, złota funtów dwa, kołnierzów perskich dwanaście, grzbiatów perskich sześć, grubrynu tureckiego czerwonego sztuk cztery, grubrynu białego sztuka iedna, bewelniczy z złotymi prążkami sztuk pięć, rombów sztuczek dwadzieścia osm, płotna szwabskiego kop dwie, obrusów szląskich przednich

łokci dwadzieścia sztuk cztery, to wszystko zawiazano było w kilimie perskim; własne rzeczy domowe—gotowych pieniędzy talarów sztuk piędziesiąt, szelągami złotych dwiescie, łyżek srebrnych miarnych stołowych sześć, kubeczek srebrny łotów dziesięć, puzdro rozbili, wyieli czarzę złotą roboty awspurskiej łotów cztery, turybularz żydowski srebrny, z różnemi incredenciami pachnącemi do nabożenstwa żydowskiego, ważący pułgrzywny, pierścieni złotych z różnemi kamieniami, z rubinami y z turkusami, między temi byli cztery zastawne szlacheckie sztuk dwanaście, perełek małych zastawnych sznurków cztery, szlasy lisie z pod kuntusza, z karwaszami garłowemi od iegomosci pana Sworotowskiego zastawione, korale z szyi samey żydowki zerwali sznur ieden, korale od corki zerwali z duplonem, ważącym czerwonych złotych dwa, żupan palemety przednie dobrego, kirem żółtym podszyty, żupan kindiakowy dzikawy, kirem białym podszyty z guziczkami dzikawymi, hiermak żydowski falendyszu przedniego kindykiem włosianym podszyty, płocienko tureckie, czapkę sobolową samemu z głowy zerwali, wydra cała podszyta, suknie białogłowskie, sukienka grubrynowa wiszniowa, kirem białym podszyta, sukienka saiowa zielona, kirem żółtym podszyta, chusty różne męskie y białogłowskie, skrzynia cała. Cyna—mis wielkich dwie, pułmisków dziewięć, talerzy cynowych sztuk piętnaście, miednicy mosiądzowe trzy, panewki miedziane dwie, lichtarzew mosiądzowych pojedynkowych cztery, lichtarzew mosiądzowych po trzy rury dwa, moździerz duży z tłuczkiem, kołdra wielka z bawełną, kraszeniną podszyta, pierzynę puchową z poszewką drylichową z nawłóczną płotna tkackiego, poduszek wielkich cztery, z poszewkami drylichowemi z nawłóczkami płotna tkackiego, płotna kowienkiego sztuk pułtory, sprawy różne poszarпали y pobrali, mianowicie—cerograf na dwiescie piędziesiąt łokci atlasu od pana Daniela Dewanda dany, y proces na tegoż pana Dewanda uczyniony, osobliwie

pieniędzy matki żydowskiej, z drugiej szkatuły złotych siedmdziesiąt sześć, łyżek cztery srebrnych zastawnych, kuntusz zastawny zielony, czapka sobolowa zieloną zastawna, obrączek trzy zastawnych szczeró złotych, pierścieni ieden z rubinkiem zastawny, koszuli osm białołówskich płótна domowego, od tatarcki zastawne, pułsztuczkw dwa. Zaczym tak wielką ponosząc szkodę y do ostatniey przyszedzsy zguby y ubostwa, oto wszystko chcąc z kożdym takowym zdraycą y rabownikiem y kto był autorem tego niezbożnego uczynku y tumultu do wzięcia wiadomosci y gdzie mogą być porwani y poscignieni prawem czynić, dał tę žalobę do xiąg zapisać. Што есть записано.

Изъ связки документовъ Виленскаго городскаго суда за 1687 годъ, № 4571. Док. № 4.

№ 115.—1687 г. Апрелья 24.

Заемный листъ евреевъ Виленской синагоги на сумму 500 злот., взятыхъ у Томаша Булгана.

Zeznanie zapisu wyderkaffowego żydow kachału Wilenskiego ichmosciom oycom bernardynom Wilenskim służącego.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ сегого, месеца Мая сегого дня.

На рочькахъ судовыхъ кгородскихъ Виленскихъ Маевыхъ порадықомъ статусовымъ отпированыхъ передъ нами Александромъ Яномъ Мосевичомъ маршалыкомъ Лидыцкимъ подъвоеводимъ, Саломономъ Ринъвидомъ—судьею, а Михаломъ Кошъничомъ—писаромъ, врадъниками судовыми кгородскими, воеводства Виленского будучыми, постоновивъшысе очевисто Пейсахъ Мойжесовичъ, Изакъ Иозефовичъ, Ашоръ Ароновичъ, Мойжешъ Абърамовичъ, Израель Марковичъ и Ельяшъ Танхановичъ жьдзи старси сынагогки Виленской оповедали, покладали и признали листъ свой добро-

вольный вечистый выдеркафовый запись на речъ в нем нижей помененую, его милости пану Томашу Булгаку, скарбнику Смоленскому, служащий и належащий, который тотъ листъ устнымъ сознаниемъ своимъ ствердивъши, просили, абы тотъ листъ запись былъ до книгъ кгородскихъ Виленскихъ прнять и уписанъ, якожь прнявъши, а уписуючы у книги слово до слова, такъ се в себе маеть: Peysach Moyżeszowicz, Jzak Jozephowicz, Aszor Aronowicz, Moyżesz Abramowicz, Jzral Markowicz y Eliasz Tanchanowicz żydzi starsi synagogi Wilenskiej речząc iedna za drugą osobę, imieniem całej synagogi y żydow Wilenskich, teraz y na potomne czasy będących, wiadomo czyniemy tym naszymъ добровольнымъ wieczystымъ wyderkaffowymъ listemъ zapisem, iż my osoby mianowane на imie całej synagogi Wilenskiej y на потребу oney wzeliśmy, odebrali złotychъ piętsett monetą srebrną talarami, liczącъ talar po złotychъ szesciu, u iegomosci pana Thomasza Bulhaka, skarbnika Smolenskiego, którą to summę wnaszamy на szkołę naszą y kahał Wilenski że wiecznemi czasy trzymającъ oną takъ my sami, iako następujący по нас, quote od насъ przychodząca, то iestъ złotychъ piędziesiątъ takową monetą talarami, liczącъ talar po złotychъ szesciu, w dzieńъ świętego Ierzego święta rzymskiego, według nowego kalendarza, do rąk iegomosci pana Matyasza Klaronskiego, sekretarza iego królewskiej mosci burmistrza Wilenskiego, a syndyka wielebnychъ ichmosciow oycow Bernardynow конвенту Wilenskiego oddawać mamy y następcy nasi wypłacać powinni będą. Jakożъ w terażneyszymъ roku тysiасъ sześćset osmdziesiątъ siódmym, miesiąca Apryla dnia dwudziestego czwartego pomienioną quote złotychъ piędziesiątъ oddaliśmy y zapłacili, przyszłe zas lata на tymże terminie w dzieńъ świętego Ierzego dnia dwudziestego trzeciego Apryla przypadającymъ, rokъ po roku wiecznemi czasy, а nie odzownemi, до rąk iegomosci pana syndyka ichmosciow oycow Bernardynow, ktore-

go nateczas ichmość będą mieli, bez żadnego zatrudnienia, monetą takowąż talarami bitemi, licząc talar po złotych szesciu, powinni będziemy y successorowie nasi powinni będą. A iezeli byśmy przepomniawszy tego listu wieczystego zapisu naszego, w którym kolwiek roku na terminie w dzień świętego Jerzego quote mianowanej do rąk syndyka ichmosciow oycow Bernardynow Wilenskich nie oddali, tedy zarazem pozwalamy y moc dajemy ichmosciom oycom Bernardynom szkołą naszą żydowską pieczęcią konwentu swego, bez należytego urzędu zamkowego zapieczętować y poty mieć oną pod pieczęcią, aż należytą quote do iegomości pana syndyka wypłacim y wypłacenia tego kwitacją ichmosciom pokazem, czego dotrzymać my sami mamy y successorowie nasi mają pod zaplaceniem zaręki według ważności rzeczy, to jest pięciu set złotych w którą to zarękę nie tylko my starsi terazniejsi, ale inquantumby następcy po nas, abo successorowie nasi, w którym kolwiek punkcie ten zapis naruszyli y terminu nie dotrzymali, tedy nie tylko wolno ichmosciom szkołą naszą pieczętować, iakosie wyżej pomieniło, ale y o troiakię zaręki, w które przez niedotrzymanie tego listu y naruszenie onego popadli, wolno forum ichmosciom oycom Bernardynom Wilenskim y iegomości panu syndykowi ichmosciow do wszelakiego sądu y prawa grodzkiego, ziemskiego, zamkowego, maydeburskiego, głównego trybunalnego, assessorskiego do zapoznania, lub zakazania terminem by naykrotszym, gdy my będąc zapoznani żadney exceptij ani dilacij nie żywając, tak my sami, iako successorowie po nas starsi żydzi synagogi Wilenskiej, skoro weyrzawszy na list nasz, u wszelakiego sądu y prawa zarękę troiaką zapłacić ichmosciom oycom Bernardynom Wilenskim mają, a i po zaplaceniu takowey zaręki, przecie ten list wieczysty zapis przy zupełney mocy zostawać ma wiecznemi czasy. J na tośmy dali ten nasz list wyderkaflowy zapis z podpisem rąk naszych, z podpisami

y pieczęciami rąk ichmosciow panow pieczętarzow od nas ustnie y oczewisto uproszonych. Ktorzy ichmość na prozbę naszą podpisać raczyli. Pisan w Wilnie roku panskiego tysiąc sześćsett osmdziesiątt siódmego, miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia. У того листу добровольного выдеркафоваго запису подьписъ рукъ такъ самыхъ акторовъ, яко ихъ милости пановъ печатаровъ тыми словы: Peysach Moyżeszowicz, Jzak Jozephowicz, Aszor Aronowicz, Moyżesz Abramowicz, Jzrael Markowicz, Eliasz Tanchanowicz żydzi starsi synagogi Wilenskiej. Подьписъ рукъ ихъ милости пановъ печатаровъ тыми словы: Proszony pieczętarz od Peysacha Moyżeszowicza, Jzaka Jzephowicza, Aszora Aronowicza, Moyżesza Abramowicza, Jzraela Markowicza, Eliasza Tanchanowicza żydow starszych synagogi Wilenskiej do tego listu podpisuję się Jozep Kazimierz Hliniecki, podstarosci Wilenski. Oczewisto proszony pieczętarz do tego listu od żydow starszych Wilenskich na podpisach wyrażonych Alexander Jwaszkiewicz, koniuszy woiewodztwa Trockiego. Proszony pieczętarz od osob wysz mianowanych do tego listu ręką własną podpisuję Piotr Dowgiatomanu propria. Который же тотъ листъ добровольный выдеръкафовый записъ за очевисьтымъ сознаниемъ оногo черезъ особъ верху мененыхъ есть до книгъ кгородскихъ Виленскихъ правъ судовыхъ принять и уписанъ.

Изъ связи документовъ Виленскаго городского суда за 1687 годъ, № 4571.—Докум. № 6.

№ 116.—1887 г. Іюня 5.

Явна заемнаго письма на 1000 золотыхъ, взятыхъ въ долгъ Ломазскимъ нагаломъ у Яновской Семинари.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесять семого, месеца Юня пятого дня.

На вrade кгородьскомъ Берестейскомъ передо мною Яномъ Бекълевъскимъ подстаростимъ Берестейскимъ, постановивъ-пнсе очевидно жидъ Мѳнъко Приновичъ, старши кагалу Ломазкого, листъ свой обликъговый превелебному в Богу его милости ксепъдзу Штакомеру-ресънту семинариумъ Яновъского даный и служаый на речъ в нимъ выражоную, ку актикованью до книгъ кгородьскыхъ Берестейскихъ подалъ в тые слова писаныи: Я Moszko Jrszowicz, ia Moszko Jekowicz, ia Daniel Wolfowicz, ia Litman Leybowicz, ia Medel Beniaminowicz y ia Jeko Hilellowicz żydowie starsi kahału Łomazkiego, речъае сѣ iедна osoba за друга, а wszystkie за iедне поczyтаѣ, zeznawamy tym listem добровольнымъ записемъ нашимъ кому бы о tymъ вѣдѣть належало, iзъ мы бѣдъае по-требными сумми денегъ злотыхъ тысяцъ polskich на потребу школы нашей żyдowskiej Łomazkiej y całego kahału Łomazkiego, wzieliśmy razem, а nie porożnie monetą, w ktorej żadnego braku w sobie nie mającъ, rękoma swymi własnymi odliczyliśmy od przewielebnego w Bogu imsci xiędza Karola Sztokamera-regenta seminarium Janowskiego w Brzeskimъ polożonego zлотыхъ polskich тысяцъ, pozostałe po przewielebnymъ imsci xiędzu Andrzeiu Szynickimъ, dziekanie Janowskimъ, а plebanie Łomazkimъ, imsci zaś xiędzu reientowi zwysz mianowanemu y całemu seminarium Janowskiemu dekretemъ jasnie wielmożnego imsci xiędza Stanisława na Witwicy Witwickiego, z Bożey y apostolskiej łaski biskupa Łuckiego y Brzeskiego, opata Płockiego przysądzonychъ oddaney y zapisaney, o czymъ obszerniey prawo y dekretъ opiewają; ktorą tą mianowano summę zлотыхъ polskich тысяцъ monety, braku w sobienie mającey, odebrawszy od imsci xiędza regenta, mamy onemi handlować, szafować y jako najlepszy pożytekъ z nichъ przywłaszczać y przysposabiać; od ktorej summy my tedy teraznieysi starsi y po nas następujące całymъ kahałemъ naszymъ Łomazkimъ y successorowie nasi powinni бѣдъа

imsci xiędzu Karolowi Sztekomorowi reientowi teraznieyszemu Janowskiemu samemu, iako y na potymъ successoromъ imsci w kożdy rokъ monetą, aby w sobie żadnego braku nie miała, prowizijъ zлотыхъ sto polskichъ плациć, oddawać y dosyć czynić wiecznymi y potomnymi czasy. Ktoremu placeniu tey prowizycey, zлотыхъ sta poczyna сѣ terminъ w dzień świętego Marcina, święta rzymskiego, według nowego kalendarza w roku teraznieyszimъ тысяцъ sześćset osmdziesiąt siedmymъ y takъ w kożdy iużъ rokъ po roku po sobie następujące takowegoż dnia y święta zлотыхъ stu spelna razemъ imsci xiędzu reientowi seminariumъ zwyszъ mianowanego y successoromъ, albo communitati tegożъ seminariumъ my sami y successorowie nasi powinni бѣдъае wiecznymi czasy oddawać, ni w czymъ tego dnia y terminu nie pochybiającъ podъ zaręką niżej mianowaną. J to też imsci tymъ записемъ waruiemy y całe seminariumъ Janowskie— iежелиby spustoszenie iакое, strzeżъ Panie Boże, przezъ powietrze, albo przezъ ogień, albo przezъ nieprzyziaciela Korony Polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego stanęło, tedy my sami, successorowie po насъ бѣдъае, nie wymawiającъ сѣ tymъ spustoszeniem, powinni бѣдъае wedługъ запису нашего w kożdy rokъ dosyć czynić podъ zaręką, а зарęка ma być tey summy денегъ wedługъ важности summy— тысяцъ zлотыхъ polskichъ y z nagrodzeniemъ szkodъ, nakładowъ, kromъ dowodowъ y przysięgi cielesney, goloślownie rzeczonychъ, wnosimy tedy ewikeyą tey summy starsi kahału Łomazkiego на wszelkie dobra nasze żyдowskie całego kahału Łomazkiego лежъае, ruchome, summy, pieniężne y towary gdzie kolwiekъ бѣдъае на szkole нашей Łomazkiej, а w niedostatku tychъ y на osoby nasze własne y successorowъ naszychъ, dаемы mocъ w Bogu przewielebnemu imsci xiędzu Karolowi Sztekomorowi reientowi seminariumъ Janowskiemu takъ samemu, iako y successoromъ imsci et toti communitati tegożъ seminariumъ, за naruszeniemъ tego listu запису нашего y nieuczynieniemъ dosyć, wolno насъ

pozwac starszych y cały kahał Łomaski do kturęgo chcąc sądu y prawa grodzkiego, ziemskiego, maydeburskiego, także do sądu głównego trybunalnego wielkiego xięstwa Litewskiego y gdzie kołwiek, pod którym chcąc sądem, a w niedostatku tych y kapturowego sądu, albo który by ex laudo wiewodztwa, kturęgo na seymiku obranych sędziów pozwać nas rokiem zawitym y nieygleytowym wolno będzie, tak y zakazem; a my pozwani, albo zakazani będąc przed który kolwiek sąd, stanowszy, żadnych excepcy, dilacij, prolongacij, apellacij y innych terminow prawnych y dobrodzieystw nie zażywaiąc, ani przywilejami, ani żelaznemi listami nie zasłaniaiąc, iedno przeyrzawszy w ten nasz zapis dobrowolny, onęgo za słuszny y prawny przyiowski, zarękę w nim mianowaną, za naruszeniem każdego punktu, nie schodząc z tego urzędu zapłacić, y szkody, ktore by imśc xiądz regent, albo sukcesor imsci, abo communitas seminarium Janowskiego ponosiła, krom wszelkiego dowodu, tylko na gołe słowa rzeczenia imsci, albo ichmosciow nagrodzić mamy; a za niezaplaceniem ex nunc zaręki przed sądem urzędem kożdym mocno odprawę na wszelakich dobrach naszych y osobach y na szkole naszej udzielać ma; a my starsi żydowie kahału Łomaskiego ani o zły przewod prawa, ani sądu o zły wskaz pozywać nie mamy, pod tąż wyżey mianowaną zaręką. A y po zaplaceniu mianowaney zaręki vprzod się ten nasz list dobrowolny zapis przy zupełney mocy u kożdego sądu zostawać ma, aż do skutecznego uczynienia dosyć wiecznemi czasy. Na to daliśmy starsi żydowie wyżey mianowani kahału Łomaskiego ten nasz doprowolny zapis wieczysty w Bogu przewelebnemu imsci xiędzu Karolowi Sztekmerowi regentowi y całemu seminarium Janowskiemu s podpisami rąk naszych własnych y na urzędzie grodzkim Brzeskim przyznanych, przy pieczęciach, także s podpisami rąk ichmosciow panow pieczętarzow od nas oczewisto uproszonych y ustnie imiona na podpisach rąk ichmosciow

nížey wyrażonych. Pisan w Łomazach, dnia trzeciego czerwca, roku tysiąc sześćset osmdziesiąt siódmęgo. У того листу дебровольного запису подпись рукъ, з жишовьского письма на польское письмо тлумачечы, тыми словы: Moszko Jrszkowicz, Moszko Jekowicz, Daniel Wolfowicz, Litman Leybowicz, Mędel Beniminowicz, Jeko Hilelowicz. По которыхъ подьписахъ и ихъ милостей пановъ печатаровъ подьписы рукъ тыми словы: Ustnie prozpony pieczętarz od wysz mianowanych osob w tym obligu podpisuię się Maciey Hołubicki, namiesnik dworu ięgo królewskiey mosci Łomaz. Ustnie prozpony pieczętarz od tych osob mianowanych do tego obligu podpisuię Leon Zonuski. Который же тотъ листъ вечистый записъ за поданемъ оного до актъ черезъ особу верху мененую есть до книгъ кгородьскихъ Берестейскихихъ принять и уписанъ.

Изъ актовой книги Брестекаго гродскаго суда за 1687—1688 г., № 7027, стр. 441—444.

№ 117.—1887 г. Юля 7.

Явка дозволенія настоятеля Минскаго базилианскаго Свято-Духова монастыря Минскому еврею Липпману Илляшевичу на право строить для себя домъ на монастырскомъ плацу.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмдесять сегомо, месеца Юля сегомо дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевисто жидъ Минский Липманъ Илляшевичъ покладалъ и ку актикованою до книгъ подаль право на домъ и пляць в Минску будущый, ему самому служащее и належачое, на речъ в немъ нижей выражоную, просечи, абы тое право было до книгъ кгородскихъ Минскихъ актиковано и уписано, которое

такъ се в себе маеть: Z władzy moiey, iako przelożony tego mieysca y starszy monastyra Wozniesienskigo y świętego Ducha zakonnikow reguły świętego Bazylego Wielkiego, pozwolilem stwierdzaiąc cale mieszkanie żydowi Lipmanu Jllaszewiczu na placu naszym własnym, od dawnego czasu do cerkwi świętego Ducha należącym, na ulicy Zamkowej, z rynku idąc po prawey ręce od miedze, obok placu Jakuba Klaima krawca, a z drugiey strony uliczki idąc do świętych Kozmy y Demiana y w tył także o miedze klasztoru panien zakonnych reguły Franciszka świętego bernardynek, pomienionemu tedy żydu za żądanie onego mieszkać nie odmiennie trwale y statecznie, pozwalaiąc temuż wszelakie pożytki mieć y tym placem naszym władać, onemu samemu y żenie y potomstwu iego, a iako własnością, swoią szafować, komu chcąc przedać, iako dom własnym swoim kosztem pobudowany y darować, zastawić, arędować tymże prawem y niema onemu żaden przeszkody czynić y dzierżącemu od niego. A on żyd Lipman Jllaszewicz powinien czynszu z placu naszego piętnascie złotych na każdy rok o świętym Marcinie dawać do klasztoru naszego, sądy wszystkie przy nas samych zachowujemy sobie, oprócz kriminalnych, te do zamku według ich prawa należec maia. Na co dałem ten list s podpisem ręki moiey y z pieczęcią zakonną. Pisan w Minsku roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt osmego, miesiąca Nowembra dnia szostego. У того права печать притиснена, а подпись рукъ тыми словы: Jozaphat Brażyc zakonu świętego Bazylego Wielkiego starszy Minski klasztoru Świętego Ducha. А конфирмація в тые слова: Ten list confirmuie Gabryeł Collęda, Archiepiskop metropolita wszystkiey Rusi. Cyprian Zoczowski auditor metropolii. Presentowany ten list w cancelarij. Ten list we wszystkich punktach y paragrafach umaciam y stwierdzam. Anno tysiąc sześćset osmdziesiątego, dnia dwunastego Nowembra Symeon Cyprianowicz, consultor zakonu Świętego Bazylego

Wielkiego starszy Minski Świętego Ducha m. p. Которое-жъ тоє право за поданемъ оного до актъ есть до книгъ кгородскихъ Минскихъ актикованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1682 —1690 годы, № 11788, л. 1260.

№ 118.—1687 г. Юля 7.

Выпись изъ книги Минскаго базилианскаго Свято-Духовскаго монастыря на право еврею Липману Илляшевичу владеть домомъ и плацомъ монастырскимъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осемдесять сегого, месеца Юля сегого дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимсе очевисто жидъ Минский Липманъ Илляшевичъ покладаль и ку актикованью до книгъ подаль право на домъ и пляць в Минску будучий, себе служачое и належачое, просячи, абы тоє право было до книгъ кгородскихъ Минскихъ актиковано и уписано, которое такъ се в себе маеть: Wypis z xiąg spraw monasterskich Wozniesienskigo y Święto-Duskiego Minskich. Roku Panskiego tysiąc sześćset sześćdziesiątego czwartego, miesiąca February dwudzestego wtorego dnia. Przedemną Aleksandrem Kraskiewiczem, w zakonie Świętego Bazylego Wielkiego prezbiterem, na ten czas namiestnikiem od przewielebnego w Bodze iegomości хиędза Barlaama Kozinskiego, Mscislawskiego y Minskigo, archymandryty klasztoru Święto-Duskiego Minskigo postanowionym, obecnie stanowszy szlachetny Dawid Gierhard, zdrowy na cieie y umysle będąc, iawnie, iasnie, wyraźnie y добровольне swoim y utsciwej Katarzyny Niedzwieckiey, niegdyś Aleksandra Chylinskiego pierwszego małżęstwa małżaki, а teraznieyszey swoiey y

potomka iey z Alexandrem Chylinskim spłodzonego imieniem zeznał, iż co miał względem wyż rzeczoney małżaki swey y potomka iey bliskość na pobudowanie domu na gruncie Kosmo-Damianskim leżącego, ob miedze strony domu zeszłego z tego swiata Jakuba Klazma w iedne, a drugą strone Samuela żyda kamienicy, a to za wlewkiem prawa zesłemu z tego swiata Alexandrowi Chylinskiemu, małżance y potomkom iego od swiätobliwey pamięci w Bodze zesłego wielebnego oycy Constantego Witopolskiego, klasztoru Minskiego przełożonego, w roku tysiąc szeset czterdziestym dziewiatym, miesiąca Septembra cztyrnastego dnia zakupieniem domu na tymże gruncie stojącego, od sławetney Catharzyny Wasilowey Suchodolskiej dane—tedy teraz prawa swego imieniem małżaki swey y potomka iey zrzekając się y tym zeznaniem swoim wlewa na Litmana Jllaszewicza, żyda y obywatela Minskiego, na tym placu, po zruinowaniu moskiewskim, za pozwoleniem przewielebnego w Bodze iegomości xiędza archimandryty Minskiego y od niego postanowionych protune namiestnikow na tem placu budującego się, nie sobie, ani małżonce teraznieyszey swey, potomkowi iey prawa y przystępu, ani własności nie zachowując, ale wszystko bliskość wlewając na przerzeczonego Litmana Jllaszewicza, żone y potomkow iego, po którym zeznaniu iego y wlewku prawa żadney przeszkody tak od niego samego, iako małżaki onego y potomka iey przerzeczoney Litman mieć niema, ale wolno mu będzie na tym gruncie y placu budować, murować y wszelkie upodobanie, pożytki przysposabiać, placąc z tego placu czynsz należyty do klasztoru Święto-Duskiego Minskiego doroczny, a iesliby od kogo kolwiek przerzeczony żyd Litman miał w czym kolwiek trudność y przeszkodę, tedy tenże Dawid Gierdhard ma y powinien będzie onego bronić y zastępować, co y tym zapisem y zeznaniem swym obowiązują. J to też w tym zeznaniu swym przydał, że antecessor iego Alexander Chylin-

ski do klasztoru Święto-Duskiego dorocznego czynszu zwyczajnie na każdy rok po złotych piętnastie nie więcej płacił. Ktore zeznanie swoje prosił, aby do xiąg klasztoru Święto-Duskiego Minskiego spraw było przyjęto y zapisano, co y otrzymał, z ktorych y ten wypis Litmanowi Jllaszewiczowi przy pieczęci y podpisie ręki mey iest wydan. Pisan w klasztorze Święto-Duskim Minskim, roku, miesiąca y dnia zwysz pisanego. У того права печать приложена, а подпись рукъ теми словы: Alexander Kraskiewicz . . . monastira Basilii Sancti Spiritus Minscensis vicarius. А коньфирмацна того права в тые слова: Ten list stwierdzam. Gabryel Kołęda archiepiscopus metropolita wszystkiey Rusi. Cypryan Żochowski auditor metropolij. Которое-жъ тоє право за поданемъ оногo до актъ черезъ особу верху мененую ест до книгъ крoдскихъ Минскихъ акътыковано и уписано.

Изъ актовой книги Минскаго городского суда за 1682—1690 г., № 117-88, л. 1261.

№ 119.—1687 г. Августа 29.

Листъ короля Яна III къ Виленскимъ властямъ о защитѣ евреевъ отъ причиняемыхъ имъ обидъ своевольными людьми.

Лета отъ нароженя Сына Божого тысяча шестьсотъ осмьдесятъ семого, месеца Августа двадцать девятого дня.

На враде господарскомъ крoдскомъ Виленскомъ, передо мною Александромъ Яномъ Мосевпчомъ, маршалкомъ Лидскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившысе очевисто панъ Гиршь Давидовичъ Елень, школьникъ сынакгокги Виленской оноведаль, покладаль и ку акътыкованю до книгъ крoдскихъ Виленскихъ подалъ рескрыптъ одъ найяснейшого короля его милости пана нашего милостивого з каньцелярии великой великого князьства Литовского вы-

несеный, просечы, абы тотъ рескриптъ былъ до книгъ принять и уписанъ, якожь принявши, а уписуючы у книги слово до слова такъ се в себе масть: Jan/Trzeci, z Bożey łaski krol Polski, wielki xiążę Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmuydzki, Kijowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflanski, Siewierski. Jaśnie wielmożnemu urodzonym Kazimierzowi Janowi Sapiezie, wojewodzie Wilenskiemu, hetmanowi wielkiemu wielkiego xięstwa Litewskiego, Alexandrowi Woynie kasztelanowi Nowogrodzkiemu, gubernatorowi na ten czas miasta naszego Wilna, tudzież urzędowi ziemskiemu, grodzkiemu y podwoiewodczym Wilenskim teraz y na potym będącym, uprzeymie y wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Jaśnie wielmożny urodzony uprzeymie y wiernie nam mihi! Doniesiono nam iest od panow rad y senatorow naszych, tudzież y suplika nam iest podana od żydow y całej synagogi Wilenskiej, iż w mieście naszym Wilenskim co raz na większą przychodzą od rzemieśników y mieszczan ruiny, kturzy ani na rescripta prawa y przywileia nasze nie pamiętają, z magistratu swego dopuszczają takiey swawoli y teraz nie dawnego przed wielkonocą czasu usiłowali, aby nie tylko przez studentow, ale osobliwie przez mieszczan swoich y rzemieśników, na tych że zmowiwszy się żydow, onych niespokojną y gromadną kupą zruinować y tak na substancyey iako y na zdrowiu w niwecz obrocić, iakoż obrócili, różne szkody poczynili y takowych ubostwo iako y szlacheckie fanty y zastawy pozabierali, co uprzeymie y wierność wasza widząc, że takowy w mieście naszym stołecznym dzieją się excessa in recent . . . na przykład żadnego pryncypała nie daliście, iako się wielce dziwować musimy, tak pewni iesteśmy, że uprzeymie y wierność wasza przyznawszy się w takowych excessach swojej nie zadbać, według urzędu swego, powinności, gdy uwiadomiwszy nas y sami pro iusticie zachcecie iak naydoskonaley agere et consulere, aby takowe przeciw

najjasniejszych antecessorow naszych y nas samych wyrazney woli y prawom y przeciwiu samcy sprawiedliwości illicita y excessa mogły należyte w rozbieżanych kołach, według swojej zasługi odbierać karanie, ażeby tym doskonaley sprawiedliwość święta in futurum obwarowana była, mieć chcemy y pilno żądamy, aby urząd podwoiewodczy zamkowy, znosiwszy się z inszemi iurisdictioniami, o pomienionych żydach staranie mieli, o gospodarach y jakowych ludzi gospodarze chowają magistratowi wiedzieć y rejestrować nakazali, prawa mianowanych żydow wyrozumiawszy podług każdego punktu weale ich zachowali w handlach w szynkach y prorogatiach y rzemiosłach aby serwitutem mieli, przestrzegać nakazali y we wszystkim do rescriptu naszego, do miasta Wilna wydanego, fusius opisanego stosowali się violencij żadnych aby nie było, owszem pokojem wolnym aby się zaszczycali starania przykładali y magistrat serio o tym wszystkich upomnieć nie zaniechali. A ponieważ mianowani żydzi wielkie dolegliwości y uciepienia stąd ponoszą, kiedy ich kreditorowie mieszczanie Wilenscy lub skąd kolwiek kupecy długi swoje na cyrografy y memramy od żydow zaciągnięte wazą się cesy y transfusie tych długow na insze zoznawać osoby, to iest na ichmościow xięży akademikow, szlachty y inne podobne osoby, przez co okazyje do tumultu prędko się wszczynają; tedy, zabiegając takowym oppressiom mieć chcemy po uprzeymościach y wiernościach waszych y wszystkich iurisdictioniach, aby takowych cessy y transfuzyi długow na inne osoby duchowne, studentskie y szlacheckie nie przyzwolali, tak sami przez się, iako y namiesników swoich, ani onych exequować dopuszczali, ale aby sami kreditorowie dłużników swoich in competenti foro, to iest, w sądach wojewodczych pozywali y onych tamże dochodzili. A iż także praesentowali majestatu naszemu ciż żydzi prawa swoje, kturzy między innemi punktami wolność te mają, aby od deputatow wszelkiey publiki,

a mianowicie trybunału głównego wielkiego księstwa Litewskiego byli wolnemi, za co miastu pewną wypłacaiają quote, to iest złotych sześćset monetą in regno curraenti; przeto, aby wszyscy od takowego postanowienia byli wolnemi y przy prawach prerogatiach, dekretach y przywileiach, od nas y antecessorow naszych opym łaskawie nadanych, aby bezpiecznie zostawali mieć chcemy y pilno żądamy, co uprzeyma wierposci wasze uczynicie dla łaski naszej y powinności urzędow swoich. Dan w Jaworowie, dnia piętnastego miesiąca Julia, roku tysiąc sześćset osmdziesiąt siódmego, panowania naszego cztyrnastego roku. У того рескрипту при печати великой великого князьства Литовьского подьписъ руки наяснейшого короля его милости тыми слова: Jan król. А нижей печати подписъ руки писарское въ тые слова: Emmanuel Brzostowski pisarz wielkiego księstwa Litewskiego. Который же тотъ рескриптъ за поданьемъ оногo черезъ особу верьху помененую, до актъ есть до книгъ кгородскихъ Виленьскихъ уписань.

Изъ связки документовъ Виленскаго гродскаго суда за 1687 годъ, № 4571.—Докум. № 17.

№ 120.—1687 г. Августа 29.

Листъ короля Яна III къ Виленскому Магистрату о непричиненіи Виленскимъ евреямъ обидъ и объ исполненіи королевскихъ привилегій.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесять сегого, месеца Авьгуста двадцать девятого дня.

На враде господарскомъ кгородскомъ Виленскомъ, передо мьною Алексаньдромъ Яномъ Мосевичомъ, маршалькомъ Лидскимъ, подвоеводимъ Виленьскимъ, постановивьшысе очевисто панъ Гиришъ Давидовичъ Елень—школьникъ синагрокги Виленьское, оповедалъ, покладалъ и

ку акьтыкованю до книгъ кгородскихъ Виленьскихъ подалъ рескриптъ одъ наяснейшого короля его милости, пана нашего милостивого, с каньцелярии великой великого князьства Литовского вынесеный, просечы, абы тотъ рескриптъ былъ до книгъ принять и уписанъ, якожь прынявьшы, а уписуючы у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Jan Trzeci, z Bożey łaski król Polski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmuydzki, Jnflanski, Wołyński, Kijowski, Podolski, Podłaski, Siewierski, Smolenski, y Czerniehowski. Szlachetnym, sławetnym burmistrzom, raycom, woytowi, ławnikom, całemu magistratowi radzieckiemu y urzędowi woytowskiemu, także y pospolstwu miasta naszego Wilna, wiernie nam miłym, łaska nasza królewska. Szlachetni, sławetni wiernie nam mili! Co raz większe, a większe dochodzą nas wiadomosci, ktуре przeciwno prawom y rozkazom, iako najasnieyszych Zygmunta Trzeciego, Władysława Czwartego, Kazimierza, Michała antecessorow naszych, tak y naszym codzienne prawie o nasze obiaiają się uszy, gdy nie tylko szlacheckiego stanu urodzeni, ale też y wielmożni senatorowie ymieniem wielce ukrzywdzonych niewiernych całej synagogi Wilenskiej żydow poddanych naszych do naszego donoszą maiestatu, że wierności wasze na nasze nie pamiętaiąc napomnienia, od dawnych nie odstępując zawziętości y rankorow, co raz większey w mieście dopuszczając swey woli, ważyćcie się nie tylko prywatnie, ale też oczewiscie na tychże niewiernych żydow zmoуу y tumulty, iakoż wпрѣдце znaczny czyniliscie w tymże mieście przez wasze zawziętości tumult w roku tysiąc sześćset osmdziesiąt pierwszym, kiedy wszystkie cechy, z wiadomością całego urzędu waszego, zgromadziwszy y do tegoż fortelnym sposobem posłusznych miastu zwabiwszy żydow, ktorzy publicznie protestowali się на ratuszu znaczną od tego przymusu wykupić się summa, абы tylko w pole ich nie wprowadzać y nie tylko kilka dopuscili-

ście niewinnie zagubić osob, ale więcey niż o sto tysięcy byliscie szkod uczynienia okazją, kturym tak własne ubostwa, iako też szlacheckie w rękach onych zastawach będące fanty odebraliscie, podług osobliwych protestacy y registrow awtentycznych, kturę przed naszym presentowali maiestatem, na ten czas sami uderzyliscie na nich y tak wiele razy w podobnych okazjach, iako przez cechowego mieszczanina niewinnie z wyuzdaną swywolą dopusciliscie żyda zastrzelić, także y żydówkę dziewczkę przez słodownika zabić, y tak wiele podobnych okazji swywolnych umyślnie ledwo nie codziennie bez wszelkiej sprawiedliwosci pozwalacie czynić; nadto nadane prawa przywileia naruszacie, dekretow commissarynych postanowienia ugody (ktorych sześćset złotych na ukontentowanie wasze annuatim dla tego bierzecie, aby od stanowisk iako to deputatow trybunalskich y commissarskich w kamienicach swoich ciż żydzi wolni byli y urzędzonemu podstarosciemu do rejestru nie podawali) nie zachowuiecie y owszem przeciw temu wszystkiemu czynić wiernosci wasze nie contentując się summy pomienioną ugodową, tak mieszkania onych zapisując, w nich ex officią gospody, iako y ich samych nisczycie, do hałasow nieuhamowanych tumultow y do ruiny okazją iestescie. Jakoż y teraz w tymże roku przeciwko prawu postanowionemu y przez samych że wiernosci wasze umowionemu podaliscie w rejestr trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego kamienicę niewiernego Jzraela Markiewicza, ktury od mieszczanina Jecela slosarza y mieszczanina tamecznego niewierna synagoga żydowska kupiła y sama wierność wasza przez władzą urzędu swego solenney dopusciliscie y onych do tegoż officiose wprowadziwszy domu, w ulicy Jatkowey leżącego, ktura circumferencią swoją do żydowskiego należy mieysca, gdzie y więcey żydowskich kamienic na teyże zostaje ulicy, ważycie się dla dania tylko okazey, deputatow, propter solam vexam et tumultum excitandum, stawiać,

iako y teraz swiezo postawiwszy deputata trybunalskiego, za podaniem od was rejestru na tę kamienicę do wielkiej przywiedli szkody, także pożywienia im broniecie, nawed czapki kusznierzom z różnego futra zabranianie nosić przedawać, błacharzom aptekarzom, miawszy w całym miescie tylko iednego, nie referując się ani respektując na wolności opisanego prawa, kturę przez antecessorow świętey pamięci naszych y nas samych pod czas koronacyi confirmowane iako chcecie nad temi żydami dokazuiecie, przeto gdy przeciwko punktom praw y przywileiow naszych wiernosci wasze postępuiecie, ninieyszą deklaracją naszą te wszystkie kary, kturymi surowie bezpiecność wszelką niewiernych żydow obwarowaliśmy idque sub paenis arbitrariis ponosić musiecie, co większa lubo przywileie wyrazne przeciwko cessyiom, kturę propter vexam solam na osoby duchowne studenskie y inne wlewacie, y abyscie tym większe sposoby do hałasow na żydow mieli, subordinuiecie na to różne umyślnie osoby, aby długi, kturę u żydow Wilenskich macie, w sądach woiewodzych przez własne osoby wiernosci waszych sprawiedliwosci nie requiruiiecie, ale więzy studentow dla opraesy subordynuiecie, cyrografy y memramy na ich osoby zapisuiecie, na ostatek swiezo w roku ninieyszym przed wielkonocą dwudziestego szostego miesiaca Marca, o godzinie z rania dziewiętey tak wielką swowolą uważamy, kturą przez wielmożnych senatorow naszych do wiadomości mamy podaną y że tam z ww. ww. namowy y przyczyny młodź studenska, do kturęy przymieszawszy się rzemieśnicy, mieszczanie y kramarze miasta naszego Wilna, wpadli do Żydowskiej ulicy y w ich mieszkaniach kamienice, sklepy, domy różne, iako nieprzyiaciele główni hurząc, od okien kraty łamając y gwałtownie dobywając się, funditus zrabowali, złoto, srebro, pieniądze, toware różne fanty szlacheckie, nie dosyć mając na tym, gdzie kolwiek podkawszy żyda odzierali, zabiiali y po ulicach ledwo uchilających się z mieszkania tyranizowali,

s kturego to postrachu tak wielkiego białych głów brzemienych tak wiele poumieralo, dzieci potracili y do tego czasu s chorob swoich powstać nie mogą, co abyście sami przez siebie mieli wiernosci wasze mitygować, ale gdy do was na ratusz publicznie uciekali się razy kilka, miasto dania pomocy odpowiedzieliscie im, że dobrze czynią aniscie w to weyrzeli, aniscie tych zganili excessow, owszem pochwalili, przez co do wielkiej szkody, kturą na puktora kroć sto tysięcy według rejestrů y protestacyey sobie taksują przywiedliscie y luboscie postrzegli że powtornie rzemieśnicy y inne hultajstwo buntowali się y cale do ostatka, tak na zdrowiu, iako y substancyi do iednego znosić zbierali się wy takowey swawoli nie nymowaliscie y ledwo pro forma za wielką prozbą w noey iuż kilka cechow zbroyną ręką postawiliscie na Żydowskiej ulicy, ani wiernosci wasze tak antecessorow naszych, iako y nasze nie pomagą napomnienia lubo tak wiele razy skarżono przed nami ratione takowey excessow y tumultow, iako też praesentowano przed nami listy do wiernosci waszych od nayiasniejszych antecessorow naszych, iako to króla Zygmunta, Władysława, Kazimierza, Michała y od maiestatu naszego, w kturych winy wielkie na wiernosci wasze są wskazane, tak na fortunach, iako y osobach wiernosci waszych; iednak wiernosci wasze na to nie nie respektując, czego ani w koronie, ani w księstwie Litewskim państwach naszych po żadnych nie słyhać miastach wiernosci wasze sami tylko wazylicie się tak dalece, nie respektując na przywileia na rescripta obostrzone, ani na wadia wiernosci waszych założone, ale w protekeyą nasze wziętych niszczyć y tak sami przez się, iako y pospolstwo wiernosci wasze gubić y gdyby nie wielebnı iezuici, kturzy ratowali pewnego czasu, blisko przeszłego, swemi osobami tak synagogę całą, iako też y szkołę po części iuż zruinowana przez wiernosci wasze przyczynę, wszystko do ostatka zniesli by byli. Zabiegając tedy takowemu zamieszaniu, a respektując na

ubostwo, mizerio y utrapienie onych, na przod że przez ciężką nieprzyziaciela moskwicina incursią w niwecz się obrociwszy, ledwo z zdrowiem uszli, gdy wszystko im odjęto było, druga przez tak wielkie pożary kilka zrabowanie w mieście naszym stołecznym, iako y teraz świeżo, przez kturre to nieszczęśliwosci pomienione na kilkaset ludzi mają zubożalych y cale straconych muszą w szpitalu sustentować, unysliliśmy byli za zgodą senatu, aby na afektacyą iasnie wielmożnego wojewody Wilenskiego y hetmana wielkiego, wielkiego księstwa Litewskiego uniwersaly wydać rozkazać na kilka chorągwi, kturzy na własnym koszcie wiernosci wasze bez obciążenia zniszczonych żydow zostaiąc takowey insolency dozierali by, ponieważ urząd wiernosci waszych w tym się nie poczuwa, a że teraznieysza potrzeba woyska y ludzi na usługę naszą y całej rzeczy pospolitey iest woli takowey naszej przeszkodą do szczęśliwego powrotu s kampaniey odkładamy, a interim omni praecauendo indemnitate tych utrapionych żydow y całą synagogę Wilenską y każdego z osobna żyda, a mianowicie Hirsza Jzraelewicza, faktora naszego, tym zaręcznym listem naszym w protekeyą bierzemy, iako y wszytkich żydow tamecznych, ktoremu wszelka aby była securitas nakazuiemy pod zakładem sta tysięcy czerwonych złotych, s kturych nieomylnie piędziesiąt tysięcy, to iest połowicę na woyska nasze, a drugą połowę na ukrzywdzonych, iezeli by się ktoremu kolwiek na osobie co stać miało, mianowicie faktorowi naszemu, za każdą osobę takowe summe pomienioną wiernosci wasze wypłacać winni będziecie. Przytym po cłach miastach składach y miasteczkach, iako osobliwie w grodzie Wilenskim uniwersaly wydać rozkażemy. J że iezeliby co kolwiek tymże żydom Wilenskim stałosię, tedy dobra wiernosci waszych nawet y po drogach tak w naszych iako duchownych y szlacheckich dobrach, towary zabierać y confiskować wszędzie nakazemy. Nadto osobliwie na osobach wiernosci waszych

karac̄ dozwolemy, a referuiac̄ się do constitucyey contra periuros rebelles et refractarios przywileiom y rescriptom naszym, za najmniejszy przeciwko woli naszey exces przeciw żydom popełniony surową sądzić y karac̄ nakazemy. Teraz na dalszy czas zabiegaiac̄ tumultom takowym, aby wszelka koźdemu była tak stanu szlacheckiego, iako mieyskiego ludziom securitas, nakazuiemy abyscie wierność wasza, za wyrozumieniem tey woli naszey, za zgodą całego przez dzwonek pospolstwa, znioszysy sie z innemi jurisdiktiami, koźdy gospodarz nie wprzod przymowac̄ ma studenta, poki do swoiey zwierzchnosci, to iest do urzędu nie poydzie y tam opowiedziawszy, do onego w registr wpisać (ktury to registr koniecznie mieć chcemy) y s tamtąd otrzymawszy przez kartę pozwolenie przyięcia do wielebnych iezuitow akademiey z nią puyść, iako to wielebnego rektora y prefekta, za ktorых że wiadomoscią takowego stołownika albo residenta w domu u siebie trzymac̄ będzie ciż wielebni iezuici takowā maiā dac̄ kartę y że do akademiji przyięty ten albo ow student gdyż doszło nas wiedziec̄, że pod tytułem akademii studenskiey rozne znajduiā się osoby swawolne, a znalazzysy kturyby nie był studentem własnie, a nocną bawił się albo dzienną grasantią, takowy ma bydź opowiedziany urzędowi, kturego więzieniem karac̄, albo koło murow wałow y potrzeby miasta robić nakazuiemy. Ratione zaś przywileiow y praw od nas Wilenskim żydom nadanych, abyscie koźdy z nich punkt należycie obserwowali y krzywdy pomienionym nie czynili, surowie roskazuiemy w registr urodzonemu podstarosciemu; żydowskich kamienicę na postawienie deputata trybunału głównego, pod czas innych różnych in genere et specie ziazdow, osobliwie kamienicy, kturą synagoga kupiła y in posterum nabędzie, według prawu ich na Jatkowey ulicy od Pecela slosarza, kturey gospodarzem iest Jzrael Markowicz, pod winami wyrażonemi, ponieważ za tą roczną bierzecie pensią, także czapnikow kusznie-

rzow ubogich, tudzież y blacharzow abyscie nie zabierali y onych szarpać y aplikarzow co hautki robiā po ulicach szarpać nie dopuszczali y przedawac̄ nie zabraniali, co s klemencyey naszey nad niemi pod łaską naszą królewską surową przykazuiemy, przy deklaracyi punktow praw y przywileiow, osobliwie przy deklaracyi naszey, kturre wolności pożywienia przedawania y mieszkania do pewnego czasu są im ieszcze z łaski y clemencyi naszey nad ubostwem przedłużone y prorogowane, non obstante dekreto in kontrarium dato, gdyż ta prerogatia tylko im do czasu pozwolona od nas iest, wcale y nienaruszenie zachowali y inaczezy czynić nie ważyłisię, sub paenis arbitrariis, długow komu innemu mianowicie xięży, studentom, szlachcie, przez co do tumultow abysię okazały nie ziawiała nie przekazowali, ale sami one iuris via u kogo by się pokazało procedant pilno mieć chcemy y pod łaską naszą królewską roskazuiemy. Dan w Jaworowie dnia piętnastego miesiāca Julij roku tysiac̄ sześćset osmdziesiąt siodmego, panowania naszego czter-nastego roku. У того рескрипту его королевской милости при печати великой великого князьства Литовского подъпись руки наяснейшого короля его милости тыми словы: Jan król, a niżej печати подпись руки писарское въ тые слова: Emmanuel Brzostowski pisarz Wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ рескриптъ за поданемъ оногo черезъ особу верху мененую до актъть есть книгъ кгродьскихъ Виленьскихъ принять и уписанъ.

Изъ связки документовъ Виленскаго градскаго суда за 1687 годъ, № 4571.—Докум. № 3.

№ 121.—1688 г. Юля 19.

Квитанція въ получении арендныхъ денегъ отъ евреевъ, арендаторовъ Брестской королевской экономии.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесять осмого, месеца Юля деветнадцатого дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Яномъ Бекльевскимъ, подьстаростимъ Берестейскимъ, постановивъшисе очевисто Салямонъ Михаловичъ, жидъ и сеньдикъ кагалу Берестейского, квить одъ ихъ милостей пановъ комисаровъ одъ ясне вельможной ей милости паней Ревуской, подьскаръбиной надворной коронной, на верификацию до экономии Берестейской зосланныхъ арендаромъ Берестейскимъ экономичнымъ на речъ в немъ нижей помененую даный и служащий ку акътикованю до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подалъ въ тые слова писанный: Anno Domini tysiąc sześćset osmdziesiąt osmego, die secunda Februarij. My niżej podpisani do weryfikacji rachunkow z oekonomiey Brzeskiej podskarbiney nadworney koronney, Chełmskiej, Nowosieleckiey etc. starosceiny. Znamy tym scriptem naszym, ponieważ się to euidenter pokazało z kwitow, że arędarze Brzescy wydali z arędy Brzeskiej zupełną sumę według kontraktu otrzymanego tak za rok pierwszy, poczynaiący się od dnia y święta świętego Jana Krzciciela, anni tysiąc sześćset osmdziesiąt piątego, ad annum tysiąc sześćset osmdziesiąt szostego jako y za rok drugi, to iest ab anno tysiąc sześćset osmdziesiąt szostego ad annum tysiąc sześćset osmdziesiąt siódmego o takowym że czasie kącząc się, na trzeci zaś rok wydali złotych dwa tysiące trzysta złotych y za kwitem znowu pana Porebnego złotych czterdzięci; zostawało się tedy przy nich złotych tysiąc sześćset sześćdziesiąt, na którą sumę, to iest złotych tysiąc sześćset sześćdziesiąt odebraliśmy złotych sześćset sześćdziesiąt, tysiąc złotych na ostatnią ratę respektem defalki, ratione pogorzenia miasta przy nich to zatrzymuiąc, a iezeliby y więcey nad tysiąc złotych w skarbie iego krolewskiej mości przyięto było, powinno to im będzie przyięć na rok przyszły. Na co się własną podpisuiemy ręką. Anno tysiąc sześćset osmdziesiąt osmego, wtorego dnia Lutego. У того квиту подьписъ рукъ тыми словы при

печати притисненой сыгънетовой. Xiądz Woyciech Scholarum Piagum m. p. Kazimierz Jan Baranowski m. p. Который же то квить черезъ особу верху помененую поданный естъ до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ принять и уписанъ.

Изъ актовой книги Брестскаго гродскаго суда за 1687—1688 годъ, № 7027, стр. 1359—1360.

№ 122.—1888 г. Юля 28.

Заявление Бржостовскаго о количествѣ поворотнаго сбора съ евреевъ, предоставленнаго въ его пользу королемъ.

Лета одъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесять осмого, месеца Юля двадцать осмого дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Яномъ Бекльевскимъ, подьстолимъ Брацълавскимъ, подьстаростимъ Берестейскимъ, постановивъшисе очевисто жидъ Саломонъ Михаловичъ, сынъдыкъ кагалу Берестейского, тотъ скриптъ одъ ясне вельможного, его милости пана Цыприяна Павъла Бростовьскаго, воеводы Троцькаго, жидомъ великаго князтва Литовьскаго на речъ в немъ выражоную даный и служащий ку акътикованю до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подалъ в тые слова писанный: Ja niżej na podpisie wyrażony oznaymuie tym moim scriptem, iż co w sprawie mey z panami żydami wszytkich wielkiego xięztwa Litewskiego kahałow dekretem ichmościow panow commissarzow od króla imści pana mego miłościwego zesłanych, nakazany iest do wypłacenia podatku podwrotnego mnie z łaski króla imści pana mego miłościwego służącego quotannis po dwa tysiąca złotych polskich od roku tysiąc sześćset osmdziesiąt szostego od świętego Jana następuiącego rachuiąc, tedy tak z panami żydami pomienionemi postanowiłem, że mi we cztery dni po świętym Janie, to iest dnia dwudziestego os-

mego Junij, mają te dwa tysiące wypłacić, a to względem jarmarku w Klecku w roku tysiąc sześćset osmdziesiąt siódmym przypadającego, y tak od jarmarku do jarmarku te sumę co rok spełna wypłacać będą do rąk sługi mego, po te pieniądze pod czas jarmarku do Klecka z kwitem posłanego, nie trzymając go dłużej nad ieden tydzień, ktoremu przy tych pieniądzech viaticum przy wyliczeniu tych pieniędzy z osobna złotych trzydzieści płacić będą. A iezeli by ten prowent dostał się z łaski króla imsci pana mego miłosciwego ktoremu z moich synow, tedy więcey wymagać na panach żydach nad to postanowienie moje żaden nie będzie mógł, ale powinien sprawić się według dekretu przez ichmosciow panow commissarzow ferowanego. Dan w Wilnie dnia dwunastego, miesiąca Apryla, roku tysiąc sześćset osmdziesiąt szóstego. У того скрипту при печати притисненой подъпись руки тыми словы: Сурган Павелъ Brzostowski woiewoda Trocki. Который же тотъ скриптъ черезъ особу выжей помененую ку акътикованю поданный есть до книгъ кгородзкихъ Берестейскихъ принять и уписанъ.

Изъ актовой книги Брестскаго городскаго суда за 1687—1688 г., № 7027, стр. 1355—1357.

№ 123.—1888 г. Юля 28.

Явна комиссарскаго декрета относительно количества слѣдуемаго съ евреевъ Вел. Кн. Литовскаго поворотнаго сбора.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ осмого, месеца Юля двадцать осмого дня.

На враде кгородзкомъ Берестейскомъ-передо мбною Яномъ Бекълевскимъ, подъстолимъ Брацлавскимъ, подъстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевисто Саломонъ Михаловичъ, сынъдыкъ кагалу жыдовъ Берестейскихъ, тотъ декретъ комиссарский межи ясне вель-

можнымъ его милостю воеводою Троцкимъ, а межи жыдами Великого князства Литовского, на речъ ширей в томъ декрете выражоную, ку акътикованю до книгъ кгородзкихъ Берестейскихъ подаль в тые слова писаный: Roku tysiąc sześćset osmdziesiąt szóstego, miesiąca Marca dnia piątego. Przed nami xiędzem Władysławem Silnickim, biskupem Tarnopolskim, suffraganem y kantorem Wilenskim, kanonikiem Gnieznienskim, Michałem Druckim Sokolinskim pisarzem wielkim wielkiego xięstwa Litewskiego, Heronimem Komarem, sędzią ziemskim Orszanskim, osoblwym iego królewskiej mosci rescriptem do sprawy niżej wyrażoney naznaczonemi commissarzami, po wydanej przez nas porządkiem prawa pospolitego stronom innotescencij, agitowała się sprawa między iasnie wielmożnym imscią panem Cyprianem Pawłem Brzostowskim, woiewodą Trockim z iedney actorem, a niewiernemi żydami kahałow czterech w Wielkim xięstwie Litewskim będących, to iest synagoga Brzeską, Grodzienską, Pinską y Wilenską y wszystkiemi in genere et specie żydami z drugiej strony, pozwanemi, o nie oddanie in toto coroczney należytosci skarbowey, z łaski najiasniejszych antecessorow iego królewskiej mosci y terazniejszego króla imsci, szczęśliwie nam panującego, iasnie wielmożnemu imsci panu woiewodzie Trockiemu vigore prawa y przywileiow należącey annuatim płacić zwykłej, *powrotne żydowskie* nazwaney; ktory to podatek obowiązawszy się osoblwą swoją assecuratią po dwa tysiące złotych płacić, takiemu obowiązkowi swemu z wielką skarbu iego królewskiej mosci niewygoda, a z krzywdą iasnie wielmożnego imsci pana woiewody Trockiego, dość czynić nie chcąc, od lat dwoch nie wypłacili; do zapłacenia tedy zatrzymaney przez lat dwie summy y do nagrodzenia szkod y nakladow prawnych, in futurum zaś ad videndum podług przywileiow iego królewskiej mosci auctionem tego podatku statui, za tym o winy prawne. W ktorey sprawie my commissarze iego

królewskiej mosci, po ufundowaney in loco loci jurisdictioni naszej commissarskiej dnia osmnastego miesiąca Februarij, w roku terazniejszy, gdyśmy do rozsądzenia tej sprawy accedere chcieli, strony zgodnie obiedwie odkładu tej sprawy do niedziel kilku potrzebowali. Ktorego to odkładu my commissarze iego królewskiej mosci ad jurisdictionem utriusque partis affectationem et instantiam nie broniąc, te sprawę do dnia piątego Martij, anni currentis odroczyliśmy, y aby strony na pomienionym terminie salvus juris, beneficijs ac defensio ku rozprawie stanęły nakazaliśmy. Na terminie tedy niniejszym, dnia piątego Martij, w roku terazniejszym z podanego żydom obwieszczenia y z odkładu tanquam in termino conservato przypadłym, za przywołanie stron do prawa przez szlachetnego Kazimierza Sawaniewskiego, ienerała iego królewskiej mosci województwa Wilenskiego, od jasnie wielmożnego imsci pana Cypriana Pawła Brzostowskiego—woiewody Trockiego, pan Kazimierz Witakowski, a od niewiernych żydów wszystkich w Wielkim xięstwie Litewskim będących wyżej wspomnianych kahałów in praesentia szkolników ich niewiernych Alexandra Samsonowicza Brzeskiego, Marka Majorowicza, Grodzińskiego, Moyżesza Pinkasowicza, Wilenskiego, Borucha Dawidowicza, Pńskiego kahałów pan Konstanty Jlewicz, patronowie sprawy stanowszy, prawnie się z sobą rozprawowali. A za tym od actora patron sprawy reassumowawszy propositi y dowiodszy possessionem legitimam tego prowentu powrotnego żydowskiego przywilejami najasniejszego króla imsci świętej pamięci Michała de data w Krakowie roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Oktobra dnia pierwszego i listami króla imsci do jasnie wielmożnego na on czas imsci pana Heronima Kryszpina Kierszenstejna—podskarbiego wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, roku, miesiąca y dnia tegoż, także do imsci pana Franciszka Mikołaja Rossochackiego—ciwuna Trockiego, pisarza ziemskiego Wilenskiego y skarbowego wiel-

kiego xięstwa Litewskiego na podanie urzędowe tego prowentu do possessioni jasnie wielmożnego imsci pana woiewody Trockiego na on czas refferendarza wielkiego xięstwa Litewskiego wydanemi, za którym to przywilejem y podaniem per officiosam intromissionem, zostawszy in pacifica possessione tego prowentu powrotnego od żydów wielkiego xięstwa Litewskiego należącego, gdy toties quoties upominał się, aby żydzi nie czyniąc nic in praesudicium et diminutionem prowentu skarbu iego królewskiej mosci, należyta wypłacili summę. Żydzi powinności swej dość czynić nie chcieli. O co gdy do sądów iego królewskiej mosci zadwornych assessorskich actor negotij praesentis urosił był wszystkim żydom w Wielkim xięstwie Litewskim będącym actiā, tam gdy żydzi nie stanęli, sąd zadworny assessorski za króla imsci świętej pamięci Michała, iż ten prowent powrotnego żydzi, podług przywileju y extractu z xiąg skarbowych, po czterech set czerwonych złotych in specie co rok płacić mają uznawszy, na calculatiā powrotnego od ostatnich kwitów zatrzymanego imsci pana Rossochackiego, ciwuna na on czas Trockiego y pisarza ziemskiego Wilenskiego zesłał y naznaczył. A na dowod takowej swej illatij pokładał dekret authenticzny roku tysiąc sześćset siedmdziesiątego, miesiąca Decembra dnia szesnastego w Warszawie ferowany, exhibendo oraz y list przy tym dekrecie do wspomnionego imsci pana Rossochackiego super praemissis tegoż roku, miesiąca y dnia wydany, za którym to listem do siebie wydanym, gdy ordinaria juris via imść pan Rossochacki, ciwun Trocki, pisarz ziemski Wilenski ad recipiendum calculum powrotnego żydowskiego commissarz do Wilnia praevia innotestencya ziechał, na on czas żydzi do tej sprawy legitimi plenipotenciarij stanowszy rozprawowalisie, wnosząc, iż ante hostilitatem co kolwiek powrotnego od wszystkich synagog żydowskich wielkiego xięstwa Litewskiego należało, to do skarbu króla imsci Jana Kazimierza wniesli, na co kwity

iż mieli wnosząc że zginęły allegabant y inne rationes, ktore są w dekrecie imsci pana Rosochackiego wyrażone inferebant. Za tym imść pan Rosochacki, ponieważ niewierni żydzi wszystkich synagog Wielkiego księstwa Litewskiego, exclusa hostilitate, powrotne do skarbu iego królewskiej mosci annuatim wnosić powinni iuxta sonantiam przywileiu. Przeto od powrotnego ante et durante hostilitate przez żydów zatrzymanego prowentu z woli iego królewskiej mosci uwolniwszy, ażeby żydzi wszystkich synagog wielkiego księstwa Litewskiego za przeszłe lata od roku tysiąc sześćset sześćdziesiątego, tak za panowania najasniejszego króla imsci Jana Kazimierza, iako y od koronaciey króla imsci Michała z moderacij pięć tysięcy złotych polskich do rąk terazniejszego jasnie wielmożnego imsci pana Brzostowskiego, wojewody Trockiego na on czas referendarza wielkiego księstwa Litewskiego, oddali y zapłacili, in futurum zaś do lat czterech od świętego Jana Krzyciela, rachuiąc ex moderatione, maiąc w consideracij złe lata, aby ciż żydzi wszystkich synagog wielkiego księstwa Litewskiego w każdym roku na srodoposciu, według nowego kalendarza, po złotych tysiącu pięciu set za kwitem jasnie wielmożnego imsci pana wojewody Trockiego terazniejszego wypłacali nakazał, a po wysciu lat czterech, co za kwota dalsza prowentu powrotnego do skarbu iego królewskiej mosci przychodzącego miała być wydawana, osobliwey iego królewskiej mosci zostawił moderacij. Który to dekret in authentico ręką wspomnionego imsci pana Rosochackiego commissarza podpisany y pieczęcią onego zapieczętowany data roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszego, miesiąca Maia dnia wtorego wydany exhibit. Po takowym tedy dekrecie żydzi wszyscy wielkiego księstwa Litewskiego wkroczywszy w transactią motu proprio quotannis nie iuż podług dekretu płacić złotych tysiąc pięćset, lecz do tey summy auctiey przydawszy trzysta złotych, tysiąc osmsset złotych opisalisie; in comprobatio-

nem hujus reproduxit assecuratią od żydów w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszym, miesiąca Maia dnia dziesiątego temuż jasnie wielmożnemu imsci panu wojewodzie Trockiemu daną y rękoma samych że żydów y ichmosciow panow pieczętarzow na on czas uproszonych podpisaną. Wnosił przy tym iż żydzi Wilenscy sami dobrowolnie postrzegaiąc diminutionem prowentow skarbu iego królewskiej mosci, podług przywileiow tak króla iego mosci świętey pamięci Michała, jako y terazniejszego, szczęśliwie nam panuiącego y listow upominalnych, auctią prowentu powrotnego żydowskiego podniesli, albowiem lubo dekretem nie więcej, iako tysiąc pięćset złotych quotannis za kwitami iego mosci pana wojewody Trockiego terazniejszego, na on czas referendarza wielkiego księstwa Litewskiego płacić kazano. Żydzi iednak tysiąc osmsset złotych zaraz po tym dekrecie dobrowolnie płacić corocznie opisali się. A gdy actor terazniejszy pro munere suo chcąc auctią prowentow przyczynić, tych że wszystkich żydów do prawa pociągnąć miał, żydzi wielkiego księstwa Litewskiego per suos mandatarios y zesłanych do Krakowa pod czas szczęśliwey koronacyey moderni regnantis, zabicgaiąc, aby się daley w prawne terminy nie wdali, submittowawszy się ad satisfactionem za nieoddaną do tąd przez te czasy summę w przyszłe lata do szczęśliwszych czasow dwa tysiące złotych spełna corok dwoma ratami na terminie pewnym, to iest pierwszą ratą tysiąc złotych w przewodną niedzielę, a drugi tysiąc złotych na święty Jan Krzyciel, w Wilnie, w kamienicy terazniejszey iego mosci pana wojewody Trockiego, przez starszych synagogi Wilenskiej nie referuiąc się na innych żydów y synagog wypłacać obowiązali się. Ktorą to takową żydów submissią y obowiązek roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt szóstego, dnia trzydziestego pierwszego Marca, w Krakowie daną, pokładaiąc, ażebyśmy inhaerendo przywileiom najasniejszych królów ichmosciow antecessora y teraz szczęśliwie nam panuiącego, także

listom upominalnym, ex quo y sami żydzi ad feliciora tylko tempora po dwu tysięcy złotych płacić submittowali się. Teraz zaś ponieważ ciż żydzi znacznie się w xięztwie Litewskim roskrzewili y feliciora z łaski Naywyzszego nastąpiły tempora, większą od tąd powrotne po czterysta czerwonych złotych, za kwitami jasnie wielmożnego ięgomosci pana wojewody Trockiego, płacić nakazali. Interea zaś do tąd za lat dwie po dwa tysiąca złotych nie wypłacone powrotne, cum paena triplicis pensionis ut exoluant et calculum reddant decerni potrzebowali. Na którą to takową strony przeciwnę illacyą patron sprawy niewiernych żydów wszystkich in genere w wielkim xięztwie Litewskim będących obposuit, iż żydzi namniey przywileiow ięgo królewskięj mosci nie są sprzeciwne y owszem one omni debita cum veneratione acceptuiac w zapłaceniu y w wydaniu podatku powrotnego w Wielkim xięztwie Litewskim dość czynili y czynią. Kiedy podług transactięj w Krakowie z jasnie wielmożnym imscią panem wojewodą Trockim zawartęj powrotnego po dwa tysiące złotych co rok płacili y płacą, na dowod tego kwity super praestita solutione tego prowentu pokładając, uwolnienia żydów ab actione praesenti affectował. A że tenże plenipotent partis adversae podług terazniejszych czasow takowego prowentu potrzebuiac instat in futurum większey domagając się w wydaniu prowentu powrotnego po żydach wielkiego xięztwa Litewskiego auctij, na to odpowiadając, nie tylko auctij bronił, lecz przywodząc nam in considerationem calamitatem temporum y wielkie nie tylko między żydami, lecz y chrześciany w państwach ięgo królewskięj mosci zubożenie, częścią przez nieurodzay, częścią przez podatki y woyny ustawiczne, częścią przez przechodzące woyska, które do ostatniey niemal na fortunie y ubogięj substancy żydow wielkiego xięztwa Litewskiego przyprowadziło ruiny, tak iż codziennie ociężając karki swoje z długow opłacić się nie mogą, a zatym y temu podatkowi do skar-

bu ięgo królewskięj mosci in exolundo per impossibile non sufficiunt. Na ostatek referuiac się do rescriptu ięgo królewskięj mosci intulit, ponieważ ięgo królewska mość nam commissarzom, abyśmy wziewszy na examen accessionem żydom wielkiego xięstwa Litewskiego fortun moderationem tego prowentu bez krzywdy y uciążenia żydowskiego uczynili y postanowili, iniungit habita ratione tak ciężkich czasow, ten prowent powrotnego dwuch tysięcy złotych, na co się osobliwie ex conventione z jasnie wielmożnym ięgomoscią panem wojewodą Trockim, spodziewaiac się szczęśliwszych czasow musieli opisać, defalcowawszy na ten czas et in futurum coroczny defalcowany umoderowali tego powrotnego żydowskiego w wielkim xięztwie Litewskim podatek affectował. A tak my commissarze ięgo królewskięj mosci tey sprawy przesłuchawszy y one dobrze z wnoszonych controversij wyrozumiawszy, ponieważ żydzi in genere et specie wszyscy w wielkim xięztwie Litewskim będący kahałow Brzeskiego, Grodzińskiego, Pńskiego y Wilenskiego, podług prawa y przywileiow tak naiasniejszego króla imsci świętey pamięci Michała, iako y ad praesens szczęśliwie nam panuiącego na prowent powrotnego żydowskiego w wielkim xięztwie Litewskim będącego, jasnie wielmożnemu ięgomosci panu wojewodzie Trockiemu należącego, służyących dotąd jako kwitami przed nami produkowanemi deductum quot annis po dwu tysięcy złotych do rąk jasnie wielmożnego imsci pana wojewody Trockiego wypłacili, przeto za ten wypłacony skarbowi ięgo królewskięj mosci za dwie lecie, które się kaczą w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiąt szostym na święty Jan, podług nowego kalendarza święta rzymskiego, podatek ab actione praesentis uwalniamy; w przyszłe zas lata, zaczyniac od roku terazniejszego tysiąc sześćset osmdziesiąt szostego, od świętego Jana Krzciela święta rzymskiego, według nowego kalendarza, consequenter po sobie rok po roku idące, postrzegaiac iż w wydaniu

tego prowentu stołowego iego królewskiej mosci, to iest powrotnego żydowskiego nie mnieysza trudność bywać zwykła, przeto że certitudo quantitatis nie iest determinate opisana tak dalece, że donatariusz iego królewskiej mosci, wybierając ten prowent częstokroć z żydami ad lites descendere musi. A mając rescriptem iego królewskiej mosci iniunctum, abyśmy moderationem tego prowentu powrotnego żydowskiego bez uciążenia ich uczynili, przeto inhaerendo rescriptowi iego królewskiej mosci, pana naszego miłosciwego, uważywszy iniurias czasow teraznieyszych, ktorych żydzi wielkiego xięztwa Litewskiego nie tylko accessionem fortun swoich mieć nie mogą, lecz y z tych, ktorymi się cieszyli niemal się exuerunt, kiedy przez podatki ustawiczne na potrzebę rzeczy pospolitey y inne wielkie exactie niemal wydawszy substancya, do ostatney niemal przyszli ruiny, habita zatym ratione czasow teraznieyszych y ażeby skarb iego królewskiej mosci certitudinem quantitatis tego prowentu mając, circa exactionem onego żadney nie miał trudności, ażeby żydzi wielkiego xięztwa Litewskiego wszyscy kahałow Brzeskiego, Grodzińskiego, Pńskiego, Wilńskiego in genere wszyscy co roku summę dwa tysiące złotych polskich spełna monetą taką, iako pro tempore bez braku w wielkim xięstwie Litewskim y w koronie polskiej brana będzie, jasnie wielmożnemu imsci panu Cyprianowi Pawłowi Brzostowskiemu woiewodzie Trockiemu z łaski iego królewskiej mosci ten prowent in administratione sua na ten czas mającemu y successorom imsci za przywilegiiami tegoż prowentu administratorom na terminie w dzień takowegoż, święta świętego Jana Krzcziciela święta rzymskiego, podług nowego kalendarza, in futurum płacili y oddawali nakazujemy mocą ninieyszego dekretu naszego, ktorym się strony obiedwie contentowały. A my dla więksey wiary przy pieczęciach rękoma się naszymi podpisujemy. Pisan w Wilnie ut supra. У того декрету комисарского при печатехъ притисненыхъ подъ-

писы рукъ тыми словы: Wladislaus Silnicki biskup Tarnopolski, suffragan y kantor Wilenski, kanonik Gnieznienski; Heronim Komar, sędzia ziemski Orszanski, commissarz do sprawy iego królewskiej mosci; Michał Drucki Sokolinski, pisarz wielkiego xięztwa Litewskiego, commissarz iego królewskiej mosci. Который же тотъ декретъ ихъ милостей пановъ комисаровъ межи ясне вельможнымъ его милостю паномъ воеводою Троцькимъ, а межи жидами Великого князства Литовского черезъ особу выжей помененую ку акътикованю поданный, есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ принять и уписанъ.

Изъ актовой книги Брестскаго городскаго суда за 1687—1688 г., № 7027, стр. 1317—1335.

№ 124.—1888 г. Августа 25.

Явна заемнаго письма Стефана Паца жиду Фишелю Израелевичу на 1750 золотыхъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесять осмого, месеца Августа двадцать пятого дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ, передомбною Яномъ Бекълевскимъ, подьстолимъ Брацьлавскимъ, подьстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно жидъ Саломонъ Михаловичъ, сынъдикъ кагалу Берестейского, тотъ листъ запись одъ ясне вельможного его милости пана Стефана Паца—воеводы Троцкого и пани малжонки его милости Фишкови Израеловичови, жидови места его королевской милости Виленского, на речъ в немъ выражоную данный и служащий ку акътикованю до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подалъ в тые слова писанный: Ja Mikołay Stephan Pac, woiewoda Trocki, Krzyczewski, Oluczyski starosta, y ia Teodora Tryznianka Stephanowa Pacowa, woiewodzina Trocka, małżonkowie, obiedwie osoby za iedne, a iedna za obiedwie poczytaіac y rozumieіac, ieden za dru-

giego ręcząc y obowiązując aż do skutecznego dosyć uczynienia wszystkim punktom, paragraphom w tym liście naszym niżej wyrażonym, czyniemy iawnno y zeznawamy tym naszym listem dobrowolnym zapisem, iż ku pilney potrzebie naszej wzięliśmy, pożyczili y rękoma naszymi odliczyli gotową rękadayną summę pieniędzy tysiąc siedmset pięćdziesiąt złotych polskich u żyda miasta Wilenskiego Fiszka Jzrailewicza, którą to zwysz mianowaną summę tysiąc siedmset pięćdziesiąt złotych tym listem naszym dobrowolnym obowiązujemy się y zapisujemy się pomienionemu żydowi y każdemu ten list nasz mającemu oddać y spełna zapłacić iednym razem, nie po różnu y nie na raty, monetą dobrą, niebrakowaną, iaka na ten czas w wielkim xięstwie Litewskim bez braku brana będzie, w roku da Bóg przysłym tysiąc sześćset pięćdziesiąt czwartym, w niedziele zapustną podług nowego kalendarza, na miejscu pewnym przy xięgach grodzkich w zamku Wilenskim, niczym by najmniey tego terminu y dnia nie pochiabiając ani omieszkiwaiąc, a gdziebyśmy przepomniawszy, abo zaniedbawszy tego listu dobrowolnego zapisu naszego na terminie, dniu y miejscu niżej mianowanym tey summy rękodayney nam pożyczoney nie oddali, spełna nie zapłacili y tego listu naszego nie oswobodzili, termin wyżej położony choציabyś my y iednym dniem pochybili, tedy zarazem popadamy w płacenie summy mianowaney tysiąca siedmiuset pięćdziesiąt złotych z troiaka sowitością, zaręką y z nagrodzeniem wszystkich szkod, nakładow, gołym słowem rzeczonych, a iako o samą nie oddaną isziczną, tak o sowitosci, szkody, nakłady, zaręki daimy moc zupełną y przez ten list nasz pozwalamy nas pozwać do sądu y prawa wszelakiego ziemskiego, bądź też do sądu głównego trybunalnego, w każde woiewodztwo, powiat y termin, kładąc o to pozew po nas na wszelakich majątnościach naszych leżących y ruchomych, summach pieniężnych, gdzie kolwiek będących, na obliży pożyczonych, abo na majątności danyh,

podaiąc o to pozew przez woznego, chocia nie ienerała y bez strony pozwem, z korego kolwiek lubo y nie należnego powiatu wydanym, a pozwać nas pozwalamy rokiem krotkim nie statutowym za niedziel dwie, trzy, abo iako wola iego będzie y każdego ten list nasz mającego, składaiąc termin do przyięcia rosprawy y skutecznego usprawiedliwienia za dzień, za dwa, to przy woli iego zostawa. A my, będąc o to pozwany mi, abo zakazanymi, nie wymawiając się naszą, abo umocowanego naszego chorobą obłożną, powietrzem morowym, nieprzybyciem posłanca, posługą iego królewskiey mości y rzeczy pospolitey woienną, exemptami, nie zasłaniając się większością sprawy, nie odroczaając y inszych żadnych dalszych dilacij w prawie pospolitym w konstitucyach seymowych opisanych y rozumem ludzkim ku ochronie naszej wynalezionych nie zażywaiąc y sobie na pomoc nie biorąc, ale wszystkich dobrodzieystw prawnych ustąpiwszy, za pierwszym pozwem, abo zakazem sami oczewisto stanowszy, roku, pozwu, abo zakazu niczym nie burząc, kopij z tego listu nie potrzebuiąc y do niego nic nie mowiając, pilnością oddawania tey summy z ienerałem na terminie czynioną, abo kwitacyą z oddania tey summy nie zasłaniając się, ale we wszystkim według potrzebowania strony powodowey usprawiedliwić się y dosyć uczynić powinni będziemy. A sąd każdy, przed ktory by ta sprawa za staniem, tak y po niestaniu obudwu, abo iednego z nas do prawa od samych, ani od umocowanego naszego żadnych obron, obmow, excepcij przeciw temu zapisowi naszemu nie przymuiąc, ale skoro iedno weyrzawszy w ten list dobrowolny zapis nasz, summę wyżej mianowaną z troiaka sowitością, zarękami, szkodami, nakładami, krom żadnego dowodu prawnego na wszelakich majątnościach naszych leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie kolwiek będących wskazać y przysądzić ma, a po takowym wskazie appellacy od dekretu swego nam nie dopuszczaiąc, tenże, abo inszy wszelaki urząd odprawę mocną,

krom składania rat statutowych, na wszelakich dobrach naszych udzielać wolen y mocen będzie; a my iako urzędu o nieprawny wskaz, tak strony powodowej o niesłuszny przewod prawa pozywać nie mamy y nie będziemy mogli, pod zapłaceniem takiej zareki, iako ważność rzeczy osądzoney wynosić będzie. I to też waruiemy, gdzie byśmy obadway, abo ieden który z nas, przed oswobodzeniem tego zapisu z tego swiata zszedł, tedy pozostała osoba z nas iedna, abo ten, kto po nas dobra osiągnie, temu zapisowi y obowiązkom w nim opisanym w osobie naszej we wszystkim dosyć uczynić powinien będzie. I na tośmy dali ten nasz list z pieczęćmi y z podpisy rąk naszych, tak też y z pieczęćmi y z podpisy rąk ichnościow panow przyiaciół od nas ustnie uproszonych. Pisan w Wilnie, roku tysiąc szesćset pięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Februarij dziesiątego dnia. У того запису при печати притисъненой подьписы рукъ тыми словами: Mikołay Stephan Pac, woiewoda Trocki, Teodora Tryznianka Pacowa, woiewodzina Trocka. Ustnie proszony pieczętarz do tego listu Walenty Ranayszekiewicz, podstarości Trocki. Ustnie proszony pieczętarz od osob wysz mianowanych Krzysztofh Amphorowicz. Ustnie proszony pieczętarz do tego listu Władysław Rytel, oekonom Trocki. По которыхъ подьписахъ рукъ и затылокъ в тые слова писаны: List ode mnie Mikołaja Stephana Paca, woiewody Trockiego, Krzyczewskiego, Олучыцкого starosty y odemnie Teodory Tryznianki Pacowej, woiewodziney Trockiey, Krzyczewskiey, Олучыckiey starosciney małżonkow, danу panu Fiszlowi Jzraelowiczowi żydowi miasta iego królewskiey моści Wilenskiego на певнa рeкoдayną summę pieniędzy tysiąc siedmset pięćdziesiąt złotych polskich. Rok oddania tey summy pieniędzy w roku da Pan Bóg przyszłym tysiąc sześćset pięćdziesiątym czwartym, w niedziele zapustną, podług nowego kalendarza, на mieyscu певнымъ przy хieгach grodzkich w zamku Wilenskim pod wszystkimi warunkami y obowiązkami w

tym naszym liscie w srzedzinie szeroce opisanemi y dołożonemi. Который же тотъ листъ добровольный запись черезъ помененого Саломона Михаловича, жида и сынъдика кагалу Берестейского, одъ ясне вельможного его милости пана Миколая Стефана Паца, воеводы Троцького, Кричевського, Олучицького старосты и одъ ей милости пани малъжоньки его милости паней Теодоры Тризьянъки Миколаевой, Стефановой Пацовой, воеводиной Троцькой, Кричевської, Олучицькой старостиной, Фишълowi Израеловичови жидови места его королевское милости Виленського на певную суму пенезей в томъ же записе выражоную даный и служащий есть до книгъ кгородскихъ воеводства Берестейского принять и уписанъ.

Изъ актовой книги Брестскаго гродскаго суда за 1687—1688 годъ, № 7027, стр. 1387—1393.

№ 125.—1688 г. Октября 31.

Либертаційный листъ короля Яна III объ освобождении Брестскихъ евреевъ отъ разныхъ денежныхъ сборовъ, по случаю пожабра города Бреста.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ осмого, месеца Октобра трыдцать первого дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ передо мною Яномъ Бекълевскимъ—подьстолимъ Брацлавскимъ, подьстаростимъ Берестейскимъ, постановивъшысе очевисто Саломонъ Михаловичъ жидъ сынъдыкъ кагалу Берестейского, тотъ листъ его королевское милости, до ясне вельможного его милости пана подьскарбега великого князтва Литовського, с канцельярыи большой Великого князства Литовського вынесеный на речъ в немъ шырей выражоную жйдомъ старьшымъ кагалу Берестейского даный и служащий ку актыкованью до книгъ

кгородскихъ Берестейскихъ подалъ в тые слова писаный: Jan Trzeci z Bożey łaski król Polski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Inflantski, Smolenski, Kijowski, Wolhynski, Podolski, Podlaski, Siewierski y Czernihowski. Wielmożnemu Benedyktowi Pawłowi na Czerej Sapiezie—podskarbiemu wielkiemu y pisarzowi ziemskiemu Wielkiego xięstwa Litewskiego y urodzonym administratorom y substitutom skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego, także poborcom y succollectorom woiewodztwa Brzeskiego, uprzejmie y wiernie nam miłym, łaska nasza krolewska. Wielmożni irodzeni uprzejmie y wiernie nam mili. Doszła nas supплика od miasta naszego Brześcia y żydow tamecznych, iż novissime, a iuż to po trzeci raz z nawiedzenia Boskiego funditus są zniszczeni, mianowicie domy żydowskie, winnice, browary in cinerem poszły; dla czego na instancją panow rad naszych, słuszny onym wyswiadczaіąc respekt, od płacenia poglownego, czorowego, szeleżnego onych na lat cztery, podług constitucyey o pogorzalcach napisaney, uwalniamy, zalecaіąc uprzejmosciam y wiernosciam waszym abyście na żadne in contrarium nie uważaіąc legum obstacula pomienione miasto y żydow Brzeskich przy naszej in eum finem z kancelarij wydaney zachowali integre libertacyey. Co uprzejmosci y wiernosci wasze dla powinności sweiey y łaski naszej. Dan w Oleszku dnia dwudziestego siódmego miesiąca Septembra, roku Panskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt siódmego, panowania naszego trzynastego roku. У того листу пры печати большой Великой князства Литовского прытисненой, подьпись руки тыми словы: Jan król. Который же тотъ листъ черезъ особу верху мененую ку актыкованю поданый есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

Изъ актовой книги Врестскаго гродскаго суда за 1687—1688 г., № 7027, стр. 1547—1549.

№ 128.—1688 г. Октября 31.

Либертаційный листъ короля Яна III Брестскимъ евреямъ, освобождающій ихъ на четыре года отъ всякихъ податей и денежныхъ сборовъ, по случаю истребленія пожаромъ всего ихъ имущества.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесять осмого, месеца Октобра трыдцать первого дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ передо мною Яномъ Бекълевъскимъ подьстолимъ Берестейскимъ, постановивъшысе очевисто Саломонъ Михаловичъ жыдъ, сынъдыкъ кагалу Берестейского, листъ его королевской милости либертаційный жыдомъ кагалу Берестейского с канъцелярыи большой Великой князства Литовского вынесеный на речъ в немъ выражоную даный и служачый, ку актыкованю до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подалъ в тые слова писаный: Jan Trzeci, z Bożey łaski król Polski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmuydzki, Inflanski, Smolenski, Kijowski, Wolhynski, Podolski, Podlaski, Siewierski y Czernihowski. Oznaymuiemy ninieyszym listem naszym wszem wobec y każdemu z osobna, кому о tym wiedzieć należy, iż my maіąc politowanie nad nieszczęściem niewiernych żydow caley synagogi miasta naszego Brześcia Wielkiego xięstwa Litewskiego, ktorzy z dopuszczenia Boskiego swiežo funditus ze wszystkimi dostatkami y ruchomosciami swemi pogorzeli, a stosuaіąc się do prawa y constitucyey o pogorzalcach napisaney, umysliliśmy tych że niewiernych żydow synagogę Brzeską od wszelakich publicznych y prywatnych podatkow iakim kolwiek imieniem nazwanych uwolnić y libertować; jakoż uwalniamy y libertuiemy teraznieyszym listem naszym, a to do lat czterech, rachuaіąc od czasu teraznieszego pogorzenia posobie następuiających, którą tą libertacyą naszą pomieniona synagoga Brzescka, będąc zasłonieniem wszelakich

podatkow jako to pogłownego, czopowego, szeleżnego y innych jakim kolwiek imieniem nazwanych, tak ktore teraz są, jako y na potym będą uchwalone, ordynarynych y extra ordynarynych exactij płacić nie będą powinni aż do wyscia czterech lat zupełnych. Co do wiadomosci wszystkim komu to należy, osobliwie wielmożnemu podskarbiemu wielkiemu wielkiego księstwa Litewskiego urodzonym skarbnemu, dworzanom y innym, ktorым należecь będzie donosząc, mieć chcemy y roskazujemy, aby pomienionych żydow Brzeskich przy tey libertacij naszej cale y nie naruszenie zachowali pod łaską naszą. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć Wielkiego księstwa Litewskiego przycisnąc rozkazaliśmy. Dan w Oleszku dnia dwudziestego szostego miesiaca Września, roku Pańskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt siódmego, panowania naszego trzynastego roku. У тое либертацїи пры печати большой великого князства Литовского прытисненой подьпись руки тыми словами: Jan król. Которая жь то либертацїя черезь особу верху поменуеную, ку актыкованю подавая есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ принята и уписана.

Изъ актовой книги Брестскаго градскаго суда за 1687—1688 годъ, № 7027, стр. 1551—1553.

№ 127.—1688 г. Декабря 30.

Рескриптъ короля Яна III въ пользу Брестскихъ евреевъ, данный комиссиі для улаженія споровъ между Брестскимъ магистратомъ и евреями.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ осмьдесятъ осмого, месеца Декабра трыдцатого дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ передо мною Яномъ Бекълевскимъ—подьстаростимъ Берестейскимъ, постановившысе очевисто панъ Саломонъ Михаловичъ жьдъ, сынъдыкъ кагалу Бере-

стейского, тотъ рескриптъ его королевской милости з канцельярыи его королевской милости Великого князства Литовского до вельможныхъ ихъ милостей пановъ комисаровъ его королевской милости одъ цалого кагалу Берестейского вынесеный, на речъ в немъ выражоную ку актыкованю до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подаль в тые слова писаны: Jan Trzeci z Bożey łaski król Polski, Wielki książę Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Kiiowski, Wołhynski, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smolenski, Siewierski y Czernihowski. Urodzonymu Macieiwowi Jozefowi Woynie—marszałkowi powiatu Pinskiego, staroscie naszemu Gorzdowskiemu, Kazimierzowi Tyszkiewiczowi—staroscie naszemu Starodubowskiemu, Piotrowi, Michałowi Polciow kawalerowi Portugalskiemu, strażnikowi Smolenskiemu, sekretarzowi naszemu Alexandrowi Esmuntowi, komornikowi wojewodztwa Brzeskiego, commissarzom naszym do miasta naszego Brzescia Litewskiego naznaczonym, wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Urodzeni, wiernie nam mili. Przełożono nam przez panow consyliarżow y urzędnikow naszych przy boku naszym zostaiących imieniem niewiernych żydow starszych y całego kahału Brzeskiego Litewskiego, iż urodzony Ostafi Tyszkiewicz, podkomorzy Brzescki, iako woyt dziedziczny miasta naszego Brzescia, otrzymawszy w sądzie naszym assessorskim o grunty, granice y dobra do miasta tegoż y woytowstwa Brzeskiego należące tak że o dwory, place y inne rzeczy na różnego stanu possessorach y commissyą według tegoż dekretu na osoby w. m. z cancellarij naszej wyniozszy w tey же commissyey, czyli też y w samym dekrecie przyłożył y niewiernych żydow Brzeskich, nie dawszy im żadnego pozwu y mandatu, a poniewasz począwszy od seymu pierszego Grodzienskigo tak wiele już było commissyey między magistratem, pospolstwem y niewiernymi żydami Brzeskimi y po wielkich kłotniach y kosztach stanęła w

roku tysiąc sześćset osmdziesiąt trzecim z obopolna między temiż stronami, do lat dziesięciu, complanacya, ktore ieszcze nie expirowały, a do tego poniewasz wszystkie lites y processy prawne poczynają się od pozwu nie od exekucyey y służą pozwanemu exceptie, iaką mieli ciż żydzi et quidem perimentem bo in competentis actionis dla zaszley complanacyey gdy by byli legitime pozvani y gdy by byli controuertowali, a w ostatku, in casu choć by była uchylona ta exceptia, przynamniey by byli z swoiey strony commissarzow podali, czego miewaią zawsze optionem partes litigantes nie tylko tedy że pomieniona complanacya wszytkie generaliter praetensie y postempki prawne między magistratem, popolstwem y żydami Brzeskimi aż do lat dziesięciu limitowała et ex ratione oney musi bydz in competens actio tymże żydom przed expiracją lat dziesięciu podniesiona, ale też że im żadnego pozwu nie дано y na nich bez nich dekret otrzymano, zaczym z tych ratij chcemy mieć po wiernosciach waszych, abyscie wiernosci wasze od punktu abo punktow tey commissyey, ktore się do niewiernych żydow referuią supersedowali y onych przy complanacyey wyżey mianowaney zachowali. Co żeby tym skuteczniey mogło bydz urodzonych Kazimierza Sapiehy—podskarbiego nadwornego wielkiego xięstwa Litewskiego, staroste naszego Brzeskiego, Constantego Szuyskiego, chorążego Brzeskiego y Jerzego Szuyskiego sędziego grodzkiego Brzeskiego za commissarzow exparte tych że żydow do wiernosci waszych przydajemy tym rescriptem naszym, chcąc to mieć, aby oni popołu z wiernosciami waszemi na tym punkcie abo punktach do żydow referuiących się zasiadali, bez ktorych wiernosci. w.w. w tych że punktach co od żydow należą interlocutoria czynić y promulgować nie będziecie mogli, tylko z niemi popołu non obstantibus quibusvis contrarijs literis vel rescriptis nostris; insze zaś punkta tey że commissyey oprócz tych co z żydami wierność ww. rozsądzcie y decyduycie we-

dług dekretu naszego y instrumentu commissyey, inaczey tedy wiernosci wasze czynić nie macie dla łaski naszej. Дан в Warszawie, dnia dwudziestego miesiąца Decembra, roku Panskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt osmego, panowania naszego czternastego roku. У того рескрыпту его королевской милости подъяпись руки теми словы: Jan król. Который же тотъ рескрыптъ его королевской милости за поданемъ оного до актъ черезъ особу верху мененую есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ прынять и уписанъ.

Наз актовой книги Брестскаго градскаго суда за 1687—1688 годъ, № 7027, стр 1697—1701.

№ 128.—1889 г. Мая 8.

Баниційскій листъ короля Яна III, присуждающій Кобринскихъ жидовъ къ вѣчному изгнанію.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ девятого, месеца Мая третего дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ передомъною Яномъ Бекълевскимъ, подъястаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очависто ей милость пани Констанция Анна Денисовичовна Косцюшково, тотъ листъ его королевской милости баниційный з меньшей канцелари Великого князства Литовского вынесенный в справе и речи в немъ нижей выраженой ку акътикованю до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подала в тые слова писанный: Янъ Трети з Божой ласки король Польский, Великий князь Литовский, Руский, Пруский, Жомойтський, Мазовецький, Инфлянский, Подольский etc. Всимъ в обецъ и кожъдому з особна всякого достоенства враду и стану лудемъ духовънимъ и свецъкимъ обывателюмъ панъствъ нашихъ озънаймуемъ, ижъ даты нижей выраженой до насъ и суду нашого задворного асесорьского позъ-

вомъ манъдатомъ нашимъ запозвани были неверъни жиди места нашего Кобрыня Шая Якубовичъ, Шлома Оперовичъ, Давидъ Бусъневичъ, Иесель Бусъневичъ, Ицъко Фабишовичъ, Мееръ Шавълевичъ, Мойша Абрагамовичъ, Хаимъ Мошъковичъ, Иилъцъ Бенетовичъ, Иосай Іусевичъ, Мееръ Лейбовичъ, Іаурусъ Зелковичъ, Мовъша Абрамовичъ, Песа Моръдухаевъна Абрамовичова и цалый кагалъ Кобринъскій одъ урожного Хризостома Косътюшъки Сехъновицъкого и малжонъки онога урожной Конъстанъцыи Анъны Денисовичовны о речъ в декрете суду нашего задъворъного асесоръского выражоную. В которой справе судъ нашъ задъворъный асесоръскій за нестанемъ неверъныхъ жидовъ до права въ року завитомъ на упадъ в самой речи вздаты допустивъши за явъное праву посполитому, зверъхности маестату нашего спротивенъство, которое з листу поеждъного дворанъского видоме показало, неверъныхъ жидовъ Кобринъскихъ на вечное зо всихъ земель и панъствъ нашихъ выволане всказалъ, одъ сполку и объцованя з лудьми подъстивыми черезъ сесъ листь нашъ вечный баницийный вынялъ и вылучилъ; а за суму декретомъ суду нашего задъворъного асесоръского всказаную до добръ позваныхъ неверъныхъ жидовъ Кобринскихъ вшелякихъ лежачихъ, рухомыхъ, сумъ пенежныхъ где кольвекъ будучихъ—домовъ, крамовъ, товаровъ, ганъдловъ, школы Кобринской дворанина нашего особливимъ листомъ нашимъ назначоного, заложивши на спротивныхъ дальшии вины правные на одъправу зослалъ, яко то вся речъ в декрете суду нашего задъворъного асесоръского описана и доложона есть. Мы теды король на инъстанъцию урожного Хризостома Косътюшъки Сехъновицъкого и малжонъки онога урожной Конъстанъцыи Анъны Денисовичовны, выконываючи дальшии поступокъ срогости права посполитого надъ преречонными неверъными жидами места нашего Кобрыня

Шаемъ Якубовичомъ, Шломою Оперовичомъ, Давидомъ Бусъневичомъ, Іоселиомъ Бусъневичомъ, Ицъкомъ Фабишовичомъ, Мееромъ Шавълевичомъ, Мовъшою Абрагамовичомъ, Хаимомъ Мошъковичомъ, Кильцкомъ Бенетовичомъ, Іозалиомъ Іусевичомъ, Мееромъ Лейбовичомъ, Іаурусомъ Зелковичомъ, Мовъшою Абрамовичомъ, Пескою Моръдухаевичовною Абрамовичовою и цалымъ кагаломъ Кобринъскимъ велили есмо оныхъ зо всихъ земель и панъствъ нашихъ вечне выволать, якожъ и симъ листомъ нашимъ вечнымъ баницийнымъ оныхъ вечными выволанъцами и банитами чинимъ, одъ сполку и объцованя з лудьми подъстивыми выймуемъ и вылучаемъ. А затымъ, абы кожъдый о томъ ведаючи, з преречонными жидами места Кобрыня, яко вжо одъ насъ вечне выволаныи ниякого сполку мети, рады и помочи додавати, ани оныхъ в домахъ своихъ переховывати, подъ винами в праве посполитомъ и конституциахъ сеймовыхъ о выволанъцахъ описаныи, не важилъсе, што ижъ бы всимъ ку ведомости пришло врадомъ нашимъ земскимъ, кгородзкимъ и инъшимъ всякимъ судовымъ приказуемъ, абы сесъ листь нашъ вечный баницийный везде за поданемъ онога до книгъ приймованъ, акътикованъ, публикованъ объволанъ былъ конечно. Данъ в Городне, дня двадцать четвертого, месеца Маръца, року тисеча шестьсотъ осмьдесятъ осмого, панованя нашего чотырнадъцатого году. У того листу его королевской милости баницийного при печати меньшей Великого княства Литовского притисненой подъписи рукъ тыми словы: Доминикъ Миколай ксіонже Радивилъ—подъканъслерий Великого княства Литовского, Казимеръ Пухальскій—писаръ декретовый земский. Скорикговалъ Ленкевичъ. Который же тотъ листь его королевской милости баницийный с канъцелярии меньшей Великого княства Литовского вынесеный, черезъ особу у веръху помененую, ку акътыкованю поданый есть до книгъ

кгородскихъ Берестейскихъ принять и
уписанъ.

Изъ актовой книги Брестскаго градскаго суда за
1687—1688 г., № 7027, стр. 2017—2019.

№ 129.—1689 г. Юня 24.

Явна королевскаго универсала, коимъ взиманіе пошлины съ товаровъ снова представляется прежнему сборщику Иццу Зельмановичу.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ девятого, месеца Юня двадцать четвертого дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ передо мною Яномъ Бекълевскимъ—подъстолима Брацлавскимъ, подъяростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидство панъ Иццо Зельмановичъ жидъ, тотъ универсаль его королевской милости на скарбовые столовые провенъта на речъ и особамъ в немъ выражонимъ ку акътикованю до кнѣжъ кгородскихъ Берестейскихъ подалъ, в тые слова писаныи, который вписуючи у книги за принятемъ оногъ такъ се в себе маеть: Jan Trzeci, z Bożey łaski krol Polski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Zmuydzki, Mazowiecki, Jnflanski, Wołyński, Podolski, Podlaski etc. Wszem wobec y koźdemu z osobna komu o tym wiedzieć należy, osobliwie iasnie wielmożnym, wielmożnym urodzonym senatorom, dygnitarzom, starostom, urzędnikom ziemskim grodzkim, administratorom y dzierzawcom dobr naszych, namiesnikom ich y wszystkim in genere stanu rycerskiego ludziom, także sławetnym szlachetnym woytom, burmistrzom, raycom, ławnikom, maystratom wszelkim wielkich małych miast y miasteczek naszych królewskich, duchownych, ziemskich, tudzież jurizdictyom, a osobliwie w dobrach oekonomicznych miast y miasteczek naszych y innym iakiey kolwiek kondycy ludziom koronnym y wielkiego

xięstwa Litewskiego do wiadomosci podaiemy, iż chcąc cła stare, do stoła naszego należące, w wielkim xięstwie Litewskim iako w nalepszym zachowac y zatrzymać porządku, zabiegając temu aby w tym skarbowi naszemu szkoda iaka nie była, a mianowicie przez różney condicij ludzie handle swoje prowadzące tak s panstwa naszego jako y z różnego wodo y ładem przez miasta, miasteczka xięstwa Litewskiego, ktore są odległe od komor y przykomorkow prowentow celnych przeiezdziące, przez co jest maximum detrimētum w skarbie naszym, że bez płacenia cła, poddając się pod różne protektye, z różnemi towarami swemi nieopowiednie unikają y lubośmy byli pomienione cło stare prowēt nasz stołowy wielkiego xięstwa Litewskiego odebrawszy od Eliiasza Zakowicza Krzyczowskiego, sekretarza naszego, ob sinistram infórmacyonem iakoby satisfakcyi skarbowi naszemu czynić nie miał, dali ad fideles manus urodzonemu Janowi Szreterowi, sekretarzowi y dworzaninowi naszemu pokoioiwemu w administracya. A że sie Eliasz Jzakowicz za przybyciem swoim aquietowawszy skarb ze wszelkiego udania wywiod, przeto alienowawszy od administratij tych cel urodzonego Szreytera y wszelkie dokumęta one mu od nas na to dane osobliwym listem y teraznieyszim uniwersalem naszym skasowawszy, powtornie teraz de novo pomienione cło stare prowēt nasz stołowy w wielkim xięstwie Litewskim w dozor y zawiadywanie temuż Eliaszowi Jzakowiczowi Krzyczowskiemu, sekretarzowi naszemu y Jckowi Zelmanowiczowi Stołowickiemu superintendentom naszym poruczamy, ktorzy ex munere officij sui, postrzegając tego, aby szkody y uymy skarbowi naszemu po miastach, miasteczkach całego xięstwa Litewskiego nie działy się, gdzie by kolwiek oni sami, lub rewisorowie ich widzieli by rzecz potrzeba w miastach, miasteczkach pogranicznych całego xięstwa Litewskiego sposobne mieysce na wybieranie należytości skarbowey, a mianowicie w miasteczkach oekonomij Mohilewskiej leżących,

iako to w Czausach, Czerekowie, także w starostwie Omelskim y Propolskim, a osobliwie w dobrach iasnie oswieconey więźny Alburskiey Newlu, Siebieżu, Wisłowicz y Słuczczynnie, abyście wszelkim szkodom zabiegając, straż y odprawę ceł starych naszych do tey exakcyj mieć nie bronili. Tedy w tym annugimus, czego aby się żaden nie zbraniał uczynić, ale owszem w iakich kolwiek pretensjach tych ceł naszych żondali by pomocy, stosując się do dawnych praw y constitutij seymowych, koždy był pomocą, mieć chcemy. A ieże-liby w pomienionych miastach, miasteczkach, za uporem iakim, straży y odprawy skarbu naszego nie pozwolona, tedy s tych miast y miasteczek na samych mieszczanach poczynionych szkod w skarbie naszym za sprzeciwstwem tey woli naszej dochodzić y wszelkie towary ich, gdzie by sie kolwiek trafiło, zabierając, na skarb nasz confiskować pomienionym super intendentom naszym y rewisorom ich pozwalamy pilno mieć chcemy. Także y w tym daemy onym zupełnie moc, iesliby sie im zdało na komorach y przykomorkach w Wielkim xięstwie Litewskim pisarzow ceł naszych odmieniać, a inszych życzliwych sobie na ich miejsca osadzać, według upodobania swego, a iesli by się z rugowanych pisarzow który zastłaniał uniwersałem naszym, lub jakim kolwiek ante dato wydanym, tedy takowy uniwersał daley waloru mieć nie może, oprócz tych tylko uniwersałow, które pomienieni superintendenti nasi po dacie tego uniwersału naszego denowo wydadzą. Miasto zaś Wilnią y inne miasta y miasteczka wielkiego xięstwa Litewskiego, tudzież Angielczycy nad portem nowym Świętey rzeki zostające, żadnemi się libertacyami nie zastłaniając, pomienione sło stare od wszelkich towarow swoich płacić powinni będą. Co wszystkim w obec y koждemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy do wiadomosci doniosszy żondamy y mieć chcemy, aby przeciwko koждemu sprzeciwiającemu się z woli naszej superintendentom rewisorom y succolektorom na ko-

morach, przykomorkach y strażach zostającym pomocy dodawali. Na co dla lepszey wagi ręką się naszą podpisawszy, pieczęć przycisnąć roskazaliśmy. Dan w Wilanowie dnia dziesiątego miesiąca Junij, roku Pańskiego tysiąc sześćseth osmdziesiąt dziewiątego, panowania naszego piętnastego roku. У того универсалу его королевское милости на скарбовые столовые провентъта даного при печати притисненой подъяси рукъ тыми словы: Jan król, Jan Wołczynski iego królewskiey mosci pisarz skarbowy. Который же тотъ универсаль его королевское милости на скаръбовые столовые провентъты одъ его королевскоо милости жидомъ суперъинътенъденътомъ цель старыхъ, при печати притисненой выданный и черезъ особу верху помененую то есть пана Ицька Зельмановича жида ку акътикованю поданный есть до кнѣигъ кгродъскихъ воеводъства Берестейского принять и уписанъ.

Изъ актовой книги Брестскаго гродскаго суда за 1687—1688 г., № 7027, стр. 2089—2098.

№ 180.—1688 г. Юля 16.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ синагогъ княжества Жомойтскаго и повѣту Упитснаго нъ изгнанію и уплатѣ Доминику Пилсудскому четырехъ тысячъ двухъ сотъ пятидесяти золотыхъ польскихъ долгу и пени.

Лета отъ нароженя сына Божого тысеча шестьсотъ осмьдесять девятого, мца Юля шестнадцатого дня.

Передъ нами судьями головными на трибуналь у великомъ князтве Литовскомъ, зъ воеводствъ, земель и поветовъ, на рокъ теперешній выпшъ мененый обраными, кгда съ порядку реестрового ку суженю припала справа его милости пана Доминика Пильсуцкого—подчашого Городенъского, з неверными жыдами—

старшими школь князтва Жомойтського и повету Упитського, меновите, Лейбою Иклевичомъ—старшимъ школы Кейдантское, Израелемъ Иршевичомъ—старшимъ школы Кельменское, Янkelюмъ Беніашевичомъ—сукъцесоромъ и держачимъ всихъ добръ по зошломъ жиде Лейбе Ашереновичу—старшимъ школы Росенское, Самуелемъ Вульфовичомъ—старшимъ школы Плунокганское, Яношомъ Иклевичомъ—старшимъ школы Новомеское и всеми инъшими старшими всихъ школь князтва Жомойтского и повету Упитського и цалою сынокгокою жидовскою, за позвомъ всемъ жидомъ очевисто, въ Росеняхъ, поданымъ, до листу запису тыхъ жидовъ о неоддане и незаплачене на року и по термине сумы пенезей тисеча тридцати золотыхъ *куррентти* монето у жалуючого позычоное, при томъ о учиненую похвалку подчасъ упоминанья се тое сумы, затымъ о совитости, заруки, шкоды, наклады и вины правъные. До которое справы, за приволанемъ черезъ енерала сторонъ до права, одъ актора умоцованный его милости, за моцью листовною правною, себе до тое справы даною, панъ Матей Стемьпковскій становилъ, а неверные жиды все не становили и которое ведомости о нестанью своемъ намъ суду и стороне своей не учинили; затымъ вышъ речоный актора пленипотентъ поданого всемъ жидомъ очевисто въ руки, въ месте Росеняхъ, зъ школы ихъ идучимъ, позву черезъ енерала Яна Янчевського, созънаньемъ оногo выпи- сомъ с книгъ кгроду Жомойтського, въ дате сего року, мца Мая двадцать первого дня выданымъ, слышъне, правъне доведъши и трое воланье пильности стороны своей на томъ позве написаное оказавъши и жалобу зъ него о речъ вышъ мененую, а ширей въ томъ позве описаную преложивъши, на доводъ самое речи покладаль и читаль передъ нами судомъ листъ облигаційный записъ одъ вышъ мененыхъ жидовъ жалуючому на суму тисеча и тридцать золотыхъ курентти

монето, подъ датою в немъ инсерованую данный и служащий, с которого то листу запису все обовязки и варунки правъные подостатку вычитавъши и форумъ той справе тутъ у суду нашего указавъши, а неодданя и незаплаченя тое сумы тымъ же листомъ неосвобоженнымъ записомъ доведъши, зданья позваныхъ яко права непослушныхъ въ року завитомъ на упадъ въ речи, а водле права и того запису самое неодданое изтизны з совитостями, заруками чотырехъ тисечей ста двадцати золотыхъ, при томъ за учиненую похвалку вины петидесять копъ зъ двема копами вписного и паметного на помененыхъ жыдахъ, на школахъ ихъ, на домахъ и на всихъ добрахъ оныхъ, а самихъ тыхъ жидовъ за уделаную похвалку на выволане жалуючому всказанья и на одержанье оногo до его королевское милости отосланя, а за суму всказаную на добрахъ неверныхъ жидовъ до отъправы порадкомъ правнымъ черезъ дворанина его королевское милости приходитъ вольности акторови зоставеня, у насъ суду просилъ и домавялъ. А такъ мы судъ в той справе его милости пана Доминика Пилсудського — подъчашого Городенського, з неверными жидами—старшими школь князтва Жомойтського и повету Упитского, меновите: Лейбою Иклевичомъ—старшимъ школы Кейдантское, Израелемъ Иршевичомъ—старшимъ школы Кельменское, Янkelюмъ Беніашевичомъ—сукъцесоромъ и держачимъ всехъ добръ по зошломъ жиде Лейбе Ашереновичу—старшимъ школы Росенское, Самуелемъ Вульфовичомъ—старшимъ школы Плунокганское, Яношомъ Иклевичомъ—старшимъ школы Новомеское и всеми инъшими старшими всихъ школь князтва Жомойтського и повету Упитського и цалою сынакгокою жидовскою, запозвомъ всемъ жидомъ очевисто въ руки въ Росеняхъ поданымъ до листу добровольного облигаційного запису тыхъ жидовъ, о неоддане и незаплачене на року и по термине сумы пе-

незей тисеча и тридцати золотыхъ польскихъ у жалуючого черезъ неверныхъ жидовъ на школьную потребу позычоное, при томъ о учиненую подчасъ упоминанья се тое сумы презъ жыдовъ на здоровье жалуючого одповедь и похвалъку, затымъ о совитости, заруки, шкоды, наклады и вины правьные, за декретомъ и откладомъ нашимъ; ижъ тые все неверные жыды будучи о то позваными, взявши у суду нашего на дню девятомъ сегожъ мца Юня на пленипотенъта, по одъкладе нашомъ теперь за поколькокротнымъ зъ наказу нашего приволаемъ енеральскимъ передъ нами до права не становили. Про то мы судъ оныхъ яко права непослушныхъ в року завитомъ на упадъ в речи здаемъ, а водле права и того листу добровольного облигаційного запису помененыхъ неверныхъ жыдовъ, самое неодъданое на тотъ листъ записъ винно осталое изтизъны, зъ совитостями, заруками чотыри тисечи сто двадцать золотыхъ, при томъ за учиненую одповедь и похвалъку вины водлугъ права и за шкоды петъдесять копъ грошей литовскихъ, а зъ уписънымъ и паметнымъ намъ данымъ, всего сумою чотыри тисечи двесте петъдесять золотыхъ польскихъ на вышъ мененыхъ старшихъ жыдахъ, въ князтве Жомоитскомъ и въ повете Упитъскомъ зостаючихъ, такъже на школахъ оныхъ всехъ тамъ будучихъ, зъ вольнымъ оныхъ запечатываньемъ и самихъ до венъзеня бранемъ, водлугъ опису оныхъ на домахъ, гандляхъ, товарахъ, крамахъ, сплавахъ, суммахъ пенежныхъ где и у кого кольвекъ будучихъ, з вольныхъ оныхъ затриманемъ, арештованемъ и запечатованемъ и на всякихъ добрахъ, где одно окажутъ, а самихъ преречоныхъ неверныхъ жыдовъ, старшихъ школъ князства Жомоитского и повету Упитского, а меновите: Лейбу Иклевича, Израеля Иршовича, Янъкеля Беніашевича, Самуеля Вульфовича, Януша Иклевича, за туюжъ уделаную одповедь и похвалъку, на выво-

лане жалуючому его милости пану Пилсуцкому всказуемъ и на одержанье того выволанья до его королевское милости пана нашего милостивого отсылаемъ, а за суму вышъ мененую, одъ насъ суду всказаную, на всякихъ добрахъ неверныхъ жыдовъ, где и у кого кольвекъ будучихъ и одъ насъ суду всказаныхъ, а въ недостатку и на самихъ особахъ оныхъ до отправки порадкомъ правнымъ черезъ дворанина его королевское милости приходитъ вольность жалуючому акъторови зоставуемъ. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записана.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 300, за 1689 г., л. 36⁹.

№ 181—1689 г. Юля 18.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ изгнанію за укрывательство у себя баннитовъ и за угрозы кредитору, требовавшему уплаты долга, а также къ уплатѣ сорока семи тысячъ ста восьмидесяти пяти золот. польскихъ долгу и пени Даніилу Пузынѣ.

Лета отъ нароженя сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ девятого, мца Юля двадцать осмого дня.

Передъ нами судьями головными на трибуналь у великомъ князтве Литовскомъ, з воеводствъ, земль и поветовъ на рокъ теперешній тисеча шестьсотъ осмьдесятъ девятой обраными, кгда съ порадку реестрового ку суженью припала справа его милости пана Даніеля з Козельска Пузыны—судьи земского Упитского, з неверными жыдами старшими целое сынагоги Виленское, то есть: Пейсахомъ Мойжешовичомъ, Юзефомъ Якубовичомъ, Юзефомъ Тонривичомъ, Иршою Изъраелевичомъ, Зельманомъ и другимъ Зельманомъ Берковичомъ, такъже школьниками Зыськеліомъ

и Иршою, за заказомъ очевисто въ руки онымъ поданымъ, менечи о неслухное презъ объжалованыхъ жыдовъ, учинивши одьностайную раду и намову жыдовъ тутошнего места Виленьского Абрама Марковича, Давида Якубовича, Саломона Яхимовича, должъниковъ жалуючого, которые за долгъ жалуючому винный за ведомостью теперь объжалованыхъ жыдовъ старъшихъ кагалу Виленьского позычоный, за неотъданье оногo декъретами и баниціями окъритыхъ у себе самыхъ тыхъ жыдовъ зо всею ихъ маетьностью, переховыванье, з банитами сполькованье и въ семъ року тысеца шестьсотъ осмъдесять девятомъ, мца Юля двадцать первого дня, кгда жалуючий помененыхъ жыдовъ банитовъ объжалованымъ жыдомъ припаручаль, въ припаруче не приняте, енерала и сторону шляхту словами не присътойными удесъпектованье, сумы декретами суду головъного трибунального всказаной, то есть, сорока осми тисечей петидесять и пети золотыхъ польскихъ неотъданье, на здоровье жалуючого одъповеди и похъвальки уделанье, затымъ до запълаченья всказаной декретами суду головъного трибунального помененыхъ жыдовъ банитовъ сумы, о уделаную одповедь и похвалъку, шкоды и вины правъные. До которое справы за приволаньемъ черезъ енерала сторонъ до права одъ его милости пана Пузины—судьи земского Упитьского, пленипотентъ его милости, за моцью листовною, правною, себе до тое справы даною, панъ Юрей Войтъкевичъ становиль, а позъванные жыды не състановили и которое ведомости о несътанью своемъ намъ суду и стороне своей не учинили; затымъ выпшъ речоный акътора патъронъ поданого очевисъто въ руки объжалованымъ жыдомъ черезъ енерала Петъра Зинъзу заказу, призънанемъ его очевистымъ передъ его милостью паномъ писаромъ земскимъ Виленьскимъ и кола судовъ нашихъ на томъ заказе учиненымъ, слухъне правъне доведъши и жа-

лобу зъ него о речъ выпшъ мененую предложивъши, на доводъ самое речи покъладалъ и читаль передъ нами судомъ два декърета суду головъного трибунального, то есть, одинъ въ року тысеца шестьсотъ осмъдесять шосьтомъ, мца Августа семънадцатого дня на неверныхъ жыдахъ: Абъраму Маръковичу, Давиду Якубовичу и Саломону Нахъману Яхимовичу, довъжникахъ жалуючого одержаны, восполъ з вынесеною баницією, а другій декъретъ въ року тысеца шестьсотъ осмъдесять семомъ, мца Августъа одинадъцатого дня зъ неверными жидами месъта Виленьского, старъшими школьниками и поушъкольниками, о переховыванье помененыхъ виновайцовъ, презъ акътора одержаный, восполъ з вынесеною за тымъ декъретомъ баницією, по которыхъ продукованю пленипотентъ акътора вносиль то: ижъ неверъные жыды, целый кагалъ Виленьскій, ничого недъбаючи на таковые декрета и баниціе, выжъ выражоныхъ жыдовъ у себе переховывають, з банитами сполькують, сумы тыми декретами всказаное сорока осми тисечей петидесять и пети золотыхъ не одъдали, енерала и сторону шляхту словами не присътойными удесъпектовали, одъповедь и похвалъку на зъдоровье жалуючого уделали, о што покъладалъ протесътацію на помененыхъ жидлахъ до кънигъ врадovýchъ занесеный и екстрактомъ з тыхъ книгъ подъ датою в немъ инсерованую выданный, которымъ то процессомъ и инъными всеми докуменътами, до тое справы належачими, жалобы акътора своего *документалитеръ* доведъши, зданья позваныхъ жыдовъ, яко права не послушъныхъ, въ року завитомъ на упадъ въ речи, а затымъ тыхъ выпшъ мененыхъ декъретовъ и з баниціями утъверженья, самое тыми декретами всказаное сумы сорока осми тисечей петидесять и пети золотыхъ, за уделаную одъповедь и похвалку вины водълугъ права петидесять копъ на неверныхъ жыдахъ, старшихъ целой синекгодзе Ви-

ленъской и на школе ихъ, з вольнымъ оное запечатованемъ, также на мейсцахъ ихъ въ той школе будучихъ, кромахъ, ганъдляхъ, товарахъ, з вольнымъ арештованьемъ самихъ, до венъзеня бранемъ, ажъ поки досить жалуючому во всемъ учинять, а самихъ тыхъ жидовъ, за съполковане зъ банитами и за уделаную похвальку, на баницю взданья и водлугъ права децизий ферованя у насъ суду просилъ и домавлялъ. А такъ мы судъ въ той справе его милости пана Даниеля зъ Козельска Пузины—судьи земского Упитъского, з неверными жыдами старшими целое сынакгокги Виленское, то есть, Пейсахомъ Мойжешовичомъ, Юзефомъ Якубовичомъ, Юзефомъ Тонъримовичомъ, Иршою Изъраелевичомъ, Зельманомъ и другимъ Зельманомъ Берковичомъ также школьниками, Зыскеліомъ и Иршою, за заказомъ очевисто въ руки онымъ поданнымъ, менечи о неслупное презъ объжалованныхъ жидовъ, учинивши одностайную раду и намову, жидовъ тутошнего мѣста Виленского: Абрама Марковича, Давида Якубовича, Саломона Яхимовича, должниковъ жалуючого, которые за долгъ жалуючому винный за ведомостью теперь объжалованныхъ жидовъ, старшихъ кагалу Виленского, позычоный, за неотданье оногo, декъретами и баницями окритыхъ у себе самихъ тыхъ жидовъ зо вьсего маетьностью преховыванье, з банитами сполькованье и в семъ року тысеца шестьсотъ осмъдесять девятомъ, мца Юля двадцать первого дня, кгда жалуючій помененыхъ жидовъ банитовъ объжалованымъ жыдомъ припаручалъ, въ припаруце неприняте, енерала и съторону шляхту словами неприсътойными удесъпекътоване, сумы декъретами суду головного трибунального всказаной, то есть, сорока осми тисечей петидесятъ и пети золотыхъ польскихъ неотданье, на зъдоровье жалуючого одъповедь и похвальку уделане, затымъ до запълаченья всказаной декъретами суду головного трибунального за помененыхъ жи-

довъ банитовъ сумы, о уделаную одъповедь и похвальку, шкоды и вины правъные, ижъ объжалованные неверные жиды, старъшіе сынакгокги Виленской, будучи о то заказомъ позванными, передъ нами до права не становили, про то мы судъ оныхъ яко права не посылушъныхъ в року завитомъ на упадъ в речи здаемъ, а водъле права жалобы позванное и домавнянъя пленипотенъта актора декърета суду головного трибунального, то есть, одинъ въ року тысеца шестьсотъ осмъдесять шостомъ, мца Августа семънадцатого дня черезъ жалуючого на неверныхъ жидахъ Абраму Марковичу, Давиду Якубовичу и Салиомону Нахману Яхимовичу, самихъ принъципалахъ, а другій в року тысеца шестьсотъ осмъдесять семомъ, мца Августа одиннадцатого дня на неверныхъ жидахъ мѣста Виленского, на цаломъ кагалѣ старъшихъ школьникахъ, поушъколъникахъ и инъныхъ всихъ жидахъ, презъ жалуючого его милости пана Пузыну—судью земского Упитъского, одеръжанные, восъполь з вынесенными за тыми декъретами баницями во всемъ ненарушъне при моцы заховуемъ, и утъвержаемъ, самую тыми декъретами всказаную суму сорокъ семь тисечей петидесятъ и пять зол. пол. за уделаную одъповедь и похвальку вины водлугъ права петидесятъ копъ грошей литовскихъ, а з уписнымъ и паметнымъ намъ данымъ, всего сумою сорокъ семь тисечей сто осмъдесятъ и пять зол. пол. на неверныхъ жидахъ старшихъ, целой сынакгодзе Виленской и на школе ихъ з вольнымъ оное запечатованемъ, также мейсцахъ в той школе будучихъ, кромахъ, ганъдляхъ, вшелякихъ товарахъ, з вольнымъ оныхъ на кождымъ мейсцу арештованьемъ, самихъ до венъзеня бранемъ, ажъ поки жалуючому досить учинять триманемъ, а самихъ преречоныхъ объжалованныхъ жидовъ старъшихъ сынакгоги Виленское, меновите: Пейсаха Мойжешовича, Юзефа Якубовича, Юзефа Тонримовича,

Иршу Израелевича, Зельмана и другого Зельмана Берковичовъ, Зискеля и Иршу, яко з поменеными Абърамомъ Марьковичомъ, Давидомъ Якубовичомъ, Саломономъ Яхимовичомъ—банитами спольковане, оныхъ у себе переховане, также за уделаную одъповедь и похвальку на выволанье его милости пану Пузыне—судьи земьскому Упитьскому всказуемъ и на одержжанье того выволанья до его кор. мсти пана нашого милостивого одсылаемъ. А за суму верху мененую одъ насъ суду всказаную, меновите за сорокъ семь тысячей сто осмьдесятъ и пять зол. пол. на всякихъ добрахъ оныхъ, товарахъ, кромахъ, ганьдляхъ, также на школе в месте Виленьскомъ будучой и на мейсцахъ ихъ в той школе будучихъ, до одправы черезъ дворанина его кор. мсти порядкомъ правнымъ приходитъ вольность жалуючому его милости пану Пузыне—судьи земьскому Упитьскому zostавуемъ. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записана.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 300, за 1689 г., л. 491.

№ 182.—1689 г. Юля 29.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Гродненской еврейской синагоги къ уплатѣ Альбрехту Хребтовичу долга и штрафа.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ осмьдесятъ девятого, м-ца Юля двадцать девятого дня.

Передъ нами судьями головными на трибуналь у великомъ князтве Литовскомъ з воедствъ, земель и поветовъ, на рокъ теперешній тысяча шестьсотъ осмьдесятъ девятый обраными, кгда съ порядку реесътровога ку суженью припала справа его милости пана Альбрехта Хребтовича—стольника Городеньского, з невернымъ жыдомъ рабиномъ и жыдомъ

кагалу Городеньского теперъ одъ килька летъ зосътаючимъ, также зъ жыдомъ старшимъ кагалу Городеньского, за припозьвомъ до декърету суду нашого в року теперешнемъ тысяча шестьсотъ осмьдесятъ девятомъ, м-ца мая семого дня тутъ у Вильни ферованаго, до учиненья оному в речи нижей спецификаванной досить, теды за приволаньемъ черезъ енерала сторонъ до права, одъ акътора умоцованый его милости, за моцью собе устьне до тое sprawy даною, *персоналитеръ* у суду становиль, а позваные неверные жыды не становили и никоторое ведомости намъ суду и стороне своей о несътанью своемъ не учинили; затымъ акътора патронъ поданого невернымъ жыду рабину и старшимъ жыдомъ кагалу Городеньского очевисъто в руки, в школе Городеньской черезъ енерала Теодора Дроздовича позьву, созьнанья онога выписомъ с книгъ кгородьскихъ Городеньскихъ, в дате сего року тысяча шестьсотъ осмьдесятъ девятого, м-ца Юля первого дня выданымъ, слушьне правъне доведъши и трое воланье пильности стороны своей на томъ позве написаное оказавъши и жалобу з него преложивъши, на доводъ самое речи покладаль и читаль декъретъ суду нашого в семъ року тысяча шестьсотъ осмьдесятъ девятого, м-ца мая семого дня тутъ у Вильни ферованый, которымъ судъ нашъ, за нестанемъ позваныхъ жыдовъ до права, на упадъ в речи vzdаль, а водле лисьтовъ, записовъ ихъ жалуючому даныхъ, самое неоданое исътизны зъ совитосътями, заруками тридцать два тысячы золотыхъ на жыдахъ и вшелякихъ добрахъ оныхъ жалуючому его милости всказаль и на одправу тое сумы пенезей, кромъ складанья ратъ статutowыхъ, до вравовъ кгородьскихъ або земского Городеньского, заложивъши на спротивного троякие заруки и вины правные отослаль, яко то ширей вся речъ въ томъ декърете выражона есть, которому же позваные жыды досить неучинили, такъ лисьтомъ

поежджимъ вѣдывымъ, яко тежъ процессомъ о то и о несълушное подѣчасъ поданья обвѣщенья о тымъ декрете того обвѣщенья о землю непримуючи киненье до книгъ кгородскихъ Городенскихъ занесеную и екстрактомъ зъ тыхъ книгъ подѣ датю року тысяча шестьсотъ осмдесятъ девятого, м-ца Іюня двадцать шостого дня выданымъ, *документалитерз* доведѣши, вѣданья позваныхъ особъ, яко права не посълушныхъ, за неучиненье декретови доситъ, за троякіе заруки, за киненье на землю обвѣщенья, зневажаючи декретъ суду нашего, на горло жыдовъ, а же се до права не сътановятъ, на выволанье и на лапанье всказанья у насъ суду просилъ и домавалъ. А такъ мы судъ в той справе его милости пана Альбрихъта Хребътовича стольника Городенского, з невернымъ жыдомъ рабиномъ и жыдомъ кагалу Городенского, теперъ одъ колько летъ зосътаючимъ, также зъ жыдомъ старшимъ кагалу Городенского, за припозвомъ до декрету суду нашего в року теперешнемъ тисеча шестьсотъ осмдесятъ девятомъ, м-ца Мая семого дня тутъ у Вильни ферованого, о учиненье оному доситъ, а то до отданья и заплаченья сумы пенезей тридцати двохъ тисечей золотыхъ польскихъ тымъ декретомъ суду нашего на неверныхъ вышъ помененыхъ жыдахъ всказаное, черезъ неверныхъ вышъ помененыхъ жыдовъ подѣчасъ поданья з декрету суду нашего копій обвѣщенья права черезъ енерала лекъце себе важечи право посполитое, конституціе сеймовые, а повазе декрету суду головного трибунального описаные, того помененого обвѣщенья черезъ енерала поданого оное взявъши и на землю рутивъши оного подопътанье, затымъ такъ о заруку въ томъ декрете суду нашего заложоную, яко тежъ и о пены правные, въ покаранью помененыхъ неверныхъ жыдовъ; ижъ неверные жыды Городенскіе вышъ мененые будучи первой до того декрету суду нашего, обвѣщоными, а теперъ

и припозваными, до права не становятъ, доситъ декретови вышъ помененому суду нашего чинить нехочутъ и сами до права не сътановятъ. Про то мы судъ оныхъ яко права непосълушныхъ в року завитомъ на упадъ в речи здаемъ, а водѣле права и конституціи трибунальское, за такъ яввную и видомую декрету суду нашего зневагу и спротивенство, которые передъ нами судомъ видо-ме показало, троякіе заруки, въ томъ декрете суду нашего заложоные, з ви-нами чворакими, ексъцесовыми, совитыми, а з уписнымъ и паметьнымъ намъ данымъ, всего сумою деветьдесятъ шесть тисечей двесте сорокъ пять золотыхъ польскихъ на неверныхъ жыдахъ, старшихъ Городенскихъ и на ихъ школе, каменицахъ, крамахъ, гандляхъ, товарахъ и на иншихъ всякихъ добрахъ лежачихъ, рухомыхъ, сумахъ пенезныхъ гдеколь-векъ будучихъ, а затымъ забегаючи тому, абы се таковыя лекъкомыслности и сво-воленство презъ такихъ особъ, мяновите презъ жыдовъ, недеели и тая лекъкомысл-ность неверныхъ жыдовъ срукостью права посполитого погамована быть могла, а повага маестату его королевское милости и декрета суду головного трибунального въ своей зоставали естиме, преречоныхъ неверныхъ жыдовъ, рабина сынакгокги жыдовское, старшого кагалу Городенского и жыда, теперъ и отъ коль-ко летъ будучого, на горло стягемъ, а же се до права не становили, теды на выволанье и на лапанье жалуючому его милости пану Хребътовичу—стольнику Городенскому, всказуемъ и яко на одержанье того выволанья до его королевское милости пана нашего милостивого такъ и на постигненье и злапенье тыхъ неверныхъ жыдовъ для учиненья надъоними черезъ мистра на горле екъзекуцій до вѣдывъ всякихъ тыхъ поветовъ, подѣ которыми они постигнени и злапени бы-ти могутъ, отсылаемъ, а за суму вышъ менованую, декретомъ суду нашего всказаную, на всякихъ добрахъ ихъ лежачихъ,

рухомыхъ, гандляхъ товарахъ, крамахъ, на школе, з вольнымъ печатованемъ оной, сумахъ пенезныхъ гдекольвекъ будучихъ, а в недостатку добръ и на самихъ особахъ до отправки порадкомъ правнымъ черезъ дворанина его королевское милости томужь жалуючому акъторови приходитъ вольность zostавуемъ. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записана.

Изъ книги Главн. Литовск. Трибунала № 300, за 1689 г., л. 519

№ 188.—1889 г. Августа 20.

Трибунальный декретъ, присуждающій Виленскаго еврея доктора Поляка и нѣкоторыхъ другихъ Виленскихъ евреевъ къ изгнанію и уплатѣ Юрію Сапѣгъ двадцати трехъ тысячъ ста двадцати золот. польскихъ за содѣйствіе къ побѣгу арестованнаго за долги еврея Геліяша.

Лета отъ нароженья сына Божого тисеча шестьсотъ осмдесятъ девятаго, мца Августа двадцатого дня.

Передъ нами судьями головными на трибуналъ у великомъ князтве Литовскомъ, з воеводствъ, земль и поветовъ, на рокъ теперешній тисеча шестьсотъ осмдесятъ девятый обраными, кгда с порадку реестрового ку суженю прыпала справа инъстикгатора судовъ нашихъ, з деляціей вельможного его милости пана Юрья Сапеги—стольника великого князтва Литовского и его милости пана Яна Казимера Кринского—чешника стародубовского, з невернымъ жыдомъ докторомъ Полакомъ, которому жыда Геліяша суперъ-инътендента цла старого енералъ, при стороне шляхте приарешътовалъ и неверными жыдами в каменицы проходней, не далеко одъ школы жыдовской мешкаючими, за заказомъ очевисто в руки онымъ поданымъ, менечи о попеленный подъ судами нашими екъсцесъ, а

то о неслушъное черезъ помененого жыда Поляка—доктора въ року теперешнимъ тисеча шестьсотъ осмдесятъ девятомъ, того самого Геліяша жыда в петнадцати тисечахъ золотыхъ приарешътованого, з дому своего выпущенъе, а черезъ жыдовъ в каменицы преходней мешкаючихъ, маючи того жыда Геліяша колясу с коньми и з речми, также в петнадцати золотыхъ польскихъ приарешътованую черезъ енерала, который тотъ жидъ его милости пану Сапезе—стольнику великого князтва Литовского, на семь тисечей шестьсотъ пятьдесятъ польскихъ завинилъ, за который долгъ подъчасъ арешъту помененые жыдове и скольницы асекуровали се за тымъ жыдомъ же доситъ въ томъ всемъ учинить неодъезджаючи зъ Вильня мель и о инные претенсъіе, въ декрете нашомъ выражоные, также о одповеди и похъвалку на слугу его милости пана Кринского учиненую и о пены правные. До которое справа за приволанъемъ черезъ енерала сторонъ до права одъ акъторовъ умоцованый ихъ милости, за моцью листовною правною себе до тое справа даною, панъ Александеръ Гордеевскій становилъ, а неверные жыдзи не становили и никоторое ведомости о нестанью своемъ намъ суду и стороне своей не учинили; затымъ вышъ речоный патронъ поданого помененымъ жыдомъ очевисто в руки в каменицы преходней мешкаючимъ, зъ заказомъ черезъ енерала Петъра Жинжу, сознанъемъ его очевистымъ передъ его милости паномъ писаромъ земскимъ Виленскимъ и кола судовъ нашихъ, въ дате сего року, мца августа шеснадцатого дня, на томъ заказе учиненымъ, слушне правне доводили и жалобу з него преложивши, на доводъ самое речи покладаль и читаль передъ нами протестацію од акъторовъ своихъ на неверныхъ жыдовъ о вышъ помененую речъ до книгъ врадовыхъ занесеную и екъстракътномъ выданую, по которомъ продукованью взданья неверныхъ жыдовъ в року завитомъ на упадъ въ речи, а водле

права шкодь и пенъ правныхъ на неверныхъ жыдахъ и на всякихъ добрахъ ихъ, гдеколькобудучихъ, а самихъ неверныхъ жыдовъ, взглядомъ учиненое похвалки на слугу его милости пана Кринского, на выволанье всказанье, а за суму черезъ дворянина его королевское милости до отправки порадкомъ правнымъ приходитъ вольность зоставенья у насъ суду просиль и домавяль. А такъ мы судъ в той справе инъстикгатора судовъ нашихъ, зъ деляцій вельможного его милости пана Юрья Сапеги—стольника великого князтва Литовского, и его милости пана Яна Казимера Криньского—чешника стародубовского, з невернымъ жыдомъ докторомъ Полякомъ, которому жыда Гельяша—суперъинтендента цла старого, енераль при стороне шляхте приарештоваль, а неверными жыдами в каменицы преходней, не далеко одъ школы жыдовское мешкаючими, за заказомъ очевисто въ руки онымъ поданымъ, менечи о попелненный подъ судами нашими екъсцесь, а то о неслухное черезъ помененого жыда Поляка, доктора, въ року теперешнемъ тисеча шестьсотъ осмьдесятъ девятомъ, того самого Гельяша жыда въ петнадцати тисечахъ золотыхъ приарештованого зъ дому своего выпущенья, а черезъ жыдовъ в каменицы приходней мешкаючихъ, маючи того жыда Гельяша колясу з коньми и з речми, также въ петнадцати тисечахъ золотыхъ польскихъ приарештованую черезъ енерала, который тотъ жыдъ его милости пану Сапезе—стольнику великого князтва Литовского, на семь тисечей шестьсотъ петъдесятъ зол. пол. завиниль, за который долгъ подъчасъ арештту помененные жыдове и школьницы асекуровали се за тымъ жыдомъ, же досить въ томъ всемъ учинить неодъездчаючи з Вильна мелъ, а потомъ о неслухное черезъ тыхъ жыдовъ, препомнявши права посполитого и пены въ немъ заложонные и лекъце оное себе поважаючи, идучи *инъ кондикто* зъ жыдомъ Гельяшомъ приарештованымъ, передъ

росправеньемъ се правнымъ, такъ самому выехать, яко и речи зъ Вильна повывозить позволение и о томъ знать не данье и за упонинаньемъ се о то презъ слугу его милости пана Кринского—чешника Стародубовского, пана Дубенецкого—шляхтича, попелняючи екъсцесь подъ судами нашими, оного зневаженье и зельженье и о примованье, одповеди и похвалки на него черезъ всехъ жыдовъ обжалованныхъ учиненье, затымъ о екъсцесь, шкоды и вины правные, ижъ все помененные жыдове, будучи о то заказомъ позваными, передъ нами до права не становили, про то мы судъ оныхъ яко права непослушныхъ в року завитомъ на упадъ въ речи здаемъ, а водъле права и жалобы позовное и домавяль патрона актора вины арештовное петнадцати тисечей золотыхъ, за неодданье черезъ того Гельяша жыда его милости пану стольнику вел. кн. Лит. винное сумы семь тисечей шестьсотъ петъдесятъ зол., винъ екъсцесовыхъ осмеракихъ двесте сорокъ зол., за зельженье слуги его милости пана чешника Стародубовского место навески сто зол., при томъ за учиненую одповедъ и похвалку на того челядника его милости пана Кринского—чешника Стародубовского, вины петъдесятъ копъ грошей литовскихъ, а з уписнымъ и паметнымъ намъ данымъ, всего сумою двадцать и три тисечи сто двадцать золотыхъ на обжалованныхъ неверныхъ жыдахъ места Виленского и на всякихъ добрахъ ихъ лежащихъ, рухомыхъ, сумыхъ пенезныхъ, где и у кого кольвекъ будучихъ, также домахъ, каменицахъ, крамахъ въ месте Вильне будучихъ, гандляхъ, товарахъ, сплавахъ и на мейсцахъ оныхъ, в школе ихъ жыдовской маючихъ з вольнымъ крамъ ихъ запечатованемъ и добръ всякихъ арештованьемъ, а самихъ преречонныхъ жыдовъ, взглядомъ тое учиненое одповеди, на выволанье акторомъ всказуемъ и на одержанье того выволанья до его кор. мил. нашего милостивого отсылаемъ, а за суму верху мененую, одъ насъ суду

всказаную, на всякихъ добрахъ помененныхъ жыдовъ лежачихъ, рухомыхъ, сумахъ пенежныхъ гдекольвекъ будучихъ черезъ дворанина его кор. млсти до отпавы порадкомъ правнымъ актѣторомъ приходитъ вольность zostавуемъ. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записана.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 300, за 1689 г., л. 947.

№ 184.—1690 г. Юля 31.

Повѣрка числа Виленскихъ евреевъ и находящихся въ ихъ владѣнїи домовъ.

Лета отъ нароженья Сына Вождого тысеча шестьсотъ девятого, месеца Юля тридцать первого дня.

Навраде господарскомъ кгородскомъ Виленскомъ передъ нами Михаломъ Рафаломъ Шумскимъ, подѣстолимъ и подѣвоеводимъ, Стефаномъ Швыковскимъ, судьей, старостою Пинскимъ, Яномъ Конѣстанѣтимъ Вольскимъ, войскимъ и писаромъ, врадъниками кгородскими Виленскими до слуханья присеги на подымное водѣлугъ конѣституцыи, в теперешнемъ року тысеча шестьсотъ девятого ухваленого, заседающими, постановившисе очевисто старѣшые жидзи Виленскїе, Пейсахъ Можейшовичъ, Іозефъ Марѣковичъ, Мойжелъ Абрамовичъ, верификацыю зъревидованья камениць великихъ, малыхъ и домовъ въ месте его королевское милости Виленскомъ будучыхъ, до сынакгокги жидовской належачихъ, водѣлугъ которой верификаци присегу водѣлугъ звычайу, яко конѣституция мети хочеть, з роты себе читаной выконавъши, абы тая верификация до актъ книгъ кгородскихъ Виленскихъ была принята и уписана просили, якожь принявъши, а уписуючи у книги слово

до слова такъ се в себе маеть: Regestr spisania kamienic tak wielkich, yako y małych kamieniczek, także domow żydowskich w mieście jego królewskiej mości Wilnie znajdujących się, a do synagogi żydow Wilenskich należących, podług constitutij uchwały seymu blisko przeszłego w Warszawie anni praesentis odprawowanego postanowionej, na dymy porachowanych gospodarzow y sąsiadow zwerifikowanych y w tenże regestr includowanych, z których dymow jak przysięge wykonać jako też podatek rzeczy pospolitej oddać należy, spisany, roku tysiąc sześćset dziewiędziesiątego, miesiąca Julii. *Naprzod ulica Niemiecka:* Kamienica wielka nazwana Krszczynska, w tey kamienicy gospodarz z sąsiadami dwudziestą trzema; kamieniczka mała nazwana Kielczewska, burmistrzowska, w niey gospodarz z sąsiadami dziewięcią; kamieniczka mała żydowska, w niey gospodarz y sąsiad podle świętego Mikołaja dwoch, kamieniczka mała Narbutowska w niey gospodarz z sąsiadami trzema; kamienica wielka nazwana Słucką, w niey gospodarz z sąsiadami dziesięciu; kamienica wielka nazwana Brzostowska, w niey gospodarz z sąsiadami dwodziestą dwoma. *Ulica Żydowska:* kamieniczka mała nazwana Bataszowska, w niey gospodarz z sąsiadami szescią; dom szkolny; kamienica wielka Faytelowska, w ney gospodarz z sąsiadami dziewiętnastą; kamienica wielka Kornawiszowska, w niey gospodarz z sąsiadami piętnaścią; kamieniczka mała nazwana Kieyzarowska, w niey gospodarz y sąsiadow siedmiu; kamieniczka mała nazwana Bymingowska, w niey gospodarz z sąsiadami czterma. *Ulica Jatkowa:* kamieniczka mała Peceltowska w niey tylko gospodarz sam ieden, kamieniczka mała na przeciwko teyże Peceltowskiej nazwana Danquartowska, w niey gospodarz z sąsiadami trzema; dom mały Rybnickiego na dwie części rozdzielony, który iest szpitalny, w tych obudwu częściach domu szpitalnego gospodarz z sąsiadami dwunastu; dom drewniany mały, na dwie części rozdzielony,

nazwany Tołoczkowski, w nim gospodarz y sąsiedzi piętnastu: *Na Żydowskiej ulicy*: Druga Pierzeia, kamienica wielka Stulbinska, w niey gospodarz z sąsiadami osmiu, druga puł kamienicy teyże Szulbinskiey, w niey gospodarz z sąsiadami szesnastu; puł kamienicy nazwaney Olszamowskiey; w niey sąsiadow z gospodarzem szesciu; druga połowa teyże Olszamowskiey kamienicy, w niey gospodarz z sąsiadami siedmiu; kamienica wielka przechoża żydowska, w niey gospodarzow z sąsiadami piętnastu; kamienica wielka przechoża Łazarowska, teraz w dezierzeniu jasnie oswieconego xiążęcia jego mości Radziwilla, kanclerza Wielkiego xięstwa Litewskiego zostaiąca, w niey gospodarz z sąsiadami pięciu; przy teyże kamienicy druga mała kamieniczka także nazwana Łazarowska, w niey gospodarz z sąsiadami z temi, co y w tyle na Jądkową ulicę wychodząc mieszkaią, dziewięciu. Summą czyni wszystkich tak gospodarzow żydow z sąsiadami dwieście szesnaście, kamienic wielkich siedm kamienic małych czternaście. Na Kopiskach żydowskich za Wilią strużow trzech mieszkaią. Oprócz tych kamienic y domow żydowskich, które pod juryzdyką jasnie wielmożnego jego mości xiądza biskupa Wilenskigo, także pod jurysdyką mieyską zostaią, tudzież po roznych kamienicach y domach xiężych, klasztornych y panskich, szlacheckich żydzi mieszkaią, do których synagoga żydow Wilenskich nie należy. У того реестру верификаційнаго подписъ рукъ старшихъ жидовъ места его королевское милости столечного Виленского харектеромъ жидовскимъ подписаныхъ, а на польскій текъсть претлумаченыхъ, то есть: Пейсаха Мойжешовича, Юзефа Марьковича, Мойжеша Абрамовича, тыми словами: Peysach Moyeszowicz ręką swą, Jozef Markowicz ręką swą, Moyzesz Abramowicz ręką swą. Который же тотъ реестръ верификаційный за поданьемъ черезъ жидовъ Виленскихъ, старшихъ вышей мянованыхъ, до актъ книгъ кгородскихъ справъ вечистыхъ во-

еводства Виленского принять, актикованъ и уписанъ есть.

Изъ связки документовъ Виленскаго градскаго суда № 4580 за 1690 годъ. Докум. № 3.

№ 135.—1698 г. Февраля 26.

Заявление сборщина пошлинь Совинскаго о самовольномъ взимании Пинскимъ евреемъ Гершономъ Беніашевичемъ таможенной пошлины съ проѣзжающихъ купцовъ.

Opowiadał y solenniter protestował się iegomość pan Jerzy Sowicki, superintendent komor Podlaskich, kontrahent komory Pinskiey ceł iego królewskiey mosci rzeczy pospolitey y wielkiego xięstwa Litewskiego na niewiernych Marka Jakubowicza Brzeskiego y Gierszona Beniaszewicza Pinskiego żydow, w spolney radzie będących o to, iż gdy żałuiący w roku 1694 kontrakt na cła iego królewskiey mosci wielkiego xięstwa Litewskiego stare y nowo podwyszone komory Pinskiey otrzymywał, obżałowany Marek tamże z żałuiącym przyiachawszy, usilnie prosił żałuiącego, aby do tegoż kontraktu przypuscił, declaruiąc wierne we wszytkim służyć, mianuiąc się być wiadomym tey komory Pinskiey przychodow, na co żałuiący zezwolił, iakosz obżałowany od osoby swey nie maiąc czego dać, co należało od kontraktu, kartę tylko na talerow bitych 15, maiąc one dnia pierszego miesiāca Octobra w tymże roku oddać przy importancy skarbowey, od siebie dał y gdy za pierszy kwartał dnia 1 miesiāca Oktobra żałuiący importancią należącą skarbowi wnosil, a obżałowany żyd uwiodszy wielmożnego iegomosci pana Zamoyskiego łowczego Łomżenskigo, administratora ceł iego królewskiey mosci, nie oddał, tedy skarb od obżałowanego żyda podług iegoż opisu od tey functij pisarskiey oddaliwszy y skasowawszy, aby żałuiący sam zapłacił y iuż sam żałuiący te cła odprawował uznał, iakosz żałuiący za niego zapłacił za po-

wrotem ze skarbu, gdy obżałowanemu, ponieważ y za niego płacić musiał, zakazał aby się do żadney rzeczy nie interesował. Tedy obżałowany, idąc żydowskim fortelnym sposobem, pierwo do czasu aby przy żałującym zostawał uprosił się, a potym pieczęć cła nowopodwyszczonego ukradłszy, na inszą gospodę przeniósł się y czyniąc się pisarzem cła nowopodwyszczonego kupców różnych przez niemały czas odprawował, kwity wydawał y najmniej, iakosię z rejestrow czasu prawa pokaże, na złotych 600 żałującemu szkody uczynił, a na ostattek zniosszysie z obżałowanym Gierszonym Beniaszewiczem, nie mając żadney iuż władzi nad tym pisarstwem, pieczęć ukradzioną onemu oddawszy, wlewek iakowys dał y gdy namieniony Marek z Pinska odiechać chciał, żałujący mając tak wielką szkodę od niego, sprawując się podług prawa popolitego, w tymże przeszłym roku, miesiąca Nowembra 20 dnia uprosiwszy u iegomosci pana Jana Gintowta, namiesnika grodu Pinskiego, pana Jana Franciszka Batorskiego, ienerała iego królewskiej mosci powiatu Pinskiego, posłał pomienionego Marka Jekowi Mejerowiczowi żydowi Pinskiemu arestować w dwóch tysiącach złotych do rozprawy, aby nie odieżdżał z Pinska do rozprawy prawney; ienerał tam przyszedł został y obżałowanego Gierszona, który te słowa powiedział: że ia ten arest przymuie y odpowiem za tego Marka tak tu, iako y w skarbie; ia iestem iuż Marek, y z tym ienerała odprawiwszy, tego Marka z aresttu wypuścił, iako relacya wysz pisanego ienerała w sobie wyraża; po ktorego odiezdzie pomieniony Gierszon y w Pinsku różnych kupców odprawował, kwity wydawał, a potym gdy żałujący w roku teraznieyszim 1698 dla pewnych przyczyn nie mogąc sam iechać na iarmark o Trzech Królach ruskich do Dawidgroдка, posłał substituta swego pana Stephana Łukaszewicza z sługami skarbowymi, aby tam kupców odprawował y prowent do skarbu iego królewskiej mosci należący odbierał od kupców; obżałowany Gierszon, cale na szkodę skarbową

czyniąc, substituta pomienionego pana Łukaszewicza, od żałującego przysłanego y sługę skarbowego na ime Caleła Kozaczka żyda, aby o kupcach przyjeżdżających y odieżdżających nie wiedział, w tymże roku dnia 25 Januaryi bezwinnie słowami uszczypliwemi zeżył, zesromocił, pomienionego Caleła Kozaczka okrutnie tyransko, a niemiłosiernie kijem ztlukł, zbił, zmordował y razy barzo szkodliwe pozadawał, kupców odprawować nie dopuścił, lecz sam kupców różnych z różnych miast, krain, miasteczek y zewsząd, tak s korony Polskiej, iako wielkiego xięstwa Litewskiego, sam obżałowany od domu do domu, od gospody do gospody chodząc, odprawował, kwity wydawał y skarbowi, iako od tychże substituta y sług skarbowych ma wiadomość, najmniej na złotych pułtora tysiąca szkody uczynił, osobliwie tenże Gierszon Beniaszewicz w roku przeszłym 1697, gdy urząd grodzki Pinski cła iego królewskiej mosci wielkiego xięstwa Litewskiego komor Pinskiich tak starey, iako y nowo podwyszczoney, ad fideles manus odebrawszy, do rąk pomienionego Gierszona Beniaszewicza w dozór dał; obżałowany zostając na tey komorze Pinskiej y odprawując różnych kupców od dnia pierszego miesiąca Julij aż do przyjazdu żałującego iegomosci pana Sowińskiego, contrahenta y pisarza ceł iego królewskiej mosci, to iest dnia siódmego Augusta, wszelkie cła tak stare iako y nowo podwyszczone komory, wszelkie prowenta skarbowe od kupców wszystkich odbierał, a za przyjazdem żałującego część tylko wydał pieniędzy do skarbu należących, a złotych 221 gr. 21, iako s pokazanych rejestrow przez iegoż factorow y biegunow spisanych czasu prawa pokaże się, utaił, do skarbu tego nie oddał, lecz na swoy pożytek obrócił. Tenże obżałowany Gierszon nie mając żadney władzi, należnosci y praetextu do podatku skarbowego monopolium nazwanego, mimo wyraźną uniwersalną wolę wielmożnego iegomosci pana łowczego Łomzińskiego, administratora ceł wszystkich iego królewskiej mosci, w tymże prze-

szłym roku, począwszy od dnia pierwszego miesiąca Oktobra aż do dnia szóstego miesiąca Februarij w niniejszym 1698 roku, nie słusznie y nie należnie, z depactatją y wielkim uciążeniem ludzi, handle prowadzących, nad należność y zwyczaj, od kamienia po 20 groszy litewskich biorąc skarbowi na złotych 400 szkody uczynił, co czasu productu sprawy dowodnie pokaże się y do tąd od tey swoiey zawziętosci nie chcąc supersedować od kupcow ten podatek skarbowy wybiera. O to tedy co się wyżej pomieniło y winy y karania prawne, tudzież do zapłacenia szkod poniesionych dwóch tysięcy siedmiu set złotych iednego złotego y groszy dwudziestu iednego polskich, także y zarąk założonych dwóch tysięcy złotych, o to wszystko y co ieszcze czasu prawa szerzey przełożoną będzie, chcąc żałujący prawnie w sądzie należnym czynić, tę swoją protestacją do xiąg grodzkich Pinskiich dał zapisać.

Ja ienerał iego królewskiey mosci powiatu Pinskiiego niżej na podpisie mianowany zeznam tym moim relacynym kwitem, iż roku terazniejszego 1698, miesiąca February 7 dnia, z stroną szlachty panami Janem y Pawłem Saczkowskiemi byłem użyty od iegomosci pana Jerzego Sowickiego, kontrahenta y pisarza ceł iego królewskiey mosci wielkiego xięstwa Litewskiego komory Pinskiiey, gdzie za przybyciem moim do gospody iegomosci w miescie iego królewskiey mosci Pinskim u pana Stephana Łukaszewicza będącey Cael Kozaczko, sługa skarbowy, mianował przedemną, iż Gierszon Beniaszewicz żyd Pinski w miescie Dawidgrodku, na iarmarku, nie mając do ceł iego królewskiey mosci żadney należności, bez dania żadney przyczyny, szczegulnie dla tego aby o kupcach tam przyjeżdżających y nazad odieżdżających nie wiedział, beż żadney przyczyny zbił, zmordował kijem, iakosz y razy za pokazaniem widziałem po głowie, po rękę y piersiach znać, że kijem pozadawane y to mianował przedemną ienerałem, że tenże Gierszon Beniaszewicz po zbiciu onego ku-

pcow wszytkich przez cały iarmark chodząc od gospody do gospody odprawował pieniądze do skarbu należące wybierał, na swoy pożytek obracał, skarbowi namniey na złotych pułtora tysiąca szkody uczynił, iako o tym szerzey w protestacy iest wyrażoną. A tak ia ienerał iakom w tey sprawie był, com widzał y słyszał to wszystko na ten moy relacyny quit spisawszy, s podpisem ręki mey, przy pieczęciach strony do xiąg grodzkich Pinskiich daię y zeznam. Jan Franciszek Batorski ienerał iego królewskiey mosci powiatu Pinskiiego.

Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, m-ca Februarii dnia 26, ten process i relacją ienerał oczewisto stanowszy zeznał. Przijąłem Jan Gintowt, namiestnik grodzki Pinski.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1698 г., № 13043, л. 286—287, стр. 575—578.

№ 186.—1698 г. Марта 10.

Заявление еврея мѣстечка Высокого Гирши Мовшовича о нанесеніи ему побоевъ и разграбленіи товаровъ.

Żałował, opowiadał y solenie protestował się Hiersz Mowszewicz, żyd miasta Wysokiego, majątnosci iasnie wielmożnego iegomosci pana Benedykta Pawła na Czerei Sapiehi, podskarbiego wielkiego y pisarza ziemskiego wielkiego xięstwa Litewskiego na iegomosci pana Mikołajia z Hurdy Orde, czesnika powiatu Pinskiiego y na panow synow iegomosci ichmosciow panow Stanisława y Pawła Ordow czesnikowiczow powiatu Pinskiiego, o to y w ten sposob, iż ichmość panowie Stanisław y Paweł Ordowie, znać że z rozkazania pana rodzica swego iegomosci pana czesnika powiatu Pinskiiego, a zapomniawszy bojazni Bożey y srogosci prawa pospolitego, smiely y ważyli sie rozkazać poddanym wsi Hutowa w powiecie Pinskim leżącey, a w dzierzeniu iegomosci pana czesnika powiatu Pinskiiego

będącym, aby kupcow z majątności ichmosciow panow Sapiehow przeymowali y do dworu sobie znać dawali, iako to roku terazniejszego 1698, miesiąca Marca wtorego dnia pomieniony żyd Hiersz Mowszewicz, z drugim żydem przynim będącym, na imie Dawid Jekowicz iako kupiec z wozem swoim w nim towarow różnych polskich będących przez te wies Hutow bezpiecznie do Pinska iachali, a gdy skoro do tey wsi Hutowa przyiachali, mužowie tey wsi onych pitać się zaczęli, z kąd iescie; ci żydzi iako nie poczuwając sie ni w czym komu być winni, powiedzieli się, że z Wysokiego; tedy zaraz zaczęli ci mužowie onych żydow być, mordować, kiamy sturzać y od woza oboch żydow odbyli y odpędzili, wlecząc onych do dworu Hutowskiego. Pomienione żydzy, nie będąc wiadomy o tey zawdziętnosci, prosili sie aby onym gwałtu nie czynili, a dobrowolnie onych do dworu puscili; ci mužowie, znać że takie rozkazanie od panow swoich mieli, nie dbając na płacziwe prosbe, onych żydow kiami, pięsciami po plecach y w karg byli y pędzili, a gdy pomienionych żydow do dworu zaprowadzono, iegomość pan czesnik powiatu Piskiego sam sie nieukazał, synom swoim informował, którzy ichność panowie czesnikowiczowie powiatu Piskiego pitali sie tych żydow z kąd oni są; ci żydzi powiedzieli, że z Wysokiego iestesmy; tedy ichność panowie czesnikowiczowie mowili: toscie wy Sapieżyncy, a my iestesmy spiskowe, y zaczęli onych żydow kiami pięsciami być, mordować, a nie mając natym dosyć, kazali poddanym tey wsi pokładając na głowie y na nogach usieść, kiami być, zabiać, mordować y ledwo co żywe z tego bycia y mordowania pozostawali, a w tym tumultie y gwałtowney turbacy onych zginęło u pomienionego Hiersza Mowszewicza z zanadra czerwonych złotych 16, a talarow bytych 28, a z kieszeni rozchodowe pieniądze w drobney monecie złotych pułosma, a u Dawida Jekowicza zginęło tynfow 21, a monety różney złotych 13, groszey 17, z woza wybra-

no płotna swabskiego, rąbkow, mamusow kilkanascie stuczek y innych towarow polskich, co osobliwym rejestrem czasu prawa pokładano będzie, co iedno przy drugim na pułtora tysiącą złotych szkody poniosł, z ktorego zbycia y mordowania iuż nie mały czas choruią y medykaciey ratując zdrowia swego zażywać muszą y pan Bóg wie kiedy do zdrowia znowu przydą. A tak chcąc pomieniony Hiersz Mowszewicz żydz Wysokiego z imscią panem Mikołaiem z Hurdy Ordo y z panami synami imsci ichmosciami panami Stanisławem y Pawłem Ordami, czesnikowiczami powiatu Piskiego, gdzie droga prawu pokaże, prawem czynić, a zachowując salwe samemu iasnie wielmożnemu iegomości panu podskarbiemu wielkiemu wielkiego xięstwa Litewskiego do uczynienia obszerniejszego procesu dał ten solenni proces swoy do xiąg grodzkich powiatu Piskiego zapisać.

Ja ienerał iego królewskiey mosci powiatu Piskiego, niżej na podpisie ręki mianowany, zeznawam tym moim relacyjnym kwitem, iż roku terazniejszego 1698 miesiąca Marca 6 dnia, mając przy sobie strone szlachty panow Jana y Pawła Boryczewskich, byłem tu w miescie iego królewskiey mosci Piskim do domu Ayzika Mowszewicza żyda cyrulika Piskiego użyty, gdzie wydziałem Hiersza Mowszewicza, żyda miasta Wysokiego w tym domu u Cyrulika chorego leżącego, wszytkiego zbytego, u ktorego na ręce prawey rana znać kiami zadana, także widziałem Dawyda Jekowicza zbytego wszytkiego y zekrwawionych, od ktorego zbycia pan Bóg wie ieżeli żywi będą. Także mianowali gdy ich byto, co pieniędzy pogineli y co towarow pobrano z woza szkoduią na złotych pułtora tysiąca polskich, kturzy iadąc przez wies Hutow w powiecie Piskim leżącą ichność panowie Stanisław y Paweł z Hurdy Ordowie, czesnikowicze powiatu Piskiego, na dobrowolney drodze, kazawszy poddanym swoim do dworu gwałtem wziąć y tak okrutnie samy byli y poddanym swoim być mordować kazali, a to za to, że

sie powiedali z miasta Wysokiego iasnie wielmożnego iegomosci pana podskarbiego wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego. A tak ia ienerał com wydział y słyszał w ten quit moy relacyny spisawszy, do xiąg grodzkich Pinskih daie y zeznam. Jan Franciszek Batorski, ienerał iego królewskiej mosci powiatu Pinskiego. Roku 1698, m. Marca 10 dnia proces i relacja na iegomoscia pana czesnika powiatu Pinskiego i pp. synow iegomosci od żyda Hirsza Mowszewicza z Wysokiego do akt grodu Pinskiego podaną przijałem Bazyli Płotnicki, namiestnik grodu Pinskiego.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1698 г., № 13043, л. 307—308, стр. 615—617.

№ 187.—1698 г. Апрелья 10.

Рѣшеніе по жалобѣ Маркіана Зябки на Юдку, Ювзю и Лейбу Мовшовичовъ за нанесеніе ему побоевъ и отнятіе вещей.

Roku od narodzenia Syna Bożego ty-siąc sześćset dziewięćdziesiąt osmego, mie-siąca Apryla dziesiątego dnia.

Na roczkach w zamku iego królewskiej mosci Pinskim, miesiąca Apryla pierwsze-go dnia przypadłych y porządkiem prawa pospolitego w Pinsku sądownie odprawo-wanych, przedemną Januszem Antonim Korybutem na Wiszniowcu y Zbarażu xią-żęciem Wiszniowieckim, podczaszym wiel-kiego xięstwa Litewskiego, Pinskim, Osiec-kim starostą, pułkownikiem iego królew-skiej mosci, gdy po wzięciu na dniu dzie-wiątym tegoz miesiąca Apryla od aktora na patrona y po przydaniu sądownym iego-mosci pana Konstantego Stecewicza s po-rządku rejestrowego do sądenia przypadła sprawa iegomosci pana Marcina Ziabki z niewiernemi żydami Judko Bohuszewskim, Jowzią y Leybą Mowszowiczami Motolskie-mi arędarzami, za pozwem w rzeczy niżey mianowanej wyniesionym, w ktorey spra-wie za przywołaniem przez ienerała rocz-

kowego, szlachetnego Theodora Lebedzie-wskiego stron do prawa, od aktora pan Konstanty Stecewicz od sądu przydany, przy bytnosci samego aktora, oczewisto u sądu stanował, y gdy do produktu sprawy y do czytania pozwu przystępować chciał od pozwanych na patrona proszoną, ktore-go pozwany pana Jana Stoianowicza, re-genta ziemskiego Pinskiego przydawszy, po-dług domawiania się patrona partis acto-reae y dowiedzenia prawem statutowym że in criminali actione sami pozwani osobami swemi u sądu stawać powinni, aby na dniu iedynastym praesentis osobami swemi ob-winieni staneli nakazałem. A na dniu iedy-nastym ejusdem, za przywołaniem z nakazu sądownego przez wyżey pomienionego iene-rała roczkowego stron do prawa, aktor z patronem swoim panem Stecewiczem ocze-wisto u sądu stanował, a pozwani żydzi, wziowszy na patrona, ponieważ podług na-kazu sądownego sami personaliter iako in criminali actione do prawa za potrzykrot-nym z nakazu sądownego ieneralskim przy-wołaniem do prawa nie stanowili y żadney wiadomosci o sobie sądowni y stronie swey nie uczynili, tedy aktorow patron pozwa-nych, iako prawu y zwierchnosci nieposłusz-nych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdawszy, a dowodząc facti crimi-nis, podnioszy pozew żaloby strony swey, a podania y położenia tych pozwow w dwo-rach mieszkania pozwanych Bohuszowskie-mu w Bohuszowie, a Motolskim arędar-zom w Motolu, napisem ręki szlachetnego Jana Franciszka Batorskiego ienerała, dniem przed roczkami przyznanym dowiod-szy y troie wołania na tym pozwie napi-sane okazawszy, żałował z tego pozwu ta-kowym sposobem y o to, iż niewierność wasza żydzi, będąc ludzmi zufałemi y nie spokojnymi na ten czas piianemi, gdy ża-łuiący w roku przeszłym tyśiąc sześćset dziewięćdziesiąt siódmym, miesiąca De-cembra dwudziestego czwartego dnia z sey-miku relationis coronacy najiasniejszego króla pana, dla sprawowania różnych rzeczy na święta do domu spozniony, w Pinsku

na kucią spiesząc się iachał, a nie mogąc, tak dla spoznienia, iako też koń w drodze zachorował, na wilią zbiec do domu, dla wydechnienia do karczmi Bohuszowskiej umyślił zaiachać, ledwo się dokołatawszy nażartowawszy się niewierność wasza ledwo puscili y gdy żałujący turbując się poczoł gospodarza prosić, żem nie mógł zbiec na kucią do domu, przynajmniej każ rybe zgotować, mam z sobą; pomieniony gospodarz Bohuszewski arędarz odpowiedział: bis komu będzie służył y rybe gotował, mam swoich gości żydow y konia każę wypędzić y samego wyprowadzić z yzby, gdyż z swemi gościami posiedzieć trzeba y podpć. Nie wiedząc z iakowych miar zły y zapamiętały mając umysł żałującemu ani do siedzenia miejsca nie cedując, wszystko cierpliwie znosząc chcąc uspokoyć, w tymże razie swieszczennik protopopa Janowski do karczmi kołatając, tymże sposobem odemknąć niechcieli, protestant poznawszy po głosie sam odemknął, pieszych upusciwszy uradował się, przekładając swoją skargę confuzją; zaraz protopopa Janowski zrozumiawszy, a widząc zafalstwo takowe podpitych niewierności waszych do protestanta mowi, perswadując; idźmi pospołu, żydzi nas ukamienują; żałujący sanki wyprowadziwszy y konia przed okną y rzeczy swoje, oknem powydawał, nieturbując leżących na zemi zatrudnionym przeysciem; swieszczennikow syn powkładawszy rzeczy y konia założywszy, protestujący popłaciwszy co należy gospodarzowi y czerwone złote prezentował; miałbym czym zapłacić, żebyś komu kazał posłużyć y rybe zgotować; tym podziękowawszy do sanek przychodzi niewierność wasza z tyłu zasadzki, kijem po głowie ogłuszywszy, przypadszy drugie o ziemie obwalili kijami, stursami bijąc tłukli, mordowali po głowie, po plecach, po ręku, po nogach; protestujący gwałtu wołać musiał, gdyby nie protopopa Janowski przypadszy ratował, ktoremu także po ręku y różnie dostało się, pewnie by na śmierć zabili y ledwo żywego sprowadziwszy z ziemi na sanki włożyli, targając

worek z zanadry, w którym było cztery czerwone złote tynfow siedm, szelągami złotych dwa, łyżka srebrna, kitayki czarney łokci cztery, wstąg za złotych pięć, rękawiczek dwoie złotych pięć, szable na ten czas odebrali, tą wszystko w tym tumultie y hałasie pozabierawszy ieszcze na ten czas odpowiedz uczynili, żałując, że żywego zostawili. O którą takową konfuzją y wiek strawiony przez lat dwadziescia na usłudze rzeczy pospolitey, w różnych będąc okazjach od nieprzyjacielskich ręk nie odnioszy takiego tyranstwa y honor swoy, który niewięcey ważąc nad wszystko, w ruiny obrócili y od równych sobie nigdy nie potykała żadna konfuzia, a teraz od niewierności waszych zafałtych y zapamiętałych, na krew szlachecką targających honor, chcąc protestujący prawem o to czynić, paen y win za takowy postępek niezbożny na onych dochodzić, szkody rzeczy zabranych tym pozwem do urzędu mego grodzkiego Piskiego pozywa. A po przeczytaniu tego pozwu, na dowod samey rzeczy w pozwie opisaney, pokładał y czytał protestacją partis suae contra principales de data tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca February pierwszego dnia, o okrutne, tyranckie, zdradliwe y potaemne w zawrót przez wszystkich żydow pozwanych zbiecie, zranienie, zmordowanie, pieniędzy y wielu rzeczy wyżey specyfikowanych zabranie do xiąg grodzkich Piskich zanesioną y relacją ieneralską oglądania razow przez szlchetnego Jana Franciszka Batorskiego ienerała, do xiąg grodu Piskiego zeznaną, przy których stawiając, a podawszy prawo statutowe, artykuł siedmnasty z rozdziału iedynastego, poniewaz do prawa nie stawiają, tedy na garło, na łapanie y na wieczną banicją wskazania za okrutne zbiecie, zmordowanie sowitey nawiązki y za zabrane pieniądze y rzeczy sowitego wskazu y na odprawę tak do dobr pozwanych za wskazaną summe przez urząd należyty, iako na executią nad samemi osobami, na garle, do wszelkich urzędow, pod ktoremi osoby ich poscignieni być mogą odesłania sądu pro-

sił y domawiał się. A tak ia podczaszy wielkiego xięstwa Litewskiego, Pinski, Osiecki starosta, w tey sprawie ięgomosci pana Marciana Ziabki z niewiernemi żydami Judką Bohuszowskim, Jowzią y Leybą Mowszowiczami Motolskimi aredarzami, za pozwem mieniać, gdy żalujący w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmym, miesiąca Decembra dnia dwudziestego czwartego iadąc do domu, do karczmi Bohuszowskiej, chcąc przenocować, zaiechał, na noc nie pusiwszy, a potym przez pozwanych zawrotyma zasadzki uczynienie, z oney żalującego wyieżdzającego kijem w głowę uderzenie y ogłuszenie, na ziemie obwaliwszy stursami bicie, mordowanie, worka, w którym cztery czerwone złote, siedm tynfow y szelągami złotych dwa wzięcie, łyżki srebrney y rzeczy wielu w pozwie wyrażonych na złotych sto zabranie, odpowiedzi y pochwalki na reszte zdrowia uczynienie, zatym o winy karania prawne y o szkody, yż pozwane osoby będąc o to do prawa pozwanemi y wziewszy na patrona po nakazie, aby sami iako w sprawie kryminalney oczewiscie stawali do odkazu w samey rzeczy, za pokilkakrotnym z nakazu sądowego ieneralskim przywołaniem u prawa nie stanowili y żadney wiadomosci o niestaniu swoim sądowi y stronie swey nieuczynili, tedy pozwanych wszystkich osob iako prawu nieposłusznych na upad w samey rzeczy wzdawszy, a do prawa pospolitego samey słusznosci y sprawiedliwosci świętey przychilając się, za popełniony kryminał y zbytek podług artykułu siedmnaściego, z rozdziału iedynastego wszystkich na garło, a że się do prawa nie stanowili, tedy vigore prawa statutowego, artykułu piątego z rozdziału iedynastego, na wywołanie, na łapanie y na wieczną banicją wskazuie y na uczynienie nad przereczonemi na garle executij do urzędow wszelkich, pod ktoremi by się osoby pozwanych poscignieni y ułapieni być mogą odsyłam, a podług tegoż artykułu wyżej mianowanego y dwudziestego siódmego, z rozdziału iedynastego za zbicie, zmordowanie ięgo-

mosci pana Ziabki nawiązki czterdzieście kop litewskich, za pobrane pieniądze, rzeczy na złotych sto sześćdziesiąt pięć, sownie złotych trzysta trzydzieście polskich, winy pochwałkowej podług artykułu czterdziestego z tegoż rozdziału iedynastego piędziesiąt kop litewskich, za szkody nakłady iako strona domawiała się sto złotych, wszystkiego summą złotych sześćset pięćdziesiąt pięć na dobrach pozwanych osob w Bohuszewie y w Motolu będących y innych wszelkich leżących ruchomych, summach pieniężnych, gdzie kolwiek y u kogo kolwiek będących, wskazuie y na odprawę tey summy wskazaney przez urząd należyty porządkiem prawa odsyłam. A lubo pars actorea przydania ienerała do publikacy banicy zaraz domawiała się, iednak ia dla pierszych ieszcze in forma coaequationis roczkow et ob beneficium aresti przydanie ienerała y publikacją banicy do dnia czternastego praesentis odłożyłem. Na dniu tedy czternastym miesiąca Apryla, w roku teraznieyszym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt osmym, ienerała sądowego szlachetnego Theodora Lebedziewskiego do publikowania wyżej namienioney banicij przydałem, jakoż pomieniony ienerał powróciwszy do sądow oczewisto zeznał, iż on podług nakazu na tę banicją nawyżej pomienionych osobach pozwanych w zamku Piskim, przed wielą ludzi zacnych powiatu tego na sądy grodzkie terazniejsze zgromadzonych, głosem wyniosłym publikował y wszystkie pomienione pozwane osoby za wywołaniem ze wszystkich panstw ięgo królewskiej mosci, podług artykułu piątego w rozdziale iedynastym obwołał. Ktora sprawa do xiąg grodzkich Piskich iest zapisana.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1698 годъ, № 13043, л. 19—20.

№ 188.—1698 г. Апрель 15.

Заявление евреевъ Липмана Мовшовича и Мовши Хемловича о принужденіи ихъ Михаиломъ Пацомъ къ подписи заемнаго письма.

Żałowali, opowiadali y solennie protestowali sie Lipman Mowszowicz y Mowsza Chemiowicz, żydzi miasta iego królewskiej iegomości Piskiego, na wielmożnego iegomości pana Kazimierza Michała Pasa, kawalera Maltanskiego y pisarza wielkiego xięstwa Litewskiego Poznanskiego y Stwoliwickiego comendatora, administratora ekonomiy starostwa Piskiego y oraz na iegomości pana Jana Chocianowskiego, bywszego namiesnika tey ekonomiy Piskiej o to y w ten sposob, iż iegomość pan kawaler, mając namiesnika y zawiedowce tey ekonomiy Piskiej od kilkanastu lat pomienionego pana Chocianowskiego, który miał nie małe summy między różnemi żydami Piskiemy, między ktoremi od dawnych czasow y ci żałujące żydzi Lipman Mowszewicz y Mowsza Chemiowicz iako kupci różne summy różnemi czasami brali y oddawali, iako też y w roku przeszłym 1697 zostali winni obżałowanemu panu namiesnikowi summę pieniędzy na dwa obligi na 1 złotych 1000, a na drugi 100 talarow bytych, a że do tych czas obżałowany pan namiesnik nigdy inaczey nie uczynił, na słowo onego zawsze bez żadnego piśma, kiedy pieniędzy potrzebował, dawali, iako to w roku przeszłym 1697, miesiąca Nowembra, za przysłaniem do nich rodzonego swego pana Alexandra Chocianowskiego dali onemu, przy bytnosci iegomości pana Wiskiego y pana Szeniawskiego, 60 talarow bytych, a potem znowu dali różno monetą złotych 517 do doskonałego porachunku, a gdy w roku terazniejszym 1698 przybywszy tu iegomość pan kawaler do ekonomiy Piskiej, obwiniwszy w swoich praetensjach obżałowanego pana namiesnika, do sekwesteru wziąć onego kazał, obżałowany pan namiesnik okupując sie wszyt-

kie obligi na żydow mające, między ktoremi y żałujących obligi, na ktore iuż złotych 917 żałujące panu namiesnikowi wypłacili, iegomości panu kawalerowi oddał, iakoż żałujące żydzi Lipman y Mowsza stanowszy oczewiscie przed iegomością panem kawalerem dowodzili, iż ony wypłacili na te obligi złotych 917, co zeznali iegomość pan Winski y pan Szeniawski, że przy oczach onych pan Alexander Chocianowski odebrał 60 talarow bytych, w czym iegomość pan kawaler nakazał onym, aby żałujące żydzi do Bohuszowa iachali y tam oko na oko z obżałowanym panem namiesnikiem zwiedli sie, dekleruując y upewniając onych, iż jeżeliby pan namiesnik nie znał sie do odebrania tey summy niema onym żadney wiolentyey czynić y przymuszenia, tyle odesłać do rozsądku należytego sądu, pod którym żałujące żydzi zostają, w czym y przez różnych osob y panow młodzianow swoich w tym onych upewniał, dekleruując do należytego sądu onych odesłać. Żałujące żydzi dufając w słowie iegomości pana kawalera, iż onym inaczey nie uczynie iako onym deklerował y pan namiesnik wziętku tego zapierać sie nie będzie, roku terazniejszego 1698 miesiąca Apryla 4 dnia żałujące żydzi wzięwszy z sobo reszte pieniędzy złotych 483 y talarow bytych 40 na te dwa obligi należące, do Bohuszowa poiachali, chcąc swoje obligi recuperować; a przybywszy do Bohuszowa dnia 4 Apryla y zaczęli sie upominać y mówić panu namiesnikowi że onych obligi nie słusznie iegomości panu kawalerowi poddał, że tak wiele summy iuż na te obligi odebrał; tedy onym nic na to nie deklerował aż dopiero dnia 6 Apryla w odebraniu tylko 30 talarow bytych znał sie; a gdy żałujące żydzi do Piska odiachać chcieli, chcąc u prawa należytego donieść tego, że tak wiele summy na te obligi oddali y wypłacili, tedy onych iachać nie puszczoneą y do dworu Bohuszewskiego, do samego iegomości pana kawalera zaprowadzoneą, co pieniędzy z sobo przywiezli odebrać, kazał y warcie swoiey ode drzwi

zastąpić onych kazał niewypuszczać, ażeby do dwóch obligow 1 na złotych 400, na termin świętego Michała Archaniola w roku terazniejszym 1698, a 2 na złotych 440, na termin srodoposcia postu wielkiego, w roku przysłym tysiąc 699 y warunki obowiązki niezwyczajne y nie podług prawa pospolitego w onych obligach popisać kazał. O co żałujące żydzi podpisywać się do tych obligow nie chcieli y umawiali się, że takowe bezprawie onym się dzieie y o odesłanie do należytego sądu, podług deklarowanego słowa ięgomosci pana kawalera prosili y umawiali się; tedy ięgomosc pan kawaler nie nie dbając y nie respektując na prawo pospolite, ani na prosbe y umowienie żałujących żydow, kaydany przynieść y onych okować kazał y do sekwestru wziąć ięzeliby podpisać tych obligow nie chcieli. Żałujące żydzi wydząc, że takowe bezprawie onym się dzieie, oświadczwszy się ludzmi godnymi pod ten czas u ięgomosci pana kawalera będących, radzi nie radzi podpisać się musieli, a powrociwszy z Bohuszowa, takową wiolenością y przymuszenie protestowali się y chcąc tego dowieść że nie będąc nie winnymi, a za przymuszeniem onych podpisać musieli y chcąc o to z wielmożnym ięgomoscią panem kawalerem prawem czynić, zostawisz sobie salwe do melioratyciey albo zanieśienia szerzey protestacy, ięzeliby tego była potrzeba, na ten czas dali ten solenni proces do xiąg grodu Pńskiego zapisać.

Roku 1698 m. Apryla 15 dnia te protestacją do akt grodu Pńskiego podaną przyjąłem. Bazyli Płotnicki, namiestnik grodu Pńskiego.

Изъ актовъ книги Пинскаго градскаго суда за 1698 годъ, № 13043, л. 348—349.

№ 189.—1698 г. Мая 30.

Трибунальный декретъ, присуждающій евре-евъ, держащихъ у себя христіанскую прислугу къ уплатѣ штрафа и вѣчному изгнанію, а бывшихъ у нихъ въ услуженіи христіанъ къ шестимѣсячному тюремному заключенію.

Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, msca Maia trzydziestego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim xięztwie Litewskim, z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmy obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa wielmożnego imsci pana Stanisława Rukiewicza, instigatora Wielkiego Xięstwa Litewskiego, woyskiego Grodzińskiego z delati imsci pana Woyciecha Snarskiego z niewiernymi żydami, w W-m X-ie Litewskim mieszkającymi, kahałami: Wilenskim, Grodzińskim, Brzeskim, Pńskim, Mńskim y wszystkimi do kahałów należącymi żydami zapozwem oto, iż niewierni żydzi, postpuńjąc prawo pospolite y paeny w nim opisane śmieją y wazą się na posługi swoje roczne y codzienne chować chrzescian y chrzescianek, a ieszcze tym barziez z nimi scandala różne czynią, iako protestacya w sobie wyraża, zatym o winy prawne, w constitucyach na żydow takowych od każdego chrzescianina y chrzescianki po stu dwudziestu grzywien płacić założone, a chrzescianom w wieży siedzieć pułroka opisane, zatym do wskazania y extendowania onych y o inne praetensye w pozwie szerzey opisane. Do której sprawy, za przywołaniem przez ienerala stron do prawa, od actora plenipotent szlachetny Hrehory Mironowicz, za mocą prawnie sobie do tey sprawy daną y zleconą, stawał, a pozwani niewierni żydzi kahału Wilenskiego, Grodzińskiego, Brzeskiego, Pńskiego, Mńskiego y wszyscy żydzi na wsiach y

miastach w Wielkim Xięstwie Litewskim będąci nie stawali y żadney wiadomości o niestawaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili. Zatem pomieniony patron strony powodowey po danych obżałowanym przez ienerała Piotra Zynzę niewiernym żydom na kahałach pozwow, przed wielmożnym iegoomościem panem pisarzem ziemskim Wilenskim y kółą naszego legitime przyznanego y terminu za nim z troygiem wołania wyszłym przypadłego slusznie prawnie dowiodszy, na dowod samey rzeczy prezentował protestatią o postpositiá prawa pospolitego, iż niewierni żydi w całym xięstwie Litewskim mieszkaiące na kahałach, wsiach, miastach, miasteczkach, karczmach śmieią y wazą się na posługi swoje nie tylko na codzienne, ale y roczne chować chrzescian y chrzescianki, a tym barziesy scandala z niemi różne czynią, nie niedbajac na prawo pospolite y paeny w constitucyach seymowych opisane, któremi obostrzono, iż któryby żyd chrzescianina lub chrzesciankę wazyl się u siebie mieć, tedy powinien sto dwadziescie grzywien placić a winę wiecznego wywołania sam zdany być ma, urzędownie zaniesioną y ekstraktem wydaną, przy której opponuiac się wysz pomieniony patron na każdym w wielkim Xięstwie Litewskim żydzie, na posługach co chowaią chrzescian, po stu dwudziescu grzywien, a samych tych wszystkich żydow pro contraventione temuż prawu y constitucyom na wieczne z panstw iego królewskiej mości wywołanie, chzescian zas że się na posługi podeymuią y służą, na wieżę wskazania y do publikowania tey wieczney banicyi ienerała sądowego przydania; pro executione zas win wskazanych na żydach y dobrach ich wszelkich do urzędow ziemskich y grodzkich wszystkich wojewodstw y powiatow odesłania y aby ichmć unius alteriusve non obstante absentia, na rewisią ziachali, sub privatione officii sui, y aby taż verificatia ichmościow panów urzędników przy bytnosci wielmożnego imsci pana instigatora W-o X-a Litewskiego y substi-

tutow iegoomości była, nakazania prosil y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie wielmożnego imci pana Stanisława Rukiewiczza, instigatora W-o X-a Litewskiego, woyskiego Grodzienskigo, z delaty imci pana Woyciecha Snarskiego z niewiernymi żydami w W-m X-ie Litewskim będącemi kahałami, Wilenskim, Grodzienskim, Brzeskim, Pinskim, Minskim y wszytkiemi do kahałów należacemi żydami, za pozwem o rzecz wyżey pomienioną przed nas sąd wyniesionym, baczac to, iż obżałowani żydzi będąc pozwanemi przed nami do prawa nie stawali, przeto obżałowanych żydow, jako prawa nieposlusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a według prawa y constiucyji wielu alegowanych na każdym w wielkim xięstwie Litewskim będącym żydzie, ktorzy na posługach chowaią chrzescian, po stu dwudziescu grzywien, a samych tych wszystkich żydow pro contraventione temuż prawu y konstytucyom, według domawiania się strony powodowey, na wieczne z panstw iego kr. msci wywołanie, chzescian zas, że się na posługi podeymuią y służą, na wieżę wskazuiemy y ienerała do publikowania tey wieczney banicyi sądowego przydaiemy. Pro executione zas win wskazanych na żydach y dobrach ich, wszelkich handlach, jakich kolwiek, do urzędow ziemskich y grodzkich wszystkich tych wojewodstw y powiatow pod którymi takowi niewierni żydzi chzescian chowaiący okażą się, a którego z urzędu imc pan instigator xięstwa Litewskiego zechce, zalożywszy na sprzeciwnych dalsze paeny prawne odsylamy y aby urząd ichmć unius vel alterius non obstante absentia, praevia revisione, verificatione et inquisitione, przy imci panu instigatorze lub substitutach imci fakta, indilatam uczynili executionem, personas conscribant y we wszytkim podług nauki prawa pospolitego sprawić się sub paenis in iure descriptis nakazuiemy. A gdy dzieńczwarty msca Juni roku terazniejszego przypadł, ienerał Piotr, Zynza, dość czyniac prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow ka-

hału Wilenskiego, Grodzińskiego, Brzeskiego, Pńskiego, Mńskiego y wszystkich innych chrześcian na usługach chowających y prawu sprzeciwiających się za wiecznych banitow w izbie sądowej et in foro publico voce sua praeconica et sonora obwołał y ogłosił y tę publicatją, a loco publicantionis rediens, judicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg trybunału W-o X-a Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала № 324, за 1698 г., л. 821.

№ 140.—1688 г. Юня 18.

Явна заемнаго письма на 40000 золотыхъ польскихъ, даннаго Пинскимъ кагаломъ Аннѣ Дольской.

Roku od narodzenia Syna Bożego ty-siąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Junij trzynastego dnia.

Na roczkach grodzkich w zamku iego królewskiej mści Pńskim, miesiąca Junij pierwszego dnia przypadłych y porządkiem prawa pospolitego w Pńsku sądownie odprawowanych, przedemną Januszem Antonim Korybutem na Wiszniowcu y Zbarażu xiążęciem Wiszniowieckim, podczaszym wielkiego xięstwa Litewskiego, Pńskim, Osieckim starostą, pułkownikiem iego królewskiej mści, stanowszy oczewisto żydzi starsi kahału miasta iego królewskiej mści Pńska, niżey imiony wyrażone, położywszy list dobrowolny zapis swoy, na rzecz w nim niżey mianowaną, iasnie oświeconey xiężnie iey mści paniey Annie na Chorodostawie pierwszego małżęstwa Konstantowey Korybutowey Wisniowieckiey, woiewodziney Belskiey, a wtorego Janowey Karolowey na Dolsku, Dombrowicy y Komarnie Dolskiey, marszałkowej wielkiey W. X. L. Pńskiey, Wilkowskiey starosciney dany y służący, ktorego we wszystkim oczewistym zeznaniem swoim stwierdziwszy y wszystko rzecz w nim mianowaną dobrowolnie zeznawszy,

prosząc aby przyjęty y do xiąg wpisany był. Ja podczaszy W. X. L. Pński, Osiecki starosta mianowanego zapisu oglądawszy y czytanego wysłuchawszy, do xiąg wpisać kazałem, który słowo do słowa tak się w sobie ma. My Mowsza Dawidowicz, Litman Dawidowicz, Jzrael Eliaszewicz, Gierszon Beniaszewicz, Leyba Wigdorowicz, Mowsza Szłomowicz, Ayzik Boruchowicz, Leyzer Jekowicz, Abram Jekowicz, Leyba Leyzorowicz, Mizan Jakubowicz y Abram Jachłowicz żydzi starsi imieniem całego kahału szkoły naszej w mieście i. k. mści Pńsku y wszystkich szkół synagog po różnych miastach, miasteczkach y wszystkich żydow gdziekolwiek zostających, a do kahału Pńskiego należących, mianowicie Lachowicze, Kleck, Janow, Drohiczyn, Motol, Turow, Dawidgrodek, Kożangrodek, Łachwa, Stolin, Wysock y innych wszystkich, iedna osoba za drugą ręcząc y zapisując się, swoich iurisdik, praw, wolności odstąpiwszy, a pod ten list dobrowolny zapis nasz y iego wszystkie punkta y obowiązki niżey wyrażone, samych siebie, szkoły wszystkie pomienione y niepomienione, do kahału naszego należące, wszystkie y wszelakie majątności, domy, kromy, towary leżące y ruchome, summy pieniężne, gdziekolwiek y u kogokolwiek będące, poddając y obowiązując, wiadomo czyniemy tym naszym listem dobrowolnym zapisem komu by o tym teraz y na potym wiedzieć należało, iż co cały kahał nasz Pński, pierwey w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątym, wziół y pożyczyl u iasnie oświeconey xiężny iegomosci paniey Annie na Chorodostawie, pierwszego małżęstwa Konstantowey Korybutowey Wisniowieckiey, woiewodziney Belskiey, a wtorego Janowey Karolowcy na Dolsku Dombrowice y Komarnie Dolskiey, marszałkowej wielkiey W. X. L., Pńskiey, Wilkowskiey starosciney, gotowey rękodayney summy piędzi osm tysięcy złotych polskich, na zapis swoy podług prawa sprawiony y przed iasnie oświeconym xiążęciem imścią Januszem Korybutem na Wiszniowcu y Zbarażu Wisniowieckim Pń-

skim, Osieckim starostą, w tymże roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt piątym iurisdycyjnem na roczkach Junio-nych, miesiąca Junij szóstego dnia oczęwisto przyznany, opisawszy się tym zapisem pewną co roczną od tey summy wypłacać kwotę, a że y na ten czas tenże nasz kahał Pinski na zniesienie długow y ciężarow całego kahału naszego Pinskiego będąc pilno potrzebny summy piniędzy, tedy do tey namienioney pierwszej y winney summy osmiu tysięcy złotych polskich teraz ieszcze wzięliśmy pożyczili y do rąk naszych spełna odliczywszy odebraliśmy u teyże iasnie oswieconey xiężney ieymsci pani marszałkowej wielkiej W. X. L. gotowey rękodayney summy trzydzięci dwa tysiąca złotych, co w iedno zniosszy czyni summa czterdzięci tysięcy złotych polskich. Tedy to summo wszystko czterdięcy tysięcy złotych przez nas wziętą y pożyczoną szkote naszą Pinsko y wszystkie szkoły synagogi nasze kahału Pinskiego mianowanych y niemianowanych miast, miasteczek do kahału naszego Pinskiego należących, także wszystkie majątnosci leżące, domy, kromy, place y ruchomosci wszelkie towary, handle, summy picieżne, gdzie kolwiek y u kogo kolwiek będące y same osoby nasze żydowskie całego kahału Pinskiego, żadnego nie excipuiąc, oneruiemy, poddaemy y obciążamy oraz tym listem zapisem naszym zapisuiemy się, iż od tey summy czterdziestu tysięcy złotych, aż do oddania oney w każdym roku, zaczynając rok od pierwszego Oktobra w roku teraznieyszym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt osmym płacić mamy iasnie oswieconey xiężnie ieymsci po cztery tysiące złotych polskich kwoty dwiema ratami, to iest iedne rate dwa tysiące złotych w pułroka, dnia czwartego Marca, to iest w dzień świętego Kazimierza święta rzymskiego, podług nowego kalendarza, w roku przyszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewięćdziesiątym, a drugą rate przy expiracy roku, to iest dnia pierwszego miesiąca Oktobra w tymże przyszłym roku przypadającą y tak w dalszych leciech,

monetą dobrą, w koronie polskiej y w wielkim xięstwie Litewskim bez żadnego braku idącą, na mieyscu pewnym, w zamku iego królewskiej mosci Pinskim, przy xięgach grodzkich tamecznych ni w czym y namniey tych pomienionych rat y terminow nie pochybiając, pod zaręko czterdziestu tysięcy złotych, żeby zaś ta kwota złotych cztery tysiąca xiężnie ieymsci od kahału należąca bez żadnego uchybienia w każdym roku na terminie y mieyscu naznaczonym dochodziła, oddawana y wypłacywana była, prowent kahału naszego Pinskiego to iest krobkę rzeznicką, ze wszelką intratą przychodzącą, od daty tego zapisu naszego iasnie oswieconey xiężnie ieymsci puszczaemy, zapisuiemy, z mocy, władzy y dispozycyi naszej kahałowej wiecznie wypuszczamy, który prowent z pomienioney krobki rzeznickiej należący wybierać mają zawsze ordynowani od xiężny ieymsci pani marszałkowej wielkiej wielkiego xięztwa Litewskiego, do czego y kahał nasz tak dla wybierania należycie, iako y dla lepszego warunku, xiężnie ieymsci swego dobrze prowentu krobki rzeznickiej wiadomego zawsze o koszcie własnym kahałskim przydawać powinien będzie, zapisuiąc się, iż iezeliby ten prowent intraty złotych czterech tysięcy w którym roku nie uczynił, my kahał ex nunc tego założonego terminu y na tymże mieyscu naznaczonym iasnie oswieconey xiężnie ieymsci dopłacać mamy, a po nas successorowie nasi powinni będą; iezeliby zaś nad cztery tysiące złotych summy co wybraney było, to do kahału naszego oddawane być ma; wolna tedy xiężna ieymose ten namieniony prowent sposobem y opisem naszym wyżej wyrażonym na siebie spokojnie dzierżeć, onym dysponować od siebie komu chcąc pusić, a my kahał, successorowie nasi y nicht, iako samey xiężney ieymsci, tak każdemu komu by xiężna ieymoseć tak samą summę iako y prowent zapisać, abo iakim prawem pusić chciała, w spokojnym dzierzeniu tego prowentu żadney namnieyszej przeszkody czynić nie mamy y nie

będziemy mogli wiecznemi czasy, pod zaręko takowey że summy czterdziestu tysięcy złotych polskich y nagrodzeniem szkod słownie mianowanych, a za niedosic temu wszystkiemu przez nas kahał uczynieniu, w którym kolwiek punkcie tego zapisu naruszeniu daimy moc, wolność y pozwalamy iasnie oswieconey xiężnie ieymsci pani marszałkowej wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego y koźdemu od xiężny ieymsci possessorowi szkole w Pinsku będąco muirowaną y rzeźnicą, tudzież wsytkie szkoły, reznice, synagogi po miastach, miasteczkach mianowanych y niemianowanych, do kahału naszego należące, pieczętować, do tego domy kromy, place y wszelkie ruchomość, towary iakież kolwiek y gdzie kolwiek będące y nas samych na drodze, gdzie kolwiek potrafiwszy y summy pieniężne, gdzie kolwiek y u kogo kolwiek będące, bez żadnego sądu y prawa bez widzow urzędowych zabierać y nas do więzienia osadzać y w onym aż do dosić we wszystkim uczynienia y do namnieyszego grosza zupełnego zapłacenia trzymać, waruiąc to osobliwym tym listem zapisem iasnie oswieconey xiężney ieymsci pani marszałkowej wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego y successorom ieymsci, iż iezeliby lub sama iasnie oswiecona xiężna ieymność lub na potym successorowie xiężny ieymsci y komu ta summa należec będzie odebrać samą summę oryginalną czterdziestie tysięcy złotych polskich od kahału naszego Pinskiego którym kolwiek roku nastempuiącym chcieli, tedy iako sama iasnie oswiecona xiężna ieymność pani marszałkowa wielka wielkiego xięstwa Litewskiego, tak successorowie ieymsci y koźden komu ta summa należec będzie, mają kahałowi naszemu Pinskiemu przez list swoy niedziel dwunastą przed terminem pierwszego Oktobra obwiescić, kładąc to obwieszczenie na szkole naszej Pinskiej, a my kahał, za takowym obwieszczeniem, summę oryginalną czterdziestie tysięcy złotych wsytko spełna, z kwotą należącą na termine pomienionym zupełną oddać y wylicyć mamy y powinni będzie-

my na mieyscu pewnym, w tymże zamku iego królewskiej mosci Pinskiem, nie pochybiając założonego obwieszczeniem terminu y nie wymawiając się daniem sobie na wieczny widerkał tey summy pod toż zaręką czterdziestu tysięcy złotych y nagrodzeniem szkod słownie mianowanych y wsytkimi paenami y executiami na dobrach, substantiach y osobach naszych wyżey mianowanych, o ktore mocne executie iasnie oswieconey xiężney ieymsci pani marszałkowej wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego, successorow ieymsci y koźdego komu ta summa należec będzie do żadnego sądu y prawa pozywać, turbować nie mamy y nie będziemy mogli y nicht inny protector nasz z strony naszej y swojej niema y nie będzie mógł, pod zaręko wyżey mianowaną y nagrodzeniem szkod słownie mianowanych; a iesliby ta sprawa z iakiego kolwiek terminu przed sąd iakow y kolwiek przypaść miała, tedy ten sąd nie przymuiąc y nie przypuszczając nas do sądu prawa swego y nie przymuiąc od nas y ni od kogo żadnych obron, nie tylko wymysłem ludzkim wynaydzionych, ale by nayprawnieyszich y naslusznieyszich, do wyższego sądu prawa appellacy nie dopuszczając, ten list nasz stwierdzić, zarękę wskazać y mocną executią zarazem uczynić ma, a my nie zasłaniając się prawami, wolnościami, listami żelaznymi, większością sprawy za pozwaniem do wyższego sądu y nie przeciwko temu zapisowi naszemu nie muiwając, pod wsytkie paeny, zaręki y executie tyle kroć, ile potrzeba tego będzie, podlegać temu zapisowi naszemu, we wsytkim dosić czynić powinni będziemy, pod takowemż zarękami y executiami wysz mianowanemi y na tośmy żydzi starsi całego kahału Pinskiego ten nasz list dobrowolny zapis, z podpisami rąk naszych, także s pieczęciami y s podpisami rąk ichmosciow panow pieczętarzow od nas ustnie y oczewisto uproszonych iasnie oswieconey xiężnie ieymsci pani marszałkowej wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego daimy. Pisan w Pinsku dnia dwudziestego Junij,

roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt osmego. U tego listu dobrowolnego zapisu przy pieczęciach podpisy rąk żydowskim pismem temy słowy: Mowsza Dawidowicz, Litman Dawidowicz, Jzrael Eliaszewicz, Gerszon Beniaszewicz, Leyba Wigdorowicz, Mowsza Szłomowicz, Azyk Boruchowicz, Leyzer Jckowicz, Abram Jckowicz, Leyba Leyzarowicz, Misan Jakubowicz, Abram Jachilowicz; a polskim pismem w te słowa: Ustnie proszony do tego zapisu pieczętarz od żydów starszych kahału Piskiego Stephan Stanisław Chrzanowski, podczaszy Rzeczycki, pisarz grodzki powiatu Piskiego m. p. Ustnie proszony pieczętarz do tego zapisu od żydów starszych kahału Piskiego ręką mają podpisuję Alexander Kozaryn, skarbnik Mozyrski m. p. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od żydów starszych kahału Piskiego do tego zapisu podpisuję się Konstanty Stecewicz m. p. Ustnie proszony pieczętarz do tego zapisu od żydów starszych kahału Piskiego ręką swą Stanisław Zaleski. Który to list dobrowolny zapis za ustnym y oczewistym przyznaniem y prozbą zwysz pisanych osob do xiąg grodzkich Piskich iest wpisany.

Изъ актовой книги Пискаго градскаго суда за 1698 г., № 13043, л. 108—111.

№ 141.—1698 г. Юня 27.

Решение по дѣлу о денежной претензи Ивана Хочановскаго къ еврею Боруху Хацкелевичу.

Roku od narodzenia Syna Bożego tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Juny dwudziestego siódmego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mosci Piskim, przedemną Janem Phiłonem Woroniczem woyskim, podstaroscim Piskim od iasnie oswieconego xiążęcia imsci Janusza Antoniego na Wiszniowcu y Zbarażu Korybuta Wyszniwieckiego, podczaszego wielkiego xięstwa Litewskiego, Piskiego, Osieckiego starosty

ustanowionym, ten dekret iasnie oswieconego xiążęcia imsci pana podczaszego wielkiego xięstwa Litewskiego starosty Piskiego w sprawie y rzeczy wnym mianowaney (podał) w te słowa pisany. Roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Juny wtorego dnia. Przedemną Januszem Antonim Korrybutem xiążęciem na Wiszniowcu y Zbarażu Wyszniwieckim podczasym wielkiego xięstwa Litewskiego Piskim, Osieckim starosto et pułkownikiem iego królewskiej mosci, agytowała się sprawa iego mosci pana Iana Chocianowskiego z niewiernym Boruchem Chackielewiczem, żydem miasta iego królewskiej mosci Piskiego, o nie oddanie rękodayney summy reszty złotych dwóch tysięcy, przez pomienionego Borucha Chackielewicza od imsci pana Chocianowskiego wziętych, gdzie stawiając oczewiscie w osobie imsci pana Iana Chocianowskiego imś pan Kasper Sypayło, wice administrator ekonomiey Piskiey, dnia trzydziestego Mai tego roku, pokładał naprzod moc daną sobie od imsci pana Chocianowskiego bywszego namiesnika wielmożnego imsci pana Paca, kawalera Maltanskiego, w doshodzeniu summy złotych dwóch tysięcy u Borucha Chackielewicza, u ktorego za . . . wszy domawiał się pomienioney reszty od summy sobie danej złotych dwóch tysięcy sześciu set, żadnego nie pokładając obligu ani dowodu, tylko żydów niewiernych Judke Nachimowicza Boguszowskiego y Josia Mowszewicza Motolskiego arędarzow za swiadkow stawić deklarując, oraz zabierał pana Chocianowskiego z pomienionemi żydami do przysięgy, iako Boruch Chackielewicz został winien złotych dwa tysiące panu Chocianowskiemu, ostateczną zatym na dobrach wszelkich y na osobie obwinionego odprawę domawiał się. Strona zaś przeciwna stawiając Abraham Jakubowicz, iako patron od Borucha Chackielewicza zapozwanego, dowodził naprzod artykuł dwudziesty szosty, w rozdziele siódmym z statutu wielkiego xięstwa Litewskiego, iż niema nikt pozywać bez listu wyznanego wyszo sum-

me, iako tylko dwiescie kop groszy Litewskich, a ktoby większą summe bez listu wyznanego pożyczyl y na tą listu nie miał, tedy ten, kto więcej bez listu dał, pieniądze traci, a ten, który pożyczyl, nie powinien wiecey płacić iako dziesięć kop groszy y to za przysięgo onego, kto na nym tych pieniędzy dochodzy prawem, y czytał konstytucją anni millesimi quingentesimi septuagesimi sexty. Przy tymże artykuł: niema nikt być pozwan do sądu, ani ma być sądzan o słowny kontrakt, który by nie był zapisem grodzkim, abo ziemskim umocowany. Jednak strona iego, uchyliając to sobie na strone, znalazie, to iest Boruch Chackielewicz, że pożyczyl u imsci pana Chocianowskiego talerow bitych dwiescie, na co pokladał kwity y reiestra z podpisem ręki pana Chocianowskiego y z napisem czeladzi onego różnych wydatkow z rozkazania tegoż pana Chocianowskiego wynoszące na złotych tysiąc trzysta sześć i na tym strono swoją żyda Borucha Chackielewicza samo czwartego zabierał do przysięgy, iako na dwiescie talerow bitych od pana Chocianowskiego nie brał y podług tego rejestru złotych tysiąc trzysta sześć wypłacił. Wysłuchawszy za tym obudwuch stron, kontrowersiey żadney nie czyniąc, decyzye do stawienia tych pomienionych arendarzow Motolskiego y Boguszowskiego do wtorego dnia Junij tegoż roku odłożyłem. Na który dzień tedy stanowieni oczewiscie od iegomosci pana Chocianowskiego niewierni Judka Nachimowicz Boguszewski y Jowsia Mowszewicz Motolski arendarze przez iegomosci pana Sipayło swiadczyli, że my wiemy pewnie, iż iest winien iegomosci panu Chocianowskiemu złotych dwa tysiące Boruch Chackielewicz, chociaż my nie byli przy daniu pieniędzy, iednak wiele razy nam iegomość pan Chocianowski powiadał, iż żona onego to przyznawała. E kontra stawiając Abraham Jakubowicz z Boruchem Chackielewiczem powiadał, że dnia onegdajszego stawał z artykułem dwudziestym szostym, z rozdziału siedmego, że pan Chocianowski tego do-

chodzić nie może y ci żydzi swiadczyć nie mogą podług artykułu siedmdziesiąt osmego z tegoż czwartego rozdziału w te słowa: ktemu niemaia swiadczyć służy y poddani za panow; tedy ci żydzi iak chcąc niech będą poczytani albo za sług, albo za poddanych, swiadczyć nie mogą na swoją strone; iakom tedy do przysięgi zapozwanego samo czwartego zabierał, tak y teraz iako do odvodu bliższego obżałowanego, podług artykułu dwudziestego szostego z rozdziału pierwszego y artykułu szostego, rozdziału iedynastego uznania upraszam. Ja tedy podczaszy wielkiego xięstwa Litewskiego, starosta Pinski, wysłuchawszy dostatecznie obuch stron kontrowersiey, stosując się do prawa pospolitego, ponieważ żadnego obligu nie masz, iako też y dowodu, tylko o słowny kontrakt pożywa pan Chocianowski przez iegomosci pana Siepayła, ani żydzi co podług prawa, iako sług, swiadkami być nie mogą, bliższego tedy pozwanego Borucha Chackielewicza samo czwartego do odvodu uznaię; Mowsza przysięgę w szkole żydowskiej wykonać powinien będzie; tym dekretem obiedwie strony kontentowali się, a która zaś tylko prosila o suspense do dania znać wielmożnemu iegomosci panu kawalerowi Maltanskiemu, pozwolilem. Który dekret potrzebującej stronie, z podpisem ręki moiey pod pieczęcią wydać rozkazałem. Dat w zamku Piskim roku y dnia ut supra. U tego dekretu przy pieczęci przycisnionej podpis ręki temi słowy, Janusz Korybut xiąże Wyszniwiecki: podczaszy wielkiego xięstwa Litewskiego Pinski, Osiecki starosta, pułkownik iego królewskiej mosci. Który ten dekret za podaniem przez osobę wierzchu mianowaną do xiąg grodzkich Pinskiich iest wpisany.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1698 г., № 13043, л. 494—495.

№ 142.—1898 г. Сентября 18.

Жалоба Аристотеля Тура Зубацнаго на обиды и грабежи, причиненные евреемъ Мовшею Полякомъ.

Roku od narodzenia Syna Bożego tyśiąć sześćset dziewiędziesiąt osmego, mieśiąca Septembra trzynastego dnia.

Na roczkach grodzkich w zamku iego królewskiey mocsi Piskim, mieśiąca Septembra pierszego dnia przypadłych y porządkiem prawnym w Pisku sądownie odprawowanych, przed nami Janem (Mikołajem) Philonem Woroniczem woyskim y podstaroscim, Michałem Orzeszkim czesznikiem Liwskim, sędzią, a Stephanem Chrzanowskim podstolim y pisarzem, urzędnikami grodzkimi powiatu Piskiego od iasnie oświeconego xiążęcia iegomosci Janusza Antoniego Korybuta na Wiszniowcu y Zbarażu Wiszniowieckiego podczaszego wielkiego xięstwa Litewskiego Piskiego, Osieckiego starosty ustanowionemi, gdy po wzięciu na dniu dziewiątym od pozwanego na patrona, po przydaniu iegomosci pana Jana Stoianowicza regienta ziemskiego Piskiego, a na dniu dziesiątym po wzięciu na kopią z pozwu y po daniu oney z nakazu sądownego na dniu zaś iedynastym po wzięciu od actora na godzinę, a na dniu dwunastym od pozwanym po dwakroć na godziny porządkiem prawa z rejestru sądownego ku sądzeniu przypadła sprawa iegomosci pana Arysotola Tura Zubackiego z wielmożnym iegomoscią panem Stanisławem Ciechanowiczem, podkomorzym powiatu Piskiego, za pozwem wyniesionym o to, iż obżałowany iegomość pan podkomorzy nie nierespektując na stan szlachecki, prawo pospolite postponując y lekce sobie ważąc, gdy żałujący od lat kilkunastu odstawawszy się z domu condycij swey nazwanej Pierkowicze w powiecie Piskim leżącej, w sprawach przyiacielskich na różnych sądach ustawicznie zatrudnionym zostawiając, a rzadko kiedy ktorego roku ku

domowi swemu na czas iaki przybyć może, w niebytnosci tedy żałującego przez te lata, różnych mieśięcy y dni targowych, w miasteczku Dorohiczynie, w powiecie Piskim leżącym, żydom swoim - obywatelom tegoż miasteczka arędarzom, faktorom swoim, rozmaite krzywdy gwałtem zabierać, rabować, dizhonorem stan szlachecki opri-mować obżałowany iegomość rozkazuje y pozwala, gdyż targu iednego żyd Mowsza Polak, faktor obżałowanego, iegomosci poddanego żałującego na imie Pawluka Matfiejewicza ze wsi Horłowicz do condycij Pierkowickiey należącego, z czeladzią dworną imionami y nazwiskami temu żydowi Polakowi faktorowi obżałowanego iegomosci dobrze wiadomemi, samego chłopca niewinnie utłukszy, uszarpawszy, klacz mu z wozem sposobem gwałtownym wziowszy, do dworu obżałowanego imsci zaprowadzoną. Znowu, targu drugiego, małżaka żałującego posłała na targ corkę swą pannę Hannę Turowne, dla kupienia sobie różnych potrzeb domowych; gdy tedy corka żałującego, tego żyda Polaka obaczywszy na targu, pocznie mu mówić: panie Polak, co waszmości, abo też imsci poddany rodzica mego winien, żeście go waszmość, dziś tydzień, uszarpawszy, ubiwszy, gwałtemście mu klacz z wozem wzięli y nie oddaiecie? Wiedcie waszmość, że chłop ma pana; jeżeli co winien, to skarżyć na niego, sprawiedliwość by waszmości uczynioną z niego, a na targu gwałty komu czynić to nie słuszną. Na tę słowa żyd odpowie: nie doczekaią tego wasze hołysze szlachtuny, pastusi przeciwko pana mego, żeby nasz iegomość miał się kiedy skarżyć, albo o sprawiedliwość u was błaznow żądać; nie tylko chłop wasz, ale y sam aty maszkaro, swinio taka owaka, możesz kiedy o to tu w turmie tey, którą widzisz przed sobą, zgnić u pana mego. Od których słów corka żałującego, zalawszy się łzami, co prędzey do gospody odeszła, a żyd iako sam chciał takimi słowami uszczypliwemi brzydkimi corkę żałującego przed wielą ludzi stanu szlacheckiego y gminu ludu prostego brzyd-

ko sromocił y lżył, ieszcze nie dosyć natym znowu w tymże miasteczku, także też na targu drugiego poddanego żałującego na imie Chwedora Matfieiewicza, także do kondycy Pierkowickiey należącego, z tąż dworną assistencją y roskazania samego obżałowanego imsci chłopu utłukszy, ubiwszy y temu klacz gwałtownym sposobem niewinnie wzięto y do dworu zaprowadzono, a przez niedziel kilka temi klaczami iezdżoną, robioną, a zrobionę wynędzone ledwo żywe wypędzono; a woz podoskowany z chomątem rzemięnym złotych dziesiątek kosztujący y teraz tam zostaię. Jeszcze niedosyć y natym, ale znowu teraz gdy nas Pan Bóg z łaski swey świętey nawiedzić raczył większym ieszcze nie urodzajem że wszystko z targu żyć musimy, kupując sobie co ięść y pić, tedy też corka żałującego panna Anna Turowna z roskazania macierzynskiego w roku teraznieyszym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstym, miesiąca Januarij dwudziestego trzeciego dnia tamże do tegoż miasteczka Dorohiczyna przybywszy na targ dla kupienia zboża na chleb, a mając y inną swą potrzebę do krawca dla uszycia sobie manty y sukienki, mając z sobą w kolasie materiją atlasu granatowego łokci dwanastie, różne kwiaty ponim y kitaykę na sukienkę, pieniędzy szelągami złotych dwadzieścia pięć, zaiachała y stanęła sobie gospodą u krawca na imie Jana Kuzmickiego, a tylko z kolasy zsiadszy do izby weszła, tedy tenże żyd Mowsza Polak faktor obżałowanego imsci, mając już przy sobie w domu swoim obżałowanego imsci zesłaną y subordynowaną na to czeladz dworno, imionami y nazwiskami samemu obżałowanemu imsci dobrze wiadomych, kturzy z domu żyda tego, czyniąc roskazanie panskie, wypadszy hurmem wszyscy prosto na gospode corki żałującego do krawca mocno gwałtownie napadszy, nie z kolasy wziąć nie dopuscili, samo corke żałującego słowami brzydkiemi karczemnymi z roskazania samego obżałowanego imsci na stanie szlachekim panienskim sromotnie zelżywszy

zbestawszy, klacze dwie iedną z płowa cisawo, zrzebną, kosztującą osmdziesiąt tynfow, a drugą gniadą także zrzebną, kosztującą złotych czterdziescie, gwałtownie z kolasy wyprzęgli, pieniędzy złotych dwadzieścia pięć, atlas, za który dano tynfow piędziesiąt dwa, w sposob łupu, zabrali y zrabowali y kolasę wytrzęśli, z niey kitayke z fartuchem z sianem na ziemię w błoto wyrzucili y z tym wszystkim co zabrali na tychże klaczach do dworu pana swego obżałowanego imsci pana podkomorzego odiechali y tam wszystką zaprowadzili. Co się działo w niebytnosci gospodarza, który na ten czas był w rynku na targu, a gdy przyszedł do domu, obaczywszy takowe zrabowanie corki żałującego, poszedł tedy do tego Polaka żyda faktora obżałowanego imsci, pytając się: co to za przyczyna panie Polak, że tak zrabowano w domu moim ieymość panne Turowne, ty o tym wiedzieć możesz; na to odpowiedział: ia o tym nie wiem, co tam oni imsci winni; iegomość przysłał czeladz swoią dworną y roskazał tak uczynić, niechże się tam kłaniaią imsci, wszak widzi nie ślepa dworu, gdzie to tam poprowadzoną. Co słysząc, corka żałującego, a załszy się łzami w takowym kontempcie y dishonorze swym zostawiając, uprosiła tegoż gospodarza że ią poiadem swym do dworu rodzicielskiego odesłał. Jeszcze y na tym nie dosyć, ale tegoż roku, dwunastego dnia February, w tymże miasteczku Dorohiczynie na iarmarku pod czas naswieszey panny Gromniczney ruskiej, obżałowany iegomość pan podkomorzy też czeladz swoią dworną z tymże żydem faktorem swoim zesławszy na targ, chłopu poddanemu żałującego na imie Jwanowi Matfieiewiczowi, w rynku onego nalazszy, wołu mu karmnego, ktorego sobie przedać na chleb wyprowadził, kosztującego złotych czterdziesci, gwałtownie wziąć roskazał y bez żadney przyczyny chłopu nie winnie zbito ztluczono; wołu mu własnego iego gwałtownie z rąk wydarto, wzięto y do dworu zaprowadzono. A na ostatek ieszcze obżałowany wielmożny iegomość pan podkomorzy

chcąc y od tak wielkiej obelgi, krzywdy y szkody, boiow, gwałtow, rabunkow odstraszyć, odpowiedzi, pochwały na zdrowie żałującego sam przez się y przez toż czeładz y poddanych swoich nie pojednokrótne czyni y odpowiada. O co tedy wszystką żałujący tak o podwakrotną obelgę corki swey, iako y o gwałtowne rabunki, zabranie klacz, wolu, pieniędzy, atlasu, o to wszystko co się wyżej pomieniło, o niewinne bicie poddanych, o odpowiedzi y pochwały żałującemu na zdrowie, o koszt nie winny w tym prawie podjęty, chcąc żałujący z obżalowanym wielmożnym imścią panem podkomorzym Piskim prawem czynić, tym pozwem zapozwał. W ktorej sprawie za przywołaniem przez ienerała roczkowego szlachetnego Theodora Lebedziewskiego stron do prawa od actora pan Konstanty Stecewicz, przy bytnosci samego imsci, a od pozwanego imść pan regent ziemski Pinski od sądu przydany, za mocą listowną prawną sobie do tey sprawy daną, patronowie ichność oczewisto u sądu stanowią. Zatem actora patron podnioszy pozew żaloby strony swey, a podania y położenia onego w majątnosci y dworze pozwanego imsci nazwanym Dorohiczyn, w powiecie Piskim leżący, napisem ręki szlachetnego Jana Franciszka Batorskiego ienerała dniem przed roczkami przyznany dowiodszy y troie wołanie na tym pozwie napisane okazawszy, na dowod samey rzeczy w żalobie wyrażoney, czytał protestacją strony swey w dacie roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstego, miesiąca February dwudziestego dnia do xiąg grodzkich Brzeskich na pozwanego iegomosci zanicsoną, po przeczytaniu ktorej gdy daley w prawo postępować y żaloby actora swego dowodzić chciał, tedy patron pozwanego iegomosci odezwawszy się, a nie przypuszczając patrona actora do productu sprawy, cytując prawo artykuł sześćdziesiąt czwarty, z rozdziału iedynastego, dla obiasnienia niewinności strony swey odesłania tey sprawy na inquizycją sądu prosił, na którą y actora patron ni w czym nie kontradykując pozwoił y odesłania na onoż nas sądu

prosił y domawiał się. A tak my urząd w tey sprawie iegomosci pana Arystotela Tura Zubackiego z wielmożnym imścią panem Stanisławem Ciechanowiczem podkomorzym powiatu Piskiego, za pozwem o rzecz w naratywie wyrażoną, w ktorej sprawie my urząd obudwuch stron mowienia przesłuchawszy, a nie czyniąc stronom krotko podług potrzebowania stron, tę sprawę na inquizycją odsyłamy, po odprawieniu ktorej przez nas urząd inquizycy strony obedwie podług nauki prawa statutowego na roczkach przyszłych pierszych po teraznieyszych, w Pisku sądzonych, skuteczną między sobą w tey sprawie rozprawę przyjąć powinni będą nakazuję. Ktora sprawa do xiąg grodzkich Piskich iest zapisana.

Изъ актовъ книги Пискаго гродскаго суда за 1698 годъ, № 1343, л. 199—200, стр. 403—406.

№ 148.—1898 г. Сентября 24.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги къ смертной казни и уплатѣ тридцати семи тысячъ золот. польск. долгу и пени Лаврентію Монсевичу.

Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego, msca Septembra dwudziestego czwartego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmy obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzienu przypadła sprawa imć pana Wawrzynca Wincentego Moksiewicza, podstolego Wendenskiego, z niewiernemi żydami Salomonem Salomonowiczem, Dawidem Markowiczem, Salomonem Pinkasowiczem, Dawidem Litmanowiczem, Gabryełem Moyżeszowiczem, Markiem Bernatowiczem, Machimem Moyżeszowiczem, Samuelem Boruchowiczem, Izraelem Markowiczem, żydami starszemi y innemi wszystkim żydami synagogi Wilenskiej, za remissją y dekretem sądu naszego w roku teraznieyszym, w Wilnie po wielu zażywa-

nych przez niewiernych żydów Wilen. dy-lacyach, ferowanym, względem wzięcia od tychże obżałowanych na kopie z zapisow, tu przed nas sąd do Minska stała, do przyięcia w samey rzeczy skuteczney rozprawy, mieniając o nieoddanie y niezapłacenie tak żałującemu imć panu podstolemu Wendenskiemu, iako imć panu Felicyanowi Łokucieiewskiemu y pani małżonce imci na trzy listy zapisy summy ośmiu tysięcy sta złotych winney y oney za częstokrotną requisitią y upominaniem się, zwłócząc czas od czasu obietnicami, niewyliczenie, zatym do oddania tey wszystkiey spełna summy monetą dobrą, tak żałującemu winney, iako y od imć pana Łokucieiewskiego y pani małżonki imć temuż imć panu podstolemu Wendenskiemu za włewkiem prawa należącej, iako należytemu aktorowi, do wskazania zarąk, do uczynienia mocney na dobrach y osobach obżałowanych żydów wykucyi, do wskazania wszystkich pen w zapisach wyrażonych y do decyzji we wszystkim podług tych zapisow uznania, o szkody, nakłady, paeny prawne y o inne praetensie, w dekrete sądu naszego y w zakazie wyrażone. Na terminie tedy ninieyszym z pomienionego dekretu remissyinego y z rejestru sądowego po braniu od niewiernych żydów na godzinę po wysciu oney przypadłym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od imć pana Moksiewicza—podstolego Wendenskiego, pan Jan Suroż Frackiewicz, a od niewiernych żydów kahału Wilenskiego pan Samuel Koreywo y pan Jakub Czerniewski, patronowie, za mocami sobie do tey sprawy danemi stanowszy, prawnie się z sobą rozprawowali; a zatym patron imć pana podstolego Wendenskiego, dowiodszy terminu tey sprawie przypadłego, dekretem sądu naszego remussyinym, na kadency Wilenskiej ferowanym, iterowawszy żalobę pryncypała swojego wyżej w propozycyi inserowaną, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem trzy listy dobrowolne obligacyine zapisy od niewiernych żydów synagogi Wilenskiej, dwa sa-

memu imć panu Moksiewiczowi—podstolemu Wendenskiemu, a trzeci na cztery tysiące złotych imć panu Felicyanowi Łokucieiewskiemu, ad presens imć panu podstolemu Wendenskiemu, za włewkiem prawa służący dane, prawem ziemskim słuszenie y należycie z podpisami rąk tak samych niewiernych żydów, iako też ichmć panów pieczętarzów sprawione, z których wszystkie warunki y obowiązki prawnie strictissime opisane dostatecznie wyczytawszy, a niedość uczynienia onym tymiż nieoswobodzonemi zapisami obligami dowiodszy, ażebyśmy summę przez niewiernych żydów na obligi pożyczoną y nieoddaną ośm tysięcy sto złotych polskich, z prowizją y z troiakami zarękami, także z szkodami, nakładami prawnymi, przez imć pana aktora w tey sprawie spendowanemi, na niewiernych żydach synagogi Wilenskiej na dobrach y osobach wskazali, potrzebował. Przeciwnym sposobem pan Jakub Czerniewski, od niewiernych żydów stawiając, wniosł: iż niewierni żydzi synagogi Wilenskiej, znaiąc się do zapisow swoich y do summy winney, tak u imć pana Moksiewicza—podstolego Wendenskiego, iako y u imć pana Łokuciewskiego pożyczoney y radziby ten dług wypłacili, gdyby w wypłaceniu wszystkich ciężarów, na synagodze Wilenskiej będących, sufficere mogli, ale że częścią przez ogień, częścią iako całemu księstwu Litewskiemu rzecz wiadoma, przez zrabowanie swawolnych panów akademikow, do wielkiej przyszli zguby y ruiny, dla tego uczyniwszy recurs do iego królewskiej mości, pana naszego miłosciwego, wprzody od niaśniejszego króla imsci Jana trzeciego, a potym od terazniejszego szczęśliwie nam panującego Augusta wtorego otrzymali listy żelazne, to iest przywileia, któremi niaśnieysi panowie, respektem znacznego y widomego zruinowania żydów synagogi Wilenskiej, z przyczyn wyżej wspomnionych, onym że indulgere raczyli y terminu wypłacenia długow na kahałach będących, praevia iednak commissione, prorogationem miłościwie uży-

czyli, przy tych tedy przywileiach dwóch króla imię Jana trzeciego, a trzecim najstarszego Augusta wtórego, teraz nam panującego, stanowiący, iako dla werefikacy czynionej żydom Wilenskim przez ogień y panów akademików ruiny y dezolacyi, ichmć panów collegów naszych na commissyą y inquisitią naznaczenia, tak deklarując imię panu Moksiewiczowi dług winny w czasie przyszłym wypłacić, satis factionem do czasu w przywileiach wyrażonego odłożenia y in toto przy tychże przywileiach niewiernych żydów zachowania affektował. E converso patron imię pana Moksiewicza—podstolego Wendenskiego, replikując wniósł, iż te przywileia, z którymi niewierni żydzi u sądu naszego przez patronów stawiają, iako zapisom samych że niewiernych żydów, tak y prawu pospolitemu są przeciwnie, a zatym przyjęte być nie mogą, dyllacyi, że są zapisom przeciwnie, dowodził z tychże oryginalnych zapisów, że żydzi niezastaniając się żadnymi prawami, przywilejami, niebiorąc żadnych dobrodzieystw prawnych, a pogotowiu nieprawnych na pomoc, summę winną wypłacić imię panu podstolemu Wendenskiemu, iako najsćisley onerując dobra y osoby swoje, wszystkie obowiązali się. Co do prawa pospolitego, czytał artykuł piąty z rozdziału trzeciego, artykuł dwudziesty pierwszy z rozdziału pierwszego, artykuł trzeci z rozdziału czwartego, artykuł ósmy z rozdziału czwartego, artykuł ósmdziesiąt trzeci z rozdziału czwartego, także konstytucyą roku tysiąc pięćset ósmdziesiąt ósmego, którymi wszystkiemi dowodził, iż takowe przywileia in praeiudicium szlachty wydawane być niepowinny, a wydane nullitati podlegać mają, do tego że obligi w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstym y dziewiędziesiąt siódmym dane, a przywileia króla imci Jana trzeciego w roku tysiąc szescset dziewiędziesiąt piątym w decembrze, a pośledniejszy przywilej terazniejszego króla imię w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmym in martio, ad male narata dla niepłacenia winnych długów nulliter otrzymane, uchi-

lenia tedy tych listów, przywileiów, a za niedość uczynienie listom obligacyinym zapisom podług statutu w. x. Lit. artykułu siódmego z rozdziału siódmego, także podług prawa coaequationis y porządku sądu naszego troiakich zaraż przy samey realney summie y prowizyeyi, także szkod y expens prawnych na niewiernych żydach Wilenskich generaliter wszystkich cum paena infamiae et forti executione wskazania domawiał się. In contrarium pan Koreywa od żydów replikował w ten sposob: iż zaraż żadnych y paen na niewiernych żydach imię pan podstoli Wendenski przez patronów swoich dopraszać się nie może, ponieważ żydzi przeciwko zapisom swoim nic niemówią, owszem według onych samą realną summę w czas przyszły, a quotę y teraz płacić deklarują, przywileia nie są na prawo wydane, bo żydzi według konstytucyi Grodzienskiej roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt ósmego, wprzody commissyey y inquisitiei potrzebują, a potym ad clementiam iudicii recurrunt y frysztu chcąc ratami płacić proszą, iakoby y samemu imię panu podstolemu Wendenskiemu y drugim kredytorom, których nie mało na ósmkroć sto tysięcy y daley synagoga Wilenska nayduie, wypłacić się y dość uczynić mogła, podług wyższej tedy instancyi swojej niewiernych żydów Wilenskich przy listach przywileiach zachowania y commissyey naznaczenia upraszał. Nakoniec plenipotent imię pana Moksiewicza—podstolego Wendenskiego, na illacyą od żydów uczynioną, szyroce terminami prawnymi replikowawszy, przy obszerney controversyi swojej donosił y to, iż gdyby przywileia przez żydów, ad male narata otrzymane, przyjęte być miały, tedy y prawo pospolite statutowe, konstytucye seymowe dawniejsze y recenter cum coaequatione iurium z koroną polską stanowione y same zapisy niewiernych żydów nadwередzone y skasowane być musiały by, a przez to nietylko prawu pospolitemu, ale y ukrzywdzonym wielka uyma sprawiedliwości świętey byłaby, bo każdy debitor, pozycywszy

na zapis summy iakową, podobnym sposobem otrzymawszy ad male narata przywilej, długi winnego, do którego chcąc terminu, nie płacił by; co do constytucyi, roku tysiąc szesćset siedmdziesiąt ósmego mienią: iż tam commissia królewskim, a nie Wilenskim żydom, nie per privilegium ale seymem, za zgodą stanów rzeczy pospolitey, użyczona, czego że żydzi Wilenscy nie mają y mieć nie mogą; przeto dowiodszy nullitatem przywilejów otrzymanych, prawem y ratiami wyżey namienionemi, summy przez niewiernych żydów winney ogułem wszystkiego, nie składając na raty, z troiakimi zarękami, także z prowisią, z szkodami, nakładami prawnymi, na niewiernych żydach Wilenskich, na dobrach y osobach ich cum forti executione wskazania, commissyey y przywilejów uchilenia y wszystkiego tego, cokolwiek z prawa pospolitego, samey słuszności y świętey sprawiedliwosci należy uznania y przysądzenia prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Wawrzynca Wincentego Moksiewicza, podstolego Wendenskiego, z niewiernymi Salomonem Salomonowiczem, Dawidem Markowiczem, Salomonem Pinkasowiczem, Dawidem Litmanowiczem, Gabrielem Moyżeszowiczem, Markiem Bernatowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Samuelem Boruchowiczem, Jzraelem Markowiczem—żydami starszemi y innymi wszystkimi żydami synagogi Wilenskiej, za remissią y dekretem sądu naszego, na cadencyi Wilenskiej ferowanym, względem wzięcia od obżalowanych żydów na kopie z zapisów, tu przed nas sąd do Minska dla przyięcia skuteczney rozprawy stałą, mieniąc o nieoddanie y niezapłacenie, tak żalującemu imć panu podstolemu Wendenskiemu, iako y imć panu Felicyanowi Łokucieiewskemu y pani małżonce imć, na trzy listy zapisy summy osmiu tysięcy sta złt. winney y oney za częstokrotną requisitią y upominaniem się, zwłócząc czas od czasu obietnicami niewyliczenie, zatym do oddania tey wszystkiey spęła summy monetą dobrą, tak żalującemu winney, iako y od

imć pana Łokucieiewskiego y pani małżonki imć temuż im panu podstolemu Wendenskiemu, za wlewkiem prawa należącey, iako należytemu aktorowi do wskazania zarąk, do uczynienia mocney na dobrach y osobach obżalowanych żydów executioni y do wskazania wszystkich pen w zapisach wyrażonych y do decyzii we wszystkim podług tych zapisów uznania, o szkody, nakłady, paeny prawne y o inne praetensie w dekrete sądu naszego y w żalobie dostateczniey wyrażone. W której sprawie z oczewistey obudwuch stron controwersyi my sąd listy najaśniejszych królów ichmew, iako przeciwko prawu y wielu constytuciom seymowym ad male narata na iawną y widomą szkodę żalującego imci pana Moksiewicza przez niewiernych żydów Wilenskich do ichmć panów commissarzów otrzymane, na strone uchiliwszy, a do prawa pospolitego, wysz pomienionych zapisów obligacyinych, samey słuszności y naybliższej sprawiedliwosci świętey, aby każdy ukrzywdzony przy swoiey zostawał własności, przychilając się, od pretendujących zarąk y dalszych pen prawnych, w które lubo by słusznie niewierni żydzi popadać mieli, ex clementia iudicii na ten czas uwolniwszy, szczegulnie tylko samą kapitalną summę, na trzy zapisy pożyczoną, ośm tysięcy sto złt. aby obżalowani żydzi Wilenscy za niedziel cztery, to iest, dnia dwudziestego wtorego octobra w roku teraznieyszym, tu przed nami sądem w Minsku imć panu Moksiewiczowi — podstolemu Wendenskiemu, monetą w zapisach wyrażoną oddali y wszystko spęła wypłacili nakazujemy; a inquantum by na tym terminie wysz pomienionym summy nieoddali, tedy troiakie zaręki y wszystkie paeny prawne, w zapisach expresse wyrażone, na obżalowanych żydach wskazujemy. A gdy zatym sądu naszego z oczewistey controwersyi ferowanym dekretem termin wypłacenia należyty imć panu Moksiewiczowi — podstolemu Wendenskiemu summy nie na dniu dwudziestym wtórym mśca Oktobra, roku tysiąc szesćset dziewiędziesiąt ósmym,

ale dla następującego pospolitego ruszenia pod Grodno, względem zaszłej sądów naszych głównych trybunalnych limitacy aż na terminie sądom naszym przez laudum ieneralne na tymże pospolitym ruszeniu uchwalone y postanowione naznaczonym, to iest, w roku terazniejszy tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Februari siedmnastego dnia przypadł, tedy za przywołaniem przez ienerała sprawy imć pana Moksiewiczza—podstolego Wendenskiego, z niewiernymi żydami synagogi Wilenskiej imć pan Moksiewicz—podstoli Wendenski, z patronem swoim panem Frackiewiczem do odebrania przysądzoney sobie summy personaliter stawał, a niewierni żydzi synagogi Wilenskiej, iako dekretowi naszemu oczewistemu dosć nieuczynili, summy przysądzoney nieoddawali y nieprezentowali, tak y żadney wiadomości sądowi naszemu y stronie swey przeciwney o niestaniu swoim nieuczynili; zatym imć pana Moksiewiczza—podstolego Wendenskiego, patron terminu exolutionis summy im. panu podstolemu Wendenskiemu należący, dekretom sądu naszego oczewistym w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmym dnia dwudziestego czwartego Septembra ferowanym, iako też y laudum ieneralnym na pospolitym ruszeniu uchwalonym, względem złożonego sądom naszym po limitacyi czasu słusznie prawnie dowiodszy, wzdania niewiernych żydów kahału Wilenskiego, iako prawu nieposłusznych, dekretom naszym y zwierzchności sądowej sprzecznych, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym summy ośmiu tysięcy stu zł. pol. tak według zapisów niewiernych żydów Wilenskich, iako y według dekretu sądu naszego oczewistego, z troiakimi zarękami y z szkodami, nakładami prawnymi, namniey złotych trzydziestu siedmiu tysięcy polskich na niewiernych żydach wszystkich generaliter y koźdym z osobna, na dobrach ich wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, splawach, arendach, domach, kamienicach, kramach gźdiekolwiek będących, z wolnym pieczętowaniem

szkoły, aresztowaniem, pieczętowaniem y zabieraniem wszelkich dobr niewiernych żydów, quocunque titulo do synagogi Wilenskiej należących, a samych także niewiernych żydów synagogi Wilenskiej za niedość uczynienie tymże zapisom y dekretom sądu naszego na infamią, na gardło y na łapanie, wskazanie onych że podług prawa coaequationis ex nunc za infamisów uznania y dla publikacyi tey infamii ienerała sądowego przydania, a na mocną y nieodwłoczną, nicoglądając się na żadne bronienie execucyą, wskazaney summy na osobach y dobrach niewiernych żydów synagogi Wilenskiej do ichmć panów urzędników ziem. abo grodz., lub też do ichm w. panów rotmistrzów woiewodztwa Wilenskiego, założywszy paenas contra negligentes officiales in iure descriptas odesłania prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Wawrzynca Wincentego Moksiewiczza—podstolego Wendenskiego, z niewiernymi Salomonem Salomonowiczem, Dawidem Markowiczem, Salomonem Pinkasowiczem, Dawidem Litmanowiczem, Gabryelem Moyżeszowiczem, Markiem Bernatowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Samuelem Boruchowiczem, Jzraelem Markowiczem—żydami starszemi y innemi wszytkimi żydami synagogi Wilenskiej, bacząc to, iż niewierni żydzi mając pierwey dekretom sądu naszego z oczewistey controwersy ferowanym na wyliczenie imć panu podstolemu Wendenskiemu winney summy złożony termin, a potym wiedząc ex laudo generali o czasie sądom naszym naznaczonym, sprzeciwiając się dekretowi naszemu oczewistemu y znieważając ony, abutendo clementia iudicii względem uwolnienia od zarąk prowizyi szkod y pacn prawnych, summy imć panu Moksiewiczzowi—podstolemu Wendenskiemu, przysądzoney nieoddali, dekretowi naszemu dosć nieuczynili y żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney niedali; przeto my sąd onych w roku zawitym in termino conseruato na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa

y dekretu sądu naszego oczewistego, także według zapisów niewiernych żydów żądającym aktorowi danych y służących, za niedość uczynienie onym summę ośm tysięcy złt. pol. z troiakiemi zarękami z prowisią, z szkodami, nakładami prawnymi, wszystkiego trzydzieście siedm tysięcy złt. pol. na niewiernych żydach synagogi Wilenskiej, jeneraliter wszystkich y na każdym z osobna, quocunque titulo do synagogi Wilenskiej należącym, na dobrach tych żydów wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, spławach, arendach, zastawach, domach, kamienicach, kramach, gdzie kolwiek y u kogo kolwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach tychże niewiernych żydów Wilenskich z wolnym pieczętowaniem szkoły, domów, kramów, z wolnym grabieniem y zabieraniem na każdym miejscu towarów onych, także samych do więzienia braniem imć panu Moksiewiczowi—podstolemu Wiendenskiemu przysadzamy, a samych tychże niewiernych żydów synagogi Wilenskiej, za sprzeciwienie dekretowi sądu naszego oczewistemu, podług tegoż dekretu y podług obowiązków ich, w zapisach wyrażonych, na infamią na gardło y na łapanie wskazujemy, onych że podług prawa coaequationis za infamisów uznawamy y dla publikowania tey infamiey ienerała przydaiemy, a na mocną y nieodwłoczną, nieoglądając się na żadne ni od kogo bronienia, odprawę, za summę wyżey wyrażoną dekretem naszym oczewistym trzydzieście siedm tysięcy złt. pol. przysadzoną na dobrach y osobach niewiernych żydów Wilenskich, także na poścignienie samych ich do ichmć panów urzędników ziemskich albo grodzkich, także do ichmć panów rotmistrzów wdztwa Wilenskiego, którego sobie z urzędu lub ichm. w. panów rotmistrzów strona użyć zechce, założywszy paenas contra negligentis officiales, in volumine legum sancitas, odsyłamy. A nakoniec fortem executionem na dobrach y osobach niewiernych żydów Wilenskich lub officiose, lub też iako w zapisach jest wy-

rażono, samemu imć panu podstolemu Wiendenskiemu y koźdemu od imć, zlecenie mającemu, lub na wszystkich żydach, lub na koźdym specialiter czynić, żydów z towarami ich, gdzie kolwiek poścignowszy do więzienia brać y wszelkiemi sposobami summę sobie przysadzoney windykować, aż do dość sobie we wszystkim uczynienia permittimus et decernimus; na przypadłym zaś publikacyey terminie ienerał Piotr Zynza, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi sądu naszego, niewiernych żydów Salomona Salomonowicza, Dawida Markowicza, Salomona Pinkasowicza, Dawida Litmanowicza Gabryela Moyżeszowicza, Marka Bernatowicza, Nachima Moyżeszowicza, Samuela Boruchowicza, Jzraela Markowicza—żydów starszych y innych wszystkich żydów synagogi Wilenskiej, za infamisów dekretem naszym oczewistym na infamią wskazanych w izbie sądowej et in foro publico obwołał y ogłosił y te publicatią, a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лпт. Трибун. за 1698—1699 годы, № 325, л. 369.

№ 144.—1699 г. Мая 28.

Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ евреевъ, принадлежавшихъ къ Виленской синагогѣ, къ смертной казни и уплатѣ Софін Снальской восьми тысячъ золот. польскихъ долгу, процентовъ и пени.

Roku tysiąc sześciet dziewiędziesiąt dziewiątego, msca Maia dwudziestego trzeciego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim księstwie Litewskim, z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc sześciet dziewiędziesiąt dziewiąty obraunami, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa ieymć pani Zofii Dzierzkowny

Jakubowey Skalskiej—stolnikowey Czernihowskiej, z niewiernymi żydami Markiem Bernatowiczem, Jzraelem Markowiczem, Markiem Gerszonowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Eliaszem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Abramowiczem y Jachimem Markowiczem, żydami starszymi szkoły y synagogi żydowskiej Wilenskiej, za zakazem oczewisto w ręce podanym, mieniając oto, iż niewierni żydzi, będąc niezbędnymi summy pieniędzy, na szkołę y synagogę swoją wzięli, pożyczili y do rąk swoich odliczyli realiter summy rękodayney, a nie kontraktowey, pułtora tysiąca złt. polskich talarami bitymi, rachując każdy talar po złotych sześciu u zeszłego imć pana Jakuba Jana Skalskiego—stolnika Czernihowskiego y samey ieymci teraznieyszey aktorki, w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmym, msca Maia dwudziestego dnia na dobrowolny obligacyjny list zapis swoy, którym opisawszy się, ieymć pani actorce y successorom ieymci w roku teraznieyszym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewięcym, msca Maia dwudziestego dnia, przy księgach grodzkich w zamku Wilenskim oddać wyżej mianowaną summę spelną y wyliczyć, dosyć na terminie inscrypty swojej nieuczynili y summy niewyliczyli; zaczęliśmy do zapłacenia summy, iscizny z sowitzką, troiakimi zarękami, do nagrodzenia szkód, nakładów prawnych, et ad paenam infamiae, według opisu od ich żydów danego wskazania y dalszych paen extendowania, tak nad osobami ich, iako dobrach y szkole Wilenskiej przed sąd nasz zapozwani, iako to szerzey w zakazie rzecz iest wyrażona. Na terminie tedy ninieyszym wyżej wyrażonym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa od aktorki umocowany ieymci, za mocą sobie do tey sprawy daną, pan Alexander Hordziejewski oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, iako się sami przed nami do prawa niestawili, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili; zatym ten że ieymci pani Skalskiej

patron podanego oczewisto w ręce niewiernym żydom—starszym kahału y synagogi Wilenskiej w mieście i. kr. msci Wilnie z szkoły wychodzącym przez ienerała Piotra Zynę zakazu, zeznaniem iego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądow naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y żalobę z niego ratione superius praemissorum iterowawszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyjny zapis od niewiernych żydów kahału Wilenskiego zesłemu imsci panu Jakubowi Skalskiemu—stolnikowi Czernihowskiemu y samey ieymci teraz żalującey aktorcy małżakom, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmym, msca Maia dwudziestego dnia na summę rękodaynę pułtora tysiąca złotych dany, z którego wszystkie obowiązki y warunki strictissime opisane przeczytawszy y nieuczynienia onemu dość tymże listem nieoswobodzonym zapisem dowiodszy, wzdania niewiernych żydów kahału Wilenskiego, ponieważ do prawa niestawiają, iako w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym według prawa y listu obligacyjnego zapisu, samey na ten list zapis winney pryncypalney summy, z troiakimi zarękami, z szkodami y prowisią osmiu tysięcy złotych polskich na pomienionych niewiernych żydach kahału Wilenskiego y na szkole ich w mieście Wilnie będącey, z wolnym pieczętowaniem oney y na wszelkich dobrach tychże niewiernych żydów leżących, ruchomych, summach piędznych, domach, kromach, arendach, zastawach, towarach, spławach, gdziekolwiek będących, z wolnym onych na każdym mieyscu arestowaniem, zabieraniem y exequowaniem, a w niedostatku dobr y na samych osobach niewiernych żydów, z wolnym także onych wszędzie po drogach, gościncach, miastach, miasteczkach, targach, iarmarkach łapaniem y do więzienia braniem, tudziesz tychże niewiernych żydów wszystkich kahału Wilenskiego, według listu dobrowolnego zapisu onych, którym summę pod winą in-

famyi oddać obowiązali się, za niedość onemu uczynienie, na infamią, na garło y na łapanie żałującej ieymć wskazania, onychże, podług prawa coaequationis, ex-nunc za infamissów uznania, a dla publikacyey tey infamiey ienerała sądowego przydania y dla uczynienia mocney y nieodwłoczney za wskazaną summę, tak na dobrach niewiernych żydów kahału Wilenskiego, iako y na samych osobach, nieoglądając się na żadne ni od kogo bronienie, executyi do urzędów ziemskiego lub grodzkiego Wilenskich y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra y osoby niewiernych żydów pokażą się y poścignione być mogą, a którego z nich strona użyć zechce, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ieymć paniey Zofiey Dzierzkowny Jakubowey Skalskiey—stolnikowey Czernihowskiey, bacząc to, iż niewierni żydzi Marek Bernatowicz, Jzrael Markowicz, Marek Gierszonowicz, Nachim Moyżeszowicz, Eliaz Moyżeszowicz, Moyżesz Abramowicz, Jachim Markowicz—starsi kahału y synagogi Wilenskiey y wszyscy in genere żydzi teyże synagogi Wilenskiey, będąc o rzecz wyżej wyrażoną pozwanymi, za pokilkakrotnym ieneralskim przywoływaniem, przed nami do prawa nie stanowili się, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdamy, a zatym według prawa y listu obligacynego zapisu, samey pryncypalney, na ten list zapis winney summy, z troiakimi zarękami, z szkodami, nakładami prawnymi, z prowizją, z wpisnym y pamiętnym nam danym, y za lucra zapłaconym in summa ośm tysięcy złotych polskich, na niewiernych żydach wszystkich kahału Wilenskiego y na szkole ich w mieście Wilnie będącey, z wolnym pieczętowaniem oney y na wszelkich dobrach tychże wszystkich in genere żydów, leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kramach, kamienicach, arendach, zastawach towarach, splawach gdziekolwiek będących, z wolnym onych na każdym mieyscu are-

sztowaniem, zabieraniem y exequowaniem, a w niedostatku dobr y na samych tychże niewiernych żydów osobach, z wolnym także onych wszędzie łapaniem y do więzienia braniem; tudziesz przereczonych obżalowanych niewiernych żydów Marka Bernatowicza, Jzraela Markowicza, Marka Gierszonowicza, Nachima Moyżeszowicza, Eliazza Moyżeszowicza, Moyżesza Abramowicza, Jachima Markowicza—starszych kahału Wilenskiego y wszytkich teyże synagogi Wilenskiey żydów, według listu onych dobrowolnego zapisu, którym summę, pod winą infamiey, oddać obowiązali się, za niedość onemu uczynienie, na infamią, na garło y na łapanie żałującej wskazujemy, onych że podług prawa coaequationis ex nunc za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydajemy, wywołać y publikować nakazujemy, a dla uczynienia mocney y nieodwłoczney za wskazaną summę na dobrach niewiernych żydów wszystkich kahału Wilenskiego y na samych osobach executyi do urzędów ziemskiego lub grodzkiego Wilenskich y inszych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra y osoby niewiernych żydów synagogi Wilenskiey pokażą się, a którego strona z urzędu do executiey użyć zechce, odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty siodmy tegoż mca Maia roku teraznieyszego przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza, od nas sądu dla publikowania infamiey przydany, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów Marka Bernatowicza, Jzraela Markowicza, Marka Gierszonowicza, Nachima Moyżeszowicza, Eliasza Moyżeszowicza, Moyżesza Abramowicza, Jachima Markowicza—starszych kahału Wilenskiego y wszystkich niewiernych żydów teyże synagogi Wilenskiey, za infamissów w izbie sądowey et in foro publico ogłosił y obwołał, y tę publicatią a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 328, за 1699 годъ, т. 446.

№ 145.—1899 г. Мая 30.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги къ смертной казни и уплатъ Станиславу Добрану девяти тысячъ ста девяноста золот. польскихъ долгу и пени.

Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego, mca Maia trzydziestego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim księstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiąty obranemi, gdy s porządku rejestrowego ku sądzienu przypadła sprawa imć pana Stanisława Floryana Dobrana y iemć pani małżonki imć pani Katharzyny Krużynskiej Dobranowej, z niewiernymi żydami Peysachem Moyżeszowiczem, Jozefem Markowiczem, Jzraelem Markowiczem, Markiem Gerszonowiczem, Dawidem Litmanowiczem y Dawidem Markowiczem, żydami starszemi kahału Wilenskiego, za zakazem oczewisto w ręce podanym tu w Wilnie na Żydowskiej ulicy będącym, o nieoddanie y niezaplacenie na terminie y po terminie w liście obligacyinym zapisie od pomienionych starszych żydów kahału Wilenskiego żalującym summy wyrażoney, na list obligacyiny zapis winney, to iest, dwuch tysięcy dwuchset dwudziestu złotych polskich od niewiernych żydów starszych winney, o naruszenie tego listu obligu dobrowolnego zapisu, o troiackie zaręki, sowitosci, szkody, nakłady y winy prawne. Na terminie tedy niniejszym wyżey specyfikowanym, za przywołaniem przez ienerała sądowego stron do prawa, od aktora patron, za mocą listowną prawną sobie do tey sprawy daną, pan Paweł Tomkowied oczewisto ku rosprawie stawał, a pozwany niewierni żydzi starsi kahału Wilenskiego, iako się sami do prawa przed nami sądem niestanowili, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney o niestaniu swym nieuczynili; zatym tenże aktora patron poda-

nego obżałowanym niewiernym żydom starszym kahału Wilenskiego przez ienerała iego król. mci wojewodztwa Wilenskiego Matheusza Zubrzyckiego zakazu zeznaniem onego oczewistym y przed w. imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych na tym zakazie uczynionym słuszenie prawnie dowiodszy y żalobę z onego o rzecz wyżey wyrażoną przełożywszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyiny zapis od niewiernych żydów, to iest: Peysacha Moyżeszowicza, Jozefa Markowicza, Jzraela Markowicza, Marka Gierszonowicza, Dawida Litmanowicza, Dawida Markowicza, żydów starszych kahału Wilenskiego, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szostym. mca Marca trzydziestego dnia na dwa tysiące dwiescie dwadziescie złotych polskich imć panu Stanisławowi Floryanowi Dobranowi y pani małżonce imci dany, z którego to listu obligacyinego zapisu wszystkie obowiązki y warunki prawne podostatku wyczytawszy y forum tey sprawy u sądu naszego ukazawszy, a niedość uczynienia samym że tym listem dobrowolnym obligacyinym zapisem documentaliter dowiodszy, wzdania obżałowanych niewiernych żydów ponieważ do prawa nie stawiają, iako w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym tego listu dobrowolnego obligacyinego zapisu utwierdzenia, samey winney iścizny z sowitosciami, zarękami osm tysięcy osmset osmdziesiąt złotych polskich, osobliwie za szkody, nakłady w tey sprawie noviter spendowane, trzechset złotych polskich, a samych obżałowanych niewiernych żydów, według dobrowolnego obligacyinego zapisu, onychże na infamią wskazania y dla publikowania tey infami, ienerała sądów naszych pilnującego przydania, a iako na executią za wskazaną summę na wszelkich dobrach onych, towarach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, do urzędu grodzkiego Wilenskiego, którego sobie strona zażyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y

domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Stanisława Floryana Dobrana y pani małżąki imć ieym pani Katarzyny Krużynskiey Dobranowey z niewiernymi żydami Peysachem Moyżeszowiczem, Józefem Markowiczem, Jzraelem Markowiczem, Markiem Gierszonowiczem, Dawidem Litmanowiczem y Dawidem Markowiczem—starszemi kahału Wilęskiego, za zakazem o rzecz wyżey wyrażoną, tu przed nas sąd podanym, bacząc to, iż żydzi starsi kahału Wilęskiego, będąc do sądu naszego zakazani, za pokilkakrotnym przez ienerała przywoływaniem, przed nami do prawa niestanowili, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a wedle prawa y tego listu obligacyinego od obżałowanych żydów żalującemu imci danego zapisu, ktury my sąd, iako słusznie y prawnie dany, we wszytkich punktach y paragrafach nienaruszenie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy, samey na ten list obligacyiny zapis winą ostaley iscziny z sowitościami, zarękami ośm tysięcy ośmset ośmdziesiąt złotych polskich, osobiłwie za szkody nakłady prawne, według domawiania strony trzysta złotych polskich, z dwiema kopami wpisnego y pamiętnego nam sądowi danym y za lukra zapłaconemi, wszytkiego sumną dziewięć tysięcy sto dziewiędziesiąt złotych polskich na niewiernych żydach starszych kahału Wilęskiego, na szkole, domach, kamienicach, kramach w mieście Wilenskim y innych będących, handlach, towarach, splawach, arendach, z wolnym onych na każdym mieyscu zaaresztowaniem, towarów braniem, szkoły zapieczetowaniem y na inszych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, a samych obżałowanych niewiernych żydów Peysacha Moyżeszowicza, Jozefa Markowicza, Jzraela Markowicza, Marka Gierszonowicza, Dawida Litmanowicza y Dawida Markowicza żydów starszych kahału Wilęskiego, według opisu onych dobrowolnego obligacyinego na infamią, na garło,

na łapanie żalującemu aktorowi wskazuemy y wedle prawa coaequationis iurium wielkiego xięstwa Litewskiego z koroną Polską ex nunc za infamisow uznawamy y dla publikowania tey infamiey ienerała sądów naszych pilnującego przydaiemy; a na odprawę za wskazaną od nas sądu sumę na szkole Wilęskiej, kamienicach, domach, kromach, towarach onych y na wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie kolwiek y u kogokolwiek będących do urzędu grodzkiego Wilęskiego, nieoglądając się na żadne bronienie, odsyłamy. A gdy dzień pierszy Mai przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza, sądów naszych pilnujący, czyniąc dość prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, pomienionych żydów za infamisow w izbie sądowey et in foro publico ogłosił, obwołał y publikował y te publikacją rediens a loco publicacionis, iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych w-o x-a Lit. zapisana.

Изъ книги Глав. Литов. Трибунала, № 328, за 1699 г., л. 682.

№ 148.—1700 г. Апрелья 5.

Вводъ Володковичей во владѣніе имѣніемъ Семновъ, принадлежавшимъ евреямъ Берковичамъ, въ обезпеченіе уплаты долга.

Roku tysiąc siedmsetnego, miesiaca Aprila piątego dnia.

Na urzędzie grodzkim w zamku iego królewskiej mosci Minskim, przedemną Theodorem Antonim Wankowiczem—stolnikiem y podstaroscim Minskim, stanowszy oczewisto ienerał woiewodztwa Minskiego Łukasz Hrynkiewicz przyznał kwit swoy relacyiny intromisyiny w te słowa pisany: Ja Łukasz Hrynkiewicz, ienerał iego królewskiej mosci woiewodztwa Minskiego, zeznawam tym moim relacyinym intromisyinym kwitem, iż w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym, miesiaca Aprila 2 dnia

z stroną szlachtą panami Jerzym Zahorskim, Stefanem Jakubowiczem, Piotrem Sławinskim, Tomaszem y Alexandrem Pomarnackimi byłem użytym od niewiernych żydów Jzaaka y Mowszy Berkowiczow—braci rodzonych y małżonek onych Sierki Mienkowiczowny Jzaakowey y Jenty Salomonowny Mowszyney Berkowiczowych do majątności, nazwaney Siemkowa, w Minskim woiewodztwie leżącey, gdzie za przybyciem naszym wysz rzeczeni żydzi arędarze Zaslawsy y małżonki onych powiedzieli przed nami, iż będąc pilno gwałtownie potrzebnemi pieniędzy, wzięli y do ręku swoich odebrali y odliczyli u ięgomosci pana Franciszka Wołodkowicza y pani małżaki ięgomosci, ięymsci pani Zofyi Wankowiczowny, gotowey rękodayney, spólney ichmosciow summy pieniędzy, dwa tysiące sześćset złotych, za którą summę wysz wyrażoną majątność Siemkow z budowaniem dwornym ze wsiami Siemkowem, Rafałowiczami, Sielutami, z gruntami za wsią Słobodą będącemi, z boiarami, z poddanemi y ze wszystkiemi do tę majątnosci Siemkowa z dawnych czasow należącemi przynależnościami, prawem wlewkowym na lat pięć spehna po sobie idących od roku teraznieyszego do roku da Pan Bóg przyszedłego tysiąc siedmsetnego piątego do dnia y święta świętego Jerzego, święta rzymskiego, według nowego kalendarza, imsci panu Franciszkowi Wołodkowiczowi y pani małżące imsci zbyli, żądaiąc mnie ienerała y strony szlachty, abym pomienioną majątność Siemkow cum attinentijs do possessij imsci panu Wołodkowiczowi y pani małżące imsci podał y intromittował. Ja tedy ienerał, sprawuiąc się podług prawa pospolitego, dość czyniąc funkcij urzędu moiego y affektacij żydów Jzaaka y Mowszy Berkowiczow—arędarzow Zaslawskich y małżonek onych, wysz wyrażoną majątność Siemkow z budowaniem dwornym, ze wsiami Siemkowym, Rafałowiczami, Sielutami, z gruntami za wsio słobodą będącemi, z boiarami, z poddanemi, z ogrodami, gruntami, z polmi, zaroslami,

sianożęciami, rzekami, rzeczkami, lasami z stawem y młynem y ze wszystkiemi, a wszystkiemi do mienowaney majątnosci Siemkowa zdawna należącemi przynależnościami do należytey possessij y spokojnego imsci panu Franciszkowi Wołodkowiczowi y ięymsci pani małżące imsci bez żadney y najmnieyszey ni od kogo contradycij podałem do dzierżenia y używania, ktorey majątnosci Siemkowa zostawszy ięgomość pan Wołodkowicz y pani małżaka imsci spokojnemi possessorami, mną ienerałem y stroną szlachtą oswiadczyli się. Na dowod czego ten moy relacyiny intromisyiny kwit ku zapisaniu do xiąg grodzkich Minskich podaię y przyznawam. Pisan ut supra. U tego kwitu intromissyinego podpis ręki ieneralskiey tymi słowy: Łukasz Hrynkiewicz, ienerał ięgo królewskiey mosci woiewodztwa Minskiego. Ktore oczewiste przyznanie ieneralskie iest do xiąg grodzkich Minskich zapisane, z ktorych y ten wypis, pod pieczęcią urzędową, imsci panu Franciszkowi Wołodkowiczowi y ięymsci pani małżące imsci iest wydan. Pisan w Minsku. Adam Woyciech Janieszewski pisarz grodzki woiewodztwa Minskiego.

Изъ поточной книги Минскаго городского суда за 1668—1698 годы, № 11839, л. 721—722.

№ 147.—1700 г. Мая 7.

Трибунальный декретъ, вторично присуждающій старшинъ синагогъ Виленской, Брестской, Гродненской, Пинской и Слуцкой къ инфаміи и къ смертной казни за неуплату въ срокъ слѣдующей съ ихъ обществъ подушной подати.

Roku tysiąc siedmsetnego msca Maja siodmego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatow na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy z

porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imc pana Jakuba Kazimierza Kijanowskiego, skarbnika Oszmianskiego, rotmistrza i. k. msci piechoty, trybunału wielkiego księstwa Litewskiego assistuiącej, z niewiernymi żydami Wilenskiemi, Brzeskiemi, Grodzienskiemi, Pinskiemi y Słuckiemi, kahałow miast i. k. msci w wielkim księstwie Litewskim będących, starszymi y innymi wszystkimi pomienionych synagog żydami, za pozwem przez aktora wyniesionym, mieniając do dekretu sądu głównego trybunalnego, w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Decembra wtorego dnia, w Nowogrodku, z aktoratu żałującego z obżalowanemi żydami ferowanego, do dość uczynienia temu dekretowi, do oddania y zapłacenia summy trzydziestu tysięcy osmset trzydziestu pięciu złotych polskich na kahałach Wilenskim, Brzeskim, Grodzienskim, Pinskim y Słuckim, na osobach onych y na wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, tym dekretem aktorowi przysądzonych, a w niestaniu onych do approbaty tego dekretu y infamii w nim wyrażoney, ze wszystką rzeczą y wskazami w nim opisanemi, a do wskazania na powrotną infamią na gardło, na łapanie, tudzież do obwarowania przez dekret sądu naszego, aby niewierni żydzi księstwa Litewskiego podług repartitiei między sobą uczynioney z pięciu kahałow in posterum pogłówne, podług constitucyey należącej, do imsci pana rotmistrza wnosili, o szkody, nakłady y winy prawne. Na terminie tedy niniejszym, zwysz na dacie pisanym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od aktora patron imci za mocą prawną sobie do tej sprawy daną y ustnie zleconą pan Bonifacy Milewski oczewisto stawał, a pozwane niewierni żydzi niestawali y żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie swey nieuczynili, zatym wysz rzeczony aktora patron podania oczewisto w ręce obżalowanym niewiernym żydom —starszym Wilenskiego, Brzeskiego,

Grodzienskiego, Pinskiego y Słudzkiego kahałow, każdemu z osobna tu w mieście i. k. mci Wilnie będącym, ze szkoły wychodzącym, przez ienerała Piotra Zynę pięciu stronie pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imszą panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność tróyga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz wyżej w naratywie wyrażoną, a szerzej w tym pozwie opisaną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekret sądu głównego trybunalnego, w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Decembra wtorego dnia, z aktoratu żałującego z obżalowanemi wszystkimi żydami, Wilenskiego, Brzeskiego, Grodzienskiego, Pinskiego y Słuckiego kahałow y innymi wszystkimi starszemi W. X. Lit. będącemi w Nowogrodku ferowany, którym dekretem sąd główny trybunalny, za niestaniem, pozwanych niewiernych żydow na infamią, na gardło y na łapanie, iako in causa fisci wskazawszy, wszystkiego summą trzydziestcie tysięcy osmset trzydziestcia pięć złt. polskich na pozwanych niewiernych żydach, Wilenskim, Brzeskim, Grodzienskim, Pinskim y Słuckim kahałach y na wszelkich dobrach y majątnosciach ich, leżących, ruchomych, kamienicach, kromach, domach, handlach, towarach, splawach, arędach, summach pieniężnych, gdzie y u kogo kolwiek będących żałującemu aktorowi przysądził y na odprawę tej summy do wszelkich urzędow ziemskich y grodzkich odesłał, iako to szyrzej y dostateczniej dekret sądu głównego trybunalnego w sobie wyraża, po ktorego produkowaniu dekretu, wzdania pozwanych niewiernych żydow iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym tego dekretu sądu głównego trybunalnego w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Decembra wtorego dnia, z aktoratu żałującego z obżalowanemi

niewiernemi żydami w Nowogrodku, iako słusznie y prawnie ferowanego, ze wszystkim wskazem y rzeczą w nim wyrażoną, wespoł z infamią tym dekretem wskazaną utwierdzenia, wskazaney tym dekretem summy trzydziestu tysięcy ośmiuset trzydziestu pięciu złt. pol., przytym za szkody przez nieoddanie tey summy poniesione y nowiter łożone koszty tysiąca złt. polskich z wpisnym y pamiętnym od tego danym, na pozwanych osobach y na wszelkich dobrach onych, leżących, ruchomych, kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, wicinach, arendach, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym szkoły ich pieczętowaniem, samych ich gdziekolwiek poścignowszy do więzienia braniem, na targach, iarmarkach y gdziekolwiek spotkawszy grabieniem, a samych przereczonych obżałowanych niewiernych żydów, iako infamissow, za powrotną infamią, na gardło y na łapanie wskazania, onych że podług prawa coaequationis iurium ex nunc za infamissow uznania y do publikowania tey infamii ienerała sądowego przydania publikować y proklamować nakazania, a iako dla uczynienia na wszelkich dobrach wysz mianowanych pozwanych żydów, za summę dekretem sądu głównego trybunalnego wskazaną y teraz noviter errogowane koszty skuteczney y nieodwłoczney, nieoglądaiąc się na żadne ni odkogo bronienia, ani na protekcje y ochrony, odprawy, tak y dla uczynienia nad samemi pozwanemi osobami, na garłach ich przez mistrza executiey do wszelkich urzędów ziemskich lub grodzkich tych woiewodstw y powiatow, pod ktoremi się dobra obżałowanych okażą y sami poścignieni y złapani bydz mogą y którego sobie strona użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych temu dekreтови y na tych wszystkich ichmsciow, którzyby żydów tych, od których podatek pogłownego nie będzie oddany, ochraniałi, dalszych paen prawnych odesłania, in posterum zaś, aby żydzi wszyscy podług repartitiei mie-dzy się uczynioney imsei panu rotmistrzowi

summę per constitutionem naznaczoną, cum salario na początku trybunała Wilenskiego oddawali, warowania, u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imsci pana Jakuba Kazimierza Kijanowskiego, skarbnika Oszmianskiego, rotmistrza i. k. msci piechoty trybunału w-o x-a Litt-o assistuiący, z niewiernymi żydami Wilenskiemi, Brzeskiemi, Grodzien-skiemi, Pinskiemi y Słuckiemi kahałow y synagog w miastach i. k. msci w w-m x-ie Litt-m będących starszemi y innemi wszystkimi pomienionych synagog żydami, za pozwem o rzecz wyżey w naratiwie wyrażoną, bacząc to, iż obżałowani niewierni żydzi będąc pozwanemi, przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaimey, a wedle prawa y dekretu sądu głównego trybunalnego, w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewięcym, msca Decembra wtorego dnia, z aktoratu żalującego z obżałowanemi osobami w Nowogrodku ferowanego, (który my sąd, iako słuszny y prawny, ze wszystkim wskazem y rzeczą w nim wyrażoną, wespoł z infamią tym dekretem wskazaną, nienarusznie przy mocy zachowuiemy y utwierdzamy), wskazaney tym dekretem summy trzydziścia tysięcy ośmset trzydziścia pięć złotych polskich, przytym za expensa prawne nowiter w tey sprawie errogowane złotych tysiąc, z wpisnym y pamiętnym nam danym, cum lucrif zapłaconym, wszystkiego summą trzydziście jeden tysiąc ośmset czterdzieście y pięć złotych polskich na obżałowanych niewiernych żydach y na wszelkich majątnościach y dobrach ich leżących, ruchomych, domach, kamienicach, kromach, wicinach, handlach, towarach, splawach, arendach, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym samych do więzienia braniem, szkoły pieczętowaniem y z wolnym na targach, iarmarkach y gdziekolwiek poścignowszy towarow y samych osob grabieniem a samych przereczonych obżałowanych żydów Wilen-

skiego, Brzeskiego, Grodzkiego, Pinskiiego y Słuckiego kahałow, iako infamissow, na garło y na łapanie osądzonych, na powtorną infamią, na garło y na łapanie wskazujemy, onychże podług prawa coaequationis iurium, ex nunc za powtornych infamissow uznawszy, do publikowania tey infamii ienerała sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazujemy, a iako dla uczynienia nad dobrami pozwanych osob wszelkiemi, za wskazaną dekretem sądu głównego trybunalnego summę mocney y nieodwłoczney, nieogładając się na żadne ni od kogo bronienia y protekcje odprawy, tak na poścignienie y łapanie samych osob niewiernych żydow do urzędow wszelkich ziemskich lub grodzkich tych wojewodztw y powiatow, pod któremi się dobra pozwanych osob okażą y sami poścignieni y złapani bydź mogą, a ktorego z urzędu imć pan rotmistrz do tey exekucyi użyć zechce, odsyłamy. Inquantum by zaś ktoż kolwiek z ichmew panow obywatelow w. x. Lit. żydow pod sobą mieszkających, prawem przekonanych infamissow, ochraniał, w protekcyej mając, executionem podatku pogłownego impedire miał, na takowego każdego takoz paenam infamiae zakładamy, a in posterum aby niewierni żydzi podług repartitiei między się uczynionej, którą kahał Wilenski, imci panu rotmistrzowi pod paenami iako naysurowszemi ma podać, podatek pogłownego per constitutionem naznaczony, wszystkę summę cum salario imści panu rotmistrzowi dekretem sądu głównego trybunalnego przeszłorocznym naznaczonym, na początku trybunału Wilenskiego oddawali, pod utwierdzeniem tychże infamii et sub paenis irremissibiliter extendendis warujemy y nakazujemy. A gdy dzień dziesiąty msca Maia do publikowania tey infamii przypadł, tedy ienerał sądow naszych Piotr Zynza, dośc czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, w izbie sondowey et in foro publico, niewiernych żydow Wilenskich, Brzeskich, Grodzkich, Pinskiich y Słudzkich kahałow y wszystkich starszych kahałow y

synagog Wilenskich za wiecznych infamissow obwołał, ogłosił, publikował y tę publikacją, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Ktura sprawa iest do xiąg głównych Trybunalnych wpisana.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала за 1700 г., № 329, л. 381.

№ 148.—1700 г. Юня 8.

Трибунальный декретъ, присуждающій всёхъ евреевъ Виленскаго кагала къ инфамии въ третій разъ, къ смертной казни и уплатѣ Софii Снальской долга и пени.

Roku tysiącznego siedmsetnego, meca Junii trzeciego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w-m x-ie Lit-m z wojewodztw ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiączny syedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzienu przypadła sprawa ieym pani Zofii Dzierzkowney Skalskiey, stolnikowey Czernihowskiey z niewiernymi żydami starszymi szkoły y synagogi Wilenskiey, to iest Markiem Bernatowiczem, Jzraelem Markiewiczem, Markiem Gerszonowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Heliaszem Moyżeszowiczem, Moyżeszem, Abrahamem, Jachimem Markiewiczami y wszystkimi żydami teyże synagogi Wilenskiey, oto y w takowy sposob, iż gdy obżałowani niewierni żydzi starsi, będąc pilnie, a gwałtownie potrzebnemi summy pieniędzy na potrzebę szkoły y synagogi Wilenskiey na dwa listy obligacyjne zapisy wzięli y pożyczyli u zesłego ieszcze w Bogu imć pana Jakuba Skalskiego, stolnika Czernihowskiego y u samey małzonki ieym, na ieden zapis summy pułtora tysiąca złotych w roku tysiąc szesćset dziewiędziesiąt siedmym, meca Maia dwudziestego trzeciego dnia, monetą srebrną talarową, koždy talar bity rachuiąc po złotych sześciu y tym zapisem obowiązali się pomienioną summę w roku tysiąc szesćset

dziewiędziesiąt dziewiątym, mca Maia dwudziestego dnia przy xięgach grodzkich Wilenskich pod troiakimi zarękami wyliczyć, na drugi zapis summy piętnaście tysięcy złotych polskich monetą takż srebrną talarami u żalującej ieymć paniey stolnikowej Czernihowskiey y u zesłego małżonka ieymsci w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmym, mca Junii dziesiątego dnia y ten zapis obżałowani niewierni żydzi ustnym swym zeznaniem w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmym mca Augusta dziesiątego dnia stwierdzili y obowiązali się na terminie w obligu wyrażonym, pod troiakimi zarękami y prowizją od tey summy, sąd główny trybunalny summę osm tysięcy wskazał na dobrach obżałowanych, osobach y towarach wszelkich; drugi dekret tegoż roku mca Junii dwudziestego dnia o niewyliczenie in termino summy piętnastu tysięcy złotych polskich z troiakimi zarękami, sąd główny trybunalny na niewiernych żydach wszystkich y szkoły, towarach y na samych osobach, summy osmdziesiąt tysięcy złotych polskich wskazawszy, samych vigore tychże obowiązkow na infamią, na garło, na łapanie wzdąć dopuścił, iako obszerniey wyrażaia w sobie pomienione dekreta sądu głównego trybunalnego; a dla uczynienia mocney eksekucyey nad osobami, dohrami y towarami onych, do urzędow ziemskich, grodzkich, pod ktorymi dobra albo osoby pokażą, wydał. Zaczym do approbacyey y utwierdzenia tych dekretow obudwuch, ze wszelkim wskazaniem w nich wyrażonym, wespół y infamii za tymiż dekretami wypadłych y oraz na wskazanie dalszych paen prawnych, o szkody, nakłady, recente spendowane y o inne w pozwie eo nomine wyniesionym dostateczniey wyrażone praetensie, zapozwała. Na terminie tedy niniejszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od ieym paniey Skalskiey umocowany patron pan Alexander Hordziejewski oczewiscie ku rozprawie prawney stawał, a obżałowani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa nie-

stawali, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney o niestaniu swym nieuczynili; zatym tenże patron podanych oczewisto w ręce niewiernym żydom synagogi Wilenskiey przez ienerała i. k. mci Piotra Kolędę pozwu zeznaniem relacyey iego na urządzie grodzkim Upitskim w roku terazniejszym, mca Marca dwudziestego szóstego dnia uczynionym y ekstraktem z tychże xiąg pod datą wydanym słusnie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz w tym pozwie wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy czytał dwa dekreta sądu głównego trybunalnego—ieden w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, mca Maia dwudziestego trzeciego dnia; drugi tegoż roku mca Junii dwudziestego dnia, w Wilnie, wespół z infamiami in contumaciam otrzymane, ktorym dekretem sąd główny trybunalny, mianowicie pierwszym, to iest, mca Maia dwudziestego trzeciego dnia ferowanym, osm tysięcy złotych polskich na niewiernych żydach, a drugim, to iest, dnia dwudziestego Junii tegoż roku, osmdziesiąt tysięcy złotych polskich na tychże niewiernych żydach y na wszelkich dobrach onych wskazał, a na odprawę do wszelkich urzędow odesłał, po ktorych produkowaniu wzdania obżałowanych niewiernych żydow, ponieważ do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad rzeczy wzdania, a zatym dekretow wyżey specyfikowanych, wespół z infamiami y ze wszystkimi eo nomine uroszczonym progressem prawnym, we wszystkich punktach y paragrafach utwierdzenia, summy tymiż dekretami przysądzoney osmdziesiąt osmiu tysięcy, osobiwie za szkody nakłady prawne teraz spendowane pięciuset złotych polskich, na tychże niewiernych żydach wszystkich kahału Wilenskiego y na szkole ich w miescie w Wilnie będącey, z wolnym oney pieczętowaniem, także na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieneznych gdziekolwiek będących, domach, kromach, komorach,

kamienicach, splawach, towarach, arendach, handlach, wolnym onych na każdym mieyscu arestowaniem, zabieraniem, exequowaniem y na samych osobach, a samych niewiernych żydów Marka Bernatowicza, Jzraela Markowicza, Marka Gierszanowicza, Nachima Moyżeszowicza, Heliasza Moyżeszowicza, Moyżesza, Abrama, Jachima Markowiczow na garło, na łapanie y na potrzykrotną infamią wskazania y dla publikowania tey infamiey ienerała sądow naszych pilnującego, na odprawę zaś wskazaney summy y dla uczynienia mocney, a nieodwłoczney, nieoglądaiąc się na żadne ni od kogo obrony nad osobami tychże niewiernych żydów exekucyey do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wojewodztwa Wilenskiego y do innszych wszystkich tych wojewodztw y powiatow, pod któremi dobra obżałowanych tych to żydów okażą się y osoby poścignione być mogą odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ieym. pani Zophii Dzierzkowny Jakubowey Skalskiej, stolnikowey Czernihowskiej z niewiernymi żydami synagogi Wilenskiej, to iest Markiem Bernatowiczem, Jzraelem Markiewiczem, Markiem Gerszanowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Heliaszem Moyżeszowiczem, Moyżeszem, Abrahamem, Jachimem Markiewiczami y wszystkimi żydami tegoż kahału Wilenskiego za pozwem o rzecz wyżej wyrażoną przed nas sąd wyniesionym, bacząc to, iż niewierni żydzi będąc do sądu naszego zapozwanemi, za niepoiednokrotnym z nakazu naszego przywoływaniem przed nami do prawa niestawali, przeto my sąd onych iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad rzeczy wzdaemy, a według prawa y żaloby pozwney, domawianiem się patrona strony powodowey, dekreta sądu głównego trybunalnego—ieden w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętym, mca Maja dwudziestego trzeciego dnia, drugi w tymże roku mca Junii dwudziestego dnia, z infamiemi temi dekretami wskazanemi, iako słusznie y prawnie ferowane we wszystkich punktach y paragra-

phach nienarusznie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy; summy temi dekretami przysądzoney osmiudziesiąt ośmiu tysięcy, a osobliwie za szkody, nakłady prawne, teraz spendowane, recenter errogowane, pięćset złotych, z wpisnym zaś y pamiętnym in summo osmdziesiąt osm tysięcy pięćset piętnascie złotych polskich na tychże niewiernych żydach kahału Wilenskiego y na szkole ich, w mieście Wilnie będącey, z wolnym oney pieczętowaniem, także na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących y na domach, kromach, kamienicach, aredach, towarach, zastawach, splawach z wolnym onych na każdymmieyscu arestowaniem, zabieraniem y exequowaniem y na samych osobach, przereczonych zaś niewiernych żydów Marka Bernatowicza, Jzraela Markowicza, Marka Gierszanowicza, Nachima Moyżeszowicza, Heliasza Moyżeszowicza, Abrahama, Moyżesza, Jachima Markiewiczow y wszystkich niewiernych żydow całej synagogi Wilenskiej na garło, na łapanie y na potrzykrotną infamią wskazawszy, dla publikowania tey infamiey ienerała sądow naszych pilnującego przydałiśmy, a na odprawę tak dekretami sądu głównego trybunalnego, iako też y sądu naszego wskazaney summy, także dla uczynienia mocney y nieodwłoczney nad sameimi osobami tych że niewiernych żydow, nieoglądaiąc się na żadne ni od kogo bronienie, excepcie, listy zaręczne, mota nobilitate vel adhibita manu militari exekucyey, do urzędow ziemskich grodzkich wojewodztwa Wilenskiego y innych wszystkich tych wojewodztw y powiatow, pod któremi dobra iakie kolwiek obżałowanych niewiernych żydow okażą się y osoby poścignione być mogą, a którego sobie strona z nich do tey odprawy użyć zechce, odsyłamy. A gdy dzień piąty roku terazniejszego mca Junij przypadł, ienerał Piotr Zynza, od nas sądu dla publikowania tey infamiey przydany, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow Marka Bernatowicza, Jzraela Markiewiczza, Mar-

ka Gierszanowicza, Nachima Moyżeszowicza, Heliasza Moyżeszowicza, Moyżesza, Abrahama, Jachima Markowiczow—starszych y wszytkich in genere żydów kahału Wilenskiego za infamissow w izbie sądowej et in foro publico ogłosił y obwołał y te publicatją, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego zapisana.

Изъ книги Главн. Литовск. Трибунала, за 1700 годъ, № 329, л. 1153.

№ 149.—1700 г. Юня 5.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Новогрудской синагоги къ вторичной инфамии и къ смертной казни за неуплату долга Осипу Бржозовскому.

Roku panskiego tysiäcznego siedmsetnego, meä Junii piätęgo dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-ie Litt-m z woiewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiäczny siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzienu przypadła sprawa imć pana Jozepha Brzozowskiego y ieymć pani Marianny Szahanskiey Jozephowey Brzozowskiey, małżonkow, z niewiernemi żydami miasta i. k. mei Nowogrodka Boruchem Szmołowiczem, Szymonem Towiszowiczem, Chanonem Judkowiczem, Leybą Chaymowiczem, Abramem Moyżeszowiczem, Abramem Szymonowiczem, Symonem Abramowiczem, Jakubem Nosowiczem, Jozefem Rubinowiczem y innemi starszymi całej synagogi, parafii y kahału miasta szkoły Nowogrodzkiey, za pozwem przez aktorow wyniesionym, mieniać o to: iż pozwani żydzi, zostawszy pierwey winni żałowliwym aktorom od niemałego czasu na dwa listy zapisy pewną summę, którym zapisom ani antecessorowie pozwanych żydow, ani sami pozwani teraz nieoddali y dość onym nieuczynili, o co żałowliwi ak-

torowie pozwanych żydow pozwali na rok przeszły tysiäc sześćset dziewiędziesiąt dziewięty do Minska na trybunał w-o x-a Litt-o y tam dekret niestanny, z niemałym wskazem na pozwanych żydach Nowogrodzkich y na całej synagodze onych otrzymali; gdzie trybunał na pozwanych żydach tym dekretem summy sześć tysiäcy czterysta dziewiędziesiąt złotych polskich wskazawszy, onych na infamię wzdał, do wszelkich urzędow na odprawę odesłał, iako dekret w sobie wyraża. Tedy pozwani żydzi kahału Nowogrodzkiego, nieprzypuszczając za tym dekretem na siebie wypadłym do executy y paen dalszych, w roku tymże tysiäc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętym meä Juli dwudziestego czwartęgo dnia, zapisem swoim przez ichmć panów urzędnikow grodzkich Nowogrodzkich podpisanym y na urzędzie przed ekonomem zeznanym pogodzili żałowliwych za złt. tysiäc dziewięćset piędziesiąt, monetą dobrą talarową, talar rachując po złotych sześciu, z uzczeniem frysztu na raty cztery do oddania summy, a za nieoddaniem koźdey raty, stwierdzając pomieniony Minski trybunalski dekret, ze wskazem y summą w nim wyrażoną y w peny prawne płacenia szkod, nakładow popadaiać; iakoż gdy pierwsza rata oddania żałowliwym pieniędzy złotych pięciuset na święty Szczepan święta rzymskiego w maiętności iaśnie wielmożnego imć xda biskupa Wilenskiego nazwaney Dombrownie, w powiecie Lidzkim leżącey, w tymże roku tysiäc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętym przypadła, tam pozwani niewierni żydzi nie tylko podług zapisu swęgo summy żałowliwym oddać nie chcieli y nieoddali, ale lekce sobie prawo pospolite poważając, zapis swoy naruszając, na zaręki w nim założone y na dekret z infamię na się wypadły nie niedbając, miasto oddania tey summy, na pomienionym terminie odpowiedź y pochwałkę na zdrowie żałowliwych, iesliby mieli oney upominać się, udzielali y tey summy nieoddali; zatym żałujące aktorowie nie tylko pomienionych pozwanych żydow, ale y cały kahał y sy-

nagogę onych Nowogrodzką do sądu naszego na rok terazniejszy tysięczny siedemsetny do Wilnia, jako do zapisu onych y do oddania według onego z zarękami summy, do utwierdzenia dekretu Minskiego, ze wszystkim wskazem y procederem prawnym w nim wyrażonym, do nagrodzenia szkod w tej sprawie, na złotych dwieście podjętych y spendowanych, do wskazania według tegoż dekretu, jako już infamisow paen powtorney infamii y dalszych paen prawnych przysądzenia y o inne pretensie w pozwie obszernie y dostatecznie wyrażone zapozwali. Do kórey sprawy na dniu dwudziestym dziewiątym msca Maii anni praesentiis, po wzięciu od niewiernych żydów na ugode, a za niedoysciem oney na terminie niniejszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktorow patron ichmć, za mocą prawną sobie do tej sprawy daną, pan Alexander Hordziejewski, mieczny Wilenski, oczewisto stawał, a pozwani niewierni żydzi synagogi Nowogrodzkiej, jako sami przed nami sądem do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili, zatym tenże wyż pomieniony aktorow patron podanego oczewisto w ręce niewiernym pozwanym żydom, tu w mieście Wilnie na on czas będącym, przez ienerała i. k. mci Piotra Adamowicza pozwu, zeznaniem onego oczewisto przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisane okazawszy y żalobę z niego orzec wyż mianowaną, a szerczy w nim opisaną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekret sądu głównego trybunalnego w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Februarii dwudziestego osmego dnia, w Minsku przez aktorów na niewiernych pozwanym Nowogrodzkich żydach otrzymanym, którym dekretem sąd główny trybunalny, za niestaniem pozwa-

nych żydów przed sobą sądem, na upad w rzeczy wzdawszy, sumy wszystkiego sześć tysięcy czterysta dziewiędziesiąt złotych na żydach y na wszelkich onych dobrach aktorom wskazał, samych według zapisow na infamią wzdał. A dla uczynienia za sumę exequuty do należytych urzędow odesłał, jako dekret w sobie wyraża, za którym dekretem gdy aktorowie chcieli czynić exequutią, tedy niewierni żydzi Nowogrodzcy, niepozwalając aktorom czynić exequuty lecz uspakaiając żalobliwych aktorow, dali od siebie list dobrowolny zapis na sumę dziewięćset pięćdziesiąt złt. z oddaniem oney na czterech ratach, w zapisie wyrażonych. Który to dobrowolny zapis od całej synagogi y kahału Nowogrodzkiego żydów żalującym aktorom, pod datą w nim wyrażoną produkując, a wszystkie warunki, wady y obowiązki w nim wyrażone podostatką wyczytawszy, a nieoddanie pierwszej raty summy na terminie y po terminie w nim opisanym dowiodszy y forum należyte przed nami sądem okazawszy, wzdania pozwanych niewiernych żydów, ponieważ do prawa niestawiają, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym według prawa y żaloby pozwney tego zapisu dobrowolnego, jako słusznego y prawnego na wyż pomienioną sumę aktorom danego, wespoł z dekretem sądu głównego trybunalnego w Minsku przez aktorow na pozwanych żydach otrzymanym, z infamią y ze wskazem w nim wyrażonym, utwierdzenia trzech rat w zapisie wyrażonych, niesłusznie napisanych, skasowania, summy tym dekretem sądu głównego trybunalnego wskazaney sześciu tysięcy czterechset dziewiędziesiąt złt., tudzież pndzy gotowych według listu obżalowanych żydów dobrowolnego zapisu, pierwszej raty na terminie w tym zapisie założonym nieoddaney, tedy wszystkie summy za wszystkie cztery raty należące y na ten zapis winney, z zarękami trzech tysięcy dziewięćset złotych polskich, za udzielaną odpowiedź y pochwałkę winy pochwalkowey pięćdziesiąt kop gr. litewskich, za szkody na pra-

wo spendowane y łożone, według żaloby dwieście złotych, z kopami wpisnego y pamiętnego y za lucra należącemi na niewiernych pozwanych wszytkiej synagogi y kahału Nowogrodzkiego żydach y na wszelkich dobrach ich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, domach, handlach, towarach, kamienicach, zastawach y na szkole Nowogrodzkiej, z wolnym onych pieczętowaniem, samych pozwanych żydów, gdziekolwiek spodkawszy na każdym mieyscu, na drodze y każdym sądem y urzędem do więzienia braniem, domów, krom zapieczętowaniem, a samych pozwanych niewiernych żydów całej synagogi kahału, szkoły y parafiey Nowogrodzkiej, iako iuż infamisow, na garło y na łapanie ósędzonych y za udzielaną pochwałkę na powtorną infamią, na łapanie y na garło żałującym aktorom wskazania y ex nunc, podług prawa coaequationis iurium, za infamisow uznania y dla publikacy ienerała sądowego przydania, wywołać y publikowac nakazania. A dla uczynienia za summę wyż pomienioną na wszelkich dobrach, gdziekolwiek będących, domach, kromach, y szkole niewiernych żydów Nowogrodzkich skuteczney, a nieodwłoczney, nieoglądaiąc się na żadne ni odkogo bronienie, nieprzyimuiąc ceduł, mota nobilitate, odprawy y nad samemi osobami prawney za poścignieniem executii do urzędow ziemskich lub grodzkich wdztwa Nowogrodzkiego y innych wszelkich, ktorego sobie strona użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Jozepha Brzozowskiego y pani małzonki imsci z niewiernemi żydami Boruchem Szmoiłowiczem, Szymonem Fawiszewiczem, Chanonem Jodkowiczem, Leybą Chaymowiczem, Abramem Moyzesowiczem, Abramem Szymanowiczem, Symonem Abramowiczem, Jakubem Nosowiczem, Jozephem Rubinowiczem y innemi starszymi całej synagogi, parafii y kahału miasta żydami szkoły Nowogrodzkiej, za

pozweu przez aktorow o rzecz wyż mianowaną wyniesionym, bacząc to, iż obżalowani żydzi Nowogrodzcy, będąc tu przed nas sąd do Wilnia zapozwanymi, przed nami sądem za pokilkakrotnym ieneralskim przywoływaniem niestawali do prawa, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa, żaloby pozowney y domawiania strony powodowey patrona zapis, dobrowolny niewiernych żydów aktorom na summę tysiąc dziewięćset pięćdziesiąt złotych, pod datą w nim wyrażonym, we wszytkich punktach y paragrafach, wespoł z dekretem sądu głównego trybunalnego, w trybunale Minskim w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątym przez żałujących aktorow na obżalowanych niewiernych synagogi Nowogrodzkiej żydach otrzymanym, ze wskazem w nim wyrażonym, z infamią y ze wszytkim procederem prawnym nienaruszenie przy mocy zachowuiemy y utwierdzamy, raty oddania pieniędzy w zapisie trzy niesłusznie napisane kassuiemy, przytym summy tym dekretem wskazaney y przysądzoney sześć tysięcy czterysta dziewięćdziesiąt złotych, tudziesz osobiwie summy na list dobrowolny zapis nieoddaney pierwszey raty, na terminie w tym zapisie pomienionym, tedy wszytkiej summy w iedno zniosszy, z zarękami trzy tysiące dziewięćset złotych, za udzielaną odpowiedź y pochwałkę winy pochwałkowej pięćdziesiąt kop gr. litewskich, za szkody, nakłady na prawo spendowane y łożone, według żaloby dwieście złotych polskich, a z wpisnym y pamiętnym y za lucra zapłaconym, wszytkiego summą dziesięć tysięcy sedmset dwadziescie pięć złotych polskich na niewiernych żydach synagogi y szkoły Nowogrodzkiej y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, domach, kromach, kamienicach, handlach, towarach, zastawach, na szkole Nowogrodzkiej, z wolnym oney pieczętowaniem, samych żydów za poścignieniem, gdziekol-

wiek, w drodze, w goscinie y pod kożdym sądem y urzędem, do więzienia braniem, a samych pozwanych niewiernych żydów Borucha Szmołłowicza, Szymona Fawiszewicza, Chanona Judkowicza, Leybę Chaymowicza, Abrama Moyżeszowicza, Abrama Szymonowicza, Symona Abramowicza, Jakuba Nosowicza, Jozepha Rubinowicza y innych starszych całej synagogi y kahału szkoły Nowogrodzkiej, iako już infamissow, na garło y na łapanie osądzonych y za udzielaną pochwałkę na powtorną infamią, na łapanie y na garło żałującemu imć panu Jozephowi Brzozowskiemu y pani małżonce imci wskazuiemy y ex nunc, podług prawa coaequationis iurium, za infamissow uznawszy, dla publikowania oney ienerała sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazuiemy; a dla uczynienia za summę wyż pomienioną, tym dekretem sądu naszego wskazaną, na wszelkich dobrach niewiernych pozwanych żydow synagogi Nowogrodzkiej leżących, ruchomych, sumach piędźnych, gdziekolwiek na zastawach, handlach, domach, kromach, kamienicach, skuteczney, mocney, a nieodwłoczney, nieoglądaiąc się na żadne ni odkogo bronienie y nieprzyimuiąc ceduł, mota nobilitate, odprawy y nad osobami onych prawney za poścignieniem executii do urzędow ziemskich lub grodzkich woiewodztwa Nowogrodzkiego y innych wszelkich, pod ktoremi dobra pozwanych żydow okażą, a którego sobie strona użyć zechce, założywszy tak na urząd nieposłuszny, iako y na strone paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień czternasty miesiąca Junii anni praesentis dla publikowania mianowaney infamii od nas sądu złożony przypadł, tedy ienerał, ustawicznie sądów naszych pilnujący Piotr Zynza, dość czyniąc prawu popolitemu y dekreтови naszemu, pomienionych niewiernych starszych żydow szkoły synagogi miasta Nowogrodzkiego y wsytkich żydow teyże szkoły, za infamissow na garło y na łapanie osądzonych, w izbie sądowey, et in foro publico obwołał y ogłosił y te publicatią swoią, a loco publicati-

onis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do ksiąg głównych trybunału wielkiego xięstw Litewskiego jest wpisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. за 1700 годъ, № 329, л. 1394,

№ 150.—1700 г. Юня 5.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Жомойтской синагоги къ инфамии и уплатъ Ивану Петровичу долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego miesiąca Junii piątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzienu przypadła sprawa imści pana Jana Piotrowicza—skarbnika xięstwa Żmuydzkiego y pani małżonki imści ieymci pani Halszki Bokunowny Janowey Piotrowiczowey—skarbnikowey xięstwa Żmudzkiego, z niewiernymi żydami starszemi synagogi szkoły xięstwa Żmudzkiego: Leybo Jlewiczem—szkoły Kieydanskiej, Jozephem Jakubowiczem—szkoły Rosienskiej, Jzraelem Jrszewiczem—szkoły Kiclmskiej, Jakubem Jowelowiczem—szkoły Płungianskiej, Moyżeszem Dawidowiczem—szkoły Nowomiejskiej, Moyżeszem Janusowiczem—szkoły Jurborzkiej y wsytkiemi żydami w xięstwie Żmuydzkim mieszkaiącemi, za pozwem przez aktora wyniesionym, mieniając o nieoddanie y niezaplacenie przez obżalowanych na dwa zapisy aktorom winney summy, na ieden tysiąca dwochset ośmiudziesiąt trzech talarow bitych, tynfow dwuch, a na drugi dwochset trzydziestu trzech talarow bitych y dwoch tynfow, tak na terminach, iako y po terminach iednemu w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt trzecim w dzień kwietney niedzeli, drugiemu w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt czwartym także w dzień kwietney niedzeli przy-

padających swiąt rzymskich, opisawszy się temi zapisami we dworze y majątności żalujących aktorow nazwaney Podubisie, w xięstwie Zmuydzkim, w powiecie Kroskim, oddać y wyliczyć, a potym przepomniawszy tych opisow swoich, iako na przypadłym pierwszym terminie, tak też y kilka pominiwszy, do tego czasu nieoddają y oddać niechęć, zapisom swoim sprzeciwiają się, żalujących do szkod y strat niemających przywodząc, przeto według opisow w winę infamiey, w troiackie zaręki sowitości popadli, do których wskazania, o szkody, nakłady y winy prawne y inne praetensie, w pozwie wyniesionym wyrażone, actores zapozwali. Na terminie tedy niniejszym, wyżey na dacie specyfikowanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktorow patron ichm pan Stephan Frackiewicz, za mocą prawną sobie daną do tey sprawy oczewisto do rosprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili, zatym tenże strony powodowey patron, powtorzywszy propozycją pozwu pryncypałow swoich, niżej inserowaną, podania niewiernym żydom wszystkim w mieście Kieydanach, w xięstwie Zmuydzkim leżącym oczewisto w ręce w samym rynku przez ienerała i. k. mei Stanisława Ragunca pozwu zeznaniem jego oczewistym u xiąg grodzkich xięstwa Zmuydzkiego uczynionym y ekstraktem z tych xiąg pod datą terazniejszego roku tysięcznego siedmsetnego, miesiąca Maia piątego dnia wydanym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność trojga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem dwa obligacyjne zapisy: ieden w dacie roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt trzeciego, a drugi w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt wtorym od obżalowanych niewiernych żydow żalobliwym aktorom dane, z których to obligacyjnych zapisow wszystkie obowiązki y warunki prawne doztate-

cznie przeczytawszy y nieuczynienia onym dosć samemiż temi listami dobrowolnemi nieoswobodzonemi zapisami dowiodszy, oraz y to, że obżalowane osoby temiż listami, zapisami, za niedosć onym uczynienie ad primam instantiam na infamią wzdać się opisali y pozwolili, pokazawszy y dowiodszy forum przed nami sądem, pozwanym niewiernych wszystkich żydow, iako prawnu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a zatym zapisow obligacyjnych, datami w nich wyrażonych, iako słusznych y prawnych we wszystkich punktach utwierdzenia, troiackich zarąk z samą kapitalną summę, tudzież za expensa prawne w tey sprawie erogowane, trzechset złt. na wszelkich dobrach pozwanym żydow leżących, ruchomych, summach pieniężnych, towarach, handlach, spławach, gdziekolwiek będących, z wolnym aresztowaniem onych, nakoniec vigore tychże zapisow na infamią wskazania y ienerała sądowego dla publikowania tey infamiey ex nunc przydania, a za summę wskazaną dla uczynienia nieodwłoczney odprawy na dobrach y osobach pozwanym żydow do urzędow ziemskiego, lub grodzkiego xięstwa Zmuydzkiego y innych tych wojewodztw y powiatow, pod któremi się dobra y osoby niewiernych żydow wyżey przereczonych okaza, a którego strona zażyć zechce, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imści pana Jana Piotrowicza—skarbnika xięstwa Zmudzkiego y pani małżaki iegomości ieymosci paniey Anny Halszki Bokumowny, Janowey Piotrowiczowey, skarbnikowey xięstwa Zmudzkiego z niewiernemi żydami starszemi synagogi szkoły xięstwa Zmudzkiego Leybą Jllewiczem—szkoły Kieydanskiey, Jozefem Jakubowiczem — szkoły Rosienskiey, Jzraelem Hirszewiczem—szkoły Kielmienskiey, Jakubem Jowelowiczem—szkoły Płungianskiey, Moyżeszem Dawidowiczem—szkoły Nowomieyskiey, Moyżeszem Janusowiczem — szkoły Jurborskiey y wszystkiemi żydami w xięstwie Zmudskim mieszkającymi, bacząc to, iż będąc nie-

wierni żydzi o rzecz w pozwie wyrażoną pozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawali, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa żaloby y domawiania się patrona strony powodowey dwa zapisy obligacyne od niewiernych żydów starszych kahału xięstwa Żmuydzkiego żalobliwym aktorom dane: ieden na tysiąc dwieście ośmdziesiąt trzy talery bite y dwa tynfy, w dacie roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt trzeciego, miesiąca Marca dziesiątego dnia, a drugi na dwieście trzydzieście trzy talery bite y dwa tynfy w dacie roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt wtorego, msca Februarii dwudziestego dziewiątego dnia, iako słuszne y prawne przy mocy zachowujemy y utwierdzamy, a za niedość uczynienie onym w nieoddaniu na terminie summy, według tychże dobrowolnych opisow, z troiakiemi zarękami samey kapitałney summy trzydzieście sześć tysięcy y czterysta tynfow, za expensa prawne w tey sprawie erogowane, trzysta złotych, wszystkiego summą z wpisnym y pamiętnym, cum lucris nam danym, trzydzieście sześć tysięcy siedmset y dziesięć złotych talarami bitemi, rachując każdy talar po złotych sześciu na pozwanym niewiernych żydach y wszystkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, z wolnym aresztowaniem wszędy onych, domach, kromach, zastawach, gdziekolwiek będących, a samych przereczonych niewiernych żydow, starszych synagogi xięstwa Żmuydzkiego Leybe Jllewicza — szkoły Kieydanskiey, Jozepa Jakubowicza — szkoły Rosienskiey, Jzraela Hirszewicza — szkoły Kielmenskiey, Jakuba Jowelowicza — szkoły Pługianskiey, Moyżesza Dawidowicza — szkoły Nowomieyskiey, Moyżesza Janusowicza — szkoły Jurborskiey y wszystkich żydow w xięstwie Żmuydzkim mieszkających, według dobrowolnych obligacynych zapisow y obowiazkow, w nim założonych, na infamią żalobliwym aktorom wskazujemy y

ex nunc, według prawa coaequationis iurium xięstwa Litewskiego z koroną Polską, za infamissow uznawszy, dla publikowania tey infamiey ienerala sądow naszych pilnującego przydaiemy, a na uczynienie money y nieodwłoczney odprawy na wszelkich dobrach pozwanym niewiernych żydow leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, towarach, handlach, szkołach y samych tychże pozwanym osobach do urzędu ziemskiego lub grodzkiego xięstwa Żmuydzkiego y tych powiatow, pod któremi się dobra pozwanym niewiernych żydow okażą y osoby poscignione być mogą, a którego stro- na z urzędu do tey exekucyi użyć zechce, założywszy na sprzeciwnym temu dekretowi naszemu dalsze paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień dziewiąty miesiąca Junii dla publikowania tey infamiey przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza sądow naszych pilnujący, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow, starszych synagogi xięstwa Żmuydzkiego: Leybe Jllewicza — szkoły Kieydanskiey, Jozepa Jakubowicza — szkoły Rosienskiey, Jzraela Hirszewicza — szkoły Kielmenskiey, Jakuba Jowelowicza — szkoły Pługianskiey, Moyżesza Dawidowicza — szkoły Nowomieyskiey, Moyżesza Hanusowicza — szkoły Jurborskiey y wszystkich żydow w xięstwie Żmuydzkim mieszkających za infamissow w izbie sądowey et inforo publico obwołał, ogłosił y te publikacją, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1700 г., № 329, л. 1398.

№ 151. — 1700 г. Юня 12.

Трибунальный декретъ, присуждающий старшинъ Виленской синагоги и весь виленскій еврейскій кагалъ къ инфаміи, смертной назни и уплатъ Екаторинъ Щигельской долгу и пени.

Roku tysiącznego siedmsetnego, msca Junii dwanastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na

trybunał w wielkim księstwie Litewskim, z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiączny siedmsetny obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa ieymsci panny Katarzyny Szczygelskiej z niewiernymi Peysachem Moyżeszowiczem, Jozefem y Jzraelem Markowiczami, Aronem Aszorowiczem, Dawidem Litmanowiczem—żydami starszymi synagogi Wilenskiej y całym kahałem Wilenskim, za zakazem przed sąd nasz od aktorki wyniesionym oto, iż obżalowani niewierni wyż mianowani żydzi starsi imieniem całego kahału Wilenskiego za iedno opisawszy się, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szostym, w dzień świętych trzech królów święta rzymskiego, według nowego kalendarza, wzięli y pożyczyli, spólnie rękoma swemi odliczyli gotowej rękodajney summy pieniędzy talarami bitemi, rachuiąc każdy talar po złotych sześciu y groszy piętnastu, złotych pięćset u ieymości panny Katarzyny Szczygielskiej tu w mieście na tenczas w Wilnie w klasztorze u wielebnych ichmw panien Bernardynek mieszkaiącey, którą to sumnę złotych pięćset talarami bitemi wziętą y pożyczoną, z kwotą od tey summy przychodzącą y postąpioną złotych piędziesiąt pełną, a nie ratami, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmym, w dzień świętych Trzech Królów takowegoż święta rzymskiego przypadającego, przy więgach grodzkich Wilenskich ieymć pannie Szczygielskiej lub też komukolwiek ten oblig mającemu oddać y wylczyć nieoddali y oddać nie chcą, przez co w zaręki w tym liście obligacynym zapisie od obżalowanych niewiernych wysz mianowanych żydów ieymsci p. Szczygielskiej danym założone popadli, z tym tak o samą kapitalną, na ten oblig winną sumnę, do zapłacenia quoty przez trzy lata niedawaney, iako też y o zaręki do wskazania paenam infamiae według tegoż opisu, od obżalowanych żaluiącey aktorce danego do nagrodzenia szkod, nakładów prawnych y o inne praetensie, w żalobie mianowane, żaluiąca aktorka zapozwa-

ła. Na terminie tedy niniejszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktorki umocowany im. za mocą prawną sobie do tey sprawy daną y ustnie zleconą p. Jan Fiedorowicz oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a obżalowani niewierni żydzi—starsi kahału Wilenskiego, iako się sami przed nami do prawa niestanowili, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney o niestaniu swoim nieuczynili. Zatem wysz rzeczony aktorki patron podanego oczewisto w ręce obżalowanym niewiernym żydom—starszym kahału Wilenskiego, tu w Wilnie i. kr. msci mieście przez ienerała i. k. msci Piotra Zynę zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imscią panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym, słusznie, prawnie dowiodszy y żalobą z onego o rzecz wysz wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyiny zapis od obżalowanych żydów starszych y kahału Wilenskiego całego, na rękodajną sumę pieniędzy, to iest, pięćset złotych polskich w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szostym, msca Januarii czwartego dnia, żaluiącey ieymści pannie Katharzynie Szczygielskiej, z terminem oddania tey summy dany, którego to listu, dobrowolnego, obligacynego zapisu wszystkie obowiązki y warunki prawne dostatecznie wyczytawszy y forum tey sprawie u sądu naszego dowiodszy, wzdania pozwaných obżalowanych niewiernych wyszmianowanych żydów starszych synagogi Wilenskiej y całego kahału Wilenskiego, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy, a z tym samey nieoddaney na ten list dobrowolny obligacyiny zapis winno ostaley iscizny, z zaręką w tym zapisie założoną, tysiąca złotych polskich, osobliwie za prowizją od tey summy przychodzącą y za expensa, noviter w tey sprawie z okazyi obżalowanych żydów starszych synagogi Wilenskiej poniesione, trzechset złotych polskich na pozwa-

nych obżałowanych żydach przereczonych, samych osobach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach piędźnych, dobyt- kach, towarach, kromach y handlach onych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących z wolnym onych gdziekolwiek potrafiwszy y spotkawszy, według dobrowolnego onych opisu, łapaniem, aresztowaniem przyparę- czeniem, a samych przereczonych obżało- wanych osob, Peysacha Moyżeszowicza, Jo- zefa y Jzraela Markowiczow, Arona Aszo- rowicza y Dawida Litmanowicza—żydów starszych synagogi Wilenskiej y całego kahału Wilenskigo, według prawa y do- browolnego opisu, od samych żałującey ak- torce danego, na infamią, na gardło y na łapanie żałującey aktorce wskazania, onych- że ex nunc, według prawa coaequationis iurium, za infamissow uznania y dla pu- blikowania tey infamii ienerała sądowego przydania, wywołać y proklamować naka- zania, a do uczynienia skuteczney, a nie- odwłóczney na wszelkich dobrach, towarach, handlach y kromach, także dobyt- kach onych, summach piędźnych, gdzie y u kogokol- wiek będących, wysz rzeczonych żydow starszych kahału Wilenskigo za wskazaną tym dekretem naszym summę executy, do urzędow ziemskiego, lub grodzkiego Wi- lenskich y innych wszelkich tych woie- wodztw y powiatow, pod któremi dobra obżałowanych osob być się okażą y sami poścignieni będą y ktorego strona użyć sobie zechce, z założeniem na sprzeciwnych temu dekretemi naszemu y urząd nieposłusznych paen prawnych odesłania, u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ieymści panny Ka- tharzyny Szczygielskiej z niewiernymi ży- dami Peysachem Moyżeszowiczem, Joze- phem y Jzraelem Markowiczami, Aronem Aszorowiczem y Dawidem Litmanowiczem —starszymi synagogi Wilenskiej y całym kahałem Wilenskim, za zakazem, o rzecz w narratywie wyrażoną, tu przed nasz sąd wyniesionym, bacząc to, iż obżałowani przereczeni żydzi—starsi kahału Wilen- skiego, będąc o to do sondu naszego zaka-

zanymi, pozwanymi, przed nami do prawa niestawali y niktórey wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney o nie- staniu swoim nieuczynili, przeto my sąd przereczonych obżałowanych żydów—star- szych synagogi Wilenskiej y cały kahał Wilenski, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa y listu dobrowol- nego obligacynego zapisu samey nicodda- ney na ten list zapis winno ostaley iścizny, z sowitoscią y zareką w zapisie wyrażoną, tysiąc złotych polskich, osobliwie za pro- wizją od summy za lat trzy przychodzącą, postompioną y koszty noviter spendowane trzysta złotych polskich, a z wpisnym y pa- miętnym nam sądowi danym et cum luc- ris, wszystko summą tysiąc trzysta y dzie- sięć złotych polskich na obżałowanych nie- wiernych Peysachu Moyżeszowiczu, Jozepu y Jzraelu Markowiczach, Aronie Aszo- rowiczu y Dawidzie Litmanowiczu—żydach starszych synagogi Wilenskiej y całym ka- hale Wilenskim, y wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach piędźnych towarach, handlach, kromach y dobyt- kach, z wolnym według ich opisu, gdzie potrafiwszy łapaniem, aresztowaniem y przy- paręczeniem, a samych przereczonych ob- żałowanych niewiernych Peysacha Moyże- szowicza, Jozepa y Jzraela Markowiczow, Arona Aszorowicza y Dawida Litmanowi- cza—żydow starszych synagogi Wilenskiej y cały kahał Wilenski, według prawa y do- browolnego zapisu żałującey ieymści paniey Katharzynie Szczygielskiej na infamią, na gardło, na łapanie wskazujemy, onych że ex nunc, według prawa coaequationis iuri- um, za infamissow uznawamy, y dla pu- blikowania tey infamii ienerała sądowego przydaiemy, wywołać y publikować naka- zujemy, a do uczynienia skuteczney, a nie- odwłóczney na wszelkich dobrach obżało- wanych niewiernych żydow—starszych sy- nagogi Wilenskiej y całego kahału Wilen- skiego, za wskazaną tym dekretem naszym summę executy, do urzędow ziemskiego lub grodzkiego Wilenskich y innych wszel-

kich tych woiewodztw y powiatow, pod ktoremi się dobra leżące, ruchome, summy pieniężne, towary, handle y dobytki obżałowanych osob być okaza, y sami poścignieni być mogą, a którego sobie strona do tey sprawy zażyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu y urzad nieposłuszny paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień czternasty miesiąca tegoż Junii roku terazniejszego przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Piotr Zynza dosyć czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, z nakazu naszego w izbie sądowej et in foro publico, przybytności y obecności wielu stanow różney condycyi ludzi, pomienionych niewiernych Peysacha Moyżeszowicza, Jozepha y Izraela Markowiczow, Arona Aszerowicza y Dawida Litmanowicza—żydów starszych synagogi Wilenskiej y cały kahał Wilenski, za infamissow obwołał, ogłosił, publikował y każdemu do wiadomości doniósł y podał y tę swoją publicatją, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Ktora sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лпт. Трибунала, за 1700 годъ, № 329, л. 1502.

№ 152.—1700 г. Юня 16.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Кейданской синагоги, къ инфаміи, къ смертной казни и уплатѣ Өомѣ Петрусевичу долга и пени.

Roku panskiego tysiąc siedmsetnego, miesiąca Junii szesnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w wielk. x-wie Lit. z woiewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imści pana Thomasza Petrussewicza—skarbnika Starodubowskiego y ieymści paniey Konstancyey Somorokowny Thomaszowej

Petrussewiczowej — skarbnikowej Starodubowskiej — małżonkow, z niewiernymi żydami Lewkiem y Jozephem Illewiczami, Łazarowiczem, Izakiem Aronowiczem, Abramowiczem, Neysakowiczem, Izraelem Jozephowiczem Judkiewiczem, Natanowiczem, Izakowiczem y innemi wszystkiemi starszymi synagog y kahału Kieydanskiego za pozwem przez aktorow wyniesionym, mieniąc o to, iż pozwani żydzi iawnie się sprzeciwiając prawu pospolitemu, constituciom seymowym y dekretowi sądu głównego trybunalnego, w roku tysiąc szesćset dziewiędziesiąt dziewiątym, miesiąca Marca iedynastego dnia, ze wskazem na banicią wieczną w Minsku ferowanemu, gdy imść pan Samuel Berk—sędzia grodzki Upitski, ordinariâ viâ iuris, praemissa innotescentia, za summę pomienionym dekretem wskazaną, do dobr obżałowanych y szkoły alias bożnicy w miescie Kieydanach będącey, to iest za summę pięćdziesiąt dwa tysiące dwieście czterdzieście złotych polskich na odprawę zjechał, tedy ciż pozwani żydzi, nie pomniąc na paeny w dekrecie pomienionym założone, przez cedulę na piśmie podaną odprawy czynić bronili y nie postąpili, summy wskazaney nie oddali, przez co in paenam infamiae et colli popadli, zaczym do utwierdzenia zaszytych dekretow bannicy y wszystkiego w tey sprawie uroszczonego procederu prawnego, do wskazania winy, infamiey y dalszych paen, do nagrodzenia szkod, nakładow prawnych świeżo w tey sprawie łożonych y o inne praetensie w pozwie eo nomine wyniesionym dostateczniej wyrażone. Na terminie tedy niniejszym wyżej na dacie pisanym, to iest, na dniu szesnastym, msca Junij roku terazniejszego, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktorow patron ichmościow, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, pan Jakub Czerniewski—horodniczy Upitski, ku oczewistej rozprawie stawał, a pozwani żydzi iako sami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości nam sądowi i stronie swey przeciwney o niestaniu swym nie uczynili. Za-

tym tenże aktora patron podanego oczewisto w ręce niewiernym żydom, starszym Kieydanskiej synagogi, w mieście Kieydanach z bożnicy swojej idącym przez ienerała Krzysztofa Kuszłykę pozwu, zeznaniem relacyey jego przy xięgach grodzkich Upitskich uczynionym y ekstraktem z nich wyiętym słusznie, prawnie dowiodszy y pilność troyga wółania na tym pozwie napisaną okazawszy, żałobę oraz z niego ratione superius praemissorum przelożywszy, na dowod samey rzeczy czytał y praesentował list, obligacyjny zapis od pomienionych żydów na sumnę w nim wyrażoną aktorom dany, processa, przy tym względem nie dość uczynienia temu zapisowi y dekreta, a mianowicie posłedniejszy trybunalski, pod datą roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętego, miesiąca Marca iedynastego dnia, w Minsku, z aktoratu imści pana Thomasza Petruszewicza, skarbnika Starodubowskiego y samey ieymości ferowany; którym dekretem sąd główny trybunalty piędziesiąt dwa tysiące dwiescie czterdzieście złotych polskich na pomienionych niewiernych żydach, na całym kabale y na wszystkich dobrach, a same osoby na banią wieczną imści panu Petruszewiczi—skarbnikowi Starodubowskiemu, wskazawszy, na odprawę za sumnę wskazaną do urzędów ziemskiego y grodzkiego powiatu Upitskiego odesłał. A gdy urząd grodzki Upitski za tym dekretem y za listem do siebie ordinaria via iuris, praemissa innotescencia, na exekucją ziechał, tedy niewierni żydzi, starsi synagogi Kieydanskiej, odprawy czynić przez cedulę podaną bronili y nie dopuścili, przez co iawnie pomienionemu dekretowi trybunalskiemu sprzeciwili się, które to sprzeciwieństwo listem poieżdczym, urzędowym okazawszy, wzdania pozwanych żydów, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w samey rzeczy, a zatym dekretu pomienionego trybunalskiego z wskazami w nim wyrażonemi y całym procederem w tey sprawie uroszczonym utwierdzenia, sunny tym że dekretem trybunalskim wskazanej pięciu-

dziesiąt dwóch tysięcy dwuchset czterdzieści złotych polskich, za szkody, nakłady prawne, świeżo w tey sprawie lożone, pięciuset złotych polskich na niewiernych żydach Lewku y Jozefie Illewiczach, Łazarowiczu, Izakowiczu, Aronowiczu, Abramowiczu i innych wyżej wspomnionych, na całej ich synagodze y szkole Kieydanskiej, na ich dobrach wszelkich, domach, kromach, towarach, handlach, szynkach, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, z wolnym aresztowaniem y zabieraniem onych, a samych osob na infamią, na gardło y na łapanie imści panu Thomaszowi Petruszewiczi—skarbnikowi Starodubowskiemu y samey ieymości wskazania, a iako dla publikowania tey infamiey ienerała sądowego przydania, tak na odprawę za sumnę wskazaną do urzędów ziemskiego lub grodzkiego powiatu Upitskiego y innych woiewódstw y powiatów wszelkich urzędów, pod któremi sie dobra pokażą y osoby obżalowanych poścignione być mogą, założywszy na sprzeciwnych dalsze winy prawne, odsyłamy. A tak my sąd w tey sprawie imści pana Thomasza Petruszewicza—skarbnika Starodubowskiego y ieymości pani małżonki imści z niewiernymi żydami Lewkiem y Jozephem Illewiczami, Łazarowiczem, Izakiem Aronowiczem Abramowiczem, Mowszą Neyszokowiczem, Izraelem Jozephowiczem, Izakiem Judkiewiczem, Dawidem Judkiewiczem, Boronimem Szaszmanowiczem, Natanowiczem, Izakowiczem y innemi wszystkiemi żydami—starszymi synagogi Kieydanskiej, bacząc to, iż obżalowani żydzi, będąc o rzecz wyż pomienioną zapozwanemi, iako sami za pokilkakrotnym przywołaniem ieneralskim do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwey o niestaniu swym nie uczynili, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdaiemy, a zatym dekreta y wszystek proceder prawa względem niedość uczynienia dobrowolnemu własnemu zapisowi od niewiernych żydów synagogi Kieydan-

skiey imści panu Thomaszowi Petruszewiczowi na rzecz w nim wyrażoną danemu uroszczony, a mianowicie poślednieyszysądu głównego trybunalnego w roku tysiącsześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, miesiąca Marca iedynastego dnia ferowany, stwierdziwszy, summy onymże wskazaney pięćdziesiąt dwa tysiące dwieście czterdzieście złotych polskich, za szkody, nakłady prawne pięćset złotych polskich, z wpisnym y pamiętnym cum lucris nam sądowi danym, wszystkiego summą pięćdziesiąt dwa tysiące siedmset pięćdziesiąt złotych polskich na niewiernych żydach Lewku y Jozephie Illewiczach, Łazarowiczu, Izaku Aronowiczu, Abramowiczu, Neyskowiczu, Jzraelu Jozephowiczu, Izaku y Dawidzie Judkiewiczach, Boronimie Szaszmanowiczu, Natanowiczu, Izakowiczu y na innych wszystkich starszych żydach synagogi Kieydanskiey, na ich wszystkich dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, z wolnym arestowaniem y zabieraniem onych na domach, kromach, towarach, handlach, szynkach, a same pomienione osoby na infamią, na gardło y na łapanie imści panu Thomaszowi Petruszewiczowi — skarbnikowi Starodubowskiemu y ieymści pani małżonce wskazuiemy, onychże podług prawa coaequationis iurium W-o X-a Litt-o za infamissow exnunc uznawszy, a dla publikowania ienerała sądowego przydawszy, publikować y proklamować nakazuiemy, a na odprawę za summę wskazaną do urzędów ziemskiego lub grodzkiego powiatu Upitskiego y innych wojewodztw y powiatów wszelkich urzędów, pod któremi dobra obżałowanych pokażą y osoby poścignione być mogą, założywszy na sprzeciwnych dalsze winy prawne odsyłamy. A gdy dzień ośmnasty msca Juny roku teraznieyszego przypadł, ienerał Piotr Zynza dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi sądu naszego, niewiernych żydów Lewka y Jozepha Illewiczów, Łazarowicza, Izaka Aronowicza, Abramowicza, Neyzekowicza, Izraela Jozefowicza, Izaka y Dawida Iudkiewiczów,

Boronima Szyszmanowicza, Natonowicza Izakowicza y innych wszystkich starszych synagogi Kieydanskiey za infamissow w izbie sądowey et in foro publico, przy bytności wielu wszelkiey condycyey ludzi ogłosił y tę publikacją swoią a loco publicationis rediens, judicialiter zeznał. Ktora sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала за 1700 г., № 329, л. 1604.

№ 158.—1700 г. Юня 19.

Трибунальный декретъ, присуждающій нѣсколькихъ евреевъ къ сожженію за произведенную ими въ Комайскомъ костелѣ покражу церковныхъ сосудовъ и драгоцѣнныхъ украшеній съ иконъ и денегъ и къ уплатѣ двойной стоимости похищеннаго.

Roku tysiącznego siedmsetnego, msca Junii dziewiętnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w-m x-ie Lit-m z wojewodztw, ziem y powiatow na rok terazniewszy tysiączny syedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa w Bogu wielebnego imć xiędza Dawida Podebronowicza—plebana kościoła Komayskiego, z delacyey pana Krzysztofa Łukaszewicza—zakrystyana tego kościoła Komayskiego, z niewiernym żydem Jakubem Salamonowiczem, z miasta Pinczowa, samym pryncypałem, Nochimem z Lublina, Izraelem z Przeworska, Johelem z Murawy z Nikliszporku, dla złodzieystwa od miasta do miasta włóczącemi się świętokradzcami, Moszkiem alias Moyzeszem przezywaiącym się Senatorem, w miasteczku Wizunach mieszkaiącym, z temi łotrami przewodnią maiącym, także z paręcznikami onego, Kasrelem Moyzeszowiczem, Jakubem Izakowiczem, Abramem Salomonowiczem, y całym kahałem żydowskim Wizunskim y Kowarskim, starszemi tego

kahału wszystkimi, w Wilnie na ten czas zostającymi, w spolney radzie do kradzieży będącymi, tudzież z imię panem Janem z Goryszewa Goryszewskim—stolnikiem Brzeskim, podstarościm Wilkomierskim, dzierzawcą Wizunskim y samą ieymć, za zakazem obżałowanym osobom podanym, mieniąc o to: iż przerweczeni obżałowani żydzi, wiedząc dobrze o szcudrobliwym na kościół Komayski y obraz cudowney Najswiętszey Panny przez pobożnych dobrodzieiow w różnym splendorze, złocie, srebrze, perłach, klejnotach nadaniu, na które obżałowani żydzi zawziowski appetyta, po różnych miastach, snać y w mieście i. k. mei Wilnie, immediate przed zaczęciem sądów głównych trybunalnych złodzieystwem się bawiwszy, nie mało szkody ludziom poczyniwszy, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym ze dnia dwudziestego piątego na dzień dwudziesty szosty msca Apryla, w nocy, wymyślnemi iakowemiś złodzieyskimi sposobami, przez mocne y warowne zamki do kościoła w Komaiach, w powiecie Wilkomierskim będącego, y tam rozłupawszy siekierami cymborium, śmieli y wazyli się pomienieni żydzi niewierni Jakub Sałomonowicz, Nochim z Lublina, Izrael z Przeorska, Johel z Morawy, sprośnemi łotrowskiemi rękoma swemi sacra sacrorum tangere, puszkę cum venerabili ze czterdziestą sześciami komunikantow wziąć y drugim do kahałów żydom na eluzyą, maiestatu pańskiego oddać, czyli też gdzie zadzieli, przytym dwa kielichy prożne wziowszy, obraz najswiętszey Panny y oltarz Jana świętego odarszy, perła, pierscienie złote, srebra w tabliczkach y inne różne splendory na tymże obrazie będące, także lamp dwie srebrnych w kosciele wiszących, sacrilega manu pozabierali, a niekontentuiąc się tym, ale włomawszy się takowym że złodzieyskim sposobem do zakrystey, monstrancyą wielką srebrną y pieniędzy żałującego imię xiędza plebana, co tam być mogło, y innych niemało kościelnych rzeczy, podług osobliwego rejestru, co może żałujący pamiętać y wiedzieć,

letko rachuiąc na złotych dwanaście tysięcy wykradli, kościół y chwałę boską z ozdoby dla zapamiętały złości swey obnażyli, y te wszystkie srebro y splendor w kosciele Komayskim pokradziony, zniosszy do obżałowanego żyda Moszki, w Wizunach mieszkającego, iakowęś między sobą exdizwizją kradzieży y pieniędzy za to u Moszki wziętych, czynili; zatym gdy żałujący imię xiędz pleban Komayski, postrzegszy takowe bezbożne okradzenie kościoła Komayskiego, dawszy o tym znać wielmożnemu imię panu staroscie Rumborskiemu, iako kolatorowi tego kościoła, a za dodaniem od imści ludzi po różnych miejscach opyt czynił, że kościół okradziony doniosł, iesli by się rzeczy kościelne gdzie pokazali, y iakowych złoczyńcow przedaiących, aby do żałującego dawali wiedzieć upraszał; po którym takowym opycie, w kilka dni dla nieustaiącey o tym świętokradztwie quaerimoniey y quereli imię xiędza plebana Komayskiego, za rządzeniem Naywyższego Pana, który chwały swey świętey zawsze iest vindex y za okazaniem lica skradzionych wysz wyrażonych rzeczy, szmatow, koron złocistych, srebrnych y lamp, a za poścignieniem y nagonieniem incarcerowanego, teraz obżałowanego żyda Jakuba Sałomonowicza, drugich żydów towarzystwa iego świętokradzcow, z żydówkami dwoma półmle od Kowerska w polu uchodzących, gdy niektorzy z ichmć panów obywatelów, mianowicie imię pan Stanisław Giedroyć y y imię pan Stanisław Moygis, w niebytności żałującego xiędza, uganaiąc tych żydów y żydowek, iako iawnych y przyliczonych złodzieiów uchwytawszy, tylko obżałowanego Jakuba Sałomonowicza y Iohyla z Murawy z dwoma żydówkami przez Kowarsk prowadzili, tedy żydzi w Kowarsku mieszkające, całym kahałem swoim, snać poczuwaiąc się do tego złodzieystwa, będąc uczestnikami et complices, uczyniwszy tumult, w roku tymże wysz pisanym msca Apryla dwudziestego dziewiątego dnia tych złodzieiów żydów y żydowek, nic nie respektuiąc na srogość prawa pospolitego, na

takowych swawolnych ludzi opisanego, niesłusznie od prowadzących wysz mianowanych osob żyda z Murawy y żydówki obiedwie odbili, odgromili, u siebie przechowywali y przechowuią, których żydów imśe pan Giedroyé y imé pan Moygis in instanti kahałowi Kowarskiemu przyparęczyli y aresztowali, mimo które przyparęczenie, niewiedzieć gdzie tego żyda y żydówki podzieli, a Jakub Salamonowicz zostawszy y sam ieden tylo osadzonym będąc, chcąc usé paen srogich, za takowy kryminał przez siebie zasłużonych, porwawszy lichtarz żelazny, samego siebie w gardło y w bok ranił y mało o śmierć nie przypawił. Zatym żałujący imé xiądz pleban Komayski, wziowszy wiadomość z relacyey pryncypałów, osobiwie z obżałowanego Jakuba Salomonowicza, że nie mało splendoru y srebra w kościele Komayskim pokradzonego u obżałowanego żyda Moszka alias Moyżesza, nazywającego Senatora, w mieście Wiżunach mieszkającego, u kogo przerzeczeni żydzi przed okradzeniem kościoła y po okradzeniu czas nie mały mieszkali, znajduie y iest u onego, iako prawo każe, żałujący imé xiądz pleban Komayski u obżałowanego imé pana Goryszewskiego — podstarościę sądowego Wilkomirskiego, dzierżawcy na ten czas Wiżunskiego, uczynienia sprawiedliwości z tego żyda Moszka, lub też z tym licem o wydanie onego, sam przez się y przez listowną instancyą, oraz interpozycyą imści pana Raieckiego — starosty Rumborskiego, iako collatora kościoła Komayskiego, upraszał, tedy obżałowany imé pan Goryszewski, spolnie z ieymé panią małżonką swoią, iako będąc dissidentami in religione, a zatym kościołowi Komayskiemu rzymskiemu nieprzyjaznemi, in instanti obwinionego żyda żałującemu nie wydali, ale faworyzantami iawnemi złoczyńców stając się, na parękę tym żydom obżałowanym Kasrelowi Moyżeszowiczowi, Jakubowi Izakowiczowi y Abramowi Salamonowiczowi, w Wiżunach mieszkającym, tego żyda Moszka, pryncypała spolnego y y świętokradzce, naypierwszego uczestnika,

iawnego łotra, spolnym łotrom ze dworu na parękę wydawszy y w przyparęce onych przyiowszy, za częstokrotną przez żałującego imé xiądza plebana Komayskiego requizycią, nie tylko sprawiedliwości z onego nie uczynił, ale czas od czasu zwlekiąc złoczyńcom folgował; dla tego ieszcze gdy żałujący, chcąc tak strasznego kryminału w sądzie głównym trybunalnym windykować, tego kryminalistę pod wartę trybunalskę oddawszy, o stawienie żyda przyparęzonego u imści pana Goryszewskiego przyjacielsko upominał się, tedy obżałowany, popełniając pod sądami głównemi trybunalnemi iawny zbytek y exces, nie tylko stawić tego żyda Moszka nie deklarował, lecz srogą przegrozkę na zdrowie żałującego imści xiędza plebana tu w mieście Wilnie w tymże wysz pisanym roku msca Junii piątego dnia uczynił, o które to przez obżałowanego imci pana Goryszewskiego w nieuczynieniu sprawiedliwości z obwinionych żydów, a przez żyda Jakuba Salomonowicza, wespol z drugimi pryncypałami od niego powołanemi, spolney rady y namowy z żydami kahału Wiżunskiego y Kowarskiego, także z żydem Moszką alias Moyżeszem nazwanym Senatorem, o wykradzenie kościoła Komayskiego, o przechowanie żydów włocęgow, złodzieiów, łotrow, onym rady y pomocy doddawanie, chcąc prawem czynić, tak z obżałowanym Jakubem Salomonowiczem, w więzieniu będącym, iako y ze wszystkimi obżałowanymi żydami do stawienia, ante omnia u sądu naszego głównego trybunalnego w Wilnie odprawuiącego się przez imé pana Goryszewskiego żyda Moszka, alias Moyżesza, nazwanego Senatora y paręczników iego, żydów Kasrela Moyżeszowicza, Jakuba Izakowicza y Abrama Salomonowicza, spolnych łotrow, przyparęczonych y w przyparęce przyiętych, a z kahałem Kowarskim y szkołą onych o niesłuszne pomienionego żyda, złodzieia z Murawy, żydówek dwóch odbicie, onym pofolgowanie y dostawienia także onych, iako szkole Kowarskiej przyparęczonych, dobrze imści zna-

iomych y gdzie teraz się obracają, ponieważ mając ich sobie przypareczonych dobrowolnie wypuścili wiadomych, a za niestawieniem za tak iawną przez obżałowanych żydów swawolą, także złodzieystwo, do wskazania paenas criminalissimas, do powrocenia abo nagrodzenia pokradzionych w kościele Komayskim złota, srebra y innych rzeczy, splendoru kościelnego y szkod nakładów prawnych, które żalujący imć xiądz pleban spendował y spenduie teraz, zachowawszy sobie w dalszym procederze prawnym wolne tey żaloby melioratią, lub też do zaniesienia inszey protestacyey et in toto do kogo z prawa ukazano będzie salwum ius tym zakazem, na którym rzecz dostateczniey opisana, przed sąd główny trybunalny zapozwał. Do której sprawy, po zażywanych od niewiernego żyda Jakuba Salomonowicza, z pod warty na każdym terminie personaliter stanowionego, dylacyach y dobrodzieystwach prawnych, to iest, na dniu dziewiątym miesiąca Junii patronow y po przydaniu naszym onemu pana Jerzego Woytkiewicza, y pana Jerzego Woronowicza, y pana Pawła Rewińskiego, na dniu dwunastym po wzięciu na copią z zakazu, na dniu szesnastym na copie ze wszystkich spraw y podaniu onych na dniu niniejszym, to iest, dziewiętnastym tegoż msca Juny, anni praesentis, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, przez aktorów pan Jan Suroż Frąckiewicz—kracyz Wilenski y pan Michał Bohdanowicz, a od niewiernego żyda Jakuba Salomonowicza pan Paweł Rewiński y pan Jerzy Woytkiewicz patronowie, za mocami prawnemi sobie do tey sprawy danemi y ustnie zleconeni, przy bytności tak imć xiędza plebana, tudzież zakrystyana kościoła Komayskiego, iako też y żyda Jakuba Salomonowicza, z pod warty postawionego, oczewisto stawali y prawnie rosprawowali się. Zatyń strony powodowey patron pan Frąckiewicz podanych obżałowanym niewiernym żydom Jakubowi Salomonowiczu, tu pod wartą będącemu, Moyżeszowi—Senatorowi, Kaszrelowi Moyżeszowiczowi, Jaku-

bowi Izakowiczowi y Abramowi Salomonowiczowi y całym kahałom żydowskim Wiżunskiemu y Kowarskiemu, za bramą Trocką tu w mieście i. kr. mci Wilnie Nochimowi z Lublina, Izraelowi z Przeorska, Iohilowi z Murawy z Nikloszporku, do brom na ulicach Subacz y Trockiey będących, poprzybiianych, a imć panu Goryszewskiemu za bramą Trocką ku zborowi ewangelickiemu idącemu oczewisto w ręce podanych pięciu stronie, przez ienerała Piotra Zyuze zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądow naszych uczynionym słusznie y iawnie dowiodszy, żalobę aktorów swoich iteruiąc wniosk: że obżałowani żydzi w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym ze dnia dwudziestego piątego na dzień dwudziesty szesty, mca Apryla w nocy, przez zamki do kościoła Komayskiego dobywszy się, cymborium siekierami rozłupawszy, puszkę ze czterdziestą komunikantow wzięli y czy drugim kahałom y żydom na eluzyą maiestatu panskiego oddali, czyli też gdzie zadzieli, kielichow dwa próżnych wzięli, obraz nayswiętszey Panny y ołtarz świętego Jana z ozdob, srebra, kleynotow odarli, lamp dwie srebrnych wiszących zabrali, do zakrystyey włomawszy się, monstrancyą srebrną wielką y pieniądze aktora pozabierali, szkody na dwanaście tysięcy złotych uczynili, które srebro do żyda Wiżunskiego, nazywającego się Moszka zaniśli y czy tym srebrem, czyli też pieniędzmi za srebro u Moszki wziętemi podzielili się, a potym gdy iuż z Wiżun uchoadzili, za poścignieniem y złapaniem pomienionego Jakuba Salomonowicza y Iochila z Morawy, towarzysza iego, z żydowkami dwóma, których gdy imć pan Gieydroyé y imć pan Moygis do Kowarska przyprowadzili, w roku tymże terazniejszym y tegoż msca Apryla dnia dwudziestego dziewiątego, żydzi Kowarsey, uczyniwszy tumult, żyda z Morawy y żydowek dwie odbili, za wzięciem icdnak iuż pewney wiadomości, że żyd Wiżunski nad prawo y wszel-

ką słusność srebro kościelne od tych złodzieiów nabywać, złodzieiów czas nie mały przed tą kradzieżą y po kradzieży u siebie przechowywać ważył się, aby onego do sequestru urzędowego y do imści pana Goryszewskiego, iako podstarościę sądowego Wilkomierskiego, a dzierzawcy Wiżunskiego, wzięto, lub też załuiącym, iako łotra, złodzieia wydano, abo też sprawiedliwość uczyniono, imć pana Goryszewskiego od załuiącego proszono; kahał tedy Wiżunski imści pana podstarościę zabiegszy, iawnego łotra na parenkę wzięto, a imć pan Goryszewski y sama ieymć, bendąc dissidentes in religione, łotra łotrom na parękę wydali, sprawiedliwości nie uczynili, sądy czas od czasu odkładali, a nad to, popełniając pod sądami naszymi excess, przegrożki na zdrowie aktorow czynili, czego processem od aktorow na obżałowanych przed namisz sądem zanicionym y per extractum w dacie roku terazniejszego tysiąc siedmsetnego, msca Junii piątego dnia wyiętym, tudzież relacją ieneralską y rejestrem poczynionych szkod w grodzie Wilenskim aktykowanych dowiodszy y że przy licu żyd Jakub Salamonowicz wzięty iest, ktore przed nami sądem pokazywano, doniosszy, tego żyda Jakuba Salamonowicza, aby doskonalsza w tym mogła być wiadomość, na tortury wskazania prosił, a pan Rewiński, żydowi Salomonowiczowi przydany patron, odezwawszy się wniost, że pryncypał onego nic niewinien, niepodeyrzany, nikomu z złodzieystwa niewywodził się y w tey sprawie strona powodowa żadnym nie dowiodła dokumentem, aby on był co winien, lica przy nim nienaleziono, ale tam z drugimi żydami zszedł się y zaiedno szedł drogą, potym gdy ich dogoniono, zaiedno do Kowarska przyprowadzono, tamci pouciekali, to snać byli y winni. On zaś iako nic niewinien, to też nie uciekał, zaczym alleguiąc prawa pospolite statutowe, artykuł sześćdziesiąt pierwszy z rozdziału iedynastego, dla lepszego objaśnienia tey sprawy na inquizycyą odesłania żadał. Na takową pana Rewińskie-

go kontrowersyą pan Bohdanowicz prawnie replikuiąc doniosł, że niepowinna być wyprowadzona inkvizycyą, bo koźdemu, yle w powiecie Wilkomierskim iest rzecz wiadoma, że kościół Komayski żydzi okradli, lice które u sądu naszego pokazywano przy tychże winowaycach, przy których y ten żyd był, naleziono, zaczym podług pierwszey instancyey żyda pod wartą będącego na corporalną inquizycyą wskazania, a iezeli tego potrzeba, tedy y do przysięgi zakrystyanowi Komayskiemu na szkodach y wszystkich punktów w żalobie inserowanych zabierając, uznania oney, a na żydzie Salamonowiczu, simul et paenas criminales decerni upraszał. E contra pan Woytkiewicz od Jakuba Salamonowicza stawiając, a dowodząc tego, że blizszy by był do odvodu żyd Jakub Salamonowicz, iako niewczym niewinny, niepodeyrzany, bez żadnego lica wzięty, ale żeby niewinność onego lepiej y doskonaley objaśnić się mogła, gdzie iego wzięto, aby ci ludzie, iesli ten żyd iest co winien, podług prawa przed ichmć panami inquisitorami zeznali, do zwysz wyrażonego przez pana Rewińskiego allegowanego referuiąc się prawa, tey sprawy na inquisitią ad locum loci odesłania prosił y domawiał się. W ktorey sprawie z oczewistey stron przy postanowionym z pod warty żydzie Salamonowiczu kontrowersyi, my sąd przysięgi żadney, do ktorey się od imć xiędza plebana Komayskiego stawiając panu Krzysztofowi Łukaszewiczowi—zakrystyanowi Komayskiemu zabierano, na tenczas nie uznawając, żyda Jakuba Salamonowicza, iako przy licu wziętego, dla dostateczney informacyey w tey sprawie na korporalną inquizycyą, na tortury wskazuiemy, które turtury dnia dwudziestego pierwszego praesentis nad tymże żydem przez mistrza na mieyscu zwykłym odprawić się maia, a dnia dwudziestego trzeciego tegoż msca Junii strony finalną w samey rzeczy rozprawę przyiąć powinni będą. A po odprawioney nad przerzeczonym żydem Jakubem Salamonowiczem corporalney inquisicyey, gdy ta sprawa na

dniu dwudziestym szóstym tegoż miesiąca Junij ku sądzeniu naszemu przypadła, tedy za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od imsci xiędza plebana Komayskiego wysz wyrażony patron imć pan Frackiewicz stawaiąc, tego żyda Jakuba Salamonowicza z pod warty personaliter u sądu naszego postawienia affektował, za postawieniem ktorego ab utrinque zwysz wyrażeni patronowie stawali. Zatym pan Frackiewicz patron actoreae partis przypadłego tey sprawie terminu dekretem sądu naszego oczewistym na dniu dziewiętnastym tegoż miesiąca Junii ferowanym słusznie, prawnie dowiodszy, inquisitią podług pomienionego sądu naszego dekretu nad żydem Jakubem Salamonowiczem czynioną, na piśmie z podpisem ręki ieneralskiej oddaną czytał, która de verbo ad verbum tak się w sobie: Confessata żyda Jakuba Salamonowicza za dekretem sądu głównego trybunalnego, roku tysiąc siedmsetnego ferowanego, dnia dwudziestego pierwszego miesiąca Juny w Wilnie czyniona. Naprzod przed samą confessatą nieprzyznał się ten żyd Jakub Salamonowicz, aby miał z drugimi żydami, to iest Jzraelem z Przeorska, Nochimem z Lublina, Jchilem z Nikliszporoku, być w Komaiach y łupać kościół, tylko z boku słyszał, że ci pomienieni żydzi Jzrael Nochim y Jchiel, odprawiwszy szabas, z Wiżun szli do Komay y z tamtąd powrociwszy ze srebrem nazad, przedali żydowi Moszkowi alias Moyżeszowi, nazwiskiem Senatorowi, za dziewiędziesiąt talarów bitych y te pieniądze od niego odebrali, tylko złotych czterdzieście pięć zostało przy Moszku w Wiżunach. Za pociągnięciem tedy pierwszym Jakub Salamonowicz zeznał, że Meier żyd, arendarz Onikszanski, tych trzech żydów podmówił do tey kradzieży kościoła Komayskiego, daley gdy się pytano przyznał się, że y sam ten to Jakub żyd był w tey kompaniey z niemi, kościół bez ognia w nocy witrychem otworzyli, on stał na straży u drzwi na cmentarzu, a tamci trzey cymboryum siekierami wylupali, puszkę z

nakrywką y z komunikantami świętymi wzięli, w zakrystyey kielichow dwa y patyny dwie, monstrancyą, lampy dwie, wzięli y całkiem te srebro w Wiżunach Żydowi Moszkowi Senatorowi przedali, komunikanty święte z puszek, które mienił być iak piątaki, do tegoż Moszka z puszką oddali, który z puszek na sprosne ręce swe wysypał, a potym, w papier wsypawszy, do skrzyni dał żonie swoiey zchować y namuwili się z sobą, że mieli w ogniu spalić. Za drugim razem zeznał, że reszta srebra mnieyszego od Moszka żyda pozostałego przynieśli do żyda Meiera Onikszanskiego, krewnego Moszkowego, ktorzy, że nie wprzod u niego byli, nieprzyiół y przy tamtych trzech żydach zostało srebro, co mieli wychodząc z Wiżun, z którym to srebrem oddbito w Kowarsku. Za trzecim razem wyznał ten Jakub złodziey, że Ayzik, arendarz Woynoyski, syn Gierszona arendarza imści pana Sokołowskiego—stolnika Jnflanskiego, będąc na iarmarku w dzień świętego Jerzego w Wiżunach, namówił z Moszkiem—Senatorem iego y tamtych trzech, dawszy informacyą, aby szli do wykradzenia tego srebra, że mieli z nim dzielić się, ale potym nie mu nie dali, przykazał tedy tym złodzieiom Ayzik, aby niepowiadali żenie onego, ieśliby się pytała dokąd idziecie; powiedzcie że do Rakiszek idziem; w teyże karczmie gdzie żona Ayzika pili wódkę y piwo; a tak nieopowiadaiąc się poszli do Komay, tamże w polu siedzieli czekaiąc wieczora. Jnney kradzieży gdy się pytali nie przyznał się. Piotr Adamowicz—ienerał J. k. msci, przy confessacie były, własną ręką podpisałem. A po przeczytaniu tey inquizycyey, žaloby, relacyi y rejestru donosił, że co iest od imć xiędza plebana Komayskiego w uroszczoney y zaniesoney žalobie wyrażono, to wszystko na widok się pokazało z inquizycyey, że żydzi bez ognia w nocy kościół Komayski zamek witrychem otworzywszy wykradli, cymborium siekierami rozłupali, puszkę z nakrywką y z komunikantami wzięli, kielichow dwa, patyny dwie, monstrancyą, lampy dwie za-

brali y te srebro do Moszka żyda Wizunskiego zanieśli, który z niemi mając przewodnią y srebro koscielne prawem popolytym obwarowane nabywać, komunikanty ad sacrilegos manus wysypywać, y one na eluzją prawdziwey Chrzescianskiej wiary chować ważył się. Już tedy evidentissime pokazało się, że ci żydzi, przyliczni świętokradce; wiedzieli żydzi Kowarscy, kogo odbić, wiedział kahał Wizunski, kogo na paręke brać, a imść pan Goryszewski niechciał Moszka żyda, przewodce y przylicznego złodzieia, wydać, ale drugim żydom na paręke dał, sprawiedliwości czas od czasu zwłoczac uczynić niechciał, przyparęczenie przyoił. Pokazało się też y to że y ten żyd Jakub Salamonowicz z niemi w kompaniey był, uczestnikiem teyże kradzieży iest, spolna ich wszystkich na takowz zły y niesłychany uczynek była obrada; na dalszy tedy ieszcze dowod panu Krzysztofowi Łukaszewiczowi—zakrystyanowi Komayskiemu, na tym: iako w roku teraznieyszym tysiąc siedemsetnym ze dnia dwudziestego piątego na dzień dwudziesty szosty miesiąca Kwietnia, w nocy, obwinieni żydzi, w przyparęce u imści pana Goryszewskiego—stolnika Brzeskiego y innych osob będące, przez zamki do kosciola Komayskiego dobywszy się, cymborium siekierami rozłupiwszy, puszkę ze czterdziestą sześcią komunikantami, a kielichow dwa próżnych wzięli y czyli do kahałów, czyli gdzie oddali, z obrazow ozdoby odarszy, srebro, klejnoty, lamp dwie wiszących, z zakrystyey monstrancyą wielką y pieniądze zabrali, szkody na dwanaście tysięcy uczynili; za poścignieniem zaś złoczyńcow y przyprowadzeniem do Kowarska, żydzi Kowarscy dnia dwudziestego dziewiątego Apryla, uczyniwszy tumult, żyda z Murawy y żydowki odbili; na tym: iako Moszko żyd Wizunski srebro koscielne od tych złodzieiow za talerow dziewiędziesiąt nabył, złoczyńcow u siebie przechowywał, ktorych potym kahał Wizunski na parenke wziół, do iuramentu zabierając, do onego uznania, a po wykonanym

iuramencie tak żyda Jakuba Salamonowicza, personaliter u sądu naszego postanowionego, iako też Nochima, Jzraela y Jchila y Moszka przezywającego się Senatora, tudzież żydow kahału Kowerskiego, że zniemiż znać przewodnią mając, Jchila żyda y żydowki dwie odbili, tudzież żydow kahału Wizunskiego, że Moszka żyda na paręke wzięli, onego niestawili na paeny criminalne żywo ogniem spalaniem wskazania y tak na wykonanie przysięgi, iako też na uczynienie nad Jakubem Salamonowiczem executiey terminu złożenia; a że się też Nochim, Jzrael, Jchil, Moszko y paręcznicy onych Kaszrel Moyżeszowicz, Jakub Jzakowicz, Abram Salamonowicz y cały kahał Wizunski y Kowarski—starsi tego kahału y imść pan Goryszewski y pani małżonka imści do prawa nestawali, tedy na upad w rzeczy wzdania y żydow na infamią y na łapanie, imści pana Goryszewskiego y panią małżankę imści, z przyczyn w żalobie wyrażonych na infamią tylko, przytym za szkody kościołowi Komayskiemu na dwanaście tysięcy złotych poczynione, sowito dwudziestu czterech tysięcy, osobliwie za szkody, nakłady prawne w tey sprawie erogowane, sześciuset złotych polskich z kopami wpisnego y pamiętnego et cum lucris nam przychodzącymi, na majątnosciach y dobrach obżalowanych, domach, kromach, handlach, towarach, spławach, arendach y na innych wszelkich majątnosciach onych, leżących, ruchomych, sumach pieneznych, gdziekolwiek będących, żalującemu imści xiędzu plebanowi Komayskiemu wskazania, y tak pomienionych żydów na upad w rzeczy wzdanych, iako też imści pana Goryszewskiego y panią małżankę imści, według prawa coaequationis, ex nunc za infamisow uznania y dla publikowania tey infamiey ienerała sądowego przydania publikować y proklamować nakazania, a iako za sumę wysz wyrażoną dla uczynienia na pomienionych obżalowanych osob dobrach, odprawy, tak na poścignienie y złapanie pomienionych zwysz wyrażonych żydów, dla

uczynienia nad onemi przez mistrza executy do urzędów grodzkiego lub ziemskiego Upitskich y innych wszelkich sądów tych wojewodstw y powiatów, gdzie osoby y dobra onych okażą się, z założeniem paen prawnych y odesłania, a do Meicra żyda, arendarza Oniksztańskiego y do Azyka, arendarza Woynowskiego, do czynienia prawem salwy zachowania u nas sądu prosił y domawiał się. A od Jakuba Salamonowicza, patron onemu przydany pan Rewiencki odezwałszy się, replikował, że pryncypał onego, to jest Jakub Salamonowicz nie niewinien, bo Jzrael, Nochim y Jchel tego Jakuba gwałtem z sobą wzięli y tamci tak kościół łupali, iako też y splendor brali, a iego na straży postavili, on iuż im poniewoli nie kompaniey dopomagać, ale służyć musiał, iemu ani tego srebra, co pobrali, ani też pieniędzy, co za srebro wzięli, nie dali, ale to wszystko przy tamtych y przy Moszku Senatorze zostało, y on kiedy szedł do Kowarska na dobrowolney drodze, bez żadnego lica wzięto, bliższego tedy Jakuba Salamonowicza. Natym: iako żydzi Nochim z Lublina, Jzrael z Przecorska y Jchel z Murawy, idąc do Komay, niewiedząc w iaki sposób, gwałtem niemal onego z sobą wzięli, aby stał na straży przymusili; na tym: iako on do tego srebra nietykał się y tak samego srebra, iako też pieniędzmi za one nie brał; na tym, iako żadnego lica przynim nienaleziono y niwczym w obżalowaniu imści xiędza plebana Komayskiego winnym nie jest, do przysięgi uznania, a po przysiędze od żałoby przez imści xiędza plebana Komayskiego do onego uroszczoney uwolnienia dopraszał się. Replikując na to pan Bohdanowicz, patron imści xiędza plebana Komayskiego doniosk: że Jakub Salamonowicz tym się nie może excusować, że go gwałtem drudzy żydzi wzięli, bo do takich rzeczy nikt nie może przymusić, a do tego pokazało się z inquizycyey za trzecim pościąganiem zeznaney, że go Azyk, arendarz Woynoyski, syn Gierszona arendarza imć pana Sokółowskiego—stolnika Juflan-

skiego, z Moszkiem Senatorem, na święty Jerzy, na iarmarku spolnie ich wszystkich czterech, dawszy im informatią do takiego złego bezbożnego uczynku namówili, z czym iuż wiedział, poco do Komay, a ile do kościoła szedł y czego miał się spodziewać, iuż tedy to było dobrowolne zezwolenie, do tego nikt niemógł przymuszać y innemi obszernie wniesionemy prawnemi replikowawszy ratiami, za przysięgą zakrystyana tego, żyda na garło żywo spaleniem y na inne srogie męki wskazania. a drugich na upad w rzeczy y na paeny kryminalne, a na dobrach wskazu podług pierwszego strony swey domawiania decerni żądał. Nakoniec pan Woytkiewicz, szeroce odpowiadając, że ten żyd na torturach z bólu wielkiego y sam niewiedział co mówił, ale teraz tak zeznawa, iak w samey rzeczy było, z czym przy wyszszym stawiając domawianiu y na punktach zwysz wyrażonych, do przysięgi zabierając do oney uznania, a po przysiędze od żałoby uwolnienia, a do drugich żydów zwysz specyfikowanych imści xiędzu plebanowi Komayskiemu salwy zachowania prosił y domawiał się. Atak my sąd w tey sprawie w Bogu wielebnego imści xiędza Dawida Podebrynowicza—plebana kościoła Komayskiego, z dylacyey Jana Krzysztofa Łukaszewicza—zakrystyana tegoż kościoła Komayskiego, z niewiernym żydem Jakubem Salamonowiczem, z miasta Pinczowa, samym pryncypałem, Nochmem z Lublina, Izraelem z Przeworska, Ichilem z Morawy z Nikliszporcka, Moszkiem Moyżeszem, przezywaiącym się Senatorem, Kaszrelem Moyżeszowiczem, Jakubem Izakowiczem, Abramem Salamonowiczem y całym kahałem żydowskim Wiżunskim y Kowarskim starszemi tego kahału, także z imć panem Janem z Goryszewa Goryszewskim—stolnikiem Brzeskim—podstarościm Wilkomierskim, dzierzawcą Wiżunskim y samą ieymć, z oczewistey między imścią xiędzem plebanem Komayskim, a żydem Jakubem Salamonowiczem, z pod warty do sądu postanowionym kontrowersyey, poniewasz tak z produktu y do-

wodów imści xiedza plebana Komayskiego, iako też z odprawioney nad żydem Salamonowiczem corporalney inquizycyey iawnie y widomie u sądu naszego pokazało, że ten żyd Jakub Salamonowicz do okradzenia kościoła Komayskiego był uczestnikiem y sam do szkod świętokradztwa y złodzieystwa z drugimi żydami popełnionego znalazł się. Zaczym my sąd, do prawa pospolitego y świętey sprawiedliwości przychylając się, a na dalszy dowod zakrystyanowi Komayskiemu p. Krzysztofowi Łukaszewiczowi, samemu iednemu, na tym iako sprawiedliwie w roku terazniejszym tysiąc siedmsytnym ze dnia dwudziestego piątego na dzień dwudziesty szosty msca Kwietnia w nocy obwinieni żydzi w przyparęce u imści pana Goryszewskiego—stolnika Brzeskiego y innych iehmé będące, przez zamki do kościoła Komayskiego dobywszy się, cymboryum siekierami rozłupawszy, puszkę ze czterdziestą sześcią komunikantami, a kielichow próżnych dwa wzięli y czyli do kahałów czyli, też gdzie oddali, z obrazów ozdoby odarszy, srebro, klejnoty, lamp dwie wiszących, w zakrystycey monstrancją wielką y pieniądze zabrali, szkody na złotych dwanaście tysięcy uczynili, za poścignieniem zaś zloczyncow y przyprowadzeniem do Kowarska, żydzi Kowarscy dnia dwudziestego dziewiątego Apryla, uczyniwszy tumult, żyda z Morawy y żydówki odbili; na tym: iako Moszko żyd Wiżunski srebro kościelne od tych złodzieiow za talerow dziewiędziesiąt nabył, zloczyncow przechowywał, których potym kahał Wiżunski na paręke wziął, przysięgę uznawszy, termin na wykonanie oney dzień dwudziesty osmy tego msca Junij przed sobą sądem składamy, a po wykonanym iuramencie my sąd pomienionego żyda Jakuba Salamonowicza, iako iawnego przy licu wziętego złodzieia y świętokradce, na paeny kryminalne, to iest, na spalenie żywego ogniem wskazawszy, aby executia nad nim że przez mistrza na miejscu zwykłym tegoż czasu skoro po przysiędze uczyniona była, nakazujemy, a drugich obwinionych

wszytkich, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy y według prawa, żaloby pozwney y domawiania się strony powodowej patrona, za szkody kościołowi Komayskiemu na dwanaście tysięcy złotych od żydow poczynione, sowito dwadzieścia cztery tysiące złotych, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spendowane, sześćset złotych polskich, a z wpisnym y pamiętnym nam danym et cum lueris zapłaconym, wszystkiego summą dwadzieścia cztery tysiące sześćset y dziesięć złotych polskich na pozwanym niewiernych żydach wszystkich y na majątnościach y dobrach onych, domach, kromach, handlach, splawach, arędach y na innych wszelkich leżących ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, a samych obżałowanych niewiernych żydow Nochima z Lublina, Izraela z Przerorska, Ichila z Morawy z Nikliszporka, Moszka Alias Moyżesza przezywającego się Senatora, Kasrela Moyżeszowicza, Jakuba Izakowicza, Abrahama Salomonowicza y cały kahał żydowski Wiżunski y Kowarski, starszych tego kahału, za takowe świętokradztwo na infamią na gardło żywych paleniem, a że do prawa niestawiają, tedy na łapanie, tudzież imć pana Jana z Goryszewa Goryszewskiego—stolnika Brzeskiego—podstarościego Wilkomirskiego, dzierzawce Wiżunskiego y panią małżankę imci w spolney radzie y namowie będących, za nieuczynienie w tak iawney y widomey sprawie sprawiedliwości y niewydanie żyda Moszka świętokradce y przewodnią z żydami złodziejami mającego, na infamią żalującemu imści xiedzu Podobrynowiczowi plebanowi Komayskiemu, wskazujemy, onychże podług prawa coacqutionis ex nunc za infamisow uznawszy, dla publikowania y proklamowania tey infamiey ienerała sądowego przydaiemy, publikować y proklamować nakazujemy; a iako za summę zwysz wyrażoną od nas sądu wskazaną dla uczynienia na pomienionych obżałowanych osob dobrach odprawy, tak na poścignienie y łapanie samych obżało-

wanych wszystkich zwysz wyrażonych żydów, dla uczynienia nad onemi na garłach przez mistrza executiey do urzędów grodzkiego, albo ziemskiego powiatu Upickiego i innych wszelkich sądowych tych wojewodztw y powiatów, pod ktoremi dobra obżalowanych okażą się y osoby poścignione y złapane być mogą, a którego sobie z ichmościów panów urzędników strona do tey sprawy użyć zechce, założywszy na sprzeciwnego temu dekretowi naszemu paeny prawne odsyłamy. A do żydów Meiera, arędarza Oniksztańskiego y Ayzika Woyneyskiego, których z konfessaty żyd Jakub Salomonowicz powołał y do drugich, do których prawo drogę pokaze, salve aktorowi temuż y na potym do konwinkowania onych zachowuiemy. A gdy dzień dwudziesty ósmy tegoż miesiąca Junii anni praesentis, tak dla wykonania przysięgi, iako też dla publikowania proklamowania pomienioney infamiey przypadł, tedy pan Krzysztof Łukaszewicz, zakrystyan kościoła Komayskiego, przy postanowionym z podwarty u sądu naszego żydzie Jakubie Salamonowiczu, z rot y z kancelaryey naszej wyiętey, a przez ienerała czytanej, iurament sobie nakazany w te słowa wykonał: Ja Krzysztof Łukaszewicz przysięgam panu Bogu wszechmogącemu, w Troycy świętey iedynemu, na tym: iako sprawiedliwie w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym ze dnia dwudziestego piątego na dzień dwudziesty szosty miesiąca Kwietnia, w nocy, niewierni żydzi Jakub Salamonowicz z miasta Pinczowa, Nachim z Lublina, Izrael z Przeworska, Ichel z Morawy z Nikliszporcka, Moszko alias Moyżesz, przeżywaiący się Senator, w przyparęce u imści pana Goryszewskiego—stolnika Brzeskiego y innych będące, w nocy przez zamki do kościoła Komayskiego dobywszy się, cymboryum siekierami rozłupawszy, puszkę z czterdziestą sześcią komunikantami, a kielichow dwa próżnych wzięli y czyli do kałałów, czyli też gdzie oddali, z obrazow ozdoby odarszy, srebro, kleynoty, lamp dwie wiszących, w zakrystyey monstrancyą wiel-

ką y pieniądze zabrali, szkody na złotych dwanaście tysięcy uczynili, za poścignieniem zaś zloczyncow y przyprowadzeniem do Kowarska, żydzi Kowarscy dnia dwudziestego dziewiątego Apryla, uczyniwszy tumult, żyda z Murawy y żydowki odbili; na tym: iako Moszko żyd Wiżunski srebro kościelne od tych złodzieiow za talerów dziewiędziesiąt nabył, zloczyncow u siebie przechowywał, których potym kahał Wiżunski na parękę wziół, naczym wszystkim iako sprawiedliwie przysięgam, tak mi panie Boże dopomóż, a iesli niesprawiedliwie, Boże mie ubij. A po wykonaniu przysięgi Piotr Zynza ienerał, sądów naszych pilnuiący, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, w izbie sądowej et in foro publico, niewiernych żydów Nochima z Lublina, Izraela z Przeorska, Ichila z Morawy z Nikliszporcka, Moszka alias Moyżesza przeżywaiącego się Senatora, Kasrela Moyżeszowicza, Jakuba Izakowicza, Abrama Salamonowicza y cały kahał Wiżunski y Kowarski, starszych tego kahału, za infamisow na garło y na łapanie osadzonych, a imści pana Jana Goryszewskiego—stolnika Brzeskiego—podstarościego Wilkomierskiego, dzierzawce Wiżunskiego y panią małżonkę imści za infamisow publikował y proklamował y relacyą publikacyey swey, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. A zatym my sąd dekret sądu naszego, na dniu dwudziestym szostym msca Junij teraznieyszego roku ferowany, we wszystkich punktach y paragrafach nienaruszenie przy mocy zachowuiemy y utwierdzamy y ony do executiey porządkiem prawnym przywodzić pozwalamy. Która sprawa do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego iest zapisana.

№ 154.—1700 г. Іюня 21.

Трибунальній декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ инфаміи и уплатъ Владиславу Головнѣ долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego, miesiąca Juny dwudziestego pierwszego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-ie Litt-m z woiewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzienu przypadła sprawa imć pana Władysława Jozepha Ostrożeckiego Holowni, miecznika powiatu Pńskiego y ieymci pani Zofiey Zienowiczowny Holowniney, mieczney powiatu Pńskiego, małżaków, z niewiernemi żydami Markiem Bernatowiczem, Jozefem Markowiczem, Jzraelem Moyżeszowiczem, Jonaszem Salomonowiczem, Gabryelem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Jzakowiczem, żydami starszymi z całą synagogą Wilenską za zakazem podanym, o to: iż niewierni żydzi z całą synagogą swoją Wilenską, będąc pilno, a gwałtownie potrzebnemi summy pieniendzy, wzięli y pożyczyli gotowey rękodayney, a nie kontraktowey summy, na list dobrowolny zapis swoy u żałujących delatorów dwa tysiąca talarami bitemi, rachując każdy talar po złotych sześciu, a osobliwie pięćset złotych polskich eurenti monetą, którą summę pieniendzy tymże zapisem swoim w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym w dzień świętey Troycy, to iest, dnia szostego meca Junii, na mieyscu pewnym przy xięgach grodzkich Wilenskich, pod troiakimi zarękami y pod winą infamiey, obowiązali się oddać y wypłacić, a tak na terminie, iako y po terminie pomienioney summy żałującym aktorom nieoddali y niewypłacili, przez co w troiakie zaręki płacenia y w winę infamiey popadli. Do którey wskazania y do uznania skuteczney na dobrach, domach, kamienicach, kromach, handlach y wszelkich towarach onych y na samych osobach, nieoglądając

się na żadne protectie, nieodwłoczney exekucyi z przysądzeniem kosztow, nakładow prawnych dwuchset złotych, o szkody y inne praetensie actores przypozwali. Na terminie tedy ninieyszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od żałujących ichmew pana Holowni miecznika Pńskiego y pani małżaki imci patron ichmw, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imć pan Jan Ancuta, skarbnik Brzeski, oczewiscie ku rozprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, starsi kahału Wilenskiego, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomosci nam sądowi y stronie swey o niestaniu swym nieuczynili; zatym wysz rzeczony aktorow patron podanego pozwanym niewiernym wszystkim żydom oczewiście w ręce, tu w mieście ikmci Wilnie, na Żydowskiey ulicy z szkoły wychodzącym, przez ienerała i. k. meci woiewodztwa Wilenskiego Jerzego Warzewicza zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądow naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, żalobę z onego ratione superius praemissorum przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyiny zapis od obżalowanych niewiernych żydow Wilenskich żałującym aktorom na sumę pndzy, to iest, na dwa tysiące złotych talarami bitemi, rachując każdy talar po złotych sześciu y na złotych pięćset szeleżną monetą w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmym, msca Maia dwudziestego trzeciego dnia dany, z którego wszystkie warunki y obowiązki prawne, szeroce w nim opisane, dostatecznie przeczytawszy y oniedość onemu uczynienia samym że tym dobrowolnym obligacyinym zapisem nieoswobodzonym y czynioną przy xięgach grodzkich Wilenskich na terminie tey summy oddania, pilnością dowiodszy, wzdana obżalowanych niewiernych żydow kahału Wilenskiego na upad w rzeczy, a zatym według prawa żaloby, za nieoddanie na list dobrowolny ob-

ligacyiny zapis pożyczoney winney summy z samą iścizną, wespół z troiakiemi zarękami osmiu tysięcy złotych talarami bitemi y dwóch tysięcy zlot. szelężną monetą, za nakłady prawne dwóchset złotych polskich na samych osobach obżałowanych niewiernych starszych żydach synagogi Wilenskiej, na wszelkich onych dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, splawach, towarach, domach, kromach, z wolnym w possessią aktorom obięciem, onych zapieczętowaniem, arestowaniem samych żydów, sequestrowaniem onych, a samych niewiernych Marka Bernatowicza, Jozefa Markowicza, Jzraela Moyżeszowicza, Moyżesza Jzakowicza, żydów starszych całą synagogę Wilenską, vigore dobrowolnego obligacyinego zapisu, obowiązków y ligamentow w nim wyrażonych żnłuiącym ichmć na infamią wskazania y oraz, stosuiąc się ad coaequationem iurium ienerała sądowego przydania wywołać y publikować nakazania; a iako dla obięcia kamienic, domów, kromów y innych dobr pozwaných niewiernych żydów, tak y za wskaz sumy na tych dobrach wszystkich, nieoglądaiąc się na żadne bronienia, protekcje, skuteczney exekucy do urzędów ziemskiego lub grodzkich Wilenskich y innych tych woiewodztw y powiatów, pod ktoremi się dobra obżałowanych pokazać mogą, a którego sobie strona z nich użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnionych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Władysława Jozefa Ostrożeckiego Holołwni—miecznika powiatu Piskiego y ieymci pani Zophiey Zienowiczowny Holołwniney—mieczney Piskiey, małżakow, bacząc to: iż niewierni Marko Bernatowicz, Jozef Markowicz, Jzrael Moyżeszowicz, Jonas Salomonowicz, Gabryel Moyżeszowicz, Moyżesz Jzakowicz—żydzi starsi synagogi Wilenskiej, do sądu naszego będąc ratione superius praemissorum zapozwanemi, za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneral-skim przywoływaniem, iako się sami przed nami do prawa nieştanowili, tak ani żad-

ney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey powodowej nie uczynili; przeto my sąd onych iako prawu nieposlusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według listu dobrowolnego obligacyinego zapisu y domawiania się żnłuiących aktorów patrona, za nieoddanie na list dobrowolny obligacyiny zapis pożyczoney summy, z sowitościami, zarękami ośm tysięcy złotych talarami, rachuiąc koždy talar po złotych sześciu, osobliwie szelenżną dwa tysiąca złotych, za nakłady prawne, recenter w tey sprawie erogowane, dwiescie złotych, a z wpisnym y pamiętnym et cum lucris nam sądowi danym, wszytkiego summa dziesięć tysięcy dwiescie y dziesięć złotych polskich na samych osobach obżałowanych niewiernych starszych żydach synagogi Wilenskiej y wszytkich ich, na wszytkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, splawach, towarach, kamienicach, domach, kromach, z wolnym onym aktorom obięciem w possessią, zapieczętowaniem, arestowaniem samych żydów braniem do sequestru. A vigore dobrowolnego obligacyinego zapisu y obowiązków, w nim wyrażonych, tychże niewiernych Marka Bernatowicza, Jozefa Markowicza, Jzraela Moyżeszowicza, Jonasa Salomonowicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Jzakowicza—żydów starszych całą synagogę y wszytkich żydów Wilenskich żnłuiącym aktorom na infamią wskazuiemy, ienerała do publikowania infamii przydaemy, a iako dla podania domów, kamienic, kromow y innych dobr aktorom w possessią, tak y za wskazaną od nas sądu sumę na wszelkich zwysz mianowanych pozwaných dobrach y osobach, nie oglądaiąc się na żadne bronienia, protectie, dla czynienia skuteczney y nieodwłoczney executiey do urzędów ziemskiego, lub grodzkiego Wilenskich y innych tych wdztw y powiatow, pod któremi się sami y dobra żydów być pokażą, a którego sobie strona użyć zechce, założywscy na sprzeciwnego dalsze paeny prawne, odsylamy. A gdy dzień dwudzie-

sty trzeci tegoż msca Junii przypadł, tedy ienerał Zynza, dośe czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, w izbie sądowej et in foro publico niewiernych żydów starszych synagogi Wilenskiej: to iest Marka Bernatowicza, Jozefa Markowicza, Jzraela Moyżeszowicza, Jonasa Salomonowicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Jzakovicza y wszystkich żydów Wilenskich za infamisów obwółał y te publikacją swą judicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1700 г., № 329, л. 1820.

№ 155.—1700 г. Іюня 30.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Бѣлорусскихъ синагогъ къ вторичной инфаміи, смертной казни и уплатѣ Елеонорѣ Гостиловской долгу и пени.

Roku tysiãcznego siedmsetnego, msca Junii trzydziestego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiã siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzienu przypadła sprawa ieymści pani Eleonory Szumiecianki Theodorowey Hościłowskiej, z niewiernemi żydami starszemi synagog Białoruskich Abrahamem Morduchajewiczem Powzerem-Szkłowskim, Markiem Maierowiczem—Mobilewskim, Hirszem Izraelewiczem—Białynickim, Szymchajem Morduchajewiczem—Mohilewskim, Izraelem Jakubowiczem—Szkłowskim, Abrahamem Szmoyłowiczem—Dombrowińskim, Szmoyłem Szmoyłowiczem—Horeckim, Abrahamem Izraelewiczem—Smolanskim, Chaimem Leybowiczem—Witebskim y wszystkimi żydami szkoł, bożnic żydowskich Białoruskich, za pozwem od aktorki wyniesionym oto: iż co za dekretem sądu głównego trybunalnego w Wilnie w roku przeszłym ty-

siã sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Awgusta dwudziestego dziewiątego dnia na obżałowanych niewiernych żydach w niestaniu onych, iako prawu nieposłusznych y sprzeciwnych na upad w rzeczy, iako w sprawie zapisowey obligowey y na infamią wzdanych, publikowanych y proklamowanych wypadłym, oraz za listem przy tymże dekrete remisyinym odprawczym do urzędow utriusque subseliy powiatowych wydanym, urząd grodzki Orszanski za wskazaną summę o rzecz w dekrete wyrażoną, to iest, osm tysięcy osmset y dziesienć złt. pols. do szkoł, bożnic żydowskich, na Białey Rusi będących y wszelkich dobr całej synagogi żydowskiej Białoruskiej, iuridice praevia imotescencia na skuteczną odprawę y exekucją ziachał był, tedy obżałowani, na dalszą zniewagę y postpozycją sądu głównego trybunalnego iawnie się sprzeciwiając pomienionemu dekretowi tegoż sądu głównego, pod infamią zostając, iako za wskazano summę osm tysięcy osmset y dziesienć złotych. pol. na szkołach, bożnicach żydowskich Białoruskich y wszelkich dobrach całej synagogi Białoruskiej żydowskiej czynić odprawy urzędowi bronili y niepostapili, tak ani summy pomienioney załuiącey aktorce ieymści pani Hościłowskiej, na dwa listy obligi zapisy onych winney y dekretem mianowanym sądu głównego trybunalnego wskazancy, cum paenis et lucris, nie oddali y niewypłacili, przez co pro contraventione dekretowi sądu głównego trybunalnego w paeny wielkie prawne iako infames popadli; zacyz ieymć pani Hościłowska o zniewagę dekretu y sądu głównego trybunalnego o sprzeciwstwo onemu w niepostąpieniu czynienia odprawy urzędowi za wskazaną summę, o nieoddanie teyże summy osmu tysięcy osmu set y dziesięciu złt. pol., zacyz do approbaty infamiey na obżałowanych żydach starszych Białoruskich, wysz imionami y nazwiskami wyrażonych y całej synagodze obżałowanych wszystkich żydow Białoruskich wypadley, oraz do wskazania skuteczney y nieodwłoczney odprawy

y executyey na osobach samych y dobrach onych, także szkołach, bożnicach żydowskich y do extendowania dalszych paen prawnych żalująca aktorka pozwem ziemskim Połockim, w którym wszytka rzecz dostateczniey wżraźona iest, obżałowanych zapozwała. Na terminie tedy niniejszym, zwysz na dacie pisanym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od aktorki patron ieymsci, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, pan Jan Suroż Frąckiewicz oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, starši synagogi Białoruskiej, iako sami przed nami do prawa nie stanowili się, tak i żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey nie uczynili, zatym zwysz rzeczony aktorki patron podanych y położonych obżałowanym niewiernym żydom sześciu stronie pozwu: iedney Markowi Maierowiczowi w kamienicy onego w mieście i. k. mci Mohilowie, drugiey Morduchaiowi Abramowiczowi Powzerowi, w domu onego, w mieście Szklowie, oczewisto w ręce, trzeciey na szkole Mohilowskiej, czwartey na szkole Szklowskiej, bożnicach żydowskich, piątey Chaimowi Leybowiczowi w domu onego w mieście Witebsku, także oczewisto w ręce, a szostey na szkole Witebskiej przez ienerała Stephana Puhaczewskiego, zeznaniem onego oczewistym u xiąg grodu Połockiego uczynionym y ekstraktem z tych że xiąg w dacie roku terazniejszego, msca Maia, piątego dnia wydanym, szłusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz zwysz wyrażoną iterowawszy, dowodząc samey rzeczy produxit dekret sądu głównego trybunalnego de data roku przeszłego tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętego, msca Augusta dwudziestego dziewiętego dnia, z aktoratu żalującey na obżałowanych w Wilnie otrzymaney, którym dekretem sąd główny trybunalny, za niestaniem pozwanych niewiernych żydów przed sobą do prawa, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rze-

czy wzdawszy, summy osm tysięcy ośmset y dziesięć złt. pol. na samych y dobrach onych wszelkich wskazał, samych na infamią wzdał y przydawszy ienerała proklamować nakazał, a za summę zwysz wyrażoną dla uczynienia na wszelkich obżałowanych osob dobrach odprawy do urzędu grodzkiego lub ziemskiego Orszanskiego odesłał, iakó to szyrzey wszytkarzec w tym dekrete wyrażona iest. Vigore którego dekretu gdy imc pan Alexander Obuchowski — sędzia grodzki powiatu Orszanskiego, po podanym obwieszczeniu do dobr obżałowanych na odprawę zieżdzał, podawszy cedulę, tey odprawy bronili y niepostąpili, dekretowi sądu głównego trybunalnego sprzeciwili się, którego sprzeciwienstwa listem poieżdzym urzędowym, w dacie roku terazniejszego msca Kwietnia dwudziestego pierwszego dnia wydanym dowiodszy, wzdania pozwanych niewiernych żydów, ponieważ do prawa niestawiają, iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym zwysz produkowanego sądu głównego trybunalnego dekretu, z aktoratu żalującey aktorki na obżałowanych otrzymanego, ze wszytkim wyrażonym wskazem, nienaruszenie przy mocy zachowania y utwierdzenia, wskazaney onym summy osmiu tysięcy ośmuset y dziesięciu złt. pol., przytym za szkody, nakłady prawne, noviter erogowane, sześciu set złotych, z kopami, wpisnego y pamiętnego et cum lucris nam sądowi przychodzącemi, na pozwanych niewiernych żydach starszych, zwysz wyrażonych y wszytkich żydach synagogi Białoruskiej y na kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, spławach, arendach, z wolnym onych, poścignowszy, zatrzymaniem, aresztowaniem, towarów ich y samych braniem y na innych wszelkich majątnosciach y dobrach onych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieneznych gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, a samych obżałowanych niewiernych żydów za sprzeciwienstwo pomienionemu sądu głównego trybunalnego dekretowi, na powrotną infamią na gardło, a że się do

prawa nie stanowią, tedy na łapanie żalującej aktorce wskazania, onych że podług prawa coaequationis ex nunc za infamisów uznania y dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydania, publikować y proklamować nakazania, a iako dla uczynienia mocney, a nieodwłoczney, nie oglądając się na żadne bronienia, gleyta, rescripta, listy żelazne y niaakowe ceduły, na pomienionych dobrach, by y z ruszeniem powiatu, odprawy, tak na poścignienie y złapanie samych obżałowanych, dla uczynienia nad osobamy onych przez mistrza exekucyi do urzędu grodzkiego Orszanskiego y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra obżałowanych okażą się y osoby onych poścignione y złapane być mogą, z założeniem na nieposłuszny urząd w nieexequowaniu, a na stronę w niedopuszczeniu executy, paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie icymej pani Eleonory Szumacianki Teodorowey Hościłowskiej, bacząc to: iż niewierni żydzi starsi synagogi Białoruskiej, imionami y przezwiskami zwysz specyfikowany, będąc o rzecz zwysz wyrażoną przed nas sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawiali, przeto my sąd onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym dekret sądu głównego trybunalnego w dacie roku przeszłego tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego, msca Awgusta dwudziestego dziewiątego dnia, z aktoratu żalującej icymej pani Hościłowskiej na pomienionych niewiernych żydach otrzymany, ze wszystkim wskazem w nim wyrażonym, nienaruszenie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy, wskazaney tym dekretem summy ośm tysięcy ośmset y dziesięć zlot. pol., przy tym za szkody, nakłady prawne, noviter spendowane, sześćset zł., a z wpisnym y pamiętnym nam danym et cum lucris zapłaconym, wszystkiego summą dziewięć tysięcy czterysta y dwadzieścia zł. pol. na po-

zwanych niewiernych żydach starszych y wszystkich żydach synagogi Białoruskiej, na szkołach onych y bożnicach Białoruskich y na dobrach onych wszelkich, kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, arendach, z wolnym onych aresztowaniem, szkoł pieczętowaniem, samych ich y towarów braniem y na innych wszelkich majątnościach y dobrach onych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek y kogokolwiek będących, a samych przereczonych obżałowanych niewiernych żydów starszych synagogi Białoruskiej Abrahama Morduchaiewicza Pawzera—Szkłowskiego, Marka Maierowicza—Mohilewskiego, Hirsza Izraelowicza—Białynickiego, Szymełę Morduchaiewicza—Mohilewskiego, Izraela Jakubowicza—Szkłowskiego Abrama Szmoyłowicza—Dombrowskiego, Szmoyłę Szmoyłowicza—Horeckiego, Abrama Izraelowicza—Smolanskiego, Chayma Leybowicza—Witebskiego y wszystkich żydów szkoły y bożnic żydowskich Białoruskich, za sprzeciwienstwo pomienionemu sądu głównego trybunalnego, dekretowi, które się z listu poiedzkiego urzędowego evidententer pokazało, na powtorną infamią na gardło, a że się do prawa nie stanowią na łapanie żalującej icym pani Hościłowskiej wskazujemy, onych podług prawa coaequationis ex nunc za infamisow uznawszy, dla publikowania y proklamowania tey powtorney infamii ienerała sądowego przydajemy, publikować y proklamować nakazujemy; a iako za summę zwysz wyrażoną od nas sądu y pierwszym sądu głównego trybunalnego dekretem wskazaną, dla uczynienia mocney a nieodwłoczney, nieoglądając się na żadne bronienia, gleyta, rescripta, listy żelazne y niaakowe ceduły, by y z ruszeniem całego powiatu, odprawy, tak na poścignienie y złapanie samych obżałowanych osob, dla uczynienia nad onymi na gardlach przez mistrza exekucyi, do urzędu grodzkiego Orszanskiego y innych wszelkich sądów tych woiewodztw y powiatów pod któremi dobra obżałowanych okażą się y samych

osoby poscignione y złapane być mogą, a którego z ichmcow panów urzędnikow stro-
na użyć zechce, założywszy na nieposuszny
urząd w nie exeqwowaniu, a na stronę w
niedopuszczeniu exekucyi paeny prawne
odsyłamy, a gdy dzień trzeci msca Julij
anni praesentis, dla publikowania y pro-
klamowania tey infamiey przypadł, tedy
Piotr Zynza ienerał, sądów naszych pilnu-
jący, dość czyniąc prawu pospolitemu y
dekretowi naszemu, w izbie sądowej et in
foro publico, przy obecności wielu stanów
rożney kondycyi ludzi, niewiernych żydów
starszych synagogi Białoruskiej Abrahama
Morduchaiewicza Powzera - Szkłowskiego,
Marka Maierowicza—Mohilewskiego, Hirsza
Jzralewicza—Białynickiego, Szymche Mor-
duchaiewicza—Mohilewskiego, Jzraela Jaku-
bowicza—Szkłowskiego, Abrahama Szmoyło-
wicza—Dombrowińskiego, Szmoył Szmoy-
łowicza - Horeckiego, Abrahama Jzraelewi-
cza—Smolanskiego, Chaima Leybowicza—
Witepskiego y wszystkich żydów szkół y
bożnic żydowskich Białoruskich za powtor-
nych infamissow na gardło y na łapanie
osądzonych publikował y proklamował y
relacją publikatiew swey, a loco publica-
tionis rediens, iudicialiter zeznał. Która spra-
wa do xiąg głównych trybunału Wielkie-
go xięstwa Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала за 1700 г.,
№ 329, л. 2240.

№ 156—1700 г. Юля 9.

Трибунальный декретъ, присуждающій стар-
шинъ Кейданской синагоги къ инфаміи и
уплатъ Станиславу Гедройцю долгу и пени.

Roku tysiącznego siedmsetnego, m-sca
Julii dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybu-
nał w Wielkim Xięstwie Litewskim z woie-
wodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy
tysiączny siedmsetny obranemi, gdy z po-
rządku rejestrowego ku sążeniu przypadła

sprawa imć pana Stanisława Giedroycia—
miecznika Pńskiego y ieymci pani Doroty
Woynianki Giedroyciowej—miecznikowej
Pińskiej—małżonkow, z niewiernemi Szew-
telem Izakowiczem, Jozefem Hetowiczem,
Irszą Izraelem, Arym Abramowiczem, La-
zarem Markowiczem, Michałem Abramo-
wiczem, Meierem Mawtałowiczem, Wul-
fem Lewkowiczem, Nozym Izraelewiczem,
Berkiem Zasmanowiczem, Jozefem Wulfowi-
czem, Dawidem Irszewiczem, Nozym Izako-
wiczem,—żydami starszemi szkoły Kieydan-
skiej y ze wszystkimi w tymże mieście
Kieydanskim mieszkającymi żydami, za
pozmem tu przed nas sąd wyniesionym
o to: iż obżałowani niewierni żydzi, wzię-
wszy y pożyczwszy rękodayney summy u
żałujących aktorów cztery tysiące złt.
rachując na dobrą srebrną, a nie szeleżną
monetą, na dobrowolny swoy opis podług
prawa sprawiony, według kturzego opisu
swego gdy żałującym aktorom iak na termi-
nie tak y po terminie za częstokrotnym upo-
mianiem się nieoddawali y niezapłacili, żałujący
aktorowie, zaczowszy o to prawem czynić,
processa, zapozwy, dekreta trybunalskie y
assesorskie y za nimi banicye doczesne y
wieczne otrzymali. Będąc tedy obżałowani
niewierni żydzi prawem przekonani, powtor-
nem opisem swoim, przyznanym we dworze
Kieydanskim opisali, się żałującym aktorom
cztyrma ratami, to iest, po tysiącu złt.
z pewną prowizją pomienioną summę wy-
płacać, a za niewypłaceniem któreykolwiek
raty y prowizyi od tey summy na terminie
w tymże liście opisanym pod wszystkie
pierwsze przewody, dekreta y wskazy pod-
legać mieli y czynić exekucją nad dobra-
mi swemi pozwolili; podług którego to
opisu swego nietylko pierwszej raty w
roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siód-
mym, w dzień Trzech Królów wydać przy-
padającej, nie wypłacili, ale też y na wielu
terminach przypadłych exolucii, tak samey
realney summy, iako też y prowizyi nie-
uczynili, a zatym w zaręki podwakrotne
popadli, do wskazania infamii y zarąk, do
utwierdzenia wszystkiego progressu praw-

nego, in antecessum w tey sprawie uroszczonego, do zapłacenia samey pryncypalney summy y prowizyi, o szkody, nakłady y o insze w pozwie eo nomine wyniesionym dostateczniey wyrażone pretensye. Na terminie tedy niniejszym, wyżej specyfikowanym, za przywołaniem przez ienerała sądowego stron do prawa, od aktorów patron pan Bonifacy Milewski—obozny powiatu Oszmianskiego, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, ku oczewistey rozprawie stawał, a pozwani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney o niestaniu swoim nieuczynili. Zaczyn tenże aktora patron podanych y położonych na szkole Kieydanskicy, na domach, kromach starszych y wszystkich żydów kieydanskich, każdemu z osobna przez ienerała I-K.Mci Iozepha Rowbickiego pozwu, zeznaniem relacyiego u xiąg grodu X. Zmudzkiego uczynionym y wypisem z tychże xiąg w roku terazniejszym, mca Aprila dwudziestego szóstego dnia wydany, słusznie, prawnie dowiodszy, także pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz wyżej namienioną, a szerzey w tym pozwie opisaną przełożywszy, na dowod samey rzeczy prezentował y czytał dekreta sądu głównego trybunalnego w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt trzecim, msca Junii dwudziestego siódmego dnia, drugi sądu i. k. mci zadwornego asesorskiego, w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt piątym, msca Februari trzeciego dnia, przez żalujących aktorów na obżałowanych otrzymane, z wyniesionemi za tymi dekretami, doczesną y wieczną banicyami, także list assekuracyiny od niewiernych żydów starszych Kieydanskich dany imci panu Giedroyciowi y samey ieymci przyznany, we dworze Kieydanskim, w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt osmym, msca Ianuari ósmego dnia, którym to listem, assekuracyiny zapisem niewierni żydzi cztery tysiące złt. assekurowali się, pod utwierdzeniem wszystkich dekretów in antecessum

otrzymanych, ratami wypłacać y z prowizyą od tysiąca złt. po pięćdziesiąt złt. przychodzącą, a niedość uczynienia tym że zapisem nierekuperowanym y nieoswobodzonym dowiodszy, oraz dekreta wszystkie tymże zapisem in casum contraventionis stwierdzone produkowawszy, wzdana obżałowanych niewiernych żydów starszych Kieydanskich, ponieważ do prawa nie stawali, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym dekretów wszystkich datami w nich wyrażonemi, w różnych subseliach z aktoratu żalujących, iako słusznie y prawnie z tymiż niewiernymi żydami ferowanych utwierdzenia, summy tymiż dekretami przysądzony szesnastu tysięcy trzechset trzydziestu złt., oraz względem niewypłacenia samego kapitału czterech tysięcy złt. y prowizy od roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt szóstego od tysiąca po złotych pięćdziesiąt przychodzący, osmiuset złt. pol., za szkody zaś y nakłady prawne, recenter w tey sprawie spendowane, pięciuset złotych, z wpisnym y pamiętnym nam sądowi danym, na tych niewiernych żydach Kieydanskich, na szkole onych w Kieydanach będący, kromach, handlach, towarach, spławach, arendach y na inszych wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, z wolnym onych na każdym mieyscu w wielkim xięstwie Litewskim, koronie polskicy y miastach zagranicznych zaaresztowaniem, do uczynienia satisfakcey pod stratą urzędową, a samych przerzeczonych niewiernych starszych y wszystkich wyżej specyfikowanych żydów Kieydanskich za niedość uczynienia zapisowi assekuracyinemu, iako iuż wiecznych banitów, na infamią wskazania, y dla publikowania tey infamii ienerała sądów naszych pilnującego przydania, na odprawę wskazaney tak dekretami sądu głównego trybunalnego, iako też y sądu naszego summy do urzędów ziemskiego lub grodzkiego xstwa Zmudzkiego y innych wszystkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra obżałowanych nie-

wiernych żydów okaza się, a którą strona sobie z nich do tey odprawy użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu dalszych paen prawnych odsłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imci pana Stanisława Giedroycia—miecznika Pińskiego y ieymci pani Doroty Woynianki Giedroyciowej—miecznikowej Piskiej, małżonkow, z niewiernymi żydami Szewtelem Izakowiczem, Iozephem Hetowiczem, Irszą Izraelem, Arym Abramowiczem, Łazarem Markowiczem, Michałem Abrahamowiczem, Meierem Mawtalacowiczem, Wulfem Lewkowiczem, Nozym Izraelewiczem, Berkiem Zasmanowiczem, Iózefem Wulfowiczem, Dawidem Irszewiczem, Nozym Izakowiczem—starszemi Kieydanskimi y ze wszystkimi żydami w mieście Kieydanskim mieszkającymi, za pozwem o rzecz wyżej wyrażoną tu przed nasz sąd wyniesionym, bacząc to: iż niewierni żydzi, będąc do sądu naszego zapozwanymi, za pokilkakrotnym ienerała z nakazu naszego przywoływaniem, przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a wedle prawa, żaloby pozwney y domawiania się patrona actoreae partis dekreta w różnych subseliach z aktoratu żalujących z niewiernymi żydami Kieydanskimi wespół z banicyami y ze wszystką w nich wyrażoną rzeczą, iako słusznie y prawnie ferowane przy mocy zachowuiemy, oraz wszytek progres prawny in antecessum do tych niewiernych żydów przez żalujących uroszczony stwierdzamy, summy pomienionemi dekretami wskazaney szesnascie tysięcy trzysta trzydziestie złt., oraz względem niewypłacenia samego kapitału czterech tysięcy złt. z prowizyą cztery tysiące osmset złt., za szkody zaś y nakłady w tey sprawie świeżo erogowane, pięćset polskich, z wpisnym y pamiętnym nam sądowi danym, z pierwszym wskazem in summa dwadziestcia ieden tysiąc sześćset czterdziestie złt. pol. na tychże niewiernych starszych Kieydanskich, na wszystkich żydach w mieście

Kieydanskim mieszkających, na szkole onych w Kieydanach będącey, handlach, kromach, domach, splawach, z wolnym na każdym mieyscu towarów arestowaniem, arendach, karczmach, owo zgoła na wszystkich in genere dobrach onych leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, a samych przerzeczonych niewiernych żydów Szewtela Izakowicza, Iozefa Hetowicza, Irszego Izraela, Ary Abramowicza, Łazara Markowicza, Michała Abrahamowicza, Meiera Mawtalacowicza, Iozefa Wulfowicza, Dawida Irszewicza, Nose na Izakowicza y innych wszystkich żydów szkoły Kieydanskiej, iako iuż wiecznych banitów, na infamią wskazawszy, dla publikowania tey infami ienerała sądów naszych pilnującego przydaiemy, na odprawę tak dekretami sądu głównego trybunalnego, iako też y sądu naszego wskazaney summy do urzędów ziemskiego lub grodzkiego X-a Żmudzkiego, z ruszeniem tych wszystkich woiewodztw y powiatów, a mianowicie Xstwa Żmudzkiego y innych, pod któremi dobra onych okaza się, a którego strona z nich do tey odprawy użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu dalsze peny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty dziewięty meca Julli roku terazniejszego przypadł, ienerał Piotr Zynza, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów Szewtela Izakowicza, Iozefa Hetowicza, Irszego Izraela, Ary Abramowicza, Łazara Markowicza, Michała Abramowicza, Meiera Naf-tala, Wulfa Lewkowicza, Nasona Izraelewicza, Berka Zasmanowicza, Iozefa Wulfowicza, Dawida Irszewicza, Nosana Izakowicza y innych wszystkich szkoły Kieydanskiej za infamissow w izbie sądowej et inforo publico ogłosił, obwołał y proklamował y te publikacyą, rediens a loco publicationis, iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1700 годъ, № 329, л. 2608.

№ 157.—1700 г. Июля 9.

Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Зельмана, Хаима, Іуду и Ілью Абрамовичей къ сожженію и уплатѣ арендныхъ издержекъ, за обращеніе часовни въ имѣніи Кожангородкѣ въ еврейскую молельню.

Roku tysiącznego siedmsetnego, meca Julii dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-ie Lit-m z wojewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy zwysz na dacie pisany obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa wielmożnego imć pana Krzysztofa Benedykta Niemirowicza Szczyta—chorążego Połockiego,—starosty Jaswonskiego y pani małżanki imci ieymci pani Anny Zawiszanki, primi voti Piotrowey Amor hrabiny Tarnowskiej, a teraz secundi Szczytowej—chorążyney Połockiej, starościny Jaswonskiej, małżakow, z niewiernymi żydami Zelmanem—obywatelem na ten czas miasta Karolinskiego, Chaimem, Judą y Heliaszem Abrahamowiczami, w spolney radzie y namowie uczynku niżej wyrażonego z sobą będącymi, za pozwem od aktorów wyniesionym o to, iż co niewierni obżalowani żydzi zeszy Abraham Kielmanowicz, trzymając za prawem arendownym majątność Kozangrodek, w wojewodztwie Nowogrodzkim leżącą, a mając za onym postąpione sobie, iakoby z wyłączeniem kaplicy, gdzie się chwała Boska podług obrzędów kościelnych odprawowała, w zamku Kozangrodzkim mieszkając, do tego będąc z niewiernymi żydami, iako w radzie, tak y w uczynku compryncypałami, a czyniąc na contempt samego pana Boga wszechmogącego, będących za iedno w tey kaplicy obrazów, powyrzucawszy one z pomienionego miejsca, bożnice żydowską przy różnych bluznierstwach założyli y gdzie najwyższa odprawowała się ofiara, żydowskie, iako u onych zwyczaj niesie, na ołtarzu y na scianach przykazanie powyrzynali, pra-

wo Boga wszechmogącego przez swoy żydowski zły y zapamiętały umysł zgwałcili, Panny Przenajświętszey obraz, przed którym się chwała Boża odprawowała, czyniąc z onego posmiewisko, iako to oculatis testibus deducetur, z pomienioney kaplicy wyrzucili, owo zgoła z miejsca poświęconego, ktoremu iako największa obserwantia należeć miała, contemnuiąc ofiary samego pana Boga wszechmogącego, sprosne y Bogu obrzydłe ofiary postanowiwszy, uczynili nad prawo arendowne, do którego żałująca aktorka nienależycie była przyłączona, a najpierwicy nad prawo samego pana Boga wszechmogącego y zwyczaj, nie obawiając się srogiego za to karania, od roku tysiącz sześćset dziewiędziesiąt wtórego aż do roku tysiącz sześćset dziewiędziesiąt szostego, iako wyżej namieniono, w zapamiętałym umysle niewierni żydzi postępowali y inne, które się czasu prawa pokażą, exorbitantie czynili, o czym wziowszy wiadomość żałująca aktorka, czyniąc dość chrześcianskiej należytości, iako ieszcze na tenczas we wdowim stanie będąca, prawny o tak wielki występki, ieszcze w roku tysiącz sześćset dziewiędziesiąt szostym z niewiernymi obżalowanymi żydami urościła proceder, którego chcąc poprzeć, zabiegając, aby się takowe Bogu y światu straszliwe nie działy perjurja, zaiedno chcąc honor samego Pana Boga windikować y za to na obżalowanych niewiernych żydach paen kriminalnych dochodzić, tak do personalney comparyty ante omnia, iako też o występki y bezbożność stałe spolne teraz żałujące actores niewiernych obżalowanych żydów zapozwali. Na terminie tedy niniejszym, zwysz na dacie pisanym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od aktorów patron ichmew, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, pan Michał Kopeć oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, iako się sami przed nami do prawa nie stanowili, tak y żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey nie uczynili; zatym tenże strony powodowey patron podanego obżalowanym nie-

wiernym żydom w mieście Kożangrodku, w wojewodztwie Nowogrodzkim leżącym, oczewisto w ręce przez ienerała Jana Korceckiego pozwu, zeznaniem onego u xiąg grodu Nowogrodzkiego uczynionym y per ekstraktum z tychże xiąg w dacie roku terazniejszego, msca Apryla dziewiętnastego dnia wydanym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę zwysz wyrażoną iterowawszy, na dowod samey rzeczy produkował przed nami sądem protestacją od aktorów na obżałowanych niewiernych żydów, o praetensye zwysz wyrażone, do xiąg urzędowych zanesioną y ekstraktem z tych xiąg pod datą w nim inserowaną wydaną, tudziesz relacją ieneralską na urządzie zeznaną y wypisem wyiętą; po których produkowaniu wzdania pozwanych niewiernych żydów, ponieważ do prawa nie stawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a wedle prawa y żaloby za niesłuszne w domu modlitwy, gdzie ofiara mszy świętych przy rozpamiętywaniu męki Crystusa Pana odprawowała się, obraz Panny Przenaswieszey wyrzuciwszy, bożnicy żydowskiej założenie, domu chwały Bożey zgwałcenie, męki Chrystusa Pana prześladowanie, na gardło żywo spaleniem, a że do prawa nie stawali, tedy na infamią y na łapanie, przy tym za expensa prawne, z winami wpisnego y pamiętnego et cum lucris nam sądowi przychodzącemi, in summa pięciu set sześćdziesiąt pięć złotych. na dobrach obżałowanych niewiernych żydów, wszelkich domach, kromach, handlach, towarach, spławach, arendach y na innych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, załuiącym aktorom wskazania, oraz pomienionych niewiernych żydów, podług prawa coaequationis iurium, ex nunc za infamisów uznania y dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydania, publikować y proklamować nakazania, a iako na poścignienie y złapanie pomienionych niewiernych żydów dla uczynienia nad onymi na gardłach przez mistrza

exekucyi, tak y dla uczynienia za zwysz wyrażoną summę na pomienionych obżałowanych dobrach odprawy, do urzędów ziemskich lub grodzkich powiatu Piskiego y wojewodztwa Nowogrodzkiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów; pod któremi dobra y osoby obżałowanych okażą się, a którego sobie z urzędu strona użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie wielmożnego imć pana Krzysztofa Benedykta Niemirowicza Szczyta—chorążego Połockiego, starosty Jaswonskiego y ieymć pani małżąki imci ieymć pani Anny Zawiszanki, primi voti Piotrowey Amor hrabiney na Tarnowie Tarnowskiej, a teraz secundi Szczythowey—chorążyney Połockiej, starościney Jaswonskiej, bacząc to: iż niewierni żydzi Zelman—obywatel miasta Karolina, Chaim Juda y Heliasz Kożangrodecy Abrahamowiczowie, będąc o rzecz zwysz wyrażoną przed nas sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a wedle prawa, żaloby pozwney y domawiania się partis actoreae patrona, za niesłuszne w domu modlitwy, gdzie ofiara mszy świętych przy rozpamiętywaniu męki Chrystusa Pana odprawowała się, obraz Panny Przenaswieszey wyrzuciwszy, bożnicy żydowskiej założenie, domu chwały Bożey zgwałcenie, męki Chrystusa Pana prześladowanie, zabiegając temu, aby, inposterum takowe nie działały się przykłady, pomienionych żydów Abrahama Karolinskiego, Chaima, Judę y Heliasza Abramowiczów—Kożangrodeckich obywatelów, na gardło żywo spaleniem, a że do prawa nie stawali, tedy na infamią y na łapanie, przy tym za expensa prawne z winami, wpisnym, pamiętnym et cum lucris nam sądowi przychodzącemi, in summa pięćset sześćdziesiąt pięć złotych na dobrach pozwanych niewiernych żydów zwysz wyrażonych, domach, kro-

mach, handlach, towarach, spławach, arędach y na innych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, załuiącym aktorom wskazuujemy, oraz pomienionych niewiernych żydów, do prawa coaequationis stosując się, ex nunc za infamisów uznawszy, dla publikowania y proklamowania tey infamiey ienerała sądowego przydaiemy, publikować y proklamować nakazuujemy; a iako na poświęcenie y złapanie zwysz wyrażonych niewiernych żydów, dla uczynienia nad onymi na gardłach przez mistrza exekucyi, tak y dla uczynienia za zwysz pomienioną od nas sądu wskazaną summę, na obżałowanych niewiernych żydów dobrach odprawy do urzędów ziemskich lub grodzkich powiatu Pińskiego y wojewodztwa Nowogrodzkiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżałowanych okaza się, a którego sobie strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień dwunasty tegoż msca Julii anni praesentis przypadł, tedy Piotr Zynza—ienerał sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, w izbie sądowej et in foro publico przy obecności wielu stanów różney kondycy ludzi, niewiernych żydów Zelmana Karolinskiego, Chaima, Judę y Heliasza Abrahamowiczów Kożangrodeckich obywatelów, za infamisów na gardło y na łapanie osadzonych publikował y ogłosił y ten publikacją a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала за 1700 г., № 329, л. 2688.

№ 158.—1700 г. Юля 9.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги, къ инфаміи и уплатъ Станиславу Корвинъ-Крукowskiму долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego, msca Julii dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w W. X. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sążeniu przypadła sprawa imć pana Stanisława Korwina-Krukowskiego, skarbnika Mscisławskiego, z niewiernymi żydami, starszymi kahału y sинагоgi Wilenskiej, Jozefem Markowiczem, Jzraelem Markowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Abrahamem Samuelewiczem, Gabryelem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Jzakowiczem z dokładem imć pana Michała Rapała Szumskiego, podstolego y podwojewódzego Wilenskiego, za pozwem przez aktora wyniesionym do utwierdzenia dekretu sądu głównego trybunального w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćsiat dziewiątym, msca Augusta dwudziestego dziewiątego dnia, w Wilnie, przez aktora na całym kahałе Wilenskim o nieoddanie summy pięciuset talery bitych na oblig załuiącemu winnych, z wzdaniem na infamią otrzymanego, do wskazania na niewiernych żydach powtorney infamii, a imć pana Szumskiego, podwojewódzego Wilenskiego, o to, iż gdy imć pan Krukowski, skarbnik Mscisławski, vigore pomienionego dekretu sądu głównego trybunального, za wydanym przy tym dekrecie dla uczynienia na dobrach wszelkich niewiernych żydów Wilenskich odprawy do urzędu grodzkiego Wilenskiego listem imć pana podwojewódzego Wilenskiego o wydanie obwieszczenia y uczynienia takowej odprawy upraszał, tedy imć pan podwojewódzcy, ochraniając tych żydów y onych snadź w protectyi swoiey mając, a czyniąc na szko-

dę y ruinę żalobliwego aktora, takowey odprawy uczynić nie chciał y nieuczynił, zaczym do wskazania na imści podług prawa pospolitego y coaeqvationis iurium xięstwa Litewskiego paen prawnych, a do uczynienia na niewiernych żydach przez inny iakowy urząd mocney, a nieodwłoczney executij y do wskazania szkod nakładów prawnych żalobliwy aktor zapozwał. Na terminie tedy ninieyszym, wyżey na dacie wyrażonym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od aktora patron imści, za mocą prawnie sobie do tey sprawy daną, pan Stephan Fronckiewicz oczewiscie do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, iako się sami przed nami do prawa niestanowili, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey powodowey o niestaniu swoim nie uczynili, zatym wyż rzeczony aktora patron podanego oczewisto w ręce dwoch stronie pozwu, iedną niewiernym żydom starszym kahału Wilenskiego, przy szkole żydowskiey stojącym, a drugiey imć panu Szumskiemu, podwoiewodczemu Wilenskiemu, z kościoła oyców Franciszkanów wychodzącemu, przez ienerała Piotra Adamowicza, przyznaniem iego oczewistym przed imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym słusznie, prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy, oraz y żalobę z niego ratione superius praemissorum przełożywszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem dekret sądu głównego trybunalnego, w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Augusta dwudziestego dziewiątego dnia przez aktora na niewiernych żydów starszych kahału Wilenskiego o praetensie w nim wyrażone in contumaciam otrzymany, którym dekretem sąd główny trybunalny, za niestaniem pozwanych niewiernych żydów przed sobą do prawa, iako w roku zawitym na upad w rzeczy wzdawszy, winney żalującym aktorowi na list obligacyny zapis summy z troiakimi zarękami y za insze

praetensie w tym dekrete wyrażone, wszystkiego summą dwa tysiące talerow bitych dwieście y dziesięć złotych polskich na niewiernych żydach y na wszelkich majątnościach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieneznych gdziekolwiek będących, a samych niewiernych obżalowanych żydów vigore zapisu y obowiązków w nim wyrażonych na infamią wskazał, y ex nunc podług prawa coaequationis za infamissów uznawszy, wywołać y publikować nakazał, a dla uczynienia mocney a nieodwłoczney za wskazaną sumę na dobrach niewiernych żydów executij do urzędów grodzkiego lub ziemskiego woiewodztwa Wilenskiego odesłał, iako to dostateczney ten że dekret sądu głównego trybunalnego w sobie wyraża. Vigore którego dekretu gdy żalujący imć pan Krukowski chcąc za wskazaną sumę na dobrach pozwanych żydów uczynić executią, u imć pana Szumskiego—podwoiewodczego Wilenskiego, o uczynienie oney upraszał, tedy imć pan Szumski—podwoiewodczy Wilenski, czyniąc ad favorem niewiernych żydów y onych snadz w protectyi swoiey mając, executij uczynić nie chciał y nieuczynił, zaczym wzdania pozwanych niewiernych żydów, ponieważ, do prawanie stawiają, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym dekretu sądu głównego trybunalnego wyżey produkowanego we wszystkim niarusznie przy mocy zachowania y utwierdzenia, przy tym wskazaney tym dekretem summy dwuch tysięcy talerow bitych, dwuchset y dziesięciu złt. pol., za expensa prawne, w tey sprawie de novo spendowane dwuchset złotych, z kopami wpisanego y pamiętnego na pozwanych niewiernych żydach starszych synagogi Wilenskiey, na kamienicach y domach onych, w mieście Wilenskim będących y na inszych wszelkich majątnościach y dobrach ich gdziekolwiek będących, leżących, ruchomych, summach pieneznych, towarach, handlach, splawach, arendach, z wolnym onych na każdym mieyscu y każdego czasu arestowaniem, a w niedostatku y na oso-

bach samych, a samych przerwanych obżalowanych żydów: Jozefa Markowicza, Izraela Markowicza, Nachima Moyżeszowicza, Abrahama Samuelewicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Izakowicza—starszych synagogi Wilenskiej, jako infamissów na powtorną infamią wskazania y ex-nunc podług prawa coaeqvationis za infamissow uznania wywołać y publikować nakazania, a dla uczynienia za wskazaną sumę na wszelkich obżalowanych osob dobrach, a w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym onych na każdym miejscu łapaniem y do więzienia braniem, mocney, a nieodwłoczney, nieoglądaiąc się na żadne ni odkogo bronienie executij, nie do urzędów wdza Wilenskiego lecz do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wojewodztwa Trockiego, którego sobie strona użyć zechce odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A od imc pana Szumskiego—podwoiewodzego Wilenskiego patron imści pan Alexander Hordziejewski odezwawszy się wniósł, iż imc pan podwoiewodzy Wilenski w tej sprawie niewinnym nie iest, zaczym uwolnienia imści od tej actyi affectował. A tak my sąd w tej sprawie imc pana Stanisława Korwina-Krukowskiego, bacząc to, iż pozwani niewierni żydzi Jozeph Markowicz, Izrael Markowicz, Nachim Moyżeszowicz, Abraham Samuelowicz, Gabryel Moyżeszowicz, Moyżesz Izakowicz, żydzi starsi kahału y synagogi Wilenskiej, będąc o rzecz wyżej wyrażoną zapozwanymi, przed nami do prawa nie stanowili się, przeto my sąd onych, jako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, excepto imc pana Szumskiego—podwoiewodzego Wilenskiego, wzdaemy, a zatym dekret sądu głównego trybunalnego w roku przeszłym tysiąc szesćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Augusta dwudziestego dziewiątego dnia w Wilnie przez aktora na pozwanych otrzymany, ze wszystkim wskazem w nim wyrażonym nie narusznie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy; przy tym wskazaney tym dekretem summy dwa tysiące talarów bitych

dwieście y dziesięć złt. poł. za expensa prawne w tej sprawie de novo spendowane dwieście złt., a z wpisnym y pamiętnym, także za lucra nam sądowi zapłaconym, wszytkiego summą dwa tysiące talarów bitych, czterysta y dwadzieścia złotych polskich na pozwanych niewiernych żydach, starszych synagogi Wilenskiej, na kamienicach y domach onych w mieście Wilenskim będących y na inszych wszelkich majątnościach y dobrach ich gdziekolwiek będących, leżących, ruchomych, summach pieniężnych, towarach, handlach, spławach, arendach, z wolnym onych na każdym miejscu y każdego czasu arestowaniem, a w niedostatku y na osobach samych, a samych przerwanych obżalowanych żydów mianowicie Jozefa Markowicza, Izraela Markowicza, Nachima Moyżeszowicza, Abrahama Samuelewicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Izakowicza—starszych synagogi Wilenskiej, jako infamissow na powtorną infamią, na garło y na łapanie żalującemu imc panu Krukowskiemu, skarbnikowi Mscisławskiemu wskazujemy, onychże ex nunc podług prawa coaeqvationis X-a Litt-o z koroną polską za infamissow uznawszy, dla publikowania tej infamii ienerała sądowego przydaemy, wywołać y publikować nakazuujemy; a dla uczynienia za wskazaną sumę na wszelkich obżalowanych osob dobrach, a w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym onych na każdym miejscu łapaniem, do więzienia braniem y do uczynienia satisfactyi trzymaniem, mocney a nieodwłoczney, nieoglądaiąc się na żadne ni odkogo bronienie, odprawy nie do urzędów wdza Wilenskiego, lecz do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wojewodztwa Trockiego, ktorego sobie strona użyć zechce y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi osoby y dobra obżalowanych pokażą się, odsyłamy imc pana Szumskiego, podwoiewodzego Wilenskiego, za zezwoleniem samey strony, od tej akcyi uwalniamy. A gdy dzień trzynasty miesiąca Julii przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza dość

czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu w izbie sądowej et in foro publico niewiernych żydów Jozepha Markowicza, Izraela Markowicza, Nachima Moyżeszowicza, Abrahama Samuelowicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Izakowicza —starszych kahału y synagogi Wilenskiej za infamissów powtornych obwołał y ogłosił y te publicatią a loco publicationis re-diens iudicialiter zeznał. Która sprawa jest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. за 1700 годъ, № 329, л. 2604,

№—159 1700 г. Юля 10.

Трибунальный декретъ, присуждающій Городецкихъ евреевъ къ смертной казни и уплатѣ Марианнѣ Костянкѣ долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego, msca Julij dziesiątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatow na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sążeniu przypadła sprawa imć pana Michała Ciechanowicza—starosty Drużyłowskiego y imć pana Jana Kazimierza Gintowta—woyskiego Czernihowskiego, iako opiekunow, a ieymć panny Maryanny Kościanki, iako samey aktorki, w krzywdzie ieymści własney z imć panem Andrzejem Duninem Borkowskim—administratorem Horodeckim, o nieuczynienie sprawiedliwości y execucyi z żydow niżey pomienionych Horodeckich, całego kahału, podług listu odprawczego od sądu głównego trybunalnego do obżałowanego imci wydanego, tudziesz z niewiernemi żydami kahału miasta Horodeckiego, naprzod: Jankielem Zyszkiewiczem, Michielem Salomonowiczem, Irszem także Salomonowiczem, Irszem Morduchowiczem, Leybo Zarochowiczem, Jezefem Salomonowiczem, Misonem Haronowiczem, Morduchem Abra-

mowiczem, Dawidem Izrychowiczem, Zorym Judowiczem, Zela Szmoyłowiczem, Jozephem Jakubowiczem y wszytkimi niewiernemi żydami kahału miasta Horodeckiego, za pozwem tu przed nas sąd wyniesionym, mieniać o to: iż ieym panna Maryanna Kościanka, mając rzecz osądzoną dekretem sądu głównego trybunalnego w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, summę wskazaną cztery tysiące sto czterdzieście dwa złote, za który dług y wskaz niewierne żydzi wszyscy w tey žalobie pomienieni, co by mieli żalobliwą aktorkę ieymć pannę Maryannę Kościankę uspokoić, oddać y zapłacić, tedy miasto zapłacenia, oddania y nagrodzenia, dekret sądu głównego trybunalnego w Nowogrodku otrzymany znieważając y nie chcąc być onemu posłusznemi, odpowiedź y pochwałkę na zdrowie żalującej ieymć panny Maryanny Koscianki przyprawić uczynili o śmierć y teraz czynić nie przestają, nie respektując na oney wygodę, że dla onych niewiernych żydów wszytkich wygody y potrzeby, dawszy summę nie-mało lat bez żadney prowizy czekała, tedy z imć panem administratorem Horodeckim o nieuczynienie z żydów sprawiedliwości y nieodprawienie także y niewydaenie na nich według dekretu sądu głównego trybunalskiego execucyi, chcąc żalobliwi prawem czynić y paen prawnych na obżałowanym imć panu administratorze za taką folgę żydom uczynioną na ubliżenie sprawiedliwości świętey y na zniewagę dekretu sądu głównego trybunalnego w Nowogrodku ferowanego, do wskazania y przysądzenia za zniewagę y postpozycyą pomienionego dekretu przez obżałowanego administratora Horodeckiego zapozwali. Na terminie tedy niniejszym, na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktorów umocowany ichmów, za mocą sobie do tey sprawy daną, pan Bonifacy Milewski oczewisto stawał, a pozwany imć pan Borkowski y niewierni żydzi Horodeccy przed nami do prawa nie stawali y żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi

y stronie sobie przeciwny nie uczynili. Z tym tenże wyż rzeczony aktorow patron podanego y położonego obżałowanym osobom, to iest, jedną stronice imć panu Borkowskiemu—administratorowi Horodeckiemu, w majątności nazwaney Horodcu, w wojewodztwie Brzeskim leżącey, a drugą stronice niewiernym żydom kahału miasta Horodeckiego, w tymże miasteczku Horodeckim będącym, przez ienerała Matheusza Zubrzyckiego pozwu, zeznaniem onego oczewistym za nieprzyjęciem u xiąg grodu Brzeskiego przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądu naszego podług prawa uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y žalobę z onego o rzecz wysz pomienioną, a szerzey w nim opisaną przelożywszy, na dowod samey rzeczy pokładał przed nami sądem dekret sądu głównego trybunalskiego w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Decembra piątego dnia, z aktoratu żalujących z pozwanymi niewiernymi żydami w Nowogrodku in contumaciam otrzymany, którym dekretem sąd główny trybunalny za niestaniem pozwanych żydow na upad w rzeczy wzdawszy, wszystkiego summą cztery tysiące sto czterdzieście dwa złotych polskich na pozwanych żydach Horodeckich, całym kahałem y gminie tegoż kahału y dobrach ich ruchomych, sumach piędznych gdzie y u kogokolwiek będących, handlach, towarach y skrzynce onych karbonowey, także żonach y dzieciach, ich samych zaś wszystkich starszych żydow Horodeckich z całym gminem tegoż kahału, za nieuczynienie dosyć dobrowolnemu listowi, obligacyjnemu zapisowi, podług obowiązku w tym liście zapisie wyrażonego, na infamią wskazał, do publikowania tey infamii ienerała sądowego przydał y onych podług coaeqvationis iurium wywołać y publikować nakazał y na uczynienie mocney executy za summę wyż wyrażoną do administratora i. k. mci Kobryńskiego y Horodeckiego, także do urzędów ziemskie-

go, grodzkiego wojewodztwa Brzeskiego y innych wojewodztw y powiatów, pod którymi dobra y summy okażą y same osoby ich poścignione będą, nie oglądając sie na żadne bronienie onych, a którego sobie strona użyć zechce, założywszy na przeciwnych y na urząd nieposłuszny dalsze peny prawne odesłał, iako to szerzey wszystka rzecz na tym dekrete opisana y wyrażona iest. Po którego produkcie, że pozwany imć pan Borkowski—administrator Horodecki, wysz pomienionemu dekretowi sprzeciwny, a niewierni żydzi nieposłuszni, dowiodszy, w roku zawitym na upad w rzeczy tak imć pana Borkowskiego, iako y niewiernych żydow wzdanja, dekretu sądu głównego trybunalskiego datą w produkcie pomienionego ze wszystkim wskazem wespoł z infamią, tym dekretem wskazaną y wszystkim procederem prawnym nienarusznie przy mocy zachowania y utwierdzenia, summy tym dekretem wskazaney cztery tysiące sto czterdzieście dwa złt. pol., za zniewagę zaś wysz pomienionego dekretu przez pozwanego imć pana Borkowskiego sta kop lit., za udzielaną na zdrowie żalujących odpowiedź y pochwałkę winy pochwałkowej piędziesiąt kop. lit., przytym za szkody w tey sprawie noviter podięte trzechset złt. pol. na imć panu Borkowskim y na wszelkich majątnościach y dobrach imci leżących, ruchomych, sumach piędznych gdziekolwiek będących, także y na wszystkich pozwanych niewiernych żydach Horodeckich, na szkole onych, także handlach, towarach, spławach, kromach, domach, na żonach, dzieciach, także na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach piędznych, gdziekolwiek będących, z wolnym tych dobr na każdym mieyscu areztowaniem, samych żydow, żon, dzieci, w domach, na drogach y gościncach, ze wszystkim braniem, do więzienia daniem y poki chcąc trzymaniem w więzieniu, a samego imć pana Borkowskiego za znieważenie y sprzeciwienie się wysz pomienionemu dekretowi na banicyą doczesną, a niewiernych żydow, iako infam-

missow na powtorną infamią, na gardło y na łapanie żałującym aktorom wskazania y ex nunc podług prawa coaeqvationis iurium imć pana Borkowskiego za banita doczesnego, a niewiernych żydów za powrotnych infamissów uznania, proklamować y publicować nakazania, a iako na uczynienie tak nad dobrami pozwanego imć pana Borkowskiego odprawy, iako y nad wszelkimi pozwanymi niewiernych żydów dobrami, iako y samymi niewiernych żydów osobami, by y na garle przez mistrza ścięciem mocney, a nieodwłoczney exekucyi do urzędów ziemskiego lub grodzkiego województwa Brzeskiego y do innych wszelkich urzędów, gdzie się dobra y osoby pozwanymi okażą, a którego sobie strona użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych pen prawnych odesłania dopraszał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Michała Ciechanowicza—starosty Drużyńskiego y imć pana Jana Kazimierza Gintowta—wojskiego Czernihowskiego, iako opiekunów, a iemć panny Maryanny Kościanki iako samey aktorki, w krzywdzie ieym własney z imć panem Andrzejem Duninem Borkowskim—administratorem Horodeckim, o nieuczynienie sprawiedliwości y exekucyi z żydów niżej pomienionych Horodeckich, całego kahału, podług listu odprawczego od sądu głównego trybunałnego do obżałowanego imćci otrzymanego, tudzież z niewiernymi żydami kahału miasta Horodeckiego, naprzód: Jankiem Zyskiewiczem, Michielem Salomonowiczem, Irszem także Salomonowiczem, Irszem Morduchowiczem, Leybem Zarochowiczem, Jesofem Salomonowiczem, Mizanem Horonowiczem, Zorym Judowiczem, Morduchem Abramowiczem, Dawidem Izrychowiczem, Zelo Szmoyłowiczem, Jozefem Jakubowiczem y wszystkimi niewiernymi żydami kahału miasta Horodeckiego, za pozwem o rzecz wysz pomienioną, tu przed nas sąd wyniesionym, bacząc być, iż pozwani imć pan Borkowski—administrator Horodecki y wysz pomienieni niewierni żydzi, za pokilkakrotnym ieneralskim

przywoływaniem, przed nami do prawa niestawiali, tak ani żadney wiadomości o nie staniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili, przeto my sąd pozwanego imć pana Borkowskiego—administratora Horodeckiego wysz pomienionemu dekretowi sprzeciwnego, a niewiernych żydów nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, tak imć pana Borkowskiego, iako y niewiernych żydów wzdaiemy, dekret sądu głównego trybunałnego w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewięcym miesiąca Decembra piątego dnia z aktoratu żałujących z pozwanymi niewiernymi żydami w Nowogrodku in contumacyam otrzymany, ze wszystkim wskazem, wespoł z infamią tym dekretem wskazaną y wszystkim procederem prawnym nienaruszenie przy mocy zachowuiemy y utwierdzamy, summy tym dekretem wskazaney cztery tysiące sto czterdzieście dwa złt. pol., za zniewagę zaś wysz pomienionego dekretu przez pozwanego imć pana Borkowskiego względem nieuczynienia według odesłania sądowego dekretu exekucyi sto kop groszy litt., za udzielaną na zdrowie żałujących odpowiedź y pochwałkę winy pochwałkowej piędziesiąt kop, przy tym za szkody w tey sprawie podjęte trzysta złt. pol., a z wpisnym y pamiętnym y cum lucrys, nam sądowi zapłacone, wszystkiego summą cztery tysiące ośmset dwadzieście siedm złt. pol. na imć panu Borkowskim y na wszelkich majątnościach y dobrach imć leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, także y na wszelkich pozwanym niewiernych żydów Horodeckich, na szkole onych, także handlach, towarach, splawach, kromach, domach, na żonach, dzieciach, także na wszelkich dobrach, skrzynie onych, leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, z wolnym tych dobr na każdym mieyscu aresztowaniem, samych żydów, żon, dzieci w domach, na drogach y gościncach ze wszystkim braniem, do więzienia oddaniem, a samego imć pana administratora Horodeckiego, za znieważenie y sprzeciwienie się wysz po-

mienionemu dekretowi na banicyą doczesną, a niewiernych żydów iako infamissów na pwtorną infamią, na gardło y na łapanie żałującym aktorom wskazuiemy y ex nunc podług prawa coaequationis iurium imé pana Borkowskiego za banita doczesnego, a niewiernych żydów za powtornych infamisów uznawamy, proklamować y publicować nakazuiemy; a iako na uczynienie tak nad dobrami pozwanego imé pana Borkowskiego odprawy, iako y nad wszelkimi pozwanymi niewiernych żydów dobrami mocną a nieodwłoczną execucyą, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wojewodztwa Brzeskiego y do innych wszelkich urzędów, gdzie się dobra y osoby pozwaných okaza, a którego sobie stro na użyć zechce, założywszy na przeciwnych dalsze paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień dwunasty msca Julii terazniejszego roku dla obwołania y publikowania tej doczesney banicy y wieczney powtorney infamii przypadł, tedy ienerał, ustawicznie sądów naszych pilnujący, Piotr Zynza, od nas sądu przydany, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu et in foro publico przy bytności y obecności wielu stanów różney kondycyi ludzi, przerzeczonego imé pana Andrzeia Dunina Borkowskiego, administratora Horodeckiego, za banita doczesnego, a niewiernych żydów starszych y wszystkich kahału miasta Horodeckiego iako infamisów za powtornych infamisów obwołał, ogłosił y wszystkim do wiadomości doniósł y tę publicatią a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 329, за 1700 г., л. 2596.

№ 180.—1700 г. Юля 10.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги и всѣхъ евреевъ къ инфамии и уплатѣ Георгію Землѣ долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego, msca Julij dziesiątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-ié Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy wysz na dacie pisany obranemi, gdy s porządku rejestrowego przypadła ku sądzienu sprawa wielmożnego imści pana Jerzego Zemły—podkomorzego Oszmianskiego, względem starszeństwa małżęskiego, a samey wielmożney ieymć pani Barbary Oborskiej Zemliney—podkomorzyney Oszmianskiej, iako aktorki z niewiernemi żydami, to iest Gabryelem Moyżeszowiczem, iako samym pryncypałem, także Jozefem y Izraelem Markowiczami, Nachimem Moyżeszowiczem, Abramem Samuelowiczem, Jachimem Markowiczem, Moyżeszem Izakowiczem y innymi starszemi, także wszystkimi żydami synagogi Wilenskiej z samemi onemi, z żonami y dziećmi ich, z zakazem oczewisto im w ręce tu w miescie Wilnie podanym, o to: iż pryncypał y ci wszyscy żydzi pozwani, ieden za drugą osobę ręcząc imieniem swym y wszystkich żydów całego kahału, wziowszy y pożyczwszy rękodayney sumy czterysta talerów bitych u wielmożney ieymć pani Zemliney—podkomorzyney Oszmianskiej, tę summę wszystką spełna w roku niniejszym tysiąc siedmsetnym tygodniem przed świętym Jerzym, to iest, dnia szesnastego Apryla, pod winami wieczney banicyi y infamii z troiakiemi zarękami, z wolnym siebie wszystkich lub iedną którą osobę, żon, dzieci sequestrowaniem, więzieniem, z grabieniem, aresztowaniem na kożdym mieyscu z dobrami wszystkimi, zabieraniem, exequowaniem, do więzienia braniem, szkoły, kromow, towarów, domów pieczętowaniem, iako się ręcząc, ani wy-

mawiając iedną drugą osobą opisali, niczym tego terminu nie pochibiając, według obowiązków strictissime w obligu opisanych oddać y wypłacić; niżeli przepomniawszy swego obligu, gdy aktorka na terminie y po terminie tey summy upominała się, tak u Gabryela Moyżeszowicza, który primario z drugimi ręczył się, iako y u wszystkich pozwanych requirowała, dość temu nieuczynili, nieuisćili się w paeny założone popadli, zatym do wskazania takowych paen y zaraż, o szkody, nakłady y winy prawne. Do którey sprawy za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktorów plenipotent pan Matheusz Broniec, za mocą prawnie sobie daną y zleconą stawał, a pozwani żydzi niestawali y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nie uczynili. Zatym tenże wysz rzeczony patron partis actoreae podanego oczewisto w ręce tu w mieście Wilnie wszystkim żydom pozwany przez ienerała sądów naszych Piotra Zynężę zakazu legitime przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła naszego przyznanego y terminu za nim przypadłego dowiodszy, iako też propositia żaloby wysz pisaney iterowawszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał list obligacyny zapis pozwanych żydów starszych Wilenskich, którym się wszyscy iedna za drugą osobę ręcząc, według obowiązków w obligu opisanych pod paenami rigide na się założonemi y ze wszelką executią opisali, satisfactią uczynić, summę oddać; więc, iż na terminie y po terminie dotąd nieuisćili się y teraz za zapozwaniem przed sądem nie stawiają, tedy wzdania tych żydów w roku zawitym na upad w rzeczy, a według prawa y dobrowolnego listu obligacynego zapisu żydów pozwanych, za nieuczynienie onemu dość w niewypłaceniu summy realney czterechset talerów bitych, przy samey iściznie troiakich zaraż, to iest tysiąca sześciuset talerów bitych, a na tynfy rachuiąc dziewięciu tysięcy szesciuset złt. na pozwanych żydach y na wszelkich dobrach onych leżą-

cych, ruchomych, summach pieneznych gdziekolwiek będących, na domach, handlach, towarach, kromach, szynkach, z wolnym onych wszędzie każdego czasu sequestrowaniem, zabieraniem, szkoły, kromow, domow wszystkich pieczętowaniem, aktorom przysądzenia, samych zaś żydów przereczonych, Gabryela Moyżeszowicza, iako samego pryncypała, także Jozefa y Izraela Markowiczow, Nachima Moyżeszowicza, Abrama Samuelewicz, Jachima Markowicza, Moyżesza Izakowicza y innych starszych wszystkich żydów synagogi Wilenskiey, samych onych, żon, dzieci, ich podług tychże obowiązków, w obligu opisanych y win założonych, na infamią, na gardło, na łapanie osądziwszy y onych łapać, więzić, exequować nakazawszy, ienerała sądowego do proklamowania tey condemnaty przydania, a iako na mocną y nieodwloczną nad osobami, dobrami żydów starszych y wszystkich kahału Wilenskiego samych, żon, dzieci ich, tak y nad dobrami ónych przereczonemi wszelkiemi executią do urzędow ziemskiego grodzkiego woiewodztwa Wilenskiego y innych woiewodztw y powiatów wszystkich sądowych, których sobie strona użyć zechce, z wolnym przez samych substitutow, instigatorów, z wartą, assistentią wszelką przysobioną, exequowaniem, nie oglądaiąc się na żadne ni odkogo bronienia, pod paenami na sprzeciwnych officialistów opisanemi odesłania, u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie, bacząc to: iż wysz pisani starsi żydzi y całego kahału Wilenskiego, będąc zakazem od wielmoż. imć pana Zemły—podkomorzego Oszmianskiego y samey ieymci iako aktorki zapozwanemi, za pokilkakrotnym ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a według prawa y dobrowolnego listu obligacynego zapisu żydów pozwanych za nieuczynienie onemu dość w niewypłaceniu summy realney czterechset talerow bitych przy samey is-

ciznie, troiakię zareki tysiąć sześćset talentów bitych, na tynfy rachując dziewięć tysięcy sześćset tynfów, osobliwie za szkody, nakłady trzysta złt. na pozwanych żydach y na wszelkich dobrach ich leżących, ruchomych, sumach pnżnych gdziekolwiek będących, na domach, szkołach, handlach, towarach, spławach, arędach, szynkach, z wolnym onych wszędzie tak tu w mieście, iako na ustroniu, na gościncach, na targach, iarmarkach każdego czasu sequestrowaniem, arestowaniem, grabieniem, zabieraniem, szkoły, kromów, domów wszystkich pieczętowaniem aktorom przysadzamy, samych zaś żydów przereczonych Gabryela Moyżeszowicza, iako samego pryncypała, także Jozepha y Izraela Markowiczów, Nachima Moyżeszowicza, Abrama Samuelowicza, Jachima Markowicza, Moyżesza Izakowicza y innych starszych wszystkich żydów synagogi Wilenskiej, samych onych, żon, dzieci ich podług tychże obowiązków w obligu opisanych y win założonych na infamią, na gardło, na łapanie osądziwszy y onych łapać, brać, więzić nakazawszy, ienerała sądowego do proklamowania tey condemnaty przydaiemy; a iako na mocną y nieodwłoczną nad osobami żydów starszych y wszystkich kahału Wilenskiego samych, żon, dzieci ich tak y nad dobrami onych przereczonemi wszelkiemi executią, do urzędu grodzkiego ziemskiego wojewodztwa Wilenskiego y innych wojewodztw y powiatów wszelkich sądowych, z wolnym przez samych substitutow instigatorów, z wartą, assistentią wszelką przysposobioną, iako strona zechce, exequowaniem, nieoglądając się na żadne ni od kogo bronienie, pod paenami na sprzeciwnych officialistow opisanemi odsyłamy. Vigore którego dekretu naszego ienerał sądowy Piotr Zynza na dniu dwunastym tegoż miesiąca Juli pomienionych żydów Gabryela Moyżeszowicza, iako samego pryncypała, także Jozepha y Izraela Markowiczów, Nachima Moyżeszowicza, Abrama Samuelowicza, Jachima Markowicza, Moyżesza Izakowicza y innych starszych, także wszystkich żydów

synagogi Wilenskiej samych onych, żon, dzieci ich y całego kahału żydów za infamissów przed izbą sądową et in foro publico proklamował, ogłosił y obwołał y te relatią swoię, rediens a loco publicationis, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1700 г., № 329, л. 281б.

№ 181.—1700 г. Юля 17.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Биржанской синагоги къ инфаміи и уплатѣ братьямъ Ганамъ долга и пени.

Roku tysiąć siedmsetnego, msca Julii siedmnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąć siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imci pana Andrzeja—Inflanskiego, imć pana Jana Andrzeja—Upitskiego—podstolich Hanow, z niewiernymi żydami Izraelem y Irszą Moyżeszowiczami, nigdzie osiadłości swey w koronie Polskiej y wielkim xięstwie Litewskim niemającymi, także całą synagogą kahału Birzanskiego, względem do wszelkich rad y bożnicy swey przypuszczenia, za pozwem przez aktorów wyniesionym, do utwierdzenia dekretu sądów marszałkowskich W-o X-a Litt-o w roku tysiąć sześćset dziewięćdziesiąt siodmego po szczęśliwey denominacyi najasniejszego króla imci, na obżałowanych żydów w Warszawie ferowanego, do uczynienia podług onego skuteczney iustificacyi, do wskazania mocney a nieodwłoczney na dobrach obżałowanych żydów ruchomych, towarach, handlach, spławach, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących exekucyi, o szkody, nakłady y o inne pretensie w pozwie szerzey wyrażone zapozwali. Na terminie tedy niniejszym

zwysz na dacie pisany, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktorów patron ichmw, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, pan Jerzy Woytkiewicz oczewisto stawał, a pozwani żydzi, iako sami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney o niestaniu swoim nieuczynili. Zaty m wysz rzeczony aktorów patron podanych y położonych na szkole abo bożnicy żydów Birzańskich y u drzwi bożnicy żydów Pompianskich, w powiecie Upitskim leżących y na drugich mieyscach przez ienerała Jana Konopielkiewicza czterech stronie pozwu, zeznaniem onego oczewistym u xiąg grodu Wilkomierskiego uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y ekstraktem z onych w roku tysiąc siedmsetnym, msca Aprila dwudziestego czwartego dnia wydanym y pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę o pretensie szerzey w dekrecie sądów marszałkowskich W-o X-a Litt-o wyrażone przełożywszy, na dowod samey rzeczy produkował dekret tychże sądów marszałkowskich, pod datą roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siodmego, w Warszawie z aktoratu żalujących z obżałowanymi niewiernymi żydami o nieprzyznanie listu zapisu kwitacyjnego terazniejszym ichmć pp. aktorom iako opiekunom imć pana Karola z Nozetycz Karlinga—komendanta zamku Birzańskiego, kwitując z pretensyi skarbowey danego, tudziesz o nieoddanie pięciu talarów bitych, na oblig winnych w Warszawie ferowany. Którym dekretem sąd marszałkowski za niestaniem pozwanych żydów do prawa w roku zawitym na upad w rzeczy wzdawszy, onychże na wieczną banicią wskazawszy, dla uczynienia mocney, a nieodwłoczney exekucyi, do urzędów tak korony polskiej, iako y W-o X-a Litt-o tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra pozwanych okazać y same osoby poścignione być mogły odesłał, iako to szerzey y dostateczniey wszytka rzecz w tym że dekrecie opisana y wyrażona iest; po którego produkowaniu wzdania pozwanych

niewiernych żydów, iako prawa nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zaty m pomienionego dekretu sądów marszałkowskich w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siodmym, w Warszawie ferowanego, wespoł kwitacją z listem na przyznanie y z pilnością in toto utwierdzenia, za nieprzyznanie zaś tey kwitacyi zareki założoney dziesięć tysięcy złt., także na kartę winnych pięciu talarów bitych, z expensami noviter w tey sprawie erogowanemi, na obżałowanych niewiernych żydach y na wszelkich dobrach, domach, rzeczach ruchomych, summach, towarach, handlach, spławach, pieneznych, gdzie y u kogokolwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach, a samych przerzeczonych żydów, iako wiecznych banitów, na infamią wskazania, onychże podług prawa coaequationis iurium ex nunc za infamisów uznania, a dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydania, a dla uczynienia skuteczney exekucyi za sumę wskazaną na dobrach wszelkich, domach, towarach, handlach, spławach, rzeczach ruchomych, sumach pieneznych gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych arestowaniem y grabieniem, urzędów ziemskiego lub grodzkiego tych wojewodztw y powiatów, pod któremi się dohra pozwanych okazać y same osoby poścignione być mogą, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ichmw panów Krzysztofa Andrzeia—Inflanskiego, Jana Andrzeia—Upitskiego—podstolich Hanow, bacząc to, iż pozwani żydzi Izrael y Irsz Moyżeszowiczowie y wszyscy starsi synagogi kahału Birzańskiego, będąc o rzecz wyżej wyrażoną zapozwanemi, za pokilkakrotnym przywołaniem przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a wedle prawa y domawiania aktorów patrona, dekret sądów marszałkowskich w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siodmym w Warszawie, z aktoratu żalujących z obżałowanymi niewiernymi żydami fero-

wany, ze wszystką wyrażoną w nim rzeczą, z banicyą wieczną, także wespół z kwitacją, z listem na przyznanie y z pilnością nienarusznie przy mocy in toto zachowujemy y utwierdzamy, za nieprzyznanie zaś kwitacyi zareki założoney dziesięć tysięcy złt., przytym za expensa noviter w tey sprawie spendowane złt. trzysta, także nieoddanych, na kartę winnych pięciu talerow bitych, z wpisnym pamiętnym, cum lucris na sądowi danym, wszystkiego summą złt. dziesięć tysięcy trzysta trzydzieście dwa y groszy piętnaście na obżałowanych osobach y na wszelkich dobrach onych, domach, towarach, handlach, spławach, rzeczach ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym onych wszędy arestowaniem, grabieniem, łapaniem, a samych przereczonych niewiernych żydów, iako wiecznych banitów na infamią wskazujemy, onych że podług prawa coaequationis iurium w. x. Lit. ex nunc za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamy ienerała sądowego przydajemy, a za summę wysz wyrażoną, dekretem naszym przysądzoną, na odprawę skuteczną do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra onych okazać się mogą, a którego z ichmw sobie użyć strona zechce, założywssy na przeciwnych dekreтови naszemu dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty pierwszy miesiąca Julii anni praesentis do publikowania tey infamy przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza, sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu popolitemu y dekreтови naszemu w izbie sądowej et in foro publico, przy obecności wielu różnych condycyi ludzi, pomienionych żydów Izraela y Irszę Moyżeszowiczów y całą synagogę kahału Birżńskiego za infamissów obwołał, ogłosił y publikował y tę publikatę swą a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych w. x. L. zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала за 1700 г., № 330, л. 196.

№ 162.—1700 г. Юля 28.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Новгородской синагоги, къ смертной казни и уплатѣ долгу и пени Самуилу Ренчинскому.

Roku tysięcznego siedmsetnego, miesiąca Julii dwudziestego osmego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w W. X. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Samuela Renczynskiego z niewiernymi żydami Szymanem Morduchaiewiczem, Wulfem Bienaminowiczem, Wigderem Peysachowiczem, Ablem Moyżeszowiczem Mowszą Izraelewiczem, Anszelem Ickowiczem, Iekiem Michałowiczem, Ianchelem Naftalewiczem, Leybo Ickowiczem, starszymi żydami szkoły y całą synagogą Nowogrodzką, za pozwem przez aktora po pozwanych tu przed nas sąd wyniesionym, mieniać o sprzeciwieństwo dekreтови sądu głównego trybunalnego w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, miesiąca Maia trzynastego dnia z aktoratu żałującego imć pana Renczynskiego z obżałowanymi niewiernymi żydami, całą synagogą Nowogrodzką o rzecz w nim wyrażoną ferowanemu, w niepostąpieniu na dobrach swoich wszelkich urzędowi zieżdziającemu czynić exekucyi, za wskaz summy dziesięć tysięcy sto piędziesiąt złotych pol. w tym dekreecie poslednieyszym wyrażony, zatym do utwierdzenia dekretołów sądu głównego trybunalnego pierwszych y poslednieyszego, datami w nich wyrażonych, z poiazdami urzędowemi y wszystkim procederem prawnym w tey sprawie zasłym, przez żałującego aktora na obżałowanych otrzymanych, do wskazania na obżałowanych za sprzeciwieństwo powtorney infamiey y szkod nakładów prawnych noviter na złotych sześćset spendowanych, pozwem, w którym wszystka rzecz dostatecznie opisana iest, aktor obżałowanych zapozwał. Na

terminie tedy niniejszym, zwysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od imć pana Renczynskiego patron iegomości za mocą listowną prawną, iemu do tey sprawy daną y zleconą, pan Bonifacy Milewski oczewisto stawał, a pozwane osoby wszyscy, iako się sami przed nami do prawa nie stanowili, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey nie uczynili. Zatym wysz rzeczony aktora patron podanego y położonego po obżałowanych osob na szkole onych Nowogrodzkiej przez ienerała i. k. msci Jana Koreckiego pozwu, zeznaniem onego oczewistym u xiąg grodu Nowogrodzkiego uczynionym y ekstraktem z tych xiąg pod datą roku terazniejszego tysiąc siedmsetnego mca Apryla dziewiętnastego dnia wydanym, słusznie prawnie dowiodszy y żalobę z niego o rzecz wysz wyrażoną, a szerzey w tym pozwie opisaną przełożywszy, na dalszy dowod pokładał y czytał przed nami sądem dekreta sądu głównego trybunalnego datami w nich wyrażone, przez aktora na obżałowanych otrzymane, któremi to dekretami, a mianowicie pośledniejszym obżałowane osoby na infamią wzdani y pewny wskaz w tym dekrecie wyrażonym uczyniony iest; po którym to takowym dekrecie, gdy żalujący aktor, sprawując się podług prawa dla uczynienia eksekucyi za wskazaną temi dekretami summę na szkole, towarach y handlach obżałowanych osob, w mieście i. k. msci Nowogrodka będącey, urząd grodzki Kowienski sprowadził, tedy niewierni żydzi iawnie, widomie sprzeciwiając się dekretom trybunalskim mocno eksekucyi przez Abrama Szachnowicza—szkolnika swego, czynić bronili y nie postąpili. Na dowod czego list poieżdzy imć pana Medekszy—pisarza grodzkiego Kowienskiego, pod datą w nim inserowaną wydany, pokładając y iawnego prawu y pomienionym dekretom sądu głównego trybunalnego sprzeciwienstwa documentaliter dowiodszy, wzdania pozwanych osob, ponieważ do prawa nie stawiają, w roku zawitym na upad w rzeczy, dekretów sądu

głównego trybunalnego pod datami w nich wyrażonych przez żalującego aktora na obżałowanych niewiernych żydach otrzymanych, wespoł z banicyą wieczną i infamią, tudzież poiazdami urzędowemi y wszystkiego w tey sprawie uroszczonego procederu prawnego nienaruszenie utwierdzenia y przy mocy zachowania, summy temi dekretami, a mianowicie pośledniejszym trybunalskim wskazaney dziesięciu tysięcy sta pięciudziesiąt złotych, tudzież za szkody, nakłady prawne, noviter w tey sprawie poniesione, złotych sześciuset na niewiernych żydach srarszych synagogi Nowogrodzkiej, handlach, domach, kromach, towarach, szynkach, zastawach, arędach, splawach y na szkole onych murowaney w mieście Nowogrodka, na Żydowskiej ulicy stojącey, placach y domach do niey należących, z wolnym tey szkoły pieczętowaniem y dobr onych wszelkich arestowaniem y na innych wszelkich dobrach onych, gdziekolwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym na każdym mieyscu za poścignieniem onych do więzienia braniem, a samych pozwanych niewiernych żydów, to iest, Szymona Morduchaiewica, Wulfa Benjaminowicza, Wigdera Peysachowicza, Abła Moyżeszowicza, Mowsze Izraelewicza, Anszela Ickowicza, Icka Michałowicza, Ienchela Nawtelewicza, Leybę Ickowicza—starszych szkoły Nowogrodzkiej, za iawne prawu pospolitemu y pomienionym dekretom sądu głównego trybunalnego sprzeciwienstwo, iako iuż infamissów na powtorną infamią, na gardło y na łapanie żalującemu imć panu Ręczynskiemu wskazania y ex nunc, podług prawa coaequationis iurium, za powtornych infamissów uznania y dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydania, wywołać y proklamować nakazania, a iako dla uczynienia za wskazaną tymi dekretami y terazniejszym sądu naszego summę na szkole y handlach wszelkich pomienionych żydów w mieście Nowogrodka y kędyżkolwiek będących, mocney a nie odwołczoney, nieoglądając się na żadne niodka-

go bronienie, gleyta, rescrypta, protekcyje pańskie, ani ceduły, odprawy tak za poścignieniem y złapaniem onych, dla uczynienia na gardłach onych przez mistrza exekucyi dó iaśnie wielmożnego imć pana wojewody Nowogrodzkiego, ichmścw panów pułkowników, rotmistrzów, tudzież urzędów ziemskich, grodzkich Nowogrodzkich, z ruszeniem całego województwa Nowogrodzkiego y innych wszelkich tych województw y powiatów, pod któremi dobra onych być okażą się y osoby ich poścignione y złapane będą, a którego sobie z nich strona użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych paen prawnych, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Samuela Ręczynskiego z niewiernymi żydami: Szymanem Morduchaiewiczem, Wulfem Beniaminowiczem, Wigderem Peysachowiczem, Ablem Moyżeszowiczem, Mowszą Izraelewiczem, Anszelem Ickowiczem, Ickiem Michałowiczem, Ianchelem Naftelewiczem, Leybą Ickiewiczem—starszymi żydami szkoły y całą synagogą Nowogrodzka, za pozwem o rzecz wyżey w naratywie wyrażoną wyniesionym, bacząc to, iż obżałowane osoby będąc prawnie zapozwanemi, przed nami do prawa nie stanowili się, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a wedle prawa, żałoby pozwney y domawiania strony powodowey patrona dekreta sądu głównego trybunalego pod datami w nich wyrażone przez żałującego aktora na obżałowanych niewiernych żydach synagogi Nowogrodzkiej otrzymane, wespół z banicyą wieczną y infamią, tudzież poiazdami urzędowemi y wszystkim w tey sprawie uroszczonym procederem prawnym nienarusznie utwierdzamy y przy mocy zachowujemy, summę temi dekretami, a mianowicie pośledniejszym trybunalskim wskazaną dziesięć tysięcy sto piędziesiąt złotych polskich, tudzież za szkody, nakłady prawne, noviter w tey sprawie poniesione, złotych sześćset, a z wpisnym y pamiętnym et cum lucris nam sądowi danym,

wszystkiego summą dziesięć tysięcy siedemset szesćdziesiąt zlot. pol. na niewiernych żydach starszych synagogi Nowogrodzkiej, handlach, domach, kromach, towarach, szynkach; zastawach, arędach, splawach y na szkole onych murowaney w mieście Nowogrodzku, na Żydowskiej ulicy będącey, placach y domach do niey należących, z wolnym tey szkoły zapieczętowaniem y dobr onych wszelkich na każdym miejscu aresztowaniem y na innych wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym onych na każdym miejscu poścignowszy do więzienia braniem, a samych pozwanych niewiernych żydów, to jest Symona Morduchaiewiczza, Wulfa Beniaminowicza, Wigdera Peysachowicza, Abbla Moyżeszowicza, Mowszę Izraelewicza, Anszela Ickowicza, Icka Michałowicza, Jenchela Naftelewicza, Leybę Ickowicza—starszych żydów szkoły Nowogrodzkiej, za iawne prawu pospolitemu y pomienionym dekretem trybunalskim sprzeciwienstwo, które się z listu poieżdżego urzędowego ewidenter pokazało, iako iuż infamissów na powtorną infamią, na gardło y na łapanie żałującemu imć panu Ręczynskiemu wskazujemy y ex nunc, podług prawa coaequationis iurium, za powtornych infamissów uznawszy y dla publikowania tey infamy powtorney ienerała sądowego przydaiemy, wywołać y proklamować nakazujemy, a iako dla uczynienia za wskazaną tymi dekretami y terazniejszym sądu naszego summę na szkole, handlach, y towarach wszelkich pomienionych żydów w mieście Nowogrodzku y kędyżkolwiek będących mocney a nieodwłoczney, nie oglądaiąc się na żadne ni od kogo bronienie, gleyta, rescrypta, protekcyje pańskie, ani ceduły, odprawy, tak na poścignienie y złapanie onych, dla uczynienia na gardłach onych przez mistrza exekucyi do iaśnie wielmożnego imó pana wojewody Nowogrodzkiego, ichmścw panów pułkowników, rotmistrzów, tudzież urzędów ziemskich, grodzkich No-

wogrodzkich, z ruszeniem całego wództwa Nowogrodzkiego y innych wszelkich tych województw y powiatów, pód którymi dobranych być okaza się y osoby ich poścignione y złapane będą, a którego sobie z nich strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odsyłamy. A gdy dzień trzydziesty pierwszy miesiąca Julii przypadł, tedy ienerał, sądów naszych pilnujący, Piotr Zynza, doś czyniąc prawu y dekretowi sądu naszego, niewiernych żydów Szymona Morduchaiewicza, Wulfa Beniaminowicza, Wigdera Peysachowicza, Abła Moyżeszowicza, Mowszę Izraelowicza, Anszela Ickiewicza, Icka Michałowicza, Jencheła Naftelowicza, Leybę Ickiewicza—starszych żydów szkoły y całej synagogi Nowogrodzkiej, przy bytności y obecności wielu stanów różney condycyi ludzi za powrotnych infamisów, na gardło, na łapanie osadzonych w izbie sądowey et in foro publico obwołał, proklamował y każdemu do wiadomości doniósł y tę publikacją, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала за 1700 г., № 330, л. 456.

№ 188.—1700 г. Августа 7.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Брестскаго, Городненскаго, Пинскаго, Виленскаго и Слуцкаго кагала къ инфаміи и уплатѣ Францу Мосевичу долгу и пени.

Roku tysiącznego siedmsetnego, msca Awgusta siodmego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunale w w-m x-ie Lit-m z województw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiączny siedmsetny obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imci pana Franciszka Mosiewicza—chorążego Lidzkiego, z niewiernymi Jakubem Hirszonowiczem y Salomonem Chali-

mowiczem—Brzeskimi, Markiem Bernatowiczem, Berkiem Szmerłowiczem, Grodzienskimi, Moyżeszem Dawidowiczem, Łachmanem Saiewiczem—Pinskimi, Aronem Zelikiem Izakowiczem, Możeszem Abramowiczem Wilenskim, Moyżeszem Jożefowiczem, Moyżeszem Hirszonowiczem — Słudzkimi starszymi y wszytkimi do tych kałatów należącymi żydami, za pozwem wyniesionym do listu zapisu in solidum danego, o nieoddanie y niewypłacenie summy pieniędzy dziesięciu tysięcy złotych monetą talarową srebrną, rachując talar bity po złotych sześciu, przytym o troiackie zaręki, szkody, nakłady y winy prawne y inne pretensie dostateczniej w pozwie wyniesionym wyrażone. Na terminie tedy niniejszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktora umocowany imć za mocą prawną do tey sprawy sobie daną, pan Stefan Frąckiewicz oczewisto stawał, a pozwani niewierni żydzi iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie swey przeciwney nie uczynili. Zatym wyż rzeczony aktora patron podanych oczewisto w ręce ze szkoły Wilenskiej idącym pięciu stronic iedney Brzeskim, drugiey Grodzienskim, trzeciey Pinskim, czwartey Wilenskim, piątey Słudzkim żydom starszym synagog wyżey mianowanych, przez ienerała i. k. mci Piotra Adamowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć p. pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym słusznie, prawnie dowiodszy, także pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz wyżey mienioną, a szyrzey w tym pozwie opisaną przełożywszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem list obligacyiny zapis od niewiernych pozwanych żydów żałującemu aktorowi na dziesięć tysięcy złotych polskich, pod datą w nim wyrażoną daną, z którego wszytkie obowiązki wyczytawszy y tymże samym nieoswobodzonym zapisem nieoddaney sum-

my dowiodszy, wzdania pozwanych niewiernych żydów, iako prawu nieposłuszných, w roku zawitym na upad w rzeczy, a z tym summy na list zapis winno ostały wespół z troiakami zarękami czterdziestu tysięcy złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie podięte dwóchset złotych na obżałowanych niewiernych żydach y na dobrach onych, szkołach, kramach, kamienicach, domach, handlach, towarach, spławach y na inszych wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, z wolnym onych aresztowaniem, a samych pozwanych niewiernych żydów według onychże listu, obligacyjnego zapisu, na infamią żałużącemu imć panu chorążemu Lidzkiemu wskazania y ex nunc za infamissów uznania, a na odprawę za summę wyż—mienioną do urzędów ziemskich lub grodzkich tych woiewodztw y powiatów pod któremi dobra obżałowanych niewiernych żydów okażą się, a którego sobie strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze peny prawny odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie wielmożnego imci pana Franciszka Mosiewiczza—chorążego powiatu Lidzkiego z niewiernemi Jakubem Hirszonowiczem y Salomonem Chalimowiczem—Brzeskimi, Markiem Bernatowiczem, Berkiem Szmertłowiczem—Grodzienskimi, Moyżeszem Dawidowiczem, Łachmanem Saiewiczem—Pinskiemi, Aronem Zielikiem Izakowiczem, Moyżeszem Abramowiczem—Wilenskiemi, Moyżeszem Jozefowiczem, Moyżeszem Hirszonowiczem—Słudzkiemi, starszymi kahałów wyżey pomienionych y wszytkiemi do tychże kahałów należącemi żydami, za pozewem o rzecz wyżey wyrażoną wyniesionym, bacząc to iż pozwani niewierni żydzi będąc pozwanemi przed nami do prawa nie stawali, ani żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie swey przeciwney nie uczynili, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłuszných w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a wedle prawa, żaloby y domawiania patro-

na aktora summy na list obligacyjny zapis winno ostały wespół z troiakami zarękami czterdzieste tysięcy złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie podięte dwieście złotych z dwoma kopami wpisanego, pamiętnego y cum lucris nam danym, wszytkiego summą czterdzieste tysięcy dwieście dziesięć złotych polskich na pozwanych niewiernych żydach y na dobrach onych, to iest kamienicach, domach, szkołach, kramach, handlach, towarach, spławach z wolnym onych aresztowaniem y na inszych wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach onych, a samych zaś pozwanych żydów według dobrowolnego zapisu, wyżey pomienionego, na infamią żałużącemu imci panu chorążemu Lidzkiemu wskazuiemy y ex nunc, według prawa za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamii ienerała sądów naszych pilnującego przydaiemy, a na odprawę za summę wyż mienioną od nas sądu wskazaną do urzędów ziemskich lub grodzkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra obżałowanych okażą się y same osoby poścignione być mogą, którego sobie strona z ichmć panów urzędników użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu dalsze peny prawne odsyłamy. A gdy dzień dziewiąty tegoż insca Awgusta, roku terazniejszego przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Piotr Zynza, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, przerzeczonych pozwanych niewiernych żydów, to iest Jakuba Hirszonowicza, Salomona Chalimowicza, Marka Bernatowicza, Berka Szmertłowicza, Moyżesza Dawidowicza, Łachmana Saiewiczza, Arona Zelika Izakowicza, Moyżesza Abramowicza, Moyżesza Jozefowicza, Moyżesza Hirszonowicza — żydów starszych kahałów Brzeskiego, Grodzkiego, Pńskiego, Wilenskiego y Słuckiego y wszytkich żydów do tych kahałów należących, za infamissow w izbie sądowej et in foro publico ogłosił, obwo-

łał y publikował y tę publikatią swą, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Ktora sprawa do xiąg głównych trybunalnych w-o x-a Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1700 годъ, № 330, л. 1026.

№ 184—1700 г. Августа 9.

Ремиссийный декретъ главнаго литовскаго трибунала по жалобѣ Полоцкихъ иезуитовъ на Полоцкихъ евреевъ за истязаніе и умерщвление ими христіанской женщины.

Roku tysiącznego siedmsetnego, m-sca Augusta dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w W-m Xi-ie Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiączny siedmsetny obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa w Bogu wielebnego imć xiędza Mikołaja Zewęły—societatis Jesu rektora y wszystkich ichmcw xięży iezuitów kollegium Połockiego, z niewiernemi żydami kahału Połockiego Nachmanem Moyżeszowiczem, żoną y synem iego Mowszą Nachmanowiczem, iako samemi pryncypałami, tudzież y pomocnikami ich żydami Połockimi im wiadomemi y znaiomemi y wszystkimi żydami starszemi szkoły y synagogi Połockiey, iako w spolney radzie z sobą będącemi, mianowicie Izakiem Jozefowiczem, Meierem Jakubowiczem, Aronem Beniaszewiczem, Jozefem Hercowiczem, Sapsaiem Lewkowiczem, Ickiem Abramowiczem, Hercem Zewelewiczem, Leybą Nachimowiczem—starszemi kahału Połockiego, za daniem sprawy, informacyi y wiadomości od utściwego Alexieia Daniewskiego—mieszczanina iuryzdyki Jakimanskiey, w wojewodztwie Połockim do collegium Połockiego należącego y żony

iego Anny, iako aktorow, do windykowania krwi córki ich od żydów zamordowanej, dowodząc y dochodząc onym podług prawa sprawiedliwości, za apellacją od dekretu urzędu grodzkiego Połockiego w roku terazniejszym tysiąc siedymsetnym, msca Marca dwunastego dnia, z oczewistey kontrowersy między aktorami a pozwanemi żydami ferowanego, przez tychże żałujących ichmościów xiężą iezuitow Połockich tu przed nasz sąd główny trybunalny uroszczona, w tym, że urząd grodzki Połocki, za żalobą ichmcw xięży iezuitów Połockich mieniać o to: iż obżałowani żydzi, będąc zawsze chrześcianstwu nieprzyjazni i krwi onych, według swey konfessyi, pragnącemi y bez niey obeysć sie niemożącemi, upatrzywszy porę sobie pomyślną, a mając od niemałego czasu na posługach swoich domowych niewiastę chrezsciankę na imie Maryne Daniewską Achwanowiczową—mieszczankę Jakimanską, iuryzdyki collegium Połockiego, corkę wysz pomienionego mieszczanina, nie z żadney sobie przez nią daney przyczyny, ale szczegulnie z nienawiści y z zawziętości przeciw chrześcianom y z pragnienia krwi chrześcianskiey te pomienioną Maryne Daniewską—białogłową ciężarną y bliską rozwiązania będącą, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmym, msca Marca dwudziestego trzeciego dnia, w nocy, nie nie respektując na boiaźń Bożą y surowość pen prawa popolitego, podczas interregnum iawny popelniając exces, w mieście Połockim, w domu swym obżałowani żydzi zwabiwszy czyli zaprowadziwszy przez iakiś sposob do łaźni żydowskiey, okrutnie zamordowali, zamęczyli, wiele ran różnych na ciełe iako to na osobliwey relacyi wyrażono iest, po klótych, porzniętych, mianowicie w skroniach nakształt obuchowego razu zadawszy, gardziel, twarz nożami porznowszy, w rękę y palcach, także w nogach niżej kolan, w goleniach żyły, sustawy, lancetami, szydłami pokłóli y porzneli, piersi przernowszy krew wypuścili, żołądek przebiwszy, szyję chustką we trzy węzły zawiązali,

że ledwie po śmierci rozwiązać mogli, śnać dusili y zamordowali, ciało w łazni utaili byli y obmyte trzymali, chcąc znać kędyś zachować, a potym za postrzeżeniem y znalezieniem przez ludzkie chrześcijańskie, żadnego w tym wywodzie nie dali, ale zaraz sami żydzi pryncypales strwożywszy, chronić się, uciekać poczeli, których potym gdy urzędowi grodzkiemu Połockiemu w dyspozycją podano, obżałowani żydzi, starsi szkoły Połockiey, przez zapis swoy podług prawa sprawiony u wielmożnego imć pana Zaby—podwoiewodzkiego Połockiego, na parękę wzięli y wszędy do prawa stawić obiecali, iako o tym zapis ich opiewa, a potym chcąc tego uycić y łatwo uwolnić się, sine scitu protestantow y delatorów, zniószy się z imć panem Adamem Skiporem—instigatorem kapturowym Połockim, skorumpowawszy sprawę z sobą, obżałowani żydzi pryncypales, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmym dnia czternastego Septembra, na sądach kapturowych Połockich wpisali dekret iakiś zmowny, chcąc zatłumić krew chrześcijańską, formowali, inkwizycie wywodzili, a potym w dekret nie wpisali y ieszcze tłumiąc tę sprawę, niesłusznie bez delatorów, bez przypożwu, warrantyami różnemi niesłusznemi dekret napehili y remissę tey sprawie do grodu Połockiego, nad wyrazne constitucie y confederacie seymowe, ktura sprawa sądowi kapturowemu sądzić należała, uczynili, ku wielkiej krzywdzie y ubliżeniu sprawiedliwości świętey, zatym kryminał y uczyniek podczas interregnum stały, według prawa y constitucie seymowe, także według zapisu od obżałowanych żydów starszych szkoły żydowskiey Połockiey do stawienia pryncypałów według obowiązków, oraz zaręki y paeny kryminalne ichmć panowie urzędnicy, dekret swoy feruiąc, niesłusznie, mimo dowody prawne y inkwizycją odprawioną, inaczey, nie tak, iako się pokazywało po obżałowanych żydach, przysięgę tymże niewiernym żydom nakazali, a po przysiędze wszytkich pozwanych żydów uwolnili; zatym do zniesienia y skassowa-

nia tego urzędu grodzkiego Połockiego dekretu, o szkody, nakłady y winy prawne. Do którey sprawy na dniu niniejszym wyżey na dacie pisanym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od ichmcw xięży iezuitów umocowany ichmw, za mocą prawnie sobie do tey sprawy daną, pan Alexander Hordziejewski—mieczny Wilenski oczewisto do rozprawy stawiając, terminu tey sprawie dekretem urzędu grodzkiego Połockiego, z apellacyi przypadłego, słusznie, prawnie dowiodszy, żałobę pryncypałów swoich z onego przeczytawszy, gdy do dalszey controwersyi swoiey idąc, pretensiey ichmcw xięży iezuitow Połockich do niewiernych żydów także Połockich mającey y nieprawności pomienionemu dekretowi urzędu Połockiego dowodzić chciał, na on czas od obżałowanych żydów, nieprzypuszczając tey sprawy do dalszego produktu prawnego, przydania onym patronów dopraszano się. W którey sprawie my sąd nie czyniąc na ten czas żadnego rozsądku, za potrzebowaniem od żydów Połockich przydania patronów, których to panów Jana Frąckiewicza y Michała Bohdanowicza onym przydawszy, tę sprawę dla przyięcia między stronami, którym obrony prawne wcale zachowujemy, skuteczney rozprawy bez dylacyi do dalszego terminu prawnego odkładamy. Po takowym zaś sądu naszego dekrecie, gdy ta sprawa dla wielu innych spraw w regestrach sądów naszych będących wołana nie była, y za nastąpieniem czasu per constitutionem seymu blisko przeszłego, roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętego, dla spraw remissyinych przyczynionego, przy limitowaniu się innych spraw na dniu dwudziestym osmym miesiąca Augusta także przywołana być nie mogła, my sąd, per generalem causarum limitationem, tę sprawę dla przyięcia między stronami, którym obrony prawne wcale zachowujemy, skuteczney rozprawy przed nasz że sąd do Minska, na początek w termin sądenia spraw woiewodztwa Nowogrodzkiego, po trzecim wołaniu nazaiutrz, bez dylacyi y

krom przypozwu, tylko za tym dekretem naszym roku zawitym odłożyliśmy y odkładamy. Ktora sprawa do xiąg głównych trybunalnych w-o x-a Litt-o iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала за 1700 г., № 333, л. 1084.

№ 165.—1700 г. Августа 14.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Бѣлорусскихъ синагогъ къ инфаміи и уплатѣ Оршанскому доминиканскому монастырю долгу и пени.

Roku panskieg otysiącznego siedmsetnego, miesiąca Augusta cztyrnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiączny siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu naszemu przypadła sprawa w Bogu wielbnego imć xiędza Kazimierza Wierzbowskiego—przeora konwentu na tenczas Orszanskiego, zakonu kaznodzieyskiego y wszystkich xięży dominikanów tegoż conwentu Orszanskiego, z niewiernemi żydami starszymi, iako to: Szaią Iliaszewiczem—szkoły Smolenskiej, Leybą Zelmanowiczem—szkoły Mohilewskiej, Leybą Zelmanowiczem—szkoły Bychowskiej, Abramem Markiewiczem—szkoły Szkłowskiej, Helaszem Iekiewiczem, Chaymem Szłomowiczem—Jakobem Łazarowiczem—starszemi żydami synagogi szkół wszystkich Białoruskich, w pierwszym obligu y zapisie dobrowolnym wyrażonemi, tudziesz Abramem Markiewiczem y Jachimem Arynowiczem—starszemi kahału Orszanskiego, Łazarem, Ofryamowiczem—szkolnikiem Orszanskim, Mowszą Jakubowiczem—starszym szkoły Dobrowienskiej, w powtorney assekuracyi iuz świeżey w roku terazniejszym daney y wyrażoney y wszystkim kahałom szkół Białoruskich, za pozwem przez aktora wyniesionym, mieniać do listu dobrowolnego ob-

ligacyjnego od niewiernych wszystkich żydów szkół Białoruskich żałującym aktorom danego zapisu, a to o nieoddanie y niezapłacenie na terminie y roku w tym oligu specyfikowanym summy pieniędzy, przez niewiernych żydów u żałujących aktorów wziętey y pożyczoney, mianowicie: trzech tysięcy złotych talarami bitemi, pod troiakimi zarękami, pod ewikcyą dobr swoich y pod punktem wieczney banicyi y infamii, na terminie w tym obligu wyrażoney, oddać y spehna wyliczyć przez niewiernych wszystkich żydów Białoruskich obowiązoney, a za częstokrotnym upominaniem się przez żałujących aktorów przez tych że do terazniejszego roku nieoddaney y niewypłaconey, a ieszcze osobliwie też samę trzy tysiąca złotych summę obowiązawszy się powtornym listem, assekuracyjnym zapisem żałującym aktorom przy xięgach grodzkich Orszanskich, czterma niedzielami przed świętym Jerzym, w roku terazniejszym tysiącznym siedmsetnym, pod sowitością teyże samey summy oddać y wypłacić, a zatym y temu zapisowi niewierni żydzi dość nieczyniąc, iawnie ony naruszając, w zaręki y sowitosci w tym zapisie opisane popadaiać, tey sumy według zapisów obudwoch nie oddali y oddać oney na kościół y legacyą Orszanską należący niechcą, zapisów obligacyjnego, assekuracyjnego nieoswobodzili y iawnie ony naruszając, w zaręki, płacenie sowitości y w winę infamią popadli y miasto oddania summy odpowiedź y pochwałkę udziałali; zatym do oddania tey wszystkiey, trzech tysięcy złotych, summy, do wskazania z troiakimi zarękami sowitości na niewiernych wszystkich żydach, tudziesz do wskazania paenam infamii et colli, z mocną na dobrach onych wszelkich execueyą, samych do więzienia braniem, do nagrodzenia szkod, na prawo spendowanych, od tey do przyjęcia skuteczney u sądu naszego, iako w sprawie zapisowey rozprawy, tudzież o winy, szkody, nakłady prawne y o innepractensie, w pozwie eo nomine wyniesionym dostateczniey wyrażone, żałujące aktoro-

wie obżałowanych niewiernych żydów wszystkich Białoruskich tu przed nas sąd do Wilna zapozwali. Na terminie tedy niniejszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktorów patron ichmw, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, pan Jakub Czerniewski oczewisto stawał, a niewierni pozwani żydzi całej synagogi y szkół Białoruskich, iako sami przed nami sądem do prawa nie stawiali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nie uczynili. Zatem tenże aktorów patron podanego wszystkim niewiernym żydom starszym Białoruskim podług prawa oczewisto w ręce, w mieście Orszy, ze szkoły wychodzącym, przez ienerała i. k. mci Piotra Adamowicza pozwu, przyznaniem onego oczewisto przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz wysz mianowaną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem listów dohrowolnych dwa:— jeden obligacyjny, a drugi assekuracyny żalującym ichmć xięży dominikanom Orszanskim od niewiernych żydów Białoruskich, pod datami w nich inserowanemi na sumnę trzy tysiące złotych dane; z których to zapisów wszystkie warunki y obowiązki po dostatku wyczytawszy, a nieoddanie tey summy na terminie y po terminie w nich opisanym dowiodszy y forum należyte przed nami sądem okazawszy, wzdania niewiernych żydów, wszystkich starszych synagogi Białoruskiej, ponieważ przed nami sądem do prawa nie stawiają, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatem według zapisów obligacyjnego y assekuracynego samey nieoddaney y na one winno ostałey iścizny z sowitościami y zarękami dwunastu tysięcy złotych polskich, za udzielaną odpowiedź y pochwałkę pięciudziesiąt kop groszy Litt., za szkody, nakłady prawne pięciuset złotych, z kopami wpisnego y

pamiętnego y za lucra należącemi na niewiernych pozwanych wszystkich synagogi y szkoły Białoruskich żydach y na wszelkich onych dobrach, majątnościach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, domach, kromach, kamienicach, na handlach, towarach, z wolnym onych na każdym mieyscu aresztowaniem, samych do więzienia braniem y więzieniem, a samych wszystkich wyżey pomienionych niewiernych całej synagogi y szkoły Białoruskiej żydów, tak za pochwałkę, iako też według zapisu obligacyjnego y obowiązków w nin wyrażonych na infamią żalującym ichmć xięży dominikanom Orszanskim wskazania y ex nunc podług coacquacy za infamissów uznania, dla publikowania oney ienerała sądowego przydania, wywołać y publikować nakazania, a dla uczynienia za sumnę wyż pomienioną na dobrach wszelkich niewiernych żydów odprawy do należytych urzędów, z założeniem dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie w Bogu wielebneho imć xiędza Kazimierza Wierzbowskiego— przeora konwentu na tenczas Orszanskiego, zakonu kaznodziejskiego y wszystkich xięży dominikanów tegoż konwentu Orszanskiego, z niewiernymi żydami starszymi Szaią Iiaszewiczem—szkoły Smolenskiej, Leybą Zelmanowiczem—szkoły Mohilewskiej, Leybą Zelmanowiczem—szkoły Bychowskiej, Abramem Markiewiczem—szkoły Szklowskiej y Eliaszem Ickowiczem, Chaymem Szłomowiczem, Jakubem Łazarewiczem—starszym synagogi y szkół wszystkich Białoruskich, tudziesz Aronem Markowiczem y Jachimem Aronowiczem—starszym kahału Orszanskiego, Łazarem Eframowiczem—szkolnikiem Orszanskim, Mowszą Jakubowiczem—starszym szkoły Dobrowienskiej y wszystkiemi żydami kahału szkół Białoruskich, za pozwem przez aktorów o rzecz wyż mianowaną wyniesionym, bacząc to, iż niewierni wszyscy wyżey pomienieni żydzi będąc tu przed nas sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z na-

kazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami sądem do prawa nie stanowili, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według listów dobrowolnych, obligacyjnego y assekuracyjnego zapisów, samey nieoddaney na te zapisy winno ostały iścizny z sowitzkami y zarękami dwanaście tysięcy złotych polskich, za udziałaną odpowiedź y pochwałkę winy pochwałkowej pięćdziesiąt kop gr. Lit. osobliwie za szkody nakłady, nakłady na prawo spendowane pięćset złotych, a z wpisnym y pamiętnym y za lukra zapłaconym na obżałowanych niewiernych wszystkich żydach całej synagogi y szkół Białoruskich y na wszelkich onych dobrach, majątnościach y dobrach leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, domach, kromach, kamienicach, towarach, handlach, szkołach, z wolnym onych pieczętowaniem samych gdziekolwiek za pociąganiem do więzienia braniem, a samych przerwanych pozwanych wstkich wyżey imionami y nazwiskami wyrażonych całej synagogi y szkół Białoruskich, tak za uczynioną pochwałkę, iako też według zapisu obligacyjnego y obowiązków w nim wyrażonych na infamią żalującym ichmć xięży dominikanom Orszanskim wskazujemy y ex nunc podług prawa coaequacyi iurium za infamissow uznaiemy, dla publikowania oney ienerała sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazujemy, a dla uczynienia za sumę wyż pomienioną na wszelkich niewiernych pozwanych żydach, dobrach gdziekolwiek będących skuteczney, mocney a nieodwłoczney odprawy do urzędów ziemskich, grodzkich powiatu Orszanskiego y innych wszelkich przyległych wdztw, pod którymi dobra niewiernych żydów okażą, a którego sobie stroną użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień dziewiętnasty msca Augusta anni praesentis dla publikowania wyż mianowanej infamii od nas sądu złożony przy-

padł, tedy ienerał ustawicznie sądów naszych pilnujący Piotr Zynza, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów Szay Iliaszewicza—Smolenskiej, Leybę Zelmanowicza—Mohilewskiej, Leybę Zelmanowicza—Bychowskiej, Abrama Markiewicza—Szkłowskiej, Heliasza Ickiewicza, Chayma Szłomowicza, Jakuba Łazarewicza—starszych synagogi y szkół wszystkich Białoruskich, Arona Markowicza, Jachima Aronowicza—starszych kahału, Łazarza Eframowicza—szkolnika Orszanskiego, Mowsze Jakubowicza—starszego szkoły Dąbrownienskiej y wszytek kahał szkół żydów Białoruskich za infamissow w izbie sądowej et in foro publico obwołał y ogłosił y tę publicatją swoją a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych w. x. L. jest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 330, за 1700 г., з. 1270.

№—188 1701 г. Генваря 8.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Минской еврейской синагоги и всѣхъ Минскихъ евреевъ къ инфаміи и уплатѣ Минскому Петропавловскому монастырю долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, msca Januarij osmego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatow na rok przeszły tysiączny siedmsetny obranemi, a powtorney sądów naszych, względem pospolitego ruszenia, limitacyi zaszły tu do Minska zgromadzonemi, gdy z porządku rejestrowego ku sążeniu naszemu przypadła sprawa w Bogu wielebneho imści oycy Sebestiana Baranowskiego—starszego Minskiego, imieniem swoim y imieniem wszystkich wielebnych w Bogu ichmw oycow bazylianów Minskich, przy cerkwie świę-

tych apostołów Piotra y Pawła będących z niewiernymi żydami, starszymi kahału Minskiego: Gierszonem Jllaszewiczem, Izraelem Leybowiczem, Izraelem Tanchelewiczem, Wulfem Maiorowiczem, Józefem Markowiczem, Wigderen Maiorowiczem, Łazarem Zelikowiczem, Ickiem Szłomowiczem, Symonem Jakubowiczem, iako samymi pryncypałami y wszystkimi żydami, w mieście i. k. msci Minsku na różnych iurisdikach duchownych y świeckich, zamkowej, xiążęciey, panskiey, mieyskiey, żydowskiey, domami mieszkającymi y osiadłości swe mającymi, w iednostayney radzie y namowie z sobą będącymi, za pozwem przez aktora, ponawiając wszytek proceder swoy z kahałem Minskim y wszystkimi żydami Minskimi uroszczony przed nasz sąd wyniesionym, mieniając oto: iż antecessorowie obżałowanych, spolnie ze wszystkimi żydami Minskimi, od niemałego czasu na trzy obligi—na *ieden* w roku tysiąc sześćset ośmdziesiąt pierwszym antecessorowi aktora zesłemu wielebnemu w Bogu imię oycu Piotrowi Paszkiewiczowi—starszemu na on czas Minskemu, złotych pięćset; na *drugi* oblig w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiątym złotych tysiąc dwieście, a na *trzeci* w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt pierwszym złotych tysiąc, temuż zesłemu wielebnemu w Bogu imię oycu Paszkiewiczowi—starszemu na ów czas Minskemu, wszystkiego summą dwa tysiące siedmset złotych zostali winni; w której to summie, tak szkołę w Minsku będącą, iako y wszelkie dobra swoje leżące, ruchome, summy pieniężne, tudzież same osoby swoje pod ewikcyą poddawszy, onerowawszy, że od tey summy y kwote od tysiąca po złotych stu płacić quotannis aż do oddania realney summy mieli, listem zapisem swoim opisali się, vigore którego zapisu swego obżałowani żydzi nie tylko samey iścizny przed tym antecessorowi żałującego, ale y teraz żałującemu tak realney summy iako y kwoty od niey należącey przez tak wiele lat nie oddawali y za częstokrotnym upominaniem się teraz

żałującego nie oddali, przez co na złotych pięćset szkody conwentowi Minskemu uczynili, tedy teraz żałujący wielebny imię ociec starszy Minski, nie mając żadney od obżałowanych żydów satisfy, a chcąc tak samey kapitalney za obligami winney summy, iako y kwoty osobliwym zapisem postąpioney y opisaney requirować, obżałowanych żydów starszych y wszystkich, nemine excepto, żydów miasta Minska do sądu głównego trybunalnego na rok przeszły tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewięć do Minska, o niewypłacenie tak samey realney summy, iako y kwoty od niey należącey zapozwał, gdzie obżałowani żydzi, nie czyniąc swoim dosiść opisom y na słuszną citacyą nie chcąc się usprawiedliwić, dilacyami przez cały narabiając trybunał y sprowadziwszy tę sprawę z Minska do Wilna, według otrzymaney na affektacyą swią remissy, do poparcia oney y do przyjęcia w samey rzeczy skuteczney rozprawy, gdy od żałującego w Wilnie była wpisana za remissą sprawa, obżałowani żydzi, mając sobie założony dekretem sądu głównego trybunalnego remissynym w Minsku ferowanym do rozprawy termin, nie tylko aby się usprawiedliwić mieli, ale co większa, czyniąc na zniewagę dekretu sądu głównego trybunalnego, w Minsku w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewięć, na dniu iedynastym msca Apryla ferowanego, oczewistego, po tak wielu zażywanych przez siebie na przeszley kadencyi dylacyach, przed sądem głównym trybunalnym w Wilnie nie stawali. Zaczyn sąd główny trybunalny w roku tymże tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewięć, miesiąca Maia dwudziestego pierwszego dnia, za niestaniem po remissie y tak wielu dilacyach do prawa, obżałowanych żydów na upad w rzeczy wzdawszy, summy iedynastie tysięcy trzysta dziesięć złotych na obżałowanych żydach wszystkich Minskich tudzież na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, domach, kromach y wszelkich ruchomościach, tudzież na sa-

mei synagodze Minskiej żalującym przy-
sądził, a samych obżalowanych żydów
wszystkich, w mieście Minsku będących,
na wieczną banicją wskazawszy, na odpra-
wę wskazanej iedynaście tysięcy trzysta
dziesięć złotych summy, na wszelkich do-
brach obżalowanych do urzędów Minskich
odesłał. Vigore którego dekretu, gdy urząd
grodzki, Minski na executią, pomienioney
summy do synagogi Minskiej y do do-
mów obżalowanych zieżdzał, tedy obża-
łowani żydzi, iawnie sprzeciwiając się sądu
głównego trybunalnego dekretowi w Wil-
nie ferowanemu, odprawy przez cedulę
swoią na wszelkich dobrach swoich czy-
nić bronili y nie dopuścili. O którego sądu
głównego trybunalnego dekretu sprzeci-
wienie, gdy żalujący wielebny starszy
Minski prawem czynić z obżalowanemi
chciał, tedy obżalowani żydzi, niechcąc do
dalszego terminu prawnego tej sprawy przy-
puszczać, a uspakajając oną wyderkał na
summę alias prawo zastawne na kamienic-
e Szowela Szmerłowicza, z placami y
czynszownikami, na tych placach w Min-
sku mieszkającemi, żalującemu y całemu
conventowi Minskiemu dali, obowiązawszy
się tym swoim zapisem tygodniową płacić
quotę, z tym obowiązkiem, iezeliby ieden
chybić mieli termin, tedy samą realną mieli
oddać summę y pod wszelkie podpadać za-
ręki y obowiązki, na co żalujący z całym
conventem Minskim za interpositią y per-
suasią ichmew panów urzędników woie-
wodztwa Minskiego przestał y tym się kon-
tentował obowiązkiem. Niżli obżalowani ży-
dzi, przepomniawszy tego swojego zapisu y
zarzą w nim założonych, niechcąc swoje-
mu dość uczynić opisowi, nie tylko na
iednym tygodniu należytey nie oddali quoty,
ale tak samey realney summy żalującemu
nie oddali, iako też gdy żalujący za nieod-
daniem tej summy do possessyi kamienic-
y Szowela Szmerłowicza prawem zastaw-
nym sobie zawiedzioney przychodzić chciał
y iuż vigore prawa sobie służącego w po-
sessyą wkroczył, obżalowani żydzi, popa-
dając w zaręki, expulsją z tej kamienicy

żalującemu uczynili y aby posłuszeństwa
tameczni mieszkańcy y czynszownicy żalu-
jącym nie pełnili, zakazali. W czym żalu-
jący z całym conventem, mając tak wielką
szkodę w nie uczynieniu dość zapisowi, w
niewypłaceniu summy realney y kwoty,
według opisu obżalowanych postąpioney,
tudzież o szkody przez to poniesione, do
zapłacenia summy dekretem sądu główne-
go trybunalnego wskazanej iedynastu ty-
sięcy trzechset dziesięciu złotych, do utwier-
dzenia wszytkiego przedtym zaszłego pro-
cederu prawnego, to iest dekretów sądu
głównego trybunalnego w banicy wieczney,
do uczynienia reindukcyi do pomienioney
kamienicy, do wskazania infamiey, tudzież
y dalszych win prawnych, także y zarzą,
za nieprzyznanie widerkafu y we wszyst-
kim o niedość uczynienie, do których na
obżalowanych wskazania paen prawnych
chcąc żalujący prawem czynić y to wszyt-
ko, do czego drogę pokaże, iako ta wszyt-
ka rzeez szerzey w pozwie eo nomine wy-
niesionym wyrażona, przed sąd nasz zapo-
zwał. Na terminie tedy niniejszym, wysz na
dacie pisanym, za przywołaniem przez ie-
nerała stron do prawa, od aktora patron
iegomości za mocą prawną, sobie do tej
sprawy daną, pan Jan Suroż Frąckiewicz
oczewisto stawał, a pozwani niewierni ży-
dzi kahału Minskiego, iako się sami do
prawa nie stanowili, tak ani żadney wiado-
mości o niestaniu swoim nam sądowi y
stronie swey nie uczynili. Zatym wysz rze-
czony aktorów patron podania y położenia
na domach różnych y dobrach obżalowa-
nych żydów, w mieście i. k. msci tu w
Minsku na różnych iurisdikach będących,
pозwów przez ienerała iego królewskiej
mości Andrzeia Olechnowicza zeznaniem
onego oczewistym przed wielmożnym imć
panem pisarzem ziemskim, Minskim, na
iednym pozwie przeciwnym uczyniwszy,
słusznie prawnie dowiodszy y troyga wo-
łania pilność strony swey na tym pozwie
napisaną okazawszy y żalobę strony swey
o rzecz wyżej wyrażoną przelożywszy, na
dowód samey rzeczy dekreta sądu głów-

nego trybunalnego—*ieden* po oczewistych na wielu terminach controwersyach, *drugi* post temerarium recessum, w tymże roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym w Wilnie, na dniu dwudziestym pierwszym msca Maia ferowany, a na ostatek y zapis widerkaffowy alias prawo zastawne na kamience Szawela Szmerłowicza od tychże żydów temuż żalującemu aktorowi, pod datą w samym że tym zapisie wyrażoną dany y inne dokumenta do tey sprawy należące produkował. Po którym produkowaniu dokumentów, dowiodszy żaloby aktorów swoich, wzdania pozwanych niewiernych żydów kahału Minskiego, ponieważ do prawa nie stawali, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a z tym zapisów wszystkich trzech, na summe pożyczoną w nich wyrażoną danych, iako też dekretów sądu głównego trybunalnego w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym ferowanych, z banitą wieczną, poiazdem dworzanskim, z wskazem w nich wyrażonym y wszystkim w tey sprawie do daty terazniejszey zaszłym uroszczonym procederem prawnym, tudzież y posledniejszego zapisu widerkaffowego albo zastawnego, na pomienioną kamienice Szawela Szmerłowicza, z possessyą y ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą, stwierdzenia y przy mocy zachowania, kamienicy wysz pomienioney, z której expulsyą uczynioną do possessy aktorowi przysądzenia summy dekretem trybunalskim iedynastu tysięcy trzechset dziewięciu złotych wskazania, za pomienione szkody względem widerkaffowej kwoty pięciu set złotych, za nieprzyznanie prawa widerkaffowego y niedosić uczynienie onemu zarak w nim opisanych szesnastu tysięcy dwuchset złotych, za szkody, nakłady prawne noviter w tey sprawie poniesione trzechset złotych, winy expulsyney dwudziestu kop, a z wpisnym y pamiętnym, także za lucra zapłacone, wszystkiego summe dwudziestu ośmiu tysięcy trzechset siedmdziesiąciu złotych na obżalowanych starszych kahału Minskiego y wszystkich żydach synagogi Minskiej, na

wszelkich onych dobrach pod różnemi iurisdikami w Minsku będących leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kamienicach, kromach, handlach, towarach, spławach, arendach y zastawach y na szkole ich żydowskiej w Minsku będącey, z wolnym oney zapieczętowaniem, samych osob, z wolnym onych na każdym mieyscu y ze wszelkimi towarami aresztowaniem, do więzienia ich braniem y tychże niewiernych pomienionych żydów, iako iuż wiecznych banitów na infamią żalującemu wielebnemu w Bogu imści oycu Baranowskiemu—starszemu Minskiemu y wszystkim ichmć oycom bazylianom przy cerkwie świętych apostołów Piotra y Pawła zostającym wskazania, od społki y obcowania z ludźmi podściwemi wyięcia y wyłączenia, y dla publikowania tey infamiy ienerała sądów naszych pilnującego przydania. A iako na podanie kamienicy, z której aktorem expulsya stała do dzierżenia, używania y spokojney aktorów possessyi, tak y na odprawę za wskazaną tym dekretem summe y mocną, a nieodwłoczną, nieogładając się na żadne ni od kogo bronienie executią y na poścignienie y złapanie obżalowanych żydów do urzędów grodzkiego lub ziemskiego wojewodztwa Minskiego y innych wojewodztw y powiatów, pod którymi dobra y osoby pozwanych być okażą, a którego sobie z nich zażyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych y na urząd nieposłuszny paen prawnych odesłania, stronie swey żalującey u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie wielebnych w Bogu iegomści oycy Sebastiana Baranowskiego—starszego Minskiego, imieniem swoim y imieniem wszystkich wielebnych ichmśew oyców bazylianów Minskich, przy cerkwi świętych apostołów Piotra y Pawła będących, z niewiernymi żydami kahału Minskiego: Gierszonem Illaszewiczem, Izraelem Leybowiczem, Izraelem Tanchelewiczem, Wulfem Maiorowiczem, Jozefem Markowiczem, Wigderem Maiorowiczem, Łazarem Zelikowiczem, Ickiem Szolomo-

wiczem, Symonem Jakubowiczem, iako samemi pryncypalami, tudzież y z innemi wszystkimi żydami w mieście i. k. m. Minsku na różnych iurisdikach duchownych y świeckich, zamkowych, xiążęciey, panskiey, mieiskiey, żydowskiey domami mieszkającemi y osiadłości swe mającemi, w iednostayney z sobą radzie y namowie będącymi, za pozwem o rzecz wyżej wyrażoną wyniesionym, bacząc to, iż obżalowani niewierni żydzi, będąc przed sąd nasz zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa nie stanowili, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy; a zatym według prawa, żaloby pozwney y domawiania patrona strony powodowey wszystkie trzy zapisy na summę w nich wyrażoną, od obżalowanych żydów dane, iako też y dekreta sądu głównego trybunального, w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątym ferowane, z wskazem w nim wyrażonym, z banicyą wieczną, poiazdem dworzanskim y wszystkim w tey sprawie uroszczonym procederem prawnym, tudzież y poslednieyszy zapis wderkaffowy alias zastawne prawo na kamienicę Szowela Szmerłowicza, z possessią aktorów y ze wszystką rzeczą w nim wyrażoną stwierdzamy, roborujemy, zmacniamy y przy mocy nienaruszenie zachowujemy y według tegoż wyderkaffowego zapisu kamienicę wysz mianowaną Szowela Szmerłowicza, tu w mieście i. k. msci w Minsku będącą, w reindukcyą do realney possessyi y dzierżenia żałującym przysadzamy, summy trybunalskim dekretem wskazaney iedyńście tysięcy trzysta dziesięć złotych, osobliwie za pomienione szkody względem nieoddania wyderkaffowey kwoty pięćset złotych, za nieprzyznanie prawa wderkaffowego, za naruszenie y niedosyć uczynienie onemu zarąk założonych szesnaście tysięcy dwieście złotych, za szkody, nakłady prawne noviter w tey sprawie podięte trzysta złotych, winy expulsiyney dwadzieścia kop groszy Litewskich, a z wpisnym y pamiętnym,

także za lucra nam zapłacone, wszytkiego summą dwadzieścia osm tysięcy trzysta siedmdziesiąt złotych na obżalowanych niewiernych starszych kahału Minskiego y wszystkich żydach synagogi Minskiey, nemine excepto, na wszelkich onych dobrach leżących, ruchomych, summach pieneznych, domach, kamienicach, kromach, zastawach, arendach, handlach, towarach, spławach, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każdym miejscu arestowaniem, samych obżalowanych do więzienia braniem y onychże niewiernych żydów starszych kahału Minskiego: Gierszona Illaszewicza, Izraela Leybowicza, Izraela Tanchelewicza, Wolfa Maiorowicza, Łazara Zelikowicza, Icka Szołomowicza, Szymona Jakubowicza, y wszytkich żydów synagogi Minskiey, iako wiecznych banitów na infamią żałującym ichmć wskazujemy, od społku y obcowania z ludźmi podściwemi wymuiemy y wyłączamy, y podług prawa coaeqevationis ex nunc za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamii ienerała sądów naszych pilnującego przydaiemy, obwołać, publikować y proklamować nakazujemy. A iako na podanie kamienicy Szowela Szmerłowicza, z której aktorom expulsya stała, w reindukcyą do possessyi aktorów, tak y na odprawę za wskazaną tym dekretem naszym wysz mianowaną summę y na mocną y nieodwłoczną, nie oglądaiąc się na żadne ni odkogo bronienie executią, do urzędów grodzkiego ziemskiego Minskich y innych tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżalowanych okażą y sami obżalowani poścignione y złapane być mogą, a którego z nich sobie strona zażyć zechce, założywszy na sprzeciwnych y na urząd nieposłuszny paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień dwunasty tegoż msca Januarii Anni praesentis przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza, będąc od nas sądów przydanym, dosić czyniąc prawu pospolitemu y dekreto wi naszemu, niewiernych żydów starszych kahału Minskiego: Gierszona Illaszewicza, Izraela Leybowicza, Izraela Tanchelewicza,

Wolfa Meiorowicza, Jozefa Markowicza, Wigdera Meiorowicza, Łazara Zelikowicza, Icka Szolomowicza, Symona Jakubowicza y wszystkich żydów synagogi Minskiej za infamissów w izbie sądowey et in foro publico proclamaował, obwołał y ogłosił y tę publikatią swoią, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главн. Лят. Трибунала, за 1701 г., № 331, л. 779.

№ 167.—1701 г. Феврала 11.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ кагаловъ Брестскаго, Городненскаго, Пинскаго и Виленскаго къ смертной казни и уплатъ братьямъ Булгакамъ долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, miesiaca February iedyndastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w W-m X-ie Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatów na rok przeszły tysiąc siedmsetny obranemi, po powtórney sądów naszych limitacyi, względem pospolitego ruszenia stałey, w Minsku zasiadającemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa iehmć panów Andrzeia, Michała y Franciszka Bulhaków z niewiernymi żydami Szmerło Irszowiczem, Gierszonem Łazarowiczem — starszymi kahału Brzeskiego, Zelmanem Berkowiczem, Berkiem Szmerłowiczem — starszymi kahału Grodzińskiego, Wulfem Jakubowiczem — starszym kahału Pinskiego, Moyżeszem Abramowiczem — starszym kahału Wilenskiego, za pozwem mieniąc do utwierdzenia dekretu sądu głównego trybunalnego w Wilnie w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym msca Maia piętnastego dnia, z aktoratu żalujących aktorów z obżałowanymi żydami ferowanego, do oddania y zapłacenia summy tym dekretem podług zapisów z zarękami, szkodami, nakładami praw-

nemi czterdziestu czterech tysięcy pięciuset dziesięciu złt. pol. wskazaney, do wskazania obżałowanych żydów na powtorną infamią, na garła, na łapanie y szkody, nakładów, pozwem przed sąd nasz zapozwali. Na terminie tedy niniejszym za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktorów żalujących patron za mocą listowną prawną, onemu do tey sprawy daną, pan Samuel Koreywa oczewisto stawał, a pozwani żydzi nie stanowili y żadney nam sądowi y stronie swey o niestaniu swym nie dali wiadomości. Zatym aktorów patron podanego oczewisto w ręce tu w mieście i. k. mei Minsku wszystkim żydom wysz mianowanym przez ienerała Piotra Zynze pozwu, zeznaniem onego oczewisto przed imś panem pisarzem ziemskim Minskim uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y troyga wołania pilność strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy, żalobą z niego o rzecz wysz mianowaną, a szerzey w tym pozwie wyrażoną przelożywszy, ponieważ pozwani żydzi przed nami sądem do prawa nie stawiają, onych, iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, zapisu od żydów wysz pomienionych żalującym danego y dekretu sądu głównego trybunalnego w Wilnie, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym, msca Maia piętnastego dnia z aktoratu żalujących z obżałowanymi żydami ferowanego, we wszystkim nienaruszenie utwierdzenia y przy mocy zachowania, summy tym dekretem wskazaney czterdziestu czterech tysięcy osmiuset dwudziestu złt. pol. na obżałowanych żydów kahałów Brzeskiego, Grodzińskiego, Pinskiego, Wilenskiego, na szkołach, kromach, towarach, handlach, splawach, na domach, placach, browarach, kotłach, szynkach, summach piędnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każdym miejscu aresztowaniem, a samych przereczonych obżałowanych żydów Grodzińskiego, Wilenskiego kahałów na infamią powtorną, na garła y na łapanie aktorom żalującym wskazania y podług prawa coaequationis za infamissów uznania

y dla publikowania tey infamii ienerala sądowego przydania wywołania y publikować nakazania, a iako na mocną odprawę za wysz pomienoną summę, tak y dla uczynienia nad żydami wysz pomienionemi na garłach przez mistrza execucyi, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego tych wdztw y powiatów, pod któremi się ieno osoby y dobra wszelkie wysz pomienione żydowskie okażą, a którego sobie z urzędu strona użyć zechce, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ichm w panów Andrzeia, Michała y Franciszka Bulhaków, bacząc to, iż Szmoyło Irszewicz, Gierszon Łazarewicz—starsi kahału Brzeskiego, Izak Berkowicz, Berko Szmerłowicz—starsi kahału Grodzińskiego, Wulf Jakubowicz—starszy kahału Pińskiego, Moyżesz Abramowicz—starszy kahału Wilenskiego, będąc o rzecz wyżej wyrażoną zapozwanemi, do prawa nie stawali, przeto my sąd onych, iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdaemy, a zatym podług prawa, żaloby y domawiania się plenipotenty aktorów list dobrowolny zapis od żydów wyż pomienionych żałującym aktorom dany y dekret sądu głównego trybunalskiego w Wilnie w roku przeszłym tyśiąc siedmsetnym, msca Maia piętnastego dnia przez żałujących aktorów na obżałowanych żydach otrzymany, z infamią y publikacją oney we wszystkim nienaruszenie utwierdzamy y przy mocy zachowujemy, summy dekretem tymwskazaney czterdzieście cztery tyśiące pięćset dziesięć złt., przy tym za szkody, nakłady prawne recenter w tey sprawie errogowane złt. trzysta, a z wpisnym, pamiętnym y za lukra nam zapłaconym wszystkiego summą czterdzieści cztery tyśiące ośmset dwadzieścia złotych na obżałowanych żydach kahałów Brzeskiego, Grodzińskiego, Pińskiego y Wilenskiego, na szkołach, kromach, towarach, handlach, splawach, na domach, browarach, kotłach, szynkach, placach, sumach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każdym

mieyscu arestowaniem, a samych przereczonych obżałowanych żydów: Szmerle Irszewicza, Gierszona Łazarowicza—starszych kahału Brzeskiego, Zelmana Berkowicza, Berka Szmerłowicza—starszych kahału Grodzińskiego, Wulfa Jakubowicza—starszego kahału Pińskiego, Moyżesza Abramowicza—starszego kahału Wilenskiego, na powtorną infamią, na garła y na łapanie żałującym aktorom wskazujemy y do prawa coaequationis iurium stosując się tych wszystkich żydów wysz pomienionych za infamissów uznawszy, od spółku y obcowania z ludźmi podsciemy wymuiemy y wyłączamy y dla publikowania tey infamii ienerala sądowego przydajemy, wywołać y publikować nakazujemy, a za summę wysz wyrażoną, od nas sądu wskazaną, dla uczynienia na wszystkich obżałowanych żydów dobrach, nie oglądając się na żadne niobdkogo bronienie, odprawy y mocney, a nieodwłoczney nad osobami onych przez mistrza execucyi, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego tych wdztw y powiatów, pod któremi się ieno osoby y dobra ich okażą, a którego sobie z ichm w strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi dalsze pacy prawne odsyłamy. A gdy dzień czternasty msca Februaaj w roku teraznieyszym dla publikowania tey infamii przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza sądow naszych pilnujący, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, tych żydów wszystkich wysz pomienionych za infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, ogłosił, publikował, y te publikacyą, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала за 1700—1701 г., № 331, з. 1715.

№ 188. — 1701 г. Февраля 11.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Брестскаго кагала къ смертной казни, а всѣхъ евреевъ вел. княжества Литовскаго къ инфаміи и уплатѣ тѣмъ-же братьямъ Булгакамъ долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, miesiąca February iedynastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w-m x-ie Lit-m z woiewodztw, ziem y powiatow na rok przeszły tysiąc siedmsetny obranymi, po powtorney sądow naszych limitacy, wzglendem pospolitego ruszenia stałey, w Minsku zasiadającymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa ichmw panów Andrzeia, Michała y Franciszka Bułhaków z niewiernemi żydami starszymi kahału Brzeskiego — Notkiem Nachimowiczem, Jakubem Iraszewiczem, Szmoylem Szłomowiczem, Irszą Szłomowiczem, Szymonem Todiosewiczem, Leyzarem Jozefowiczem, Wulfem Józefowiczem, Zelmanem Wigdorowiczem y Zelmanem Zelkowiczem, kahałem Brzeskim y wszystkimi kahałami do Brzescia należącymi w w. x. L. będącymi, za pozwem mieniąc do utwierdzenia dekretu sądu naszego w Wilnie, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym, msca Maia piętnastego dnia, z aktoratu żałujących z obżałowanemi żydami, z wzdaniem onych na infamią ferowanego, do oddania y zapłacenia summy pieniędzy tym dekretem podług zapisow z zarękami, szkodami, nakładami prawnymi trzydziestu osmiu tysięcy siedmiuset dziewiędziesiąt złt. pol. wskazaney, do wskazania obżałowanych żydów na powtorną infamią, na garła, na łapanie y dalszych paen prawnych, szkod, nakładów prawnych, pozwem przed sąd nasz zapozwali, iako to na tym pozwie szerzey rzecz iest wyrażona. Na terminie tedy ninieyszym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktorów patron, za mocą listowną, prawną, sobie do tey sprawy daną pan Samuel Koreywa

oczewisto stawał, a pozwani żydzi nie stawali y żadney nam sądowi y stronie swey o niestaniu swym nie dali wiadomości. Zatem aktorów patron podanego oczewisto w ręce tu w mieście i. k. mci Minsku żydom wysz pomienionym wszystkim przez ienerała i. k. mci Piotra Zynze pozwu, zeznaniem onego w roku teraznieyszym tyśiąc siedmsetnym pierwszym, msca Januarii dwunastego dnia przed imć panem pisarzem ziemskim Minskim oczewisto uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, trojga wołania, pilność strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy, żalobę z niego o rzecz wysz mianowaną, a szyrzey w tym pozwie wyrażoną produkuiąc, ponieważ pozwani żydzi z kahałami synagogi żydowskiey do prawa nie stawaią, onych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdania, zapisów od żydów wysz pomienionych, żałującym danych y dekretu sądu głównego trybunального w Wilnie, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym, msca Maia piętnastego dnia z aktoratu żałujących z obżałowanemi żydami ferowanego, we wszystkim nienaruszenie utwierdzenia y przy mocy zachowania, summy tym dekretem wskazaney trzydziestu osmiu tysięcy siedmiuset dziewiędziesiąt złotych, za szkody, nakłady prawne, noviter w tey sprawie przez żałujących erogowane, złotych trzechset na obżałowanych żydach starszych Brzeskich, na kahałe Brzeskim y na wszystkich kahałach całej synagogi żydach w. x. Lit. w miastach, miasteczkach, na kramach, towarach, handlach, sławach, na szkołach, na domach, browarach, kotłach, szynkach, placach, summach piędźnych gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każdym mieyscu arestowaniem, a samych przereczonych żydów wysz pomienionych y wszystkich z całym kahałami synagogi żydowskiey wielkiego xięstwa Lit. na infamią, na garła y na łapanie aktorom żałującym wskazania y podług prawa coaequationis za infamissów uznania y dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydania, wywołać, publikować nakazania,

a iako na mocną odprawę za wysz pomienioną summę, tak i dla uczynienia nad żydami wysz pomienionemi na garłach przez mistrza executy do urzędów ziemskiego lub grodzkiego tych wdztw y powiatów, pod któremi się ieno osoby y dobra wszelkie wysz pomienione żydowskie okażą, a którego sobie z urzędu strona użyć zechce, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ichmw panów Andrzeia, Michała y Franciszka Bułhaków, bacząc to, iż Notko Nachimowicz, Jakub Irszewicz, Szmoyło Szmoyłowicz, Irsz Szłomowicz, Symon Todiosowicz, Leyzar Józefowicz, Wulf Józefowicz, Zelman Wigdorowicz y Zelman Zelkowicz—żydzi starsi kahału Brzeskiego y żaden kahał y żydzi z synagogi żydowskiej w-o x-a Lit. będąc o rzecz wyżej wyrażoną zapozwanymi, przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa, żaloby y domawiania się plenipotentów aktorów, zapisy od żydów obżałowanych żalującym aktorom dane y dekret sądu naszego w Wilnie w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym, msca Maia piętnastego dnia z aktoratu żalujących z obżałowanemi żydami ferowany, wespoł z infamią y proclamatą oney we wszystkim nienaruszenie utwierdzamy y przy mocy zachowujemy, summy tym dekrete mwskazaney trzydziestu ośmiu tysięcy siedmuset dziewiędziesiąt złt., przytym za szkody, nakłady prawne noviter w tey sprawie przez żalujących erogowane złot. trzysta, a z wpisnym, pamiętnym y za lucra nam zapłaconym wszystkiego summą trzydzieście dziewięć tysięcy sto złotych pol. na obżałowanych żydach, starszych Brzeskich, na kahałach Brzeskim y na wszystkich kahałach całej synagogi żydach w. x. Lit., w miastach, miasteczkach, na kramach, towarach, handlach, spławach, na szkołach pieczętowaniem, na domach, browarach, kotłach, szynkach, placach, sumach piędziężnych gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każ-

dym mieyscu aresztowaniem, a samych przerzeczonych żydów—Notka Nachimowicza, Jakuba Irszewicza, Szmuyłe Szłomowicza, Irsza Szłomowicza, Symona Todiosowicza, Leyzara Józefowicza, Wulfa Józefowicza, Zelmana Wigdorowicza y Zelmana Zielkiewicza y wszystkich żydów kahałów, synagogi ich w. x. Lit. na powtórna infamią, na garła y na łapanie żalującym aktorom wskazujemy y do prawa coaequationis iurium stosując się, tych wszystkich żydów wysz pomienionych za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydaemy, wywołać y publikować nakazujemy; a za summę wyżej wyrażoną, od nas sądu wskazaną, dla uczynienia na wszelkich obżałowanych żydów dobrach, nie oglądając się na żadne ni odkogo bronienie, odprawy y mocney, a nieodwłoczney nad osobami onych przez mistrza executy, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego tych woiewodztw y powiatów, pod któremi się osoby y dobra ich okażą, a którego sobie z ichmw strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień czternasty msca February w roku teraznieyszym dla publikowania tey infamy przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza sądów naszych pilnujący dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu tych żydów wszystkich wysz pomienionych z kahałami synagogi żydowskiej w. x. Lit. za infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, ogłosił, publikował y te publikacją, a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. за 1700—1701 годъ, № 331, л. 1717.

№ 189.—1701 г. Марта 5.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ еврейской синагоги Минскаго воеводства къ смертной казни и уплатѣ Евѣ Ратомской Винковой долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, msca Marca piątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-ie Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatów na rok przeszły tysiąc siedmsetny obranymi, a po powtorney limitacyi sądów naszych względem pospolitego ruszenia zasłęły tu do Minska zgromadzonemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa ieymści pani Ewy Ratomskiej Michałowej Winkowej—podczaszyney Rzeczyckiey z niewiernemi żydami Szłomą Samuelowiczem—Wołożynskim, Berom Hercykowiczem—Puchowickim, Berom Kiwowiczem—Borysowskim, Leybo Samuelewiczem—Swisłockim, Ayzikiem Idelewiczem—Radoszkowskim, Illą Oszarowiczem—Ihumieuskim, Leybo Aranowiczem—Smielowickim arendarzami y starszemi bywuszemi, a teraz Wulfem Hercykowiczem, Leybą Szmojłowiczem, Berem Kiwowiczem, Owzerem Towiowiczem, Jakubem Rubinowiczem, Illą Aszerowiczem, Szmojłą Judowiczem, Jozefem Szłomowiczem też starszymi żydami całej synagogi wojewodstwa Minskiego, za pozvem przez aktorkę wyniesionym, mieniać, a to do trzech listow, dobrowolnych obligacyjnych zapisów—jednego na tysiąc złotych polskich żalującey aktorce y zesłemu z tego świata imc panu Michałowi Winkowi—podczaszemu Rzeczyckiemu, małżankowi żalującey ieymci, drugiego na dwadzieścia ośm talerów bitych, a trzeciego na talerów bitych trzydzieście od obżalowanych niewiernych żydów starszych całej synagogi wojewodstwa Minskiego żalującey ieymści pani Winkowej — podczaszyney Rzeczyckiey danych, o nieuczynienie pomienionym wszystkim trzem zapisom dość,

a to o nieoddanie y niezapłacenie na terminach y mieyscach w tych zapisach wyrażonych, iako też y po ominieniu onych aż do tego czasu wysz wyrażonych pieniędzy, na pomienione zapisy pożyczonych, za powielokrotnym tak przez zesłego wysz rzeczonego małżaka żalującey, iako y przez samą żalującą aktorkę upominaniem się, zatym do wskazania sowitości, troiakich zaraż y prowizyi od tey sumy przychodzącey, szkod, nakładów prawnych y wszystkich pen w prawie pospolitym, w konstytuciach seymowych coaequatii iurium y w pomienionych zapisach opisanych, na wszystkich dobrach y osobach onych, a samych niewiernych żydów podług zapisów onych do wskazania na infamią, na garło y na łapanie, z sprzysądzeniem na wszystkich dobrach y osobach onych że, iako w zapisach iest wyrażono, nieodwłoczney executii aktorka przed nas sąd zapozwała. Na terminie tedy ninieyszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od aktorki patron pan Władysław Rogowski, za mocą sobie do tey sprawy daną, oczewisto stawał, a pozwani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie swey powodowej nieuczynili. Zatym wysz rzeczony strony powodowej patron podanego obżalowanym niewiernym żydom w miasteczku Radoszkowiczach, w Minskim wojewodstwie leżącym, na tenczas będącym oczewisto w ręce pozwu przez ienerała Samuela Gameckiego, zeznaniem onego przed wielmożnym imc panem pisarzem ziemskim Minskim y koła sądów naszych uczynionym słusznie prawnie dowiodszy, także pilność trojga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz wysz pisaną przelożywszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem dane listy, ieden od niewiernych Szłomy Samuelewicza—Wołożynskiego, Bera Hercykowicza—Puchowickiego, Bera Kiwowicza—Borysowskiego, Leyby Samuelowicza—Swisłockiego, Ay-

zyka Idelewicza — Radoszkowskiego, Illi Oszerowicza—Ihumińskiego, Leyby Aronowicza—Smiełowickiego arendarzów żydów, przeszłych starszych synagogi województwa Minskiego, na tysiąc złotych monety talarowey, rachując talar bity po złt. sześciu, imć panu Michałowi Ratomskiemu Winkowi y samey ieymci teraz żałującey, pani Ewie Ratomskiej Winkowey, poslednieysze zaś, to iest, od niewiernych Wulfa Hercykowicza, Leyby Szmoyłowicza, Bera Kiwowicza, Owzera Towiowicza, Jakuba Rubinowicza, Illi Aszerowicza, Szmoyły Judowicza, Jozefa Szłomowicza—żydów starszych teyże województwa Minskiego synagogi, ieden także na dwadzieścia ośm talarów bitych tey że wysz mianowaney ieymć pani Ewie Ratomskiej Winkowey—podczaszyney Rzeczyckiey, datami w tychże zapisach wyrażonemi, obligacyjne zapisy, z których obowiązki, zaręki y sowitości opisane dostatecznie przeczytawszy y onym dość nieuczynienie tymiż samemi nieoswobodzonemi obligacyjnemi zapisami dowiodszy, wzdania pozwanych niewiernych żydów, ponieważ do prawa niestawiają, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym według prawa y wyżey produkowanych obligacyjnych zapisów samey iścizny realney summy z sowitościami, zarękami, monetą talarową pięciu tysięcy trzechset dziewięciudziesiąt dwóch złt., prowizyi od tey summy przychodzącey dziewięciuset sześciudziesiąt złt., za szkody, nakłady prawne w tey sprawie erogowane sześciuset złt., z kopami wpisnego, pamiętnego et cum lucris należącemi na pozwanych żydach, na kamienicach, domach, kromach, towarach, splawach, handlach, zastawach, arendach, sumach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, a w niedostatku onych y na osobach, a samych obżałowanych niewiernych żydów, starszych synagogi wzdztwa Minskiego, według dobrowolnych obligacyjnych zapisów y obowiązków w nich wyrażonych na infamią, na garło y na łapanie żałującey aktorce wskazania, onychże podług prawa coaequationis ex nunc za infa-

missów uznania, do publikowania tey infamy ienerała sądowego przydania, wywołać y publikować nakazania, a za wskaz summy na skuteczną y nieodwłoczną odprawę do urzędów ziemskiego lub grodzkiego Minskich y innych wszelkich tych województw y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżałowanych niewiernych żydów okażą się, a którego z urzędu strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze peny prawne odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ieymści pani Ewy Ratomskiej Michałowey Winkowey—podczaszyney Rzeczyckiey, bacząc to, iż niewierni arendarze Szłoma Samuelowicz—Wotożynski, Ber Hercykowicz—Puchowicki, Ber Kiwowicz—Borysowski, Leyba Samuelewicz—Swisłocki, Azyk Idelewicz—Radoszkowski, Illa Oszerowicz—Ihumiński, Leyba Aronowicz—Smiełowicki, Wulf Hercykowicz, Leyba Szmoyłowicz, Ber Kiwowicz, Owszer Towiowicz, Jakub Rubinowicz, Illa Aszerowicz, Szmoyła Judowicz, Jozef Szmoyłowicz przeszli y teraznieysi starsi żydzi całej synagogi województwa Minskiego, będąc o rzecz wysz wyrażoną pozwanemi, przed nami do prawa niestawali, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a zatym według prawa, żaloby pozwney y domawiania się strony powodowey patrona samey iścizny realney summy z sowitościami, zarękami, monetą talarową pięć tysięcy trzysta dziewiędziesiąt dwa złotych, prowizyi od tey summy przychodzącey dziewięćset sześćdziesiąt złotych, szkody, nakłady prawne w tey sprawie erogowane sześćset złotych z kopami, wpisnego y pamiętnego et cum lucris nam sądowi danemi zapłaconymi, wszystkiego summą sześć tysięcy ośmset dwa złotych polskich na pozwanych żydach starszych synagogi województwa Minskiego, na kamienicach, domach, kromach, towarach, splawach, handlach, arendach, zastawach, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, a w niedostatku onych na samych osobach, a samych obżałowanych

niewiernych żydów arendarzów Szłomę Samuelowicza—Wołożynskiego, Bera Hercykowicza—Puchowickiego, Bera Kiwowicza—Borysowskiego, Leybe Samuelewicza—Swisłockiego, Azyka Idelewicza—Radoszkowskiego, Illa Oszarowicza—Ihumienckiego, Leybe Aronowicza—Smiełowickiego, Wolfa Hercykowicza, Leybe Szmoyłowicza, Bera Kiwowicza, Owzera Towiowicza, Jozefa Szłomowicza—przeszłych y terazniejszych starszych całej synagogi województwa Minskiego, według dobrowolnych obligacyjnych zapisów onych y według obowiązków w nich wyrażonych na infamią, na garło y na łapanie żałującej aktorce wskazujemy, onych że podług prawa coaequationis ex nunc za infamissów uznawszy, do publikowania tey infamy ienerała sądowego przydaicemy, wywołać y publikować nakazujemy, a za summę wysz wyrażoną, od nas sądu wskazaną na skuteczną y nieodwłoczną odprawę y na poścignienie y złapanie samych żydów, dla uczynienia executy do urzędów ziemskiego lub grodzkiego Minskich y innych tych województw y powiatów, pod któremi osoby, dobra pozwanych żydów okażą się, a którego z urzędu strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu dalsze peny prawne odsyłamy. A gdy dzień ósmy tegoż msca Marca roku terazniejszego wysz pisanego przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza, ustawicznie sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawnu pospolitemu y dekretowi naszemu, wysz mianowanych niewiernych żydów Szłome Samuelowicza—Wołożynskiego, Bera Hercykowicza—Puchowskiego, Bera Kiwowicza—Borysowskiego, Leybe Samuelowicza—Swisłockiego, Azyka Idelewicza—Radoszkowskiego. Ille Oszarowicza—Ihumienckiego, Leybe Aronowicza Smielowskiego—arendarzów, Wulfa Hercykowicza, Leybe Szmoyłowicza, Bera Kiwowicza, Owzera Towiowicza, Jakuba Rubinowicza, Ille Aszerowicza, Szmoył Judowicza, Józepa Szłomowicza przeszłych y terazniejszych starszych całej synagogi województwa Min-

skiego za infamissów na garło y na łapanie osadzonych w izbie sądowej et in foro publico proklamował, publikował, obwołał y każdemu obwieściwszy relacją swoją publikacyonis a loco rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала за 1701 г., № 334, л. 609.

№ 170—1701 г. Марта 7.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Брестской синагоги и всѣхъ евреевъ Вел. Княжества Литовскаго къ вторичной инфаміи и преданію смертной казни, а также къ уплатѣ Андрею Рымшѣ недоимки по сбору на содержание войска и вознаграждение за нанесенные ему и его человѣку побои.

Roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, miesiąca Marca siódmego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w W-m Xi-ie Litt-m z województw, ziem y powiatow na rok przeszły tysiąc siedmsetny obranymi, a po powtórney sądów naszych limitacyi, względem pospolitego ruszenia zaszły, do Minska zgromadzonymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Jakuba Kazimierza Kijanowskiego—rotmistrza i. k. mści piechoty tryb. w-o x-a Lit. y imć pana Andrzeia Rymszy—deputata pogłównego żydowskiego, od wyż pomienionego imć pana Kijanowskiego do miasta i. k. mści Brzescia ordynowanego, z niewiernymi żydami starszymi kahału Brzeskimi y całą synagogą Brzeską y ze wszystkimi kahałami y żydami w-o x-a Lit., za pozwem legitime tu przed nas sąd wyniesionym o to: iż w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym, gdy żałujący imć pan Kijanowski pomienionego imć pana Rymsze po należące pieniądze na chorągiew węgierską assistującą trybunał w-o x-a Lit. do żydów miasta i. k. mci Brzescia po-

słał, gdzie gdy pomieniony imć pan Rym-sza przybył y należytości o pogłowne od żydów należące upominał się, tedy obżalowani żydzi dzień odednia zwlekając obiecali wypłacić, a potym szkolnika swego przydali, upewniając iak prętko z inszych miasteczek y karczem żalujący imć pan Rym-sza w wojewodztwie Brzeskim wybierze, tak zaraz y oni in instanti wypłacić obiecywali. Jakoż żalujący, iezdząc po różnych miasteczkach y karczmach, wybrał pięćset trzydzieście cztery złotych polskich, pieczęcią swoją zapieczętowawszy, worek temusz to szkolnikowi do schowania dał z tym dokładem, żeby iak nayprędzey pieniądze y obżalowani żydzi Brzescy oddali y razem tę sumę złączywszy, do Wilna cum solario sami odwiezli, a obżalowani żydzi Brzescy pieniądze między się rozdzielili, pieczęć oderwawszy y gdy żalujący imć pan Rym-sza codziennie obżalowanych żydów Brzeskich kuczył o pogłowne od onych należące, dzień odednia obiecywali wypłacić, a potym nie doczekawszy się te pięćset trzydzieście cztery złotych polskich do schowania szkolnikowi danych, miał słać, tedy tylko worek próżny u szkolnika znalazł y gdy o to u żydów starszych upominał się, także o pieniądze pogłownego y solarium swego, samego imć pana Rym-szę confundowali, czeladnika przezwiskiem pana Skopowskiego, subordynowawszy y namowiwszy żołnierzów iasnie wielmożnego imć pana Słuszki—kasztelana Wilenskiego y samego żalującego, dnia dwudziestego dziewiątego Septembra roku przeszłego tysiąc siedmsetnego, w domu Zelmana Wigdorowicza—żyda starszego Brzeskiego, upominającego się o należytość, będąc banitami, infamissami y na gardło osądzonemi, niemilościwie zbili, zmordowali, kuntusz poszarpali, za gardło dlabili y mało o śmierć nie przyprawili, dekretom się sprzeciwili, do szkod y strat niemałych przywiedli, bo musieli za swoje pieniądze strawować się, na pięćdziesiąt talarów bitych y daley szkoduie, a potym ledwie z wielką trudnością, już po zanesioney o to wszystko protestacyi,

pieniądze niespełna oddali, dwuchset ośmiudziesiąt złotych do summy niedostawało, kwitacyią fortelnym sposobem u żalującego odebrali, o którą to tak wielką oppressią swoją z obżalowanemi żydami Brzeskimi y do położenia ku skassowaniu quitacyi, fortelnym sposobem uproszoney y odebranej, o uczynioną odpowiedź y pochwałkę, także o niewnoszenie importancyi za rok terazniejszy tysiąc siedmsetny pierwszy, według constitucyi tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego roku y postanowienia Olkinickiego, pierwszej raty na święty Kazimierz święta rzymskiego, tudziesz y retent za rok przeszły tysiącsiedmsetny do żalującego imć pana rotmistrza trybunału w-o x-a Lit. pogłownego żydowskiego, którego dwadzieście pięć tysięcy co rok na chorażiew trybunału, na lenungi należy do żalującego imci obżalowani żydzi w-o x-a Lit. powinni y do rąk cum solario oddawać, o co tedy wszystko o szkody, koszty y winy prawne przed nas sąd zapozwali. Na terminie tedy niniejszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktora patron imci, za mocą sobie do tey sprawy słusznie, prawnie daną, pan Stephan Frackiewicz oczewisto stawał, a pozwani niewierni żydzi niestawali y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey nie uczynili. Zatym wysz rzeczony aktora patron podania oczewisto w ręce obżalowanym niewiernym żydom starszym kahału Brzeskiego y wszystkim żydom y kahałom w. x. Lit. w mieście i. k. msci Brzesciu, przez ienerała i. k. msci Samuela Jacewicza kilku stronie pozwu, zeznaniem onego oczewisto u xiąg grodu Brzeskiego uczynionym y ekstraktem z tychże xiąg pod datą w nim inserowaną aktorowi wydanym słusznie prawnie dowiodszy y troyga wołania pilność strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz wyżey w naratiwie wyrażoną, a szyrzey w tym pozwie opisaną przełożywszy, na dowod samey rzeczy produxit protestacyą ratione superius praemissorum

do xiąg urzędowych zanesioną, od aktorów na obżałowanych y ekstraktem pod datą w niey inserowaną z tychże xiąg aktorowi wydaną y dekret sądu naszego Wilenskiej kadencyi dnia siódmego Maia z aktoratu żalującego z obżałowanymi niewiernymi żydami ferowany, po których produkowaniu wzdania pozwanych żydów, iako prawu nieposłusznym w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym quitacy fortelnym sposobem wziętey skasowania y annihilowania wyż produkowanego tego dekretu ze wszystkim wskazem y rzeczą w nim wyrażoną, wespoł z infamią tym dekretem wskazaną utwierdzenia, wskazaney tym dekretem summy trzydziestu jednego tysięcy osmiuset trzydziestu pięciu złotych polskich, za zbiecie żalującego imci pana Andrzeia Rymszy nawiązki imci złotych dwieście, także za zbiecie czeladnika—nazywaiącego się Skopowskiego—szlachcica rodowitego, drugie złotych dwieście, zatrzymanych przez obżałowanych żydów do schowania danych dwuchset osmdziesiąt złotych, za szkody przez to poniesione, nakłady prawne złotych tysiąca, na pozwanych y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, wicinach, zastawach, arędach, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym szkoły ich pieczętowaniem, samych ich gdziekolwiek poseignawszy do więzienia braniem, na targach, iarmarkach y gdziekolwiek spodkawszy zagrabieniem, a samych przereczonych obżałowanych niewiernych żydów iako infamissów też na infamią, na gardło, na łapanie wskazania, onychże podług prawa coaequationis ex nunc za infamissów uznania y do publikowania tey infamy ienerała sądowego przydania wywołać y publikować nakazania, iako dla uczynienia na wszelkich dobrach wysz mianowanych nazwanych żydów za summę wskazaną skutecznę y nieodwłocznę, nie oglądając się na żadne niodka bronienia, ani na protekcyę y ochrony odprawy, tak y dla uczynienia nad samemi pozwanymi

osobami na gardłach przez mistrza exekucyey do wszelkich urzędów ziemskich y grodzkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi się dobra obżałowanych okazą y sami poścignieni y złapani być mogą y którego sobie strona użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych temu dekretowi y na wszystkich tych ichmew, którzy by żydów tych, od których podatek będzie należał, ochraniali, dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imci pana Jakuba Kazimierza Kijanowskiego—rotmistrza i. k. meci piechoty trybunału w. x. Lit., imci pana Andrzeia Rymszy—deputata po pogłowne żydowskie od wysz pomienionego imci pana Kijanowskiego do miasta i. k. meci Brześcia ordynowanego, z niewiernymi żydami, starszymi kahału Brzeskiego y całą synagogą Brzeską y ze wszystkimi kahałami y żydami w. x. Lit., bacząc to, iż obżałowani niewierni żydzi, będąc pozwanymi przed nami do prawa nie stanowili, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznym, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według żaloby y domawiania aktora patrona kwitacyią, fortelnym sposobem wymożoną, kasujemy y annihilujemy, dekret wysz produkowany ze wszystkim wskazem y rzeczą w nim wyrażoną, wespoł z infamią tym dekretem wskazaną utwierdzamy, wskazane tym dekretem summy trzydzieście y jeden tysiąc osmiset trzydzieści pięć złotych polskich, za zbiecie żalującego imci pana Rymszy nawiązki onemu złotych dwieście, także za zbiecie czeladnika—szlachcica rodowitego, drugie złotych dwieście, zatrzymanych pieniędzy przez obżałowanych żydów do schowania danych dwieście osmdziesiąt złotych, za szkody przez to poniesione złotych tysiąc, a z wpisnym, pamiętnym y za luera nam sądowi danym, wszystkiego summą trzydzieście trzy tysiące pięćset dziesięć złotych polskich na pozwanych wszystkich żydach y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, kamienicach, domach,

kromach, handlach, towarach, splawach, wicinach, arendach, zastawach, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym szkoły ich zapieczetowaniem, samych ich gdziekolwiek poścignowszy do więzienia braniem, na targach, iarmarkach y gdziekolwiek spotkawszy zagrabiением, a samych przereczonych obżałowanych niewiernych żydów wszystkich jako infamissów na powtórna infamią, na garło, na łapanie wskazujemy, onych że podług prawa coaequationis iurium ex nunc za infamisów uznawamy y do publikowania tey infamy ienerała sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazujemy. A jako dla uczynienia na wszelkich dobrach wysz pomienionych żydów za summę dekretem sądu naszego wskazaną skutecznę y nieodwłoczny, nieoglądając się na żadne ni odkogo bronienie, ani na protekcyę y ochrony, odprawy, tak i dla uczynienia nad samemi pozwanemi osobami na gardłach przez mistrza exekucyi do wszelkich urzędów ziemskich y grodzkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi się dobra obżałowanych okażą y sami poścignieni y złapani być mogą y którego sobie strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi y na wszystkich tych ichmscw, którzy by żydów tych, od których podatek będzie należał, ochraniali, dalsze peny prawne, odsyłamy. A gdy dzień ośmnasty tegoż miesiąca Marca Anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądowy Piotr Zynza, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, w izbie sądowej et in foro publico, niewiernych żydów starszych kahału Brzeskiego, całą synagogę Brzeską y wszystkich kahałów y żydów w-o x-a Litt-o za powrotnych infamissów obwołał, ogłosił y publikował, y tę publikacyą a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1701 годъ, № 334 л. 713.

№ 171.—1702 г. Мая 6.

Трибунальный декретъ, присуждающій евре-евъ разныхъ городовъ Минскаго воеводства къ инфамии и уплатѣ штрафа за невзность ими почтовыхъ повинностей во время шведской войны.

Roku tysiąc siedmsetnego wtorego, msca Maia szostego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w W-m X-ie Litt-m z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiączny siedmsetny wtóry obranemi, a względem inkursy nieprzyacielskiej Szwedzkiej, przez którą miasto i. k. mci Wilenskie, gdzie się trybunały w. x. L. według praw y zwyczajów zaczynać by się miały, odebrane zostało, do Minska tedy, gdzie, tegoż trybunału kadencya sądzona być ma, zgromadzonymi y iuridice zasiadającymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa ad instantiam instigatoris trybunału w. x. Litewskiego z delacy szlachetnego pana Demiana Szyszki—poczmaystra Minskiego z mieszczanami, kupcami, żydami Minskiem, Mohilewskiem, Krasnosielskiem, Borysowskiem Radoszkowskiem, Berezynskiem, Cyrynskimi, Bobruyskiem, Haienskiem, Nowogrodzkimi, za pozwem od aktora przed nasz sąd wyniesionym o to, iż obżałowane osoby nie sprawując się według konstytucy roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego na seymie walnym Warszawskim postanowionej in vim podwod należącej summy według ordynacy na poczte w. x. L. iako to: z Mohilewa złotych osmiuset, z Borysowa siedmiudziesiąt pięciu, z Radoszkiewicz pięciudziesiąt, z Hayny piętnastu, z Berezyny trzydziestu, Cyryna dwudziestu, z Krasnego-sioła czterdziestu, z Bobruyska czterdziestu, od niewiernych żydów Minskich złotych stu, z Nowogrodka trzechset sześciudziesiąt pięciu, za wydanym uniwersałem od iasnie wielmożnego imśc pana Kasztelana Trockiego vigore postano-

wienia Olkinickiego, generalną administracyą poczty mającego, contraveniendo onemu nieoddali y żadney satisfakcy za lat dwie, to iest od roku tysiąc siedmsetnego pierwszego aż do roku terazniejszego tysiąc siedmsetnego wtórego nie uczynili y za kilkakrotnym upominaniem się od poczmaystra niewypłacili y nie oddali, przez co według ordynacy y konstytucy in paenam triplicis pensionis popadli, zaczym tak do przysądzenia y nakazania realney summy za lat dwie nieoddaney trzech tysięcy siedmiudziesiąt złotych, a cum triplici pensione dwunastu tysięcy dwóchset osmiudziesiąt złotych, do uczynienia przez dworzanina skarbowego mocney y nieodwłoczney exekucy, do nagrodzenia spendowanych na kozaków pieniędzy tysiąca złotych, do wskazania za contravenicyą prawu y konstytucyom seymowym, iako w sprawie skarbowey, penam infamiae przed nas sąd zapozwał. Na terminie tedy niniejszym wysz na dacie pisany za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od szlachetnego pana Demiana Szyszki—poczmaystra Minskiego patron imc. pan Jan Ancuta stawał, a obżałowane osoby iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey powodowey o niestaniu swym nie uczynili. Zaczym wysz rzeczony aktora patron podanego oczewisto w ręce mieszczanom pomienionych miast, miasteczek y żydom na iarmarku w Kopylu mieście, w wojewodztwie Nowogrodzkim leżącym, natenczas będącym pozwanym przezienerała i. k. mci Andrzeia Olechnowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imc panem pisarzem trybunału w. x. L. y koła sądów naszych uczynionym słusznie prawnie dowiodszy, y tróyga wołania pilność strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy, y żalobę o rzecz z niego superius praemissorum przelożywszy, pro ulteriori documento czytał przed nami sądem ordynacyą poczty w-o. x-o. Lit., która płacenia quantitatem summy wyraża. Po której produkowaniu wzdania pozwanym wszystkich

superius specifikowanych miast, miasteczek y starostw, mieszczan, kupców y żydów, ponieważ do prawa nie stawaią, iako nie posłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym według prawa y propozycy pozwney summy na pocztę należącej za lat dwie nieoddaney, według konstytucy, cum triplici pensione dwunastu tysięcy dwóchset osmiudziesiąt złotych, za koszty, z okaziey obżałowanych na kozaków de proprio łożone tysiąca złotych polskich; przytym za szkody, nakłady prawne recenter w tey sprawie erogowane stu złotych, na obżałowanych mieszczanach, kupcach, żydach wysz wyrażonych miast, miasteczek, na domach, kromach, handlach, spławach, towarach, z wolnym onych na każdym mieyscu arestowaniem, a samych pozwanym mieszczan kupców, żydów Minskich, Mohilewskich, Borysowskich, Krasnosielskich, Radoszkowskich, Berezynskich, Cyrynskich, Haienskich, Bobruyskich, Nowogrodzkich za contravenicyą importanciey skarbowey iako in causa fisci in paenam infamiae szlachetnemu panu Demianowi Szysce—poczmaystrowi Minskiemu wskazania et ad publicandum oney ienerała sądowego przydania wywołać y publikować nakazania, a na uczynienie mocney y nieodwłoczney na wszelkich obżałowanych wysz wyrażonych dobrach leżących y ruchomych, handlach gdziekolwiek będących exekucy, dworzanina skarbowego osobliwym listem naznaczenia, z założeniem in contravenientes dalszych pen prawnych u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ad instantiam instigatoris trybunału w. x. Litewskiego z delacy szlachetnego pana Demiana Szyszki—poczmaystra Minskiego, bacząc to, iż mieszczanie kupcy żydzi Minscy, Mohilewscy, Krasnosielscy, Borysowscy, Radoszkowscy, Berezynscy, Cyrynscy, Bobruyscy, Haienscy, Nowogrodzcy, będąc ratione superius praemissorum zapozwanemi, za kilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako prawu nieposłusznych w roku zawi-

tym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa, żaloby y domawiania się żalującego aktora patrona, nieoddaney wysz pomienoney, na pocztę w. x. Lit. za lat dwie należącey summy, cum triplici pensione dwanasie tysięcy dwieście osmdziesiąt złotych, za koszty z okazji obżałowanych na kozakow de proprio przez żalującego pana poczmaystra Minskiego łożone tysięcy złotych, przy tym za szkody, nakłady prawne, recenter w tey sprawie erogowane, sto złotych, a z wpisnym y pamiętnym nam danym wszystkiego summą trzynasie tysięcy trzysta dziewiędziesiąt złotych na obżałowanych mieszczanach, kupcach, żydach wyż wyrażonych miast miasteczek, na domach, kromach, handlach, splawach, towarach, z wolnym onych na każdym mieyscu areztowaniem, a samych przereczonych obżałowanych mieszczan kupców żydów Minskich, Mohilewskich, Krasnosielskich, Borysowskich, Radoszkowskich, Berezynskich, Cyrynskich, Bobruyskich, Haienskich, Nowogrodzkich za contraveneyą prawu constytucyom seymowym, iako in causa fisci, in paenam infamiae szlachetnemu panu poczmaystrowi Minskiemu wskazujemy et ad publicandum oney ienerala sądowego przydaemy, wywołać y publikować nakazujemy, a za sumę wyż wyrażoną, od nas sądu wskazaną, dla uczynienia mocney y nieodwłoczney na wszelkich wysz pomienionych osob domach exekucy dworzanina iego królewskiey mości skarbowego osobliwym listem naszym, z założeniem in contravenientes dalszych pen prawnych, naznaczamy. A gdy dzień dziewiąty tegoż mca Maj anni praesentis dla publikowania y proklamowania tey infamy przypadł, tedy ienerał Piotr Samuel Jamecki, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi sądu naszego, w izbie sądowej et in foro publico mieszczan kupców żydów Minskich Mohilewskich, Krasnosielskich, Borysowskich, Radoszkowskich, Berezynskich, Cyrynskich, Bobruyskich, Haienskich, Nowogrodzkich za infamissów obwoławszy proklamował y tę publikacyą

swoią, a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału w-o x-a Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1702—1703 г., № 337, л. 49.

№ 172.—1702 г. Декабря 18.

Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Старобинскаго кагала къ инфаміи и уплатѣ Ивану Волку долгу и пени.

Roku tysiącznego siedmsetnego wtórego, miesiąca Decembra szesnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny wtóry obranemi, gdy z porządku rejestrowego po expirowanych limitacyach ku sążeniu przypadła sprawa imsci pana Jana Wólka—miecznego Trockiego y pani małżonki imsci z niewiernemi żydami: Ickiem Jozephowiczem, Leybo Józefowiczem, Jozefem Todoroszewiczem, Giecem Zelikowiczem, Hanszelem, Ester Abramową, Rachelo Ickową Jozephowiczową y Azay Jozefową Todoroszewiczową—żydami arendarzami y całym kałalem Starobinskim miasta iasnie oswieconey xiężniczki ieymć Neyburskiey, za pozwem do trzech listów dobrowolnych zapisów obżałowanych żydów—iednego obligacyinego na summę tysięcy sto dwadzieście złotych, a dwoch przy tymże obligu assecuratiynych żalującym danych, któremi zapisami wszystkiemi obżałowani wysz pomienieni żydzi, iedna osoba za wszystkie, a wszystkie za iedną ręcząc się y obowiązując, pomienioną summę ieszcze w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątym, w dzień s. Macieia apostoła, święta rzymskiego, podług nowego kalendarza oddać y wylńczyć, dotychczas za czestokrotnym upomnaniem się nie oddali y nie wylczyli, w troiakie zareki y winę infamiey popadli, a ob-

żałowany cały kahał Starobinski, przyiwszy w paręce Hanszela żyda, syna Elfroima successora, czyniąc na iawną szkodę żałujących, z paręki niewiedzieć gdzie żyda Hanszela wypuscili, szkody żałującym na kilkaset złotych uczynili y tymże samym penom co y tamci popadli, do wskazania tedy wszystkich podług opisu na infamią y mocną executią na wszelkich dobrach, handlach y towarach, gdziekolwiek pościognowszy iarmarkach y targach, spławach, płytach, do nagrodzenia szkod na złotych kilkaset podjętych, do zapłacenia kwoty od tey summy przychodzącej, zapozwali. Do której sprawy za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od imć pana Wołka — miecznego Trockiego y pani małżonki imsci umocowany ichmościów, za mocą prawną sobie do tey sprawy dano, pan Bonifacy Milewski oczewisto stawał, a pozwani niewierni wysz pomienieni żydzi, iako sami do prawa nie stawali, tak żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney nie uczynili, zatym wysz rzeczony aktorów patron podanego obżałowanym wszystkim żydom Starobinskim w mieście Starobinie oczewisto w ręce przez generała Piotra Zynzę pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym, słusznie podług prawa dowiodszy y troyga wołania pilność na tym pozwie napisaną okazawszy, na dowod żałoby aktorów swoich pokładał y czytał przed nami sądem trzy zapisy od obżałowanych żydów żałującym dane — ieden obligacyiny na summę tysiąc sto dwadziescie złotych, a dwa assekuratijne, także pokładał relacją ienieralską przyięcia od całego kahału Starobinskiego żyda Hanszela, z których wysz wyrażonych zapisów wszystkie warunki wyczytawszy, wzdania pomienionych pozwanych żydów, ponieważ do prawa nie stawaią, iako w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym tych obudwuch listów zapisów assekuratijnych y trzeciego obligacyinego iako słusznych y prawnych we wszystkich punktach utwierdzenia y przy

mocy do dość onym uczynienia zachowania, zarąk troiakich w tym zapisie wyrażonych z samą summą cztery tysiące czterysta osmdziesiąt złotych, za szkody podjęte trzechset złotych, a za wpisne y lucra do skarbu należące, wszystkiego summy czterech tysięcy siedmiuset dziewięćdziesiąt złotych polskich na obżałowanych żydach, arendarzach y całym kahałem Starobinskim y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, kromach, przykormkach, handlach, towarach, spławach, płytach, z wolnym onych na każdym miejscu aresztowaniem y do siebie odbieraniem, a samych pozwanych wszystkich wysz wyrażonych żydów na infamią podług opisu onych żałującym aktorom wskazania, onychże podług prawa coaequationis za infamisów uznania, generała dla publikowania tey infamiey przydania, wywołać y proclanować nakazania, a na odprawę za summę do wszelkich urzędów ziemskich, grodzkich, gdzie się dobra onych pokażą y aresztowane będą y inszych wszelkich sądów dla uczynienia executiey odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imsci pana Jana Wołka — miecznego Trockiego y pani małżonki imsci z niewiernymi żydami Iekiem Jozefowiczem, Leybo Jozefowiczem, Jozefem Todoroszewiczem, Giecem Zelikowiczem, Hanszelem, Ester Abramową, Rachelą Iekową Jozefowiczową y Azay Jozefową Todoroszewiczową — żydami — arendarzami Starobinskiemi y całym kahałem Starobinskim, za pozwem o rzecz wyżej wyrażoną wyniesionym, bacząc to, iż obżałowani żydzi będąc zapozwanemi y pokilkakroć przez ienerała z nakazu naszego przywoływanemi przed nami do prawa nie stawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy zdaiemy, a zatym podług prawa y listu dobrowolnego obligacyinego zapisu pomienionych żydów samey iścizny z troiakimi zarękami cztery tysiące czterysta osmdziesiąt złotych, za szkody podjęte podług domawiania sie ple-

nipotenta aktorów trzysta złotych, a zwpisnym, pamiętnym y cum lucris nam sądowi danym, wszystko summa cztery tysiące siedemset dziewiędziesiąt złotych polskich na obżalowanych żydach y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, także na handlach, towarach, kromach, przykomorkach, arędach, splawach, płytach, z wolnym onych na każdym miejscu aresztowaniem y do siebie odbieraniem, a samych pozwanych żydów Icka y Leyba Jozefowiczów, Jozefa Todoroszewicza, Gieca Zelikowicza Hanszela, Ester Abramowę, Rachel Jckowe Jozefowiczone y Azay Jozefowe Todoroszewiczone—żydów arędarzów Starobinskih y cały kahał Starobinski, podług dobrowolnego opisu onych na infamią żalującemu imć p. Wołkowi y samey imci wskazujemy, onychże podług prawa coaequationis ex nunc za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamiey generała sądów naszych, pilnującego przydaiemy, wywołać y proklamować nakazujemy; a na odprawę za summe wysz wyrażoną od nas sądu wskazaną dla uczynienia exekucyi gdzie się sami y dobra onych pokażą ziemskich grodzkich urzędów y inszych wszelkich sądów, którego sobie strona użyć zechee, założywszy in contrauentem dalsze peny prawne odsyłamy. A gdy dzień osmnasty mca Decembra roku terazniejszego przypadł, tedy ienerał Piotra Zynza, ustawicznie sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi sądu naszego, niewiernych żydów Icka y Leybe Jozefowiczów, Jozefa Todoroszewicza, Gieca Zelikowicza, Hanszela, Ester Abramowe, Rachel Jckową Jozefowiczową y Azay Jozefowe Todoroszewiczone—żydów arędarzów Starobinskih y cały kahał Starobinski w izbie sądowej et in foro publico przy bytności ludzi obwołał y publikował y te swoją publikacją a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Ktora sprawa do xiąg głównych trybunału w-o x-a Litt-o iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала за 1702 г., № 336, л. 361.

№ 178.—1702 г. Декабря 22.

Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Кейданской синагоги къ смертной казни и уплатѣ Константину Ясколду должной ему суммы.

Roku tysiąc siedemset wtorego, msc Decembra dwudziestego wtorego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w. xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedemsetny wtory obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imsci pana Konstantego Gabszewicza Jaskołda — łowczego xtw Zmoydzkiego, z niewiernymi żydami sинагоgi Kieydanskiej: Jakubem Salomonowiczem—rabinem w spółnej radzie będącym, a Lewkiem Ilłowiczem, Jozefem Izraelowiczem, Jozefem Ilłowiczem, Abramem Jochimowiczem, Łazarem Markowiczem, Symonem Maiorowiczem, Irszem Łazarowiczem, Ariowem Abramowiczem, Izakiem Aronowiczem, Maiorem Hestolowiczem, Izraelem Iozefowiczem, Beralem Jemanowiczem, takż Jozefem Ilłowiczem, Irszem Izraelowiczem, Arią Abramowiczem, Leyzarem Markowiczem, Meierem Naftalewiczem, Jozefem Izraelowiczem, Nisonem Izraelowiczem, Jozefem Wulfowiczem, Michałem Abramowiczem, iako samymi pryncypalami y całym kahałem żydów Kieydanskich, za pozwem przez aktora wyniesionym, do utwerdzenia dwóch dekretów sądu głównego trybunałnego—jednego kadencyi Wilenskiej, drugiego Minskiej in contumaciam z banitiami doczesną i wieczną, datami w nich wyrażonemi na pozwanych otrzymanych, do oddania summy za dobrowolnemi zapisami y tymi dekretami wskazanej czterdziestu szesciu tysięcy pięciuset y dwudziestu złotych polskich żalującemu aktorowi przysądzoney, tudzież do położenia, ku skassowaniu listu, kontraktu od aktora y iemyć pani małżonki imci na rzecz w nim wyrażoną, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego, mca Marca dwudziestego piątego o dnia

niewiernym żydom danego, ponieważż pozwani żydzi synagogi Kieydanskey dość onemu nie uczynili, zatym o szkody, nakłady, paeny prawne. Do którey sprawy za przywołaniem pzez ienerała stron do prawa, od aktora patron pan Ierzy Woronowicz oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi synagogi Kieydanskey, iako sami pred nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey o niestaniu swoim nie uczynili; zatym tenże aktora patron podanego oczewisto w rence na ten czas w szkole będącym w Kieydanach wszystkim niewiernym żydom kahału Kieydanskiego przez ienerała i. k. meci Piotra Zynzę pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imc panem pisarzem ziemskim Wilenskim y trybunału W-o X-a Li-tt-o uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, także pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy, na dalszy dowod żaloby aktora swojego, produkował przed nami dekreta dwa sądu głównego trybunalnego: ieden pod datą roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, msca Iuni dwudziestego pierwszego dnia w Wilnie, drugi tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętego, msca February osmnastego dnia, w Minsku przez żałującego na pozwanych niewiernych żydach otrzymane, któremi dekretami sąd główny trybunalny—iednym na doczesną, a powtornym na wieczną po poiezdzie wzdawszy banitie, summę tymiż dekretami, a mianowicie poslednieyszym czterdzieście sześć tysięcy pięćset dwadziescia złotych polskich na wszelkich, pozwanych dobrach y na osobach wskazał, iako to szerzey w tychże dekretach sądu głównego trybunalnego iest wyrażono, po których produkowaniu wzdania pozwanych niewiernych żydow Kieydanskich, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym dekretów sądu głównego trybunalnego datami wysz produkowanych nienaruszenie we wszystkich punktach, paragrafach, y clausulach stwierdzenia y przy mocy zachowania, summy

onemiz przysądzoney czterdziestu szesciu tysięcy pięciuset dwudziestu złotych polskich, za szkody, nakłady prawne, recen-ter w tey sprawie erogowane, złotych dwuchset, a z wpisnym y pamiętnym y za lukra nam sądowi należące, na wszelkich obżałowanych pozwanych niewiernych żydów Kieydanskich dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kromach, towarach, handlach, splawach y samych osobach, z wolnym onych łapaniem, braniem na targach, iarmarkach, drogach, a samych niewiernych żydów Kieydanskich, iako banitów doczesnych wiecznych na infamią żałującemu imsci panu Gabszewiczowi Jaskołodowi wskazania y do publikowania tey infamiy ienerała sądowego przydania, proklamować y publikować nakazania; a dla uczynienia na wszelkich obżałowanych dobrach odprawy y executy do urzędów ziemskiego lub grodzkiego xtwa Zmuydzkiego y innych wszelkich tych wdztw y powiatów, pod któremi dobra iakie kolwiek y osoby niewiernych żydów okażą się, a którego sobie z urzędów strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych paeny dalsze prawne odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imc pana Konstantego Gabszewicza Jaskołda—łowczego xięstwa Zmuydzkiego, bacząc to, iż niewierni żydzi Jakub Salomonowicz—rabin, w spolney namowie będący, Lewek Ilłowicz, Jozef Izraelowicz, Jozef Ilłowicz, Abram Jachimowicz, Lazar Markowicz, Symon Maiorowicz, Irsz Lazarowicz, Ariow Abramowicz, Izak Aronowicz, Meior Neftołowicz, Izrael Jozefowicz, Berały Jemanowicz, także Jó-zeph Illewicz, Irsz Izraelewicz, Aria Abramowicz, Leyzar Markowicz, Meier Naftalewicz, Jozef Izraelowicz, Nisonow Izraelewicz, Jozef Wulfowicz, Michał Abramowicz, iako sami pryncypali i cały kahał Kieydanski, będąc o rzecz wyżey wyrażoną zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa nie stawali, przeto onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym

na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym kontrakt od aktorów niewiernym żydom Kieydanskim dany, ponieważ onemu od pozwanych dość się nie stało, in toto kassujemy y annihilujemy, a według prawa, żaloby pozwney y domawiania się strony powodowej dekreta sądu głównego trybunального—ieden pod datą roku tysiąc siedemset dziewięćset ósmego, msca Juni dwudziestego pierwszego dnia w Wilnie, powtórny roku tysiąc sześćset dziewięćset dziewięćtego, msca February osmnastego dnia w Minsku przez żalującego na niewiernych żydach otrzymane, nienaruszenie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy, summę tymż dekretami przysądzoną czterdzieście sześć tysięcy pięćset dwadzieścia złotych polskich, za szkody, nakłady prawne recenter w tey sprawie erogowane złotych dwieście, a z wpisnym y pamiętnym y za lukra nam sądowi dane i zapłacone, wszystkiego summą czterdzieście sześć tysięcy siedmset trzydzieście zł. pol. na wszelkich pozwanych niewiernych żydów Keydanskich, dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kromach, handlach, towarach, spławach, gdziekolwiek będących, z wolnym y samych osób łapaniem, braniem, na targach, iarmarkach, drogach, a samych niewiernych żydów Kieydanskich iako banitów doczesnych wiecznych na infamią, na gardło, na łapanie żalującemu imć panu Gabszewiczowi—łowczemu xięstwa żmuydzkiego wskazujemy, y do publikowania tey infamy ienerała sądowego przydajemy, proklamować nakazujemy, oraz dla uczynienia na wszelkich obżałowanych dobrach y osobach za summę wysz specyfikowaną odprawy do urzędów ziemskiego lub grodzkiego xięstwa Żmuydzkiego y innych wszelkich tych wóiewództw y powiatów, pod któremi dobra iakie kolwiek y osoby żydów Kieydanskich poscignione bydź mogą, a którego sobie strona do tey exekuty użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych paeny dalsze prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty dziewięćty msca Decembra anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Piotr

Zynza, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów Jakuba Salomonowicza—rabina, in conducto zostającego, Lewka Ilłowicza, Jozefa Izraelowicza, Jozefa Illewicza, Abrama Jachimowicza, Łazara Markowicza, Symona Maiorowicza, Irsza Łazarowicza, Ariona Abramowicza Izaka Aronowicza, Meiera Nefołowicza, Izraela Jozefowicza Berala Jemanowicza, Józefa Illewicza, Irsza Izraelewicza, Arią Abramowicza, Leyzara Markowicza, Meiera Naftelewicza, Jozefa Izraelewicza, Nisona Izraelewicza, Jozefa Wulfowicza, Michała Abramowicza, iako samych pryncypałow, za infamisów w izbie sądowej et in foro publico proklamował, publikował y relacją publicatiew swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg trybunału w. x. l. iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 336, за 1702 г., л. 457.

№ 174.—1708 г. Марта 8.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Минснаго кагала къ смертной казни и уплатъ долгу Николаю Довойнѣ.

Roku tysiąc siedmsetnego trzeciego, miesiąca Marca trzeciego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-ie Lit-m z woiewodztw, ziem y powiatow na rok przeszły tysiąc siedmsetny wtóry obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imci pana Mikołaja Dowoyny—stolnika Trockiego y pani małżaki imsci ieymsci pani Eleonory Kostrowickiey Dewoyniney—Stolnikowej Trockiey, z niewiernymi żydami Szłomą Szmoyłowiczem—Woločynskim, Owzerem Towidowiczem—Stolpeckim, Leybą Szmoyłowiczem—Swisłockim, Dawidem Szłomowiczem—Koydanowskim, Efroimem Rubinowiczem—Troscienskim, Jozefem Morduchowiczem—

Puchowickim, Eliaszem Oszerowiczem — Bohuszewickim, Jakubem Jakubowiczem — szkolnikiem i wszystkimi żydami starszymi synagogi województwa Minskiego za zakazem od aktorów wyniesionym do listu dobrowolnego obligacyjnego zapisu delatorom na dwiescie talarów bitych, o niedość zapisowi na terminie, to jest w roku przeszłym tysięcznym siedemsetnym wtórym, w dzień Najswiętszey Panny Gromniczney święta rzymskiego, według nowego kalendarza y po terminie aż dotąd, za tym delatores, conformując się do listu zapisu, vigore którego wyrażonych obowiązków do przysądzenia samych osob brania, łapania y dobr wszelkich leżących ruchomych summach pieniężnych ubicunque będących, spławow lądowych, towarów, domów po miastach będących, kotłów y wszelkiego sprzentu zabierania y executią czynić pozwolenia, a na samych niewiernych wszystkich żydów winy infamiey wskazania, także uznania zarąk, expens prawnych, szkod, nakładów win y pen prawnych żałujące aktorowie obżałowanych niewiernych żydów przed nasz sąd zapozwali. Na terminie tedy niniejszym zwysz na dacie pisanym za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od żałujących aktorów patron ichmcw, za mocą szluzną prawną, sobie do tey sprawy daną, pan Ian Ancuta — skarbnik Brzeski oszewisto do rozprawy prawney stawał; a obżałowani niewierni żydzi iako się sami przed nami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey nie uczynili. Zatym wysz rzeczony żałujących aktorów patron podanego obżałowanym niewiernym żydom tu w mieście i. k. msci Minsku będącym przez ienerała Piotra Zynze oczewisto w ręce zakazu, przyznaniem onego oczewistym przed imc panem pisarzem trybunalnym koła sądow naszych uczynionym słusznie prawnie dowiodszy, y troie wołanie pilności strony swey na tym zakazie napisaną okazawszy, y żalobę z niego ratione superius premisorum iterowawszy, na dowod samey rze-

czy pokładał y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyjny zapis od obżałowanych niewiernych żydów kahału Minskiego żałującemu imc panu Mikołajowi Dowoynie — stolnikowi Trockiemu y pani małżonce imci na pewną rękodayną pożyczoną summę pieniędzy na dwiescie talarów bitych dany, z którego to listu wszystkie obowiązki y warunki prawne wyczytawszy y niedość onemu uczynienia dowiodszy, wzdania obżałowanych wszystkich niewiernych żydów kahału Minskiego, ponieważ do prawa nie stawają, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym wysz mianowanego listu dobrowolnego obligacyjnego zapisu, iako słusznego y prawnego we wszystkich punktach y paragrafach nienaruszenie przy mocy zachowania y utwierdzenia, za nieuczynienie onemu dosyć, a to za nieoddanie i niezapłacenie na terminie y mieyscu w tym zapisie wyrażonym wysz wyrażoney summy pieniędzy troiakich zarąk przy samey nieoddaney isciznie osmiuset talarów bitych; przytym za szkody, nakłady prawne recenter w tey sprawie erogowane sta złotych polskich na obżałowanych niewiernych żydach kahału Minskiego y na wszystkich majątnosciach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kromach, handlach, towarach, spławach, gdziekolwiek i u kogokolwiek będących, a samych przerzeczonych obżałowanych niewiernych żydów vigore wysz pomienionego dobrowolnego obligacyjnego zapisu y obowiązków w nim wyrażonych na infamią, na gardło y na łapanie żałującym aktorom wskazania y dla publikowania tey infamy ienerała sądowego przydania, wywołać y proklamować nakazania, a za wskaz summy tak na wszelkich wysz mianowanych dobrach odprawy, iako y nad osobami onych exekucyi do urzędów ziemskiego lub grodzkiego województwa Minskiego y innych wszelkich tych województw y powiatów, pod któremi się dobra y osoby onych poscignione y złapane być mogą, a którego sobie strona, tak do odprawy na dobrach, iako y exekucyi na

osobach użyć zechce, z założeniem na przeciwnych temu dekretowi naszemu y urząd nieposłuszny w nieuczynieniu nad obżalowanemi niewiernemi żydami exekucyi dalszych pen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imsci pana Mikołaja Dowoyny—stolnika Trockiego y ieymsci pani Eleonory Kostrowickiey Dowoyniney — stolnikowey Trockiey, małżaków, bacząc to, iż obżalowani niewierni żydzi Szłoma Szmojłowicz—Wołóżynski, Owzer Towidowicz—Stołpecki, Leyba Szmojłowicz—Swisłocki, Dawid Szłomowicz—Koydanowski, Efroim Rubinowicz—Troscienski, Jozeph Morduchowicz—Puchowicki, Elias Oszerowicz—Bobuszewski, Jakub Jakubowicz—szkolnik i wszyscy żydzi starsi synagogi wojewodztwa Minskiego, będąc o rzecz wyżej wyrażoną zakazanemi, przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa, żałoby y domawiania się żałujących aktorów patrona wysz mianowany list dobrowolny obligacyiny zapis od obżalowanych żydów żałującym aktorom na dwiescie talarów bitych dany, iako słuszny y prawny we wszystkich punktach i paragrafach nie naruszenie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy; za nieuczynienie onemu dosyć, a to za nieoddanie y niezapłacenie na terminie y miejscu w tym zapisie wyrażonym wysz pomienioney summy pieniendzy, troiakich żarą przy samey nieodaney isiciznie osmset talarów bitych; przy tym za szkody, nakłady prawne recenter w tey sprawie errogowane sto złotych polskich, na obżalowanych niewiernych żydach kahału Minskiego y na wszystkich majątnościach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kromach, handlach, towarach, spławach, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każdym miejscu aresztowaniem, zabieraniem, a samych przereczonych obżalowanych niewiernych żydów vigore wysz pomienionego dobrowolnego, obligacyinego

zapisu y obowiązków w nim wyrażonych na infamią, na łapanie y na gardło żałującym aktorom wskazujemy y dla publikowania tey infamy ienerała sądowego przydaiemy, wywołać y proklamować nakazujemy; a za summę wyż wyrażoną, od nas sądu wskazaną, tak na wszelkich wysz mianowanych dobrach odprawy iako y nad osobami obżalowanych żydów exekucyi, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wojewodztwa Minskiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi się dobra okażą y osoby onych poscignione y złapane bydź mogą, a którego sobie strona tak do odprawy na dobrach, iako y exekucyi na osobach użyć zechce, założywszy na przeciwnych temu dekretowi naszemu y urząd nieposłuszny w nieuczynieniu nad obżalowanemi niewiernemi żydami exekucyi, dalsze peny prawne odsyłamy. A gdy dzień piąty tegoż mca Marca anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądowy Piotr Zynza dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, obżalowanych niewiernych żydów Szłomę Szmojłowicza—Wołóżynskiego, Owszera Towidowicza—Stołpeckiego, Leybę Szmojłowicza—Swisłockiego, Dawida Szłomowicza—Koydanowskiego, Efroima Rubinowicza—Troscienskiego, Jozefa Morduchowicza—Puchowskiego Eliasza Oszerowicza—Bobuszewickiego, Jakuba Jakubowicza—szkolnika y wszystkich starszych synagogi wojewodztwa Minskiego, za infamisów, na gardło y na łapanie osądzonych, w izbie sądowej et in foro publico proklamował, publikował y relacyo publikacyi swey, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych wo. xa. Litto iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 337 за 1702—1703 г., л. 510.

№ 175. — 1703 г. Сентября 7.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленскаго еврейскаго кагала къ смертной казни и уплатѣ долгу Софіи Снальской.

Roku tysiąc siedmsetnego trzeciego, msca Septembra siodmego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-ie Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny trzeci obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa ieymc pani Zofij Dzierzkowny Skalskey—stolnikowey Czernihowskiej, z niewiernemi żydami: Wulfem Jarochimowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Pinczukiem, Moyżeszem Izakowiczem, Uriaszem Dawidowiczem, Pinkasem Abramowiczem, Dawidem Moyżeszowiczem, Samuelem Lewkowiczem, Łazarzem Aronowiczem, Hirszem Aronowiczem, Abramem Jakubowiczem, Hirszem Abramowiczem, Izakiem Noachimowiczem—starszemi kahału Wilenskiego, za pozwem przez aktorkę wyniesionym, mieniając o to, iż obżalowani niewierni żydzi kahału Wilenskiego, będąc dawno winnemi niemają summę pieniędzy, ieszcze zesłemu imć panu Jakubowi Skalskiemu—stolnikowi Czernihowskiemu y terazniejszey aktorce na dwa zapisy w sądzie głównym trybunalem przyznane, na ieden piętnaście tysięcy, a na drugi tysiąc pięćset złotych talarami bitemi, rachuiąc każdy po złotych sześciu, po otrzymanych o nieoddanie tey summy ieymc pani Skalskiej należącey welu dekretach w sądzie głównym trybunalem, po sprowadzonych exekucjach, uspakaiając ieymc panią stolnikową Czernihowską, pożyczwszy in super ieszcze złotych pięćset dwuma listami, dobrowolnemi zapisami iednym obligacynym na rękodayną summę to iest na pięćset złotych talarami bitemi, rachuiąc każdy taler po złotych szesciu danym, te pięćset złotych polskich w roku terazniejszym tysiąc siedemsetnym trzecim w dzień s. Jana Krzyciela święta rzym-

skiego, według nowego kalendarza, przy xięgach grodzkich albo surrogatorskich Wilenskich, niczym terminu niepochybiając, a drugim także listem, dobrowolnym zapisem, a osobliwie od summy szesnastu tysięcy pięciuset złotych polskich talarami bitemi na zapisy wziętey y pożyczoney, do rąk obżalowanych odliczoney summy pieniędzy, obowiązawszy się prowizją alias kwotą przez dwie lecie płacić od sta po ośmiu złotych talarami bitemi, rachuiąc każdy talar po złotych sześciu, ratami—pierwszą ratą za rok tysiąc siedemsetny pierwszy w tymże roku, w dzień Bożego narodzenia, święta rzymskiego, według nowego kalendarza, sześćset sześćdziesiąt tynfów, a drugą połowę kwoty takoz sześćset sześćdziesiąt tynfów w roku tysiąc siedemsetnym wtórym, w dzień s. Jana Krzyciela święta rzymskiego, za rok drugi takowąż kwotę płacić w roku tymże tysiąc siedemsetnym wtórym, w dzień Bożego narodzenia s. rzymskiego tynfów sześćset sześćdziesiąt, drugą połowę kwoty za tenże rok tysiąc siedemsetny trzecim, w dzień s. Jana święta rzymskiego, także tynfów sześćset sześćdziesiąt, oraz y pryncipalną summę sześćnaście tysięcy pięćset złotych polskich podług pierwszych zapisów ieymc pani Skalskiej—stolnikowey Czernichowskiej wypłacić przy xięgach grodzkich i surrogatorskich wdztwa Wilenskiego obowiązali się y opisali, a in casum pohibienia którey kolwiek raty w oddaniu prowiziey, albo w niewyliczeniu realney summy szesnastu tysięcy pięciuset złotych, dekreta wszystkie na się otrzymane approbowali y exekucją mocną na osobach y dobrach swoich czynić pozwolili, iako rzecz wszystka w tychże zapisach dostateczniej iest opisana. Mimo które to zapisy, niedbając na obowiązki w nich ściśle opisane, nieprzyznawszy assekuracynego swojego zapisu podług osobliwego listu na przyznanie summy iako za pierwszemi tak i poslednieyszemi zapisami obligacynymi niewypłacili, prowiziey punktualnie na naznaczonych terminach nieoddawali, de-

kretom sądu głównego trybunального sprze-
ciwili się, one znieważyli, Pinkasowi
niewiernemu żydowi w pomienioney ka-
mienicy Kiernówickiey przez urząd mie-
szkaiącemu, komu inszemu wypłacić kwoty,
aby tym krzywda żałującey większa działa
się rozkazali, a zatym za nieoddanie pryn-
cypalney summy, za zapisami winney w
zaręki troiakie, winy infamy z approbatą
pierwszych dekretów y mocną na osobach
y dobrach exekucją popadli, do wskazania
zatym tego wszystkiego, do utwierdzenia
dekretów sądu głównego trybunального z
listami odprawczemi, poiezdżemi y całym
przewodem prawa, do wskazania zarąk za
nieoddanie sum pryncypalnych y za nie-
przyznanie zapisu assekuracynego, o szkody,
nakłady y dalsze peny prawne. Do
którey sprawy za przywołaniem przez iene-
rała stron do prawa, od aktorki patron
ieymci, za mocą prawą sobie do tey sprawy
daną, imć pan Mateusz Broniec— podczaszy
Wilenski ku oczewistey rozprawie prawney
stawał, a pozwani niewierni żydzi iako
sami przed nami do prawa niestawali, tak
ani żadney wiadomości o niestaniu swoim
nam sądowi y stronie swey powodowey
nieuczynili; zatym wysz rzeczony aktorki
patron podanego obżałowanym niewiernym
żydom przez ienerała Mateusza Zubrzyckie-
go oczewisto w rence w Wilnie pozwu,
przyznaniem onego oczewistym przed wiel-
możnym imć panem pisarzem ziemskim
Wilenskim i koła sądów naszych uczynio-
nym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność
troyga wołania na tym pozwie napisaną
okazawszy, na dowod samey rzeczy produ-
kował y czytał przed nami sądem listy
zapisy niewiernych żydów kahału Wileń-
skiego, tak dawnieysze w sądzie głównym
trybunálním przyznane, ieden na złotych
tysiąc pięćset, drugi na piętnastcie tysięcy,
ieszcze zesłemu imć panu Skalskiemu—
stolnikowi Czernihowskiemu y samey ieym,
a posledniey także listy, dobrowolne zapisy
od tychże obżałowanych niewiernych ży-
dów kahału Wilenskiego żałującey dela-
torce, ieden na złotych pięćset, a drugi

na też summę, ogulem szesnaście tysięcy
pięćset złotych talarami bitemi, rachuiąc
każdy talar po złotych sześciu, pod datami
w nich wyrażonemi dane, któremi to zapi-
sami, mianowicie zapisem obligacynym y
assekuracynym, na szesnaście tysięcy pię-
set złotych danym, opisali się niewierni
żydzi pomenione summy żałującey iemci
oddać y spełna wyliczyć w roku terazniey-
szym tysiąc siedmsetnym trzecim, w dzień
świętego Jana Krzyciela święta rzymskiego,
przy xiągach grodzkich Wilenskich, niczym
tego terminu y dnia niepochybiając, oraz
y kwotę od summy szesnastu tysięcy pię-
ciuset złotych przez dwie lecie płacić dwu-
ma ratami, niemniey y przyznać ten zapis
assekuracyiny obowiązali się, a w niedość
temu uczynieniu wszelkie dobra swoje le-
żące, ruchome, summy pieniężne, handle,
towary, domy, kromy, szkoły, y mogiły
onerowali y obciążyli, a nietylko zaręki za
nieoddanie summy wszystkiego ieneraliter
siedemnastu tysięcy talerowey monety, y
za nieprzyznanie zapisu założyli, ale też de-
kreta dawnieysze y za niemi exekucie,
listy podawcze approbowali, fortiter one
exequować, iterum żydów do więzienia
brać y wszelkim innym sposobem nale-
żytości swoiey windikować pozwolili, z któ-
rych to zapisów dalsze scisleysze vadia
przeczytawszy y przełożywszy a dość nie-
uczynienia temiż samemi nie oswobo-
dzoneyi zapisami y czynionemi na ter-
minach pilnościami z xiąg surrogator-
skich Wilenskich authentice pod datami
w nich wyrażonemi wyjętami, dowiodszy,
niemniey też dekreta dawnieysze sądu głów-
nego trybunálního, mianowicie posledniey
roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, msca
Juni siedmnastego dnia, z wskazaniem nie-
wiernych żydów Wilenskich na infamią, na
garło y na łapanie z prysądzeniem summy
dziewięciudziesiąt idnego tysiąca pięciuset
dwudziestu pięciu złotych polskich, cum
forti executione ferowany, prezentowawszy,
obżałowanych niewiernych żydów, ponie-
waż niestawiają, iako prawu nieposłusznych
w roku zawitym na upad w rzeczy wzda-

nia; a zatym dekretów dawniejszych wszystkich wespół z zapisami utwerdzenia, summy prez obżałowanych winney ostałey wespół z troiakimi zarękami, nakładami, prawnemi z pierwszym wskazem w dekretach wyrażonym sta trzydziestu tysięcy złotych polskich na obżałowanych niewiernych żydach Wilenskich, szkole i mogiłach onych Wilenskich, handlach, towarach, kamienicach, kromach, summach piędźnych, z wolnym szkoły y mogił pieczętowaniem, domow, kamienic, kromów, zaiezdżaniem towarów wszelkich na gościncach, targach, iarmarkach, komorach y przykomorkach, w miastach, miasteczkach, arestowaniem, samych osob żydowskich, żony, dzieci do więzienia braniem y aż do doś uczynienia trzymaniem, a samych niewiernych żydów według obowiązków w zapisach wyrażonych y według pierwszych dekretów sądu głównego trybunalego za sprzeciwienia onym na infamią, na garło i na łapanie wskazania y dla publikowania tey infamiyi ienerała przydania, żyd Pinkas aby prowizją żalującey aktorce oddawał, warowania, dla uczynienia skuteczney, mocney y nieodwłóczney za summę wysz wymienioną na szkole, mogiłach y wszelkich dobrach y osobach, nieoglądając się na żadne ni odkogo bronienia, ceduły, gleyta, rescripta, listy żelazne y inne quocunque titulo obrony, podług zapisów y dekretów exekucyey do urzędów ziemskich, grodzkich albo surrogatorskich woiewodzwa Wilenskiego y innych wszelkich tych wdztw y powiatów pod którei maitności y dobra obżałowanych okaza się y same osoby, posćignione y złapane być mogą, a którego sobie strona do tey exekucyey użyć zechce, z nalożeniem na urząd w nieczynieniu exekucyey mocney, pen w prawie coaequationis opisanych, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ieymc pani Zofii Dzierzkowny Skalskiey—stolnikowey Czernichowskiey bacząc to, iż obżałowani niewierni żydzi: Wulf Iarochimowicz, Nachim Moyżeszowicz, Moyżesz Pinczuk, Moyżesz Izakowicz, Uriasz Dawidowicz, Pinkas

Abramowicz, Dawid Moyżeszowicz, Samuel Lewkowicz, Łazarz Aronowicz, Hirsz Aronowicz, Abraham Jakubowicz, Hirsz Abrahamowicz, Jzak Noachowicz—starsi kahału Wilenskiego, będąc o rzecz wyszmianowaną przednasz sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili; przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad rzeczy wzdaemy, a zatym zapisy wszystkie od niewiernych żydów kahału Wilenskiego ieymc pani Skalskiey—stolnikowey Czernihowskiey, dane, z listem na przyznanie, wespół z dekretami sądu głównego trybunalego dawniey otrzymanemi, z infamiami, condemnatami, listami odprawczemi, poiezdżemi, podawczemi y całym generaliter przewodem prawa y dokumentami in rem aktorki służącemi, in toto utwierdzamy y approbiujemy. Za naruszenie zapisów w niewypłaceniu winney aktorce summy siedmnascie tysięcy złotych talerowey monety y w nieprzyznaniu onych zaręki, z szkodami, expensami prawnemi, z pierszym wskazem w dekretach sądu głównego trybunalego, mianowicie w posledniejszym, roku tysiąc siedemsetnym pierwszym, msca Iunyi siedmnastego dnia ferowanym wyrażoney, z wpisnym y pamiętnym nam sądowi danym, wszystkiego in universum sto trzydziestcie tysięcy złotych polskich na niewiernych żydach kahału Wilenskiego, na szkole i mogiłach ich na kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, arendach, spławach, generaliter na wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach piędźnych gdzie y u kogokolwiek będących, a samych niewiernych żydów Wilenskich, za naruszenie zapisów y niedość onym uczynienie także za sprzeciwienie dekretem sądu głównego trybunalego, na infamią, na garło y na łapanie wskaziemy do publikacyi ienerała sądowego przydaiemy: połowę kamienicy żydowskiey, Kiernowickej nazwaney y mo-

giły żydowskie in vim summy aktorcy należący w possessią y dyspozycią teyże załużający przysądżamy y aby żyd Pinkas czynsz należyty teyże aktorcy wypłacał nakazujemy; dla uczynienia zaś skuteczney, mocney, y nieodwłóczney, nieoglądając się na żadne ni odkogo bronienia, ceduły, gleyta y inne quocunque titulo obrony, na osobach y dobrach, na szkole, kamienicach, mogiłach żydowskich exekuciey, na podanie onych w dzierzenie ieymć pani Skalskiej — stolnikowey Czernihowskiej, do dość in toto uczynienia, do urzędów ziemskiego albo grodzkiego lub surrogatorskiego Wilenskich y innych wszelkich tych województw y powiatów pod któremi niewierni żydzi Wilenscy pokazą się y dobra ich naydować się będą, założywszy na nieposłuszny temu dekretowi naszemu urząd paeny w prawie coaequationis opisane odsyłamy. Nakoniec stosując się do zapisu niewiernych żydów Wilenskich y dawneyszych dekretów in vim teyże aktorki należytości, szkoły, kromy, mogiły, obeymować, pieczętować, żydów samych osoby do więzienia zamkowego albo prywatnego brać y do oddania summy trzymać, towary y dobra arestować y dalszym sposobem w zapisach samychże żydów opisanym należytości swoey windikować y do exekuciey ten y dawneysze dekreta porządkiem prawnym przywozić ieymć pani Skalskiej — stolnikowey Czernihowskiej, pozwalamy. A gdy dzień dziesiąty msca Septembra anni praesentis przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów: Wulfa Jarochimowicza, Nachima Moyżeszowicza, Moyżesza Pinczuka, Moyżesza Izakowicza, Uriasza Dawidowicza, Pinkasa Abramowicza, Dawida Moyżeszowicza, Samuela Lewkowicza, Łazara Aronowicza, Hirsza Aronowicza, Abrama Jakubowicza, Hirsza Abramowicza, Jzaka Noachowicza — starszych kahału Wilenskiego w izbie sądowey et in foro publico ogłosił, obwołał y relacją publikaciey swey, a loco publicationis rediens, judicialiter zeznał.

Króra sprawa iest do xiąg głównych tryb. zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 338, за 1703 годъ л. 1153.

№ 176.—1703 г. Ноября 7.

Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ евреевъ, княжества Жмудскаго къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Константину Вольскому долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego trzeciego, msca Nowembra siodmego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w. x. L. z wojewodztw, ziem y powiatów, na rok terazniejszy wysz na dacie pisany obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Jana Konstantego Wolskiego — wojskiego Wilenskiego z niewiernymi Giecem Jakubem Salomonowiczem, — rabinem Kieydanskim, Lewkiem Helowiczem, Józefem Jakubowiczem, Chacelem Meierowiczem, Izraelem Irszowiczem, Moyżeszem Dawidowiczem, Moyżeszem Jenaszowiczem, Moyżeszem Meierowiczem, y wszystkimi żydami starszemi synagogi Kieydanskiej, Rosińskiej, Kielmińskiej, Nowomieskiej, Pługianskiej y całego xięstwa Zmuydzkiego żydami, za pozwem mieniąc o to: iż gdy im pan Jan Kozakowski — sędzia grodzki powiatu Kowińskiego, exmunere officii sui w roku terazniejszym tysiąc siedemsetnym trzecim msca Juli piątego dnia, za dekretem sądu głównego trybunalego w Nowogrodku, w roku tysiąc siedemsetnym wtorym, msca Januaryi dwudziestego trzeciego dnia ferowanym, z aktoratu załużącego na obżałowanych niewiernych żydach otrzymanym, za wskaz summy w pomienionym dekrecie wyrażoney szeleżney monety ośm tysięcy sześćset dziesięć złotych, a talarami ośm tysięcy talarów, iako to szyrzey w tym dekrecie iest wyrażono, na niewiernych obżałowanych żydach, szkołach, y wszelkich dobrach obżałowanych leżących,

ruchomych, summach, pienieżnych gdzie y u kogokolwiek będących, kamienicach, kromach, domach, handlach, towarach, spławach wodnych y lądem prowadzących wskazaną, po podanym obwieszczeniu ordinarja iuris via, praemissa innotescencia, w niedziel cztery na odprawę do kahału Kieydanskiego z ienerałami y stroną szlachtą ziechał, obżałowani żydzi iawnie contraveniundo pomienionemu dekretowi, przywodząc żałującego do dalszych szkod, nakładów odprawy czynić bronili y nie postąpili, zaczym w dalsze paeny prawne, powtórnią infamią popadli, do wskazania tedy fortem executionem mota nobilitate, do nagrodzenia wszystkich szkod, nakładów prawnych, przedtym, y teraz łożonych, aktor obżałowanych zapozwał. Na terminie tedy y dniu niniejszym, wysz na dacie pisanym, to iest siódmym Nowembra, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktora umocowany imc, za mocą prawnie sobie do tey sprawy daną, imc pan Alexander Hordziejewski oczewisto stawał, a pozwani niewierni żydzi nie stawali y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nie uczynili; zatym wysz rzeczony aktora patron podanego oczewisto w ręce przez ienerała Piotra Zynę wszystkim niewiernym żydom na tenczas w Kieydanach będącym, z szkoły wychodzącym pozwu, zeznaniem onego u xiąg surrogatorskich Wilenskich uczynionym, słusnie, prawnie dowiodszy, troie wołanie pilności strony swey na tym pozwie napisane okazawszy, żałobę, oraz o rzecz naratiwie wyrażoną przelożywszy, a dowodząc sprzeciwienstwa powtórnego od niewiernych żydów w niedopuszczeniu odprawy za summe w dekretach wyrażoną udziałać produkował y czytał dekret sądu głównego trybunalnego w Nowogrodku, w roku tysiąc siedemsetnym wtórym, msca Januaryi dwudziestego trzeciego dnia przez żałującego na obżałowanych niewiernych żydach wysz mienionych, z wskazem summy dziewiętnastu tysięcy dwuchset dziewięciudziesiąt pięciu złotych, na szkołach, domach, handlach,

wodą i lądem prowadzących, wzdaniem na powtórnią infamią otrzymany, iako to dostateczniey wszytka rzecz w pierwszym y w tym dekrecie wyrażona iest, przytym list poiezdzy od imc pana Jana Kosakowskiego—sędziego grodzkiego powiatu Kowińskiego, w roku tysiąc siedmsetnym trzecim, msca Julii piątego dnia aktorowi wydany, którym sprzeciwięstwa powtórnego przez żydów w niedopuszczeniu czynić exekuty dowiodszy, wzdania pozwanych niewiernych żydów iako prawu y dekretom sądów głównych trybunalnych nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy, a zatym dekretów wszytkich, w tey sprawie przez delatora otrzymanych, ze wszytką rzeczą w nich wyrażoną, wskazem, infamiami, z listami poiezdżymi y wszytkim procederem prawnym w tey sprawie zaszyłm utwierdzenia y przy mocy zachowania; przytym za iawnie widome powtorne sprzeciwienie się, w niepostąpieniu odprawy czynić imc panu sędziemu za wskaz summy dziewiętnastu tysięcy dwuchset dziewięciudziesiąt pięciu złt. pol. mienionym dekretem wskazany, tudziesz za przywiedzenie do szkod, nakładów, po dwakroć sprowadzając urzędy na odprawę przy wysz mienioney summie trzech tysięcy złt. pol. na pozwanych niewiernych żydach starszych y prywatnych kahału y synagogi Kieydanskiej, Rosienskiej, Kielmienskiej, y Nowomieskiej, Pługianskiej y całego xięstwa Żmuydzkiego, szkołach żydowskich, kamienicach, domach, kromach, towarach, wodą i lądem prowadzących, z wolnym onych arestowaniem y grabieniem, przeymowaniem w miastach, miasteczkach, targach, iarmarkach, przy komorach głównych lub przykomorkach, a samych niewiernych żydów Gięca Jakuba Salomonowicza rabina Kieydańskiego, Lewka Hełowicza, Józefa Jakubowicza, Chacela Meierowicza, Izraela Jrszewicza, Moyżesza Dawidowicza, Moyżesza Ienaszowicza, Moyżesza Meierowicza, y wszytkich starszych y prywatnych żydów przy wysz mienionych szkołach, kahałach y całym xięstwie Żmuydzkim mie-

szkaiących, iako podwakrotnych infamisów na trzecią infamią, na garło y na łapanie onych żalującemu aktorowi wskazania y dla publikowania tey trzeciej infamii ienerała sądów naszych pilnującego przydania, wywołać y proclamować nakazania, a za summę tak powtórny dekretem dziewiętnaście tysięcy dwieście dziewiędziesiąt pięć złotych wskazana, iako y teraz noviter za erogowane koszty trzech tysięcy złotych dla odprawy per fortem executionem, mota nobilitate, na dobrach obżałowanych niewiernych żydów, leżących, ruchomych, summach, pieneznych, gdzie y ukogokolwiek będących, szkołach, kamienicach, domach, domkach, kromach, towarach ładem i wodą prowadzących, arendach, z wolnym onych zabieraniem, aresztowaniem, taksowaniem, poki we wszystkim wybraniu summy dość się stanie, a samych osób do prywatnego więzienia braniem, nie oglądając się na żadne nie odkogo osobliwie od ichmć panów dzierżawców bronienie, ceduły, gleyta, reskrypta, listy żelazne, upominalne, serwitoraty do ichmć panów chorążych, pułkowników, rotmistrzów, poruczników powiatowych y urzędów ziemskich, grodzkich, lub surrogatorskich woiwodztwa Wilńskiego, powiatów Wilkomirskiego, Kowińskiego, Upickiego xięstwa Żmuydzkiego y innych tych wdztw y powiatów, pod któremi dobra y osoby być się okażą, a którego strona do tey forti manu executii z wruszeniem całego woiwodztwa lub którego powiatu użyć zechce, założeniem paen na nieposłuszne y dość niechzące functii swey urzędy odesłania prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Jana Konstantego z Rusinowa Wolskiego — woyskiego wdztw Wilńskiego, bacząc to, iż niewierni żydzi Giec Jakub Salomonowicz—rabin Kieydanski, Lewek Helowicz, Jósef Jakubowicz, Chacel Meierowicz, Izrael Irszewicz, Moyżesz Dawidowicz, Moyżesz Jenasowicz, Moyżesz Meierowicz, y wszyscy starsi y prywatni żydzi kahałów y szkoł Kieydańskiej, Rosienskiej, Kiełmienskiej, Nowo-

mieskiej, Płungianskiej y w całym xięstwie Żmuydzkim przy tych kahałach y prywatnie po arędach, miasteczkach i wsiach mieszkające, będąc o rzecz wysz w naratiwie wyrażono zapozwanemi, za pokilkakrotnym ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa y odkazu samey rzeczy nie stawali y żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney nie uczynili, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a za tym dekreta sądu głównego trybunального w tey sprawie zaszle, a mianowicie poslednieyszy w Nowogrodku powtórna infamią w roku tysiąc siedmsetnym wtórym msca Januaryi dwudziestego trzeciego dnia przez żalującego na obżałowanych otrzymany, ze wszystkim wskazem, listem poiezdźym y zaszłym w tey sprawie wszystkim procederem utwierdzamy y przy mocy zachowujemy, podług których dekretów, osobliwie poslednieyszym, summy onemi, osobliwie posledneyszym, wskazaney dziewiętnaście tysięcy dwieście dziewiędziesiąt pięć zł. pol. za przywiedzenie noviter do szkod, nakładów prawnych trzy tysiące zł. pol., wszystkiego summo z wpisnym, pamiętnym, et cum lucris nam sądowi zapłaconych, dwadzieścia dwa tysiące trzysta pięć zł. na pozwanych niewiernych żydach wysz mienionych starszych y prywatnych, na kahałach y szkołach Kieydanskiej, Rosienskiej, Kiełmienskiej, Nowomieskiej, Płungianskiej y całego xięstwa Żmuydzkiego szkołach żydowskich, na których o to pierwiey y teraz pozwy pokładano, wskazy są uczynione y poiazdy odprawowane były, y na inszych wszelkich majątnościach y dobrach leżących, ruchomych, summach pieneznych, gdziekolwiek będących, na kamienicach, domach, kromach, towarach wodą y ładem prowadzących, z wolnym onych aresztowaniem, grabieniem, by y nieurzędownie w miastach, miasteczkach, targach, iarmarkach, komorach, przykomorkach, gdzie ieno kolwiek y na którym mieyscu poscignowszy, złapawszy wszystkich, lub którąkolwiek osobę żydów starszych albo

prywatnych, pomienionych xstwa Żmuydzkiego kahałów, z iakim kolwiek towarem, a samych niewiernych żydów—Gieca Jakuba Salomonowicza—rabina Kieydanskiego, Lewka Helowicza, Józefa Jakubowicza, Chacela Meierowicza, Izraela Irszewicza, Moyżesza Dawidowicza, Moyżesza Jenasowicza, Moyżesza Meierowicza y wszystkich starszych y prywatnych żydów przy wysz mienionych szkołach, kahałach w całym xięstwie Żmuydzkim mieszkających, iako podwakrotnych infamisów za sprzeciwienstwo dekretem trybunalnym, które się evidenter z listu poieżdżego pokazało, na trzecią infamią na garło y łapanie onych załuiącemu aktorowi wskazuiemy. Dla publikowania tey trzeciey infamii ienerała sądów naszych pilnującego przydaiemy, wywołać y proklamować nakazuiemy, a za sumnę wysz mienioną pierwszemi y teraznieyszim sądu naszego dekretem wskazaną dla odprawy mocney, mota nobilitate, na wysz mienionych kahałach, szkołach zapieczętowaniem onych, kamienicach, domach, kromach, towarach wodą y łądem prowadzących, arędach, summach piieżnych gdziekolwiek będących, a w niedostatku dobr na samych osobach, nie oglądając się na żadne niodka imieniem ichme panów dzierzawców, nie przymuiąc ceduł, ani acceptuiąc gleytów, reskryptów, listów żelaznych, upominalnych, serwitoratów, bronienia pierwszemi długami, ani poslednieyszemi, lecz dla udziałania mocney a nieodwłoczney executii y podania dóbr takich, które by tę sumnę wynosić mogły do ichme pp. chorążych, rotmistrów, poruczników, officialistów powiatowych y urzędów ziemskich, grodzkich lub surrogatorskich wdztwa Wilenskigo, ptu Wilkomirskiego, Kowienskiego, Upickiego xstwa Żmuydzkiego y innych tych woiewodztw y powiatów pod któremi dobra y osoby być się okażą, a którego strona do tey forti manu nakazaney executii, z wruszeniem całego wdztwa lub którego ptu użyć zechce, założywszy paeny prawne na nieposłuszne y dość czynić niechące urzędy odsyłamy; a gdy termin praw-

ny dla publikowania tey infamy przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza, dość czyniąc prawnu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów Gieca Jakuba Salomonowicza—rabina Kieydanskiego, Lewka Helowicza, Józefa Jakubowicza, Chacela Meierowicza, Izraela Irszewicza, Moyżesza Dawidowicza, Moyżesza Jenasowicza, Moyżesza Meierowicza, y wszystkich starszych y prywatnych żydów przy wysz mienionych szkołach, kahałach, w całym xięstwie Żmuydzkim mieszkających, iako trzykrotnych infamisów na łapanie, na gardło osądzonych w izbie sądowej et in foro publico ogłosił, obwołał y każdemu do wiadomości, podał, aby tych żydów iako infamisów u siebie nie przechowywali, pod paenami w prawie pospolitym opisanemi, do wiadomości podawszy, tę swą publicatę, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 339, за 1703 г., л. 197.

№ 177.—1704 г. Октября 24.

Трибунальный декретъ, присуждающій Столпечникъ евреевъ Іоанима и Овзера къ инфамии и уплатѣ Ивану Хобецкому пятнадцати тысячъ пятисотъ сорока девяти золот. польск. за соль и фрахтъ витины, отправленной въ Королевецъ.

Roku tysiąc siedmsetnego czwartego, mca Oktobra dwudziestego czwartego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w-m x-ie Lit-m z woiewodztw, ziem y powiatow na rok terazniewszy tysiąc siedmsetny czwarty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sążeniu przypadku sprawaimć pana Jana z Chobędzy Chobędzkiego—czesznika Sędomirskiego y samey ieymć pani Krystyny Wolskiej Chobędzkiej, chesznikowej Sędomirskiej z niewiernemi Joakimem Moyżeszowiczem y Owzerem Jo-

wiewiczem, żydami arędarzami Stołpeckimi za pozwem od aktorow wymienionym o to: co wprzody niewierny Jokim Moyżeszowicz, wziowszy wicine pod frakt, to iest pienki buntow dwadzieścia siedm pana Butkiewicza, siemienia Owzera Jowiewicza y innych, frakt zupełny, w roku przeszłym tyśiącznym siedmsetnym trzecim przyplynowszy do Królewca, w iedną stronę, dwa tysiące tynfow w Krolewcu żałującym aktorom sub vadio takowey że summy wylizczyć, cła polskie zastąpić, pieniądze na cła w Królewcu wydane żałującym aktorom wrócić, nie tylko że takowemu swojemu niwczym dość nie uczynił zapisowi, ex quo tey summy nie oddał, osobiwie na tyśiąc złotych do szkod aktorow przywiódł. Do tego ieszcze pożyczyszy u żałujących soli beczek trzynastie, za którą należy talerow pięćdziesiąt y dwa, oney nie oddał, y w tym nie uspokoiwszy, lecz co większa obżalowani żydzi Stołpeccy poszedszy z sobą in conducto, szczyząc się panską protekcyą, gdy żałującego w roku teraznieyszym tyśiąc siedmsetnym czwartym, meca Marca siedmnastego dnia, spichlerze w majątnosci Stołpcach poodbiiano, o co osobiwy iest uroszczony proceder, tedy obżalowani żydzi pod ten czas soli łasztow dwadzieście, nie do niey należąc, gwałtownym sposobem zabrali, violencyą, rabunek y depaktacyą żałującym przez to uczynili, do szkod, beczkę soli po cztery talary rachuiąc, na tyśiąc dwieście osmdziesiąt talery bitych przywiedli, y nietylko w tym żałujących nie aqvietuią, lecz do różnych udaiąc się protekcyi, odpowiedzi y pochwałki na żałujących czynią, o co wszytką chcąc aktorowie prawem czynić, przed nasz sąd intentowali akcyą. Na terminie, tedy ninieyszym wyżey na dacie wyrażonym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa od aktorow patron ichmć, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imć pan Michał Kopec, obozny Pinski oczewisto do rozprawy prawney stawał. A pozwani niewierni żydzi, jako sami przed nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu

swoim nam sądowi y stronie swey nieuczynili. Zatytm tenże aktorow patron podanego niewiernym wyżey namienionym żydom Stołpeckim oczewisto w ręce, tu w mieście i. kr. Minsku, przez ienerała Stanisława Nowickiego pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Minskim i koła sądow naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, także pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę wyżey wyrażoną przełożywszy, dowodząc samey rzeczy, produkował przed nami sądem list assekuracyiny zapis od Jokima Moyżeszowicza, na dwa tysiące tynfów, na zastąpienie od wiciny pod frakt wziętey ceł polskich, nawrocenie pieniędzy na cło w Krolewcu wydanych, roku tyśiąc siedmsetnego trzeciego miesiąca Maia pierwszego dnia żałującemu aktorowi dany, przytym protestacyą ratione superius praemissorum do xiąg urzędowych doniesioną y per extractum wydaną przeczytawszy, wzdana pozwanych niewiernych żydow, poniewasz do prawa nie stawaią, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatytm listu assekuracyinego zapisu od Jokima Moyżeszowicza aktorom danego, wyżey produkowanego, we wszytkich punktach i paragrafach nienaruszenie przy mocy zachowania y utwierdzenia, winney na ony summy dwuch tyśięcy tynfow wydanych na cła pieniędzy, z szkodami, expensami prawnymi tyśiąca tynfow, za nieuczynienie assekuracyinemu zapisowi na terminie y mieyscu w nim wyrażonym dosyć, żarąk w tymże zapisie założonych dwuch tyśięcy tynfow, za trzynastie beczek soli pożyczoney pięćdziesiąt y dwuch talerow bitych, za łasztow dwadzieścia soli gwałtownym sposobem wziętey—tyśiąca dwuch set osmiudziesiąt talery bitych, gwałtu pospolitego z winą pochwałkową siedmiudziesiąt kop. litt., z wpisnym y pamiętnym nam sądowi należącemi na pozwanych niewiernych żydach wysz pomienionych y na wszelkich dobrach onych, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, arendach, zastawach

y innych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, z wolnym onych na każdym miejscu zatrzymaniem, aresztowaniem, samych zaś niewiernych żydów za wioleńcya, rabunek y depaktacyą na infamią żałującym aktorom wskazania y dla publikowania tey infamiey ienerała sądowego przydania, publikować nakazania, a za summę wyżey wyrażoną dla uczynienia na pomienionych niewiernych żydów dobrach odprawy do urzędow ziemskiego lub grodzkiego wojewodztwa Minskiego y innych wszelkich urzędow tych wojewodztw y powiatow, pod któremi dobra pozwanych okażą się, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych,—odesłania u nas, sądu, prosił y domawiał się. A tak my, sąd, w tey sprawie imć pana Jana z Chobędzy Chobędzkiego—czesznika Sędomirskiego y samey ieymei, bacząc to, iż niewierni Jokim Moyżeszowicz y Owzera Jowiewicz, żydzi y arendarze Stołpeccy, będąc o rzecz wyżey wyrażoną do sądu naszego zapozwani, za po kilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa nie stawali, przeto onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy; a zatym list dobrowolny assekuracyiny zapis od Jokima Moyżeszowicza de data roku tysiąc siedmsetnego trzeciego, msca Maia pierwszego dnia na dwa tysiące tynfow, na zastąpienie ceł polskich, na wrócenie pieniędzy na cła w Krolewcu od wiciny pod frakt wziętey wydanych, imć panu Chobędzkiemu dany we wszystkich punktach y paragrafach nienaruszenie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy, winney na ten zapis summy—dwa tysiące tynfow wydanych na cła pieniędzy, z szkodami y expensami prawnymi, tysiąc tynfow, za nieuczynienie assekuracyinemu zapisowi dosyć dwa tysiące tynfów, za trzynascie beczek soli pożyczoney pięćdziesiąt y dwa talery bitych, za lasztow dwadziescia soli, gwałtownym sposobem wziętey, tysiąc dwiescie osmdziesiąt talery bitych, gwałtu pospolitego, z

winą pochwałkową, siedmdziesiąt kop lit. a z wpisnym i pamiętnym, cum lucris nam sądowi danym in summa piętnascie tysięcy pięćset czterdziesci dziewięć złt y groszy dziesięć polskich na pozwanych niewiernych żydach, arędarzach Stołpeckich y na dobrach onych, to iest: domach, kramach, handlach, splawach, arędach, zastawach y innych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, z wolnym onych na każdym miejscu zatrzymaniem, aresztowaniem, a samych niewiernych Jokima Moyżeszowicza y Owzera Jowiewicza, żydow, arędarzow Stołpeckich za wioleńcya, rabunek y depaktacyą na infamią żałującym aktorom wskazujemy, y dla publikowania tey infamiey ienerała sądowego przydaiemy, publikować y proklamować nakazujemy. A za summę wyżey wyrażoną, od nas sądu, wskazaną, dla uczynienia na pomienionych obżałowanych osob dobrach skuteczney a nieodwłoczney odprawy, do urzędow ziemskiego lub grodzkiego wojewodztwa Minskiego y innych wszelkich urzędow tych wodztw y powiatow, pod któremi dobra tych żydow okażą się, a którego sobie z urzędu strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu dalsze poeny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty siódmy tegoż miesiąca Oktobra anni praesentis przypadł, tedy Piotr Zynza—ienerał sądow naszych pilnujący, dosć czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych Jokima Moyżeszowicza y Owzera Jowiewicza żydow, arędarzow Stołpeckich w izbie sądowej et in foro publico za infamissow publikował y relacyą publikacyey swey, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg trybunału głównego W. X. Litt iest zapisana.

№ 178.—1705 г. Юля 17.

Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ евреевъ Виленской синагоги къ вѣчному изгнанію и инфаміи и къ уплатѣ ксендзу Михаилу Пузынѣ долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego piątego, msca Iulij siedmnastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w. x. Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny piąty obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sążeniu przypadła sprawa wielmożnego w Bogu przewielebnego imc xiędza Michała, kniazia z Kozielska Puzyny, kanonika Smolenskiego, dziekana Kupiskiego, Ucianskiego y Uszpolskiego plebana, z niewiernymi żydami Izraelem Markowiczem, Markiem Gierszanowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Heliaszem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Abramowiczem, Gabryelem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Salamonowiczem, Natanem Samuelewiczem, Pinkasem Abramowiczem starszymi kahału Wilenskigo y całym pospolstwem onych, za zakazem oczewisto w ręce podanym o to, iż niewierni żydzi całego kahału synagogi Wilenskiej, będąc pilno potrzebnymi na własne swoje potrzeby gwałtowne wzięli y pożyczili u załużącego summy in specie talarów tysiąc dwieście dziewiędziesiąt dwa y złotych dwa szelągami, a tę summę listem swoim obligacyinym zapisem na miejscu y terminie w nim wyrażonym oddać y wyliczyć deklarowawszy y opisawszy się, na potym temu za częstokrotną requizycją y dotąd satisfakcyi nie uczynili y czynić nie chcą, przez co w zaręki peny popadli, zatym do przysądzenia samey iścizny z troiakimi zarękami na osobach obżałowanych, na kahał całym y na pospolstwie, pod posłuszeństwo y władzę podpadającym, na wszelkich dobrach każdego z osobna y ogólnie, na towarach, handlach, pieniądzach gotowych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących,

do wskazania samych wszystkich na banicyą wieczną y infamią; tudzież o szkody, nakłady, winy y peny prawne. Na terminie tedy niniejszym wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktora patron imci, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imc pan Stefan Frackiewicz—krayczy Upitski oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a obżałowani, niewierni żydzi kahału Wilenskigo, iako sami przed nami sądem do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nie uczynili. Zatym tenże aktora patron podanego żydom Wilenskimi przez ienerała Piotra Zynę oczewisto w ręce tu w mieście Wilnie zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielm. imc panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym słusznie prawnie dowiodszy, na dalszy dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem list, dobrowolny obligacyiny zapis na talarów bitych tysiąc dwieście dziewiędziesiąt dwa y na złotych dwa szelągami, pod datą w nim inserowaną od obżałowanych niewiernych żydów kahału Wilenskigo wielm. imc xiędzu Puzynie—kanonikowi Wilenskiemu dany, strictissime opisany, któremu dość nieuczynienia na terminie y po ominionym terminie tymże nieoswobodzonym obligacyinym dowiodszy zapisem, wzdania obżałowanych wszystkich niewiernych żydów kahału Wilenskigo—poniewasz do prawa nie stawiają, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym summy na list dobrowolny obligacyiny zapis winno ostały, z troiakimi zarękami, talarów bitych pięciu tysięcy sta sześćdziesiąt ósmiu, a szelężną monetą ósmiu złotych polskich, za koszty y expensa prawne, w tey sprawie spendowane, dwuchset złt. pol. na obżał. żydach kahału Wilenskigo, na samych osobach, na kamienicach y domach onych w mieście Wilnie będących, na kromach, handlach, towarach spławach, z wolnym onych na każdym miejscu ogulem albo porożnie aresztowaniem, grabie-

niem y zabieraniem y na innych wszelkich majątnościach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, a samych wszystkich obżałowanych żydów kahału Wilen. starszych y pospolstwa onych według dobrowolnych w zapisie wyrażonych obowiązków na banicyą wieczną y infamią wskazania y do publikowania tey banicyi wieczney i infamij ienerała sądowego przydania, a dla uczynienia za wskazaną sumę na dobrach, osobach y majątnościach onych odprawy do urzędów ziemskiego lub grodzkiego, Wilkomierskiego y Upitskiego powiatów y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów pod któremi dobra obżałowanych być okażą się, z założeniem na sprzeciwnych dalszych pen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie wielm. w Bogu przewielebnego imć xiędza Michała kniazia z Kozielska Puzyny, kanonika Wilen. dziekana Kupiskiego, Uciańskiego y Uspolskiego plebana, bacząc to iż obżałowani niewierni żydzi starsi y całe pospolstwo kahału Wilenskiego, będąc o rzecz wysz wyrażoną przed nasz sąd zapozwanymi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego eineralskim przywoływaniem sami iako przed nami sądem do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nie uczynili; przeto żydów kahału Wilenskiego, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa, żałoby y domawiania się strony powodowej patrona sumę kapitalną na list dobrowolny obligacyiny zapis winno ostała, z troiakimi zarękami talarową monetą pięć tysięcy sto sześćdziesiąt ośm talarów bitych, a szelągami ośm złotych polskich, za koszty y expensa prawne w tey sprawie spendowane dwieście złotych, a z wpisnym, pamiętnym cum lucris nam sądowi danym, wszystkiego summą talarową monetą pięć tysięcy sto sześćdziesiąt ośm talarów bitych, a szelężną monetą dwieście ośmnaście złotych pol-

skich na obżałowanych niewiernych żydach kahału Wilenskiego, na samych osobach, na kamienicach y domach onych w mieście i. k. msci Wilnie będących, na kramach, handlach, towarach, spławach, z wolnym onych po drogach, po miastach portowych, tak w koronie polskiej, w w. x. Lit, iako y zagranicznych, to iest w Królewcu, Tylży, Kleypedzie, Rydze y na każdym mieyscu y tu w Wilnie zabieraniem, aresztowaniem y grabieniem, także na innych dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, a samych obżałowanych niewiernych żydów, mianowicie Izraela Markowicza, Marka Gierszanowicza, Nachima Moyżeszowicza, Heliasza Moyżeszowicza, Moyżesza Abramowicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Salomonowicza, Naron Samuelewicza, Pinkasa Abramowicza—starszych y całe pospolstwo żydów kahału Wilenskiego, według dobrowolnych w zapisie wyrażonych obowiązków na banicyą wieczną y infamią wskazujemy y do publikowania tey banicyi wieczney y infamij ienerała sądowego przydajemy, oraz dla uczynienia za wskaz wysz wyrażoney summy na dobrach, osobach y majątnościach obżałowanych żydów kahału Wilenskiego odprawy do urzędów ziemskiego albo grodzkiego Wilkomirskiego y Upitskiego powiatów y innych wszelkich urzędów tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra obżałowanych okażą się, a którego sobie strona z urzędu do tey odprawy użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze peny prawne odsyłamy y temuż wielm. imć xiędzu Puzynie—kanonikowi Smolenskiemu summy swoiey windykować bądź per executionem należytego urzędu, bądź przez aresztowanie, grabienie y zatrzymanie osob y towarów żydowskich tu w mieście Wilnie na targach, gościncach y gdziekolwiek w mnóstwie lub w osobności będących, na ostatek samych żydów, vigore obowiązków zapisowych wszędy na każdym mieyscu łapać y do więzienia prywatnego aż do uczynienia satisfakcyi zabierać pozwalamy.

A gdy dzień dwudziesty msca Julij anni praesentis przypadł, ienerał sądów naszych Piótr Zynza, dosć czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów Izraela Markowicza, Marka Gierszanowicza, Nachima Moyżeszowicza, Heliasza Moyżeszowicza, Moyżesza Abramowicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Salomonowicza, Naroni Samuelewicza, Pinkasa Abramowicza—starszych y całe pospolstwo żydów kahału Wilenskiego za banitów wiecznych y infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, publikował y relacyą publikacyi swej, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał, która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1705 годъ, № 343 л. 428.

№ 179.—1705 г. Ноября 27.

Комиссарское рѣшеніе по жалобѣ русскаго купца Илья Туфанова изъ Торопца на Виленскихъ евреевъ, разграбившихъ его товары на Юрборской таможи.

Judicium opportunum et criminale feria sexta ante Dominicam primam advento die vigesima septima mensis Novembris per nobilem dominum Nicolaum Stroczyński, prae-consulem vice-advocatum ac nobiles dominos scabinos Vilnenses bannitum est anno domini millesimo septingentesimo quinto.

Coram nobili iudicio scabinale Vilnensi personaliter comparens generosus dominus Joannes Markiewicz, incola Palatinatus Vilnensis, nomine suo et pro suo interesse, ac aliorum ad id negotium interessantium, hoc tempore turbulento ac periculoso, ne originale decretum Commissoriale fisci m. d. Lit. in anno moderno millesimo septingentesimo quinto, die vigesima octava marti Vilnae vigore constitutionis Lublinensis regni, anni proxime praeteriti et limitationis subsecutae, inter do-

minum Iliam Tuffonem, natione Moschum, negociatorem Turopcensem, serenissimi principis magni Czara ab una actorem et infideles Aaronem patrem et Michaelem Scribam camerae in oppide Jurborg dicto existentis Gordonios iudaeos Vilnenses ab altera partibus citatos, de re intra contenta latum, aliquo fato depereat, et sit transmissibile per veredarios ad ingrossandum actis praesentibus ac per depromptum extradi petiit, cuius decreti sequitur tenor estque talis: Roku tysiąc siedmsetnego piątego miesiąca Marca dwudziestego ósmego dnia. Przed nami kommissarzami, tak z senatu per constitutionem seymu blisko przeszłego Lubelskiego naznaczonemi, iako ex equestri ordine z woiewodztw, ziem y powiatów na seymikach relacyinych vigore eiusdem legis obranemi, a na sądenie trybunału skarbowego wielkiego xięstwa Litewskiego za wydaniem od iaśnie oświeconego xięcia iego mości pana kanclerza wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, marszałka króla naszego, uniwersalami, do Wilna post expirationem limitationis na dzień iedynasty praesentis zgromadzonemi, gdy z pozwu y porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa miedzy panem Illą Tuffanem-Moskalem, kupcem z Toropca, najaśniejszego cara iego mości z iedney aktorem, a niewiernemi Aaronem Oy-cem y Michalem Pisarzem komory Jurborskiey Gordonami żydami Wileńskimi, w spółney radzie y namowie z sobą będącemi y innemi żydami, onych pomocnikami, dobrze onym wiadomemi y znanomemi z drugiey strony, pozwanemi oto: iż gdy aktor w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym trzecim w dzień Świętego Michała święta rzymskiego, miesiąca Septembra dwudziestego dziewiątego dnia, mając kurty skarbowe z różnemi towarami, futrami, kitaiami z Wilna do Tylży na kiermasz, żadney zley (iako nikomu nie będąc niwczym winnym) okazyey, niespodziewaiąc się, bezpiecznie iechał, przez straż komory Jurborskiey, gdzie na tey Jurborskiey straży pozwany, nic nierespektuiąc na prawo pospo-

lite, surowie na takowych występnych żydów opisane, wozy aktora z towarami różnemi y kwitami skarbowemi gwałtownie odebrawszy, pod Jurbork z pomocnikami swemi w pole wywoził y tam, o czwierć mile od Jurborka, powrozy na wozach nożami porozrzynał, gwałtownym sposobem towary różne, futra y kitaie powyrzucał na ziemię, z których co chcieli, to rabując zapamiętałym raptowym sposobem brali, rabowali y do lasu schowali, z których wozów trzydzieście buntów kitaiu, wartego trzech tysięcy pięciu set tynfów, czterdzieście sztuk sówitego kitaiu, wartego stu trzydziestu pięciu talarów bitych y innych towarów, których przypomnieć natenczas, iak wiele było, nie można, iednak czasu prawa rejestrem będzie probowano. Te tedy towary zrabowane, gwałtownie zabrane z tego pola przez rzekę Niemen do Jurborka zaprowadzili y prowadząc wzięli potajemnie sześć buntów kitaiu, wartego sześciu set tynfów, dwadzieścia sztuk sówitego kitaiu, wartego czterechset tynfów, a potym nazaiutrz, postrzegszy się, że złe uczynili, kupca niewinnie za kwitami skarbowemi iadącego rozbili, kwity zabrali, towary zrabowali, chcąc z takowego niesłusznego postępku swego wykręcić, uczyniwszy takowy fortelny, certament, za którym iż iezeliby aktor nie dał pozwanemu Michałowi Gordonowi, in vim tego zrabowania, kwitancyi, tedy nietylko reszty towarów zrabowanych aktorowi nie wrócić, lecz y samego aktora zabiwszy w błoto wdeptać, poprzysięgaiąc przegrażał się. Aktor tedy widząc takową nieznośną żydowską impetitą, rad nie rad, lubo niewszystkie towary, z tak wielką szkodą, musiał ze złego odbieraiąc przyiść, nieznalaszszy w wozach towarów, futer y różnych materyi, według rejestru na pięć tysięcy złotych polskich. Po których powróceniu nie wszystkich towarów na dwa tygodnie do Tylży, gdzie pozwany żyd Gordon przyiechał, tam tedy wzięty przez partią strony przeciwney do więzienia, z którego okupuiąc się, tak niesłusznie, bezbożnie udał żałuiącego pana

Ilę Tuffana-moskala, kupca z Toropca, aktora, iakoby aktor miał bez kwitów skarbowych, potajemnie przez komorę Jurborską iechać, za którym takowym udaniem pieniędzy gotowych siedm tysięcy tynfów, ze wszystkimi towarami, wozami, z kołmi szesciorgiem żałuiącemu aktorowi zabrano, y żadney najmnieyszey rzeczy niewrócono. Nie dosyc ieszcze na tym maiąc y samego mało nierostrzelano, y różnych do tey zapamiętałości sposobow wynaydywano, a potym żałuiący postrzegszy u iednego Gbura w Tylży kuntusz trzyzęglowy niebieski z guzami złocistemi, dwie parze lisów grzbietowych, dwie sztuczki kitaiu sówitego moskiewskiego, cztery żupany kitaiu granatowego, y z tym wszystkim licem tego Gbura mianowanego zaraz wziwszy do zamku Tylżańskiego zaprowadzwszy do więzienia, wtym że zamku Tylżańskim będącego oddał, zkad żałuiącemu panu Illi Tuffanowi-moskalowi, kupcowi, żadney rzeczy najmnieyszey nie wydano, y tego złoczyńcy z iawnym y dokumentalnym przez samego żałuiącego wziętego licem niesądzono y żadney pewności żałuiącemu aktorowi nie uczyniono. W czym wszystkim, iako się wyżej namieniło, żałuiący przez pozwanego żyda zrabowanie y udanie na dwadzieścia ośm tysięcy y trzysta złotych polskich ponosząc szkody, a chcąc o to u każdego sądu y urzędu prawem czynić y dochodzić, paen kриминальных requirować, do skassowania tedy pomienioney wymožoney kwietacyi, do wskazania za depaktacją paen, y do nagrodzenia szkod, nakładów prawnych tym pozvem eo nomine wyniesionym przed sąd nasz zapozwał. Na terminie tedy ninieyszym, to iest, na dniu ośmnastym Marca post additionem parti citatae patronów y za odkładem naszym tey sprawy do dnia trzydziestego praesentis, za przywołaniem stron do prawa przez szlachetnego Piotra Zynzę—ienerała iego królewskiej mości y koła sądów naszych od aktora paen Stanisław Paszkiewicz, a od pozwanych panowie Konstanty Illewicz y Hrehory Michał

Mironowicz, patronowie, za mocą prawną sobie do tej sprawy daną, oczewisto in praesentia pryncypałów swoich stawiając, prawnie się z sobą rozsprawowali. Zatym partis actoreae patron, reassumendo propositionem suam, wniosł, to: że pozwany Michał Gordon z Coadiutorami swemi temerario ausu, gdy pars actorea w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym trzecim dnia dwudziestego dziewiątego Septembra, cum omni praeparamento, w drogę iako kupiec z różnemi towarami, futrami, kitaiami, z dosyć uczynieniem na cłach komorach kwitami, z Wilna do Tylży na kiermasz iechał, bywszy na komorze Jurborskiej pisarzem nad prawo, gdy sama constitucia seymu blisko przeszłego Lubelskiego żydom wszystkim in genere interdixit, mając onych capita invindicabilia, któryby się na komorach strażnikiem lub pisarzem być ważył, wprzód gdy tylo aktor komorę, iako zwyczaj kupiecki edocet, Jurborską uspokoił y tylo ledwie za czwierć milę od Jurborka odiechał, na dobrowolney drodze, rozboynicznym napadszy sposobem, powrozy na wozach nożami porozrzynał, towary wszystkie z wozy powyrzucal y tam trzydzieście buntów kitaiu, valoris trzy tysiące pięć set tynfów, czterdzieście sztuk sowitego kitaiu, valoris sto trzydzieście pięć talarów bitych y innych różnych towarów, których prae nimio condolio, y przypomnieć niemógł, pozabierawszy, instantanea rzeką Niemnem do Jurborka zaprowadził, a tam iadąc illicito fraudulentum modo z tych towarów zabranych sześć buntów kitaiu valoris sześć set tymfów, y dwadzieścia sztuk sowitego kitaiu, valoris czterysta tymfów, wzieli y postrzegszy się, że in vanum nieposzedł by takowy uczynek, nazaiutrz zaraz adinveniendū perversos modos, in quantum nie dasz nam kwietacyi z tego rabowania y reszty towaru nie wróciemy y ciebie zabiiemy. Nolens volens żalujący, ile w cudze wiachawszy państwo, lubo w oczach na pięć tysięcy niedoliczywszy się towarów, quietował et post praestitam quietationem do Tylży odiechał, y za uda-

niem pozwanego w niedziel dwie, iakoby żalujący bez kwitów komorę Jurborską przeiechał, a parte adversa, że siedmią tysięcy złotych polskich gotowych pieniędzy z różnemi towarami, z wozami, ze siedmiorgiem koni żalującego zabrano, z zabranych rzeczy żalującemu nic niewrócono, ieszcze y samego mało nierozstrzelano. Zatym aktora patronowie żalobę przeczytawszy y dobrze oną przed nami sądem, iako słuszną roztrząsnawszy, aktorowi na tym wszystkim zabranii zrabowaniu samosiódm do przysięgi zabierali, a po przysiędze zabranych towarów wrócenia, szkod y unkosztów prawnych nagzodzenia pozwanych podług prawa statutowego pokarania domawiali się. E converso stanowszy od pozwanych panowie Konstanty Illewicz y Hrehory Michał Mironowicz—patronowie hoc deduxerunt, że Aaron Gordon ocieć niesłusznie y niewinnie iest w tej żalobie includedowany, bo podtenczas iako żadnego niemający interesu w Jurborku niebył, tylo iako bawiący się medycyną y w podszłym wieku swoim będąc, w Wilnie w domu swoim mieszkał; a co zaś strony syna y z drugimi wyżej specyfikowanemi, ten iako natenczas na cie tamecznym będąc substitutem, więcej nie nadto niebrał, tylo sztukę szczegulnie iedną kitaiu y blam futra popieliczego y to za dobrowolnym z dyskrecyi samey daniem, na tym że więcej nie niebrali ni przed kim nieudawaj y nie z namowy onych pana Ilę Tuffana czy w Tylży czyli za Tyłożą, rozbito, o onych pieniądzech, wozach, koniach, które sobie mieni z naprawy żydów zabrane, nie wiedzieli y niewiedzą, tylo szczegulną w niewinności pomówną sprzyobleczeni sukienkę y we wszystkim obwinieniu nie są winnemi, do przysięgi zabierali, a po przysiędze wolnych od obwinienia wszystkich et liberes pronuntiarī ab hac actione et ulteriori impetitione u nas sądu prosili. Nato replikując actoreae partis patronus tego dowodził, że eo ipso iuż są winnemi, poniewasz się patroni partis citatae dobrowolnie znają do wziętej sztuczki kitaiu y bla-

ma futra, ergo aktorowi memu samosiódm na tych wszystkich szkodach, zabranych towarach mere z instictu Michała Gordona y iego pomocników zabieram do przysięgi. Powtóre partis citatae patronus, post obiectas pro et contra rationes przysięgi niedopuszczenia stronom obudwóm, lecz wprzód na inquisitią odesłania, dla lepszego objaśnienia sprawy potrzebował. Lecz e converso patroni partis citatae, dowodząc inquisitii ex sola iustitia, bronić by niepotrzeba propter meliorem informationem sądu, ale ponieważ ten rabunek stał się incognito, tylo cum complicibus pozwanego, któż tam inquisitorów objaśni lepszą wiadomością, a żyd na żyda świadczyć nie będzie; tedy ponieważ tylo dla zwłoki świętey sprawiedliwości to się tu fundue przez patronów partis citatae, inquisitia oney niedopuszczenia tylo naszemu aktorowi, iako widomie iawnie przez pozwanym zrabowanemu przysięgi nakazania u nas sądu prosili y domawiali się.—A tak my sąd trybunału skarbowego wielkiego xięstwa Litewskiego w tey sprawie pana Illi Tuffana moskala kupca z Toropca a niewiernymi Aaronem y synem onego Michałem Gordonami-żydami, miasta Wileńskiego y innemi żydami, pomocnikami onych, ex seriis ambarum partium controversiis przed nami sądem produkowanych, dobrze wyrozumiawszy: ponieważ się żydzi przez patronów swoich znali do niektórych rzeczy moskiewskich, przeto my sąd bliszsze go pana Illę Tuffana-moskala kupca, na szkodach onego podług żałoby samosiódmego z ludzmi iednak takowemi, których sobie strona pozwana obierze, uznawamy na tym: iako tę wszystką w żalobie swey mianowaną szkodę y przed nami sądem przez patronów swoich proponowaną w zabraniu, w zrabowaniu siebie więcey ni przez kogo inszego, tylo przez niewiernego Michała Gordona y pomocników onego y przez własną onego naprawę na dwadzieścia ośm tysięcy trzysta złotych polskich poniosł, która względem limitujących się sądów trybunału skarbowego wielkiego xię-

stwa Litewskiego, aby na sądach surrogatorskich Wileńskich na naypierwszych wykonął naznaczamy. A po wykonaney przysiędze szkody w żalobie mianowane panu Illi Tuffanowi-moskalowi, kupcowi z Turopca, żydzi pozwani wszystkie instantanee zapłacić mają, nakazujemy mocą niniejszego dekretu naszego. Pisan w Wilnie, ut supra: apud quod decretum commissoriale fisci m. d. Lit. circa sigillum illustrissimi ac excelentissimi ducis Radivilii—Cancellarii m. d. Lit. subscriptiones tales: Michał Kazimierz Uszak Kulikowski—Woyski Piński, Pisarz trybunału skarbowego wielkiego xięstwa Litewskiego. Correxít Woydziewicz P. D. Z. Sprawa między Illą Tuffanem-moskałem kupcem z Turopca, a niewiernymi Aaronem y Michałem syna onego Gordonami żydami Wileńskimi y innemi żydami. Legit Giertowicz R. G. P. V. R. C. D. W. X. L.—Quod quidem decretum, modo praemisso oblatum, actis praesentibus, quoniam acta nemini denegantur est ingrossatum et per depromptum ex usdem praedicto generoso domino Markiewicz cum originali extraditum. Quod est connotatum.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 5355, 1702—1710 г. л. 245.

№ 180—1708 г. Сентября 26.

Трибунальный декретъ присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ смертной казни, за недопущенье Регинѣ Мирской взснать съ нихъ слѣдовавшаго ей долгу.

Roku tysiąc siedmsetnego ósmego msca Septembra dwudziestego szóstego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w. x. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny ósmy obranemi, a po expirowaney limitacyi do Wilna zgromadzonemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przy padła sprawa wielmożnego imé pana Mi-

chała Jana Mirskiego—skarbnika Braślawskiego, sędziego głównego trybunalego, tylko względem starszeństwa małżeńskiego ieym. pani Reginy Czyżowny Michałowej Mirskiej—skarbnikowej Braślawskiej, iako samey aktorki z niewiernemi żydami starszemi synagogi Wilenskiej: Peysachiem Moyżeszowiczem, Izaakiem Heliaszewiczem, Nochimem Moyżeszowiczem, Józefem Markowiczem, Samuelem Lewkowiczem, Moyżeszem Izaakowiczem, Zelikiem Iózefowiczem, Samuelem Samuelewiczem, Izaakiem Markowiczem, Markiem Gierszonowiczem, Abrahamem Samuelewiczem, Dawidem Litmanowiczem, Gabryelem Moyżeszowiczem y wszytkiemi żydami, całym gminem teyże synagogi Wilenskiej, za pozwem od aktorów wyniesionym, o sprzeciwienstwo dekretowi naszemu w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym ósmym, msca Maia piątego dnia, z aktoratu wielmożnego imć pana Mirskiego—skarbnika Braślawskiego y samey ieymci, iako aktorki z obżałowanemi żydami starszemi synagogi Wilenskiej y całym gminem teyże synagogi tu w Wilnie ferowanemu w tym, gdy imć pan Michał Rafał Szumski—podstoli y podwoiewodzy Wilenski, będąc od delatorów użytym za summę trzydzieście cztery tysiące y sto złotych polskich na wszelkich dobrach y majątnościach obżałowanych, to iest na szkole, mogiłach, na kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, spławach, arędach, zastawach tymże dekretem wskazaną, po wydanym od siebie podług prawa y podanym także przyznany przez ienerała Mateusza Zubrzyckiego obwieszczeniu w niedziel cztery, to iest dnia dwudziestego wtórego Junij do szkoły alias bożnicy onych, tu w Wilnie będącey, na odprawę ziachał y podług tegoż dekretu naszego na pomienionych dobrach odprawę y exekucyą prawną uczynić chciał, tedy obżałowani żydzi prawem przekonani, będąc w banicyach doczesney, wieczney, także w infamii zostaiąc, a prawu pospolitemu y dekretowi naszemu sprzeciwiając się, pierwicy słownie, a potem cedulę na

pismie podawszy, exekucyi y odprawy czynić mocno bronili y nie postąpili, którą cedulę imć pan podwoiewodzy Wilenski przyiowski, tę sprawę ad forum competentens odesłał, zaczym do utwierdzenia pomienionego dekretu naszego ze wszytką rzeczą y wskazem w nim wyrażonym, wespoł z doczesną y wieczną banicyami, także infamią, z poiazdem urzędowym y całym procederem prawnym od delatorów do pozwanych uroszczonym, do zapłacenia summy tym dekretem wskazaney, do nakazania mocney a nieodwłoczney, mota nobilitate, nie oglądaiąc się na żadne bronienia, odprawy, do wskazania samych na takoweż kondemnaty insuper za contravenicyą prawu pospolitemu y dekretowi naszemu na garło y na łapanie, tudzież o szkody noviter poniesione y o winy prawne delatores zapozwali. Na terminie tedy niniejszym, wyżey na dacie wyrażonym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa od aktorów patron ichmw za mocą prawną sobie do tey sprawy daną imć pan Michał Kopce—obozny Pinski oczewisto stawał, a pozwani niewierni żydzi starsi y cały gmin Synagogi Wilenskiej, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestawaniu swoim nam sądowi y stronie swey nieuczynili; zatym tenże aktorów patron podanego niewiernym żydom starszym, przy szkole onych Wilenskiej będącym, przy zgromadzeniu tak starszych, iako y całego gminu, oczewisto w ręce przez ienerała Matheusza Józefa Zubrzyckiego pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem koła sądów naszych uczynionym słusnie prawnie dowiodszy, także pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę wyżey wyrażoną przelożywszy, dowodząc samey rzeczy produkował dekret sądu naszego w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym ósmym, msca Maia piątego dnia z aktoratu delatorów z pozwanemi niewiernemi żydami synagogi Wilenskiej, z wzdaniem onych za niestaniem do prawa w roku zawitym

na upad w rzeczy, z wskazem sumy trzydziestu czterech tysięcy y sta złotych polskich na wszelkich obżałowanych żydów dobrach, obszerniey w tym dekrete wyrażonych, z wzdaniem samych żydów na banicye doczesną, wieczną, także na infamią, z odesłaniem do urzędów ziemskiego lub grodzkiego województwa Wilenskiego y innych na exekucyą, z założeniem in contravenientes, także contra non exequentes officiales paen prawnych, tu w Wilnie ferowany, za którym gdy imć pan Michał Rafał Szumski—podstoli y podwojewódzcy Wilenski, będąc od aktorów użytym po wydanym y podanym od siebie obwieszczeniu w roku tymże msca Junij dwudziestego wtórego dnia do żydowskiej szkoły alias bożnicy, w Wilnie będącey, na odprawę ziachał, tedy obżałowani żydzi Wilenscy podawszy na piśmie przez szkolnika cedułę, odprawy czynić bronili y niepostąpili, prawu pospolitemu y dekretowi naszemu sprzeciwili się, którego sprzeciwieństwa listem poiezdżym, urzędowym, pod datą w nim inserowaną wydanym dowiodszy, pozwanym niewiernych żydów synagogi Wilenskiej, ponieważ do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a zatym dekretu naszego w roku terazniejszym tyśiąc siedmsetnym ósmym, msca Maia piątego dnia, z aktoratu wielmożnego imć pana Iana Mirskiego—skarbnika Brasławskiego y samey ieymci iako aktorki, na niewiernych żydach starszych synagogi Wilenskiej y całym gminie onych, tu w Wilnie otrzymanego, ze wszystkim wskazem w nim wyrażonym, wespoł z doczesną y wieczną banicyami, także z infamią tym dekretem wskazanemi, z poiazdem urzędowym y całym procederem prawnym od aktorów do żydów Wilenskich uroszczonym, w tey sprawie zaszłym, nienaruszenie przy mocy zachowania y utwierdzenia, summy w tym dekrete wyrażoney trzydziestu czterech tysięcy y sta złotych polskich, przytym za szkody y expensa prawne, noviter poniesione, dwóch tysięcy złotych na pozwanym

niewiernych żydach synagogi Wilenskiej, na bożnicy onych w Wilnie będącey, na mogiłach onychże, na wszelkich dobrach y majątnościach onych, kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, spławach, arędach, zastawach, na innych wszelkich leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, z wolnym bożnice y kromów pieczętowaniem, samych osob na każdym mieyscu poścignowszy, zatrzymaniem, arestowaniem y in aresto ad satisfactionem, trzymaniem, a samych wszystkich niewiernych żydów starszych synagogi Wilenskiej, iako doczesnych y wiecznych banitów, także infamissów za sprzeciwieństwo dekretowi naszemu, które evidenter z listu poiezdżego urzędowego pokazuje się, item na doczesną y wieczną banicye, także na infamią, przytym na gardło y na łapanie delatorom wskazania y dla publikowania tych kondemnat ienerata sądowego przydania, a iako za sumę wyżej wyrażoną dla uczynienia na pomienionych obżałowanych żydów, majątnościach y dobrach mocney a nieodwłoczney, nieoglądając się na żadne bronienie, ceduły, gleyta, rescripta, mota nobilitate, odprawy y na osobach onych prawney exekucyi do iasnie wielmożnych imc. pana wojewody, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego województwa Wilenskiego y innych wszelkich urzędów y sądów tych województw y powiatów, gdzie dobra onych okażą się y osoby poścignione być mogą, a których sobie z urzędu strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych y na urząd w nieexequowaniu paeny prawne odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Michała Jana Mirskiego — skarbnika Brasławskiego, tylko względem starszenstwa małżenskiego, a ieymci pani Reginy Czyżowny Mirskiej—skarbnikowey Brasławskiej, iako samey aktorki, bacząc to, iż niewierni żydzi starsi synagogi Wilenskiej Peysach Moyżeszowicz, Izaak Heliaszewicz, Nochim Moyżeszowicz, Iózef Markowicz, Samuel Lewkowicz, Moyżesz Izaakowicz, Zelik Iózefo-

wicz, Samuel Samuelewicz, Izaak Markowicz, Marko Gierszonowicz, Abraham Samuelewicz, Dawid Litmanowicz, Gabryel Moyżeszowicz, wszyscy żydzi y cały gmin teyże synagogi Wilenskiej, będąc o rzecz wysz wyrażoną do sądu naszego zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym dekret sądu naszego w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym ósmym msca Maia piętego dnia z aktoratu wielmożnego imć pana Michała Iana Mirskiego, skarbnika Brasławskiego y samey ieymci, iako aktorki, na niewiernych żydach starszych synagogi Wilenskiej y całym gminie onych tu w Wilnie otrzymany, ze wszystkim wskazem w nim wyrażonym, wespoł z doczesną y wieczną banicyami, także z infamią tym dekretem wskazanemi, z poiazdem urzędowym y całym procederem prawnym od aktorów do żydów Wilenskich uroszczonym w teyże sprawie zaszyłym, nienarusznie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy, summy w tym dekrete wyrażoney trzydzieście cztery tysiące y sto złotych polskich, przy tym za szkody y expensa prawne noviter poniesione dwa tysiące złotych, insumma trzydzieście sześć tysięcy y sto złotych polskich na pozwanych niewiernych żydach synagogi Wilenskiej, na bożnicy onych w Wilnie będącey, na mogiłach onych że, na wszelkich dobrach y majątnościach onych, kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, spławach, arędach, zastawach, na innych wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach pieneznych, gdziekolwiek będących, z wolnym bożnic y kromów pieczętowaniem, samych osób na kożdym mieyscu poścignowszy zatrzymaniem, aresztowaniem y in aresto ad satisfactionem trzymaniem, a samych wszystkich niewiernych żydów, starszych synagogi Wilenskiej, iako doczesnych y wiecznych banitów, także infamissów za sprzeciwienstwo dekretowi naszemu, które evidentem z listu

poiezdżego urzędowego pokazuje się item na doczesną y wieczną banicye, także na infamią, przytym na garło y na łapanie delatorom wskazujemy y dla publikowania tych condemnat ienerala sądowego przydajemy, a iako za summę wyżej wyrażoną dla uczynienia na mienionych obżałowanych żydów majątnościach y dobrach mocney a nieodwłoczney, nieoglądając się na żadne bronienia, ceduły, gleyta, rescripta, mota nobilitate, odprawy y na osobach onych prawney exekuey do iasnie wielm. imć pana woiewody, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego woiewodztwa Wilenskiego y innych wszelkich urzędów y sądów tych woiewodztw y powiatów, gdzie dobra onych okażą się y osoby poścignione być mogą, a których sobie z urzędów strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych y na urząd w exequowaniu temu dekretowi nieposłuszny dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień ósmy msca Oktobra anni praesentis przypadł, tedy Matheusz Zubrzycki—iensał sądów naszych pilnuiący, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu niewiernych żydów: Peysacha Moyżeszowicza, Izaaka Heliaszewicza, Nochima Moyżeszowicza, Iózefa Markowicza, Samuela Lewkowicza, Moyżesza Izaakowicza, Zelika Iózefowicza, Samuela Samuelewicza, Izaaka Markowicza, Marka Gierszonowicza, Abrahama Samuelewicza, Dawida Litmanowicza, Gabryela Moyżeszowicza, także wszystkich żydów, cały gmin synagogi Wilenskiej za infamissów obwołał, proklamował y relacją publikacy swey a loco publicationis rediens judicialiter zeznał, która sprawa do xiąg głównych tryb. w. x. Lit. jest zapisana.

№ 181.—1708 г. Октября 25.

Трибунальный декретъ, присуждающій евре-
евъ Вел. княжества Литовскаго къ изгнанію
и инфаміи, а также уплатъ тридцати пяти
тысячъ двухъ сотъ тринадцати золот. польск.,
слѣдовавшихъ съ нихъ на содержаніе пѣ-
хоты Главнаго литовскаго трибунала.

Roku tysiąc siedmsetnego ósmego, mca
Oktobra, dwudziestego piątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na try-
bunał w. x. Lit. z wojewodztw, ziem y po-
wiatów na rok terazniejszy wysz pisany
obranemi, a po limitacyi expirowaney do
Wilna zgromadzonemi, gdy z porządku re-
iestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa,
imć pana Adama Pileckiego Urbanowicza—
rotmistrza piechoty trybunału w. x. Lit. z
niewiernemi żydami, starszemi wszystkie-
mi kahałów w wojewodztwach y powia-
tach w. x. Lit. będących — mianowicie
Brzeskiego, Piskiego, Żmuydzkiego, Wi-
lenskiego, Mscibowskiego y Nowogrodz-
kiego y wszystkimi żydami do tych kaha-
łów należącemi, za zakazem przed nasz sąd
wyniesionym, mieniąc oto: iż obżalowani
niewierni żydzi czynią in convulsionem pra-
wa pospolitego y constitucyi seymowych, o
pogłównym żydowskich delatach y reten-
tach onych srodze opisanych, nic niedba-
jąc na pozwy w nich wyrażone, mając wy-
razny termin y summę constitucyami na-
znaczoną y wyrażoną na piechotę trybuna-
łu w. x. Lit. do wypłacenia należącą, oney
za częstokrotnym posyłaniem antecessoro-
wi żałującego delatora ani samemu za wlew-
kiem należącemu aktorowi niechcieli y do-
tąd mehcą wypłacić, y ieszcze posłanych,
popelniając pod sądami głównemi trybu-
nalnemi iawny zbytek, exces, kryminał
z confundowali, bili, mordowali, w prywat-
nym więzieniu, w szkole trzymali, nożami
pokłóli, o co osobliwy proceder będzie
uroszczony tymże osobom, po summy dla
odebrania onych zieżdzaiącym, z własnym
ich dobr ruchomych violenter zabierając,

expulsią uczynili y dalszemi odpowiedziami
y pochwałkami infestowali, y tak różne
kryminały, violencye w roku teraznię-
szym tysiącznym siedmsetnym ósmym róż-
nych mscy y dni poczynili y w paeny
prawne popadli; zaczym wszystkich nie-
wiernych obżalowanych żydów starszych
kahałów pomienionych do personalney com-
parycyey y oraz do wypłacenia summy z
kahałów pomienionych należących, a na
retentach zostaiących, to iest: z kahału
Brzeskiego dziesięć tysięcy czterysta zło-
tych, z kahału Piskiego siedm tysięcy
złoty, z kahałów xięstwa Żmuydzkiego
sześć tysięcy złotych, z kahału Wilenskie-
go, siedmset ósmdziesiąt złotych, z kahału
Mscibowskiego, cztery tysiące złotych pol-
skich, z kahału Nowogrodzkiego pięć ty-
sięcy ósmset dwadzieście trzy złotych y do
skuteczney w samey rzeczy iako w spr-
awie in causa fisci rozprawy y za popełnio-
ne excessa, kriminały, wiolencie, tudziesz
czyniąc na postpositią zwierzchności maie-
statu iego kr. msci, constitucyi seymowych
y prawa pospolitego o niesłuszne ważenie
się czopowe, szelężne, arędowanie ceł, myt
trzymanie, a summ na retentach zaległych
y dotąd wypłacić niechcieli, tedy vigore
wysz pomienionych constitucyi seymowych,
do wskazania banicyi doczesney wieczney
y infamyi y samych osob do łapania y
dobr onych confiskowania, z wolnym onych
samy, handłów y towarów gdziekolwiek
za poścignieniem, areztowaniem y łapa-
niem, szkoł w miastach będących, aż poko
satisfactią uczynią, z wolnym pieczętowa-
niem onych po dworach y miastach, iesli
by kto onym protekcyi dodawał y exekucy
na dobrach onych y na samych osobach
czynić per potentiam niedopuszczał, do ob-
warowania y założenia paen dekretem, o
dalsze szkody y winy prawne tym zakazem
przed nasz sąd intentował actią. Na termi-
nie tedy niniejszym wysz na dacie pisa-
nym, za przywołaniem przez ienerała stron
do prawa, od żałującego aktora patron imsci,
za mocą prawną, sobie do tey sprawy da-
ną y zleconą imć pan Ian Ancuta—skarb-

nik Brzeski, oczewisto do rosprawy prawney stawał, a pozwani niewierni wysz pomienieni żydzi, iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwny nieuczynili, zatym tenże wysz wyrażony aktora patron, podanego obżałowanym niewiernym żydom oczewisto w ręce tu w mieście w Wilnie przez ienerała i. k. msci pana Sczypinskiego zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem trybunalskim w. x. Lit. koła sądów naszych uczynionym słusznie, prawnie dowiodszy, oraz żalobę z onego o rzecz wysz wyrażoną przełożywszy, na dowod samey rzeczy produkując, czytał przed nami sondem retenta żydów, z których nieuczynienia constitucyom seymowym w wypłaceniu pogłównego dość dowodził, po których dokumentów produkowaniu wzdania obżałowanych niewiernych żydów, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym według prawa y żaloby zakazowey, reiestrów retentowych, delatowych, summy na delatach wysz pomienionych kahałach, na retentach zaległey, a żałującemu aktorowi na chorongiew płacić należącey, wszystkiego summą trzydziestu czterech tysięcy y trzech złotych polskich, samey iscizny za różne gwałty, violencye, odpowiedzi, pochwałki, expulsie sowito dwuchset złotych polskich, za prywatne więzienie ludzi aktora posła podług prawa statutowego nawiązki, za szkody tak różne poczynione, iako też nakłady prawne recenter, w tey sprawie erogowane, tysiąca złotych polskich na pozwanych wszystkich niewiernych żydach, synagogach onych, dobrach leżących, ruchomych, sumach, kromach, handlach, towarach gdzie y u kogokolwiek będących, iako też y na samych osobach za poścignieniem onych, z wolnym aresztowaniem, łapaniem, do więzienia braniem, szkół w miastach będących, aż poko satisfactia uczyniona będzie, pieczętowaniem po dworach y miastach, iesli by kto pomienionym żydom protekcyi dodawał y execucy na dob-

rach onych y samych osobach w w. x. Lit. będących w protekcyą onych wziwszy, czynić per potentiam niedopuszczał, ochraniał, tedy dekretem warowania y takich paenam infamiae założenia, a samych pozwanych y wszystkich niewiernych żydów, do wyż wyrażonych należących kahałów, samych starszych przy szkołach w miastach, miasteczkach iego królewskiej mości senatorskich, dignitarskich, szlacheckich, w wojewodztwach y powiatach w. x. Lit. będących, po dworach y karczmach mieszkających za odpowiedzi, pochwałki, expulsye z dobr ruchomych poczynione y za administratowaniem czopowego szelężnego podług constitucy seymowych o żydach opisanych, o contravenecyą onym iako in causa fisci, na banicyą doczesną wieczną y na infamią żałującemu aktorowi wskazania, wywołać y proklamować nakazania y dla publikowania tych banicyi y infami ienerała sądowego przydania, a iako za sumnę pryncypalną, tak y za szkody dla uczynienia na szkołach y dobrach pozwanych żydów starszych y gminowych, leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, handlach, towarach, a w niedostatku onych y na samych osobach y kahałach onych execucyi do urzędów ziemskich, grodzkich, zamkowych, wojewodstw y powiatów, pod któremi dobra, szkoły onych y same osoby okażą się, a którego kolwiek sobie strona powodowa do tey exekucyi z urzędu y osob użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imsci pana Adama Pileckiego Urbanowicza—rotmistrza piechoty trybunału w. x. Lit., bacząc to: iż niewierni obżałowani żydzi w kahałach, w wojewodztwach y powiatach w. x. Lit. będące, mianowicie Brzeski, Pinski, Zmuydzki, Wilenski, Mscibowski y Nowogrodzki y wszystkie żydzi do tych kahałów należące, będąc o rzecz wysz wyrażoną przed nasz sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, przed nami do pra-

wa niestawali, przeto niewiernych obżalowanych żydów starszych y wszystkich żydów do tych kahałów należących, y różno prywatnie po miasteczkach, arendach, wsiach mieszkających, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdawszy, a zatym według prawa żaloby zakazowej, reiestrów retentowych, delatowych y domawiania się patrona aktora summy, na delatach wysz pomienionych kahałach, na retentach zaległej, a żalującemu aktorowi na chorągiew wypłacić należącey, wszystkiego summo trzydzieście cztery tysiące y trzy złotych polskich, samey isczizny, za różne gwałty, violencye, odpowiedzi, pochwałki, expulsie dwiescie złotych polskich, za prywatne więzienie ludzi aktora posłanych podług prawa statutowego nawiązki y szkody tak różne poczynione, iako też nakłady prawne, recenter w tey sprawie erogowane, tysiąc złotych polskich, a z wpisnym y pamiętnym, cum lucris nam sądowi danym wszystkiego in summa trzydzieście pięć tysięcy dwieście y trzynaście złotych polskich na pozwanych wszystkich niewiernych żydach, synagogach onych, dobrach leżących, ruchomych, summach, kromach, kamienicach, domach, arendach, handlach, towarach, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, iako też y na samych osobach, za poścignieniem onych, aresztować, łapać, do więzienia brać, szkół w miastach, miasteczkach będących, aż poko satisfactia uczyniona będzie, pieczentować pozwalamy, po dworach, miastach, miasteczkach, iesliby kto pomienionym żydom protekeyi dodawał y executyi, na dobrach onych y samych osobach w w. x. Lit. będących w protekeyą onych wziowszy czynić per potentiam niedopuszczał, ochraniał, tedy tym dekretem naszym warując na takowych prawu przeciwnych paenam infamiae zakładamy, a samych pozwanych wszystkich niewiernych żydów od wysz wyrażonych należących kahałów, samych starszych przy szkołach we wsiach, miastach, miasteczkach i. kr. msci senatorskich, dignitarskich, szlacheckich, w wojewodztwach

y powiatach w. x. Lit. będących, po dworach y po karczmach prywatnie mieszkających, za odpowiedz, pochwałki, expulsie, z dobr ruchomych poczynione y za administratowanie czopowego y szeleżnego podług constitucyi seymowych, o żydach opisanych, o contravenientią onym, iako in causa fisci na banicie doczesną wieczną, na infamią y łapanie żalującemu aktorowi wskazuiemy, wywołać y proklamować nakazuiemy, y dla publikowania tych banicy y infamij ienerała sądowego przydaiemy, a za wskaz summy dla uczynienia na szkołach, dobrach pozwanych żydów leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, handlach, towarach y na samych osobach y kahałach onych executyi, do urzędów zamkowych grodzkich lub ziemskich wojewodztw i powiatów, pod któremi dobra, szkoły onych y same osoby okażą się, a któregokolwiek sobie strona powodowa do tey executy z urzędu y osob użyć zechce, założywszy na przeciwnych dalszych paen prawnych odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty siodmy tegoż meca Oktobra anni praesentis dla publikowania tych banicy y infamij przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Thomasz Iowé dość czyniąc prawu popolitemu, dekreтови naszemu niewiernych obżalowanych żydów starszych wszystkich kahałów w wojewodztwach y powiatach w. x. Litewskiego będących, mianowicie Brzeskiego, Pinskiego, Zmuydzkiego, Wilenskiego, Mscibowskiego y Nowogrodzkiego y wszystkich żydów do tych kahałów należących za infamissów, banitów doczesnych, wiecznych w izbie sądowej et in foro publico obwołał, proklamował y relacją publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 344, за 1708 годъ, з. 1991.

№ 182.—1709 г. Апрель 20.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги къ изгнанію и инфаміи и уплатъ Михаилу Мицкевичу долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiątego, msca Apryla dwudziestego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w-m x-ie Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dziewiąty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imsci pana Michała Mickiewicza—porucznika chorągwie węgierskiej trybunału w. x. Lit. z niewiernymi żydami Markiem Bernatowiczem, Izraelem Markowiczem, Iózefem Markowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Abramem Samuelewiczem, Ionasem Salomonowiczem, bywszemi starszemi całej synagogi Wilenskiej y terazniejszymi wszystkimi żydami starszemi y pospolstwem do tey synagogi przynależącemi kahału Wilenskigo, za zakazem podanym, mieniać o to iż niewierni żydzi imieniem swoim y całej synagogi Wilenskiej wziwszy y pożyczwszy na list swoy dobrowolny obligacyiny zapis u w Bogu wielebney ieymć panny Apollinary Kasztelowny—zakonnicy zakonu Franciszka świętego, na Zarzeczcu będącego, ieszcze w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmym gotowej summy tysiąc sto iedynaście złotych monety srebrney talarowey, którey summy do tych czas za wielokrotnym upominaniem się tak samey ieymci pannie Kasztelownie, iako y teraz imsci panu Mickiewiczowi za wlewkiem prawa aktorowi nieoddali y quoty od dwóch lat niezapłacili, przez co w troiakiem zaręki y winę doczesney wieczney banicyi y infamyi popadli, zacych do dość uczynienia pomienionemu zapisowi, do oddania samey realney summy z troiakiemi zarękami czterech tysięcy czterechset czterdziestu czterech złotych, do wskazania y przysądzenia oney na

wszystkich dobrach y osobach pozwanych żydów, kamienicach, handlach, kromach, towarach, z wolnym wszędy aresztem onych, do łapania y więzienia samych, tudzież o dalsze paeny, szkody y nakłady prawne. Do którey sprawy na dniu niniejszym wysz na dacie pisanym za przywołaniem ieneralskim stron do prawa od aktora patron za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną imć p. Marcijan Kuncewicz—horodniczy oszmianski, oczewisto na rozprawie prawney stawał, a niewierni żydzi iako sami przed nami sądem za pokilkakrotnym ieneralskim przywoływaniem do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey powodowey nieuczynili, zacych tenże przerzeczony aktora patron niewiernym żydom całej synagogi Wilenskiej podanego oczewisto w ręce przez ienerała i. k. mci Thomasza Iowcia tu w mieście i. k. mci Wilnie z szkoły idącym zakazu, przyznaniem onego oczewistym przed wielm. imć panem pisarzem koła sądów naszych słusznie, prawnie dowiodszy y żalobę z onego przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował list, dobrowolny obligacyiny zapis od niewiernych żydów całej synagogi Wilenskiej ieymć pannie Apollinarze Kasztelownie, zakonnicy zakonu Franciszka S-o, na Zarzeczcu w Wilnie będącego dany, a za wlewkiem żalującym aktorowi służący, datą w nim inserowaną, z którego wszystkie vady y obowiązki przeczytawszy y onymże nieoswobodzenia y dość nieuczynienia aktorstwa teraz żalującego zapisem wlewkowym dowiodszy, wzdania pozwanych żydów, ponieważ do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym wysz pomienionego obligacyinego zapisu wespół z wlewkiem iako słusznego y prawnego ze wszystko rzeczą w nim wyrażoną utwierdzenia y przy mocy zachowania, vigore którego summy w nim wyrażoney z troiakiemi zarękami czterech tysięcy czterechset czterdziestu czterech złotych quoty za lat dwie niewypłaconey, niesłusznie

zatrzymaney dwóchset dziesięciu złotych polskich, przytym za szkody nakłady prawne w tey sprawie errogowane sta sześciudziesiąt zł. pol. na niewiernych żydach wszystkich całej synagogi Wilenskiej, na wszelkich ich dobrach, kamienicach, towarach, handlach, kromach, z wolnym domów, krom zaiachaniem, towarów na gościncach, targach, iarmarkach, komorach y przykomorkach grabieniem, aresztowaniem y oszacowawszy sprzedaniem, a na samych osobach, z wolnym onych wszędy braniem, więzieniem y łapaniem, a samych wszystkich pomienionych żydów synagogi Wilenskiej vigore listu obligacyjnego zapisu na doczesną wieczną banicye y na infamią załuiącemu aktorowi wskazania, wywołać y publikować nakazania y ex nunc podług prawa coaequationis za banitów doczesnych wiecznych y infamii ienerała przydania, a za summę wysz mienioną dla uczynienia mocney a nieodwłoczney exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich wojewodstwa Wilenskiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżałowanych żydów być okażą, a którego sobie strona do tey sprawy y exekucyi użyć zechce, z założeniem in contravenientes temu dekretowi dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imsci pana Michała Mickiewicza—porucznika chorągwie Węgierskiej trybun. w. x. Lit. z niewiernymi żydami Markiem Bernatowiczem, Izraelem Markowiczem, Iózefem Markowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem bywyszemi starszemi całej synagogi Wilenskiej y teraznieyszemi wszystkiemi starszemi żydami y pospolstwem do tey synagogi należącemi kahału Wilenskiego, bacząc to, iż pozwani niewierni żydzi za pokilkakrotnym przywoływaniem ieneralskim przed nami sądem do prawa niestawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym wysz pomieniony obligacyjny zapis wespół z wlewkiem, iako słuszny y prawny ze wszy-

stko rzeczą w nim wyrażoną, utwierdzamy y przy mocy zachowuiemy; vigore którego summy w nim wyrażoney z troiakiemi zarękami cztery tysiące czterysta czterdzieście cztery złote quoty za lat dwie niewypłaconey, niesłusznie zatrzymaney dwieście dziesięć zł. pol.; przy tym za szkody nakłady prawne w tey sprawie errogowane sto sześćdziesiąt zł. pol., a z wpisnym, pamiętnym et cum lucris nam sądowi danemi, wszystkiego summy cztery tysiące ośmset dwadzieścia cztery złote na niewiernych żydach wszystkich całej synagogi Wilenskiej, na wszelkich ich dobrach, kamienicach, towarach, handlach, kromach, z wolnym domów, kromów zaiachaniem, towarów na gościncach, targach, iarmarkach, komorach, przykomorkach, grabieniem, aresztowaniem y oszacowawszy sprzedaniem y na samych osobach z wolnym onych wszędy braniem, więzieniem y łapaniem, a samych wszystkich pomienionych żydów synagogi Wilenskiej vigore listu obligacyjnego zapisu na doczesną wieczną banicyą y na infamią załuiącemu aktorowi wskazujemy, wywołać y publikować nakazujemy y ex nunc podług prawa coaequationis za banitów doczesnych wiecznych y infamissów uznawamy y dla publikowania tych banicyy, infamii, ienerała sądowego przydajemy, a za summę wysz mienioną dla uczynienia mocney y nieodwłoczney na dobrach y osobach niewiernych żydów exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich wojewodstwa Wilenskiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżałowanych żydów być okażą się, a którego sobie strona do tey sprawy y exekucyi użyć zechce, założywszy na przeciwnych temu dekretowi dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty wtóry msca Apryla anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Thomasz Iowé, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, Marka Bernatowicza, Izraela Markowicza, Iózefa Markowicza, Nochima Moyżeszowicza, Abrama

Samuelewicza, Ionasza Samuelewicza—bywszych starszych całej synagogi Wilenskiej y terazniejszych wszystkich starszych żydów y pospolstwa do tey synagogi należące kahału Wilenskiego za banitów doczesnych, wiecznych y infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, ogłosił y te publikacją swą, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg główn. trybunału w. xię. Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 345, за 1709 г., л. 73.

№ 188.—1709 г. Мая 15.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Лидской еврейской синагоги къ инфаміи и смертной казни, а также къ уплатѣ Омѣ Іовцю долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiątego, meca Maia piętnastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim xięctwie Litewskim, z woiewodstw, ziem y powiatów, na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dziewiąty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa p. Thomasza Iowcia, z niewiernemi żydami Izakiem, Iekiem y Mowszą Iakubowiczami, Iakubem Ionasowiczem, Azikiem Iekiem Kuszelewiczem, Rubinem Niesenowiczem, Chaimem Iowzielewiczem—starszemi kahału Lidzkiego synagogi szkoły żydowskiej, za pozwem przed sąd nasz wyniesionym, mieniać o sprzeciwienstwo dekretowi grodzkiemu Lidzkiemu w roku tysiącnym siedmsetnym pierwszym, msca Aprila szóstego dnia, przez zeszyłych z tego swiata imści pana Kazimirza Łazarowicza y małżonkę onego ieymć panią Leonorę Solomiankę, primi voti Krzysztophową Iowciową, a powtornego Łazarowiczową—oyczyma y rodzicielki żałującego delatora, na roczkach aprilowych w Lidzie z wskazem summy dwóch tysięcy y sta

złotych polskich z aktoratu zwysz mienionych osob, z wzdaniem na infamią na żydach otrzymanego, a żałującemu delatorowi successive iako pszyrodzonemu aktorowi ze wszystkimi dokumentami do tey sprawy należacemi spadłego, za którym to wysz pomienionym dekretem, gdy wielm. imć pan Franciszek Mosiewicz—chorąży y podstarości sądowy powiatu Lidzkiego, do dobr y domów żydów w mieście i. k. mci Lidzie będących, z władzy urzędu swego, porządkiem prawnym po podanym przez ienerała w niedziel cztery obwieszczeniu za summę dwa tysiące y sto złotych tym dekretem wskazaną na odprawę zicdział, tedy niewierni żydzi iawnie prawu pospolitemu y dekretowi grodzkiemu Lidzkiemu sprzeciwiając się, odprawy czynić bronili y niepostąpili, przez co w paeny prawne y w winę powtórney infamy popadli; zaczym żałujący delator, iako aktor y successor pomienioney summy y wszelkich dokumentów, tak o sprzeciwienstwo dekretowi grodzkiemu Lidzkiemu, iako do utwierdzenia wszelkich dokumentów o szkody y nakłady y paeny prawne na wszelkich dobrach wysz pomienionych żydów y na samych osobach z mocną executią, forti manu, mota nobilitate, chcąc requirować tym pozwem przed sąd nasz zapozwał. Na terminie tedy niniejszym za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktora patron za mocą ustną prawną u sądu sobie zleconą, przy bytności samegoż aktora, pan Marcyan Kuncewicz stawał, a pozwani żydzi nie stawali y żadney nam sądowi y stronie powodowej o niestaniu swoim nie dali wiadomości, zatym tenże patron podanego oczewisto w ręce żydom wysz pomienionym w mieście i. k. m. Lidzie przez ienerała i. k. m. Michała Iarzewskiego pozwu, zeznaniem onego oczewisto przed wielm. im. p. pisarzem trybunału w. x. Lit. kolegą naszym w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dziewiątym, msca Aprila trzydziestego dnia uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, troyga wołania pilność strony swej na tym pozwie

napisaną okazawszy, żalobę z niego oraz wysz mianowaną, a szerzey w tym pozwie wyrażoną przelożywszy, pokładał dekret grodzki Lidzki datą wysz mianowaną przez zeszłego imć. p. Łazarowicza y p. małżonke imści na żydach kahału Lidzkiego otrzymany, a za nim list poiezdzy od wielm. imć. p. Mosiewicza—chorążego Lidzkiego wydany, z którego prawu y dekretowi grodzkiemu Lidzkiemu sprzeciwienstwa dowiodszy, ponieważ pozwani niewierni żydzi przed nami do prawa niestawiają, onych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdawszy, dekretu grodzkiego Lidzkiego datą wysz mianowaną ferowanego z listem poiezdzym y wszytkiego procederu prawnego w tey sprawie uroszczonego, iako słusnie y prawnie sporządzonego, we wszytkich punktach y paragrafach nienaruszenie utwierdzenie y przy mocy zachowania sumy tym dekretem wskazaney dwóch tysięcy y sta zł. pol., za szkody w tey sprawie noviter łożone złt. trzechset, a z wpisnym y pmiętnym y za lucra dane wszytkiego sumną dwóch tysięcy czterechset dziesięciu złt. pol. na obżałowanych wysz pomienionych żydach, na domach, kromach, kotłach w browarach, towarach, handlach, z wolnym onych na wszelkich mieyscach aresztowaniem, także na szkole ich żydowskiej Lidzkiej, wolnym oney pieczętowaniem y na wszelkich onych dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogo kolwiek będących, a samych przereczonych wysz pomienionych żydów Lidzkich wszytkich na powtorną infamią, na gardło y na łapanie imć p. Thomaszowi Iowciowi wskazania, onych że exnunc podług prawa coaequationis iurium za infamissów uznania y dla publikowania tey infamy ienerała sądowego przydania proklamować, publikować nakazania y na odprawę tey summy wysz pomienioney na wszelkich wysz pomienionych żydów dobrach do urzędów ziemskiego lub grodzkiego Lidzkich y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi się ieno osoby y dobra

ich okażą, a którego sobie strona powodowa do tey exekucyi użyć zechce, założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas ządu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imści pana Thomasza Iowcia bacząc to, iż niewierni żydzi: Izaak, Icka y Mowsza Iakubowiczowi, Iakub Ionasowicz, Azik Iekowicz Kuszelewicz, Rubin Niesonowicz, Chaim Iowsielewicz—starsi całego kahału Lidzkiego synagogi szkoły żydowskiej, będąc przed sąd nasz zapozwanemi, przed nami do prawa niestawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, dekret grodzki Lidzki w roku tysiąc siedmsetnym pierwszym msca Aprila szostego dnia, przez zeszłego z tego swiata imć p. Kazimierza Łazarowicza y ieymc p. Leonorę Solumiankę pierwszego małżenstwa Krzysztofową Iowciową, a powtornego Łazarewiczową, oyczyma y matkę załużącego z wysz pomienionemi żydami Lidzkimi na roczkach Aprylowych w Lidzie ferowany, z listem poiezdzym, urzędowym y wszytek proceder prawny w tey sprawie uroszczony, iako słusnie sporządzony we wszytkich punktach y paragrafach nienaruszenie przy mocy zachowuiemy y utwierdzamy, summy tym dekretem wskazaney dwa tysiące y sto złotych za szkody w tey sprawie noviter przez aktora łożone, złotych trzysta, a z wpisnym, pamiętnym y za lucra nam dane, wszytkiego sumną dwa tysiące czterysta dziesięć złotych polskich na obżałowanych wysz pomienionych żydach kahału, synagogi szkoły żydowskiej Lidzkich na domach, kromach, kotłach w browarach, towarach, handlach, z wolnym onych samych na wszelkich mieyscach do więzienia braniem, onych więzieniem, a towarów aresztowaniem, także na szkole żydowskiej z wolnym oney pieczętowaniem y na wszelkich dobrach onych, leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie kolwiek y u kogokolwiek będących, a samych przereczonych żydów Izaaka, Icka y Mowsza Iakubowiczów, Iakuba Ionasowicza, Azi-

ka, Icka Kuszelewicza, Rubina Niesonowicza, Chaima Iowsielewicza—starszych kahału, synagogi, szkoły żydowskiej Lidzkiej, iako infamissów na powtorną infamią, na gardło y na łapanie aktorowi żałującemi wzkazuiemy, onych ex nunc podług prawa coaequationis iurium za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamy ienerała przydaiemy, proklamować, publikować nakazuiemy y na odprawę tey summy wysz pomienioney na wszelkich wysz pomienionych żydów dobrach, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego Lidzkiego y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi się ieno osoby y dobra ich okaza, a ktorego sobie strona do tey exekucyi użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych y na urząd nieposłusznych dalsze paeiny prawne odsyłamy. A gdy dzień siedmnasty tegoż msca Maia, anni praesentis dla publikowania tey infamy przypadł, tedy ienerał Michał Iarzewowski, czyniąc dość prawu pospolitemu y dekretowi naszemu Izaaka, Icka y Mowszę Iakubowiczów, Iakuba Ionasowicza, Azika, Icka Kuszelewicza, Rubina Niesonowicza, Chaima Iowsielewicza żydów starszych kahału Lidzkiego za infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, ogłosił, publikował y tę publicatją, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał, która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 345, за 1709 г., л. 512.

№ 184.—1709 г. Юня 21.

Трибунальный декретъ, присуждающій Караймовъ Посвольскихъ, Троцкихъ и Новомѣскихъ къ тюремному заключенію и уплатѣ Викторину Пацевичу восьмисотъ золот. пол. назначенныхъ на содержание войскъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiątego, msca Iunij dwudziestego pierszego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w w. x. Litewskim z woiewodztw,

ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dziewiąty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sadzeniu przypadła sprawa imć pana Jana Wiktoryna Pacewicza—krajczego Upitskiego, z niewiernymi Abrahamem Moszkiewiczem—woytem, Abrahamem Malinowskim, Izakiem Judkiewiczem—Poswolskimi, takoz Nowomiejskimi y Trockimi starszemi y wszystkie mi żydami karaimami w tych miastach y w inszych miasteczkach mieszkaiącemi, za pozwem przez aktora przed nasz sąd wyniesionym, mieniac o to, iż co za wydaną assygnacją oświeconego xcia imć pana hetmana w-o w-o x-a Litt-o datą roku tysiąc siedmsetnego piątego, msca Apryla dnia trzeciego do obżałowanych osob na chorągiew wielm. imć p. Starosty Żmudzkiego, hetmana polnego w. x. Litt-o petyhorską, będąc żałujący imć pan Pacewicz naznaczonym od chorągwi po summę trzy tysiące tymfów deputatem, gdy do pomienionych miast ziechał y tey summy upominał się, obżałowani żydzi starsi, sami między sobą naradziwszy się, exdivisią z kąd miał co wybrać imć panu Pacewiczowi podali, za którą poiezdżaiąc pomienioną summę odbierał, a w tym obżałowani żydzi, mimo podaną od siebie exdivisią, czyniąc podstępęk pod żałującym, kassacją tey assygnacy u xcia imć pana hetmana sprawiwszy, płacenia tey summy unikali, wypłacić niechcieli, do szkod niemałych żałującego przywiedli, przeciwko której kassacyi za powtorną confirmacją samey assygnacyi (y skassowaniem obżałowanych żydów kassacyi), datą roku tysiąc siedmsetnego piątego, msca Maia piątego dnia imć pan Pacewicz iako deputat, dość czyniac funkcy swojej, summy u obżałowanych osob npominał się, obżałowani żydzi karaimi widząc takową powtorną wolą xcia imsci, sprzeciwiając się oney ledwo po części tey summy z miast pomienionych wypłacili y wypłacać reszty niechcąc, na postpozicią assygnacyi y confirmacyi niedawszy żałującemu żadnego pozwu, podstępnie, pomównie, zaocznie w sądach głów. try-

bun. w roku tysiąc siedmsetnym piątym, mca Maia trzydziestego dnia, w Wilnie na żalącym imsci panu Pacewiczu, na tenczas na usłudze Rzpłey zostającym, na iedney tylko żalującej osobie, a nie na chorągwi, (na którą ta summa należała) dekret z niemalym wskazem na dobrach żalującego z wyniesieniem banicyi otrzymali, oczym mając pewną imć pan Pacewicz od różnych przyjaciół wiadomość y przestrogę, chcąc ten dekret z banicjami z osoby y dobr swoich znieść y skassować, swoiey żaloby wyżey wyrażoney na obżałowanych niewiernych żydach dowodzić, reszty zalegającej summy na obżałowanych osobach y dobrach wszelkich, także za niewinne do prawa pociąganie, za pomówkę według prawa coaequationis siedzenia in fundo wieży y płacenia winy tamże opisaney dowodzić, szkód, nakładów prawnych dochodzić, do skassowania dekretu niestannie otrzymanego aktor obżałowanych żydów przed nas sąd zapozwał. Na terminie tedy niniejszym wysz na dacie pisanym za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktora patron imćci za mocą prawną sobie do tey sprawy daną imć pan Iakub Czerniewski—horodniczy Upitski, ku oczewistey rozprawie prawney stawał, obżałowani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowej nieuczynili; zaczym wyż rzeczony aktora patron podanego oczewisto w ręce niewiernemu Abrahamowi Moszkiewiczowi—woytowi w domu onego w miescie Poswołu, w powiecie Upitskim leżącym y innym żydom przez ienerała Piotra Kolendę, zeznaniem onego oczewistym u urzędu grodzkiego Upitskiego uczynionym, słusznie, prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy, żalobę oraz z niego o rzecz wysz mienioną przełożywszy, na dowod samey rzeczy assygnacją od iasnie oświeconego xięcia imci pana hetmana w. x. Lit., tudzież confirmacją oney, alias cassacją, kassaciey żydom po-

zwanym ad male narrata wydaney y przez nich otrzymaney, tudzież exdivisie samychże pozwanych osob żalującemu dane, podług których miał assygnowaną summę żał. wybierać, a zatym protestacją, tak o niedopłacenie reszty summy assignowanej, iako też o pomowną niesłuszną żalobę y o dekret in contumaciam w trybunale w. x. Lit. bez podania pozwu otrzymaney do xiąg urzędowych officiose zanesioną produkowawszy, wzdania pozwanych osob iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy, a zatym wyż produkowanych dokumentow, iako słusznych y prawnych, żalującemu służących, stwierdzenia y przy nienaruszney mocy zachowania, in contrarium zaś kassaciey przez obżałowanych u xcia imć p. hetmana w. x. Lit. otrzymaney, także y dekretu niestannego w roku tysiąc siedmsetnym piątym, mca Maia trzydziestego dnia in contrarium w trybunale Wilenskim, bez podania pozwu pomownie niesłuszenie otrzymanego, ze wskazami, banicjami lub infamiami y wszystką rzeczą w nich wyrażoną skassowania y annihilowania, vigore assignaciey xcia imć pana hetmana reszty niedobraney summy u obżałowanych zaległej ośmiu set złotych polskich, za pomowną pozwanych uroszczoną żalobę y niedowiedzenie oney podług żaloby aktora pozowney, referującej się do prawa coaequationis iurium w. x. Lit. z koroną polską tysiąca kop groszy litewskich y oraz siedzenia puł roku in fundo wieży, oraz za expensa prawne z okazy obżałowanych poniesione ośmiuset złotych polskich na pozwanych żydach karaimach Abramie Moszkiewiczzu, Abramie Malinowskim, Izaku Iudkiewiczzu y na innych wszytkich żydach karaimach Poswołskich, Nowomieskich, Trockich y po innych miasteczkach mieszkających imć panu Pacewiczowi—krayczemu Upitskiemu wskazania y aby tę summę obżałowani żydzi, za podanym sobie obwieszczeniem we cztery niedziele po tym dekrecie naszym pod troiakami żarekami y dalszemi paenami prawnemi

tu przed nami sądem imć p. Pacewiczowi—oddali y wypłacili, y tegoż czasu więżę w Poniewieżu in fundo zasiadzy, zupełna puł roka sub paena infamiae podług tegoż prawa coaequationis wysiedzieli, a imć p. Pacewicz—krayczy Upitski, zadość sobie we wszystkim podług tego dekretu uczynieniem aby prawnie obżałowanych żydów kwitował nakazania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Iana Pacewicza—krayczego Upitskiego z niewiernemi żydami—Abrahamem Moszkiewiczem—woytem, Abrahamem Malinowskim, Izakiem Iudkiewiczem—Poswolskiemi, takż Nowomieskiemi y Trockiem starszemi y wszystkiemi żydami karaimami w tych miastach y w inszych miasteczkach mieszkaiącymi, bacząc to, iż obżałowani żydzi—karaimowie będąc o rzecz wyż mienioną przed nas sąd zapozwanemi za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie powodowej nieuczynili, przeto my sąd obżałowanych żydów iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdaemy, a zatym wyż produkowane dokumenta iako słuszne y prawne żałującemu służące stwierdzamy y przy nienaruszney mocy zachowujemy. In contrarium zaś kassacją przez obżał. u xcia imci pana hetmana w. x. L. otrzymaną, także y dekret niestanny w roku tysiąc siedmsetnym piątym msca Maia trzydziestego dnia in contumaciam w trybunale Wilenskim bez podania pozwu pomownie niesłusznie otrzymany, z wskazami, banicyami lub infamiami y wszystką rzeczą w nich wyrażoną kassujemy y annihilujemy, vigore assignaciey xcia imć pana hetmana reszty niedobraney summy u obżałowanych zaległej ośmset złotych polskich, za pomowną pozwanym uroszczoną żalobę y niedowiedzenie oney podług żaloby aktora pozowney referuiąc się do prawa coaequationis iurium wielkiego xięstwa Litewskiego z ko-

roną Polską tysiąc kop groszy Litewskich y oraz siedzenia pułroka in fundo więży, za expensa prawne z okazy obżałowanych spendowane ośmset złotych polskich in suma cztery tysiące sto dziesięć zł. pol. na pozwanym żydach karaimach Abramie Moszkiewicz, Abramie Malinowskim, Izaku Iudkiewicz y na innych żydach—karaimach Poswolskich, Nowomieskich, Trockich y po innych miasteczkach mieszkaiących imć p. Pacewiczowi—krayczemu Upitskiemu wskazujemy y aby tę summę obżałowani żydzi za podanym sobie obwieszczeniem we cztery niedziele po tym dekrete naszym, pod troiakimi zarękami y dalszemi paenami prawnemi tu przed nami sądem imć p. Pacewiczowi oddali y wypłacili y tegoż czasu więżę w Poniewieżu in fundo zasiadzy zupełne pułroka sub paenis infamiae podług tegoż prawa coaequationis wysiedzieli. A imć pan Pacewicz—krayczy Upitski zadość sobie we wszystkim podług tego dekretu uczynieniem, aby prawnie obżałowanych żydów kwitował, nakazujemy. Która sprawa do xiąg głł. tryb. w. x. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 345, за 1709 годъ, л. 1407.

№ 185.—1709 г. Іюля 4.

Трибунальнй декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ вторичной инфаміи и смертной казни, а также уплатъ Михаилу Косчичу и Лаврентію Моксевичу долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiątego, msca Iulji czwartego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w. x. Lit. z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dziewiąty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa wielmożnego imć pana Michała Koszczyca, pisarza ziemskiego Wilenskiego y

imé pana Wawrzynca Wincentego Moksiewicza koniuszego Wilenskiego, z niewiernym Wulfem Iarochimowiczem, Moyżeszem Samuelewiczem, Izakiem Nauchowiczem, Izakiem Samuelewiczem, Uriaszem Dawidowiczem, Pinkasem Abramowiczem, Markiem Bernatowiczem, Salomonem Pinkasewiczem, Markiem y Kiwą Gierszonowiczami, Nachimem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Izakowiczem, Iudką Moyżeszowiczem, Aronem Gordonem—doktorem y z synami iego—Michałem, Zelmanem y Pinkasem Gordonowiczami y z wszystkimi żydami starszemi kahału Wilenskiego, jako banisami y infamissami y violatorami, za pozwem przed nas sąd wyniesionym, mieniąc o to, iż co żydzi starsi y cały kahał wileński zostaiąc w banicyach y infamiach, dekretami trybunalskimi, pod datami w nich inserowanemi, będąc osądzonemi, poszedszy wszyscy z sobą na znowę, czyniąc na convulsią prawa pospolitego, konstitucyi seymowych, o expulsiach, o dekretach oczewistych y contumacyinych y podaniu urzędowym opisanych, to wszystko znieważaiąc y postponuiąc, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym pierwszym, mca Iunii czwartego dnia, kamienicę, nazywaiącą Topnicę Stulbiską, na ulicy Niemieckiej tu w mieście Wilnie leżącą, za sumę imé pana koniuszego Wilenskiego y wielmożnego imé pana pisarza ziemskiego Wilenskiego decretami trybunalskimi na całym kahałe obżałowanych żydów wskazaną, urzędownie przez imé pana Szumskiego—podstolego y podwoiewodzkiego wojewodztwa Wilenskiego bez żadnego bronienia y contradycyji wielmożnemu imci panu Koszyczczowi—pisarzowi ziemskiemu Wilenskiemu y imci panu Moksiewiczowi—koniuszemu Wilenskiemu podaną intromittowaną y przez czas niemały w possessyi żałuiących będącą, niesłusznie, gwałtownie bezprawnie, znieważaiąc dekreta oczewiste, to jest część pewną oney odebrali, expulsią z oney uczynili y iuż w dzierzeniu obżałowanych Gordonowiczów zostaię, a z tey części należy aktorom co

rok złotych dwieście dziewiędziesiąt, a od roku tysiąc siedmsetnego pierwszego naymniejszey rzeczy, także osobliwie z kromu y mieszkania inszego dotąd czynszu niewypłacili y płacić niechcą, dekreta trybunalskie, list podawczy znieważyli, kamienicę odebrali, zruinowali, expulsią z oney uczynili. Zaczym dekretów trybunalskich wszystkich, pod datami w nich wyrażonemi z całym kahałem Wilenskim ferowanych, y listami obwieszczym, podawczym, intromissią, possessyą y innemi wszystkimi dokumentami, ze wszystką w nich inserowaną rzeczą do utwierdzenia kamienicy, a naybardziej części oney, która w dzierzeniu obżałowanych Gordonowiczów zostaię y z której expulsią udziałana, vigore constitucyi seymowych y ordynacyi tryb. w. x. L. ante omnia do reindukowania y przysądzenia, lub summy dekretami przysądzoney y w listach podawczych wyrażoney, także w dekretach inserowanej, do zapłacenia szkod, noviter spendowanych y za zruinowanie, albo raczey od roku tysiąc siedmsetnego pierwszego zaległego y nieoddawanego czynszu z części tey, którą obżałowani Gordonowiczowie trzymaią, także z mieszkań y kromów, z których dotąd żałuiące żadnego pożytku niemaia przez wszystkie lata dzierzenia swego czterech tysięcy dziewięciudziesiąt złotych do wrócenia y zapłacenia, a za udziałaną expulsią banicyi wieczney y jako infamissów y z infamissami spółkuiących, takoz infamii et paenam colli, z wolnym onych na każdym miejscu poścignieniem, złapaniem y exekucyji na osobach y dobrach onych, przez kturyżkolwiek urząd uczynieniem do wskazania y innych paen, oraz o szkody y paeny prawne chcąc prawem czynić y paen prawnych requirować, zostawiwszy ieszcze o dalsze praetensye dla zapozwania obżałowanych y tey żaloby meliorowania saluum ius, teraz tylko o to obżałowanych żydów przed nas sąd zapozwali. Do której sprawy na dniu dwudziestym siódmym Maji po przydaniu pozwanym żydom Gordonowi y Gordonowiczowi na zarzuczone a

parte actorea dwie infamie trybunalskie do pokazania locumstandi za patrona pana Iana Fiedorowicza, item po braniu tey sprawy dnia siódmego Iunij na ugode, na terminie dzisieyszym wysz na dacie pisanym, za przywołaniem ienerala stron do prawa od aktorów patron ichmw, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imć p. Stefan Frackiewicz—krayczy Upitski, ku oczewistey rozprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie przeciwney nieuczynili; zatym wysz rzeczony aktorów patron podanego obżalowanym żydom oczewisto w ręce wychodzącym z szkoły żydowskiej przez ienerala Thomasza Iowcia pozwu, zeznaniem oczewistym przed wielm. imć panem pisarzem sądów naszych uczynionym, słuszenie, prawnie dowiodszy, pilność trojga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz wyż mienioną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przy zapisach obligacyjnych, in rem aktorów przereczonych służących, wiele w teysprawie zaszłych oczewistych niestannych trybunalskich dekretów, mianowicie: pierwszy dekret trybunału Wilenskiego z aktoratu imć pana Moksiewicza—koniuszego Wilenskiego, z żydami synagogi Wilenskiej, pod datą roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego, msca Iulij dwudziestego czwartego dnia w Wilnie ferowany, gdzie po wyszłych wielu dillacyach dla concluzyi tych żądow remissa stanęła do Mińska, w Minskim zaś trybunale, gdy za pomienionym oczewistym remissynym Wilenskiem dekretem ta sprawa wytoczyła się, wyszłych tam wszystkich dillacyach, trybunał w. x. Litew. z oczewistey controwersy y w samey rzeczy dekret swoy ferując, uchylwszy listy żelazne, przywileie od królów ichmów ad male narrata y commissie przez żydów otrzymane, uwolniwszy ex clementia iudicij żydów od zarąk w zapisach założonych, a zatym też nieodsylając na commissią y calculacją respktem de-

solacyey, aby ciż pozwani żydzi samę kapitalną summę, to iest osm tysięcy sto złotych pol. za niedziel cztery od daty takowego dekretu imć panu Moksiewiczowi—koniuszemu Wilenskiemu, tamże przed sądem wypłacili nakazał. In casu nieoddania y niedosyc uczynienia temu to oczewistemu dekretowi, wszystkie zareki y paeny w zapisach wyrażone wskazawszy y ipso facto uznawszy, tam że zatym, gdy termin exolucyey oczewistym dekretem pod paenami nakazaney przypadł, obżalowani żydzi synagogi kahału Wilen. niestawali, satisfactyi nie uczynili, oczewistemu dekretowi sprzeciwili się, y tak wzdani są in paenas legum, z przysądzeniem imć panu Moksiewiczowi trzydziestu siedmiu tysięcy, z mocną exekucją y infamią, iako to obszerniey dekret trybunału Minskiego w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmym, msca Septembra dwudziestego czwartego dnia ferowany w sobie wyraża. Po takowym trybunalskim dekrecie imć pan Szumski—podwoiewodzi Wilenski, za użyciem od imć pana Moksiewicza według dekretu trybunalskiego pomienionego za summę trzydziestcie siedm tysięcy w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętym, msca Maia trzynastego dnia kamienicę Sztulbinską alias Topnice, w possessyi pozwanych żydow będącą, imć panu Moksiewiczowi do possessyey ze wszystkimi przynależnościami podał, któremu y sami żydzi podaniu nie contradikowali, one libere przyieli y ustąpili kamienicy, upraszając ieno, ex quo summie przysądzoney nie correspondowała ta kamienica, aby na innych ich dobrach nie była czyniona exekucya. Obiół tedy imć pan Moksiewicz tę kamienicę in pacificam possessionem, gdzie stante imći possessione przyłączył wielmożny imć pan Koszczycz—pisarz ziemski Wileński swoią summę za obligiem winną y swoje przewody na teyże kamienicy, y tak ichmść w spolney zostawali possessyey, za których ichmć possessyey, gdy w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętym ichmść xięża iezuici Wilenscy Święto-Ian-

scy prawo z temiż żydami o summę sobie winną wiedli y gdy na wszystkich obżałowanych dobrach wskazy otrzywać chcieli, tedy dekretem z oczewistej kontrowersyi w trybunale w. x. Lit. ferowanym, kamienica ta w possessyey ichmm będąca od wszystkich wskazów uwolniona y ochroniona została, podobnym sposobem w tymże roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, dnia dwudziestego ósmego Augusta, z aktoratu imię pana pisarza ziemskiego Wilenskiego y imię pana Moksiewicza—koniuszego Wilenskiego, z temiż synagogi Wilen. żydami, gdy się w trybunale Wileńskim agitowała sprawa, stanęła approbata pierwszych dekretów y possessycy kamienicy przerzeczoney y też kamienica od wszelkich wskazów uwolniona iest; antecedenter zaś w tymże roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Maia dwudziestego piątego dnia wielm. imię pan pisarz Wilenski ziemski otrzymał na tychże żydach synagogi Wilenskiej seorsive z aktoratu swojego dekret w trybunale Wileńskim, z wskazem summy sześciu tysięcy dwóchset złotych polskich, za tymże dekretem spolnie z imię panem Moksiewiczem—koniuszym Wilenskim, wszedł w possessyą przez podanie urzędowe pomienioney kamienicy Stulbinskiej, alias Topnica, po takowych dekretach y urzędowych podaniach, gdy pomienieni actores in pacifica possessione zostawali aż do roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, tandem pozwani niewierni żydzi sensim podstępnie y nierazem żałującego wybiiając z possessyey tey kamienicy, naprzod Gordonowiczowie oponowawszy część pewną tey kamienicy, ani z oney ustąpić, ani żadnego czynszu dawać niechcieli y przy swoim uporze utrzymowali się, per consequens y drudzy tam mieszkający żydzi, ani od mieszkania, ani od kromów trzymających pensyey roczney płacić poprzestali y żadnym sposobem z requisicyą delatorów płacić ani ustąpić niechcieli y niechęcią, przez co iawną expulsją, znieważając oczewiste y niestanne trybunalskie dekreta uczynili y czynią. O co

oraz o niepłacenie czynszów od roku tysiąc siedmsetnego pierwszego protestacye in tempore do xiąg urzędowych zanesione przy wysz specyfikowanych dokumentach, zapisach obligacyinych, dekretach oczewistych y niestannych trybunalskich, z listami poiezdżemi y podawczemi urzędowemi produkowawszy, wzdania pozwanych żydów synagogi y kahału Wilenskiego, ponieważ po dylaciach zażywanych do prawa niestawaia, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy, a z tym wysz pomienionych zapisów, dekretów oszewistych y niestannych trybunalskich, tak z aktoratu wielmożnego imię pana pisarza ziemskiego Wilenskiego, iako też z aktoratu imię pana Moksiewicza—koniuszego Wilenskiego otrzymanych z banicyami y infamiami, wskazami, z listami doiezdżemi y podawczemi urzędowemi, wespoł z possessyą ichmm. tey kamienicy stwierdzenia y przy nienaruszney mocy zachowania, od wszelkich wskazów ochronienia y wiecznie uwolnienia, incontrarium zaś listów żelaznych, protekcyinych, y innych obron przez wymyslne sposoby pozwanych żydów, in praeiudicium dekretów trybunalskich wynaydzionych, skassowania y annihilowania y tey samey kamienicy całej z domami, kromami y wszystkiemi przynależnościami do realney delatorów possessyey per reinductionem przysądzenia, przytym summy za zapisami winney y pierwszemi dekretami przysądzoney, mianowicie wielmożnemu imię panu pisarzowi ziemskiemu Wilenskiemu przysądzoney summy sześciu tysięcy dwóchset złotych, za niefruktifikowanie z części kamienicy imięci należącey dwóch tysięcy złt. pol. za expensa prawne sta złotych, winy gwałtowney y expulsyiney czterdziestu kop groszy litt. in summa ośmiu tysięcy czterechset złt. pol. wielmożnemu imię panu pisarzowi ziemskiemu Wilen., a imięci panu Moksiewiczowi—koniuszemu Wilenskiemu, takoz za zapisami z pierwszemi dekretami przysądzoney summy trzydziestu siedmiu tysięcy złt. pol., za niefruktifikowanie z tey kamienicy od czasu

expulsiey trzech tysięcy pięciuset złt., winy expulsyjne y gwałtowney czterdziestu kop. gr. litt., za expensa prawne trzechset złt. pol. in summa czterdziestu tysięcy dziewięciuset złt. pol. na pozwanych niewiernych żydach starszych y na całym kahale Wilenskim, na kamienicy Stulbinskiej alias Topnicy, w Wilnie będącej, na której pierwszemi dekrétami pomienione summy są przysądzone y też kamienica przez podanie urzędowe w possessyą żałując. ichmć oddana y intromittowana, a że też kamienica summom ichmć pp. delatorom przysądzonym wysz specyfikowanym nie corresponduje, tedy y na innych tychże żydów kamienicach, domach, kromach, towarach, handlach, z wolnym onych na każdym mieyscu areztowaniem, w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym takż onych łapaniem y sequestrowaniem, a za expulsyą, a w tym za iawne sprzeciwienswo y zniewagę wielu in antecessum zaszłych oczewistych y niestannych dekretów y podaniu urzędowemu podług żaloby aktorów, iako dawnych zastarzałych infamissów y z infamissami spółkujących, na infamią, na garło y na łapanie przereczonych żydów niewiernych wszystkich synagogi y kahału Wilenskiego, wielmożnemu imści panu pisarzowi ziemskiemu Wilen. y imć panu Moksiewiczowi—koniuszemu Wilenskiemu wskazania, ad publicandum ienerała przydania, a tak dla podania per reinductionem w realną żałujących aktorów possessyą, kamienicy Stulbińska alias Topnica nazwaney, z której expulsya uczyniona, iako też dla uczynienia mocney, nieoglądaiąc się na żadne bronienia, ceduły, gleyta, rescrypta, pozwy ad cassandum wyniesione, listy żelazne y na żadne inne obrony y protekcye y obrony iakież kolwiek, iako po tak wielu oczewistych y niestannych zaszłych dekretach, po podaniu urzędowym, a zatym po stałym sprzeciwienstwie y udziałaney zniewadze tych wszystkich dekretów y podania urzędowego exekucyey, tudzież dla poścignienia y łapania samych osob, iako na garło osądzonych, dla uczynienia

nad onemi przez mistrza exekucyey do iasnie wielm. wielm. ichmć. pp. wojewodów, starostów, chorążych, tudzież do nrzędów ziemskich lub grodzkich y rotmistrzów wiodztwa Wilen. Trockiego, powiatu Oszmianskiego, Lidzkiego, Wilkomierskiego y innych wszelkich wojewodstw y powiatów, urzędów, których sobie strona użyc zechce, mota nobilitate, z założeniem contra non exequentes officiales paen privationis officii u nas sądu affektował y dopraszał się. A tak my sąd w tey sprawie wielmożnego imści pana Michała Koszczyca—pisarza ziemskiego Wilenskiego y imć pana Wawrzynca Wincentego Moksiewicza—koniuszego Wileńskiego, bacząc to, iż niewierni żydzi Wulf Jarochimowicz, Moyżesz Samuelewicz Izak Nauchowicz, Izak Samuelewicz, Uriasz Dawidowicz, Pinkas Abramowicz, Marek Bernatowicz, Salomon Pinkasowicz, Marek y Kiwa Gierszonowiczowie, Nachim Moyżeszowicz, Moyżesz Izakowicz, Iudka Moyżeszowicz, Aron Gordon Doktor y synowie iego Michał, Zelman y Pinkas Gordonowiczowie y wszyscy żydzi starsi kahału Wileńskiego, będąc o rzecz wysz wyrażoną przed nas sąd zapozwanemi, po dylacyach zażywanych, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem niestawali y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowej nieuczynili, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym wysz pomienione zapisy, dekreta oczewiste y niestanne trybunalskie, tak z aktoratu wielmożnego imć pana pisarza ziemskiego Wilenskiego, iako też z aktoratu imści pana Moksiewicza—koniuszego Wilenskiego otrzymane, z banicyami y infamią, z wskazami, listami poieżdzemi y podawczemi urzędowemi, wespoł z possessyą ichm tey kamienicy in toto utwierdzamy y przy nienaruszney mocy zachowujemy od wszelkich wskazów ochraniamy y wiecznie uwolniamy. In contrarium zaś listy żelazne, protekcyine y inne obrony, przez wymyślne sposoby pozwanych żydów in praeiudicium

dekretów trybunalskich wynajdzone kasuiemy y annihiluiemy y tę samę kamienicę całą z domami, kromami y wszystkimi przynależnościami do realney delatorów posessyi per reinductionem przysądzaemy, przytym summy winney, za zapisami y pierwszemi dekretami przysądzoney, mianowicie wielm. imć panu pisarzowi ziemskiemu Wilen. przysądzoney summy sześć tysięcy dwieście złt., za niefruktifikowanie z części kamienicy imć należącej dwóch tysięcy złt. poll., za expensa prawne sto złotych, winy gwałtowney y expulsiney czterdzieście kop gr. litt., in summa ośm tysięcy czterysta złt. pol., wielm. imć panu pisarzowi ziemskiemu Wilenskiemu, a imć panu Moksiewiczowi—koniuszemu Wilen. takż zapisami y pierwszemi dekretami przysądzoney summy trzydzieście siedm tysięcy złt. pol., za niefruktifikowanie z tej kamienicy od czasu expulsi trzy tysiące pięćset złotych, winy expulsiney y gwałtowney czterdzieście kop gr. litt., za expensa prawne trzysta złt. pol., in summa czterdzieście tysięcy dziewięćset złt. pol., na pozwanych niewiernych żydach starszych y na całym kahału Wilenskim, na kamienicy Stubinskiej alias Topnicy w Wilnie będącej, na której pierwszemi dekretami pomienione summy są przysądzone y ta kamienica przez podanie urzędowe w posessyą żałujących ichmć oddana y intromittowana, ale ta kamienica summom ichmć panom delatorom przysądzonym, wyż specyfikowanym nie corresponduie, tedy y na innych tychże żydów kamienicach, domach, kromach, towarach, handlach, z wolnym onych na każdym mieyscu areztowaniem, w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym takż onych łapaniem y sequestrowaniem, a za expulsyą y w tym iawne sprzeciwienie y zniewagę wielu in antecessum zasłych oczewistych y niestannych dekretów y podaniu urzędowemu podług żałoby aktorów, iako dawnych zastarżanych infamissów y infamissami spółkuiących na infamią, na garło y na łapanie przereczonych wszyt-

kich niewiernych żydów synagogi y kahału Wilenskiego, wielm. imć panu pisarzowi ziem. Wilen. y imć panu Moksiewiczowi—koniuszemu Wilen. wskazuiemy, ad publicandum ienerała przydaiemy. A tak dla podania per reinductionem w realną żałujących aktorów posessyą kamienicę Stublinską alias Topnicą nazwaną, z której expulsiya uczyniona; iako też dla uczynienia mocney, nieoglądaiąc się na żadne bronienia, ceduły, gleyta, reskrypta, pozwy, ad cassandum wyniesione listy żelazne y na żadne inne obrony protekcyey y ochrony iakież kolwiek, iako po tak wielu oczewistych y niestannych zasłych dekretach, po podaniu urzędowym, a zatym po stałym sprzeciwienstwie y udziałaney zniewadze tych wszystkich dekretów y podania urzędowego w ostatnim stopniu prawa exekucyi, tudziesz dla poścignienia y łapania samych osob, iako na garło osądzonych, dla uczynienia nad onemi przez mistrza exekucyey do iasnie wielm., wielm. ichmć pp. woiewodów, starostów, chorążych, tudzież do urzędów ziemskich lub grodzkich y rotmistrzów wwdztwa Wilen. Trockiego, powiatu Oszmianskiego, Lidzkiego, Wilkomir. y innych wszelkich woiewodztw y powiatów, urzędów których sobie strona użyć zechce, mota nobilitate, założywszy contra non exequentes officiales paenas privationis officij odsyłamy. A gdy dzień szósty msca Iulij anni praesentis przypadł, tedy ienerał Tomasz Iowć, dość czyniąc prawu y dekretowi naszemu, niewiernego Wulfa Iarochimowicza, Moyżesza Samuelewicza, Izaka Nauchowicza, Izaka Samuelewicza, Uryasza Dawidowicza, Pinkasa Abramowicza, Marka Bernatowicza, Salomona Pinkasowicza, Marka y Kiwa Gierszonowiczów, Nachima Moyżeszowicza, Arona Gordona Doktora y synów iego Michała, Zelmana, y Pinkasa Gordonowiczow y wszystkich żydów starszych kahału Wilen. za infamissów w izbie sądowey et in foro publico obwołał, ogłosił y relacyą publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zez-

nał. Która sprawa jest do xiąg głównych trybunalnych w. x. Lit. zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 346, за 1709 г., л. 117.

№ 186.—1709 г. Юля 17.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Владиславу Прошенскому долгу и судебныхъ издержекъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiątego mca Iulij siedmnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał ww. x. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dziewiąty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa ad instantiam imści pana instygatora sądów naszych, z delacyi imści pana Władysława Proszenskiego—koniuszego Minskiego y ieymści pani Maryanny Masłowskiej Władysławowej Proszenskiej—koniuszyny Minskiej—małżonków, z niewiernemi żydami starszemi synagogi kahału Wileńskiego Izakiem Eliaszewiczem y Alexandrem Markowiczem, doczesnemi wiecznemi banitami y powrotnemi infamissami y całym gminem żydami kupcami Wileńskimi, w spolney radzie y namowie z sobą będącemi, in complicitate zostającemi, za zakazem mieniając o to, iż gdy wielmożny imść pan Andrzej Michał Iuraha—sędzia grodzki powiatu Oszmianskiego, za dekretem trybunalskim, w sprawie y z aktoratu żałujących aktorów, na obżałowanych niewiernych żydów, pod datą w nim wyrażoną otrzymanym, po podanym od siebie we czterech niedzielach przez ienerała obwieszczeniu na exekucją w roku terazniejszym wyż mienionym, mscia Maia dwudziestego dziewiątego dnia do szkoły y całego kahału Wileńskiego, z stroną szlachtą wyż mienioną y z ienerałami porządkiem prawnym

ziechał, tedy obżałowani żydzi, iako sami niestawali, summy tym dekretem żałującym aktorom przysądzoney ośmiu tysięcy pięciuset ośmiudziesiąt złotych polskich nieoddawali, nieodzywali się y niebronili. Tedy wielm. im. pan sędzia do oddania summy wyż mienioney y nagrodzenia expensów prawnych, do uspokoienia we wszystkich praetensyach szkołę, kamienicy, domy, kromy, szpichlerze żałującym delatorom za wskaz summy wyż wyrażoney w reinductią podał y one pieczęcią swą popieczętować rozkazał, iakoż zarazem popieczętowano. A potym zaraz obżałowani żydzi, starsi synagogi Wilenskiej, nierespektując na prawo pospolite, constitucye seymowe y coaequationes iurium, surowie na takowych kolatorów opisane, zniósłszy się z całym gminem, iawnie sprzeciwiając się temu wyż mienionemu dekreutowi, czyniąc na postpozycją onego, pieczęci gwałtownie, gromadnie z gminowemi wielą żydami zgromadzonemi, sobie dobrze imiony y nazwiski wiadomemi, pooddzierali, szkołę odpieczętowali y w swą possessyą, mimo podanie przez imć pana sędziego żałującym delatorom w reinductią, per vim odebrali, gwałt, expulsją, bezprawie, violentią, excess y iawny zbytek pod sądzącemi się sądami naszymi głównego trybunału popełnili, o to chcąc żałujące z niewiernemi żydami starszemi kahału synagogi Wilen. y całym gminem onych, kupcami żydowskiemi wileńskimi prawem czynić y dochodzić, do approbaty wszystkich dekretów trzech y posledniejszego wysz mienionego sądu naszego głównego trybunalskiego dekretu, z listami poiezdzemi urzędowemi y ze wszystkim w tey sprawie uroszczonym prawnym procederem y vigore onego do wskazania summy tym dekretem żałującym delatorom wskazaney y przysądzoney, ośm tysięcy pięćset ośmdziesiąt złotych polskich, do wskazania win excessowych, szkód, nakładów y dalszych paen prawnych, a samych obżałowanych powtóre na łapanie, na gardło y poty w więzieniu trzymanie, poko żałującym delatorom we wszystkim za praeten-

sye wszystkie finalna stanie się satisfactia. Tudzież za sprzeciwienie y postpositię wysz mienionemu dekretowi do wskazania, za oddarcie pieczęci, iako już doczesnych, wiecznych banitów y powtórnych infamisów, za expulsją z szkoły uczynioną na powtórna doczesną, wieczną banicie y na trzecią infamią, gminu zaś całego, iako z wami starszemi in conducto idącego y in complicitate zostaiącego, za spolnie popelniony excess do wskazania na łapanie, na gardło y na infamią, do przysądzenia szkoły ze wszelkimi dobrami obżałowanych leżącemi, ruchomemi, summami pieniężnymi, gdzie y u kogokolwiek będącemi, kamienicami, domami, kromami, szpichlerzami, towarami londem y spławem wodnym prowadzącemi, w reinductią powtórna, z wolnym onych aresztowaniem, pieczętowaniem, tamowaniem, na każdym miejscu braniem, a samych do prywatnego więzienia, do uczynienia satisfactyi, osadzeniem, trzymaniem, do nakazania mocney y nieodwłoczney, mota nobilitate, exekucyi powtorney, nieoglądaiąc się na gleyta, listy żelazne, protekcyę, z uchyleniem onych na stronę, iako to excusuiąc się faktorstwem y innych wszelkich obiectyi, quocunque titulo nazwanych, wynaydzionym sposobem, na prolongacją s. sprawiedliwości y na wielką szkodę delatorów wynaydzionych y na żadne ni od kogo bronienie exekucyi udziałaniem, iako to czasu prawa szerzey ustnie przez controversią patrona proponowano y dowiedziono będzie, żalujące delatores przed nasz sąd intentowali actią. Na terminie tedy niniejszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od żalujących aktorów patron ichm, za mocą sobie do tey sprawy daną imć pan Stefan Frackiewicz—krayczy Upitski, ku oczewistey rozprawie stawał, a pozwane osoby, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili; zaczym wysz rzeczony aktorów patron podanego obżałowanym osobom tu w miescie i. k. mści

Wilenskim przy szkole oczewisto w ręce przez ienerała Michala Iarzewskiego zakazu, przyznaniem onego oczewistym przed wielm. imć. p. pisarzem koła sądow naszych uczynionym słuszenie prawnie dowiodszy y žalobę z onego o rzecz wysz wyrażoną przełożywszy, w dalszym postępku prawnym produkował przed nami sądem cztery dekreta sądu głównego trybunalnego, ieden w roku tysiąc siedmsetnym wtórym, msca Decembra wtórego dnia w Wilnie z iednym imć xiędzem Szostowickim, z wzdaniem na banicyą doczesną, drugi w roku tysiąc siedmsetnym czwartym, msca Octobra piętnastego dnia w Minsku, trzeci w roku tysiąc siedmsetnym piątym, msca Iulij pierwszego dnia ze wszystkimi obżałowanemi, z wzdaniem na infamią w Wilnie, a czwarty w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym ósmym, msca Oktobra dziesiątego dnia także w Wilnie, z wzdaniem na powtórna infamią, przez żalujących aktorów na obżałowanych otrzymane, którymi to dekretami, a mianowicie poslednieyszym tryhynalnym wielkiego xięstwa Litewskiego, za niestaniem obżałowanych przed sobą do prawa w roku zawitym na upad w rzeczy wzdawszy, summy ośm tysięcy pięćset ośmdziesiąt złt. pol. wskazał y na odprawę za pomienoną summę do iasnie wielmożnych ichm panów woiewodów, starostów, chorążych, pułkowników, rotmistrzów, urzędów ziemskich grodzkich woiewodztwa Wilenskiego y innych, którego sobie strona do tey sprawy użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych paeny prawne odesłał, iako to wszystka rzecz w tym dekrecie wyrażona iest. Vigore ktorego dekretu, gdy za uzyciem od aktorów wielm. imć. pan Andrzej Michał Iuraha—sędzia grodzki powiatu Oszmianskiego, po podanym od siebie wczesnie od niedziel cztery obwieszczeniu, w roku tysiąc siedmsetnym dziewiątym, msca Maia dwudziestego dziewiątego dnia, do kahału y szkoły obżałowanych żydów Wilenskich porządkiem prawnym z ienerałami y stroną szlachtą zjechał, tedy obżałowani żydzi, iako sami

niestawali, summy tym dekretem żałującym aktorom przysądzoney ośmiu tysięcy pięciuset ośmiudziesiąt złt. pol. nieoddawali, nieodzywali się y niebronili exekucyi, wielmożny imć pan sędzia, do oddania summy wyż mienioney y nagrodzenia expensów prawnych, do uspokojenia we wszystkich praetensiach, szkołę, kamienicę, domy, kromy, szpichlerze żałującym delatorom za wskaz summy wysz wyrażoney w possessyą podał y one pieczęcią swą popieczętować rozkazał, iakoż zarazem popieczętowano. Na dowod czego list poiezdzy podawczy uwiązczy, urzędowy, pod datą tegoż roku autentice wydany, produkował, przy tym produkował y czytał przed nami sądem protestacyą z relacyą ieneralską do xiąg urzędowych pod datą w nich wyrażoną na obżałowanych żydów starszych kahału Wilenskiego y cały gmin żydów kupców Wilenskich o to, iż oni po podaniu przez imści pana Iurahę—sędziego grodzkiego Oszmianskiego, wysz mienioney szkoły z kamienicami, domami, kromami, szpichlerzami żałującym, zapieczętowawszy swoją pieczęcią, w possessyą, zniosszysy się potym zaraz z całym gminem, iawnie sprzeciwiając się temu to wysz mienionemu sądu głównego trybunalnego dekretowi, czyniąc na postpositią onego, pieczęci gwałtownie gromadnie z gminem wielą żydami zgrupadzonemi, sobie dobrze imiony y nazwiski wiadomemi, pooddzierali, szkołę odpieczętowali y w swą possessyą mimo podanie przez imć pana sędziego żałującym delatorom per vim odebrali, gwałt, expulsyą, bezprawie, violentią, excess y iawny zbytek pod sądzącemi się sądami naszemi głównego trybunału (popelnili), zanesione y ekstrakami z tych xiąg wyięte, po których produkowaniu wzdania pozwanych osob, poniewasz do prawa niestawiają, iako prawu nieposusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym według prawa, żaloby pozwney, wysz produkowanych dekretów sądu głównego trybunalnego przez aktorów na obżałowanych osob w Wilnie y w MinSKU otrzymanych, z baniciami doczesnemi,

wiecznemi y infamiami, z wskazami w nich wyrażonemi, z trzema poiazdami urzędowemi, exekucyami y całym procederem, do daty tego dekretu naszego zaszłym y uroszczonym, iako słusznych y prawnych we wszystkich punktach y paragrafach nienuaruszenie utwierdzenia y przy mocy zachowania y onych według zaczętego postępkuprawnego do exekucyi przywodzić pozwolenia, summy tym dekretem sądu głównego trybunalnego poslednieyszym przysądzoney ośmiu tysięcy pięciu set ośmiudziesiąt złt. pol., gwałtu pospolitego, z winą expulsyją, po dwudziestu kop czterdziestu kop groszy, za expensa prawne recenter w tey sprawie spendowane trzechset złotych polskich, na pozwanych obżałowanych niewiernych starszych żydach kahału Wilenskiego, na szkole onych y na całym gminie żydach Wileńskich, kupcach, domach, kromach, handlach, towarach, londem y szałwem wodnym prowadzących, kamienicach, mogiłach, z wolnym areztowaniem samych y towarów onych po targach, iarmarkach, przy karczmach y na każdym mieyscu zabieraniem, samych do więzienia braniem y póty w więzieniu trzymaniem, aż póki delatorom satisfactia stanie się, a samych żydów starszych kahału Wilenskiego na trzecią infamią, iako podwakrotnych infamissów y całego gminu żydów kupców Wilenskich, in complicitate z żydami starszemi zostaiących, za popełniony excess w oddarciu pieczęci od szkoły y kromów, domów, kamienic, na postpositią sądów naszych y imć pana sędziego grodzkiego Oszmianskiego, collegi naszego, na infamią, na łapanie y na gardło żałującym aktorom wskazania y exnunc podług prawa coaequationis za infamissów uznania y dla publikowania tych infamij ienerala sądowego przydania, a iako na pócignienie y łapanie pomienionych żydów starszych kahału Wilenskiego y całego gminu żydów kupców Wilenskich, dla uczynienia na wszelkich dobrach onych mocney a nieodwłoczney, nieoglądaiąc się na żadne ni odkogo bronienie, gleyta, rescrypta, ceduly

litispentia, listy żelazne y ni na żadne quocunque titulo nazwane obrony, protekcy y dobrodzieystwa prawne, mota nobilitate, do iasnie wielm. ichmw panów wojewodów Wilenskiego, ichmw pp. starostów, chorążych, rotmistrzów, tudziesz do urzędu ziemskiego grodzkiego wojewodztwa Wilenskiego y innych wszelkich tych wdztw y powiatów także do ichmw pp. ekonomów, dzierzawców, zawiadowców majątności miast, miasteczek, gubernatorów, gdzie się dobra pozwanych okaza, a osoby onych złapane będą y którego sobie z urzędu do tey sprawy strona użyć zechce, z założeniem na urzędy nieposłuszne w nieuczynieniu exekucyey paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ad instantiam imc pana instygatora sądów naszych z delacy imé pana Władysława Proszenskiego—koniuszego Minskiego y ieymé paniey Maryanny Masłowskiej Władysławowej Proszeńskiej—koniuszyney Minskiej—małżonków, z niewiernymi żydami starszemi synagogi kahału Wilenskiego: Izakiem Eliaaszewiczem y Alexandrem Markowiczem—starszemi kahału synagogi Wilenskiej, doczesnemi wiecznemi banitami y powtórnikami infamissami y całym gminem żydami kupcami Wilenskiemi w spolney radzie y namowie z sobą będącemi, in complicitate zostaiącemi, za zakazem o rzecz wyżej w propositcy wyrażoną wyniesionym bacząc to, iż obżałowane osoby, będąc przed nasz sąd zapozwanemi za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem do prawa niestawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a zatym podług prawa žaloby, domawiania się y affektacyi strony powodowey patrona, dekreta sądu głównego trybunального przez aktorów na obżałowanych osob w Wilnie y Minsku otrzymane, z baniciami doczesnemi, wiecznemi y infamiami, z wskazami w nich wyrażonemi, z trzema poiazdami urzędowemi, exekucyami y całym procederem od daty tego dekretu naszego zaszłym y urosz-

czonym, iako słuszne y prawne we wszystkich punktach y paragrafach nienaruszenie utwierdzamy y przy mocy zachowujemy y one według zaczętego postępku prawnego do exekucyi przywodzić pozwalamy, summy tym dekretem sądu głównego trybunального poslednieyszym przysądzoną ośm tysięcy pięset ośmdziesiąt złotych polskich, gwałtu pospolitego z winą expulsyną po kop dwudziestu, kop czterdzieście groszy litewskich, za expensa prawne, recenter w tey sprawie spendowane, trzysta złotych, z wpisanym pamiętnym et cum lucris nam sądowi zapłaconym, wszytkiego summą ośm tysięcy dziewięset dziewiędziesiąt złotych polskich, na pozwanych niewiernych żydach starszych kahału Wilenskiego, na szkole onych y na całym gminie żydach kupcach Wilenskich, domach, kromach, handlach, towarach, londem y spławem wodnym prowadzących, kamienicach, mogiłach, z wolnym aresztowaniem samych y towarów onych po targach, iarmarkach, przy karczmach y na każdym mieyscu zabieraniem, samych do więzienia braniem y poty w więzieniu trzymaniem aż poki delatorom stanie się satisfactia, a samych żydów starszych kahału Wilenskiego iako powtórnych infamissów na trzecią infamią y całego gminu żydów kupców Wilenskich, in complicitate z żydami starszemi zostaiących, za popełniony excess w oddarciu pieczęci od szkoły, kromów, domów, kamienic, na postposicyą sądów naszych y za iawne dekretowi trybunalskiemu sprzeciwieństwo, które się evidentem z listów poiezdzych pokazało, na infamią, na łapanie y na gardło żałuiącym aktorom wskazuujemy y ex nunc podług prawa coaequationis za infamissów uznawamy y dla publikowania tych infamij ienerała sądowego przydaemy, a iako na poścignienie y złapanie pomienionych żydów starszych kahału Wilenskiego y całego gminu żydów kupców Wilenskich dla uczynienia na wszelkich dobrach onych mocney a nieodwłoczney, nieoglądaiąc się na żadne ni od kogo bronienie gleyta, rescrypta, ceduły, liti-

pendentią, listy żelazne y ni na żadną quocunque titulo nazwane obrony, protekcje y dobrodzieystwa prawne, mota nobilitate, do iasnie wielmożnych ichmć pp. wojewodów, wielmożnych ichmć pp. starostów, chorążych, rotmistrzów, tudzież do urzędu ziemskiego grodzkiego wojewodztwa Wilenskiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, także do ichmw panów ekonomów, dzierzawców, zawiadowców majątności, miast, miasteczek, gubernatorów, gdzie dobra pozwanych okażą, a osoby onych złapane będą y którego sobie z urzędów do tej sprawy użyć zechce założywszy contra non exequentes officiales, iako po tak wielu dekretach, onym sprzeciwieństwach y po ostatecznym przekonaniu prawem per privationem officii odsyłamy, a gdy dzień dwudziesty czwarty tegoż msca Julij anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Tomasz Jowć, dosć czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów starszych kahału Wilenskiego Izaka Eliaszewicza, Alexandra Markowicza y wszytkich żydów srarszych kahału Wilenskiego, tudzież cały gmin żydów kupców Wilenskich za infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał y relacją publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 346, за 1709 г., л. 417.

№ 187.—1709 г. Августа 9.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Гаспару Цѣхановичу долгу и судебныхъ издержекъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiątego, msca Augusta dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na try-

bunał w w-m x-ie Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dziewiąty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa i. p. Gaspara Ciechanowicza — czesznika Smolenskigo, z niewiernymi żydami starszemi kahału Wilenskigo nominatim Nachimem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Pinkowiczem, Żelkinem Boruchowiczem, Łazarzem Lewkowiczem, Boruchem Abramowiczem Fawiszem Iozefowiczem, Iochelem Izraelewiczem, Salomonem Dawidowiczem, Hirszą Berkowiczem, Michałem Gordonowiczem, a iegomość panem Michałem, Rafałem Szumskim—podstolim y podwoiewodzym Wilenskim y panem Iakubem Zelenackim—namiestnikiem grodu Wilenskigo, za pozwem mieniać o to, iż pomienieni żydzi starsi synagogi Wilenskiej, pożyczysz talarów bitych siedmset ieszcze w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątym u zeszłego w Bogu godney pamięci imć pana Iózefa-Michała Kuleszy—sędziego ziemskiego Smolenskigo, żałującemu y spolney successiey po wysz rzeczonym imć panu Kuleszu—sędzim ziemskim Smolenskim, dochodzącym consukcessorom, po zaszłej ugodzie z imć panem Ianem Stanisławem Kuleszą — starostą Oszkinkim, imć panu Ludwikowi Zaleskiemu y rodzonym siostróm imści ichmć pannóm Iohannie y Krystynie Zaleskim, imć panu Gabryelowi—woyskiemu Smolenskiemu y rodzonym braci y siostróm imć Otto Menkom, a imści panu Ciechanowiczowi także z bracią y siostrami—imć panem Ianem Konstantym Ciechanowiczem—łowczym Smolenskim, imć panną Zofią Ciechanowiczówną — łowczanką Smolenską, także ichmć pany Alexandrem, Władysławem y Kasprem Ciechanowiczami y siostrami onych Ciechanowiczównami po zeszłym z tego swiata imć panu Michale Ciechanowiczu—rodzicu onych z ugodliwego polubownego dekretu kompromissynego dostały, służącey y należącey summy wysz mienionej, od obżałowanych żydów na ten pomieniony oblig wziętey y porzyczonej; tedy żałujący

imé pan Ciechanowicz—czesznik Smolenski, iako spolny aktor y successor mając sobie część teyże summy należącą, wprzód imé panu Ludwikowi Zaleskiemu od spolnych wszystkich consuccessorów od obżalowanych za tym obligiem do pozyskania y odebrania tey summy daną moc, którą potym imé pan Zaleski imé panu Ciechanowiczowi, z otrzymanym dekretem u sądu surrogatorskiego Wilenskiego y wszelki proceder do tey sprawy należący, dla większości swoich własnych interessów, oddalając się z tych krajów włał y zrzekł się na osobę imé pana Ciechanowicza, który żalujący imé, czyniąc dla dobra wszystkich spolnych consuccessorów, za dekretem surrogatorskim Wilenskim, w roku tysiąc siedmsetnym piątym otrzymanym, żądał y dopraszał się executiey na pomienionych żydach y wszelkich dobrach onych w roku tysiąc siedmsetnym ósmym. Tedy, gdy z aktoratu żalującego imé przypadła sprawa przed sądem zamkowym Wilenskim, to iest przed obżalowanym imé panem Szumskim—podwoiewodzym Wilenskim, tandem imé pan podwoiewodzy Wilenski, że tak pieczętarzem do tego listu obligacyjnego zapisu iest, iako też y dekret surrogatorski na tych obżalowanych żydów ferował, żadney na tenczas nieczyniąc decisiey y za tym dekretem surrogatorskim swoim na żydach y dobrach onych executiey, wziół na deliberacją, niewiedzieć z iakowego prawa y potym bez wiadomości aktora obżalowany imé pan podwoiewodzy Wilenski, nad prawo pospolite y mimo dekretu sądu swego surrogatorskiego, żalobę odmienić obżalowanemu imé panu Zielenackiemu kazawszy, niewspominając condemnat na obżalowanych żydów, przez siebie ferowanych, któremi żalujący imé locumstandi żydom obżalowanym bronił infamissom nad prawo, obżalowany imé pan Zielenacki—namiestnik grodu Wilenskiego, za roskazem y nieprawną decizją imé pana podwoiewodzego, dekret ad favorem obżalowanym żydom pisząc, niby obwarował locumstandi, bo controwresią popisał dziwną, w samey

rzeczy niebyłą, przeciwną prawu y słuszności, czy sam to z swego upodobania, czyli też z iakowych innych przyczyn takowy nieprawny napisawszy dekret, na szkodę żalującego aktora i obżalowanego imé pana podwoiewodzego Wilenskiego podpisał, a żydom dla obrony dał, na który obżalowani żydzi fundament założywszy, aktorowi satisfakcyi nieczynili y nieczynią, protekcyą obżalowanego imé pana podwoiewodzego Wilenskiego zastaniając się; zacyzm, tak do utwierdzenia listu dobrowolnego obligacyjnego zapisu, iako też y dekretu surrogatorskiego Wilenskiego, z datą i rzeczą w nim wyrażoną za onym ferowanego, a do skassowania dekretu zamkowego, nieprawego, podstępnego, zwaryowanego, tudzież do wskazania paen na żydach podług zapisu y dekretu surrogatorskiego, a na obżalowanym imé panu podwoiewodzym Wilenskim, mimo prawo y wszelką słuszność za nieprawą decizją, także na obżalowanym imé panu Zielenackim o podstępnie napisany dekret nieprawny chcąc prawem czynić, z wolną melioracją tey żaloby y o szkody zapozwał. Do którey sprawy, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktora patron imé za mocą prawnie sobie do tey sprawy daną i. p. Michał Frackiewicz—podczaszy Smolenski, oczewisto stawał, a pozwani żydzi, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili; od imé pana podwoiewodzego Wilenskiego zaś y imé pana Zielenackiego odezawszy się patron imé pan Matheusz Broniec—podczaszy Wilenski, na ugode pozwolenia prosił, w czym patron partis actoreae nie contradicuiąc, podanego wszystkim obżalowanym ichmóm oczewisto w ręce przez ienerała i. k. mści Michała Iarzembowskiego, w mieście i. k. mści Wilnie będącym pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed imé panem pisarzem koło sądów naszych uczynionym słusznie prawnie dowiodszy y troyga wołania pilność strony swey na tym pozwie

napisaną okazawszy y żalobę aktora swego orzec wyż wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyiny zapis na siedmset talarów bitych od żydów starszych kahału Wilenskiego zesłemu z tego swiata imć panu Iózefowi Kuleszy — sędziemu ziemskiemu Smolenskiemu, pod datą roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątego, mca Aprila dwudziestego trzeciego dnia dany, a teraznieyszemu aktorowi z przyczyn w propositiey wyrażonych należący. Tudziesz dekret w surrogatoriey Wilenskiey w roku tysiąc siedmsetnym piątym, mca Nowembra dnia dwunastego, przez imć pana Ludwika Zaleskiego, ichmć pp. Gabryela Otto Menka y Iana Konstantego Ciechanowicza—łowczego Smolenskiego, na żydach starszych kahału Wilenskiego in contumaciam, z wzdaniem na banicią doczesną wieczną y infamią otrzymaną. A zatym y protestacją na wszystkich obżałowanych wysz wyrażonych o dekret nieprawny zamkowy do xiąg głównego trybunału od tegoż imć pana Ciechanowicza zanieśioną y ekstraktem pod datą roku tysiąc siedmsetnego dziewiątego, mca Maia wtórego dnia z tych xiąg wydaną, które produkuiąc dokumenta wzdania pozwanych żydów, ponieważ do prawa niestawiają, iako w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym dekretu zamkowego nieprawnie przez imć pana wojewodzego Wilenskiego z obżałowanymi żydami ferowanego, a przez imć pana Zielenackiego napisanego pod datą roku tysiąc siedmsetnego ósmego, mca Iulij dwudziestego dnia ze wszystką rzeczą w nim wyrażoną skasowania y annihilowania, zapisu zaś obligacyjnego od tych to żydów starszych kahału Wilenskiego danego y za onym dekretu w surrogatoriey Wilenskiey na tych to żydach in contumaciam przez wyż wyrażonych iemców otrzymanego, ze wszystkim procederem prawnym, approbaty, summy tym dekretem wskazaney dwóch tysięcy ośmiuset talarów bitych trzech tysięcy ośmiuset tynfów, za niepla-

coną dotąd kwotę od roku tysiąc siedmsetnego piątego od dnia dwunastego mca Nowembra z szkodami, nakładami prawnemi, recenter poniesionemi, trzech tysięcy tynfów na pozwanych wszystkich żydach starszych kahału Wilenskiego y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, domach, kromach, kamienicach, szynkach, handlach, towarach y na samych osobach, żonach, dzieciach y wszystkich successorach, tak starszych żydów, iako też całego gminu żydów kahału Wilenskiego, tudziesz y mogiłach, gdzie zmarłych żydów kahału Wilenskiego ciała swoy mają depozyt, takoz na szkole tych żydów, z wolney onym kromów y domów pieczętowaniem, a samych przereczonych pozwanych wyż wyrażonych żydów starszych kahału Wilenskiego, tak podług zapisu obligacyjnego, iako też y dekretu surrogatorskiego na infamią załużacemu imci na łapanie, do więzienia branie, wskazania, onychże podług prawa coequationis ex nunc za infamissów uznania, ienerała dla publikowania tey condemnaty przydania publikować y proklamować nakazania. A na odprawę za summę wyż wyrażoną y na łapanie tych żydów do urzędów ziemskich y grodzkich wojewodztwa Trockiego, Oszmianskiego y Lidzkiego, powiatów, oraz y innych wszelkich, których sobie strona do tey executiey użyć zechce, cum paenis in contravenientes odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie i. p. Gaspara Ciechanowicza—czesznika Smolenskiego, z wielmożnym i. p. Michałem Szumskim—podstolim y podwojewódzym Wilenskim y imć panem Jakubem Zielenackim, nieczyniąc żadnego na tenczas rozsądku, za wzięciem na ugodę tę sprawę in casum niedoyscia ugody do dalszego terminu prawnego dla przyjęcia między stronami, którym obrony prawne wcale zachowujemy, skuteczney rozprawy rokiem zawitym odkładamy. A z żydami starszemi kahału Wilenskiego, iako to Nachimem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Pinkowiczem,

Zelkinem Boruchowiczem, Łazarzem Lewkowiczem, Boruchem Abramowiczem, Fawiszem Józefowiczem, Jochelem Izraelewiczem, Salomonem Dawidowiczem, Hirszą Berkowiczem y Michałem Gordonowiczem, za pozwem o rzecz wyrażoną wyniesionym, bacząc to, iż obżalowane osoby będąc przed nas sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawiają; przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy; a zatym dekret zamkowy, iako nieprawny przez i. p. podwoiewodze go Wilenskiego z obżalowanymi żydami kahału wilenskiego ferowany, a przez imć pana Zielenackiego napisany, pod datą roku tysiąc siedmsetnego ośmego, dnia dwudziestego meca Iulii w Wilnie, ze wszyską rzeczą w nim wyrażoną, kassuiemy y annihiluiemy. Zapis zaś obligacyiny od obżalowanych żydów starszych kahału Wilenskiego dany, żałuiącemu aktorowi prawnie należący y za onym dekret w surrogatoriey Wilenskiej na tychto żydach obżalowanych in contumaciam przez wyż wyrażonych ichmw otrzymany, ze wszytkim procederem prawnym utwierdzamy y przy mocy zachowuiemy, summy tym dekretem wskazaney dwa tysiące ośmset talarów bitych trzy tysiące ośmset tynfów, za nieplacowaną dotąd kwotę od roku tysiąc stedmsetnego piątego, od dnia dwunastego meca Nowembra z szkodami, nakładami prawnemi recenter poniesionemi trzysta tynfów, a z wpisnym y pamiętnym, cum lucris nam sądowi danym, wszytkiego summą dwa tysiące ośmset talarów bitych szesć tysięcy ośmset tynfów y złt. pol. dziesięć szelągami, na wszytkich pozwanym żydach starszych kahału Wilenskiego, domach, kromach, kamienicach, szynkach, handlach, towarach, z wolnym onych ubiqui lokorum na żadne praszporty nieuważając areztowaniem y na samych osobach, żonach, dzieciach y wsytkich successorach, tak starszych żydach, iako też całego gminu żydów kahału Wilenskiego, tudziesz y na

mogilach, gdzie zmarłych żydów kahału Wilenskiego ciała swoy mają depozyt, takż na szkole tych żydów z wolnym oney kromów y domów pieczętowaniem y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, sumach pieneznych gdziekolwiek będących, a samych przerzeczonych pozwanym wyż wyrażonych żydów starszych kahału Wilenskiego tak podług zapisu obligacyinego, iako też y dekretu surrogatorskiego na infamią żałuiącemu imci, na łapanie y do więzienia branie wskazuiemy, onych że podług prawa coaequationis ex nunc za infamissów uznawszy, ienerała dla publikowania tey condemnaty przydaiemy, publikować y proklamować nakazuiemy, a na odprawę za sumę wyż wyrażoną—dekretem sądu naszego wskazaną y na łapanie tych żydów do urzędów ziemskich y grodzkich wdztwa Trockiego, Oszmianskiego y Lidzkiego powiatów, oraz y innych wszelkich, którego sobie strona do tey executiey użyć zechce, założywszy in contravenientes temu dekretowi naszemu dalsze paeny prawne odsyłamy; a gdy dzień czternasty meca Augusta roku terazniejszego przypadł, tedy ienerał Tomasz Iowć od nas sądu przydany, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi sądu naszego, żydów wszytkich starszych kahału Wilenskiego, iako to Nachima Moyżeszowicza, Moyżesza Pinkowicza, Zelkina Boruchowicza, Łazarza Lewkowicza, Borucha Abramowicza, Fawisza Józefowicza, Jocheła Izraelewicza, Salomona Dawidowicza, Hirszę Berkowicza y Michała Gordonowicza za infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał y publikował y tę publikacją a loco publikationis rediens iudicialiter zeznał. A z wielm. imć p-m Szumskim—podstolim y podwoiewodzym Wilenskim, także z imć panem Jakubem Zielenackim, gdy ta sprawa dla wielu innych spraw aż do zawierania się regestrów przypadkowych y przy zawarciu się onych przywołana bydż nie mogła, tedy my sąd onę przed nasz że sąd na cadentią nowogrodzką na początek tych sądów w termin sądzenia spraw wo-

iewodztwa Nowogrodzkiego, po trzecimwołaniu, na zaiutrz dla przyięcia między stronami, którym obrony prawne weale zachowuiemy, skuteczney rosprawy rokiem zawitym bez dilacy y krom przypozwu, ieno za tym dekretem naszym odsyłamy. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 346, за 1709 годъ, л. 1048.

№ 188.—1710 г. Марта 1.

Универсалъ В. Гетмана Литовскаго Людвика Поцѣя, о томъ, чтобы не воспрещали евреямъ хоронить покойниковъ своихъ на приобрѣтенномъ ими плацѣ за Виліей.

W roku tysiąc siedmsetnym dziesiątym, mēca Marca dwudziestego szóstego dnia.

Na urządzie i. kr. mści Grodzkim Wileńskim, przedemną Michałem Raphaelem Szumskim — podstolim y podwoiewodzym woiewodstwa Wileńskiego, stanowszy personaliter niewierny żyd Aron Zelmanowicz—instrument od iasnie Wielmożnego imć pana Pocięia, hetmana wielkiego W. X. Lit., rzeczą w nim niżey wyrażoną, kahałowi Wileńskiemu żydom na kopiszcze służący, opowiadał, pokładał y do akt xiąg grodzkich Wileńskich podał, którego takowy sequitur tenor: Ludwik Konstanty, na Włodawie y Rożance Pocię—hetman wielki w. x. Lit. Ratynski, Borcianski, Wołpiński, Punski, Kupiski etc. starosta, iasnie wielmożnym, wielmożnym ielmć panom senatorom, urzędnikom ziemskim, grodzkim, starostom, podstarościm, ieh dozorcóm y wszelkiey iuryzdykcyi w mieście Wileńskim będącym, także substitutom onych y wszelkiey kondycyi ludziom, wmm. panom y braci. Po zaleceniu chęci moich w laskę wmm. panów donoszę do wiadomości, iż prezentowane mi były od niaśniejszych królów Ielmć antecessorów in genere, żydom Wielkiego Xięstwa Litewskiego nadane y kon-

stitucyami seymowemi confirmowane na wolności kopiszczy, na grzebienie umarłych ciał żydowskich, do którego przywileiu stosując się, biore pod protekcją y obronę moją placy albo grunty na te kopiszcze przez żydów Wileńskich nabyte, za rzeką Wilią, w Wilnie będące, których upraszam Wmm. panów y braci, aby onym nie bronić, respektując na to, że in casu nie grzebienia ciał, których iuż iest tak wiele po domach, a to przez niepozwolenie gruntów na kopiszcze, czego Boże nie day, powietrza efektus ne subsequatur, czemu zabiegając do tych placów interesować by się nie trzeba. Ieżeli by zaś kto miał co pretendować do tych gruntów, albo placów, tedy nie gdzie indziej, ale aby u mnie samego, iako teraz protektora onych, sprawiedliwości dochodził, a ia submituję, według słuszności koźdemu sprawiedliwość udzielać; stanowi zaś rycerskiemu obu zaciągów y wszelkiey kondycyi serio przykazuję y mieć chęć, pod surowym wojskowym sądem, aby żadnych ekzakcyi, podatków, pod żadnym tytułem, z przerzeczonych placów y budynków, na nich będących, niewymagali, ani stanowisk odprawować ważyli się y we wszystkim według praw y przywileiów, im nadanych, zachowali się, co iterate surowie zalecamy intymuję, contrauentes tey woli moiey surowie sądzić irremisibiliter deklarując. Na co dla lepszey wiary przy pieczęci ręką się mą podpisuję. Dan Warszawie roku tysiąc siedmsetnego dziesiątego, mēca Marca pierwszego dnia. Instrumentu przy piszcęci podpis ręki temi słowy: Ludwik Pocię—Hetman Wielki W. X. Lit. Który to Instrument, za podaniem onego przez osobę wyż mienioną do akt, iest do xiąg grodzkich Wileńskich przyięty y wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго градскаго суда, кн. 4722 за 1708—1710 г. лист. 1265.

№ 189.—1710 г. Мая 19.

Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Виленскаго кагала къ инфамии и уплатѣ Степану Володковичу долгу и процентовъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dziesiątego, msca Maija dziewiętnastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w. x. Lit. wojewodstw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dziesiąty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa wielmożnego imć pana Stefana Wołodkiewicza—podsędka wojewodstwa Minskiego, z niewiernymi żydami Wulfem Janchowiczem, Moyżeszem Samuelowiczem, Uryaszem Dawidowiczem, Pinkasem Abramowiczem, Markiem Bernatowiczem, Salomonem Penchasowiczem, Markiem y Kuszem Gierszonowiczami, Nachimem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Izaakowiczem Iudką Moyżeszowiczem, Moyżeszem Eliassewiczem, Aronem Jozefowiczem Kłotkiem, Beniaminem Berlinem, Izaakiem y Jakubem Szmuelowiczami, Pinkasem Gruberenkiem, Załkinem Boruchowiczem, Aronem Aszerowiczem, Markiem Izraelowiczem, Hirszem Czarnem, Aronem Doktorem y bratem iego Lewkiem Gordonami y wszystkimi starszemi kała Wilenskiego, za pozwem przed sąd nasz wyniesionym, a to do zapisu własnego przez obżałowanych wszystkich danego, kturym to zapisem swym pod zarękami w nim wyrażonemi opisali się w Bogu zesłemu wielmożnemu imć panu Stefanowi Janowi Slizniowi—referendarzowi w. x. Lit. coroczno dawać z kamienic czterech na Jatkowey ulicy leżących prowizyą y u realną possessyą te kamienicy postąpili y intromittowali, przez jenerała urzędownie, a potym naruszając swoi zapis y popadając w zaręki, expulsią z tych kamienic udziałali y do kała swego znowu raz podawszy w possessyą przyłączyli, prowizyi przez lat kilka niedawali y gdy żałujący wielm. imć pan podsądek Minski,

iako aktor y possessor realny tey summy, do obżałowanych różnemi laty y w roku terazniejszym dla odebrania prowizyi sług swych zesłał, oddać, udawszy się w protekcyą Moskiewską, niechcieli; zacyz tedy żałujący wielmoż. imć pan podsądek, chcąc z obżałowanemi wszystkimi o zaręki w zapisie wyrażone, o prowizyą przez lat kilka przychodzącą do kalkulacy z oney, oraz reindukcy kamienic podług prawa y szkod nakładem win y paen prawnych na obżałowanych, na towarach y kamienicach dochodzić y requirować, zapozwał. Na terminie tedy niniejszym, na dacie wyrażonym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktora patron imć pan Matheusz Broniec, podczaszy Wilenski, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, oczewisto stawał, a pozwani żydzi kała Wilenskiego nie stawali y żadney wiadomosci o niestaniu swym sądowi y stronie swey nieuczynili, zatym ten że aktora patron podanego wszystkim żydom starszym kała Wilenskiego, z szkoły zydowskiey wychodzącym, przez ienerała Thomasza Iowcia oczewisto w ręcę pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielm. imć panem pisarzem koła sądow naszych uczynionym, słusznie y prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy, produkował zapis od obżałowanych żydow starszych kała Wilenskiego zesłemu wielmożnemu imć panu Stefanowi Janowi Slizniowi—referendarzowi w. x. Lit. w roku tysiąc szescsetnym dziewiędziesiątym szóstym na summę dwadzieście tysięcy, zawodząc y zastawiając kamienic żydowskich cztery w Wilnie będących, w zapisie eo nomine danym wyrażonych, dany, a teraz wiemożnemu imć panu Wołodkowiczowi—podsądkowi Minskiemu, służący y należący, z którego wszystkie vadia wyczytawszy, a nieoddania kapitału y niepłacenia prowizij od roku tysiąc siedmset szóstego oraz expulsyey z kamienic, protestacyą od akta zanesioną dowiodszy, według którego zapisu wzdając niewiernych żydow iako prawu nieposłusznych na upad w samey rzeczy

kamienic czterech, na Jatkowej ulicy leżących, które do possessij postąpili, a czyniąc z onych expulsją delatora per reinductionem przyłączenia, summy realney z troiakami zarękami z prowizją od roku tysiąc siedmsetnego szostego, z szkodami y expensami prawnymi przyłączenia, z wpisnym y pamiętnym, cum lucris, na pozwanych y na dobrach ich wszelakich, handlach, towarach y kamienicach, na samych osobach; a samych podług opisu na banicyą doczesną wieczną y infamią wskazania, ienerała sądowego do publikowania onych przydania, a iako na podanie tych kamienic czterech, na ulicy Jatkowej leżących, w reindukcyą żalującemu imsci, tak y na uczynienie skuteczney y nie odwłoczney za summę dekretem naszym wskazaną, na dobrach ich wszelakich y nad osobami onych exekucyi do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wojewodstwa Wileńskiego y innych wszelkich, za dolożeniem na przeciwnych temu dekretowi dalszych paen prawnych odestania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie wielmożnego imsci pana Stefana Wołodkowicza podsądka Minskiego, bacząc to, iż niewierni żydzi Wulf Jankowicz, Moyżesz Samuelowicz, Uryasz Dawidowicz, Pinchas Abramowicz, Marko Bernatowicz, Salomon Pinchasowicz, Marko y Kasza Gierszonowiczowie, Nachim Moyżeszowicz, Moyżesz Izaakowicz, Iudka Moyżeszowicz, Jozef Heliaszewicz, Aron Jozefowicz, Kłotka Benjamin Berlin, Izaak y Jakub Samuelowiczowie, Pinchas Gruberenk, Załkinow Boruchowicz, Aron Asserowicz, Marko Izraelowicz, Hirsz Czarny, Aron doktor y brat iego Lewko Gordonowie y wszyscy starsi kahału Wileńskiego, będąc o rzecz wyżej wyrażoną przed sąd nasz zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem do prawa nie stawali y żadney wiadomości o niestaniu swym nieuczynili; przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a według prawa, żałoby y domawiania się

patrona aktora, kamienicy cztery żydowskie w Wilnie summę dwudziestu tysięcy one-rowane y antecessorowi wielmożnego delatora w possessją podane, per reinductionem w realną tegoż aktora possessją przysądzamy, nie oddaney na zapis winney kapitalney summy z troiakami zarękami osmdziesiąt tysięcy złotych polskich, za prowizją od roku tysiąc siedmsetnego szostego, na rok po złotych tysiąc czterysta siedmdziesiąt siedym y groszy piętnascie, aż do terazniejszego czasu przychodzącą, pięciu tysięcy dziewięćset y dziewięciu złotych polskich, za szkody, nakłady prawne sta złotych polskich, z wpisnym y pamiętnym cum lucris in summa osmdziesiąt sześć tysięcy dwudziestu złotych polskich na pozwanych żydach y na towarach, kamienicach y na samych osobach z wolnym onych na każdym mieyscu arestowaniem, dobr y towarow zatrzymywaniem, samych osob łapaniem, y aż do satisfakeyi sequestrowaniem, kamienic, domow zaiezdzywaniem, a samych podług onych z opisu na banicyą wieczną y infamią wskazuiemy, ienerała sądowego do publikowania onych przydaiemy, a iako na podanie w reindukcyą wielmożnemu aktorowi kamienic czterech na ulicy Jatkowej będących, tak y na uczynienie za summę dekretem naszym wskazaną, na dobrach y osobach obżalowanych skuteczney y nieodwłoczney exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich, wojewodztwa Wileńskiego y innych wszelkich, ktorych sobie strona do tey exekucyi użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty pierwszy tegoż miesiąca anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądu wy Thomasz Iowć, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow Wulfa Jankowicza, Moyżesza Samuelowicza, Uryasza Dawidowicza, Pinchasa Abramowicza, Marka Bernatowicza, Salomona Pinchasowicza, Marka y Kuszę Gierszonowiczow, Nachima Moyżeszowicza, Moyżesza Izakowicza, Iudkę Moyżeszowicza, Moyżesza Heliaszewicza, Arona Jozefowi-

cza, Klotki Beniamina Berlina, Izaaka y Jakuba Samuelowiczow, Pinchasa Gruberę, Zalkina Boruchowicza, Arona Aszerowicza, Marka Izraelowicza, Hirsza Czarnego, Arona doktora y brata jego Lewka Gordonow y wszystkich starszych żydów kahału Wilenskiego w izbie sądowej et in loco publico za banitow wiecznych y infamisow obwołał, ogłosił y relacją publikacy swej, a loco publikationis rediens, iudicialiter zeznał, która sprawa do ciąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 347, за 1710 годъ, л. 286.

№ 190.—1711 г. Юля 8.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ еврейской Виленской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Михаилу Савицкому долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, msca Iulij ósmego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w. x. Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny iedynasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Michała Sawickiego—czesnika Wolkowyskiego, rotmistrza i. k. m. chorągwie trybunalskiej z niewiernemi żydami—Markiem Bernatowiczem, Markiem Gierszonowiczem, Nochimem Iakubowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Gabrielem Moyżeszowiczem, Ulfem Tonochowiczem—starszymi przeszłemi, tudzież starszemi miesięcznemi — Ulfem Szymonowiczem, Moyżeszem Michałowiczem, Dawidem Moyżeszowiczem, Iekiem Nochimowiczem, Hirszem Ianuszewiczem, Gierszonem Kiwowiczem y wszystkiemi żydami y pospolstwem całego kahału miasta i. k. mći Wilnia, za pozwem od aktora wyniesionym, o sprzecimiństwo dekretem dwom sądu głównego trybunalnego, iednemu po

roku tysiąc siedmsetnym pierwszym, msca Iulij cztyrnastego dnia, a drugiemu tysiąc siedmsetnego dziewiątego, msca Iulij szostego dnia, z aktoratu w Bogu wielebney ieymć panny Franciszki Szemertowny, na on czas przełożoney konwentu Wilenskiego y ieymć panny Ludowiki Komaiewskiej, iako aktorki zakonu świętego Franciszka, przy kosciele świętego Michała zostających, z obżałowanemi niewiernemi żydami starszemi y całym kahałem Wilenskim ferowanym, za któremi dekretemi gdy wielm. imć pan Michał Rafał Szumski—podstoli y podwoiewodzy Wilenski, po wydanym od siebie y podanym terminem prawnym w niedziel cztery obwieszczeniu za sumę dekretem poslednieyszim trybunalskim, to iest za dziewięć tysięcy sześćset ósmdziesiąt złotych, do domów, kamienic, kramów y wszelkich dobr obżałowanych niewiernych żydów z ienerałami y stroną szlachtą w roku tysiąc siedmsetnym dziesiątym, msca Decembra dnia ósmnastego na exekucją zieżdzał, obżałowani niewierni żydzi mocno, gwałtownie, tumultem, szczycąc się iakowąż protekcją tey odprawy y exekucyi bronili y niepostąpili, prawu pospolitemu y dekretem sądu głównego trybunalnego sprzeciwili się, teraz zatym żałujący delator od wielebnych ichmw panien zakonnych, przy kosciele s-o Michała zostających, za wlewkiem prawa tey summy z przewodem prawnym, za zapisem obligacyinym wyderkałowym należący zostawszy aktorem, chcąc o to z obżałowanemi starszemi żydami y całym kahałem Wilenskim prawem czynić, do utwierdzenia namienionych dekrétów trybunalskich z banicyą wieczną y infamią, wskazami w nich wyrażonemi, listem urzędowym poieżdżym y całym procederem prawnym w tey sprawie zaszłym, do przysądzenia summy w dekrecie poslednieyszim wyrażoney, do wskazania obżałowanych niewiernych żydów iako banitow wiecznych y infamisow na powtórnią infamią, na łapanie y na gardło z mocną na dobrach onych, domach, kamienicach, kro-

mach, handlach, towarach, zastawach, aren-
dach y na samych osobach, nie oglądaiąc
się na żadne bronienia, mota nobilitate, exe-
kucya z wolnym tychże obżałowanych ży-
dów na każdym mieyscu aresztowaniem,
in aresto exequowaniem, tudziesz o szkody,
nakłady prawne, noviter w tey sprawie na ty-
siąc złt. poniesione, przed nasz sąd zapo-
zwał. Na terminie tedy niniejszym wyżey
na dacie wyrażonym, za przywołaniem
przez ienerała stron do prawa od aktora
patron imci za mocą prawną sobie do tey
sprawy daną imć pan Ian Ancuta—skarb-
nik Brzeski, oczewisto do rosprawy praw-
ney stawał, a pozwani niewierni żydzi, wyż
wyrażone osoby y cały kahał Wilenski, ia-
ko sami przed nami do prawa niestawali,
tak y żadney wiadomości o niestaniu swo-
im nam sądowi y stronie swey nieuczynili.
Za tym tenże aktora patron podanego ob-
żałowanym niewiernym żydom kahału Wi-
lenskigo oczewisto w ręce tu w mieście
i. k. mci Wilnie, z bożnicy wychodzącym,
przez ienerała Ierzego Namowicza pozwu,
zeznanem onego oczewisto przed wielm.
imć panem pisarzem koła sądów naszych
uczynionym słusznie, prawnie dowiodszy,
pilność troyga wołania strony swey na tym
pozwie napisaną okazawszy y żalobę wyżey
wyrażoną przełożywszy, na dowod samey
rzeczy produkował y czytał przed nami są-
dem dekret sądu głównego trybunalnego
posledniejszy w roku tysiąc siedmsetnym
dziesiątym, msca Iunij szóstego dnia z ak-
toratu w Bogu wielebney ieym panny
Franciszki Szemetowny na on czas przeło-
żoney konwentu Wilenskigo y ieymć pan-
ny Ludowiki Komaiewskiej, iako samey
aktorki z niewiernymi obżałowanymi żyda-
mi starszemi y całym kahałem Wilenskim
z utwierdzeniem dekretu sądu głównego
trybunalnego w roku tysiąc siedmsetnym
pierwszym, msca Iulij cztyrnastego dnia,
z aktoratu wielebnych ichm panien zakon-
nych klasztoru Wilenskigo z temiż nie-
wiernymi żydami kahału Wilenskigo z
banicyą wieczną w Wilnie otrzymanego, z
wskazem summy dziewięciu tysięcy sześć-

ciuset osmiudziesiąt złotych polskich z wzda-
niem na infamią y na łapanie, z odesłaniem
do należytych urzędów na exekucyą w Wil-
nie otrzymany; za którym dekretem gdy
wielm. imć pan Rafał Michał Szumski—
podstoli y podwoiewodzy Wilenski w roku
przeszłym tysiąc siedmsetnym dziesiątym,
msca Decembra osmnastego dnia, ordinaria
juris via, praemissa innotescentia, do kamie-
nic, domów, kromów y innych dobr obża-
łowanych żydów w Wilnie będących, za
wskaz summy z ienerałami y stroną szlachty
na exekucyą zieżdzał, obżałowany niewierni
żydzi, cały kahał Wilenski, mocno, gwał-
townie, tumultem, szczycąc się iakowąś pro-
tekcya, słownie tey exekucyi bronili y
niepostompili, prawu pospolitemu y dekre-
tom dwóm sądu głównego trybunalnego
sprzeciwili się, którego sprzeciwienstwa lis-
tem poiezdzym urzędowym pod datą w
nim inserowaną wydanym dowiodszy, po-
zwanym niewiernym żydów, ponieważ do
prawa niestawiają, iako prawu nieposłusz-
nych w roku zawitym na upad w rzeczy
wzdania, a zatym dekretów sądu głównego
trybunalnego, wyż produkowanych, ze wszyt-
ką w nich wyrażoną rzeczą z banicyą
wieczną i infamią wskazami w nich wyrażo-
nemi, listem poiezdzym urzędowym y ca-
łym procederem prawnym w tey sprawie
zaszłym nienarusznie przy mocy zachowania
y utwierdzenia, summy temi dekretami, a
mianowicie posledniejszym wskazaney dzie-
więciu tysięcy sześciuset osmiudziesiąt złt.
pol., za szkody, nakłady prawne w tey
sprawie z okazji obżałowanych niewier-
nych żydów kahału Wilen. noviter ponie-
sione tysiąc złt. na pozwanych niewiernych
żydów starszych y całym kahałem Wilenskim,
na bożnicy onych, na kamienicach, kromach,
handlach, towarach, spławach, arędach, za-
stawach, dobrach leżących, ruchomych, sum-
mach pieneznych gdziekolwiek będących
z wolnym onych na każdym mieyscu sa-
mym osob zatrzymaniem, towarów aresz-
towaniem, a samych obżałowanych niewier-
nych żydów starszych y cały kahał Wilen-
ski, za sprzeciwienstwo prawu pospolitemu

y dekretowi sądu głównego trybunalego, które sie evidenter z listu poiezdżego urzędowego pokazało, iako banitów wiecznych y infamissów na powtórna infamią, na łapanie y na gardło żałującemu aktorowi wskazania y dla publikowania tey infamiey ienerała sądowego przydania, a za summę wyżey wyrażoną dla uczynienia na pomienionych obżałowanych żydów, szkole, kamienicach, domach, towarach, summach pieniężnych y innych wszelkich dobrach y osobach onych skuteczney, mocney y nieodwłoczney, nieoglądaiąc się na żadne ni od kogo bronienia, ceduły, gleyta, rescripta, zapisy, kontrakty, litispendentię mota nobilitate, exekucy do iasnie wielm. ichmw panów woiewodów, starostów, wielm. ichmw panów chorążych, do urzędów ziemskich lub grodzkich woiewodstwa Wilenskiego p-tu Oszmianskiego y innych wszelkich tych woiewodstw y powiatów, pod któremi maiętnosci dobra y osoby obżałowanych niewiernych żydów okażą się, a których sobie strona do tey exekucy użyć zechce, założywszy na urzędy nieposłuszne w nie-exeqwowaniu poenam privationis officii odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Michała Sawickiego—czesnika Wołkowskiego — rotmistrza i. k. mci chorągwie trybunalskiej z niewiernymi żydami Markiem Bernatowiczem, Nochimem Iakubowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Gabrielelem Moyżeszowiczem, Ulfem Tonochowiczem — starszemi przeszłemi, tudzież starszemi miesięcznemi—Ulfem Szymonowiczem, Moyżeszem, Michałem, Dawidem, Moyżeszowiczem, Iekiem Nochimowiczem, Hirszem Ianuszewiczem, Girszonem Kiwiczem y wszystkimi żydami y pospolstwem całego kahału miasta i. k. mci Wilenskiego, bacząc to, iż obżałowani niewierni żydzi—będąc o rzecz wyżey wyrażoną do sądu naszego zapozwanemi, za niepokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad

w rzeczy wzdaemy, a zatym dekreta dwa sądu głównego trybunalego wyż produkowane, z aktoratu wielebnych ichmć panien zakonnych konwentu Wilenskiego przy kościele świętego Michała zostaiących, z obżałowaniami niewiernymi żydami kahałem Wilenskim otrzymane, z banicią wieczną y infamią, wskazem w nim wyrażonym, listem poiezdżym urzędowym y całym procederem prawnym w tey sprawie zasztym nienaruszenie przy mocy zachowuiemy y utwierdzamy, summy tymi dekretami, a mianowicie poslednieyszym wskazaney dziewięć tysięcy sześćset ośmdziesiąt złt. pol., za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazji obżałowanych niewiernych żydów noviter poniesione tysiąc złt., in summa dziesięć tysięcy sześćset ośmdziesiąt złt. pol. na pozwanych niewiernych żydach starszych y całym kahałem Wilenskim, na bożnicy onych, na kamienicach, kromach, handlach, towarach, spławach, arędach, zastawach, dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każdym mieyscu samych zatrzymaniem, sequestrowaniem, towarów aresztowaniem, szkoły, kromów pieczętowaniem, a samych niewiernych obżałowanych starszych żydów, y cały kahał Wilenski, za sprzeciwieństwo prawu popolitemu y dekretowi sądu głównego trybunalego, które się evidenter z listu poiezdżego urzędowego pokazało, iako banitów wiecznych y infamissów na powtórna infamią, na łapanie y na gardło żałującemu wskazuiemy y dla publikowania tey infamiey ienerała sądowego przydaiemy, a za summę wyżey wyrażoną dla uczynienia skuteczney mocney na pomienionych obżałowanych żydów, na szkole, kamienicach, domach, towarach, summach pieniężnych y innych wszelkich dobrach y osobach onych, nieoglądaiąc się na żadne ni od kogo bronienia, ceduły, gleyta, reskrypta, zapisy, kontrakty, litispendentye, mota nobilitate, exekucyi do iasnie wielm. ichmć panów woiewodów, starostów, wielm. ichmć pp. chorążych, do urzędów ziemskich lub

grodzkich wojewodstwa Wilenskiego p-tu Oszmianskiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatów, pod któremi majątkości y dobra pozwanych okaza się y osoby poścignione y złapane być mogą, a których sobiestrona do tey exekucyey z urzędów użyć zechce, założywszy na urzędy in executione nieposłuszne paenam privationis officij, odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty dziewiąty tegoż msca Julij ami praesentis przypadł, tedy Ierzy Namowicz ienerał sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów—Marka Bernatowicza, Marka Gierszonowicza, Nonichema Jakubowicza, Nachima Moyżeszowicza, Gabryela Moyżeszowicza, Ulfa Tonochowicza, Ulfa Szymonowicza, Moyżesza Michałowicza, Dawida Moyżeszowicza, Ieka Nachimowicza, Hirsza Januszewicza, Gierszona Kiwowicza y wszystkich żydów pospolstwa y cały kahał Wilenski za infamisów w izbie sądowey et in foro publico obwołał, proklamował y relacyą publikacyi swey, a loco publikationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału w. x. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 349, за 1711 г., л. 260.

№ 191.—1711 г. Юля 8.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Биржанской синагоги къ инфамии, смертной казни и уплатъ Биржанской евангелической церкви долгу съ процентами,

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, msca Julij ósmego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w. x. Lit. z wojewodstw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny iedynasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa ichm. pp. Henryka Jerzego Keslera—kapitana i. k. msci, Alexandra Bistroma—

strażnika nowogrodzkiego, porucznika i. k. msci y innych seniorów y conseniorów kościoła Saskiego Birżańskiego, z niewiernymi wszystkimi żydami starszemi rabińskiemi, z szkołą, synagogą y całego kahału miasta Birżańskiego, za pozwem przed nas sąd wyniesionym, mieniąc o to, iż obżalowanych niewiernych żydów szkoły y całego kahału Birżańskiego w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziesiątym do Wilna na sąd główny trybunalny o nieoddanie y niewyliczenie summy z kwotą kapitału za czterema obligami rękodajnymi kościelnych pieniędzy pożyczoney, wyż pomienieni żalujący seniorowie y dozorcowie byli zapozwali, gdzie gdy obżalowani żydzi nie staneli, sąd główny trybunalny podług opisów obżalowanych niewiernych żydów dekreta wszystkie ekonomiczne xięstwa Birżańskiego stwierdziwszy, na infamią delatorom wzdał, za któremi dekretami podawszy obwieszczenie urzędownie do obżalowanych niewiernych żydów na exekucyą wielm. imć. p. sędzia ziemski Upitski do Birż zjechał, obżalowani żydzi iawnie się tym dekretom trybunalnemu sprzeciwili, exekucy czynić nie dopuścili, zkaąd urząd z stroną szlachtą, z podaną tylko cedulą odjechał, przez co w pacny prawne popadli, o które iawnie sprzeciwieństwo żalujący seniorowie y dozorcowie kościoła pomienionego Birżańskiego o nieoddanie summy tysiąca dziewięćset sześćdziesiąt y trzech talarów bitych y czterech tynfów w dekretach dwóch trybunalnych na obżalowanych niewiernych żydach, ogułem rachując, wskazanych, tudzież do zapisu paręcznego od żyda Kalmana Markiewicza—arędarza Popielskiego na talarów siedmdziesiąt od szkoły Birżańskiej danego, żalujące seniores obżalowanych niewiernych żydów synagogi Birżańskiej przed nas sąd zapozwali. Na terminie tedy niniejszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktorów patron ichmć za mocą prawną sobie do tey sprawy daną imć pan Michał Frackiewicz — podczaszy Smolenski, ku oczewistey rozprawie prawney stawał, a

pozwani obżalowani niewierni żydzi kahału Birżanskiego iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowej nieuczynili, zatym partis actoreae plenipotent podanego obżalowanym niewiernym żydom oczewisto w ręce, w miescie w Birżach, przez ienerała Daniela Hameltona pozwu, zeznaniem onego oczewistym na urzędzie grodzkim Upitskim uczynionym y wypisem relacyi onego z tychże xiąg autentycy wydany, słusznie prawnie dowiodszy pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobą z niego o rzecz wyż wyrażoną przełożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekreta dwa sądu głównego trybunalnego, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziesiątym msca Julij piątego dnia, przez żalujących seniorów na obżalowanych niewiernych żydach z infamią, z wskazem summy w nich wyrażoney otrzymane, za któremi gdy wielmożny imć. p. Marcinkiewicz—sędzia ziemski Upitski do niewiernych żydów do Birż, dla uczynienia exekucyi za sumę namienionemi dekretami wzkazaną, porządkiem prawnym zieżdzał, tedy obżalowani niewierni żydzi Birżanscy tey exekucyey mocno bronili y niepostąpili, na dowod którego sprzeciwienstwa list poieżdzy datą w nim wyrażoną, autentycy wydany, produkowawszy y iawnego prawu pospolitemu y dekretowi trybunalnemu sprzeciwienstwa dowiodszy, wzdania pozwanych niewiernych żydów synagogi Birżanskiej iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy, a zatym wyż produkowanych dekretów wespoł z infamiami, wskazem, w nich wyrażonym, listem poieżdzym urzędowym, wszystkim procederem prawa, z zapisami y innemi dokumentami żalującym seniorom służącemi iako słusznych y prawnych utwierdzenia y przy mocy zachowania, summy temi dekretami wskazaney tysiąca dziewięciuset sześciudziesiąt y trzech talarów bitych y czterech tynfów, vigore zaś paręcznego zapisu za żyda Kalmana

Markiewicza—arendarza Popielskiego na talarów siedmdziesiąt od szkoły Birżanskiej żalującym seniorom danego, samego kapitału z troiakimi dwóchset ośmiudziesiąt talarów bitych, za szkody, nakłady prawne z okazji obżalowanych niewiernych żydów recenter y na sprowadzenie poiazdu spendowane tysiąca złt. pol. na pozwanych niewiernych żydach synagogi y całego kahału miasta Birżanskiego, na dobrach onych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, towarach, handlach, szynkach karczemnych, domach, kromach y wszelkich dobytках, z wolnym wszędzie na każdym mieyscu arestowaniem, a w niedostatku dobr y samych osob łapaniem y aż do satisfakcyi sequestrowaniem, a samych obżalowanych niewiernych żydów wszytkich synagogi Birżanskiej iako infamissów za sprzeciwienstwo dekretom trybunalskim, na infamią, na garło y na łapanie żalującym ichm. pp. seniorom wskazania, ad publikandum ienerała sądowego przydania, a dla uczynienia skuteczney, mocney y nieodwłoczney za sumę wskazaną exekucyi, nieoglądaiąc się na żadne bronienia, gleyta, reskrypta, ceduły, pozwy ad cassandum wyniesione, listy żelazne y inne iakimkolwiek sposobem nazwane do iaśnie wielmożnych ichmć panów woiewodów, chorążych, rotmistrzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatów Upitskiego, Kowińskiego x-twa Żmdgo y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra obżalowanych niewiernych żydów synagogi Birżanskiej pokażą się y same osoby poścignione y złapane być mogą, a którego sobie strona do tey exekucy użyć zechce, z założeniem contra non exequentes officiales paenam priwationis officii odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ichmć pp. Henryka Ierzego Kieslera—kapitana i. k. msci, Alexandra Bistroma—strażnika Nowogrodzkiego—porucznika i. k. mci y innych seniorów y conseniorzów kościoła Saskiego Birżanskiego bacząc to, iż nie-

wierni żydzi wszyscy starsi, rabinowie, cały kahał y synagoga Birzanska, będąc o rzecz wyż wyrażoną przed nas sąd zapozwanymi, za pokilkakrotnym ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili. Przeto obżalowanych niewiernych żydów synagogi Birzanskiej, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzłaiemy, a zatym podług prawa, żałoby pozowney y domawiania się patrona strony powodowey dekreta dwa sądu głównego trybunalnego w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziewiątym, mca July piątego dnia przez żałujących na obżalowanych niewiernych żydach otrzymane, wespoł z infamiemi, z wskazem w nim wyrażonym, listem poiezdzym, urzędowym, z procederem prawa, z zapisami obligacyjnemi y wszystkieimi dokumentami żałującym seniorom kościoła Saskiego Birzanskiego służącemi, iako słusznie y prawnie utwierdzamy y przy mocy zachowuiemy, summy temi dwoma wyż namienionemi dekretami wskazaney tysiąc dziewięćset sześćdziesiąt trzy talarów bitych y tynfów cztery, vigore zaś paręcznego zapisu za żyda Kalmana Markiewicza— arędarza Popielskiego na talarów siedmdziesiąt od szkoły Birzanskiej żałującym danego samego kapitału z troiakiami zarękami dwiescie ośmdziesiąt talarów bitych, za szkody, nakłady prawne recenter y na sprowadzenie poiazdu spendowane tysiąc złt. pol., a z wpisnym, pamiętnym, cum lucris nam sądowi persolutis in summa talarowey monety dwa tysiące dwiescie czterdziescie trzy talarów bitych y tynfów cztery, osobno zaś currentis monetae tysiąc złt. pol. na pozwanych niewiernych żydach kahału Birzanskiego, na wszelkich majątnościach, dobrach onych, domach, kromach, handlach, towarach, zastawach, leżących summach pieneznych gdzie y u kogokolwiek na obligach y zapisach będących, z wolnym onych na każdym mieyscu zatrzymaniem y arestowaniem, szkoły pieczęto-

waniem, a samych obżalowanych niewiernych żydów synagogi Birzanskiej iako infamissów za sprzeciwienstwo dekretowi trybunalnemu, takoz na infamią, na garło y na łapanie żałującym delatorom wskazuiemy, ad publicandum ienerała sądowego przydaiemy, a dla uczynienia skuteczney, mocney y nieodwłoczney za sumę wskazaną na dobrach onych wszelkich y na samych osobach exekucyi, nieoglądając się na żadne bronienia, ceduły, gleyta, reskrypta, pozwy ad cassandum wyniesione, listy żelazne y inne iakimkolwiek sposobem nazwane obrony do iaśnie wielmożnych ichmw pp. woiewodów, starostów, chorążych, rotmistrzów, urzedników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatów Upitskiego Kowienskigo xięstwa Żmudzkiego y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi wszelkie majątności, dobra y same osoby obżalowanych niewiernych żydów Birzanskich być okażą się, a którego sobie strona z urzędów do tey exekucyi użyć zechee, założywszy contra non exequentes officiales paenam privationis officij, odsyłamy. A gdy dzień dziesiąty July anni praesentis przypadł, tedy ienerał Ierzy Namowicz, dośe czyniane prawu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów starszych, rabinów, cały kahał y synagogę Birzanską za infamissów w izbie sądowey et in foro publico obwołał, ogłosił y relacją publikacyi swey, rediens a loco publicationis, iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 349, за 1711 г., л. 248.

№ 192.—1711 г. Юля 24.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Минскаго еврейскаго кагала къ инфаміи за принужденіе жившихъ на землѣ Мацневича евреевъ возить Минскимъ іезуитамъ на постройку костела камень и кирпичь.

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, meca Iulij dwudziestego czwartego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w. x. Lit. z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny iedynasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Jarosza Mackiewicza—strażnika woiewodztwa Minskiego, tylko w dowodzeniu krzywdy żydom—mieszczanom na iuryzdyce mieszkaiącym y całej iuryzdyce imści w mieście i. k. mci Minsku będącey, z niewiernemi Judką Moyżeszowiczem, Mowszą Kisielewiczem, Jankielem Borkowiczem, Janchielem Janckielewiczem, Eliaszem Kisielewiczem y Giecem Moyżeszowiczem—żydami y obywatelami miasta i. kr. msci Minska, za pozwem przed nasz sąd wyniesionym, mieniąc o to, iż obżalowani niewierni żydzi, wziowszy y pożyczyszy na swoje potrzeby iakoweś u wielebnych ichmw xięży iezuitów konwentu Minskiego sumę y onym prowizją płacić y od siebie do zwożenia cegieł, kamieni na murowanie kościoła podwody dawać postąpiwszy y opisawszy się, czyniąc na convulsią prawa pospolitego y constytucyi seymowych o dobrach, iuryzdykach ziemskich y libertowanych opisanych, mimo libertacją od lat pułtoruset iuryzdyki w possessyi żalującego w mieście Minsku będącey uczynioną, postponując libertacie, niesłusznie y nienależycie za dług od siebie u w Bogu wielebnych ichmw xięży iezuitów Minskich zaciągniony y onym winny, iuryzdykę żalującego wieczystą, ziemskiemu prawu podległą, do siebie pociągając, z oney od żydów tamecznych na iuryzdyce mieszka-

iących niesłusznie y nienależycie, ustawicznie w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym iedynastym różnych msey y dni gwałtownie podwody biorąc, w Bogu wielebnyim ichmé xięży iezuitom Minskim dając, sami czeladź z iuryzdyki żalującego, z kołmi do wożenia cegieł, kamieni przymuszając, która przez dzień cegły, kamieni y co im każą wożąc, na noc do domów swoich zabierając, w prywatnym więzieniu przez noc trzymając, na zaiutrz do wożenia cegieł do w Bogu wielebnych ichmw xięży iezuitów, nie sobie y do miasta nienależącą, zaprowadzając y onych przymuszając, pismem swoim iuryzdykę żalującego niesłusznie podwodami onerowali y w zabieraniu podwod iuryzdyczan żalującego do szkody na złotych dwieście y daley przywiedli y ieszcze dalsze odpowiedzi zruinowaniem iuryzdyki, z niey mieszkaiących żydów y mieszczan różnemi wymyslnemi swoimi sposobami wypędzeniem grożąc, czyniąc. Zaczem przy prawie pospolitem, constytucjach seymowych y libertacjach aktora y iuryzdyke onego conserwowania od takowey impetyci obżalowanych żydów teyże iuryzdyki żalującego, mieskiemu niepodległey, prawu y do kaħalu obżalowanych Minskiego nienależącey, iako wieczystey żalującego y do prawa ziemskiego należącey, vigore constytucyi y libertacy do uwolnienia, za naruszenie przywileiów paen, a za udziałaną odpowiedź banicyi doczesney, za prywatne zaś więzienie z iuryzdyki żalującego od żydów czeladzi infamij y innych paen do wskazania, za poczynione w zabieraniu niesłusznie podwod złotych dwieście z sowitością, do zapłacenia, zostawiwszy o dalsze praetensie, dla zapozwania y tey żaloby do meliorowania salvum jus, teraz tylko oto, iako się wyż pomieniło, żalujący aktor niewiernych żydów Minskich pozwem, w którym wszystka rzecz dostateczniej iest opisana y wyrażona przed nasz sąd zapozwał. Na terminie tedy niniejszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od imć pana Mackiewicza—strażnika woiewodztwa Minskie-

go, patron imsci za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imé pan Michał Frackiewicz—podczaszy Smolenski, oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi Minscy, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim, nam sądowi y stronie swey przeciwny nieuczynili, zatym tenże wyż wyrażony aktora patron podanego pozwany niewiernym żydom Minskim oczewisto w ręce tu w mieście i. kr. msci Wilnie wychodzącym z szkoły żydowskiej przez ienerała Ierzego Namowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imé panem pisarzem trybunalskim Wilenskim, kollego naszym, uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy, oraz żalobę z niego o rzecz wyż wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkując czytał przed nami sądem przywileie y libertacie od najiasniejszych królów ichmé polskich od lat pultoruset y daley w mieście Minsku będącey aktorowi wiecznością należącą y pod ziemskie prawo, a nie pod mieskę podległą nadane, oraz o niesłuszne pomienoney iuryzdyki ziemskiej do miasta przez niewiernych żydów pociąganie y na oney żydów y mieszczan turbowanie, protestacją od żałującego aktora na niewiernych żydów Minskich do xiąg grodzkich wojewodztwa Minskiego zanicsoną y ekstraktem z tychże xiąg pod datą roku terazniejszego - tysiąc siedmsetnego iedynastego, msca y dnia w niey inserowanego wydaną, po których produkowaniu pozwanych niewiernych żydów, iako prawu nie posłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a zatym według prawa y propozycyi pozowney, przywileiów libertacy od nayiasniejszych królów ichmé na iuryzdykę teraz w possessyi wieczystey u żałującego imé pana Mackiewiczza—strażnika Minskiego, zostającą, w mieście Minsku będącą służących, ze wszystką w nich wyrażoną rzeczą utwierdzenia; vigore których przywileiów libertacyi y innych dokumentów iuryzdyki w mieście

Minsku będącey, iako wieczystey, ziemskiemu prawu podlegley, od wszelkich ciężarów mieskich y impetyeyi niewiernych żydów obżałowanych y całego kahału Minskiego nienależącey y z dawnych czasów libertowaney y teraz uwolnienia, y aby obżałowani niewierni żydzi y cały kahał do oncy nie interessował się, żadnego bezprawia y violencyi pomienoney iuryzdyce nie czynił, nakazania. A zatym za gwałtowne y niesłuszne z iuryzdyki żałującego podwod brania, a ichm xięży iezuitom conventu Minskiego dawanie y przez to do szkod na złotych dwieście iuryzdyce uczynienie, sowito z winą gwałtowną czterechset pięciudziesiąt złotych, za udziałaną iuryzdyki dalszemi wymyslnemy sposobamy agrawowaniem y runowaniem odpowiedź y pochwałkę winy pochwałkowej sta dwudziestu pięciu złotych, za szkody, nakłady prawne, z okazji obżałowanych recenter na prawo spendowane dwuchset złotych, z wpisnym y pamiętnym, cum lucris należącym, na pozwanych niewiernych żydach, domach, towarach, kromach, handlach, z wolnym onych arestowaniem, a krom pieczętowaniem y innych dobrach leżących, ruchomych, sumach pienieznych, gdzie y u kogokolwiek będących, a samych niewiernych żydów Minskich za udziałaną na iuryzdykę aktora odpowiedź y pochwałkę, na doczesną banicią, a za prywatne więzienie czeladzi u żydów, na iuryzdyce aktora mieszkających, do podwod biorąc u siebie trzymanie, na infamią aktorów wskazania, wywołać y proklamować nakazania y dla proklamowania tych condemnat ienerała sądowego przydania, a za wskaz wyż wyrażoney summy dla uczynienia na dobrach, domach, towarach, handlach, kromach, summach pienieznych y innych dobrach pozwanych niewiernych żydów wykucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich wojewodztwa Minskiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra y same osoby pozwanych niewiernych żydów okażą się, a którego sobie imé pan strażnik wojewodztwa Min-

skiego do tey exekucyi z urzędu użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imści pana Iarosza Mackiewicza—strażnika wojewodztwa Minskiego, bacząc to, iż niewierni, Judka Moyzeszowicz, Mowsza Josielewicz, Jankiel Borkowicz, Janchielow Janckielewicz, Eliasz Kisielewicz y Giec Moyzeszowicz, żydzi y obywatele miasta i. kr. msci Minska będąc o rzecz wyż wyrażoną przed nasz sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawali, przeto onych iako prawu niepostusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdawszy, według prawa propozycyi pozowney y domawiania się aktora patrona wysz pomienione y u sądu naszego produkowane przywileia, libertacie od najasniejszych królów ichmé datami w nich wyrażonemi na iuryzdykę teraz w possessyi wieczystey u żalującego imć pana Mackiewicza — strażnika Minskiego ostaiąca, w mieście Minsku będąca, służące, ze wszytką w nich wyrażoną rzeczą utwierdzami; vigore których przywileiów, libertacyi y innych dokumentów iuryzdyke w mieście Minsku będąca, ze wszytkiemu mieszkańcami, nemine excepto, iako wieczystą ziemskiemu prawu podległą, od wszelkich ciężarów mieskich, kontrybucyi, podwod y impetycyi niewiernych żydów obżałowanych y całego kahału Minskiego, iako mieskiemu prawu niepodległą, do kahału Minskiego nienależącą y z dawnych czasów libertowaną y teraz in perpetuum uwalniamy y aby obżałowani niewierni żydzi y cały kahał do oney nieinteresował się, żadnego bezprawia y violencyi pomienioney iuryzdyce żalującego nieczynił sub paenis nakazuiemy. A zatym za gwałtowne y niesłuszne z iuryzdyki żalującego podwod brania, a ichmc xięży iezuitom conwentu Minskiego dawanie y przez to szkod na złotych dwieście iuryzdyce żalującego uczynienie, sowito wespół z winą gwałtowną czterysta piędziesiąt złotych, za

udziałaną iuryzdyki dalszemi wymyślnemi sposobami agrawowaniem y ruinowaniem, odpowiedź y pochwałkę, winy pochwałkowej sto dwadzieście pięć złotych, za szkody, nakłady prawne z okazji obżałowanych na prawo spendowane dwieście złotych, z wpisnyw y pamiętnym cum lucris nam sądowi danym y zapłaconym wszytkiego summą siedemset ośmdziesiąt pięć złotych polskich na pozwanym niewiernych żydach, domach, towarach, kromach, handlach, z wolnym onych areztowaniem, a krom pieczętowaniem y innych dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, a samych niewiernych żydów Minskich za udziałaną riunowaniem, dalszemi wymyślnemi sposobami iuryzdyki aktora y braniem podwod odpowiedź y pochwałkę na doczesną banicią, a za prywatne więzienie czeladzi y żydów na iuryzdyce aktora mieszkających, do podwod biorąc u siebie trzymanie, na infamią aktorowi wskazuiemy, wywołać y proklamować nakazuiemy y dla publikowania tych condemnat ienerała sądów naszych pilnującego przydaiemy, a za wskazaną wyż wyrażoną summę dla uczynienia na domach, towarach, handlach, kromach, summach pieniężnych y innych dobrach pozwanym niewiernych żydów, exekucy do urzędów ziemskich lub grodzkich wojewodztwa Minskiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra y same osoby pozwanym niewiernych żydów okażą się, a którego sobie imć pan Mackiewicz strażnik wojewodztwa Minskiego do tey exekucyi z urzędu użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty dziewiąty tegoż msca Iulij anni praesentis dla publikowania tych condemnat przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Ierzy Namowicz, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych Iudke Moyzeszowicza, Mowsze Kisielewicza, Iankiela Borkowicza, Ianchiela Ianckielewicza, Eli-

asza Kisielewicza y Gieca Moyzeszowicza żydów y obywatelów miasta i. kr. mści Minska za banitów doczesnych y infamisów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, proklamował y relacją publikacyi swey a loco publikacionis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału w. x. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 349, за 1711 г., л. 796.

№ 193.—1711 г. Августа 8.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ шести кагаловъ нынѣшней Гродненской губерніи къ инфаміи и уплатѣ Жировицкому монастырю значительныхъ суммъ долгу, процентовъ и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, msca Augusta ósmego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w-m x-ie Litt-m z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny iedynasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa w Bogu przewielebnego imci xiędza Antoniego Zawadzkiego—consultora zakonu świętego Bazylego Wielkiego—starszego klasztoru Żyrowickiego y wszystkich oyców Bazyljanów tegoż klasztoru Żyrowickiego, z niewiernemi żydami kahału Pruzńskiego, kahału Rożńskiego, kahału Lachowickiego, kahału Bytńskiego, kahału Słonimskiego, kahału Mścibowskiego starszymi y wszystkiemi de nomine et cognomine w zapisach wyrażonemi y niewyrażonemi żydami, za pozwem od aktorów wyniesionym, mieniać do listów dobrowolnych, podług prawa sprawionych wyderkafowych y obligacyinych zapisów: od kahału Pruzńskiego na złotych tysiąc pięćset pięćdziesiąt, zaczynaiąc termin w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtórym, w dzień świętego Siemiona s-ta greckiego podług staro kalendarza; od żydów Rożńskich—

iednego na złotych tysiąc pięćset pełna talarami bitemi, rachuiąc każdy talar bity po złotych sześciu, z oddaniem oney w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstym w dzień świętego Józepha—święta Rzymkiego, podług nowego kalendarza, drugiego zapisu na złotych trzysta talarami bitemi, rachuiąc każdy talar bity po złotych sześciu, z oddaniem tey summy w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstym w dzień świętego Józepha dnia dziewiętnastego msca Marca; trzeciego zapisu na talarów bitych sto z oddaniem onych na terminie od kahału Lachowickiego; na złotych dwa tysiące, z oddaniem tey summy w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątym, w dzień świętego Michała archanioła, także talarami bitemi. Od żydów kahału Bytńskiego na złotych sześćset, od której summy opisali się, że mieli co rok, zaczowszy od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego dawać za kwotę sześć kamieni łoiu dobrego, przepuszczanego, założywszy termin oddania w dzień zapust wielkich trzy kamienia łoiu podług ruskiego kalendarza, a drugie trzy kamienie łoiu w dzień Pokrowy ruskiej, Panny przenayswiętszey święta ruskiego, dnia pierwszego Oktobra wiecznemy czasy dawać opisali się. Od żydów kahału Słonimskiego na zapis wieczysty wyderkafowy, dany na złotych tysiąc talarami bitemi, rachuiąc talar bity po złotych sześciu, od której summy opisali się co rok dawać czynsz albo wyderkaf, po złotych óśmdziesiąt, takową moneką dobrą talarami bitemi, talar bity po złotych sześciu rachuiąc, a to zaczynaiąc termin od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt pierwszego, od dnia niedzieli przewodney święta rzymkiego podług nowego kalendarza opisami, oni sami y po nim następujące potomkowie albo successorowie ich powinni wypłacać; od tegoż kahału Słonimskiego na list obligacyiny zapis na złotych tysiąc talarami bitemi, rachuiąc talar bity po złotych sześciu y groszy piętnastu, którą summę opisali się oddać w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątym mie-

siąca Nowembra iedynastego dnia, w dzień s-o Marcina święta rzymskiego, albo za nieoddaniem tey summy opisali się tym zapisem dawać kwoty od tey summy klasztorowi Żyrowickiemu po złotych ośmdziesiąt co rok, także dobrą monetą, rachuiąc talar bity po złotych sześciu y groszy piętnastu. Także żydzi kahału Mscibowskiego na ieden zapis opisali się złotych tysiąc sto, a na drugi sto dziesięć złotych, na trzeci tysiąc złotych, z oddaniem tych summ na terminach w tych zapisach wyrażonych, któremi temi zapisami wysz pomienionemi kahał y wysz rzeczzone wszystkie żydzi starsi, młodszy y wszystkie synagogi żydowskiej tych kahałów, pod zarękami w tych zapisach założonemi opisali się wypłacić podług zapisów swoich summy y kwoty od tych summ. A że tym zapisem swoim pomienione kahały dość nieuczynili, sum należitych kwoty niewypłacili, a przez to w zaręki, sowitości, szkody, nakłady prawne popadli, tedy do wypłacenia tych summ y kwot od nich należących, z zarękami, sowitosciami, szkodami, nakładami prawnymi y do wskazania żydów kahałów wysz pomienionych podług zapisów na doczesną, wieczną, banieye y infamią, y wskazania paen prawnych tym pozwem aktorowie zapozwali. W której sprawie za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktorów patron, za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną, imse pan Jakub Czerniewski —horodniczy Upitski, oczewisto stawał, a pozwani żydzi niestawali y żadney nam sądowi y stronie powodowej o niestaniu swym niedali wiadomości. Zaty m aktorów patron podanego oczewisto w ręce żydom kahałów pomienionych tu w mieście iego królewskiej mści na tenczas będącym przez ienerała Ierzego Namowicza wielu stroni pozwu, zeznaniem onego oczewisto przed wielmożnym imścią panem pisarzem trybunału w. x. Lit. uczynionym słusznie prawnie dowiodszy, troyga wołania, pilność na tym pozwie napisano okazawszy, žalobę z niego o rzecz wysz mianowaną, a szerzey w tym pozwie wyrażoną przełożywszy, na

dowod samey rzeczy pokładał zapisy oryginalne z zarękami y z kwotą w nich wyrażonemi y wpisanemi dane, prawnie sprawione, z których obowiązki y warunki doskonale przeczytawszy, niewypłacenie summ y kwot dowiodszy, ponieważ pomienione kahały y żydzi starsi y młodszy niestawiają, onych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdania, zapisów wszystkich wyderkafowych y obligacyinych od pomienionych żydów y kahałów klasztorowi Żyrowickiemu danych, y służących, we wszystkich punktach y paragrafach utwierdzenia y przy mocy zachowania, według których na kahałe Pruzanskim według zapisu wyderkafowego od tysiąca pięciuset pięciudziesiąt złotych od roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtórego, aż do tego czasu niepłaconey kwoty złotych cztery tysiące czterechset dziewięciudziesiąt pięciu, zarak w tym zapisie założonych troiakich czterech tysięcy sześciuset pięciudziesiąt złotych, za szkody nakłady prawne złotych trzechset; na kahałe Rożanskim na ieden zapis winney summy złotych tysiąca pięciuset spehna talarami bitymi rachuiąc każdy talar bity po złotych sześciu, zarak w tym zapisie założonych, troiakich czterech tysięcy pięciuset złotych, kwoty od tey summy należącey od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstego aż do tego czasu tysiąca ośmiuset złotych polskich; na drugi zapis od tychże żydów Rożanskich złotych trzechset talarami bitymi, także talar bity rachuiąc po złotych sześciu w tym zapisie założonych troiakich zarak złotych dziewięciu set talarami bitymi, kwoty od tey summy aktorom należącey od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstego aż do tego czasu złotych czterechset trzydziestu dwóch, także talarami bitymi rachuiąc każdy talar bity po złotych sześciu. Na trzeci zapis od tychże żydów Rożanskich bitych talarów sta zarak w tym zapisie założonych troiakich talarów bitych trzechset, kwoty od tey summy aktorom od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstego niepłaconey złotych siedmiu set dwudziestu, za szkody, nakłady prawne

w tey sprawie łożone y upominając się tey summy wydane złotych sześciuset. Na kahale Lachowickim na zapis winney summy dwóch tysięcy złotych talarami bitemi, troiakich zarąk sześciu tysięcy złotych polskich, kwoty od tey summy aktorom należącey trzech tysięcy dwóchset złotych, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie łożone trzechset złotych. Na kahale Bytenskim na zapis wyderkafowy na złotych sześćset dany od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego kwoty łożiem niewydanej do tąd, łożiu kamieni siedmiudziesiąt ósmiu, zarąk w tym zapisie założonych złotych tysiąca ośmiuset, za szkody, nakłady prawne złotych trzechset. Na kahale Słonimskim, na zapis wyderkafowy od tysiąc złotych niepłaconey, od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt pierwszego kwoty albo wyderkafu do tego czasu złotych tysiąca sześciuset, troiakich zarąk w zapisie założonych trzech tysięcy złotych. Na drugi zapis od tych że żydów Słonimskich aktorom winney summy tysiąca złotych, rachując talar bity po złotych sześciu y groszy piętnastu, zarąk w tym zapisie założonych złotych trzech tysięcy talarami bitemi, talar bity rachując po złotych sześciu y po groszy piętnastu, kwoty od tey summy należącey od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątego niepłaconey, złotych tysiąca dwóchset ośmdziesiąt, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie łożone złotych sześciuset. Na kahale Mscibowskim na ieden zapis złotych tysiąca sta, zarąk troiakich w tym zapisie włożonych trzech tysięcy trzech set złotych, kwoty od tey summy klasztorowi Żyrowickiemu niepłaconey od roku tysiąc siedmsetnego aż do tego czasu tysiąca dwóchset dziesięciu złotych polskich; na drugi zapis na złotych sto dziesięć od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmego aż dotąd niepłaconey kwoty, złotych sta pięciudziesiąt czterech co rok należącey. Na trzeci zapis za wliwkami ichmś w panów Stanisława—horodniczego Wołkowyskiego y Marciana Dominika Tułowskich klasztorowi Żyrowickiemu włany

złotych tysiąca, zarąk w tym zapisie założonych trzech tysięcy złotych, kwoty od tey summy należącey złotych tysiąca trzechset, za szkody, nakłady prawne, w tey sprawie łożone, na tymże kahale Mscibowskim złotych sześciuset; na wysz pomienionych kahalach wszytkich żydów starszych y młodszych, na domach, placach, kotłach, browarach, kramach, towarach, szkołach, z wolnym szkoł pieczętowaniem, domów, placów, kotłów, kromów, towarów zabieraniem, na targach, iarmarkach y na drogach gdziekolwiek potrafiwszy żydów braniem; także wozów y towarów zabieraniem y na wszelkich dobrach ich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, a samych kahałów żydów podług zapisów ich na infamią aktorom wskazania, za infamissów uznania y dla publikowania tey infamiey ienerała sądowego przydania, wywołać, publikować y proklamować nakazania y na odprawę tych summ wysz pomienionych, do urzędów ziemskich lub grodzkich Nowogrodzkich, Słonimskich, Wołkowyskich, Brzeskich, Pinskih y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod którei ieno osoby y dobra obżałowanych kahałów y żydów okażą, a którego sobie strona z urzędu użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych y na urząd nieposusznych dalszych paen prawnych u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie w Bogu przewielebnego imści xdza Antoniego Zawadzkiego—consultora zakonu s-o Bazylego W-o, starszego klasztoru Żyrowickiego y wszytkich ichmw oyców Bazylianów tegoż klasztoru Zyrowieckiego bacząc to, iż niewierni żydzi — kahał Prużanski, kahał Rożański, kahał Lachowicki, kahał Byteński, kahał Słonimski, kahał Mscibowski—starsi y insi wszyscy nomine et cognomine w zapisach wyrażeni y niewyrażeni, będąc pozwem przed sąd nasz zapozwanemi, za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawali; przeto onych iako prawu nieposusznych w roku

zawitym na upad w samey rzeczy wzda-
iemy, zapisy wszystkie wyderkafowe y ob-
ligacyne od pomienionych żydów y kaha-
łów klasztorowi Zyrowickiemu dane y słu-
żące, z zarękami, z kwotą należącą we wszyt-
kich punktach y paragrafach nienarusznie
przy mocy zachowuiemy y utwierdzamy.
Na kahale Pruzanskim podług zapisu wy-
derkaffowego od tysiąca pięciu set pięciu-
dziesiąt złotych od roku tysiąc sześć set
siedmdziesiąt wtórego, aż do tego czasu
niepłaconey kwoty złotych cztery tysiące
cztyrysta dziewiędziesiąt pięć, zarąk w tym-
że zapisie założonych troiakich cztery ty-
siące sześćset piędziesiąt złotych, za szkody,
nakłady prawne złotych trzysta, ogółem
złotych dziewięć tysięcy cztyrysta cztyrdzie-
ście pięć. Na kahale Pruzanskim, na kahale
Rozańskim—na ieden zapis winney summy
złotych tysiąc pięćset talarami bitemi,
rachuiąc każdy talar bity po złotych sześć,
zarąk w tym zapisie założonych troiakich
cztery tysiące pięćset złotych, kwoty od
tey summy należącey od roku tysiąc sześć-
set dziewiędziesiąt szóstego aż do tego
czasu tysiąc ośmset złotych polskich, na
drugi zapis od tychże żydów Rozańskich
złotych trzysta talarami bitemi, także talar
bity rachuiąc po złotych sześciu, zarąk w
tym zapisie założonych troiakich złotych
dziewięćset talarami bitemi, kwoty od tey
summy aktorom należącey od roku tysiąc
sześćset dziewiędziesiąt szóstego aż do tego
czasu złotych cztyrysta trzydzieście dwa,
także talarami bitemi, rachuiąc każdy ta-
lar bity po złotych sześciu; na trzeci zapis,
od tychże żydów Rozańskich bitych tala-
rów sto, zarąk w tymże zapisie założonych
troiakich talarów bitych trzysta, kwoty od
tey summy aktorom od roku tysiąc sześć-
set dziewiędziesiąt szóstego niepłaconey
złotych siedmset dwadzieścia, za szkody,
nakłady w tey sprawie łożone złotych sześć-
set, ogółem kładąc na kahale Rozańskim
złotych trzysta tysięcy sto piędziesiąt
dwatalarami bitemi. Na kahale Lachowickim,
na zapis winney summy dwa tysiąca zło-
tych talarami bitemi, troiakich zarąk sześć

tysięcy złotych polskich, quoty od tey sum-
my należącey aktorom trzy tysiące dwiescie
złotych, za szkody, nakłady prawne w tey
sprawie łożone trzysta złotych, ogółem na
kahale Lachowickim iedynaście tysięcy
pięćset złotych polskich. Na kahale Byten-
skim na zapis wyderkafowy na złotych
sześćset dany od roku tysiąc sześćset dzie-
wiedziąt ósmego, kwoty łożem niewyda-
nney dotąd, łożu kamieni siedmdziesiąt ósm,
zarąk w tym zapisie założonych złotych ty-
siąc ośmset, za szkody, nakłady prawne na
tym kahale złotych trzysta. Na kahale Sło-
nimskim na zapis wyderkafowy tysiąc zło-
tych niepłaconey od roku tysiąc sześćset
dziewiędziesiąt pierwszego, kwoty albo wy-
derkafu do tego czasu złotych tysiąc sześć-
set, troiakich zarąk w zapisie założonych
trzy tysiące złotych; na drugi zapis od
tychże żydów Słonimskich aktorowi winney
summy tysiąc złotych; rachuiąc każdy talar
bity po złotych sześciu y po groszy pięt-
nastu, zarąk w tym zapisie założonych zło-
tych trzy tysiące talarami bitemi, talar bity
rachuiąc po złotych sześciu y po groszy
piętnastu, quoty od tey summy należytey
od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt pią-
tego niepłaconey złotych tysiąc dwiescie
ośmdziesiąt, za szkody, nakłady prawne
w tey sprawie noviter łożone złotych sześć-
set. Na kahale Mscibowskim na ieden za-
pis złotych tysiąc sto, zarąk troiakich w tym
zapisie założonych trzy tysiące trzysta zło-
tych, kwoty od tey summy klasztorowi
Zyrowickiemu niepłaconey od roku tysiąc
siedmsetnego aż do tego czasu tysiąc dwiescie
dziesięć złotych polskich; na drugi zapis
od złotych sta dziesięciu od roku tysiąc
sześćset dziewiędziesiąt siódmego aż dotąd
niewypłaconey co rok należącey quoty zło-
tych sto piędziesiąt cztyry; na trzeci zapis
za wliwkiem ishmsów panów Stanisława—
horodniczego Wołkowyskiego y Marciana
Dominika Tułowskich klasztorowi Zyro-
wickiemu wlany złotych tysiąc; zarąk w tym
zapisie założonych trzy tysiące złotych;
quoty od tey summy należącey złotych ty-
siąc trzysta, za szkody, nakłady prawne

w tey sprawie łożone na tymże kahalę Mscibowskim złotych sześćset, na kahalę pomienionym Mscibowskim, ogulem złotych dziesięć tysięcy siedmset siedmdziesiąt cztery; na wysz pomienionych kahalach wszystkich żydach starszych y młodszych osobach, na szkołach tych kahalów, z wolnym tych szkół pieczętowaniem, na domach, placach, browarach, kotłach, kramach, handlach, towarach, z wolnym na drogach, iarmarkach, targach aresztowaniem, towarów zabieraniem y żydów samych potrafiwszy braniem y na wszelkich dobrach ich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, a samych żydów y kagały wysz pomienione, podług zapisów ich na infamią aktorom wskazujemy y do prawa coaeqvationis iurium stosując się, te kagały y żydów za infamissów uznawszy, dla publikowania infamii ienerała sądowego przydaiemy, wywołać, publikować y proklamować nakazujemy y na odprawę tych wysz pomienionych summ do urzędów ziemskich lub grodzkich Nowogrodzkich, Słonimskich, Wołkowyskich, Brzeskich, Pinskih y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi się osoby y dobra obżałowanych kahalów żydów okażą, a którego sobie strona z urzędu użyć zachce, założywszy na sprzeciwnych y na urząd nieposłuszny dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwunasty misca Augusta, anni praesentis dla publikowania tey infamii przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Ierzy Namowicz, czyniąc dość prawu pospolitemu y dekretowi naszemu niewiernych żydów kahału Prużanskiego, kahału Rożanskiego, kahału Lachowickiego, kahału Bytenskiego, kahału Słonimskiego, kahału Mscibowskiego starszych y młodszych in genere wszystkich w izbie sądowej y et in foro publico za infamissów obwołał, ogłosił, proklamował y tę publikacją, a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 349, за 1711 г., л. 1764.

№ 194.—1712 г. Апрель 18.

Трибунальный декретъ, присуждающій евре-евъ Бѣлорусскихъ кагаловъ къ инфаміи и смертной казни за неуплату 25000 поголовнаго сбора на содержание войска.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, misca Apryla osmnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w. x. Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Michała Sawickiego—czesznika Wołkowyskiego, rotmistrza i. k. m. chorągwi Węgierskiej trybunału w. k. Lit. z niewiernemi żydami starszemi kahalami y przykahalkami białoruskiemi, kahalęm Minskim y przykahalkami onego kahalami Nowogrodzkim, Orłowskim, Lubeckim, Turzeckim, Iwskim, Korelickim, Wsielubskim, Stołowickim, Myszskim, Połonskim, Polonieckim, Rohotskim, Derewenskim, Dworzeckim, Moleczadskim, Horodyskim, Zdziencielskim, Bielickim, Nieswiskim, Mirskim, Słonimskim, Kroszynskim y całem gminem y pospolstwem do wysz namienionych kahalów należacemi, za pozwem od aktora wyniesionym o to, iż obżałowani niewierni żydzi starsi y cały gmin namienionych kahalów in complicitate zostając z żydami kahalów Białoruskich z infamissami, dekretami sądu głównego trybunального osądzonemi, idąc z sobą in conducto, sprzeciwiając się postanowieniu rzeczy pospolitey, gdy żalujący aktor według dispartimentu samych że obżałowanych żydów wydanego y przez iasnie wielmożnego imć pana Hetmana w. x. lit. potwierdzonego dla odebrania summy dwudziestu pięciu tysięcy złotych za rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty za pogłowne żydowskie, na chorągiew trybunalską należącey, ludzi swoich do wysz namienionych kahalów zesłał, tedy obżałowani żydzi udając się do różnych protekcyi, nietylko żeby mieli summy z wysz wyrażonych kahalów

za pogłówne wypłacić, lecz jeszcze zesłanych ludzi przy zebraney kopie swywołnych ludzi zkonfundowawszy precz powypędzali, przez co w paeny prawne y wine infamij popadli, zaczym do utwierdzenia dekretów sądu głównego trybunalnego z aktoratu żałującego aktora na obżałowanych żydach kahałów Białoruskich w roku pszeszłym tysiąc siedmsetnym iedynastym z infamiemi y wskazami w nich wyrażonemi otrzymanych, do oddania summy dwudziestu pięciu tysięcy złotych ze wszystkich wysz wyrażonych kahałów za pogłówne żydowskie na chorągiew trybunalską należące do wskazania obżałowanych żydów kahałów Białoruskich iako niepojednokrotnych infamissów item na infamią y drugich wszystkich wysz namienionych kahałów in complicitate zostaiących takoz na infamią, z mocną na wszelkich dobrach, szkołach, kromach, handlach, towarach, summach pieneznych exekucyą do nagrodzenia szkod, nakładów prawnych żałujący aktor obżałowanych żydów przed nasz sąd zapozwał. Na terminie tedy niniejszym, wyżey na dacie wyrażonym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktora patron imci za mocą prawną sobie do tey sprawy daną imć pan Stephan Frackiewicz—kraczy Upitski oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi iako sami przed nami do prawa niestawali tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey nie uczynili; za tym tenże aktora patron podanego obżałowanym niewiernym żydom starszym wszystkim kahałów wyżey namienionych oczewisto w ręce tu w miescie ich k. mci. Wilnie z bożnicy wychodzącym przez ienerała Ierzego Namowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imcią panem pisarzem koła sądow naszych uczynionym, słusznie, prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y žalobę wyżey wyrażoną przełożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekreta sądu głównego trybunalnego,

a mianowicie poslednieyszy w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym dwunastym miesiąca February dwudziestego dnia z aktoratu żałującego aktora na obżałowanych żydach kahału Białoruskiego, z wskazem summy w nim wyrażoney y z infamią na kadency Nowogrodzkiej otrzymany, oraz produkował protestacyą o nie oddanie summy dwudziestu pięciu tysięcy za pogłówne żydowskie za rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny dwunasty z kahałów wysz specificowanych na chorągiew trybunalską należący, o zkonfundowanie y wypendzenie ludzi żałującego dla odebrania summy zesłanych na tych że żydów wszystkich kahałów do xiąg urzędowych zaniesioną y per extractum wydaną, po którym produkowaniu pozwanych kahałów y wszystkich żydów poniewasz do prawa nie stawiają iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a zatym dekretow sądu głównego trybunalnego a mianowicie poslednieyszego, wyżey produkowanego, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym dwunastym, miesiąca February dwudziestego dnia, z aktoratu żałującego aktora na obżałowanych żydach kahału Białoruskiego z infamią, wskazem w nim wyrażonym otrzymanego, utwierdzenia y przy mocy zachowania, summy za pogłówne żydowskie za rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny dwunasty na chorągiew trybunalską należący nie wypłaconey dwudziestu pięciu tysięcy złotych za szkody y nakłady prawne w tey sprawie poniesione pięciuset złotych na pozwanych kahałach Białoruskich, Minskim Nowogrodzkim, Orłowskim, Lubeckim, Turzeckim, Iwskim, Korelickim, Wsielubskim, Stołowickim, Myszskim, Połonskim, Połoneckim, Rohotskim, Derewenskim, Dworzeckim, Mołczadskim, Horodyskim, Zdziencielskim, Bielickim, Nieswizskim, Mirskim, Słonimskim, Kroszynskim—starszych żydach, całym gminie y pospolstwie namienionych kahałów, na szkołach, domach, kromach, handlach, towarach, spławach, arędach, zastawach y innych wszelkich dobrach leżących, ruchomych sum-

mach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnych onych na każdym miejscu zatrzymaniem, aresztowaniem, szkół pieczętowaniem, a samych wszystkich żydów kahału Białoruskiego iako infamissów nie pojednokrotnych item na infamią, na łapanie y na gardło y innych wyż specyfikowanych kahałów in complicitate z infamissami zostających iako w praetensij skarbowey takż na infamią, załuiącemu aktorowi wskazania y dla publikowania tey infamij ienerała sądowego przydania, a za summę wyżey wyrażoną dla uczynienia skuteczney, mocney y nieodwłoczney na wszelkich dobrach wysz wyrażonych kahałów exekucij do urzędów ziemskich lub Grodzkich wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod ktoremi maiętnosci, dobra y osoby obżałowanych żydów okażą się, a ktorych sobie strona z urzędów do tey exekucij użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imci pana Michała Sawickiego—czesznika Wołkowyskiego rotmistza i. k. mci. chorągwi Węgierskiej trybunału w. x. lit. bacząc to, yż obżałowani kahał y przykahałki Białoruskie, kahał z przykahałkami Minski, kahały Nowogrodzki, Orłowski, Lubecki, Turzecki, Iwski, Korelicki, Wsielubski, Stołowicki, Myszski, Połonski, Połonecki, Rohotski, Derewenski, Dworzecki, Mołczadski, Horodyski, Zdziencielski, Bielicki, Nieswizki, Mirski, Słonimski, Kroszynski, niewierni starsi wszyscy cały gmin y pospółstwo wysz wyrażonych kahałów, będąc o rzecz wyżey wyrażoną do sądu naszego zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazy naszego ieneralskim przywoływaniem, przed nami do prawa niestawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a zatym dekreta sądu głównego trybunalnego, a mianowicie poslednieyszy, produkowany w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym dwunastym, msca February dwudziestego dnia z aktu ratu załulącego aktora na obżałowanych

żydach kahału Białoruskiego, z infamią, wskazem w nim wyrażonym otrzymany utwierdzamy y przy nienaruszney mocy zachowuiemy, summy za pogłowne żydowskie za rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny dwunasty na chorągiew trybunalską należącey y niewypłaconey dwadzieście pięć tysięcy złotych, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie poniesione pienćset złotych, in summa dwadzieście pięć tysięcy y pięćset złotych na pozwanych niewiernych żydach kahałów wyżey namienionych na szkołach, domach, kromach, handlach, towarach, spławach, arędach, zastawach, dobrach wszelkich leżących, ruchomych summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każdym miejscu zatrzymaniem, aresztowaniem, szkół pischętowaniem, a samych obżałowanych kahałów Białoruskiego iako nie pojednokrotnych infamissów dekretami trybunalskimi osądzonych na infamią, na łapanie y na gardło, a kahałów Minskiego, Nowogrodzkiego, Orłowskiego, Lubeckiego, Turszeckiego, Iwskiego, Korelickiego, Wsielubskiego, Stołowickiego, Myszskiego, Połonskiego, Połonieckiego, Rohotskiego, Derewenskiego, Dworzeckiego, Mołczadskiego, Horodyckiego, Zdziencielskiego, Bielickiego, Nieswizkiego, Mirskiego, Słonimskiego, Kroszynskiego, starszys żydów y cały gmin kahałów wyżey namienionych, in complicitate z infamissami zostających, iako w pretensy skarbowey, takż na infamią załuiącemu aktorowi wskazuiemy y dla publikowania tey infamij ienerała sądowego przydaiemy, a za summę wyżey wyrażoną dla uczynienia skuteczney, mocney y nieodwłoczney na wszelkich dobrach wysz wyrażonych żydów exekucij do urzędów ziemskich lub grodzkich wszelkich woiewodztw y powiatów, pod ktoremi maiętnosci, dobra y osoby obżałowanych żydów kahałów wyżey wyrażonych okażą się, a ktorych sobie strona z urzędów do tey exekucij użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu dalsze paeny prawne, odsyłamy; a gdy dzień dwu-

dziesiąty tegoż miesiąca Aprila anni praesentis przypadł, tedy Ierzy Namowicz ienerał sądow naszych pilnujący dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu kahał Białoruski z przykahalkami, kahał Minski z przykahalkami, kahały Nowogrodzki, Orłowski, Lubecki, Turczecki, Iwski, Korelicki, Wsielubski, Stołowicki, Myszski, Połonski, Połonecki, Rohotski, Derewenski, Dworzecki, Mołczadski, Horodyski, Zdzienielski, Bielicki, Nieswizki, Mirski, Słonimski, Kroszynski starszych wszytkich niewiernych żydów, cały gmin y pospolstwo kahałow specyfikowanych za infamisow w izbie sądowey et in foro publico obwołał, proklamował y relacją publikacij swej, a loco publikationis rediens, iudicialiter zeznał, która sprawa do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa litewskiego jest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 350, за 1712 годъ, л. 144.

№ 195.—1712 г. Августа 1.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ пяти еврейскихъ кагаловъ къ уплатѣ трехъ тысячъ трехсотъ десяти золот. пол. и къ инфаміи за самовольное возвышеніе по головнаго сбора съ евреевъ Здзѣнцельскаго кагала.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, msca Augusta pierszego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w. x. Lit. z wojewodstw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa iasnie oświeconego xięcia imci Mikołajia Faustyna Radziwiła—miecznika w. x. L. w dowodzeniu krzywdy żydom arędarzom, kupcom y całemu gminowi kahału Zdzienielskiego z niewiernemi żydami starszemi kahałow — Wilenskiego, Grodzińskiego, Brzeskiego, Pinskiego, Słuckiego, za poz-

wem od iasnie oświeconego aktora wyniesionym, mieniąc o to, iż niewierni żydzi pomienieni starsi kahałow wyż wyrażonych usadziwszy się na zruinowanie ubogich żydów kahału Zdzienielskiego, niesłusznie y nienależycie, nad dawną taryffę pogłównego żydowskiego, aukcją nakładać śmieli y wazyli się y przez to pomieniony kahał Zdzienielski do ostatniey zguby y ruiny przywieść usiłują y per consequens skarbowi rzeczy pospolitey w. x. L. przez wymyslonych sposob in futurum wielka szkoda dziać by się musiała, bo przez tak niesłuszną akcją od tych kahałow nad taryffę w. x. L. pogłownego żydowskiego na kahał Zdzienielski nałożoną, pomieniony kahał lubo iuż dość znacznie zruinowany y z nawiedzenia Bożego plagą contagionis dotknięty do reszty hinąc y ruinować by się musiał, która to takowa pomienionych żydów starszych kahałow wyżey wyrażonych na zgubę kahału Zdzienielskiego zawziętość eidenter pokazuje się, bo pomienieni żydzi kahału Zdzienielskiego niewięcey pogłownego żydowskiego za assygnacyami iasnie wielmożnych ichmę panów w. x. L. do skarbu na żołnierzów Rzptej płacili, iako złt. sześć set dwadzieście pięć y więcey nie nadto płacić nie powinni, obżałowani żydzi chcąc cale do ruiny, iako się wyżey wyraziło, wspomniony kahał przywieść, aukcją niesłuszną nad taryffę nakładając, mimo wydany excerpt z taryffy w. x. L. przez ichmw panów komissarzów trybunału skarbowego w. x. L. w exekucją żołnierzom Rzptej prywatnym dyspartymentem podają y przez to kahał Zdzienielski do szkod niemałych przywodzą, iakoż iuż więcey a niżeli na trzy tysiące y daley niewierni żydzi kahału Zdzienielskiego z okazji onych szkody poniesli, zaczym zabiegając temu iasnie oświecony delator, aby przez takowe onych wymyslne sposoby kahał Zdzienielski do ostatniey nie przychodził ruiny y przez to in futurum skarbowi w. x. L. niedziała się krzywda, do skassowania y annihilowania takowych prywatnych onych dyspartymentow, do na-

kazania płacić nie więcej iako po złotych sześćset dwadzieście pięć według taryffy w. x. L. y wydanego przez naznaczonych komissarzów z trybunału skarbowego w. x. L. excerptu pogłównego, a za takowe wymyślne y szkodliwe skarbowi Rzptey sposoby, iako w sprawie skarbowey, do wskazania paenam infamiae, do nagrodzenia szkod z okazji onych poniesionych, przytym o dalsze peny prawne y szkody chcąc prawem czynić przed nas sąd pozwanym intentował akcyą. Do której sprawy za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od iaśnie oswieconego aktora patron imć za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną imć pan Michał Kopeć—podczaszy Oszmianski oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi niestawali y żadney wiadomosci o niestaniu swym nam sądowi y stronie powodowej nie uczynili; zatym wyż rzeczony aktora patron podanego oczewisto w ręce tu w mieście i. k. mci Wilnie przez ienerała Mikołaja Poczopowicza żydom obżałowanym pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielm. imc panem pisarzem koła sądów naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z onego o rzecz wyż wyrażoną przełożywszy, w dalszym postępku prawnym produkował protestacyą na obżałowanych niewiernych żydów starszych kahałów Wilenskiego, Grodzińskiego, Brzeskiego, Pińskiego y Słuckiego, o niesłuszne nałożenie nad taryffe w. x. L. pogłównego żydowskiego na żydów kahału Zdzięcielskiego, o szkody y paeny do xiąg urzędowych zanieśioną y ekstraktem z tych że xiąg pod datą w niey inserowaną wydaną, oraz produkował excerpt z taryffy w. x. L. pomienionym żydom kahału Zdzięcielskiego autentice wydany, po których produkowaniu wzdania pozwanym niewiernych żydów iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy. A zatym taryffy przez obżałowanych niewiernych żydów wyż pomienionych kahałów niesłusznie y nienależycie

na żydów kahału Zdzięcielskiego z nałożeniem pogłównego żydowskiego uformowanej, iako niesłuszney, fałszywey, na szkodę kahału Zdzięcielskiego sporządzoney, skasowania y annihilowania, a przy taryffie w. k. L. zachowania, excerptu z taryffy w. k. L. pogłównego żydowskiego kahałowi Zdzięcielskiemu służącego przez komissarzów trybunału skarbowego w. k. L. pod datą w nim wyrażoną, wydanego utwierdzenia y aby żydzi kahału Zdzięcielskiego niewięcey pogłównego żydowskiego nad dawną taryffe y wydany z niey przez kommissarzów z trybunału skarbowego naznaczonych excerpt do skarbu Rzptey iako złtch sześćset dwadzieście pięć płacili warowania y nakazania, przy tym za poniesione przez żydów kahału Zdzięcielskiego z okazji nakładania żydów starszych kahałów wyżey wyrażonych podług onych dyspartymentu nad taryffe w. k. L. pogłównego żydowskiego szkody trzech tysięcy złt. pol., za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spędwane trzechset złt. pol. na pozwanym niewiernych żydach starszych kahałów Wilenskiego, Grodzińskiego, Brzeskiego, Piskiego y Słuckiego, na dobrach onych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, na towarach, handlach, spławach, na kamienicach, domach, kromach, z wolnym pomienionych żydów na każdym miejscu areztowaniem y do więzienia samych braniem y sequestrowaniem, a samych pomienionych żydów starszych kahałów wyż wyrażonych, iako w sprawie skarbowey y akcyi do skarbu Rzptey ściągającej się, na infamią iaśnie oświeconemu aktorowi wskazania y do publikacyi tey infamii ienerała przydania, a dla uczynienia za summę wyżey wyrażoną na dobrach wszelkich pozwanym żydów exekucyi, do urzędów ziemskich lub grodzkich tych wojewodztw y powiatów pod któremi dobra pozwanym żydów y osoby onych naydować się będą y których sobie strona ad executionem tego dekretu użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych temu dekretowi

naszemu dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie iasnie oświeconego xcia im. Mikołaja Radziwiła—miecznika w. x. Lit. w dowodzeniu krzywdy żydom, arędarzom, kupcom y całemu gminowi kahału Zdzięcielskiego, bacząc to, iż pozwani niewierni żydzi starsi Wilenskiego, Grodzienkiego, Brzeskiego, Pńskiego y Słuckiego kahałów będąc o rzecz wyżej wyrażoną przed nasz sąd pozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem do prawa niestawali y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwny nieuczynili, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdajemy, a zatym taryffę przez obżałowanych niewiernych żydów wyż pomienionych kahałów niesłusznie y nienależycie na żydów kahału Zdzięcielskiego, z nałożeniem pogłównego żydowskiego uformowaną, iako niesłuszną, niespawiedliwą, taryffie w. k. L. przeciwną, na szkodę kahału Zdzięcielskiego sporządzoną, kassuiemy y annihiluiemy, a przy taryffie w. k. L. zachowując kahał Zdzięcielski, excerpt z taryffy w. k. L. pogłównego żydowskiego kahałowi Zdzięcielskiemu służących przez kommissarzów trybunału skarbowego pod datą w nim wyrażoną wydany in toto utwierdzamy y aby żydzi kahału Zdzięcielskiego niewięcey pogłównego żydowskiego nad dawną taryffę y wydany z niey przez kommissarzów z trybunału skarbowego naznaczonych excerpt do skarbu Rzptey iako złtch sześćset dwadzieście pięć płacili, zakładając na każdego przeciwnego paenam infamiae y dalsze winy tym dekretem waruiemy y nakazuiemy, przy tym za poniesione przez żydów kahału Zdzięcielskiego z okazy nakładania żydów starszych kahałów wyżej wyrażonych podług onych dyspartymentu nad taryffę w. k. L. pogłównego żydowskiego szkody trzy tysiące złt., za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spendowane trzysta złt pol., a z wpisnym, pamiętnym, cum lucris sądowi naszemu persolutis, wszyst-

kiego summą trzy tysiące trzysta dziesięć złt. pol. na pozwanych niewiernych żydach starszych kahałów Wilenskiego, Grodzienkiego, Brzeskiego, Pńskiego, Słuckiego na dobrach onych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie y u kogo-kolwiek będących, na towarach, handlach, spławach, na kamienicach, domach, kromach, z wolnym pomienionych żydów na każdym miejscu aresztowaniem, samych do więzienia braniem y sequestrowaniem, a samych pomienionych żydów starszych kahałów wyżej wyrażonych, iako w sprawie skarbowey y akcyi do skarbu Rzptey ściągającej się, za defraudacją na infamią iasnie oświeconemu aktorowi wskazuiemy y do publikacyi tey infamiey ienerała sądowego przydaiemy, a dla nczynienia za summę wyżej wyrażoną na dobrach wszelkich pozwanych żydów exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich tych wojewodztw y powiatow, pod ktoremi dobra pozwanych żydów y osoby onych znaydować się będą y których sobie strona ad executionem tego dekretu użyć zechce, założywszy na przeciwnych temu decretowi naszemu urząd paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień trzeci mca Augusta anni currentis przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Ierzy Namowicz, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów starszych Wilenskiego, Grodzienkiego, Brzeskiego, Pńskiego, Słuckiego kahałów, za infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, ogłosił y relacją publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych w. k. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 351, за 1712 годъ, л. 19.

№ 196.—1712 г. Сентября 15.

Трибунальный декретъ присуждающій Ви-тебскаго бургомистра и все городское хри-стианское общество къ инфаміи, возврату еврейскому кагалу плаца, на которомъ построена была церковь и уплатѣ тринадцати тысячъ пятисотъ десяти зол. польск.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, mea Septembra dnia piętnastego.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w wielkim xięstwie Lit-m, z woiewodztw, ziem y powiatów, na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa niewiernych żydów starszych y całego kahału synagogi Witebskiej z szlachetnym Markiem Kirłaiem—burmistrzem, Konstantym Zachwatowiczem, Arciomem Pawłowiczem—burmistrzowiczami, iako pryncypałami y całym pospolstwem gminem miasta i. k. mci Witebska, za pozwem do aktorów przed nasz sąd wyniesionym, mieniąc o to, iż żałujący kahał Witebski, żydzi, synagoga tameczna, mając pewny plac w mieście i. k. mci Witebsku, będący na aedificatią szkoły żydowskiej przywilejami, konsensami i. k. mci y ante unione od książąt ichmć nadany y już in simili causa ad citationem w Bogu wielebnych ichmw xx. Bernardynów conwentu Witebskiego, do tegoż placu interessujących się, za uczynioną z onego expulsją y decyzji iasnie wielmożnego imć xda Konstantego Kazimierza Brzostowskiego — biskupa Wilenskiego, y iasnie wielmożnego imć pana Pocięia—woiewdy Witebskiego, in possessionem za dokumentami kahałowi Witebskiemu przyśadzony, vigore czego zostaiąc in pacifica possessione żałujące tego placu, na onym szkole swą, sine ulla citatae partis obiectiōne, pobudowali y przez czas niemały spokojną tego placu possessją swą mieli y gdy w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwunastym, żałujących szkoła ży-

dowska, na pomienionym placu nie małym kosztem aedifikowana, casualiter zruinowana y spalona została, tandem obżałowany magistrat Witebski mimo possessją stałą, pomiarkowanie y commissją z w Bogu wielebnyymi xx. Bernardynami Witebskiemi y mimo przysądzenie pomienionego placu w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwunastym miesiąca Awgusta wtórego dnia, uwiōdwszy się niesłusznym appetytem do cudzey fortuny, violando prawo pospolite, constitucye seymowe coaequationis iurium rigorose de violatoribus et inuasoribus dobr ziemskich opisane, podniosszy się w rebelliją, a wzburzywszy pospolstwo miasta Witebskiego. tumultuarie, forti armata manu, z różnym orężem do boiu należącym, pomieniony plac szkolny gwałtownie zajęchali, nulliter vi et illegitime w swoją possessją mieyską Maydeburską zabrali, żałującym expulsją, gwałt, violencją uczynili, a potym ten plac gwałtownie zabrawszy, na onym cerkiew swoją wybudowali, zakonnika popa swojego ufundowali y postanowili, a gdy żałujące żydzi, synagoga Witebska, mając tak wielką krzywde, wiolen-cją y expulsją, niepoiednokrotnie sami przez się y przez różnych godnych osob dignitarzów o powrócenie placu swojego szkolnego upraszali, obżałowany magistrat y pospolstwo Witebskie, zostaiąc iako y pierwicy in eodem ausu rebellionis et licentiae, a w tym przepomniawszy swieckiego y duchownego prawa, śmieli y wazyli się ten plac gwałtownie zabrawszy y popowi swojemu in possessionem podawszy, requirujących takowey krzywdy swoiey żydów starszych y bakalarzów kahału pomienionego, mianowicie: Symona Markowicza, Berka Abrahamowicza, Abrahama Afromowicza, Leybę Berowicza kiiami pokładaiąc tyran-ską zbić, zmordować, pokaleczyć, iakoż nad żałującemi widząc tak wielkie morderstwo y boie od magistratu y pospolstwa tamecznego stałe, w Bogu wielebni ichmć xx. iezuici collegium Witebskiego, używszy litości nad niewinnoscją żałujących, a od śmierci odprosiwszy, pro securitate

zdrowia y życia onych do klasztoru swiego wzięli y przez tydzień u siebie chowali y za takowym naysciem na domy żałujących własne, dzieci małe żałujących przestraszywszy kilkora o śmierć przyprawili, domy, kramy onych starsi przełożeni magistratowi rabować, zabierać pospolstwu pozwolili y rozkazali, szkody w takowych rabunkach, violentiach na tysiący sześć złt. y daley uczynili; zaczym ante omnia do przysądzenia pomienionego placu, za consensami, przywilejami żałującym należącego, na którym teraz cerkiew aedifikowana iest, do zniesienia oney, o szkody przy expulsyi w rabunkach poczynione, o pochwałki y expensa prawne do obwarowania securitatem zdrowia y fortun od dalszey impetycyi obżałowanych, zachowawszy sobie salvum ius, meliorowania swey żałoby y wyniesienia innych nowych y łączenia onych do tey żałujące obżałowanym przed nasz sąd intentowali akcją Na terminie tedy niniejszym, zwysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od niewiernych żydów synagogi Witebskiej patron onych imć pan Stefan Frąckiewicz—krayczy Upitski, oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a pozwane osoby y całe pospolstwo miasta Ikmei Witebska, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili. Zatytm tenże partis actoreae patron podanego obżałowanym w mieście Ikmei w Wilnie na tenczas będącym, przez ienerała Ikmei pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem trybunalskim, kolegą naszym, uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy, żałobę z onego ratione superius praemissorum przełożywszy w dalszym postępku prawnym produkował y czytał przed nami sądem konsensa, przywileia Ikmei y inne iuris et possessionis dokumenta żydom synagogi Witebskiej na plac szkolny, w mieście Witebskim będący, służące, oraz produxit

protestacją na magistrat y pospolstwo miasta Witebskiego, o uczynienie gwałtowney expulsyi z placu, na szkołę żydowską nadanego y uprzywileiowanego, o niestuszne założenie y ufundowanie na onym cerkwi, o nayscie gwałtowne na kramy y domy żałujących, o zabranie y zrabowanie w nich różney ruchomości, o przyprawienie o śmierć przy takowym tumulcie kilkorga dzieci, oraz zbiecie, zmordowanie samych żałujących y o inne praetensye do xiąg urzędowych zaniesioną y per extractum z onych pod datą w niey inserowaną officiose wydaną; po których produkowaniu wzdania pozwanych, poniewasz do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatytm wszystkich wysz produkowanych, do posesysi pomienionego placu szkolnego aktorom służących dokumentów, iako słusznych y prawnych in toto utwierdzenia y przy mocy zachowania, vigore których wysz pisanego tegoż placu na aediffikacyą szkoły żydowskiej żałującym nadanego, z którego gwałtowna expulsya y violencia uczyniona iest, ante omnia w reindukcyą y realną possessyą aktorom przysądzenia, za poczynione przy gwałtownych rabunkach domów y kramów żałujących, w zabranii w nich przez magistrat, pospolstwo Witebskie, różney ruchomości, towarów, szkody sowito dwunastu tysięcy złotych pol. za zbiecie samych starszych y bakalarzów kahału Witebskiego, mianowicie Symona Markowicza, Berka Abrahamowicza, Abrahama Afromowicza, Leyby Berowicza, nawiązek onym sowitych podług prawa, tudziesz gwałtu pospolitego z winami expulsyina y pochwałkową, oraz za szkody, nakłady prawne z okazji obżałowanych erogowane tysiąca pięciuset złt. pol. na pozwanych wszystkich osobach y pospolstwie miasta Witebskiego na majątnościach y dobrach onych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, domach, kromach, handlach, towarach, dobytkach, a samych wszystkich pozwanych, za pochwałki, expulsyia, gwałty,

boie, rabunki, na banicye doczesną, wieczną, y na infamią delatorom wskazania, ad publicandum tych condemnat ienerała sądowego przydania, proklamować y publikować nakazania, a dla podania w reindukcją placu szkolnego, z którego expulsia gwałtowna udziałana jest żydom synagogi Witebskiej, iako też niemniej dla uczynienia na dobrach pozwanych skuteczney, mocney a nieodwłoczney exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich wojewodztwa Witebskiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra wszelkie obżałowanych bydź okażą się, a którego sobie z urzędu strona pro exekutione użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania, a względem udziałanych odpowiedzi y pochwałek od dalszych impetycy obżałowanych securitatem zdrowia y fortun żalującym obwarowania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie niewiernych żydów starszych y całej synagogi kahału Witebskiego, z szlachetnymi panami Markiem Kierłaiem—burmistrzem, Konstantym Zachwałowiczem, Arciomem Pawłowiczem—burmistrzowiczami, iako pryncypałami y całym pospolstwem, gminem miasta i. k. mści Witebska, bacząc to iż obżałowane osoby będąc w propozycyi wyrażoną przed nasz sąd zapozwanymi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie przeciwny nieuczynili, przeto pozwanych, ponieważ do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa żaloby pozwoney y domawiania się partis actoreae patrona wszystkie wysz produkowane do posessy szkolnego placu aktorom służące dokumęta, iako słuszne y prawne in toto utwierdzamy y przy mocy zachowujemy. Vigore których dokumentów wysz pisany tenże plac na aedificatią szkoły żydowskiej żalującym nadany, z którego gwałtowna expulsia y violencya uczyniona

jest ante omnia w reindukcją y realną posessyą aktorom przysadzamy, za poczynioną przy gwałtownych rabunkach domów y kramów żalującym w zabranii w nich przez magistrat pospolstwo Witebskie różney ruchomości towarów, szkody sowito dwunastu tysięcy złt. pol., za zabicie samych starszych y bakałarzów kahału Witebskiego, mianowicie: Symona Markowicza, Berka Abrahamowicza, Abrahama Afromowicza, Leyby Berowicza nawiązek onym sowitych, podług prawa należących, gwałtu pospolitego, z winami expulsyją y pochwałkową, oraz za szkody, nakłady prawne z okazy obżałowanych erogowane tysiąc pięćset złt. pol., a z wpisnym, pamiętnym cum lucris nam sądowi persolutis, in universum wszystkiego summa trzynaście tysięcy pięćset dziesięć złt. pol. na pozwanych osobach y na całym pospolstwie miasta i. k. mści Witebskiego, na majątnościach y dobrach onych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieneznych gdzie y u kogokolwiek będących, domach, kromach, handlach, towarach, a samych wszystkich pozwanych osob za pochwałki, expulsy, gwałty, boie, violencye, rabunki, na banicye doczesną, wieczną y na infamią delatorom wskazujemy, ad publicandum tych condemnat ienerała sądowego przydaiemy, proklamować y publikować nakazujemy, a dla podania w reindukcją y realną aktorom posessyą placu szkolnego, z którego expulsia gwałtowna udziałana jest, żydom synagogi Witebskiej, tak dla uczynienia na dobrach pozwanych skuteczney, mocney, a nieodwłoczney exekucyi, do urzędów ziemskich lub grodzkich wojewodztwa Witebskiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra wszelkie obżałowanych bydź okażą się, a którego sobie z urzędu strona pro reinductione et executione użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze paeny prawne odsyłamy, a względem udziałanych odpowiedzi y pochwałek od dalszych impetycy obżałowanych securitatem zdrowia y fortun żalującym warujemy, vigore którego dekretu na dniu

siedmnastym mca Septembra anni praesentis ieneral Ierzy Namowicz, dosć czyniąc prawu pospolitemu, szlachetnych panów Marka Kirłaiia—burmistrza, Konstantego Zachwawowicza, Arcioma Pawłowicza—burmistrzowiczów y całe pospolstwo gmin miasta i. k. mci Witebska, za banitów doczesnych, wiecznych infamissów w izbie sądowej et in foro publico proklamował, publikował y relacją publikacy swej, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybun. w. x. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 351, за 1712 г., л. 266-1.

№ 197.—1712 г. Сентября 18.

Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ Брестскихъ евреевъ къ четвертованію и уплатѣ Полѣскому протопопу Нестору Волковичу двухъ тысячъ девятисотъ тридцати пяти золот. польск. за убіеніе священника Брестской Михайловской Каедральной церкви Власія Филиповича, нанесенія тяжкихъ побоевъ самому протопопу, занятіе церковной земли подъ еврейское кладбище и невзносъ слѣдовавшихъ въ церковь денегъ и състныхъ припасовъ для духовенства.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, msca Septembra szesnastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w. x. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa w Bogu wielebnego oycy Nestora Wolkowicza—protopopy Poleskiego—prezbitera świętego Michała Brzeskiego z niewiernemi żydami starszemi kahału Brzeskiego Howszykiem Meiorowiczem, Srolim Chaimdynesem y innemi żydami wszytkiemi całej synagogi Brzeskiej z gminem żydowskim, za pozwem od aktora wyniesionym mieniąc o to: iż w roku tysiąc siedmset-

nym dziesiątym, msca Augusta czternastego dnia, obżalowani lekce sobie poważając prawo pospolite, w zufałości swej zostając y chcąc koniecznie swiątnicę boską—cerkiew sw. Michała, z dawnych czasów od lat dwudziestu założoną, z nadanemi do niej placami na cmentarz, ogrody y iurydykę ubogą temu miejscu Świętemu nadaną zgubić, zruinować, zniosszy się z gminem pospolstwa swego żydowskiego obżalowani starsi żydzi różnych lat, mscy y dni różne zwykli wyrządzać affronty, gdy miejsce raz Bogu poświęcone na kopiska swoje, alias mogiły żydowskie poczęści corok przyjmowali, na których gruntach cerkiewnych antecessorowie obżalowanych żydów od lat kilkadziesiąt, zaiowszy podczas znacznego powietrza grassującego, przod ufundowali sobie nigdy nienależące gwałtownym sposobem kopiska, alias mogiły y na onych swoich trupów żydowskich grzebli, a potem po uskromieniu tego powietrza, pierwszego za świętey pamięci iasnie wielmożnego w Bogu przewiebnego imści xiedza Hipatego Pocięia — Włodzimirskiego y Brzeskiego episkopa, z przyjętych y gwałtownie zabranych gruntów cerkiewnych na kopiska mogił co rok na tę cerkiew czynszu gotowym groszem po złt. dwudziestu y tam na lampę, także kapłanowi tego miejsca na dni święte, iako to w dzień sw. Michała archaniola, w dzień Bożego Narodzenia, Zmartwychwstania Pańskiego, Zesłania Ducha świętego, świąt ruskich, porcyą po puł funta każdego korzenia y mięsa po cztery szroty tamiecznemu kapłanowi, zawsze co rok z należyłym czynszem od antecessorów obżalowanych żydów dochodziło. A gdy już aktor terazniejszy, zostawszy tego miejsca possessorem po przeszłych antecessorach swoich o tenże czynsz y namowioną porcyą u obżalowanych żydów upominał się, tedy nietylko oney dawać niechcieli, y niepostąpili, ale w swej zawziętości nieustając, więcej gruntów cerkiewnych na swoje kopiska mogił przywłaszczając y zabierając, srogie odpowiedzi y pochwałki na zdrowie żałującego czynili y czynią;

iakoż w roku przeszłym, wyż pisanym, przywodząc do skutku swoje odpowiedzi, gdy żałujący delator, niespodziewając się ni od kogo żadney zasadzki y zdrady y niebędąc ni komu winnym, odyskawszy woły swoje od mieszczanina Brzeskiego na imię Hrehorego Iakuszelewicza prowadził z drugim kapłanem, w Bogu wielebnym Błażciem Filipowiczem te woły do residency swey, przy cerkwie katedralney w Brześciu będącey, tamże obżałowani żydzi, na postpozycią miejsca świętego, na cmentarzu cerkwie świętego Michała wprzody wielebnego oycza Filipowicza wypadszy z zasadzki z wielkim gminem pospolstwa swojego żydowskiego z kiymi, kołami, z bardyszami pomienionego oycza zbili, zekrwawili y za nieżywego na tym mieyscu porzucili, od którego zbitcia onych w dwie niedzielli ten wyż pomieniony kapłan panu Bogu ducha oddać musiał; a gdy żałujący widząc takie morderstwa nad wysz pomienionym kapłanem, poczoł perswadować onym, za co niewinnego człowieka zabiiiają, tedy obżałowany Srol, za te słowa zaraz żałującego samego kiiem w łeb razy kilka uderzywszy, usiłując także y żałującego o śmierć przyprawić, stanowszy na wale mieyskim z pomienionym Howszykiem: biycie, zabiycie tego popa, my go na funty zapłacim. Gdzie usłyszawszy taki tumult y hałas drudzy żydzi, imionami y przezwiskami imże samym lepiej wiadomi, przypadszy żałującego tyrancko a niemiłosiernie muszkietami stursali, zbili, zmordowali y nie mało ran w głowie szkodliwych pozadawali, iako w relacyi ieneralskiej wszystko dostatecznie iest opisano y mało o śmierć żałującego nieprzyprawili, pieniądze talarów bitych pięć y tyńfów piętnaście tegoż czasu u żałującego zabrali, a potym ieszcze tym niekontentując się, a swój zły umysł do skutku przywodząc, samą żałującą przeiowszy na dobrowolney drodze w rynku łżyli, sromocili, porywiając się oną bić y gdyby chrzescianki przypadszy niesalwowały, pewnie by toż samo potkać mogło, co y samego żałującego; a tego gruntu

zabranicm y do swoiey szkoły przyłączeniem, dalszą odpowiedź uczynili. Takoz zaraz po takowym excessie y hałasie półtora placu gruntu owsem zasianego, gwałtem zaiąwszy, trupami swemi zapowietrzonemi założyli y expulsią z tego placu udziaławszy, z spokojnego dzierżenia wybili y innych nie mało krzywł, szkod żałującemu poczynili, iako czasu prawa documentis probatur. Maiąc tedy żałujący tak wielką szkodę, krzywdę, a ponosząc y cierpiąc ciężki y niewypowiedziany kryminał, swywolney kupy swawoleństwo, chcąc o to wszystko prawem czynić, kryminału, zabitia tyrancko kapłana, także zbitia y zekrwawienia samego żałującego dochodzić, o zabranie y expulsią z placów do reindukciey onych, ante omnia y powinności za tak wiele lat należącey y zaległej, o zabranie pieniędzy do komparycyi samych obżałowanych, iako w kryminalney sprawie, chcąc tego wszystkiego, co się wyżej pomieniło, dochodzić y dowodzić, pozwem przed sąd nasz aktor obżałowanych żydów zapozwał. Do którey sprawy, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktora patron, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imć pan Michał Frackiewicz—podczaszy Smoleński, oczewisto stawał, a niewierni żydzi Brzescy niestawali y żadney nam sądowi y stronie powodowey o niestaniu swoim nie dali wiadomości; zatym aktora patron podanego oczewisto w ręce obżałowanym starszym żydom Brzeskim po wszystkich żydów y gmin wyniesionego tu w Wilnie przez ienerała Ierzego Namowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imścią panem pisarzem trybunalskim uczynionym, słusznie, prawnie dowiodszy, troyga wołania pilność na tym pozwie napisaną okazawszy, żałobę z niego o rzecz wyżej mianowaną, a szerzey w tym pozwie wyraźoną przelożywszy, pokładał protestacją ratione superius praemissorum do xiąg urzędowych, z relacyą ieneralską pod datą, w nich wyraźoną zanesione y ekstraktem wydane y inne dokumenta, po których produkowaniu, poniewaz obżałowani żydzi

starsi y młodsi Brzescy z całym gminem synagogi kahału Brzeskiego przed nami do prawa niestawiają, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdania, placów, gruntów, z których żalującemu expulsią udziałana iest aktorowi ante omnia w reindukcją y realną posessią wiecznie przysądzenia, za niewypłacenie czynszów po złotych dwunastu gotowego grosza, za nieoddanie łoju na lampy na dni święte, korzenia y mięsiwa, za szkody przez to ponoszące tysiąca złotych, za zabicie kapłana gwałtownym sposobem Błażeia Filipowicza na emętarczu cerkwie katedralney Brzeskiej świętego Michała archanioła, głowszczyzny onemu tysiąca złotych, gwałtu pospolitego kop dwudziestu, za zbiecie y skrwawienie samego żalującego nawiązki kop czterdziestu y gwałtu powtórnego kop dwudziestu, za odpowiedź y pochwałkę kop pięciudziesiąt, za szkody, nakłady prawne, w tey sprawie łożone, złotych sześciuset, na obżałowanych żydach synagogi Brzeskiej — starszych, młodszych y na całym gminie żydach Brzeskich nomine et cognomine starszym wiadomych y znaiomych, na domach, placach, browarach, kotłach, kramach, handlach, towarach, na szkole Brzeskiej, a w szkole na mieyscach ich, z wolnym szkoły pieczętowaniem, a towarów na każdym mieyscu na iarmarkach, targach y w drodze arestowaniem, a samych do więzienia braniem, także na wszelkich dobrach ich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, a samych obżałowanych starszych, młodszych y cały gmin synagogi Brzeskiej za odpowiedź y pochwałkę na banicią doszesną, za popełniony zaś kryminał, za zabicie kapłana na infamią, na garło czwiertowaniem przez mistrza y na łapanie aktorowi wskazania, onychże ex nunc za banitów doczesnych y infamissów uznania y dla publikowania tych kondemnat ienerała sądowego przydania, wywołać, publikować nakazania, a iako na odprawę y exekucją summy pomienioney, tak oraz dla złapania

y na garłach przez mistrza uczynienia czwiertowaniem żydów exekucyey, tudziesz na podanie gruntu y placów w reindukcją aktorowi, do urzędów ziemskich lub grodzkich Brzeskich y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi się ieno osoby y dobra obżałowanych bydź okażą się, a którego sobie strona żalująca z urzędu do tey exekucyey użyć zechce, z założeniem na sprzeciwny urząd paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie w Bogu wielebneho oycy Nestora Wołkowicza — protopopy Poleskiego, prezbitera cerkwie Brzeskiej świętego Michała archanioła, bacząc to, iż niewierni żydzi starsi kahału Brzeskiego Howszykow Meiorowicz, Srol Chaimdynesowicz y inni żydzi starsi y młodsi z całym gminem kahału Brzeskiego, będąc przed nasz sąd zapozwanemi, za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawiają, przeto onych wszytkich, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a podług prawa y domawiania się patrona aktora place, grunta, z których żalującemu dobr cerkiewnych expulsią udziałana iest, aktorowi ante omnia w reindukcją y realną posessią do teyże cerkwie świętego Michała wiecznie przysadzamy, za niewypłacenie czynszów po złotych dwudziestu gotowego grosza, łoju na lampy na dni święte, korzenia, za szkody przez to od aktora ponoszące tysiąc złt. pol., za nayscie mocno gwałtownym sposobem na emętarczu cerkwie katedralney Brzeskiej s-o Michała archanioła, za zabicie tam kapłana wielebneho oycy Błażeia Filipowicza głowszczyzny onemu złt. tysiąc, gwałtu pospolitego dwadzieścia kop groszy litewskich, za zbiecie y skrwawienie samego żalującego w Bogu wielebneho oycy Nestora Wołkowicza — protopopy Poleskiego, prezbitera cerkwie świętego Michała archanioła, nawiązki onemu czterdzięci kop groszy littech, gwałtu powtórnego kop dwadzieście, za odpowiedź y pochwałkę winy pochwałkowej kop pięc-

dziesiąt, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie łożone złotych sześćset, a z wpisnym, pamiętnym y za lukra nam danym wszystkiego summa dwa tysiące dziewięćset trzydzieści pięć złotych polskich na obżałowanych żydach synagogi kahału Brzeskiego starszych, młodszych y na całym gminie żydach Brzeskich nomine et cognomine starszym wiadomych, na domach, placach, browarach, kotłach, kramach, towarach, handlach, na szkole Brzeskiej, a w szkole na mieyscach ich, z wolnym szkoły pieczętowaniem, a towarów na każdym mieyscu, iako to na iarmarkach, targach, w drodze areztowaniem, a samych do więzienia braniem, owo zgoła na wszelkich dobrach ich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, a samych obżałowanych starszych, młodszych y cały gmin synagogi kahału Brzeskiego za tąż odpowiedź y pochwałkę, y za popełniony kryminał, za zabicie kapłana na banicią doczesną, na paeny kryminalne, na infamią, na garło czwiertowaniem przez mistrza y na łapanie aktorowi żałującemu wskazuiemy, onychże ex nunc za banitów doczesnych y infamissów wznawszy dla publikowania tych kondemnat ienerała sądowego przydaiemy, wywołać, publikować y proklamować nakazuiemy. A iako na odprawę y exekucją za wyż pomieniony wskaz na dobrach obżałowanych żydów wszelkich, tak dla złapania y uczynienia przez mistrza na garłach czwiertowaniem exekuciey, oraz dla podania w reindukcją gruntów cerkiewnych do urzędów ziemskich lub grodzkich Brzeskich y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi się ieno osoby y dobra obżałowanych bydź okażą, a którego sobie strona żałująca do tey exekucyi użyć zechce, założywszy na nieposłuszny temu dekreto wi naszemu urząd paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty wtóry Septembra anni praesentis dla publikowania tych kondemnat przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Ierzy Namowicz, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi na-

szemu, niewiernych żydów starszych synagogi kahału Brzeskiego Howszyka Meiorowicza, Srola Chaimdynesa y innych żydów całej synagogi kahału Brzeskiego, z całym gminem ich za banitów doczesnych y infamissów w izbie sądowej et in foro publico wywołał, ogłosił, publikował, y tę publikacją a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych w. k. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 351, за 1712 годъ, л. 2718.

№ 198.—1712 г. Ноября 17.

Трибунальный декретъ, присуждающій евревь и нѣкоторыхъ христіанъ города Глуска къ изгнанію, инфаміи и уплатѣ Александру Войсбуну долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, msca Nowembra siedmnastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w. x. Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imé pana Alexandra Woyzbuna —podczaszego Mscisławskiego y ieymć paniey Ewy Nieczaiowny Woyzbunowey—podczaszyney Mscisławskiej — małżonków, z niewiernemi Efroimem Dawidowiczem, Mowszą Iakubowiczem, Hirszem Szymkowiczem, Mowszą Szymonowiczem, Binio-minem Leyzerowiczem, Leyzerem Hirszowiczem, Mowszą Iowelowiczem, Dawidem Leyzerowiczem — arendarzem Porzeckim, Chaimem Leybowiczem Krocakiem, Markiem Ulfowiczem, Owszeiem Abramowiczem, Mowszą Iakubowiczem Kugielem, Litmanem Morduchowiczem, Abramem Chłamowiczem, Fabiszem Abramowiczem, Boruchem Izakowiczem, Mowszą Wodopianem, Zuszmanem Wigdorowiczem, Litmanem Mowszowiczem, Dawidową y z synem

oney Mowszą Dawidowiczem, Iudą Dawidowiczem Mowszą Iowelowiczem, Dawidem Chaimowiczem, Meierem Hirszewiczem, Abramem Nochimowiczem, Nowachiem Ulfowiczem, Mowszą Mendelowiczem, Nosanem Peysachowiczem, Mowszą Iudowiczem, Mowszą Faytelewiczem, Szlomo y Abramem Hirszowiczami, Hickiem Uliaszewiczem, całym gminem y kahałem, Leonem y Cimochiem Żabkami, Kornieiem Chmielewskim — mieszczanami z żydami starszemi przeszłemi, terazniejszymi obywatelami y kupcami miasta iasnie oswieconego xiążęcia imé pana Mikolaia Radziwiły — miecznika w. x. Lit. nazwanego Hluska, w wojewodztwie Nowogrodzkim leżącego, za pozwem przed nasz sąd wyniesionym mieniać o to, iż co obżałowani, tak niewierni żydzi y cały kahał Hluski, iako też y wysz wyrażeni mieszczanie, będąc pilno potrzebnymi summy pieniędzy, tedy u żalujących delatorów na listy swoje dobrowolne, obligacyjne zapisy, cerrografy, assekuracye pod datami w nich wyrażonemi różnych lat, msey y dni wziowszy y pożyczyszy talarów bitych inspecie tysiąc czterysta dziewiędziesiąt pięć y pół, a currenti monetą pięć tysięcy czterysta sześćdziesiąt dziewięć złotych polskich, ręcząc y obowiązując się jedna za drugą osobę, którą to wyż wyrażoną summę, opisawszy się na terminach w obligach, cerrografach y assekuracyach wyrażonych pod troiakieimi zarękami y sub paena banicyi doczesney, wieczney y infamiy, pod wolnym na każdym miejscu towarów y samych osob aresztowaniem, do więzienia braniem y exekucyi na wszelkich domach, kromach, handlach, towarach, londem wozami iadących y wodą płynących, przez urząd wszelki, mota nobilitate, uczynieniem y z wolnym wszystkich towarów za poścignieniem, grabieniem, oddać y wyliczyć takową monetą opisali się, a zatym uczyniwszy iednostayną obżałowani niewierni żydzi mieszczanie Hłusey radę y namowę w zruinowaniu żalujących delatorów na fortunie, dufając w protekcyą, a naruszając listy

swoie dobrowolne obligacyjne zapisy, cerrografy y assekuracye, w zaręki y lucra w nich wyrażone popadając, iako na terminach, tak y po ominieniu onych samey realney pożyczaney summy, iako też prowizyi od niey za lat trzy przychodzący, nieoddali y oddać niechcą. Zaczym żalujące delatorowie do utwierdzenia wysz pomienionych obligów, cerrografów y assekuracyi, od obżałowanych żalującym delatorom danych, do oddania, tak samey realney pożyczoney summy, iako też prowizyi od niey, z zarękami w obligach y cerrografach wyrażoney, przychodzący y oraz ante omnia do personalney comparycyi, zarąk y paen w obligach wyrażonych, vigore dobrowolnego opisania się, do wskazania, do nagrodzenia szkod y expens na prawo z okazji niewiernych żydów y mieszczan Hłuskich na złotych pięćset poniesionych, zostawiwszy o dalsze praectensye dla zapozwania protektorów y samych obżałowanych niewiernych żydów y tey żaloby do meliorowania saluum jus żalujące delatorowie ich samych według zapisów, cerrografów y assekuracyi onych opisania się przed nasz sąd zapozwali. Do której sprawy na dniu czternastym, msca Nowembra po wzięciu od pozwanych niewiernych żydów y mieszczan Hłuskich na godzinę, na terminie y dniu dzisieyszym, wyż na dacie pisanym, to iest, siedmnastym tegoż msca Nowembra, po wzięciu iterum od pozwanych na powtórny godzinę y po wyściu oney za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od żalujących aktorów patron ichmsów, za mocą, prawną, sobie do tey sprawy daną, imé pan Ian Ancuta — skarbnik Brzeski, oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi cały kahał, oraz mieszczanie Hłusey iako sami przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey powodowey nieuczynili. Zatym tenże wysz wyrażony aktorów patron podanego pozwany niewiernym żydom y całemu kahałowi z szkoły żydowskiej, a mieszczanom Hłuskim z

cerkwi świętego Piotra oczewisto w ręce, tu w mieście i. k. mści Minsku, wychodzącym przez ienerała Ierzego Namowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Minskim y sądów naszych uczynionym słusznie, prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisaney okazawszy, oraz žalobe z niego o rzecz wysz wyrażono przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkuiąc, czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyny zapis od pozwanych niewiernych Afroima Dawidowicza, Mowszy Iakubowicza, Hirszy Szymchowicza, Mowszy Szymonowicza, Beniomina Leyzorowicza, Leyzera Hirszewicza, Mowszy Iowelowicza—kupców żydów starszych kahału Hłuskiego, imieniem onych y imieniem wszystkich a wszystkich kupców żydów Hłuskich, w tym zapisie, a potem w cerographach, assekuracyach imionami na podpisach wyrażonych y niewyrażonych, iedna za wszystkich, a wszystkie za iedno osobę ręcząc y obowiązując się, na talarów bitych sto sześćdziesiąt sześć, pod datą roku tysiąc siedmsetnego wtórego msca Septembra dwudziestego siódmego dnia żalującym aktorom dany, którym obżalowani niewierni żydzi, opisawszy się tę wysz wyrażone summe w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym trzecim, w dzień świętego Michała archaniola, święta rzymskiego, według nowego kalendarza, na mieyscu pewnym, w majątności y dworze nazwanym Osowie, w wojewodztwie Minskim leżącym, pod troiakami zarękami, sub paena banicyi doczesney, wieczney y infamii, zakładając na wszystkich żydów y cały kahał, którzy u żalujących delatorów na obligi y assekuracye y cerografy winni y ieszcze w przyszły czas winni będą też same zaręki y paeny, przyimując forum dobrowolnie w trybunale w. x. Lit. tak za obligami, iako y cerografami od żydów Hłuskich danemi, iako też pod wolnym aresztowaniem do więzienia samych osob, żon, dzieci braniem towarów, handlów wodą płynących y ładem iadących, przez urząd wszelki,

mota nobilitate y dalszemi paenami prawnemi oddać, tudziesz obligi, assekuracye, cerografy od całego kahału y mieszczan Hłuskich datami y summami w nich wyrażonemi żalującym aktorom dane, po których produkowaniu wzdania pozwanych niewiernych żydów kahału y mieszczan kupców Hłuskich, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym według prawa, propozycy pozwoney, listów dobrowolnych, obligacynych zapisów, assekuracyi, cerografów y innych dokumentów, od obżalowanych niewiernych żydów kahału mieszczan miasta Hłuska żalującym delatorom danych, iako słusznych y prawnych, ze wszystką w nich inserowaną rzeczą utwierdzenia y nienaruszenia, przy zupełney mocy y walorze zachowania, summy na trzy obligacyne żydowskie zapisy, z troiakami zarękami dziewięciuset ośmiudziesiąt czterech talarów bitych na assekuracją osobliwą Owszeia żyda z sowitą według obowiązków zaręką, sto talarów bitych, item na cerografy, assekuracye, takoz talarową monetą sztuk tysiąca dwuchset czterdziestu dziewięciu y pół talera bitego winney, a currenti moneta wespół z troiakami na ieden tylko oblig Leona y Cimocha Zabków — mieszczan Hłuskich, in specie na summe sto piętnaście złotych dany, inney zaś summy tak przez żydów, iako y mieszczan zaciągnioney y na cerography różnymi datami winney, in simplu bez zarak in unum wszystko zniosszy, pięciu tysięcy dziewięciuset dwudziestu dziewięciu złotych polskich, prowizyi od summy talarowey za lat trzy pięciuset dwudziestu dwóch talarów, tyńfów dwóch y szostaków dwóch, a od summy currentis monetae tysiąca sześciuset trzydziestu iednego złotego, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spendowane pięciuset złotych polskich, z wpisnym y pamiętnym, cum lucris należącym, na pozwanych samych osobach, summach gotowych gdzie y u kogokolwiek będących, kromach, handlach, towarach londem idących y wodą płynących, z wolnym onych na każdym mieyscu, tak w

w. x. Lit., iako też za granicą aresztowaniem, braniem, taxowaniem, aż do dość we wszystkim satisfactyi uczynienia, trzymaniem, a samych pozwanych niewiernych żydów vigore onych że obligacyjnych, assekuracynych zapisów, imieniem ich samych y całego kahału Hłuskiego, tudzież osobliwie od mieszczan Hłuskich danych y obowiązków w nich dobrowolnie na się założonych, na doczesną, wieczną banicję y infamią żałującym aktorom wskazania, wywołać y proklamować nakazania y dla publikowania tych condemnat ienerała sądowego przydania, a za wskazaną, wyż wyrażoną summę dla uczynienia na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, domach, kromach, handlach, towarach londe m wozami idących y wodą płynących, summach gotowych gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych, tak w w. x. Lit., iako też za granicą aresztowaniem, braniem, turbowaniem y aż do dość we wszystkim satisfactyi uczynienia, trzymaniem, samych osob imaniem, nieoglądając się na żadne ni od kogo gleyta, ceduły, reskrypta wyniesione do skassowania dekretów, pozwy, litispencye y inne by nayprawniejsze bronienia, exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich Minskiego, Nowogrodzkiego woiewodztw y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra pozwanych być się okażą, a którego sobie strona powodowa do tey exekucyi z urzędu użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Alexandra Woyzbuna—podczaszego Mscisławskiego y ieymć paniey Ewy Nieczaiowny Alexandrowey Woyzbunowey—podczaszyney Mscisławskiej małżaków, bacząc to, iż pozwani niewierni Efroim Dawidowicz, Mowsza Iakubowicz, Hirsz Szymchowicz, Mowsza Szymonowicz, Biniemin Leyzerowicz, Leyzer Hirszowicz, Mowsza Iowelowicz, Dawid Leyzerowicz—arędarz Porzecki, Chaim Leybowicz Krocza, Marek Ulfowicz, Owszey Abramowicz, Mowsza Iakubowicz Kugiel, Litman

Morduchowicz, Abram Chłamowicz, Fabisz Abramowicz, Boruch Izakowicz, Mowsza Wodopian, Zuszman Wigdorowicz, Litman Mowszowicz, Dawidowa y syn oney Mowsza Dawidowicz, Iuda Dawidowicz, Mowsza Iowelowicz, Dawid Chaimowicz, Meier Hirszowicz, Abram Nochimowicz, Nowach Ulfowicz, Mowsza Mendelowicz, Nosan Peysachowicz, Mowsza Iudowicz, Mowsza Faytelowicz, Szłomay Abram Hirszewiczowie Hicyk Uryaszowicz, cały gmin y kahał, Leon y Cimoch Zabkowie y Korniey Chmielewski mieszczanin y żydzi starsi przeszli, teraznieysi obywatele y kupcy miasta iasnie oświeconego xiążęcia imć pana Michała Radziwiła—miecznika w. x. Lit. nazwanego Hłuska, w woiewodztwie Nowogrodzkim leżącego, będąc o rzecz wyż wyrażoną przed nasz sąd zapozwanemi, brawszy po dwakroć na godzinę, na dzisiejszym terminie, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami dop rawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey powodowey nieuczynili, przeto onych, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rseczy wzdaiemy. A zatym według prawa, propozycyey pozwney y domawiania się aktorów patrona listy dobrowolne, obligacyjne zapisy, assekuracye, cerografy y inne dokumenta od obżałowanych niewiernych żydów kahału y mieszczan miasta Hłuska żałującym delatorom dane, iako słuszne y prawne wszystkie datami w nich wyrażonemi, ze wszystką w nich inserowaną rzeczą, utwierdzamy y nienarusznie przy zupełney mocy y walorze zachowuiemy; summy na trzy obligacyjne zapisy żydowskie z troiakiemi zarękami dziewięćset osmdziesiąt cztery talery bite na assekuracją Owszeia żyda, z sowitą według dobrowolnego obowiązku iego zaręką, sto talarów bitych, osobliwie na cerografy talarowey monety bez zarąk, samego kapitału tysiąc dziewięćset czterdzieście dziewięć talarów bitych y pół talerka currentis zaś moneta takóż od wszystkich żydów y mieszczan wespół z troiakiemi, za

iednym tylko obligiem Leona y Cimocha Zabków—mieszczan Hłuskich na złotych sto piętnaście danym zarękami, winney summy, takż in simplo bez zarąk na cerografy winney y należącey in unum zniosszy, pięć tysięcy dzewięćset dwadziescie dziewięć złotych polskich, prowizyi od summy talarowey za lat trzy pięćset dwadziescia dwa talery bite, tyńfy dwa y szostaki dwa, a od summy curentis monetae tysiąc sześćset trzydziescie ieden złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spendowane pięćset złotych polskich z wpisnym y pamiętnym et cum lucris nam sądowi danym y zapłaconym, wszystkiego summą talarową monetą talarów bitych sztuk trzy tysiące pięćset pięćdziesiąt pięć, tyńfów pięć, szostaków bitych dwa, a curenti monetą ośm tysięcy siedmdziesiąt złotych polskich, na pozwanych wszystkich żydach y mieszczanach, samych osobach, na ichże summach gotowych, gdzie y u kogokolwiek będących, kromach, handlach, towarach ładem iadących y wodą płynących, z wolnym onych na każdym mieyscu, tak w. x. Lit., iako też za granicą arestowaniem, braniem, taxowaniem y aż do dość we wszystkim aktorom uczynienia trzymaniem, a samych pozwanych niewiernych żydów y całego kahału, tudzież mieszczan miatsta Hłuska vigore obligacyjnych y assekuracyjnych zapisów, za siebie in communi et in singularitate ręczących się, na doczesną wieczną banicyę y infamią żałującym aktorom wskazujemy, wywołać y proklamować nakazujemy y dla publikowania tych condemnat ienerała sądowego przydajemy, a za wskazaną wysz wyrażoną summę, dla uczynienia na wszelkich dobrach pozwanych leżących, ruchomych, domach, kromach, handlach, towarach, ładem wozami iadących y wodą płynących, summach gotowych gdzie y u kogokolwiek będących z wolnym onych, tak w. x. Lit. iako też za granicą arestowaniem, braniem y aż do dość we wszystkim uczynienia trzymaniem, samych osob imaniem, nieoglądając się na żadne ni od kogo gleyta, ceduly, reskrypta,

wyniesione do skassowania dekretów pozwy, litispentie y inne by nayprawnieysze bronienia exekucyi, do urzędów ziemskich lub grodzkich Minskiego, Nowogrodzkiego wojewodztw y innych wszelkich tych wojewodztw y powia:ów, pod któremi dobra pozwanych być się okażą, a którego sobie strona powodowa do tey exekucyi z urzędu użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze paeny prawne, odsylamy. A gdy dzień dziewiętnasty tegoż msca Nowembra anni praesentis dla publikowania tych condemnat przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Ierzy Namowicz, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych Efroima Dawidowicza, Mowszę Iakubowicza, Hirsza Szymchowicza, Mowszę Szymonowicza, Biniamina Leyzarowicza, Leyzera Hirszewicza, Mowszę Iewelowicza, Dawida Leyzarowicza, —arędarza Porzeckiego, Chaima Leybowicza Kroszaka, Marka Ulfowicza, Owszeia Abramowicza, Mowszę Iakubowicza Kugiela, Litmana Morduchowicza, Abrama Chlamowicza, Fabisza Abramowicza, Borucha Izakowicza, Mowszę Wodopiana, Zuszmana Wigdorowicza, Litmana Mowszowicza, Dawidową y syna oncy Mowszę Dawidowicza, Iudę Dawidowicza, Mowszę Iowelowicza, Dawida Chaimowicza, Meiera Hirszewicza, Abrama Nochimowicza, Nowacha Ulfowicza, Mowszę Mendelowicza, Nosana Peysachowicza, Mowszę Iudowicza, Mowszę Feytelewicza, Szłomę y Abrama Hirszowiczów, Hicka Uriaszewicza, cały gmin y kahał, Leona y Cimocha Zabków y Kornieia Chmielewskiego, mieszczan y żydów starszych przeszłych, teraznieyszych obywatelów y kupców miasta Hłuska za doczesnych wiecznych banitów y infamisów w izbie sądowey et in foro publico obwołał, proklamował y relacyą publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału w. x. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 352, за 1712 г., л. 929.

№ 199.—1712 г. Октября 31.

Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ членовъ Могилевскаго магистрата къ инфаміи и уплатѣ еврею Мовшѣ Горелику трехъ сотъ семи тысячъ ста девяноста пяти зол. польскихъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, msca Oktobra trzydziestego pierwszego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-ie Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sążeniu przypadła sprawa iasnie wielmożnego imé pana Michała Kazimierza Kotła — podskarbiego wielkiego y pisarza ziemskiego w. x. Lit., Markowskiego, Radunskiego y Pługianskiego starosty, względem zwierzchności pańskiej, w dowodzeniu krzywdy faktorowi swemu żydowi Mowszy Leybowiczowi Horelikowi, tey sprawy aktorowi, w wielkiej krzywdzie, szkodzie, kryminale y exeesie, iemu y całemu domowi iego stałym, w pierwszych processach, pozwach, żalobach y dekretach wyrażonym, z szlachetnemi panym Theodorem Kazanowiczem — woytem Mohilewskim, Ianem Mielezkieviczem y Ianem Korobanką — burmistrzami, raycami, ławnikami miasta Mohilewa y całym magistratem Mohilewskim, in uno consilio, et condietamine z sobą będącemi, tudzież Radzionem, Stefanem y Ianem Chomiczami, iako samemi kryminalistami, obywatelami Mohilewskimi, za remissją dekretem sądu naszego głównego trybunального w Wilnie, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwunastym, m-sca Augusta dnia trzeciego ferowanym, względem wzięcia od obżalowanych mieszczan Mohilewskich do pokazania na trzy condemnaty trybunalskie locum standi na patronów y po przydaniu onym ichm w panów Michała Kopcicia — podeczaszego Oszmianskiego, Stephana Frąckiewicza, krayczego Upitskiego, za pa-

tronów, za nastąpieniem per constitutionem sprawom remissyinyum przyczynionego per generalem causarum limitationem tu przed nas sąd stałą, dla przyięcia między stronami skuteczney rozprawy, za żalobą żalujących aktorów, mieniać o to, iż gdy za użyciem od aktora w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym iedynastym, m-sca Septembra trzydziestego dnia, za dekretem sądów głównych trybunału w. x. Lit., w Wilnie, w roku tymże przeszłym wysz pisanym, msca Iuli dziesiątego dnia z banicyą doczesną y infamią, z aktoratu delatora z obżalowanemi osobami po dylacyach przez obżalowanych osob zażywanym ferowanym, imé pan Ian Kazimierz Suroż Frąckiewicz — krayczy Wilenski, sędzia grodzki powiatu Orszanskiego, ordinaria juris via, praemissa innotescentia do miasta i. k. mci nazwanego Mohilewa y innych obżalowanych osob dobr, z których byli przypozwanemi, w powiecie Orszanskim leżących, na odprawę y exekucyją za summę trzykroć sto sześć tysięcy sześćset ośmdziesiąt pięć złotych polskich tymże wysz pomienionym dekretem na wszelkich obżalowanych osob dobrach, domach, kramach, handlach, towarach wskazaną zieżdział, tedy obżalowane osoby z całym zniosszy się gminem y magistratem, czyniąc na protrakeyją sprawy y przywodząc do nieznośnych kosztów, iawnie contraveniendo prawu pospolitemu y dekretowi sądu głównego trybunального wysz specyfikowanemu, execucyi na dobrach wszystkich, podawszy cedulę, czynić bronili y niepostąpili. O co chcąc żalujący aktor prawem czynić, dekret wysz pomieniony sądów głównych trybunalnych z poiazdem y innym wszystkim procederem do daty niniejszey w tey sprawie uroszczonym, intoto approbować, e converso przeciwne żaloby, pozwy y dekreta condemnaty, iesli by się tak w trybunale w x. Lit. y w iakowych kolwiek subseliach otrzymane być pokazały, którychkolwiek dat, kassować, annihilować, invalidować y od impetycyi uwolnić się; securitatem zdrowia y fortun

warować, tudzież do wskazania mocney a nieodwłoczney, nieoglądaiąc się na żadne dalsze ceduły, gleyta, litispency, wyniesione ad cassandum pozwy, mota nobilitate, na wszystkich dobrach obżałowanych osob, przez urzędy forti manu executy do extendowania na obżałowanych osobach, iako banitach doczesnych y infamisach, za sprzeciwienstwo powtórney infamy, do nagrodzenia szkod y expens prawnych y na poiazd w tey sprawie z okazji obżałowanych osob na pięćset złotych spendowanych, do wskazania y przysądzenia tego wszystkiego, cokolwiek z prawa popolitego et de vigore onego należeć będzie obżałowanym osobom intentował akcyą. Do której sprawy za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktora patron imści za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną, imć pan Stefan Frackiewicz—krayczy Upitski, oczewisto do rozprawy prawney stawaiąc, terminu tey sprawie przypadłego dekretem remissyinym sądu głównego trybunalnego kadencyi Wilenskiey dowodząc y nim do dalszego experimentu prawnego przystępować miał, praesentował dwie kondemnaty, to iest, banicyą doczesną y infamią, dekretem sądu głównego trybunalnego w Wilnie w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym iedynastym, msca Iuli dziesiątego dnia z aktora-
tu żalującego iasnie wielmożnego aktora na obżałowanych osob otrzymanym wskazanem, za którymi locum standi obżałowanym mieszczanom miasta Mohilewa mieć nieuznania dopraszał się. A od obżałowanych mieszczan Mohilewskich patron onych za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną, imć pan Michał Kopec—podczaszy Oszmianski, od nas sądu do tey sprawy mieszczanom Mohilewskim na kadencyi Wilenskiey dla pokazania locum standi przydany y za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną, stawaiąc, solucyą za pomienione kondemnaty trybunalskie dać deklaruiąc, locum standi praevia solutione mieć uznania y obwarowania, a zatym kopii z dekretu remissyinego pryncypalom swoim

dać nakazania dopraszał się. W której sprawie z oczewistey controwersyi stron mówienia, ponieważ od iasnie wielmożnego imć pana Kotła, podskarbiego wielkiego w-o x-a Litt-o, z dwóma condemnatami, to iest, banicyą doczesną y infamią dekretem sądu głównego trybunalnego w dowodzeniu krzywdy faktorowi swojemu Mowszy Leybowiczowi Herelikowi otrzymanym wskazanemi stawaiąc, wysz wyrażonym mieszczanom miasta Mohilewa locum standi mieć bronioną, a od przerzeczonych mieszczan Mohilewskich za pomienione kondemnaty trybunalskie solucyą dać deklarowaną; zaczym my sąd locum standi na pomienione dwie kondemnaty, to iest, banicyą doczesną y infamią praevia solutione obwarowawszy, u sądu naszego y u wszelkiego sądu y prawa aż do skonczenia tey y innych wszelkich spraw mieć uznawamy. Oraz y kopią z dekretu naszego remissyinego ad affectationem pozwanych osob dać nakazawszy, tę sprawę, dla przyięcia między stronami skuteczney rozprawy, do dalszego terminu prawnego odkładamy. Po takowym sądu naszego dekrecie y po wzięciu od tychże mieszczan Mohilewskich dnia dwudziestego dziewiątego Nowembra na godzinę, gdy ta sprawa na dniu pierwszym, msca Decembra przypadła, tedy za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od iasnie wielmożnego imć pana Kotła—podskarbiego w. x. Lit. y żyda faktora imci, zwysz namieniony patron oczewisto stawał, który przypadłego tey sprawie terminu dekretami naszymi odkładowemi dowiodszy, y że solucyą nie iest oddana doniosszy, paen za zniewagę dekretu naszego oczewistego praetendował. Lecz że pozwani mieszczanie Mohilewscy, iako sami do prawa nie staneli, tak y żadney dalszey wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey nieuczynili, exinde patron partis aktoreae żalobę wyżey wyrażoną powtorzywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekret sądu głównego trybunalnego de data roku ty-

siąc siedmsetnego iedynastego, msca Iuli dziesiątego dnia, po dylacyach z aktoratu iasnie wielmożnego delatora, w dowodzeniu krzywdy faktorowi swemu wysz wyrażonemu na pomienionych mieszczanach Mohilewskich, z banicyą doczesną y infamią, także z wskazem summy trzechkroć sta sześciu tysięcy sześciuset ośmiudziesiąt pięciu złotych, na wszelkich obżalowanych osob dobrach z odesłaniem do należytych urzędów na exekucyą otrzymany. Za którym gdy imć pan Ian Suroż Frąckiewicz—krayczy Wilenski, sędzia grodzki Orszanski, ordinaria iuris via, praemissa innotescentia, do miasta Mohilewa y dobr obżalowanych osob ziczdzał, tedy namienieni mieszczanie Mohilewscy, podawszy cedulę, tey odprawy bronili y nie postąpili, prawu pospolitemu y dekretowi sądu głównego trybunalnego sprzeciwili się, którego sprzeciwieństwa listem poiezdżym urzędowym dowiodszy, wzdania obżalowanych mieszczan Mohilewskich, ponieważ do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym żałob, pozwów, dekretów, kondemnat, iesliby w iakowym kolwiek subselium y iakichkolwiek dat od obżalowanych na pomienionym faktorze delatora otrzymane y uroszczone być pokazały się, ze wszystką rzeczą w nich specyfikowaną skassowania, amihilowania y od takowey impetycyi wiecznie uwolnienia. Dekretu zaś sądu głównego trybunalnego z aktoratu iasnie wielmożnego delatora w dowodzeniu krzywdy faktorowi swemu na obżalowanych mieszczanach Mohilewskich w Wilnie, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym iedynastym, msca Iuli dziesiątego dnia otrzymanego, ze wszystkim wskazem w nim wyrażonym, wespół z banicyą doczesną y infamią, z poiazdem urzędowym y całym procederem prawa od delatora w tey sprawie uroszczonym, iako słusznym, prawnym we wszystkim nienaruszenie przy mocy zachowania y intoto utwierdzenia, summy w tymże dekrecie wyrażoney trzechkroć sta sześciu tysięcy sześciuset ośmiudziesiąt pięciu zło-

tych polskich, przytym za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazy obżalowanych osob recenter poniesione y na poiazd łożone, pięciuset złotych polskich, z wpisanym y pamiętnym, cum lucris sądowi należącym, na obżalowanych—Woycie, burmistrzach y wszystkich mieszczanach miasta Mohilewa y na wszelkich majątnościach, dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, kamienicach, domach, kromach, sklepach, kotłach, spławach, arędach, zastawach, handlach, towarach ładem y wodą prowadzących, tak w Królewcu, iako y na kożdym mieyscu będących, z wolnym onych aż do satisfakcyi aresztowaniem, exequowaniem, a samych wysz pomienionych wszystkich mieszczan Mohilewskich iako banitów doczesnych, iterum na banicyą doczesną; a za contravencyą dekretowi sądu głównego trybunalnego y prawu pospolitemu, które się evidenter z listu urzędowego pokazało, iako banitów doczesnych iterum na banicyą wieczną y na powtórna infamią żałuiącemu iasnie wielmożnemu imć panu podskarbiemu wielkiemu w. x. Litt-o y żydowi faktorowi imćci wskazania, ienerała sądowego przydania proklamować nakazania; a iako dla uczynienia mocney y nieodwłoczney, nie oglądaiąc się na żadne dalsze ni od kogo bronienie, ceduły, gleyta, reskrypta wyniesione ad cassandum, zapozwy, mota nobilitate, odprawy do urzędów ziemskich lub grodzkich ichmć panom pułkownikom, rotmistrzom, szlachty y obywatelom Orszanskiego, Mozyrskiego, Rzeczyckiego powiatów, woiewodztwa Minskiego y innych wszelkich tych woiewodztw, ziem y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżalowanych być okażą się, a którego sobie z urzędu strona do tey exekucyi użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych y urząd nieposłuszny dalszych paen prawnych odesłania. Oraz securitatem zdrowia y fortun żydowi faktorowi Mowszy Horelikowi, przeciwno impetycyom mieszczan Mohilewskich, obwarowania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ias-

nie wielmożnego imć pana Michała Kazimierza Kotła—podskarbiego, w-o pisarza ziemskiego, w. x. Lit., Markowskiego, Radunskiego y Plungianskiego starosty, względem zwierzchności pańskiej, w dowodzeniu krzywdy faktorowi imci, a żyda Mowszy Leybowicza Horelika, iako samego aktora w wielkiej krzywdzie, szkodzie, kryminale y excessie iemu y całemu iego domowi stałym, w pierwszych żałobach, dekretach wyrażonym, bacząc to, iż szlachetni panowie Theodor Kazanowicz—woyt Mohilewski, Ian Mielezkiewicz y Ian Korobanko, burmistrze, także raycy, ławnicy miasta Mohilewa y cały magistrat Mohilewski, in uno consilio et conductamine z sobą będące, tudzież Radzion, Stephan y Ian Chomiczowie, iako sami kryminalistowie y obywatele Mohilewscy, będąc o rzecz wysz wyrażoną na kadencją sądów naszych Wilenską zapozwanemi, tam do pokazania locumstandi na kondemnaty a parte actorea zadane na patrona wziowszy, przydanie onego, a zatym za nastąpieniem tamtey kadencji sądów naszych konkluzji przed nasz że sąd tu do Minska remisse otrzymawszy, a za uczynionym na terażniejszey kadencji od aktorów wpisem, za te kondemnaty solucyją uczynić deklarowawszy, iednak że oney nieoddawszy, owszem ieszcze na poslednieyszym terminie na godzinę wziowszy, na dniu zaś y terminie dzisieyszym za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem do prawa niestawali y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey powodowey nieuczynili, przeto onych iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaicmy; a zatym podług prawa, żaloby y domawiania się partis actoreae patrona żaloby, pozwy, dekreta, kondemnaty, iesliby w iakowymkolwiek subselium od obżałowanych mieszczan Mohilewskich na delatorach otrzymane y uroszczone, ze wszystką rzeczą w nim inserowaną, kassuiemy, annihiluiemy y wiecznie od obżałowanych impetycyi delatora uwalniamy. Dekret zaś sądu głównego try-

bunalnego, wysz w propozycyi pozewney wyrażony, w Wilnie w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym iedynastym, msca Iuli dziewiątego dnia z aktoratu iasnie wielmożnego imć pana podskarbiego w. w. x. Lit. w dowodzeniu krzywdy faktorowi swemu na obżałowanych mieszczanach Mohilewskich, otrzymany, ze wszystkim wskazem w nim wyrażonym, wespoł z banicyą doczesną y infamią, tymże dekretem wskazanemi, z poiazdem urzędowym y całym procederem prawnym, w tey sprawie uroszczonym, iako słusznym y prawnym we wszystkim nienarusznie przy mocy zachowuicmy y in toto utwierdzamy, summy w tymże dekrecie wyrażoney trzykroc sto sześć tysięcy sześćset ośmdziesiąt pięć złotych polskich, przytym za szkody, nakłady, prawne recenter w tey sprawie z okazji obżałowanych mieszczan spendowane y na poiazd łożone, także za lucra nam sądowi zapłacone, wszystkiego summę trzykroc sto siedem tysięcy sto dziewięćdziesiąt pięć złotych polskich na obżałowanych wyżey wyrażonych mieszczanach Mohilewskich y na wszelkich majątnościach y dobrach leżących, ruchomych, summach pieneznych, domach, kromach, handlach, towarach lądem y wodą prowadzących, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych tak w Królewcu, iako y na każdym mieyscu aż do satisfakcyi arestowaniem, exequowaniem, a samych szlachetnych panów Theodora Kazanowicza—woyta Mohilewskiego, Iana Mielezkiewicza y Iana Korobanka—burmistrzów, rayców, ławników Mohilewskich y cały magistrat Mohilewski, tudzież Radziona Iana y Stephana Chomiczów, iako banitów doczesnych, iterum na banicyą doczesną, a za iawne dekrerowi sądu głównego trybunalnego sprzeciwienie, które się z listu urzędowego, poiezdżego, evidentier u sądu naszego pokazało, item na banicyą wieczną y na powtorną infamią iasnie wielmożnemu delatorowi, tudzież żydowi faktorowi imci wskazuiemy, dla publikowania tych kondemnat ienerała sądowego przydaicmy, proklamować nakazuiemy.

A dla uczynienia za summę pomienioną, od nas sądu wskazaną, na wszelkich przerzeczonych obżałowanych mieszczan osob dob-
rach mocney y nieodwłoczney, nieoglądaiąc się na żadne ni od kogo dalsze bronienia, ceduły, gleyta, reskrypta, litispenciie ad cassandum wyniesione pozwy, mota nobilitate, cum forti manu exekucyi y odprawy, do urzędów ziemskich lub grodzkich ichm w panów pulkowników, rotmistrzów, chorążych, szlachty y obywatelów Orszanskiego, Mozyrskiego, Rzeczyckiego powiatów woiewodztwa Minskiego, Mscisławskiego Witebskiego y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra y same osoby być się okażą, a którego sobie strona do tey exekucyi użyć zechce, założyw-
szy na urząd nieposłuszny y stronę sprzeciwną dalsze paeny prawne, odsyłamy. Nakoniec żydowi Mowszy Leybowiczowi Horelikowi —faktorowi delatora securitatem zdrowia y fortun onego przeciwko wszystkim obżałowanych mieszczan Mohilewskich impetycyom tym dekretem naszym waru-
iemy. A gdy dzień piąty msca Decembra przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Ierzy Namowicz, dość czyniąc prauu pospolitemu y dekretowi naszemu, szlachetnych panów Theodora Kazanowicza —woyta Mohilewskiego, Iana Mielezkiewicza y Iana Korobanka —burmistrzów, także rayców, ławników y cały magistrat Mohilewski, tudziesz Radziona, Stephana y Iana Chomiczów za banitów doczesnych, wiecznych y infamissów w izbie sądowej et in foro publico proklamował y relacyą publikacyi swey a loco publikationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 352, за 1712 годъ, л. 193.

№ 200.—1718 г. Генваря 9.

Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ евреевъ синагогъ Минскаго воеводства къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Мартіану Огинскому долгу и судебныхъ издержекъ.

Roku tysiąc siedmsetnego trzynastego, msca January dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w. x. Litt. z woiewodztw, ziem y powiatów na rok przeszły tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa iasnie wielmożnego imć pana Marcyana z Kozielska Oginskiego —kasztelana Witebskiego, marszałka trybunału w. x. L., z niewiernemy Mowszo Ulfowiczem, Rawem, Salimonem, Szmoyłowiczem Wołożynskim, Ulfem Abramowiczem Dołhinowskim, Leybo Josipowiczem Dziedziłowickim, Meierem Nosewiczem Radoszkowskim, Heliaszem Ulfowiczem Kostyckim, Ickiem Jakubowiczem Korowaienskim, Hewelem Ickowiczem Kuchcickim y Józephem Boruchowiczem Iwienieckim —starszemi żydami y całą synagogą wdztwa Minskiego, za pozvem przed nasz sąd wyniesionym o to, iż co obżałowany niewierny żyd Raw, synagogi wdztwa Minskiego, wziowszy w protekcyą swoją drugich wysz wyrażonych starszych żydów y całą synagogę wdztwa Minskiego y mając nad onemi władze y dyspozycyą, nie mniej też zostaiąc z onemi w spolney radzie y namowie, za częstokrotną requizycyą tak imc panu Stefanowi Soszynskiemu —podeczasemu Trembowelskiemu, czterechset czterdziestu, a w Bogu wielebnemu oycowi Michalowi Zubowiczowi —prezbiterowi Zasławskiemu, protopopie wdztwa Minskiego kapitułu osmiu set osmiudziesiąt, wszystkiego in summą tysiąca trzechset dwudziestu tynfów na dwa obligacyine zapisy na swoją y ich własną y spolną potrzebę zaciągnionej y pożyczoney y oraz pod troiakiemi zarekami, a za niedość uczynieniem y samych

osob, żon, dzieci, w zapisach obligacyjnych żydów wyrażonych y drugich żydów całej synagogi województwa Minskiego niewyrażonych, którzybykolwiek do synagogi należeli, samych, żon y dzieci ich łapaniem, do więzienia braniem y na onych osobach y dobrach, mota nobilitate, za najpierwszym dekretem y bez dekretu exekucyi uczynieniem y innymi punktami y obowiązkaniami, w pomienionych zapisach inserowanymi przez wyż pomienionych obżałowanych starszych żydów y całą synagogę wdztwa Minskiego oddać y wypłacić obowiązanych, samym pierwsi aktorom, a teraz żalującemu za wlewkowemi prawami aktorowi danemi należący oddać y wypłacić zabronił y niekazał, y z onych sprawiedliwości nieuczynił, przez co z onemi w paeny popadł. A obżałowani niewierni żydzi starsi y cała synagoga województwa Minskiego, na wysz pomienione y pod datami w nich inserowanymi dane obligacyjne zapisy, tysiąc trzysta dwadzieście tyńfów na swoje y obżałowanego Rawa własne y spolne potrzeby u wysz pomienionych imć pana Soszynskiego y wielebnego oycy prezbitera Zasławskiego, swoim y Rawa swego imieniem, wziowski y pożyczyszy, z oney dotąd participując, na terminie naświetszey Panny gromniczney, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dwunastym, iako y po terminie tak wyż pomienionym ichmem, iako y samemu żalującemu nicoddali y niewypłacili, w zaręki troiakie y inne paeny popadli. Co większa, czyniąc na convulsią prawa pospolitego y constytucyi seymowych, popełniając pod sądami głównemi trybunalnemi w Minsku odprawującymi iawnym zbytkem, kryminał y exces, sługę żalującego iasnie wielmożnego imsci pana kasztelana Witebskiego, od żalującego aktora upominając się o oddanie wysz pomienionej summy, za wlewkami aktorowi należący, do miasteczka Stolpcow, w województwie Minskim leżącego, do obżałowanych żydów, do pomienionego miasteczka zebranych, przybyłego, na imię imsci pana Stanisława Iarzembowskiego szlach-

cica rodowitego, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dwunastym, msca Decembra dziewiętego dnia, słowami nieprzystoynemi wszyscy obżałowani, Raw y żydzi starsi synagogi województwa Minskiego konfundowali y onego tamże w Stolpcach, w domie, niepodaleko od szkoły żydowskiej będącym, gdzie się obżałowani zebrali wszyscy, u siebie w prywatnym więzieniu trzymali, kryminał y exces pod sądami głównemi trybunalnemi popełnili; na ostatek różnych protekcji zażywaiąc y sposobów wynajdując, podług zapisów swoich, na dobrach y osobach summy winney requirować bronili y bronią, co wszystko czasu prawa szerzey przez controversią patronów dowiedziono y objaśniono będzie. Zaczyn wysz pomienionych, obligacyjnych y wlewkowych zapisów aktorowi służących do utwierdzenia, summy na one winney z troiakimi zarękami y provizio do zapłacenia, a za niestaniem na obżałowanym Rawie, za prywatne więzienie sługi, infamii, a na drugich obżałowanych żydach vigore zapisów obligacyjnych, doczesney wieczney banicy y infamii, z wolnym, mota nobilitate, na dobrach y samych obżałowanych osobach exekucyi uczynieniem, samych obżałowanych osob, żon, dzieci ich y drugich żydów całej synagogi województwa Minskiego do więzienia prywatnego braniem y w nim do uczynienia satysfakcyi trzymaniem, towarów na każdym mieyscu y samych w zapisach wyrażonych y niewyrażonych do pomienionej synagogi należących osob żydów, żon y dzieci ich na każdym mieyscu, nieoglądając się na żadne ni od kogo bronienie, zabieraniem, aresztowaniem y towarów taxowaniem, do wskazania. Oraz dowodząc krzywdy y opressyi słudze swemu stałej, zostawiwszy o dalsze praetensye dla zapozwania obżałowanych żydów y tej žaloby do meliorowania saluum ius, teraz tylko o to, co się wyż wyraziło, żalujący iasnie wielmożny imć pan marszałek trybunału w. x. L. obżałowanym żydom przed nasz sąd intentował akcją. Na terminie tedy niniejszym wysz na dacie

pisany, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od żalującego aktora patron imci za mocą prawną sobie do tey sprawy dano imć pan Stefan Frackiewicz—krayczy Upitski, oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili, zatym tenże wyż wyrażony aktora patron podanego pozwanym niewiernym żydom oczewisto w ręce tu w mieście i. k. mci Minsku przez ienerała Andrzeja Karabanowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Minskim y koła sądów naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy, oraz żalobę z niego o rzecz wyż wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkując czytał przed nami sądem cztery zapisy — dwa obligacyine od niewiernych żydów starszych y całej synagogi woiewodztwa Minskiego imć panu Soszynskiemu y wielebnemu oycowi Zubowiczowi—prezbiterowi Zasławskiemu, na sumnę tysiąc trzysta dwadziescie tyńfów, a od ichmew na te sumnę żalującemu iasnie wielmożnemu imci panu marszałkowi trybunału w. x. L. wlewkowe dwa pod datami w nich inserowanemi dane zapisy y oraz protestacją na niewiernych żydów, o skonfundowanie y w prywatnym więzieniu trzymanie sługi żalującego aktora imci pana Stanisława Iarzewskiego, y przez to o popełniony pod sądami głównemi trybunalnemi exces do xiąg głównych trybunału w. x. Litt-o zanieśioną y ekstraktem z tychże xiąg pod dato w niey inserowano wydaną, po ktorych produkowaniu pozwanych niewiernych żydów wszystkich, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania. A zatym według prawa y propozycyi pozewney wysz pomienionych y u sądu naszego produkowanych obligacyinych y wlewkowych zapisów aktorowi służących, ze wszytką w nich inserowaną rzeczą ut-

wierdzenia y nienaruszenie przy zupełney mocy y walorze zachowania, summy na pomienione obligacyine zapisy winney, a żalującemu aktorowi za wlewkami należącey z troiakiemi zarękami y prowizją, dotąd od kapitału przychodząca, pięciu tysięcy czterechset dwunastu tyńfów. Przytym za skonfundowanie y w prywatnym więzieniu trzymanie sługi aktora imci pana Stanisława Iarzewskiego, y przez to za popełniony pod sądami głównemi trybunalnemi exces, nawiązki podług prawa z paenami excessowemi czworakiemi trzechset dwudziestu złotych, osobiwie za szkody, nakłady prawne, recenter na prawo spendowane, czterechset złotych, z wpisnym y pamiętnym, cum lucris należącym, na pozwanych niewiernych żydach y na wszelkich majątnościach, dobrach leżących, ruchomych, summach pieneznych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych arestowaniem, samych, żon, dzieci obżalowanych wyż wyrażonych y niewyrażonych, do synagogi w-a Minskiego należących żydów łapaniem, w prywatnym więzieniu, do uczynienia satisfakcyi, trzymaniem, tudziesz na towarach, handlach, z wolnym onych zabieraniem, taxowaniem y krom pieczętowaniem, oraz tychże niewiernych żydów, iako to Rawa, za prywatne więzienie sługi aktora imć pana Stanisława Iarzewskiego y popełniony pod sądami głównemi trybunalnemi exces na infamią, a drugich pozwanych niewiernych żydów starszych y całej synagogi wdztwa Mińskiego, vigore zapisów obligacyinych y obowiązków w nich inserowanych na doczesną wieczną banicję y infamią y wszystkich żydów, żon, dzieci całej synagogi wdztwa Minskiego na gardło y na łapanie żalującemu iasnie wielmożnemu imci panu marszałkowi trybunału w. x. Lit. wskazania, wywołać y proklamować nakazania y dla publikowania tych condemnat ienerała sądowego przydania, a za wskaz summy dla uczynienia na dobrach y samych niewiernych żydach vigore zapisów obligacyinych, mota nobilitate, nieoglądaiąc się na żadne gleyta, res-

crypta, ceduły wyniesione, ad cassandum dekretów, pozwy, litispencie y inne by nayprawnieysze bronienia, exekucye do iasnie wielmożnego, imć pana wojewody wielmożnych ichmć panów starosty, chorążych, pułkowników, rotmistrzów, urzędników ziemskich lub grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów, wojewodztwa Minskiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra pozwaanych niewiernych żydów okażą się y same osoby poścignione y złapane być mogą, a którego sobie iasnie wielmożny imć pan marszałek trybunału w. x. Lit. do tey exekucyi z urzędu użyć zechce, z założeniem na sprzeciwny urząd temu dekretowi naszemu paeny privationis officii odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie iasnie wielmożnego imć pana Marcyana z Kozielska Oginskiego—kasztelana Witepskiego, marszałka trybunału w. x. Lit. bacząc to: iż niewierny Mowsza Ulfowicz, Raw, także Salimon Szmojłowicz Wołożynski, Ulf Abramowicz Dolhinowski, Leyba Iosipowicz Dziedziłowicki, Meier Nosowicz Radoszkowski, Heliasz Ulfowicz Kostycki, Ieko Iakubowicz Korowajewski, Hewel Iekowicz Kuchcicki, Iósef Boruchowicz Iwienicki, starsi żydzi y cała synagoga wojewodztwa Minskiego, będąc o rzecz wyż wyrażono przed nasz sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdawszy, wysz pomienione y u sądu naszego produkowane obligacyine y wlewkowe zapisy aktorowi służące, ze wszytką w nich inserowaną rzeczą utwierdzamy y nienarusznie przy zupełney mocy y walorze zachowujemy. Summy na pomienione zapisy winney, a żałującemu aktorowi za wlewkami należącey, z troiakimi zarękami y prowizją dotąd przychodzącą od samego kapitału pięć tysięcy czterysta dwadzieście tyńfów, przytym za skonfundowanie y w prywatnym więzieniu trzymanie sługi żalu-

iącego na imię imćci pana Stanisława Iarzembowskiego—szlachcica rodowitego y przez to za popełniony pod sądami naszymi exces, nawiązki podług prawa z paenami excessowemi czworakiemi trzysta dwadzieście złotych, osobliwie za szkody, nakłady prawne, recenter na prawo spendowane, czterysta złotych, z wpisnym y pamiętnym, cum lucris nam sądowi danym y zapłaconym, wszystkiego summą monetą tyńfową pięć tysięcy czterysta dwadzieście tyńfów, a currenti monetą siedmset trzydzieście złotych, na pozwaanych niewiernych żydach y na wszelkich majątnościach, dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych aresztowaniem, samych, żon, dzieci obżałowanych wysz wyrażonych y niewyrażonych do synagogi wdztwa Minskiego należących żydów łapaniem, w prywatnym więzieniu do uczynienia satisfakcyi trzymaniem, tudziesz na towarach, handlach, z wolnym onych zabieraniem, taxowaniem y krom pieczętowaniem, oraz tychże niewiernych żydów, iako to: Rawa za prywatne więzienie sługi aktora imćci pana Stanisława Iarzembowskiego y popełniony pod sądami naszymi głównemi trybunałnemi exces na infamią, a drugich pozwaanych niewiernych żydów starszych y całą synagogę wojewodztwa Minskiego, vigore zapisów obligacyinych y obowiązków w nich inserowanych, na doczesną, wieczną banicye y infamią y wszystkich żydów, żon, dzieci y całej synagogi wojewodztwa Minskiego na gardło y na łapanie żałującemu iasnie wielmożnemu imćci panu marszałkowi trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego wskazujemy, wywołać y proklamować nakazujemy y dla publikowania tych condemnat ienerala sądowego przydaiemy, a za wskazaną wyż wyrażono summę dla uczynienia na dobrach y samych niewiernych żydach, vigore zapisów obligacyinych, mota nobilitate, nieoglądaiąc się na żadne gleyta, reskrypta, ceduły, wyniesione, ad cassandum dekretów pozwy y inne by nayprawnieysze bronienia exeku-

cyi do iasnie wielmożnego imści pana wojewody, wielmożnych ichm panów starosty, chorążych, pułkowników, rotmistrzów, urzędników ziemskich lub grodzkich, ryccerstwa, szlachty, obywatelów wojewodztwa Minskiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod ktoremi dobra pozwanych niewiernych żydów okażą się y same osoby poścignione y złapane być mogą, a którego sobie iasnie wielmożny imć pan marszałek trybunału w. x. Lit. do tey exekucyi z urzędu użyć zechce, założywszy na sprzeciwny temu dekretowi naszemu urząd paeny privationis officyi odsyłamy. A gdy dzień czternasty tegoż msca Ianuary anni praesentis dla publikowania tych condemnat przypadł, tedy ienerał, sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu niewiernych Mowszę Ulfowicza Rawe, Salimona Szmojłowicza, Ulfa Abramowicza, Leybę Iosipowicza, Meiera Nosowicza, Heliasza Ulfowicza, Icka Iakubowicza, Hewela Ickowicza, Iózefa Boruchowicza—starszych żydów y całą synagogę wojewodztwa Minskiego za doczesnych wiecznych banitów y infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, publikował y rellacyą publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunałnych w. k. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 356, за 1713 годъ, л. 276.

№ 201.—1713 г. Марта 15.

Подтвердительная привилегія, данная Королемъ Августомъ вторымъ Виленскимъ евреямъ на разные права и льготы.

Roku tysiąc siedmsetnego pietnastego, msca Iunii trzeciego dnia. Na urzędzie Ikmści Grodzkim Wilenskim, przedemną Michałem Rafałem Szumskim—podstolim y podwoiewodzym Wileńskim, stanąwszy

personaliter pan Aron Gordon—doktor medycyny, opowiadał y do akt podał przywilej konfirmacyiny nayiasniejszego króla imci Augusta Wtórego niewiernym żydom całego kahału miasta Ikmści Wilna dany y służący, który podając prosił, ażeby ze wszystką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg grodzkich Wileńskich przyięty y wpisany, iakoż ony przyiąwszy, a wpisując w xięgi verbum de verbo tak się w sobie ma: August Wtóry z Bożey łaski król polski, etc. wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smolenski, Kiowski, Siewierski, Czernihowski etc. dziedzieczny xże Saski y Elektor. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym wszem w obec y każdemu, komu by to wiedzieć należało: iż przez niektórych panów rad naszych, przy boku naszym będących, praesentowano nam przywilej confirmationis żydom Wileńskim służący, na pergaminie pisany, ręką naszą podpisany, w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmym, msca Februarii dwudziestego piątego dnia dany, pieczęcią stwierdzony, cały, rzetelny, nienaruszony y żadney suspicyi niepodległy, zawierający w sobie przywileie, prawa, re-scripta, listy zaręczne, im że służące, iako to: *Primo*. Na zmurowanie Bożnicy na ulicy Żydowskiej w Wilnie, ktorey by wierzech nieprzewyszał kamienic, y która by do kościołów chrzescianskich y cerkwi żadnego podobienstwa nie miała, sub data roku tysiąc sześćset trzydziestego, msca Lutego dwudziestego piątego dnia. *Secundo*. Na obwarowanie y ubezpieczenie tych że żydów Wileńskich, a żeby na nich tak podczas sądzących się trybunałów, iako też podczas residency królewskich od wielmożnych marszałków y sędziów exakcye niesluszne układane niebyły, y ażeby od rzezników Wileńskich, którzy mięsiwo w iatkach przed Bożnicą przedają, także od towarów ingenere wszystkich, ktoremi ciż żydzi Wileńscy handlują, żadne podatki bydłem, mięsem, pieniędzmi y niiaką rzeczą wymagane y brane nie były, sub data

roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, miesiąca Sierpnia ósmego dnia. *Tertio*. Iż by z kamienie y domów w Wilnie, przez dekret między nimi a mieszczanami w roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzecim, msca Lipca dwudziestego szóstego dnia ferowany, do skupienia naznaczonych żadnych powinności niepełnili, tylko tym że dekretem naznaczoną summę co rok oddawali, sub data roku tysiąc sześćset trzydziestego czwartego, msca Lipca trzeciego dnia. *Quarto*. Ażeby umarłych do kopiszca żydowskiego przez most murowany wolno bez żadnego wymagania pieniędzy, przepuszczano, ponieważ się żydzi na poprawę mostu zawsze przykładają, sub data roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt wtórego, msca Maia dwudziestego szóstego dnia. *Quinto*. Ażeby tylko żydzi na poprawę y budynek tego mostu zwyczajną od dawnych lat quotę wnosili, więcej zaś nadto, aby u nich żadnym nie wymagano sposobem *) ...ników krawców, kuszniarzów y wszystkich żydów, iakim kolwiek rzemiosłem bawiących się, od cechów miejskich y ich ciężarów za nas y successorów naszych uwalniamy y excypuiemy perpetuo ac in aevum, in virtute tedy takowego przywileju naszego żydzi Wileńscy kamienice rogowe y inne na wszelkich iurizdkach domy, kromy, place, grunta intervallo lat dwudziestu kupować, nowe erigować, trunki, napoje wszelkie, mianowicie gorzałkę, szynkować, w kramach wszelkie kommercia aperte odprawować, długi wszelkie razem, lub ratami, bez prowizyi znosić, rzemieślnicy bez dependencyi cechowej zarabiać wolni y mocni będą, a tak magistrat kamienie y domów na stancye podawać y nikt inszy, iako też cechy rzemieślników nigdy do swego Bractwa pociągać nie mają, dla łaski naszej królewskiej. Który przywilej ręką naszą podpisawszy pieczęcią W. X. L. stwierdzić roskazujemy. Dan w Warszawie miesiąca Marca roku panskiego tysiąc siedmsetnego trzynastego,

*) Въ этомъ мѣстѣ вѣроятно вырванъ листъ.

panowania naszego szesnastego. U tego przywileju przy pieczęci małej W. X. L. podpis ręki najiasniejszego króla imci temi słowy: Augustus Rex. A przypisek w te słowa: Konfirmacya przywilejów, reskriptów, praw, dekretów, listów, etc: in rem niewiernych żydów Wileń. służących, a w tyle przywileju konnotacya kancelaryi tymi słowy: Pro Cancellariatu M. D. L-o Viliensensis, Usviatensis etc.: capitaneus. Est in actis. Który to przywilej za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą iest do xiąg Grodzkich Wileńskich przyjęty y wpisany.

Изъ актовъ книги Виленскаго градскаго суда, кн. № 4584, за 1715 г. лист. 1271.

№ 202.—1714 г. Мая 12.

Трибунальный декретъ, присуждающій еврея Мовшу Горелика къ инфаміи и уплатѣ въ тройномъ количествѣ задержанной имъ таковой пошлыны по городу Могилеву.

Roku tysiąc siedmsetnego czternastego, mca Maia dwunastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim xięstwie Lit-m, z woiewodztw, ziem y powiatów, na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny czternasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Michała Suzina — koniuszego woiewodstwa Brzeskiego, z niewiernym Mowszą Horelikiem, żydem y obywatelem Mohilewskim, za zakazem przed nasz sąd wyniesionym mieniać o to: iż w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziewiątym, mając załuiący delator superintendentycją ceł Rzptey w. x. Lit. od iasnie wielmożnego imć pana Pocięcia, na ten czas podskarbiego, a teraz kasztelana Wileńskiego, hetmana w. x. Litewskiego, za uniwersalem cło stare y nowe w tym że roku tysiąc siedmsetnym

dziewiątym, dnia piętnastego Februarij od siebie pusił kontraktem Markowi Meiorowiczowi, żydowi y także obywatelowi Mohilewskiemu, za talarów pięćset, in vim honorarium iasnie wielmożnemu imć panu podskarbiemu w. x. Lit. należącego y tę talarów pięćset sam z swoiey szkatuły do skarbu iasnie wielm. im pana podskarbiego wyliczył, a zatym gdy iasnie wielm. im pan podskarbi w. x. Lit-go y żałujący im pan Suzin—koniuszy Brzeski, z pewnych przyczyn w kraie polskie oddalili się, tedy obżałowany niewierny żyd Mowsza Horelik, udawszy się w protekcyą zesłemu od iasnie wielmożnego imć pana Oginskiego, ieneralnego xięstwa Zmoydzkiego starosty, słudze imć pana Drzewieckiego, iako nie należącego do cel, czyniąc podstęppek pod żałującym y żydem Markiem Meiorowiczem, w tym że wyż pomienionym roku tysiąc siedmsetnym dziesiątym, msca Marca ośmnastego dnia, cło stare importancyą skarbową, kwitowe honorarium przez rok wybierał y te honorarium z kwitowym na swóy pożytek obrócił; a przez to żałujący swoich danych pięciu set talarów bitych od żyda Marka odebrać nie mógł y na własney summie swey szkody ponosi, także za cło nowe komory Mohilewskiej tenże obżałowany żyd Horelik, według rejestrow przez siebie podanych za cały kwartał, zczynaiący się a die prima Decembris w roku tysiąc siedmsetnym dziewiątym, a kończącym się pierwszego Marca w roku tysiąc siedmsetnym dziesiątym, po obietciu z dyspozycyey xięcia Czartoryskiego na imię iasnie wielmożnego imć pana hetmana w. x. Lit. do podskarbstwa im pana Kotła—podskarbiego, tysiąc sto osmdziesiąt cztery funtów winnym zostawszy, czas od czasu prolonguię deklaracyami wyplacenia tey summy wszystkiey uwodzi, a przez to żałującego na własney skarbowey importancyi w skarbie zapłaconey y kwitowaney do niemałych szkod przywodzi; za czym żałujący im pan Suzin, koniuszy Brzeski, o tęto summy wysz mienione chcąc z obżałowanym niewiernym żydem

Horelikiem prawem czynić, pomienioną summę na obżałowanym niewiernym żydzie Horeliku, domach, kromach, handlach, towarach y wszelkich dobrach onego z wolnym onych w w. x. Lit. y za granicą grabieniem, areztowaniem y oszacowawszy sprzedaniem, samego w więzieniu trzymaniem przysądzo mieć, paen prawnych, winy infamij y iakowe z prawa pospolitego konstytucyi seymowych do osoby obżałowanego niewiernego żyda sciągać się będą, dowodzić, zostawiwszy sobie do melioracyi tey zanesienia y łączenia do terazniejszey dalszych żałob salwę, żałujący delator obżałowanemu niewiernemu żydowi przed nasz sąd intentował akcyą. Do którey sprawy na terminie y dniu dzisiejszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktora patron imc, za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną, im. pan Kazimierz Liborczy Skalhwiński ku oczewistej rozprawie prawney stawał, a obżałowany niewierny żyd Horelik Mowsza, iak sam przed nami do prawa nie stawał, tak y żadney wiadomosci o nie staniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynił; zatym wysz rzeczony aktora patron podanego obżałowanemu niewiernemu żydowi tu w mieście Wilnie przez ienerała i. k. msc. Mikołaja Poczopowicza oczewistym w ręce zakazu, przyznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądow naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem protestacyą o wysz wyrażoną praetensie, do xiąg urzędowych zanesioną y ekstraktem z tych że xiąg pod datą w niey inserowaną wydaną, po ktorey produkowaniu obżałowanego niewiernego żyda, iako prawu nieposłusznego, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a zatym według żałoby pryncypała swego, summy z komory Mohilewskiej, z importancij kwitowego y honorarium komory Mohilewskiej za rok tysiąc siedmsetny dziewiąty nie słusz-

nie wybranego, a przez załującego do skarbu wypłaconego, iako in causa fisci, cum triplici pensione, tysiąca pięciuset talarow bitych, similiter za cło nowe z tey że komory Mohilewskiej za cały kwartał winną ostały summy, cum triplici pensione, trzech tysięcy pięciuset pięćdziesiąt dwóch tynfow, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazji obżałowanego niewiernego żyda spędowne, czterechset złotych polskich, na obżałowanym niewiernym żydzie Mowszy Horeliku, na domach, kromach, handlach, towarach, summach piędziennych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym tak w xięstwie Litewskim iako też y zagranicą na goscincach, targach, iarmarkach, komorach y przy komorach, londem y wodą prowadzących grabieniém, arestowaniem, zabieraniem y oszacowawszy sprzedaniem, samey osoby do więzienia braniem y do satysfakcyi w więzieniu trzymaniem, domow, kromow zaiachaniem, a samego niewiernego Mowsze Horelika, za zatrzymanie summy skarbowey na infamią delatorowi wskazania y dla publikowania tey infamiey ienerała sądow naszych pilnującego przydania, a za summę wysz mienioną dla uczynienia mocney skuteczney y nieodwłoczney odprawy, do urzędow ziemskiego lub grodzkiego powiatu Orszanskiego, wojewodstwa Połockiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatow, pod ktoremi maiętnosci y dobra obżałowanego niewiernego żyda być okażą się, a ktorego sobie strona do tey sprawy użyć zechce, z założeniem na urzędy nieposłuszne y na stronę sprzeciwną dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie im pana Michała Suzina, koniuszego Brzeskiego, bacząc to: iż obżałowany niewierny Mowsza Horelik, będąc o rzecz wysz wyrażoną przed nas sąd zapozwanym, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sam przed nami do prawa niestawał, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie

powodowey nieuczynił, przez to onego, iako prawu nieposłusznego, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa, żałoby y domawiania się patrona aktora, summy niestusznie z komory Mohilewskiej, cła starego y nowego wybraney, a skarbowi w. x. Litewskiego y załującemu należącey, violenter zatrzymaney, cum triplici pensione, talarow tysiąc pięćset, a tynfowey trzy tysiące pięćset pięćdziesiąt dwa, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazji obżałowanego niewiernego żyda spędowne, z wpisnym y pamiętnym, cum lucris nam sądowi zapłaconym, wszytkiego czterysta dziesięć złotych polskich na obżałowanym niewiernym żydzie Mowszy Oreliku, na wszelkich dobrach onego, domach, kromach w miescie Mohilewie, handlach, towarach, summach piędziennych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym domow, krom zaiachaniem, towarow, sum na goscincach, targach, iarmarkach, komorach y przykomorach y gdziekolwiek poseignowszy zabieraniem, grabieniem, arestowaniem y oszacowawszy przedaniem, samey osoby do więzienia braniem y do uczynienia satysfakcey w więzieniu trzymaniem, a samego niewiernego Mowsze Orelika, za zatrzymanie summy skarbowey, na infamią delatorowi wskazuemy y dla publikowania tey infamiey ienerała sądow naszych pilnującego przydaiemy, a za summę wysz mienioną dla uczynienia mocney, skuteczney y nieodwłoczney odprawy do urzędow ziemskiego, grodzkiego, powiatu Oszmianskiego, wojewodstwa Połockiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatow, pod ktoremi dobra y osoba obżałowanego być okażą się, a ktorego sobie strona do tey sprawy użyć zechce, założywszy na urzędy nieposłuszne y na stronę sprzeciwną dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień szesnasty tegoż miesiąca Maia anni praesentis przypadł, tedy ienerał Stanisław Pilecki, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernego Mowszę Horelika, żyda Mohilewskiego, w izbie sądowey et in foro publico za in-

famissa obwołał, ogłosił y relacyą publikacyi swey a loco publikationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 357, за 1714 г., л. 1107.

№ 203.—1714 г. Мая 26.

Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ всѣхъ кагаловъ Великаго княжества Литовскаго къ инфаміи, изгнанію и уплатѣ Францу Вѣнцовичу долгу, пени и процентовъ.

Roku tysiąc siedmsetnego cztyrnastego, msca Maia dwudziestego szostego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunal w w. x. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny cztyrnasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa wielmożnego imć pana Franciszka Mirosława Więckowicza — podczaszego wojewodztwa Trockiego, z niewiernemi żydami wszystkich kahalów, starszemi synagog w. x. Lit., mianowicie Brzeskim Iakubem Hirszowiczem, Salamonem Chaimowiczem, Grodzienskim Markiem Bernatowiczem, Iakubem Szmarowiczem, Wilenskim Aronem Szakowiczem, Moyżeszem Abramowiczem, Słuckim Moyżeszem Iozefowiczem y Moyżeszem Hirszowiczem y wszystkiemi żydami całym synagog w. x. Lit., pospolstwem, gminem, tak możniejszymi, iako y uboszymi y teraz starszymi po nich następującymi, za zakazem, mieniąc do dwóch listów dobrowolnych obligacyjnych zapisow, na ktore obżałowani niewierni żydzi zostali winni summy rękodayney pożyczoney dwadziescia tysięcy złotych monety srebrney talarowey, każdy rachuiąc po złotych sześciu, przed tym także na obligiwinney zeszłej iasnie wielmożney imć pani Theodorze Tryzniance Pacowey—wojewodziney Trockiey, babce żałującego aktora, post fata ktorey żałują-

cemu imci y imć panu Władysławowi Tryznie—stolnikowi Wołkowyskiemu, prawem naturalnym succesive spadley y należącey, o którą summę gdy się imć pan Tryzna tak imieniem swoim, iako też imieniem żałującego imci, za zleceniem sobie od żałującego imc danym upominał, tedy obżałowani niewierni żydzi, starsi kahalow w. x. Lit., odmieniając obligi zeszłej im pani Pacowey, pomienionemu im. panu Władysławowi Tryznie dwa listy strictissime inscriptionis obligacyjne zapisy na wysz wyrażoną summę dwadziescia tysięcy złotych monety srebrney talarowey, rachuiąc talar po złotych sześciu, dali y onym w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym trzecim w dzień niedzieli srszodopostney według nowego kalendarza, to iest, dnia siedmego Marca, na miejscu pewnym przy xięgach grodzkich wojewodztwa Brzeskiego, pod troiakimi zarękami, z wolnym wszędy towarow, handlow, arestowaniem, samych żydow łapaniem, do prywatnego więzienia braniem y na każdym miejscu exegowaniem, oddać y wyliczyć opisali się y obowiazali sie. Na którym terminie, gdy im. pan Tryzna stolnik Wołkowyski, imieniem swoim y imieniem żałującego aktora pilnosć czynił—o oddanie summy winney upraszał, a obżałowani żydzi termin do terminu odkładając, tak im. panu Tryznie, stolnikowi Wołkowyskiemu, iako też y żałującemu imci nieoddali, w zaręki y paeny w zapisach obligacyjnych wyrażone popadli; zaczym żałujący imc, iuż sam ieden aktorem za wlewkien sobie danym należytym, tey summy zostawszy, tak do oddania summy, samego kapitału, iako y prowizyi od lat iedynastu należący dwadziesciu dwuch tysięcy złotych y do wskazania troiakich zarąk szesciudziesiąt tysięcy złotych y paen banitij doczesney wieczney y infamy, z mocną y nieodwloczną exekutią, według dobrowolnych obowiazkow, na wszelkich majątnosciach y dobrach leżących ruchomych, summach pieniężnych, depozytach, towarach handlach y brzegach, spławach w Krolewcu, kiernaszach, goscin-

each, karczmach, miasteczkach, dworach, domach, komorach, kramach, kahałach, mogiłach, z wolnym na każdym miejscu arestowaniem y samych do więzienia braniem, łapaniem, aż do oddania y doś uczynienia obligatynym zapisom, chcąc o wszystko żalujący aktor z obżalowanymi żydami prawem czynić y tego wszystkiego reqwirowac, przed nasz sąd intentował actią. Na terminie tedy niniejszym, wyż na dacie pisany, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktora patron im. za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, im. pan Marcin Kuncewicz—horodniczy Oszmianski, oczewisto stawał, a pozwani żydzi, jako sami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości nam sądowi y stronie powodowej o nie staniu swoim, nieuczynili; za tym tenże wysz rzeczony aktora patron, podanego oczewisto wręcc przy szkole w miescie i. k. msei w Wilnie będącey, wszystkim żydom starszym kahałow w x. Lit. przez ienerała Stanisława Jana Pilickiego zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imc. panem pisarzem ziemskim województwa Wilińskiego koła y koła sądow naszych uczynionym, słusnie prawnie dowiodszy żałoby z onego o rzecz wysz wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dwa listy dobrowolne obligatine zapisy, od żydow starszych Brzeskiego Jakuba Hirszewicza, Salomona Chaimowicza, Grodzińskiego—Marka Bernatowicza, Jakuba Szmarowicza, Piskiego Moyżesza Dawidowicza, Lachmana Saiowicza, Wilenskiego Arona Jzakowicza, Moyżesza Abromowicza, Stuckiego Moyżesza Jozeffowicza y Moyżesza Jrszowicza, imieniem ich, a imieniem wszystkich żydow, gminu, pospolstwa w x. Lit, na sumnę dwadziescia tysięcy złotych talarowę monetę rachuiąc po złotych szesciu dane y teraz żalującemu wielmożnemu imc. panu Więckowiczowi, za wlewkiem służące, przytym wlewek od im pana Tryzny na tę sumnę żalującemu służący, z których to obligow wszelkie warunki, obowiązki y paeny

dobrowolnie założone przeczytawszy, wzdana pozwanych niewiernych żydow wszystkich wysz mieniowych, jako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upadł w rzeczy, a zatym wysz produkowanych zapisow, obligow, wlewku y dokumentow intoto utwierdzenia y przy mocy zachowania, summy winney kapitalney dwadziescia tysięcy złotych polskich talarowey monety, rachuiąc talar po złotych szesciu, troiakich żarak szesciudziesiat tysięcy złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spędowne, wespoł z prowizją od tey summy za lat iedynascie należące, currenti monetą dwadziesciu dwoch tysięcy złotych polskich, na pozwanych żydach y na wszelkich majątnosciach y dobrach onych leżących, ruchomych, sumach pieniężnych, depozytach, towarach, handlach y na brzegach splawach, domach, komorach, szkołach, kahałach, mogiłach, z wolnym onych w Kroleweu y innych miastach na kiermaszach y iarmarkach, wszędy na każdym miejscu arestowaniem, samych obżalowanych według obowiązkow w zapisach obligatynych wyrażonych, na banitią doczesną, wieczną y infamią, z wolnym onych na każdym miejscu łapaniem żalującemu im. wskazania, ad publicandum tych kondemnat ienerała sądowego przydania wywołać y publikować nakazania; a jako dla uczynienia za wskaz summy na dobrach obżalowanych niewiernych żydow prawney y nieodwłoczney exekutii, tak y dla łapania samych osob do urzędow ziemskich lub grodzkich województwa Wilenskiego, Trockiego, Nowogrodzkiego, Brzeskiego, powiatów Lidzkiego, Grodzińskiego, Piskiego y innych wszelkich tych województw y powiatow, pod ktoremi dobra iakiekolwiek obżalowanych żydow okażą się y same osoby poscignione y złapane być mogą, y ktorego sobie strona powodowa z urzędow do tey exekutyi użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania, u nas sądu prosil y domawiał się. Interea im. pan Kazimierz Li-borczay, od im pana Stefana Frąckiewicza—

krayczego Upitskiego, do tey ratione żydow Pompianskich interventią czyniąc, z należnością oney przyięcia upraszał. A tak my sąd w tey sprawie wielmożnego im pana Franciszka Mirosława Więckowicza—podczaszego wojewodztwa Trockiego, bacząc to: iż niewierni żydzi, wszyscy starsi kahałow, synagog w. x. Lit. mianowicie: Brzeskiego Jakub Irszewicz, Salomon Chaymowicz, Grodzińskiego Marek Bernatowicz, Jakub Szmarowicz, Pńskiego Moyżesz Dawidowich, Łachman Saiowicz, Wilenskiego Aron Izakowicz, Moyżesz Abramowicz, Słuckiego Moyżesz Jozefowicz y Moyżesz Hirszowicz y wszyscy żydzi, gminu pospulstwa, możniejsi y ubozsi, teraz y na potym starsi, będąc przed nas sąd adcitowanymi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowej nieuczynili, przeto onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa žaloby y domawiania się imci aktora patrona wysz produkowane listy dobrowolne, obligatine zapisy, na sumę dwadziescia tysięcy złotych od niewiernych żydow kahałow w. x. Lit. imc panu Władysławowi Tryźnie—stolnikowi Wołkowyskiemu dane, a teraz za wlewkiem prawa wielmożnemu im. panu Więckowiczowi — podczaszemu Trockiemu, iako iuż iednemu aktorowi służące, wespół z wlewkiem y innemi dokumentami in toto utwierdzamy y przy mocy zachowujemy, summy kapitalney na pomienione obligi winney dwadziescia tysięcy złotych talarami bitemi, rachuiąc talar po złotych szesciu, troiakich zarąk szesciudziesiat tysięcy złotych polskich, osobliwie za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spendowane, wespół z provisią za lat iedynascie należąca, dwadziescie dwa tysiące złotych polskich, a z wpisnym y pamiętnym, cum lueris nam sądowi zapłaconym, in summa dwadziescia złotych polskich monetą talarową, rachuiąc talar po

złotych szesciu, in summa currenti monetą osmdziesiat dwa tysiące dziesięc złotych polskich, na pozwanych żydach y na wszelkich majątnosciach y dobrach onych, leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogo kolwiek będących, na depozytach, talarach, handlach, splawach, domach, kromach, szkołach, arędach, kahałach, mogiłach z wolnym onych na brzegach w Krolewcu y innych miastach, miasteczkach y na każdym mieyscu na kiermaszach, targach, iarmarkach aresztowaniem, a samych wysz mienionych żydow, według obowiazkow w zapisach założonych, na banitią doczesną, wieczną y infamią, z wolnym onych wszędy łapaniem, załuiącemu imci wskazujemy, ad publicandum tych condemnat ienerala sądowego przydaiemy, proklamować nakazujemy, a iako dla uczynienia za sumę wysz mianowaną dekretem od nas sądu wskazaną prawney, a nieodwłoczney exekutyi, tak y dla złapania samych osob do urzędow ziemskich, lub grodzkich wojewodstwa Wilenskiego, Trockiego, Nowogrodzkiego, Brzeskiego, powiatow Lidzkiego, Grodzińskiego, Pńskiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatow, pod ktoremi majątnosci y dobra pozwanych niewiernych żydow iakiekolwiek y same osoby okażą się y ktorego sobie strona powodowa do tey exekutyi użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze paeny prawne odsyłamy. Na koniec interventią nomine im. pana Stefana Frąckiewicza, krayczego Upickiego ratione żydow Pompianskich czynioną, z należnością oney przyimujemy. A gdy dzień dwudziesity osmy tegoż miesiąca Maia anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądow naszych pilnujący Stanisław Jan Pilecki, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow wszytkich kahałow, starszych synagog w. x. Lit., mianowicie Brzeskiego Jakuba Hirszowicza, Salomona Chaimowicza, Grodzińskiego Marka Bernatowicza, Jakuba Szmarowicza, Pńskiego Moyżesza Dawidowicza, Łachmana Saiowicza, Wilenskiego Arona Iza-

kowicza, Moyzesza Abramowicza, Słuckiego Moyzesza Jozefowicza y Moyzesza Hirszowicza y wszystkich żydow całych synagog w. x. Lit. pospolstwa, gminowych, tak możniejszych, iako y uboższych y teraz starszych y po nich następujących, w izbie sądowej et inforo publico za banitow doczesnych wiecznych y infamissow obwołał publikował y relatią publikaty a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał, która sprawa iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 357, за 1714 годъ, л. 1661.

№ 204.—1714 г. Юня 6.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Сморгонской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ долга Станиславу Бѣлозору.

Roku tysiąc siedmsetnego cztyrnastego, msca Juny szóstego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w. x. Litt. z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny cztyrnasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa imé pana Stanisława Białozora—podkomorzycza Wilkomirskiego, z niewiernymi żydami Judą Jozefowiczem Buttenskim, Eiachimem Olszańskim, Dawidem Moyżeszowiczem Oszmianskim, Jakubem Krewskim, Morduchem Zacharewiczem Smurgonskim, Irszą Rubinowiczem, Szaią Swirskim—arędarzami y wszystkiemi żydami starszymi synagogi Smurgonskiey, za pozwem przed nasz sąd wyniesionym, mieniąc o to, iż gdy wielm. imé pan Krzysztof Białozor—sędzia grodzki Brasławski, podczaszy xięstwa Infląnskiego, za dekretem sądów głównych trybunałnych w roku tysiąc siedmsetnym trzynastym, msca Au-

gusta szesnastego dnia, z infamią na niewiernych obżałowanych żydach synagogi Smorgonskiey, z wskazem summy dwóch tysięcy dziewięciuset siedmiudziesiąt złotych polskich, z wolnym na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, splawach, domach, kromach w mieście Smurgoniach y gdzie ienokolwiek będących exekucyi czynieniem y samych osob na garło y na łapanie przez żałującego delatora otrzymanym, ordinaria iuris via praemissa innotescentia, z ienerałami y stroną szlachty w roku tysiąc siedmsetnym trzynastym, msca Septembra ośmnastego dnia do miasta Smurgoń, dla uczynienia exekucyi ziachał, tedy wysz pomienieni obżałowani niewierni żydzi, wszyscy w iedno miejsce zgromadziwszy się, sprzeciwiając się prawu pospolitemu y dekretowi sądu głównego trybunałnego, exekucyi czynić słownie bronili y niepostompili, przez co w winę infamiy y dalsze paeny prawne popadli. Zaczym żałujący do przyięcia o to wszystko rozprawy prawney do przysłuchania y utwierdzenia wszystkich in antecessum et noviter z listami obwieszczemi y poiezdźemi, z banicyami doczesnemi, wiecznemi y infamiami, wskazami w nich wyrażonemi dekretów, szkod y expens prawnych, noviter w tey sprawie na pojazd y prawo errigowanych, pięćset złotych polskich do zapłacenia, a za niestaniem na obżałowanych wszystkich niewiernych żydach synagogi Smurgonskiey infamią, z wolnym aresztowaniem summy pieniężnych, statków, handlów, towarów, splawow w xięstwie Litewskim y Pruskim, łądem y wodą idących, tudzież domów, kromów, szkoły pieczętowaniem y samych osob dla konvietii na gardle łapaniem, do wskazania zachowawszy sobie tey żałoby salvę do meliorowania y do tego wszystkiego, co się czasu produktu tey sprawy dowiedziono będzie, salvum et integrum ius, żałujący delator obżałowanym niewiernym żydom przed nasz sąd intentował akcyą. Do której sprawy na dniu niniejszym wysz na

dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od żalującego aktora patron imć za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną imć pan Jan Turczynowicz Suszycki oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi synagogi Smorgonskiej iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili; zatytn tenże wysz wyrażony aktora patron podanego pozwanym niewiernym wysz rzeczonym synagogi Smorgonskiej żydom oczewisto w ręce tu w mieście i. kr. mei w Wilnie przed ienerała Stanisława Pileckiego pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielm. imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y kół sądów naszych uczynionym słusznie, prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy, oraz žalobę z niego o rzecz wysz wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dwa dekreta sądów głównych trybunalnych, ieden w roku tysiąc siedmsetnym dwunastym, msca Iulij dwudziestego dnia, drugi w roku tysiąc siedmsetnym trzynastym, msca Augusta szesnastego dnia, z infamiami, zasądzeniem obżałowanych na gardło y na łapanie, z wskazem summy za praetensye w nich inserowane, mianowicie poslednieyszym dwóch tysięcy dziewięciuset siedmiudziesiąt złotych polskich otrzymane y za onemi listy obwieszcze y poiezdze pierwo od wielmożnego imć pana Macieia Kazimierza Ielenskigo—pisarza grodzkiego Wilkomierskiego, de recenti zaś od wielmożnego imć pana Krzysztopha Butlera—sędziego grodzkiego Brasławskiego, podczaszego xięstwa Inflanskigo, aktorowi pod datami w nich wyrażonemi wydane; po których produkowaniu pozwanym niewiernym żydom synagogi Smurgonskiej, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad rozdania, a zatytn według prawa propozycyi pozewney wysz wyrażonych y u sądu naszego produkowanych dekretów sądów głównych trybunalnych w

Wilnie w roku tysiąc siedmsetnym dwunastym, msca Iulij dwudziestego dnia y tysiąc siedmsetnym trzynastym msca Augusta szesnastego dnia z aktoratu żalującego delatora na pozwanym niewiernym żydach synagogi Smurgonskiej z infamiami, wskazem summy, mianowicie: poslednieyszym dwóch tysięcy dziewięciuset siedmiudziesiąt złotych polskich wyrażonym otrzymanych y za onemi listów obwieszczych y poiezdzych, tak od imć pana Macieia Kazimierza Ielenskigo—pisarza grodzkiego powiatu Wilkomierskiego iako y od imć pana Krzysztopha Butlera—sędziego grodzkiego powiatu Brasławskiego podczaszego xięstwa Inflanskigo wydanych, ze wszytką w nich wyrażoną rzeczą utwierdzenia y nienaruszenia przy zupełney mocy y walorze zachowania, summy tymi dekretami, mianowicie poslednieyszym wskazaney y przysądzoney dwóch tysięcy dziewięciuset siedmiudziesiąt złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie recenter na poiazd y prawo spendowane pięciuset złotych polskich, na pozwanym niewiernym żydach synagogi Smurgonskiej, dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieneznych, handlach, towarach, statkach, splawach, ładem y wodą idących, tudzież domach, kromach w mieście Smurgoniach y gdzicienokolwiek będących, na których pierwey o to wskazy padły y poiazdy odprawowane były, a samych pozwanym niewiernym żydom Jude Jozephowicza Butenskigo, Eiachima Olszanskigo, Dawida Moyżeszowicza Oszmianskiego, Jakuba Krewskiego, Morducha Zacharewicza Smurgonskiego, Józefa Rubinowicza Szaię Swirskiego arędarza y wszytkich żydom starszych synagogi Smurgonskiej za przeciwięstwo prawu pospolitemu y dekretowi wysz przerzeczonemu sądów głównych trybunalnych, które się evidentem z listów obwieszczych y poiezdzych być pokazało, iterum na infamią, na łapanie y na gardło żalującemu aktorowi wskazania, wywołać y proklamować nakazania y dla publikowania tey infamij ienerała sądowego przyda-

nia, a za wskazaną wysz wyrażoną summe dla uczynienia na wszelkich pozwanych niewiernych żydach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, statkach, łądem y wodą idących w wielkim xięstwie Litewskim y zagranicą Pruskim będących, tudzież domach, kromach w mieście Smurgoniach ostających, na których pierwey o to wskazy padli y poiazydy odprawowane były skuteczney, mocney a nieodwłoczney forti manu, vigore immediate produkowanego dekretu, mota nobilitate, nieoglądając się na żadne gleyta, reskrypta ad cassandum dekretów wyniesione pozwy y inne by najprawnieysze bronienia, z wolnym onych arestowaniem y pieczętowaniem towarów exekucyi do iasnie wielmożnych, wielmożnych ichm. panów wojewodów, starostów, chorążych, rotmistrzów do urzędów ziemskich lub grodzkich Wilenskiego, Trockiego, Minskiego, wojewodztw, Oszmianskiego, Lidzkiego, Wiłkomierskiego powiatów y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra y same osoby pozwanych niewiernych żydów poścignione y złapane być mogą, a którego sobie imć pan Białozor—podkomorzyc Wiłkomirski, do tey exekucyi z urzędów użyć zechce, z założeniem contra non exequentes officiales pacnas privationis officiorum u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Stanisława Białozora—podkomorzycy Wiłkomierskiego, bacząc to, iż niewierni żydzi Juda Józefowicz Buttenski, Eliachim Olszanski, Dawid Moyżeszowicz Oszmianski, Jakub Krewski, Morduch Zacharewicz Smurgonski, Irsza Rubinowicz, Szaia Swirski—arędarze y wszyscy żydzi starsi synagogi Smurgonskiej, będąc przed nasz sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneral-skim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili; przeto pozwanych wszystkich niewiernych żydów synagogi Smurgonskiej, iako prawu niepo-

stuszných, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa, żaloby y domawiania się partis actorcae patrona produkowane y czytane przed nami sądem dwa dekreta sądów głównych trybunalnych—ieden w roku tysiąc siedmsetnym dwunastym, msca Julliy dwudziestego dnia, drugi w roku tysiąc siedmsetnym trzynastym, msca Augusta szesnastego dnia z infamiami, zasadzeniem obżalowanych na gardło y na łapanie, z wskazem summy za praetensye w nich inserowane, mianowicie poslednieyszym dwuch tysięcy siedmiudziesiąt złotych polskich otrzymane y za onemi listy obwieszeze y poiezdze, pierwo od wielmożnego imć pana Macieja Kazimierza Jelenskiego, de recenti zaś od w. im. p. Krzysztofa Butlera—sędziego grodzkiego powiatu Brasławskiego, podczaszego xięstwa Inflanskiego, aktorowi pod datami w nich wyrażonemi wydane, ze wszytką w nich inserowaną rzeczą utwierdzamy y nienarusznie przy zupełney mocy y walorze zachowuiemy, summy tymi dekretami mianowicie poslednieyszym wskazancy y przyśądzoney dwa tysiące dziewięćset siedmiudziesiąt złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie recenter na poiazyd y prawo spendowane pięćset złotych polskich, z wpisnym y pamiętnym, cum lueris nam sądowi persolutis, in summa trzy tysiące pięćset siedmiudziesiąt złotych polskich na pozwanych wszytkich niewiernych żydach synagogi Smurgonskiej, dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, statkach, splawach łądem y wodą idących, tudzież domach, kromach w mieście Smurgoniach y gdzieienokolwiek będących, na których pierwey o to wskazy padli y poiazydy odprawowane były, a samych pozwanych niewiernych żydów Judę Józefowicza Buttenskiego, Eliachima Olszanskiego, Dawida Moyżeszowicza Oszmianskiego, Jakuba Krewskiego, Morducha Zacharewicza Smurgonskiego, Józefa Rubinowicza, Szaię Swirskiego—arędarzów y wszytkich żydów starszych synagogi Smurgonskiej, za sprzeci-

więstwu prawu pospolitemu y dekretowi wysz przereczonemu sądów głównych trybunalnych, które się evidentier z listów obwieszczych y poieżdzych być pokazało, na trzecią infamią, na łapanie na gardło żałującemu aktorowi wskazujemy, a za wskazaną wysz wyrażoną summę, dla uczy-nienia na wszelkich pozwanych żydach y dobrach onych leżących, ruchomych, sum-mach piędźnych, handlach, towarach, statkach łądem y wodą idących w wiel-kim xięstwie Litewskim y za granicą Prus-kim będących, tudzież domach, kromach w mieście Smurgoniach ostaiących, na których pierwey o to wskazy padły y poiazdy odpra-wowane były, skuteczney, mocney a nie-odwłoczney, forti manu, podług zaszłych ante dekretów, mota nobilitate, nieoglądaiąc się na żadne ni odkogo bronienia, ceduly, gleyta, reskrypta ad cassandum dekretów wyniesione pozwy y inne by nayprawnicze bronienia, z wolnym onych aresztowa-niem y pieczętowaniem towarów exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich Wi-leńskiego, Trockiego, Minskiego, woie-wodztw, Oszmianskiego, Lidzkiego, Słoni-mskiego powiatów, y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod ktoremi do-bra pozwanych niewiernych żydów synagogi Smorgonskiey być się y same osoby poście-gnione y złapane być mogą, a którego sobie imć pan Białozor — podkomorzyc Wilko-mierski, do tey exekucyi z urzędów użyć zechce, założywszy na urzędy nieposłuszne paenas privationis officiorum odsyłamy. A gdy dzień czwarty meca Jullij anni curren-tis dla publikowania tey infamy przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnuiący Sta-nisław Pilecki, dość czyniąc prawu pospo-litemu y dekretowi naszemu, pozwanych niewiernych żydów Judę Józefowicza Bu-tenskiego, Eliachima Olszanskiego, Jakuba Krewskiego, Morducha Zacharewicza Smur-gonskiego, Irsza Rubinowicza, Szaię Swir-skiego — arędarzów y wszystkich żydów star-szych synagogi Smorgonskiey za infamis-sów w izbie sądowey et in foro publico obwołał, proclamaował y relacją publicatą

swęy a loco publikationis rediens iudicia-liter zeznal. Która sprawa iest do xiąg głów-nych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 360, за 1714 г., л. 196.

№ 205.—1714 г. Июля 27.

Трибунальный декретъ, присуждающій всёхъ евреевъ города Вильны къ смертной казни и уплатѣ Францу Бѣлзору долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego cztertnastego, msca Iuly dwudziestego siodmego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-ie Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny cztertnasty obranemi, gdy z porząd-ku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć p. Franciszka Białozora — podkomorzyc Wilkomirskiego z niewier-nemi żydami starszemi y całą synagogą Wilenską, mianowicie: Dawidem Moyżeszowiczem, Izakiem Nerachowiczem, Hirszą Aaronowiczem, Markiem Izraelewiczem, Izakiem Leybowiczem, Moyżeszem Uriaszewiczem, Leyzerem Berkonowiczem, Menką Leyzerowiczem, Hirszą Leybowiczem, Chaimem Chotowiczem, Leyzerem Biemia-nowiczem, Szaią Iudowiczem Leybowi-czem y całym gminem y pospolstwem obieią pćią żydami kahału Wilenskiego, w spólney radzie y namowie z sobą zosta-iaćciami, iako niepojednokrotnemi infamis-sami, za pozwem od aktora wyniesionym, mieniać o to: iż niewierni żydzi, przepo-mniawszy swoich dobrowolnych obowiązkow, postponuiąc oraz wszytkiemi in antecesum zaszłemi y otrzymanemi w trybunale w. x. Lit. na onych dekretami, niechcąc dość uczynić nie tylko summy kapitalney za wlewkiem prawa żałującemu delatorowi należący piętnastu tysiący złotych, licząc talar po złotych szescia, za niepojedno-krotną żałującego delatora reqvizitą wy-płacić niechcąc, szkody, nakłady y niedo-

płacone przez wszystkie lata przychodzące od onych provisiae nagrodzić, owszem iawnie prawo pospolite, constitutie seymowe postponując, zapisy swoje rigorissime opisane naruszając, dekreta trybunalskie znieważając, kamienice Kernowicką, nazwaną Pinkasowskiego, mieszkanie nienależytym osobom zawodząc y zmownie mimo podania urzędowe z possessyi żałującego delatora gwałtownie wybić y wyzuć usiłując y evinkowac od turbujących niechęcią, szkod y expensow prawnych na tę sprawę erógowanych niewracając y wrocic niechęcią, a bardziey postponując prawu y opisy swoje na terminie świętego Iana w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym cztyrnastym, msca luuii dwudziestego czwartego dnia przypadającym, za podanym od żałującego imsci prawnym niedziel dwunastą do położenia y wypłacenia kapitalney summy wszystkich wskazów obwieszczeniem uczynioną in tempore pilnoscia, a ni samey summy, a ni wzbożow nawet a ni prowizy należącej niewypłacili, przez co w zareki troiakie podług zapisu swego dobrowolnego popadli, dekreta, wszytek proceder prawa uroszczony znieważyli y naruszyli, owszem hardzie rozumiejąc y w iakoweś dufając protectie, srogą tak na żałującego imsci, iako też sług y przyacioł odpowiedz y pochwałkę udzielali; zaczym iako za naruszenie zapisu, tak o zniewagę dekretów trybunalskich, do utwierdzenia naprzod pomienionych zapisow, po tym wszystkich dekretów trybunalskich, z kondemnatami y wskazami w nich wyrażonemi, do wykazania vigore dobrowolnego zapisu troiakich zarek y dalszych paen z prawa zciągających się, a iako niepojednokrotnych infamissów y prawem nieraz przekonanych, na gardło, na łapanie do dalszey convikty według zapisów obżalowanych żydów starszych, imieniem antecessorów, successorów żądanych z wolnym areztowaniem, summ y samych osob, extra limites patriae łapaniem, do prywatnego więzienia braniem y aż do należytey satisfaktiey trzymaniem, żałujący delator

instituit aktią. Do ktorey sprawy na dniu niniejszym wysz pisanym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od aktora patron imsci za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imć pan Ian Fiedorowicz oczewisto ku rosprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi iako się sami do prawa niestanowili, tak a ni żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nie czynili, za czym aktora patron podanego oczewisto w ręce wysz mianowanym niewiernym oboiey płci żydów starszym, całemu gminowi y pospolstwu synagogi Wileńskiej, tu w miescie i. k. mści z szkoły wychodzącym, przez ienerala i. k. mści Stanisława Iana Pileckiego pozwu zeznaniem onego oczewistym, przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionych legitime dowiodszy y pilność troygą wołania na tym pozwie napisaną okazawszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał protestacją o zmowne mimo podania urzędowe kamienicy Kiernowicka nazwaney Pinkosowskiego mieszkania z possessyi żałującego delatora nienależytym osobom zawiedzenie, a nie evinkowanie y nie zastępowanie oney od turbujących, o niewrucenie i nieoddanie expensów prawnych na tę sprawę spędownych y nie oddanie za wlewkiem prawu żałującemu delatorowi winney y należącej summy pienezney pietnascie tysięcy złotych polskich, z provizią od tey summy za wszitkie lata przychodzącą, o pochwałkę y inne praetensie do xiąg urzędowych in tempore na pomienionych żydów zಾನiesioną y ekstraktem z tych że xiąg pod datą w niey inferowaną officiose wydaną, item produkował y czytał list dobrowolny obligacyiny zapis od tych że pomienionych żydów ua summę wysz mianowaną dany y za wlewkiem prawnym żałującemu delatorowi na też summę z prowizią od niey za wszystkie lata przychodzącą cedowanym y należącym, z którego wszystkie vadia szerocey dostatecznie o niewiernych żydach opisane przełożywszy, nieoddaney y nieoswo-

bodzoney z prowizją winney summy dowiodszy, wzdania pozwanych niewiernych wszystkich żydów iako prawu pospolitemu nieposłusznych, upornych, w roku zawitym na upad w samey rzeczy, a zatym pod tey żaloby aktora urzędowney possessij żalującego wysz mienioney kamienicy dekretów trybunalskich praw y wszystkich dokumentow in rem żalującego delatora służących, takoz wysz mianowanego obligacyynego od obżałowanego na summę pietnaśtu tysięcy złotych danego, a za wlewkiem prawa żal-u imści y provisją od tey summy przychodzącą cedowanego y należącego zapisu, we wszystkich punktach y paragrafach y ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą in toto utwierdzenia y przy zupełney nienaruszney in suo esse, robore, mocy zachowania, tey że kamienicy od wszystkich innych wskazów, dekretów y żydowskich kontraktów y od wszelakich impetityi ochronienia summy poslednieyszym dekretem przysądzoney sto trzydziestie sześć tysięcy złotych talar licząc po złotych szesciu, za szkody, nakłady prawne noviter w tey sprawie spendowane złotych polskich pięciuset na pozwanych niewiernych żydach ohoicy płci, ludzi kahału Wilenskiego na wszelkich dobrach niewiernych żydów Wilęskich, towarach, handlach, arędach, zastawach y summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, a samych niewiernych obżałowanych żydow iako iuz niepoiednokrotnych infamissow na gardło osadzonych y prawem nieraz przekonanych iterum iterumque na infamią, na garło, na łapanie y convikty, dobr onych podług dobrowolnych ich obowiazków, z wolnym a latere tamowaniem y przy każdej sprawie arestowaniem, summ y samych obżał-ch niewiernych żydów, etiam extra limites regni łapaniem, do prywatnego więzienia braniem, do publikowania y proklamowania ienerała sądowego przydania wywołać y publikować nakazania, a dla uczynienia za wskaz summy skuteczney, mocney y nieodwloczney na wszelkich dobrach, arędach, zastawach, szynkach, summach pienięż-

nych gdzie y u kogokolwiek będących, prawney exekutij, do urzędów ziemskich lub grodzkich wwdzwa Wilęskiego powiatów Wilkomierskiego, Kowięskiego y Upit-skiego y do innych wszelkich urzędów, ktorych by sobie aktor do tey exekutyi użyć chciał, założywszy na przeciwnych temu dekretowi paen prawnych odesłania y ordynario iuris processu przez każdy urząd aktorowi przychodzić wolności zachowania u nas sądu prosił. A tak my sąd w tey sprawie imsci pana Franciszka Białozora—podkomorzycy Wilkomierskiego, bacząc to iż obżałowani niewierni zydzi starši y cała synagoga kahału Wilenskiego będąc o rzecz wysz w naratywie pomienioną przed nasz sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali tak, a ni żadney wiadomosci o niestaniu swoim nieuczynili, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdawszy, kamienicę Kiernowicką Pinkasowskiego mieszkania w Wilnie będącą, w possessyi żalującego delatora zostaiącą, od wszelkich dekretow, wskazow y impetity ochroniwszy y przy spokojney possessyi imsci pana Białozora—podkomorzycy Wilkomierskiego zachowuiemy y oraz dekretu in antecessum na obżałowanego w trybunałach głównych w. x. Lit. otrzymane ze wszystkimi wskazami, condenmatami za onemi wypadłemi y całym procederem prawnym w tey sprawie zaszłym y list dobrowolny obligatiny zapis na summę pietnascia tysięcy złotych polskich, talar licząc po złotych szesciu, od obżałowanych niewiernych żydow starszych kahału Wilęskiego dany, a za wlewkiem prawa żal-o delatorowi z prowizją od tey summy za wszystkie lata przychodzące, cedowany służący y należący we wszystkich punktach y paragrafach, ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą in toto utwierdzamy y przy zupełney nienaruszney mocy zachowuiemy, summy poslednieyszym dekretem trybunalskim przysądzoney sto trzydziestie sześć tysięcy złotych polskich

za nakłady prawne noviter w tey sprawie spendowane pięćset złotych polskich, a z wpisnym pamiętnym et cum lucris sądowi persolutis, wszystkiego summą sto trzydzieście sześć tysięcy pięćset złotych polskich na pozwanych niewiernych żydach starszych kahału Wilenskiego, na wszelkich onych dobrach y majątnościach, domach, kromach, towarach, handlach, zastawach, arędach, szynkach y summach pieniężnych gdzie y ukogokolwiek będących, a samych obżałowanych niewiernych żydow iako iuż niepojednokrotnych infamissow y prawem przekonanych iterum na infamią na garło, na łapanie, z wolnym a latere tamowaniem y przy każdej sprawie activitatem, areztowaniem summ y samych obżałowanych niewiernych żydow etiam extra limites regni łapaniem, do więzienia braniem, aktorowi tey sprawy wskazujemy, do publikowania ienerała sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazujemy. A dla uczynienia za wskaz summy wysz mianowanej skuteczney mocney y nieodwłoczney na wszelkich dobrach pozwanych niewiernych żydow starszych Wilęskich, całego gminu y pospolstwa towarach, handlach, zastawach, arędach, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, prawney e wykuty, do urzędow ziemskich grodzkich wdztw Wilęskiego powiatow Wilkomierskiego, Kowieńskiego, Upitskiego y do innych wszelkich urzędow, a ktorego sobie aktor ad executionem użyć zechce, założywszy contra non exequentes officiales paeny prawne, odsyłamy y ordynario iuris processu przez każdy urząd aktorowi ad executionem przychodzić wolność zachowujemy. A gdy dzień y termin prawny proklamowania przypadł, tedy ienerał i. k. msci Stanisław Pilecki, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow Dawida Moyżeszowicza, Izaka Nawachowicza, Hirszę Aaranowicza, Marka Izralowicza, Izaaka Leybowicza, Moyżesza Uryaszowicza, Leyzera Benkanowicza, Menka Leyzerowicza, Hirszę Leybowicza, Chaima Ichałowicza, Leyzera Biemianowicza,

Szaię Iudowicza Leybowicza, cały gmin y pospolstwo synagogi Wilenskiej, starszych tego kahału, oboią pleć, za infamissow w izbie sądowej et in foro publico obwołał, ogłosił y relacją publikaty swey a loco publikationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 361, за 1714 г., т. 1369.

№ 206.—1714 г. Августа 6.

Трибунальный декретъ, присуждающій евре-
евъ кагала Гродненскаго къ инфаміи и уп-
латѣ трехсотъ семидесяти шести тысячъ
и стадесяти золот. пол.

Roku tysiąc siedmsetnego czternastego, miesiąca Augusta szóstego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunale w. x. Lit. z wojewodstw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny czternasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa żydow, starszych y całego gminu kahału Grodzkiego, z niewiernymi Zelmanem Izakowiczem, z miasta Zabłudowa, Abramem Jozefowiczem, z Żołudka, Jakubem Biniomowiczem z Swisłocza, należący do Jndury, Beielem Moyżeszowiczem z Leypun, Dawidem Moyżeszowiczem z Piesków, Hirszem Leybowiczem z Lebiodka, żydami starszemi, obebranemi od wszystkich kahałów małych y partykularnych, mieszkającymi po karczmach y arędach żydami, należącymi do sądu y prawa żydowskiego, do kahału Grodzkiego, iako z dawna iest od antecessorow ich postanowiono, to iest: poczowszy od granicy Pruskiej, Wizanskiemi, Wilkowisskiemi, Sakinskiemi, Wisztynieckimi, z drugley strony poczowszy od xięstwa Zmujdzkiego, Kowienskiemi, Balbierzyskiemi, z przynależącymi wsia-

mi, miasteczkami, gdzie żydzi mieszkaia, z trzeciej strony zaczawszy od Wilna, Eyszyskiemi, Radunskimi, z przynależnościami Lidskiemi, Ostrzynskimi, z czwartej strony: od granicy koronney Choroszczewskimi, Zabłudowskiemi, Wasilkowskiemi y Korycinskiemi, w powiecie Wołkowyskim, Wolpienskiemi, Zelwienskiemi y innemi żydami, w różnych wsiach y miasteczkach mieszkaiącemi, do kahału Grodzińskiego należącemi, za pozwem przed nasz sąd wyniesionym, mieniać do własnego zapisu od niewiernych obżałowanych żydow kahału Grodzińskiego, w roku tysiąc siedmsetnym wtorym miesiąca Januarij dwunastego dnia, na summę trzy kroc sto tysięcy siedmdziesiąt pięć tysięcy pięćset złotych polskich danego, do zapłacenia tey summy y do przysądzenia oney na wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kromach, handlach, towarach y samych osobach, z wolnym, domow, kromow zaiechaniem, towarow, w domach, kromach, na goscincach, targach, iarmarkach, komorach y przykomorkach y gdzie kolwiek poscignowszy sprzedaniem, samych osob w więzieniu trzymaniem, nie acceptuiąc żadnego bronienia, nieoglądaiąc się na żadne protekcyje osob duchownych y swieckich, exequowaniem y do finalney satisfakcyey w wybraniu summy wszytkiey według obowiązku, ebreyskim y polskim pismem pisanego, dość uczynienia, do utwierdzenia pomienionego zapisu, do wskazania paen, winy infamiey, oraz o to wszytko, iako czasu prawa szerzey z tegoz samego zapisu y przez controwersyą patrona dowiedziono będzie, zapozwali. Do ktorey sprawy, na terminie y dniu dzisieyszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od niewiernych żydow Grodzińskich patron, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną imc. pan Stefan Frackiewich—krayczy Upitski, ku oczewistey rozprawie prawney stawał, a obżałowani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądo-

wi y stronie powodowey nieuczynili, za czym wyż rzeczony aktorow patron podanego obżałowanym żydom tu w mieście Wilnie przez ienerała i. k. m. Stanisława Pileckiego oczewisto w ręce pozwu, przyznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imc. panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądow naszych uczynionym słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisane okazawszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem list dobrowolny zapis, z iedney strony pismem hebreyskim, a z drugiej polskim pisany, w roku tysiąc siedmsetnym dwunastym, obżałowanych niewiernych żydow kahałowi Grodzińskiemu dany, z ktorego to dobrowolnego zapisu wszelkie obowiązki przeczytawszy, a dosc nieuczynienia w wypłaceniu summy tymże samym nieoswobodzonym zapisem dowiodszy, obżałowanych niewiernych żydow, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a zatym według żaloby aktorow, wyż produkowanego zapisu, iako słusznego y prawnego utwierdzenia y przy mocy zachowania, według ktorego zapisu summy w tymże zapisie wyrażoney do wypłacenia należący, trzech kroc sta tysięcy, siedmiudziesiąt pięciu tysięcy pięćset złotych polskich, za szkody nakłady prawne, w tey sprawie z okazji obżałowanych żydow spendowane, szesciuset złotych polskich na obżałowanych niewiernych wyż mienionych żydach, do kahału Grodzińskiego należących y wszelkich dobrach onych, domach, kromach, handlach, towarach, summach pieniężnych, gdzie y ukogo kolwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym domow, kromow zaiechaniem, towarow na goscincach, targach, iarmarkach, komorach, przykomorkach y gdzie kolwiek poscignowszy zabieraniem, arestowaniem, grabieniem y oszacowawszy sprzedaniem, samych osob do więzienia braniem y do satisfakcyi według należytosci summy w więzieniu trzymaniem, a samych obżałowanych żydow w propozycyi

wyrażonych kahałow y przykahałkow, za niedość uczynienie zapisowi na infamią delatorom wskazania y dla publikowania tey infamiey ienerała sądow naszych pilnującego przydania, a za summę wyż wyrażoną, dla uczynienia skuteczney, a nieodwłoczney, nieoglądaiąc się na żadne protekcye y bronienia odprawy, do urzędow ziemskich lub grodzkich wojewodstw Brzeskiego, Nowogrodzkiego, powiatow xięstwa Zmuydzkiego, Wilkomierskiego, Oszmianskiego, Lidzkiego, Wołkowyskiego, Grodzińskiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatow, pod ktoremi dobra, summy, towary y osoby obżałowanych żydow być okażą się, a ktorego sobie strona do tey sprawy użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych y nieposłusznych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd, w tey sprawie niewiernych żydow starszych y całego gminu kahału Grodzińskiego, bacząc to: iż obżałowani niewierni Zelman Izakowicz z Zabłudowia, Abram Jozefowicz z Zoludka, Jakub Biniomowicz z Swisłocza, Beiel Moyżeszowicz z Leypun, Dawid Moyżeszowicz z Pieskow, Hirsz Leybowicz z Liebiodka, żydzi starsi obebrani wszystkich kahałow małych y partikularnych y wszyscy żydzi w. x. Lit., w kahałach y przykahałkach, do kahału Grodzińskiego należących mieszkaiące, będąc o rzecz wyż mienioną przed nasz sąd zapozwanymi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowej nie uczynili; przeto onych iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a zatym według prawa, żaloby y domawiania się patrona aktorów, zapis assekuracyny, hebreiskim y polskim pismem pisany, od obżałowanych, żydow kahału Grodzińskiego w roku tysiąc siedmsetnym wtorym miesiąca January dwunastego dnia dany, iako słuszny utwierdzamy y przy mocy zachowuiemy, summy

według tego zapisu y rachunku winną osłałey trzykroc sto tysięcy siedmdziesiąt pięć tysięcy pięćset złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazji obżałowanych spendowane, szescset złotych polskich, a z wpisnym pamiętnym cum lucris nam sądowi zapłaconym, wszystkiego summą, trzykroc sto tysięcy siedmdziesiąt szesc tysięcy sto dziesięć złotych polskich, na obżałowanych niewiernych żydach kahałow y przykahałkow, do kahału Grodzińskiego należących, poczowszy od granicy Pruskiej w Wizanach, Wilkowiszkach, Sakach, Wisztyncu, i ich przynależnościach, od xięstwa Zmuydzkiego, Kownie, Balberzyszkach, przynależnościach, wsiach, miasteczkach, z trzeciey strony od Wilna, Eyszyszkach, Raduniu, przynależnościach miasteczkach y wsiach, w powiecie Lidzkim, w Lidzie, Ostrynie, od granicy koronney Choroszczy, Zabłudowiu, Wasilkowie, Korycinie, w powiecie Wołkowyskim, Wołpie, Żelwie, Pieskach, przynależnościach onych, miasteczkach, karczmach, wsiach mieszkaiących, na domach, kromach, handlach, towarach, summach pieneznych y samych osobach, z wolnym domow, kromow, zaiachaniem, towarow na goscincach, targach, iarmarkach, komorach y przykormkach zabieraniem, grabieniem y oszacowawszy przedaniem, samych osob do więzienia braniem do finalney satisfakeyi w więzieniu trzymaniem, a samych obżałowanych niewiernych wyż mienionych żydow, za niedość uczynienie zapisowi w oddaniu summy, na infamią, żydom kahału Grodzińskiego wskazuiemy, y dla publikowania tey infamiey ienerała sądow naszych pilnującego przydaiemy, a za summę wyż mienioną od nas sądu wskazaną, dla uczynienia skuteczney y nieodwłoczney odprawy, do urzędow ziemskich, grodzkich, wojewodztw Brzeskiego, Nowogrodzkiego, xięstwa Zmuidzkiego, powiatow Oszmianskiego, Lidzkiego, Wołkowyskiego, Grodzińskiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatow, pod ktoremi dobra y osoby obżałowanych być okażą się, a ktorego so-

bie strona do tey sprawy użyć zechce, założywszy na urzędy nieposłuszne w nieczynieniu exekucyi y na strone sprzeciwną dalsze paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień osmy tegoż miesiąca Augusta anni praesentis przypadł, tedy ienerał Stanisław Pilecki, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych Zelmana Izakowicza, Abrama Jozefowicza, Jakuba Binienowicza, Beiela Moyżeszowicza, Dawida Moyżeszowicza, Hirsza Leybowicza, starszych obebranych y wszytkich żydow w małych partikularnych kahałach y przykahalkach mieszkających, do kahału Grodzińskiego należących, w izbie sądowej et in foro publico za infamissow obwołał, ogłosił y relacją publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych wielkiego xięstwa Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 359, за 1714 годъ, л. 370.

№ 207.—1717 г. Апрель 21.

**Трибунальный декретъ, присуждающій евре-
въ Бѣлорусскаго, Кейданскаго, Виленскаго,
Друйскаго и Биржанскаго нагаловъ къ ин-
фаміи и ко взысканію поголовной подати,
назначенной на содержание трибунальской
хоругви.**

Roku tysiąc siedmset siedmnastego, msca Apryla dwudziestego pierwszego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunal w w. x. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy wysz pisany obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa imé pana Antoniego Sawickiego—rotmistrza chorągwi Węgierskiej, trybunału w. x. Lit. z niewiernemi żydami, starszemi kahałów Bia-

lorusskich, Kiejdanskiego, Wizunskiego, Druyskiego, Birżanskiego y całym pospolstwem pomienionych kahałów, za pozwem przez aktora po obżałowanych wyniesionym, mieniać o to: iż niewierni żydzi, lekce sobie waząc prawo potspolite y konstytucją seymową, teraz denovo w Warszawie postanowioną, pogłownego żydowskiego za rok terazniejszy tysiąc siedmsetny siedmnasty przez też konstytucją Warszawską, na dniu piętnastym Marca na chorągiew trybunalską, wypłacać nakazanego, iako to: z kahału Białoruskiego dziewięciu tysięcy osmiuset złotych, z kahału Kiejdanskiego trzech tysięcy osmiuset złotych, z kahału Wizunskiego tysiąca szesciuset, z kahału Druyskiego siedmiuset pięciudziesiąt, z Birżanskiego kahału tysiąca pięciuset złotych; osobliwego zaś pogłownego na i. w. imé pana hetmana w w. x. Lit. należącego, na też chorągiew trybunalską transfundowanego, z kahałów tychże Białoruskiego dwóch tysięcy, z Kiejdanskiego osmiuset pięćdziesiąt złotych, z Wizunskiego trzechset pięciudziesiąt złotych, z Druyskiego sta pięciudziesiąt, z Birżanskiego trzechset pięciudziesiąt złotych; przytym zaległych długów y retent na tych że kahałach, za rotmistrzowstwa imci pana Michała Sawickiego—horodniczego Wilenskiego, na też chorągiew trybunalską ustapiionych, to iest: z kahału Białoruskiego dziewięciuset szesciudziesiąt złotych, z Kiejdanskiego sta szesciudziesiąt złotych, z Wizunskiego sta dwudziestu złotych, do tych czas na pomieniono chorągiew trybunalską nie wypłacili y wypłacać niechcą, przez co w peny prawne popadli. Zaczym do wypłacenia tych pomienionych sum, za pogłowne żydowskie na chorągiew trybunalską należących, z sowitosciami, do wskazania iako in causa fiscii infamiey, z mocną na wszelkich dobrach onych—szkołach, dobrach, kromach, handlach, towarach, zastawach exekucją y z wolnym na każdym miejscu samych żydow y towarow wszelkich aresztowaniem, szkoły y kramow pieczętowaniem; przy tym do nagrodzenia

szkod, nakladow prawnych w tey sprawie poniesionych, tym pozwem przed nasz sąd zapozwał. Na terminie tedy y dniu ninieyszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktora patron za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną, imć pan Chodzko—obozny Oszmianski, oczewisto stawał, a pozwani żydzi, iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak żadney nam sądowi y stronie swey powodowey niedali wiadomosci; zatytm tenże wyż rzeczony aktora patron podanego obżałowanym oczewisto w ręce w miescie I. k. m. Wilnie, z bożnice wychodzącym, przez ienerała Mikolaia Klikowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądow naszych uczynionym, słusznie, prawnie dowiodszy, pilność troyga wołania, na tym pozwie napisaną, okazawszy y żalobę z niego wyżey detenore wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami, sądem, protestacją ratione superius praemissorum, od aktora na pozwanych niewiernych żydow do xiąg urzędowych zaniiesioną, y per extractum z tychże xiąg pod datą w niey inserowaną wydany; po ktorey produkowaniu pozwanych niewiernych żydow, ponieważ do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a zatytm summy za pogłowne na chorągiew trybunalską, w. x. Lit. przez konstytucją Warszawską, świeżo postanowioną, a in termino praefixo, to iest, na dniu piętnastym Marca anni praesentis przez kahały, iako to: Białoruski dziewięciu tysięcy osmiuset złotych, Kieydanski trzech tysięcy osmiuset, Wizunski tysiąca szesciuset, Druyski siedmiuset pięciudziesiąt złotych, Birzanski tysiąca pięciuset, także osobliwego pogłownego na iasnie wielmożnego imć pana hetmana w w. x. Lit., na też chorągiew trybunalską transfundowanego, z tychże kahałów Białoruskiego dwoch tysięcy, Kieydanskiego osmiuset pięciudziesiąt złotych, Wizunskiego trzechset pięciudziesiąt zło-

tych, Druyskiego sta pięciudziesiąt, z Birzanskiego trzechset pięciudziesiąt złotych należącego; przy tym zaległych długow y retent na tychże kahałach za rotmistrzostwa imć pana Michała Sawickiego—horodniczego Wilenskiego, na też chorągiew trybunalską ustapionych, to iest: z kahału Białoruskizgo dziewięciuset szesciudziesiąt złotych, Kieydanskiego sta szesciudziesiąt złotych, Wizunskiego sta dwudziestu złotych, do tych czas na pomienioną chorągiew trybunalską niewypłaconey, z sowitoscją, tudziesz za szkody, nakłady prawne, w tey sprawie poniesione, tysiąca złotych, na pozwanych niewiernych żydach kahałow wyżey wyrażonych y na wszelkich majątnosciach y dobrach onych: domach, kromach, handlach, towarach, spławach, arędach, zastawach, leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, z wolnym szkoł y kromow pieczętowaniem, samych osob y towarow na każdym miejscu arestowaniem, a samych niewiernych żydow starszych kahałow wyżey namienionych y całe pospolstwo, za niewypłacenie na terminie pogłownego, iako in causa fisci na infamią żalującemu aktorowi wskazania; y dla publikowania tey infamij ienerała sądowego przydania, proklamowac nakazania. A za summę wysz wyrażoną dla uczynienia skuteczney y nieodwłoczney na wszelkich pozwanych żydow dobrach exekucyey, do urzędow ziemskich, lub grodzkich wojewodztwa Trockiego, Braclawskiego, Kowienskigo, Orszanskigo powiatow y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatow, pod ktoremi dobra y osoby pozwanych żydow okażą się, a ktorego sobie strona powodowa z urzędow do tey exekucyey użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my, sąd, w tey sprawie imć pana Antoniego Sawickiego — rotmistrza trybunału w. x. Lit., baczac to, iż niewierni żydzi, starsi kahałow Białoruskiego, Kieydanskigo, Wizunskiego, Druyskiego y Birzanskigo, za pokilkakrotnym z nakazu

naszego ieneralskim przywoływaniem, przed nami do prawa nie stawali y żadney o niestaniu swym wiadomosci nam, sądowi nieuczynili; przeto onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy; a podług prawa żałoby y domawiania się aktora patrona summę na chorągiew trybunalską w. x. Lit. przez konstytucją Warszawską świeżo postanowioną, na kahale Białoruskim dziewięć tysięcy osmset złotych, Kieydanskim trzy tysiące osmset, Wizunskim tysiąc szesceset, Druyskim siedmset piędziesiąt złotych, Birzańskim tysiąc pięćset, także osobliwe pogłowne na i. w. imc pana hetmana w. x. Lit. na też chorągiew trybunalską transfundowaną, na tychże kahałach Białoruskim dwa tysiące złotych, Kieydanskim osmset piędziesiąt złotych, Wizunskim trzytysiąt pięćdziesiąt złotych, Druyskim sto pięćdziesiąt złotych, Birzańskim trzytysiąt pięćdziesiąt złotych należące; przytym zaległe długi y retenta na tychże kahałach za rotmistrzostwa imc pana Michała Sawickiego—horodniczego Wilenskiego na też chorągiew trybunalską ustąpione, to iest, na kahale Białoruskim dziewięćset szesćdziesiąt złotych, Kieydanskim sto szesćdziesiąt złotych, Wizunskim sto dwadziescia złotych, z sowitoscją, także za szkody, nakłady prawne przez niewypłacenie in termino, złotych tysiąc, w tey sprawie poniezione, na pozwanych niewiernych żydach kahałow wyżey wyrażonych y na wszelkich majątnosciach y dobrach onych: domach, kromach, handlach, towarach, splawach, aredach, zastawach, leżących ruchomych summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, z wolnym szkoł y kramow pieczętowaniem, samych osob y towarow na każdym mieyscu aresztowaniem, a samych niewiernych żydow całe pospolstwo, za niewypłacenie pogłownego, iako in causa fisci na infamią żałującemu aktorowi wskazujemy, y dla publikowania tey infamij ienerala sądowego przydaemy, proklamować, publikować nakazujemy. A za summę wyż wyrażoną dla uczynienia sku-

teczney a nieodwłoczney na wszelkich pozwanych żydow dobrach exekucyi do urzędow ziemskich lub grodzkich woiewodztwa Trockiego, Braclawskiego, Kowienskiego, Orszanskiego powiatow y innych wszelkich, pod ktoremi dobra y osoby pozwanych żydow okażą się, a ktorych sobie strona powodowa do tey exekucyi z urzędow użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze peny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty czwarty msca Apryla przypadł, tedy ienerał Stanisław Ian Pilecki—niewiernych żydow starszych y całe pospolstwo kahałow Białoruskich, Kieydanskiego, Wizunskiego, Druyskiego, Birzańskiego za infamisow w izbie sądowey et in foro publico proklamował y relacją publikacyi swey a loco publikationis rediens judicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 369, за 1717 г., л. 571—572.

№ 208.—1718 г. Юня 11.

Трибунальный декретъ, присуждающій общество Виленской еврейской синагоги къ инфаміи и уплатѣ Антону Колецкому долгу, процентовъ и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego ósmnastego, miesiaca Junij iedynastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim xięstwie Lit-m, z woiewodztw, ziem y powiatów, na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny ósmnasty obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sążeniu przypadła sprawa imc pana Antoniego Koleckiego—starosty Bohrymowskiego, z niewiernymi żydami Izakiem Nawachowiczem, Moyzeszem Uriaszewiczem, Moyzeszem Jachiłowiczem, Abrahamem Hirszewiczem—starszymi na tenczas żydami y z całą synagoga, gminem kahału Wilenskiego, za pozwem od aktorow wyniesionym, mieniać o to, iż co antecessorowie ob-

żałowanych niewiernych żydów wzięli y pozyczili u zesłego w Bogu, im. pana Samuela Wenclawskiego—woyskiego Upitskiego, rodzica iey mości paniey Koleckiey, małżonki żalującego aktora, na list swój obligacyunny zapis gotowey renkodayney a nie kontraktowey summy, to iest, cztery tysięcy złotych polskich, monety talarowey, rachuiąc talar po złotych szesciu y groszy pientnaście y temu zapisowi za dość nie uczynili, o co dekret w trybunale w-m x-ie Litt-m iest otrzymany y dotąd małżące żalującego aktora, obżałowani niewierni żydzi sukcesorowie oddać nie chcą y nie oddają; takosz drugiemu nie dość czyniąc zapisowi obligacyunemu, od całego tegoż kahału Wilenskiego danemu, zesłzey ieymości pani Jochannie Oziembłowskiey—marszałkowej Mozyrskiey, matce żalującego aktora, summy winney trzech tysięcy złotych polskich, legowaney przez zesłą rodzicielkę, na koscioł Niestanowiczowski, w wojewódstwie Minskim leżący, nie płacili y nie oddali y trzeciemu takosz od niewiernych żydów kahału Wileńskiego, antecesorów obżałowanych na złotych siedmset wielebnym ichmościom xięży Franciszkanom Niestanowiczowskim, a teraz w kollacyi żalującemu aktorowi przynależący danemu, co szerszy wszystka rzecz w tych zapisach wyrażono iest. Zaczym do uczynienia pomienionym zapisom obligacynym obżałowanych niewiernych żydów do oddania y zapłacenia wyż wyrażonych sum, z prowizją od niey należącą, do wskazania troiakich za sąd y szkody nakładów prawnych, do utwierdzenia zasłych dekretów trybunału datami u nich wyrażonemi, y całego procederu prawnego w tey sprawie zasłego, do wskazania na wszelkich obżałowanych niewiernych żydów, dobrach, handlach, towarach, kamienicach, kromach, domach, z wolnym aresztowaniem, zabieraniem na każdym mieyscu, na gościńcach, przykormkach, cłach; samych łapaniem, do wienzlenia braniem y potym w wienzieniu trzymaniem, aż póki we wszystkim satisfaccia tym zapisom stanie się, żalujący delator

obżałowanym niewiernym żydom intentował akcio. Do której sprawy na terminie y dniu niniejszym, wyż na dacie specyfikowanym, za przywołaniem z nakazu naszego, przez ienerała stron do prawa, od żalującego aktora patron iegomości za mo-co prawno sobie do tey sprawy daną, imć pan Jan Józef Hryniewiecki Fiederowicz, oczewisto ku rosprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi iako sami za pokilkakrotnym, z nakazu naszego, ieneralskim przywoływaniem, przed nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim, nam sądowi y stronie powodowey nie uczynili; zatym tenże wyż rzeczony aktora patron, podanego obżałowanym żydom oczewisto w rence ze szkoły tu w Wilnie wychodzącym, przez ienerała ichmości Matheusza Alexandra Albiniowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym ichmością panem pisarzem ziemskim Wileńskim, y koła sądow naszych uczynionym szłusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisano okazawszy, żalobę onego o rzecz wyż wyrażono przełożywszy, na dowód samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem, listy dobrowolne, obligacyinne zapisy dwa: ieden od niewiernych żydów antecesorów obżałowanych w Bogu zesłzemu iegomości panu Samuelowi Węclawskiemu, woyskiemu Upitskiemu, rodzicowi małżaki żalującego aktora, na cztery tysięce złotych polskich, monety talarowey, talar rachuiąc po złotych szesciu y groszy pientnaście; drugi także od niewiernych żydów antecesorów obżałowanych, zesłzey ieymości pani Jochannie Oziembłowskiey, marszałkowej Mozyrskiey, matce żalującego aktora, to iest, na sumę winno trzy tysięce złotych polskich, legowaney przez zesłą rodzicielkę, na koscioł Niestanowiczowski w wojewódstwie Minskim leżący, w roku ieszcze tysiąc sześćset dziewiendziesiąt siódmym y trzeci od tych że niewiernych żydów, starszych synagogi Wilenskiey, w roku tysiąc siedmsetnym, na złotych siedmset polskich, wielebnym xię-

żom Franciszkanom Niestanowiczowski, a teraz vigore kollacyi żałującemu aktorowi do pozyskania przynależcey, datami w nich wyrażonemi dane, ktorych wadia y obowiązki strictissime przeczytawszy, a niedoścuczynienie onym dowiadszy, także dekreta eo nomine zaszcze produkowawszy, wzdana pozwanych niewiernych żydów, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy. A zatym wyż produkowanych listów dobrowolnych, obligacyjnych zapisów, datami w nich specyfikowanemi od antecessorów obżałowanych żydów danych, do dochodzenia, żałującemu delatorowi należących, we wszystkich punktach y paragrafach, z zaszczytym procederem prawnym utwierdzenia y przy nienaruszeney mocy y walorze inviolabiliter zachowania, summy na wyż wyrażonych obligacyjnych zapisach winney id que: na iednym cztery tysiące złotych polskich; na drugim, trzech tysięcy złotych polskich; na trzecim siedmset złotych od wyż wyrażonych żydów z troiakami żarczkami y prowizją annuatim należącey, z szkodami, nakładami prawnymi, recenter w tey sprawie lożonemi, in universum zniosszy czterdziestu siedmiu tysięcy sta trzydziestu złotych polskich na obżałowanych niewiernych żydach y na wszelkich maientnościach y dobrach, handlach, towarach, kamienicach, kromach, domach, leżących ruchomych summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych arestowaniem, samych osób łapaniem, dóbr wszelkich zabieraniem na każdym mieyscu, na gościncach przy komorach, cłach, a samych obżałowanych niewiernych żydów, za nieuczynienie zapisom dośc, iako w stopniu antecesorów onych będących, na infamią żałującemu dellatorowi wskazania, ad publicandum tey condemnaty ienerała sądowego przydania, wywołać y publikować nakazania, a za wskaz summy wyż mienioney dla uczynienia na dobrach obżałowanych niewiernych żydów skuteczney prawney exekucij, iakoż dla zaarestowania sum, towarów y złapania samych osób, nie oglądaiąc się na żad-

ne ni od kogo bronienia, ceduły, gleyta, reskripta, pozwy, ad cassandum dekretów wyniesione litis pendente y inne quoquunque titulo obrony, do iasnie wiel. wiel. ichm panów wojewodów, starostów, chorążych, pułkowników rotmistrzów do urzędników ziemskich lub grodzkich, Wilenskiego, Trockiego, Mscisławskiego, Witebskiego, Połockiego wojewodztw; Oszmianskiego, Orszańskiego, Reczyckiego powiatów y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi, dobra, handle, towary obżał-ch niewiernych żydów, znaydować się będą y same osoby poścignione y złapane bydż mogły, oraz którego sobie pars actorea ad executionem użyć zechce z założeniem contra non exequentes officiales paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie iegomości pana Antoniego Koleckiego—starosty Bahrymowskiego, z niewiernymi żydami Izakiem Nawachowiczem, Moyżeszem Uriaszewiczem, Moyżeszem Iahilowiczem, Abrahamem Hirszewiczem—starszymi żydami y z całą synagogo, gminem kahału Wilenskiego, bacząc to, iż obżał-ni żydzi, będąc przed nasz sąd, o rzecz wyż wyrażono zapozwani, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami do prawa przed nami nie stawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim, nam sądowi y stronie powodowey nie uczynili, przeto obżał. niewiernych żydów, iako prawu nie posłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa żaloby y domawiania się partis aktoreae patrona, trzy listy dobrowolne obligacyjne zapisy, od antecesorów obżał-ch niewiernych żydów starszych kahału Wilenskiego: idque ieden na sumę cztery tysiące złotych, w Bogu zeszclemu imć panu Samuelowi Wencławskiemu—woyskiemu Upitskiemu, rodzicowi małżaki żałującego delatora; drugi, na sume trzy tysiące złotych, zeszcley ieymości pani Iohannie Oziembłowskiej—marszałkowej Mozyrskiej, w roku tysiąc szesćset dziećdziesiąt siódmym, matce żałującego aktora;

a trzeci, na siedmset złotych, w roku tysiąc siedmsetnym, datowane, w Bogu wielebnyim ichmościom xięży Franciszkanom Niestanowiczowskiim dany, a teraz kollacij, żałującym delatorom przynależący, także dekret na tych że żydów Wilenskich in antecessum z aktoratu zeszłego imc pana Węclawskiego y całym procederem prawa zeszłego y uroszczoney, iako słuszne y prawne we wszystkich punktach y paragraphach utwierdzamy y przy nienaruszney mocy y walorze inviolabiter zachowuiemy, sumę na wyż wyrażonych trzech zapisach obligacinnych winną y nieoddaną in universum zniosszy z zarękami y prowizją, od nich annuatim należąca, z szkodami, nakładami prawnymi w tey sprawie errogowanemi, z wpisnym y pamiętnym, una cum lukris nam persolutis, czterdzieście siedm tysięcy sto czterdzieście złotych polskich, na obżałowanych niewiernych żydach starszych całej synagogi kahału Wilenskiego y na wszelkich dobrach onych, leżących, ruchomych summach pieniężnych, handlach, towarach, kamienicach, domach, kromach, z wolnym onych aresztowaniem; samych osób łapaniem, dobr wszelkich zabieraniem, na każdym mieyscu, na goscińcach portowych y londowych, na cłach, komorach y przykomorkach; a samych obżałowanych niewiernych żydów, za niedośćuczynienie zapisom, iako będących w stopniu antecesorów, podług rekwizycij aktora, przez patrona wznoszoney, iudicialiter in lucris zapisaney na infamią żałującym delatorom wskazuiemy, ad publicandum tey infamij ienerała sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazuiemy; a za wskaz summy wyż wyrażoney dla uczynienia na dobrach obżałowanych żydów skuteczney prawney exekucij, iako też dla zaaresztowania sum, towarów, y złapania samych osób, nieoglądaiąc się na żadne ni od kogo bronienia, ceduły, gleyta, rescripta, pozwy, ad cassandum wyniesione, litis pendente y inne quoquove titulo obrony do iasnie wielm. wielm, ichmęsiów panów wojewodów, starostów,

choronnych, pułkowników, rotmistrzów, do urzędów ziemskich lub grodzkich Wilenskiego, Trockiego, Mścislawskiego, Witebskiego, Połockiego wojewodztw, Oszmianskiego, Orszanskiego, Rzeczyckiego powiatów y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi majątności y dobra y osoby obżałowanych bydź się okażą y którego sobie pars aktorea ad exekutionem użyć zechce, zalożywszy kontra non exequentes officiales paenas legum odsyłamy. A gdy termin proklamatii anni curentis przypadł, tedy ienerał sądów naszych assistuiący Stanisław Ian Pilecki, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów Izaka Nawchowicza, Moyżesza Uriaszewicza, Moyżesza Iachilowicza, Abrahama Hirszewicza—starszych na ten czas żydów y cały gmin kahału Wilenskiego, za infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, publikował y relacją publikacij swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału w. x. Lit. iest zapisana.

Изъ актовой книги Виленскаго градскаго суда, кн. № 375, за 1718 г. лист. 603.

№ 209.—1719 г. Мая 6.

Трибунальный декретъ, присуждающийъ Брестскихъ евреевъ Вульфа Евловича и сына его Израиля къ инфамии, смертной казни и уплатѣ шести тысячъ двухъ сотъ золот. польск. за ограбленіе гроба умершей Поцѣвой, погребенной въ монастырѣ Брестскихъ бернардиновъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiętnastego, msca Maia szóstego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w. x. Litt. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy superius specyfikowany obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa w Bogu wielebno imc. xiędza Ioachima

Rodeckiego—gwardyana y całego konwentu wielebnych oycow Bernardynow Brzeskich zakonu s. Franciszka ordinis minoris, z niewiernymi Wulfem lewłowiczem y synem onego Izraelem Wulfowiczem y innemi żydami arendarzami, obywatelami miasta i. k. m. Brzescia, nominatim obżał. wiadomemi y znaiomemi, za pozwem przez nas sąd wyniesionym mieniać o to: iż obżał. niewierni żydzi, zdraycy y przeciwnicy wierze, narodowi y kościołowi katolickiemu Rzymskiemu, wyłamując się z wierzchnosci praw Boskich, duchownych y swieckich, lecz tym bardziey oną contemnendo, wiedząc dobrze, że i. w. im pani Pociejowa—podskarbina na ten czas w. x. Lit., z tego swiata zesła, w klasztorze żałujących ichm xięży Bernardynow Brzeskich, z wielką apparencyą, znacznym kosztem senator-skim pochowana była, w roku tysiąc siedmsetnym siedmnastym, mscą Maja ze dnia pierwszego na dzień wtory, w nocy, pod kościół żał. delatorow Bernardynski do sklepow podkopawszy się, a znalazzy truną pomienioney ieymosci wnontz y do koła materyą złotogłową z galonami y cwiekami srebnymi, pozłocistemi bogato obitą y wielkim sumptem ozdobioną, przytym nie mało różnego srebra koscielnego, na osobliwym regestrze specificowanego, złodziejskim sposobem truną obdarszy y ciało z oney wyrzuciwszy, to wszystko pozabierali, też truną połupali, popsowali, cwieczki srebrne powyimowawszy pozlewali, a z materyi z galonami, co truna była obita, sznurowki, spodnicy porobili, iako się evidenter w roku tysiąc siedmsetnym osmnastym licem pokazało, że corki obżałowanych złoczyncow z tey materyi złotogłowowey w sznurowkach z galonami, znacznie znakami od cwiekow chodzili, a potym za postrzeżeniem oną pochowali y utaili, do tego złotnik, co te cwieki zlewał, pozwawszy publice zeznał, że byli własne od tey truny; o co lubo w szkole synagogy onych było wielkie wołanie y mus od starszych do wrocenia tey kradzieży, iednak obżałowani rozkazu onych, a ni kary i. w. imc

pana Hetmana w w. x. Lit., bynamniey się nieobawiając, nieoddali y powrocić nie deklaruią, ieszcze zufałe przegrażaią się, w czym wszytkim szkody plus minus kładąc na trzy tysiące uczynili, za czym do wrocenia tego, sowitosci podług regestru przy statuicyi comparycyi wszytkich pozwanych żydow, do pokarania paenami excessowemi na garle przez mistrza ścięciem, do restitucyi szkody y expens na prawo erogowanych, do uznania tego wszytkiego, co czasu prawa przez controwersyą fusiis deduce-tur, prawem czyniąc zapozwali. Na terminie niniejszym, superius wyrażonym, za przywołaniem z nakazu naszego ieneralskim stron do prawa, od aktorow patron imc pan Ian Turezynowicz personaliter stawał, a pozwani żydzi niestawali y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieczynili; za tym ten że aktorow patron podanego obżał. żydom oczewisto w ręce ze szkoły Brzeskiej wychodzącym przez ienerała i. k. m. pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmoż imc panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądow naszych, z pilnoscją troyga wołania uczynionym, legitime dowiodszy, produkując czytał protestacyą o odlupanie sklepu pod kościołem Bernadynskim, w Brzesciu będącego, o wyrzucenie ciał umarłych, o zdarciu y szczepanie truny, w grobie będącey, o pokradzenie srebra y materyi złotogłowowey y uczynienie szkody na trzy tysiące złotych, do należytego surzendu doniesioną y per extractum wydaną, przytym regestr pokradzonego srebra koscielnego y koła truny będącego; po którym produkowaniu wzdania pozwanych niewiernych żydow na upad w samey rzeczy, a zatym podług prawa za pokradzioną srebro koscielne y innę koła truny będącą ozdobę, materye złotogłowową, oney zdarciu y popsowanie, szkody na złotych trzy tysiące wynoszącey, sowito szesciu tysięcy złot. polsk., za szkody, nakłady prawne dwuchset złotych polskich na pozwanych żydach Brzeskich, złoczyncach, na wszelkich dobrach, majątnosci onych, leżących,

ruchomych, sumach pieniężnych, kromach, zastawach, arendach, depozytach, gdziekolwiek będących, z wolnym onych ubique locorum aresztowaniem, a samych obzał niewiernych żydów za popełnione złodziejstwo, na infamią, na łapanie y na garło żałującemu wskazania ad publicandum generała sądowego przydania, proklamować nakazania, a za wskaz summy dla uczynienia prawney y nieodwłoczney super omnibus jure victorum bonis exekucyi y dla poscignienia samych criminalistow do urzędow ziemskich, lub grodzkich, wojewodstwa Brzeskiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatow, pod ktoremi dobra i osoby pozwanych złoczyńcow być się okażą, a ktorego sobie actores z urzędu ad eum executionem użyć zechcą; z założeniem in contravenientes dalszych pen prawnych odesłania instabat. A tak my sąd w sprawie w Bogu wielebnego imc. xiędza Ioachima Rodeckiego — gwardiana y całego konwentu wielebnych oycow Bernardynow zakonu świętego Franciszka ordinis minoris konwentu Brzeskiego, z niewiernymi Wulfem Iewłowiczem y synem onego Izraelem Wulfowiczem y innemi żydami Brzeskiemi, nominatem obżalowanym wiadomemi y znaiomemi, bacząc to, iż obżalowani, będąc o rzecz wyż wyrażoną przed nas sąd adcitowani, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem iako sami przed nami do rozprawy niestawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowej nieczynili; przeto onych iako prawu nieposlusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym podług žaloby y rekwizycyi aktorow patrona, za pokradzenie srebra koscielnego y inne koło truny będące ozdoby, materie złotogłowowe, zdarcie y popsowania truny, uczynienie szkod na złotych trzy tysiące, sowito szesc tysięcy złotych polskich, za szkody y nakłady prawne dwiescie złotych polskich, a z wpisnym, pamiętnym, cum lucris nam sądowi zapłaconym, wszytkiego summa szesc tysięcy dwiescie dziesięć złotych polskich

na pozwanych niewiernych żydach Brzeskich, na wszelkich majątnosciach y dobrach onych leżących, ruchomych, sumach pieniężnych, zastawnych, arendach, domach, placach, kromach, handlach, towarach, depozytach, gdziekolwiek będących, z wolnym onych wszędy aresztowaniem, a samych obzał żydow złoczyńcow, za popełnione złodziejstwo y kryminałna infamią, na łapanie y na garło żałującym aktorom wskazujemy, ad publicandum infamii ienerała sądowego przydaiemy, wywołać proklamować nakazujemy, za wskaz summy dla uczynienia prawney y nieodwłoczney super omnibus obżalowanych bonis exekucyi y dla poscignienia samych kriminalistow do urzędow ziemskich lub grodzkich wojewodstwa Brzeskiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatow, pod ktoremi majątnosci y dobra pozwanych y samę osoby być się okażą, a ktorego sobie strona powodowa z urzędow ad eum executionem użyć zechce, założywszy in contravenientes dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień piętnasty miesiąca Maja anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądow naszych pilnujący Stanisław Pilecki, dosć czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych Wulfa Iewłowicza y syna onego Izraela Wulfowicza za infamissow w izbie sądowej et in foro publico obwołał proklamował y relacją publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał, która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 378, за 1719 годъ, л. 417.

№ 210.—1720 г. Января 30.

Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Оршанскаго кагала къ инфаміи, возврату насильно захваченныхъ плацовъ, лавокъ и амбаровъ въ городъ Оршѣ и уплатъ городу арендной платы и судебныхъ издержекъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego, msca Januarij trzydziestego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-ie Litt-m z wojewodztw,

ziem y powiatów na rok immediate przeszły tysiąc siedmsetny dziewiętnasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Stanisława Piszczaly — podstolego y wojta Orszanskiego, tak w krzywdzie imc. iako y w krzywdzie mieszczan miasta Orszy, z niewiernym Litmanem, Zelmanem Nochimem Hirszowiczem, Chaimem Leyzerowiczem, Nochimem Oranowiczem—starszemi y wszystkiemi żydami całego kahału Orszanskiego y pomocnikami onych w spólney radzie y namowie z sobą będącemi, za zakazem przed nasz sąd wyniesionym, mieniać o to, iż co mieszczanie Orszanscy mając od wielu najsławniejszych królów ichmć przywileie mieskie sobie dane na to, ażeby żydzi orszanscy nad sześć placów y kromkę jedną w mieście Orszy nieuzurpowali, niewierni żydzi Orszanscy mimo takowe przywileie, czyniąc ku niemałym zgubie y ruinie mieszczanom y całemu miastu Orszy, które opanowawszy się placów kilkudziesiąt, takż y krom, szpichlerzów niemało violenter pozabierawszy, z onych fruktifikując, z handlów, pożytków żadnych podatków y hyberny, które by od onych należeć mieli od lat kilkadziesiąt aż do daty terazniejszey niewypłacili, tylko na mieszczan wszystkie ciężary wrzucali, ktorzy, lubo żadnych handlów y pożytków niemaiąc, wypłacać musieli, przez co na trzydzieście tysięcy złotych szkody ponosić muszą; a niedość na tym, ciż sami niewierni Zelman y Litman—żydzi Orszanscy, z kabaku y młynu Orszanskiego, nie podług dawnych zwyczajów y kontraktów, lecz za podstępny kontrakt od imć pana Larskiego—sędziego ziemskiego Orszanskiego, niepokazując dawniejszych kontraktów y iako zwyczajem niewiadomego wziętym, przez lat sześć co rok po tynfów cztery tysiące arędy niedopłacali, przez co na tynfów dwadzieście cztery tysiące szkody uczynili, o czym dostateczniej w kwitacyinym y assekuracyinym od imć pana Larskiego—sędziego ziemskiego Orszanskiego danym zapisie, względem do onychże żału-

cemu delatorowi vigore przywileiu najsławniejszego krola imci danego, do upomnienia się pensyi wojtowskiej zachowanej salwy dostateczniej wyrażone iest, przez co żałującemu delatorowi, iako wojtowi Orszanskiemu, w pensyi onego co rocznie na osobę wojtowską po tysiącu tynfów należący, na sześć tysięcy tynfów szkody uczyniwszy, to wszystko na swój pożytek obrócili, a potym unikając takowych akcyi y podstępów swych, godząc na dalszą zgubę mieszczan y całego miasta Orszy, a chcąc całe miasto przez swój umysł y innych potencją opanować, nie podając żadnych pozwów, ani zakazów, dekretów dwa—ieden na comissyi Grodzienskiej, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziewiętnastym, msca Oktobra, czwartego dnia extra forum, drugi w trybunale w. x. L. w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym msca Januarii trzeciego dnia na mieszczan Orszanskich, z niemałemi wskazami summy in contumaciam pootrzymawszy, niestusznie onych vexując, osoby y dobra chcąc exekuciami agrawować, do szkod niemałych przywodzą y przywozić usiłują, a niedość na tym, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym, msca Januarii dwudziestego dnia, ciż obżalowani niewierni żydzi, nie respektując na sądy główne trybunału w. x. Lit., popełniając iawny zbytek y exces, roku, msca y dnia wyżej namienionego, przeciwszy na dobrowolney drodze mieszczanina Orszanskiego na imię Jana Barana z Borysowa, gościncem tak do Minska do trybunału głównego w. x. Lit., iako y do żałującego delatora, iako wojta Orszanskiego, z sprawami, dokumentami y przywilejami, takż z gotowemi pieniędzmi złotych trzemaset od sławetnego Piotra Paszenskiego—burmistrza Orszanskiego ordynowanego, nic sobie niewinnego, zbili, z mordowali, okrwawili, sprawy zaś wszystkie przy onym będące iedne poszarpali, drugie u siebie y do tych czas z pieniędzmi trzymając, oddać y wrocic niechcą, dalsze odpowiedzi y pochwałki tak na żałującego de-

latora, iako y mieszczan Orszanskich uczynili y czynić nie przestaią. Zatym do approbaty praw, przywileiow tak żałującemu na woytowstwo Orszanskie, iako y miastu Orszanskiemu służących, oraz y dekretow na cadencyi Nowogrodzkiej, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym ośmnastym z aktoratu żałującego delatora na obżałowanych niewiernych Zelmana y Litmana—żydow Orszanskich, otrzymanych, wespoł z wlewkowym od imć pana Larskiego—sędziego ziemskiego Orszanskiego, takoz obligacyinemi y assekuracyinemi zapisami y całego procederu prawnego z aktoratu żałującego delatora uroszczonego, e contra do skassowania wszelkich praw, zapisow, przytym y dekretow na comissy Grodzienkiej y w trybunale głównym w. x. Lit. na mieszczan Orszanskich in contumaciam otrzymanych, z listami obwieszczyimi, poiezdżymi y całego procederu, do mieszczan Orszanskich niesłusznie uroszczonego, do uwolnienia się od niesłusznych płacenia podatków, dla wrócenia za obżałowanych niewiernych żydów wypłaconych hybern, kontrybucyi y podatkow, złotych trzydzieście tysięcy, do oddania y zapłacenia dwudziestu czterech tysięcy tynfow względem niedopłaconey przez lat sześć z kabaku y mlynu Orszanskiego, do przysądzenia ante omnia w reindukcyą placow, krom y szpichlerzów, z których przez niewiernych żydów uczyniona iest expulsia, do wskazania paen talionis z prawa zściągających się, do wrocenia spraw y przywileiow, oraz y pieniędzy rozboynicznym sposobem u Jana Barana odebranych, z nawiązką, do nagrodzenia szkod, nakładow prawnych z okazji obżałowanych osob spendowanych y o to wszystko, iako czasu prawa szerzey przez controwersią dowiedziono będzie, zachowawszy saluum ius do melioracyi tey żaloby y wyniesienie inney, iesli by tego potrzeba była, aktores obżałowanych przed nasz sąd intentowali akcyą. Na terminie tedy niniejszym, wyż na dacie specifikowanym, za przywołaniem z nakazu naszego przez ienerała stron do prawa od aktora

patron im. za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną imć pan Thomasz Gonsowski—mieczny Smolenski, oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a obżałowani niewierni żydzi miasta Orszanskiego, iako sami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili; zatym tenże wyżey rzeczony patron podanego oczewisto w ręce tu w miescie i. k. m. Minsku wychodzącym z szkoły żydowskiej w Minsku będącym pozwanym żydom Orszanskim, przez ienerała Andrzeia Jana Karabanowicza zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Minskim y koła sądow naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, oraz żalobę pryncypała swojego reasumowawszy, in ulteriori iuris progressu, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami przywileia od najiasniejszych królów ichmcw, tak żałującemu na woytowstwo Orszanskie, iako i miastu Orszy służące, tudziesz listy assekuracyiny, kwitacyiny, oraz y wlewkowe zapisy od imć pana Larskiego—sędziego ziemskiego Orszanskiego, żałującemu, pod datami w nich inserowanemi dane, a żałującemu służące, demum dekreta trybunalne na cadencyi Nowogrodzkiej, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym ośmnastym mscą y dnia w nich wyrażonych, z aktoratu żałującego na obżałowanych niewiernych Zelmana y Litmana—żydów Orszanskich otrzymane. Na koniec protestacyą do xiąg urzędowych in tempore ratione superius praemissorum zaniesioną y per ekstraktum z tychże xiąg iurydyce wydaną, wespoł z relacyą ieneralską zbicia Jana Barana—mieszczanina Orszanskiego, przez obżałowanych na drodze dobrowolney do trybunału głównego w. x. Lit. iadącego, officiose sprawioną, po których produkowaniu wzdania obżałowanych niewiernych żydów Orszanskich, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy. A zatym według prawa y żaloby aktora pozowney wszelkich praw, zapisów y dokumentow obżałowanych slu-

żących, niemniej dekretów dwóch: jednego na komissyi Grodzieskiej, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziewiętnastym msca Oktobra czwartego dnia, a drugiego w trybunale w. x. Lt-o w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym, msca January trzeciego dnia, przez obżalowanych żydów na mieszczan Orszanskich, z niemalimi wskazami nulliter et illegitime in contumaciam otrzymanych, z listami obwieszczym, poiezdźm y całym procederem niesłusznie uroszczonym nullitate skassowania y annihilowania, e contra wyż produkowanych praw, przywileiów od najasniejszych krolów ichm nadanych, tak żalującemu imć, iako y miastu Orszy służących, niemniej listów dobrowolnych assekuracynego, kwitacynego, oraz y wlewkowego żalującemu od imć pana Larskiego — sędzięgo ziemskiego Orszanskiego, pod datami w nich inserowanemi danych zapisów; tudzież dekretów trybunalskich na cadencyi Nowogrodzkiej w roku tysiąc siedmsetnym ośmnastym ad instanciam żalującego delatora na obżalowanych niewiernych Zelmana y Litmana, żydów Orszanskich otrzymanych y całego procederu prawa do daty niniejszey zaszłego utwierdzenia y przy mocy nienaruszney zachowania, vigore których placów, kromów y spiechlerzów, z których przez niewiernych obżalowanych żydów stała się expulsia, ante omnia w reindukcją przysądzenia, spraw y przywileiów y wszelkich dokumętów u sławetnego Jana Barana od miasta Orszy, do trybunału z sprawami posłanego, na drodze dobrowolney zabranych wrócić nakazania, za wypłacone hyberny, contrybucye y różne ingenere podatki za niewiernych obżalowanych żydów przez miasto Orszą złotych trzydziestu tysięcy, za niedopłacenie przez tychże niewiernych żydów Orszanskich przez lat sześć z kabaku y młynu vigore dawnych kontraktow co rocznie po cztery tysiące tynfów dwudziestu czterech tysięcy tynfów, za niewypłacenie żalującemu vigore przywileiów corocznie po tynfów tysiąc pensyi od tych żydów za-

łującemu należącej sześciu tysięcy tynfów, za zbiecie y tyrańskie na drodze dobrowolney Jana Barana, do trybunału iadącego, zmordowanie, tudzież za uczynioną z placów, kromów y spichlerzów mieszczanom Orszanskim expulsyą, in vim win gwałtu pospolitego, expulsynych y nawiązki dwóchset złotych polskich, za zabranie rozbóynicznym sposobem przy tymże Janie Baranie gotowych pndzy przy nim będących na expensę prawne od miasta Orszy posłanych, trzechset złotych, sowito sześciuset złotych polskich, za uczynioną odpowiedź y pochwałkę na żalującego pięciudziesiąt kop groszy Litewskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazji obżalowanych erogowane sta złotych polskich, na obżalowanych niewiernych żydach Orszanskich, na majątnościach y dobrach wszelkich, leżących, ruchomych, summach pieneznych, gdziekolwiek będących, domach, kromach, towarach, handlach y samych osobach, a samych obżalowanych za popełnione gwałty, violencie, za zbiecie na dobrowolney drodze Iana Barana y za uczynione z placów, kromów y szpichlerzów expulsie, ac pro merito actionis superius specificato na infamią żalującemu imć wskazania, oraz samych osob obżalowanych, towarów y summ pieneznych onych aresztować, ubique locorum pozwolenia, ad publicandum tey infamy ienerała sądowego przydania, publikować, proklamować nakazania; a tak dla odebrania spraw, violenter na drodze dobrowolney u Iana Barana do trybunału iadącego zabranych, iako też dla uczynienia za wskaz summy skuteczney, prawney na dobrach obżalowanych niewiernych żydów, executyi do urzędów ziemskich lub grodzkich—Minskiego, Witebskiego, Mscisławskiego, woiewodztw — Oszmianskiego, Orszanskiego, Mozyrskiego, Reczyckiego, Upitskiego powiatów, y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów pod któremi dobra y osoby obżalowanych niewiernych żydów bydź okażą się, a którego sobie aktor ad executionem użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych

dalszych paen prawnych, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Stanisława Piszczaly—podstolego y woyna Orszanskiego, takoz y mieszczan Orszanskich, bacząc to, iż obżałowani niewierni Litman y Zelman, Nochim Hirszowicz, Chaim Leyzorowicz, Nochim Oranowicz—starsze y wszyscy żydzi kahału Orszanskiego y pomocnicy onych, w spolney radzie z sobą będące, będąc o rzecz wyż w propozycyi wyrażoną przed nasz sąd adcitowanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili, przeto obżałowanych niewiernych żydów Orszanskich, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym podług prawa, żaloby y domawiania się aktorów patrona, wszelkie prawa, zapisy y dokumenta obżałowanych niewiernych żydów Orszanskich, tudziesz y dekreta dwa: ieden na comissy Grodzienskiej w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziewiętnastym, msca Oktobra czwartego dnia, a drugi w trybunale w. x. Lit. w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym, msca Ianuarii trzeciego dnia przez obżałowanych żydów na mieszczan Orszanskich z niemaleni wskazami nulliter et illegitime in contumaciam otrzymane, z listami—obwieszczym, poiezdżym y całym procederem niesłusznie uroszczonym nullitate kassuiemy y annihuiemy; e contra zaś wyż produkowane prawa, przywileia od najasniejszych królów ichm nadane tak żałującemu imć na woynostwo Orszanskie, iako y miastu Orszy służące, niemniey listy dobrowolne assekuracyiny, kwitacyiny, oraz y wlewkokowy zapisy żałującemu od imć pana Larskiego—sędziogo ziemskiego Orszanskiego, pod datami w nich inserowanemi dane; tudziesz dekreta trybunalskie na kadencyi Nowogrodzkiej w roku tysiąc siedmsetnym ośmnastym ad instanciam żałującego delatora na obżałowanych niewiernych

Zelmana y Litmana, żydów Orszanskich, otrzymane y cały proceder prawa do daty niniejszey zaszły, utwierdzamy y przy mocy nienaruszney zachowuiemy, vigore ktorzych placy, kromy y szpichlerze, z ktorzych przez niewiernych obżałowanych żydów stała się expulsia, ante omnia w reindukcyą przysądzamy, sprawy y przywileia y wszelkie dokumenta u sławetnego Iana Barana, od miasta Orszy do trybunału z prawami posłanego, na drodze dobrowolney zabrane, wrócić nakazuiemy, za wypłacone hyberty, kontrybucye y różne ingenere podatki za niewiernych obżałowanych żydów przez miasto Orszę złotych trzydzieście tysięcy, za niedopłacenie przez tychże niewiernych żydów Orszanskich przez lat sześć z kabaku y młynu, vigore dawnych kontraktow co rocznie po cztery tysiące tynfów dwadzieścia cztery tysiące tynfów, za niewypłacenie żałującemu vigore przywileiow co rocznie po tynfów tysiąc, pensyi od tych żydów żałującemu należącey, sześć tysięcy tynfów, za zbiecie y tyrańskie na drodze dobrowolney Iana Barana, do trybunału iadącego zmordowanie; tudziesz za uczynioną z placów, kromów y szpichlerzów mieszczanom Orszanskim expulsyą, in vim win, gwałtu pospolitego expulsynych y nawiązki dwieście złotych polskich za zabrane rozboyniczym sposobem przy tymże Ianie Baranie gotowych pieniędzy przy nim będących, na expensę praw od miasta Orszy posłane, trzysta złotych, sowito sześćset złotych polskich, za uczynioną odpowiedź y pochwałkę na żałującego piędziesiąt kop groszy litewskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazji obżałowanych erogowane sto złotych polskich, a z wpisnym, pamiętnym et cum lucris nam sądowi persolutis wszytkiego summy in universum zniozszy monety tynfowey trzydzieście tysięcy, a curentis monetą trzydzieście ieden tysiąc trzydzieście pięć złotych na obżałowanych niewiernych żydach Orszanskich, na majątnościach y dobrach wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, do-

mach, kromach, towarach, handlach, spławach y samych osobach, z wolnym onych ubique locorum arestowaniem, a samych obżałowanych żydów Orszanskich za popełnione gwałty, violencye, za zabicie na dobrowolney drodze Iana Barana y za czynione z placów, kromów y szpicblerzów expulsię, ac pro merito actionis superius specificato na infamią żałującemu imię panu Pieszczale—podstolemu y woytowi Orszanskiemu, wskazuiemy, ad publicandum tey infamy ienerała sądowego przydaiemy, publikować, proklamować nakazuiemy. A tak dla odebrania spraw violenter na drodze dobrowolney u Iana Barana do trybunału iadącego zabrane, iako też dla czynienia za wskaz summy skuteczney prawney na dobrach obżałowanych niewiernych żydów exekucyi, do urzędów ziemskich lub grodzkich Mińskiego, Witebskiego, Mściśławskiego wdztw, Oszmianskiego, Orszanskiego, Mozyrskiego, Rzeczyckiego, Upitskiego powiatów, y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżałowanych niewiernych żydów bydź okażą się, a którego sobie aktor ad executionem użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy termin prawny dla proklamowania wyż wyrażoney infamy przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Stanisław Ian Pilecki, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych Litmana Zelmana, Nochima Hirszowicza, Chaima Leysorowicza, Nochima Oranowicza—starszych y wszystkich żydów kahału Orszanskiego y pomocników onych za infamisów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, proklamował y relacją publikacy swey a loco publikationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 385, за 1720 г., л. 1939.

№ 211.—1720 г. Августа 14.

Трибунальный декретъ, присуждающий еврейскую синагогу вел. кн. Литовскаго къ инфамии и уплатѣ Францу Венцовичу долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego, miesiąca Augusta czternastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim, z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwudziesty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa wielmożnego imię pana Franciszka Mirosława Więckowicza—podsędka Trockiego, z niewiernymi żydami Zelmanem Jowelowiczem, Zelmanem Iozefowiczem, Izaakiem Hirszowiczem—kahału Brzeskiego, Zelmanem Borkowiczem, Faybiszem Aronowiczem, Abrahamem Szolomowiczem—kahału Grodzieskiego, Faybiszem Ierachimowiczem, Azykiem Aszszarowiczem, Szmoyłą Leybowiczem—kahału Pńskiego, Monelem Gierszonowiczem, Łazarem Leybowiczem, Hirszą Leybowiczem—kahału Wilenskiego, Judaszem Mowszowiczem Alexandrowiczem Jakubowiczem, Szawełem Hirszowiczem—kahału Słuckiego y całą synagogą żydowską wielkiego xięstwa Litewskiego, za pozwem przez aktora po obżałowanych przed nasz sąd wyniesionym mieniąc o to: iż wyż wyrażeni żydzi, naprzód dawszy zapis przyznany w trybunale w. x. Lit. w Wilnie, w roku tysiąc siedmsetnym czternastym, Augusta czternastego dnia, żałującemu na summę dwadzieście dziewięć tysięcy tyńfów, należącą summę niewypłacili intoto, oco zaszli dekreta trzy trybunalskie z convictiā, łapaniem samych osob, do więzienia braniem, z condemnatami y lucrami w nich wyrażonemi, potym gdy vigore onych do wypłacenia summy żydów za oblięciem winney żałujący obligował, natenczas obżałowani w nawalnym zgromadzeniu swoim w Indurze, w roku tysiąc siedm-

setnym dwudziestym, Januarij trzeciego dnia, y na resztę zostaiącey summy niedopłaconey osobiwy obligacyiny swoy zapis y taryfę na sześć tysięcy tynfów dali y one w roku teraznieyszym, tysiąc siedmsetnym dwudziestym w Marcu przy pogłównym żydowskim obowiązali się, bez żadnych trudności delatorowi wypłacić, sub triplici vadio penaque trium lucrorum, oraz pod approbatą, ob respectum wolnego łapania samych osob pomienionych, trzech trybunalskich dekretów, adinterim in termino praefixo za częstokrotną requizycyą wysz wyrażoney summy niewypłacili, w zaręki troiakię et insuper trium lucrorum popadli, przez co żałujący na iednę posyłki y po różnych mieyscach koszt waząc, szkody ma na złotych sześćset, zaczyn żałujący do approbaty pomienionego obligu, oraz vigore onego względem wolnego łapania samych osob przereczonych, trzech trybunalskich dekretów, in simul z taryfą y wszystkimi ieneraliter dokumentami, do przysądzenia summy sześciu tysięcy tynfów z troiakiemi zarękami, o peny banicyi doczesney, wieczney y infamyi, ad refusionem omnium damnorum litisque expensarum y o to wszystko, co czasu prawa deducetur, żałujący obżalowanym przed nasz sąd instituit actionem. Do której sprawy na terminie y dniu ninieyszym wysz na dacie specyfikowanym za przywołaniem z nakazu naszego przez ienerała stron do prawa od żałującego aktora patron imię za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imię pan Andrzej Chodzko—obozny Oszmianski personaliter ku rozprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nie uczynili, a zatym tenże superius namieniony partis actoreae patron terminu tey sprawie zapozwem oczewisto w ręce tu w mieście i. k. m. Wilnie obżalowanym niewiernym żydom przez ienerała i. k. m. Mikołajia Kłikowicza podanym y przed wielmożnym imię

panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych iuridice z pilnością troyga wołania przyznanym przypadłego legitime dowiodszy, w dalszym procederze prawa na dowod samey pryncypalney rzeczy produkował y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyiny strictissimae inscriptionis zapis od całej synagogi w. x. Lit. żydowskiey na summę sześciu tysięcy tynfów z terminem oddania oney lub triplici vadio, paenaque trium lucrorum, oraz y pod approbatą tylko względem łapania samych pozwanych żydów, zaszłych anterius trzech trybunalskich dekretów różnych lat, miesięcy y dni, na różnych cadencyach, z niemalęmi wskazami sum, z condemnatami, lucrami w nich wyrażonemi, z wolnym samych osob łapaniem z aktoratu wielmożnego imię pana Mirosława Więckowicza—podsądka Trockiego, na całą synagogę w. x. Lit. in contumacyam otrzymanych, żałującemu wielmożnemu imię panu Mirosławowi Więckowiczowi—podsędkowi woiewodztwa Trockiego, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym miesiąca Januarij trzeciego dnia dany, a przy tym taryfę y inne dokumenta ad hunc actum in rem et partem dellatora służące y należące. Po którym takowym produkie pozwanych niewiernych żydów ex quo do prawa niestawiających y na citacyą dellatora iustificować się niechcą, iako prawnu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, zatym iuxta contenta żaloby pozwney, ante omnia tak superius produkowanego obligacyinowego zapisu od pozwanych delatorowi danego, iako też vigore onego in puncto wolnego samych osob łapaniem, pomienionych anterius zaszłych trzech trybunalskich dekretów różnych lat, miesięcy y dni, na różnych cadencyach z aktoratu dellatora na pozwaną synagogę in contumatią otrzymanych, insimul z troygą y ze wszystkimi ieneraliter dokumentami ad hunc actum pro parte dellatora służącemi, iako słusznych y prawnych utwierdzenia y przy nie naruszney mocy y walorze inviolabiliter

zachowania, summy na pomieniony list dobrowolny obligacyiny zapis winney, a do-
tąd ieszcze nie oddaney z troiakiemi zarę-
kami dwudziestu czterech tysięcy tyńfów,
za szkody w tey sprawie z okazji pozwa-
nych złotych sześćset poniesione, z expen-
sami na prawne litigia, hac in causa erro-
gowanemi, ośmiuset złotych polskich na
pozwanym niewiernych żydach y na całej
synagodze żydowskiej w. x. Lit., na wszel-
kich majątnościach y dobrach onych leżą-
cych, ruchomych, summach pieniężnych
gdzie y u kogokolwiek będących, handlach,
towarach, wodą y londem z kądkolwiek y
dokąd kolwiek idących, z wolnym onych
na każdym mieyscu by y zagranicą, aresz-
towaniem, domów, kromów, kamienic y
szkoł żydowskich pieczętowaniem, a w nie-
dostatku dobr na samych osobach, z wol-
nym onych zaścignieniem na każdym
mieyscu łapaniem, a samych pozwanym
niewiernych żydów y całą synagogę
w. x. L-o za uczynienie pomienionemu
własnemu obligacyinemu zapisowi swemu
in exolutione summy nań winney, na zało-
żonym terminie nec in toto, nec in parte
satisfakcyi, vigore dobrowolnych obowią-
zków na banicją doczesną, wieczną y infa-
mią żalującemu delatorowi wskazania, ad
publicandum tych condemnat ienerała są-
dowego przydania, proklamować y publi-
kować nakazania; a dla uczynienia za wskaz
wysz wyrażoney summy skuteczney praw-
ney super bonis iure victorum y w nie-
dostatku dobr, y na osobach exekucyey do
urzędów ziemskich lub grodzkich Wilen-
skiego, Trockiego, Nowogrodzkiego, woie-
wodztw—Oszmianskiego, Mozyrskiego po-
wiatów y innych wszelkich tych wojewodztw
y powiatów, pod któremi majątności y do-
bra, handle, towary, summy pieniężne y
depozyta, a w niedostatku tego same osoby
obżalowanych żydów znaydować się będą,
a którego sobie pars actorea w tey spra-
wie ad executionem z urzędów użyć zechce,
z założeniem in contravenientes dekretowi
dalszych paen prawnych, odesłania u nas
sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd

w tey sprawie imć pana Franciszka Miros-
rosława Więckowicza—podsądka Trockiego,
z niewiernymi żydami Zelmanem Jowiele-
wiczem, Zelmanem Józefowiczem, Izaakiem
Hirszewiczem—kahału Brzeskiego, Zelma-
nem Berkowiczem, Faybiszem Aranowi-
czem, Abrahamem Szołomowiczem—kaha-
łu Grodzińskiego, Faybiszem Serachim-
wiczem, Ayzikiem Aszorowiczem, Szmoyłą
Leybowiczem—kahału Pńskiego, Menelem
Gierszonowiczem, Łazarem Leybowiczem,
Hirszą Leybowiczem—kahału Wilenskiego,
Iudaszem Mouszowiczem Alexandrowiczem
Jakubowiczem, Szawłą Hirszowiczem ka-
hału Słuckiego y całą synagogę żydowską
w. x. Litt-o, bacząc to, iż obżalowani nie-
wierni żydzi będąc przed nasz sąd o rzecz
wyż w propozycyi wyrażoną adcitowanemi,
za potrzykrotnym z nakazu naszego iene-
ralskim przywołaniem, iako sami przed
nami do prawa niestawali, tak y żadney
wiadomości o niestaniu swoim nam sądo-
wi y stronie powodowej nieuczynili, prze-
to pozwanym, iako prawu nieposłusznych,
w roku zawitym na upad w rzeczy wzda-
iemy, a zatym iuxta contenta żaloby po-
zewney y requizycyi partis actoreae patro-
na ante omnia tak superius produkowany
obligacyiny zapis od całej synagogi w. x.
Lit. żydowskiej na summę sześć tysięcy
tyńfów żalującemu wielmożnemu imć pa-
nu Mirosławowi Więckowiczowi—podsędko-
wi wojewodztwa Trockiego, w roku teraz-
niejszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym,
miesiąca Januarij trzeciego dnia dany, iako
też y vigore onego inpuncta wolnego sa-
mym osob łapania trzy trybunalskie de-
creta różnych lat miesięcy y dni na róż-
nych kadencyach z aktoratu delatora na
pozwaną synagogę in contumaciam otrzy-
mane, insimul z taryfą y ze wszytkiemi
ieneraliter dokumentami, ad hunc actum
pro parte delatora służącemi, iako słuszną
y prawną utwierdzami y przy nienarusz-
ney mocy y walorze inviolabiliter zacho-
wuiemy, summy na pomieniony list, do-
browolny obligacyiny zapis winney, a do-
tąd ieszcze nieoddaney z troiakiemi zarę-

kami, dwadzieście cztery tysiące tynfów, za szkody w tej sprawie, z okazji pozwanych na złotych sześćset poniesione, z expensami na prawne litigia erogowanymi, per universum dwadzieście cztery tysiące tynfów, a currentis monetae ośmset złotych polskich na pozwanych niewiernych żydach y na całej synagodze żydowskiej w. x. Lit-o, na wszelkich majątnościach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach piędźnych, gdzie y u kogokolwiek będących, handlach, towarach, wodą y lądem z kądkolwiek idących, z wolnym onych na każdym mieyscu, by y zagranicą, areztowaniem, domów, kromów, kamienic y szkół żydowskich pieczętowaniem, a w niedostatku dobr na samych osobach, z wolnym onych za poścignieniem, na każdym mieyscu łapaniem y tychże pozwanych niewiernych żydów y całą synagogę w. x. Lit. żydowską, za nieuczynienie pomienionemu własnemu obligacyjnemu zapisowi swemu in exolutione summy nań winney, na założonym terminie, nec in toto, nec in parte satisfakcyi, vigore dobrowolnych obowiązków na banicyą doczesną, wieczną y infamią zauiącemu delatorowi wskazujemy, ad publicandum tych condemnat ienerała sądowego przydajemy, proklamować y publikować nakazujemy, a dla uczynienia za wskaz wyż wyrażoney summy, skuteczney, prawney, super bonis iure victorum, a w niedostatku dobr y na osobach exekucyi, do urzędów ziemskich lub grodzkich Wilenskiego, Trockiego, Nowogrodzkiego, Brzeskiego, Połockiego wojewodztw, Oszmianskiego, Lidzkiego, Orszanskiego, Grodzieskiego powiatów y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi majątności y dobra, handle, towary, summy piędźne, depozyta y osoby obżałowanych żydów znajdować się będą, a którego sobie pars actoreae w tej sprawie ad eam executionem z urzędów użyć zechce, zażywszy in contravenientes temu dekretowi dalsze peny prawne, odsyłamy, vigore którego dekretu naszego in termino iuris ienerała sądów naszych pilnujący Stanisław

Jan Pilecki, dość czyniąc prawu pospolitemu, niewiernych żydów Zelmana Iowielewicza, Zelmana Józefowicza, Izaaka Hirszowicza—kahału Brzeskiego, Zelmana Borkowicza, Faybisza Aronowicza, Abrahama Szolomowicza—kahału Grodzieskiego, Faybisza Ierachimowicza, Ayzika Aszorowicza, Szmoyle Leybowicza—kahału Pinskiego, Manela Gierszonowicza, Łazara Leybowicza, Hirsze Leybowicza—kahału Wilenskiego, Judasza Moyżeszewicza Alexandrowicza Jakubowicza, Szawela Hirszowicza—kahału Słuckiego y całą synagogę żydowską w. x. Lit. za banitów doczesnych, wiecznych y infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, proklamował y relacją, publikacyi swey a loco publikationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych W. x. L-o jest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 387, за 1720 г., л. 662.

№ 212.—1721 г. Августа 8.

Трибунальный декретъ, присуждающій евре-евъ Визунскаго нагала къ инфамии и уплатѣ Александру Петрусевичу долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego pierwszego, msca Augusta szostego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunale w w. x. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy wysz na dacie pisany obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sążeniu przypadła sprawa im. p-a Alexandra Petruszewicza—skarbnika Trockiego, tylko względem starszeństwa małżęskiego, a samey ieymć paniey Anny Pakoslawskiej Petruszewiczowej—skarbnikowej Trockiej, iako samey aktorki, małżaków, z niewiernymi żydami Izaakiem Szaulewiczem—rabinem, Berkiem Boruchowiczem, Załkinem Salomonowiczem, Chaimem Iezefowiczem, Lipkę Lazarowiczem

Szlomą Lipkowiczem, Kadyszem Salomonowiczem, Mouszą Judelewiczem, Mouszą Ziakielewiczem, Iozefem Jakubowiczem, Abrahamem — rabinem, Mouszą Hirszkowiczem, Izraelem Abramowiczem, Motylem y Jakubem kupcami, Jankielem Iudelewiczem, Berkiem Lipkowiczem, zydami synagogi Wizunskiej, całym kahałem y przykahalkami, do tey synagogi należącymi, w spolney radzie będącymi, za pozwem od aktorow przed nasz sąd wyniesionym, mieniać o to, iż co niewierny żyd Abraham Illewicz — szkoły Kieydanskiej sekty rabinow y Hitta Jakubowiczowna Abrahamowa Illewiczowa, małżakowie, będąc winni antecessorom żalobliwych aktorow summy tysiąc tynfow, rachuiąc każdy talar po złotych szesciu, memaiąc zkad wypłacić, a maiąc takż dług na kahale Onikszczanskim Wizunskim, Kiełmianskim y Birzanskim, dziewięćset dziewiędziesiąt złotych, który dług przewodząc osobliwym swym zapisem assekuracyjnym zeszył imć. p. p-m Petruszewiczom małżakom w roku tysiąc szescset dziewiędziesiąt siódmym, February, piętnastego dnia danym, a terazniejszym aktorom jure naturalis successoris spadłym y należącym, którym to zapisem niewiernych żydow kahałow wysz wyrażonych, creditorow swoich, iako za pewnymi obligami dziewięćset dziewiędziesiąt złotych winnych, dla uspokojenia y dość uczynienia według zapisow swoich, do maiętnosci ichmć nazwaney Kurkle, w powiecie Wilkomirskim leżącey, w roku wysz pisanym, Junij piętnastego dnia stawić pod paenami obowiazali się, a potym dość zapisom swoim, tak obligacyjnemu sumy niewypłaciwszy iako assekuracyjnemu na terminie y po terminie nieuczyniwszy z tego swiata zeszi, iakoż y pomienieni obżalowani żydzi kahału Wizunskiego winney za zapisami od siebie zeszył Illewiczom małżakom, żydom Kieydanskim, sumy wysz wyrażoney antecessorow żaluiących vigore przewodzenia należącey, iako y samym delatorom do tych czas nie oddali y nie oddaia, przez co w paeny popadli, zaczyn an-

te omnia do utwierdzenia—tak obligacyjnych, iako y assekuracyjnego zapisow, in rem et partem aktorow służących, do zapłacenia sumy z szkodami, nakładami prawnymi, z prowizją od niey przychodzącą, do wskazania paen y do uznania tego wszystkiego, cokolwiek z decyzy sądowey de iure compecierit y z dedukcyi należec będzie, żal-cy actores obżalowanym niewiernym żydom przed nasz sąd intentowali akcyą. Do ktorey sprawy na terminie niniejszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem z nakazu naszego przez ienerała stron do prawa od aktorow patron ichmć za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną im. pan Franciszek Gorski—mieczny wojewodztwa Wilenskiego, oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi synagogi Wizunskiej iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili, zatym tenże aktorow patron podanego obżalowanym niewiernym żydom kahału Wizunskiego y innym przykahalkom, do niego należącym oczewisto w rece w miasteczku Wizunach w powiecie Wilkomirskim leżącym, z szkoły wychodzącym, przez ienerała i. k. mci Klikowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym im. panem pisarzem trybunałnym collegą naszym uczynionym, z pilnoscia troyga wołania, na tym pozwie napisaną, słusznie, prawnie dowiodszy y żalobę w propozycy wyrażoną przedłożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem list dobrowolny assekuracyjny zapis od niewiernego Abrahama Illewicza—żyda szkoły Kieydanskiej, sekty rabinow y Hitty Jakubowiczowny Abramowey Illewiczowey, małżonki onego, imć panu Mikołajowi Petruszewiczowi—podczaszem Wilkomirskiemu y p. małżace imci, a matce żaluiącey delatorki w roku tysiąc szescset dziewiędziesiąt siódmym, msca February piętnastego dnia na przyprowadzenie żydow starszych szkół Onikszczanskiej, Wizunskiej, Kiełmianskiej y Birzanskiej do maiętnosci

imć p. p-w Petruszewiczow—podczaszych Wilkomirskich małżaków dla uczynienia przez onychże exekucyi od żydow Ilewiczow małżaków ichmć panom Petruszewiczom małżakom winney, a na te wysz pomienione kahały przewidzioney sumy dziewięćset dziewięćdziesiąt złotych talarowey monety dany, żalującey delatorce iure successionis post fata matki swey ieym. p. Petruszewiczowey—podczaszyney Wilkomirskiej służący, przytym protestacją o praesens, w żalobie wyrażone na pozwanych niewiernych żydow synagogi Wizunskiej ad acta należytego urzędu in tempore zamieszona, y per extractum z tychże xiąg pod datą, w niey inferowaną żalującey delatorce wydaną, po kturzych produkowaniu wzdania pozwanych niewiernych żydow kahału Wizunskiego y przykahałkow do niego należących, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym według prawa y żaloby pozwney wyż produkowanego assekuracyjnego zapisu in rem et partem aktorow służącego y prawnego in toto approbowania przy nienaruszney y zupełney mocy y walorze zachowania, intuitu ktorey assekuracy sumy od niewiernego Abrahama Ilewicza żyda szkoły Kieydanskiej y małżaki onego ichm. panom Petruszewiczom małżakom winney, a na szkole Wizunskiej y inne ad żydow szkoły Kieydanskiej przewidzioney ad praesens żalującey aktorce post fata matki ieymć ieymć p. Petruszewiczowey—podczaszyney Wilkomirskiej służącey y do wypłacenia należącey wespół z prowizją od niey co rocznie przychodząca, a termino non satisfactionis, oraz z szkodami, nakładami prawnymi na prawo z okazji obżałowanych niewiernych żydow erogowanymi generalnie czterech tysięcy sta trzynastu złt. pols. na pozwanych niewiernych żydach kahału Wizunskiego, na wszelkich majątnościach y dobrach onych leżących, ruchomych, sumach piędziennych, handlach, towarach, splawach tak w w-m x-e Litt-m, iako też zagranicą gdzie y u kogokolwiek będących, a samych pozwanych niewiernych żydow

vigore dobrowolnych obowiązkow, w zapisach wyrażonych, na infamiją, na łapanie y garło żalującemu wskazania, do publikowania tey infamij ienerała sądowego przydania, wywołać y proklamować nakazania, a iako dla posciągnięcia y złapania samych niewiernych żydow kahału Wizunskiego y przykahałkow do niego należących, tak oraz dla przyaresztowania sum, towarow intra vel extra regnum będących, przez samych aktorow, iako też dla uczynienia mocney y nieodwłoczney exekucy do urzędow ziemskich, lub grodzkich Wilenskiego, Trockiego, woiewodztw Oszmianskiego, Lidzkiego, Wilkomierskiego, Brasławskiego, Kowińskiego, Upitskiego, p-tw x-a Zmudzkiego y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatow, pod ktoremi dobra y majątności, sumy piędzene, towary, splawy, tak w w-m x-e Litt-m, iako y zagranicą będące, lub też same osoby być okażą się y którego sobie strona powodowa dla złapania, arestowania niewiernych żydow użyć zechce, z założeniem na stronę sprzeciwną paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć. pana Alexandra Petruszewicza—skarbnika Trockiego, tylko względem starszestwa małżęskiego a samey ieym. p. Anny Pakosławskiej Petruszewiczowey—skarbnikowey Trockiej, iako samey aktorki, małżakow, z niewiernymi żydami Izakiem Szawlewiczem—rabinem, Berkiem Boruchowiczem, Załkinem Salamonowiczem, Chaimem Iozefowiczem, Lipko Łazarowiczem, Szłomą Lipkowiczem, Kady szem Salomonowiczem, Mouszą Judelewiczem, Mowszą Ziakielewiczem, Iozefem Jakubowiczem, Abrahamem—rabinem, Mouszą Irszkowiczem, Izraelem Abramowiczem, Motylem y Jakubem kupcami, Jankiem Iudelewiczem, Berkiem Lipkowiczem, żydami synagogi Wizunskiej, całym kahałem y przykahałkami do tey synagogi należącymi, bacząc to, iz niewierni żydzi będąc o rzecz wysz wyrażoną przed nasz sąd zapozwanymi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem,

iako sami przed nami sądem do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili, przeto niewiernych żydow całego kahału synagogi Wizunskiej y przykahałków, do niego należących, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym podług prawa, żaloby y domawiania się aktorow patrona wyż produkowany list dobrowolny assekuracyny zapis od niewiernego żyda Abrahama Ilewicza y małżaki iego zeszyłm w Bogu ichmem panom Petruszewiczom—podczaszym Wilkomirskim dany, a post decesum onych teraznieyszey żalującey aktorce służący y należący we wszystkich punktach, paragrafach utwierdzamy y przy nienuaruszney mocy y walorze zachowujemy, vigore ktorego, tak assekuracynego zapisu, iako y innych dokumentow in rem et partem aktorom służących, sumy realney na one winney z prowizją od niey za lat dwadzieścia trzy niepłaconą, wespoł z szkodami, nakładami prawnymi z okazy onych liwidowaniami, z wpisnym, pamiętnym y za lukra nam sądowi zapłaconym cztery tysiące sto dwadzieście złt. trzy pols. na pozwanych niewiernych żydach kahału Wizunskiego y przykahałkach do niego należących, na wszelkich majątnosciach y dobrach onych leżących, ruchomych, sumach pieniężnych, towarach, spławach tak w w-m x-e Litt-m, iako y za granicą gdzie y u kogo kolwiek będących, a samych pozwanych niewiernych żydow za niedosćuczynienie w wypłaceniu wysz namienioney sumy według requisicyi patrona aktorow iudicialiter in lucris zapisaney, na infamią, na łapanie y garło żalującym aktorom wskazujemy do proklamowania y wywołania tey condemnaty ienerała sądowego przydaemy, proklamować nakazujemy; a iako dla poscignienia y złapania samych niewiernych żydow kahału y synagogi Wizunskiej y przykahałkow do niego należących, takoz dla przyaresztowania sum, towarow intra vel extra regnum będących, przez samych aktorow, oraz y dla uczynie-

nia mocney, prawney y nieodwłoczney za wskaz summy na dobrach onych exekucyi do urzędow ziemskich, lub grodzkich, Wilenskiego, Trockiego wojewodztw, Oszmianskiego, Lidzkiego, Wilkomirskiego, Brasławskiego, Kowińskiego powiatow xięstwa Żmudzkiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatow, pod ktoremi się dobra y majątnosci, sumy pieniężne, handle, towary, spławy tak w w-m x-e Litt-m, iako y zagranicą, lub też same osoby być okażą y ktorego sobie aktorowie, tak do tey exekucyi, iako y dla złapania, aresztowania y zabierania niewiernych żydow użyć zechcą, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień osmy tegoż miesiąca Augusta, anni praesentis przypadł, tedy ienerał, sądow naszych pilnujący Ierzy Namowicz, dosć czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow Izaaka Szaulewicza—rabina, Berka Boruchowicza, Zalkina Salomonowicza, Chaima Iozefowicza, Lipkę Łazarowicza, Szlome Lipkowicza, Kadysza Salomonowicza, Mousze Iudelewicza, Mousze Ziankielewicza, Iozefa Jakubowicza, Abrahama—rabina, Mousze Irszkowicza, Izraela Abramowicza, Motyla y Jakuba kupcow, Iankiela Iudelewicza, Berka Lipkowicza y wszystkich żydow synagogi Wizunskiej, y przykahałkow do niego należących za infamissow w izbie sądowey et in foro publico proklamował, ogłosił, wywołał y relacją publikacy swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych Wielkiego xięstwa Litewskiego jest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 339, за 1721 годъ, л. 237.

№ 218.—1721 г. Сентября 18.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Михаилу Заблоцкому долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego pierwszego, msca Septembra trzynastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w-o x-a Lit-o, z wojewodztw, ziem y powiatów, na rok terazniejszy wysz pisany obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa i-e w-o imć pana Krzystofa Michała Kamińskiego, sędziego ziemskiego Oszmianskiego, marszałka trybun. w-o x-a Litt-o, koła compositi iudicii y imć pana Michała Zablockiego—strukczaszego Oszmianskiego z niewiernymi żydami kahału Wilenskiego, mianowicie: Możeszem Uryaszewiczem, Hirszem Lewkowiczem, Moyżeszem Michałowiczem, Ioachimem Iachelewiczem, Markiem Gierszonowiczem, Michałem Gordonowiczem, Izakiem Iozefowiczem, Ianchalem Chaimowiczem, Moyżeszem Zelkindowiczem, Hirszem Eliaszewiczem—starszymi przeszłych lat, Izakiem Chaimowiczem, Kiwą Gierszonowiczem, Wulfem Symonowiczem, Hirszem Aronowiczem, Aronem Zelmanowiczem, Litmanem Moyżeszowiczem—starszymi terazniejszego roku, tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego y innymi starszymi rocznymi y miesięcznymi synagogi Wilenskiej, za zakazem od aktora pozwanych przed nasz sąd główny trybunałny wyniesionym o to, iż gdy i. wielmożny imć. pan Krzystof Michał Kaminski, sędzia ziemski Oszmianski, za użyciem od aktora za dekretem sądu głównego trybunałnego kadencyi Wilenskiej, w roku tysiąc siedmset osmnastym, msca Septembra trzeciego dnia, z aktoratu dellati z niewiernymi obżałowanemi żydami in contumaciam w Wilnie ferowanym y za sumę trzydziestci tysięcy tyńfow y dwiescie złotych

polskich currentis monetae na niewiernych żydow Wilenskich y na wszystkich dobrach onych, leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, domach, kamienicach, kromach, piwnicach, browarach, handlach, splawach, towarach z wolnym samych osob żydowskich, żon y dzieci onych do więzienia braniem y aż do satisfakcyi w więzieniu trzymaniem, szkoły pieczętowaniem, tymże dekretem wskazaną, po wydanym od siebie podług prawa obwieszczeniu y po podaney z onego przez ienerała kopii, porządkiem prawnym z ienerałami y z stroną szlachty w niedziel cztery, to iest, dnia osmnastego msca Augusta roku terazniejszego tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego, naprzód do szkoły żydowskiej, a potym do kamienic, domów, kromow zieżdzał, tedy obżałowani żydzi, iawnie sprzeciwiając się prawu y dekretowi sądu głównego trybunałnego, a dufając w czyjaści protekcią, przybrawszy swy wolnych ludzi, pospółstwa i żołnierzow regimentowych, w czerwoney barwie, ze strzelbą ognistą, mając sobie od kogoś daną, czyli proprio ausu przysposobioną, fortiter, tumultuaria manu exekucyi czynić na domach, kromach bronili, szkoły pieczętować niedopuscili, przez co w iawną renitencyą przeciwko prawu, zwierzchności y powadze nayiasniejszego trybunału głównego w-o x-a Litt-o, nie respektując na osobę wielmożnego imć. pana sędziego ziemskiego Oszmianskiego, w charakterze deputackim będącego, wykonali, a na samego aktora odpowiedz y pochwałkę udziałali, widomy excess pod sądzącym się trybunałem popełnili, a w paeny prawne popadli, zaczęmy, chcąc żałujący delator o takowe sprzeciwstwo y excess pod sądami czynić prawem, dekret sądu głównego trybunałnego wyżej wyrażony wespoł z kondemnatami y ze wskazem w nim wyrażonym, z listami obwieszczym y poiezdźmy urzędowemi y z całym procederem praw w tey sprawie uroszczonym utwierdzone mieć, a zatym sumę dekretem wskazaną przez skuteczną, mocną y nieodwołną exe-

kucyą urzędową na ieneralney szkole żydowskiej Wilenskiej y na prywatnych szkołach y przyszkółkach do synagogi Wilenskiej należących, oraz nawszelkich dobrach onych leżących, ruchomych summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, na handlach, splawach, towarach, arędach, piwnicach, kromach, iadkach, domach, kamienicach, na szlachtarni, a w niedostatku onych y na samych osobach z wolnym, tak szkoły ieneralney w mieście i. k. mści w Wilnie y iako y prywatnych szkół y przyszkółkow, także y ieneralney króbki, kromow, iatek, piwnic, kamienic, domow w Wilnie y na innych do synagogi Wilenskiej należących miejscach pieczętowaniem, tudzież z wolnym, tak samych osob niewiernych żydow synagogi Wilenskiej, intra vel extra regnum przez urzędy y samą stroną gdzieby się kolwiek poscignieni byli, łapaniem y sequestrowaniem, towarów wszelkich y gotowych pieniędzy po drogach, goscincach, wsiach, karczmach, miastach, miasteczkach, targach, iarmarkach y ubique locorum przez samego aktora, *adhibitis etiam copiis militariibus*, zabieraniem y *otaxowawszy pro libitu suo* u siebie zatrzymaniem, lub sprzedawaniem et in proprium usum obróceniem, a za sprzeciwiństwo y popehiony excess pod trybun. *paenam infamiae et coli* na niewiernych żydow dowodzić, szkod z okazyi onych na prawo, sprowadzenie urzędowej exekucyi y na inne koszta, mianowicie strawuiąc się na bruku, spendowanych dochodzić y *requirować* żałujący aktor obżałowanym niewiernym żydom Wilenskim przed nasz sąd *instituit actionem*. Do którey sprawy na terminie y dniu niniejszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem z nakazu naszego przez ienerała stron do prawa, od aktora patron za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną imć. pan Andrzej Chocko—obozny Oszmianski, *personaliter* ku rozprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi kahału Wilenskiego za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami

przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim sądowi naszemu y stronie powodowej nieuczynili, zatym wyż rzeczony aktora patron, podanego obżałowanym niewiernym żydom oczewisto w ręce tu w mieście i. k. mści Wilnie przez ienerała Ierzego Namowicza zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym im. panem pisarzem trybunalnym, kolegą naszym uczynionym, *legitime* dowiodszy, żałobę z onego *ratione superius praemissorum* przełożywszy, w dalszym progressie prawnym za dowod samey pryncypalney rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekret sądu głównego trybunального *ex instancia* żałującego dalatora z obżałowanymi niewiernymi żydami Wilenskiemi w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym osmnastym, mscą Septembra trzeciego dnia ze wskazem sumy trzydziestu tysięcy tynfow y dwuchset złotych polskich *currentis monetae* z wydaniem samych obżałowanych niewiernych żydow na infamią, na łapanie, na gardło y dalszemi *paenami*, w tym dekrete wyrażonemi, w Wilnie ferowany, za onym listy obwieszczy y poiezdzy urzędowe sprowadzoney exekucyi do szkoły żydowskiej Wilenskiej y do domow y kromow niewiernych żydow od wielmożnego im. pana Krzysztofa Kaminskiego—sędziego ziemskiego Oszmianskiego y trybunała w-o x-a Litt-o pod datą roku tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego, mca Augusta osmnastego dnia wydane, z których iawney *renitencyi* prawu, *zwierszchnosci* y powadze *nayiasnieyszego* trybunału w-o x-a Litt-o dekretem trybunalnym, oraz *pospozycy* w. im. pana sedziego ziemskiego Oszmianskiego, w charakterze *deputackim* będącego, *sufficienter* do wiedzy wzdania niewiernych żydow kahału Wilenskiego, iako prawu niepostusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy, a zatym *juxta contenta* żałoby aktora pozwanych wyż produkowanego dekreta sądu głównego trybunального *ex instancia* żałującego delatora z obżałowanymi niewiernymi żydami ferowanego, iako

słusznego y prawnego wskazem summy, kondemnatami, publikatą onych, listami poiezdzym y obwieszczym urzędowemi y wszystkiemi do tey sprawy, in rem załuiącego delatora służącemi, dokumentami wespoł y z całym generaliter w tey sprawie do daty niniejszey zaszłym y uroszczonym procederem prawa in toto utwierdzenia y przy nienaruszney mocy inwiolabiliter zachowania, summy, tym dekretem przysądzone, tynfowey monety trzydziestu tysięcy tynfow, a currentis monetae dwieście złotych polskich, za kontemptą powagi i. wielmożnego delatora, in caractere sęstwa głównego trybunału zostaiącego, win excessowych według konstytucyi trybunalney roku tysiąc szescset iedynastego o bezpieczności sądu głównego trybunalnego opisaney, osmsset złotych polskich, przytym za szkody y nakłady prawne recenter w tey sprawie na sprowadzenie urzędowey exekucyi y na prawo erogowane pięćset złotych polskich na obżałowanych niewiernych żydach kahału Wilenskiego, na ieneralney szkole Wilenskiej y na prywatnych szkołach y przyszkółkach, do synagogi Wilenskiej przynależących, onych majątnościach y dobrach, leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, spławach, towarach, domach, kromach, kamienicach, browarach, sklepach, piwnicach, iatkach, na szlachtarni także y na ieneralney krobie żydowskiej kahału Wilenskiego, na których wskaz padł, exekucya urzędowa sprowadzana była, z wolnym ieneralney szkoły Wilenskiej y prywatnych szkół y przyszkółkow, domow, kromow, kamienic, sklepow, piwnic, szlachtarni, iatek y krobki kahału Wilenskiego pieczętowaniem, summ towarow tam intra, quam extra regnum, arestowaniem, zabieraniem y otaxowawszy pro libito suo u siebie zatrzymaniem, lub sprzedaniem et in proprium usum obróceniem, a w niedostatku dobr y samych obżałowanych niewiernych żydow, starszych kahału Wilenskiego, tak przez urzędy, iako y samą załuiącą stroną, łapaniem y sequestrowaniem;

że zaś do prawa niestawiają, tychże niewiernych żydow kahału Wilenskiego, iako iuż niepoiednokrotnych banitow y infamisow, ad praesens za iawną prawu pospolitemu, dekreтови trybunalskiemu renitencyą, iterum na infamią, na łapanie, na garło załuiącemu aktorowi wskazania, ad publicandum tey infamii ienerała sądowego przydania, wywołać y publikować nakazania, y tych że niewiernych żydow Wilenskich, tak przez urzędy, iako y samą załuiącą stroną łapać y sequaestrować pozwolenia, a iako dla poscignienia y złapania samych niewiernych żydow starszych kahału Wilenskiego, dla zaarestowania towarow, intra vel extra regnum będących, dla zapieczętowania szkoły Wilenskiej, domow, kromow, kamienic, sklepow, iatek, piwnic, szlachtarni y ieneralney krobki żydowskiej y tak dla uczynienia za wskaz wyż wyrażoney summy na wszelkich obżałowanych żydow Wilenskich, superius mianowanych dobrach, a specialiter na szkole żydowskiej Wilenskiej, do której exekucya urzędowa sprowadzona była, skuteczney, mocney, a nieodwłoczney na żadne prorsus ni odkogo nieoglądaiąc się bronienia odprawy y exekucyey do urzędow ziemskich grodzkich Wilenskiego, Trockiego, Nowogrodzkiego, Minskiego woiewodztw Oszmianskiego, Lidzkiego, Wiłkomirskiego, Słonimskiego, Wołkowyskiego powiatow y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatow, pod któreni majątności y dobra obżałowanych niewiernych żydow być się okażą y same osoby złapane y poscignione być mogą, a którego sobie strona powodowa ad eam executionem użyć zechce, z założeniem contra non exequentes officiales paen privationis officiorum, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie i. wielm. imć. pana Krzysztofa Michała Kaminskiego—sędziego ziemskiego Oszmianskiego, marszałka trybunału W-o X-a Litt-o, koła compositi iudicij y im. pana Michała Zabłockiego—strukczaszego Oszmianskiego, z niewiernymi Moyzeszem Uryaszewiczem, Hirszem Lewkowiczem, Moy-

zeszem Michałowiczem, Jachimem Jochelewiczem, Markiem Gierszonowiczem, Michałem Gordonowiczem, Jzakiem Jozefowiczem, Janchelem Chaimowiczem, Moyżeszem Zelkindowiczem, Hirszem Eliaszewiczem, starszemi przeszłych lat, Jzakiem Chaimowiczem, Kiwą Gierszonowiczem, Wulfem Symonowiczem, Hirszem Aronowiczem, Aronem Zelmanowiczem, Litmanem Moyżeszowiczem,—starszymi terazniejszego roku tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego y innemi starszemi rocznemi y miesięcznemi, bacząc to, iż obżałowani niewierni żydzi, będąc *ratione superius praemissorum* przed nasz sąd *adcitowanemi*, za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim sądowi naszemu y stronie powodowej nieuczynili, przeto obżałowanych niewiernych żydów, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym *juxta contenta* żaloby y domawiania się *partis actoreae patrona*, wysz produkowany dekret sądu głównego trybunału *ex instantia* żalującego delatora z obżałowanymi niewiernymi żydami kahału Wilenskiego, w roku tysiąc siedmsetnym osmnastym, msca Septembra trzeciego dnia w Wilnie ferowany, iako słuszny y prawny z wskazem summy z kondemnatami, publikatę onych, listami obwieszczym y poiezdzym urządowemi y wszystkimi *in rem* żalującego delatora, dotey sprawy *ściągaiaćmi* się dokumentami *wespoł* z całym *procederem* prawnym, w tey sprawie do daty niniejszey zaszłym y uroszczonym *in toto* utwierdzamy y przy niaruszney mocy *inviolabiter* zachowuiemy, summy tym dekretem przysądzoney *tynfovey monety* trzydzieści tysięcy *tynfow*, a *currentis monetae* dwieście złotych polskich, za kontempt powagi i. w. delatora *in charactere* sęstwa trybunału *gł-o W-o X-a Litt-o* zostaiącego, *win excessowych* według konstytucyi trybunalskiey roku tysiąc sześćset iedynastego o bezpieczności sądu *gł-o* trybunału opisany osmset zło-

tych polskich, przytym za szkody y nakłady prawne *recenter* w tey sprawie na sprowadzenie urządowey *exekucyi* y na prawo *errogowane* pięćset złotych polskich, a z wpisnym y pamiętnym *una cum lucris* nam sądowi *persolutis*, *in universum* trzydzieści tysięcy *tynfów*, a *currentis monetae* złotych polskich tysiąc pięćset dziesięć na pozwanych żydach kahału Wilenskiego, na ieneralneuy szkole Wilenskiey, na prywatnych szkołach y przyszkołkach, do synagogi Wilenskiey należących y na wszelkich onych majątnościach y dobrach, leżących, ruchomych, *summach* pieniężnych, handlach, *splawach*, towarach, domach, kromach, kamienicach, browarach, sklepach, piwnicach, iatkach, na szlachtarni, także y na ieneralneuy krobce żydowskiey kahału Wilenskiego, na których wskaz padł y *exekucya* urządowa sprowadzona była z wolnym ieneralneuy szkoły Wilenskiey, prywatnych szkół y przyszkołkow, domow, kromow, kamienic, browarow, sklepow, piwnic, szlachtarni, iatek y krobki kahału Wilenskiego *pieczętowaniami*, *sum*, towarow, tam *intra*, *quam extra regnum*, *aresztowaniem*, *zabieraniem* y *otaxowawszy* *pro libitu suo* u siebie zatrzymaniem, lub sprzedaniem *et in proprium usum* obróceniem, a w niedostatku *dobr* y *samych* obżałowanych niewiernych żydów, starszych kahału Wilenskiego tak przez urzędy, iako y samą żalującą stronę łapaniem y *sequestrowaniem*; że zaś do prawa niestawiają, tychże niewiernych żydów kahału Wilenskiego, iako iuż *niepoiednokrotnych banitow* y *infamissow* *ad praesens* za *iawną* prawu *pospolitemu* y dekretowi trybunalskiemu *renitencyą*, *iterum* na *infamiją*, na łapanie, na *garło* żalującemu aktorowi wskazuiemy, *ad publicandum* tey *infamij* ienerała sądowego przydaiemy, *wywołać* y *publikować* *nakazuiemy* y tych że niewiernych żydów Wilenskich, tak przez urzędy, iako y samą żalującą stronę łapać, *ad privatos carceros* brać y *sequestrować* *pozwalamy*, a iako dla *poścignienia* y *złapania* *samych* niewiernych żydów, starszych kahału Wilenskiego,

dla zaaresztowania sum, towarow, intra vel extra będących, dla zapieczętowania szkoły Wilenskiej, domow, kromow, kamienic, browarow, sklepow, piwnic, iatek, szlachtarni y ieneralney krobki żydowskiej, tak dla uczynienia za wskaz wyż wyrażoney summy na wszelkich obżałowanych żydow Wilenskich superius mianowanych dobrach, a specialiter na szkole Wilenskiej żydowskiej, do której exekucya urzędowa sprowadzana była, skuteczney, mocney, a nieodwłoczney, na żadne prorsus ni odkogo bronienia nieoglądając się, odprawy y exekucyi do urzędow ziemskich lub grodzkich rycerstwa, szlachty, obywatelow Wilenskiego, Trockiego, Nowogrodzkiego, Minskiego wojewodztw, Oszmianskiego, Lidzkiego, Wilenskiego, Grodzkiego, Słonimskiego powiatow y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatow, pod ktoremi majątnosci y dobra y same osoby niewiernych żydow być się okażą, a ktorego sobie pars actorea ad eam executionem użyć zechce, założywszy contra non exequentes officiosos paenas privationis officiorum odsyłamy. A gdy termin prawny ad publicandum tey infamii przypadł, tedy ienerał sądow naszych pilnujący, Jerzy Namowicz, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow—Moyżesza Uryaszowicza, Hirsza Lewkowicza, Moyżesza Michałowicza, Jachima Jachelewicza, Marka Gierszonowicza, Michała Gordonowicza, Jzaka Jozefowicza, Janchała Chaimowicza, Moyżesza Zelkindowicza, Hirszę Eliaszewicza,—starszych przeszłych lat, Jzaka Chaimowicza, Kiwę Gierszonowicza, Wulfa Symonowicza, Hirszę Aronowicza, Arona Zelmanowicza, Litmana Moyżeszowicza,—starszych terazniejszego roku tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego y innych starszych rocznych y miesięcznych kahału Wilenskiego za infamissow w izbie sądowej et in foro publico obwołał, publikował y relacją publikacyi swey, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych W-o X-a Litt-o iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 389, за 1721 г., з. 2670.

№ 214.—1722 г. Мая 20.

Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ евреевъ Слуцкаго кагала къ инфаміи и уплатѣ Маркіяну Полоневичу долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego wtorego, miesiąca Maia, dwudziestego dnia.

Przed nami sędziami na trybunał główny w W-m X-e Lit., z wojewodztw, ziem y powiatów, na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwudziesty wtory obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sążeniu naszemu przypadła sprawa imć pana Marciana Połoniewicza z niewiernemi żydami Litmanem Hirszewiczem, Jakubem Mędelewiczem, Alexandrem Szenderewiczem, Leybą Hirszewiczem, Szachną Nisanowiczem, Janchelem Leybowiczem, Chaimem Mendelewiczem, Aronem Boruchowiczem, Hirszem Aronowiczem, Nosonem Elchonowiczem y Wulfem Nosonowiczem, starszymi y całym gminem pospolstwem kahału Shuckiego, za pozwem od aktora przed sąd nasz wyniesionym, mieniąc oto, iż gdy za dekretem trybunalskim, kadenciey Nowogrodzkiej, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym, miesiąca Oktobra, czwartego dnia, z aktoratu żałującego delatora z infamią y wskazem sumy dziewięciu tysięcy pięciuset szesciudziesiąt złotych polskich in contumaciam, na obżałowanych żydach otrzymanych imć pan Stanisław Mogilnicki,—sędzia grodzki wojewodztwa Nowogrodzkiego, requisitus będąc a parte actorea ordinaria juris via, praemissa innocententia za wskaz wyżey mianowaney summy, w roku tysiąc siedmsetnym dwudziestym pierwszym, msca Nowebra, szostego dnia, pro executione juridica do miasta nazwanego Slucka, w wojewodztwie Nowogrodzkim leżącego, także do domow, kromow onych zjechał, tam obżałowani niewierni żydzi, contraveniendo prawu pospolitemu y dekretowi wyż wyrażonemu, zebrawszy niemają (gromadę) ludzi żołnier-

skich garnizonu Słuckiego, z orężem do boiu należącym, wczesnie przysposobionych do tego, przy zatarasowanych wrotach, słownie tak domów, iako y kromow bronili y exekucy czynić nie dopuscili, a przez to w wine powtorney infamiey y dalsze paeny prawne na obżałowanych żydów sciążające się popadli, do wskazania których paen, do utwierdzenia dekretu in toto, do przysądzenia teyże praetensiey na domach, kromach, handlach, towarach y samych osobach, no ostatek o szkody y expensa prawne, mianowicie na sprowadzenie exekucyiey urzędowey z okazji obżałowanych niewiernych żydów, na złotych dwieście spendowanych, na ostatek y oto wszystko, co kolwiek juris et praetensio nis być może, a czasu produktu sprawy przez controwersyą obiasnioną y dowiedziono będzie, żałujący aktor obżałowanym niewiernym żydom przed nas sąd instituit actionem. Do której sprawy na terminie niniejszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem z nakazu naszego przez ienerała stron do prawa, od żałującego aktora patron imści za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną, oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a obżałowani niewierni żydzi, za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nie uczynili, zatym tenże wyż wyrażony aktora patron, podanego obżałowanym niewiernym żydom oczewisto w ręce, tu w mieście i. k. mci w Wilnie przez ienerała Matheusza Alexandra Albinowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielm. im. panem pisarzem trybunałnym kollego naszym uczynionym, legitime dowiodszy y pilność troyga wołania, natym pozwie napisaną okazawszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekret sądu trybunału w-o x-a Litt-o, kadenciey Nowogrodzkiey, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dwudziestym, msca Oktobra, czwartego dnia, z aktoratu żałującego delatora, z infamią y wskazem

summy dziewięciu tysięcy pięciuset sześciudziesiąt złotych na obżałowanych niewiernych żydach in contumaciam otrzymany, a za onym exhibit list poiezdzy urzędowey czynioney exekucyiey na szkole w mieście Słucku będącey, także na dobrach, kromach onych, w mieście Słucku będących, w woiewodztwie Nowogrodzkim leżącym od imię pana Stanisława Mogilnickiego,—sędziego grodzkiego, woiewodztwa Nowogrodzkiego, autentice aktorowi pod datą w nim inserowaną wydany, z którego iawney contrawenciey przez obżałowanych żydów prawu y namienionemu dekretowi sądu trybun. gł-o w-o x-a Lit. stałey dowiodszy pozwanych niewiernych żydów, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a zatym wyż produkowanego dekretu sądu trybunału gł-o w-o x-a Lit. ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą, wespoł z listami urzędowemi—obwieszczym, poiezdzym y całym procederem prawa eo nomine do daty niniejszey w tey sprawie zaszłym in toto utwierdzenia, approbowania y przy mocy inviolabiter zachowania, sumy namienionym dekretem wskazaney dziewięciu tysięcy pięciuset sześciudziesiąt złotych, za szkody y expensa prawne, w tey sprawie spendowane y nowiter na poiazd erogowane, dwuchset złotych polskich na pozwanych niewiernych żydach, na domach, kromach, także na szkole w mieście Słucku będącey, w woiewodztwie Nowogrodzkim leżącey, do których exekucya urzędowa sprowadzana była, oraz y na innych wszelkich dobrach onych że leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, z wolnym sum, towarow, intra et extra regnum, arestowaniem y samych osob łapaniem, insuper tych że niewiernych żydów za sprzeciwienie prawu popolitemu y dekretowi wyż pomienionemu, które się evidentier z listu urzędowego, poiezdżego pokazuie, iako iuż infamissow iterum na infamią żałującemu aktorowi wskazania, ad publicandum tey infamiey ienerała sądowego przydania, proklamować y publikować nakazania; a iako dla poscig-

nienia y złapania samych osob obżałowanych, zaaresztowania sum y towarow onych że, tak oraz dla uczynienia za wskaz summy wyż wyrażoney skuteczney, prawney y nieodwłoczney exekucyey do urzędow ziemskich lub grodzkich Nowogrodzkiego, Minskiego wojewodztw, Oszmianskiego, Mozyrskiego, Rzeczyckiego powiatow y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatow, pod któremi dobra, osoby obżałowanych być się okażą, a ktorego sobie aktor z urzędow ad executionem użyć zechce, z założenem in contravenientes dalszych paen prawnych odesłania, u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie im. pana Marcyana Połoniewicza z niewiernymi żydami Litmanem Hirszewiczem, Jakubem Mendelewiczem, Alexandrem Szenderewiczem, Leybą Hirszowiczem, Szachną Nisanowiczem, Ianchelem Leybowiczem, Chaimem Mendelewiczem, Aronem Boruchowiczem, Hirszem Aronowiczem, Nozonem Elchonowiczom y Wulfem Nozonowiczem, — starszymi y całym gminem pospolstwem kahału Słuckiego, bacząc to, iż obżałowani niewierni żydzi, będąc o rzecz wyż w propozycyi wyrażoną, przed nasz sąd adcitowanemi, za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iak sami przed nami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swym nam sądowi y stronie powodowej nie uczynili, przeto onych, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym podług żaloby pozewney y domawiania się partis actoreae patrona wyż produkowany dekret sądu głównego tdybunału w-o x-a Lit. kadencyey Nowogrodzkiej w roku tysiąc siedmsetnym dwudziestym, msca Oktobra, czwartego dnia z aktoratu żalującego delatora z infamią, wskazem summy w nim wyrażoney na niewiernych żydach otrzymany, wespoł z listami urzędowemi obwieszczym, poiezdżym y całym procederem prawa eo nomine do daty ninieyszey w tey sprawie zaszłym in toto utwierdzamy, approbiujemy y przy mocy in violabiter zachowujemy, summy namienio-

nym dekretem wskazaney dziewięć tysięcy pięćset szesdziesiąt złotych polskich za szkody y expensa prawne, w tey sprawie erogowane y na sprowadzenie exekucyey urzędowej spendowane, dwieście złotych polskich, a z wpisnym y pamiętnym una cum lucris sądowi naszemu persolutis, in summa dziewięć tysięcy siedmset siedmdziesiąt złotych polskich na pozwanych niewiernych żydach, na szkole y domach onych, w mieście Słucku będących, do których exekucya urzędowa sprowadzana była, także na wszelkich majątnosciach y dobrach onych że leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, z wolnym sum, towarow intra et extra regnum aresztowaniem y samych osob łapaniem, insuper tych obżałowanych, niewiernych żydow iako iuż infamissow, za sprzeciwięstwo prawu pospolitemu y dekretowi wyż namionemu trybunału głównego w-o x-a Lit., które się evidenter z listu urzędowego poiezdżego pokazało, iterum na infamią żalującemu aktorowi wskazujemy, ad publicandum tey infamiey ienerała sądowego przydaiemy, proklamować y publikować nakazujemy; a iako dla poscignienia y złapania samych obżałowanych osob, tak oraz za sumę wyrażoną dekretem sądu naszego wskazaną dla uczynienia skuteczney, mocney y nieodwłoczney na dobrach onych że exekucyey, do urzędow zemskich lub grodzkich Nowogrodzkiego, Minskiego wojewodztw, Oszmianskiego, Mozyrskiego, Rzeczyckiego powiatow y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatow, pod któremi dobra y majątności, summy, towary pozwanych, niewiernych żydow być okażą się y same osoby poscignione y złapane być mogą, a ktorego sobie aktor z urzędow do tey exekucyey użyć zechce, założywszy na nieposłuszne in exequendo urzędy y na stronie sprzeciwną dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty osmy tegoż miesiąca Maia, anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądow naszych pilnujący, Mikołay Klikowicz, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewier-

nych żydów Litmana Hirszewicza y Jakuba Mendelewicza, Alexandra Szenderewicza, Leybę Hirszewicza, Szachnę Nisanowicza, Janchela Leybowicza, Chaima Mendelewicza, Arona Boruchowicza, Hirsza Aronowicza, Nosona Elchonowicza y Wulfa Nosonowicza, — starszych y cały gmin pospolstwa kahału miasta Słuckiego za infamisow w izbie sądowej et in foro publico obwołał, proklamował y relacją publikacyi swej a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg trybunału głównego Wielkiego xięstwa Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 394, за 1722 годъ, л. 1153.

№ 215.—1722 г. Юня 11.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ инфамии и уплатѣ Михаилу Пилсудскому долгу съ процентами и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego wtorego, miesiąca Iunij iedynastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał w. x. Lit., z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy wyż na dacie pisany obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Michała Piłsudskiego, z niewiernymi żydami, Izaakiem Nachimowiczem, Dawidem Moyżeszowiczem, Irszą Aronowiczem, Markiem Israelewiczem, Izaakiem Lewkowiczem, Szaią Lewkowiczem, Łazarzem Berkowiczem Benjaminowiczem, Chaimem Iahelwiczem, Męnkem Łazerowiczem, Markiem Irszewiczem y innemi wszystkimi żydami starszymi y całą synagogą kahału Wilenskiego, za pozwem do aktora przed nasz sąd wyniesionym, mieniać do listu dobrowolnego obligacyjnego zapisu od niewiernych żydów y całego kahału Wilenskiego zesłemu z tego swiata wielmożnemu imć panu Ferdynandowi Piłsudskiemu—staroscie Wiesz-

wianskiemu, na summę rękodayną, to iest, na tynfow siedm tysięcy szeset szeszedziestą sześć, roku tysiąc siedmsetnym piętnastym miesiąca Ianuary dwudziestego dziewiątego dnia danego, którym to listem dobrowolnym obligacyjnym zapisem obowiązawszy się in termino w roku tysiąc siedmsetnym dziewiętnastym miesiąca Decembra dwudziestego dnia przy xięgach grodzkich woiewodztwa Wilenskiego, ni czym tego dnia y terminu niepochibiając, pod troiakimi zarękami y pod punktem banicyi doczesney wieczney y infamyi, oddać spełna razem, a nie ratami wyliczyć, lecz nie wierni żydzi za niepoiednokrotną żałuiącego delatora iako sukcesora po zesłym im. panu Ferdynandzie Piłsudzkim staroscie Wieszwianskim requizycią, tak na terminie iako y po terminie pomienioney summy nie oddali, a ni prowizyi nie płacili y oddać niechcą, przez co w troiakie zaręki y paeny banitionum ac infamiae popadli, za czym ante omnia do zapłacenia summy capitalney z troiakimi zarękami libere w obligacyjnym zapisie założonemi y prowizyą od roku tysiąc siedmsetnego piętnastego do daty niniejszey nie płaconą od summy capitalney przychodzącą, do wskazania paen banitionum ac infamiae, do nagrodzenia szkod y expens prawnych y oto wszystko, co czasu controwersy fusius deducetur, żałuiący aktor obżałowany przed nasz sąd intentował akcyą. Do której sprawy na terminie niniejszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem z nakazu naszego przez ienerała stron do prawa od aktora patron imsci za mocą prawną sobie do tey sprawy daną im. pan Michał Maniuszko personaliter ku rosprawie prawney stawał, a pozwani iako sami za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowej nieuczynili, za tym tenże wyż rzeczony aktora patron podanego obżałowany oczewisto w ręce tu w miescie i. k. m. Wilnie przez ienerała Mikolaia Klikowicza pozwu, ze znaniem onego ocze-

wistym przed wielmożnym imć panem pi-sarzem trybun. kolegą naszym uczynionym słuszenie prawnie dowiodszy y pilność troy-ga wołania na tym pozwie napisaną oka-zawszy, w dalszym progressie prawnym na dowod pretensyi pryncypała swego produ-kował y czytał przed nami sądem list do-browolny, obligacyjny zapis od żydow star-szych kahału Wilenskiego zesłemu z tego swiata imć panu Ferdynandowi Piłsudskie-mu—staroscie Wieszwianskiemu, w roku tysiąc siedmsetnym piętnastym miesiąca January dwudziestego dziewiątego dnia da-ny, ad presens żałującemu aktorowi iure succesivo służący y należący, z ktorego wszystkie wadya y obowiązki obszernie wy-rażone przeczytawszy, a nieoddania y nie zapłacenia pomienioney summy tym że sa-mym nie oswobodzonym zapisem dokumen-taliter dowiodszy, wzdania pozwanych nie-wiernych żydow, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy; a za-tym podług prawa y żaloby pozwney wyż produkowanego listu dobrowolnego obliga-cynego zapisu we wszystkich punktach, para-grafach y ze wszystką w nim wyrażoną rze-czą utwierdzenia y approbowania, vigore którego zapisu summy kapitalney siedmiu tysięcy sześciuset szesciudziesiąt szesciu tynfow, troiakich zarąk dwudziestu dwóch tysięcy dziewięciuset dziewięciudziesiąt oś-miu tynfow, prowizyi od roku tysiąc siedm-setnego piętnastego do daty niniejszey ra-chuiąc decem procento przychodzący, we-społ y szkodami, nakładami prawnemi w tey sprawie spendowanemi szesciu tysięcy tynfow, na pozwanych niewiernych żydach starszych kahału Wilenskiego y na wszel-kich ich dobrach, domach, kromach, to-warach, handlach, summach pieniężnych gdzie kolwiek będących, a w niedostatku onych na samych obżałowanych osobach z wolnym onych ubique locorum łapaniem, kromow pieczętowaniem, summ y towarow arestowaniem, a samych pozwanych pod-lug dobrowolnego ich opisu y obowiązkow w obliżu wyrażonych na infamią żałujące-mu delatorowi wskazania, ad publikandum

tey condemnaty ienerała sądowego przyda-nia wywołać y publikować nakazania, a dla uczynienia na wskaz summy skutecz-ney y nie odwłoczney nad dobrami y oso-bami obżałowanych za poscignieniem onych do urzędow ziemskich lub grodzkich Wi-lenskich, Trockich, Oszmianskich, Lidzkich y innych wszelkich tych wojewodztw y po-wiatow, pod ktoremi dobra y same pozwa-nych osoby znaydować się będą, a ktorego sobie z urzędow pars actorea ad exeku-cyonem użyć zechce, założeniem na sprze-ciwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie im. pana Michała Piłsudskiego z niewiernymi żydami: Iza-akiem Nachimowiczem, Dawidem Moyże-szowiczem, Irszą Aronowiczem, Markiem Izraelewiczem, Izaakiem Lewkowiczem, Szaią Lewkowiczem, Łazarzem Berkowi-czem Beniamenowiczem, Chaimem Iache-lewiczem, Mękiem Łazarowiczem, Markiem Irszewiczem y innemi wszystkimi żydami starszymi y całą synagogą kahału Wilen-skiego, bacząc to, że obżałowani będąc o rzecz wyżey de tenore wyrażoną przed nasz sąd adcytowanymi, iako sami za trzykrot-nym z nakazu naszego ieneralskim przy-wolywaniem do prawa niestawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowej nieuczyni-li, przez to pozwanych iako prawu nie po-słusznych w roku zawitym na upad wrze-czy wzdaiemy, a zatym podług prawa ża-łoby y domawiania się partis actoreae pa-trona, wyż produkowany list dobrowolny obligacyjny zapis od pozwanych niewier-nych żydów starszych kahału Wilenskiego zesłemu w Bogu im p. Ferdynandowi Pił-sudskiemu w roku tysiąc siedmsetnym piętnastym miesiąca January dwudziestego dziewiątego dnia dany, ad praesens ża-lującemu aktorowi iure succesivo służący y należący we wszystkich punktach, para-grafach y zewszystką w nim wyrażoną rze-czą utwierdzamy y approbujemy, vigore którego zapisu summy capitalney siedm ty-sięcy sześćset szesdziesiąt sześć tynfow,

troiakich zarał, dwadzieście dwa tysiące dziewięćset dziewięćdziesiąt osm tynfów, przewiży od roku tysiąc siedmsetnego piętnastego do daty niniejszey za lat siedm nieplaconey, od summy capitalney przychodzącey, wespół z szkodami, nakładami prawnymi, w tey sprawie spendowanymi, sześć tysięcy tynfów, a z zapisnym y pamiętnym una cum lucris nam sądowi persolutis, wszystkiego summą trzydzieć sześć tysięcy szeset szesdziesiąt cztery tynfów y złotych polskich dziesięć, na pozwanych nie wiernych żydach, starszych kahału Wilenskiego y na wszystkich ich dobrach, domach, kromach, towarach, handlach, summach pieniężnych gdzie y u kogo będących, a w niedostatku onych y na samych obżałowanych osobach żadnym onych ubique locorum łapaniem, kromow pieczętowaniem, summ y towarow aresztowaniem, a samych pozwanych podług dobrowolnego ich opisu obowiązkow w zapisie obligacyjnym wyrażonych, na infamią żałującemu delatorowi wskazujemy, ad publicandum tey condemnaty ienerała sądowego przydaemy, wywołać y publikować nakazujemy; oraz dla uczynienia na wskazsummy skuteczney y nie odwłoczney nad dobrami y samemi obżałowanych osobami za poscignieniem onych exekucyi do urzędow ziemskich lub grodzkich Wilenskich, Trockich, Oszmianskich, Lidzkich y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatow, pod ktoremi dobra pozwanych y same osoby znajdować się będą y którego sobie pars actorea ad eam executionem za urzędow użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekreto wi naszemu dobre paeny prawne odsyłamy, a gdy dzień trzynasty tegoż msca Juny anni currentis przypadł, tedy ienerał sądow naszych pilnujący Mikołay Klibowicz dość czyniąc prawu pospolitemu y dekreto wi naszemu, niewiernych żydów Izaaka Nachimowicza, Dawida Moyżeszowicza, Irszą Aronowicza, Marka Izraelewicza, Izaaka Lewkowicza, Szaja Lewkowicza, Łazarza Berkowicza, Bemianowicza, Chaima Iachielewicza Męka Łazerowicza, Marka

Irszewicza y innych wszystkich żydow starszych y całą synagogą kahału Wilenskiego za infamissów w izbie sądowej et in foro publico wywołał, publikował y relacją publikacy swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 392, за 1722 г. л. 1400.

№ 216.—1724 г. Юля 18.

Универсалъ воеводства Новгородскаго о томъ, чтобы христіане не поступали на постоянную службу къ евреямъ и татарамъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego czwartego, miesiąca Augusta cztyrnastego dnia.

Przed nami sędziami na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego, z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy wysz na dacie pisany obranymi, comparens personaliter u sądu patron imść pan Jan Bilinski, instrument woiewodztwa Nowogrodzkiego na żydów, in rem wielmożnego imsci xiędza Zaleskiego, kanonika Smoleńskiego, plebana Kleckiego, pokładał, opowiadał y ku aktykowaniu do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego podał, prosząc ażeby ten instrument, alias uniwersał ze wszystką rzeczą w nim wyrażoną był do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany; jakoż my sąd przyiowskiy wpisać w xięgi verbum de verbo rozkazali, cujus tenor sequitur estque talis: Krzysztof Michał Kondratowicz—mieczny y podwoiewodzy, Stanisław Adam Mogilnicki—sędzia, Alexander Piotr Sawicz Korsak—podstoli y pisarz, urzędnicy grodzcy woiewodztwa Nowogrodzkiego, jasnie oswieconym, iaśnie wielmożnym ichmościom panom senatorom, dygnitarzom, stanom duchownym, urzędnikom ziemskim,

rycerstwu, szlachcie, obywatelom województwa Nowogrodzkiego, ekonomom, administratorom *boni et quocunque titulo* dzierżącym, naszym wielce miłościwym panom y braci. Po zaleceniu usług naszych podajemy do wiadomości y nieodwłoczney ekzekucyi, iż zabiegając dalszym inkonwencyom, zle y w brew prawa pospolitego dotąd praktykowanym, względem służenia roczney czeladzi oboiey płci, to iest, chrześcian niewiernym żydom y tatarom, przez co *ex occasione* służby dla wielu *actu ipso* dziejących sie nierządów y kryminalów, tudzież dla zgwałcenia dni niedzielnych y innych święt iest y bywa pan Bóg ciężko obrażony, przytym nieznosna dzieie się krzywda, iż szlachta bracia nasze, iako y poddani nasi dla naięcia sobie roczney czeladzi z wielką trudnością dostać niemoga, a to dla podwyższonego od żydów iurgieltu, więc aby sprawiedliwość boska od nas karanie swe oddalić raczyła, terazniejszym publicznym edyktem naszym, ile do urzędu naszego, *praecise reguluiącym* się, in *virtute* praw oyczystych y dawno zasłych konstytucyi korony Polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego, *ad zelum pro fide orthodoxa affekta y serca*, iako prawowiernych *katholików* pobudzamy y zachęcamy, *frustra enim leges conduntur, si non observantur*, że tedy takowa, *animadversya lege positiva* iest urzędom grodzkim, wszystkich województw y powiatów zalecona; *zaczym serio* to nam *incumbit*, żebyśmy *sancita* wolnych seymów, *exacte et strictissime* zachowując, *należyty hoc in passu* w województwie naszym uczynili porządek. Więc trzymając się wielu konstytucyi z iasnym wyrażeniem, a mianowicie *anni* tysiąc pięćset sześćdziesiąt piątego, *folio* dwudziestego ósmego, et *folio* dziewięćdziesiąt ósmego, na seymie Piotrkowskim ferowanej, w której to sonat: «chrześcianie *utriusque sexus* żydam służyć, pod zaplaceniem winy przez każdego żyda sta grzywien, nie mają, a chrześcianin więzieniem sześciu niedziel w turmie ma być karany». A iż by się to działo we wszystkich, tak królew-

skich, iako też duchownych, panskich, szlacheckich miastach y miasteczkach, *oproc*z jednak browarników, słodowników męskiej płci, żeby sobie dniami, iako y furmanów w drogę na czas *naymowali*, y to *ad* *finalem decisionem*, na przyszłym, da pan Bóg, seymie stanów rzeczy *pospolitey* znowu konstytucyą, *anni* tysiąc sześćset siedmdziesiąt ósmego, *folio* *trigesimo quarto*, *titulo* *roborowano, et reassumpcyą* tego prawa, *in eundem sensum* stanęła, pod winą dwóch set grzywien *super infractores* tego prawa, których *medietas* ma należeć *parti, a druga iudicio*; *item* *anni* tysiąc sześćset dziewięćdziesiątego, *folio* *duodecimo*, na seymie Grodzieńskim, o żydach wielkiego xięstwa Litewskiego konstytucyą *reassumowano, et lege perpetua* warowano, aby chrześcianie żydom, tatarom *nullo praetextu*, pod winą wyż wyrażoną, *niesłużyli; ceł, myt, dobr arendam etc.* *nietrzymali; y urzędom grodzkim, przed* którymi *forum* uznano do ekzekucyi przywodzić, *sub paena privationis officii* przykazano, *czego starostowie, burmistrzowie y miasta* *doglądać y exequować* mają, aby roczna czeladź żydom nie służyła, *daley nie* *alleguiąc* *hac in parte* *innych* konstytucyi *ale* *tym* *bardziej* *onym* *że* *insistendo, et* *quam sacro sancte observando, desiderio* *desideramus*. Kto w sercu swoim Jezusa ukrzyżowanego Pana nad pany nad wszystko przekłada, *кто* *добро* *pospolite* y *uściwość* *kocha*, *komu* *honor* *inienia* *chrześciańskiego* *iest* *miły*, aby od publikacyi po wszystkich parafiach y cerkwiach tych *uniwersałów* *naszych, ex nunc* *prosemp*er czeladź roczna oboiey płci, żydom w miastach, miasteczkach, po wsiach y karczmach prywatnych nie służyła, także w domach żydowskich na okupiszczu ich, gdzie się grzebią chrześcianie *kontem*, bez żadney służby nie mieszkali, *przystoyniejsza* *bowiem* *rzecz* *gdy* *żyd* *żydowi, a* *nie* *chrześcianin* *onemu* *służyć* *będzie*. *Praecipue* *w* *mieście* *Słucku* *za* *wałami* *y* *przedmieściu* *żydom* *mieszkaiącym, sub* *paenis* *in* *volume* *legum* *expressis* *iniungimus*, aby nie

byli temu przeciwni y urzędom naszym grodzkim w tym przeszkadzać nieważyli się; protekcyę quarumcunque personarum, takowym niech nie służą, dum humana querunt et divina, et humana perdunt, niedawaiąc, strzeż Boże, durae cervici tym osobam niewiernym żadney dla doczesnego respektu protekcyey, każdy taki nocet sibi pietati, qui favet impietati, ale mają ante omnia, w żywey pamięci y przed oczy samego Boga w trójcy świętey jedynego y pomnożenie iego wiary świętey. A tak wolno renitentes u sądu każdego, takowych cum extensione paenarum w konstytucyach wyrażonych karać, a od naszego urzędu sine ulla revocatione doniesionych. Na co dla lepszey wiary y pewności podczas roczkow Iuliovych sądzących się, ręce nasze przy pieczęci urzędowey podpisali się y dla publikacyi tych uniwersałów przez ienerała woiewodztwa naszego, po wszystkich parafiach y cerkwiach nakazaliśmy. Pisan w Nowogrodku, roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego czwartego, dnia trzynastego miesiąca Julii. U tego uniwersału przy dwóch pieczęciach grodzkich woiewodztwa Nowogrodzkiego podpisy rąk ich mościów panów grodowych tymi słowy: Krzysztof Michał Kondratowicz, — miecznik y podwoiewodzy woiewodztwa Nowogrodzkiego mp. Stanisław Adam Mogilnicki, — sędzia grodzki woiewodztwa Nowogrodzkiego, Alexander Piotr Sawicz Korsak, — podstoli y pisarz grodzki woiewodztwa Nowogrodzkiego mp. A suscepta iego mości pana regenta tymi słowy: roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego czwartego, miesiąca Julii piętnastego dnia, na urządzie grodzkim Nowogrodzkim, stanowszy personaliter iego mość pan Michał Pawlikowski, ten uniwersał od wielmożnych ich mościów panów urzędników grodzkich, woiewodztwa Nowogrodzkiego wydany, ad acta grodu Nowogrodzkiego podał. In absentia iego mości pana podstarościego, suscepit Jan Antoni Broniec — regent grodzki woiewodztwa Nowogrodzkiego; concordat cum originali Broniec. Który to uniwersał za

pokładaniem do akt przez osobę w wierzchu mianowaną iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 357, за 1720 г. л. 662.

№ 217.—1727 г. Августа 28.

Заемная запись Гродненскаго кагала Гродненскому Доминиканскому монастырю на сумму 1283 злотыхъ и 10 грошей.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego siódmego, miesiąca Augusta dwudziestego szóstego dnia.

Na urządzie maydeburyey miasta i. kr. mci Grodna, przed nami Janem Rozumowiczem, Jozefem Sadanem burmistrzami, Janem Meystrem, Michałem Kołędą, Tomaszem Markiewiczem raycami, Mikołaiem Michałem Szarkowskim pisarzem, urzędnikami sądowemi mieyskiemi Grodzienskiemi, stanowszy oczewisto Zelman Berkowicz, Abraam Salomonowicz, Fawisz Arowicz, Marek Moyżeszowicz, Judka Szmołowicz, Faisz Jakubowicz, Jowna Chaimowicz, Kochman Yzakowicz, Chaim Lublinski Niesenelowicz, Fiszel Zelmanowicz, Todrys Samsonowicz żydzi starsi kahału Grodzienskiego, swoim y całego pospolstwa żydow do tegoż kahału należących imieniem, list swoy dobrowolny obligacyiny zapis na sumnę rękodayną złotych dziesięć tysięcy dwiescie osmdziesiąt trzy, groszy dziesięć polskich w Bogu wielebnemu imc xiędzu Romualdowi Sankowiczowi s. Theologii doktorowi, przeorowi zakonu kaznodzieyskiego y wszystkim ichmcm xięży Dominikanom konwentu Grodzienskiego prowincyey Litewskiey ustnie przyznali, potrzebuąc aby był w xięgi wpisany, który za przyjęciem wpisuiąc de verbo ad verbum tenore tali sequitur: Ja Zelman Ber-

kowicz y my Abraam Salamonowicz, Fawisz Aronowicz, Marek Moyżeszowicz, Judka Szmojłowicz, Fawisz Jakubowicz, Jowna Chaimowicz, Kochman Jzakowicz, Chaim Lublinski Nesenelowicz, Fiszel Zelmanowicz y Todrys Samsonowicz żydzi starsi kahału Grodzińskiego, swoim y całego pospolstwa żydow do tegoż kahału należących imieniem, ręcząc iedna osoba za drugą, a wszyscy za iedno rozumieni y poczytani być mamy, czyniemy wiadomo y zeznawamy sami na siebie tym naszym listem dobrowolnym obligacyinym zapisem komu o tym terazniejszego y na przyszły czas następującego wieku ludziom wiedzieć będzie należało, iż my żydzi starsi kahału y szkoły Grodzińskiej będąc pilnie, a gwałtownie potrzebni summy pieniędzy na własną naszą spólną z całym pospolstwem żydow potrzebę, wzięliśmy pożyczyli i do rąk naszych zupełnie razem a nie ratami rękodayney, a nie kontraktowey zł. dziesięć tysięcy dwiescie osmdziesiąt trzy y groszy dziesięć polskich currenti moneta, bez braku, tak w koronie polskiej, iako y w wielkim księstwie Litewskim idącey, od w Bogu wielebnego imci księza Romualda Sankowicza s. Th. doktora, przeora zakonu kaznodziejskiego y wszystkich jmhmcw xięży Dominikanow konwentu Grodzińskiego prowincyi Litewskiej do rąk naszych odebrali y odliczyli, którą to sumę dziesięć tysięcy dwiescie osmdziesiąt trzy złotych groszy dziesięć polskich, także razem a nie ratami, takowąż monetą ichmciom xięży dominikanom Grodzińskim bez wszelkich excepeyi z kwotą roczną od tysiąca złotych dając po złotych osmdziesiąt currenti moneta, w roku da Bog przyszłym tysiąc siedmsetnym dwudziestym osmym, w dzień s. Jana Chrzciciela święta rzymskiego, według nowego kalendarza, dnia dwudziestego czwartego Junij przypadającego, mamy y powinni będziemy oddać y we wszystkim dosć temu obligacyinemu zapisowi naszemu uczynić. A iezelibysmy na pomienionym terminie y dniu mianowanej summy dziesięciu tysięcy dwuchset osmiu-

dziesiąt trzech złotych y groszy dziesięciu polskich nie oddali, nie wyliczyli y bynajmniej ten termin uchybili, tedy skoro po ominieniu tego terminu mamy popadac w sowite płacenie summy y w troiakie zaręki i iuż mianowaną summę z sowitoscią, troiakimi zarękami, z kwotą, z nagrodzeniem szkod y wykładow prawnych zapłacić oddać y wszystkie szkody nagrodzić obowiązujemy się; pod którą to summę samą isciznę, sowitosć oney, troiakie zaręki, kwotę, ewikcyą wnosimy na szkołę naszą Grodzińską, kromy, domy, place, kamienice, handle, towary, trunki, złota, srebra, kleynoty, cynę, miedź, szaty, konie, woły y inny dobytek, oraz na wszystkie dobra nasze leżące, ruchome, summy pieniężne gdzie y u kogokolwiek będące, towary różne, pozwalając ichmciom y każdemu ten nasz list dobrowolny obligacyiny zapis mającemu bez wszelkiego sądu, prawa y urzędu ienerała, protekeyi i. kr. mci, xiążących, panskich, duchownych, mieyskich y innych zaiężdzać, brać, grabić nas wszystkich, lub iednego za wszystkich, gdzie ieno kolwiek potrafiwszy, tak w koronie polskiej iako y w wielkim księstwie Litewskim, państwie Pruskim y innych nacyach, na targach, iarmarkach, po miastach, miasteczkach, wsiach, goscincach, drogach, karczmach, maiętnosciach panskich, we dworach szlacheckich, gdzie tylko ktorego z nas znajda y zpotkaia, a zaiachawszy lub zagrabiwszy w swoiey possessyi dobra lub w grabieżu, a samych nas w sekwestrze mieć y trzymać poty, aż poko we wszystkim według terazniejszego dobrowolnego obligacyinego zapisu naszego stanie się satysfakcya, a my ni w czym temu negocować nie będziemy mogli; o którą to summę isciznę, sowitosć oney, troiakie zaręki, kwotę, szkody za nie dosć uczynieniem w oddaniu, dajemy moc y wolność ichmcm xięży dominikanom konwentu Grodzińskiego nas samych, a po nas następujących sukcesorow żydow każdemu ten nasz obligacyiny zapis, za wlewkiem prawnym lub też bez wlewku mającemu, tylko za poka-

zaniem onego, pozwem mandatem zapo-
zwać, zakazem zakazać do ktoregokolwiek
województwa, ziemi y powiatu, mambramem
wziętym by też nienależnym, napisanym
lub słownie przez służbę urzędowego,
woźnego, ienerała iakiegokolwiek wojewodztwa
y powiatu do sądu, prawa y urzędu
grodzkiego, ziemskiego, głównego trybunału
koronnego w. x. L. w ktorey chcąc
termin, powiat y wojewodztwo, marszał-
kowskiego, ieneralnego, seymowego, i. kr.
mci zadwornego assessorskiego, skarbowe-
go, a podczas interregnum kapturowego,
duchownego, partykularnego, maydebur-
skiego, rokiem y terminem by naykrotszym
lub y nie statutowym, pokładając pozwy
nam samym na szkole Grodzienskiej y na
wszystkich dobrach naszych, ubique loco-
rum będących y oczewisto podając pod
czas odprawowania iakowych kolwiek są-
dow, na którym kolwiek mieyscu będącym
wszystkim lub iednemu za wszystkich, a
my będąc zapozwani, lub zakazani do kto-
rego kolwiek sądu, prawu y urzędu nie
wymawiając się żadnemi przyczynami praw-
nemi, pogotowiu nieprawnymi, szabasami,
świętami żydowskiemi, obłożną chorobą,
odiazdem za granicę, większością spraw w
inszym powiecie, ziemi lub wojewodztwie
mającemi, nie biorąc na patrona, umoco-
wanego, na godzinę, na kopią z pozwu,
mandatu, zakazu, processu, a pogotowiu z
tego listu obligacyinego zapisu na muni-
menta, nie szczyjąc się pilnością y nie po-
trzebując od strony pilności, nie zasłania-
jąc się aresztami, także żadnemi kwitacya-
mi, wolnościami, konstytucyami seymowe-
mi, przywilejami nam ku obronie służące-
mi, ani się szczyjąc listami żelaznemi et
quocunque titulo zmysłem ludzkim wynay-
dzionemi, obiekeyami y nic nie mówiąc do
tego listu naszego obligacyinego zapisu y
do pieczętarzow tam wyrażonych mamy
osobami swemi, lub ieden za wszytkich u
każdego sądu stanąć, a stanowszy bez żad-
nych dylacyi na pierwszym citationis ter-
minie finaliter usprawiedliwić się y zaraz
summę dziesięć tysięcy dwiescie osmdzie-

siąt trzy złotych y groszy dziesięć polskich
z sowitoscia, troiakimi zarekami, kwotą,
szkodami y nakładami prawnemi zapłacić,
nie schodząc z sądu powinni będziemy,
sąd tedy każdy y urząd na nas y dobrach
naszych wskazać, oraz na wszystkie trzy
lukra, banicyą doczesną, wieczną y infam-
nią wzdać ma y mocną a nieodwłoczną
nie oglądając się na żadne ni od kogo ia-
kowym kolwiek sposobem miało by być
bronienie, nie przymiując ceduł, iako w
ostatnim stopniu prawa exekucyą na dob-
rach naszych wszelkich wyż specyfikowa-
nych udzielać wolen y mocen będzie, oraz
krom składania rat uwiązać y dobra nasze
otaxowawszy w realną possessyą podać. A
my temu ni w czym nie będziemy sprze-
ciwni, tak sądu o zły wskaz, iako strony o
zły y zaoczny przewod prawa, pozywać y
turbować wiecznymi czasy nie mamy y
owszem pod wszelkie wskazy, by też nay-
obciążliwsze, podlegać my y successorowie
nasi mamy y powinni będą y to też waru-
iemy ichmciom xięży dominikanom Gro-
dzienskim y successorom ichmcw, iż gdzie-
by, strzeż Boże, przed wyisciem y oswobo-
dzeniem tego obligacyinego zapisu naszego
smierć na nas przez morowe powietrze
przypadła, albo inkursye nieprzyacielskie
w oyczynie powstały, czy też głód z nie-
urodzaiu, ogień y inne z dopuszczenia Nay-
wyższego Pana przypadki y tym się nie
wymawiając, tak my, iako y successoro-
wie nasi z swoich osob y dobr naszych z
chazaki, krobek y innych prowentow za-
płacić y we wszytkim dosć temu opisowi
naszemu y decyzyey sądowej koronney,
Litewskiej, państwa Pruskiego y innych
nacyi powinni będą, i natośmy dali ten
nasz obligacyiny zapis z podpisami rąk na-
szych haebreyskim pismem y z podpisami
rąk ichmciow panow pieczętarzow od nas
ustnie y oczewisto uproszonych. Pisan w
Grodnie, roku tysiąc siedmsetnego dwu-
dziesiątego siedmego, miesiąca Junii dwu-
dziesiątego czwartego dnia. U tego listu do-
browolnego obligacyinego zapisu podpisy
rąk aktorow hebreyskim pismem przy cus-

todyi tymi słowy: Zelman Berkowicz, Abram Salamonowicz, Fawisz Aronowicz, Marek Moyżeszowicz, Judka Szmojłowicz, Fawisz Jakubowicz, Jowna Chaimowicz, Kochman Jzakowicz, Chaim Nesanelowicz Lublinski, Fiszel Zelmanowicz, Todrys Samsownik, a podpisy ichmcw p. p. pieczętarzow tymi słowy: Ustnie y oczewisto proszony od wyż wyrażonych osob iako pieczętarz podług prawa podpisuię się Jozef Kazimierz Kaczanowski, sędzia grodzki p-tu Grodzińskiego. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz do tego obligu podpisuię się Michał Wret. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od osob wysz wyrażonych kahału Grodzińskiego żydow do tego obligu podpisuię się Stanisław Jozafat Krupski, podczaszy starodubowski, lantwoyt Grodziński. Ktory to dobrowolny obligacyiny zapis, za przyznaniem przez wyż wyrażone osoby żydow starszych kahału Grodzińskiego, do xiąg mieskich Grodzińskich iest wpisany. Correctum. Wypis wydany. M. Szarkowski pisarz m. i. k. m. Grodna.

Изъ актовой книги Виленскаго градскаго суда, кн. № 6986, за 1727 г. стр. 739.

№ 218—1733 г. Апрель 25

Жалоба Виленскихъ евреевъ на Гавриила Скириата о причиненіи имъ разныхъ насилій.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego trzeciego, miesiąca Apryla dwudziestego piątego dnia,

Przed nami sędziami głównemi kapturowymi woiewodztwa Wilenskiego, po śmierci nayiaśniejszego króla imci Augusta wtórego, na seymiku ante konwokacyiny w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym trzydziestym trzecim zgodnie obranymi, żalowali y soleniter protestowali się niewierni żydzi starsi Hirsz Lewkowicz, Sy-

mon Gudowicz, Gierszon Kiwowicz, Dawid Boruchowicz y cały kahał miasta iego królewskiej mości Wilna, na imé pana Gabryela Bronisława Skiryata, mieniać oto, iż co obżałowany imé przepomniawszy praw pospolitych, de securitate et autoritate tempore interregni tot constitutionibus et legibus sricitissime opisanych, tak też postponendo dekretem trybunalskim ex seriis partium controversiis ferowanym, którym omnem securitatem całemu kahałowi y gminowi żydom miasta Wilna zdrowia y wolnego handlowania od dalszych impetycyi obżałowanego imci, trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego, na kadencyi Nowogrodzkiej, w roku terazniejszym tysiąc sedmsetnym trzydziestym trzecim, miesiąca Januarii dnia dziewiętnastego warował, ale y owszem postponendo dekretemi et ex cardine wywracaiąc prawo pospolite et calcando one, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym trzydziestym trzecim, tempore interregni, tak przed zaczęciem sądów kapturowych Wilenskich, zgromadziwszy niemalą gromadę ludzi, do gwałtu y wiolencyi przysposobionych, ważył się illicito ausu żydów kahału Wilenskiego po różnych gościncach, po ulicach y po własnych domach, kamienicach, sam przez się et per subordinatas personas, lapać y do swego prywatnego więzienia sadzać, zasadzki różne poczyniwszy, seigał, handlów prowadzić przez takową wiolencyą zatamował cursum, przez co damnifikacyi całemu kahałowi Wilenskiemu na trzydzieście tysięcy złotych polskich uczynił. O które naruszenie pokoju pospolitego y za złamanie praw, constitucionum żydzi kahału Wilenskiego, iako tempore interregni, do sądów kapturowych uciekły się, et summario processu dopraszali się z obżałowanym imcią rozprawy. Jakoż sąd kapturowy, sklaniaiąc się do świętey sprawiedliwości, proces o wiolencyą sub securitate et autoritate iudiciorum stały akceptował, a obżałowany imé, mimo takową decyzją mala malis assumendo, po takowym stałym processie, violando publicam securitatem et autoritatem iudicio-

rum, a kontynuując zawzięty umysł swój et effrenatam licentiam, żydówkę Iózefową Eliaszewiczową, obywatelką Wileńską, inviduali statu zostaiącą, tu w mieście iego królewskiej mości Wilnie, z mógł żydowskich powracaiącą, nie sobie niewinną, licentiose et violenti modo per subordinatas personas na postpozycyą dekretów ferowanych wziół y oną nescitur dokąd prowadził, gwałt, excess, wiolencyą pod sądem sądzącym się popełnił, iakoż sąd kapturowy tot constitutionibus tempore interregni sądzący się dobrze obwarowany, a żydzi kahału Wileńskiego z obżałowaniem imcią chcąc przed tym że sądem kapturowym Wileńskim vigore praw constitutionum iure experiri, ante omnia do personalney komparycyi samego obżałowanego imci, za excess pod sądami kapturowymi stały, do statucyi sług-czeladzi, do wiolencyi y gwałtu sub securitate iudiciorum stałego przysposobionych, a obżałowanemu imci nominatim wiadomych, do nagrodzenia trzydziestu tysięcy złotych przez zatamowanie handłów żydom kahału Wileńskiego, przez obżałowanego imci y szkody poniesionych, do pokarania paenami za wiolencyą sub auctoritate et securitate iudiciorum stałych, de lege ściągających się, do nagrodzenia damnorum litisque expensorum, y oto wszystko co czasu prawa ex scrutinio y przez controversyą deducetur, salva melioratione tey żaloby lub inney wyniesienia, a do tey łączenia, żalujące żydzi starsi kahału Wileńskiego dali te swoją solenną protestacyą do xiąg kapturowych Wileńskich zapisać, co jest przyięto y zapisano.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала № 87, за 1733 г., л. 768.

№ 219.—1748 г. Августа 20.

Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ мѣстечка Смиловичъ къ инфаміи и уплатѣ штрафа за притѣсненіе евреевъ капитульнаго мѣстечка Докшиць.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego trzeciego, miesiąca Augusta dwudziestego dnia.

Przed nami sędziami duchownymi y świeckimi na trybunał główny w. x. Lit. kola compositi iudicij z woiewodstw, ziem y powiatów w roku terazniejszym tysiąc siedmset czterdziestym trzecim obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sążeniu przypadła sprawa wielmożnego imć. xiędza Antoniego Iuszkiewicza,—kanonika prokuratora kapituły Żmudzkiej y całej przeswiętney kapituły Żmudzkiej z niewiernymi żydami Osterem,—rabinem Smiłowickim y wszystkimi żydami starszymi, szynkarzami, mieszkancami y całą synagogą Smiłowicką, za pozwem od aktorów po obżałowanych żydów Smiłowickich przed sąd nasz wyniesionym, mieniąc o to: iż co obżałowani żydzi synagogi Smiłowickiej, żadnego wstępu, praetextu, interesu do miasteczka żalujących delatorów Dokszyce nazywanego, w woiewodstwie Minskim sytuowanego, nie mając, lecz tylko po ziachaniu z arędy arędarzow, którzy antierius w miasteczku żalujących aktorów Dokszycach za kontraktami na arendzie byli, et intuitu postanowienia tych że kontraktów hucusque delatorom nie wypłacili, usurpativo titulo niejakowysci chazoki in damnum et praejudicium delatorow, contra vetitum praw w. x. Lit. excogitando, ex ratione onych różne pretensye tak do arendarza ad praesens w Dokszycach na arędzie będącego, jako też do zięcia onego nomine Leyby uraszczaią, et por consequens do żydowskiej swej juryzdykciji adcytowawszy, indebite kondemnuią. Deinde też kondemnaty, nullum valorem mające, niektórym obywatelom woiewodstwa Minskiego

wlowszy, za onemi tak arędarza przerzeczonego, ad praesens w Dokszycach będącego, jako też y zięcia jego aggrawować subordynują. Ad haec, nescitur quo jure, tylko z jedney malewolencyi, obżałowani żydzi Smiłowieccy na Dokszyckich żydów, nad innych miast żydów pogłowne, in praeaggravationem nie skomparowane imponendo, za exekucją żołnierzow wojskowych do wybierania przerzeczonego pogłownego zsyłają y aggrawować żydów Dokszyckich namienionego miasteczka delatorow informują. Denique obżałowani żydzi Smiłowieccy żydów Dokszańskich, przejeżdżających, sami przez się insolenti ausu, bez żadney racyi, łapają y onych więżą. Pro reliquo nieustannie odpowiedziami y pochwałkami infestując, varia praejudicia inferre odgrają się. Ratione superius praemissorum żałujące delatores o tak znaczną krzywdę swoją y żydów Dokszańskich obżałowanych żydów Smiłowieckich pozywają, do obwarowania omnimodam securitatem żydom Dokszyckim zdrowia, substancyi onych, oraz wolnych przejazdow ab ulterioribus żydów Smiłowieckich inpetitionibus, violentijs. et praejudicijs; similiter do obwarowania, ażeby obżałowani żydzi Smiłowieccy nad dawniejszy zwyczaj pogłownego na żydów Dokszyckich nie imponowali, et eo motivo do exequowania extorsyi, praeaggravacyi żołnierzow nie subordynowali, nie informowali sub paenis irremissibilibus; do skassowania niejakowychsci contra praescriptum praw w. x. Lit. wymyślonych chazakow; do nagrodzenia szkod strat, ex instinctu et in formatione obżałowanych żydów za wybrane pogłowne extorsive et praeaggravanter; do pokarania paenami winami, de lege sciągającymi się, ad refusionem expensow prawnych; y o to wszystko, co czasu prawa fussions deducetur, salva melioratione żałoby żałujące actores obżałowanym niewiernym żydom Smiłowieckim przed sąd nasz instituerunt negotium. Do której sprawy na terminie y dniu dzisiejszym wyż na dacie pisanym, za przywołaniem z nakazu naszego przez jenerała stron do prawa od ak-

torow patron ichmościów, plenariam do spraw mający potestatem, imć. pan Jan Hurtowicz—czesznik Oszmianski personaliter do rozprawy prawney stawiając, terminu tey sprawy przypadłego, pozwem obżałowanym niewiernym żydom Smiłowieckim oczewisto w ręce w mieście Smiłowiczach przez jenerała j. k. msci Mikołaja Ianczewskiego podanym, coram actis grodu woiewodstwa Minskiego zeznanym et per extractum ex iisdem actis dowoden actoribus wydanym legitime dowiodszy, nim ad principale negotium accessit, omnimodam securitatem zdrowia y wolnych ubique locorum przejazdow arędarzom Dokszyckim ab impetitione obżałowanych żydów Smiłowieckich y wszelkich grabieżow, oraz ażeby obżałowani żydzi, starsi synagogi Smiłowieckiey na tychże arędarzow Dokszyckich pogłownego nad dawne zwyczaie imponować nie ważyli się, warowania, w samey sprawie proceder nakazania instabat. W której sprawie my sąd trybunalski compositi judicij, omnimodam securitatem zdrowia y wolnych ubique locorum przejazdow arędarzom Dokszyckim, od impetycyi żydów Smiłowieckich y wszelkich grabieżow, oraz ażeby żydzi starsi synagogi Smiłowieckiey na tychże arędarzow Dokszyckich pogłownego nad dawne zwyczaie imponować nie ważyli się, obwarowawszy, w samey sprawie proceder nakazaliśmy. In procedendo iterum za przywołaniem z nakazu naszego przez jenerała stron do prawa, od aktorów tenże supra wyrażony patron personaliter do rozprawy prawney stawał, a obżałowani żydzi Smiłowieccy za potrzykrotnym z nakazu naszego jeneralskim przywoływaniem, jako sami przed nami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam, sądowi, y stronie adcytujańcey nieuczynili;—zatem toties rzeczony partis actoreae patron reassumowawszy żalobę w punktach pretensyi do obżałowanych niewiernych żydów Smiłowieckich regulowaney, na dowod princypalnego interessu produkował y czytał przed nami sądem protestacją nomine żałujących aktorow na obżałowanych niewiernych ży-

dów starszych synagogi Smiłowieckich o pretendowanie przeciwko prawom niejako-
weyści w dobrach Dokszyckich żałujących
aktorow chazoki, o imponowanie na żydów
Dokszyckich nad dawne zwyczaje pogłowne-
go y o subordynowanie żołnierzow do exequo-
wania, y o dalsze krzywdy, oppressye ad
acta grodu wojewodstwa Minskiego w roku
terazniejszym tysiąc siedmset czterdziestym
trzecim, miesiąca Marca, pierszego dnia za-
niesioną et ex iisdem actis per extractum
delatoribus wydaną. Po produkowaniu kto-
regoz wdania obżałowanych niewiernych
żydów Smiłowieckich w roku zawitym na
upad w rzeczy, zatym podług prawa
żałoby y requizycyi partis actoreae patrona
wyż produkowanego processu in omnibus
onego punctis utwierdzenia y przy mocy
inviolabiliter zachowania. Quo intuitu con-
tra praescriptum praw w. x. Litewskiego
in damnum et praejudicijum dobr aktorow
titulo niejako-weyści wymysloney chazo-
ki, także kondemnat żydowskich ex sola
malevolentia na żydów Dokszyckich in op-
pressionem przez obżałowanych żydów Smi-
łowieckich uformowanych, iako niesłusz-
nych, niesprawiedliwych per totum skas-
sowania annihilowania. Ad haec za impo-
zyceye pogłownego nad dawny zwyczaj cum
praeaggravatione na żydów Dokszyckich y
za subordynowanie żołnierzow do exekwo-
wania cum extorsione pogłownego, oraz za
stałe grabieżę y łapanie po drogach żydów
Dokszyckich; przy tym za szkody, nakłady,
na prawo errogowane, in universum dwóch
tysięcy pięciuset złotych polskich na obża-
łowanych niewiernych żydach starszych
Smiłowieckich, na wszelkich dobrach, le-
żących, ruchomych summach, towarach,
handlach, ubique locorum będących, obża-
łowanych tych że żydów Smiłowieckich
przysądzenia. A samych zaś obżałowanych
żydów starszych Smiłowieckich pro merito
causae w żalobie specificato na infamiją za-
łującym aktorom wskazania, ad publican-
dum tey infamij generała sądowego przyda-
nia, proklamować, publikować nakazania.
Y za tymże dekretem obżałowanych żydów

starszych Smiłowieckich łapać, scigać ubique
locorum parti actoreae pozwolenia. A dla
uczynienia za wskaz wyż wyrażoney sum-
my na wszelkich dobrach, leżących, rucho-
mych summach, towarach, handlach obża-
łowanych żydów Smiłowieckich skuteczney,
prawney y nieodwłoczney exekucyi do urzę-
dow ziemskich lub grodzkich Wilenskiego,
Trockiego, Nowogrodzkiego, Minskiego wo-
iewodstw, Oszmianskiego, Lidzkiego, Sło-
nimskiego, Wołkowyskiego powiatow, y in-
nych wszelkich tych wojewodstw y powia-
tow, pod ktoremi dobra, ruchome summy,
towary y same osoby tych że żydów Smi-
łowieckich być się okażą, a ktorego sobie
pars jure vincens ad eam executionem et
captivationem osob z urzędow użyć zechce,
z założeniem in contravenientes temu de-
kretowi naszemu dalszych pen prawnych
odesłania u nas, sądu, prosił y domawiał
się. Ad haec od imć pana Michała Lochow-
skiego,—rotmistrza y całej chorągwi try-
bunalskiej odezwawszy się patron imć pan
Iózef Łepkowski, interwencyi nomine akto-
row swoich do tego dekretu czynioney
przyięcia exposcebat. A tak my, sąd, try-
bunału głównego w. x. Litewskiego koła
compositi judicij w tey sprawie wielmoż-
nego imci xiędza Antoniego Iuszkiewicza,—
kanonika prokuratora kapituły Żmudzkiej
y całej przeswietney kapituły Żmudzkiej
z niewiernym żydem Osterem—rabinem
Smiłowieckim y wszytkimi żydami star-
szemi, szynkarzami, mieszkancami y całą
synagogą Smiłowiecką, bacząc to, iż obża-
łowani żydzi Smiłowieccy, będąc ratione
superius praemissorum przed nasz sąd adcy-
towani, za potrzykrotnym z nakazu nasze-
go jeneralskim przywoływaniem jako sami
przed nami do prawa nie stawali, tak y
żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam,
sądowi, y stronie adcytuiaćey nie uczynili;
przeto obżałowanych niewiernych żydów
Smiłowieckich, jako prawu nieposłusznych,
w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaie-
my, a zatym podług prawa żaloby pozewney
y rekvizycyi partis actoreae patrona, wyż
produkowany process in omnibus punctis

onego in toto utwierdzamy, y przy mocy inviolabiliter zachowuiemy. Qvo intuitu contra praescriptum praw w. x. Lit. in damnatum et praejudicium dobr aktorow titulo niejako wes wymyslone chazoki, tak kondemnaty żydowskie ex sola malevolentia in oppressione żydow Dokszyckich przez obżałowanych żydow Smiłowieckich uformowane, jako mieszuszne, niesprawiedliwe, per totum kassujemy, annihiluiemy. Ad hoc za impozycye cum praeaggravatione nad dawny zwyczaj pogłownego, na żydow Dokszyckich y za subordynowanie żołnierzow do exequowania cum extorsione pogłownego, oraz za stale grabieże y łapanie po drogach żydow Dokszyckich; przytym za szkody, nakłady na prawo errogowane, insimul z wpisnym y pamiętnym et una cum lucris do skarbu naszego exolutis—in universum dwa tysiące pięćset dziesięć złotych na obżałowanych niewiernych żydach starszych Smiłowieckich, na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych summach, towarach, handlach, ubiqve locorum będących, żałuiącym aktorom przysadzamy. Samych zaś obżałowanych żydow starszych Smiłowieckich pro merito actionis, w żalobie specificato na infamią żałuiącym delatorom wskazujemy, ad publicandum tey infamij jenerała sądowego przydaiemy; proklamować, publikować nakazuiemy. I za tymże dekretem obżałowanych żydow starszych Smiłowieckich łapać, scigać, ubiqve locorum parti actoreae pozwalamy. A iako dla uczynienia za wskaz wyż wyrażoney summy na wszelkich dobrach, leżących ruchomych summach, handlach towarach tychże żydow Smiłowieckich skuteczney, prawney y nieodwłoczney exekucyi, do urzędow ziemskich, lub grodzkich Wilenskiego, Trockiego, Nowogrodzkiego, Minskiego woiewodstw, Oszmianskiego, Lidzkiego, Słonimskiego, Wołkowyskiego powiatów, y innych wszelkich tych woiewodstw y powiatow, pod ktoremi dobra, leżące ruchome summy, handle, towary obżałowanych żydow Smiłowieckich być się okażą, y ktorego sobie pars jure vincens ad eam exe-

cutiōnem et captivationem z urzędow użyć zechce, założywszy in contravenientes temu dekretowi naszemu dalsze peny prawne, odsyłamy. Pro conclusione, interwencyą nomine imé pana Michała Łochowskiego—rotmistrza y całej chorągwi trybunalskiej, do tey sprawy czynioną, z należnością oney w ten nasz dekret przyjmuiemy. A gdy termin prawny ad publicandum tey infamij przypadł, tedy jenerał, sądow naszych pilnujący, Iózef Pawłowski, dosé czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernego żyda Oстера,—rabina Smiłowieckiego y wszytkich żydow starszych, szynkarzow, mieszkańcow y całą synagogę Smiłowiecką za infamissow obwołał, proklamował, y relacyą publikacyi swey a loco publicationis rediens judicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg trybunalu głownego w. x. Lit. compositi iudicij iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала за 1743 г., № 430, л. 733.

№ 220.—1744 г. Ноября 22.

Подтверждение королемъ Августомъ III, привилегій, дарованныхъ его предшественниками евреямъ мѣстечка Радина.

Sabbatho ante Dominicam Trinitatis die vigesima tertia mensis Maji, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo.

Coram actis nobilis officii consularis Vilmensis comparens personaliter infidelis Szewel Markowicz, iudeus Vilmensis, sanus mente et corpore existens, praesentes literas confirmationis privilegii, serenissimi Augusti tertii—Regis Poloniae et magni Ducis Litvaniae, in rem et partem infidelium iudeorum Radinsensium, in districtu Lidensi existentium, datas et servientes, parato scripto praeconceptas, cum intrafusius contentis, ad acta obtulit. Quarum literarum, praemisso modo oblatarum, de verbo ad verbum rescribendo contenta, tenor sequitur estque talis:—August trzeci z Bo-

zey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym confirmacyinym wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć będzie należało, iż produkowany był przed nami przywilej par-gaminowy, ręką nayiaśniejszego świętey pamięci króla jegomości antecessora naszego Jana trzeciego podpisany, z pieczęcią wielką w. x. Litt. wiszącą, cały, zdrowy, niwczym nienaruszony, ani żadney suspicii niepodlegający; suplikowano nam, oraz, przez panów rady urzędników, przy boku naszym rezydujących, abyśmy pomieniony przywilej mocą i powagą naszą królewską ztwierdzić i zmoćnić i approbować raczyli, którego słowo w słowo tenor sequitur talis: Jan trzeci z Bożey łaski król polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym, komu to wiedzieć należy. Przychylając się do ieneralnego świętey pamięci króla jegomości Władysława IV przywileiu, de data w Warszawie dnia XXXI miesiąca Decembra, roku MDCXL, wszystkim żydom, w wielkim xięstwie Litewskim mieszkającym, nadanego i od nayiaśniejszego króla jegomości Jana Kazimierza, antecessora naszego, osobliwym przywileiem pod datą w Krakowie na seymie koronacyi dnia XVII miesiąca Lutego roku MDCXLIX approbowanego, za suplikowaniem do nas jmieniem wszystkich żydów, w mieście naszym Radynie, w powiecie Lidzkim mieszkającym, a za przyczyną niektórych panów rad i urzędników naszych dwornych, łaskawieśmy się do tego skłonili, iż pomienionych żydów naszych Radyńskich wszystkich wobec i każdego zosobna, przy domach, kramach i kramnicach otworzystych, komorkach siemiernicznych i jatkach mieskich mięsnych, rzeźniczych, w przereczonym mieście będących, tak tych, których teraz zażywają, iako i tych, których nabywać przez kupną będą, tudzież przy Bożnicy i okopišku i przy używaniu łaźni na własną ich potrzebę, podług pomienionego jeneralnego przywileiu zachować deklarowaliśmy, jakoż niniejszym listem przywileiem naszym zachowuiemy, deklaruiąc,

że im wolno w domach swoich wszelakie napoie szynkować, kramy i kramki otworzyste mieć i w nich wszelkie towary większe i mniejsze droższe i podlejsze wykładać i onemi handlować, funtem ważyć, łokciem mierzyć i wszelakich sposobów do przystoynego pożywienia zażywać, szkołę i trzy domy, które zwyczajnie do szkoły należą, bez płacenia w nich wszelkich podatków i pełnienia żadney powinności tak mieyskiej, iako i dworney, i łaźnię na swoją własną potrzebę zażywać, w jatkach mięsnych wolno każdemu rzeźnikowi żydowskiemu przedawać zwyczajny od rzeźnictwa podatek, to iest, w każdy rok do dworu tamecznego za pleckowe po złotych sześć oddając, do robot iednak dwornych, albo zamkowych w rzemieśle swoim pociągani być niemają, ani inszych rzemieśników nymować, ale całe uwolnieni, mocą tego przywileiu naszego zostawać mają. Ze zaś smierci godzina, tak w święte dni, iako w powszedne przypadkowa jest każdemu żyjącemu stworzeniu, tedy tak w święto, iako i w powszedne dni, ciało umarłe, przy wielkim bezpieczeństwie, na okopiskach swoich chować wolno im będzie. A że podatki i składki różne za równo z mieszczany wypłacaia, tedy dwóm starszym żydom do pomiarkowania składek za równo s pospółstwem zasiadać pozwalamy, aby nad słusność ciężar podatkowy i na żydów nie był wkładany. Wolno im będzie przy tym place i grunty, domy i różne budynki, tak w rynku samym, iako ulicach i w przedmieściach kupować i onych używać w pomienionym mieście; ktemu pomienionych żydów Radyńskich waruiemy, aby czasu pogorzenia, czego Boże uchoway, de novo kramy, kramniczki otworzyste, komorki siemierniczne, Bożnice, mięsne jatki i łaźnie na placach swoich i mieyscach zwyczajnych, budować, erigować i iako swoey własności zażywać mogli, rzemieślników żydowskich circa erectią rzemiosł zachowuiemy, według ieneralnego przywileiu żydom obywatelom w. x. Litt. służącego; iuridice mieyskiej Radyńskiej podlegać i

przed nią usprawiedliwić się nie będą powinni, tylko przed urzędem dworu naszego tamecznego starosty i podstarościego, z wolną do sądów naszych zadwornych appellacyą, którą gdy do sądów naszych uczynią, od dekretu sobie uciążliwego, niewiecej od teyże appellacyi płacić mają, tylko przykładem żydów Wileńskich. W szabasy iednak i w insze dni świąt żydowskich do prawa pociągani i sądeni być niemają.— Z placów y dymów swoich na żadne tłoki chodzić, ani w podwody iezdzić; nawiązka każdemu żydowi taka, iaka iest w statucie w. x. Lit. opisana, ma być dawana, a gdy któremu z nich przysięga nakazana będzie w sprawach wielkich i poważnych, mają na rodale, to iest dziesięciorgu Bożego przykazania, a mniejszych—wziwszy się za kłamkę, według praw swoich wykonywać. Żyd który by miał sprawę z żydem, tedy starsi ich sądzić mają i karać, według zakonu swego. Do tego wygony mieyskie dla bydła na pastwisko wolne mieć będą i wiazd do lasu, iako i mieszczanom naszym Radyńskim pozwalamy wolny. Przy których wszystkich tych wolnościach i pożytkach, od świętey pamięci króla jegomości Władysława czwartego nadanych i pozwolonych, a od króla jegomości Jana Kazimierza, praecessora naszego i od nas samych tym przywilejem konfirmowanych i dla wyraźniejszey wiadomości cale ich przy takowym prawie i wolnościach, przy iakim żydzi Grodzieńscy i Brzescy zostają, zachowujemy i zatrzymujemy, i aby spokojnie, krom żadney od dwornego urzędu i od mieszczan tamecznych przeszkody zachowani byli mieć chcemy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie, na seymie wolnym szescimiedzielnym, dnia XXIV miesiąca Februaryi, roku Pańskiego MDCLXXIX panowania naszego w roku... Jan król; locus sigilli pensilis maioris M. D. Lit. Andrzej Kazimierz Ossowski—pisarz w. x. Lit. Bisk. Wilenski mp. Est in actis. My tedy król August trzeci do wniesioney

jmieniem Iózefowicza Dawida, Menchena Szłomowicza, Morducha Iózefa żydów starszych kahału Wileńskiego, supliki, łaskawie skłoniwszy, wyż inserowany konfirmacyiny przywilej we wszystkich onego punktach, paragrafach, kondycyach i artykułach mocą i powagą naszą królewską stwierdzamy, zmacniamy, approbujemy i przy zupełney mocy i walorze perpetuis temporibus mieć chcemy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie dnia XXII miesiąca Listopada, roku Pańskiego MDCCXLIV, panowania naszego XII roku. Apud quas literas confirmationis privilegii, praemisso modo oblatas, subscriptiones manuum circa sigillum M. D. Lit. sequuntur tales: Augustus Rex. Konfirmacya praw przywilejów żydom miasta naszego Radyńia w powiecie Lidzkim leżącego, służących. Woyciech Konstanty Iezerski—jego królewskiej mości sekretarz mp. A tergo tenor sequitur talis: cancellariatu illustrissimi et excellentissimi Joannis Friderici comitis in Kodeń,—Czarnobył, Kopyły et Dorohostaie Sapieha—supremi cancellariae M. D. Lit. Bresten. Propoiscen. Gorzdawien etc. capitanei. Est in actis. Quae praesentes Literas confirmationis privilegii praemisso modo oblatae, etc.

Изъ книги Виленскаго Городоваго Магистрата за 1750—1760 годъ, подъ № 5143—листъ 252.

№ 221.—1749 г. Марта 28.

Судебное разбирательство по дѣлу объ убійствѣ еврея Михеля Хаимовича и о ложномъ обвиненіи въ этомъ убійствѣ Виленскихъ евреевъ.

Feria secunda post Dominicam Conductus, die decima quarta mensis Aprilis, Anno Domini millesimo septingentesimo quadragésimo nono.—Coram actis nobilis officii Consularis Vilmensis Compares personaliter infideles Izaak Chaimo-

wicz, Elias Hirszowicz, Iankel Hirszowicz —seniores Sinagogae Vilmensis, praesentes literas decreti vice palatini Vilmensis inter iudaeos Vilmenses lati, parato scripto praeconceptas, cum intra fusius contentis, nomine suo et nomine totius sinagogae Vilmensis ad acta obtulerunt. Quarum literarum tenor est talis: Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego dziewiątego, miesiąca Marca dwudziestego czwartego dnia. Przedemno, Mikołajem Antonim Petroszewiczem—podwojewódzimi wojewodztwa Wileńskiego, od jasnie oświeconego xięcia jmczi Michała Radziwiły—wojewody Wileńskiego, Hetmana wielkiego w-o x-a Litt-o, installowanym, agitowała się sprawa Marka Chaimowicza—obywatela Mińskiego, intetowana oto: jż żałujący Marek, dowiedziawszy się z relacyi ludzkiej, że Chackiel Moyżeszowicz—szmuhlerz, na urządzie moim podwojewódzińskim, w nieprzytomności moiej przed jp. Tomaszem Kaweckim—namiestnikiem sądów moich podwojewódzińskich Wileńskich, niewiedzieć z iakowych okoliczności mówił y donaszał: że co w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym siódmym, miesiąca Augusta dwudziestego siódmego dnia, naydziony żyd Michel Chaimowicz—brat rodzony żałującego, zabity za Ostrą Bramą, w bok traktu Lidzkiego, jest zabity z instynktu y namowy Leyzera Gerszonowicza, przez żydów Berkę Moyżeszowicza, Iosela Eliasowicza y Arona Hercykowicza; o którey takowey niegodziwey akcyi słysząc żałujący, y chcąc dochodzić krwi brata swojego, dopraszał się mnie podwojewódziego, ażebym ja ex munere officii mei takowych, criminaliter obżalowanych pod detencyą garnizonu Wileńskiego indilate pobrać kazał, y o takowym zabiciu uczyniwszy inwestygacyą sądził; jakoż ia podwojewodzi, annuendo justis iego desideryi, postrzegaiąc świętey sprawiedliwości y praeveniendo w przyszły czas, ażeby takowe niekrzewiły się malewolencyi, bez żadney odwłoki kazałem, iak obżalowanych Leyzera Gerszonowicza, Arona Hercykowicza, Berkę Moyżeszowicza, y lo-

siela, tak też donoszącego Chackiela Moyżeszowicza, razem z onymiż iednego dnia pod detękcya pobrać y okować, a po inkarcerowaniu kazałem przedsię przyprzewodzić Chackiela Moyżeszowicza dla examinu y zweryfikowania iego wyznania. Który przedemną podwojewódzimi stanowszy in praesentia Marka żałującego, gdym go oto pytał, ieśli to iest sprawiedliwie iego wyznanie, które uczynił przed urzędem, odpowiedział: że to co kolwiek wyznał, uczynił niesprawiedliwie, ale z rankoru ku żydom inkarcerowanym, iż onego za składanki należące do krobki exekwował, grabił y bił Berko oskarżony z żołnierzami zamkowymi, a Leyzar Gierszonowicz, iako bractwa pisarz, onego z bractwa wymazał, przez instynkt swiadectwa Arona Hercykowicza y Iosiela dla przeciwności temuż bractwu popełnionych, to tedy że uczynił pomsty nad tymi oskarżonymi przedemną podwojewódzimi wyznał. Którego ia widząc y słysząc, iż od pierszego wyznania: (którego się lubo niezapierał, że wyznał) odstępował, wymawiając się, że to ze złości mówił y donaszał, kazałem w ścisleyszy wziąć sekwestr, y po razy kilka przy examinach cwiczyc, pod czas których examinów raz w raz twierdził, że to z rankoru dla wyż wyrażonych przyczyn uczynił y wyznawał. Praepostere kazałem do siebie przyprzewodzić wyż pomienionych żydów, criminaliter obżalowanych y oskarżonych dla examinu, których gdym ex rigore prawa y świętey sprawiedliwości examinał, po kilka razy do żadney penitus winy w takowym oskarżeniu nieznali się y owszem penam talionis na żałującego Markę Chaimowicza, a principaliter na Chackiela Moyżeszowicza zakładali, a przytym wywodząc się ex indebita vexa, produkowali przedemną podwojewódzimi oteż samą transakcyą za antecessora moiego, w-o jmc p-a Horaina—podkomorżego ad praesens, a na ten czas podwojewódziego wojewodztwa Wileńskiego, actum investigationis expeditum, z woli w-o jmc. p-a podkomorżego teraznieyszego przez i. pana Tomasza Kaweckiego,

na ten czas podstarościego Wileńskiego, sub data roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego siódmego, miesiąca Septembra wtórego dnia, dla inwestygacyi, przez kogo by ten żyd Michel Chaimowicz był z tego świata zgładzony, którego iest tenor taki: Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego siódmego, miesiąca 7 bra, 2 dnia, z woli w-o i. pana Jana Horama—podwoiewodziego w. w-o zabiegając podobnym swowoli ludzkiej malewolencyom, czynilem instygacyą tak między ludem chrześciańskim, iako też y żydowskim de fatis subitaneis y tyrańskim zabiciu żyda Michela Chaimowicza—obywatela Wileńskiego, naydzionego zabitego za miastem, podczas której po niemałych kwerelach inwestygacyi, nie więcej notum urzędowi adinveni, iak tylko to: ex testimoniis i. panów Ludwika Milewskiego—starosty Niwizanskiego, y i. pana Ludwika Litwanowicza, iż ip. Milewski, powracający z za Ostrey Bramy do swoiey stancyi, w kompanii z ip. Litwanowiczem, iuż około piątey godziny z południa, spodkał wyż namienionego żyda Michela, y łaiał onego, niemając satysfakcyi od niemałego czasu zaciągnionego długu, na resztę chciał go zbić, lecz na instancya i. p-a Litwanowicza y na iegoż samego demissya dawszy pokóy, pytał się, dokąd szedł, któremu żyd Michel odpowiedział: do Peteszy. A gdy ip. Milewski pytał się: czy ty piechotą idziesz? odpowiedział że mam podwodę za Ostrą Bramą y poszedł tam; o którym iuż na zaiutrz, to iest, dwudziestego ósmego Augusta usłyszał ip. Milewski, że zabity. Co wyznali sub fide, honore et constientia; o której porze y przez kogo to się stało niewiedzą, y urzędowi żadney niskąd więcej niebyło wiadomości, ktoby tam tirannicum popełnił scelus. Co iednak dla przyszłego czasu w protokuł zamkowy Wileński iest zapisano, z których y ten wypis ad exigentiam strony przy pieczęci urzędowej iest wydan. Pisan w Wilnie, roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego siódmego, miesiąca Septembra 12 dnia z podpisem ręki i. p-a Tomasza Kawec-

kiego. Po produkowaniu takowey inwestygacyi wypisu dopraszali się obżałowani żydzi wskazania paen na żyda Marka Chaimowicza, jako niesłusznego ad sinistras rationes delatora, według sonancyi prawa pospolitego, za niedowod w oskarżeniu opisanych; tudziesz na żyda Chackiela Moyżeszowicza—za niesłuszne wyznanie paen y kary domawiali się, gdyby podobne niedziały się przykłady z innych żydów, chcących się wyłomać z powinności y składek według religij żydowskiej, od żydów do wyboru należących. Zaczyn ja podwoiewodzi Wilenski, weyrzawszy w okolicności wszelkie takowey sprawy, dowodów y odwodów, niewidząc żadnego słusznego na obżałowanych żydów dokumentu, gdy by takowey excess przez onych miał być popelniony, a uważając też akt inwestygacyi y testimonia i. pp-w Ludwika Milewskiego—starosty Niwizanskiego y Ludwika Litwanowicza, z których się pokazuje, iż nie w mieście to się stało, ale za przedmieściem, przy trakcie Lidzkim, przerzeczonych żydów, iako bez żadnych dowodów przez rankor Chackela udanych y oskarżonych, z detencyi wyzwalam, y od pen kryminalnych liberos pronuncio. A że żyd Chackiel Moyżeszowicz—Szmuklerz, ważył się według swegoż wyznania z rankoru to na niewiernych żydów dla swoiey prywatney okolicznosci unieść y oskarżyć niesłusznie y przez takową pogłoskę Marka Chaimowicza—obywatela Minskiego, do prawa y do dochodzenia zabicia brata iego wprowadzać: (żeby takowych więcej niedziało się y niepraktykowało złości) kazawszy Chackela Moyżeszowicza, iako niesłusznego y praepostere odstępującego swiadcetwa oćwiczyć, pro ulteriori paena według religij żydowskiej subsecutura, do kahału Wileńskiego sądów, cum toto hac in causa effectu odsyłam, z warunkiem takowym, inquantumby ten że żyd Chackel Moyżeszowicz—szmuklerz, według wyroku moiego podwoiewodzińskiego poniosszy paeny od kahału Wileńskiego sądów, miał co onym przeciwnego czynić, pomsty szukając,

przy protekcyi iakowey, tedy nie tylko że mieć niepowinien będzie, iako notowany, nigdzie waloru, ale y owszem jak naywiększemi paenami ma być karany. Actum ut supra. Któren takowy dekret, z protokołu sądów podwojewódzińskich ad exigentiam strony iest wydan przy pieczęci urzędowey. Pisan w Wilnie roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego dziewiątego, mca Marca dwudziestego czwartego dnia. Apud quas literas decreti, praemisso modo oblatas, subsriptio manus circa sigillum est talis: Mikołay Antoni Petruszewicz—podwojewódzy woiewodztwa Wileńskiego mp. Quae praesentes literae decreti praemisso modo oblatas etc.

Изъ актовой книги Виленскаго Городоваго Магистрата, за 1746—1749 г., кн. № 5142, листъ 1812.

№ 222.—1750 г. Августа 8.

Полюбовная сдѣлка между караимами и Виленскимъ кагаломъ.

Sabbatho die octava, mensis Augusti anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo.

Coram actis nobilis officii consularis Vilmensis comparendo personaliter Abraham Labanasowicz—advocatus et generalis plenipotens totius sinagogae Karaimowensi magni ducatus Lituaniae, sanus mente et corpore existens, praesentes literas perpetuae combinationis et assecurationis, parato scripto praeconceptas, in personas infidelium Raphaelis Berkowicz, Iosephi Herszowicz, Benjamin Owzarowicz, Izraelis Iudowicz, Abrahami Berkowicz, Meier Markowicz, Leyba Moyzeszowicz, Gabrielis Tobiaszowicz, Marek Meierowicz, Iona Leybowicz, Nota Michelowicz, Muyse Hilelowicz, Iudae Letmanowicz—seniorum totius sinagogae Vilmensis servientes, cum introfusius contentis nomine suo et nomine totius sinagogae suae palam ac libere per expressum recognovit, quarum literarum, praemisso

modo reognitarum, de verbo ad verbum rescribendo contenta, tenor sequitur estque talis. Ia Abraham Łobanosowicz—wóyt i generalny plenipotent całej synagogi Karaimowskiej Litewskiej, czynię wiadomo i iawno wyznawam tym naszym dobrowolnym ugodliwym i nigdy nie poruszonym, oraz assekuracynym reversalnym zapisem, danym żydom kahałowi Wileńskiemu z przykahałkami tak się w sobie słowo w słowo maiącym. My Rafał Berkowicz, Iózef Hirszowicz, Benjamin Owzarowicz, Izrael Iudowicz, Abraham Markowicz, Meier Markowicz, Leyba Moyzeszowicz, Gabryel Tobiaszowicz, Marek Meierowicz, Ionasz Leybowicz, Nuta Michelowicz, Moyzesz Hilelowicz, Iuda Letmanowicz—starsi kahału Wileńskiego, iedna osoba za wszystkie, a wszystkie za iedną ręcząc, poczytaiąc, obowiązując się i pod wszystkie niżej wyrażone vadia, paragrafy, clauzuly libere, spontanee na siebie przyjęte, dosć onym czynić submittując się, czyniemy wiadomo i iawnie wyznawamy tym naszym ugodliwym i nigdy nie poruszonym, oraz assekuracynym, komu by o tym terazniejszego i w przyszly czas będącego wieku ludziom wiedzieć należało danym, Abrahamowi Lobanosewiczowi—wóytowi i generalnemu plenipotentowi synagogi Karaimskiej W. X. Lit. na to: iż co my wyż wyrażeni żydzi kahału Wileńskiego, widząc siebie zkonwinkowanych prawem przez iasnie wielmożnego iego me pana Pocięja—woiewody Trockiego, protektora teyże synagogi Karaimowskiej Trockiej, w Trybunale skarbowym W. X. Lit., za depaktacyą pogłównego, tych że Karaimów, od synagogi żydowskiej W. X. Lit. przez konstytucyą aukcyonowaną przez kahał Brzeski, Grodzieński, Piński, Słucki, o co iuż Karaimowie magnomotu wiedli procederi dekreta koutumacyne idque: ieden w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym szóstym, miesiąca Marca dwudziestego szóstego dnia otrzymany, za którym exekucye prawne do kahału Grodzieńskiego urzędownie sprowadzali, drugi w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym ósmym,

miesiąca Marca piętnastego dnia, iterum dekret na całą synagogę i na nasz kahał Wileński, zwzdaniem na infamią, z wolnym arestowaniem summ, towarów, tam intra, quam extra regnum, a specialiter w Królewcu i za onym do miasta iego królewskiej mosci Wilna podług prawa przed urząd za wskaz summy, w dekrecie exprimowanym i za pretensją do całej synagogi ściągającą się exekucją udziałali i daley chcieli prawem konwinkować. Co my żydzi kahału Wileńskiego, dopuszczając Karaimów do dalszego procederu za pretenzją onych takowym pogodziliśmy się sposobem: że my żydzi kahału Wileńskiego z przykahalkami, od nas legalującemi się od roku tysiąc siedmset piędziesiątego pogłównie na Karaimów przez żydowską synagogę, wyż wyrażoną podwyszoną sto piędziesiąt złotych polskich, za którą aukcją pogłównego sine scitu onych Karaimowie wiedli proceder z nami, tedy my starsi kahału Wileńskiego, nie wchodząc w dalszy proceder i nie pociągając do dalszych expensów prawnych, pogłównie proporcionem przyiwszy na siebie, do skarbu płacenia rzeczy pospolitey złotych polskich pięć co rok do zgromadzenia synagog Litewskich, rezyduum zaś do sinagogi wielkiego xięstwa Litewskiego żydowskiej, to iest: Brześcia, Grodna, Pińska, Słucka i innych kahałów i przykahalków, pretenzją karaimowską i za oną proceder z niemalimi wskazami odsyłamy i opisując się, quam strictissime, że od daty terazniejszey nie iusz Karaimowie, lecz my żydzi kahału Wileńskiego co rok mamy płacić po złotych polskich pięć, aż do całego zgromadzenia całej synagogi Litewskiej. A za expens, na prawołożony i na dekreta otrzymane, quo ad punctum, do nas starszych kahału Wileńskiego, za summę od nas wziętą i odliczoną, pogodziliśmy się i niemając iuz mieć Karaimowie żadney najmniejszey do kahału Wileńskiego z przykahalkami, vigore praetensyi w dekretach na nas otrzymanych, warując to dla Karaimów, iż wolno synagogę W. X. Lit. konwinkować i pro-

ceder ad effectum pszyprować, lub pogodzić się, w czym my sami a po nas successorowie nasi przeszkody czynić niemamy. Wolni tedy i mocni będą, vigore swoich dekretów Karaimowie, iako chcąc onemi dysponować, excepta kahału naszego Wileńskiego, część mają obie strony dotrzymać, pod zaręką tysiąca złotych polskich i pod punktem trzech lukrów, poddaić pod ewikcyą obudwych stron dobra nasze wszelkie, leżące, ruchome summy, domy, kramy, towary, przymiuc forum ubiquinarium W. X. Lit. a pod czas interregnum w sądach kapturowych, zagranicznych królewskich i gdzie tylko przez atcytacią nas zapozwą, mamy stanąć, a stanąwszy obie strony, nie excuzując się żadnemi obronami słusznymi, prawnymi, pogotowiu niesłusznymi, bez żadnych dyllacyi, godzin, obmów i munimentów, rozprawić się powinni będziemy i successorow naszych obowiązujemy, pod wyż opisaną zaręką. I na tośmy dali ten nasz dobrowolny, ugodliwy, nigdy niwczym nieporuszany zapis, z podpisami rąk naszych własnych i ichmsciów panów pieczętarzów, ustnie i oczewisto od nas uproszonych. Pisan w Wilnie roku tysiąc siedmsetnego piędziesiątego, miesiąca Augusta ósmego dnia. Apud quas literas perpetuae combinationis et assecurationis, praemisso modo recognitas, subscriptiones manuum ipsorum recognoscentium sunt haebraico idiomatae expressae, generosarum vero dominorum sigillatorum sunt tales: Ustnie i oczewisto proszony pieczętarz od pana Abrahama Łobanowicza—wójtę i plenipotentę generalnego całej synagogi Karaimowskiej Litewskiej, do tego ugodliwego, alias i assekuracyjnego zapisu, na rzecz w nim obszerniey intus wyrażoną, za motą i wiadomością iasnie wielmożnego iegoomości pana Pocięja—woiewody Trockiego, stałego, danego żydom Rafałowi Berkowiczowi, Iózefowi Herszowiczowi, Beniaminowi Owszaramiczowi, Izraelowi Iudowiczowi, Abrahamowi Markowiczowi, Meierowi Markowiczowi, Leybie Moyzeszowiczowi, Gabryelowi Tobijaszewiczowi, Mar-

ce Meierowiczowi, Ionaszowi Leybowiczowi, Nucie Michelowiczowi, Moyżeszowi Hilelowiczowi, Iudzie Letmanowiczowi—starszym kahału Wileńskiego i całej synagodie Wileńskiej, podług prawa podpisuję się: Thomasz Benedykt Kawecki—podstarości Wileński manu propria. Ustnie i oczewisto proszony pieczętarz od osoby wyż wyrażoney do tego ugodliwego oraz assekuracyjnego zapisu podług prawa podpisuję się Sylwester Ger. Kerkor mp. Ustnie i oczewisto proszony pieczętarz od osoby wyż wyrażoney do tego dobrowolnego assekuracyjnego zapisu podług prawa podpisuję się Ian z Gehera Traszkowski mp. quae praesentes literae perpetuae combinationis et assecurationis praemisso modo recognitae etc.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 5143, за 1750—1760 годъ, стр. 335.

№ 223.—1750 г. Августа 10.

Подтверждение королемъ Августомъ III, комиссарскаго опредѣленія по дѣлу между Виленскимъ магистратомъ и евреями.

Feria quarta post festum sancti Bartholomaei Apostoli die vigesima quinta mensis Augusti anno Domini Millesimo septingentesimo quinquagesimo sexto.

Coram actis nobilis officii consularis civitatis sacrae regiae maiestatis metr. Wilnensis, comparendo personaliter famatus dominus Ioannes Ludovicus Noier—negociator et civis Vilmensis, praesentes literas confirmationis decreti commissarialis inter civitatem metropolitanam Wilmensem et synagogam iudaeorum Vilmensium lati per extractum ex metricis M. D. Lit. extraditi, ad acta obtulit, quarum literarum, praemisso modo ad acta oblatarum, de verbo ad verbum rescribendo contenta, tenor sequitur estque talis: August trzeci z Bożey łaski król polski etc. Oznajmujemy tym

listem ekstraktem naszym, komu to wiedzieć należy, iż w xiegach metryki kancelaryi naszej Wileńskiej wielkiego xięstwa Litewskiego znajduje się confirmacya postanowienia kommisarskiego między magistratem y pospółstwem miasta Wileńskiego, a żydami tegoż miasta, za nayaśnieszego praedecessora naszego króla imci polskiego y wielkiego xiążenia Litewskiego Władysława czwartego, w roku tysięcznym sześćsetnym trzydziestym szóstym dnia trzeciego miesiąca Września, uczyniona confirmacya, y supplikowano nam iest przez panów rad y urzędników naszych, przy boku naszym zostaiących, abyśmy tę confirmacyą z tychże xiąg metryki kancelaryi naszej wielkiego xięstwa Litewskiego per extractum authentice wydać pozwolili, który słowo do słowa wypisując, tak się w sobie ma:—Władysław czwarty, z Bożey łaski król polski wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski etc.—Oznajmujemy tym listem naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komuby o tym wiedzieć należało, iż gdy kommisarze niżej w tym liście wyrażeni, za wydaniem od nas listu naszego kommisarskiego między magistratem y pospółstwem miasta Wileńskiego z jedną, a między żydami tegoż miasta z drugą stroną, tak o tumulty y szkody, które się żydom roku tysięcznego sześćset trzydziestego czwartego stały, jako też i o insze różnice między niemi zachodzące, zesłani do miasta naszego stołecznego Wilna, zjachawszy, y iurysdykcyą kommisarską ufundowawszy, nie życząc obudwu stronom trudności prawnych, takie postanowienie y uznanie uczynili, y do nas abyśmy władzą naszą decydowawszy, powagą naszą potwierdzili odesłali, które postanowienie słowo w słowo tak się w sobie ma: My Abraham Woyna—z łaski Bożey Biskup Wileński, Krzysztof Radziwił xiąże na Birżach y Dubinkach, wojewoda Wileński, hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego; ekonom Mohilewski, Mikołay z Ciechanowca Kiszka—wojewoda Mścislawski, Wołkowyski etc. starosta, Albrycht Stanisław Radzi-

wił—xiąże na Olyce y Nieswiżu, kanclerż wielkiego xięstwa Litewskiego, Piński, Gniewski, Tucholski, Boyszagolski etc. starosta, Stefan Pac—podkanclerzy wielkiego xięstwa Litewskiego, Brzeski, Iwenski, Bersztański dzierżawca. Wszem w obec y każdemu z osobna, komu by o tem wiedzieć należało, oznaymujemy, iż będąc od iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, za komisarzy zesłani na inkiwizycyą y kognicyą sprawy, między magistratem y pospółstwem miasta Wileńskiego z iedney, a zdrugiey strony między żydami tutecznymi Wileńskimi o tumulty y szkody żydom, roku tysiąc sześćset trzydziestego czwartego stałe zachodzącey, gdyśmy iuryzdykcyą swą kommissarską, w zamku Wileńskim ufundowali y wołą iego królewskiey mości w tey mierze exekwować chcieli, nie życząc iednak obiema stronom trudności prawnych, takieśmy między magistratem y pospółstwem Wileńskim, a żydami Wileńskimi uznali: naprzod dla wcześniejszego y przestrzeńszego mieszkania w domach y kamienicach żydom, przez dekret iego królewskiey mości w roku tysiąc sześćset trzydziestym trzecim mca Lipca dwudziestego szóstego dnia ferowany, naznaczonych y ograniczonych, wolno będzie żydom tyły kamienic z Niemieckiey ulicy im przyległych, to iest tyły kamienice imć pana Kazimierza Paca, tyły kamienice Stefana Miłacza, tyły kamienice Arentowskiey, tyły kamienice Tobiasza Łożewnika, także tyły kamienice Obugrolowskiey po rurę, według osobliwego postanowienia Jana Moczulskiego z żydami, a kamienicę panów Brzostowskich wszystką, (tak iednak. aby w niey wrot na ulicę Niemiecką niemieli) skupować, abo zamianą y innym iako naylepszym sposobem nabywszy, na nich się murować y budować, wrota tak od Niemieckiey iako y od Szklanney ulicy dla zawarcia się y zamknięcia w iednym trakcie, żydom wymurować y mieć wolno, które zamykać y otwierać według potrzeby swey będą mogli. Strony szynków, które im w tymże dekrete iego królewskiey mości, miód, piwo

beczką, gorzałkę zaś kufą, barylą, garcem y pułgarcem dla chrześcian szynkować y przedawać są pozwolone, tedy zachowawszy wcale w tym punkcie dekret jego królewskiey mości, to się przydaje, że wolno będzie żydom we dwudziestu domach, gdzie sobie nayzręczniey upatrzą, które na ten czas w possessyi swey mają, szynki wszelkiego napoju miarą wielką y małą szynkować. To iednak waruiąc, aby chrześcianom w domach y kamienicach pić nie pozwalali, ale z domów tylko szynkowali, y potrzebującym te napoje na ulicę przedawali, względem którey wolności, tak nabywania mieszkania, iako odprawowania szynków y inszych powinności, w reskrypcie króla imci mianowanych, żydzi już nie takowy płać dawać mają, iaki w reskrypcie pomienionym króla imci iest wyrażony, to iest podczas pokoju po złotych trzysta, a podczas wojny na złotych pięćset, ale lubo podczas pokoju, lubo czasu wojny po złotych sześciuset na ratusz annuatim płacić powinni będą. A gdzieby się który nałazł z żydów, żeby mimo te dwadzieścia domów, teraz przez nas pozwolonych, mnieyszą miarą jako, garcem, półgarcuwką, abo kwartą, a nie ogułem, podług reskryptu jego królewskiey mości, szynkował, tedy każdy żyd w tem przekonany będąc, ma winie sto złotych podlegać, którą żydowie starsi magistratowi, toćies, quoties to by się pokazało, zapłacić powinien będzie, a sobie na tym żydzie winnym zyskować, processa prawne, protestacye, relacye woznych wszystkie, które zostały, stałych w mieście Wileńskim, wyż mianowanego tumultu zaszele y u których kolwiek xiąg są poczynione, także listy zaręczne, od żydów na magistrat y pospółstwo, iako też od magistratu y pospółstwa na żydów wyniesione, nullitati subiacere mają y one ex nunc et de facto zobudwu stron annihilujemy y umarzamy; iednak magistrat tego wszelakim sposobem, co kolwiek ad securitatem publicam należy, postrzegać będzie, iakoby żadne niebezpieczeństwo y rozruchy żydom miasta Wileń-

skiego nie działały się, a gdzieby się im jakie bezprawie, albo szkoda z przyczyny y niezabieżenia magistratu takowym tumultem stała, tedy za dowodem słusznym sub paenam arbitrio regiae maiestatis irrogandam podpadać, szkody y nakłady, któreby kolwiek żydzi ponieśli, nagradzać ma y powinien będzie. Iakoż my bacząc, iż te wiolency y tumulty z ludzi swawolnych wszczynają się, a potem jako magistratowi tak pospółstwu y wszystkim obywatelom Wilenskim szkodzące są, którym zabiegając securitatem publicam wszystkiemu miastu Wilenskiemu obmyślić, y onę jako naywarownieyszą postanowiwszy iego kr. mości pana naszego miłościwego, aby to powagą swą pańską, przed wyjazdem z Wilna, approbować raczył, prosić będziemy, ażeby tumulty y bunty ludzi, na swowolą wyuzdanych, za konniwencyą y mniej surową animadwersyą, góry większey nie brali, mają y powinni będą urząd grodzki w swey, magistrat Wileński w swey, także Biskupi w swey iurydykcyi, pilną o winnych przeszłego tumultu uczynić inkwizycyą, a znalezionych, bez folgi, według prawa sądzić y karać, y co kolwiek rzeczy żydowskich odyskać się będzie mogło, to im fideliter oddać. W inszych nakoniec punktach y artykułach, w dekrecie iego królewskiej mości pomienionych y wyrażonych, nic nie wyjmując, ale we wszystkim przy zupełney mocy y władzy zostawując, według których obiedwie stronie zachować się y sprawować powinni będą. Które to uznanie, przez nas uczynione, dla większey wagi rękoma naszymi podpisawszy y pieczęci przycisnąć kazawszy, na confirmacyą do iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, odsyłamy. Działo się w Wilnie, dnia dwudziestego, miesiąca Czerwca, roku Pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego szóstego. U tego listu kommissarskiego pieczęci przycisnionych pięć. A podpis rąk w te słowa: Abrahamus Woyna—Episcopus Wilnensis, salvis iuribus et immunitatibus ecclesiae. Chrzystoph Radziwił—woiewoda Wilenski, hetman wielkie-

go xięstwa Litewskiego ekonom Mohilewski. Mikołay z Ciechanowca Kiszka—woiewoda Mściśławski, Wołkowyski starosta; Albrycht Stanisław Radziwił—kanclerz wielkiego xięstwa Litewskiego; Stefan Pac—podkanclerzy wielkiego xięstwa Litewskiego. A tak my Władysław czwarty król uznanie y postanowienie, przez pomienionych kommissarzów naszych, iako względem tumultów stałych, tak y inszych różnic między magistratem y pospółstwem miasta Wileńskiego, a żydami tegoż miasta zachodzących uczynione, we wszystkich paragraphach, punktach, y klauzulach powagą naszą królewską stwierdzamy, zmacniamy y przy zupełney mocy y władzy tego postanowienia obiedwie strony zostawujemy, podług którego wyż mianowanych kommissarzów naszych postanowienia żydów Wilenskich spokojnie y nienaruszenie wiecznymi czasy we wszystkim zachowujemy. A co się tćnie insolencyi y tumultów, które się naywięcey z ludzi swawolnych wszczynają, tedy cokolwiek de securitate publica wszystkiego miasta Wilenskiego pomienieni kommissarze napotym obmyślą y jako naywarowniey postanowią, wszystko pro rato et firmo mieć chcemy y przyiąć obiecujemy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy pieczęć Wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Wilnie, dnia trzeciego miesiąca Wrzesnia, roku Pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego szóstego, panowania królewstw naszych polskiego IV, a szwedzkiego V roku, Vladislaus rex. Maryau Tryzna—referendarz pisarz w. x. Lit., My tedy król do pomienioney supliki łaskawie się skłoniwszy, z wyż wyrażoną confirmacyą przywilejów miastu Wileńskiemu, z xiąg przerwanych metryki kancelaryi naszej wielkiej w. x. Lit. ekstraktem stronie potrzebującej wydać, y dla większey wagi pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w kancelaryi naszej w. x. Lit. dnia dziesiątego mca Augusta, roku pańskiego tysiąc siedmset piędziesiątego, panowania naszego siedm-nastego roku. Apud quas literas confirma-

tionis decreti commissarialis, praemisso modo ad acta oblatas, subscriptiones manuum circa sigillum minus M. D. Lit. sequuntur suntque tales: Michał xiąże Czartoryski—podkanclerzy w. x. Lit. za sprawą j-o x-cia jmci Michała na Klewaniu y Żukowie Czartoryskiego—podkanclerzego w. x. Lit. Homelskiego, Iurborskiego, Uświackiego, Poduswiackiego etc. starosty; Iósef Miklaszewicz—metrykant wielkiego xięstwa Litewskiego. Quae praesentes literae decreti confirmationis commissarialis, praemisso modo ad acta oblatae, sunt actis nobilis officii consularis civitalis S. R. M. metropolitanae Vilnensis insertae.

Изъ книги Виленскаго Городов. Магистрата № 5147, за 1756 годъ, стр. 814.

№ 224.—1750 г. Октября 10.

Протестъ Виленскаго Магистрата противъ Виленскихъ евреевъ, незаконно присвоившихъ себѣ каменный домъ по Нѣмецкой улицѣ.

Sabbatho die decima mensis Octobris, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo.

Coram actis nobilis officii consularis civilis sacrae regiae maiestatis, metr. Vilnen. comparentes personaliter m. dd-ni Lucas Hałuzo—consularis et Bohdan Paszkiewicz skabinus a magistratu, F. vero dmnus, Ellias Hrehorowicz, a communitate et Franciscus Bartoszewicz, a plebe, dispensatores proventuum publicorum civitatis Vilnensis annui, sollemnissime protestati sunt contra infidelem Judel Łazarowicz—rabinum et totam sinagogam iudeorum Vilnensium idque oto: iż obżałowani niewierni żydzi Wileńscy na dniu siódmym mensis et anni currentium, kamienicę pod juryzdyką jego król. mości Magdeburiensi Wilnensi w pewnym swoim ograniczeniu, na Niemieckiej ulicy, na przeciwko kościoła Augustianae confessionis leżącą, zdawna pustującą, w któ-

rey przed pożarem przeszłym wrota i okna ostrokołem zaparkanione były, quondam nazywającą się, niesłusznie i nienależycie, po wygorzeniu takowego ostrokołu, pod czas konflagraty publiczney przeszley, do attinencyi szkolney dworu swego, zamurowawszy nocną porą wrota i okna cegłą, przywłaszczyli i do iedney cyrcumferencyi przyłączyli. W czym zabiegając omnimodae indemnitati miasta jego król. mości Wilna ten proces salva onego melioratione uczynili.

Изъ книги Вилен. Город. Магистрата № 5143, за 1750—1760 годъ, стр. 439.

№ 225.—1757 г. Января 18.

Условіе заключенное между Виленскимъ войтомъ Минкевичемъ и виленскими евреями, касательно провоза еврейскихъ покойниковъ черезъ мость на р. Вилин.

Sabbatho ante Dominicam tertiam Epiphaniae die vigesima mensis Januarii, Anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo nono.

Coram actis nobilis officii consularis Vilnensis comparendo personaliter infidelis Judel Łazarowicz—notarius iudaeorum sinagogae Vilnensis, praesentes literas perpetuae combinationis, parato scripto praeconcaeptas, in rem et partem sinagogae suae servientes, cum introfusius contentis ad acta obtulit. Quarum literarum praemisso modo oblatarum, de verbo ad verbum rescribendo contenta, tenor sequitur estque talis: Ja Onufry Minkiewicz—sekretarz jego królewskiej mości, wóyt miasta stołecznego Wilna, czynię wiadomo tym moim dobrowolnym wieczysto ugodliwym listem żydom starszym bractwa kospiszczaka Wilenskiego danym na to: iż mając zupełną plenipotencją y dyspozycją od iaśnie wielmożnego jmci pana Sołohuba—woiewody Witebskiego, dobrodzieja nad mostem na rzece Wiliłi będącym, z wolnym kont-

raktów czynieniem y wszelkich ztąd procentów należących wybieraniem, pozwolęm przez terazniejsze ugodliwe postanowienie na fundamencie nayaśnieyszego Jana III, króla polskiego, pod datą roku pańskiego MDCLXXX panowania X roku, którym aprobuje przywileje antecessorów, krolów ichmościów, iako to: nayaśnieyszego Władysława, Kazimierza, Michała, tymże starszym nadane, z wolnym ciał przez most prowadzeniem zmarłych, do kopiszcza onych, bez wszelkich podatków, takoz na fundamencie skryptu imci xiedza Symona Kazimierza Rodziewiczza—proboszcza kościoła y szpitala świętey Trócy Wilenskiego, jako to pod ten czas mostu dyspozycją mającego, w którym wyraża, że przywileje przed nim nayaśnieyszych krolów ichmościów Polskich były prezentowane. Ja tedy w to wszystko weyrzawszy, uczynilem postanowienie z starszemi bractwa kopiszcza na wieczne czasy, iż od każdego zmarłego prowadzącego za most od wozu, y ośmiu do tego ludzi, mają y powinni do skarbu płacić po tynfu iednym, bez dalszego odemnie wymagania, bez żadney exkuzy y wymowy, tak latem, iako y zimą. Które to takowe postanowienie, nienarusznie czyniąc, przy pieczęci ręką własną podpisuję się. Dat w Wilnie roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego piędziesiąt siódmego, miesiąca Januarii osimnastego dnia. Apud quas literas perpetuae combinationis, praemisso modo ad acta oblatas. subseriptio manus circa sigillum tenor sequitur talis: Onufry Minkiewicz — sekretarz jego królewskiej mości, wójt Wilenski mpp. A tergo autem approbatio dictae combinationis illustrissimi domini Sollohub—palatini Witebscensis circa sigillum est tenoris sequentis. Ten list wieczysto ugodliwy in omnibus punctis et clausulis approbuia. Die sexta Julii 1758 w Wilnie. Józef Sollohub—woiewoda Witebski mpp. Quae praesentes literae perpetuae combinationis praemisso modo ad acta oblatae etc.

Изъ книги Вилен. Город. Магистрата № 5150. за 1759 годъ, стр. 31.

№ 226.—1761 г. Февраля 25.

Жалоба евреевъ г. Липска на мѣстнаго войта за разныя насилія, причиняемыя евреямъ.

Roku tysiąc siedmseth sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Februaryi dwudziestego piątego dnia.

Na rokach sądowych ziemskich Grodzienskich in solito iudiciorum loco roku miesiąca y dnia wyż na dacie pisanego w Grodnie sądzących się, przed nami Eustachim Michałem Benedyktem Alexandrowiczem sędzią, Marcinem Ianem Nepomucenem Olizarowiczem podsędkiem, Tomaszem Littaworem Chreptowiczem miecznikiem y pro tunc pisarzem, urzędnikami ziemskimi powiatu Grodzienskiego stawiając, personaliter u sądu patron imć pan Kazimierz Wulmer, podczaszy Smolenski, opowiadał, prezentował y do akt podał suplikę żydow przykahalku Lipskiego, wespoł z dekretem iasnie wielmożnego pana Podskarbiego w-o Koronnego tymże żydom służącym. prosząc ażeby ze wszytką inserowaną rzeczą był do xiąg przyjęty y wpisany, który my urząd wpisać rozkazawszy, tenor sequitur estque talis: Jasnie wielmożny miłościwy, panie podskarbi koronny, panie a panie nasz miłościwy. My ubodzy żydzi miasta i. k. mści Lipska, z ekonomii Grodzienskiej, upadamy z płacziwą supliką naszą, zebrząc miłosierdzia imć pana Jozefa Baranowicza woyta Lipskiego o to: że imć sam trzyma arędy, y czopowę oboie y cła, które nigdy niebywały w Lipsku; tenże imć sądzi nas pospołu z mieszczanami, nie według prawa y przywileiu nam danego od Królów panow naszych miłościwych. Tenże imć szabat nam łamie, do kunicy nas stawia we dworze swoim; żydka złapawszy na ulicy, bez żadnego sądu kazał zaprowadzić do swego dworu, którego trzymał przez dni trzy y słonine ieść kazał. Tenże imć żydowke podczas mrozow w turmie trzymał przez

dni kilka y nas proszących za tymi więziami powrzucić kazał y trzymał przez noc między swiniami; kabak sobie zrobił, swoją tylko gorzałkę do szynkowania dając, wymyślając sobie nie należyte podatki, których w żadnym miasteczku ekonomicznym niemasz. Przy prawie naszym abyśmy więcej niepodlegali pod sąd imć pana woyna y namiesnika tamecznego tylko do dworu Nowodworskiego iako z dawnych czasow y przywileiu naszego do tegoż klucza należemy, o to upraszamy niewinney aby do nas niebyła żadna exekucya przez urząd mieyski, ale w dyspozycyi dwornej, oto żeśmy suplikowali do wielmożnego imć pana ekonoma który listownie imć pana woyna y namiesnika upominał, a imć nie nieskasował y co raz większe krzywdy czynił, o który rozsądek w. mć pana naszego miłościwego upraszamy, a my obiecuiemy Pana Boga prosić tak za dobre zdrowie, iako za szczęśliwe panowanie w. pana naszego miłościwego. Nayniżsi podnożkowie wielmożnego pana naszego miłościwego żydzi Lipscy.

Mosci panie administratorze Grodziński, moy mści panie y bracie. Na suplikę od żydow Lipskich poddanych i. k. mści pana naszego miłościwego zwoli iego pańskiej tak deklaruie: ponieważ produxerunt tameczni żydzi przywilej przeciwko któremu directe pan woyn y namiesnik tameczny Lipski z żydami sobie postępuje, do sądu swego pociągając, iako o tym ma w sobie punctualim podana suplika, ponieważ tedy nigdzie indziej nie należą tylko do sądu namiestnika Nowodworskiego, zaczym zaleca w. m. panu abysь wm. pan seriam uczynił inquisitionem ieżeli podług tych punktow agrawantur żydzi, tedy tę inkwizycyę in ocluso rothulo do sądow skarbowych wm. pan przyszli, abysię tu takowe grawamina y postempki prawu przeciwne rozsądzić; ad interim każ wm. pan aby ich do sądow swych więcej niepociągał, a że tameczni żydzi podług inwentarza y ustawy ichm. panow kommissarzow i. k. mści zwykli pędzić gorzałkę

y od kaźdey beczki zatoru podatek płacić tak do skarbu i. k. m. iako y czopowe z szelężnym tedy arędarz miasteczka Lipska aby im tey pędzenia gorzałki za zapłacenie należytości niebronil, y absolute ich wmpan nieday sądzić, tę im deklaracyą za szczyt oddawszy. Jestem przy tym wm. pana życzliwym bratem y powolnym sługą. Z Warszawy trzydziestego pierwszego maja tysiąc sześćset dziewiędziesiątego pierwszego roku. U tey deklaracyi przy pieczęci wyciśnionej podpis ręki temi słowy: Athanazy Miączynski podskarbi nadworny koronny pisarz i. k. m. Który takowy dokument za podaniem onego do akt przez wyż wyrażonego patrona iest do xiąg ziemskich Grodzińskich spraw wieczystych przyięty y wpisany.

Изъ актовой книги Гродненскаго земскаго суда, за 1759—1761 г. № 6857 стр. 904.

№ 227.—1788 г. Іюня 30.

Привилегія короля Сигизмунда Августа, снимающая съ евреевъ подозрѣніе въ убійствѣ христіанскихъ дѣтей.

Roku tysiąc siedmset szesdziesiąt szósteo, miesiąca Junii trzydziestego dnia. Na rokach ziemskich woiewodztwa Wilenskiego w roku terazniejszym tysiąc siedmset szesdziesiąt szóstym po S. Trójcy do sądenia przypadłych, porządkiem prawa pospolitego w mieście Jkmei Wilnie in solito iuditorum loco odprawuiących się, przed nami Janem Ignacym Monkiewiczem, Franciszkiem Czyżem, Michałem Dzierżogowskim Szumskim, Ignacym Horodenskim—sędziami, Felicyanem Zmijowskim pisarzem, urzędnikami ziemskimi woiewodztwa Wilenskiego comparendo personaliter patron i. p. Walenty Gorecki—regent konsystorski opowiadał, prezentował y ad acta podał przywilej od nayiasniejszego

króla imię Zygmonta Augusta Berestey-
skim żydom dany, in rem et partem tym
że żydom służący y należący, który poda-
jąc do akt prosił nas sądu, ażeby pomie-
niony przywilej ze wszystką w nim inero-
waną rzeczą był do xiąg ziemskich woie-
wodztwa Wileńskiego spraw wieczystych
przyjęty y wpisany. Jakoż my sąd ony przy-
iowski w xięgi wieczyste ziemskie Wileń-
skie, de verbo ad verbum wpisać pozwo-
lili, którego thenor sequitur estque talis.
Жыгмонтъ Августъ Божию милостию ко-
роль польскій и проч. княземъ, паномъ,
воеводомъ, каптеляномъ, старостомъ, кня-
гинямъ, панямъ, вдовамъ, державцамъ и
всімъ владникамъ, земскимъ, поветовымъ,
земяномъ и двораниномъ нашимъ, вой-
томъ, бурмистромъ, радцомъ въ мѣстѣхъ
и селахъ нашихъ господарскихъ и ин-
шихъ панскихъ духовныхъ и свѣцкихъ,
по всему панству напому великому кня-
ству Литовскому. Ознаймуемъ вамъ, што
перво сего въ мѣстехъ нашихъ Нарвы и
Бѣльску была помова на жида, которые
о справѣ поборовъ и мѣсть нашихъ Да-
вида Шмерлевича, Амзака Бродавки, жи-
довъ Берестейскихъ, на прикоморкахъ,
коморы Подляшское, мѣсть и поборовъ
скарбу нашего престрегали, якобы мѣли
тамъ дитя христіанского зарезать, злос-
ливый учинокъ народомъ христіанскимъ
пополняючи, ино гды ся тая рѣчь пе-
редъ насъ господара была приточила,
тогда зъ доводовъ святого письма, же
крови христіанской жидове николи не по-
требуютъ, але причины зважные на нихъ
покладаны стороны нѣкоторыхъ подда-
ныхъ нашихъ, абы могли жидовъ зъ мѣсть
нашихъ выкоренить и зъ иныхъ нѣкото-
рыхъ явныхъ выводовъ жидовскихъ, пе-
редъ нами на онъ часъ оказанныхъ, вчи-
нили есмо вырокомъ нашимъ господар-
скимъ одъ того обвиненія вольными, а
убеспечаючи ихъ, абы черезъ то не слуш-
ными помовами о рѣзаніе дѣтей и о са-
краментъ не были пренагабаны, дали
есмо ку мѣшканью ихъ свободному, вод-
ле привилеіовъ продковъ нашихъ коро-

лей и великихъ князей, ихъ милости, но-
вый привилей нашъ господарскій, выз-
воляючи въ тяжкой рѣчи о рѣзаніе дѣ-
тей и сакраментъ, если бы гдѣ въ пань-
ствахъ нашихъ мѣла такая помова изъ-
явиться на нихъ, одъ всякого гвалту, на-
сильства и моцы, судовне одъ всихъ вое-
водовъ, старость и державецъ нашихъ, а
беручи то на власный судъ нашъ госпо-
дарскій, на которомъ привилей напому
якій доводъ на жида въ такомъ обви-
неніи маеть быть чиненъ, и инные ар-
тыкулы достатечне суть описаны: кото-
рый привилей мѣли они вездѣ на вра-
дахъ нашихъ замковыхъ и мѣстечныхъ,
до книгъ вписать и выволать вездѣ по
торгохъ и цлахъ, абы о томъ вѣдаючи
не важильсея никто зъ такими помовами
згола втекатися до насъ и владовъ на-
шихъ, хыба ижбы явными доводы въ при-
вилею напимъ описанными, могъ коли хто
на жида довести, але ижъ собѣ того при-
вилей нашего нигдѣ на владѣхъ не впи-
сали и обволать не дали, про то въ тыхъ
прошлыхъ часѣхъ знову въ мѣстечку
Росошкомъ тивуна Виленского пана Ста-
нислава Нарушевича, на слугу тогожь
Бродавки, справцу поборовъ и мѣсть на-
шихъ, таковаяжъ помова о зарѣзаніе ди-
тяти христіанского вынурила се была,
которое справы зъ розказанія нашего
подканцлерій нашъ в. к. Лит. маршалокъ
дворный староста Берестейскій и Моги-
левскій панъ Остафій Волловичъ, будучи
теперь въ Бересты, яко того въ кото-
рого староствѣ тая рѣчь поновяла се, су-
довне смотрѣлъ, гдѣ очовисто одъ Ро-
сошскаго владника и мѣщанъ пана тиву-
новыхъ, жалоба на жида того учинку
незбожного доходячи доводы, але голые
въ словахъ, свѣдками попирано, што все
панъ подканцлерій на писмѣ и устне
намъ господару ознаймилъ и которого
мы достатечне вырозумѣвши, же не мѣ-
ли правныхъ и слушныхъ и водле при-
вилеіовъ жидовскихъ доводовъ росошане,
ино вчинили есмо жидовъ одъ такового
обвиненія вольными, на што и вырокъ.

нашъ имъ есть данъ. А ижъ первшого привилея нашего въ той рѣчи имъ учиненного нигдѣ на врадахъ не оказали и до книгъ не вписали и не выволано того по торгохъ, у вѣдомость всимъ посполите доносячи, зачимъ бы неважили се, ни хто голыми повѣстями кидатися на жида, тогда, ижъ ся теперь въ Росопу надъ ними показало, сами собѣ въ той мѣрѣ жидове винны, вездѣ ижъ зъ ласки наше господарское, яко иннымъ народомъ и иновѣрцомъ, въ панствахъ нашихъ вольно перемѣшкиваючи, поживенья слушнаго уживати, также и жидомъ, которые за привилеями предковъ нашихъ и иншими господарскими въ панствахъ нашихъ перемѣшкивають, незвыкли есмо, и нехочемъ нарушать правъ ихъ; про то яко привилей на Бѣльскую помову, такъ и вырокъ теперешній на Росопанъ, обвиненье, которыми есмо о зарѣзаніе дѣтей дозволили ихъ зъ неслушныхъ свѣдѣцтвъ вольными вчинить, тогда и симъ листомъ нашимъ, допускаемъ вездѣ до книгъ замковыхъ, земскихъ и мѣстѣцкихъ, по всемъ панствѣ нашомъ великомъ княствѣ Литовскомъ, такъ въ мѣстѣхъ и замцахъ нашихъ господарскихъ, яко и кнежискихъ, панскихъ, свѣцкихъ и духовныхъ вписать и обволанье по торгомъ всимъ у вѣдомость людемъ всякого стану донести, якобы се черезъ то позагамовали съ такими непевными рѣчами, до насъ господара и до вродовъ нашихъ втекать, ижбы таковое обвиненье слушне доводы такими, яко въ привилеяхъ нашихъ суть описаны и передъ нами самыми господаремъ, то есть трема жида, а чотырма хрестіаны, людьми добрыми, досвядчоно и оказано и явне переведено было. Вы бы о томъ вѣдали, а водле сего розказанья нашего заховываючися книгъ вродовыхъ написанье тыхъ нашихъ привилеіовъ и листовъ жидомъ не боронили и обволать вездѣ по торгохъ допускали, тотъ артыкулъ зъ статуту правъ земскихъ, абы таковыя помовцы на бачности мѣли, ижъ хто на кого ведеть, а не доведеть, тымъ

самъ маеть каранъ, а въ якихъ речахъ, ино тотъ артыкулъ въ статутѣ есть, каждый нехай собѣ смотритъ. Писанъ въ Люблинѣ лѣта Божого нароженья тысеца пятсотъ шесдесять шостого мѣсеца Мая двадцатого дня. U tego przywileiu przy wyrzniętey kostodyi y przy wycisnionej iedney na wosku pieczęci podpis ręki dworzana i kmci temi wyraża się słowy: Stanisław Rayski—dworzanin i kmci. Który to takowy przywilej, za podaniem przez wyż wyrażonego patrona, do akt iest do xiąg ziemskich spraw wieczystych woiewodstwa Wilenskiego przyięty y wpisany.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 4210, за 1765—1766 г., л. 1259.

№ 228.—1767 г. Іюня 30.

Привилегія короля Сигизмунда Августа Брестскимъ евреямъ, ограждающая ихъ отъ подозрѣнія въ убійствѣ хрестіанскихъ дѣтей.

Roku tysiąc siedmset szesdziesiąt szóstego, miesiąca Junij trzydziestego dnia.

Na rokach ziemskich woiewodztwa Wileńskiego w roku terazniejszym tysiącsiedmset szesdziesiąt szóstym, po świętey Trócy do sądenia przypadłych, porządkiem prawa pospolitego w mieście i. k. mci Wilnie in solito iuditorum loco, odprawuяących się, przed nami Janem Ignacym Monkiewiczem, Franciszkiem Czyżem, Michałem Dzierżgowskim Szumskim, Ignacym Horodenskim, sędziami, Felicianem Zmijowskim—pisarzem, urzędnikami ziemskimi woiewodztwa Wileńskiego comparendo personaliter patron, i. p. Walenty Gurecki—regent sądów konsystorskich, opowiadał, prezentował, y ad akta podał ekstrakt przywileju najiaśniejszego króla imci Zygmonta Augusta, z xiąg zamku Beresteyskiego, niewiernym żydom Beresteyskim danego, in rem et partem tych że żydów służącego y należącego. Który podając do akt, prosił nas sądu, ażeby pomieniony ekstrakt przywileju

ze wszystką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg ziemskich spraw wieczystych wojewodztwa Wileńskiego przyjęty u wpisany. Iakoż my sąd ony przyiowski w xięgi wieczyste ziemskie Wileńskie de verbo ad verbum wpisać pozwoliliśmy który, tak się w sobie ma: Выписъ зъ книгъ владовыхъ, замку господарского Берестейского, лѣта Божого нароченья тысяча пятьсотъ шестдесятъ семого, мѣсеца Марца, двадцать первого дня, въ четвергъ, прышодши до владу господарского, замку Берестейского, передъ мене Дымитра, Мордухай Докторъ, Мовша Липчикъ, Илья Нахимовичъ, Мендель Изаковичъ и Лайзеръ Пейсаховичъ, сами одъ себе, и одъ своего всего збору жидовскаго покладали наврадъ передомною листъ его королевской милости на паргаминѣ писанный, зъ присестою печатію и зъподписанемъ власное руки его королевской милости господара нашего милостиваго, теперъ щасливе пануючого Жигмонта Августа, и тежъ зъподписою руки власное славное памяти небощика пана Миколая Радивилла, воеводы Виленского, подъ датою тотъ листъ, року тисеча пятсотъ шестдесятъ четвертаго, мѣсеца Августа девятого дня даный всимъ жидомъ великаго князства Литовского, на потверженъе всехъ правъ ихъ жидовскихъ, которые мають наданы одъ продковъ его милости господарскихъ, въ которымъ тожъ листъ его королевской милости писаннымъ обваровано два артыкулы, въ чомъ были обвинени жидове, то есть, о мордованъе дѣтей христіанскихъ и о сакраментъ, на што вси жидове князства Литовского тое невинности своее справившиися, одержали зъ ласки его милости господарское право таковоежъ, которое и братья ихъ жидове корунные, ку помощи собѣ мають; якожъ ширей, а достатечней и меновите въ томъ листъ господарскомъ есть писанный доложено и просили мене тые жидове Берестейскіе, вышей именованъе писанные, сами одъ себе и одъ всего збору своего жидовскаго,

жебы я тотъ листъ господарскій всимъ жидомъ великаго князства Литовского даный, для згубы и всякое рѣчи, пригодне увесь до книгъ владовыхъ вписать казалъ, а такъ я того листу его королевской милости огледавши, видѣлъ печать господарскую привѣсистую цѣлу и подпись руки его милости господарское, и тежъ подписанъе руки его милости небощика пана воеводы Виленского и бачечи въ томъ прозьбу ихъ быть слушную, а припустивши то ку вѣдомости своей владовой, велѣлъ есми тотъ листъ его милости господарскій до книгъ владовыхъ замку Берестейскаго уписать, который слово одъ слова такъ се въ собѣ маегъ: Жигмонтъ Августъ, Божию милостию король Польскій, великій князь Литовски и пр. Ознаймуемъ всимъ симъ нашимъ листомъ нинейшимъ и напотымъ будучимъ, ижъ били намъ челомъ подданые наши жидове великаго князства Литовскаго и жаловали передъ нами о томъ, штожъ дей владники наши ихъ неводлугъ правъ, которые се мають наданы одъ продковъ нашихъ славное памяти и тежъ одъ пана отца нашего, судять и заховывають и звазнившись на нихъ приправують о горла, и о маетности ихъ, о чомъ до насъ втекалисе зъ великими жалобами своими, ижъ дей великіе кривды, шкоды и мордерства терпятъ, противъ правомъ своимъ, которые мають наданы, и просили насъ, абыхмо ихъ осмотрѣли, абыся имъ такіе кривды большей надъ право не дѣлали, къ тому тежъ намъ били челомъ, абыхмо ихъ обваровали и вжичили тогожъ права, котораго есмо вжичили братья ихъ жидомъ коруннымъ, а звлаща и тые два артыкулы: што ся тычетъ о мордованъи дѣтей христіанскихъ и о сакраментъ, а также намъ видѣли прозьбу тыхъ жидовъ великаго князства Литовскаго, быти слушне, поневажъ абы повинни каждого зъ подданныхъ нашихъ якожъ кольвекъ рожаго въ покою, а справедливости заховать, абы се надъ право никому недѣлало, и тежъ видѣли

есмо право ихъ, ижъ надано одъ про-ковъ нашихъ, и одъ отца нашего славное памяти и надто видѣли есмо Папежа христіанского свидѣство, въ которомъ описуеть, ижъ они тому невинни и того не потребуютъ, тогда есмо призволили на тое жеданье ихъ, и даемъ имъ на вѣчные часы тое, што се стало теперъ въ Бѣльску о мордованьи дитяти христіанского и обвиненіе на нѣкоторого жида. Гдебъ ижъкольекъ, въ князствѣ Литовскомъ который жидъ былъ обвиненъ о мордованье дѣтей христіанскихъ, або о сакраментъ, тогда прикажемъ всѣмъ владникамъ нашимъ, княземъ, паномъ, старостомъ, войтомъ, бурмистромъ и всимъ инымъ, такъ духовнымъ яко и свѣцкимъ, абы жаденъ такового жида въ той мѣрѣ не судиль, але жебы былъ на паруку выданъ на два жида тогожъ мѣста, альбо если бы въ томъ мѣстѣ жидовъ не было, тогда господарского мѣста Бѣльскаго до розсудку нашего и то ни гдѣ индей не маемъ судить, одно на вальномъ сеймѣ, гдѣ будемъ зуполною радою нашою седѣти, а гдѣ бы тотъ жидъ по собѣ такъ барзо паруки не далъ, тогда маеть быть осаженъ до венъзенья и то не до тяжкого, але на местце почтливое, а скоробы по собѣ паруку далъ, тогда маеть быть воленъ одъ венъзенья, а гдѣ бы тая рѣчь передъ насъ пришла, гдѣ мы будемо зъ зуполною радою нашою на вальномъ сеймѣ седѣтъ, тогда маеть тымъ правомъ судить, то есть, хтобы жида обвинилъ о замордованье дѣтей, або о сакраментъ, тогда маеть на него доводить чотырма христіаны добрые оселыми, а не подозрѣными, а трема жида такожъ неподойрѣными, а гдѣ бы того не довелъ, водлугъ обвѣщенья таковыми свѣдками, таковой маеть быть каранъ горломъ и маетностію. А если бы якие листы и одъ насъ або зъ канцелярїей наше вышли, тому то привилею противные, тогда мы господаръ симъ нашимъ листомъ тые листы кассуемо и тые привелея въ цалости зо всеми артыкулы

зоставуемъ, што маеть вѣчне а непо-рушно трвать; а если бы который зъ урядниковъ нашихъ сему розказанью на-шому противить мѣлъ, тогда мы прика-зуемъ подъ ласкою нашою и подъ зару-кою десятиа тысячма копами грошей, абы иначею того нечинили. А для леп-шого свидомости печать нашу казали е-смо завѣсити и руку есмо нашу подписа-ли. Данъ въ Парцовѣ, року Божого на-роженья тысяча пятсотъ шестдѣсятъ чет-вертаго, мѣсеца Августа девятого дня. И того вписанья листу его королевской милости тые жидове Берестейскіе, вышей имени писаные, сами собѣ и всему збо-ру своему жидовскому взяли выписъ подъ печатію моею. Писанъ у Берестыи. U tego ekstraktu przywileju przy wyrzniętej kostodyi y przy wyciśnionej iedney na wosku pieczęci podpis ręki dworzanina i. k. mei temi wyraża się słowy: Stanisław Rayski, dworzanin i. k. meci.—Który to takowy ekstrakt przywileju Najiasnieyszego króla imci Zygmonta, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg ziemskich spraw wieczystych woiewodztwa Wileńskiego przyięty y wpi-sany.

Изъ актовой книги Вилен. Земскаго суда № 4210, за 1765—1766 г. л. 1255.

№ 229.—1775 г. Октября 5.

Распредѣленіе суммы занятой Виленскими евреями у іезуитовъ, съ обязательствомъ внести ее Виленскому епископу Массальско-му въ теченіи двѣнадцати лѣтъ.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego miesiąca Oktobra piątego dnia.

Coram actis grodu woiewodztwa Wileń-skiego, comparendo personaliter staroza-konny żyd Iudel Litmanowicz—starszy te-goroczny, dyspartiment na płacenie sum-przez lat dwanaście, od żydów kahału Wi-lenskiego y całej synagogi, jasnie oświe-

conemu xiążęciu jegomości Ignacemu Masalskiemu, Biskupowi Wilenskiemu, wydany, ad acta podał, którego thenor de verbo ad verbum sequitur estque talis: Specyfikacya summ od kahału Wilenskiego różnym klasztorom skasowanego zakonu jchmościów xięży Iezuitów winnych, a teraz jaśnie oświeconemu xiążęci jegomości Masalskiemu—Biskupowi Wileńskiemu należących: collegio academico Vlnensi, numero sześćdziesiąt siedm tysięcy dwadzieścia złotych, groszy dziesięć; item pro congregatione maxima numero dwa tysiące złotych; collegio Domus professiae dwa tysiące trzysta dwadzieścia złotych; nowiciatowi Wileńskiemu sześćdziesiąt cztery tysiące sześćset pięćdziesiąt; temuż nowiciatowi od collegium Krózkiego transfundowane numero tysiąc pięćset złotych; collegium Brunsborskiemu numero czterdzieście sześć tysięcy siedmset sześćdziesiąt sześć złotych; collegium Nieswizkiemu numero piętnaście tysięcy dziewięć set złotych; collegium Warszawskiemu na 4518 złotych polskich; Witebskiemu numero dwanaście tysięcy złotych; collegium Pułtuskiemu numero dziewiętnaście tysięcy sto złotych; collegium Dyneburskiemu numero trzynaście tysięcy złotych; rezydencyi Drohickiey numero dziesięć tysięcy złotych; collegium Iłkuštańskiemu trzydzieście dziewięć tysięcy dwieście złotych; collegium Mitawskiemu numero czterdzieście dwa tysiące sześćset złotych; collegium Nieswizkiemu Świętego Michała numero dwa tysiące ośmset złotych. Summa złotych polskich numero trzykroć czterdzieście trzy tysiące, trzysta siedmdziesiąt cztery złotych, groszy dziesięć. Rozkład tey summy na lat dwanaście, zaczynając opłacenie pierwszey raty od świętego Michała, święta rzymskiego, w roku następującym tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstego przypadającego w sposob następujący: summę ogólną, to jest, numero trzykroć czterdzieście trzy tysiące trzysta siedmdziesiąt cztery złotych y groszy dziesięć, dzieląc na części dwanaście, przychodzi na jedną ratę

do opłacenia przez kahał Wileński, z kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czternaście złotych, groszy piętnaście; osobliwie procentu od całej summy, dziesięć tysięcy trzysta jeden złotych. In summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstym, w dzień świętego Michała wypłacą trzydzieście ośm tysięcy dziewięć set piętnaście złotych groszy piętnaście. na rok tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmy zostaną winni żydzi złotych trzykroć czternaście tysięcy siedmset pięćdziesiąt dziewięć. W tym roku z kapitału zapłacą złotych dwadzieścia ośm tysięcy sześćset czternaście, groszy piętnaście, osobliwie procentu od całej summy dziewięć tysięcy czterysta czterdzieście dwa, groszy ośmnaście. In summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmym, w dzień Świętego Michała, zapłacą trzydzieście ośm tysięcy pięćdziesiąt siedm złotych, groszy trzy. Na rok tysiąc siedmset siedmdziesiąt ósmy zostaną winni żydzi dwakroć osmdziesiąt sześć tysięcy sto czterdzieście pięć złotych, groszy dziesięć. W tym roku z kapitału zapłacą dwadzieście ośm tysięcy sześćset czternaście, groszy piętnaście, osobliwie procentu, ośm tysięcy pięćset osmdziesiąt cztery, groszy dziesięć, in summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt ósmym, w dzień świętego Michała, wypłacą trzydzieście siedm tysięcy sto dziewięćdziesiąt ośm złotych, groszy dwadzieście pięć. Na rok tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiąty zostaną winni żydzi złotych dwakroć pięćdziesiąt siedm tysięcy pięćset trzydzieście, groszy dwadzieście pięć. W tym roku zapłacą z kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czterdzieście, groszy piętnaście, osobliwie procentu, siedm tysięcy siedmset dwadzieście sześć złotych. In summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziesiątym, w dzień świętego Michała, wypłacą numero trzydzieście sześć tysięcy trzysta czterdzieście złotych, groszy piętnaście. Na rok tysiąc siedmset osmdziesiąty zostaną winni żydzi dwakroć dwadzieście ośm tysięcy dziewięćset sześćnaście, groszy dziesięć. W tym roku za-

placą z kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czternaście, groszy piętnaście, osobliwie procentu sześć tysięcy ośmset sześćdziesiąt siedm groszy dwanaście. In summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiątym, w dzień świętego Michała, wypłacą trzydzieście pięć tysięcy czterysta ośmdziesiąt jeden złotych, groszy dwadzieście siedm. Na rok tysiąc sedmset ośmdziesiąt pierwszy, zostaną winni żydzi dwakroć tysiąc trzysta jeden, groszy dwadzieście pięć; w tym roku zapłacą z kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czternaście, groszy diętnaście, osobliwie procentu sześć tysięcy dziewięć; in summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszym, w dzień świętego Michała, wypłacą numero złotych trzydzieście cztery tysiące sześćset dwadzieście trzy, groszy dziesięć. Na rok tysiąc siedmset ośmdziesiąt wtóry zostaną winni żydzi sto siedmziesiąt jeden tysiąc sześćset ośmdziesiąt siedm złotych, groszy dziesięć; w tym roku zapłacą z kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czternaście, groszy piętnaście; osobliwie procentu pięć tysięcy sto piędziesiąt, groszy dwadzieście; in summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt wtórym w dzień świętego Michała wypłacą trzydzieście trzy tysiące siedmset piędziesiąt cztery złote, groszy piętnaście. Na rok tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzeci zostaną winni żydzi sto czterdzieście trzy tysiące siedmziesiąt dwa złotych, groszy dwadzieście pięć; w tym roku zapłacą z kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czternaście złotych, groszy piętnaście, osobliwie procentu cztery tysiące dwieście dziewiędziesiąt dwa, groszy 20. In summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzecim w dzień świętego Michała wypłacą numero trzydzieście dwa, tysiące dziewiędziesiąt ośm złotych. Na rok tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwarty zostaną winni żydzi sto czternaście tysięcy czterysta piędziesiąt ośm złotych, groszy dziesięć. W tym roku zapłacą z kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czternaście złotych, groszy piętnaście, osobliwie procentu trzy tysiące czy-

rysta trzydzieście trzy, groszy dwadzieścia. In summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartym, w dzień świętego Michała, wypłacą trzydzieście dwa tysiące czterdzieście ośm złotych. Na rok tysiąc siedmset ośmdziesiąt piąty zostaną winni żydzi ośmdziesiąt pięć tysięcy ośmset czterdzieście trzy złotych, groszy dwadzieście pięć. W tym roku zapłacą kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czterdzieście złotych, groszy piętnaście; osobliwie procentu dwa tysiące pięćset siedmziesiąt pięć. In summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątym w dzień świętego Michała wypłacą numero złotych trzydzieście ieden tysiąc sto ośmdziesiąt dziewięć złotych, groszy piętnaście. Na rok tysiąc siedmset ośmdziesiąt szósty zostaną winni żydzi piędziesiąt siedm tysięcy dwieście dwadzieście dziewięć złotych, groszy dziesięć. W tym roku zapłacą kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czternaście złotych, groszy piętnaście; osobliwie procentu tysiąc siedmset siedmnaście. In summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt szóstym w dzień świętego Michała wypłacą trzydzieście tysięcy trzysta trzydzieście ieden złotych, groszy piętnaście. Na rok tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmy zostaną winni żydzi dwadzieścia ośm tysięcy sześćset czternaście złotych, groszy dwadzieście pięć. To quantum z procentem w ostatnim roku, to jest tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmy zapłacą żydzi; co uczyni summam dwadzieście dziewięć tysięcy czterysta siedmziesiąt dwa złotych. Roku tysiąc siedmset siedmziesiąt piątego miesiąca Septembra dwudziestego piątego dnia ten dyspartymnt na płacenie summ przez lat dwanaście iasnje oswieconemu xiążęciu imci Massalskiemu—Biskupowi Wilenskiemu wydany podpisujemy. U tego dyspartymntu konnotacya z podpisami żydowskiemi Hebraico idiomate, po niżej w. i. panów pieczęlarzów temi słowy: W interessie długu, który należy od naszego kahału Wilenskiego skasowanym ichm xięży Iezuitom ta summa wynosi trzykroć czterdzieście trzy ty-

sięce trzysta siedmdziesiąt cztery złotych groszy dziesięć, przez konstytucją seymową wypłacić i. o. xiąciu imci Biskupowi Wilenskiemu, uczyniliśmy postanowienie, aby ta summa była wypłacona in spatio lat dwunastu, kapitał y prowizya po trzy procenta każdego roku od zostaiącej summy; jako sporządzoną w tey że tabelli, dla lepszey wiary podpisujemy się. Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego miesiąca Septembra dwudziestego piątego dnia. Iudel Litmanowicz, Chonon Zelikowicz, Mendel Codykowicz, Leyba Leyzarowicz, Moyżesz Leybowicz, Rafał Chaymowicz, Moyżesz Iosielowicz, Alexander Szlamowicz, Menka Mejerowicz. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz do tegoż obligacyinego zapisu uczynionego dyspartymentu na summę trzykroć czterdzieście trzy tysiące trzysta siedmdziesiąt cztery złotych y groszy dziesięć na lat dwanaście do opłacenia rozłożoną, sposobem w tym że dyspartymencie wyrażonym od żydów kahału Wilenskiego iasnie os. xciu iegomości Ignacemu Massalskiemu—Biskupowi Wileńskiemu danego, podług prawa podpisuję się. Ignacy Koncza—obozny Rzeczycki. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od żydów kahału Wilenskiego do tego dyspartymentu, na lat dwanaście uczynionego, jako pieczętarz podług prawa podpisuję się: Iózef Dydyński—woyski Krasnostawski. Który to takowy dyspartyment przez wyż wyrażonego Iudela Litmanowicza do akt podany iest do xiąg Grodzkich wojewodztwa Wileńskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго Городскаго суда, кн. № 4790, 1775—1776 г., л. 500.

№ 230.—1775 г. Ноября 27.

Распределение суммы занятой, Слуцкими евреями у иезуитовъ, съ обязательствомъ уплатить Виленскому епископу Игнатию Мас-сальскому.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego, miesiąca Nowembra dwódziesiątego siódmego dnia.

Coram actis grodu comparentes personaliter niewierni Elkana Wólfowicz, Elias Hirszowicz—obywatele Sluccy y starsi kahału tegoż, specifikacją summ od kahału swojego różnym klasztorom zgaszonego zakonu xx. Iezuitów winnych, a teraz i. o. x. imci Ignacemu Massalskiemu—biskupowi Wileńskiemu do opłacenia należących, przedemno Krzysztofem Kozielęm—ziemskim y grodzkim Wileń. regentem, imieniem swoim y całej synagogi ex persona sua przyznali, a przyznawszy ex mente konstytucyi tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego roku seymu koronationis podpisami rąk własnych roborowali, którey tenor talis. Specifikacja summ od kahału Sluckiego różnym klasztorom zgaszonego zakonu i. x. x. Iezuitów winnych, a teraz i. o. x. imci Ignacemu Massalskiemu—biskupowi Wileńskiemu, do opłacenia należących: i. x. x. iezuitom collegium Sluckiego iedynascie tysięcy osimset sześćdziesiąt osiem złotych; tymże do seminarium Sluckiego dwadzieście tysięcy złotych; i. x. x. iezuitom collegium Nieswiskiego, dwanaście tysięcy czterysta siedmdziesiąt cztery złotych; takż Nieswiskim s-to Michalskim tysiąc czterysta sześćdziesiąt cztery złt. procenta do tey daty zaległe, tysiąc trzysta sześćdziesiąt osiem złt. in summa wedle dekretu liquidacyinego w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstym Iulii dwódziesiątego piarszego dnia ferowanego, należy wszystkiew summy od daty teraznieyszey, to iest: roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego miesiąca Nowembra dwódziesiątego trzeciego dnia z procentem porachowaney: czterdzie-

ście siedm tysięcy sto siedmdziesiąt cztery. Rozkład tey summy na lat dwanaście, zaczynając opłacenie pierwszej raty w dzień 8-go Michała święta Rzymskiego, w roku następującym tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstym sposobem ponizszym: summę ogólną to jest czterdzieście siedm tysięcy sto siedm, dziesiąt cztery złt. dzieląc na części dwanaście, przychodzi na jedną ratę do opłacenia przez kahał Słucki trzy tysiące dziewięć set trzydzieście jeden złt. groszy dwadzieście, osobliwie procentu po trzy ot sta, tysiąc trzysta siedmdziesiąt cztery złt. in summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Słucki pięć tysięcy trzysta pięć złotych groszy dwadzieście. Na rok tysięczny siedmsetny siedmdziesiąt siódmy zostanie winnym kahał Słucki czterdzieście trzy tysiące dwieście czterdzieście osiem złt. groszy dziesięć. W tym że roku z tego kapitału zapłaci trzy tysiące dziewięć set trzydzieście jeden złoty groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału tysiąc dwieście dziewiędziesiąt siedm złt. groszy trzynaście. In summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Słucki pięć tysięcy dwieście dwadzieście dziewięć złotych groszy trzy y pół. Na rok tysięczny siedmsetny siedmdziesiąt ósmy zostanie winnym kahał Słucki trzydzieście dziewięć tysięcy trzysta szesnaście złt., groszy dwadzieście. W tym że roku z tego kapitału zapłaci trzy tysiące dziewięć set trzydzieście jeden, groszy dwadzieści, osobliwie procentu od tego kapitału tysiąc sto siedmdziesiąt dziewięć złotych groszy szesnaście. In summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt ósmym w dzień świętego Michała wypłaci kahał Słucki pięć tysięcy sto dziesięć złotych groszy dwadzieście sześć. Na rok tysięczny siedmsetny siedmdziesiąt dziewiąty zostanie winnym kahał Słucki trzydzieście pięć tysięcy trzysta osmdziesiąt pięć złotych groszy dziesięć. W tym że roku z kapitału zapłaci kahał trzy tysiące dziewięć set trzydzieście

jeden złoty, groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału tysiąc sześćdziesiąt jeden złt. In summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Słucki cztery tysiące dziewięć set trzydzieście dwa złt. groszy dwadzieście. Na rok tysięczny siedmsetny osmdziesiąty zostanie winny kahał Słucki trzydzieście jeden tysiąc czterysta pięćdziesiąt cztery złotych. W tym że roku z kapitału zapłaci kahał trzy tysiące dziewięć set trzydzieście jeden złotych groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału dziewięć set czterdzieście trzy złt. groszy piętnaście. In summa w roku tysiąc siedmset osmdziesiątym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Słucki cztery tysiące osimset siedmdziesiąt pięć złotych groszy pięć. Na rok tysięczny siedmsetny osmdziesiąt pierwszy zostanie winnym kahał Słucki dwadzieście siedm tysięcy pięć set dwadzieście dwa złt. groszy dwadzieście. W tym że roku z kapitału zapłaci kahał trzy tysiące dziewięć set trzydzieście jeden złt. groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału osiemset dwanaście złt. In summa w roku tysiąc siedmset osmdziesiąt pierwszym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Słucki cztery tysiące siedmset czterdzieście trzy złt. groszy dwadzieście. Na rok tysięczny siedmsetny osmdziesiąt wtóry zostanie winnym kahał Słucki dwadzieście trzy tysiące pięćset dziewiędziesiąt jeden złt. groszy dziesięć. W tym roku z kapitału zapłaci kahał trzy tysiące dziewięć set trzydzieście jeden złt. groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału siedmset osiem złt. In summa w roku tysiąc siedmset osmdziesiąt wtórym w dzień świętego Michała wypłaci kahał Słucki cztery tysiące szesćset trzydzieście dziewięć złt., groszy dwadzieście. Na rok tysięczny siedmsetny osmdziesiąt trzeci zostanie winnym kahał Słucki dziewiętnaście tysięcy szesćset sześćdziesiąt złt. W tym roku zapłaci z kapitału kahał trzy tysiące dziewięć set trzydzieście jeden złt., groszy dwa-

dzieście, osobliwie procentu od tego kapitału pięćset ośmdziesiąt dziewięć zł., groszy dziesięć. In summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzecim, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Słucki cztery tysiące pięćset dwadzieście jeden zł. Na rok tysięczny siedmsetny ośmdziesiąt czwarty zostanie winnym kahał Słucki piętnaście tysięcy siedmset dwadzieście osiem zł., groszy dwadzieście. W tym że roku zapłaci z kapitału kahał trzy tysiące dziewięćset trzydzieście jeden zł., groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału czterysta siedmziesiąt dwa zł. In summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Słucki cztery tysiące czterysta trzy zł., groszy dwadzieście. Na rok tysięczny siedmsetny ośmdziesiąt piąty zostanie winnym kahał Słucki iedynaście tysięcy siedmset dziewięćdziesiąt siedm zł., groszy dziesięć. W tym że roku zapłaci z kapitału kahał trzy tysiące dziewięćset trzydzieście jeden zł., groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału trzysta pięćdziesiąt cztery zł. In summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Słucki cztery tysiące dwieście ośmdziesiąt pięć zł., groszy dwa. Na rok tysięczny siedmsetny ośmdziesiąt szósty zostanie winnym kahał Słucki siedm tysięcy ośmset sześćdziesiąt sześć zł. W tym że roku z kapitału zapłaci kahał trzy tysiące dziewięćset trzydzieście jeden zł., groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału Słuckiego dwieście trzydzieście pięć zł., groszy piętnaście. In summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt szóstym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Słucki cztery tysiące sto sześćdziesiąt siedm zł., groszy pięć. Na rok tysięczny siedmsetny ośmdziesiąt siódmy zostanie winnym kahał Słucki trzy tysiące dziewięćset trzydzieście cztery zł., groszy dziesięć, ten kapitał zapłacą w tym że roku z procentu in summa cztery tysiące czterdzieście cztery zł., groszy dwadzieście.—U tey specyfikacyi konnotacia z

podpisami żydowskiemi po hebraysku, po niżej podpisy wielmożnych ichmościow panów pieczętarzów temi wyrażają się słowy: My żydzi niżej wyrażeni na registr, który mamy pełnomocny od kahału naszego Słuckiego do ukonczenia jasnie oświeconego Biskupa Wileńskiego od długów, które należące byli do xięży iezuitów Litewskich, tedy dopiero zgodziliśmy się o ten dług z iasnie oświeconym xiążęciem Biskupem Wileńskim, na raty, jak wyrażono iest w tym liście, a powinien nasz kahał Słucki dotrzymać kaźdey raty, iak wyrażono iest w tym liście. Co dla lepszey wiary my sami rękoma naszymi podpisuiemy się. W Wilnie: Elkona Wólfowicz, Eliasz Hirszowicz, starsi obywatele Słuccy. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od żydów Elkona Wólfowicza, Eliasza Hirszowicza—obywatelów Słuckich, do tego dyspartymentu summy czterdziestu siedmiu tysięcy stu siedmiudziesiąt czterech złotych na lat dwanaście iasnie oświeconemu xiążęciu imsci Ignacemu Massalskiemu—Biskupowi Wileńskiemu, danego, podług prawa podpisuię się: Kazimierz Wołocko—namiestnik Grodzki Wołkow. Proszony do tey specyfikacyi pieczętarz prawnie podpisuię się: Ignacy Gierard Towianski—mieczny w-a Wileńskiego. Oczewisto proszony pieczętarz do tey specyfikacyi długów podług prawa podpisuię się Iózef Giedroyć. Iuraha Kom. Oszm.—Która to specyfikacya za ustnym y oczewistym przez wyż wyrażonych żydów Elkona Wólfowicza y Eliasza Hirszowicza—obywatelów Słuckich y starszych kahału tamecznego przyznaniem, iasnie oświeconemu xiążęciu iegomości Massalskiemu—Biskupowi Wileńskiemu, służąca y należąca, iurem et partem onegoż iest do xiąg Grodzkich spraw wieczystych woiewodztwa Wileńskiego przyięta y wpisana y per extractum parti actoreae iest wydana.

Изъ актовъ книги Виленскаго градскаго суда, кн. № 4790, 1775—1776 г., л. 655.

№ 281.—1785 г. Ноября 29.

**Декретъ воеводы Виленскаго Карла Ра-
дивила по дѣлу между Виленскимъ раби-
номъ и нагаломъ.**

Roku tysiąc siedmset ósmdzieśiąt szós-
tego miesiąca Stycznia drugiego dnia.

Przed aktami Grodzkiemi w-a Wileń-
skiego stanawszy osobiscie starozakonny
Abel Wólfowicz—obywatel miasta i. k. mci
Wilna, Dekret w. x. imci Karola Radzi-
wiła, wojewody Wilenskiego, w sprawie
kahału miasta i. k. mci Wilna, z staroza-
konnym Samuelem Wigderowiczem Rabinem
tegoż miasta w roku przeszłym tysiąc
siedmset ósmdzieśiąt piątym, mca Nowemb-
ra dwódziesiątego dziewiątego dnia w Nie-
swizu zapadły, do akt podał, który co do
słowa w księgi Grodzkie wdztwa Wileńskie-
go wpisując temi następującemi wyraża się
słowy: W sprawie starego kahału Wileń-
skiego, w tysiącnym siedmsetnym ósm-
dzieśiątym czwartym roku zaczętego, a w te-
razniejszym roku o swoim czaście skonczo-
nego, za plenipotęcą od tegoż kahału Ab-
rahamowi Wólfowiczowi, Dawidowi Symo-
nowiczowi y Moyżeszowi Iosielowiczowi—
obywatelom miasta i. k. mci Wilna, tu
przytomnym, w roku niniejszym mca Ok-
tobra dnia siódmego wydana, a Samuelem
Wigderowiczem—Rabinem Wilenskim, tu
przytomnym y za plenipotęcą, od tegoż do
czynienia w osobie swoiey Leyzerowi Mar-
kowiczowi—obywatelowi Wileńskiemu, ró-
wnie tu przytomnemu, nie mniej od gmi-
nu za siedmio plenipotencyami w roku te-
razniejszym mca Apryla ósmego dnia Sy-
monowi Wólfowiczowi, obywatelowi Wi-
lenskiemu, równie tu obecnemu, po sprze-
czkach między plenipotentami trzech stron,
wyżey wyrażonych, przed wysadzonemi
odemnie osobami, na wywiedzenie się nay-
czystszej prawdy, z wzajemnych wywodów,
iaki przy której stronie były, od dnia dwu-
nastego Nowembra roku terazniejszego do
dnia dzisiejszego czynionych y złożenia

wszelkich pism dowodów y odwodów, na
wzajem produkowanych, ponieważ to jaś-
nie okazało się, iż Samuel Wigderowicz w
roku tysiącnym siedmsetnym piędziesią-
tym, przy danych sobie punktach, za Ra-
bina obrany y konsensem tegoż roku Ap-
ryla siódmego dnia od w. x. imci woiewo-
dy Wileńskiego, hetmana w. w. x. Lit.,
oyca moiego, przy tym że Rabinowstwie
utwierdzony zostawszy, w przepisach tak
punktów, co do użytków z Rabinowstwa, ia-
ko też odbywania swoich powinności, w
tych że punktach zawartych, a w reszcie
w punkcie dwudziestym ósmym do punktów
Hesela rabina, poprzednika iego (które by
punktom tyśiącznego siedmsetnego piędze-
siątego roku niesprzeciwiały się) odwołują-
cych się, to najmocniey ostrzeżonym miał,
tak w tych że punktach, iako też w kon-
sensusie, iżby według dawnych praw, zwy-
czaiów religij, a osobliwie iak przeszły im-
mediate rabin, bez żadnych nowin, wy-
mysłów, uciemiężenia kahału y pospółstwa
rządził się, depaktacyiow nieczynił y wszy-
stko jak iest przepisano, pod wielką karą
y winą zachował, oraz aby podrabinków ni-
gdy nie było, jest warowano, a mimo ta-
kowe przepisy wszczęty między kahałem
dawniejszym, a rabinem spór na iuramen-
cie, w roku tysiąc siedmset sześdześi-
ątym siódmym, przez rabina na punktach,
podówczas przez kahał podanych, a przez
wzmiankowanego Rabina przyjętych wyko-
nanym załatwiony został, a potym za poru-
szeniem się Rabina przeciwko teyże przy-
siedze y punktom y do różnych synagogi
udaniem się, z tych że synagog. po róż-
nych wypadłych zdaniach, cała między nie-
mi sprawa kompromissem w roku tyśią-
cznym siedmsetnym siedmdzieśiątym siód-
mym załatwiona być zdawała się; przecieź
wraz większą między kahałami, rabinem y
pospółstwem, w różne podzielonym strony,
dawno tlejąca szerzyła się sprzeczką, nie-
ufność, zawziętość, a ztąd pożytków ogul-
nych strata y rozproszenie aż do roku ty-
siąc siedmset ósmdzieśiąt piątego ciągnią-
ce się, na zdzierstwie pospółstwa (iak się

żalą iedni na kahał, drudzy na Rabina) zadarzone, temi zaś stopniami ciz żydzi coraz w większą wstępując zawziętość, zaledwo z skargami swoimi do mnie wojewody Wileńskiego udali się y niżeli odpowiedz dorównywiącą ich zażaleniu odebrali, tym czasem stary kahał Wileński, władzy sobie daney odemnie nie widząc, rabina Wileńskiego od rabinowstwa odsądził, a ztąd dalsze rozszerzyły się między tym że kahałem, rabinem y pospółstwem zawziętości, zawsze ich powszechne dochody niszczące y one do ostatniego wprawuiące nieszczęścia, któremu to przypadkowi, z czuley straży praw oyczystych zabiegaiąc y na ich skargi przeniesione czyniąc odpowiedź, materią religji żydowskiej tykaiącą się, do synagogi Słuckiey y cywilną na udzielne swieckie rozeznania przeniosłem, a gdy y synagoga Słucka y sąd swiecki takowych sporów niezaspokoił, została przyczyna materią religji na sąd trzech rabinów y po dwóch żydów z kaźdey strony obranych odesłać, a tym czasem sprawę cywilną do moiego rozeznania wstrzymać, który to sąd rabinowski, w Mirze sądzący się, za stawaniem obydwóch stron, owe dekreta synagog, mianowicie pierwszy Grodzieński y dalsze Samuela Wigderowicza, Rabina, od przysięgi w roku tysiąc siedmsetnym szesdziesiątym szóstym wykonaney y punktów przyiętych uwalniające, za zmówne poczytawszy skassował, a tym samym przestępstwo religji za złamanie przysięgi wytknoł. I lubo Samuel Wigderowicz, rabin Wileński, zaszczyczaiący się konsensem y punktami, w roku tysiąc siedmset piędziesiątym sobie nadanemi, posledniey przed wysadzonemi probował, iż wedle przepisów ich w niczym niewykróczył, do synagogi przyzwoicie udawał się, podrabinka nieustanawiał, kompromissem rzecz zakonczył, dochodów nie przybierał, przekuplą nieuwodził się, dekretów ferowanych nie odmieniał, y we wszelkiey przystoyności na sądach zasiadał, y że dekret rabinów w Mirze ferowany, przeciwko ich prawom zapadły mieniać, szczegulnym to chciał samotrzeć stwierdzić

iuramentem; jednak ponieważ tak y konsensem w. x- imci wojewody Wilens. hetmana w-o w-o x-a Lit-o, oycy moiego y punktów tego czasu danych, a w części do poprzedniczych Heselowi rabinowi odwołuiących się, iako też z innych dowodów pokazuie się, iż mimo one dochody przebierał, przekuplą się uwodził, na sądach pijanym bywał, dekreta odmieniał, przysięgę y punkta zламаł, za rabina przyszkółkowego czyli podrabinka syna swego ufundował, a tym samym, ani punktów, ani konsensu niezachował, nakoniec, że czuiąc się być winnym y niedochowuiącym zaprzysiężonych od siebie punktów, od sądu przezemnie zgodnych y znaiących prawa ludu złożonego w Wilnie co do cywilności, a co do religji od Słuckiey synagogi usunoł się, prawom y konstytucyiom swoim sprzeciwił się, a mimo raz złamaną przysięgę blizkim do niey, jako podeyrzany być nie może y ponieważ żydzi starego kahału, mianowicie Abram Wólfowicz, Moyżesz Iosielowicz, Dawid Sumanowicz, tu przytomni y ieszcze dziewięć osob osiadłych, nienotowanych obywatelów Wileńskich, dobrowolnie do przysięgi na mocnieysze poparcie swoich dowodów zabrali się, przeto bliższych ich do niey uznaiąc iurament im na tym, jako rabin przebierał dochody nad ostatni kompromiss, sobie oznaczone, na tym, jako brał korrupcyję, sąząc sprawy y zasiadaiąc na sądy bywał pijany, na tym jako rabin po promulgacyi dekretu odmieniał decyzyję, na tym, jako kahał dopłacał z kassy kahałney rabinowi przyszkółkowemu, synowi Samuela Wigdorowicza, na tym, jako rabin Samuel Wigdorowicz, ani podług żadnych punktów, ani podług praw y constytucyi ich religji sprawował się, na urządzie rabinowskim naznaczam y ażeby w czasie dwóch tygodni wedle tegoż dekretu w szkołę żydowskiey wielkiey Wileńskiej, przy obecności juryzdykcyi podwoiewodzińskiej, wedle obrządkow religji swojey wykonali, mieć chcę y tak z pierwszych dowodów, jako też y z tego ostatecznego przez iurament stwierdzić się mają-

cego Samuela Wigdorowicza od rabinowstwa Wileńskiego nazawsze odsądzam, ustanowionego od jego rabina przyszkolowego, czyli podrabinka kassuie, elekcyią po wykonanym iuramencie nowego rabina congressowi Wileńskiemu nakazuie. Ze zaś kahał Wileński tegoż przeszłego rabina, niniejszym dekretem skassowanego, niewidząc woli moiej, owszem mimo zakaz urzędu moiego podwojewódzińskiego ważył się odsądzić, dekret swój po szkołach ogłaszać, a tym samym zwierżchność moja podwojewódzińską uszczuplać, przeto ich zuchwałość powinna uskramiając karą, wszystkich starokahalnych na siedzenie w zamku przez osim tygodni osądzam, y aby ciż kahalowi od dnia piętnastego Februarij tysiąc siedmset osmdziesiąt szóstego roku wyrokowi temu zadość uczynili, pod karą przewidzeniu mojemu podpadającą naznaczam y urzędowi mojemu dozór zalecam. Względem zaś dalszych wszelkich y wszystkich ich pieneznych pretensyjów, expensów, zarąk, a mianowicie kalkulacyi od pospółstwa, na kahalach starym żadaney, tym dekretem nieulaćwionych, między przeszłym rabinem, kahalnym starym y pospółstwem będących, sąd wolny religijny wedle ich praw y constytucyi determinuie. Który aby w biegu dwónastu tygodni jak naydokładniey rozsądził, na niestawiających upornie nawet niezapatrując się stanowię, a karę na każdego sprzeciwiającego się woli moiej zostawuie. Który to dekret sądu ich religijnego wypaść mający, a żeby względem ważności, lub nieważności do mnie był odesłany, postanawiam. Działo się w zamku moim Nieswiżkim. Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt piątego, msca Nowembra dwudziestego dziewiątego dnia. U tego dekretu na dwóch arkuszach pisanego, ciemnym jedwabiem sposzytego, przy wycisniętey na czerwonym laku herbowney pieczęci podpis w. x. imci Karola Radziwiła—wojewody Wileńskiego; po niżej suscepta aktykacyi w aktach podstarostwa Wileńskiego s podpisem w. ip. Jana Górskiego, namieznika tegoż podstarostwa Wileńskiego, te-

mi następującemi wyrażają się słowy: Karol x-ze Radziwił — wojewoda Wileński, roku tysiąc siedmset osmdziesiąt piątego, miesiąca Decembra dziewiątego dnia. Za podaniem przez Abela Wólfowicza, przeszłorocznego kahalnego Wileńskiego starszego, tego dekretu ad akta iest do xiąg grodzkich podstarostwa Wileńskiego co do słowa wpisany przezemnie, Jan Górski nam. Grodzki podstarostwa Wileńskiego mp. Który to dekret, przez wyż wyrażonego Abela Wólfowicza do akt podany, iest do xiąg grodzkich wojewodztwa Wileńskiego wpisany.

Изъ актовъ книги Вилевскаго Гродскаго суда, за 1786 годъ, № 4801, листь 2.

№ 282.—1788 г. Января 12.

Жалоба еврея Абея Вульфовича на другихъ евреевъ о томъ, что они ложно обвиняли его въ принятии христіанства и возвращеніи его снова въ іудейскую вѣру.

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt szóstego, miesiąca Januarij dwunastego dnia.

Przed aktami grodzkiemi wojewodztwa Wileńskiego, stanąwszy osobiście żyd Abel Wólfowicz — obywatel miasta i. k. mci Wilna, żalobę pozewną przed sąd trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego wyniesioną do akt podał, pisaną temi słowy: Stanisław August z Bożey łaski król polski etc. przewielebnemu xciu Ignacemu Massalskiemu biskupowi Wileńskiemu, tylko iako panu y possesorowi dożywotniemu iuryzdyki w mieście Wilnie, na Antokołu sytuowaney, a do generalstwa altyleryi Litewskiej należącey, zaś starozakonnemu Samuelowi Wigdorowiczowi—przesłemu rabinowi Wileńskiemu y Szmuyle Iosielowiczowi, na usługach u tegoż będącemu, iako do sprawy niżej wyrażoney wchodzącym, a z racyi mieszkania y znajdowania się na iuryzdyce Antokolskiej tym pozwem de praesenti u przewielebnego xcia bisku-

pa Wileńskiego atestującym się, urodzonymu Iózefowi Meierowi — instygatorowi sądów duchownych, starozakonnym oraz Szymelowi Wulfowiczowi y Wulfowi Aronowiczowi, w mieście Wilnie swoje domy y mieszkanie mającym, a wszystkim tym równie do sprawy, która się po niżej wyrazi wpływającym, ze wszystkich dobr intymatur, ażebyście za tym pozwem przed sądem trybunału głównego w-o x-a Lit-o stawiając, skutecznie usprawiedliwili się na cytacją starozakonnego Abela Wolfowicza obywatela Wileńskiego, który w. mśc pozyna, mieniając, iż obżałowany Samuel Wigdorowicz od rabinowstwa Wileńskiego za przestępstwa, sobie oczewiscie dowiedzione, deductem Wielmożnego xięcia Karola Radziwiła—woiewody Wileńskiego, w roku niedawno skończonym, odsądzony y ztąd do żalującego Abela Wulfowicza, z przyczyn że się obżałowanym wierności twoiey niepowodował, złością zaięty, po różnych o ugode, czyli o powrócenie nazad do rabinowstwa czynionych instancjach, kiedy wspomnionego żalującego delatora od przyjęcia swoich projektów dalekim poznałeś, tedy mszcząc się nad onym, z dobranymi sobie żydami, pryncypalnie z Szmóyłą Iosielowiczem, twoim sługą, Szymelem Wölfowiczem y Wulfem Aronowiczem, nieodstępniemi swoich ułożeń sekwitami, wymysliliście potwarę na tyle kroć wspomnionego Abela Wölfowicza przez obwinienie go o występki apostazy, czyli o to, że ten to Abel Wölfowicz przed kilkudziesiąt laty, będąc quasi w klasztorze xięży Franciszkanów Wileńskich okrszczony, nazad potym do swoiey żydowskiey religii powrócił, a że taka obiekeya, z iako w materyi kryminalney, a tym bardziey zmysloney, wydawała się wszystkim obżałowanym ww. niebezpieczną, udaliście się przeto do urodzonego Iózefa Mejera, instygatora sądów duchownych, opowiadając mu rzecz swoiey delacyi y nieodstępnie prosząc, aby ten utaiwszy imiona pryncypalnych konspiratorów y jakimkolwiek sposobem do popierania tey potwarzy przykładających się,

swoim tylko imieniem rzeczzonego Abela Wulfowicza o apostazy, iako się pomieniło, obwinionego, przed sąd duchowny, a raczey zadworny przewielebnego xięcia biskupa Wileńskiego, lubo na tę sprawę wedle brzmienia wszystkich praw niewłaściwy, na konspiracye iednak obżałowanych wierności waszych, iak sami wszędzie y publicznie pochwalacie się, bardzo dogodny zaadcytował. Iakoż gdy rzeczony instygator prośbami obżałowanych uięty y kto wie od kogo dyspensowany, zapozwawszy żalującego delatora do pomienionych sądów zadwornych biskupów, proceder tamże in ordine objecti criminis apostasiae rozpoczoł. Nie mniey, gdy w tym że sądzie mimo excipowanie się delatora (w tym to sądzie) stawienie swiadków a parte strony powodowey nakazane zostało, w tenczas obżałowani w. w. Samuel Wigdorowicz, pospołu z Wölfem Aronowiczem, oraz Szmuyłą Iosielowiczem y Szymelem Wölfowiczem, wykonywając daley złość swoią, o ludzi czyli osoby do wyswiadczenia obiekeyi swoich pod imieniem instygatora w sąd duchowny wprowadzoney, rozmaicie po mieście Wilnie staraliście się, a znalazłszy tandem ad vota sua takie powolne osoby, gdy to poznaliście że one nie tylko rzeczy (o którą sprawa) niewiedzą, lecz nawet y żalującego delatora osobiście nie znają, za tym do wyznawania zarzutu swego podmawialiście, punkta przez siebie napisane z naywyraznieyszą na żalującego delatora naspacją, z wymienieniem oraz wszelkish artykułów swoiey obiekeyi, tym to osobom w roku teraznieyszym tysiąc siedmset ósmdziesiąt szóstym pierwszych dni Stycznia podawaliście; nakoniec żeby też to osoby do swiadcstwa zobligowane łatwiey in sensus obżałowanych poszły, żeby niesprawiedliwie, jakoście ich prosili, swoje swiadcstwa dawały, nie tylko oferencye pieniężne onym deklarowaliście, lecz nawet in parte porozdawaliscie, a do tego po odbytych tych osob Examinie dalsze z religii żydowskiey także subordynowane osoby, lubo to według praw krajowych, za swiadków nie

uchodzą, do sądu jednak duchownego wszystko in elusionem praw pospolicznych przymuiącego, do podobnegoż examinu wystawiliście, tym zaś sposobem żałującego delatora utaiwszy imiona swoje pod delacją niby instygatora w sądzie nieprzyzwoitym już to na życiu y sławie, już też na majątku przesładować usiłujecie, dla czego nie raz tu wzmiankowany Abel Wólfowicz, mając autentyczne dowody, że obżalowani w. m. sami przeciwko jemu delatorami będąc do pokrycia tej to delacji imienia instygatora y dalszych mu sprzyjających wezwaliście, przekonany oraz o niewinności swojej, że kary prawami opisanej na wszystkich bądź to pewnych, bądź skrytych delatorach poszukiwać przedsięwzięć, na ostatek y to znając, że na odwodzenie się w takim zarzucie nie sąd zadworny Biskupi, lecz trybunał główny w-o x-a Lit., wedle nauki konstytusyi tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstego jest tylko sądem właściwym, z tych tedy powodów pozywa wszystkich w górze wyrażonych y proźby następujące zakłada: nayprzod, o approbatę areztu na Samuela Wigdorowicza y służę jego Szmuyłę Iosielowicza, oraz na cały ich majątek. niniejszym pozwem u w. i. biskupa Wilenskiego zakładającego się; powtóre o uznanie examinu z obżalowanego Iózefa Meyera—instygatora sądów zadwornych duchownych, dla wysłedzenia, czym instynktem y rozkazem żałującego Abela Wólfowicza o apostazją, zaskarżył y proceder oto do sądów duchownych wprowadził;—po trzecie o komportacją wszelkich, iesli by miał iakie w tej mierze do siebie od kogokolwiek pisane listy, podawane memoryały, słowem tego wszystkiego, co by subordynacją do przyjęcia takiej delacji wyswiecić mogło; po czwarte o uznanie paręki sobie ośiadłej po żydach Samuele Wigdorowiczu, Szmuyłę Iosielowiczu, Szymelu Wólfowiczu y Wólfie Aronowiczu; w rescie po wszystkich, którzy wpływającemi do tej delacji pokażą się in ordine odpowiedzi, tak względem kary za taką, iako też expensów sądzić się mających, a

jesliby ta paręka nie nastąpiła o elokacją pod wartą aż do finalney rozprawy y skutków z niey wypadających; po piąte o utwierdzenie dowodów żałującego delatora, przez które patencya fałsz z zarzutu obżalowanych a probować się będzie; po szóste o ukaranie penami wszystkich aktorów y konsultorów takiej delacji prawami w-o x-a Lit. obwarowanymi; po siódmę o zachowanie wolney atestacji dalszych osób ku tej sprawie przynależć mogących, a etiam zwierchności duchowney dla złożenia dekretów, przez nią ferowanych, a stronie na wielokrotne rekvizycye niewydawanych. Po ósmę o ukaranie osobnymi penami wszystkich tej sprawy aktorów za nieprzyzwoite do sądów duchownych w rzeczy tej pociąganie et pariter za zyskiwanie tam wyroków wszelkiemu processowi y porządkowi sprawiedliwości przeciwnych. Nakoniec osądzenie expensów y tego wszystkiego co się dowiedzie żałujący delator tym pozwem z wolną jego poprawą cytuję. Pisan roku tysiąc siedmset osmdziesiąt szóstego, miesiąca Stycznia dwunastego dnia.—Która to żaloba przez wyż wyrażonego żyda Abela Wulfowicza, obywatela miasta Wilna, do akt podana, jest w xięgi Grodzkie woiewodztwa Wilenskiego wpisana.

Изъ актовой книги Виленскаго градскаго суда, кн. № 4801, 1786 г., л. 75.

№ 288.—1786 г. Февраля 16.

Жалоба Виленскихъ евреевъ, живущихъ на епископской юрисдикци, на кагаль, по поводу безконтрольнаго распоряженія доходами съ евреевъ города Вильны.

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt piątego miesiąca Februaryj siedmnastego dnia.

Przed actami ziemskimi woiewodztwa Wileńskiego stanawszy osobiście wozny i. k. meci xięstwa Zmudzkiego Adam Brasewicz żalobę pozewną podał do akt w te

słowa pisaną: My komissarze skarbu rzeczy pospolitey w-o x-a Lit-o starozakonnym Percowi Abramowiczowi, Moyżeszowi Iosielowiczowi, Moyżeszowi Leybowiczowi—bywшему pisarzowi, Chajmowi Leybowiczowi, Markowi Leyzerowiczowi, Ickowi Leybowiczowi, szkolnikom synagogi Wileńskiej y wszystkim starokahalnym w roku tysiąc siedmsetnym ośmdziesiąt czwartym zaczętem, a tysiącznego siedmset ośmdziesiąt piątego zkończonogo kahału, Dawidowi Iankielowiczowi, Zelmanowi Chaimowiczowi y całemu kahałowi teraznieyszemu Wilenskiemu, niemniej starozakonnemu, Ickowi Beniaminowiczowi, Eliaszwowi Markowiczowi y wszystkim sędziom, quasi duchownym żydowskim, cheyrymami uciskającym, oraz Iudelowi Iankielowiczowi y Szmuytle Mendelowiczowi—wiernikom, czyli szafarzom tegoż kahału Wilenskiego, Eliaszowi Zelmanowiczowi, tytułującemu się patryarsze, czyli po hebrajsku chossydowi, Dawidowi Symanowiczowi—sędziemu wieczystemu, Szewelowi Leybowiczowi, pozew przed sąd komissyi skarbu rzeczy pospolitey w-o x-a Lit-o na kadencyą marcową, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym ośmdziesiąt szóstym, w Grodnie sędzić się mającą, z instancyi i. o. x. imei Ignacego, Iakuba Massalskiego—biskupa Wilenskiego qua pana, a starozakonnych, Zelmana Kowmanowicza, Icka Leybowicza y wszystkich mieszkanców i żydów y pospółstwa czyli iuryzdyczan na iuryzdyce tegoż i. o. xcia biskupa Wilenskiego y kapitulney mieszkających, mieniać y odwołując się do zniesionych we wszystkim manifestów, oraz oto: iż co kommissya skarbu w. x. Lit-o, roztrząsając teraznieysze dlugi kahału Wilenskiego, w składanki y podatkowania sposób przez pospółstwo weytrzymała y tylo tym że dekretem na zniesienie długów kahalnych, dawniey zaciągnionych, do czasu ten że niewielki podatek utrzymała, przeciwko któremu dekretoowi kommissya skarbu w-go x-a Lit-o, y przysiedze wykonaney przez kahalnych podówczas będących, kahał Wilenski nieznosne podatki na wszy-

stkie pospółstwo arbitralnie y absolutnie narzuciwszy, w tym sposobie one wybierał: z rzeznicy nayprzód od każdego bydłęcia rzeznikowi do króbki nakazał płacić złotych dwadzieścia jeden, skórę tegoż bydłęcia koszernego całkiem kahałowi przeznaczył, a od bydła strefionego nic nieplacąc rzeznik skórę oddawał do kahału, a za to złotych sześć, a nie więcej brać był powinien. A tak bydła koszerne na tydzień w mieście Wilnie wychodzi sztuk trzydzieści, a czasem y czterdzieści, a tak rzeznicy na rok cały placąc po złotych dwadzieścia jednym od sztuki koszerney, wnoszą do kahału trzydzieści dwa tysiące siedmset sześćdziesiąt; za skóry koszerne, których na rok tysiąc piećset sześć dziesiąt y więcej znayduie się, a jak kahał sam przedaje te skóry, każdą głowę w głowę po złotych dziewięć, uczyni całorocznego dochodu czternaście tysięcy czterdzieści złotych polskich; na trefnych skórkach profitu na tydzień złotych polskich sto i więcej, czyni pewnego dochodu co rok złotych polskich pięć tysięcy. Udzielnie kahał Wileński ustanowił podatek z tegoż mięsa takowy: iż każdy z obywatelów kupujący mięsa za złoty, powinien zapłacić od każdego złotego do króbki mięsney po groszy sześć; takowa krobka różnym dawniey arędowana była y dopiero w arędę na lat dwie puszczona, za którą zgóry zapłacono czerwonych złotych dwa tysiące, więc na rok wypada złotych polskich ośmnaście tysięcy z górą, bo procent jeszcze w proficie mają. Osobno za rznienie cielów, baranów, kozłów, od każdej sztuki placą rzeznicy po złotych trzy, a na tydzień rznie się sztuk pięćdziesiąt, więc na rok dochodu od tego rznienia bierze kahał złotych polskich siedm tysięcy ośmset, a płała rzeznikowi osobno wyznacza się. Za rznienie od rzezników było swoje mających, nie z kahału, owszem rzeznicy którzy rzną, za to pozwalanie na lat kilka po czterdzieści, lub też pięćdziesiąt czerwonych złotych oplacają, których rzezników czterech się znayduje. Distinctim za rznienie kur, gęsi, indyków, płaci się

od kury po groszy trzy, od gęsi po groszy sześć, od indyka po groszy dziewięć, do krobki, tę krobkę zaarendowano przez kahał na lat dwie, za którą gotowym groszem zgóry zapłacono czerwonych złotych sztuk siedmset, więc na rok wypada złotych polskich sześć tysięcy sto, a płacenie z góry dwuletnie więcej czyni dochodu. Osobno za łój sprzedawany, lub świece od każdego kamienia nakazał płacić po złotych dwa; zaarendowali łojową króbkę Abramowi Iosielowiczowi z jego siabrami, na lat ośm, którzy z góry zapłacili czerwonych złotych tysiąc sześćset, wypada na każdy rok złotych polskich trzy tysiąc sześćset, lecz że zgóry wzięte pieniądze na lat ośm, rocznie puszczać, pewnie by w dubelt dano. Udzielnie ustanowił kahał na jedwab kabak, czyli monopolium y żadnemu z żydów niewolno handlować jedwabiem, ani tutejszym ani przyjezdnym; zaarendował takowy kabak na lat ośm Uryjaszowi Abramowiczowi, który zgóry zapłacił złotych polskich czterdzieści tysięcy do kahału, za tym na rok wypada złotych polskich pięć tysięcy, że z góry arendowano, gdyby na rok puszczano, pewnie by dano drugie złotych pięć tysięcy. Distinctim ustanowił kahał kabak czyli monopolium wina koszernego y zaarendował ony na lat ośm Berkowi Beniaminowiczowi, który zgóry zapłacił czerwonych złotych sztuk pięćset, za tym na rok wypada dochodu złotych polskich tysiąc sto dwadzieścia pięć, gdyby y te rocznie arendowano, drugie by tyle dano. Oddzielnie ustanowił kahał kabak «Jabłek Rayskich» y zaarendował one na lat pięć, które już wypływają, Iudelowi Litmanowiczowi, który zapłacił zgóry tanno, dla przyczyn sobie wiadomych, czerwonych złotych sześćdziesiąt, uczyni na rok złotych dwieście szesnaście, lecz w przeszłym roku dawano na lat pięć czerwonych złotych sztuk sto dziewięćdziesiąt. Osobno od króbki kupców przyjeznych ustanowił kahał po półprocenta, którą króbkę zaarendowano Percowi Abramowiczowi na lat pięć, który zapłacił zgóry czerwonych złotych ośmset,

na rok, tedy wypada dochodu złotych polskich dwa tysiąc ośmset ośmdziesiąt, a z procentu gdyby na rok arendowano, drugie by tyle czyniło. Distinctim od kupienia y przedania warzywa, chleba, mąki, grochu, bobu, y różney włoszczyzny, postanowił kahał płacić od złotego po groszu jednyn: zaarendował tę króbkę na lat pięć Abelowi Wólfowiczowi, który zapłacił zgury kahałowi czerwonych złotych pięćset, więc na rok dochodu złotych polskich tysiąc ośmset. Oddzielnie każdy żeniący się, a biorący posag, cztery procenta od posagu wziętego zapłacić nakazuje kahał, a chociaż by y nic nie wziął posagu, to groszy czterdzieści zapłacić powinien. Od przedania chazaków, czyli własnych domów, nakazał kahał, za jaką sumę sprzedaje, czwarty procent zapłacić, takową króbkę posagow y chozaków złączono razem, y zaarendował kahał na lat pięć Szmuyłe Chaimowiczowi, który zapłacił zgóry czerwonych złotych sztuk pięćset, zatem na rok czyni dochodu złotych polskich tysiąc ośmset, gdyby rocznie zaarendowano, więcej by czyniło intraty. Distinctim od króbki obrzezania y ślubów, oraz, od łokciów y rozmaite drobniejsze podatki wymyślne y króbkę oddzielnie ustanowiono, zaarendowano takową króbkę na lat sześć Michelowi Beniaminowiczowi, który zapłacił zgóry czerwonych złotych trzysta, więc na rok dochodu czyni złotych polskich dziewięćset. Osobno przy rznieniu ptastwa z każdego skrzydła wrywają po trzy pióra, y na lat dziesięć te pióra zaarendowano zapłacono zgóry złotych polskich dwa tysiąc, czyni na rok dochodu złotych polskich dwieście. Udzielnie kahał Wileński ustanowił kabak czyli monopolium na proch, y takową króbkę z prochu zaarendował na lat ośm, za co zapłacono zgóry czerwonych złotych dwieście, więc na rok wypada dochodu złotych czterysta pięćdziesiąt. Distinctim do króbki handlowney nakazał kahał, aby każdy gospodarz wedle majątku y przemożenia, a barzief jak oceni ony, z wielkim uciskiem absolutnie, nakładając na niektó-

rych, osobiwie na nas iuryzdyczan opłacać corocznie, którey krótki niearendując nikomu, czyni ona tego dochodu pięćdziesiąt tysięcy złotych polskich z składanki handlowney.—*Distinctim* tey że składanki handlowney od partykularnych żydów, do kahału Wileńskiego należących, wnosi się corocznie złotych polskich pięć tysięcy. A tak kahał Wileński z uciskiem iuryzdyczan y miasta Wilna wybiera pewnego dochodu rocznego na sto pięćdziesiąt tysięcy, sześćset siedmdziesiąt jeden złotych polskich corocznie, y osobno przypadkowe mając dochody jako to: od przedania kresk tytułów y urzędów żydowskich szkolnych, ustanowienia rzeźników, sztrafy, przedania chazaków jeszcze nie wyprzedanych y dalsze. Które przypadkowe dochody nie równą czynią intratę, jednego roku mniej, drugiego więcej, jednak naymniey do dwudziestu tysięcy albo trzydziestu tysięcy czynią dochodu. Tak znaczne mając dochody kahał Wileński, takowe marnie puszczając, a nayprzód Eliaszowi Zelmanowiczowi—patryarsze, nic nie czynnemu, żadnego szeląga do kahału niepłacącemu, ani też do żadney krótki nie importującemu, stancją onemu arenduje, y co tydzień z kahałnych pieniędzy tym sposobem zebranych, dwadzieścia ośm złotych opłaca, co na rok wyniesie wydatku daremneho tyśiąc czterysta złotych, y różne onemu akomodacye, jako to rybę y dalsze rzeczy kupują. *Distinctim* Dawida Szymonowicza tenże kahał uczynił sędzią wieczystym, y dano onemu czerwonych złotych dwiescie nadaremnie z pieniędzy kahałnych, y jeszcze kahał w kilka osób obrawszy onego za sędziego takowego, po złotych trzydzięści dwa na tydzień do śmierci onego płacić postanowił, y wypłaca niepotrzebnie, co do roku czyni złotych tyśiąc sześćset, od partykularnych czyniącą intraty roczney złotych pięć tysięcy, przez połowę, y nadto co tydzień po czerwonych złotych dwa, nie wiedzieć za co opłaca, y dalsze wydatki z uciskiem obywatelów y różne darowizny dla siebie czynią. Co większa przez

tak wiele lat tak wiele dochodów mając, ten że kahał Wileński osobne składanki w różnych sprawach absolutnie nakazywał, konsystencyą zaś moskiewską osobnemi, co tydzień składankami żałujący utrzymywali, pogłówne żydowskie do skarbu rzeczy pospolitey zawsze osobną składanką wszyscy obywatele opłacaia, a Eliasz Zelmanowicz—patriarcha, Szewel Leybowicz, biorąc nadaremnie z pieniędzy pospółstwa kahałnych pogłównego nie opłacaia, lecz na pospółstwo rozkładaią. Na reparacyą zaś szkoły y utrzymanie łazni, dochód z oney, za którą pospółstwo opłaca na tydzień złotych ośmdziesiąt, co czyni na rok złotych ośm tysięcy, z którego dochodu wszelkie wydatki potrzebne zaspakajają się i jeszcze pozostaie w restancyi dla kahału na intratę; odzielnie na utrzymanie szpitala różne dochody znajdujają się, jako to: za pozwolenie przystąpienia do dziesięciorga Bożego przykazania, za pogrzeby, za arędownia niektórych mieysc w szkole, z skarbonki zawsze utrzymowaney w oney y zdalszych podatkowania sposobów ten że szpital utrzymuje się, a kahał nic się do tego nie przykłada, y wydatku na to nie ponosi, nie wiadomo gdzie takowe przez tyle lat, tak summy znaczne powyberane poobracał, długów dekretem kommissyi skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego za realne uznanych nie poopłacał, prócz ratami zaciągając długi nowe, część pojezuickiego długu zapłacił, jakoż w niedawnym czasie, dług w Królewcu na siedm tysięcy czerwonych złotych zaciogneli, u zeszłego Kłoca doktora czerwonych złotych tyśiąc, na dziesiąty procent na lat ośm zapozyczyli, a Abelowi faktorowi onego za faktorstwo co rok przez lat ośm po czerwonych złotych czterdzięści opłacać naznaczyli, y osobno do tey summy, procent dziesiąty opłacaia, a przez lat dwie nie opłacali; u i. pana Chmielskiego, doktora czerwonych złotych pięćset, w. i. pana Kossakowskiego—stolnika, czerwonych złotych trzysta, u w. w. i. x. x. Bazylianów czerwonych złotych pięćset, u w. i. pana Podbipięty—ex pod-

wojewódzkiego, czerwonych złotych kilkaset, y u dalszych ichmew zaciągneli. Co większa bez wiedzy pospółstwa umyśliwszy kłótnię z rabinem, y jeśli by jakowe na ich wypadły kary za niewinne zakłócenie rabina, warunek dla siebie, iż by z kahalnych pieniędzy było zastępowanym uczynili; y nadto ten że przeszły kahał używszy obżałowanych Moyżesza—pisarza kahalnego, y szkolników wyżey nominatim wyrażonych, wexłów na ukazięciela, na piętnaście tysięcy czerwonych złotych, jak daje się słyszeć, po hebrajsku pisanych, na wszystką synagogę Wileńską, podając pod ewikęją wszelkie dochody kahalne, za pisaniem onych ręką pisarza, a z podpisem szkolników, tak jak zwyczaj niesie, dla siebie wzięli. A Moyżesz—pisarz, wykraczający w funkcyi swojej, y zdradzający całą powszechność do xięgi niewpisał, ani też szkolnicy dla tego, iż by pospółstwo y kreskowi o tak znacznym długi przez wydanie wexłów nie dowiedziało się. O czym powziąwszy żaluiający, zaskarżali przed wielmożnym podwojewódzkiem, z takowych wexłów na ośmset czerwonych złotych zkomportowali, y dopiero złożone znajdować się u wielmożnego podwojewódzkiego wespółz xięgami komportowanemi powinne, a dalsze wexle nie wiedzieć komu powydawali, czyli też u siebie mają, a żalujących majątek wszystek tak wielkim ciężarem obciążyli, o czym daje wiedzieć manifest w ziemstwie Trockim, przez gmin synagogi Wileńskiej zaniesiony, y plenipotęcią tegoż gminu synagogi Wileńskiej tam że zaaktykowano. Na ostattek tenże obżałowany Moyżesz pisarz, wzięwszy z składanki osobney pieniądze do Warszawy, y przywiozłszy z onych nazad czerwonych złotych tysiąc sto, niewiedzieć gdzie one zadział, czyli na swój prywatny pożytek obrócił, y tak nieznośnemi podatkami tenże obżałowany kahał Wileński y abusum dopełniający pisarz kahalny, do ostatniego ubóstwa nas iuryzdyczan biskupstwa Wileńskiego, y całe pospółstwo w mieście Wilnie przyprowadzili, y daley ieszcze uciskać większemi składankami y podatkami

przedsię biorą, które to wszystkie podatki opłacane y dopiero opłacające się z xiąg kahalnych w kahale u wierników y pisarza znajdujących się, oraz z xiąg przez ten że kahał Wileński do urzędu w-o podwojewódzkiego komportowanych, iaśnie się okażą y nierównie większe, a zatym ucisk nieznośny iuryzdyczan biskupstwa Wileńskiego y całego pospółstwa w mieście Wilnie, a z obżałowanemi sędziami żydowskimi duchownemi, o ucisk cheyrymami y konfiskatami, chcąc oto wszystko prawem czynić, ante omnia do obwarowania securitatem zdrowia y życia wszystkim iuryzdyczanom żydom biskupstwa Wileńskiego w mieście Wilnie na iuryzdyce mieszkającym, do zakazania, a żeby sędziowie żydowscy duchowni cheyrymami konfiskat majątków onych, szczególnie na żalenie się w tey sprawie nie uciskali, pod żadnym pretextem y wynalazkiem, do uwolnienia iuryzdyczan y całego pospółstwa od gwałtownie narzuconych podatków przez kahał Wileński nieznośnych, do skassowania monopolioiw, czyli kabaków na iedwab, wino koszerne, Iablka Rayskie y proch; do komportacyi xiąg kahalnych, percepty, y expensy dochodów kahalnych wszelkich przez Iudela Iankielowicza, Szmuyłę Mendelowicza—wierników czyli szafarzów, Moyżesza Leybowicza -- pisarza, y cały kahał Wileński od daty dekretu kommissyi skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego, aż do daty niniejszey pod przysięgą nayścisleyszą, o zdanie rachunku tych że dochodów przez kahał wierników y pisarza, dla czego wybierając tak znaczne intraty przez wszystkie lata długów dekretem kommissyi skarbowey rekognoskowanych nieopłacili, y dla czego nowe długi zaciągnęli, a gdzie się dochody kahalne zadzieli y dla czego nowe opłatki z uciskiem pospółstwa narzucali, o uznanie examinu z wierników czyli szafarzów, z Iudy Iankielowicza y Szmuyły Mendelowicza, oraz Moyżesza—pisarza y szkolników, nie mniej uznania examinu z Eliasza Zelmanowicza, z punktów onemu podać się mających, do poka-

rania penami tak za sprzeciwienie de-
kretowi kommissyi skarbowey Wielkiego
księstwa Litewskiego, pod datą wnim wyra-
żoną, y za dalsze przestępstwa, narzucanie
gwałtownie podatków, a na prywatne zy-
ski w rozmaitym sposobie onych obracanie,
do skassowania niesłusznie donum gratu-
itum dla Eliasza Zelmanowicza—pałryar-
chy, Dawida Szymanowicza, Szewela Ley-
bowicza, y dalszym przez kahał Wileński
opłaconego, y do dziś dnia opłacającego się,
oraz zwrotu przez wszystkie lata pobranych
niesłusznie z kahału pieniędzy z uciskiem
pospółstwa przez darowiznę kahałową, do
zakazania ażeby kahał Wileński na przy-
szłość podatków takowych nie narzucał,
długów nie naciągał, wexlów na ukaziciela
hebrayskim charakterem na cały kahał y
gmin, osobliwie iuryzdyczan i. o. x. imci
nie formował, dochodów kahałnych nie
onerował, y majątku iuryzdyczan i. o. x.
imci, do komportacyi wexlów przez prze-
szło kahałnych na kilkanascie tysięcy czer-
wonych złotych na ukaziciela pobranych
na cały kahał Wileński y pospółstwo, y
na iuryzdyczan i. o. x. imci, y skassowa-
nia onych, jako na prywatny swój interes
y dopełnienie złości ku rabinowi swemu
broniącemu pospółstwo od ucisku, obró-
conych, y pieniędzy roztraconych, do zkas-
sowania wexlów komportowanych y złożo-
nych u w-o podwojewódziego Wileńskiego
na czerwonych złotych ośmset, do kompor-
tacyi xiąg z dochodów kahałnych u pod-
wojewódziego byłych, czyli y dopiero tam-
że znajdujących się, do odsądzenia pisarza
Moyżesza Leybowicza y szkolników, za wy-
danie potajemnych wexlów, a niewpisanie
onych do xiąg kahałnych, jako przeciwko
obowiązkowi swojego urzędu, y iuramen-
towi na też funkcją wykonanego postępu-
jących, do wskazania dalszych pen, win,—
prawa y sprawiedliwości wypływających,
do nadgodzenia wszystkich szkod podziła-
nych na tych, którzy winnemi być się oka-
żą, oraz zwrotu wszelkich niesłusznych wy-
datków, osobliwie przez kahał przeszły
czynionych, do pokarania sędziów duchow-

nych żydowskich, za wydawanie cheyry-
mów y konfiskat majątków, oraz na życie
postrachów rzucanych przez też cheyrymy
y takowym sposobem do podatkowania
przynaglania, y z majątków iuryzdyczan
wysuwania penami naysurowszemi, do
wskazania expensów prawnych y tego wszy-
stkiego, co czasu prawa obszerniey y jaś-
nicy dowiedziono będzie, salva melioratio-
ne. Pisan roku tysięcznego siedmset ośm-
dziesiąt szóstego, miesiąca Februaryi sze-
snastego dnia. Która ta žaloba pozwna
oczywisto przez przerzeczonego woznego i.
k. mci księstwa Żmuydzkiego Adama Bra-
sewicza podana do akt w xięgi ziemskie
województwa Wileńskiego jest wpisana.

Изъ актовой книги Виленскаго земскаго суда, кн.
№ 4221, 1785 года стр. 473.

№ 284.—1788 г. Юля 19.

**Охранный листъ Короля Станислава Августа
данный Виленскимъ евреямъ въ защиту отъ
насилій, чинимыхъ нагаломъ.**

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt szó-
stego, miesiąca Julij dziewiętnastego dnia.
Przed aktami Grodzkiemi woiewodztwa
Wileńskiego stanowszy osobiście w. i. pan
Kazimierz Skurewicz—rotmistr woiewod-
ztwa Wilenskiego, list żelazny, czyli salvi
conductus, a vi et potentia od najjasniey-
szego króla, pana naszego miłosciwego, z
kancellaryi mnieyszey wielkiego księstwa Li-
tewskiego żydom Iekowi Leybowiczowi,
Zelmanowi Iakubowiczowi, Szymonowi Wól-
fowiczowi, Wólfowi Aronowiczowi, Danie-
lowi Pinkieszewiczowi, Szmuyłowi Ioselo-
wiczowi, Abramowi Iakubowiczowi, Iosie-
lowi Eliaszewiczowi umocowanym pleni-
potentom gminu y całemu pospółstwu ży-
dowskiemu w miescie i. k. mci Wilnie
mieszkającemu, wydany y służący, na ro-
kach s-to Troickich ziemskich woiewodztwa
Wilenskiego, dopiero w Wilnie sądzących
się, aktykowany, do wpisania w xięgi

grodzkie wojewodztwa Wilenskiego podał, który co do słowa w też xięgi grodzkie Wilenskie wpisując tak się wyraża: Stanisław August z Bożej łaski król Polski etc. Oznaymujemy tym salvi conductus et a vi et potentia listem naszym wszem w obec y każdemu zosobna, komu wiedzieć należy. Doniesiono nam iest przez panów rad, przy boku naszym przytomnych, przy prezentowaniu nam supliki od starozakonnych Icki Leybowicza, Zelmana Iakubowicza, Szymona Wólfowicza, Wólfa Aronowicza, Daniela Pinkieszewicza, Szmula Iosielowicza, Abrahama Iakubowicza, Iosiela Eliaszewicza, umocowanych plenipotentów gminu y całego pospółstwa żydów, w mieście naszym stołecznym w Wilnie mieszkających, podaney, że starozakonni Abel Wólfowicz, Oszer Kałmanowicz, Iudel Litmanowicz, Możesz Iosielowicz, y inni starsi kahału Wileńskiego, przez swój wewnętrzny rząd y przez moc despotyczny od dawnego czasu z uciskiem niepraktykowany gminu y pospółstwu dopełniaia, a przez tychże obywatelów, z przyczyny przemocy mocniejszych nad słabszemi cierpliwie do tego czasu znoszona, gdy nakoniec pomieniony kahał takowy gmin y całe pospółstwo żydów przyprowadziwszy do ostatniej ruiny, jeszcze co raz barziej wymyslnemi uciskami onych agrawuie, składkami narzucanemi uciska, nakazaniem różnych arbitralnych podatków nęka y tym srogim obchodzeniem się nie tylko z sobą szukać sprawiedliwości niedopuszcza, ale też idąc jednostaynym postępowaniem swoiey zachwałości jednych zruynowaniem z majątku, drugich więzieniem, innych karami, wszystkich gminnych y całe pospółstwo przesladuie y dręczy; subplikowano za tym nam iest, ażebyśmy gminnych żydów y całe pospółstwo obywatelów miasta naszego Wilna, tudzież onych plenipotentów, jako to: Icka Leybowicza, Zelmana Iakubowicza, Szymona Wólfowicza, Wólfa Aronowicza, Daniela Pinkieszowicza, Szmulę Ioselewicza, Abrama Iakubowicza, Iosiela Eliaszwicza bezpieczenstwo zdrowia y życia,

także całości ich majątków od wszelkich gwałtów, kaptiwacyi y impetycyi starozakonnych Abela Wólfowicza, Oszera Kalmanowicza, Iudela Litmanowicza, Moyżesza Ioselowicza, żydów kahalnych y od wszystkich innych starszych tegoż kahału obwarować y onych protekcyą naszą zasłonić raczyli. Iakoż my, zwykłą dla ludzi ucisnionych okazuiąc łaskawość, niniejszym naszym listem salvi conductus, a vi et potentia wyż wyrażonych osób tym że wszystkim gminnym y całemu pospółstwu obywatelom Wileńskim, jako też ich plenipotentom, (co jeśli tak iest), wszelkie bezpieczenstwo zdrowia y życia od gwałtów, kaptiwacyi, impetycyi y wiolencyi waruujemy, y ten list nasz salvi conductus, od actikacyi y od publikacyi onego do sześciu miesięcy, a raczey do zakonczenia sprawy w sądzie należytych trwać mającey, dajemy y onych protekcyą naszą zasłaniamy, którym to żydom, gminowi, oraz całemu pospółstwu y ich plenipotentom, ażeby kahał y dalsi starsi kahalni, tak sami, iako też przez inne osoby żadnych krzywd, gwałtów y wiolencyi czynić, prywatnych składek nakazywać, onych exekwować, podatków pod wymyślonym pretextem wymagać nie wazyli się, jak tylko podług sonancyi dekretu likwidatorskiego w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstym ferowanego, y za nim od prześwietney komissyi skarbu w. x. Lit. zasłaley rezolucyi zachowywali się, także ażeby tych że żydów gminnych, całe pospółstwo y ich plenipotentów sćigać, łapać, bić, więzić, jakimkolwiek sposobem agrawować nie wazyli się, pod winami na gwałcicielów listów naszych królewskich, w prawie pospolitym opisanemi, ostrzegamy y zakazuiemy. Którzy żydzi, gmin y całe pospółstwo obywatele miasta Wilna, jako krzywd swoich u należytego sądu mają prawo dochodzić, tak dla zachowania wszędzie im wolnego aditus et reditus, bezpieczenstwa osoby ich, handle, majątki, y wszelką ruchomość protekcyą naszą zabezpieczamy. Co wszystkim komu o tym wiedzieć należy, mianowicie wszelkim iu-

rysdykejom sądowym w. x. Lit., iako to trybunalskim, grodzkim, do wiadomości podając, mieć chcemy, aby za podaniem onego ad akta, wszędzie przyjmowan y aktykowan był koniecznie, y aby go iurysdykcyie sądowe w należytey powadze utrzymowały dla łaski naszej królewskiej. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia siódmego miesiąca Lipca, roku pańskiego tysiąc siedmset ósmdziesiąt szóstego panowania naszego dwudziestego drugiego roku. U tego salvi conductus a vi et potentia listu podpis ręki najiaśniejszego króla pana naszego miłościwego, Stanisława Augusta, przy wycisniętey na czerwoney maśie pieczęci mnieyszey w-o x-a Lit., po niżej podpis wielmożnego i. pana sekretarza tey że pieczęci, oraz intitulacyia tak się wyrażają: Stanisław August, król; Wincenty Białopiotrowicz—łowczy powiatu Lidzkiego, iego królewskiej mości pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz.—List żelazny z obwarowaniem bezpieczeństwa żydów, gminnym y całemu pospólstwu miasta Wilna przeciwko gwałtownościom tych że żydów kahalnych.—Suscepta zaś aktykacyi na rokach Święto-Troieckich ziemskich wojewodztwa Wileńskiego, z podpisem iaśnie wielmożnego prezydenta y wielmożnych sędziów ziemskich w-a Wileńskiego, oraz konkordancyia wielmożnego regenta z podpisem onegoż, temi następującemi wyrażają się słowy: roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt szóstego, miesiąca Julij siedemnastego dnia. Na rokach Święto-Troieckich ziemskich wojewodztwa Wileńskiego stanowszy osobiście patron u sądu w. i. p. Kazimierz Skurewicz—rotmistrz w-a Wileńskiego ten list żelazny ad acta podał.—Franciszek Czyż—prezydent ziemski wojewodztwa Wileńskiego, kawaler orderu s-o Stanisława, Franciszek Romanowicz—sędzia ziemski wojewodztwa Wileńskiego, Władysław Szadurski—sędzia ziemski wojewodztwa Wileńskiego, Ignacy Kończka—pisarz ziemski

województwa Wileńskiego. Concordatum cum actis, Xawier Iuraha—regent ziemski y grodzki wojewodztwa Wileńskiego. Który to salvi conductus a vi et potentia list żydom gminnym y całemu pospólstwu miasta i. k. mci Wilna służący, przez wyż wyrażonego w. i. p. Kazimierza Skurewicza—rotmistrza wojewodztwa Wileńskiego do akt podany, iest w xięgi grodzkie wojewodztwa Wileńskiego wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго городского суда, кн. № 4801, 1775—1786 г., л. 1386.

№ 235.—1788 г. Апрель 24.

Жалоба Виленскихъ евреевъ на кагалъ о незаконныхъ дѣйствіяхъ его членовъ.

Roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt ósmego, miesiąca Aprila dwudziestego czwartego dnia.

Przed aktami ziemskimi wojewodztwa Wileńskiego stanawszy osobiście wozny iego królewskiej mości wojewodztwa Wileńskiego Franciszek Oranowski, process imieniem całego gminu żydów Wileńskich na żydów kahalnych Wileńskich podał do akt, który ten process w xięgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego słowo do słowa wpisany tak się w sobie ma: Process nomine starozakonnych Ulfa Aronowicza, Szymela Ulfowicza, Moyżesza Ulfowicza, y dalszych w generalności żydów Wileńskich na starozakonnych Oszera Kałmanowicza, Iudela Litmanowicza, Moyżesza Iosielowicza, Dawida Iankielowicza, Uryasza Abrahamowicza, Irszy Azikowicza, Izraela Ickowicza, Szymela Oszerowicza, Szmuyły Ickowicza, Borucha Markowicza, Berki Eliaszewicza, Moyżesza Leyzerowicza—rząd kahału Wileńskiego, w roku przeszłym tysiąc siedmset ósmdziesiąt siódmym zaczęty, a w terazniejszym tysiąc siedmset ósmdziesiąt ósmym, dnia dwudziestego czwartego Apryla kończącego się ich starszenstwa —Moyżesza Leybowicza ich pisarza, Icki

Leybowicza, Chayma Leybowicza, Morducha Leyzarowicza—szkolników, oraz Berki Leybowicza, Iochela Beniamowicza, Elisasza Markowicza, Icki Iudelewicza, Moyżesza Oszerowicza, Chaima Tobiaszewicza, Hirszy Mejerowicza, Michela Iosielowicza, Szepszela Iankielowicza—sędziów duchownych tytułujących się, Nochima Ickowicza, Dawida Leybowicza—ich pisarzy dekreto- wych, Moyżesza Beyrechowicza, Morducha Iankielowicza—ich szkolników, czyli woz- nych sądowych, mieniać y referując się do dekretu zadworney assessoryi iego króle- wskiey mości wielkiego księstwa Litewskiego, w roku przeszłym tysiąc siedmset ośmdzie- siąt siódmym, miesiąca Nowembra dwu- dziesiątego czwartego dnia, między żałującemi gminnymi, a obżałowanemi w górze wzmie- nionymi in accessorio zapadłego do żałob, processów poprzedniejszych, przez żałują- cych w tey materji w trybunale głównym y w subseliach Wileńskich pozanaszanych, a mianowicie o to: iż gdy dekretem wzwyż wzmienionym przepisana ordynacya, tak dla urzędów kahału Wileńskiego, jako też dla sędziów duchownych, już w wydaniu pozwów, już w zapisaniu wyroków, już w wytrzymaniu aktów, expedyowanie inkwizy- cyj, wydawanie ekstraktów, różnych wyro- ków, już też z porządku elekcyi urzędowej w przytomności całej powszechności, dla wiary y ochronienia podstępków w tey że elekcyi, pomimo jasných wyrazów tego de- kretu: nayprzód obżałowani szkolnicy, ka- halni, y duchowni, pozwy na piśmie wedle obowiązku dekretu nie wydawają, powtóre obżałowani kahalni sędziowie aktów do za- pisania wyroków swych nie utrzymują, tych że wyroków w aktach nie podpisują, inkwizycye nie podług przepisów dekretu, expedują, a obżałowani pisarze kahalni y duchowni, czytania takowych wyroków bro- nią, ekstraktów nie wydają, a przeto żału- jący gmin o żadnych sekretach czynności kahalney dowiedzieć się nie może, a obża- łowani kahalni, co raz na szkodę gminy uchwały nowe, sekretnie ustanawiają, o co żałujące delatores o takowe sprzeciwi-

stwo przez obżałowanych wszystkich, w górze wzmienionych dopełnione, dekretowi zadworney assessoryi wielkiego księstwa Li- tewskiego jak nayuroczyściey zażalając się, manifestują się, y takowy manifest ręko- ma własnemi po hebraysku sami podpisują. Pisan roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt ósmego, dnia dwudziestego czwartego Ap- ryła, w Wilnie. U tego processu trzy pod- pisy żydowskim pismem znajdując się y te na polskie wytłumaczone, tak się wyrażają: Szymel Wulfowicz, Moyżesz Wulfowicz, Wulf Aronowicz. Który ten process oczy- wisto przez wyż pomienionego woznego iego królewskei mości Franciszka Oranow- skiego podany do akt, w księgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego iest wpisany.

Изъ книги Виленскаго земскаго суда № 4225, 1788 года, стр. 2043.

№ 238.—1788 г. Апрель 24.

Жалоба Виленскихъ евреевъ на старшихъ школьныхъ о неправильномъ образѣ ихъ дѣйстви.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt ós- mego, miesiąca Apryła dwudziestego czwar- tego dnia.

Przed aktami ziemskimi wojewodztwa Wileńskiego stanowszy osobiście żydzi Hirsz Azikowicz, Moyżesz Leyzerowicz, y Berko Eliaszewicz, starsi kahalni tegoroczni na swych kolegów y dalszych szkolników process imieniem swoim podali do akt, słowo do słowa tak się w sobie mający: Process nomine starozakonnych Irszy Azikowicza, Moyżesza Leyzerowicza, Berki Eliaszewi- cza, obywatelów Wileńskich y kahalnych tegorocznych na swych kollegów idque Iudela Litmanowicza, Moyżesza Iosielowi- cza, Uryasza Abrahamowicza, Szymela Oszerowicza, Szmuyły Ickowicza, Borucha Markowicza, Izraela Ickowicza, oraz na Chaima Leybowicza, Marka Leyzerowicza, Ickę Leybowicza, szkolników, mieniać o to:

iż obżałowany Moyzesz Iosielowicz—prezylujący w kahalę, na dniu wczorayszym dwudziestym trzecim praesentis mensis, ułożył sessyę kahalną w dwóch punktach, primo: aby imieniem całego kahału było broniono dekretu assessorskiego na żądanie pospólstwa czytanie, z przyczyny ponieważ że dekret u gminu znajdujący się, nie jest autentykem, lecz ekstraktem z aktykacyi wyjętym, więc powiedzieli, że musi być fałszywym, y punkta w onym, jak by były poprzemieniane przez gmin; secundo, aby już po skonczonej terminach swoje urzędy jeszcze exekwowali, ten urząd niewolny, y nieprawnie do perwszego Iunij, a tak sami siebie, przez swą własną uchwałę utrzymywać przy kahalstwie wdzierają się bezprawnie, a tym samym kontrawencyą dekretowi assessorskiemu dopełniają; gdy na dniu dzisiejszym przypada termin, już odmienienia się kahału, a obżałowani jednak pomimo wyrazów dekretu assessorskiego, różne wycieczki czynić usiłują, o takowych uchwałach żałujące delatorowie tak Moyzesz Irsz, sami za siebie przytomnemi w ówczas na sessyi, jako też za Berki Eliaszewicza nieprzytomnego w czasie sessyi, oświadczaeli się przed szkolnikami wszystkimi, iż takowey nieprawności bronią, i że o to manifestować się będą. Ponieważ żałujące niechęcią popełnić żadney kontrawencyi temuż dekretowi, lecz obżałowani szkolnicy w jedney zmowie z obżałowanymi kahalnemi będące, takową uchwałę przyjęli, y za dobrą uznali, nakoniec przy takowey nieprawney uchwałę dołożyli y ten wyraz, aby sąd duchowny, na ich rekwizycye, takowe nieprawne uchwały zaapprobował, o co żałujące delatorowie przekładając swoją niewinność, a przestępstwo obżałowanych, w niewinności swey oświadczać się przeciwko obżałowanych naysoleniejszey bezprawności, jak naysoleniejszy manifestują się. Pisan roku tysiąc siedmset osmdziesiąt ósmego, miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia, w Wilnie. U tego processu trzy podpisy żydowskim pismem znajdując się, a te na

polskie przetłumaczone, y na autentyku wypisane w tych wyrazach: Hirsz Ayzikowicz, Moyzesz Leyzerowicz, Berko Eliaszewicz. Który ten process oczywisto przez manifestujących się żydów podany do akt, w księgi ziemskie woiewodztwa Wilenskiego jest wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго земскаго суда № 4225, 1788 г., стр. 2047.

№ 287.—1788 г. Апрель 24.

Жалоба Шимеля Вольфовича на Виленскій кагалъ о томъ, что онъ внесъ его въ кагалъную черную книгу.

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt ósmego, miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia.

Przed aktami ziemskimi woiewodztwa Wilenskiego stanawszy osobiście starozakonny Szymel Wólfowicz—plenipotent gminu żydów Wileńskich, process od siebie, y od całego gminu, na żydów starszych kahału Wileńskiego podał do akt, słowo do słowa tak się w sobie mający: Process nomine starozakonnych—staro zakonnego Szymela Wulfowicza, w krzywdzie swojej y wszystkich żydów Wileńskich, na starozakonnych ludela Litmanowicza, Oszera Kałmanowicza, Moyzesza Iosielowicza, bywszemi starszemi kahalnemi Wileńskimi do dnia dzisiejszego, a na dniu dzisiejszym kończącego się ich starszenstwa; niemniej na Moyzesza Leybowicza—pisarza, Chaima Leybowicza—szkolnika, mieniać y referując się we wszystkim do dekretu sądów zadwornych assessoryi w-o x-a Lit. między żałującym a obżałowanymi w roku tysiąc siedmset osmdziesiąt siódmym ferowanego, a pryncypalnie o to: iż gdy żałujący delator, na dniu dwudziestym pierwszym praesentis, przybył z Grodna w interessach całego pospólstwa y w dniu dwudziestym wtórym y dwudziestym trzecim praesentis,

dla dopełnienia obrządków w religii swojej, szedł na nabożeństwo do szkoły, pospółstwo, znając wierność y zasługi swojego plenipotenty, ułożyła między się żałującemu tey zasługi uczynić satysfakcyę, a przeto ofiarowali złotych polskich pięćdziesiąt pięć do kassy szpitalney, za to, aby żałujący przystąpił do przeczytania dziesięciorga przykazania wedle obrządków tegoż zakonu religii; na tych miast obżałowani kahalni, w górze wzmienieni, y ich adherenci, pisarz, szkolnik y podszkolnik, ogłaszali: iż żałujący żadnym sposobem przystąpić do dziesięciorga przykazania nie może, ponieważ jest od społeczeństwa żydowskiego oddalony. Pospółstwo usłyszawszy takowy niepraktykowany ucisk dla żałującego, a nie słysząc żadney przyczyny y uczynionego nijakiego postępkę przez żałującego, nie czując o wydaniu pozwu, obwieszczenia expedyowaney inkwizycyi, ferowania, bądź jakiego kolwiek, na żałującego iudicatum, bądź przez kahał, bądź przez sąd duchowny, odsadzającego od społeczeństwa, którzy bynajmniej nie okazali powszechność, zapytawszy u Moyżesza Leybowicza, pisarza, co za racya, y dla jakiey przyczyny żałujący jest oddalony od społeczeństwa, gdzie ten dekret y przez kogo ferowanym jest, czy przez kahał, czy przez sąd duchowny, y czy oczywisty, y czy kontumacyiny? W ówczas obżałowany Moyżesz, pisarz, że kahał mnie przykazał go sekretnie wpisać do czarnych ksiąg, y za oddalonego na zawsze od społeczeństwa ogłosić; prawda że na to nie ma dekretów, ale cóż mam czynić, kiedy mnie kahał tak przykazał. A tak żałujący delator ze szkoły ze wstydem wystąpić musiał, a tak znaczną niegodziwość dopełnioną przeciwko żałującemu y całemu pospółstwu przez obżałowanych zapędnie y złośliwie; żałujący delator przekładając swe zażalenie na obżałowanych, jak nayuroczysciey manifestuje się y ten manifest ręką swą własną podpisuje, roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt ósmego miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia, w Wilnie. U tego processu podpis żydow-

skim pismem znajduje się, który na polskie przetłumaczony y na autentyku wypisany tak się wyraża: Szymel Wulfowicz. Który ten process oczywisto przez starozakonnego Szymela Wulfowicza podany do akt, w księgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego jest wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго земскаго суда № 4225, 1788 г., стр. 2059.

№ 288.—1788 г. Мая 18.

Протестъ евреевъ Виленскаго кагала противъ Виленскаго епископа, желавшаго подчинить ихъ духовному суду.

Roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt ósmego, miesiąca Maja trzynastego dnia.

Przed aktami wojewodztwa Wileńskiego ziemskimi stanawszy osobiscie żyd Dawid Leyzerowicz — sługa kahalny Wileński, schedę od tegoż kahału Wileńskiego przeciwko nieprawnemu do sądu duchownego, to jest zadwornego, iasnie oświeconego xięcia iego mości biskupa Wileńskiego, w zarzucie sprawy do żadnego urzędu, jak tylko do iurydykcyi konstytucjonalnie nad obywatelstwem żydowstwa wyznaczoney, rozsądzać przynależney, zapozwaniu, protestacyi podał do akt, która ta protestacya w łacinskim języku opisana tak się w sobie słowo do słowa mająca jest: Pro infidelibus cahali ac synagoga integra Vilnensi, citatis contra venerabilem instigatorem curiae episcopalis Vilnensis actorem. Die decima tertia Mai millesimo septingentesimo octuagesimo octavo, producta scheda in termino ex citatione protestando, quam sollemnissime contra venerabilem instigatorem officii curialis episcopalis vilnensis, ex ratione indebitae citatorum provocationis et expensarum causationis, siquidem iura violationem festorum principiorum Romanae ecclesiae catholicae, iudaeis prohibitiva, ut assertus actor in citatione praetendit et anonymis expressit,

extare posse, non dubitantur absque tamen executione, et forum coram iudice spirituali non determinativa; iam vero constitutiones regni, nihil de observatione festorum habeant, praeter processiones publicas, et viaticum observandum per sacerdotem dum moribundo portatur, ut placeat videre anno millesimo sexcentesimo septuagesimo, volumine quinto, folio septuagesimo septimo titulo: Poskromienie. Eo in casu, forum civile naturalis iurisdictionis praedeterminant privilegia, itidem universaliter a serenissimis Regibus Iudaicae communitati indita, successive anno millesimo quingentesimo quadragesimo octavo, per Serenissimum olim piae memoriae Sigismundum Augustum in conventionem generali Petricoviensi, ac interrupte per unumquemque, et feliciter modernum, reges Poloniae et magnos duces Lithuaniae approbata in verbis originalis privilegii, formalibus: Etiam nullus Christianus citare debet aliquem iudaeum ad iudicium spirituale, quocumque modo fuerit, aut pro quacumque re, in quacumque citatione, nec citatus iudaeus debet respondere coram iudice et iudicio spirituali, sed citetur talis iudeus coram ipsi palatino, qui protunc, et pro tempore fuerit exclusive absolute eximunt à foro spirituali, et prohibitive movendum processum in foro spirituali, decidunt idcirco insistendo iuribus allegatis, scilicet privilegiis serenissimorum regum et statuto Magni Ducatus Lithuaniae capite decimo secundo, articulo septimo, paragrapho tertio, disponenti, Iudaeos juxta privilegia iudicandos, ac taliter quibusvis aliis synodalibus et pontificiis constitutionibus deroganti, causam venerabilis actoris non subesse foro praesenti, ut spirituali, arbitrari. Która ta protestacyi scheda oezewisto przez żyda Dawida Leyzerowicza—sługę kahalnego podana do akt, w xięgi wojewodztwa Wileńskiego ziemskie jest wpisana.

Изъ актовой книги Виленскаго земскаго суда № 4225, 1788 г. стр. 2467.

№ 289.—1788 г. Мая 8.

Донесеніе возныхъ объ отвѣтъ нагальныхъ на запросъ, почему они не дѣлали выборовъ своихъ старшинъ.

Roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt ósmego, miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia.

Przed aktami wojewodztwa Wileńskiego ziemskimi stanawszy osobiście wozny iego królewskiej mości wojewodztwa Wileńskiego, Franciszek Oranowski, y powiatu Wołkowyskiego Stefan Rutkowski, relacyiny swój kwit odebranych odpowiedzi, zeznali w słowach spisany tych: Franciszek Oranowski, Stefan Rutkowski, wozni iego królewskiej mości, czyniemy wiadomo y jawnie wyznawamy tym naszym relacyjnym kwitem, starszym, Szymelowi Ulfowiczowi, Ulfowi Aranowiczowi, Moyżeszowi Ulfowiczowi, y całemu w generalności żydów Wileńskich gminowi wydanym, na to: iż co my wozni iego królewskiej mości będąc użytymi y wezwanymi od wyż wzmienionych osób dla ostrzeżenia kahalnych Wileńskich, pisarza y szkolników, idque Oszerowi Kalmanowiczowi, Iudelowi Litmanowiczowi, Moyżeszowi Iosielowiczowi, Hercykowi Cemechowiczowi, oraz Moyżeszowi Leybowiczowi, pisarza, Icki Leybowicza, Chaima Leybowicza, Morducha Leyzarowicza, szkolników, w tym sposobie: ponieważ wedle praw y nstaw żydowskich, oraz dawnych zwyczajów wypada na dniu dzisiejszym, to jest roku terazniejszego tysiącznego siedmset ósmdziesiąt ósmego miesiąca Apryla dnia dwudziestego czwartego, termin uczynienia elekcyi odmienienia się urzędów kahalnych y sądów duchownych, a takowe prawie zwyczaje są przywilejami najjasniejszych regnantów utwierdzone, a mianowicie dekretem assessorskim w roku przeszłym tysiącznym siedmset ósmdziesiąt siódmym, Nowembra dwudziestego czwartego dnia ferowanym, jest zaaprobowano, przeto, aby bezwłoki tako-

we elekcye były uczynione, y że gmin chcąc być przytomnymi dla doswiadczenia wiary y ochronienia podstępności zdziałać się jakiej mającey w tey że elekcyi, my zaś wozni iego królewskiej mości wszystkim wzywż wzmienionym starozakonnym opowiedzieliśmy, y uczynienia satysfakcyi dekretowi assessorskiemu ostrzegaliśmy. Na takowe ostrzeżenie, odebrania od każdego z osobna rezolucyę, similiter wyrażamy: nayprzód, Oszer Kalmanowicz nic nie odpowiedziawszy, jedynie wexą y naysromotnieyszymi słowy gminnych łając, nas woznych odprawil; zaś Moyżesz Iosielowicz, Iudel Litmanowicz, a Moyżesz Leybowicz—pisarz Icko Chaym, Marek szkolnicy odpowiedzieli, że elekcyi na terminie czynić nie będą, exkuzując się, iż zaszedł areszt od iurydykcyi podstarościńskiej, broniąc takowey elekcyi. Udzielnie zaś Hercyk Cymachowicz odpowiedział: iż miał do siebie zesłanego żołnierza od wielmożnego iego mość pana Kossowicza, palestranta grodzkiego ziemskiego wojewodztwa Wileńskiego, z przykazem, aby się wzmieniony Hercyk nie ważył usiłować uczynionego takowey elekcyi na terminie, sub paenis stu czerwonych złotych, y więzieniem w garnizonie Wileńskim. Po odebraniu takowych rezolucyi od zwyż wzmienionych osób, a mianowicie, od wzmienionego Hercyka, powtórnie byliśmy uproszeni od gminu żydów Wileńskich dla doycia do wielmożnego iego mości pana Kossowicza, zastępującego miejsce podstarościńskie Wileńskie, dla zapytania tegoż wielmożnego iego mości pana, ieżli jest prawda, że przez onego y za iego dyspozycyą, takowa elekcyja iest wstrzymana y czy w takowey dyspozycyi był zesłany ordynans do Hercyka Ceniechowicza, tak, jak Hercyk opowiedział. Czego się wielmożny iego mość pan Kossowicz nie zapierał, y owszem przed nami woznymi wyznał, że sam zakazał, aby elekcye urzędowe kahalne nie były czynione. Co my wiernie wyznając, y czyniąc zadość funkcyi naszej woznienskiej, cośmy tyło uszami naszemi własnymi od tych

że osób wyż wzmienionych slyszeli, według Boga y sumienia podpisujemy się. Pisan w Wilnie tysiącznego siedmset ośmdziesiąt ósmego roku, miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia. U tego relacyinego kwitu takowe dwa podpisy: Franciszek Oranowski, ienerał iego królewskiej mości wojewodztwa Wileńskiego; Stefan Rutkowski—wozny iego królewskiej mości powiatu Wołkowyskiego. Który to relacyiny (kwit) odebranych odpowiedzi, oczywisto zeznany, w xięgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego spraw potocznych iest wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго земскаго суда № 4225, 1788 г. стр. 2071.

№ 240—1788 г. Мая 25.

Жалоба уполномоченнаго отъ еврейскаго общества Шимеля Вольфовича на Коссовича, который незаконно запретилъ имъ выборы.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt ósmego miesiąca Apryla dwudziestego szóstego dnia. Przed aktami wojewodztwa Wileńskiego ziemskimi stanąwszy osobiście wozny iego królewskiej mości powiatu Oszmianskiego Iózef Szrodowski, starozakonnych Szymela Wulfowicza—plenipotenta gminu żydowstwa Wileńskiego, Moyżesza Wulfowicza imieniem swoim y imieniem całej generalności żydów Wileńskich uczynionym process do akt podał, który tak się w sobie ma: Process nomine starozakonnych Szymela Wulfowicza—plenipotenta gminu żydów Wileńskich, Moyżesza Wulfowicza imieniem swoim y imieniem całej generalności żydów Wileńskich na w. i. p. Mikolaja Kossowicza, palestranta ziemskiego grodzkiego wojewodztwa Wileńskiego, a teraz tytułującego się zastępującym miejsce w. i. p. Jana Górskiego—namiestnika podstarostwa Wileńskiego, mieniać y referując się do poprzedniczych

processów przez załujących pozanaszanych, do relacyi ieneralskiej na dniu wczorayszym dwudziestym czwartym praesentis, w ziemstwie Wileńskim zeznaney, do dekretu sądów zadwornych assessoryi Wielkiego xięstwa Litewskiego, w roku przeszłym tysiąc siedmset ósmdziesiąt siódmym Nowembra dwudziestego czwartego dnia, między gminem kahałem iuryzdykcyi wojewodzinskiej ferowanego o to: iż co wielmożny Kossowicz na dniu wczorayszym, nie wiedząc jaką mocą, zabronił kahalnym Wileńskim uczynienia elekcyi w terminie przyzwoitym przypadley, wedle praw ustaw y zwyczajów żydowskich, prawami y przywilejami umocowanych, dekretem assessorskim approbowanych; jednak obzałowany nie zważając na prawa, przywileje, dekreta sądów ultimae instantiae, jedynie tylko wzięwszy sobie za pretext, iż zastępuje niby miejsce namiestnika, a przeto jakoby mocą władzy iuryzdykcyi wojewodzinskiej, wielowładnie sobie dozwala y przestępując przepis ordynacyi w elekcyach kahalnych dekretem wyższej iuryzdykcyi, przepisanej, o takowe bezprawie, ponieważ takowa czynność nie może znaczyć za wyrok sądowy primae instantiae, bo bez pozwu, bez odbytey kontrowersyi, iedney za drugą rzecz wyroki sądowe stanowić się nie mogą, więc za partykularne tylko, a gwałtowne czynności, one znając, przeciwko takowemu gwałtu y bezprawiu załujący delatorowie imieniem swoim, y caley generalności żydów Wileńskich na obzałowanego wielmożnego Kossowicza, żadnego patentu na namiesnikowstwo iuryzdykcyi wojewodzinskiej, ani od iasnie oświeconego xiążęcia jegomości woiewody Wileńskiego, ani od zastępujących iego iuryzdykcyę nie okazującego, jak nayuroczysciey manifestują się. Pisan tysiąc siedmset ósmdziesiąt ósmego miesiąca Apryla dwudziestego piątego dnia. U tego processu dwa podpisy żydowskim charakterem y też same w polskich literach wypisane w tych wyrazach: Szymel Wulfowicz P. G. Z. W. Moyzesz Wulfowicz. Który ten process oczywi-

sto przez woznego iego królewskiej mości Iózefa Srzodowskiego podany do akt, w xięgi w-a Wileńskiego ziemskie iest wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго земскаго суда № 4225, 1788 г. стр. 2185.

№ 241.—1788 г. Іюня 3.

Посвидѣтельствованіе вознаго объ осмотрѣ избитыхъ и пораненныхъ солдатами и евреями возныхъ и другихъ лицъ.

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt ósmego miesiąca Maja trzeciego dnia.

Przed aktami ziemskimi wojewodztwa Wilenskiego stanąwszy osobiście wozny iego królewskiej mości woiewodztwa Wilenskiego Konstanty Bilewicz, relacyiny swój uczynioney obdukcyi, wizyi kwit zeznał, który ten relacyiny obdukcyyiny, wizyiny kwit w xięgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego spraw potocznych słowo do słowa wpisany, tak się w sobie mający: Roku tysiącznego siedmset ósmdziesiąt ósmego, miesiąca Maja trzeciego dnia. Ja wozny iego królewskiej mości, niżej wyrażony, zeznam tym moim relacyinym czynioney obdukcyi, wizyi kwitem: iż będąc użytym od w Bogu wielebneho imé xiędza Norberta Arentta — wikarego y wszystkich i. x. x. Dominikanów konwentu Wilenskiego, do oglądania woznych y ludzi pobitych, pokłótych y zranionych, widziałem: nayprzód Adama Brasewicza—woznego iego krolewskiej mości ręką prawą y lewą zbitą, zsiniałą, krwią zabiegłą, plece kolbami stłuczone, słyszałem też że mu chustkę y trzcinę wzięto, y też samą trzcinę na grzbiecie pobito; powtóre widziałem Iózefa Jasińskiego—woznego iego królewskiej mości, oko ciężko kolbą podbite, ze wszystkim zpuchłe, krwią zabiegłe y siniaki cztery na grzbiecie; potrzecie Symona Syderowicza na łbie dziurę dużą, pod lewym uchem siniak duży, krwią zaciekły,

y rękę prawą zkałeczoną; po czwarte: Antoniego Szczepanowskiego pod lewym okiem dziurę dużą bagnetem pchniętą, krwią całe ciało y odzienie zbroczone, rękę lewą nie-miłosiernie zbitą y zpuchłą; po piąte: Andrzeja Kuczyńskiego twarz we krwi zbroczoną, zbitą, kosci kolbą przytłuczone y bardzo słabego; po szóste: Chwiedora Kizinę twarz zbitą, zkrwawioną, piersi y prawą rękę kolbą pobite; po siódme: Michała Rudnickiego, z lewey strony głowy dziurę dużą, guz duży, y rękę lewą pokałeczoną; po ósme: Jakuba Samulewicza, guz z tyłu głowy krwią zaciękły, y rękę lewą wybitą; po dziewiąte: Adama Hrynickiego rękę prawą zkałeczoną, krwią zaciękłą y plece pobite; po dziesiąte: Jana Możeykę szyję y rękę prawą we dwóch miejscach bagnetem pchniętą; po jedenaste: Romana Kozłowskiego rękę prawą zpuchłą y zsiniałą; po dwunaste: Jana Malowicza dwa od kolby na plecach siniaki; trzynasto: Tomasza Jarmalowicza ręki prawey palec mały y łokieć kolbą pobity; czternasto: Jerzego Skibnickiego na lewym ręku trzy znaki krwawe, na szyi znak jeden krwawy, y plece kolbą pobite; piętnasto: Andrzeja Bielenkiewicza prawą y lewą rękę do tyła zbite, iż nie może władnąć; szesnasto: Andrzeja Łuczyńskiego kolbą dwa razy w piersi uderzonego; siedmnasto: Michała Steckę z lewey ręki siniak duży, y plecy kolbą pobite; ósmnasto: Jana Żurmskiego rękę prawą ztraconą suchim bolem y chustkę odebrano, y wszystkich ludzi klasztornych i. x. x. Dominikanów klasztoru Wileńskiego, a gdym się pytał każdego z osobna: gdzieby y odkogo ta akcyja była dopełniona? Tedy mi wszyscy jednostaynie odpowiedzieli: iż w mieście iego królewskiej mości Wilnie, na ulicy Szklaney, w kamienicy Szaszewiczowskiej zwaney, w possessyi i. x. x. Dominikanów będącey, przez subordynowanych od wielmożnego Antoniego Buchowieckiego—podwojewódziego Wileńskiego, żołnierzy garnizonowych zamku Wileńskiego, żydów, y moskalów do tego użytych. Co ja wozny,

jakom wszystko widział y słyszał, tak wszystko wiernie według obowiązku mojego wozińskiego w ten kwit wpisałem, y podpisem ręki mojej ztwierdziłem. Pisan w Wilnie, tysiącznego siedmsetnego ośmdziesiąt ośmego roku, miesiąca Maja, trzeciego dnia. U tego relacyinego obdukeyinego wizyinego kwitu ten podpis: Konstanty Bielewicz—wozny iego królewskiej mości wojewodztwa Wileńskiego. Który ten relacyiny, wizyiny, obdukeyiny kwit, oczywisto przez pomienionego woznego iego królewskiej mości wojewodztwa Wileńskiego Konstantego Bielewicza, zeznany, w księgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego spraw potocznych iest wpisany.

Изъ актовои книги Виленскаго земскаго суда № 4225, 1788 г. стр. 2337.

№ 242. — 1791 г. Марта 21.

Опредѣленіе Виленскаго магистрата по дѣлу Могилевскаго еврея Авраама Іоселевича съ цехами слесарнымъ и столярнымъ.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Marca dwudziestego pierwszego dnia.

W sprawie za dwuma aktoratami y żalobami do nich należącemi, w iedno poniżej złączonemi y skombinowanemi, z rejestru gościnnego w sądzie iego królewskiej mości burmistrzowskim radzieckim Wileńskim intentowaney, za *pierwszym* aktoratem starozakonnego żyda Abrahama Iosielowicza —kupea y obywatela miasta Bobra, z ucziwemi panami Wawrzyncem Sosnowskim, Janem Budkiewiczem starszemi cechu slosarskiego y całym cechem slosarskim, oraz ucziwemi Janeni Grochowskim, Henrykiem Eymanem —takoz starszemi cechu stolarskiego, y całym ich cechem, za pozwem od aktora przed sąd nasz prawnie wyniesionym y za żalobą, w nim znajdującą się takową, mieniać y referując się do dekretu w roku niniey-

szym tysięcznym siedmsetnym dziewięćsiąt pierwszym miesiąca Marca siódmego dnia w sądach potocznych burmistrzowskich nastalego, mianowicie o to: iż co obżałowani, mimo przywilej najyasniejszego króla Alexandra w roku tysięcznym pięćsetnym trzecim miastu Wilnowi naclany, gdy żalujący z towarami Mohilowskiemi na dniu pierwszym praesentis przybył do miasta Wilna, y takowe towary po opłaceniu należności do izby kupieckiej, nie częścio-ma po mieście Wilnie zbywał, lecz ogu-łem kupcom y obywatelom Wileńskim zapredał, wówczas obżałowani, niewiedząc z iakowego prawa, takowe towary poaresztowali, na znaczną stratę żalującego w expensach prawnych narazili, samego pod aresztem trzymają, o co żalujący prawem czyniąc, prosi uwolnienia siebie y towarów z podaresztu, approbaty dekretu potoczne-go burmistrzowskiego y prócz zasądzonogo expensu pomienionym dekretem, ad minimum złotych polskich dwóchset zasądzenia, a za uczynioną niesłuszną appellacyą pokarania penami appellacyinemi, wedle przepisu prawa szeście niedziel więzy y dwóchset kop groszy litewskich, oraz tego są-dzenia, co czasu prawa dowiedzionym będzie. Za drugim aktoratem uczściwych Wawrzynca Sosnowskiego, Jana Budkiewicza—cechmistrzów kunsztu slosarskiego y całego zgromadzenia tegoż kunsztu, tudzież Jana Grochowskiego, Henryka Eymana—takż cechmistrzów kunsztu stolarskiego y całego cechu tegoż kunsztu maystrów obywatelów Wileńskich, z niewiernym żydem Abrahamem Josielowiczem, za pozwem od aktorów po obżałowanego żyda prawie wyniesionym y za żalobą w nim znajdującą się takową, mieniąc o to: iż gdy obżałowany żyd Josielowicz, nawiozłszy tu do Wilna rozmaitych kufrow y szkatulek, tudzież niemało zamków y kluczów, in praedjuditium przywilejom cechów żalujących, przez monarchów polskich nadanych, takowe towary kryjomie y pokatnie żydom do kram złodziejskich przedawał, tedy żalujące udali się do zwierzchności namiesni-

kow czyli podstarościów Wileńskich, tam zaś nie przyjęci, wydali pozew z aresztem do grodu Wileńskiego. Pomimo to obżałowany udał się był najprzód do wielmożnego imé pana Leonarda Tolokońskiego Paszkiewicza—burmistrza Wileńskiego, zkaład odesłany z sprawą swoją y nieprzyjęty został, a tak obżałowany niewolnie u drugiego burmistrza, wielmożnego imé pana Chmarzynskiego, sprawę zaintentował, gdzie żalujące, lubo nie przyjmowali forum, iako przeciwko dekretowi assessorskiemu, iednak obżałowany, favore suo na tymże nadolnym urządzie uzyskał dekret, którym przywileie pokassowane niesprawiedliwie zostały, oraz dozwolenie przedaży takowych towarów obżałowanemu nastąpiło, tudzież ukaranie żalujących sztofami niewinnie nastalo; więc żalujące delatores proszą ante omnia uznania dobrze osiadley poręki z osób mieyskich, skassowania dekretu na urządzie nadolnym, ze wszystkiemi onego wskazami uzyskanego, ukarania penami kontrawencyinemi y osobnemi ewokacyinemi obżałowanego żyda, zakazania ażeby odtąd obżałowany żyd żadnych takowych towarów in praedjuditium żalujących przedawać nie wazył się, utwierdzenia przywilejów żalującym służących, zwrotu expensów prawnych, salva melioratione. A iako te żaloby w pozwach autentycznych znajdują się, tak co do wyrazów swoich w ten dekret są ingrossowane, za któremi przerzeczone strony przed nami sądem burmistrzowskim radzieckim Wileńskim intentowały sprawę, w której sprawie, w roku wyż na dacie tego dekretu pisanym, dnia szesnastego Marca, po nakazaniu procederu in procedendo, aktorat z karty trzydiestey drugiey z tegoż rejestru do wpisu y aktoratu ninieyszego przyłączywszy, my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński proceder determinowaliśmy. In procedendo po kontrowersyach od cechów slosarskiego y stolarskiego o uznanie rękoyami po żydzie Abrahamie Josielowiczu—kupcu y obywatelu miasta Bobra, iako zagranicznego człowieka, przez imé pana Stanisława

Leonowicza—komornika Trockiego, a zaś od żyda Iosielowicza o uchylene wniesioney proźby przez imć pana Thadeusza Piotrowicza—rotmistrza Nowogrodzkiego nawzajem doniesionych, my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński, gdy rzecz między procedującemi stronami z żalob pozewnych, nawzajem wyniesionych, z dekretu dolnego burmistrzowskiego wynikającą przed sąd swój przez appellacyą ku oczywistemu rozsądzeniu weszłą, znajdujemy, a ponieważ w pierwszej instancyi sędzie żadney proźby o porękę po żydzie nie czyniono, a zatym pretendowaney poręki nie uznawając, proceder in principali nakazaliśmy. W samey zaś sprawie, po odbytych produktowych y replikowych głosach, nie mniej też po oczywistych y dostatecznych ze strony starozakonnego żyda Abrahama Iosielowicza—kupca y obywatela miasta Bobra, przy doniesieniu nam sądowi, iż gdy żyd Abraham Iosielowicz, w roku terazniejszy tysiącnym siedmsetnym dziewiędziesiąt pierwszym, miesiąca Marca pierwszego dnia, z rozmaitemi towarami zagranicznymi (iaki świadczy kwit z komory Tołoczyńskiej, w roku tysiącnym siedmsetnym dziewiędziesiątym dnia pierwszego Septembra datowany, temuż żydowi wydany) z miasta Bobra do miasta stołecznego iego królewskiej mości przybył, y po opłaceniu należnego quantum do izby kupieckiej, zbywać takowe towary zaczął, wówczas ucziwy Wawrzyniec Sosnowski, Ian Budkiewicz—słosarskiego—tudzież Jan Grochowski, Henrik Eymann—stolarskiego cechu maystrowie starsi, mimo przywileja y artykuły cechom swym służące, a nadto mimo liczne prawa, a mianowicie konstytucyą tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego roku seymu Grodzieńskiego, wolny handel dla każdego kupca, cło na komorze opłacającego, wszelkiemi towarami pozwalającej, krzywdzić tego Abrahama Iosielowicza poczełi, towary poaresztowali, y tym sposobem sprzedaż towarów onemn zamitnężyli. Iakoż żyd Abraham Iosielowicz, będąc tak

daleko przez cechmistrzów skrzywdzonym, udał się do sądu potocznego burmistrzowskiego Wileńskiego, w którym sędzie, gdy oczewiscie z obżałowanymi cechmistrzami rozprawował się y ich bezprawie zupełnie przekonał, wtedy wyrokiem oczewistym sądu potocznego burmistrzowskiego, pod dniem siódmym praesentis zapadłym, od wszelkich napastnych (cechów wyż wyrażonych) prosekucyi uwolnionym został; a zaś za expensa procederowe y za różne bezprawia y gwałtowności na cechach słosarskim y stolarskim, dla nieraz rzeczonego żyda, tym że dekretem po złotych piędziesiąt, a w ogule słotych sto gdy zasądzono, wtedy takowym dekretem ciż cechmistrze nie kontentując się, ale bardziey na dalsze znękanie y krzywdę żyda Iosielowicza dając, przed sąd niniejszy zaapelowali, na znaczne expensa narazili, w iakiej skardze o approbatę dekretu sądu potocznego burmistrzowskiego, wyż de data wzmienionego, oczewiscie ferowanego, o ukaranie obżałowanych cechmistrzów penami apellacyinemi, wedle myśli konstytucyi tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego roku koronacyiney, dwóchset kop groszy litewskich y sześćo niedzielami więzy, tudzież za expensa prawne złotych polskich dwóchset na cechmistrzach, etiam praevio juramento, przy podanych punktach do przysięgi, dla tegoż żyda zasądzenia, przez imć pana Tadeusza Piotrowicza—rotmistrza Nowogrodzkiego domagano się. A zaś od Wawrzynca Sosnowskiego, Jana Budkiewicza—starszych cechu słosarskiego y całego cechu tegoż kunsztu, tudzież Jana Grochowskiego, Henryka Eymanna—takoż starszych cechu stolarskiego y całego cechu tegoż kunsztu maystrów, obywatelów wileńskich, przy reprodukeyi przywilejów,—iednego, nayiasniejszego króla Alexandra w roku tysiąc pięćset trzecim, miastu Wilnowi na dóm gościnny nadanego, wszystkim kupcom z zagranicy z towarami przejeżdżającym w tym że domie gościnnym, a nie gdzie indziey stawać dysponującego; drugiego,—nayaśniejszego Zyg-

munta, króla Polskiego, cechowi slosarskiemu w roku tysiąc sześćset pierwszym dnia trzynastego Marca datowanego, liczne powyższe przywileja korroborującego, tudzież artykułów cechowi stolarskiemu, w roku tysiąc siedmset czterdziesiątym drugim, miesiąca Marca dwudziestego dnia nadanych, wszystkim przejeżdżającym kupeom y przywożącym różne roboty, pod konfiskatą w mieście Wilnie przedawać zabraniających, żyd zaś Abraham Iosielowicz, z zagranicy w roku terazniejszym tysięcznym siedmsetnym dziewiędziesiąt pierwszym miesiąca Marca pierwszego dnia do miasta Wilna przybywszy y nawiozłszy kufrów, zaników, kluczków, łózek żelaznych, siekier, podków, które w mieście tutejszym przez miejscowych rzemieślników robią się, one tajemnie (przeciwko prawom y przywilejom cechom slosarskiemu y stolarskiemu służącym) u żyda Mowszy, w mieście jego królewskiej mości Wilnie, pod świętym Mikołajem mieszkającego, nie zaś w domie gościnnym stanęją stanowszy, one kryjomie, mimo wiedzę tychże cechów po kramach złodziejskich przedawał; za dostrzeżeniem zaś przez cechmistrzów wyżwzmiennionych kunsztów gdy zaaresztowanym y zapozwanym przed sąd grodzki województwa Wileńskiego od tychże rzemieślników został, wówczas obżalowany żyd udał się do sądu potocznego burmistrzowskiego Wileńskiego, w którym sądzie dekret niby oczewisty otrzymawszy y onym, nie tylko z podaresztu uwolnionym został, ale też in contumaciam na cechach slosarskim y stolarskim złotych sto dla siebie zasądzonych uzyskał. Który to dekret iako in praedictum praw, przywilejów y artykułów, cechom slosarskiemu y stolarskiemu służących y nadanych, jest ferowany; a zatym o skasowanie tego dekretu titulo oczewistego burmistrzowskiego potocznego etiam prae iuramento przy podanych punktach do przysięgi, iako in contumaciam cechów ferowanego, o ukaranie żyda Abrahama Iosielowicza za zły przewod prawa dwónasto niedzielami turmy y dwónastą rubli—

groszy litewskich, wedle artykułu czterdziesiątego pierwszego, z rozdziału czwartego, o ukarania penami ewokacyjnemi, za wciągnięcie sprawy przed sąd potoczny burmistrzowski Wileński, o ukaranie sztrofem miasto konfiskaty, wedle myśli artykułów cechowi stolarskiemu służących, ad minimum pięciu set złotych polskich, o zakazanie aby abhinc żydzi żadnych podobnych towarów kryjomie w mieście Wilnie, mimo wiedzy cechów, nie przedawali y nie przywozili, pod konfiskatą onych, o approbatę artykułów cechowi stolarskiemu nadanych y służących, a zastrzeżenie urząd potoczny Wileński, by podobnych spraw rozsądzać nie wazył się, tudzież o zasądzenie expensu prawnego ad minimum dwóchset złotych na majątku nieraz rzeczzonego żyda Abrahama Iosielowicza, przez imię pana Stanisława Leonowicza—komornika Trockiego, dopraszając się, w przytomności stron na sądzie na wzajem doniesionych kontrowersyach; my sąd jego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński przystępując do roztrząśnienia dekretu sądu potocznego burmistrzowskiego Wileńskiego, następny stanowimy wyrok: Ponieważ przywilej confirmacyjny, od najjaśniejszego króla Zygmunta Augusta, pod rokiem tysiąc sześćset pierwszym, Marca trzynastego dnia, cechowi slosarskiemu nadany w słowa piszący: (*primum quidem ut quilibet mercatorum advehens in civitatem nostram Vilenensem chalibdim, ferrum, aes, fistulas, pixidiarias, frameas curvas et rectas, vulgo glównie szabelne y kórdowe dictas, et id genus quaevis necessaria instrumenta, eisdem artificibus servientia, contubernio eidem sese denuntiet, facta vero ejusmodi denuntiatione, si in triduo contubernium merces ejusmodi non coemerit licitum eas cuilibet divendere*)—wyraźnie kupcom z towarami takimi, iakie przez rzemieślników obywatelów Wileńskich robione bywają, do miasta Wilna przyjeżdżającym, cechowi temu z którego takiegoż gatunku robota wychodzi, pierwicy oznaymić się dysponuje, y ięśli przez ten że cech do

trzech dni towar takowy rozkupiony nie będzie, wtedy kupeowi wolno pozostanie, komu chcąc, takowe towary ryczałtem przedawać y gdy takowe dobrodzieystwo przywileiu w celu szczególnie zasilenia rzemieślników w ich robotach, iako różne onera civili ponoszących y do miast wielkiego xięstwa litewskiego garnienia się, jest nadane, ku temu ponieważ przywilej nayiasniejszego króla Alexandra, pod rokiem tysiąc pięćset trzecim, Marca dziesiątego dnia miastu Wilnowi na dom gościnny nadany, tak wyż pomienionego gatunku kupeom, iako też y innym z zagranicy do miasta Wilna przybywającym, nie gdzie indziej, iak tylko publicznie w tymże domie gościnnym stawać zaleca, oraz ponieważ y artykuły od magistratu Wileńskiego ku porządkowi cechu stolarskiego, w roku tysiąc siedmset czterdziestym drugim, Marca dwudziestego dnia, ad mentem przywilejów nayiasniejszych królów polskich przepisane, również roboty stolarskiej z innych miast, bądź przez kogo kolwiek nakupionej, na krzywdę tychże rzemieślników obywatelów Wileńskich, sprowadzać y sprzedawać wzbraniaia, y gdy wszystkie prawa, przywileia, porządki, miastu Wilnowi y cechom tegoż miasta nadane y służące, tak licznemi prawami, konstytucyami ante—y pominowemi, iako też y wielo konstytucyami za szczęśliwie nam panującego terazniejszego monarchy Stanisława Augusta, a mianowicie prawami tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego y tysiąc siedmset sześćdziesiąt ósmego roku, nienaruszenie są approbowane, y przy zupełney mocy swej y exekucyi zachowane; przeto my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński, insistendo wyż wzmienionym prawom, przywilejom, wszystkim kupeom, z zagranicy z towarami rzemieślniczemi (oprócz miejscowych przysięgłych w mieście Wilnie kupeów) do miasta Wilna przybywającym, nie gdzie indziej, iak tylko w domie gościnnym stawać y z wyż wzmienionemi gatunkami towarów we wszystkim, wedle przywileju konfirmacyinego nayias-

niejszego króla Zygmunta, pod rokiem tysiąc sześćset pierwszym, miesiąca Marca trzynastego dnia, cechowi slosarskiemu nadanego, zachować się, sub paenis contraventionum nakazujemy.—Co się zaś tycze żyda Abrahama Iosielowicza, z towarami rzemieślniczemi, za granicą nakupionemi, do miasta Wilna przybyłego, ponieważ ten że żyd niewiadomością składając się, o porządkach y prawach, miastu tuteyszemu służących, do przysięgi zabrał się, przeto my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński, tak wedle dobrowolnego tegoż żyda do przysięgi zabierania się, iako też z decyzji swej jurament onemu natym: iako zgola nie wiedział, że z zagranicznymi towarami kupeowi przybyłemu w domie gościnnym stawać przynależy; natym, iako o tym niewiedział, że z takimi towarami rzemieślniczemi, które przez rzemieślników cechowych miasta Wilna robią się, cechowi tegoż kunsztu, do iakiego robota tego gatunku towarów przynależy, oznaymić się potrzeba; natym, iako aktualnie z zagranicy, a niezkąd inąd takowe towary nakupił, sędziemy czas wykonania tej przysięgi na dniu dwudziestym czwartym praesentis, w szkole żydowskiej, w przytomności woźnego sądowego Ambrożego Biedrzyckiego, my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński przeznaczamy, za wykonaniem zaś onej, nie raz rzezzonego żyda od pretensyi cechów stolarskiego y slosarskiego uwalniamy. A ponieważ cech slosarski y stolarski, poszukując żyda Abrahama Iosielowicza na mocy przywilejów, od nayiasniejszych monarchów sobie nadanych, nie wedle myśli tychże przywilejów zachowali się, bowiem bez wiedzy urzędu magistratowego, sobie właściwego (jak sami się zeznali), towary onego arestowali, w kolei zaś wiodąc proceder w sądzie potocznym burmistrzowskim Wileńskim, do sądu grodzkiego appellacyą (iak świadczy dekret tegoż sądu pod duiem siódmym praesentis nastaly) zakładali, a iako z kontrowersyów tychże cechów, do sądu niniejszego wniesionych, same tylko

onych błąkanie się po różnych juryzdykcyach, mimo urząd magistratowy, na gaturnek sprawy niniejszey naturalny, wyświeciło się, a zatem my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński zachować się tymże cechom wedle przywilejów sobie nadanych in omni (za wiedzą jednak zawsze urzędu magistratowego) nakazując, na ten raz tylko karę na onych nie rościągamy, lecz za pociąganie żyda (na czas z towarami do miasta Wileńskiego przybyłymi) do różnych juryzdykcyi, areztowanie onego, w nadgodę expensu, z tey okazji nastać mogącego, złotych polskich pięćdziesiąt na obu cechach, to iest, slosarskim y stolarskim, dla żyda Abrahama Iosielowicza, my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński zasądzamy. Termin wypłacenia sądzoney summy na dniu dwudziestym czwartym praesentis (praevia danda od żyda quietatione), circa acta sądu swego, pod winami sprzeciwieństwa, my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński naznaczamy. Na ostatek po rozsądzieniu powyższym sposobem dekretu sądu potocznego burmistrzowskiego, wyż de data wzmienionego, we wszystkim ony podnosząc, żadnych dalszych pen, win na żadną my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński nie sądziemy stronę, lecz pozadość uczynieniu niniejszemu dekretowi wieczne milczenie tymże stronom nakazujemy. Dnia dwudziestego trzeciego eorundem. Po przeczytaniu takowego dekretu, obie strony onym kontentowały się.—Która to sprawa, iako się w sądzie burmistrzowskim radzieckim Wileńskim agitowała, tak iest do xiąg tegoż urzędu zapisana.

Изъ актовой книги Виленскаго магистрата за 1790—1792 г., № 5160 л. 409.

№ 248.—1793 г. Октября 12.

Декретъ короля Станислава Августа по дѣлу между Виленскимъ магистратомъ и Виленскими евреями.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt piątego miesiąca Lutego dziewiętnastego dnia.

Na sądach ziemskich województwa Wileńskiego, kadencyi trzykrólskiej, przed nami Franciszkiem Romanowiczem—prezdującym, orderu s-o Stanisława kawalerem, Władysławem Szadurskim, sędziami, Ignacym Zajączkowskim—pisarzem, urzędnikami ziemskimi województwa Wileńskiego, stawając osobiście w. i. p. Stefan Sokolnik—komornik województwa Wileńskiego—ekstrakt dekretu oczewistego między magistratem Wileńskim y kahałem Wileńskim ferowanego, z akt metryk Litewskich autentycznie wydany do akt podał, który co do słowa w xięgi ziemskie województwa Wileńskiego wpisując tak się w sobie ma:—Stanisław August z Bożey łaski król Polski etc. Oznajmujemy tym listem ekstraktem naszym, komu o tym wiedzieć należy, iż w xięgach metryki w-o x-a Lit-o zadwornych, assessorskich znajduje się dekret oczewisty w sprawie magistratu Wileńskiego z żydami roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzeciego ferowany. I supplikowano nam iest przez panów rad, y urzędników, przy boku naszym rezydujących, abyśmy ten dekret z tych że xiąg metryk w-o x-a Lit-o zadwornych assessorskich per ekstraktem authenticie wydać pozwolili, który wypisując słowo do słowa, tak się w sobie ma. Actum w Warszawie, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzeciego miesiąca Decembra pierwszego dnia. W sprawie za niżej wyrażonemi aktoratami y żalobami do nich należącemi, w jedno złączonemi y skonbinowanemi przypadley, mianowicie za pierwszym aktoratem urodz. Eustachego Chrapowickiego—instygatora w-o x-a Lit., z delacyi szlachetnego magistratu Wileńskiego, oraz honoratae Communitatis mercato-

riae y całego miasta naszego Wilna, z starszymi żydami, idque Samuelem Leią Wigderowiczem—rabinem, Mowszą Iosielowiczem, Szmuyłą, Hercykiem, Mowszą, y wszystkimi starszemi kahalnemi Wileńskimi, za pozwem mandatem naszym od żalujących delatorów po obżalowanych przed sąd nasz zadworny assessorski w-o x-a Lit. wyniesionym y żalobą w nim wyrażoną, mieniąc y referując się do praw, przywilejów, ordynacyi, reskryptów, dekretów sobie służących, tak w sądach naszych zadwornych assessorskich w-o x-a Lit-o. jako y rella-cyjnych zapadłych, tudzież do żalujących przed inkwizycyą y po inkwizycyi decretorie uznaney y expedyowaney wyniesionych, a za onemi zaszłych dekretów remis-syjnych, takoz do processów y samey że inkwizycyi w roku tysiąc siedmset piędziesiąt piątym odbytey, oraz do całego procederu prawnego, a to do przyięcia finalney rozprawy, in principali negotio, iako już po expedyowaney inkwizycyi podług prawa et ad obloquentiam dekretów sądów naszych z całym kahalem y wszystkimi żydami Wileńskimi należący, do utwierdzenia praw, przywilejów, ordynacyi, dekretów, spraw wieczystych y dokumentów żalującym służących, do rumowania się ze wszystkich mieysc teraz przez obżalowanych posiadanych, na ulice obżalowanym wyznaczone, do skazania pen za przestąpienie takowych wszystkich praw, do zniesienia szynków, nad przepisy dozwolone będących, y tylko we dwódziesięciu domach, a to na własnych ulicach, sposobem w ordynacyi y dekretach opisanym, do zakazania palenia wódek, także zabronienia handlów, mianowicie żytem, śledziami, solą, lnem, pieńką y innym zbożem, także osobnemi towarami obżalowanym do handlu niepozwolonemi, iakoto: wiciami, żelazem, blachą, ołowiem y wszelkimi Noremberskimi, Tureckimi y Ołackimi, także tytuniami, chmielami, hanyżami, winem, piwami przywożnemi, y przez się robionemi, wódkami Gdańskimi in aliis spetiebus zrobionemi, do skassowania kramków otworzystych, oraz

sklepów, nad ordynacyą y dekreta pobudowanych, wymurowanych y naymem trzymanych, a zaś w przedaży towarów tych, które obżalowanym y tylko na wyrażonych mieyscach są dozwolone, sposobem w ordynacyi y dekretach opisanym, zachowania się, nakazania do reskrypcyi y skassowania konwencyi, którą obżalowani naruszili et in omni niedotzymali, podług założoney w niey nullitatis cautii, do approbaty procederu ultimae instantiae et convictionis, przez żalujących na obżalowanych otrzymanego, do uznania summy lukrów prawnych tym że procederem ultimae convictionis delatorom przysądzonych, także do przysądzenia dalszych summ za szkody y utraty w prowentach mieyskich przez pomnożenie się nie należnego żydom handlu miastu poczynione; do zakazania noszenia wszystkich towarów po ulicach, klasztorach, pałacach, kamienicach, dworach, domach y przedmieściach, także z łokciem chodzenia przez żydów utriusque sexus, pod żadnym pretextem; do skassowania tak wagi prywatney na wazenie towarów, iakoteż zaboynicy, do przetapiania wosków prywatnie u siebie in praejuditium przywilejów mieyskich używanych y ustanowionych, wespół z kabakami y tandetami należycie, a ze szkodą miasta założonemi do obwarowania, ażeby ex fundis ulic swo, ich do iuryzdykcyi mieyskiej należeli, takoz od szlachtarni swoiey obżalowani dla rzezi bydła od miasta pozwoloney onera do miasta supportowali, a zaległe powrócili do zakazania, ażeby w żadne protekcyje pańskie, senatorskie, duchowne y świeckie in oppressionem mieszczan nie wdawali się; tudzież za przestąpieniem w czymkolwiek, przez którego kolwiek żyda. lub żydowkę, ażeby kahał Wileński winom podlegał, a sobie repetitionem na przestępnym szukał, do obwarowania, ażeby towarów sobie do handlu pozwolonych y kommestybiliów przed chrześciany nie zakupowali, bydło y konie na przekupstwo y handel nie kupowali, żydów swoich na różne cła y komory, mianowicie czopowego

w-o x-a Lit., gdzie oppressyą chrześcianom czynić zwykli, niedopuszczali, także chrześcian utriusque sexus obsequia sua nie nymowali, żydów przybyłych do miasta z towarami od placenia ad communitatem mercatorialem nie ochraniali, oraz rzemiosł in praejudicium uprzywilejowanych cechów dla chrześcian podstępnie nie obchodzili: wagi, miary y lokecie kramskie aby w dwunastu sklepach swoich zawartych do ratusza uchowane brali; do nakazania aby we wszystkim podług prawa pospolitego, ordynacyów y dekretów sprawowali się y onych przeznaczeniom ulegali, do pokarania penami ex merito actionis na obżałowanych ściągającemi się; do nadgodzenia szkod, strat, sądzienia expensu prawnego dwakroć sto tysięcy złotych polskich, oraz tego wszystkiego wskazania, co w tey žalobie niedolączonym, a przez głos y kontrowersye dowiedzionym y wyprobowanym zostanie, salva tey žaloby melioratione, lub innej wyniesienia, a do tey łączenia. Za drugim aktorem sławetnych Franciszka Sądeckiego, Franciszka Otrombskiego—starszych kontubernii chirurgów, medyków Wileńskich, ucziwych Michała Burharda, Michała Iorasa,—kontubernii tubilerów y złotników starszych Stefana Szablłowicza, Szymona Paszkowskiego—starszych y całego zgromadzenia saffianickiego: Macieja Kisielewskiego, Krzysztofa Łapińskiego—starszych y całego zgromadzenia rzeźników: Andrzeja Rosiewicza, Stefana Pawłowskiiego, Gotfrida Hana y całego zgromadzenia szwieckiego: Jana Pieznera—kowskiego, Józefa Traba—kotlarskiego, Sylwestra Zdankiewicza—miecznickiego, Jana Piotrowicza — slosarskiego zgromadzenia starszych, y całego zgromadzenia tychże kunsztów, Andrzeja Ceyzera, Gotfrida Standersa starszych y całego zgromadzenia zamiecznickiego, Antoniego Łukaszewicza, Wawrzyńca Żołądkowicza—starszych y całego zgromadzenia cechu gancarskiego, Michała Choldowskiego, y całego zgromadzenia cechu garbarskiego, oraz wszystkich cechów miasta naszego Wilna z starozakonnymi ży-

dami Samuelem Wigderowiczem—rabinem, Mowszą Iosielewiczem, Szynółą Hercykiem, y wszystkiemi starszemi kahalnemi, tudzież ogólnie y szczególnie wszystkiemi żydami Wileńskimi, za dekretem sądów naszych remissyinych w roku tysiąc siedmset siedmdziesiątym piątym, Apryla dwudziestego siódmego dnia, między żalującemi delatorami, a obżałowanemi zaszłym y żalobą w nim wyrażoną, mieniąc y referując się do przywilejów, nadań y konfirmacyi, reskryptów, listów upominalnych, oraz do zaszłych in antecessum żalob, processów, dekretów oczewistych, niestannych, odkładowych y całego ogólnie procederu żalujących aktorów z starszemi żydami Wileńskimi zaszłego, a mianowicie o to: iż co starsi żydzi kahału Wileńskiego, w iedney znowie z sobą będący, protekcyą różnych osób świeckich y duchownych zasłaniający się, niepoiednokrotną kontrawersyą, dekretem, reskryptem, przywilejom, od antecessorów naszych żalującym aktorem nadanych, oraz listom upominalnym czynili, y do tych czas bezprzestannie czynią: przywileja, nadania, konfirmacye, żalującym delatorom służące, zuchwale znieważają, tych że żalujących aktorów do ostatniey nędzy, mizeryi y ubóstwa przywiedli, w peny y zaręki dekretami, reskryptami, listami upominalnemi udeterminowane y udecydowane złośliwie popadli, w wielkie szkody, straty y expensa prawne obżałowani starsi żydzi Wilenscy żalujących aktorów wprowadzili, rozmaite w różnym sposobie krzywdy, szkody y uciepienia (iako enarrant processa y žaloby) czynili, y do tych czas czynić nie przestają. O co tedy żalujący delatores z obżałowanymi żydami Wileńskimi chcąc prawem czynić ante omnia, o approbatę przywilejów, listów, konfirmacyi, reskryptów, dekretów, listów upominalnych, żalującym delatorom służących, oraz tych że delatorów przy nadanych wolnościach przywilejach y zyskanych dekretach in omni zachowania, contra vero o skasowanie nadań, przywilejów et omnis tituli dokumentów,

in praejuditium żałujących przez żydów ad male narrata od predecessorów naszych wyjednanych, o peny kontrawencyjne dekretom, reskryptom y listom upominalnym podziałane, o peny y zaręki dekretami, reskryptami y listami upominalnemi udecydowane, o zakazanie żydom wszelkimi rzemiosłami, rozmaitemi kunsztami bawić się, wszelakie towary przedawać, onemi kupczyć y handlować, sub paenis w przywilejach y dekretach praescriptis et confiscatione mertium, non obstante ulla resistentia aut protectione, nec non sub paenis irremissibilibus contraventionis, o skassowanie wszelkich obżalowanych petitow, o nadgrozdenie szkod, strat y wydatków prawnych, y oto wszystko co czasu prawa obszerniey dowiedziono będzie, zachowawszy tey żaloby meliorationem.— Za trzecim aktoratem rekonwencyonalnym starozakonnych Samuela Wigderowicza—rabina, Samuela Leyzarowicza, Marka Irzewicza, Wolfa Aronowicza, Abrahama Michalewicza—starszych y wszystkich żydów kahału Wileńskiego z szlachetnemi Nikodemem Przemienieckim—wóytem, Antonim Lachowiczem—burmistrzem, Janem Konczewskim—pisarzem, oraz całym magistratem, tudzież jzba kupiecką, wszystkimi kontuberniami, y wszystkimi obywatelami miasta naszego Wilna, podobnież za dekretom sądów naszych remisyjnych w roku tysiąc siedmset siedm—dziesiąt piątym, Apryla dwudziestego siódmego dnia, między żałującemi delatorami y obżalowanemi zaszłym, mieniając y referuiąc się do zaszlego hac in causa w sądach naszych zadwornych assessorskich w. x. Lit. procederu, tudzież do expedyowaney za dekretami oczewistemi tegoż sądu naszego inkwizycyi, mianowicie: oto: iż co żałujący delatorowie od początku nastania swojego w państwie królestwa naszego, nietylko że od przodków naszych przed zjednoczeniem korony Polskiej z xięstwem Litewskim, ieszcze absolutnie panujących, różnemi czasy wielą wolnościami opatrzeni, y do obywatelstwa łaskawie

przypuszczeni zostali, ale też y po zrzeczeniu się przez predecessorów naszych królów ichmosciów polskich na rzecz pospolitą wszechwładztwa, a zatym po nastąpioney w narodzie wolności, równie od królów już nieabsolutnych, iako też od wolney Rzeczy Pospolitey mając wszystkie pierwiastkowe od monarchów (iako sie namieniło) absolutnych nadania, względem nadania po różnych miastach, miasteczkach, mianowicie w mieście naszym Wilnie rozmaitych wolności zamienione y zabezpieczone, do tąd bez żadney od nas y stanów Rzeczy Pospolitey dyspozycyi, y według determinacyi przywilejów, reskryptów, ordynacyi, sądów naszych relacyjnych y assessorskich, oczewistych dekretów, y na wzajem między temiż żałującymi delatorami, a wszystkimi obżalowanemi miasta naszego Wilna mieszczanami stanowionych ugodliwych transakcyi, albo konwencyi, we wszystkim zachowuiąc się y nieczyniąc w niczym obżalowanym mieszczanom Wileńskim we wszystkich tych że obżalowanych mieszczan obchodzeniach się przeszkody, w mieście naszym stołecznym Wilnie zdawna, acz z uciśkiem stanu swojego, często od obżalowanych mieszczan doświadczoneym, dotąd mieszkaiąc, wszakże tym wszystkim przywilejom, wolnościom y nadaniom monarchów obżalowani mieszczanie miasta naszego Wilna sprzeciwiając się absolutnie postępować, nie tylko że żałującym delatorom żydom kahału Wileńskiego wszystkie tak w utrzymywaniu handłów rozmaitemi towarami, iako też we wszystkim odiełi wolności, ale też przez różne osoby, osobiste tym że żałującym delatorom czynią krzywdy, onych w prywatne zabieraiąc więzienia, odkupuiących w czasie sobie żadnym monarchów zakazem niebronnych, na rynku potrzebnych do życia rzeczy, sromotnie przez mistrza czyli onego substituta spędzać rozkazuiąc, o czym zupełnie imieniem żałujących delatorów uczyniony zaświadcza manifest, na to w trzech tylko ulicach żałującym delatorom na twierdzy ordynacyi najjasniejszego króla imci Władysława

czwartego wyznaczonych, szczuple mieszczących, iakoby ciż żałujący delatorowie w dalszych ulicach, sobie niewolnych, nad ustawą ordynacyi namienioney mieszkańcy mieli, obżalowani mieszczanie gwałtownie y bezdowodnie zaskarżają, nie dostrzegając w tym punkcie nakazu ordynacyi, którą obżalowany magistrat spólnie z urzędem Wileńskim grodzkim obowiązane aby z namienionym urzędem possesorów do przedania domów y kamienie nakłaniał, y chociaż oto obżalowany magistrat Wileński nie starał się, y do skutku tego nie przyprowadził, owszem przestępując namienioney ordynacyi ustawę, nie tylko że permissive mieszczanom między żydami mieszkać dozwala, ale też różne pretexta wynajdując, z tych nawet kamienic y domów, które przez żałujących delatorów są nabyte, gwałtownie negują, zadłużonym delatorom żałującym, nie przekonawszy onych w sądzie należnym grodzkim, przez też ordynacye y wszystkie posledniejsze dekreta, przywilecia, reskrypta monarchów determinowanym, kamienice y domy zajeżdżają, wszakże mniej baczenie na wszystko obżalowanemu magistratowi żałujących delatorów obwiniają o przestąpienie we wszystkich ustaw tak monarchów, iako też Rzeczy Pospolitey, same nawet w żadnym punkcie tym że ustawom nieulegając, wyraźnie we wszystkim sprzeciwiając się, nadto na większy ucisk z stanu żałujących delatorów dla tym snadniejszego przyspieszenia swym żądaniom skutku, wszystkich kunsztów zgromadzenia cechowe spólnie z izbą kupiecką zniósłszy się, obżalowany magistrat Wileński przeciwko żałującym delatorom zainstrumentował, a tym sposobem do waśni, pieni y dalszych żałujących delatorów zniszczenia dał pobudkę, iakoż wszystkie cechowe zgromadzenia zburzywszy się, nie dla doswiadczonych od żałujących delatorów krzywd y przeszkód w swych kunsztach, ale szczególnie ulegając rozkazowi y zaleceni obżalowanych magistratowych osób w niczym niewykraczających żałujących delatorów do prawa niesłusznie pociągając, a przeciwko

determinacyom wszystkich przywileiów y dekretów, też zgromadzenia cechowe szczególnie z instynktu obżalowanego magistratu Wileńskiego, ażeby żałującym delatorom czynienie wszystkich kunsztów y w onych doskonalenie się zbronione było usilnie starać się; żałujący delatorowie nie tylko że żadnemu zgromadzeniu cechów w niczym przeszkodą nie są, ale bardzo małe z dozwolonych sobie rzemiosł partycypując użytki, ledwo tylko ztąd sposób dostarczający wyżywienia mieć mogą; równie ten że obżalowany magistrat w niczym dostrzegając publicznego w mieście naszym Wilnie ubezpieczenia, dozwala różnym osobom żałujących delatorów skrzywdzać, a przez to żałujący delatorowie według dozwolenia przodków naszych królów polskich, żadną wolnością cieszyć się nie są bezpieczni, gdyż we wszystkim tak od obżalowanego magistratu, iako też od wszystkich gminnych obywatelów, gwałty, nachodzenie tumultami na domy y wiolencye częstokroć doswiadczaia, tym sposobem ze wszystkich majątków swoich wycienczeni zostaiąc, nie są nawet w stanie wystarać się sposobu do ratowania się, od ostatniego zniszczenia y zguby, kiedy nawet obżalowany magistrat co rocznie na żałujących delatorów, niby pro ornamento publico miasta naszego Wilna, po złotych sześćset wybierając, opatrzenia należnego rur wodnych, które ciąg do domów y kamienic żałujących delatorów mając, nie czyni, przezco żałujący delatorowie nie tylko że nie dla wygody ustawiczney, ale też w czasie często nadarżających się w tym że naszym Wilnie konflagrat, a to z przyczyny niedostatku wody, do uchronienia się od upadku niemałego z tąd mają uszkodzenia, a obżalowany magistrat Wileński, będąc obowiązany z wybierania takowey summy w czasie calculum zdawać, nigdy w tym zadosyć nieuczynił, owszem obracając tę summę na własne prywatne użytki, dopomnienia się oto żałujących delatorów za najmniejsze wykroczenie rozumia; podobnym że sposobem wszysecy kupcy tegoż miasta naszego Wilna,

chcąc żalującym delatorom wszystkich zabronić handlów, wzięli to iako za nayprzystoitszy pretext, że dla tego całe zgromadzenie kupieckie do upadku przyszło, iż żalującym delatorom zarówno z obżałowanymi mieszczanami we wszystkim używać wolności iest od monarchów dozwolono. Które oskarzenie mieszczan, iako się na widok okazuje, że z niesprawiedliwych pobudek nastąpiło, tak też tym końcem y zamiarem od obżałowanych iest użyte, ażeby całe żalujących zgromadzenie z miasta naszego Wilna wyrugowane było; w nadmienionych zatym krzywdach wszystkich żalujący delatorowie, idąc stopniem prawa pospolitego dozwolonym, udawszy się do zwierzchney sądów naszych zadwornych Litewskich iurydykcyi, y w tym że sędzie chcąc z obżałowanymi prawem czynić, ante omnia, obwarowania żalującym delatorom całemu zgromadzeniu żydom Wileńskiem względem wolnego obywatelstwa w mieście naszym Wlinie stołecznym od wszystkich tumultów, gwałtów, wiolencyi y bezpieczeństw przez mieszczan tegoż miasta Wilna często dopelnionych, securitatem zdrowia, życia y wszelkich majątków, utwierdzenia wszystkich przywilejów, nadań, dekretów, reskryptów, ordynacyi et omnis tituli in partem żalujących delatorów służących tranzaktów, mianowicie zapisu ugodliwego w roku tysiąc siedmset czterdziestym drugim, Marca dwódziesiątego dziewiątego dnia datowanego, na wzajem żalującymi delatorami, a wszystkiemi mieszczanami Wileńskimi stanowionego, na twierdzy których nakazania, ażeby mieszczanie Wileńscy w niczym przeszkody nie czynili, y onym w żadnym punkcie w handlach nieuszkadzali, uznania, calculum z summy co rocznie przez obżałowany magistrat od żalujących delatorów wybieraney, iako nie na publiczną ozdobę miasta, ale na prywatne użytki dotąd obracaiące się, nakazania, ażeby magistrat według obowiązku wszystkich przywilejów y własney konwencyi publicznego w mieście Wilnie dostrzegał bezpieczeństwa, oraz na-

kazania, iżby magistrat rur wodnych należyte opatrzenie czynił y wody dostarczał, a zaś które dotąd z tey przyczyny żalujący delatorowie ponieśli szkody, wszystkich nadgrodenia, a na te expensa prawnego sto tysięcy złotych etiam praevio iuramento przysądzenia, nadgrodenia szkod, strat, oraz tego wszystkiego co czasu prawa deducetur salva žaloby melioratione—iako te žaloby z pozwu mandatu autentycznego y dekretu sądów naszych remissyinego w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątym, Apryla dwudziestego siódmego dnia między żalującymi delatorami a obżałowanymi zapadłego, do kancelaryi naszej dekretowey zadwornej assessorskiey w-o x-a Lit-o oddanych de tenore suo w ten nasz dekret są ingrossowane, tak za onemi prenominatea partes ad invicem przed sądem naszym zadwornym assessorskim w-o x-a Lit-o instituerant actionem. W której sprawie dnia dziesiątego Novembra, roku wyż na dacie wyrażonego, My król, za potrzebowaniem od aktorów, beneficium iuris godziny, którą tymże aktorom wedle prawa użyczywszy, do dalszego terminem prawnym tey sprawy przywołania odłożyliśmy. Tegoż roku dnia dwudziestego drugiego Nowembra post expirationem horae y po kontrowersyach od starszych żydów kahału Wileńskiego o użyczenie beneficium iuris godziny, in contra od magistratu miasta naszego Wilna o uchilenie oney nawzajem wnoszonych, ponieważ dwoma dekretami oczewistemi sądów naszych, iednym roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt szóstego, February czwartego dnia, drugim tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego, Apryla dwódziesiątego siódmego dnia, bez żadnych dylacyi, godzin, obmów y munimentów determinowana iest in principali rozprawa, zaczym My król, inhaerendo wzwyż wzmienionym dekretom, uchiliwszy żadaną godzinę, proceder między stronami nakazaliśmy. In procedendo, tegoż dnia, My król, aktorat szlachetnego Franciszka Sądeckiego y całego gminu y pospółstwa miasta naszego Wilna, iako też różnych cechów z karty setney

iedynastey, z regestrów magdeburskich, do wpisu y aktoratu szlchetnego magistratu Wilenskiego na karcie siedmnastey w tych że regestrach magdeburskich będącego, z którego ninieysza przypadła sprawa, przyłączywszy iterum proceder między stronami nakazaliśmy. In procedendo, tegoż roku dnia pierwszego Decembra, My król aktorat starszych żydów kahału Wilenskiego z karty setney szesnastey z regestrów magdeburskich do wpisu y aktoratu szlchetnego magistratu y całego miasta naszego Wilna na karcie siedmnastey, w tych że regestrach magdeburskich będącego, z którego ninieysza przypadła sprawa, przyłączywszy iterum iterumque proceder nakazaliśmy. In procedendo eodem anno mense et die, My król, przez panów rad y urzędników w sądach naszych zadwornych asesorskich w-o x-a Lit-o zasiadających, powyżey wyrażone aktoraty współ z żałobami do nich należącemi w iedno złączywszy y skombinowawszy w samey sprawie, po oczewistych y dostatecznych między stronami aktoraty swoje mającemi, to iest: od szlchetnego magistratu izby kupieckey y wszystkich cechów, oraz całego pospółstwa miasta naszego Wilna, in praesentia szlchetnego Xawerego Stefaniego—radcy Wilenskiego, szlchetnych Fraubena y Franciszka Sandeckiego, delegowanych od tegoż miasta plenipotentów, przez urodz. Iózefa Fergisa—rotm. powiatu Upitskiego y Antoniego Modzelewskiego — komornika Smolensk. od starszych żydów y całego kahału Wileńskiego, w obecności starszych kahalnych przez urodz. Iózefa Szyszłę, stolnika xięstwa Inflantskiego y Iózefa Miłosza—krayczego Kowińskiego, zaczowszy od dnia dwódziesiątego drugiego miesiąca Nowembra roku bieżącego, usque ad datam superius expressam przez produkta y repliki nawzajem in principali wnoszonych kontrowersyach, y po przeczytaney w zawartym sądu naszego kole inkwizycyi y wizyi, za dekretami sądów naszych, iednym w roku tysiąc siedmset piędziesiąt trzecim, Octobra ósmego dnia, drugim ro-

ku tysiąc siedmset piędziesiąt czwartego Nowembra szesnastego dnia ferowanemi, przez w. w. Dominika Suchodolskiego—regenta w-o x-a Lit-o, pisarza grodzkiego powiatu Wołkowyskiego y Ignacego Łopacińskiego—sędziego grodzkiego Braclawskiego, w roku tysiąc siedmset piędziesiąt piątym Apryla dwódziesiątego piątego dnia, hac in causa expedyowanych, w zacho-dzących między temiż stronami kwestyach y sporach, a pod kognicyą sądu naszego podanych, następne czyniemy wyroki: A nayprzód co do przeznaczenia siedliska dla żydów w miescie naszym Wilnie, lubo od szlchetnego magistratu y wszystkich chrześcian obywatelów tegoż miasta naszego Wilna, produkuiąc ordynacyą, czyli medya adinventu przez kommissarzów sławney pamięci przodka naszego Władysława czwartego wyznaczonych ułożone, a przez tegoż nayjaśnieyszego Władysława czwartego reskrytem, w roku tysiąc sześćset trzydziestym trzecim, miesiąca Lipca dwódziesiątego szóstego dnia w Wilnie datowanym, in toto approbowane, y w tenże reskrypt ingrossowane, wydzielające na osadę dla żydów trzy ulice, iedną od świętego Mikołaja aż do Niemieckey ulicy z obu stron, drugą Żydowska zowiącą się, trzecią Iadkową y na tych że ulicach domów y kamienic wiecznością nabywania pozwalające, tudzież dwu dekreta oczewiste, ieden sądów kommissarskich roku tysiąc sześćset trzydziestego szóstego, Junij dwódziesiątego dnia ferowany y w tym że roku Septembra trzeciego dnia podobnie przez nayiasnieyszego Władysława czwartego utwierdzoney, drugi sądów naszych relacyinych roku tysiąc sześćset czterdziestego czwartego Decembra szesnastego dnia zapadły, a nakazanie, izby żydzi w miescie naszym Wilnie nie więcej iak tylko w trzech ulicach, powyższemi dekretami y ordynacyą wyznaczonych, mieszkania swe rozciągali, a z innych ulic izby rugowanemi byli, y sądu naszego dopraszano się, iednak ponieważ zwyż produkowanych munimentów tak ordynacyi roku tysiąc sześćset trzydziestego

trzeciego Lipca dwudziestego szóstego dnia reskrytem przez najiasniejszego antecessora naszego Władysława czwartego utwierdzoney, mieszczanie się żydom w mieście naszym Wilnie na trzech ulicach, iedney od s-o Mikołaja aż do Niemieckiey ulicy z obu stron, drugiey Żydowska, trzeciey Jankowa zwanych, nakazującey, y na onych skupowanie lub zamianę lub też innym sposobem na wieczność nabywania domów y kamienic tym że żydom determinującey, a nim takowe domy y kamienice zostaną nabyte, wolność mieszkania w tych wszystkich miejscach, na których podówczas ciż żydzi lokowali się, zachowującey, iako też z dekretu kommissarskiego w dacie roku tysiąc sześćset trzydziestego szóstego Junij dwudziestego dnia ferowanego, prócz wyż wzmienionych ulic, na mieszkanie żydom determinowanych, pięć tyłów kamienic z Niemieckiey ulicy onym przyległych, y całą kamienicą Brzostowskich do skupienia tym że żydom przeznaczającego, przytym z dekretu relacyjnego sub actu roku tysiąc sześćset czterdziestego czwartego Decembra szesnastego dnia, do powyższych ordynacyiodwołującego się; y ażeby żydzi nie więcej kamienic y domów mieysc w Wilnie, iak tyło ile podówczas we trzech ulicach im wydzielonych znajdowało się, nieskupionych utrzymywali, oraz iżby urząd zamkowy Wileński z magistratem mieyskim też wszystkie domy zweryfikował zalecającego, a do skupienia przez żydów kamienic y domów w ulicach im wyznaczonych, termin do lat dwudziestu pięciu zamierzaającego, w takowym przeciągu czasu iżby urząd zamkowy spólnie z magistratem Wileńskim possessorów kamienic y domów nieskupionych, praevia taxa do sporządzenia skłaniał nakazującego, zupełnie sąd nasz został objaśnionym, iż takowe wszelkie ustawy y wyroki dekretów względem umieszczenia żydów na pomienionych trzech ulicach, im wydzielonych, y z powodu licznego rozmnożenia się żydówstwa, y z przyczyny niechętney przez dziedziców mieszkań na owych ulicach mianych prze-

daży nigdy w ostateczną exekucyą nie weszli y wejść nie mogły, o czym y pod rokiem tysiąc sześćset czterdziestym piątym Marca dziesiątego dnia, za dekretem sądów naszych relacyjnych przez urząd magistratowy Wileński czyniona rewizya opowiadaiaąca, iż tyle w tych trzech zaznaczonych ulicach domów wszystkich trzydzieści dwa znajdowało się, z tych iedynastu nie było skupionych, w domu zaś iednym z nabytych mieściło się po kilkanastu żydów gospodarzów, a naywiększa liczba była zasiedlonych żydów na Zamkowej, Biskupiey ulicach, nadto siedmaście domów w niedozwolonych ulicach posiadali, y pod rokiem tysiąc siedmset piędziesiąt piątym Apryla dwudziestego piątego dnia za dekretem sądów naszych assessorskich przez w. w. urzędników expedyowana inkwizycya y wizya, że kamienice y domy na pomienionych trzech ulicach dla żydów przez ordynacye y dekreta osadzie zadeterminowanych wszystkie prawie w zadzierzeniu przez różnych possessorów tak duchownego, iako y świeckiego stanu, znalezione zostały, a zaledwo kilka do dziedzictwa żydów przynależały poświadczaią, z których to takowych zaświadczeń ponieważ jasny iest wywod, że ani tak licznie rozmnożonych y zasadzonych w mieście naszym Wilnie żydów w tych trzech ciasnych wyż wzmienionych ulicach, umieścić, ani też zniewolnić dziedziców do koniecznego wyprzedania się z mieszkań w owych ulicach mianych bez złamania prawa kardynalnego, swoią własnością, iako chcąc każdemu obywatelowi rządzić pozwalającego, niemożna, a ponieważ y przywilejem najiasniejszego przodka naszego Zygmunta Trzeciego, w roku tysiąc pięćset dziewiędziesiąt trzecim miesiāca Czerweca pierwszego dnia konferowanym, wolność żydom sadzenia się w kamienicach y domach szlacheckich w mieście naszym Wilnie będących, y onych u szlachty nabywania nadaną y przywilejem najiasniejszego Władysława Czwartego w roku tysiąc sześćset trzydziestym trzecim Februarij dziewiętnastego dnia też wol-

ność dla żydów potwierdzającym, nadto jeszcze trzy ulice w mieście Wilnie na osadę tym że żydom przeznaczono, y ponieważ żądając stany zgromadzone przez konstytucyą tysiąc szesćset trzydziestego trzeciego roku sub titulo libertas comertiorum w-o x-a Litt-o, ażeby wszelkie handle w kramach y domach w mieście naszym Wilnie żydom prowadzić dozwolono, nie wzbrowiły im wszędzie wolnego mieszkania, nadto ponieważ y z samey konwencyi między obywatelami chrześcianami miasta naszego Wilna, a starszemi żydami w roku tysiąc siedmset czterdziestym drugim Marca dwódziesiątego dziewiątego dnia zawartej, y tegoż roku Julij trzydziestego dnia w trybunale głównym w-o x-a Litt-o przyznanej, żydów przy tych samych osadach, iakie pod owym czasem mieli, zachowującą, niepodobność w trzech ciasnych ulicach dopiero zamknięciu dowodzi się. Zaczyn my król z wyżwzmienionych uwag y przyczyn, biorąc miarę przywilejów nayiasniejszych przodków naszych sławney pamięci Zygmunta Trzeciego, roku tysiąc piecset dziewięćdziesiąt trzeciego, Czerwca pierwszego dnia y Władysława Czwartego, roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego Februarij dwiętnastego dnia, tudzież konwencyi pod rokiem tysiąc siedmset czterdziestym drugim, Marca dwódziesiątego dziewiątego dnia zawartej, oraz stosując się do samey sprawiedliwości, wszystkim żydom w całym mieście naszym Wilnie na przedmieściach onego, wyłączając tylko dwie ulice publiczne iedną od Ostrey Bramy aż do katedry, drugą od Trockiey bramy aż do Świętego Jana rozciągające się, osadzać się, domy y kamienice od różnych osob nabywać, lub za kontraktami doczesnie dzierżać y w onych bez żadney od miasta przeszkody mieszkać dozwalamy, a w nabytych wiecznością domach y placach pustych, ażeby się żydzi murowali, też mury dachówką pokrywali, z drzewa zaś napotym nie stawić nie wazyli się, przykazujemy. Gdzie by zaś na wyłączonych powyżey dwóch publicznych ulicach puste place, lub stare

mury w rozwalinach być się okazały, a w takowych mieyscach żydzi nowe erekcyje murow dla siebie wystawiać, lub nowo przybyli osadzać się żądali, tedy w takowym razie ażeby zezwolenia magistratu Wileńskiego zasięgali, a magistrat za rozpoznaniem iż takowy mieszkaniec ozdobę miastu y użytek przynosić może, ażeby wydania konsensu na piśmie od siebie onemu niezaprzeczał, y takowy konsens w akta swoje wprowadził, decernimus; bez otrzymanego zaś konsensu od magistratu, ażeby odtąd żydzi na pomienionych dwóch wyłączonych publicznych ulicach osadzać się, ani żadnych kamienic domów kupować, ani też nymować pod żadnym pretekstem nie wazyli się, sub paenis zakazuiey. A zaś do daty niniejszey ieżeli by się znajdowały na tych dwóch publicznych ulicach kamienice, przez żydów wiecznością legalnie nabyte y zapossydowane, ich własności zachowujemy.—Co do handłów rzemiosł y innych wolności, lub podobnież od szlachetnego magistratu y wszystkich chrześcian obywatelów miasta naszego Wilna, stawiając z temiż samemi munimentami idque ordynacyą w roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego Lipca dwódziesiątego szóstego dnia, przez nayjaśniejszego antecessora naszego reskryptem konfirmowaną, oraz z dekretami kommissarskiemi y relacyinym, tudzież konwencyą między miastem a żydami na wzajem zawartą, superius de data et actu wzmienionemi, o rozdystyngwowanie, iakich starozakonni żydzi handłów y rzemiosł używać powinni, a iakich nie, u sądu naszego żądano,—iednak ponieważ konstytucya tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego roku, pod tytułem Libertas commertiorum W-o x-a Lit-o zaświadcza, że dla tego stany w-o x-a Lit-o żądały wszelkich handłów w kramach y w domach w mieście naszym Wilnie żydom dozwolenia, ażeby snadniejszy mieli przystęp, gdyż praetia rerum in immensum auctą wielką w Rzeczy Pospolitey przyniosły, y że takowy punkt Libertas commertiorum nayiasniejszy predecessor nasz Wła-

Władysław czwarty, podówczas panujący, za przybyciem do Wilna, dekretem swoim uspokoić przyobiecał, po której konstytucyi ponieważ nastąpiła ordynacya, czyli media adinventu przez komissarzów ad hunc actum zesłanych ułożone, przez tegoż najjaśniejszego Władysława czwartego reskryptem utwierdzone, przepisujące dla żydów obręb wolności w utrzymywaniu handlów, rzemiosł y szynków, y oraz izby ciż żydzi kramów otwartych po wysciui lat dziesięciu nie mieli zastrzegające, tudzież późniejsze dekreta, równie kommissarskie, roku tysiąc sześćset trzydziestego szóstego Iunii dwódziesiątego dnia determinujące opłatę sześćset złotych każdorocznie przez żydów dla miasta, za uwięzione onym nie co wolności, iako też relacyiny roku tysiąc sześćset czterdziestego czwartego Decembra szesnastego dnia, po wysciui lat dziesięciu ordynacyą zaznaczonych otwieranie kramów ieszcze do pięciu lat prorogujące, do powyższej ordynacyi odwołujące się dystynkcyą tych że handlów y rzemiosł, oraz zamiar szynków dla tych że żydów poczyniły, z powodztwa których dystynkcyi ponieważ skutek nie tylko przez same wyż wzmienione munimenta, ale też nie przerwanie przez wszystkie przywileia od najjaśniejszych antecessorów naszych Iana Kazimierza, Michała, Jana trzeciego, Augusta drugiego y Augusta trzeciego, idque ieden sub data roku tysiąc sześćset czterdziestego dziewiątego, Februarii dziewiątego dnia, drugi roku tysiąc sześćset siedziesiąt dziewiątego Decembra czwartego dnia, trzeci roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt szóstego Februarii dwódziesiątego ósmego dnia, czwarty roku tysiąc siedmset trzynastego Marca czwartego dnia, piąty roku tysiąc siedmset trzydziestego ósmego Maja dwódziesiątego ósmego dnia, w ostatku od nas króla w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstym Decembra siedmnaściego dnia żydom Wileńskim wydane, ad praesens u sądu naszego produkowane, zawsze był od czasu do czasu zawieszany, a tym samym wyraźnie się probuie, że usta-

wy przez wyż pomienione ordynacyą y dekreta, do okoliczności tylko owego czasu stosowane były, a przeto dotąd exekucyi nie wzięły. Demum ponieważ sama konwencya roku tysiąc siedmset czterdziestego drugiego, Marca dwódziesiątego dziewiątego dnia między tymiż stronami zawarta, podobne dystynkcyje w części czyniąc nie wiekuistego nie zadeterminowała, a zatym gdy takowe wszystkie rozrządzenia nie stałego y trwać na zawsze mającego nie postanowiwszy, dawały przyczyny nieskończonych sporów y niszczących miasta procederów, a starozakonnym żydom przez przywileje y konstytucye do mieszkania w mieście Wilnie przyjętym stały się przeszkodą, równie do gruntownych y ozdobę w mieście czyniących osiadłości, iako też do powszechney y użytki miastu przynosić mogącey industrii, zacyim my król zamykając wszelkie powodztwa do procederu, a stosując się równie do przywilejów najjaśniejszych predecessorów naszych, iednego Zygmunta trzeciego, roku tysiąc pięćset dziewiędziesiąt trzeciego Czerwca pierwszego dnia, handle y kupie rozmaite w mieście naszym Wilnie starozakonnym żydom dozwalałacego.—drugiego Władysława czwartego, roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego Februarii dziewiętnastego dnia, również wolności w handlach iako innym mieszczanom Wileńskim nadającego, iako też do konstytucyi roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, wszelkie handle w domach y kramach w mieście Wilnie bez żadney excepcyi y dystynkcyi dozwoleń dla żydów żądającey, oraz do konstytucyów annorum tysiąc sześćset ósmdziesiąt piątego y tysiąc sześćset dziewiędziesiątego, pod tytułem pogłównie żydowskie, securitatem osob et commertiorum zabezpieczających,—wszystkim starozakonnym żydom w mieście naszym stołecznym Wilnie mieszkającym, prowadzenia publicznie wszelkich y wszystkich w ogólności handlów, używania rozmaitych kunsztów y rękodziel, utrzymywania szynków y propinacyi, bez żadney od obywatelów chrześcian dystynkcyi y w

najmniejszym punkcie excepcyi, w całym mieście naszym Wilnie y przedmieściach onego, prócz wyłączonych powyższym wyrokiem naszym dwóch publicznych ulic, iedney od Ostrey Bramy aż do Katedry, drugiej od Trockiey Bramy aż do kościoła st-o Jana rozciągających się dozwalamy, w tych iednak kamienicach które wiecznością przez starozakonnych żydów na wż wzmienych dwóch ulicach publicznych do daty niniejszego dekretu naszego, okaza się bydź nabyte, a wyrokiem powyższym sądów naszych przy własności ich zastawione, tym że żydom dziedzicom szynki utrzymywać permittimus, oraz ażeby szlachetny magistrat Wileński y wszyscy chrześcianie, obywatele miasta naszego Wilna, wszelkich produktów wszystkim starszym żydom w mieście y na przedmieściach mieszkającym, tak na rynku, iako też y na ulicach publicznych kupować y przedawać nie bronit, praecavemus; nadto co do rzemiosł ażeby przez rzemieślników różnego rodzaju, dotąd znajdujących się, inni odtąd przybyli y wchodzący w maystrowstwo, rzemiosła iakiego nie wprzód one sprawować mogli, aż pierwiey przed examinatorsami z magistratu wyznaczonemi, bądź żydami, bądź chrześcianami, okazać zdadność y umiętność swoią, y za okazaniem swiadectwo od magistratu na piśmie otrzymania, praesenti decreto nostro postanawiamy, a udziałem takowey dla żydów wolności, iżby równą z onych iako y z innych obywatelów miasta naszego Wilna w publicznych swoich y ozdobę miastu przynoszących potrzebach, znajdowało użyteczność, przeto wszystkim starozakonnym żydom w mieście naszym Wilnie y na przedmieściach onego, tak dziedziczne osiadłości swe mającym, iako też za kontraktami różnemi domy y kamienice od iakiegokolwiek bądź stanu possydującym y na potym osiadać y mieszkać mogącym, ażeby odtąd według przywileiów, miastu Wilnowi służących, do równego znoszenia wszelkich pod iakimkolwiek tytułem ciężarów mieyskich w czasach spokojnych y krytycznych wyniknąć

mogących, oraz do poprawy murów publicznych y bruków, uporządzenia wszelkich narzędziów od ognia, stawienia w mieście swiatła, utrzymowania garnizonu mieyskiego, reparowania bram, ratusza y tego wszystkiego, cokolwiek ozdobę miastu użytek przynosić może, wspólnie ze wszystkimi mieszczanami należeli y od onych się nigdy nie wyłamywali, nakazujemy. Żeby zaś przez niesłuszne narzucenia takowych składek, tak od szlachetnego magistratu Wileńskiego, iako też od kupców, oraz cechów miasta naszego Wilna, dla tych że żydów nie działo się pokrzywdzenie, przeto aby szlachetny magistrat Wilenski nie wprzód determinował też składanki, aż przez publiczną sessyą okaże konieczną onych potrzebę, która skoro na tey że sessyi za prawdziwą uznana zostanie, w ówczas ażeby ten że szlachetny magistrat o takowych potrzebnych składankach obwieszczaiąc chrześcian, obwiescił zarazem y żydów, a ci ażeby z pomiędzy siebie osoby delegowane zesłali na ratusz, gdzie zastawieniem się tak od kupców y od różnych cechów, iako też od żydów wybranych osób, ażeby tenże magistrat w proporciją majątku, handlu, rzemiosł, szynków y innych wolności utrzymywanych, tak na obywatela chrześcianina, iako też y na żyda gospodarza równą składankę rozdyspartymentował, y w ów cały dyspartyment na wszystkich gospodarzów chrześcian y żydów uczyniony, do akt swoich podał, y w każdym składanek czasie zawsze podawał; kahał zaś takową składankę przez sessyą udeterminowaną, a przez szlachetny magistrat rozdyspartymentowaną, iżby zupełnie od żydów wybrał, y do kassy publiczney mieyskiej, praevia od tegoż szlachetnego magistratu quietatione, niezawodnie importował, a szlachetny magistrat ażeby też wybrane składanki non in commodum suum, lecz na potrzeby publiczne całego miasta obracał, sub paenis waruiemy. A iesli by na dopłatę, przez innych obywatelów chrześcian dopehniającą się, większą na któregoż żydów mieszkańca ten że szlachetny

magistrat narzucał składankę, w takowym razie wolność tym że żydom udania się do sądu naszego zadwornego assessorskiego y w tym że sądzie etiam uzyskania, nayprędszey z szlachetnym magistratem rozprawy przeznaczamy, a za dowiedzeniem u sądu w takowym punkcie przez żydów skargi, że szlachetny magistrat Wilenski nie tylko zwróceniem nadto wybraney składki, lecz ieszcze przykładney karze z wyroków tegoż sądu wyznaczyć się mającey, uledz ma, ostrzegamy. Gdyby zaś wszyscy obywatele miasta naszego Wilna, tak chrześciance, iako y żydzi, importuiący na potrzeby tegoż miasta składanki, równie o percepcie, iako y expensie tych ze wyłożonych składanek, per consequens y wszystkich dochodów mieyskich gruntowne mieli zawiadomienie, a przeto słodzili wszystkie nie napróžno dzwigane ciężary, więc ażeby szlachetny magistrat Wilenski każdorocznie ze wszelkiey percepty do kassy mieyskiey wchodzącey, y expensy z tey że kassy wyłożoney, publicznie na ratuszu przed mieszczanami kalkulował się, z takowego okulkulowania brał od miasta kwitacją, determinuiemy. A że niniejszym wyrokiem naszym żydzi pociągnięni zostali do dzwigania zarówno wszelkich ciężarów mieyskich, więc znosząc odtąd obowiązek opłaty do miasta sześciu set złotych polskich dekretem y konwencją antierius przepisany, od onego tych że żydów Wileńskich na zawsze uwalniamy, y oraz ażeby ciż żydzi, tak w różnych kunsztach y rzemiosłach bawiący się, do cechów mieyskich, iako też kupcy y rzemieslnicy ex re handlów y robot do żadnych podatków bydlem, mięsem, pieniędzmi et sub quorumque titulo wybierać się mogących, prócz powszechnych składanek, wyżey determinowanych, przez szlachetny magistrat y wszystkich obywatelów chrześcian pociąganiemie niebyli, waruiemy, z tym iednak zastrzeżeniem, ażeby w mieście naszym Wilnie kupuiący y przedaiący wszelkiego rodzaju zboża, miary ratuszowey publiczney nie zaś własney prywatney używali, tu-

dzież z niey sprawiedliwie utrzymywali; przytym ażeby browarów do palenia wódek, robienia miodów y piwa w samym mieście Wilnie, równie mieszczenie, iako y żydzi odtąd nie mieli, pod winami nieuchronnemi nakazuiemy. Co wszystko animadwersyi y baczności szlachetnego magistratu Wilenskiego podaiemy, a iako takowe urządzenie, udzielaiące wolność żydom, bez zamiaru y dystynkcyi, do wszelkich handlów y kunsztów ma istotny cel, iżby ciż żydzi stali się publico y miastu użytecznemi, więc gdyby między gminem żydów próżniactwem bawiących się niebyło, postanowiamy, ażeby kahał Wilenski onych, iesli by się znaydowali, do wszelkich prac, rzemiosł, rękodziel y zarobków niewolił, a od tych iesli by się wyłamywali, podówczas ażeby ten że kahał za dodaniem sobie od szlachetnego magistratu pomocy, takowych próżniaków y do żadnych kunsztów y pracy niebiorących się, z miasta Wilna, z przedmieściów onego, nieomieszkanie rugował, sub paenis nakazuiemy. Co się zaś tyce czyszczenia ulic y ochędóstwa w domach żydowskich, ponieważ y ten punkt ku powszechney potrzebie miasta zmierza, więc ażeby wszyscy żydzi, tak ulice na których mają swoje siedliska czyscili, iako też same mieszkania w ochędóstwie utrzymywali, pod ukaraniem przez szlachetny magistrat każdego mieszkańca, przed którego by kamienicą czyli domem ulica lub też same mieszkanie onego oczyszczone nie było, winą pieniężną złotych polskich dwóch ad usum publicum tyle, ile razy to dostrzeżonym będzie przykazuiemy, a dla dostateczniejszego powyższych wyroków naszych w rozdyspartymowaniu składanek wyeksekowania, rewizją wszystkich kamienic y domów przez żydów w mieście naszym Wilnie y na przedmieściach onego, równie za prawami wieczystemi, iako y za różnymi kontraktami doczesnie possydowanych, z dokładem samych żydów gospodarzów z inwentowaniem potrzebną bydź uznaiemy. Którą to rewizją ażeby szlachetny magi-

strat Wilenski przez delegowane osoby od siebie za niedziel dwadziescia od daty terazniejszego dekretu omnino sporządził, y oną w aktach mieyskich zaoblatował, oraz równie w czas następny ażeby takowa rewizya każdorocznie przez magistrat czyniona y do akt wciągana była decernimus. A ponieważ przez ninieysze determinowanie nasze wszyscy żydzi, równie z chrześcianami, co do potrzeb publicznych miasta naszego Wilna z possesyów swoich, tak dziedzicznych, iako też za wszelkiemi prawami y kontraktami dzierzanych, znosić mają ciężary y powinności; zaczym my król in casu sprzeciwienia się w którymkolwiek punkcie terazniejszemu dekretowi naszemu, tak przez starozakonnych żydów, w mieście naszym Wilnie y na przedmieściach onego mieszkających, iako też przez szlachetny magistrat y wszystkich obywatelów tegoż miasta naszego Wilna proiudicatione o kontrawencyą vigore praw narodowych sąd nasz zadworny assessorski wielkiego xięstwa Litewskiego naznaczamy. W ostatku żadnych pen, win, expens prawnych na żadną nie uznawając stronę, lecz post satisfactionem in omni temuż dekretowi naszemu żaloby, processu y cały generaliter proceder hac in causa zaszy kassujemy, umarzamy, y z akt eliminować dozwalamy, na sprzeciwiających się zaś temuż dekretowi naszemu zarękę, ważność rzeczy wynoszącą, penamque personalis infamiae zakładamy, ad haec inkwizycyą, za dekretami sądów naszych w roku tysiąc siedmset piędziesiąt piątym miesiąca Apryla dwódziesiątego piątego dnia w ninieyszej sprawie, przez w. w. urzędników expedyowaną, iako post finalem in omnibus punctis między procedującemi stronami praesenti dekreto nostro disjudicationem, spaliwszy testimonium kancellaryi naszej dekretowej względem tey że inkwizycyi wydane, kassujemy. My tedy król do pomienioney supliki iako słuszney łaskawie się skłoniwszy, zwysz wyrażony dekret z xiąg przyrzeczonych metryki w-o x-a Litt-o per extraktum autentice stronie potrzebu-

iącey wydać, y dla większey wagi pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w kancellaryi naszej metryk wielkiego xięstwa Litewskiego, dnia dwónastego miesiąca Pazdziernika, roku panskiego tysiąc siedmset dziewiędziesiąt trzeciego, panowania naszego trzydziestego roku. U tego oczewistego dekretu podpisy przywycisnione y na kustodyi pieczęci, a poniżej adnotacya temi wyrażają się słowy: Kazimierz Konst. hrabia Plater kanczeliarz w-o x-a Litt-o L. S. Za sprawą iw. ip. Kazimierza Konstantego z Broelów y dawnych państwa Rzymkiego Unnenskich hrabiów Platera, podkanczelerzego w-o x-a Litt-o, Jnflanskiego, Dawgeliskiego, Wolpienskiego starosty, Grzegorz Kaczanowski —metrykant w-o x-a Litt-o. Extrakt dekretu oczewisto między magistratem Wileńskim, a żydami ferowanego tysiąc siedmset dziewiędziesiąt trzeciego roku—który to dekret za podaniem do akt, jest w xięgi ziemskie woiewodstwa Wilenskiego przyięty y wpisany.

Изъ книги Виленскаго земскаго суда № 4236, 1795 г. л. 973—986.

№ 244.—1795 г. Января 15.

Прошение Литовскихъ евреевъ къ князю Репнину о томъ, чтобы ихъ судили въ градскомъ и земскомъ судѣ, а не магистратскомъ и чтобы они были освобождены отъ податей и резолюціа на эту просьбу.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt piątego, miesiąca Maja trzynastego dnia.

Przed aktami ziemskiemu wojewodztwa Wileńskiego—stanąwszy osobiście starozakonny Ieremiasz Nochimowicz—syndyk kahału Wileńskiego, notę do iaśnie oświeconego xiążęcia Mikołaja Repnina—generała woysk y wielu honorów y orderów kawalera Rossyiskich, w dacie intus wyrażoney, pisaną, wespół z rezolucyą na onę, po rusku extendowaną do akt podał, któ-

tey w sonancyi własney tak noty, jako u rezolucyi tenor następujący.—Седмнадцатого Генвара тысяча седмсотъ девяностъ пятого.—Сіятедьнѣйшій князь.—Настала уже власть Ея Императорскаго Величества Россійской Монархини надъ Литвою и Польшею, гдѣ мы жительствоуемъ и процессія соотвѣтствуетъ Россіи. А нынѣ насъ Польская комиссія и протчи присутствія притисняютъ разными поборами, не сравнивая разположенія взысканіевъ богатаго зъ убогимъ. Мы узнавъ великодушіе Вашего Сіятельства къ намъ совершенно поданымъ обществомъ Гроденскимъ и Виленскимъ всенижайше и покорнѣйше просимъ; первое, отъ властей великодушныхъ Вашего Сіятельства милостей и Матерней Ея Императорскаго Величества, ко всемъ россиянамъ щедроты, неизбѣгая установленіевъ во вновь изображаемыхъ податей присудствіями положенныхъ, стараемся крайне, по случаю нынешней революціи, чинить то, что и прежде, по установленію нашему дѣлано было, только уменьша зъ насъ лишней привилегіи магистратовъ; ибо въ революцію мы крайне разоренны, и оставить благоволити на сколько времени нынешняго взысканія и отъ намѣренія сердець польскихъ жителей, такъ они чрезвычайно на насъ сердиты въ случаяхъ какихъ нибудь вздоровъ, то чтобъ еврей съ евреемъ судимъ былъ въ нашемъ кагалѣ и до магистратовъ мы бы дѣла не имѣли. Въ разсужденіяхъ ссоры съ польскими жителями, теперъ подданными Россіи, то подвергаемъ себя суду называемому гроду и земскому правленію, а не магистрату. Такъже всенижайше просимъ дозволити въ корчмахъ шинковати и въ крамахъ товары продавати, безъ излишняго взысканія, до поправленія разоренія намъ причиненнаго. На что ожидая столь Вашего Сіятельства о семъ повелѣнія, подданныи есмь съ истиннымъ Высокопочитаніемъ нижайшія рабы, Виленскіи старшій кагалной,—Мовша Ошеревичъ, и Мовша Вольфовичъ;—Гроденскіи стар-

шии, кагалной Шмуїла Айзиковичъ и Шмоїла Янкеловичъ и все общество Виленское и Гроденское и протчихъ.—U tey noty niżej na maryginesie data.—Пятнадцатого Генвара, тысяча седмсотъ девяностъ пятого года. Rezolucya na tę notę na drugiey stroniey arkusza takowa w Russkim piśmie:—Съ приказанія учрежденнаго въ Великомъ княжествѣ Литовскомъ генерала-губернатора Его Сіятельства князя Николая Василевича Репнина на сію прозбу объявляется.—Понеже въ слѣдствіе изданныхъ отъ Его Сіятельства универсаловъ и манифеста, узаконенія, учрежденія въ великомъ княжествѣ Литовскомъ существовавшія, остаются на томъ основаніи, какое было до послѣдняго мятежа, то и евреи, прозбу сію употребляющіе, должны и могутъ остатся при тѣхъ же самыхъ своихъ правахъ, какими пользовались до послѣдняго мятежа. А что касается до остановленія податей съ нихъ слѣдующихъ, то оныхъ какъ обязанностей такихъ, которымъ подверженны всѣ обыватели, сложить съ нихъ и остановить не можно. Въ Городно двадцать четвертаго Генваря тысящнаго седмсотнаго девяностого пятого года. U tey rezolucyi pieczęci żadney niema, podpis zaś takowy w ruskim piśmie y iednoręcznym charakterem wyraża się: Бригадиръ и кавалеръ Иванъ Русановъ. Za podaniem tey noty wespół z rezolucyą, powyższą przez starozakonnego Ieremijasza Nohimowicza, syndyka kahalnego; iest do xiąg ziemskich woiewodztwa Wilenskiego wespółnie z tąz rezolucyą przyjęta y wpisana.

Изъ актовъ книги Виленскаго земскаго суда № 4235, 1795 г., листь 337—8.

№ 245.—1795 г. Ноября 11.

Прошение старшинъ госпитальнаго братства Виленскаго кагала объ освобожденіи отъ подымнаго сбора двухъ домовъ, купленныхъ братствомъ для госпиталя.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt szóstego, miesiąca Februarij pierwszego dnia.

Przed aktami kancellaryi trybunalskiej w imieniu y powadzę Nayiaśnieyszey Imperatorowey—samowładnącey wszech Rosyi, stawiając osobiście, starozakonny Abraham Iosielowicz memoriał w rzeczy szpitala żydowskiego podany y z zapisaną na nim rezolucją i. w. Tormassowa—generał-majora wóysk Imperatorskich, do akt podał, którego memoriału w akta wprowadzonego treść następną:

«Iaśnie wielmożny panie, a panie najmiłościwszy dobrodzieiu! Starsi bractwa szpitalnego kałahu Wileńskiego, gdy od niepamiętnych wieków mając szpital dla ubogich y chorych na Iatkowey ulicy, przy kramach żydowskich położony, który równie iako y wszystkie chrześcianskie szpitale od wszelkich podatków publicznych y prywatnych zawsze był uwolniony, a że w roku przeszłym tysiąc siedmset dziewiędziesiąt czwartym iaśnie wielmożny generał-major de-Knoryng, komendę w mieście Wilnie mający, zapobiegając zarazy od szpitalu wyniknąć mogącey, przenieść go na odległym miejscu udysponował. A tak w prędkim czasie zadość czyniąc tey zaśzley dyspozycyi, najowszy ledwo na rok ieden dworek za Wileńską bramą y tam że chorych y ubogich utrzymaliśmy, a tym czasem o wiekuisty szpital czyniąc staranie, dwa dworki na odległym miejscu po Zawahu, ieden pod numerem trzechsetnym czterdziestym ósmym, a drugi pod numerem trzechsetnym czterdziestym szóstym, od dziedziców wiecznością nabywszy, nie

małym kosztem szpital wyporządziłmy. Zaczym ponieważ rząd kraiowy do przeszłego roku sam przez się władający, zawsze oświadczał troskliwość nad nędzą, ubogię y domy szpitalne od podatków publicznych, mianowicie podymnego, uwalniał, którey to litościwey słodyczy y po dziś dzień nędza ubogich skazuje, więc tey że samey względney litości żebrzemy - od j. w. pana miłościwego dobrodzieja dla nędznych ubogich swoich, aby wyż wzmiankowane dwa dworki zakupione, a na szpital obrócone, iak od podatków publicznych, iako y prywatnych raz na zawsze uwolnić raczył y żeby z taryffy podatkowey wykassowane być mogły, o którą litość żebrząc z naygłębszym uszanowaniem piszemy się j. w. pana, a pana najmiłościwszego dobrodzieja nayniżsi podnożki».

U tego memoryału podpisy supplikujących takowe: Abraham Iosielowicz, Uryasz Iudelowicz, Hosel Iekowicz, Hirsz Azikowicz—starsi bractwa szpitalnego. Na boku data dnia iedynastego Nowembra tysiąc siedmset dziewiędziesiąt piątego roku. Wyrazy zaświadczenia kancellaryi j. w. generała w tych słowach: Zgodno z autentykem. Szymon Malewski,—et na drugiej stronicy rezolucją iaśnie wielmożnego Tormassowa—generał-majora, z podpisem onego w takich wyrazach: Na przesłany memoryału tego autentyk iaśnie oświecony xiąże generał-gubernator Litewski uwolnił dwa domy wyrażone, zajęte na szpital, od opłaty podatku do skarbu do dalszego swego w tey mierze urzędzenia. Dnia piątego według kalendarza Ruskiego, a szesnastego według kalendarza Rzymskiego Ianuarij tysiąc siedmset dziewiędziesiąt szóstego, Alexander Tormassow. Który to memoryał, za podaniem do akt, w xięgi trybunalskie przyjęty y wpisany.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала, № 185 за 1795—1797 гг. л. 105.

І.

УКАЗАТЕЛЬ

ЛИЧНЫХЪ ИМЕНЪ.

А.

Абрагамовичъ Берко, витебскій еврей, 369, 370, 371.
— Перець, виленскій еврей, 468, 469.
— Борухъ, старшин. вил. синагоги, 343, 346.
— Вульфъ, старшина долгиновской синагоги, 384, 387, 388.
— Зельманъ, каролинскій еврей, 262, 263, 264.
— Иуда, Хаймъ, Геліяшъ, кожангородскіе еврей, 262, 263, 264.
— Мойжешъ, виленскій кагалный старшина, 167—8, 200, 224, 225, 277, 278, 288, 289, 392, 393, 394.
— Гиршъ, виленскій кагалный старшина, 306, 308, 309.
— Арумъ и Михаль, старшины кейданской синагоги, 259, 261.
— Зелько, еврей кобрин. кагала, 35.
— Ицко, полоцкій еврей, 279.
— Эстера, виленская еврейка, 299, 300, 301.

Абрагамовичъ Аріовъ, кейданск. еврей, 301, 302, 303.
— Калманъ, мусникскій арендаторъ, еврей, 85.
— Лейба, старшина мин. синагоги, 112, 119.
— Лейба, смолевицкій еврей, 292, 293, 994.
— Мордухъ, городецкій еврей 267, 269.
— Пинкасъ, старш. виленск. кагала, 315, 316, 317, 333, 338, 348, 349.
— Мендель, еврей, 97.
— Мойжешъ, минскій еврей, б. писарь новоподвышеннаго цля минской коморы, арендаторъ, 127—129.
— Мойша, кобрин. еврей, 189.
— Овшей, глускій еврей, 375, 378.
— Фабишь, глускій еврей, 375, 379.
— Израель, еврей визунской синагоги, 420, 421, 422.
— Оза Самуель, городен. старшій еврей, 52.
— Песа Мордухаевна, кобрин. еврейка, 189.
— Уріяшъ, виленскій еврей, 468, 474, 475.
— Яхимъ, еврей, 97.
Августъ II, король польскій, 219, 220, 388, 389, 437.

Августъ III, король польскій, 441, 443, 448.
Адамовичъ Петръ, возный, 235, 249, 265, 277, 282.
Азиновичъ Гиршъ, старш. виленск. кагала, 474, 475, 500.
Айзиковичъ Шмуילו, гродненскій кагальный старшина 499.
Айзиль, еврей, аренд. войнойскій, 249, 251, 253.
Александровичъ Евстафій, Михайль-Венедиктъ, гроднен. зем. судья, 58, 452.
Альбиновичъ Матеушъ-Александръ, 407, 428.
Александръ, король польскій, 482, 483, 485.
Амбросовичъ Яковъ, виленскій купецъ соляного дѣла, 40.
Анфоровичъ Криштофъ, 185.
Антоновичъ Янъ, возный Слоним. пов., 157.
— Станиславъ Войсомъ, подстолій вилкомирскаго повѣта, 162.
Анцелевичъ Лейба, пин. еврей, державца новаго Дольска, 62, 63.
— Лейзаръ, пин. еврей, державца стараго Дольска, 62, 63.
Амцута Янъ, сварбникъ брестскій, 254, 324, 351.
Арановичъ и Ароновичъ Ашоръ, старшина вилен. школы-синагоги, 40, 43—45, 160—163, 167.
— Вульфъ, виленскій еврей, 466, 467, 472—475, 478, 489.
— Лазаръ, старшина виленскаго кагала, 306, 308, 309, 398, 401.
— Гиршъ, старшина виленскаго кагала, 306, 308, 309, 389, 401, 423, 426, 427, 430—432.
— Исаакъ, старш. кейданск. синагоги, 242—244, 301—303.
— Левко Соломоновичъ, вилен. еврей, 60.
— Лейба, пинскій кагальный старшина, 53, 55, 98.
— Калманъ, вилен. еврей, 37, 38, 97.
— Соломонъ, вилен. еврей, школьникъ, 60, 61, острожскій еврей, 139.
— Эстеръ, вилен. еврейка, 60.
— Яхимъ, старш. оршанскаго кагала, 281—283.
— Файбишъ, старшина гродненскаго кагала, 416, 418, 419, 434, 435, 437.
— Гиршъ, старш. слудскаго кагала, 427, 429, 430.
— Гуда, еврей троец. збора, 5.

Арентъ Норбертъ, викарій доминиканскаго костела въ Вильнѣ, 480.
Арештовичъ Юрій, вилен. купецъ солянаго дѣла, 40.
Афромовичъ Абраамъ, витебскій еврей, 369—371.
Ашереновичъ Лейба, старшій росенской школы, 192, 193.
Ашеревичъ Аронъ, старшина виленск. кагала, 240, 241, 348, 349.
— Айзиль, еврей пинскаго кагала, 416, 418, 419.
— Иля, старшина синагоги, 292—294.

Б.

Баньковская Констанція, Сыревская, 106, 108.
Баньковскій Аѳанасій, здитовецкій священникъ, 105—108.
— Василій, сынъ здитовецкаго священника, 105—108.
— Дмитръ, священ. сынъ, 107.
— Казиміръ, священ. сынъ, 107.
— Михайль, сынъ здитовецкаго священника, 105—108.
Барановичъ Іозефъ, войтъ липецкій, 452.
Барановскій Себестіанъ, старшій минскій базилианскій ксендзъ, 283, 285, 287.
— Янъ, кѣлецкій мѣщанинъ, 101, 178.
Баранъ Янъ, борисовскій мѣщанинъ, 412—416.
Баторскій Янъ-Францисекъ, возный пинскаго пов. 202, 203, 205, 206, 218.
Бевертъ Эйтманъ, вилен. мѣщ. купецъ, 161.
Беджицкій Амброжій, возный, 485.
Бейреховичъ Мойжешъ, виленскій еврей школьникъ, 475.
Бенеръ де-Адлерсфельтъ Авраамъ, оберштерлейтантъ, 73—76.
Бенлевскій Янъ, брест. грод. судья, 42, подстаростій, 169, 178, 183, 185, 186, 188, 190.
Беленькевичъ Андрей, 481.
Бенаминовичъ Вульфъ, старшина новогрудской синагоги, 274—276.

- Беніаміновичъ Ицко, виленскій еврейскій духовный судья, (хейриманъ) 468.
- Берко, виленскій еврей, 469.
 - Михель, виленскій еврей, 469.
 - Лазарь Берковичъ, старш. виленской синагоги, 430—432.
- Беніамовичъ Йохель, виленскій еврей, духовный судья, (хейриманъ), 475.
- Беніашевичъ Аронъ, старшина полоцкой синагоги, 279.
- Гершонъ, пин. еврей, 142, сборщикъ пинской коморы, 201—203, 214.
 - Янкель, старшій росенской школы, 192, 193.
- Бенкановичъ Лейзеръ, старшина виленской синагоги, 398, 401.
- Берковичъ Зельманъ, вилен. еврей, старшина синагоги, 193—196.
- Мовша, Исаакъ, Серка еврейка, минскіе евреи, 228.
 - Зельманъ, гродненскій кагалный старшина, 288, 289, 434, 435, 437.
 - Гирпъ, старш. виленской синагоги, 343, 346.
 - Рафаель, старш. вилен. синагоги, 446.
 - Абрагамъ, старш. вилен. кагала, 446.
- Берконовичъ Лейзеръ, старш. виленск. синагоги, 398, 401.
- Беркъ Самуель, судья упитскій, 242.
- Берлинъ Веніаминъ, старшина виленск. кагала, 348, 349.
- Бернатовичъ Маркъ, старшина виленской синагоги, 218, 221—225, 231, 233, 254—256, 277, 278, 327, 328, 333, 337, 338, 348, 349, 350, 352, 353, 392—394.
- Беровичъ Сроиль, еврей города Горки, 39.
- Лейба, витебскій еврей, 369—371.
- Бржозовская Маріанна, Шаганская Юзефова, 234.
- Бжозовскій Іосифъ, панъ, 234, 236, 237.
- Бжостовскій Константинъ-Казиміръ, епископъ виленскій, 369.
- Билевичъ Константинъ, возный виленскаго воеводства, 480, 481.
- Билинскій Янъ, панъ, 432.
- Биніомовичъ Якубъ, старшин. свислочской синагоги, 401, 403, 404.
- Бистромъ Александръ, стражникъ новгородскій, порутчикъ, 353, 354.
- Биевичъ Павелъ, 115.
- Бобръ Іосифъ, возный берест. воеводства, Петровецкій Бобръ 110—112.
- Богдановичъ Михайлъ, землянинъ, 247, 248, 251, 280.
- Богушевичъ Юдко, еврей, мотольскій арендаторъ, 205—207.
- Боимъ Павелъ, королевск. секретарь, виленск. войтъ, 29.
- Болгарскій-Орда, грод. судья, 98.
- Боловичъ Матвѣй, старшина вилен. игольного и бляшарнаго цеха, 37, 38.
- Болондевичъ Андрей, 67.
- Борейко, панъ, 89, 90.
- Борисовичъ Павелъ, 47.
- Боричевскій Павелъ, шляхтичъ, 204.
- Янъ Рафаловичъ, землянинъ, пин. повѣта, 148—150, 204.
- Борковичъ Зельманъ, еврей гродненскаго кагала, 416, 418, 419.
- Янкель, минскій еврей, 356, 358.
- Борковскій Андрей, администраторъ городецкій, 267—270.
- Боровскій Юрій Андреевичъ, служебникъ, вилен., 3.
- Боруховичъ Айзикъ, пин. кагалн. старшина, 214.
- Зелихъ, еврей, 86.
 - Мееръ, писарь, «бѣгунъ» новоповышенной пошлины на ковенской коморѣ, 45—47.
 - Новахъ, пин. еврей, 137.
 - Самуель, виленскій еврей, 218, 221—223.
 - Залкинъ, старшина виленской синагоги, 343, 346, 348, 349.
 - Берко, визунскій еврей, 419, 421, 422.
 - Юзефъ, пин. еврей, 14—16.
 - Юзефъ, старшина ивенецкой синагоги, 384, 387, 388.
 - Аронъ, старш. слупской синагоги, 427, 429, 430.
 - Давидъ, старш. вилен. кагала, 437.
- Ботвина Михайлъ, администраторъ шеляжнаго пинскаго повѣта, 62—64.
- Браицъ Іосафатъ, настоятель мин. базилиан. св. Духов. монастыря, 171.
- Бранцевичъ Янъ, шкловскій намѣстникъ, 39.

Брасевичъ Адамъ, возный княж. жмудского, 467, 472, 480.

Брестскій Адамъ, стольникъ и подстароста пинскій, 6, 7.

Бродавка Амвакъ, брестскій еврей, 454.

Бронецъ Матеушъ, виленскій подчашій, 307, 344, 348.

— Антонъ, регентъ воеводства новогрудскаго, 434.

Бржостовскій Эммануилъ, писарь в. кн Л—го, 174, 177.

— Циприанъ Павель, воевода троцкій, 178—180, 183.

Будный Андрей-Янъ, пин. грод. писарь, 98, 148.

Букраба Стефанъ-Янъ, подстолій и депутатъ стародубовскій, 61.

Булгакъ Константинъ-Владиславъ, слоним. подстолій и подстароста, 156—158.

— Томашъ, смолен. скарбникъ, 167—8.

— Михайлъ, Францишекъ, Андрей, земляне 288—291.

Бургардъ Михайлъ, виленскій ювелиръ, 488.

Бурлай Янъ Гришкевичъ, закрестіанъ цимковскаго костела, 115—6.

Бусинскій Степанъ Мартышкевичъ, бавиліан. протоархимандритъ, 136.

Бусневичъ Давидъ. кобрин. еврей, 189.

— Есель, кобрин еврей, 189.

Бутневичъ, панъ, 313.

— Янъ, старшина слесарнаго цеха, 481—483.

Бутлеръ Крыштофъ, судья браславскій, 396, 397.

Буховецкій Антонъ, виленскій подвоевода, 481.

Буховичъ Лейба, пин. еврей, 67, 70, 71.

Бушковскій Александръ, пин. подстаростій, 12, 16, 18—23, подсудокъ пин. пов. 142.

Быковская Сусанна Быстрановская, слоним. подстаростиня, 50.

Быковскій Александръ, слоним. подстаростій, 50.

— Геронимъ, слоним. подстаростичъ, 50.

— Петръ, слоним. подстаростичъ, 50.

— Янъ, слоним. подстаростичъ, 50.

Былинскій Петръ, виленскій бурмистръ, 37.

Буховець Ювель, берест. кагал. старшина, 76—77, 108.

— Литынский староста, 156, 157.

Бѣганская, пани, 89, 90.

Бѣликовичъ, рѣжицкій стольникъ, 109.

Бѣлозоръ Крыштофъ, браславскій судья, 395, 397.

— Станиславъ, подкоморій вилкомірскій, 395, 397, 398.

— Франць, подкоморій вилкомірскій, 398, 400.

Бѣльчиць Якубъ Агроновичъ, пин. кагалный еврей, 21.

— Илья, пинскій еврей, 148—150.

— Ицко, пин. еврей, 140, 150.

— Хая, пин. еврейка, 148—150.

Бялопетровичъ Винцентый, ловчій лидскаго повѣта, королевскій секретарь 474.

В.

Валенчиць Гриць, пин. мѣщ., 18, Григорій, радца, 19.

Валкановскій-Лагора Константинъ, 55.

Ванковичъ Теодоръ-Антонъ, стольникъ и подстароста минскій, 227.

Варзевичъ Юрій, возный воеводства виленскаго, 254.

Василевичъ Давидъ, мелейчицкій городской писарь, 74—76.

Вельбуць Янъ, панъ, 73—76.

Вельвильша Юда, берест. кагал. старшина, 108.

Веніаминовичъ Мендель, старшина ломаз. кагала, 169, 170.

Венцковичъ Франць Мирославъ, подчашій трокскаго воеводства, 392, 393, 394, (подсудокъ трокскій) 416—418.

Венцлавскій Самуель, войскій ушитскій, 407—409.

Вержбовскій Кавиміръ, доминиканскій ксендзь въ Оршѣ, 281, 282.

Вехтеръ Матысь, берест. кагал. старшина, 108.

Вигдоровичъ Абрамко, пин. еврей, 68—70.

— Зельманъ, брестскій кагалный старшина, 290, 291.

— Зупманъ, глузскій еврей, 375, 378, 379.

— Шмойловичи, Яковъ, Хаимъ, Готлимъ, Ошеръ, Давидъ, Вигдоръ, еврей 107.

— Лейба, пин. кагал. старшина, 214.

— Самуель, виленскій раввинъ, 463—467, 487, 488.

- Вигдоровичъ Шмойло, еврей, 106—108.
 Винскій, панъ, 208.
 Витановскій Казиміръ, панъ, 180.
 Витвицкій, на Витвицѣ, Андрей, епископъ луцкій и брестскій, опать плочкій, 169, 170.
 Витопольскій Константинъ, минскій базилианск. священникъ, 172.
 Вышемирскій Дмитрій, умоцованный, 80, 81,
 Вишневецкій Янушъ Антонъ. См. Корбуть-Вишневецкій, 205, 211, 214, 215.
 Владиславъ IV, король польскій, 4—7, 25—27, 58, 59, 120, 174, 176, 442, 443, 448, 450, 489, 492.
 Водопіанный Мовша, глускій еврей, 375, 378, 379.
 Война Авраамъ, епископъ виленскій 26, 448, 450.
 — Александръ, новгород. каштелянъ, виленскій губернаторъ, 173.
 — Пинскій маршалокъ. 68, 69.
 — Матвѣй-Госифъ, маршалокъ пинского повѣта, горждовскій староста, 187.
 Война-Ясенецкій Александръ, витеб. войскій, виленскій подвоеводій, 4.
 Войсбунъ Александръ, подчашій мстиславскій, 375—378.
 — Ева, жена подчашаго мстиславскаго, 375, 378.
 Войтехъ, ксендзъ піаровъ схоляровъ, 178.
 Войтневичъ Юрій, умоцованный 194—196, 247, 251, 273.
 Волновичъ Несторъ, полѣсскій протопопъ, 372, 374.
 Волкъ Янъ, мечный въ Трокахъ, 299, 300.
 Воловичъ Александръ, зем. писарь городен. пов. 51, 52.
 — Казиміръ, вилен. хоружичъ, 156,
 — Остафій староста берестейскій, 454.
 — Томашъ, городен. зем. судья, 51, 52.
 Володковичъ Мартинъ-Казиміръ, мин. городничій и подстаростій, 33, 34, 35, 41, 47, 48, 51, 65, 66, 112, 119, 120, 126, 127, 131, 133, 135, 136, 138, 141, 146, 151, 152, 153, 158, 170, 171.
 — Стефанъ, подсудокъ воеводства минскаго, 348, 349, Францишекъ, Софія, земляне въ минскомъ воеводствѣ, 228.
 Волоцко Казиміръ, намѣстникъ волковыскій, 462.
 Вольскій Самуилъ Николай, изъ Русинава, войскій волковыскаго повѣта, 124, 125, 126.
 — Янъ-Константинъ, изъ Русинава, виленскій подчашій, 128, 125, войскій и вилен. грод. писарь, 200.
 — Константинъ, войскій виленскій, 309.
 Вольфовичъ Мендель, берест. кагал. старш., 104.
 — Даніель, старшина ломаз. кагала, 169, 170.
 — Мовша, виленскій кагалън. старш., 499.
 Волчицкій Янъ, королев. скарбовый писарь, 191.
 Вороничъ Янъ-Филонъ, войскій, подстаростій пинскій, 214, 216.
 Вороновичъ Юрій, панъ, 247, 302.
 Восинскій Сергѣй, 136.
 Вреть Михаилъ, печатарь, 437.
 Вульмеръ Казиміръ, смолен. подчашій, 58, 452.
 Вульфовичъ Абель, виленскій еврей, 463, 465—467, 469, 473.
 — Абраамъ, виленскій еврей, 463, 464.
 — Симонъ, вилен. еврей, 466, 472, 473.
 — Иозефъ, старшина кейданской синагоги, 259, 261, 301—303.
 — Ельканъ, слущкій еврей, 460, 462.
 — Нахимъ, старшина минск. синагоги, 112, 152.
 — Самуель, старш. плунгянск. школы 192, 193.
 — Шумель, виленскій еврей, 474—480.
 — Мойжешъ, вилен. еврей, 474, 475, 478—480.
 Вылазскій Василій, шляхтичъ, 62.
 — Николай, шляхтичъ, 62.
 Выриковскій Янъ-Станиславъ, 34, 139.
 — Матвѣй, доворца, 138.
 Вытецкій Евхимъ Потаповичъ, подвойскій, 12.

Г.

- Габшевичъ-Ясколда Константинъ, ловчій княж. жмудского, 301—303.
 Гавановичъ, мин. обыватель, 145.
 Галковскій Францишекъ, референдаръ и писарь в. княж. Литовскаго, 26.
 Гамельтонъ Даніель, возный, 354.

Гамецкій Самуель, возный, 292—294.
Ганъ Криштофъ-Андрей, подстолій инфляндскій, 272, 273.
— Янъ-Андрей, подстолій упитскій, 272, 273.
— Готфридъ, виленскій сапожный мастеръ, 488.
Ганцевичъ Адамъ, старшина вилен. игольного и бляшарнаго цеха, 37, 38.
Ганшель, еврей арендаторъ старобинскій, 299—301.
Галановичъ Гриць, пин. мѣщанинъ, 18, Григорій бурмистръ, 19.
Гатовская Іоанна, пин. коморникова, 140.
Гедройць Арнольфъ, подкоморій пин. повѣта, 55, 57, 100.
— Дорота, жена мечника пинскаго, 259, 261.
— Іосифъ, 432.
— Казиміръ, мечный вилен. воеводства, 57.
— Станиславъ, пинскій мечный, 245—247, 259, 261.
Геловичъ Левко, кейданскій еврей, 309—312.
Гельяшъ, вилен. еврей, «суперъ - интендантъ цла (пошлины) старого», 198, 199.
Гергардъ Давидъ, шляхетный, 171, 172.
— Екатерина, урожденная Недвѣцкая, въ 1-мъ бракѣ Хилинская, 171, 172.
Герульскій Владиславъ, 34.
Герцовичъ Іозефъ, старшина полодской синагоги, 279.
Герцыковичъ Аронъ, виленскій еврей, 444.
— Вульфъ, старшина синагоги минскаго воеводства, 292—294.
— Беръ, пуховицкій еврей, 292—294.
Гершановичъ Маркъ, виленскій еврей, 224—227, 231, 233, 315—317, 321—323, 333, 337, 338, 348—350, 352, 353, 423, 426.
— Кушель, виленскій кагальный старшина, 348, 349, 353.
— Лейзеръ, виленскій еврей, 444.
— Мойжешъ, виленскій еврей, 130.
— Монель, еврей виленскаго кагала, 416, 418, 419.
— Кива, старш. вилен. синагоги, 423, 426, 427.
— Шмойло, старшина мин. синагоги, 126.
— Якубъ, старшина брестской синагоги 277, 278, 392.

Гершановичъ Якубъ, старшина слуцкой синагоги, 277, 278.
— Мойжешъ, старшина слуцкой синагоги, 392—394.
Гершовичъ и Гиршевичъ Давидъ, старшина кейданской синагоги, 259, 261.
— Авраамъ, старш. виленск. кагала, 406, 408, 409.
— Литманъ, старшина слуцкаго кагала, 427, 429, 430.
— Зельманъ, еврей, цальный писарь при березинской прикоморѣ, 33.
— Исаакъ, еврей брестскаго кагала, 416, 418, 419.
— Еліасъ, старш. виленск. синагоги, 444.
— Янкель, старш. вилен. синагоги, 444.
— Еліяшъ, слуцкій еврей, 460, 462.
— Іозефъ, старш. вилен. синагоги, 446.
— Кальманъ, мин. еврей, 41, 112.
— Лейба, старшина слуцкаго кагала, 427, 429, 430.
— Лейзеръ, глускій еврей, 375, 377—379.
— Мееръ, глускій еврей, 375, 378, 379.
— Шлема, Авраамъ, глускіе еврей, 376, 378, 379.
— Маркъ, вилен. еврей, 161.
— Мовша, дрогичин. еврей, 63.
— Нохимъ, старш. орпанской синагоги, 412, 415, 416, 418, 419.
— Шавель, еврей слуцкаго кагала, 416, 418, 419.
— Ульфъ, нармонскій арендаторъ, еврей, 82, 86—88, 93—96.
Гесель, виленскій раввинъ, 263.
Гестоловичъ Мееръ, кейданскій еврей, 301—303.
Гетовичъ Іозефъ, старшина кейданской синагоги, 259, 261.
Гилелевичъ Ицко, старш. ломаз. кагала, 169, 170.
— Муйса, старш. вилен. кагала, 446.
Гинейшъ, мѣщанинъ, 86.
Гинтовъ Янъ, пинскій гродскій намѣстникъ, 202, 203.
— Янъ-Казиміръ, войскій черниговскій, 267, 269.
Гиршковичъ Мовша, еврей визунской синагоги, 420—422.

- Гиршфельтъ Эрнестъ, писарь новоповышенной пошлины на ковенской коморѣ, 45, 46.
- Глембицкій Карпъ, студентъ берест. іев. коллегіума, 110.
- Глинецкій Іосифъ-Казиміръ, 168.
- Глѣбовичъ, трибунальный маршалокъ, 61.
- Годобскій Василій-Станиславъ, чешникъ пин. повѣта, 55.
- Годлевскій Станиславъ, королев. комисарь, 59.
- Головня Габріель-Матеушъ, королев. секретарь, 134.
- Владиславъ-Іосифъ Острожецкій, мечникъ пинскаго повѣта, 244, 255.
- Софія Зеновичовна, жена мечника пинскаго повѣта, 244, 255.
- Голубицкій Матвѣй, намѣстникъ ломазскаго двора, 170.
- Гонсовскій Томашъ, мечный смоленскій, 413.
- Гораниъ Янъ, подвоевода воеводства виленскаго, 444.
- Гордеевскій Александръ, панъ, 81, 107, 130, 131, умоцованный 198, 199.
- Александръ, виленскій мечный, 224, 232, 235, 266, 280, 310.
- Горделевичъ Ицекъ, слуцкій еврей, 114—116.
- Гордонъ Ааронъ, виленскій еврей, докторъ, 317, 320, 333, 348.
- Михаилъ, виленскій еврей, 317—319, (Гордоновичъ), 423, 426, 427.
- Зельманъ, виленскій еврей, 333, 336—338, 343, 346.
- Пинкасъ, виленскій еврей, 333, 336—338, 343, 346.
- Левко, старш. виленск. кагала, 348, 349.
- Якубъ, мин. еврейск. докторъ, 34, вилен. еврей, докторъ медицины, 161.
- Якубъ, еврей вилен. синагоги, 124, 125.
- Гореликъ Мовша, могилевскій еврей, 380—384, 389—391.
- Горецкій Валентинъ, регентъ консисторскій, 453, (Гурецкій), 455.
- Горишевскій Янъ, стольникъ брестскій, подстароста вилкомірскій, 245, 246, 248, 250—253.
- Горновскій Сигизмундъ-Казиміръ, смолен. подчашій, берест. подстаростій, 68, 69, 72, 73, 74, 76, 78, 100, 103, 105, 106.
- Горностайскій, панъ, 43, Адамъ, возный, вилен. воеводства 44.
- Янъ, возный, вилен. воеводства, 60, 61.
- Городенскій Игнатій, судья, 453, 455.
- Горошновичъ Григорій, студентъ берест. іев. коллегіума, 110.
- Горскій Францъ, мечный виленскаго воеводства, 420, 421.
- Гостилоская Елеонора Шумицянка Теодорова, 256, 258.
- Гошеевичъ Абрамъ, еврей пинскаго сбора, 16—18, 19—21.
- Гошеревицъ Шмойла, еврей кобринскаго кагала, 35.
- Гошкевичъ Перець, еврей, арендаторъ одгиновской корчмы, 156—158.
- Грибичъ, пин. еврей, 140.
- Грибовичъ Павелъ, умоцованный, 80, патронъ, 81.
- Гриневецкій Федоровичъ Янъ-Іосифъ, панъ, 407.
- Гриневскій Іосифъ, экстраординарій мин. баз. монастыря св. Духа, 136.
- Гриницкій Адамъ, 481.
- Гринкевичъ Лука, возный минскаго воеводства, 227, 228.
- Гришевичъ Вульфъ, еврей, 83, 92.
- Громацкій Стефанъ, возный, виленск. воеводства, 60.
- Гронскій, чашникъ новгородскій, вилкомірскій провентовый подстаростій, 154, 155.
- Гротовскій Казиміръ, староста мирскій и сверженскій, 141.
- Гроховскій Янъ, старшина слесарнаго цеха 481—483.
- Груберино Пинкасъ, старш. вилен. кагала, 348, 344.
- Грунинъ Мовша, слуцкій еврей, 114—116.
- Гудовичъ Симонъ, старшина виленскаго кагала, 437.
- Гурскій Янъ, намѣстникъ подстароства виленскаго, 465, 479.
- Борухъ, пинскій еврей школьникъ, 180.
- Гецко, еврей, 80—88, 93—97.
- Даніель, берест. еврей, 76, 78, 79.
- Ефроимъ, глускій еврей, 375, 377—379.
- Мовша, глускій еврей, 375, 378, 379.
- Іуда, глускій еврей, 375, 378, 379.

- Гурскій Иршъ Зельманъ, еврей, виленскій школьникъ, 123.
— Ицко, берест. еврей, 76, 78, 79.

Д.

- Давидовичъ Лазарь, старшій еврей вилен. збора, 26, 29, 134.
— Иріашъ, старшина виленской синагоги, 306, 308, 309, 333, 337, 338, 348, 349.
— Мойжешъ, новоместскій еврей, 237, 238.
— Мойжешъ, старшина пин. синагоги, 277, 288.
— Мойжешъ, кейданскій еврей, 310—312.
— Соломонъ, стар. вилен. кагала, 343, 346.
— Мовша, пин. кагалный старшина, 53, 55, 98, 214.
— Липка, селедкій мѣщ. еврей, 102.
— Литманъ, пин. кагал. старшина, 214.
— Рубинъ, мин. еврей, 152.
— Самуиль, вилен. мѣщ. стекольщикъ, 29.
— Юзефъ, еврей старшина берест. кагала, 76—77.
— Юрій, вилен. цеховой старшина, 37, 38.
Даневская Анна, якиманская мѣщанка, въ воеводствѣ полоцкомъ, 279.
— Марина, якиманская мѣщанка, въ полоцкомъ воеводствѣ, 279.
Даневскій Алексѣй, мѣщанинъ якиманскій, въ полоцкомъ воеводствѣ, 279.
Даниловичъ Янъ-Казиміръ, на Равѣ, надворный корон. подскарбій, любельскій и парчевскій староста, администраторъ кобринской экономіи, 70.
Данцевичъ Андрей, старшина игольнаго и бляхарнаго цеха, 37, 38.
Девандъ Давіиль-Эрнестъ, королевецкій мѣщанинъ-купецъ, 166.
Де-Адлерсфельтъ, Абрамъ Бекеръ, оберштерлейтнантъ, 73—76.
Дзедзюль Самуиль-Казиміръ, доворца табачной пошлины на минской скарбовой коморѣ в. кн. Л-го, 36.
Дерасъ Андрей, копильскій державца, 114—116.
Держговскій-Шумскій Михаилъ, судья, 453, 455.
Дерзнофъ Криштофъ, 34.
Дивловскій Янъ, вилен. подстаростій, 41.
Диновицкій Прокопъ, генеральтъ (возный) пинск. пов., 139, 144, 148.
Добрано Станиславъ-Флоріанъ, панъ, 226, 227.
— Екатерина, Кружинская, 226, 227.
Добронискій Павелъ, студентъ брест. іезуитск. коллегіума, 108—110.
Довгяло-Завиша Янъ, королев. секретарь, 5.
— Петръ, 168.
— Станиславъ, шляхтичъ вилен. пов. 154, 155.
Довмонтъ-Сесицкій Михаилъ, мин. воевода, вилкомир. староста, 154.
Довнарвичъ Янъ, шляхтичъ, 46.
— Захарій, возный виленскаго воеводства, 125.
Довойна Николай, стольникъ трокскій, 303—305.
— Елеонора, жена стольника трокскаго, 303, 305.
Догоцній Казиміръ-Янъ, панъ, 163.
Докторъ Мордухай, брестскій еврей, 456.
Дольская Анна, на Городоставѣ, въ 1-мъ бракѣ Кон. Корбутова-Вишневецкая, воеводина Бѣльская, а во 2-мъ Янова-Каролева, на Дольскѣ у Домбровицѣ и Комарнѣ, великая маршалкова в. кн. Л-го, старостина пинская и волковыская, 211—214.
Дольскій, на Дольскѣ, Янъ-Казиміръ, подчашій в. кн. Литовскаго, пин. староста, 10, 53, 55, 57, 59, 62, 98, 138, Янъ-Кароль, 139, 147, 148, 150.
Домбровскій Казиміръ, виленскій чашникъ, 11.
— Владиславъ, панъ, 89.
— Криштофъ, мечный и берест. гродскій писарь, 80.
Достоевскій Абрамъ, панъ, 14—16.
Древецкій, изъ Дрепча, Сигизмундъ (Жыгмонтъ), любельскій стольникъ, администраторъ стараго мыта вел. кн. Лит-го, 41, 42.
Дроздовичъ Александръ, 23.
— Теодоръ, возный городен. повѣта, 196.
Дронговскій Казиміръ, студентъ берест. іезуит. коллегіума, 108—110.
Друцкій-Соколинскій Михаилъ, великій писарь в. кн. Л-го, 179, 183.
Дубенецкій, шляхтичъ, 199.

Дубецкій Мартинъ, слуга, 104.
Дубискій Венцлавъ, намѣстникъ пинской эконо-
міи, 23, 24.
Дубровскій Янъ, возный вилен. в-ва, 155.
Дунина-Шлетова Теофиля Венжиковна, мать
трок. воеводины Варвары Униховской,
31, Дунинова, 32.
Дусяцкій-Рудомина Петръ, стародубовскій старо-
ста, 11, вилен. подвоеводій, 24, 26, 80,
122, 123, 126.
Дыдынскій Юзефъ, войскій красновоставскій, 460.

Е.

Ейманъ Генрихъ, старшина слесарнаго цеха,
481—483.
Езерскій Войтехъ-Константинъ, секретарь коро-
левскій, 443.
Езіяшевичъ Хемя, пин. кагальный старшина,
53, 55, 98.
Еленевичъ Гець, еврей кобрин. кагала, 35.
— Юзефъ, еврей кобрин кагала, 35.
Еленскій Мацей-Казиміръ, писарь вилкомірскій,
396, 397.
Елень Гиршъ Давидовичъ, школьникъ вилен.
синагоги, 172, 174.
Еліашевичъ Берко, стар. вилен. кагала, 474, 475.
— Израель, пин. кагала старшина, 214.
— Исаакъ, виленскій еврей, 321—323.
— Мойжешъ, старшина виленской синагоги,
348, 349.
— Гиршъ, старшина виленской синагоги,
423, 426, 427.
— Юзефа, виленская еврейка, 438.
— Йосель, виленскій еврей, 444, 472, 473.
Ельхоновичъ Нозонъ, старшина слуцкаго кагала,
427, 429, 430.
Ерахимовичъ Фабіушъ, еврей пинскаго кагала,
416, 418, 419.

Ж.

Жаба, подвоевода полоцкій, 280.
Жабко Тимофей, Леонъ, глускіе мѣщане, 376,
377, 379.
Жигимонтъ, (Сигизмундъ) Августъ, король поль-
скій, великій князь литовскій, 1.

Жижминскій Адамъ Михайль, 35.
Жонускій Леонъ, 170.
Жоховскій Киприанъ, аудиторъ кiev. митрополіи,
171, 172.
Журомскій Янъ, 481.
Жушмановичъ Лейба, рабинъ, школьникъ моги-
левской синагоги, могилев. арендаторъ,
38, 39.

З.

Заборскій, панъ, 89, Янъ, шляхтичъ виленскаго
в-ва, 154.
Заблоцкій Михайль, стручкашій опшмянскій, 423,
425.
Завацкій Антоній, ксендзъ жировицкаго мона-
стыря, 359.
Завиша Янъ-Михайль, на Бакштахъ, мин. ста-
роста, 127—129.
Завиша-Довгяло Янъ, королев. секретарь, 5.
Загорскій Адамъ, возный берест. в-ва, 104.
— Юрій, землянинъ минскаго воеводства,
228.
Заеленичъ Юзефъ, еврей кобрин. кагала, 35.
Заіончковскій Игнатій, писарь, 486.
Заленскій Левъ, епископъ владимирскій и брест-
скій, 76—80.
Залескій Людвигъ, панъ, 343—345.
— ксендзъ, каноникъ смоленскій, настоя-
тель клецкій, 432.
Залескія Іоганна, Кристина, 343.
Зальссскій Юрій Казиміръ, врядникъ жом. епи-
скопа, 82.
— Станиславъ, 214.
Замойскій, ломжинскій ловчій, администраторъ
королев. цель (пошлинъ) 201.
Зароховичъ Лейба, городецкій еврей, 267, 269.
Зарѣцкій Янъ, шляхтичъ, 104, Янъ-Казиміръ,
(возный) вилен. в-ва, 155.
Засмановичъ Берко, старшина кейданской сина-
гоги, 259, 261.
Засульскій, берест. еврей, арендаторъ, 136.
Затрцинскій Степанъ, шляхтичъ, 101.
— Янъ, шляхтичъ, 101.
Захаревичъ Пейсахъ, вилкомір. еврей, 155.
— Мордухъ, старшина сморгонской синаго-
ги, 395—398.

Захватовичъ Константинъ, бурмистръ, 369—372.
 Збинскій Самуилъ, (возный) вилен. в-ва, 130.
 Звольскій Езофъ, мин. пирульникъ, 34.
 Звѣровичъ Андрей, умоцованный, 156.
 Зданевичъ Сильвестръ, виленскій оружейный мастеръ, 488.
 Зевела Николай, ректоръ іезуитской полоцкой коллегіи, 279.
 Зевелевичъ Герцъ, старшина полоцкой синагоги, 279.
 Зелёковичъ Юрусь, кобрин. еврей, 189.
 Зеленацкій Якубъ, намѣстникъ города Вильна, 343—346.
 Зеленскій Войтехъ, пин. стольникъ и подстароста, 9, хоружичъ пинскаго повѣта, 23.
 Зеликовичъ Михаель, пин. кагалъный старшина, 53, 55.
 — Лейба, пин. кагал. старшина, 55.
 — Гець, арендаторъ старобинскій, 299—301.
 — Ханонъ, виленскій еврей, 460.
 Зелкиндовичъ Мойжешъ, старш. виленск. синагоги, 423, 426, 427.
 Зельковичъ Зельманъ, брестскій кагалъный старшина, 290, 291.
 Зельмановичъ Давидъ, вилен. еврей, 40.
 — Гиршъ, пин. еврей, арендаторъ им. Бѣлина, 62, 63.
 — Ицко, еврей, 51, 190, 191.
 — Еліяшъ, шафаръ виленскаго еврейскаго кагала, 468,—472.
 — Лейба, старш. могилевской синагоги, 281—283.
 — Аронъ, старш. виленск. синагоги, 347, 423, 426, 427.
 — Фишель, еврей старшина гродненскаго кагала, 434, 435, 437,
 Зельманъ, еврей оршанскій, 412—416.
 Земла Барбара, жена подкоморія опшмянск. 270.
 — Юрій, подкоморій опшмянскій, 270, 271.
 Зеньковичъ Александръ, подчашій и грод. писаръ, слоним. повѣта, 156.
 Зискиндъ, мин. еврей пирульникъ, 34.
 Зіанелевичъ Мовша, еврей визунской синагоги, 420 422.
 Злотневичъ Николай, жимоит. хоружій, 83.
 Злотникъ Шмойла, слудцкій еврей, 114—6.
 Зміевскій Фелиціянъ, писаръ, 453, 455.

Зубацкій-Туръ Аристотель, панъ, 216, 218.
 Зубовицкій Михаилъ, протопопъ заславскій, 384, 386, 387.
 Зубрицкій Матеушъ, возный виленскаго воеводства, 226, 268, 307, 321, 322, 323.
 Зусмановичъ Лейба, пин. еврей королев. секретаръ, 148.
 Зухорскій Венедиктъ, епископъ малинскій, 155.
 Зызна Петръ, возный 31, 86, 87, 194, 198, 210, 227, 229, 231, 233, 237, 239, 240, 244, 247, 253, 255, 259, 264, 266, 270, 271, 272, 274, 277, 287—290, 294, 300, 301, 305, 309, 310, 312, 314—316, 318.
 Зыскель, виленскій еврей школьникъ, 193, 6.
 Зышкевичъ Янкель, городецкій еврей, 267, 269.
 Зябка Маркіанъ, панъ, 205—207.

И.

Иваницкій Янъ, 38, 39, шляхтичъ 163.
 — Андрей, 39, 40.
 — Павелъ, шляхтичъ, 163.
 Ивановичъ Андрей, пин. войтъ, 3.
 Ивашкевичъ Александръ, конюшій трокск. воеводства, 168.
 Иделевичъ Айзикъ, радощковскій еврей, 292—294.
 Изаковичъ Нафтель, старшина вилен. синагоги, 43, 44.
 — Кохманъ, старш. гродненскаго кагала, 434, 435, 437.
 — Левко, вилкомир, еврей, 155.
 — Мендель, еврей, 456.
 — Мойжешъ, старш. вилен. кагала, 254—256, 264, 266, 267, 270—272, 306, 308, 309, 321—323, 333, 337, 338, 348, 349.
 — Шетель, старш. кейданск. синагоги 259, 261.
 — Якубъ, визунскій еврей, 244, 246, 247, 250, 252.
 — Ворухъ, глускій еврей, 375, 378, 379.
 — Зельма, старш. заблудовской синагоги, 401, 403, 404.
 — Шавель, городен. старшій еврей, 52.
 — Якубъ, пин. кагалъный старшина, 55, 98.
 Измелевичъ Илья, берест. кагал. старшина, 104.
 Израелева Живла Изаковичовна, мин. еврейка, 65—67.

- Израелевичъ Гирша**, старшина вилен. синагоги, 43—45, Иршъ, королевскій факторъ, 161, 164, 176, 193—196.
- Илья, мин. еврей, 153.
 - Иозефъ, мин. еврей, 135.
 - Иозефъ, Гиршъ, Низонъ, кейданскіе еврей, 301—303.
 - Гиршъ, старшина бялынской синагоги, 256, 258, 259.
 - Авраамъ, старшина смолянскій синагоги, 256, 258, 259.
 - Мовша, старшина новогрудскій синагоги, 274—276.
 - Гохель, старш. виленск. кагала, 343, 346.
 - Маркъ, старшин. вилен. синагоги, 348, 349, 398, 401, 430—432.
 - Лейба, еврей, копыльск. арендаторъ, 115—5.
 - Фишко, вилен. еврей, 183—5.
 - Яхіель, вилен. еврей, 164—5.
- Израель Бейрахъ**, еврей, старшина брест. кагала, 76—7.
- кейданскій еврей, 82.
 - пшеворскій еврей, 244, 245, 247, 249—253.
- Изрыховичъ Давидъ**, еврей, 267, 269.
- Иклевичъ**, старшій кейданскій школы, 192, 193.
- Яношъ, старшій новомѣской школы, 192, 193.
- Илевичъ Махаилъ**, пин. евр. старшина, 98.
- Константинъ, панъ, 180, 318, 319.
- Ильяшевичъ Гершонъ**, мин. еврей, 153.
- Давидъ, старшина мин. синагоги, 112, 120.
 - Липманъ, старшина мин. синагоги, 120, 170—172.
 - Михаель, пин. кагалъный старшина, 53.
 - Шая, старшина смоленскій синагоги, 281—283.
 - Гершъ, старшина мин. кагала, 284, 285.
 - Исаакъ, старш. вилен. синагоги, 339, 342, 343.
- Иллевичъ Лейба**, старшина кейданскій школы, 237, 238.
- Левко, Иозефъ, кейданскіе еврей, 242—244, 301—303.
 - Авраамъ, еврей кейданскій синагоги, 420, —422.
 - Гитта, кейданскій еврейка, 420—422.
- Илинецкій**, 11.
- Ириковичъ Войтхъ Монвидъ**, мелейчицкій войтъ, 73—76.
- Ирша**, вилен. еврей, школьникъ, 193—6.
- Иршевичъ Израель**, старшій кельменскій школы, 192, 193.
- Маркъ, старшина виленск. синагоги, 430—432, 489.
- Иршовичъ Мошко**, еврей, старшина ломазскаго кагала, 169, 170.
- Шмерло, брестскій еврей, 288, 289.
 - Якубъ, брестскій еврей, 290, 291.
 - Израель, кейданскій еврей, 310—312.
 - Израель, кельменскій еврей, 237, 238.
- Исайковскій Францишекъ**, референдарій и писарь в. кн. Л-го, 7, 8.
- Ицковичъ Ааронъ**, селецкій мѣщ. еврей, 102.
- Абрамъ, пин. кагал. старшина, 214.
 - Аншемъ, старшина новгородскій синагоги, Лейбо, 274—276.
 - Геліяшъ, старшина бѣлорусскіхъ синагогъ, 281—283.
 - Гевель, старшина кухтитскій синагоги, 384, 387, 388.
 - Израель, старш. вил. синагоги, 474, 475.
 - Шмуило, стар. вилен. кагала, 474, 475.
 - Давидъ, еврей кобрин. кагала, 35.
 - Говель, берест. кагалъный старшина, 104.
 - Левко, берест. старшій школьникъ, 42.
 - Лейба, еврей кобрин. кагала, 35.
 - Лейзеръ, пин. кагал. старшина, 214.
 - Мееръ, пин. еврей, державца Новаго Дольска, 62, 63.
 - Мовша, арендаторъ мѣст. Мотоля, 62, 63.
 - Мошко, старшина ломаз. кагала, 169, 170.
 - Нохимъ, вилен. кагалъный писарь, 475.
 - Шлема, дрогичин. еврей, 63.
 - Шмойла, украницкій державца, 62, 63.
 - Янко, пин. еврей, державца Железницы, 62, 63.
- I.**
- Иевловичъ Вульфъ**, брестскій еврей, 410, 411.
- Израель, брестскій еврей, 410, 411.
- Иеница**, копыльскій еврей, рѣзникъ, 114.
- Иемановичъ Берель**, кейданскій еврей, 301—303.

Іенашевичъ Мойжешъ, кейданскій еврей, 310—312.
Іерухъ, мин. еврей, 145.
Іовеловичъ Якубъ, плунгянскій еврей, 237, 238.
— Мовша, глускій еврей, 375, 377—379.
— Зельманъ, еврей брестскаго кагала, 416, 418, 419.
Іовевичъ Овзеръ, еврей столпецкій арендаторъ, 312—314.
Іовзелевичъ Хаимъ, старшина лидскаго кагала, 329, 331.
Іозефовичъ Беніаминъ, пин. кагал. старшина, 55, 98.
— Давидъ, старш. виленскаго кагала, 443.
— Давидъ, мин. еврей, 119, 158.
— Израель, старшина кейданск. синагоги, 242, 244, 301, 308, 303.
— Исаакъ, старш. полоцк. синагоги, 279.
— Ицко, Лейба, арендаторы старобинскіе, 299—301.
— Лейзеръ, брестскій кагалный старшина, 290.
— Мойжешъ, слущкій еврей, 277, 278, 392, —394.
— Зельманъ, еврей брестскаго кагала, 416, 418, 419.
— Исаакъ, старш. виленскаго кагала, 423, 426, 427.
— Зеликъ, виленскій еврей, 321—323,
— Фавишъ, старш. виленск. кагала, 343, 346.
— Аронъ, старшина виленскаго кагала, 348, 349.
— Гуда, бутенскій еврей, 395—398.
— Абрамъ, старш. гродненской синагоги, 401, 403, 404.
— Хаимъ, визунскій еврей, 419, 421, 422.
— Изакъ, вилен. еврей, старшина синагоги, 167—8.
— Илли, старшина мин. синагоги, 126.
— Левко, вилен. мѣщ. купецъ, еврей, 161.
— Лейзеръ, семятицкій еврей, 72.
— Марко, городен. еврейскій старшина, 52.
— Мойжешъ, Соломонъ, еврей, 126.
— Мордухай, дрогичин. еврей, 63.
— Соломонъ, еврей, гродненскій школьникъ. 122.
— Ульфъ, вилен. еврей, 37, 38.
— Файбишъ, хомскій еврей, 141, 142.

Іонасовичъ Якубъ, старшина лидскаго кагала, 329, 331.
Іоразъ Михаилъ, виленскій ювелиръ, 488.
Іоселевичъ Авраамъ, купецъ, могилевскій еврей, 481—485.
— Авраамъ, старшина госпитального братства, виленскаго кагала, 500.
— Мойжешъ, виленскій еврей, 460,—464, 468, 473—476, 478, 479.
— Абрамъ, виленскій еврей, 468.
— Шмуйло, виленскій еврей, 465—473.
— Михель, виленскій еврей, духовный судья (хейриманъ) 475.
— Мовша, старш. вилен. кагала, 487, 488.
Іосиповичъ Лейбо, старшина дзѣдвильовской синагоги, въ минскомъ повѣтѣ, 384, 387, 388.
Іохель, муравскій, еврей, 244, 245, 250,—253.
Іохимовичъ Абрамъ, кейданскій еврей, 301—303.
Іуделевичъ Уріашъ, еврей, старшина госпитального братства виленскаго кагала, 500.
Іудовичъ Зорый, городецкій еврей, 267, 269.
Іусевичъ Іосай, кобрин. еврей, 189.

К.

Кавецкій Томашъ, намѣстникъ судовъ подвоеводскихъ виленскихъ, 444, 445.
Казановичъ Теодоръ, войтъ могилевскій, 380, 383, 384.
Казиміръ, король польскій, 174, 176, 452.
Калмановичъ Ошеръ, виленскій еврей, 473, 474, 476, 478, 479.
Калюмановичъ Зельманъ, старшій еврей виленскаго збора, 29.
Каменскій Крыштофъ Михаилъ, судья земскій опшмянскій, маршалокъ трибун. вел. княж. лит., 423—425.
Карабановичъ Андрей Янъ, возный минскій, 386, 413.
Карась Стефанъ, вилен. бурмистръ, 37.
Карпъ Іосифъ, подкоморій бѣльскаго земли, 105.
Качановскій Михаилъ, горечкій подстаростій, 39.
— Венедиктъ, гродскій намѣстникъ пин. пов., 137, 140,
— Григорій, метрикантъ вел. кн. лит., 498.

- Качановскій Іозефъ Казимиръ, судья гродскій гродненскаго повѣта, 437.
- Каштель Аполиарія, монахиня францишканскаго монастыря, 327.
- Кельмановичъ Абраамъ, арендаторъ Кожангородка, 262.
- Кемельскій Гельць Левковичъ, еврей, 81, 85, 86.
- Кенсовскій Янъ, подстолій мин. в-ва, 127—129.
- Керкоръ Сильвестръ, панъ, 448.
- Кершенштейнъ Геронимъ, Криштофъ, великій подскарбій, зем. писарь в. княж. литов. 36, 180.
- Кеслеръ Генрихъ-Юрій, капитанъ, 353, 354.
- Кивовичъ Беръ, борисовскій еврей, 292—294.
— Гершонъ, виленскій еврей, 350, 352, 353, 437.
- Кизино Феодоръ, 481.
- Кильковичъ Николай, возный, 405.
- Кирлай Маркъ, витебскій бурмистръ, 369—372.
- Киселевичъ Мовша, минскій еврей, 356.
— Елѣяшъ, минск. еврей, 356, 358.
- Киселевскій Матфей, виленскій рѣзаникъ, 488.
- Кишна Николай, изъ Техановца, мстислав. воевода, 26, 448, 450.
- Кіановскій Якубъ, Казимиръ, скарбникъ опшмянскій, 229, 294, 296.
- Клецъ, докторъ, еврей виленскій, 470.
- Кликовичъ Николай, возный въ вилкомирскомъ повѣтѣ, 420, 429, 432.
- Климовичъ Матысъ, шляхтичъ вилен. в-ва, 154.
— Янъ, шляхтичъ вилен. в-ва, 154.
- Клокоцкій Казимиръ, плоцкій стольникъ, 114.
- Кляимъ Яковъ, мин. мѣщ. 171, 172.
- Кляровскій Матвѣй, королев. секретарь, вилен. бурмистръ, 167.
- Кмитичъ (Кмициць) Самуиль, стражникъ вел. кн. лит., 133, 134.
- Кнорингъ, генераль-маіоръ, 500.
- Кобинскій Адамъ, старшина игольнаго и бляхарнаго цеха, 37, 38.
- Кобылинскій, намѣстникъ городенскій, 133.
- Ковмановичъ Зельманъ, виленскій еврей, 468.
- Козаковскій Янъ, судья ковенскаго повѣта, 309, 310.
- Козаринъ Александръ, мозырскій скарбникъ, 214.
- Козачно Палель, еврей, 202, 203.
- Козело Крыштофъ, земскій виленскій регентъ, 460.
- Козинскій Варлаамъ, архимандритъ мин. св.-Духова монастыря, 171.
- Козловскій Романъ, 481.
- Козляковичъ Янъ, шляхтичъ пин. пов. 24.
— Степанъ, шляхтичъ пин. пов., 24.
- Козляковскій Павелъ, шляхтичъ, 64.
— Иванъ, возный пинскаго повѣта, 67.
- Колаковскій Марціянъ, ксендзъ ректоръ пинскаго іезуитскаго коллегіума, 53, 55, 56, 98—100.
- Коленда Гавріиль, архіепископъ митрополитъ всей Руси, 171, 172.
— Петръ, возный, 232.
— Михайль, райца гродненскій, 434.
- Колецкій Антоній, староста бохримовскій, 406, 408.
— Янъ, мозырскій маршалокъ, 43—45.
- Колтецкій Андрей, 64.
- Комаевская Людовика, монахиня монастыря при костелѣ св. Михаила въ Вильнѣ, 350, 351.
- Комановскій Янъ, 154.
- Комаръ Геронимъ, оршанскій зем. судья, 179.
- Кондратовичъ Криштофъ-Михайль, подвоевода и мечный, 432, 434.
— Янъ, писарь, 152.
- Конопельневичъ Янъ, возный, 273.
- Конча Игнатій, обозный рѣчицкій, 460, 474.
- Кончевскій Янъ, писарь, 489.
- Колецъ Михайль, обозный пинскій, 262, 313, 321, (подчашникъ опшмянск.) 367, 380, 381.
- Копоть Янъ, Кароль каштелянъ троцкій, 110, 111.
- Корвинъ-Круковскій Станиславъ, скарбникъ мстиславскій, 264, 266.
- Корейва Андрей, повѣренный, 60, 61.
— Самуиль, повѣренный, 80, 81, 219, 288.
- Корецкій Янъ, возный, 274, 275.
- Корыбутъ Янушъ Антонъ, Вишневецкій, подчашій в. кн. литов., староста пинскій и осецкій, полковникъ, 205, 211, Анна 211—216.
- Коробанно Янъ, бурмистръ, 380, 383, 384.
- Короткій Гавріиль, пин. мѣщанинъ, 6.
- Корсанъ, мстиславскій войскій, горецкій державца, 39.
- Корытинскій Даніиль, викарій мон. св.-Дух. ба-вилян., 136.
- Косинскій Адамъ, обыватель брест. воеводства, 100—102.

Космовскій Станиславъ, обыватель брест. воеводства, 100—102.
 Коссаковскій, стольникъ въ Вильнѣ, 470.
 Коссовичъ Николай, адвокатъ (юристъ) въ Вильнѣ, 479, 480.
 Костюшко, кейданскій староста, 88.
 — Сехновицкій, урожденный Хризостомъ, 189.
 Костюшкова Констанція, Анна Данисовичовна, 188, 189.
 Костяно Марианна, 267, 269.
 Косчичъ Михаилъ, писарь земскій виленскій, 333—335, 337.
 Котель Казимиръ, староста марковскій, радунскій и плунгянскій, подскарбій и писарь земскій вел. кн. лит., 380, 381, 383, 384, 390.
 — Самуиль, Геронимъ маршалокъ опшмян. повѣта, 117, 118.
 Котковичъ Абрамъ, шебринскій священникъ, 68—70.
 Котовичъ Андрей, писарь вел. кн. лит., 9.
 — Александръ, вилен. епископъ, 154.
 — Янъ, «Франтишекъ», городенскій староста, 131.
 — Янъ, стольникъ оршанскій, городенскій подстаростій, 131.
 Костровицкій Григорій, вилен. бурмистръ, 37.
 Кошиць Михаилъ, вилен. град. писарь, 167.
 Крамникъ Абрамъ, кейданскій еврей, 82, 83.
 Краскевичъ Александръ, викарій мин. св.-Духов. базил. монастыря, 171, 172.
 Кривицкій Александръ, возный берест. в-ва, 79.
 Кринскій Казимиръ, старо-дубовскій чашникъ, 198, 199.
 Кричовскій Елїашъ Жаковичъ, королев. секретарь, 190, 191.
 Криштофъ, медикъ (докторъ) г. Минска, 34.
 Крупскій Станиславъ Іозафатъ, подчашій стародубскій, 437.
 Кугель Лейба Якубовичъ, мин. еврей, 127—129.
 Кузьмицкій Янъ, портной, 217.
 Кулеша Янъ-Станиславъ, староста опшквинскій, 343.
 — Іосифъ-Михаилъ, земскій смоленскій судья, 343, 345.
 Куликовскій Адамъ, шляхтичъ вилен. в-ва, 154.

Куликовскій Михаилъ-Казимиръ, писарь трибунальный в. кн. литов., пинскій войскій, 320.
 Кунцевичъ Мартинъ, опшмянскій городничій, 393
 Кунцевичъ Марціанъ, панъ, 329.
 Курциловичъ Петръ, протопопъ пинскій, 67, прот. пинской епископіи, 70, священникъ Ставецкой церкви, 143, 144.
 — Иванъ, священ. сынъ, 143.
 Кутковскій Томашъ, 34.
 Куча Илья Якимовичъ, пинскій подстаростій, 3.
 Кучарскій Лука, вилен. мѣщ. купецъ, 161.
 Кучинскій Андрей, 481,
 Кушелевичъ Ицко, старшина лядскаго кагала, 329—331.
 Кушлейно Криштофъ, возный кейданскій, 243.

Л.

Лагора-Валкановскій, 55.
 Лазаровичъ Абрамъ, еврей вилен. збора, 24.
 — Іосифъ, вилен. еврей, 161.
 — Іуда, раввинъ виленскій, 451.
 — Казимиръ, 329, 330.
 — Леонора, 329.
 — Липке, еврей визунской синагоги, 419, 421, 422.
 — Менкъ, старш. виленской синагоги, 430—432.
 — Якубъ, старшина всѣхъ бѣлорусскихъ синагогъ, 281—283.
 — Гершунъ, брестск. еврей, 288, 289.
 — Иршъ, кейданскій еврей, 301—303.
 Лазовый Зигмунтъ, техановскій скарбникъ, 102, 103.
 Лапинскій Крыштофъ, виленскій рѣзникъ, 488.
 Лебедевскій Федоръ, возный пинск. повѣт., 137, 140, 141, 149, 205, 207, 218.
 Левковичъ Аровъ, вилен. еврей, 10, 40.
 — Гельць, кемельскій арендарь, еврей, 80, 82—87, 92—97.
 — Вульфъ, старшина кейданской синагоги, 259, 261.
 — Сапсай, старшина полоцкой синагоги, 279.
 — Самуель, старшина виленской синагоги, 306, 308, 309, 321—323.
 — Зельманъ, городен. старшій еврей, 52.

- Левковичъ Лазарь**, старшин. вилен. синагоги, 343, 346.
- Гиршъ, старш. вилен. синагоги, 423, 425, 437.
 - Изаакъ, старш. виленск. синагоги, 430—432.
 - Шапсай, ревизоръ старыхъ мытъ велик. княж. Л-го, 41.
 - Шая, старш. вилен. синагоги, 430—432.
 - Якубъ, вилкомир. еврей, 155.
- Левоневичъ Степанъ**, мелейчицкій бурмистръ, 74—6.
- Леоневичъ Илья**, пин. еврей, 142, 143.
- Лежанскій Войтехъ**, возный брест. воеводства, 101, 102.
- Лейбовичъ Абрамъ**, skarбовый слуга, мирскій еврей, 51, 141.
- Аронъ, мин. еврей, 119, 133—134, 136, 138.
 - Зельманъ, пин. еврей, арендаторъ им. Курадова, 62.
 - Ицко, арендаторъ іезуит. имѣнія Подгая, 62.
 - Литманъ, старшина ломан. кагала, 169, 170.
 - Мееръ, кобрин. еврей, 189.
 - Юда, селецкій мѣщ. еврей, 102.
 - Якубъ, пин. кагал. старшина, 55, 98.
 - Берко, виленскій еврей, 475.
 - Исаакъ, старш. вилен. синагоги, 398, 401.
 - Гиршъ, старш. вилен. синагоги, 398, 401, 416, 418, 419.
 - Гиршъ, еврей изъ мѣстечка Лебедки, 401, 402, 404.
 - Иона, старш. виленскаго кагала, 446.
 - Мойжешъ, виленскій еврей, кагальный писарь, 460, 468, 471, 472, 474, 476—479.
 - Хаимъ, вил. еврей, 468, 474—476, 478.
 - Ицко, виленскій еврей, 468, 472—475, 478.
- Лейзеровичъ Нотонъ**, еврей г. Пинска, 7.
- Шефель, виленскій еврей, 468, 470.
 - Давидъ, виленскій еврей, кагальный писарь, 475.
 - Шмойла, еврей пинскаго кагала, 416, 418, 419.
 - Лазарь, еврей вилен. кагала, 416, 418, 419.
 - Янкель, старш. слупскаго кагала, 427, 429, 430.
 - Хаимъ, старшина витебской синагоги, 256—259.
- Лейзеровичъ Израель**, старшина минскаго кагала, 284, 285, 287.
- Хаимъ, глускій еврей, 375, 378, 379.
 - Хацкель, еврей пинскаго збора, 16—18, кагала, 16—21.
 - Всніаминъ, глускій еврей, 375, 377—379.
 - Давидъ, глускій еврей, 375, 378, 379.
 - Хаимъ, старш. оршанской синагоги, 412, 415, 416.
 - Давидъ, виленскій еврей, 476.
 - Менкъ, старшин. виленск. синагоги, 398, 401.
 - Лейба, виленскій еврей, 460.
 - Маркъ, виленскій еврей, 468, 475.
 - Мойжешъ, стар. вилен. кагала, 474, 475.
 - Мордухъ, вилен. еврей, 475, 478.
- Ленкевичъ**, 189.
- Леоневичъ Станиславъ**, коморникъ трокскій, 483, 484.
- Леонтьевъ Мануилъ Ивановичъ**, москаль (московскій житель), 33, посланецъ Великаго Царя (московскаго), 34.
- Лепковскій Осипъ**, панъ, 440.
- Летмановичъ Гуда**, старш. виленск. кагала, 446.
- Либорчай Казиміръ**, панъ, 393.
- Лигудскій Янъ**, закрістіанъ мусницкаго костела, 81, Лигуцкій, 94, 95.
- Липковичъ Шлема**, еврей визунской синагоги, 420—422.
- Берко, еврей визунской синагоги, 420—422.
- Липчикъ Мовша**, брестскій еврей, 456.
- Литвановичъ Людвигъ**, панъ, 445.
- Литмановичъ Давидъ**, еврейскій старшина вилен. синагоги, 31, 32.
- Геня Мовшанка, пин. еврейка, 70.
 - Мейла, пинскій еврей, 67, 70, 71.
 - Юдка, дрогичин. еврей, 63.
 - Давидъ, виленскій еврей, 218, 221, 222, 226, 227, 240, 241, 321—323.
 - Гудель, старш. виленск. кагала, 457, 460, 469, 473—476, 478, 479.
- Литманъ**, еврей оршанскій, 412—416.
- Лобаносовичъ Авраамъ**, войтъ, караимъ, 446, 447.
- Ложевникъ Тобіяшъ**, 449.
- Лонцѣвскій Фелиціанъ**, панъ, 219, 221.
- Ломановичъ Янъ**, патронъ (повѣренный, адвокатъ), 128.

Лопатинскій Игнатій, судья брацлавскій, 492.
 Лоховскій Михаилъ, ротмистръ, 440.
 Лунашевичъ Антонъ, виленскій горшечникъ, 488,
 — Стефанъ, 202, 203.
 — Криштофъ, закристианъ въ комайскомъ
 костелѣ, 244, 248, 250—253.
 Луцкевичъ Блазій, мусницкій войтъ, 90.
 Лучинскій Андрей, 481.
 Львовичъ Михаилъ, администраторъ, (управляю-
 щій имѣніемъ), 12.
 Людовикъ, князь, курфирстъ бранденбургскій, 114.
 Лярскій, судья оршанскій, 412—414.
 Лясковскій Павелъ, шляхтичъ, 104.
 Ляховичъ Антонъ, бурмистръ, 489.

М.

Мавталяковичъ Мееръ, старшина кейданской си-
 нагоги, 259, 261.
 Маеровичъ Левко, вилен. еврей, 40.
 — Вигдоръ, старшина минск. кагала, 284,
 285, 287.
 — Симонъ, кейданскій еврей, 301—303.
 — Лея Лейбовичовна, мин. еврейка, 145.
 — Марко, городен. старшій еврей, 52, 180.
 — Маркъ, старшина могилевской синагоги,
 256—259.
 — Хацель, Мойжешъ, кейданскіе еврей, 309
 —312.
 — Ульфъ, мин. еврей, 145, 152, 153.
 Мазневскій Макарь, возный мин. воеводства, 34.
 Малевичъ Янъ, 481.
 Малевскій Симонъ, 500.
 Мелецкій Юсифъ, студентъ берест. іез. коллегі-
 ума, 110.
 Малиновскій Авраамъ, посвольскій караимъ, 331
 —333.
 Малишевичъ Николай, ксендзъ, мусницкій пле-
 банъ, 80, 81, 82, 88, 89, 93—98.
 Малищицкій Николай, возный пин. повѣта, 24.
 Манишевскій, студентъ берест. іез. коллегіума,
 110.
 Маньчанъ Янъ, минскій мостовничій, берест.
 грод. писарь, 42.

Манюшно Михаилъ, панъ, 430.
 Маркевичова, пани, 125.
 Маркевичъ Авраамъ, старшина синагоги шклов-
 ской, 281—383.
 — Кальманъ, попельскій арендаторъ, 353—
 355.
 — Давидъ, виленскій еврей, 218, 221—223,
 226, 227.
 — Израель, 218, 222—227, 231, 233, 240,
 241, 270—272, 315—317, 327, 328.
 — Яхимъ, 225, 231, 233.
 — Иозефъ, старшин. вилен. синагоги, 254—
 256, 264, 266, 267, 270—272, 284, 285,
 321—323, 327, 328.
 — Лазаръ, старшина кейданск. синагоги,
 259, 261, 301—303.
 — Лейзеръ, кейданскій еврей, 301—303.
 — Исаакъ, виленскій еврей, 321—323.
 — Александръ, старш. вилен. синагоги, 339,
 342, 343.
 — Еліяшъ, виленскій еврейскій духовный
 судья (кейриманъ), 40, 468, 475.
 — Борухъ, стар. вилен. кагала, 474, 475.
 — Мовша, смиловицкій еврей, 147, 148.
 — Томашъ, райца гродненскій, 434.
 — Янъ, намѣстникъ мин. воеводства, 67,
 минскій намѣстникъ, 114, 128.
 Марко, берест. еврей, школьникъ, 76.
 Марковичъ Аврагамъ, старшій еврей вилен. збо-
 ра, 39, 40, 43, 44, Аврамъ 164—5, 194—
 196.
 — Герцикъ, старшина вилен. синагоги, 43, 44.
 — Давидъ, евр. старшина вилен. синагоги,
 31, 32.
 — Израель, еврей. старшина вилен. синаго-
 ги, 167—8, 177.
 — Иозефъ, вилен. старшій еврей, 200.
 — Лейзеръ, еврей, 87, 463.
 — Симонъ, витебскій еврей, 369—371.
 — Шевель, виленскій еврей, 441.
 — Мееръ, старш. вил. кагала, 446.
 — Якубъ, вилен. еврей, 40.
 Марцинкевичъ Казиміръ, 34.
 — судья упитскій, 354.
 Марцишевскій Андрей, студентъ берест. іез. кол-
 легіума, 108, сынъ Бѣликовича—рѣчиц-
 каго стольника, 109—112.

- Маслянка Андрей, мин. шляхетный мѣщанинъ, купецъ, 112, 113.
- Массальскій Игнатій, виленскій епископъ—458, 460, 462, 465, 468.
- Матусевичъ Янъ-Казиміръ, 52.
- Матфѣевичъ Федоръ, подданный, 217.
- Мацневичъ Адамъ, шляхтичъ, 46.
- Ярошъ, стражникъ воеводства минскаго, 356—358.
- Меденша Стефанъ-Франтишекъ, королев. дворянинъ и секретарь, ковен. подстаростій, 45.
- писарь ковенскій, 275.
- Мееровичъ Бейрехъ, старшина берест. синагоги, 102, 103, 104.
- Гиршъ, виленскій еврей, духовный судья (хейриманъ) 475.
- Маркъ, старш. виленск. кагала, 446.
- Менкъ, старш. виленскаго кагала, 460.
- Ульфъ, мин. еврей, 119.
- Мееръ оникштанскій еврей, 249, 251, 253.
- Юзефъ, виленскій еврей, 466, 467.
- Мейстръ Янъ, райца гродненскій, 434.
- Меіоровичъ Говшикъ, брестскій еврей, 372, 374, 375.
- Маркъ, могилевскій еврей, 390.
- Мелешкевичъ Янъ, бурмистръ могилевскій, 380, 383, 384.
- Менделевичъ Якубъ, старшина слуцкаго кагала, 427, 429, 430.
- Хаимъ, старшина слуцкаго кагала, 427, 429, 430.
- Мовша, глускій еврей, 375, 378, 379.
- Шмуילו, шафаръ виленскаго еврейскаго кагала, 468, 471.
- Менкъ Отто, 343—345.
- Микитенонъ Демьянъ, 34.
- Миклашевичъ Юзефъ, метрикантъ вел. кн. Лит. 451.
- Милашевскій Яковъ, вилен. цеховой старшина, 37, 48.
- Милашъ Стефанъ, 449.
- Милевскій Бонифацій, обозный опшмянскаго повѣта, 229, 259, 267, 275, 300.
- Людвигъ, староста нивижанскій, 445.
- Милошъ Іосифъ, ковенскій крайчій, 492.
- Милянковскій Криштофъ, мечный любельскаго воеводства, 14.
- Мивидъ Андрей, (возный) ковенскаго повѣта, 46, 47.
- Миневичъ Онуфрій, секретарь е. к. м. войтъ города Вильны, 451, 452.
- Минскій Лейба Якубовичъ, пин. еврей, 140.
- Хаимъ, пин. еврей, 140.
- Янка, пин. еврей, 140.
- Минчукъ, мусницкій мѣщ., 89, Станиславъ, 90.
- Матвѣй, мусницкій мѣщ., 90.
- Мироновичъ Григорій, шляхетный пленипотентъ, 209—211, 318, 319.
- Мирская Регина, жена brasлавскаго скарбника, 321.
- Мирскій Михаилъ-Янъ, скарбникъ brasлавскій, главный трибунальный судья, 321—323.
- Мисанъ, еврей, 102, 103.
- Марианна Шокальская, еврейка, принявшая христіанскую вѣру, 103.
- Михаиль, король польскій 24, 26—29, 174, 176, 180, 452.
- Михалевичи, мин. еврей, 136, 138.
- Михалевичъ Авраамъ, старш. вилен. кагала, 489.
- Михаловичъ Ицко, старшина новгородской синагоги, 274, 276.
- Мойжешъ, старш. виленск. синагоги, 423, 426, 427.
- Соломонъ, берест. еврей-школьникъ, 76, жидъ и сендикъ берестейскаго кагала, 178, 183, 185—187.
- Израель, мин. еврей, 48, 65—67.
- Лазаръ, вилен. еврей, 161.
- Ошеръ, мин. еврей, 48, 49, 65—67.
- Танхель, мин. еврей, 36.
- Шмойла, еврей кобрин. кагала, 35.
- Михелевичъ Нота, старшина вил. кагала, 446.
- Мицневичъ Михаилъ, поручикъ австрійской хоругви въ вел. кн. лит. 327, 328.
- Мицута Криштофъ, гроднен. грод. судья, 133.
- Мишковичъ Юда, еврей кобрин. кагала, 35.
- Млоцкій Янъ-Кароль, пинскій и гельмецкій (холмскій) староста, 9, 12, 16, 18—22.
- Мовшевичъ Айзикъ, пин. еврей циркульникъ, 204.
- Іоса мотольскій арендаторъ, еврей, 205—207, 214.
- Лейба, мотольскій арендаторъ, еврей, 205—207.

- Мовшевичъ Липманъ, пин. еврей, 208, 209.
Мовшина, пин. еврейка, 67.
Мовшовичъ Литманъ, глускій еврей, 375, 378, 379.
Могильницкій Станиславъ-Адамъ, судья новогрудскаго воеводства, 427, 428, 432, 433.
Модзелевскій Антонъ, коморникъ смоленскій, 90, 492.
Можейко Янъ, 481.
Мойгисъ, панъ, 89.
— Станиславъ, панъ, 245—247.
Мойжешовичъ Абель, старш. новогрудской синагоги, 274—276.
— Давидъ, старш. вилен. синагоги, 306, 308, 309, 315—317, 350, 352, 353, 398, 430—432.
— Гудка, старш. вилен. синагоги, 333, 337, 348, 349.
— Абрамъ, еврей, 128, 234, 236, 237.
— Каслеръ, визунскій еврей, 244, 246, 247.
— Израель, старшин. вилен. синагоги, 254, 256, 272, 274.
— Иоакимъ, арендаторъ столпецкій, 312—314.
— Нахманъ, старшина полоцкой синагоги, 279, 327.
— Габриель, старшина вилен. синагоги, 31, 32, 218, 221—223, 254, 256, 264, 266, 267, 270—272, 315—317, 350.
— Пейсахъ, 226, 227, 240, 321—323.
— Еліяшъ, 225, 231, 232, 315—317.
— Нахимъ, 218, 221—225, 231, 233, 264, 266, 267, 270, 271, 306, 315—317, 321—323, 327, 328, 333, 337, 338, 343, 345, 346, 348—350, 352, 353.
— Беель, лейпунскій еврей, 401, 403, 404.
— Давидъ, еврей изъ мѣстечка Пески, 401, 403, 404.
— Берко, виленскій еврей, 444.
Мойшевичъ Іосъ, дрогичин. еврей, 63.
— Гудка, минскій еврей, 356, 358.
— Маркъ, еврей, старш. гродненскаго кагала, 434, 435, 437.
— Лейба, стар. вилен. кагала, 446.
— Гець, минскій еврей, 356, 358.
— Литманъ, старш. вилен. синагоги, 423, 426, 427.
— Хацкель, вилен. еврей, позументщикъ, 444, 445.
— Гиршъ, еврей города Высокаго, 203—205.

- Мойшевичъ Еліяшъ, вилен. еврей, 117, 118.
— Изаакъ, вилен. еврей, 41.
— Іозефъ, пинск. кагалный старшина, 53, 55, 98.
— Маркъ, старшина виленск. синагоги, 97, 134.
— Михаилъ, вилен. еврей, 350, 352.
— Мойжешъ, старш. виленск. синагоги, 350, 352.
— Давидъ, опшмянскій еврей, 395—398.
— Мордухай, пинск. кагалный старшина, 53, 55.
— Мордухъ, слудцкій еврей, 73, 74—76.
— Пейсахъ, еврей старшина вилен. синагоги, 167, 168, 193—196, 200.
— Салемонъ, мин. еврей, 138.
— Хаимъ, дрогичин. еврей, 63.
Монсевичъ Вавринець-Винцентій, подстолій венденскій 218—223, конюшій виленскій, 333, 334, 336—338.
Монашовичъ Гиршъ, пин. евр. старшина, 98.
Монвидъ-Ириковичъ, Войтехъ, мелейчицкій войтъ, 73, 74—76.
Монкевичъ Янъ-Игнатій, судья 453, 455.
Монтовъ Казиміръ, скарбный, вел. кн. Л-го, 36.
— Вавринець, панъ, 130, 131.
Мончинскій Аванасій, корон. надворный подскарбій, королев. писарь, 59.
Мордухаевичъ Борухъ, пин. еврей, 23, 24.
— Гейса Лейзеровна, пин. еврейка, 23, 24.
— Шиманъ, старшина новгородской синагоги, 274—276.
— Гиршъ, городецкій еврей, 267, 269.
— Авраамъ, старшина шкловской синагоги, 256—259.
— Шимхай, старш. могилевск. синагоги, 256, 258, 259.
— Іозефъ, 303, 305.
Мордуховичъ Литманъ, глускій еврей, 373, 378, 379.
Мосевичъ Александръ-Янъ, лидскій маршалокъ, вилен. подвоеводій, 164, 167, 172, 174.
— Францишекъ, хорунжій и подстароста лидскій, 277, 278, 329, 330.
Мотыль, еврей визунской синагоги, купецъ, 420—422.
Мочульскій Янъ, 449.

Мошка, иначе Мойжешъ, визунскій еврей, 244,
— 246, 249—253.
Мошковичъ Авраамъ, войтъ караимъ, 331—333.
Мошковичъ Зевель, еврей кобрин. кагала, 35.
— Лейба, старшина брест. синагоги, 102, 103.
— Хаимъ, еврей кобрин. кагала, 35, 189.
Мрозовичъ Адамъ, студентъ берест. іев. коллегі-
ума, 110.
Мошеевичъ Исаакъ, берест. еврей, 1—3.
Мушницій Калманъ Салемоновичъ, арендаторъ, 80.
Мыльникъ Авраель, еврей, 110.

Н.

Наваховичъ Исаакъ, старш. виленскаго кагала,
406, 408, 409.
Надѣвскій Андрей, селецкій мѣщ., 101.
Намовичъ Юрій, возный, 353, 355, 338, 360, 363,
364, 368, 372, 373, 375, 377, 354, 424, 427.
Нарзанъ Тома, мушницкій войтъ, 90.
Нармонскій Ульфъ Гиршевичъ, арендаторъ, 80, 81.
Нарушевичъ Станиславъ, вилен. тивунъ, 454.
Натоновичъ, старшина кейданской синагоги, 242
— 244.
Нафтаевичъ Мойжешъ, еврей вилен. збора, 24.
— Янкель, старшина новгородской синаго-
ги, 274—276.
— Мееръ, кейданскій еврей, 301—303.
Нахимовичъ Хаимъ, берест. еврей, 110.
— Дынка, Дымка, жена убитаго берест. ев-
рея Якуба Нахимовича, 110.
— Зеликъ, старшина мин. синагоги, 112.
— Потка, берестейскій кагальный старшина,
290, 291.
— Лейба, старш. полоцк. синагоги, 279.
— Исаакъ, старшина виленск. кагала, 306,
308, 309, 430—432.
— Илья, брестскій еврей, 456.
— Юдка, богушевскій еврей, арендат. 214.
— Якубъ, берест. еврей, 110, 111.
Нахмановичъ Борухъ, еврей г. Пинска, 7, 9,
15—18, 19—21, кагальный старшина, 53,
55, 98.
— Мовша, полоцкій еврей, 279.
Науховичъ Исаакъ, старш. виленской синагоги,
333, 337, 338.

Недвѣцкая Екатерина, въ 1 бракѣ Хоминская, а
во 2 Гергардова, 171, 172.
Недрушляискій Кароль, вилкомирскій городничій,
82—85.
Незабитовскій Станиславъ, калискій подчашій, 154.
Нейсаковичъ, старшина кейданской синагоги 242,
244.
Немира, панъ, 136.
Немировичъ Криштофъ Венедиктъ, хорунжій по-
лоцкій, старшина явонскій, 262, 263.
— Анна, прежде графиня Тарновская, жена
хорунжаго полоцкаго, старосты явон-
ского, 262, 263.
Немцевичъ Андрей Янъ, витебскій стольникъ,
гнѣвчицкій староста, 139, 140.
Нѣраховичъ Исаакъ, виленскій еврей, 398, 401.
Несамеловичъ Хаимъ, старш. гродненскаго ка-
гала, 434, 435, 437.
Несеновичъ Рубинъ, старшина лидскаго кагала,
329, 321.
Нефталевичъ Абрамъ, еврей, 80, 85, 87, 88, 90, 92, 97.
Низановичъ Шахно, старшина слуцкаго кагала,
427, 429, 430.
Новаховичъ Айвикъ, пин. евр. старшина, 98.
— Нахманъ, пинскій еврей, 137.
Нозоновичъ Вульфъ, старш. слуцкаго кагала,
427, 429, 430.
Ноіеръ Іоаннъ Людовикъ, виленскій купецъ, 448.
Носевичъ Мееръ, старшина радошковсквй сина-
гоги, 384, 387, 388.
Носовичъ Якубъ, новогрудскій еврей, 234, 236,
237.
Нохимовичъ Ицко, виленскій еврей, 350, 352,
353.
— Абрамъ, глускій еврей, 375, 378, 379.
— Іереміашъ, старш. вилен. кагала, 498.
Нохимъ, еврей, изъ гор. Люблина, 244, 245, 247,
249—253,

О.

Обуховскій Александръ, судья оршанскаго по-
вѣта, 257.
Овшаровичъ Веніаминъ, старш. вилен. кагала,
446.
Огинскій Александръ, изъ Козелска, графъ на

- Домбровнѣ, великій канцлеръ вел. кн. литовскаго, староста радошковскій, мстибовскій, дорсунискій, сидричинскій и проч. 146.
- Мартинъ, трок. воевода, 62—64, Марціянъ, канцлеръ вел. кн. литовскаго 146, 147, 152, 159, 384.
- Янъ, маршалокъ волковыскій, вилен. подвоеводій, 10.
- Одлянскій-Почобутъ, зем. писарь, депутатъ ошмян. повѣта, 61.
- Озембловская Іоганна, жена маршалка мовырскаго, 407, 408.
- Олехновичъ Андрей, енераль (возный) мин. воеводства, 119, 127, 153, 154.
- Стефанъ, шляхтичъ вилен. в-ва, 154.
- Янъ, панъ, 284.
- Олешкевичъ, 61.
- Олизаровичъ Мартинъ Янъ Непомуценъ, гроднен. зем. подсудокъ, 58, 452.
- Ольховскій Яковъ, шляхтичъ, 105.
- Павелъ, шляхтичъ, 108.
- Янъ, шляхтичъ, 105, 108.
- Ольшанскій Еліяшъ, еврей сморгонскій, 395—398.
- Ольшевскій Петръ, мелейчицкій ландвойтъ, 74—6.
- Орановичъ Нохимъ, старш. оршанской синагоги, 412, 415, 416.
- Орановскій Францъ, возный в-ва виленскаго, 474, 478, 479.
- Орда Владиславъ Іоакимъ, оршанскій подчашій, 12—14.
- Николай, изъ Гурды, чашникъ пин. нов., 203, 204.
- Павелъ, чашниковичъ пин. нов., 203, 204.
- Станиславъ, чашниковичъ пин. нов. 203, 204.
- Орда Болгарскій, Самуилъ-Михаилъ, пин. грод. судья, 98, 148, 150.
- Ордина Ева Шостовицкая, оршанская подчашина, 12—14.
- Оржешко Янъ, зем. пин. новѣта, 62, 63.
- Михаилъ, ливскій чашникъ, пин. грод. судья, 216.
- Осовецкій Янъ-Казиміръ, пинскій бурмистръ, 57.
- Осовскій Андрей-Казиміръ, писарь в. кн. л-го, вилен. админстраторъ епископъ, 121, 443.
- Остеръ, раввинъ смиловицкій, 438, 440.
- Отромбскій Францъ, виленскій медикъ хирургъ, 488.
- ОшEROVA Дыня Шоломовичовна, мин. еврейка, 65—67.
- Ошеровичъ, еврей, 106, Лейба, мин. еврей, 145.
- Илья, игуменскій еврей, 292—294.
- Злата Якубовичовна, мин. еврейка, 145.
- Мовша, старш. виленск. кагала, 499.
- Еліяшъ, старшина богушевицкой синагоги, 303, 305.
- Шумель, старш. виленск. кагала, 474, 475.
- Мойжешъ, вилен. еврей, духовный судья (хейримагъ) 275.
- Шлома, кобрин. еврей, 189.
- Офріамовичъ Лазарь, оршанскій еврей, 281—283.

П.

- Павликовскій Михаилъ, панъ, 434.
- Павловичъ Арціомъ, бурмистръ, 369—372.
- Павловскій Казимиръ, бокаларъ мусницкой костельной школы, 85, 94, 96.
- Николай, шляхтичъ, 79.
- Стефанъ, виленскій сапожный мастеръ, 488.
- Янъ, шляхтичъ, 73, 75.
- Пальневскій Александръ, кобрин. подстаростій, 68.
- Пацевичъ Викторинъ, упитскій крайчій, 331—333.
- Пацукевичъ, панъ, 134, 135.
- Паць Бонифатій, трок. тивунъ, староста рижскій и ботоцкій, полковникъ, 11.
- Михаилъ, вилен. воевода, великій гетманъ вел. кн. лит., 43, Михаилъ-Казимиръ, 80, 82, 93, 100, 101, кавалеръ мальтанскій, писарь вел. кн. лит., 147, 208, 209, 214, 449.
- Петръ, жомойт. староста, 162.
- Стефанъ, подканцлеръ вел. кн. литов. 26, воевода трокій, 183—5, 499, 450.
- Теодора Тривнянка, воеводина трокская, 183—5, 342.
- Пашенскій Петръ, оршанскій бурмистръ 412.
- Пашкевичъ Петръ, минскій старшій ксендзь, 284.
- Станиславъ, панъ, 318.

- Пашковскій Станиславъ, слуга, 133.
 — Симонъ, виленскій купецъ торговавшій сафьяномъ, 488.
- Пезнеръ Янъ, виленскій коваль, 488.
- Пеньнальскій Тобіяшъ, изъ Малупъ, заблудовскій староста, 159, виленскій ловчій, 160.
- Пейсаховичъ Вигдеръ, старшина новгородской синагоги, 274—276.
 — Нованъ, глускій еврей, 375, 378, 379.
 — Лейверъ, брестскій еврей, 456.
- Персютичъ Николай, пин. лавникъ, 19.
- Петкевичъ Иосифъ, базилиан. секретарь, 136.
- Петровецкій Бобръ Иосифъ-Казиміръ, (возный) берестейск. воеводства, 110, Бобръ, 111, 112.
- Петровичъ Гальшка, Бокуновна, Янова, жена скарбника, кн. Жомойтскаго, 237, 238.
 — Янъ, скарбникъ княжества жомойтскаго, 237, 238.
- Петровскій Андрей, (возный) пин. повѣта, 62, 63—65.
 — Михаилъ, б. цельный писарь пинской коморы, 142.
- Петрусовичъ Констанція, Сомороковна, жена скарбника стародубовскаго, 242.
 — Анна, жена скарбника трокскаго, 419—421.
 — Томашъ, скарбникъ стародубовскій, 242—244.
 — Александръ, скарбникъ трокскій, 419—421.
- Петрушевичъ Николай Антоній, подвоевода виленскаго воеводства, 444, 446.
- Пецель, вилен. мѣщ. слесарь, 177.
- Пикарскій Демьянъ, дерптскій хоружій, 104.
- Пилецкій Антонъ, (возный) берест. воеводства, 68, 69.
 — Станиславъ, возный 391, 393, 394, 396, 398, 399, 401, 402, 404, 406, 409, 411, 416, 418.
- Пилсуцкій Доминикъ, городен. подчашій, 191—193.
- Пилсудскій Михаилъ, панъ, 430, 431.
 — Фердинандъ, староста вешвянскій, 430, 431.
- Пинкасевиць Соломонъ, старшина виленской синагоги, 218, 221—223, 333, 337, 338, 348, 349.
- Пинкасовичъ Мойзешъ, вилен. еврей, школьникъ, 180.
 — Даниель, виленскій еврей, 472, 473.
 — Самуиль, еврей старшина виленской синагоги, 31, 32.
 — Мошко, старшина берест. синагоги, 102, 103.
- Пинковичъ Мойзешъ, старш. вилен. синагоги, 343, 345, 346.
- Пинхасовичъ Лейверъ, мин. еврей, 152.
- Пинчунъ Мойзешъ, старшина виленской синагоги, 306, 308, 309.】
- Пицало Станиславъ, подстолій и войтъ оршанскій, 412, 415, 416.
- Піотровичъ Тадеушъ, ротмистръ новогрудскій, 483.
 — Янъ, виленскій слесарь, 488.
- Плавушна Иванъ, пин. мѣщ., 18, радца, 19.
- Плотницкій, намѣстникъ города Пинска, 205, Василій, 209.
- Плятеръ Казиміръ Константинъ, графъ, канцлеръ вел. кн. лит. 498.
- Подберезскій Александръ, смоленскій воеводичъ, 80, 81, 93, 94.
- Подбиента, эксподвоевода виленскій, 471.
- Подброневичъ Давидъ, настоятель комайскаго костела, 244, 251, 252.
- Подръцкій Павелъ, шляхтичъ, 79.
 — Янъ, шляхтичъ, 79.
- Полоневичъ Марціянъ, панъ, 427, 429.
- Полубинскій Владиславъ, 63, 64.
 — Константинъ, 63, 64.
 — маршалокъ, великаго кн. лит. 115.
- Польный Марціянъ, опшмянскій староста, 117.
- Полякъ, вилен. еврей, докторъ 198—200, Мовша, 216, 217.
- Помернацкій Александръ, земянинъ въ минскомъ воеводствѣ, 228.
 — Томашъ, земянинъ минскаго воеводства, 228.
- Поплавскій Петръ, шляхтичъ, 68.
- Поробный, панъ, 178.
- Порцикъ Кристофъ, панъ, 162.
- Поцѣва, жена подскарбія вел. кн. Лит. 410.
- Поцѣй, воевода трокскій, 446, 447.
 — каштелянъ виленскій, 389.
 — Людвигъ, гетманъ литовскій, 347, 369.
 — Ипатій, брестскій и влодимірскій епископъ, 372.

- Почоповичъ Николай, возный, 367, 390.
Прасоловичъ Захаріяшъ, 38—40.
Прездецкая, берестейская подсудковая, 103.
Прездецкій Константій-Флоріанъ, подсудокъ берестейскій, 102.
Прошенская Маріанна урожд. Масловская, жена конюшаго минскаго, 339, 342.
Прошенскій Владиславъ, конюшій минскій, 339, 342.
Преускій Михаилъ, панъ, 107.
Прилуцкій Павелъ, 68.
Пронтицкій Самуиль, панъ, 89.
Пружанецъ Мендель, берест. кагалн. старшина, 108,
Пружанскій Юда Мендель, еврей-старшина берест. кагала, 76—7.
— Балтрмей - Владиславъ, слоним. град. судья, 156.
Пугачевскій Стефанъ, возный, 257.
Пузына Янъ-Казиміръ, упит. подчашій, 166, Даниль изъ Козельска, упит. зем. судья, 193—196.
— Михаилъ, князь козельскій, ксендзъ каноникъ смоленскій, 315, 316.
Пухальскій Казиміръ, земскій декретовый писарь, 189.
Пшеченецкій Никодимъ, войтъ, 489.

Р.

- Рагунецъ Станиславъ, возный, 238.
Радивилова Каролина, княжна, конюшанка в. кн. Л-го, супруга Людовика, куфиррста бранденбургскаго, 114, 116.
Радивиль Альбрехтъ-Станиславъ, князь на Олыкѣ и Несвижѣ, канцлеръ в. княж. Л-го, староста пинскій, гнѣвскій и тухольскій, 6—8, 26, 201, 448, 450.
— Доминикъ Николай, князь, подканцлеръ в. кн. Л-го, 114, 117, 134, 189.
— Карль, воевода виленскій, 463, 466.
— Николай-Фаустынъ, мечникъ вел. княж. Л-го, 366, 368, 376, 378.
— Криштофъ, воевода вилен. гетманъ вел. кн. Л-го, 46, 448, 450

- Радивиль Михаилъ, воевода виленскій, гетманъ в. кн. Лит., 444.
— Станиславъ, князь, маршалокъ, вел. кн. Лит., 114.
Радиминскій Стефанъ Фронцкевичъ, слонимск. староста, 156.
Раецкій, староста румбарскій, 246.
Райскій Станиславъ, сановникъ королевскаго двора 455, 457.
Ратомская Винкова Ева, жена подчашаго рѣчицкаго, 292, 293.
Ратомскій-Винновъ Михаилъ, подчашій рѣчицкій, 292, 293.
Рачновскій Семенъ, шляхтичъ, 73, 75.
Ребедовичъ Іозефъ, берестейск. кагал. старшина, 108.
Ревенскій Юрій, панъ, 247, 248, 251.
Ревусная, коронная надворная подскарбина, 178.
Ремигианусъ изъ Пясечной, регентъ королевск. канцеляріи, 8.
Ренчинскій Самуиль, панъ, 274—276.
Репнинъ Николай, военный генераль, кавалеръ русскихъ орденовъ, 498, генераль-губернаторъ, въ вел. кн. Лит. 499.
Ретавъ Юрій-Янъ, панъ, 82, Ретанжъ, мусницкій урядникъ, 89.
Рижновичъ Трохимъ, пин. бурмистръ, 57.
Ринвидъ Саломонъ, вилен. град. судья, 167.
Ритель Владиславъ, трокскій экономя, 185.
Рихлицкій Марціанъ-Бенедиктъ, 127—129.
Ровбицкій Іозефъ, возный, 259.
Роговскій Владиславъ, панъ, 292, 293.
Родевичъ, панъ, 90, 162, Степанъ, 163.
— Симонъ - Казиміръ, ксендзъ костела св. Тройцы въ Вильнѣ, 452.
Родецкій Іохимъ, ксендзъ бернардинскаго монастыря въ Брестѣ, 410, 411.
Рожанецъ Тадрось Иличъ, селецкій мѣщ., еврей, 101.
Розумовичъ Янъ, бурмистръ гродненскій, 434.
Рокицкій Адамъ, сокольскій пробошъ, королев. комисарь, 59.
Ромазанъ Богданъ, мин. замковый мѣщ., 34.
Романовичъ Александръ, 37.
— Францъ, земскій судья виленскаго воеводства, 474, 486.
— Янъ-Николай, печатарь, 114.

Романовичъ Янъ, пешольскій завѣдовца, 154, Романовскій, 155.
 Ронайшекевичъ Валентій, трок. подстаростій, 185.
 Роръ Павелъ, трок. городничій, 34.
 Росевичъ Андрей, виленскій сапожный мастеръ, 488.
 Россохацій Францишекъ - Николай, трок. тивунъ, писарь, зем. виленскій и великій скарбовый в. кн. Л-го 180, 181.
 Рубиновичъ Аврамъ, пин. мытникъ, берест. еврей, 1—3.
 Рубиновичъ Гиршъ, еврей арендаторъ, 395—398.
 — Изаакъ, «бѣгунъ» новоповышенной пошлины на ковенской таможи, 45—47.
 — Илья, мин. еврей, 152.
 — Товяшъ Богдановичъ, пин. мѣщанинъ, берест. еврей, 1—3.
 — Хемя, пин. земянинъ, берест. еврей, 1, 2.
 — Яковъ, пин. еврей, 3.
 — Якубъ, старшина синагоги минскаго воеводства, 292—294.
 — Ефраимъ, старшина простенской синагоги, 303, 305.
 — Иозефъ, новогруд. еврей, 234, 236.
 Рудевичъ Оедоръ, 38.
 Рудницкій Михаилъ, 481.
 Рудомина-Дусяцкій Петръ, стародубовскій староста, 11, вилен. подвоеводій, 24, 26, 80, 122, 126.
 Руевичъ Станиславъ, инстигаторъ в. кн. Л-го, гроднен. войтъ, 209—211.
 Русановъ Иванъ, бригадиръ, 499.
 Рутковскій Стефанъ, возный волковыскаго повѣта, 478, 479.
 Рушковскій Александръ, подстаростій пин. повѣта, 14.
 Рымша Андрей, панъ, 294, 295.
 Рышкевичъ Трофимъ, пин. мѣщ. 18, радца, 19.
 Рѣзникъ Лазаръ, вилкомир. еврей, 154, 155.

С.

Саваневскій Казиміръ Лео, (возный) вилен. в-ва, 163, 180.
 Савицкій Антоній, ротмистръ, 404, 405.
 — Михаилъ, чапникъ волковыскій, 350,

352, 363, 365, городничій виленскій, 404, 406.
 Савичъ-Норсанъ Александръ-Петръ, подстолій и писарь новогрудскаго воевод., 432—434.
 Савчинъ Янъ Юрьевичъ, смолен. каноникъ, пин. деканъ и плебанъ, 145.
 Саданъ Иозефъ, бурмистръ гродненскій, 434.
 Саевичъ Лахманъ, старшина пин. синагоги, 277, 278.
 Саломоновичъ Юшка, старшина вилен. синагоги, 40.
 — Иршъ, вилкомир. еврей, 155.
 — Калманъ, мусницкій арендаторъ, еврей, 81, 88, 90—97.
 — Марианна, Геліаповна, еврейка, 97.
 — Самуиль, еврей, старшина вилен. синагоги, 31, 32.
 — Шлема, брест. еврей, воложинскій арендаторъ, 154.
 Самсоновичъ Тодрисъ, старш. гродненскаго кагала, 434, 435, 437.
 Самуловичъ Авраамъ, старшина виленск. синагоги, 31, 32, 264, 267, 270—272, 321—323, 327, 329.
 — Шлема, воложинскій еврей, 292—294.
 — Лейба, свислоцкій еврей, 292—294.
 — Натанъ, старшина вилен. синагоги, 315, —317.
 — Самуель, виленскій еврей, 321—323.
 — Израель, еврей, старшій мин. синагоги, 126, 127.
 — Мойжешъ, старшина виленской синагоги, 333, 337, 338, 348, 349.
 — Исаакъ, стар. вилен. синагоги, 333, 337, 338, 349.
 — Яковъ, 481.
 Самоыевичъ Тимооѳей, пин. лавникъ, 19.
 Самсоновичъ Александръ, берестейскій еврей школьникъ, 180.
 Сангушко Геронимъ Любартовичъ, князь, на Бѣломъ Ковлѣ, 47, 48.
 Сангушкова, Констанція-Теодора Салезанка княгиня, 47, 48.
 Санкевичова Марина Селявянка, пин. райчина, 71.
 Санкевичъ Степанъ, мѣщанинъ, купецъ столичнаго города Вильны, 45—47.
 — Антонъ, пин. мѣщ. райца, 71.

- Саннович Ромуальдъ, ксендзъ доминиканскаго
гродненскаго костела, 434, 435.
- Салъга Венедиктъ, подскарбій в. кн. Л-го, 73,
Венедиктъ Павель, на Черей, великій
подскарбій и земскій писарь в. кн. Л-го,
186, 203.
- Иоаннъ Фридерикъ, 443.
- Казиміръ-Янъ, воевода виленскій, вели-
кій гетманъ в. кн. Л-го, 173, надворный
подскарбій, в. кн. Л-го, берест. староста,
188.
- Юрій, стольникъ в. кн. Л-го, 197—200.
- Сарновскій Адамъ, князь, 164.
- Сатковичъ Михаилъ, еврей троец. збора, 5.
- Сачковскій Казиміръ, возный пин. повѣта, 15.
- Павель, шляхтичъ, 203.
- Янъ, шляхтичъ, 203.
- Свирскій Шая, сморгонскій еврей, 395—398.
- Своротовскій, панъ, 166.
- Сельницкій Веспасіанъ, бускій подчашій, 114.
- Владиславъ, епископъ тарнопольскій, ви-
ленск. суфраганъ и канторъ, гнѣзнен-
каноникъ, 179.
- Сендиковскій Янъ, вилен. цеховой старшина,
37, 38.
- Сенявскій изъ Киранова, Николай-Геронимъ, ко-
ронный надворный маршалокъ, 38.
- Сесицкій-Довмонтъ Михаилъ, пин. воевода, вил-
комір. староста, 154.
- Сиверсъ, 20.
- Сигизмундъ, король польскій, 484, 485.
- Сигизмундъ-Августъ, король польскій, 454—457,
478.
- Сигизмундъ III, король польскій, 120, 174, 176.
- Сидеровичъ Симонъ, возный, 480.
- Сильницкій Владиславъ, епископъ тарнополь-
скій, 183.
- Симоновичъ Давидъ, виленскій еврей, 463, 464,
468, (Шимоновичъ), 470, 472.
- Вульфъ, старш. виленск. синагоги, 423,
426, 427.
- Синецкій Иванъ, пин. мѣщ., 18, Сенецкій, рад-
ца, 19.
- Сипайло Касперъ, вице-администраторъ пин-
ской экономіи, 214.
- Сирутевна Февронія, игуменья городен. базилиан.
монастыря, 52.
- Скальская Софія Держковна, Якубова, стольни-
ковая черниковская, 224, 225, 231, 233,
306, 308, 309.
- Снальскій Яковъ, (Якубъ) стольникъ чернихов-
скій, 224, 231, 306, 307.
- Сналхвинскій Казиміръ, панъ, 390.
- Снарбекъ Казиміръ, 34.
- Смибницкій Юрій, 481.
- Скипуръ Адамъ, инстигаторъ каштуровый по-
лоцкій, 280.
- Смириатъ Гавріиль Брониславъ, панъ, 437.
- Сноробогатый Андрей, скарбный в. кн. литовск.,
трок. зем. писарь, 164.
- Снорульскій, ковенскій маршалокъ, 89, 90.
- Снуревичъ Казиміръ, ротмистръ воеводства ви-
ленскаго, 472, 474.
- Славинскій Петръ, землянинъ минскаго воевод-
ства, 228.
- Славка Натанъ, слупцкій еврей, 114—6.
- Славуа Даниель, изъ Плавска, (воз.) пин. пов.,
137.
- Славуцкій Николай, возный вилен. воевод., 43.
- Слизень Стефанъ-Янъ, референдарій вел. кн.
лигов., 348.
- Словогорскій Станиславъ, подстолій подляскій,
148.
- Слушка Александръ, воевода, троец. староста, го-
мельскій и пропойскій, 5.
- Слушко, каштелянъ виленскій, 295.
- Снарскій Войтехъ, панъ, 209, 210.
- Сова Семенъ Ивановичъ, пинскій подстаростій
и лѣсничій, 1.
- Совицкій Юрій, суперъинтендентъ подляскихъ
коморъ, 201—203.
- Созоновичъ Опанасъ, звонарь пинской соборной
пречистенской церкви, 67, 70.
- Соколинскій-Друцкій Михаилъ, великій писарь
вел. кн. лит., 179.
- Соколовскій, панъ, 89.
- стольникъ инфляндскій, 250, 251.
- Сокольникъ Стефанъ, коморникъ воеводства ви-
ленскаго, 486.
- Соллогубъ, воевода витебскій, 451, 452.
- Соломоновичъ Абрамъ, еврей, 245, 246, 252, 434, 435,
437.
- Гиршъ, Михель, Иозефъ, городецкіе ев-
реи, 267, 269.
- Мойжешъ, старш. вилен. кагала, 315—
317.

Соломонович Якубъ-Гецъ, [кейданскій равинъ, 301—303, 309—312.
 — Залкинъ, визунскій еврей, 419, 421, 422.
 — Кадышъ, еврей визунской синагоги, 420—422.
 Соломонович Якубъ, пивчовскій еврей, 244—253.
 — Ионасъ, старш. виленск. синагоги 254, 255, 327—329.
 Соломонъ, вил. еврей, 218, 221—223.
 Сондецкий Францъ, виленскій медикъ хирургъ, 488, 491.
 Сосновскій Вавринецъ, старшина слесарнаго цеха, 481—483.
 Сошинскій Стефанъ, подчашникъ трембовельскій, 384—388.
 Сперскій Войтехъ, панъ, 90.
 Срзодовскій Иосифъ, возный опшмянскаго повѣта, 479.
 Стандерсъ Готфридъ, виленскій купецъ, 488.
 Станиславская, изъ Потока, Анна, кievская воеводина, 48, 50.
 Станиславъ, епископъ, святой, 52.
 Станиславъ Августъ, король польскій, 465, 473, 474, 485, 486.
 Станкевичъ Михаилъ Евстахій, эйрагольскій тивунъ, гайданскій державца, депутатъ жмудскаго воеводства, 61.
 — Андрей, дякъ (дячекъ) Одрыжинской церкви, 139.
 Стемпковскій Матей, умоцованный, 192.
 Стецко Михаилъ, 481.
 Стецевичъ Константинъ, пин. гродскій намѣстникъ, 57, 71, 100, умоцованный, 149, 150, 205, 214.
 Стецковичъ Антоній, вилен. мѣщ. купецъ, 161.
 Стояновичъ Янъ, умоцованный, 15, 149, 150, пинскій земскій регентъ 205, 216.
 Стрегоцкий Явъ Казиміръ, понамѣстникъ минскаго воеводства, 67, 114.
 Сузинъ Михаилъ, конюшій воеводства брестскаго, 389—391.
 Суходольская Екатерина, Василева, мин. мѣщ. 172.
 Суходольскій Доминикъ, регентъ вел. кн. лит. писарь волковыскаго повѣта, 492.
 Сухицкий Вацлавъ, дворца, пин. экономическихъ дѣлъ, 69.

Т.

Тановскій, мин. грод. писарь, 34.
 Танхановичъ Абрамъ, еврей, 97.
 — Ельяшъ, еврей старшина виленской синагоги, 167, 168.
 Танхелевичъ Израель, старшина минскаго кагала, 284, 285, 287.
 Тернякъ Янъ, 12.
 Терпиловскій Андрей, шляхтичъ, 110.
 — Янъ, шляхтичъ, 110.
 Техановецкая жена Самуила Кмитича,—стражника вел. кн. лит., 133.
 Техановецкій Станиславъ, подкоморій пинскаго повѣта, 316.
 Тиселевичъ Изакъ, мин. еврей, 153.
 Тобіашовичъ Габріель, старшина вилей. кагала, 446.
 — Хаимъ, виленскій еврей, духовный судья (хейриманъ), 275.
 Товіовичъ Овзеръ, старшина синагоги минскаго воеводства, 292—294, 303, 305.
 Товіанскій Игнатій Герардъ, мечникъ воевод. виленскаго, 462.
 Тодіосевичъ Симонъ, брестскій кагальный старшина, 290, 291.
 Тодорошевичъ Азая, еврейка, 299—301.
 — Иозефъ, арендаторъ старобинскій, 299—301.
 Тонарсній Станиславъ Казиміръ, пин. подстолій, и подстаростій, 10, 53, 55, 57, 59, 98, 139, 147, 148.
 Толоконскій Пашкевичъ Леонардъ, бурмистръ виленскій, 482.
 Томашевичъ Криштофъ-Янъ, (возный) вил. в-ва, 83, 86, 87.
 Томковичъ Павелъ, умоцованный, 31, 226.
 Тоноховичъ Вульфъ, старш. виленск. кагала, 350, 352.
 Тонримовичъ Иозефъ, вилен. еврей, старшина синагоги, 193—196.
 Торвидъ Андрей, 42.
 Тормасовъ Александръ, генераль-маіоръ императорскихъ войскъ, 500.
 Траба Иосифъ, виленскій мѣдникъ, 488.
 Трайтеловичъ Мовша, вилен. еврей, 11.
 Третьховичъ Хвесь, селецкій мѣщ., 101.

- Тризна Марціанъ, референдаръ, писарь вел. кн. Л-го, 5, 450.
Тризно Владиславъ, стольникъ волковыскій, 392—394.
Тукальскій Юрій Нелюбовичъ, пин. войскій и подстаростій, 8.
Туловскій Юрій, пленипотентъ, 43.
— Станиславъ, городничій волковыскій, 361.
— Марціанъ, 361.
Турскій Андрей, шляхтичъ, 111.
Туровичъ Николай, (возный) пин. в-ва, 138.
Туръ-Зубаціи Аристотель, 216.
Турчиновичъ Сушицкій Янъ, панъ, 395.
Туфановъ Илія, купецъ изъ Торопца, 317—320.
Тышкевичъ Казиміръ, стародубовскій староста, 187.
— Остафій, берест. подкоморій, 187.

У.

- Уласевичъ Янъ-Фурсъ, шляхетный панъ, минскій бурмистръ, 48.
Ульфовичъ Нахимъ, мин. еврей, 153.
— Маркъ, глускій еврей, 375.
— Новахъ, глускій еврей, 375.
— Мовша-Рава, старш. минской синагоги, 384, 385, 387, 388.
— Еліяшъ, старш. костыцкой синагоги, 384, 387, 388.
Умястовскій Георгій - Станиславъ, венденскій никъ, подстаростій, 42.
Униховская Варвара Дуниновна Богуславовна, трок. воеводина, 31, 32.
Униховскій Богуславъ, новгород. зем. писарь, администраторъ пошлинъ (цель), в. кн. Л-го, 51.
Урбановичъ Адамъ, ротмистръ пѣхоты трибунала в. кн. Лит. 324.
Уриашевичъ Зисконтъ, вилен. мѣщ., купецъ, еврей, 161.
— Гицко, глускій еврей, 375.
— Мойжешъ, стар. вилен. синагоги, 398, 401, 406, 408, 409, 423, 425.
Ушациі Янъ, (возный) пин. повѣта, 14,

Ф.

- Файбишевичъ Абрамъ, еврей кобрин. кагала, 35.
— Ицко, кобрин. еврей, 189.
Фавишевичъ Симонъ, новогрудскій еврей, 236, 237.
Файтель Михаилъ, вилен. еврей, 124, 125.
Файтелевичъ Мовша, глускій еврей, 375.
Файшовичъ Якубъ Изаковичъ, городен. старшій еврей, 52.
Фальковичъ Маеръ, еврей, 110.
Фергисъ Іосифъ, ротмистръ упитскаго повѣта, 492.
Федоровичъ Янъ, панъ, 240, 334, 399.
Филиповичъ Миронъ, панъ, 135.
— Власій, священникъ брестскій, каедральной церкви, 372, 374.
Фишелевичъ Ицка, 152.
Фронцевичъ Янъ-Сирожъ, виленскій крайчій, 219, 222, 247, 249, 257, 280, 284, 285, 287, 382.
— Стефанъ, упитскій крайчій, 238, 265, 295, 315, 335, 339, 344, 364, 370, 380, 386, 393, 394, 402.
— Михаилъ, подчашій смоленскій, 353, 357, 373.
Фурсъ, мин. бурмистръ, 49.

Х.

- Хаимдынесъ Сроль, брестскій еврей, 372, 374, 375.
Хаимовичъ Давидъ, мин. еврей, 136.
— Лейба, новогрудскій еврей, 234, 236.
— Давидъ, глускій еврей, 375, 378, 379.
— Саломонъ, старш. гродненской синагоги, 392—394.
— Манъ, пин. кагальный старшина, 53, 55, 98.
— Маркъ, минскій еврей, 444, 445.
— Михель, виленскій еврей, 444, 445.
— Зельманъ, виленскій еврей, 468.
— Юзефъ, еврей кобрин. кагала, 35, 101.
— Рафалъ, виленскій еврей, 460.
— Шмуילו, виленскій еврей, 469.
— Янкель, старш. виленск. синагоги, 423, 426, 427.

Хаимовичъ Исаакъ, старш. виленск. синагоги, 423, 426, 427, 443.
— Говна, еврей гродненскаго кагала, 434, 435, 437.
Хаимъ Ицко, виленскій еврей, школьникъ, 479.
Халимовичъ Соломонъ, старшина брестской синагоги, 277, 278.
Хацкелевичъ Натанъ, еврей вин. збора, кагала, 16—21.
— Борухъ, пин. еврей, 214, 215.
— Израель, берест. кагал. старшина, 104.
— Ханавъ. 60, 61.
Хелковскій Александръ, умоцованный, 60, 61.
Хеміовичъ Мовша, пин. еврей, 208, 209.
Хилинская Екатерина, во 2-мъ бракѣ Гергардъ, 171, 172.
Хилинскій Александръ, шляхтичъ, панъ, 171, 172.
Хламовичъ Абрамъ, глускій еврей, 375, 378, 379.
Хмажинскій, виленскій бурмистръ, 482.
Хмѣлевскій Корней, глускій мѣщанинъ, 376, 379.
Хмѣльскій, виленскій докторъ, 470,
Хобецкая Христина, сандомирская чашниковая, 312.
Хобециій Иванъ, сандомирскій чашникъ, 312, 314.
Ходьно Андрей, обозный опшмянскій, 405, 416, (Хоцко), 424.
Хоециій Казиміръ, хоружій берест. в-ва, 80, хоружій и судья вилен. воеводства, 87, 89, 92, 93.
Хольдовскій Михаилъ, вилен. кожевенникъ, 488.
Хоминскій, вилен. подстаростій, 61.
Хомичъ Радіонъ, Стефанъ, Янъ, жители города Могилева, 380, 383, 384.
Хотовичъ Хаимъ, старш. виленск. синагоги, 398, 401.
Хотяновскій Янъ, 3, намѣстникъ пинской экономіи, 208, 214, 215.
— Александръ, панъ, 208.
Хржановскій Стефанъ-Станиславъ, рѣчиц. подчашій, грод. писарь пин. повѣта, 214, 216.
Храповициій Евстафій, инстигаторъ, вел. княж. Лит. 486.
Хребтовичъ Альбрехтъ, городнен. стольникъ, 196—198.
— Петръ, городен. зем. подсудокъ, 51.
— Томашъ Литаворъ, мечникъ и зем. писарь гроднен. повѣта, 58, 452.

Ц.

Цалель, пин. еврей, 67, 70, 71.
Цейзеръ Андрей, вилен. купецъ, 488,
Цемеховичъ Герцыкъ, вилен. еврей, школьникъ, 478, (Цымаховичъ), 479.
Цехановичъ Станиславъ, хоружій пин. повѣта, 63, 64.
Цехановскій Юрій, королев. секретарь, селецкій староста, 100.
Циприановичъ Симеонъ, консулторъ, мин. базилианск. св.-Духов. монастыря, 135, 136, 171.
Цихановичъ Станиславъ, подкоморій пинского повѣта, 218.
— Янъ - Константинъ, ловчій смоленскій, 343—345.
— Александръ, Владиславъ, 343, 345.
— Михаилъ, староста дружиловскій, 267, 269, 343, 345.
— Гаспаръ, чашникъ смоленскій, 343, 345.
Цодымовичъ Мендель, виленскій еврей, 460.

Ч.

Чарный Гиршъ, старшин. виленск. кагала, 348, 349.
Чарнявскій, купецъ города Бродъ, 160, 161.
Чарторыйскій Михаилъ, князь, подканцлеръ вел. кн. Лит. 390, 451.
Черневскій Якубъ, упитскій городничій, 219, 224, 282, 283, 332, 360.
Чимъ Казиміръ, трибунальный писарь, 61.
— Франць, земскій президентъ воеводства вилен., кавалеръ ордена св. Станислава, 453, 455, 474,

Ш.

Шабловичъ Стефанъ, виленскій купецъ, торговашій сафьяномъ, 488,
Шавель, столпецкій мѣщанинъ, 49.
Шавлевичъ Гиршъ, мин. еврей, 136.
— Вульфъ, мин. еврей, 152, 153.
— Исаакъ, еврей визунской синагоги, раввинъ, 419, 421, 422.

Шавлевичъ Мееръ, кобрин. еврей, 189.
 Шадурснй Владиславъ, земскій судья виленскаго воеводства, 474, 486.
 Шаевичъ Илья, старшина берест. синагоги, 102, 103.
 Шановичъ Аронъ, старшина виленск. синагоги, 392—394.
 — Левко, вилкомир. еврей, 154.
 Шапсаевичъ Абрамъ, мин. еврей, 153.
 Шарковскій Николай-Михаилъ, писарь гродненскій, 434, 437.
 Шахно, сесицкй еврей, 85.
 Шашмановичъ Боронимъ, кейданскй еврей, 244, 244.
 Швабъ Каспаръ-Александръ, шмельтин. старороста, трощ. подвоеводй, 5.
 Швыковскй Стефанъ, вилен. грод. судья, староста пинскй, 200.
 Шемето Францишка, монахиня вилен. монастыря, 350, 351.
 Шендеровичъ Александръ, старшина слудкаго кагала, 427, 429, 430.
 Шенявскй, панъ, 208.
 Шершуновичъ Янъ, (возный) берест. воеводства, 107, 108.
 Шимоновичъ Абрамъ, еврей, 234, 236, 237.
 — Вульфъ, вилен. еврей, 250, 352, 353.
 — Мовша, глускй еврей, 375, 377—379.
 — Берко, словим. еврей, 50.
 — Ицко, пин. кагалный старшина, 53, 98.
 — Лейзеръ, селецкй мѣщ. еврей, 102.
 — Якубъ, словим. еврей, 50.
 — Якубъ, берест. кагалн. старшина, 104.
 Шиницкй Андрей, яновскй деканъ, ломаскй плебанъ, 169.
 Шипинскй, возный, 324.
 Ширма Григорй Казимиръ, пин. грод. писарь, 14, зем. писарь пин. повѣта, 137.
 — Петръ, земскй коморникъ пин. повѣта, 100.
 Шишко Деміянъ, минскй почтмейстеръ, 296, 298.
 Шишло Юсифъ, стольникъ кн. Инфляндскаго, 492.
 Школьниковичъ Мовша, дрогичин. еврей, 63.
 — Давидъ, старшина кейданской синагоги, 303, 305.
 — Менхенъ, старш. вилен. кагала, 443.
 — Мовша, пин. кагалн. стар. 214.

Школьниковичъ Соломонъ, берест. кагалн. старш. 108.
 Шлямовичъ Александръ, виленскй еврей, 460.
 Шмаровичъ Якубъ, еврей, 392—394.
 Шмерла Давидъ, слудкй еврей, 114—6.
 Шмерловичъ Берко, гродненскй кагалный старшина, 277, 288, 289.
 — Шавель, минскй еврей, 285—287.
 — Давидъ, брестскй еврей, 454.
 — Лейба, старшина синагоги, 292—294.
 — Лейба, старшина свислочской синагоги, 303, 305.
 — Борухъ, еврей, 234, 236, 237.
 — Авраамъ, старшина домбровенкой синагоги, 256, 258, 259.
 — Шмойло, старшина городецк. синагоги, 256, 258, 259.
 — Готлимъ, еврей, 105.
 — Израель, старшина минской синагоги, 112.
 — Зея, городецкй еврей, 267, 269.
 — Хаимъ, старшина всѣхъ бѣлорусскихъ синагогъ, 281—283.
 — Ицко, старшина минскаго кагала, 284, 285.
 — Шмойло, брестскй кагалный старшина, 290, 291.
 — Лейзеръ, еврей кобрин. кагала, 35, 110.
 — Соломонъ, старш. воложинской синагоги, 384, 387, 388.
 — Гудка, еврей, старшина гродненскаго кагала, 434, 435, 437.
 — Файбишъ, старш. берест. синагоги, 102—104.
 — Шлема, старшина воложинской синагоги, 303, 305.
 — Гозефъ, старшина синагоги, 292—294.
 — Ирша, брестскй кагалный старшина, 290, 291.
 — Якубъ, старшина виленск. кагала, 348, 349.
 — Исаакъ, старшина виленск. кагала, 348, 349.
 Шональская Маріанна, окрещенная, умерщвленная еврейка, 103.
 Шоломоновичъ Авраамъ, еврей гродненскаго кагала, 416, 418, 419.
 Шпановскй Григорй, шляхтичъ, 64.
 — Николай, шляхтичъ, 144.

Шпаковский Павелъ, шляхтичъ, 67, 139, 140.
— Янъ, шляхтичъ, 67, 139, 140, 144.
Шпортикъ Криштофъ, умоцованный, 80, 81.
Шретеръ Иванъ, королев. секретарь и pokoj-
вый дворянинъ, 190.
Штокамеръ Кароль, ксендзъ, регентъ Яновской
семинариі, 169, 170.
Шуйскій Константинъ, берест. хоружій, 188.
— Юрій, берест. грод. судья, 188.
Шумскій Михаилъ Рафаль, подстолій и подво-
евода виленскій, 31, 200, 264—266, 321
—323, 334, 343, 345, 347, 350, 351, 388.
Шумовичъ Гиршъ, глускій еврей, 375, 377—
379.

Щ.

Щеблевскій Казиміръ, 35.
Щепановскій Антонъ, 481.
Щигельская Екатерина, 240, 241.
Щука, панъ, 90.
Щуцкій Криштофъ, (возный) берест. воеводства,
105, 106.

Э.

Эйзіашевичъ Гавріиль, пин. еврей, 12—14.
— Двора, Нохановичовна, Пугачевичовна,
пин. еврейка, 13, 14.
— Соломонъ, пин. еврей, 12—14.
— Хая Мойжешовна, пин. еврейка, 13, 14.
Эсмунтъ Александръ, коморникъ брест. воевод-
ства, 187.

Ю.

Юделевичъ Мовша, еврей визунской синагоги,
420—422.
— Янкель, еврей визунской синагоги, 420
422.
— Ицко, еврей виленскій, духовный судья,
(хейриманъ) 475.
Юдицкій Валеріанъ, писарь вел. кн. Лит., Вале-
ріанъ-Станиславъ, вилен. архидіаконъ,
26, 28, 29.

Юдичъ Езьяшъ, еврей троц. збора, 5.
Юдковичъ Ханонъ, новогрудскій еврей, 234, 236,
237.
— Исаакъ, кейданскій еврей, 243,
— Давидъ, 243, 244.
— Исаакъ, посвольскій караимъ, 331—333.
Юдковский Самуилъ Казимиръ, каноникъ и ку-
стошъ смоленскій, цимковскій плебанъ,
114—116.
Юдовичъ Эліяшъ, старшина вилен. синагоги, 43,
44.
— Шмойла, старшина синагоги минскаго
воеводства, 292—294.
— Мовша, глускій еврей, 376, 378, 379.
— Шая, старшина вилен. синагоги, 398, 401.
— Израиль, старшина виленск. кагала, 446.
Юзефовичъ Беніаминъ, пин. кагалный старши-
на, 53.
— Давидъ, школьникъ мин. кагала, 65.
— Лейба, школьникъ могилевск. школы, 39.
— Яхимъ, берест. старшій школьникъ, 42.
Юзефъ Мордухъ, старш. вил. кагала, 443.
Юрага Михаилъ-Андрей, судья опшмянскаго по-
вѣта, 339—341, 462.
— Ксаверій, земскій регентъ воеводства ви-
ленскаго, 474.
Юсковичъ Нисанъ, войтъ троц. еврейскаго збора
(синагоги), 5.
Юстина Ганушовна, игуменья пинскаго женска-
го Варваринскаго монастыря 35.
Юцевичъ Николай, панъ, 82, 84.
Ючинскій Мартинъ, зем. виленск. воеводства,
60, 61.
Юшкевичъ Антонъ, ксендзъ каноникъ капитула
жмудскаго, 438, 440.

Я.

Яблонскій Матвѣй, шляхтичъ, 124.
— Янъ, шляхтичъ, 124.
Яворовскій Павелъ, шляхтичъ, 109.
— Янъ, шляхтичъ, 109.
Яжембовскій Михаилъ, возный, 329, 331, 343.
— Станиславъ, родовитый шляхтичъ, 285—
387.
Якимовичъ Абрамъ, кейданскій еврей, 85.
Яковичъ Михель, пин. кагал. старшина, 55, 98.

- Якубовичъ Абрамъ, старшина виленск. кагала, 306, 308, 309, 472, 473.
- Якубъ, еврей, 303, 305.
- Мовша, старшина лидскаго кагала, 329, 331.
- Ицко, старшина лидск. кагала, 329, 381.
- Абрагамъ, пин. еврей, пленипотентъ, 214, 215.
- Абрамъ, вилкомир. еврей, 154, 155.
- Аронъ, еврей, цальный писарь, при березинской коморѣ, 33.
- Бень, дрогичин. еврей, 63.
- Викторъ, городенскій еврей, «школьникъ», 131.
- Вольфъ, пин. еврей и школьникъ, 10, 59.
- Гершъ, берест. еврей, 76, 78, 79.
- Давидъ, люблинскій еврей, 166.
- Давидъ, вилен. еврей, 194—6.
- Евезяшъ, пин. еврей, 8.
- Зельманъ, пин. еврей, 8.
- Исаакъ, старшина лидск. кагала, 329, 331.
- Нохимъ, старшина виленск. синагоги, 350, 352, 353.
- Мовша, Кугель, глускій еврей, 375, 378, 379.
- Ицко, старш. короваенской синагоги, 384, 387, 388.
- Юдашъ, еврей кагала слуцкаго, 416, 418, 419.
- Юзефъ, еврей, раввинъ визунской синагоги, 420—422.
- Юзефъ, россиенскій еврей, 237, 228.
- Юзефъ, городецкій еврей, 267—269.
- Юзефъ, кейданскій еврей, 310—312.
- Израель, старшина шкловской синагоги, 256, 258, 259.
- Юзель, «бѣгунъ» новоповышенной пошлины на ковенской коморѣ, 45—47.
- Лейба, старшина мин. синагоги, 126 127, 159.
- Лейба, школьникъ оршанской школы, 39, 98.
- Лейба, старшина мин. синагоги, 112, 119.
- Лейба, пин. кагальный старшина, 53, 55.
- Маркъ, брест. еврей, 201, 202.
- Мееръ, вилен. еврей, 4, школьникъ школы виленской, 24, 26.
- Мееръ, старшина полоцкой синагоги, 279.
- Якубовичъ Мовша, старш. добровенской синагоги, 281, 282.
- Симонъ, старшина минскаго кагала, 284—287.
- Вульфъ, пин. кигал. старшина, 288, 289.
- Мисанъ, пин. кагал. старшина, 214.
- Мойжешъ, старшина вилен. синагоги, 40, 60, 61.
- Песахъ, пин. еврей, 6.
- Соломонъ, старшій еврей вил. збора, 26.
- Файшъ, еврей гродненскаго кагала, 343, 435, 437.
- Зельманъ, виленскій еврей, 472, 473.
- Шая, кобрин. еврей, 189.
- Шмаль, старш. мальчевской синагоги, 42.
- Шмойло, дрогичин. еврей, 63.
- Юда, берест. кагал. старшина, 104.
- Юзефъ, вилен. еврей, старшина синагоги, 193—196.
- Стефанъ, землянинъ минскаго воеводства, 228.
- Янубъ, еврей визунской синагоги, купецъ, 420—422.
- Якушевичъ Лейба, еврей, 47.
- Янушелевичъ Григорій, брестскій мѣщанинъ, 373.
- Давидъ, виленскій еврей, 468, 474.
- Гудель, шафаръ еврейскаго виленскаго кагала, 468, 471.
- Шепшель, вилен. еврей, духовн. судья, (хейриманъ), 475.
- Яннелевичъ Мордухъ, виленскій еврей, 475.
- Яннелевичъ Шмойло, гродненскій кагальный старшина, 499.
- Яниховичъ Вульфъ, евр. старшина вилен. синагоги, 31, 32.
- Яницкій Янъ, канторъ мусницкаго костела, 81, 94, 96.
- Янновскій Станиславъ, панъ, 83, 85.
- Яковъ, панскій слуга, 124, 125.
- Яновскій Юрій, урядникъ ширвинтскаго староросты, 91.
- Казиміръ-Францишекъ, намѣстникъ виленскаго воеводства, 125, 126.
- Яичевскій Янъ, (возный), 192.
- Янъ Казиміръ, король польскій 8—12, 14, 18, 22, 24—27, 120, 126, 180, 181.
- Янъ III, король польскій, 58, 59, 120—124, 126, 131, 132, 134, 146, 151, 152, 158, 164,

- 173, 174, 186—188, 190, 191, 442, 443, 219, 220.
- Янусовичъ Мойжешъ, юрбургскій еврей, 237, 238.
- Янушевичъ Гиршъ, виленскій еврей, 350, 352.
- Янховичъ Вульфъ, старш. виленск. кагала, 348, 349.
- Янцикевичъ Янкель, минскій еврей, 356, 358.
- Янчевскій Николай, возный въ минскомъ воеводствѣ, 439.
- Ярмаловичъ Томашъ, 481.
- Ярохимовичъ Вульфъ, старшина виленскаго кагала, 306, 308, 309, 333, 337, 338.
- Ярошевичъ Петръ, вилен. мѣщ. 92.
- Уласъ, хомскій мѣщанинъ купецъ, 142.
- Ясенецкій-Война Александръ, витеб. войскій, вилен. подвоеводій, 4.
- Ясинскій Яковъ, священникъ гродиской церкви, 72, 73.
- Іосифъ, возный, 480.
- Яхелевичъ Іоахимъ, старш. виленск. синагоги, 423, 426, 427.
- Яхелевичъ Хаимъ, старш. виленск. синагоги, 430—432.
- Яхилевичъ Абрамъ, пин. кагалън. старшина, 214.
- Яхилевичъ Мойжешъ, старшина виленскаго кагала, 406, 408, 409.
- Яхимовичъ Абрамъ, кейданскій еврей, 84, 86, 87.
- Соломонъ, виленск. еврей, 164—166, 194—6.
- Яхомовичъ Тавкенъ, старшій еврей виленскаго збора, 29.
- Яцевичъ Станиславъ, (возный) берестейскаго воеводства, 73—76, 79, 80, 110, 111.
- Самуилъ возный, 295.

Ө.

Өедюшкій Василій Өедоровичъ, королев. дворянинъ, 2, 3.

II.

УКАЗАТЕЛЬ

ГЕОГРАФИЧЕСКИХЪ НАЗВАНІЙ.

А.

Ангельчица, мѣстечко надъ новымъ портомъ Святой рѣки, 191.
Антоколь, въ Вильнѣ предмѣстье, 465.

Б.

Бакшты, имѣніе, 127, 128.
Баташновская еврейская малая каменница, въ г. Вильнѣ, на Жидов. ул., 200.
Березина, мѣстечко въ минскомъ воеводствѣ, 297.
Березина, р. 33.
Березинскій прикоморокъ, 33.
Берестейская (Брестская) экономія, 178.
— церковь св. Михаила, 372.
Берестейскій кагалъ (синагога), 42, 73, 74, 76, 77, 79, 102—104, 108—111, 122, 126, 128, 132, 141, 146, 147, 151, 153, 179, 182, 185—187, 209—211, 229, 231, 277, 278, 288—291, 294, 295, 324—326, 366—368, 372—375, 392, 394, 418, 419.
— замокъ, 104, 456.
— іезуитскій коллегіумъ, 108—112.
Берестейское воеводство, 68, 69, 73, 74, 79, 100, 103—105, 107, 108, 110—112, 185, 186, 191, 268—270, 295, 403.
Беретье (Брестъ) городъ, 76—79, 103, 104, 108, 110, 152, 159, 186, 268, 294—296, 373—375, 410, 447, 454, 457.
Биминговская еврейская малая каменница, въ г. Вильнѣ, на Жидов. улицѣ, 200.
Биржанскій замокъ, 273.
— кагалъ, 272—274, 354.
Биржи городъ, 353, 354.
Бобруйскъ городъ, 297.
Бобрь городъ, 481, 482.
Богушовская корчма, 206.
Богушовъ, въ пин. пов., 205, 207—209.
Борисовъ городъ въ минскомъ воеводствѣ, 297.
Борисовская Великая улица, въ г. Минскѣ, 145.
Браславское воеводство, 405.
Браславскій повѣтъ, 396, 421.
Броды городъ, 160, 161.
Бростовская еврейская большая каменница, въ г. Вильнѣ, на Нѣмец. ул., 200.
Бростовскій плацъ пустой, въ г. Вильнѣ, 164.

Бургардвичовскій домъ, 162, 163.

Бѣлая Русь, 18, 256.

Бѣлинъ, им. въ пин. нов., 62, 63.

Бѣлорусскіе кагалы: минскій, новогрудскій, орловскій, любецкій, турецкій, ивскій, королицкій, вселюбскій, столовицкій, мышскій, полонскій, полонецкій, роготскій, дворжецкій, молчадскій, городискій, бѣлицкій, несвижскій, мирскій, слонимскій, 363—366.

— кагалы: кейданскій, визунскій, друискій, биржанскій, 404—406.

Бѣльская земля, 62, 105.

Бѣльскъ городъ, 454, 457.

В.

Варшава, городъ, 5—7, 9, 27, 36, 120, 159, 180, 188, 200, 272, 273, 347, 389, 404, 405, 407, 453, 474, 486.

Варшавская іезуитская collegія, 458.

Васильково, мѣстечко, въ повѣтъ волковыскомъ, 403.

Визунскій кагалъ, 244—252, 420—422.

Визуны мѣстечко въ вилкомирскомъ повѣтъ, 244, 246, 249, 420.

Виленская комора (таможня), 45.

— синагога, школа, кагалъ, 29, 31, 32, 40, 43—45, 60, 122—125, 132—135, 159, 163, 167, 168, 172—177, 179, 181, 193—196, 200, 201, 209—211, 218, 221, 223—229, 231—235, 240—242, 254, 264, 271, 277, 278, 288, 289, 306—309, 315—317, 324—326, 337—339, 342—348, 350—353, 366, 398, 400, 401, 418, 425, 427, 430—432, 437, 444, 445—447, 451, 457—459, 460, 465, 468—472, 476, 478, 487, 489, 491, 497.

— замковая юрисдикція, 44.

— іезуитская collegія, 458.

Виленскій Бернардинскій монастырь, 167

— Бернардинскій женскій монастырь, 240.

— госпиталь во имя св. Троицы, 25.

— госпиталь еврейскій на Ядковой улицѣ, 500.

— Доминиканскій монастырь, 481.

— замокъ, 4, 80—82, 93, 184, 224.

Виленскій цехъ жестянниковъ (бляшанный) 37, 238.

— игольный цехъ, 37—38.

— цехъ скорняковъ, 30.

— каменный мостъ, чрезъ р. Вилію, 25, 451.

— каедральный костель, 496.

— костель св. Іоанна, 335.

— костель св. Троицы, 452.

— магистратъ, 27, 30, 37, 48, 174—177.

— Николаевскій (святого Николая) костель, 200, 484, 492.

— ратушь, 29.

Францисканскій, женск. монастырь на Зарѣчьѣ, 327.

Виленскія Острыя ворота, 444, 445, 492, 496.

Виленское воеводство, 10, 57, 60, 80, 81, 83, 86, 87, 89, 93, 98, 125, 126, 154, 161, 162, 164, 167, 180, 201, 223, 233, 254, 265, 266, 271, 272, 313, 322, 323, 328, 334, 337, 338, 342, 347, 349, 352, 353, 393, 394, 397, 400, 408, 418, 421, 425, 430, 440, 441, 453, 455, 462—465, 472—474, 477—481, 484, 486, 498, 499.

братство солянаго цеха, 40, 41.

— еврейское кладбище (копище) въ Вильнѣ, за р. Вилію, 25, 201.

Вилія, рѣка, 41, 47, 201, 347, 451.

Вилкомирская, школа (синагога), 154.

Вилкомирскій повѣтъ, 82, 162, 245, 248, 337, 397, 400, 403, 421.

— королев. дворъ, 154.

Вилкомирь городъ, 89, 90, 92, 154, 273.

Вильня, (Вильна) городъ, 3, 4, 10, 11, 24, 26, 30, 32, 35, 44, 45, 50, 59, 61, 82, 85, 86, 91, 92, 97, 117, 123, 125, 130, 131, 148, 160, 162—165, 168, 179, 191, 193, 196, 197, 200, 201, 218, 224, 232, 234, 236, 240, 245—247, 249, 254, 257, 264, 270, 282, 284, 285, 288, 290, 291, 295, 302, 303, 315—317, 319—324, 327, 332, 335, 337, 340—342, 346—348, 351, 353, 357, 364, 370, 372, 380, 382, 383, 388, 389, 390, 393, 395, 400, 402, 416, 423, 424, 426, 428, 430, 437, 438, 445—465, 462—466, 470—472, 475, 481, 482, 487, 488, 490—492.

Вильяновъ, городъ, 191.

Виннибродская, корчма, 83.

Виннибродсты, село, 84, 90, Винкигибродъ, 91.

Висловичъ, им. Альбурской княгини, 191.
Витвица, им. 169.
Витебскъ городъ, 257, 369—372.
Витебская іезуитская коллегія, 458.
Витебскій Бернардинскій монастырь, 369.
— кагалъ, 369, 370.
Витебское воеводство, 371, 384, 408, 414, 416.
Витчовна, село, въ пин. повѣтѣ, 12.
Вишневецъ, им., 205, 211.
Волковыскій повѣтъ, 124, 402, 403, 440, 441,
478, 492.
Воловичовская каменица, въ г. Вильнѣ, на Нѣ-
мецкой улицѣ, 163.
Вольпа, мѣстечко, 403.
Высокое, въ берест. воеводствѣ, 73, 203—205.
Высоцкая, еврейская школа (синагога) въ м.
Высокомъ, 73, 75.
Высоць, городъ, 56.

Г.

Гайна, мѣст. въ минскомъ воеводствѣ, 297.
Гелваны, м. 89, 90.
Глускій кагалъ, 375, 377, 379.
Глускъ, въ новогрудскомъ воеводствѣ, 376, 378.
Гнѣвчицы им. въ пин. повѣтѣ, 140.
Горки, городъ, 39.
Горловичи, село въ пин. повѣтѣ, 216.
Городеиская, школа (синагога), 52, 53, 196.
Городенскій, повѣтъ, 51, 53, 58, 393, 403, 452.
— Доминиканскій монастырь, 434, 436.
— женскій базилиан. монастырь (конвентъ),
52, 53.
Городно (Гродно), городъ, 51, 52, 59, 121, 133,
189, 222, 434, 436, 443, 447, 452, 468, 476.
Городоставъ, им., 211.
Городецъ, имѣніе въ брестскомъ воеводствѣ, 268.
Городецкій, кагалъ, 267, 269.
Городецкая, школа (синагога), 38—40.
Гривновичи, село въ пин. повѣтѣ, 13, 149.
Гродиская, церковь въ пин. повѣтѣ, 72.
Гродненская, экономія, 58.
Гродненскіе кагалы: пружанскій, рожанскій, ля-
ховицкій, бытенскій, 359—363.
— кагалъ, 52, 53, 122, 132, 159, 179, 182,
196, 198, 209, 211, 229, 231, 277, 278,

288, 289, 366—368, 401, 402, 418, 419,
434, 446.
Гурда, им., 203, 204.
Гутовъ, деревня въ пин. повѣтѣ, 203, 204.

Д.

Давидъ-Городонъ, городъ, 56, 202, 203.
Данквартовская, еврейская малая каменичка въ
г. Вильнѣ, на Ятковой улицѣ, 200.
Динабургская іезуитская коллегія, 458.
Доншицы, мѣстечко въ минскомъ воеводствѣ,
438.
Дольскъ, им., 10, 53, 55, 57, 59, Новый и Ста-
рый, 62, 63, 98, 138, 139, 147, 211.
Домбровица, им., 56, 146, 211, 234.
Дорогичинъ, м. въ пин. повѣтѣ, 56, 63, 64,
216, 218.
Дорогостай, мѣстечко, 443.
Достоево, им. въ пин. нов., 23, 24.
Древецъ, им., 41.
Дуншты, село, 91.
Дыненборкъ, (Динабургъ) городъ, 163.

Ж.

Желѣзница, им. въ пин. повѣтѣ, 62, 63.
Жидовская, улица въ Пинскѣ, 21, 26, 163, 165,
166.
— улица въ Вильнѣ, 60, 61, 124, 200, 201,
254, 388, 492.
— улица въ Новогродѣ, 275.
Жировицкій базильянскій монастырь, 359.
Жмудское воеводство, 61.
Жолудокъ, мѣстечко, 401.
Жомонтское княжество, 82, 84, 192, 237, 260,
302, 303, 309, 310, 312, 354, 390, 403.

З.

Заблудовскій замокъ, 159.
— дворець, 160.
Заблудовъ, им. въ брест. в-вѣ, 159, 401, 403.
Залужье, им., 138.
Замковая, улица въ г. Минскѣ, 171.

Замшаны, село въ пин. повѣтѣ, 68, Замошаны, 69.
Зарѣчье, часть города въ г. Вильнѣ, 327.
Заровь, им., 70.
Збаражъ, им. 205, 211.
Здитовецкая Успенская русская церковь, 105—108.
Здитовецкое кладбище во влѣ Здитовецкой церкви, 108.
Здитовцы, им. въ берест. воеводствѣ, 103, 105, 107, 108.
Зельва, мѣстечко, 403.
Зелюны, село, 92.

И.

Игумень, им.-городъ, 128.
Иллуштанская іезуитская коллегія, 458.

І.

Іоданцы, село, 90.

К.

Кейданская школа (синагога), 192.
Кейданскій кагалъ, 242, 259—261, 301, 302.
Кейданы, городъ въ жомойт. княж., 82—87, 91, 243, 259, 261, 302, 310.
Кейзаровская еврейская малая каменичка въ г. Вильнѣ, на Жидов. ул., 200.
Кельменская школа (синагога), 192.
Кельчевская еврейская малая каменичка, въ г. Вильнѣ, на Нѣмец. улицѣ, 200.
Кемели, мѣстечко, 83, 89, 90.
Кемельская корчма, 82, 83.
Кираново, им., 38.
Кіевское воеводство, 49.
Клецкъ, городъ, 36, 56, 74, 179.
Кобринская экономя, 68—70.
Кобринскій кагалъ, 35, 189.
— замокъ, 68, 69.
Кобрынъ, городъ, 35, 69, 189.
Коварскій кагалъ, 244—252.
Коварскъ, мѣстечко въ Вилкомирскомъ повѣтѣ, 245, 249, 251, 252.

Ковель Бѣлый, городъ, 47.
Ковенскій замокъ, 47.
— повѣтъ, 312, 354, 355, 400, 405, 421.
Ковна, городъ, 45—47.
Ковнятынское войтовство, 6.
Кодинъ, городъ, 39.
Кожанъ-Городокъ, городъ въ Новогрудскомъ повѣтѣ, 56, 262, 263.
Козельскъ, им., 146, 193.
Койдановскій гостинець (трактъ), во влѣ города Ракова, 47.
Коломія, городъ, 1.
Комаи, мѣстечко въ вилкомирскомъ повѣтѣ, 245.
Комарна, им., 211.
Коминцы, село, 90.
Копыль, городъ, 36, 74.
Копыльская еврейская школа (синагога), 116.
Копуль, мѣстечко въ новогрудскомъ воеводствѣ, 298, 443.
Корнавишковая еврейская большая каменичка, въ г. Вильнѣ, на Жидов. ул., 200.
Костровъ, им. въ пин. повѣтѣ, 13, 14.
Краковъ, городъ, 25—27, 29, 42, 120, 180, 181.
Красносельскъ, городъ въ минскомъ воеводствѣ, 297.
Крестовая Великая улица въ Пинскѣ, 70.
Кринская (Кршинская) еврейская каменичка въ г. Вильнѣ, на Нѣмецкой улицѣ, 200.
Крожскій повѣтъ въ княж. жмудск., 238.
Кроки, мѣст. въ жомойт. княж. 82, 84.
Кролевецъ, (Кенигсбергъ), городъ, 45, 50, 313, 314, 316, 382, 383, 392—394, 470, 474.
Кузьмо-Демьянскій плацъ въ г. Минскѣ, Св.-Дух. базилиан. монастыря, 135, 172.
Кузница, городъ, 59.
Курадово, им. въ пин. повѣтѣ, 62.
Куркле, имѣніе въ Вилкомирскомъ повѣтѣ, 420.

Л.

Лагишинскій костель, 53.
Лазаровская еврейская переходная большая каменичка въ г. Вильнѣ, на Жидов. ул., 201.
Лахва, городъ, 56.
Лебедна, мѣстечко, 401.
Лейпуны, мѣстечко, 401.

Лида, городъ, 329, 330, 403.
 Лидскій повѣтъ, 50, 234, 337, 338, 393, 397, 403,
 421, 440, 441, 443.
 — трактъ, 444, 445.
 Лидское воеводство, 346.
 Липская еврейская божница, (синагога), 58, 59.
 — еврейская лавня, (баня), 58.
 Липскій прикагалокъ, 58, 59.
 Липское еврейское копище, (кладбище), 58.
 Липсь, городъ въ гродненск. экономіи, 58, 59,
 452.
 Ломазская школа (синагога), 169, 170.
 Ломазы, городъ, 170.
 Луцкъ, городъ, 1, 2,
 Львовъ, городъ, 164.
 Любашовъ, городъ, 56, Любешовъ-Одрыжинъ, им.
 138, 139.
 Любельское воеводство, 14.
 Люблинъ, городъ, 166, 244—246, 249, 251—253,
 455.
 Ляховичи, городъ, 56.

М.

Малуши, им., 160.
 Мальчъ, мѣстечко въ берестейск. воеводствѣ, 43.
 Мелейчицы, мѣстечко въ берест. воеводствѣ, 74,
 75.
 Мильговская улица въ г. Кейданахъ, 82.
 Минская, комора (пошлинная изба), 36, 41, 51,
 127, 128.
 — плебанія, 145.
 — синагога (кагалъ), 65, 66, 112—114, 119,
 120, 126, 146, 147, 151—153, 158, 159,
 209, 211, 284, 288, 304, 305, 357, 358.
 — церковь св. Духа, 135, 171.
 — церковь свв. Косьмы и Даміана, 171.
 — церковь свв. апостоловъ Петра и Павла,
 112—114, 284, 377.
 Минскій замокъ господарскій, 33—35, 41, 47,
 48, 51, 65, 112, 114, 119, 126, 129, 131,
 135, 136, 138, 141, 151—153, 170, 227.
 — базилианскій св.-Духовскій монастырь,
 135, 136, 171, 172.
 — бернардинскій женскій монастырь, 135, 171.
 — вознесенскій базилиан. монастырь, 171,

Минскій доминиканскій монастырь, 138.
 — костель, 145.
 — повѣтъ, 131.
 Минское воеводство, 34, 36, 47, 65, 67, 119, 127,
 138, 147, 151, 153, 154, 227, 286, 292,
 293, 304, 305, 314, 348, 356, 358, 378,
 379, 383, 384—388, 397, 407, 416, 425,
 429, 438, 440, 441.
 — еврейское кладбище (окописко), 120.
 — Петро-Павловское духовное и пѣвческое
 братство, 112—114.
 Минскъ, городъ, 34, 36, 41, 42, 65—67, 113,
 114, 116, 120, 121, 127, 128, 132, 136,
 141, 145, 154, 159, 170, 219, 221, 234,
 235, 242, 243, 280, 282, 297, 302—304,
 313, 333, 340—342, 356, 358, 377, 385,
 386, 413.
 Мирская ярмарка на день св. Димитрія, 119,
 141, на св. Николая, 151, 154.
 — еврейская школа (синагога), 141.
 Мирскій, замокъ, 152.
 Миръ, городъ, 36, 119, 138, 141, 153, 464.
 Митавская іезуитская коллегія, 458.
 Могилевская школа (синагога), 38—40.
 — экономія, 190.
 Могилевъ, городъ, 257, 297, 380, 382, 383.
 Мозырскій повѣтъ, 382, 384, 414, 416, 418, 429.
 Морвинскій млынъ (мельница), въ пин. пов., 142.
 Морвинъ, им. въ пин. повѣтѣ, 142.
 Москва, московское государство, народъ, 27.
 Мотоль, городъ, 56, 62, 63, 205, 207.
 Мстибовъ, городъ, 146,
 Мстибовскій кагалъ, 324—326, 359, 360, 362, 363.
 Мстиславское воеводство, 384, 408, 414, 416.
 Мурава, мѣстечко, 245, 246, 252.
 Мусники, мѣстечко въ вилен. в-вѣ, 81—85, 89—
 92.
 Мусницкая корчма, 84, 87.
 — волость, 91, 95.
 — парафія, 94, 95.
 Мусницкій костель, 80—82, 84, 85, 88, 90—98.
 Мухавецъ, рѣка, 104.

Н.

Нарбутовская еврейская малая каменичка, на
 Нѣмец. улицѣ, 200.

Нарва, городъ, 454.
Нармойни, поле въ вилкомир. повѣтъ, 82—84.
Невель, им. Альбурской княгини, 191.
Несвижъ, городъ, 6, 36, 449, 463.
Несвижская іезуитская коллегія св. Михаила, 458, 460.
Несвижскій замокъ Радзивила, 465.
Новомѣская школа (синагога), 192.
Новошицы, городъ, 23.
Новогрудское воеводство, 236, 237, 262—264, 276, 280, 376, 378, 379, 393, 394, 403, 418, 454, 427—429, 432, 440, 441.
Новогрудокъ, 229, 237, 268, 297, 309—311, 434.
Новогрудскій кагалъ 234, 235, 237, 324.
Новый дворъ, городъ, 59.
Нурецъ, им. въ берест. в-вѣ, 75.
Нѣманъ, рѣка, 317, 319.
Нѣмецкая ул. въ г. Вильнѣ, 163, 164, 200, 333, 449, 451, 492.

О.

Одгиновичи, (тоже Водгиновичи) им. въ слонимскомъ пов., 158.
Одгиновская корчма въ слоним. нов., 156, 157.
Одрыжинская церковь, 139.
Одрыжинъ-Любашевъ, им., 138, 139.
Олешень, им. 186, 187.
Ольшамовская еврейская каменница въ г. Вильнѣ, на Жидов. ул., 201.
Олыка, городъ, 6.
Омельское староство, 191.
Орша, городъ, 282, 412—415.
Оршанская школа (синагога), 38—40.
Оршанскій повѣтъ 382, 384, 391, 405, 408, 414, 416.
— доминиканскій монастырь, 281.
— кагалъ, 412.
Осова, имѣніе въ воеводствѣ минскомъ, 377.
Острогъ, городъ, 138, 139.
Ошмянскій, повѣтъ, 61, 117, 162, 260, 337, 339, 340, 352, 353, 391, 397, 403, 408, 414, 416, 418, 421, 429, 440, 441.
Ошмянское воеводство, 346.

П.

Паршевицкое войтовство, 6.
Паршевичи, королев. село въ пин. нов. 142.
Переходная еврейская большая каменница въ г. Вильнѣ, на Жидов. ул., 201.
Перновичи, им. пин. нов. 216.
Пески, мѣстечко, 403.
Пецелтовская еврейская малая каменничка въ г. Вильнѣ на Ятковой ул., 200.
Пилашновичи, им., 40.
Пина, рѣка, 6, 149.
Пинская великая улица, 67, крестовая, 70.
— еврейская синагога, 25, 53—57, 59, 70—72, 98—100, 102, 122, 132, 140, 142, 159, 179, 182, 183, 209—214, 229—231, 277, 278, 288, 289, 324—326, 366, 418, 419.
— епископія русская, 70.
— икона Божіей Матери въ франциск. монастырь, 137.
— капитула русская, 67, 70.
— комора новоподвышеннаго цла, 142, 147, 148, 201—203.
— соборная Пречистенская церковь, 67, 70.
— экономія, 23, 208, 214.
Пинскій женскій православный Варваринскій монастырь, 35.
— замокъ господарскій, 1—3, 6, 8, 9, 10, 12, 16—18, 20, 21, 23, 53, 57, 59, 98, 99, 139, 147—149, 205, 207, 211, 212, 215, 216.
— іезуитскій госпиталь, 56, 142—3.
— іезуитскій коллегіумъ, 53—56, 98—100.
— крестъ муки Господней, поставленный іезуитами, урочище, 20.
— магистратъ, 16—22.
— повѣтъ, 2, 12—16, 23, 24, 55, 57, 62, 63, 64, 67, 72, 77, 98, 100, 137, 140, 142, 144, 148—150, 187, 202, 203, 214, 216, 264, 293.
— францисканскій монастырь, 137.
Пинскія еврейскія кладовиски могилки, (кладбища), 20.
Пинское староство, 22, 208.
Пинскъ, городъ, 1—3, 6, 8, 9, 12, 14—22, 53—55, 57—59, 64, 67, 71, 72, 98, 100, 140, 142, 143, 147—150, 202, 204, 205, 208, 209, 211, 213, 216, 447.

Пинчовъ, городъ, 245.
 Плавскъ, им. въ пин. пов. 137.
 Плунгянская школа (синагога), 192.
 Подзамче, урочище, въ г. Минскѣ, 65.
 Подубиси, имѣніе въ пов. Кроскомъ, въ кн. жомойскомъ, 238.
 Полоцкая іезуитская коллегія, 279.
 Полоцкій кагалъ, 279.
 Полоцкое воеводство, 279, 391, 408.
 Полоцкъ, городъ, 257, 279.
 Помпаны, мѣстечко въ ушитскомъ повѣтѣ, 273.
 Поневѣжъ, городъ, 333.
 Посволь, городъ, въ ушитскомъ повѣтѣ, 332.
 Потокъ, им., 48, 50.
 Пропольское староство, 191.
 Проща, им., 45.

Р.

Рава, городъ, 39.
 Радвиловичи, им. въ слоним. пов., 156.
 Радинъ, мѣстечко, 442, въ лидскомъ повѣтѣ 443.
 Радошковици, мѣстечко въ минскомъ воеводствѣ, 292, 297.
 Радошковская, ул. въ г. Раковѣ, 47,
 Радунь, мѣстечко въ повѣтѣ лидскомъ, 402.
 Рановская школа (синагога), 47,
 Раковское еврейское кладовище (кладбище) на кейдановскомъ гостинцѣ, 47.
 Раковъ, городъ въ минскомъ воеводствѣ, 47, 48.
 Рафаловичи, село въ минскомъ воеводствѣ, 228.
 Рига, городъ, 316.
 Ровы, корчма въ им. Здитовцѣ берест. в-ва, 105,
 ровская корчма, 107.
 Рогозенская, корчма, 102.
 Рокитная, село въ пин. пов., 68, 69.
 Росени, (Росейни, Россіены) городъ, 192.
 Росенская школа (синагога), 192.
 Русиновъ, им., 124.
 Русская улица въ г. Берестѣ, 76, 78.
 Рыбницкій, еврейскій малый госпитальный домъ, въ г. Вильнѣ, на Ятковой ул., 200.
 Рыболовна, ровъ, урочище, подъ г. Пинскомъ, 6.
 Рѣчицкій повѣтъ, 382, 384, 408, 414, 416, 429.

С.

Самборъ, городъ, 16, 18, 22.
 Свислочь, городъ, 401.
 Святая, рѣка въ вел. кн. Лит., 191.
 Свято-Духовская улица, въ Вильнѣ воулѣ доминиканскаго костела во имя Св. Духа, 125.
 Себежъ, им. альбурской княгини, 191.
 Сельце, городъ, 127.
 Селець, городъ-им. въ пин. пов., 100—102.
 Селюты, село въ минскомъ повѣтѣ, 228.
 Семковъ, имѣніе въ минскомъ воеводствѣ, 228.
 Семятичи, городъ, 73.
 Сесики, им., 85.
 Слонимскій повѣтъ, 156, 157, 398, 440.
 — кагалъ, 359—363.
 Слонимъ, городъ, 51, 156, 157.
 Слуцкая іезуитская коллегія, 460.
 — семинарія, 460.
 — еврейская школа, кагалъ (синагога), 116, 122, 228, 229, 278, 366, 368, 394, 416, 418, 419, 427, 461, 462.
 Слуцкъ, городъ, 74, 115, 116, 132, 427—429, 433, 447.
 Слуцизна, им. альбурской княгини, 191.
 Смиловичи, мѣстечко въ минскомъ воеводствѣ, 438.
 Смогоровицизна, дворъ, им. Здитовцы берест. в-ва, 103.
 Сморгонская синагога, 118.
 Сморгонь, им. въ опшянскомъ пов., 117, 119, 395, 398.
 Снпишки, предмѣстье г. Вильны, 41.
 Соколовъ, село, 127.
 Ставецкая церковь въ пин. пов., 143, 144.
 — корчма, 143, 144.
 Ставокъ, им. въ пин. повѣтѣ, 143, 144.
 Старобинскъ, мѣстечко княжны Нейбургской, 299.
 Старобинскій кагалъ, 299—301.
 Стародубъ, им., 49.
 Стволовичи, городъ. 36.
 Стекланная улица въ Вильнѣ, 449, 481.
 Столинъ, городъ, 56.
 Столпецкій доминиканскій монастырь, 138.
 Столпы, им. въ мин. воеводствѣ, 48, 49, мѣстечко, 154, 313, 385.
 Струмень, рѣка, 18, 20.

Стульбинская еврейская большая каменница въ
г. Вильнѣ, на Жидов. ул., 201.
Субачъ, улица въ Вильнѣ, 247.
Стрники, село пин. повѣта, 12.

Т.

Техановець, им., 26.
Тивровичи, им. въ пин. повѣтѣ, 13.
Толочковскій еврейскій малый деревянный домъ
въ г. Вильнѣ, на Ятковой улицѣ, 201.
Торопецъ, городъ, 317, 318, 320.
Троицкая, гора, уроч. въ г. Минскѣ, 145.
Трони, городъ, 5.
Трокскія ворота въ Вильнѣ, 496.
Троцкій сборъ жидовскій (синагога, кагалъ), 5.
Троцкое (трокское) воеводство, 5, 168, 266, 337,
338, 345, 346, 393, 394, 397, 405, 408,
418, 421, 425, 440, 441.
Туровъ, городъ, 56.
Тыльжа, (Тильзитъ) городъ, 316—319.

У.

Укриничи, им. въ пин. повѣтѣ, 62, 63.
Упитскій повѣтъ, 191, 192, 243, 244, 273, 312,
316, 332, 354, 355, 400, 421.

Ф.

Файтеловская каменница въ г. Вильнѣ, 125, ев-
рейская большая, на Жидов. ул., 200.

Х.

Холчицы, им. въ лид. повѣтѣ, 50.
Хомскъ, городъ, 56, 127, 142.
Хорощи, мѣстечко въ повѣтѣ Волковыскомъ, 403,

Ц.

Цимковичи, им. 115.
Цимковскій костель, 115—6.
Цыринь, мѣстечко въ минскомъ воеводствѣ, 297.

Ч.

Чарнобыль, мѣстечко, 443.
Чаусы, мѣстечко въ могилев. экономіи, 191.
Ченчицкое войтовство, 6.
Череновъ, мѣстечко въ могилев. экономіи, 191.
Черей, им., 186, 203.

Ш.

Шебринская церковь, 68—70.
Шешола, им. 154.
Шкловъ, городъ, 49, 257.

Э.

Эйшишки, мѣстечко въ лидскомъ повѣтѣ, 402.

Ю.

Юданцы, село, 90.
Юрборгъ, (Юрбургъ) городъ, 317, 319.
Ючаны, им. въ вилен. воеводствѣ, 60.

Я.

Яворовъ, городъ 123, 124, 126, 133, 174, 177.
Яновская семинарія, 169, 170.
Яновъ, городъ, 56, 142, 206.
Ятковая улица въ г. Вильнѣ, 177, 200, 348,
349, 492, 500,

ИЗДАНИЯ
ВИЛЕНСКОЙ КОММИССИИ ДЛЯ РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ.

а) А к т ы:

- Томъ I. Акты Гродненскаго земскаго суда. Вильна, 1865 г., стр. XXIV, 377. Ц. 1 р., пересыл. за 2 ф.
- II. Акты Брестскаго земскаго суда. Вильна, 1867 г., стр. X, 361. Ц. 1 р., пересыл. за 2 ф.
- III. Акты Брестскаго градскаго суда. Вильна, 1870 г., стр. XX, 418. Ц. 1 р. 50 к., пересыл. за 3 ф.
- IV. Акты Брестскаго градскаго суда. Вильна, 1870 г., стр. LXIV, 615. Ц. 2 руб., пересыл. за 4 ф.
- V. Акты Брестскаго и Гродненскаго градскихъ судовъ. Вильна, 1871 г., стр. XII, 440, пересыл. за 3 ф.
- VI. Акты 1) Брестскаго градскаго суда (поточные); 2) акты Брестскаго подкоморскаго суда; 3) акты Брестской магдебургіи; 4) акты Кобринской, магдебургіи и 5) акты Каменецкой магдебургіи. Вильна, 1872 г. стр. LXIX, 593, 77. Ц. 2 р. 50 к., пересыл. за 4 фунта.
- VII. Акты Гродненскаго градскаго суда. Вильна, 1874 г., стр. XIV, 600, 80. Ц. 2 р. 50 к., пересыл. за 4 фунта.
- VIII. Акты Виленскаго градскаго суда. Вильна, 1875 г., стр. XXV, 652 и 82. Ц. 2 р. 50 к., пересыл. за 3 ф.
- IX. Акты Виленскаго земскаго суда, магистрата, магдебургіи и конфедерациі. Вильна, 1878 г., стр. XXI, 591 и 57. Ц. 2 р., пересыл. за 3 фунта.
- X. Акты Виленскаго магистрата и магдебургіи. Вильна, 1879 г., стр. XXXVIII, 592 и 48. Ц. 2 р., пересыл. за 3 ф.
- XI. Акты Главнаго Литовскаго трибунала. Вильна, 1880 г., стр. XII, 545 и 69. Ц. 2 р., пересыл. за 3 ф.
- XII. Акты Главнаго Литовскаго трибунала. Вильна, 1883 г., стр. XL, 651 и 67.
- XIII. Акты Главнаго Литовскаго трибунала. Вильна, 1886 г., стр. XII, 480. Ц. 1 р. 50 к., пересыл. за 3 ф.
- XIV. Инвентари XVI столѣтія. Вильна, 1888 г., стр. XXIV, 702. Ц. 2 руб., пересыл. за 3 фунта.
- XV. Декреты Главнаго Литовскаго трибунала. Вильна, 1888 г., стр. XI, 552. Ц. 2 р.
- XVI. Документы, относящіяся къ исторіи церковной уніи въ Россіи. Вильна, 1889 г., стр. CII, 701. Ц. 2 р. 50 к.
- XVII. Акты Гродненскаго земскаго суда. Вильна, 1889 г., стр. LXIII, 500. Ц. 2 р.
- XVIII. Акты о кошныхъ судахъ. Вильна, 1891 г., стр. LXII, 578. Ц. 2 р.
- XIX. Акты, относящіяся къ исторіи бывшей Холмской епархіи. Вильна, 1892 г., стр. CLXXVI, 405. Ц. 2 р.

- Томъ XX. Акты, касающіеся города Вильны. Вильна, 1893 г., стр. ССХХVI, 668. Ц. 3 р.
 — XXI. Акты Гродненскаго земскаго суда Вильна, 1894 г., стр. XL, 416. Ц. 2 р.
 — XXII. Акты Слонимскаго земскаго суда. Вильна, 1895 г., стр. LXIV, 471. Ц. 2 р.
 — XXIII. Акты Холмскаго гродскаго суда. Вильна, 1896 г., ССХIV, 399. Ц. 2 р.
 — XXIV. Акты о боярахъ. Вильна, 1897 г., стр. XLIV, 547. Ц. 3 р.
 — XXV. Инвентари и разграничительные акты. Вильна, 1898 г., стр. XXXII, 632.
 Ц. 2 р. 50 к.
 — XXVI. Акты Ушитскаго гродскаго суда. Вильна, 1899 г., стр. L, 595. Ц. 2 р. 50 к.
 — XXVII. Акты Холмскаго гродскаго суда. Вильна, 1900 г., стр. СХХХ, 407. Ц. 2 р. 50 к.
 — XXVIII. Акты о евреяхъ. Вильна, 1901 г., стр. LVI, 439. Ц. 2 р. 50 к.
 — XXIX. Акты о евреяхъ. Вильна, 1902 г., стр. L, 539. Ц. 2 р. 50 к.

б) Отдѣльныя изданія:

1. Ревизія королевскихъ пущъ въ б. Великомъ Княжествѣ Литовскомъ Григорія Воловича, 1559 г. Вильна, 1867 г., стр. V, 381. Ц. 1 р., перес. за 2 ф.
2. Краткія таблицы для исторіи и хронологіи, Н. Горбачевскаго. Вильна, 1867 г., стр. IV, 49 объяснительный текстъ (17 таблицъ). Ц. 50 к., пересылка за 1 фунтъ.
3. Ординація королевскихъ пущъ въ лѣсничествахъ б. Великаго Княжества Литовскаго, 1641 г. (Подлинникъ съ русскимъ переводомъ и алфавитнымъ указателемъ). Вильна, 1871 г., стр. XVІІІ, 325. Ц. 1 р., пересылка за 1 фунтъ.
4. Алфавитный указатель къ II, III, IV и V томамъ актовъ Виленской Археологической Коммисіи. Вильна, 1872 г., стр. 165. Ц. 60 к., перес. за 1 ф.
5. Алфавитный указатель къ ревизіи пущъ Григорія Воловича. Вильна, 1873 г., стр. 125. Ц. 40 к., пересылка за 1 фунтъ.
6. Писцовыя книги Пинскаго староства, Лаврина Войны, 1561—6 г. Часть I и II, стр. X, VІІІ, 421, XVI, 599, 140, съ русскимъ переводомъ и алфавитнымъ указателемъ. Вильна, 1874 г. Ц. 5 р., пересылка за 5 ф.
7. Ревизія Кобринской экономіи. 1563 г. Вильна, 1876 г., стр. XII, 387 и 86, 1 снимокъ. Ц. 1 р. 50 к., пересылка за 2 фунта.
8. Писцовая книга Гродненской экономіи (XVI столѣтія) въ двухъ частяхъ. Ч. I. Вильна, 1881 г., стр. XXIII, 502. Ц. 2 р., пересылка за 3 ф.—Ч. II. Вильна, 1882 г., стр. 606. Ц. 2 р.
9. Писцовая книга Пинскаго и Клецкаго княжествъ—Станислава Хвальчевскаго. 1552—1555 гг. Вильна, 1884 г., стр. XXXII, 714, 1 снимокъ. Ц. 2 р. 50 к.
10. Сборникъ палеографическихъ снимковъ съ древнихъ грамотъ и актовъ, хранящихся въ Виленскомъ Центральномъ Архивѣ и Виленской Публичной Библиотекѣ. Вып. I (1432—1548 гг.). Вильна, 1874 г. in folio стр. VIII, 45, XXX листовъ снимковъ (59 номеровъ). Ц. 4 р.

Примѣчаніе: Всѣ вышепоименованныя изданія состоятъ въ распоряженіи Управленія Виленскаго Учебнаго Округа, хранятся и продаются въ Канцеляріи Округа.

3 2044 050 526 771

